הלכות גדולות

מסכת יבמות

עריות. תוספתא. יבום וחליצה. מיאון. סדורא דחליצה. גט חליצה. עבדים.

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו

חברו

רבי יהודאי גאון וליש מרבותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

Published by

Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of
Rabbi Menashe Klein
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, NY 11219

❖

לרכוש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש ובתבנית צילום, להתקשר:

To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk containing all the volumes in searchable text files & PDF format, contact:

Toll Free (888) 498-8642 **ארה"ב**
New York (718) 851-0806 **ניו יורק**
Israel (02) 587-0613 **ארץ ישראל**
MishnaHalachos@mail.com

❖

תרומתכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל

Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשלוח תרומתכם החשובה:

Please send your generous donations to:
Machon Mishne Halachos
3301 W. Strathmore Ave.
Baltimore, MD 21215
USA

❖

כל הזכויות שמורות תשס"ד
Copyright © 2004

פתיחה

י שמחו השמים ותגל הארץ ספרו בגוים נפלאותיו
ה ודו לה׳ קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו
ו אמרו הושיענו אלקי ישענו והצילנו מבין הגוים הראם אותותיו
ה וא ה׳ אלוקינו בכל הארץ והן הן נוראותיו וגבורותיו

מ זמור לתודה הריעו לה׳ בשמחה הוא אבינו מלכנו
נ שתחוה ונכרעה ונברכה לצור אלקי ישענו
ש החיינו וקיימנו והגיענו לסיים פי׳ על יבמות, על דברי רבינו
ה שם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלינו

מה אשיב לה׳ כל תגמולוהי עלי כוס ישועות אשא ובשם ה׳ אקרא על כל הטובות והנסים והנפלאות רבבי רבבות ורבבי רבבי רבבות, אשר גמלנו מיום הולדי עד עתה כמה הרפתקאות ולתלאות ומים הזדונים אשר עדו עלי ואנכי עפר ואפר במשרפי קראמעטאריאמ״ס באושוויץ ובירקענאו ובוכענוואלד מחנות השמדה ר״ל במלחמת העולם השני׳ אשר הרעיש והרעיד העליונים ותחתונים אותו רשע היטלער ועוזריו ימ״ש חיל ורעדה אחז על כל באי עולם וביותר על עם קדשו אשר שפך חמתו על עם ה׳ ונחלתו וחש לקעקע ח״ו ביצתן של שונאי ישראל ובעונ״ה הצליח ברשעתו מה שלא הצליחו שאר שונאי ישראל מיום היות עם ישראל לגוי לשמיד ולהרוג ולאבד אתכל היהודים טף ונשים משנת תרצ״ח - תש״ה מסלתה ומשנה רוב מאחבנ״י מערי יורופא בכמות ובאיכות מספר אשר לא יאומן כששת מילאן נפשות הי״ד (וכבר רמזתי קצת בפרסומי ניסא להקדמה לספר משנ״ה ח״י) עד שריחם ה׳ על שארית נחלתו ושבר אויב ונשארו כמה אודים מוצלים מאש במספר קטן מאד נשארו לפליטה ואנכי הקטן בתוכם במחנה בוכענוואלד הן אני נשארתי לבדי ואבי ואמי הקדושים והטהורים עזבוני ונאספו ע״י הצר על מוקדה עקה״ש ואפרם פזרו ע״פ הארץ אנא ה׳ זכור לנו עקדתם וזכותם יעמוד לנו ולזרענו עד עולם.

וברוך ה׳ אשר לא עזב חסדו ואמיתו מאתי והשארני בין החיים ועוד מודה אני לפניך ה׳ אלקי אבותי ששמת חלקי מיושבי ביה״מ ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, וגבר עלינו חסדו ומתנת חנם חנני וזיכני להיותנתפל לאור הגנוז משי״מ רבינו הגדול בעל הלכות גדולות (בה״ג) זיעוע״י אשר כל דבריו דברי קבלה דור דור מפי משה רבינו ע״ה והי׳ מראשוני הגאונים אשר זרח אור תורתו בקלבתו האמיתית סמוך ונראה לרבנן

סבוראי, ובעזרת צורי, עד היום נדפסו ממני ח"ת על בה"ג על מס' כתובות, נדרים, נזיר, גיטין, קידושין.

ועתה זכינו להוסיף נדבך ולהוציא לאור ס' זה על הל' יבמות, עריות, יבום וחליצה, מיאון, סידורי דחילצה, גט דחליצה, עבדים ועוד כמה תשובות הסובבים בענינים אלו, יתן ה' ויתקבלו דברינו בין שוחרי ואוהבי התורה בני תורה, ונזכה להוציא לאור גם את פי' על הל' נדה שכבר מוכן לדפוס בס"ד, ולגמור על כל ספר בה"ג.

ואמרו חז"ל אין מוקדם ומאוחר בתורה כי תורתינו הקדושה למעלה מן השכל ולמעלה מן הזמן ומקום שאין זמן אין מוקדם ומאוחר, ובזה י"ל בעשיית המשכן וכלים שאמר לו משה לבצלאל עשה כלים ואח"כ משכן וא"ל בצלאל למשה רבינו מנהג העול לעשות בית ואח"כ כלים (עיין חז"ל) והסכים לו משה ואמר בצל ה' היית ופלא דמשה רבינו שעלה למרום למעלה מן המקום וזמן אין חילוק בין מוקדם ומאוחר כך שצריך שניהם כלים ומשכן וכיון דהמשכן הוא לצורך הכלים ולכן אמר כלים ומשכן אבל בצלאל אמר לו ממנהג העולם הזה שיש מוקדם ומאוחר וא"ל מנהג העולם עושים בית וכו' א"ל בצלאל לעשות משכן ואח"כ כלים.

והנה לפי סדר הש"ס וההלכות יבמות קודם כתובות וגיטין וקידושין ולכאורה נמי הו"ל להיות קודם קידושין ואח"כ כתובות ואח"כ נדרים ונזיר ואח"כ גיטין ויבמות כי זה הוא סדר ומנהג העולם לקדש אשה וכותב כתובה וכשיצאה מבית אביה מפר נדריה ונזיריה או אביה ובעלה ואח"כ מכניסה לבית בעלה והי' אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה ספר כריתות שהוא גיטין או כי ימות הבעל בלי בנים והיא תתייבם לבד כי אין מתחילין בפורענות ולמה הקדימו יבמות והתחילו בה סדר נשים.

ואולי תנא אדסליק מינה קאי דסליק ממס' מועד קטן שהוא סיום של מועד וכיון דבמיתה קמיירי הרי יש שמת הבעל בלי בנים ונשארה האשה וצריכה יבום וכותבין לה כתובה, וכיון דיבמה לא צריכה קידושין אלא מאמר ולכן הקדים יבמות ולא זכר קידושין קודם יבום, ואח"כ נדרים וזכר שבעלה מפר נדריה לאחר שנשאה, ואח"כ גיטין דאשה הנודרת מותר לגרשה גם כי באשתו ראשונה אמרו שנוי המשלח עיין שלהי גיטין שאפי' מזבח מוריד עליו דמעות אבל ביבמה לא אמרו שנוי ומותר לגרשה, ואח"כ קידושין ושוב שנית לקדשה והיא האשה נקנית כלומר האשה שכבר נתגרשה לאחר גיטין ולא כתב הבתולה והבן.

ולדידן אין סדר למשנה שראשונה פי' דברי רבינו למס' כתובות ועל הסדר ולבסוף חזרנו למס' יבמות וכאמור אין מוקדם ומאוחר כי התורה למעלה מן השכל ולמעלה מן הזמן והמקום ואין מוקדם ומאוחר אלא לפי עין הגשמי ולכן נמי לא הארכנו פה בהקדמה כי כבר כתבתי בעזה"י.

והנני לקבוע כאן ברכה לביתי ובני ובנותי חתני וכלותי ונכדי כולם אהובים יתן ה' ויזכו כולם להיות יודעי שמך ולומדי תורתיך לשמה ואל ישלוט בנו ובם יצה"ר ועין הרע ופגע רע, והברכה אחת היא לך אבי הנני קובע ברכה לאחי היקרים אחי וראשי הרב ר' בן ציון שליט"א ואחי הרב ר' צבי הי"ו עם כל משפחותיהם הם ובניהם ובנותיהם, ועוד אשלש ברכה יוסף ה' ככה לכל תלמידי וידידי אנשי קהילתי ועדתי, בנ"י ובארצינו ולכל אנ"ש בכל מקום שהם ויתברכו כל קהל עדת ישראל עדי יבא ינון ולו יקהת עמים.

בלב ונפש

מנשה הקטן

הקדמת בעל הלכות גדולות

ברוך אתה ה׳ אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו על דברי תורה, הערב נא ה׳ אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל בצאצאינו ובצאצאי עמך בית ישראל ונהיה כולנו לומדי תורתך ברוך אתה ה׳ נותן התורה. ברוך אתה ה׳ אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה׳ נותן התורה.

אחת שאלתי מאת ה׳ אותה אבקש שבתי בבית ה׳ כל ימי חיי לחזות בנועם ה׳ ולבקר בהיכלו. לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי. דרכיך ה׳ הודיעני אורחותיך למדני. ברוך אתה ה׳ למדני חוקיך. טוב אתה ומטיב למדני חוקי, חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני. לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני.

ה׳ קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. אמרה תורה עד שלא נברא העולם נבראתי, אמר רב הונא בשם רבי שמעון בן לקיש. שני אלפים שנה קדמה תורה לבריאתו של עולם שנאמר. ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשעים יום יום. אמון אומן. אמרה תורה אני הייתי כלי אומנותו של הקדוש ברוך הוא בי נסתכל וברא העולם שנאמר ה׳ קנני ראשית דרכו. יום יום, יומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים שנאמר. כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. וכתוב אחד אומר. זכר בריתו לעולם דבר צוה לאלף דור מלמד. שנבראת תורה תשמע מאות ושבעים וארבעה דורות עד שלאנברא העולם ועשרים וששה דורות משנברא העולם מן אדם ועד משה ריבנו, וכשאתה מחשב תשע מאות ושבעים וארבעה דורות לשני אלפים שנה, נמצא כל דור ודור שתי שנים ותשעה עשר יום ואחת עשרה שעות ושני שלישים וארבע עשרה חלקים וזה הוא דור. אמר לה החסד אף על פי שקדמת אותי צריכה את אותי שבשבילי נברא העולם שנאמר. כי אמרתי עולם חסד יבנה תכין אמונתך בהם, למה הדבר דומה לאשה נאה ומשובחת אלא שצריכה לגודלת שתקשט אותה, כך אמר החסד לתורה. פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד, אמר רבי אלעזר תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד. דבר אחר תורה שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד תורה ללמדה זו תורה של חסד.

דרש רבי שמלאי שש מאות ושלש עשרה מצות נצטוו ישראל, אמר רב המנונא מאי קרא. תורה צוה לנו משה תורה בגימטריא הכי הוי, שש מאות ואחת עשרה הואי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמעום. שלש מאות וששים וחמש מצות לא תעשה ומאתים וארבעים ושמונה מצות עשה, כל המקיימם זוכה לעולם הבא וכל העובר עליהן נידון בששה עונשין, סקליה, שריפה, הרג, וחנק, מיתה וכרת, ומלקות.

אלו הן הנסקלין

הבא על האם. ועל אשת אב ועל הכלה. והבא על הזכר. ועל הבהמה. והאשה הנרבעת לבהמה. והמגדף. והעובד ע״ז. והנותן מזרעו למולך. ובעל אוב. וידעוני. והמחלל את השבת. והמקלל אביו ואמו. והבא על נערה מאורשה. והמסית. והמדיח. ומכשף. ובן סורר ומורה אלו שמונה עשר בסקילה.

אלו הן הנשרפין

הבא על אשה ובתה ויש בכלל אשה ובתה. הבא על בתו. ועל בת בתו. ועל בת בנו. ועל בת אשתו ועל בת בנה. ועל בת בתה. ועל חמותו. ואם חמותו. ואם חמיו. ובת כהן כי תזנה אלו תשעה בשריפה.

אלו הן הנהרגין

רוצח. ואנשי עיר הנדחת, שתים.

אלו הן הנחנקין

מכה אביו ואמו. וגונב נפש מישראל. וזקן ממרא על פי בית דין. ונביא השקר. והמתנבא בשם ע״ז. והבא על אשת איש. והיא עמו. וזוממי בת כהן. ובועלה אלו תשע בחנק.

אלו שבכרת

הבא על אחותו. ועל אחות אביו. ועל אחות אמו. ועל אחות אשתו. ועל אשת אחי אביו. ועל הנדה. והאוכל חלב. ודם. והאוכל חמץ בפסח. והאוכל. והעונשה מלאכה ביום הכפורים. והאוכל נותר. ופיגול. וטמא שאכל קודש. והבא למקדש טאמ. והשוחט. והמעלה עולה בחוץ. והמפטם את השמן. והסך שמן המשחה. והמפטם את הקטורת. ושלא עשה פסח. ושלא מל אלו עשרים (ושתים) [ושלש] בכרת

אלו שבמיתה [בידי שמים]

האוכל את הטבל. כהן טמא שאכל תרומה טהורה. וזר שאכל תרומה. וזר ששימש במקדש. וטמא ששימש. ומחוסר [בגדים] ששימש. ומחוסר כפורים. וטבול יום ששימש. ו לא רחוץ ידים ורגלים. ושתויי יין. ופרועי ראש ששימשו במקדש אלו אחת עשרה במיתה. הרי אלו שבעים ואחת מצות שבמיתות ששה ענשין.

אלו לאוין שבמלקות ארבעים

לא יאכלו בנ״י את גיד הנשה. פסח כל ערל לא יאכל בו. כל בן נכר לא יאכל בו. תושב ושכיר לא יאכל בו. אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים. לא תשחט על חמץ דם

זבחי. לא ילין חלב חגי עד בקר. לא ילין לבקר זבח חג הפסח. לא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב. לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה. ועצם לא תשברו בו. לא תותירו ממנו עד בקר. שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם. לא יראה לך חמץ. ולא יראה לך שאר. ולא תעשה מלאכה דלאו מאבות מלאבות בשבת. ומלאכת עבודה בראשון. ובשביעי של פסח. ושל עצרת. וביום הזכרון. וביוה"כ. ובראשון. ושמיני של חג הסוכות. לא יראו פני ריקם. לא תוסיף לראותם עוד עד עולם. לא יהיה לך. לא תשא. לא תרצח. לא תנאף. לא תגנוב. לא תענה. לא תחמוד. ולא תתאוה. לא תבנה אתהן גזית. לא תעלה בעלות. לא משל למכרה. שארה כסותה ועונתה לא יגרע. וגר לא תונה ולא תלחצנו. כל אלמנה ויתום לא תענון. לא תהיה לו כנושה. לא תשימון עליו נשך. את כספך לא תתן לו בנשך. ובמרבית לא תתן אכלך. אלהים לא תקלל. ונשיא בעמך לא תאור. מלאתך ודמעך לא תאחר. טרפה לא תאכלו. לא תשא שמע שוה. אל תשת ידך עם רשע. לא תהיה אחרי רבים לרעות. לא תענה על ריב לנטות. ודל לא תהדר בריבו. לא תטה משפט אביונך ובריבו. ונקי וצדיק אל תהרוג. ושם אלהים אחרים לא תזכירו. ולא ישמע על פיך. לא תבשל גדי בחלב אמו. לא תעשה כמעשיהם. ובחוקותיהם לא תלכו. לא תתחתן בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך. לא תברות להם ולאלוהיהם ברית. ולא תחנם. לא ישבו בארצך. לא יסורו ממנו. ולא יזח החשן. לא תבערו אז. בבנפיו לא יבדיל. כל שאר וכל דבר לא תקטירו. מנחת בהן לא תאכל. ראשיכם אל תפרעו. ובגדיכם לא תפרומו. לנפש לא יטמא בעמיו. לא יטמא בעל בעמיו להחלו. לא יקרחו קרחה. ופאת זקנם לא יגלחו. לא ישרטו שרטת. לא יחללו שם אלהיהם. אשה זונה וחללה לא יקחו. גרושה מאישה לא יקחו. וכהן גדול אלמנה לא יקח. לא יפרע. לא יפרום. ומן המקדש לא יצא. ולא יחלל (שם) [את מקדש] אלהיו. ולא יחלל זרעו בעמיו. לחם אלהיו לא יגש להקריב. אל הפרכת לא יבוא. ואל המזבח לא יגש. בקדשים לא יאכל. היא בתרומת הקדשים לא תאכל. ולא יחללו את קדשי בנ"י. נבלה וטרפה לא יאכל. לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה. תשקצו מן העוף לא יאכלו. כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו. וכל אשר אין לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסוליו ובנפיו חופין את רובו לא תאכלו. שרץ העוף. שרץ המים. שרץ ארץ לא תאכלו (לא) [אל] תשקצו את נפשותיכם ולא תטמאו את נפשותיכם. אשר יגע בכל טמא לא יאכל. לא תכלה פאת שדך. ולקט קצירך לא תלקט. לא תגנובו. לא תבחשו. לא תשקרו איש בעמיתו. לא תשבעו בשמי לשקר. לא תעשוק. לא תגזול. לא תלין פעולת שכיר. לא תקלל חרש. לא תתן מכשול. לא תעשו עון במשפט. לא תשא פני דל. ולא תהדר פני גדול. לא תלך רכיל. לא תעמוד על דם רעך. לא תשנא את אחיך בלבבך. ולא תשא עליו חטא. לא תקום. ולא תטור בני עמך. בהמתך לא תרביע אלהים. שדך לא תזרע כלאים. ובגד בלאים שעטנז לא יעלה עליך. ערלים לא יאכל. לא תאכלו על הדם. לא תנחשו. ולא תעוננו. לא תקיפו פאת ראשכם. לא תשחית [את] פאת זקנך. ושרט. לא תתנו בבשרכם. וכתובת קעקע לא תתנו בכם. אל תתלל את בתך להזנותה. ולא תזנה הארץ. לא תעשו עון במשפט במדה במשקל ובמשורה. אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד. ולא תחללו את שם קדשי. עורת או שבור לא תקריבו. ומעוך וכתות ונתוק וברות לא תקריבו. ובארצכם לא תעשו. ומיד בן נבר לא תקריבו. כל מום לא יהיה בו. ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו. בשביעית שדך לא תזרע. וכרמך לא תזמור. ספיח קצירך לא תקצור. ענבי נזיריך לא תבצור. ביובל לא תזרעו. ולא תקצרו את ספיחיה. ולא תבצרו את נזיריה. לא תונו איש את עמיתו. לא תרדה בו בפרחך. לא ימכו ממכרת עבד. לא תעבד בו עבודת עבד. אבן משכית

לא תתנו בארצכם. לא יבואו לראותכבלע. נזיר יין ושכר וחומץ יין לא ישתה. וכל משרת ענבים לא ישתה. לחים ויבשים לא יאכל. מחרצנים ועד זג לא יאכל. תער לא יעבור על ראשו. על נפש מת לא יבא. לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם. לוי לא יעבוד עוד. לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. ולא יהיה כקרח. לא תחניפו את הארץ. ולא תטמא את הארץ. לא תגורו מפני איש. פן תשכח את הדברים. פן תשכח את ה׳. לא תנסו את ה׳. לא תחוס עינך עליהם. לא תחמוד כסף וזהב עליהם. ולא תביא תועבה. אל תאמר בלבבך בהדוף [בצדקתי הביאני ה׳] וערפכם לא תקשו עוד. לא תעשון כן לה׳. לא תאכל הנפש עם הבשר. לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים. לא תשמע אל דברי הנביא ההוא. לא תוכל לאכול בשעריך. והלוי לא תעזבנו. לא תתגודדו. ולא תשימו קרחה. לא תאכל כל תועבה. לא תוסיף עליו. ולא תגרע ממנו. לאיגוש את רעהו. לא תאמץ. לא תקפוץ. ולא ירע לבבך. לא תשלחנו ריקם. לא יקשה בעינך. לא תעבוד בבכור שורך. ולא תגוז בכור צאנך. לא תבנה עוד. ולא ידבק בידך מאומה. לא תוכל לזבוח את הפסח. לא תטה משפט. ולא תכיר פנים. לא תקח שוחד. לא תטע לך אשרה. לא תקים לך מצבה. לא תזבח לה׳ אלהיך. לא תסור מן הדבר. לא יזידון עוד. לא ירבה לו סוסים. לא ישיב את העם. לא תוסיפון לשוב. לא ירבה לו נשים. וכסף וזהב לא ירבה לו מאד. לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש. לא תשיג גבול. לא יקום עד אחד באיש. לא תגור ממנו. לא תחיה כל נשמה. לא תשחית את עצה. ואותו לא תכרות. לא יעבד בו. ולא יזרע. לא תמכרנה בכסף. לא תתעמר בה. לא תלין נלבתו. לא תראה שורו נדחים. לא תראה חמור נופלים. וכל אבדה לא תוכל להתעלם. לא יהיה כלי גבר. ולא ילבש גבר. לא תקח האם. לא תשים דמים. לא תחרוש בשור [ובחמור] לא תזרע כרמך. לא תתלבש שעטנז. ומוש״ר. (וענשו אותו מאה כסף) לא יוכל לשלחה. ואונס לא יוכל לשלחה. לא יגלה כנף אביו. לא יבוא פצוע דכא. לא יבוא ממזר. לא יבוא עמוני. לא יבוא להם עד עולם. לא תדרוש שלומם וטובתם. לא תתעב אדומי. לא תתעב מצרי. לא יבוא בעל קרי אל תוך המחנה. לא יראה בך ערות דבר. לא תסגיר עבד. לא תוננו. לא תהיה קדשה. ולא יהיה קדש. לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב. לא תשיך לאחיך. לא תאחר לשלמו. ואל כליך לא תתן. וחרמש לא תניף. לא יוכל בעלה הראשון. לא תחטיא את הארץ. ולא יצא בצבא. ולא יעבר עליו לכל דבר. ולא יחבול רחים. לא ימס את לבב אחיו. לא תבוא אל ביתו לעבוד עבוטו. לא תשכב בעבוטו. לא תעשק שכיר. לא תבוא עליו השמש. לא יומתו אבות. לא תטה משפט גר יתום. לא תחבול בגד [אלמנה] לא תשוב לקחתו. ארבעים יכנו ולא יוסיף. זיתך לא תפאר. כרמך לא תעולל. לא תחסום שור. לא תהיה אשת המת [החוצה] וקצתה את כפה לא תחוס עינך. לא יהיה לך בכיסך. לא יהיה לך בביתך איפה. לא אכלתי באני ממנו. ולא בערתי ממנו בטמא. לא נתתי ממנו למת. לא תניף עליהם ברזל. לא תסור מכל הדברים אילו מאתים ושבעים ושבכה לאוין. ושבעים ואחת עבירות שבמיתות ששה ענשים הרי אילו שלש מאות וארבעים ושמונה מצות לא תעשה.

ואלו מצות קום עשה

קרית שמע. ותפילין. ומזוזה. ציצית. ומילה. פדיון הבן. ופדיון פטר חמור. והפרשת בכורות שור וכבש או עז. ופריה ורביה. תרומה גדולה. ומעשר ראשון. תרומת מעשר. מעשר שני. ומעשר עני. ראשית הגז. והמתנות. חלה. בכורים. שקלים. עורות קדשים. והמורם תרומה מתודה. וחזה ושוק. וברכת המזון. ותלמוד תורה. מאה ברכות בכל יום.

קידוש השם. ואהבת השם. ויראת השם. לעבד לשם. להשבע בשם. ולדבק בשם. וללכת בדרכיו. להלביש ערומים. לקבור מתים. לנחם אבלים. בקור חולים. ואהבת שלום. וצדק אמת. ללמוד. וללמד. לשמור. ולעשות. מוצא שפתיך תשמור ועשית. מורא. וכיבוד אב ואם. מוראת מקדש. ושמור שבת. ושמחת שבת. ועינוג. והחיאת אח. והלואת אביון. והשבת עבוט. והשחכה, ופאה בכרם. הפקר שביעית [לעניים] [השמטת] (דייש ו)שביעית (לעניים). ולקט. שחכה. ופאה בתבואה. ושכחה באילן. ופרט. ועוללות. ומתנה במתנת ידך. הוכיח תוכיח. השמטת כספים. ושילוח עבדים. ואהבת לרעך כמוך. הענק תעניק. פתוח תפתח. נתן תתן. העבט תעביטנו. למד בנך תורה ומצות. ושננתם. ושמתם את דברי. קביעות ראשי חדשים. וחישוב תקופות. וספירות העומר. לעשות הפסח. לאכלו צלי. לאכלו על מצות ומרורים. לשמרו שבעת ימים. שבות שמונה ימים [שבת ראשון. ושביעי של פסח. ועצרת. ויום זכרון. ויוה"כ. וראשון. ושמיני של חג הסוכות. קידוש שמונה ימים. תקיעה בר"ה. ועינוי ביוה"כ. וסוכה. ולולב. וימים שמונה עשר ולילה אחד לגמור בהן את ההלל. לעבוד בעבד כנעני לעולם. מעשר בהמה. ראיה. וחגיגה. ושמחת שלש רגלים. לשרוף [צורות אלילים] ולגדע עבודה זרה [אשרות אלילים] לאכול קדשים. ומעשר שני בירושלים. לשבות עבדך ואמתך ובהמתך כמוך. שמח לוי וגר יתום ואלמנה בשילוש רגלים. השב אבדה. ושילום גזל. וחמשה חומשין. נר שבת. נר חנוכה. נבלה לגר תושב. לאהוב גר צדק. אהוב משפט. צדוק הדין. להיות תמים. לעשות צדקה. לרדוף צדק. לגמול חסד. שמחת כלה. שכר שכיר ביומו. לטעון. ולפרק עם חבירך. שילוח הקן. והכן יתד על אזנך. ליראה מן החכמים. מצות חליצה. ויבום. צדק הינין. ושילום מדות. ביעור שביעית. וידוי מעשר. מקרא בכורים. ומצות הקהל. והתקדשתם והייתם קדושים. והוי שפל רוח. למחות זרעו של עמלק. לשרוף נותר באש. לקום מפני שיבה. ולהדר פני זקן. ביעור חמץ וכיסוי הדם. וטבילה בזמנה. ומצוות נדרים ונדבות ועולות ושלמים. וחטא [חטאת ואשם] להתכפר בתחנונים ובקרבן. טמאים לטהר (בהזאות) [הזאה] וטבילה וקרבן (אחד) כראוי. מצות מלך לכתוב לו ספר תורה לשמו. מצות כהן גדול ליקח בתולה. להביא פר הבא על כל המצות. ופר יום הכפורים. ועשירית האיפה. [לחינוך] (חביתי כהנים [חביתין] כל מעשר יום הכפורים. מצות כהנים ללמוד לעשות יציקות. ובלילות. ופתיתות. מליחות. תנופות. הגשות. קמיצות. הקטרות. שחיטות. ומליקות. קבלות. והזאות. השקיית סוטה. ועריפת עגלה. טהרת מצורע אדם ובגדים ובתים. ונשיאות כפים. ועשיית מעקה. ומקרא מגילה הרי אילו מאתים (וארבעים ושמונה) מצות על כל אחת ואחת קום עשה.

אלו פרשיות חוקים ומשפטים המסורים לצבור

פרשת סנהדרי גדולה וקטנה דיני נפשות ודיני ממונות עבד עברי ומוכר עצמו ומכרוהו ב"ד ונמכר לנכרי ואמה עבריה. פרשת שש ערי מקלט ומ"ב עיר. פרשת נזיקין החובל בחבירו ונוגח ונוגף וגונב וממונות. פרשת משכן וכל כליו ושמן המאור בגדי שרד קידוש כהנים וחינוך מזבח. פרשת שמן המשחה וקטורת הסמים. פרשת תחנונים. פרשת עולות מנחות ושלמים. פרשת חוטא וחטאת עולה ויורד. פרשת אשם ודאי אשם תלוי. פרשת מעילות. פרשת טומאת נבילות וטהרת נבילות טומאת שרץ וטהרת שרץ וטומאת כלים אדם ואוכלין ומשקין. פרשת יולד. פרשת נגעים. פרשת זב וזבה נדה ובועל נדה שכבת זרע. פרש תיוה"כ. פרשת נחרפת. פרשת ערלה. פרשת מומי בהמה. פרשת נדרים ונדבות. פרשת שתי הלחם. פרשת לחם הפנים. פרשת נותן מום בחבירו. פרשת שביעית. פרשת יובל.

פרשת ממכר ובתי ערי חומה ובתי החצרים גר ותושב. פרשת ערכין. פרשת מקדיש וחרמים. פרשת כהנים ומנחת ישראל. פרשת שילוח טמאים. פרשת סוטה. פרשת נזיר. פרשת ברכת כהנים. פרשת חנוכת מזבח. פרשת פסח שני. פרשת חצוצרות. פרשת נסכים. פרשת העם דבר. פרשת מתנות כהונה. פרשת פרה אדומה. פרשת נחלות ובת יורשת נחלה. פרשת תמידין. פרשת עשרים מוספין. פרשת נדרים ושבועות. פרשת תרומת המכס. פרשת הלוקח כלי תשמיש מן הגוים. פרשת קידוש הארץ לתת ללוים ערי מקלט. פרשת נביא השקר. פרשת עיר הנדחת. פרשת המלך. פרשת עדים זוממין. פרשת משוח מלחמה. פרשת עיר משלמת ועיר שאינה משלמת. פרשת עגלה ערופה. פרשת יפת תאר. פרשת משפט הבכורה. פרשת בן סורר ומורה. פרשת מוציא שם רע. פרשת אונס ומפתה. פרשת לקוחין ומורה. פרשת יבמין. פרשת שולחת יד במבושיו. פרשת בכורים. פרשת אבנים גדולות. פרשת ברכות וקללות. פרשת הקהל אילו ששים וחמש פרשיות, הרי כאן ששמאות שלש עשרה מצות שקיבלו ישראל בסיני, יהי רצון שנזכה לקיימן כהלכה. משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לבנאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה חגי זכריה ומלאכי ועזרא וסיעתו. ומשמתו נביאים אחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו משתמשין בבת קול. מכאן ואילך. הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי. חומר בדברי סופרים מדברי תורה, האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור. העובר על דברי סופרים חייב מיתה. אמר רבי אבודימי דמן חיפא מיום שחרב בית המקדש ניטלה תורה מן הנביאים ונתנה לחכמים, אטו חכם לאו נביא הוא, הכי קאמר אף על פי שניטלה נבואה מן הנביאים חכמה מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר. ונביא לבב חכמה מי נתלה במי קטן נתלה בגדול.

כתיב. כי טובים דודיך מיין רבי חנינא בריה דרבי אדא משום רבי תנחום בר חייא. חביבין דברי סופרין וחמורין מדברי נבואה. משל למלך ששלח שני פלומנטרין על אחד מהן כתב אם אינו מראה לחכם חותם שלי וסימנטרין שלי אל תאמינו לו ועל אחד מהם כתב אף על פי שלא הראה לכם חותם שלי וסימנטרין שלי האמינו לו, כך בדברי נבואה כתיב. כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונתן אליך אות או מופת, בדברי סופרים. על פי התורה אשר יורוך, תורך אין כתיב כאן אלא אשר יורוך, ועל המשפט אשר יאמר לך אין כתיב כאן אלא אשר יאמרו לך, שאם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שמע להם וכל שכן כשיאמרו לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל ועל טמאה שהיא טמאה ועל טהורה שהוא טהורה.

חמש

חמש עשרה נשים פוטרות א) עשרה נשים (יבמות ב.) ב) פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן ג) מן החליצה לרותיכן. כדתני סיפא שם
כיצד אחת מכן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיכן פטורות מן החליצה ומן היבום: וצרות לרותיכן וכו' עד סוף המשנה. שכולן למעלה כאחת, וכל שאחה חוסרה משום ערוה כרי היא במקום ערוה ונכרת, כמוה, דכי כתיב ונכרתו, על כל העריות שכוזכרו כתיב, וכרי לרות ונכתבו בפרשה כדכ' לעיל, וכשנשאת כולה לשליבי חזרה לכיות ערוה

משנה הלכות

אלקי הרוחות אדון כל הנשמות, רבון כל המעשים היודע תעלומות
הוא יחכמנו ויעזרנו לשענח נעלמות, בעת אתחיל לבאר הל' יבמות

א) חמש עשרה נשים פוטרות לרותיכן וכו'. למר בקב"ב (דברים כ"ב כ'-ז') כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה וגו' ואם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה גו' אלין יבמי וגו'.

ויש לדייק למה סידר רבינו כל' יבמות אחר כל' גיטין ובסדר הש"ס היא אחר מס' מו"ק, ועיין ת"י על המצה שנתן כמה טעמים למה מתחיל סדר נשים בייבמות והיה לו להתחיל בקידושין ואח"כ בחובות ואח"כ יבמות ותי' כמה תירוצים וכמתירי סידרה אחר מס' גיטין ונתן טעם מפני שביאת במס' גיטין מצוי פירוד האשה מבעלה בחיי שהיא בסיבת בחיבת בגט ונחינתו סמך לה מסכ' יבמות לבאר בפירוד מן היבם אחר מיתת בבעל ע"ם.

אלא לטעם זה היל לסדרה אחר קידושין דבמצה תלן האשה בקניה בשלם דרכיה וקונה את עלמה בגט ובמיתת בבעל וא"כ מעשה זה מקומה אחר קידושין וי"ל דמצה דקידושין מיירי בים לה בנים דאל"כ לא קנתה עלמה במיתת בבעל ולכן סידרה רבינו בסדר הש"ם אחר מו"ק שאכ"פ לאחר שמת בבעל שייך יבום, וגם זה לכאורה לא מעלה תרוכה שברי סיים במצה שם היבמה בקניה בביאה וקונה את עלמה בחליצה ובמיתת היבם ע"ם וברש"י, נמלא לכאי היל לסדר אחר קידושין דמיבה סליק ליאך בקניה היבמה וי"ל ואכ"פ סדר המסכתות במשנת רבינו ז"ע.

איברא דבבר כתרבתי על סידור הש"ס דיבמות ובכתובות נדרים נזיר ואח"כ גיטין וקידושין ולא בזכיר בלל מקידושין קודם בתובות דבן הוא בסדר מקדם ובותב בתובב. ועיין שו"ת מהר"ם מינ"ץ שרשתון דהיו בותבין בתובב לאחר בקידושין קודם בשבע ברבות, ואולי מב"ע נמי אין קורלין בבתובב לאחר בקידושין קודם בשבע ברבות דלא ליהוי מיחזי בשיקרא מה שבותבין בבתובב קודם בקידושין בבלל, ול"ע על בתנת שסידר מסבת קידושין אלא לבסוף, ובחבתי דמס' בתובות נאמת מתחיל בבחולה ניאשת וא"ב מיירי במקדם בחולה וניאשת בדרך העולם ובותבין לה בתובב ולבן מתחיל בבתובות שהיא לבחולה שניאשת ומיבו לא בתחיל במסכ' קידושין דס"ל דליבא מלות עשה לקדש האשה וכדאמ שרש"ם אלא בעושה האשה מקויים מלוה ותקנו לה בתובב דאחרת לא ירלו ליבשא ובפרט שלאשה ודאי ליבא מלוה לב"ע למה תבשא ותבא קלה בעיניו להוליאה ולבן בעיקר היאב שם בבתובב ונקראת המסבת' בתובות אף שמיירי מבחולה בניאשת אבל מסבת קידושין מיירי באשה שבבר נתגרשה ולא בבחולה דבחולה נשאת בתב בבתובות ח"ב מיירי בבר בשלמה או גרושה שגירשה בעלה ברחשון חמש היבמה בשאת מיירי שמת בעלה שקדשה בחולה, וביון דרוב נשים לא לגירושין נתנו ולבן סידר יבמות קודם קידושין. אבל מדיין ל"ע תופן סידור הש"ם אליבא דרבינו.

והנראה לומר בזה דבתורה בתיב (דברים כ"ג י"ב) גדילים תעשה לך על ארבע בנפות בסותך אשר תבסה בה. וסמיך ליה בי יקח איש אשה ובא אליה

ושנאה ושם לה עלילת דברים והוליא עליה שם רע ואמר את כחשה בזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים. והנה סמך הכתוב מצות ליליח לנשואי חשה, והנה ליקוחין הרחשונים כם בבחולה כמ"ש ז"ל (ירושלמי כתובות פ"ד ה"ד) לקחתי פרט ליעודין פרט לאחרוסה ופרט לשומרת יבם. וכיון ששנאה והוליא עליה שם רע קנסו התורה ולו תהיה לאשה כל ימיו ואשה אחרת שנשאה ולא מצאה חן בעיניו יכול לגרשה אבל זו שהוליא עליה שם רע אינו יכול לגרשה, ונראה דאפילו לא ילדה נמי אינו יכול לגרשה ממנות התורה אלא יכול ליקח אחרת אם לא זכה להבנות ממנה ולכן אין לו תקנה להוליאה. ואולי מטעם זה לאחר שכתב כל דיני אשה זו כתב כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו וגו' והרי כבר כתב כי יקח איש אשה, אלא שזה מיירי שהוליא שם רע על אשתו ברחשונה ולכן כלך ונשא אשה אל אשתו ברחשונה ששנאה, והכתוב מבשרו שסופו לשנאה ג"כ שזה דרכו של איש הזה כמו שעשה ברחשונה ולכן נתנה לו תורה רשות לגרשה לו כי ימות כי סופו למות.

ותמצם לו כי ימות, דיש להבין מה שנקנסה עליו מיתה

על דבר אשתו זו, דהנה ידוע קושית העולם מה עונש הוא שנתנה התורה למי שהוליא שם רע על אשתו שנשא והניח עדי שקר להרגה ואם לא נתברר היתה נהרגת והעונש שלו מלה כסף ולא יוכל ואיה מדה כנגד מדה, ולכן ע"כ סופו שימות הוא גלה עת מדה כנגד מדה ולפי שאמרה תורה דבני שנואה כיון שניס דלא מהוגנים וכיון ששנאה זה האיש והתורה מחזיקה אלינו בע"כ ולו תהיה לאשה בע"כ ואם גירשה חייב להחזירה אם לא שהוא כהן שמלקין אותו וחלוי במחלוקת דביטלה ולא ביטלה וקיימה ולא קיימה חולין קמ"ח ע"ח ומכות ט"ו ע"ב ועיין תמורה ד' ע"ב, ות"כ הבניס שחוליד אשה זו יהיו בני שנואה ולכן סופו למות גלה שניס ואמרה תורה תפול לאחיו ליבום ואם יהא רצוי יתקן אחיו ברחשון שלא הוליד מחמת החטא שלא יהיו בני שנואה והיה הבן הבכור יקום על שם אחיו. ונמלא שפיר סידר רבינו אחר מצות ליליח מצות יבום ודוק.

ודע דמשנה קחני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וכו' כלשון רבינו, אמנם בגמ' בסמוך (י"ח ע"ח) אמרו יש לך לכוסיף סוטה ואמו מנוסת אביו שהיא כלה אביו, ובמ"ז הל' יבו"ח סי' תקל"ו וז"ל שמנה עשרה נשים פוטרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום וצרות צרותיהן, חמש עשרה דמתני' ויש לך לכוסיף סוטה ואמו מנוסת אביו שהיא כלה אביו, סוטה דאמר רב יהודה אמר רב צרת סוטה מסורה עומאה כתי' בה כעריות ולא בעי חליצה ומחוקמה מלתי' דרב בין חליצה דר"י בן כיפר בין חליצה דחכמים וליכא דפליג אדרב ואפי' ניחא דר' אסי פליג אדרב ליחא לדר"ח קמיה דרב וכו' וכן הלכה. צרת אמו מנוסת אביו דת"ל לוי לר' מתי תריה דחנא חמש עשרה ליחני שם עשרה ת"ל כמדומה אני שאין לו אות בקדקדו מתי דעתך אמו מנוסת אביו פלוגתא דר"י ורבנן ובפלוגתא לא קמיירי פי' חנא דמתני' לא חיירי בה וכו' מיהו אין כרבנן קיי"ל ואשכחן שפיר וכו' ואו דבדקה לוי במתני' וקיי"ל כי הא דת"ר אסי לרב כהנא בלא דא נמי משכחת לה וכו'.

ואיתא נמי לדר' יוחנן דצרת חיילונית מוחרת.

אבל כח מספקא לי המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם ע"מ שלא חנשאי לפלוני כדקיי"ל ריש פ' המגרש (פ"ג) דלכ"ע צריה ולאותו פלוני אסורה דקיי"ל אלא דמתני' דהאש חוץ הוא אבל נשא מנת מודו ליה. מעתה היכא שגירשה ע"מ שלא תינשא לראובן והלך שמעון ונשאה ולו אשה אחרת מן השוק ומת שמעון בלא בנים ונפלו שתיבן לפני ראובן ואשה בגרושה אסורה עליו משום אשת איש דהא לגבי דידיה לא נתגרשה ת"ל כשם שהיא אסורה כך צרתה אסורה, או שמא כיוון שגירשה ע"מ שלא להנשא לראובן ת"ל כשראובן ייבם אותה וישאנה הרי לא נתקיים התנאי ופקעי גירושי בעלה הראשון ופקעי נמי קידושי אחיו נמלא שלא היתה אשת אחיו מעולם ומחייבמת לראה וכו' ע"ש.

ומידו עיין תוס' יבמות לקמן י' ע' ד"ה לעולם שהקשו וליתני שם עשרה והוא במגרש את אשתו ע"מ שלא תנשא לראובן והלכה ונשאה לשמעון אחיו ומת ואי' שזו היא פוטרת צרתה לו מן החליצה ולא מן היבום שלא נאמר פטור צרה אלא כשנאסרה זו מלד ערוה שהלרה בערוה אבל זו לא נאסרה אלא מחמת תנאי וזה שאינה יכולה להחייבם לו מלד ערוה אלא מחמת תנאו של זה שהרי בגט גט כשר הוא ועיין מהירי, ונראה דמה דמספקא ליה לת"ז פשיטא לכו בשב"ח, ועיין רמב"ן ורשב"ח, ועיין עוד בתוס' הרא"ש ובית"ש סי' ד' ודו"ק.

והתה"ד סי' ריי"ט מספקא לי' בראובן שהי' נשוי ללאה ונשחמדה ונשאה ליעמעאל והלך ראובן ונשא את רחל אחותה ולא גירש את המשומדת ומת בלא בנים פטורה רחל מזיקתה מחמת המשומדת או לא ומקום הספק כיון דהבא על הנכריה קנאים פוגעים ת"ל יבם הבא על המשומדת נמי קנאים פוגעים כו' ת"ל במקום ערוה קיימא ותיפטר צרתה ודימה אותה ליבמה נדה בשעת נפילתה ליבום דערוה גמורה היא ואפי"ה לא פטרה צרתה ואפי' היא גופה צריה להחייבם

לאחר שחטבר, ומפרשים כחוס' כטעם דלא דמי לישור גדה לאיסור לחות לחם ושאר עריות משום דכחם כאיסור עומד על היבם עפי משאר אדם לגבל כגדה לכ"ע לסורה לף לגאלה עד שחטבר, וכאחד דכ"כ וכיה בסנרח ממש במשומדת ועיין רא"ש שם. ונאמת כי לפענ"ד משומדת יש לה לד ל' עדיפה מגדה, דגדה עכ"פ בשעת גדהה אינה רשויה לעשות אדם ואין בידה להחיר עלמה, אבל משומדת בידה היא שכרי בידה להרהר חשובה וכרגע כושרה לו וכמ"ש המקדש ע"מ שאני לדיק גמור אפילו הוא רשע גמור מקודשת (קידושין מ"ע ע"ב), וא"כ נאמת היא רשויה גם בשעת נפילה ולא לריכה עגילה אם חזרה בחשובה אבל כגדה לאו בידה היא, ולא דמי נמי לנכריה שבידה להחגייר דכבר אמרו נכריה אין בידה להחגייר ולאו לאיגיורי קיימי (עיין גיטין פ"ב ע"ח), גם לאחי' כשני שם דמחלק בין חוץ מבעל אחותה לעכו"ם דגירות לא שכיחא ומיהה שכיחא וא"כ כ"ש הרהור חשובה, ואפשר דמשומדת אמרינן לא שכיחא חשובה. ועיין קובץ הערות סי' ה' בחריכות גדולה שם.

ב) פומדות לרותיהן ולרות לרותיהן וכו'. ולקדים זה כמה שרשים להבין הענינים בנקל הדברים, **א)** שמה שאמרה תורה לא תהיה לאת המת האולה אלא יבמה יבא עלי', מלות יבום אינו אלא לאת משה אחת ואם היה לו לאחיו כמה נשים אפילו עד אלף אינו מיבם אלא אחת ודרשו משר לא יבנה את בית אחיו בית אחד ואלא שני בתים או יותר. **ב)** שאם הניח המת כמה אחים רק אחד מהם מיבם. **ג)** דכל שיבם בין הגדול שבאחין ובין הקטן כיון שבא עליה קנאה ואא אמרו שגדול מיבם אא אחד מן המובחר. **ד)** כל שנעשה יבום מאחד האחין לאחת מן היבמות בין שהיא רשויה לילד ובין אינה רשויה מחמת זקנה (ואא שהיא אילונית) נסאלקה מלות ויקת יבום מכל היבמים ומכל היבמות שבאותו הבית, ואותה היבמה שיבם נעשית אשתו ומותר בה כל ימי חייו ונאסרה על שאר האחים באיסור א"א דעלמא, ואם רולה מוליאה בגט ואם רולה תהיה אצלו והשאר נשים שנפלו לפניהם אף שהיו רשויות לו כולם בשעת נפילה, כולם נאסרו עליו ועל האחים האחרים באיסור אשת אח מן השעת יבום ולעולם.

ה) אם לא יבם לה אלא אחד אין לה נאסרה לו ולכל האחים לעולם. איסור זאת היבמה להאחים לאחר שאין לאחת מהם אם לא יבמה אלא אחד אין לה הוא או אחד מן האחין אין בה כרת לא לאולן ולא לאחין אם באו עליה אא"כ באיסור ולא לה ולא לגרה והכאוב כודיע זה משר לא יבנה את בית אחיו כיון שלא בנה שוב לא יבנה והוליאו מכרת לאאו. **ו)** אם את זה המיבם בלא בנים שוב כותרה לוחה כיבמה להאחים הנשארים ואחד מהם מיבם ככל הנאבאר לעיל. **ז)** יבום זה אינו מתורת זיקת הראשון אלא מתורת זיקת הבעי המת. **ח)** לריך שאהיה לוחה אשה שנפלה לפני אחיו של את ליבום רואיה לו מא"ח ואם היתה אסורה עליו מאמת ערוה כגון שני אחים שנשאו שתי אחיות או נשאו אשה ובתה וכיולא בהם ואת אחד מהם בלא בנים הרי לא יוכל ליבמה מאמת שהיבמה היא אחות אשתו או אם אשתו פטורה מן היבום והשם שפטורה מן היבום כך פטורה מן החאיה דכל שעולה ליבום עולה לחאיה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחאיה. **ט)** אם היה לאחיו זה שמת עוד נשים הרבה זאא זו הערוה כולם פטורות מן החאיה ומן היבום שזיקת כולם נפקעת לגמרי אגב ערוה זו שהיה רואיה לו וכאן עליו באיסור אשת אח לעולם, וזהו מה שאמרו פוטרות לרותיהם, והטעם שנקראות לרותיהם שכל אשה הנוספת לבעל נקראת לרה לחברתה. **י)** אא שבזו שהיא ערוה עליו, אם היו עוד אחים שאין אחת מאאו הנשים של אחיהם ערוה עליהם יש כאן זיקה אאל שאר האחים היבמים ולא נפטרו כאם ואף זו הערוה לאת זה לא נפטרה מזיקת האחים האחרים הרואיה להם ולריך שאחד מהאחים האחרים ייבם או יאאוץ וכל הדינים דלעיל בזה עליהם.

יא) הערוה והארות שנפטרו מאמתה לא רק הערוה והארה נפטרו אאא גם לרת הארה ולרות לרותיהם נפטרו כאם לעולם. כיאד שאם היו ג' אחים ויבם האת שאינה ערוה עליו אא לרתה ומת ואו נשים הרבה נאסרו כל הנשים לבעל הערוה מפני הארה הזו, אף שהיא לא היתה ערוה עליו אאא לרת ערוה וכן לעולם אם היו יותר אחים מזה. **יב)** ערוה שפוטרת מיבום וחאיצה לריכה להיות אשתו בשעת מיתת הבעל אבל אם מתה הערוה קודם שימות בעלה או גירשה בעלה ואחר כך מת או שמיתת הערוה בחיי הבעל ואח"כ מת לרתה מותרת. **יג)** אם הערוה אילונית דין אאא הכיר בה והיו קדושי עטות ודין שהכיר בה ונשאה אע"פ דהוי קידושיה קידושין מא"ת אינה פוטרת, והטעם שאם לא הכיר הו"א קידושי עטות ואין זו אשתו, ובהכיר בה נמי אינה בת יבום שהרי אי אתה קורא בה והיה הבכור חאר חלד וכאל שאינה בת יבום אינה בת חאיצה והרי היא כמו שאינה אשתו ולרתה מותרת. **יד)** ערוה זו שאמרנו שפוטרת דוקא שקידושין תופסין או אאל אח המת, אבל כל שאין קידושין תופסין בה כגון רואנן שנשא אחותו בעבירה ומת ואו נשים אחרות אין ערוה זו פוטרת את האחרות וזקוקות ליבום לשמעון אחיו. **טו)** אין ערוה אוסרת כלרות ליבם אאא במקום יבום, אבל אדם שהרי שנשא בת רואנן ומת ואו נשים אחרות, מותר לרואנן לישא אחת מהנשים האחרות שכם לרות בבת שאין ערוה

ומן הייבום ד) עד סוף העולם, ה) בתו ו) ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה וגרחב גרח מרוב וכן למעלם וזב עד סוף העולם: **בתו**.

ר"ל שנשא שמעון בתו של ראובן אחיו ויש לשמעון נשים אחרות, ומת שמעון ונשותיו מזדקקות לראובן, כשם שבתו פטורה שכרי היא מרוב עליו כך כולן פטורות, ומותרות ליבמת בלא יבום ובלא חליצה כל שאין שם אח שליבי: **ובת בתו**. ר"ל שנשא שמעון בת בתו של ראובן ולשמעון נשים אחרות ומת בלא בנים, ונזדקקו נשותיו לראובן, וכרי בת בתו אסורה עליו, ונפערו מגבב לרותיה ולרות לרותיה: **ובת בנו**. ר"ל שנשא שמעון בת בנו של ראובן על הדרך שביארנו בחברותיה. וכתב כמהירי ויש לך לפרש בשלש אלה, ר"ל בתו ובת בתו ובת בנו, שכן בתות לו מתנוסתו, שאם מתשתו שנשאה בחופה וקידושין, כייטו בת אשתו ובת בתה ובת בנה, אלא שכן מתנוסתו, ואין כאן משום בת אשתו שכמתנים אשה מוחר לו ליטא בתה שיש לה מחיים אחר ונמלאת אלו אסורות לו מלד בתו או בת בתו או בת בנו ולא מלד אשתו. וכ"כ רש"י בד"ה חמותו: **בת אשתו**. פי' רציטו בשמוך דכייטו בת גרושתו שכלכה ונשאת לאחר וילדה בת מבעלה כשני אסורה לו משום בת אשתו פיין בשמוך, וכן פי' בהלכות פסוקות לתלמידי ר' יהודאי גאון ז"ל. ורש"י וכמהירי פי' בת אשתו שיש לו מחיים אחר, כגון שנשא שמעון בת אשתו של ראובן, ויש לו נשים אחרות, ומת בלא בנים ונזדקקו נשותיו לראובן, וכרי בת אשתו פעורה, ומגבב נפקעת זיקת כאחרות. ופ"ד זה אחד מפרש חמותו, כגון שמת ראובן בעל בלא ונזדקקו נשותיו לשמעון: **ובת בתו**. כגון שנשא שמעון בת בתו של אשת ראובן, ומת ונזדקקו נשותיו לראובן, שכרי בת בתו של אשתו מרוב עליו. ועד"ז אחד מפרש חיסור זה בלא

משנה הלכות

אוסרת אלא במקום שפוערת מן היבום. **ז**) אין זיקה ליבום אלא לאחים מן האב אבל אם היה לו אחים מן האם ליכא יבום. **ח**) מרוב מן השניות שהיא מדברי סופרים חולצת ולא מחייבמת. **יח**) כל אשה שאלו לה פסולה לכהונה מדברי סופרים, בין שאלו לה מדין תורה ובין שאלו לה מד"ם ואפילו שאלו לה מספק זיקה. **יט**) יבם לרת מרוב וילדה כולד ממזר שכל מריות שבחייבי כריתות כולד ממזר. אלו הכלכות שרליתי להקדים כי הם נחוצים לדעת להכרולה ליכנס בהלכות יבום.

ג) מן החליצה ומן היבום. יש לדייק דכרי ברחשונה שהיו מכוונים לשם מלוה לכ"ע מלות יבום קודם למלות חליצה (יבמות ג' ע"ח ודף ל"ט ע"ב ודף ק' ע"ח) דחניא ברחשונה שהיו מחכוונין לשם מלוה מלות יבום קודמת למלות חליצה ובשניו שאין מחכוונין לשם מלוה לחרו מלות חליצה קודמת למלות יבום, דחני' חבא שאול חומר הכונם את יבמתו לשם נוי ולשום חישות ולשום דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוב אני בעיני לביות כולד ממזר וחכמים חומרים יבמה יבא עלי'. כבר דייקו עלה בגמ' דף ג' וליאני מן היבום ומן החליצה ל"ג מן החליצה לחודה ומשני אבא שאול היה לאחר מלות חליצה קודמת למלות ייבום, ופי' אחום' דהשתא דקאני תרוייהו ושוב חליצה בריאה משמע דחליצה קודמת אבל אי לא היו אני אלא חליצה לאודה לא היה משמע מידי.

ולהלכות, כריי"ף והרמב"ם והטור בשמייהו ל"ע סי' קס"ה והסמ"ע כתבו דמלות יבום קודם לחכמים, וכ"כ הריב"ם סי' תק"ע בשם כל האחרונים ושהות הנאון, ובסי' ס"ג כתב שאם היבם נשוי אז אפילו להפוסקים דמלות יבום קודם לחכ"ג לכ"ע מלות חליצה קודמת והשם ואם"ע וי"ל שמלות חליצה קודמת ועיין רמ"א שם. ובמקום אחר האריכתי דהא מילתא אלוי במחלוקת הפוסקים אי הלאת הגוף בהדי מלוה שרי דלמ"ד הלאת הגוף בהדי מלוה שרי הכ"ג מלות יבום קודמת ולמ"ד דהלאת הגוף בהדי מלוה אסור אז מלות חליצה קודמת. ועיין ספרינו משנ"ה ח"ה סי' רנ"ו רנ"ז בחריכות. ומיהו בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה פי' דלאחל שאול נמי אם מחכוין לשם נוי ולשם מלוה בהדי מוחר ליבם ורק כשאינו מחכוין לשם מלוה כלל קרוב הדבר שבא על הערוה פ"ם. ועיין עוד במשנ"ה ח"ע סי' ס"ד.

ד) עד סוף העולם וכו'. עיין חוס' שכחבו דהכא לא שייך למיפרך כיון דחנא עד סוף העולם לרות לרותיהן ל"ל כדפריך בכחובת (כחובות דף פ"ג ע"ב) כיון דחנא עד סוף העולם פירות פירותיהן ל"ל דהכא חורמיה דחנא לכחוב הכי, ות"ח וכיון דחני לרות לרותיהן עד סוף העולם ל"ל דהכי דייק בחמורה (דף י"ז) כיון דחנא ולד ולדן עד סוף העולם ל"ל, ופ"ם מה שהילו.

ה) ואלו הן בתו וכו'. רציטו לא גרם ואלו הן אלא כאב עד סוף העולם בתו ובת בתו, וכן נראה דגם הרא"ם לא גרם ואלו הן אלא מאחיל מיד בתו ובת בתו ועיין ריא"ף שג"כ לא גרם ואלו הן, וכב"ח שם חוח ל' ליין ואלו הן, ולכאורה לפי הנראה דהראשונים אזלי בגירסא אחת דלא היו גרסי ואלו הן.

ו) בתו ובת בתו כו' בת אשתו ובת בתה ובת בנה וכו'. ובמשנה גרס בת אשתו ובת בנה ובת בתה, והריא"ף ז"ל גרס בגירסת רציטו בת אשתו ובת בתה ובת

חמותו, כגון שמת לחונן בעל **ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו מאמו ואחות אמו ואחות אשתו**
זקנת' של חשת שמעון וזדקקו

נשותיו לשמעון: **ובת** בנה. ע"ד כחמור בנת בתה: **חמותו**. כגון שנשא שמעון בת חשתו של רחונן ויש לרחונן בנים אחרות, ומת רחונן בעל כהס, וזדקקו נשותיו לשמעון, ובמכר"ס הקשה על פרש"י ועיין ריב"ש חס' סי' שע"ד דרש"י לשיטתו דחמותו לאחר מיתה היינו חלה בלחו, ובתורע"ח חות ד' כתב כן מדעתח דנפשיה, ועיין מכרש"ח ע"ב כאן ובמכרש"ל ובמכרש"ח לקמן ל"ד ע"ב: **ואם** חמותו. כגון שנשא שמעון בת בתה של רחונן, ומת רחונן בעל זקנתה של חשת שמעון וזדקקו נשותיו לשמעון, אז חללו חס חמותו: **ואם** חמיו. כעין שפי' בבת בנה ובת בתה, וכגון שמת רחונן וזדקקו נשותיו לשמעון. וכעשם שהקדים בתוך בת בתו לבת בנו, ובת בתה לבת בנה, וכשפך המקרחות הקדימו בת הבן כדכתיב (ויקרח י"ח) ערות בת בנך ובת בתך לח תגלה, וכן בחשתו כדכתיב לח בת בנה ולח בת בתה, תי' כוחיל וכזכיר בת, סמך לה בת בתו ותפס לותו סדור בעלמו בחשתו (עיין כמחירי): **אחותו** מאמו. מלד למו, שנשתה לחיו מחציו בכיתר, כגון חב ובנו שנשתו חשה ובתה, כתב נשת כהס וכבן נשת בבת, וכוליד כתב בן מן כהס שנמלח לחיו של בן רחשון מלד כתב, ולחיו של חשתו מלד כהס, ומת כתב וזדקקו נשותיו לפני כבן, וכרי נמלחת זו לחותו מאמו, וכוח חלל כמת לחיו מן כתב, וכרי זו ערוה עליו ומפקעת זיקת כאחרות. ועיין רש"י. וכרמב"ס פ"ו מכל' יבום כי"ב כתב טעה לו טבר ולקח לחותו מחציו: **ואחות** אמו. שנשתה לחיו מחציו, כגון חב ובנו, שנשתו שתי לחיות, וכוליד כתב בן שני, ומת בנו כרחשון בלח בנים, וזדקקו נשותיו לזה השני, והרי לחת מהן לחות אמו שביתה נשותה לאחיו מחציו ופוטרת לרתה: **ואחות** חשתו. שנשתה לחיו

משנת הלכות

בנה, וכן גריס כרח"ש ז"ל, וכב"ח ליין כריב"ף וברח"ם בת בנה ובת בתה כל"ל, ולכאו' נרחה דגירסת כרחשונים ז"ל כיתה כגירסת רבינו במשנה.

וביאור בתו כיינו שנשא שמעון בתו של רחונן לחיו ויש לשמעון בנים לחרות ומת שמעון בלח בנים ונשותיו מזדקקות לרחונן לייבם, וכשם שבתו פטורה שביל לו טרוה כך כולן פטורות ומותרות ליבם לאחרים בלח יבום ובלח חליצה כל זמן שחין שם חת שליבי, ואסורות לזה בחיסור חשת חת, שכך למדנו חת כלן מחותם חשה דכתיב בה (ויקרח י"ח י"ח) ואשה חל לחותה לה תקח לגלות ערותה עלי', ונאמר כאן יבמה יבא עליה (דברים כ"ה ה') מה כאן במקום יבום חף בחותם חשה במקום יבום ואמר לה תקח, ואף דבערוה עלמה לה נריך חלמוד שאין עשה של יבום דוחה חת לה תעשה של ערוה שהוח לאו שבכרת מכל מקום כולרך ללמוד משם פטור לרתה, והוח שחמרו (כ' ע"ב) לרתה מיון ת"ל לגרור לה לה ולח לגרה, לרת לרה מיון ת"ל לגרור כחורה ריבתה לרוח כרבה.

ובתו שכתבו כאן פרש"י דהיינו בתו מחנוסתו דאי מנשואתו היינו בת חשתו דכיון דכתיב חשה ובתה לה שנח ממנו ל"ם מאים יחר, ובחוס' (כ' ע"ב) ד"ה בתו כקשו עליו ופר"י דכך בתו מיירי בין מחונסין בין מבשואין. ובח"ז (סי' תקל"ה) חלו נשים חסורות בתו מחנוסתו כדאמן חמש עשרה וכו' ופרש"י דהיינו בתו מחנוסתו, ופי' רבינו יונח בר שמואל דכן בפיקר כדמוכח בגמ' דמסיק חלה בתו כיון דאחיית מדרשת מביאה לי', דאמר רבח אמר לי רב יונח בר חבדימי אחי' בבה בבא אחי' זימה זימה דכתיב בפ' אחרי מות ערות בת בנך או בת בתך לה תגלה ערותן כי ערותך בבא וכבה לה כתיב לשון חיסות ומיירי בחומש אבל בתו מחנוסתו לה כתיב מק"ו לה אחיית דאין מזכירין מן הדין אלא בג"ם יליפא דכתיב הכא בקרא כי ערותך הבא וכאי' גבי חיסות שארב בבא זימה מב בתם בתו בבת בתו אף כאן בתו בבת בתו כלבך אסור בבתו מחנוסתו ובבת בתו מחנוסתו ובבת בתו מחנוסתו ובבת בתו ובבת בתו בבת חשתו שאינב בתו ובבת בתב ובבת בבא. ואסור אדם בבת חנוסתו ובאם חנוסתו ואחות חנוסתו וכו' ע"ש. ול"ע קלת בדבריו למעיין שם.

ובת בתו, ר"ל שנשא שמעון בת בתו של רחונן, ולשמעון בנים אחרות, ומת בלא בנים, וזדקקו נשותיו לרחונן, והרי בת בתו אסורה עליו, ונפטרו אגבה לרוחיה ולרות לרוחיה על הדרך שביארנו בבתו.

ובת בנו, ר"ל שנשא שמעון בת בנו של רחונן על הדרך שביארנו בחברותיה. ויש לך לפרש בשלש אלה, ר"ל בתו ובת בתו ובת בנו שבן בתות לו מחנוסתו, שאם מחשתו כיינו בת חשתו ובת בתה ובת בבא, אלא שבן מחנוסתו שברי אגם חשב מותר לו לישא בתה שים לב מאים יחר ונמלאת זו אסורה לו מלד בתו או בת בתו או בת בנו.

בת חשתו, ר"ל שים לב מאים יחר, כגון שנשא שמעון בת חשתו של רחונן, ויש לו בנים אחרות, ומת בלא בנים וזדקקו נשותיו לרחונן, והרי בת חשתו פטורה, ואגבה נפקעת זיקת כאחרות.

ובת בתה, כגון שנשא שמעון בת בתה של חשת רחונן,

אשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו, הרי אלו פוטרות מלגיו, כגון שני לחיים נשואים שהי לחיות ומת ל'
מכן ומזדקקו נשואיו לפני לחיו, וכרי ל' מכן לחות לשחו ופוטרת לרחכ: **אשת** לחיו מאמו. שנשחת לאחיו מן כהב, וכגון שים לכל ל' חב וחס ובן, ונשח כהב חת כהס וכוליד ממנה בן וכרי בן זה לחיו של בן זה מלד כהב ולחיו של בן זה מלד כהס, ונשח בן כהס לשה וגירשה או מת, ונשחה בן כהב, שכרי לח היה לבניס חלו כרחשונים זה חלל זה כלום, ולחי"כ מת בן כהב ומזדקקו נשואיו לבן זה כחלגמי שכוח לו לח מכהב, חסורה לו לפי שכיחה לשה לחיו מאמו חחלה וחסורה לו עולמית, דכחיב (ויקרל י"ח) ערות לשה לחיך, ודרשינן לה בפ' הבל של יבמתו (דף נ"ב) לחיך בין מן כהב בין מן כהס: **ואשת** לחיו שלח כי' בעולמו. כגון שני לחיס נשואים ומת לחד מהס בלח בניס ונפלה לפני לחיו, ולחר כך נולד לכס לח שליני, לח זה חינו בחורת יבוס שכרי כחוב (דברים כ"ב כ') יחדו שכיחה לכס ישיבה בעולם יחדו, וכלך ויבמה לחיו שכיה בעולם של זה ושל זה ולח"כ מת בלח בניס ומזדקקו נשואיו לזה שנולד לאחר שמת לחיו כרחשון, וכוחיל ולח שייך ביבוס כרחשונה שנפלה מלחיו שמת קודם שנולד לף שלח"כ בשעת נפילה שני' כבר כי' בעולם מ"מ כיון שנאסרה עליו שעה לחת בחיסור לשת לח פוטרת לף לרחה דלחיו כשני שנפלה לפניו ליבום. וכרי היח בחיסור לשת לח דבעל שני שכרי' בעולמו: **וכלתו**. כגון רחובן שכרי' לו בן ולו לשה ומת ונשח שמעון לחי רחובן על לשחו לח כלחו של רחובן שכיחה לו לשת בן לחיו

משנה הלכות

ומת ומזדקקו נשואיו לרחובן, שכרי בח בחה של לשחו מרוב מלגו.

ובת בנה, על כדרך כחמור בבח בחה.

חמותו, כגון שמת רחובן בעל כהס, ומזדקקו נשואיו לשמעון, כמו שפירשנו בבח בחה.

ואם חמותו, כגון שמת רחובן בעל זקנחה של לשת שמעון ומזדקקו נשואיו לשמעון, שכרי זו חלגו חס חמותו, על דרך שפירשנו בבח בחה.

ואם חמיו, כגון שמת רחובן ומזדקקו נשואיו לשמעון, על דרך שפירשנו בבח בחה.

אחותו מאמו, (כ"ג מאמו, וכן כוח במשנה, ויש שליין גורסין מאמו ומ"מ לריך לפרשו בלחותו מאמו). ופי' לחותו מלד כהס שנשח לחיו מלד חביו, כגון חב ובנו שנשחו חשה ובחה גדולה לגדול וקטנה לקטן, ר"ל כהב לח כהס וכבן לח כבח, וכוליד כהב בן מן כהס שנמלח לחיו של בן רחשון מלד כהב ולחיו של לשחו מלד כהס, ומת כגדול ומזדקקו נשואיו לפני בקטן, וכרי נמלחה זו לחותו מאמו, וכוח חלל כמה לחיו מן כהב, וכרי זו ערוה עליו ומפקעת זיקת כחברות.

ואחות אמו, שנשחה לחיו מחביו, כגון חב ובן שנשחו שהי לחיות, וכוליד כהב בן שני, ומת בנו כרחשון בלח בניס, ומזדקקו נשואיו לזה בשני, וכרי לחת מכן לחות אמו שכיחה נשואה לאחיו מחביו ופוטרת לרחה.

ואחות לשחו, שנשחה לחיו מחביו, כגון שני לחיס נשואים שהי לחיות ומת לחד מכן, ומזדקקו נשואיו לפני לחיו, וכרי לחת מכן לחות לשחו ופוטרת לרחה.

אשת לחיו מאמו, ר"ל שנשחת לאחיו מן כהב, כגון שים לכל ל' חב וחס ובן, ונשח כהב חת כהס וכוליד ממנה בן, וכרי בן זה לחיו של בן זה מלד כהב ולחיו של בן זה מלד כהס, ונשח בן כהס לשה וגירשה או מת, ונשחה בן כהב, שכרי לח היה לבניס חלו כרחשונים זה חלל זה כלום, ולחי"כ מת בן כהב, ומזדקקו נשואיו לבן זה כחלגמי שכוח לו לחיו מן כהב, וכרי שחחת מנשואיו כיחה לשת לחיו שמלד חמו וכיחה ערוה עליו, שכרי לח היחה בח יבוס חלגו שחין יבוס לחת מן כהס, ונמלחה עליו בשעת מיחת בעלה כרחשון בחיסור לשת לח, שכרי לשת לח היח חסורה לף בחשת לח מן כהס, וכוחיל ועמדה עליו לחר מיחה בחיסור לשת לח, חין לוחו חיסור נפקע, חע"פ שחוזרת לה לשת לח מן כהב, שכיה לנו לומר שכיח רחויה ליבום.

ואשת לחיו שלח היה בעולמו, כגון שני לחיס שמת לחד מכס ונפלה לפני לחיו, ולח"כ נולד לכס לח לחר, וכרי לח זה חינו בחורת יבוס, שכרי כחוב (דברים כ"ב כ') יחדו, שכיחה לכס ישיבה בעולם יחדו, ויבמה לחיו של זה ושל זה שכיה בעולמו, ומת בלח בניס ומזדקקו נשואיו לזה, וכרי יש כאן לחת שיולחה משום חיסור לשת לח דבעל רחשון, כוחיל ולח שייך ביה מלות יבוס, וחע"פ שחזרה להיות לשת לח שבעולמו, כוחיל ועמדה בחיסור לשת לח חין יבומו של לחיו מפקיעו, ומכיון שכיח פטורה לף לרחה פטורה, ועומדת בחיסור לשת לח דבעל שני שכיה בעולמו.

וכלתו, כגון שמת בנו של רחובן, ונשחה כלחו לשמעון לחיו שכיחה לו לשת בן לחיו ומותרת לו, ומת

ומותרת לו ומת שמעון ומזדקקו נשותיו לראובן, וכרי שכלתו מלפניהם תשת נגו ערוה עליו ונפטרו לרשותיה לגמרי:

צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום ז) עד סוף העולם. ח) וכולן אם מתו ט) או מיאנו י) או נתגרשו יא) או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, שכלתו מלפניהם תשת נגו ערוה עליו ונפטרו לרשותיה לגמרי:

וברוך שם מתו. שמחה נתו קודם לחתיו לו מיתנה וכיצי משכחת לה מיתון נשתו וכרי כוח קיים ואין מיתון חלה ניתומה משכחת לה כגון שחציה כשיתה לה לחתד ונתגרשה כשכיתה קטנה ושוב אין לחציה רשות בה וכלכה ונשתה לאחיו בעודה קטנה וילחה במיתון, ואם נתגרשה מאחיו לו מיתנה נו לו נמלאת חילוניה שמקום מקח טעות ולא כויה חשת אחיו וכשמת אחיו כרי כיה כמו שאינו חשתו ומתייבמה לראשה: או שנמלאו חיילוניות. דאמר רבה כלכתא לרת חיילוניה מותרת, ואע"ג דככיר בה אחיו וקיימא חלנו וכויה חשתו, לא מיחסרא לראשה משום לרת בשת, דכי אחסר רחמנא לרת ערוה במקום מלוה הוא דאחסרה, וכאן כיון דחיילוניה כיה דנלאו ערוה נמי לא חזיא לייבום הוי לראשה לרת ערוה שלא במקום מלוה, כ"פ רש"י וסייס וכ"כ בהלכות גדולות, ודברי רציט מבוארים כיטב בכל' עריות וז"ל, חיילוניה דקחני דשריא בין כוה ידע בה נברה דחיילוניה היא בין לא כוה ידע בה, דאמר רבה (שם י"ב) כילכתא לרת חיילוניה מותרת ואפי' כביר ואפילו לרת בתו חיילוניה, טעמא מאי וכו' חיילוניה נמי כיון דלאו בת לידה היא לאו בת ייבום היא, דכתיב אשר חלד פרט לחיילוניה

משנה הלכות

שמעון ונזדקקו נשותיו לראובן, וכרי שכלתו ערוה עליו ונפטרו לרשותיה לגמרי.

ז) **עד** סוף העולם. פי' כגון שנשתה כלרה לאחיו שחיבה ערוה עליו או אחת משאר בנשים אם יש שם אח שליבי זיקתו על כלן ואף על אותה שכיא ערוה לאחיו, ואם כנס אח זה אח כלרה ויש לו נשים אחרות גם כן ומת בלא בנים ונזדקקו נשותיו לו ליבום, כותיל ולרה זו פטורה כלן פטורות וכרי שכערוה פוטרת לרת כלרה. וכן אם נשאר אח רביעי וכנס לרת כלרה שכיא כבר לרה שליבי מכערוה ומת בלא בנים וחזרו להזדקק אלל ראשון בעל כבת, כשם שלרת כלרה פטורה כך כל לרותיה פטורות. והטעם, שכלרה לעולם כערוה וכל שאחה חוסרה משום לרת כערוה כרי היא במקום כערוה ובכרת, דכי כחיב ונכרתו, על כל כעריות שכוזכרו כחיב, וכרי לרות נכחבו בפרשה כדכחיב לנרור, וכיוצא כלרה לשליבי או לרביעי חזרה היא להיות ערוה ולרתה לרת ערוה וכן לעולם וזה עד סוף העולם.

וחצי חמש עשרה נשים למדת בכלן שהן ערוה על כיבם וניבאות לאחיו כמת בהיתר, ואיסורן ליבם רובן מפורשים בפ' עריות, חוץ ממקלת שבהן שיולאות מן הדרשה במס' סנהדרין (ע"ב ע"ח) ואשת אחיו שלא כיה בעולמו ואשת אחיו מאמו שאיהן בכלל אשת אח הן שכל אשת אח שנאמרה מן הייבום אשת אח שלא במקום מלוה הוא, וכל שאחה אומר בהן פטורות כ"ב אסורות שמאחר שנפקע חיוב זיקתן נאחר בהן איסור אשת אח.

ח) **וכולן** אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמלאו חילוניות לרשותיהן מותרות. פי' מתו שאחה ערוה בחיי בעלה ואח"כ מת בעל בלי בנים, ולכן כשמת בעל אין אשתו לרת ערוה מכשיו, נמלא שבשעת זיקה אינה לרת ערוה ומותרת להאיבם, והלכך יש ליבם עליה דין יבום וחלילה אע"פ שכבר כיאה לרת ערוה שלו הותיל ובשעת זיקה אינה לרת ערוה. הא כל שבשעת זיקה הויא לרת ערוה אע"פ שאחה כערוה לאחר שמת בעלה אסורה לו בלרה דהוי"ל כאשת אח שהיו לו בנים בשעת מיתת בעל ומתו שאסורה לו עולמית, כ"כ המחירי. ולפענ"ד לא לריך לטעם זה אלא כרי הוא בכלל הא שאמרו כל יבמה שאינה ראויה בשעת נפילה ליבום שוב לא חזי ליה.

ט) **או** מיאנו. פי' שאינה כערוה בחיי בעלה, ובשאו לכאורה לא שייך מיאנה, ולריך לפרש בשאשית יאומה בחיי כאח כגון שנשאת ונתגרשה וכיו"ב. ועיין מש"כ רביט שלכי מס' קידושין בכלך כאח למדינת כים וכשילאו אמה ואחיה, ואחר שאינה קודם מיאת בעלו אין זו לרה בשעת זיקה. הא אם לא מיאנה קודם מיאתו אע"פ שמיאנה ביבם לאחר מיאתו שכיה לנו לומר שנאקרו ניאותי הקודמים במיאונה ונמלא למפרע שלא כיאה לרת ערוה לעולם מ"מ לראשה אסורה ואולאת ואינה מחייבמת מדרבנן, (ומ"ש המחירי מספק ל"ע וכבר הקשו עליו המגיהים) וכן בלא מיאנה נמי מולאת כותיל ויכולה למאן.

י) **או** נתגרשו. פי' שגירש זה אחת מן כערוה ואח"כ מת שבשעת מיאה כבר לא כיאה ערוה ולראשה לא כויה לרת ערוה.

יא) **או** שנמלאו חילוניות. דחילוניה קדושי טעות הן ונמלא לא כיאה אשת אחיו מעולם. ותמהו התוס' (דף ג' ע"ב ד"ה הו) מכא דאמריט לקמן דף ס"ח קטן וקטנה לא תולטין ולא מיבמין כו' קטנה שמא תמלא חילוניה. ותמהי, תחייבם ממה נפשך דאם היא חילוניה שפיר מייבם ואם כיא חילוניה נמי שרי דלא כיאה אשת אחיו, ותוע"ת דמיירי בקבלה עליו וכ"ר אברהם מבורגוויללה חי' בנמלאת חילוניה בחיי אחיה

יב) ואין אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו איילוניות או שאינה יולדת (דבריס כ"כ ו') וכה דקתני שנמלאו תני שכיו, וכ"מ בירושלמי, ועיין ק"נ סי' י"ז, ועיין נמק"י: **ואין** לחכה יכול לומר בחמותו. שכבר ילדו מלחר קודם שניטלו לחחיו כלכך ללו חילוניח כיח ומילון נמי ליכה שכרי גדולות כן ולין ממלנת חלה יחומה קטנה כדמפרש בפ' ב"ב:

משנה הלכות

וכקפיד חבל לחחר מיכה דלמח חס כיה קייס לה כיה מקפיד וחמכו עליו כחוס' מחוספחת (פ"ח) דקחני נמלאו חילוניח בין בחיי כבעל בין לחחר מיכה לרוחיכן מוחרות ע"ש. ולה סוף דבר בלה בכיר בה ונחגלה הדבר למפרע שמקח טעות ולה כיכה לשחו מעולם, חלה לפילו בכיר בה בחילה שלין כלן מקח טעות לפ"כ לרחב מוחרת, שכרי חילוניח לינה בח יבוס כוחיל ולין לחב קורח בה לשר חלד, ול"כ כרי כיח בלישור לשח לח וכל שלין יבוס לין חלילה שלרחב מוחרת, וקיי"ל בזה כרבה, חבל רב חסי פליג שכל שבכיר בה לרחב לסורב שכיון שלין כלן מקח טעות וכרי כיכה לשחו בשעת נפילה ולרחב לרח ערוב, ומשנחינו שלמרו בלרח חילוניח שמוחרת מיירי בלה בכיר בה.

ובאילונית פרש"י לו שנמלאו חילוניח שמקחו מקח טעות ולה כיכה לשח לחיו, ומשמע לכלו' דלה בעי גט חלה מקח טעות לגמרי משמע ולחלה בלה גט ובין לפר"ח ור' חברכס מבורגוילה ז"ל חילוניח לה לריכה גט, וכן בלריך בח"ז סי' חקל"ז בלריכות דחילוניח לה בעי גט לפי' מדרבנן. וכה דפ' כשולה (גיטין מ"ו ע"ב) דחנן המולית לח לשחו משום חיילונית לה יחזיר דילמח מקלקל לה פי' רבינו יונח דמיירי בספק חיילונית שנולדו בה סימני חילוניח ולין ביד חכמים לברר לם היח חילוניח ודחי לו לה ולריכה גט מספק, חבל כל שביח ודחי חילוניח לה לריכה גט כלל דכו"ל מקח טעות לגמרי, ועיין חוס' ד"ה לו שנמלאו ועיין חשו' הרח"ם כלל ל"ג ויש"ם סי' ח' כלן ובמחירי מה שבחריך ובביח מר"ח בספר היבר שאינה יולחה בלי גט, ועי' ריטב"ח ונמק"י שלריכה גט מדרבנן, ועי' בביחור בגר"ח ח"ע סי' מ"ד סק"ז וברמב"ם פ"ד מה"ח כ"י ונוב"י ח' סי' ע"ח. ועיין כחובות דף ק' בממלנת והשניה והחילוניח, ובבשנות הרחב"ד שם בד"ה עוד כחב כרב ז"ל, ובספר המכריע לריח"ז חגמר' הנ"ל, ובחוס' כחובות ע"ב ע"ח ד"ה ע"מ שבקשו מ"ם חילוניח דלרוחיכם מוחרות משמע חפילו מדרבנן בלה גט, ועיין משנ"ה הלכות גדולות על כ"ג כחובות סי' י', ודו"ק.

יב) ואין לחכה יכול לומר. למשנה ולי לחכה יכול לומר בחמותו ובחם חמותו ובחם חמיו שנמלאו חילוניח לו שמיטו ע"כ. ובקשו בחוס' דף ב' ע"ב ד"ה ולי לחכה ולח"ח משכחח לה מיטון בקידושי טעות דחנן רבי ישמעלל חפי' בנה מורכב על כחיפה ממחנת ובולכח לה ולחי' ריב"ן דמחני' חיירי בקטנות ועוד לומר ר"י דבקידושי טעות חפי' מיטון חינה לריכה ולח כוה מלי למימר בסיפה כל שיכולה למען וכו', ובחוס' בקשו עליו דבה דר' ישמעלל משמע דבנה מורכב עליו ולריכה למען לפילו בקידושי טעות ולחי' דבכיח סוגיח חליבח דשמואל ושמואל לח סבר לה כר' ישמעלל בקידושי קטנות ובקידושי טעות סבר כווחיה ומחני' דבבח ל"ל דלחי בלח כר"י ובה דקחמר בפלוגחח לח קמיירי כיינו דוקח חט"ו נסיס ולפ"ז נמלח דחפסר לומר בחמות נמי. ובמחירי פי' כפשוטן ובוסיף דבניס כרי הס כסימנין וחינה בח מיטון. ול"ע מבה דר' ישמעלל דבעידו חז"ל שילדה ולפ"ה מיחנה.

איברא דבח"ז (סי' חקל"ט) כחב חנן ולחי לחב יכול לומר בחמותו ולם חמותו ובחם חמיו שנמלאו חיילוניח לו שמיטו פי' רבינו יהודה ב"ר נחן ז"ל לחי לחב יכול לומר שכבר ילדו מלחר קודם שניטלו לחחיס כלכך ללו חיילוניח ניינהו ומיטון נמי ליכה שכרי גדולות כן ולין ממלנת חלה יחומה קטנה כדמפ' בפ' ב"ם דף ק"ז ע"ב, ולפ"ג דמשכחח לה מיטון ע"י קידושי טעות כדלקמן פ' נושלין על כחנוסב לחמר רב יהודה לחמר שמואל משום ר' ישמעלל וכו' שלפי' בנה מורכב לה על כתיפה ממחנת ובולכח לה הכה לה מיירי חלה במיטון ומחמת קטנות וכחבו לה גט מיטון חבל קידושי טעות לפי' גט מיטון לה לריכה ח"נ בפ' המדיר (דף ע"ד) ליכה דפליג עלה דההיה דרב יהודה דלמר רב כהנה משמיה דעולה המקדש על חנחי ובעל לריכה היימנו גט זה היה מעשה לפני חכמים ולה הי' כח בידם להוליחה בלה גט ולחפוקי מכחי חנה דלמר רב יהודה למר שמואל משום ר' ישמעלל והיה לה נחפסה וכו', ע"כ. ובסי' המקנועות בלכות מיטון הביה הה דפ' החקבל דלמר רבה שלם מדות בקטן לרוב וזורקו חגוז ונוטלו זוכה לעלמו ולחינו זוכה לחחריס וכנגדו בקטנה מחקדשת למיטון, פי' יחומה בלה מעיה לבנרות חי חית בה דעחה דלרוב ולגוז ומקדשין לה למה לו לחיה לדעחה ובעיה למיפך בחר הכי נפקה בגט מיטון, ליח בה דעחה דלרוב ולגוז ושוו עליה כבדדי ומקדשי לה למה לו לחיה

שאין ת"ל עליה. דלכתוב לגלות ערוה בחייה ותמות גמי שבחיי תמתו ולחסרת עליו לחותה ולאחר מיתה מותרת, תלת נאמר כאן עליה (ויקרא י"ח ח') ותמה תל לחותה לה תקח לצרור לגלות ערוה עליה בחייה, ונאמר להלן עליה (דברים כ"ב כ') ונדון בגז"ש מה להלן במקום מלוה יבוא תף כאן במקום מלוה יבוא, ואפ"ה למר רחמנא לה תקח: ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרור ולא לצרור לה היא ולא צרתה. זו היא גירסת רבינו. ועיין מהירי צרתה מנין, ת"ל לצרור, כלומר לה לה ולא לצרה, שהלמ"ד במקום לה. ובגמ' גרס ואין לי אלא היא צרת צרתה מנין ת"ל לצרור צרת צרתה מניין ת"ל לצרור ולא לצור, וכבר הקשו על גירסת הספר עיין בגבורת הגר"א על הגליון: **דוגה** ברת. בפרשת ערוה (ויקרא י"ח) כתיב בתר כולהו ונכרתו הנפשות העושות וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת כדיליף בפירקין (דף ט'): **מכאן** לתרו חמש עשרה נשים פוטרות. תו ליכא עריות בכרת חון מתם עריות של משנתינו שתין בהם לד ייבום לעולם: **שש** עריות חמורות. כלומר יש שם עריות שחמורות מאלו ומהו חומר שלהן שנשואות לאחרים ואינן יכולין להנשא לאחיו ואם מתו בעליהן שהן נכריס אלא זה שמיאנו. יג) **ומנלן** דהני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן, דתנו רבנן (שם ג:) (ויקרא י"ח י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרר וגו' שאין ת"ל עליה, לפי שנאמר (דברים כ"ח ח') יבמה יבא עליה שומע אני אפילו באחת מכל עריות שבתורה הכתוב מדבר, נאמר כאן עליה ונאמר להלן יבמה יבא עליה מה עליה האמור להלן במקום מצוה אף עליה האמור כאן במקום מצוה וקאמר רחמנא לא תקח, ואין לי אלא היא צרתה מנין, ת"ל לצרור ולא צרור לא היא ולא צרתה. ואין לי אלא אחות אשה שאר עריות מנין, אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה להתייבם, אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה להתייבם. ואין לי אלא הן צרותיהן מנין, אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם צרתה אסורה, אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם צרתה אסורה, מכאן אמרו חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם. יכול שאני מרבה אף יד) שש עריות חמורות מאלו שיהו צרותיהן

משנה הלכות

ובעיא למיפק לה לריכה גע ומיתון ונפקא ל"ש בין מקדשה לה לדעתה ובין שלא לדעתה ע"כ. והנה כת"ז כתריך שם הרבה, ומבואר מיהו לדידן דלא תקשה מהא דר"י להמתירי ז"ל ותפילו לא נפרש כהתוס' מ"מ שפרי תירולים לא נועלו תו שים לתלק בין קטנה לקטנה תו שלא שים לתלק בין קידושי קטנה לקידושי טעות תו שלא קיי"ל כר' ישמעאל תלא כהדא ברייתא דחולקת משום דבניס הו"ל כסימנים וחילוק יש ביניהו דלמ"ד בניס הם כסימנים ת"כ ת"ח כלל לומר מיתון ולמ"ד חילוק כשני ת"כ קיי"ל גם כר' ישמעאל וכנ"ל וק"ל.

יג) **ומנלן** דהני חמש עשרה נשים פוטרות. בגמ' ג' ע"ב מנה"מ דת"ר (ויקרא י"ח) ותשה תל לחותה לה תקח לצרור לגלות ערוה עליה בחייה מה ת"ל (ורבינו גרס שתין ת"ל עליה) לפי שנאמר יבמה יבא עליה שומע אני תפי' בתחת מכל עריות התמורות בתורה הכתוב מדבר נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה (וגי' רבינו ונאמר להלן יבמה יבא עליה) מה להלן במקום מלוה תף כאן במקום מלוה (וגי' רבינו מה עליה האמור להלן במקום מלוה תף עליה האמור כאן) ואמר רחמנא לה תקח ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרור ואין לי אלא צרתה צרת צרתה מניין ת"ל לצרור ולא לצור (וגירסת רבינו צרתה מנין ת"ל לצרור לה צרור ולא צרתה) וכמגיה הכניס (ות"ל אלא צרתה צרת צרתה מנין ת"ל לצרור), ולפענ"ד לא היה ליה להגיה לפי שגירסת רבינו הוא גירסת הרתשונים דלא גרסי לה, ויין בהגהות הגר"א (ואין לי אלא צרתה צרת צרתה מנין ת"ל לצרור ולא לצור) תיבות אלו מחוקים, וכ"כ בספר היטב לר"ת ובחדושי הרמב"ן דל"ג לה, וז"ש רש"י לקמן י"ג ע"א ד"ה מנכ"מ דצרת צרתה פטורה ומ"ש רש"י כאן לצרור צרות הרבה שיטות דר"י ודלא כהתוס' דלעיל ג' ע"א סד"ה עד שדחקו בזה ע"ש ורבינו נמי לא גריס לה אלא גריס לה לצרור לה היא ולא צרתה ודו"ק. ואין לי אלא אחות תשה וכו' כלשון רבינו אלא שים לפעמים תוספת ות"ו וצרתה תסורה וכו' יכול שאני מרבה אף שם עריות חמורות מאלו וכו' ותפשר להגשת לאחיס ותסורה ליבם וצרתה תסורה (ורבינו גרס ותפשר להגשת לאחיס צרתה תסורה) כותיל דאי תפשר להגשת לאחיס (ורבינו גרס כותיל ואי תפשר להם להגשת לאחיס) שאין צרה אלא מאח ע"ש וכלל כלשון רבינו.

יד) **שש** עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים צרותיהן מותרות. משנה דף י"ג ע"א שם עריות חמורות מאלו אמו ותשת אביו ואחות אביו

לחותו מאביו ואשת אחי אביו ואשת אחיו מאביו, וכנה כאן גרים רבינו ואלו כן, ובמשנה ליבא ואלו כן, ולעיל בבר כראינו דבמשנה גרס ואלו כן ורבינו לא גרס.

ופי' כר"מ וכמאירי זה שאמרו חמורות מאלו שאותן ט"ו כאן אפשר ליגשא לאחיס מן כאב בביאר ועליו היא דאסורין, אבל אלו בשם ת"ח לבן ליגשא לאחיו מאביו בביאר ובאפיסא קידושין, לפי שאין קידושין תופסין בבן לא בו ולא באחיו מאביו, שכל בני שם כמו שבן אסורות עליו מדין ערוה אסורות נמי על אחיו שאי אפשר בעריות אלו שאין יהיו ערוה על אחיו מאביו כמו עליו, ומעתה כל שעבר באת וגשא אחת מאלו בעבירה ולו אשה אחרת ומת בני ברת בערוה מותרת לזה באת ותולגת או מאיבמת, שבאורה אמרה ואשה אל אחותה לא תקח בשים ניאותין וקיאבה כי יקח איש אשה ואין נשותי ערוה נקראין נשותין כלל אלא זונות בעלמא ועבירה. וכן כלל במאני' שאין ערוה אוסרת ערה אלא מאת באת כל ערוה שנשותה לנכרי ויש לו אשה אחרת ומת מותר זה ליגשא לאחותו נכרי אשה אחרת ומת מותר זה ליגשא אותה שהיא ערת בתו או אמו.

ופי' אמו שהיא ע"פ אוסרה לאחיו מאביו אלא אשת כאב או שהיא אמו נמי ולכן ערוה מותרת. ג) אשת אביו שהיא ערוה לאחיו כמו לו. ג) אחות אביו ואף היא כרי היא לאחיו מאביו כמוהו. ד) אחותו מאביו ואף היא הרי היא לאחיו מאביו כמוהו. ה) אשת אחיו מאביו כגון שגירשה אחיו או שמת בנים ולא נפלה לו ליבום ואף היא אוסרה לאחיו מאביו מחורת אשת אח. ו) אשת אחי אביו, ואף היא לאחיו כמוהו ואם עבר אחיו וגשא אחת מאלו ומת נראה מותרת, שאין ערוה אוסרת נראה אלא מאת ובמקום מצוה יבום.

ומבל מקום יש לד באמו שפוטרת נראה, והוא שגשא יעקב אשה וכוליד את ראובן ושוב מגם יעקב אשה אחרת והוליד ממנה את שמעון והלך ראובן וגשא אותה מגוסה שאגם יעקב שהיא אם שמעון שהרי גשא אדם מגוסה מאביו ומפותה מאביו מה"ת, ויש לו לראובן אשה אחרת ומת אלא בנים וגשותיו מזדקקות לשמעון ליבום וכיון שהאוסה שגשא ראובן היא אם שמעון אסורה עליו מערוה פוטרת נראה נמלא לאחת מעריות האמורות נמי פוטרות, ומה"ט אמרו במשנה ניאותו לאחיהם נראותיהן מותרות אבל בהיא אמלא שאגשא לאחיו פוטרות נראותיהן והן אסורות והי' יכול לגמות שם עשרה בשים פוטרות נראותיהן, ובגמ' (י' ע"ב) פריך לה ומוקי לה דאמני' ר' יהודה מיאניא דאסר אגוסה אאביו וכיינו דאני לה בשם עריות, וע"ב דאאי אמו דשם כעריות מן האונסין הוא דאי מן הניאותין מ"ב הוא אז אשת אח כולם אסורה על כל האחין אז אם כולם דאע"ג דאשת אאביו שאינו אמו מותכאן אמו שאינה אשת אאביו לא אשכאן אלא מן האונסין, ות"ב לעניין הלכה אמו מן האונסין בכלל אמם עשרה בשים הוא שפוטרת אלא קיי"ל כרבי יהודה וכו"ל שם עשרה, ועיין לעיל (ס"ק ח') בת"ז שמונה עשרה בשים.

ובגמ' (ג' ע"ב) יכול שאני מרבה אף שם עריות אמורות מאלו שיהו לרואיהם אסורות אמרת מה אאות אשתו מיוחדת שהיא ערוה ואיינין על זדונה כרת ועל שגגתה אטאת ואפשר ליגשא לאחיס ואסורה ליבם ולראה אסורה אף כל שהיא ערוה ואיינין על זדונה כרת ועל שגגתה אטאת ואפשר ליגשא לאחיס ואסורה ליבם לראה אסורה יאלו שם עריות אמורות מאלו כוואיל דאי אפשר ליגשא לאחיס לראויהן מואחרות שאין לרה אלא מאת. ועיין ת"י שהקשו אאתי אילטריך למימר שאין לרה אלא מאת ואלא סגי ליה בטעמא דכוואיל ות"ח לה להגשא לאחין וכו' דהא ודאי שמעינן מינה דאלו שם עריות אמורות כוואיל ואי אפשר להגשא לאחין לראויהן מואחרות ואי' דאי לא אמר אלא יאלו שם עריות וכו' כו"ש כני שם כוא לראויהן מואחרות משום דלא אפשר להו למיכוי במקום מצוה כלל אבל הנך ט"ו כו"ש כוואיל וכוו במקום מצוה דאמת אפילו אלא במקום מצוה נמי לראויהן אסורות וכו', ולהכי לריך למימר שאין לרה אלא מאת לאשמעינן דאפי' כני ט"ו נמי לא נאסרו אלא במקום מצוה אבל אלא במקום מצוה שרו.

ונראה לפענ"ד לכוסיף עוד ביאור דהנה בקרא כתיב ואשה אל אחותה לא תקח לצרור עליה באייה ומשמע דלרה לא כוי אלא באשה אל אחותה, אבל באגה אשיב אחם עשרה בשים פוטרות לראויהן ולראה לראויהן כנה דאפילו אשה שאינה אאותה נמי לראה היא דכל אשה כנוספת לבעל היא לראה דלא, דאין אשה מאקנאה אלא בירך אבראה וכיון שבכניס עוד אאת אכי היא לראה וא"ב לכאורה כי"ל לדון ולאמד על הכלל כולו ולומר דכל שגשא שאי בשים או יותר לא ייבם א"א שכבי כבר אמרה תורה אשר לא בנה בית, בית אאד הוא בונה ולא שני באים, א"ב מבואר דאפילו כיכא דאיכא שני באים בונה אאת, וע"ב כל לרה בעולם כלומר באומם דעלמא שגשא שאי בשים לאו דוקא, וא"ב כלימוד היא משום שהיא ערוה עליו ומרבינן כני אמם עשרה בשים משום ערוה וכני אמם עשרה לראות אסורות משום האאת שהיא ערוה עליו, א"ב אב"פ נרבה שם עריות אמורות מאלו כיון דאם בכלל עריות הן ופי' כיון דאלימוד הוא מטעם ערוה ולא מטעם לרה לכן סייס דלעולם יליפינן

צרותיהן מותרות לכתחלה לזה: **שאין** צרה חלה מחה. כותיל ופטרה בכתוב מזיקתו כרי כיה עליו בחיסור לחת חח ציס לה בניס שהיה בכרת דכ' ערות חשת תחיך, תבל בעלמה לה רמיה חיסור לחת חח עלה וצריה ליה: **עונש** מיון. חס ייבם ערוה לו צרחה: **הוקשו** כל העריות כולן זה לזה. לקמן דף ח' ותי בעית תימא תחיה בהיקיבת דר' יונה דתמר ר"י ותיתימא רב הונא בריה דרב יהושע תמר קרא (ויקרא י"ח) כי כל חשר יעשה מכל התועבות התלה וגו', הוקשו כל העריות כולם לחת חח שריה חף כל עריות צמי שריין כתב רחמנא עליה. וכמחירי פי' עונש מיון וכו' אסורות, אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואיפשר להינשא לאחים צרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואיפשר להינשא לאחים צרתה אסורה, יצאו שש עריות חמורות מאלו הואיל ואי איפשר להם להינשא לאחים צרותיהן מותרות שאין צרה אלא מאח. אזהרה שמענו עונש מנין, ת"ל (ויקרא י"ח כ"ט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה וגו', הוקשו כל העריות כולן זה לזה. (יבמות יג.) שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים צרותיהן מותרות, אלו הן אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו. (שם ב:) **טו)** כיצד פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן, היתה בתו או אחת מכל עריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו אסורה כך צרתה פטורה, הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה ואפילו הן מאה. (שם יג.) מנהני מילי אמר רב יהודה אמר קרא לצרור התורה רבתה צרות הרבה, רב אשי אמר סברא הוא, צרה טעמא מאי אסירא דבמקום ערוה קיימא, צרת צרתה נמי במקום ערוה קיימא. (שם ב:) **טז)** כיצד אם מתו צרותיהן מותרות, היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת, מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת. וכל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת.

חמר קרא כי כל וגו' וכרחה וגו' וכרי לרת ערוה בכלל הותיל וכבר הוזכרה, ועיין הגהות בן חרי': **אמו**. חינה יכולה להנשא לאחיו של זה מחביו שהרי היא לו לחת החב וכן לחת כחב ואחות חביו (עיין הגהות הב"ח אות כ' דף י"ג) ואחותו מחביו ואחת אחיו מחביו שהיו לו בניס ואחת אחי אחיו כולן אסורות לאחיו מחביו כשם שאסורות עליו ואין בהם גד ייבום על זה לעולם ואם ניאחו לאחריס ולהם בניס אחרות ומתו בעליהן מותרת ליבחת לזה שאין לרת ערוה אסורה אלא כשנפלה לייבום עם הערוה פעם אחת שהיין שפטרה לרת ערוה עמהה עולמית בחיסור לחת חח ציס לה בניס: **כשם** שבתו אסורה. בגמ' כשם שבתו פטורה כך לרחה פטורה, וברש"י פי' כשם שבתו פטורה שהרי אסורה לו ורבינו גרס שבתו אסורה כך לרחה פטורה: **הלכה** לרת בתו ונחלת לאחיו השני. דהיכא דיש לו אח אחר שבאיכן מותרות לו אין פטורות שהרי יש כאן מלות ייבום ומחייבמת באחת וכשני' פטורה, דכתיב אח ציח אחיו (דברים כ"ה) ציח אחד כולו בונה ולא שניס ואם ייבם האחד אח לרת בתו ולו אשה אחרת ומת בלא בניס וחזרו ונפלו לפניו: **כשם** שלרת בתו פטורה. שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון שנפלה עם בתו לפניו ופטרחה בתו הימנו וכרי כיה עליו כאחת אח ציס לו בניס ואסורה עולמית: כך לרת לרחה פטורה. אחת אחיו השני אחרת, שאם לא נשא לרה זו כיאה חייבת ביבום כיון שנשא זו פוטרתה: **ואפי'** כס מאה. אחיס והלכה לרת לרחה של בתו ונחייבמה לאחיו השלישי ולו אשה אחרת ומת בלא בניס שהיין נאסרות על זה וכן לעולם: **מנה"מ**. דלרת לרחה פטורה: **לצרור**. (לקמן י"ג ע"א) אמר רב יהודה דאמר קרא וכו': **רב** אשי אמר סברא הוא. ועיין תוס' ג' ע"א ד"ה עד סוף העולם ורב אשי סבר דמלצרור לא משמע אלא תרי ואפי' הן מאה מסברא נפקא, ונראה דכיון בזה רבינו וכבן: **וכל** שיכולה למאן. כגון שהערוה קטנה ויכולה למאן ולא מיאנה ומת אחיו הולול וקידושיה מדרבנן וזיקת נפילתה מדרבנן חינה פוטרת

משנה הלכות

לה מלרה אלא דהתורה לא אסרה לרה אלא מאח שאין לרה אלא מאח כלומר ערוה והיא מאח, ועיין רש"י שאין לרה אלא מאח.

טו) כיצד פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן. במשנה שם ע"ב כיצד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת וכו' ורבינו הוסיף וצרות צרותיהן דכאן נא לפרש צרות צרותיהן מנלן כדמייתי עלה מנחמ. דכיצד פוטרות צרותיהן כבר כתב בסמוך לעיל ומנלן דהכי ט"ו וכו' דת"ר, ועיין בסמוך ס"ק י"ג דהמגיה הכניס בסוגריים

ואין לי אלא לרתה ומת"ל שם, ונראה דרבינו כניה דרשה זו כאן ולא לעיל כי כאן מקומה ופשוט.

טז) כיצד שם מתו צרותיהן מותרות. במשנה שם ע"ב כיצד שם מתו צרותיהן מותרות היתה בתו או וכו' וכל היכולה למאן וכו'. פי' כל ערוה שהיתה נשואה לאחיו בקטנותה, שהיתה יכולה למאן בחיי בעלה ולא מיאנה עד שמת אחיו שהות בעלה ועדיין היא קטנה ת"ש שהיתה ממחנת מכשיו ולא מיאנה מקודם, לרתה חולצת הולול ואין קדושי הערוה קידושין אלא מדברי

יג) בתו היכי משכחת לה, שני אחים ראובן ושמעון נשא שמעון בתו של ראובן ומת שמעון בלא בנים, היא פטורה ופוטרת צרותיה וכן בת בתו ובת בנו. בת אשתו כיצד, רחל אינסיבא לגברא מעלמא וילידה בת ומת בעלה ואינסיבה היא לראובן ובתה לשמעון ומת שמעון בלא בנים ונפלה בת אשתו של ראובן לפניו, היא פטורה ופוטרת כל צרותיה וכן בת בתה ובת בנה. יד) חמותו כיצד, רחל נשאת לאיש וילדה הימנו בת ומת בעלה ונשאת היא לראובן ובתה לשמעון ומת ראובן בלא בנים ונפלה אשתו לפני שמעון שהיא חמותו, היא פטורה ופוטרת כל צרותיה וכן אם חמותו ואם חמיו. אחותו מאמ

א') כי ישבו אחים יחדיו ואמר רב יהודה אמר רב יחדיו המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם. אשת אחיו שלא היה בעולמו, שני אחים נשואים שתי נשים ומת אחד מהם בלא בנים ונולד להם אח ואחר כך יבם השני את אשת אחיו ומת, ראשונה יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה משום צרתה, מאי טעמא, דכתיב כי ישבו אחים שהיתה להם ישיבה בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. כלתו רחל נשאת לבן ראובן ומת או נתגרשה ונשאת לשמעון ומת שמעון בלא בנים ונפלה לפני ראובן והיא כלתו, פטורה ופוטרת כל צרותיה. ב) כל אלו שאמרו בזמן שאין שם אלא יבם אחד ויבמה אחת והיא אחות אשתו או אחת מכל עריות שאמרו שהן פטורות מן החליצה ומן היבום, אבל אם היו שני יבמין ושתי יבמות והיתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה מותרת לו וכן השניה אסורה על אחיו השני איסור ערוה והראשונה מותרת לו, האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, ואחותה שהיא יבמתה רצו מיבמין, דאמר רב יהודה אמר רב (יבמות ט:) וכן תני רבי חייא בכולן אני קורא בהן האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, ואחותה שהיא יבמתה

כל אלו שאמרו. פי' שאמרו שפוטרות צרותיהן וכס מסורות ביבום דוקא שאין עס אלא יבס אחד דאז ליכא עוס כיאר לזו בלא זו: **ואחותה** וכו' חולצת או מתייבמת. יש לדייק קצת למה לא אמרו מתייבמת או חולצת, דמצות יבום קודמת למצות חליצה ול"ל דמיירי כגר לאחר שלא כוונו כולס לע"ס דאז חליצה קודמת: **דאמר** רב יהודה אמר רב. (דף כ"ח ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב בכולן אני קורא בהן וכו'. בכל אמס שצרה צריות אפשר להן להיות שאי אחיות מופלות לשני אחין ואחת אסורה על זה מטוס אחת מכל הצריות כלנו ומותרת לזה ואסורה על זה מטוס לחתו עס צרות עלמו ומותרת לזה ומאוס כך נמלאו שאי אחיות מתייבמות ולא פגעו באחות זקוקה, ועיין רש"י דף ט' ובאאר רב יהודה אמר רב שפי' כל הני בתריהות:

משנה הלכות

מצריות דנין לאחים מאחים ואין דנין לאחים מאחיך וכו' ולילף לאחות לאחות מלוט דכתיב כי תצרים לאחים תנחנו וכו' ע"ס.

ודבינו לא הניח כאן דרצה רק כאן דרצ ומשמע דס"ל כאן עיקר לדרשא, ומיהו רש"י ריס יבמות ד"ה לאחותו מאמו שנשאת לאחיו מאביו וכו' דכתיב כי ישבו אחים יחדו וילפינן לאחות לאחות מבני יעקב מה להלן מן כאב אע"פ שאינו מן האס כ"ג ל"ס, וע' ב"ח א"ע סי' קנ"ו כאב דסוגיא דפ"ב אאא דאנן מי ציס לו בן מ"מ וכו' אאיא כרצב וע"ע לסאורה לרבינו אאאי לא מייאי אא דרשא דרצב. וגראה דאדרצב רבינו מדייק דהלכה כרצ ולא כרצב דבגמ' שס דף כ"ב אאא דאנן מי ציס לו בן מ"מ פריך מ"מ לאאויי מאי אמר רב יהודה לאאויי ממזר ופריך פשיטא אאיו הוא אבו דאימא לילף לאות לאות מבני יעקב מה להלן כשרין ולא פסולין אף כאן כשרין ולא פסולין קמ"ל, וכגון הב"ח מפרש דכיון דפריך בסאמא ולילף מבני יעקב ע"כ כאא דרצב ס"ל דילף לב מבני יעקב, ומיהו רבינו גראה דמפרש ולילף לב מבני יעקב כלומר דהבא דלעניו אאין מן כאב ילפינן מיאדו כרצ שיהיו מיוחדים בנאלה פרט לאאיו מן האס מ"מ לעניו אא דלכיותן כשרין אע"פ נילף מבני יעקב שהרי כשרין היו וכבר ידעינו דרק אאין מן כאב מיאדו קמ"ל דלא ילפינן, ועוד י"ל דאדרצב ע' תוס' שס ד"ה פשיטא וס"ל לרבינו דכיון דלא ילף מבני יעקב כדפריך ואימא הכ"ג נמלא דלא ס"ל כלל הדרשה מבני יעקב ונדאה בלימוד לגמרי ועיין תוס' סוטה כ"ו ד"ה וזו דאין ג"ס למאלה, אע"פ דברי רבינו מבוארין לפענ"ד. ונמלא אע"פ הוא מאלוקת הראשונים אי ילפינן מקרא דבני יעקב או מיאדו. ומיהו בסמוך בהלי' יבום ואליצה מייאי רבינו ארי ילפותי כא דרצ יבודה אמר רב וגם כא דרצב ע"ס, ול"ע.

כ) כל אלו שאמרו. בגמ' ע' ע"ב ואאמר רב יהודה אמר רב וכן תני ר' חייא בכולן אני קורא בהן כאסורה לזה מותרת לזה ואאותה שהיא יבמתה מלוט מבני יעקב ע"כ כהא דרצב ס"ל דילף לב מבני יעקב, ומיהו רבינו גראה דמפרש ולילף לב מבני יעקב כלומר דהבא דלעניו אאין מן כאב ילפינן מיאדו כרצ שיהיו מיוחדים בנאלה פרט לאאיו מן האס מ"מ לעניו כא דלכיותן כשרין אע"פ נילף מבני יעקב שהרי כשרין היו וכבר ידעינו דרק אאין מן כאב מיאדו קמ"ל דלא ילפינן, ועוד י"ל דאדרצב ע' תוס' שס ד"ה פשיטא וס"ל לרבינו דכיון דלא ילף מבני יעקב

וביאור הדברים כל אלו אמס עשרה נשים שבן צריות דמאני' שאמרו שפוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן לא אמרו אלא בשלא היה שם אלא יבם אחד כלומר שלא היה להמת אלא אח אחד שנשאר בחיים וגם לא בשאיר אלא יבמה ח', ואותה היבמה היא אחות אשתו או אחת מכל הצריות שאמרו שבן פטורות מן החליצה ומן היבום ופוטרות צרותיהן, ואע"ג הוא בא ללמד שאם היו אמס עשרה נשים שהוזכרו במשנתנו שאי יבמות, כגון שאי אחיות שנשאו לשני אחין ואאו

או חולצת או מתייבמת. כא) בתו מאנוסתו כיצד, ראובן ושמעון אנסו אשה אחת זה הוליד ממנה בת וזה הוליד ממנה בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון, זו בתו של ראובן מאנוסתו אסורה לו ומותרת לשמעון וזו בתו של שמעון מאנוסתו אסורה לו ומותרת ליהודה והן אחיות מן האם. ואי אתה מוצא זו אלא באונסין אבל בנישואין כיון שנשאת לראובן אינה יכולה להנשא לשמעון שהיא אשת אחיו, ובתה מאחר אסורה לראובן שהיא בת אשתו דכתיב (ויקרא י"ח י"ז) ערות אשה ובתה לא תגלה, אבל בת אנוסתו מותרת לו, דתנו רבנן (יבמות צז.) נשא אשה אסור לישא בתה אנס בתו מאנוסתו כילד. זו בתו של ראובן מאנוסתו אסורה לו ומותרת לשמעון, וזו בתו של שמעון מאנוסתו אסורה לו ומותרת (ט"ס מ"כ ליהודה ול"ל) לראובן: דתנו רבנן וכו' אנס אסור לישא בתה. בגמ' (דף ל"ז ע"ח) תניא לכה דת"ר אנס אסור לישא בתה, ואף שהיא בתו מאנוסתו כילד. זו בתו של ראובן מאנוסתו אסורה לו ומותרת לשמעון, וזו בתו של שמעון מאנוסתו אסורה לו ומותרת (ט"ס מ"כ ליהודה ול"ל) לראובן: דתנו רבנן וכו' אנס אסור לישא בתה. בגמ' (דף ל"ז ע"ח) תניא לכה דת"ר אנס אסור לישא בתה, ואף שהיא בתו מאנוסתו אסורה לו ומותרת לשמעון, וזו בתו של שמעון מאנוסתו אסורה לו ומותרת (ט"ס מ"כ ליהודה ול"ל) לראובן: דתנו רבנן וכו' אנס אסור לישא בתה. בגמ' (דף ל"ז ע"ח) תניא לכה דת"ר אנס אסור לישא בתה, ואף שהיא בתו

מחייס וכי תנן מתניתין דמותר לכתחילה לאחר מיתה שמתה כתנוסה וכמפותה דתו ליכא למיגזר מידי: **בת** לחמו כילד, דלוכן ושמעון גרשו את נשותיהן ונשאו שתיהן לאיש אשה מותר לישא בתה. **כב) בת בתו כיצד, נכרי שנשא בתו של ראובן ובתו של שמעון והוליד מזו בת ומזו בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בתו של ראובן וזו בת בתו של שמעון** והן אחיות מן האב, האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, **ואחותה שויא יבמתה או חולצת או מתייבמת. בת בנו כיצד, בנו של ראובן נשא אשה והוליד ממנה בת ומת או נתגרשה ונשאת לבנו של שמעון והוליד ממנה בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בנו של** ראובן וזו בת בנו של שמעון והן אחיות מן האם, האסור לזה מותר לזה וכו'. **כג) בת אשתו כיצד, ראובן ושמעון גרשו את נשותיהן ונשאו שתיהן לאיש**

פסוקות לתלמידי ר"י גאון עמ' קי"ח (רי"פ) ובח' כתרכתי דגירושין חינו מפקיע הקידושין חלא מחירה ליבמה לאחר, וכלשון

משנה חלכות

שרחינו שזיכה עם אשה מרצונו חנו מושכין שמא יחזור ויזכה עמה משום דכבר ליתרע מזקתו חבל בחונם חו שוגג מכיכח חיתי שחונם שיזכה עוד וכרי לח ליתרע מזקתו ע"ם מה שכתרינן, ושוב כניח לכריב"ם סי' ע"ו שכתב בת חנוסתו מותרת לו לאחר מיתה כרי שגם בחנוסה גזרו חכמים חלא דמ"מ מלד דכיינו דוקא שעכ"פ אחד שוגג ואחד מזיד כגון שבא עליה בחונם חבל כשאיכם שוגגין חו שניכם חונסין שאיכם בחזקת כשרים לא אמרו, ועיין כ"ב בא"ב כנ"ל ד"ב חבל חכמים אסרו אסור בחמה וכו' וב"ב לכל שאר בקרובות וכ"ב בשל בלכות גדולות וכמו שכתב רבינו, ומחבאר שם שאין איסור זה אלא בזמן שבזוב קיימת כמו שבזכיר רבינו, ולבאורב שרא דבדידן שמי חונם לאו דוקא אלא ב"ב בשפותה, וע' בא"ב ס"ע בנ"ל חות ב' חנוסתו ב"ב בת פלגשו מותרת לו לאחר מיתתו ב"ם ועיין עוד שם סב"ז ובפת"ם חות י"ג מה שבניח עוד המל"מ וקשה ים לדייק מלשון המחירי שכתב כאן בחות ח' וז"ל שכל שחונם אשה מותר בשאה מתים אחר, ואף מדברי סופרים כל זמן שאין הזוב קיימת ואין שכן משום אחות זקוקה ושאה כיון דכתב כל זמן שבזוב קיימת משמע לבאורב שבאשה כיא זוב ולכן אסור אבל כיכא דכיא בשוגג או בחונם ולא כוי זוב ליכא איסור, ול"ע.

וקצת ים לדייק לשון רבינו שכתב כילד רלוכן ושמעון חנסו אשה אחת, הוא כתב תרוייהו חנסו, ובמחירי כתב כילד רלוכן חנם אשה וילדה לו בת ובא שמעון אחיו ובא עליה ר"ל על אשה בחונם ג"כ, ושוב דייקו דתרוייהו בחו עליה בחונם דוקא ולא ברצון ול"ע למה כתבו חונם דוקא, ולולי דמסתפינא כייתי לומר דבר אדם שכרי ים כאן לבאורב אשם דניחא כמו שזיכה אם זב זאשה אם אחר, שכרי כיון שאפשר וזיכה ברצונו אמרינן שבפקירה עלמה גם לאחרים, ח"כ לא כוי בתו ודאי אלא ספק, וקמ"ל בתו מאנוסתו כילד כלומר דתרוייהו רלוכן ושמעון אנסו אשה וכיה בחונם ולא בפקירה עלמה אף להם וילדה, ח"כ ודאי כוא שכוא מרלוכן ושמעון כנלפנ"ד, אבל כ"ב למפותה וכגון שידוע שלא זאתה, וכמו בפלגש שכתב כנ"ם וכיולא בזה וכאן. ומדויק בזה לשון רבינו כמחירי שפיים שם וז"ל שכל שאנס אשה מותר בשאה שמתים אחר ואף מדברי סופרים כל זמן שאין הזוב קיימת ולבאורב ל"ב כיון דפתח בחנוסה שכתב שכל שאנס אשה מותר ח"ב בחנוסה מיירי ולא מזוב וחנוסה לאו זוב כיא אלא שרמז שזוב נמי דינה ככי.

או יאמר דכמחירי לשיטתיה שכתב בחי' לקידושין טעם דחיבוק בקטנה נשואה אסור כיון שבלבישה יגרה, אמרו חכמי הטעם שבאשה מבהרת בחים וזב כוא חוזר וגא עליה, נמצא דלעולם בהתחלה בא מגד באשה לפיכך בחונם נמי וכאורבתי בזב במקום אחר ול"ע.

כב) בת בתו כילד. כלומר אבינה אחים בעולם שיים אבל יש לבל אחד את וישאו שתי בבנות אלו לנכרי ונולד לו מבל אחת מהן את שהן אחיות מן האב ולא מן האם ונשאו אותן שתי בבנות לאחי אבות אמותיהן, כגון לוי ויהודה שהיו אחי רלוכן ושמעון מאבינה באחים ב"ל ובא נכרי ונשא שתי נשים אחת את רלוכן ואחת את שמעון ובל אחת מהן ילדה לו את וכשיתן ללוי ויהודה ומתו ונזדבקו לרלוכן ושמעון בני שבאחת את בתו של שמעון ואסורה לו ומותרת לרלוכן ובאחת את בתו של רלוכן ואסורה לו ומותרת לשמעון.

כג) בת אשתו כילד. עיין פי' קמא סלא, שאדם רבינו דבמגרש אשתו ומשאת לאחר וילדה את שאסורה על בעלה בראשון מצוה את אשתו כגם שהולד

אחד והוליד מזו בת ומזו בת, או שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד ולזו ממנו בת ולזו ממנו בת ומת, או נתגרשו ונשאת אחת לראובן ואחת לשמעון ונשאו בנותיהן ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת אשתו של ראובן וזו בת אשתו של שמעון והן אחיות מן האב, האסור לזה מותר לזה וכו'. בת בתה כיצד, בת אשתו של ראובן ובת אשתו של שמעון נשאו לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בתה של אשתו של ראובן וזו בת בתה של אשתו של שמעון והן אחיות מן האב, האסור לזה מותר לזה וכו'. בת בנה כיצד, בן אשתו של ראובן נשא אשה והוליד ממנה בת ומת או נתגרשה ונשאת לבן אשתו של שמעון וילדה ממנו בת ונשאו שתי בנותיה ללוי ויהודה ומתו ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בנה של אשת ראובן וזו בת בנה של אשת שמעון והן אחיות מן האם, האסור לזה מותר לזה וכו'. חמותו כיצד, ראובן ושמעון נשאו שתי אחיות והיו להן שתי בנות מבעלים הראשונים ונשאו שתי בנותיהן ללוי ויהודה ומתו ראובן ושמעון ונפלו

כגון כרי לח מותרת לכל לדם ולעניין קורבה נחשרת מדין לשתו חללו, וכבן: בת נחב כילד. בת לשתו של רחובן

משנה הלכות

לאחר שגירשה, ולפ"ז יש לעיין כיכה דגירש לח לשתו וזינחה וילדה בת לי ג"כ לסורה לו מסוס בת לשתו לו דוקא ט"י קידושין וניסואין לאחר, ונרחה דלא שנא ילדה ט"י קידושין לו ט"י זנות דאין קידושי כבעל כשני גומרין כחיפות ואדרבה כל זמן שלא ניסאת לשני מוחרת לחזור לו ל"כ כ"ם שכיא בת לשתו.

ונראה לכסביר דבריו ז"ל דכבר כתרכתי בכמה מקומות דגירושין לינו כפקעת קידושין שכמגרש לח לשתו לינו מפקיע כקידושין מכן חלא כורת ביניכם כחיפות מכאן ולכבא ומחירה לינשא לאחר, ולכן נקרא גט כריחות, ולא כוי כגט חלא מחיר כמו מיחה שג"כ לינו מפקיע כקידושין למפרע חלא מחיר לחשה לינשא לאחר כן כגט כוא כמחיר לוחה כמחה לינשא לאיש אחר אבל לא נפקעו כקידושין למפרע מבעלה כראשון, ומכ"ע קרחה לה כחורה וכלכה וכיחה לאיש אחר לו כי יחות כחיש כאחרון לא יוכל בעלה כראשון כגה קרא לבעלה כראשון שגירשה בעלה וכשני שנשאה איש אחר, ולכן מוכן דכשנשאה לאחר בכיאר וילדה בימינו בת, בגם שאין לו שום חלק בולידת בבת מ"מ בת לשתו כיא נקראת, כיון שלא נפקעו כקידושין ממנה מבעלה כראשון וכיא שילדה בבת כזו, ולכן נרחה פשוט שאם קידש לשה וילדו בניס וחת"כ נמלאו קידושי טעות למפרע ונשאת לאחר וילדה בת לוחה בבת מוחרת לו דלא כוי' חלא בת כמפוחה, וכאדרבה בזה בסקום לאחר.

ובזה נרחה נמי לכבין כטעם שקרחה כסורה (דברים כ"ד ד') לא יוכל בעלה כראשון לשוב לקחתה להיות לו לאשה לאחרי לשר כטמאה כי תועבה כוא לפני ה' ול"ע למה קראו לאיסור מחזיר גרושתו לאחר שניאסת לאחר שנטמאה כרי בכיאר ניאסת לו ולא כוי בזה לאיסור ולא טומאה, ועיין יבמות (דף י"ח לרבות סוטה שנסתרה ובסוס' סם) וכרמב"ן ז"ל עכ"ת כאן פרש"י מדברי חז"ל וח"כ יאמר בכאוב לא יוכל בעלה כראשון לשר שלאה לשוב לקאתה וגו' וכזה כס שני לאוין יזכיר במחזיר גרושתו משנאסת ויזכיר במחזיר לשתו שנטמאה בזנות (וכיא הסוטה), ומ"ד כפשט לאחרי לשר כוטמאה לבעל ראשון ירמוז כי כל לשר ידעה איש אחר ואחב לו טמאה ואלו מלות מחודשות בגט ובחזירה ע"ש, וכוא פלא דח"כ כל לשר ידעה איש אחר טמאה אחבה לו ככ"ג לפילו לא ניאסת לאחר רק זינאה לאחר שגירשה נמי אבה לסורה לחזור לו ובחורה רק לאחר שניאסת לאחר ולא בזנות דכב"ג מוחר להחזיר גריאתו ומ"ש לפי טעם זה. ועיין לקמן בדברי רבינו ריש הלכות עריות במקדש לח כאשה ואחראה ונתגרשה ונבעלה בין בחונם בין ברצון לסורה לחזור לו דברי ר' ישמעאל וכו' ועיין בהגהות בן חרי' שם דלפשר ר"י ס"ל כר' יוסי בן כפור ולפשר דלפי' בזנות בעלמא נאסרת עליו ע"ש.

אבל לפ"מ שכתבנו נרחה דלאחר גירושין לם זינאה כרי לא מעלה מעל בבעלה ולא נקראת כוטמאה שבגירושין כיתר בן וכיתירו לוחה מלסור ל"ת ולם זינאה שפיר מוחר לו לחזור לפילו זינאה דבזנות לינו חלא כעין זנות דכל פנויה לבל לם נשאת לאחר מעלה בקידושי כראשון כמה שניאסת לאחר הגם שמוחרת לו מ"מ לגבי כראשון נקראת כוטמאה שמעלה בו מעל ובקידושיו ושפיר קראה בכתוב לאחרי לשר כוטמאה דבשאירות לעולם לא נפקע, וקלא נרחה להביא סמוכין מכאן דרבי יוסי גירש לשתו וניאסת לסומא ולאחר שרחה בעני' ונרחה שכר לה בית ופירנסה וקרא עליה ומבשרך לא תחעלם, וכוא פלא דמה שייך בזה ומבשרך לאחר שגירשה וניאסת לאחר, ולפ"מ שביארנו אתי שפיר

וכו': **אשת** לחיו שלח כי' בעולמו. לח משכחת לכ חלח לחיבח דר"ם דשרי בייבם ולבסוף נולד וסימנך מת נולד וייבם כגון רחובן ושמעון ולוי ויכודכ בני יעקב ונשחו רחובן ושמעון שחי לחיות ומת רחובן בלח בניס ונולד ישבכר ליעקב ומלחכ ליבמתו זקוקה ליבום לסורכ לו משום חשת לחיו שלח כיכ בעולמו ויבמכ לוי שמותרת לו ומת שמעון לח"כ ונולד זבולון ומלחכ עליו בחיסור ויבמכ יכודכ ומתו לוי ויכודכ ונפלו כחיות הללו לפני ישבכר וזבולון, חשת לוי לסורכ ליבכר מפני שבח ומלחכ בחיסור נפילת רחובן שכי' לחיו שלח כי' בעולמו ומותרת לזבולון שבח ומלחכ בכיתר דכשנולד זבולון כבר נחייבמה זו ללוי וביבם ולבסוף נולד שרי ר"ם ושחת יכודכ לסורכ לזבולון מפני שבח ומלחכ בחיסור נפילת ניסואי שמעון לחיו שלח כי' בעולמו ומותרת ליבכר שתי אחיות לפני לוי ויהודה זו חמותו של לוי וזו חמותו של יהודה, האסור לזה וכו'. כד) אם חמותו כיצד, שתי אחיות ולהן שתי בנות ונשאו הן לראובן ושמעון ובנות בנותיהן ללוי ויהודה ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אם חמותו של לוי וזו אם חמותו של יהודה והן אחיות, האסור לזה וכו'. אחותו מאמו כיצד, שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ומת או נתגרשו ונשאו שתיהן ליעקב ושתי בנותיהן לראובן ושמעון והוליד יעקב מן האמהות לוי ויהודה ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחותו של לוי מאמו וזו אחותו של יהודה מאמו והן אחיות מן האב, האסור לזה וכו'. אחות אמו כיצד, שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ומת או נתגרשו ונשאת לאיש אחד והולידה בת וזו לאיש אחד והולידה בת ונשא יעקב שתי בנותיהן שמשני אנשים והוליד מהן לוי ויהודה והשיא שתי בנותיהן שמאיש אחד לראובן ושמעון ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחות אמו של לוי מן האם וזו אחות אמו של יהודה מן האם והן אחיות מן האב, האסור לזה וכו'. אחות אשתו כיצד, שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ומת או נתגרשו ונשאו לשני אנשים וילדה זו בת וזו בת ונשאו ראובן ושמעון שתי בנותיהן שמאיש אחד ונשאו לוי ויהודה שתי בנותיהן שמשני אנשים ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אחות אשתו של לוי מן האם וזו אחות אשתו של יהודה מן האם והן אחיות מן האב, האסור לזה וכו'. אשת אחיו מאמו כיצד, שתי נשים לזו בן ולזו בן נשאו שתיהן ליעקב והוליד מהן לוי ויהודה ובניהם הראשונים נשאו שתי אחיות ומתו או נתגרשו ונשאו לראובן ושמעון ומתו ראובן ושמעון ונפלו לפני לוי ויהודה זו אשת אחיו מאמו של לוי וזו אשת אחיו מאמו של יהודה, האסור לזה וכו'. כה) אשת אחיו שלא היה בעולמו משכחת לה בששה אחים ואליבא דרבי שמעון

משנה חלכות

דכגירוסין לח כוי חלח כיחר ולח כפקפת קידושין ונשחרה בדין שחר בשר חפילו לחחר שנישחת וכבן.

ואולי יש לפרש בזה גם לשון חכז"ל (פסחים קי"ב ע"ח) לח תבשל בקדירה שבישל בה חבירך מחי ניכו גרושה בחיי בעלה דחמר מר גרוש שנשח גרושה חרבע דעות במעה ועיין רש"י זה נותן לבו להשתו רחשונה וזחת לבעלה הרחשון, ולפמ"ש י"ל כיון דחכחי נקרחת חשת הרחשון ח"כ פשוט דחרבע דעות במעה, ולפרש"י רק חם חושבים זה על חשתו רחשונה וזחת על בעלה הרחשון חבל לפמ"ש לעולם הוח כן מטעם שנשחר כשחירות עליכם. ובזה מובן גמי טעין של קטלנית שחמרו ז"ל שלח חנשח לג' ועיין זוה"ק פ' משפטים דף ק"ג דחיכח סכנה גדולה ליבח חלמנה וחין זה מטעם הגמ' שחין כל החנבעות שוות ע"ם ועיין שו"ת חייס שחל להחיד"ח ז"ח ח"ב סי' י"ט ובשו"ת חו"י סי' קל"ז בשם ס' נובלות חכמה לחלק בין חלמנת חדם גדול ומופלג בתורה לסחם בנ"ח ועיין שו"ת משנ"ב ח"י סי' רל"ג בחריכות, ולפמ"ש לחי שפיר מחד וק"ל. עכ"פ נרחה דלכל כני טעמי גם חשתו שגירש וזינחה וילדה בח חס בח עליה בעלה הרחשון כרי היח עליו בח חשתו ודו"ק.

כד) אם חמותו כילד וכו'. והנה במשנה חבא לחר ושם חמותו ושם חמיו ורבינו כשמיט לפרש שם חמיו חלח לחחר שם חמותו כמשיך לפרש חחותו מחמו כילד, וכמחירי חות ט' כחב שם חמיו כילד שחי לחיות לכל לחת מהן בן מנכרי וילדו חותם הבנים כל לחד מהם בח ונישחו שחי הלחיות לרחובן ושמעון ושחי הקטנות ללוי ויכודה ומתו רחובן ושמעון ונזדקקו ללוי ויכודה זו היח שם חמיו של לוי וכו' ע"כ.

כה) אשת לחיו שלח היה בעולמו וכו' ולחר כך כלתו כילד. וכמחירי שינה הסדר והקדים כלתו לשתת לחיו שלח היה בעולמו ובמשנה סידרו כסדר רבינו, וכתב כמחירי (בדף ט' חות י"ד) ולחי מקדימה

דאמר מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה, כיצד, ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות ולוי ויהודה נשואין שתי נכריות מת ראובן נולד ישששכר ויבם לוי מת שמעון נולד זבולון ויבם יהודה מתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני ישששכר וזבולון, אשת ראובן שייבם לוי אסורה לישששכר שנולד ולבסוף יבם ומותרת לזבולון שייבם ולבסוף נולד ומצאה בהיתר, אשת שמעון שייבם יהודה מותרת לישששכר שנולד קודם מיתת שמעון ואסורה לזבולון שנולד לאחר מיתת שמעון ונולד זבולון ולבסוף ייבם יהודה והן אחיות, האסור לזה וכו'. כה) כלתו כיצד, בנו של ראובן ובנו של שמעון נשאו שתי אחיות ומתו או נתגרשו ונשאו ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו כלתו של ראובן וזו כלתו של שמעון והן אחיות, האסור לזה וכו'. רב יהודה (שם ט:) מתרגם מחמותו ואילך אבל שיתא באבי דרישא לא, מאי טעמא, כיון דבתו באונסין הוא דמשכחת לה בנישואין לא קא משכחת לה בנישואין קא מיירי באונסין לא קא מיירי. כו) אביי מתרגם אף בתו מאנוסתו, מאי טעמא, כיון דאשכוחי משכחת לה אי בעיא באונסין תיהוי אי בעיא בנישואין תיהוי, אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו לא, כיון דאליבא דרבי שמעון משכחת לה ואליבא דרבנן לא משכחת

שרשה שמעון ויהודה: **לאחר** מיתת שמעון. (וגולד זבולון ולבסוף ייבם יהודה) בהגהת כת"ס ערויב עשה סוגרייס על תיבות אלו, וכפי' כילדעסכיימער כתב בכת"י ואטיקאן כשמיט שם יהודה ובכת"י מילאנו מוסמט גם כשם זבולון ע"ש): **כלתו.** כגון בן ראובן ובן שמעון נשאו שתי אחיות ומתו ונשאו לוי ויהודה אחי ראובן ושמעון ומתו בלא בנים כלתו של זה מותרת לזה ושל זה מותרת לזה ונמלאו שתי אחיות מתייבמות: **רב יהודה** מתרגם וכו'. להא דרב מחמותו ואילך אבל שיתא דריש לא אחי בו אחי קורת בהן ואע"ג דבכולהו משכחת לה: כיון דבתו. לא מיתוקמה אלא בבת אנוסה (כלומר שנתיבם אנוסות, ע' תוס') שאי אפשר לבתו של ראובן ובתו של שמעון להיות אחיות מן הטם שהרי אשת ראובן שילדה לו בת וגירשה לא ניתאת שוב לשמעון מפני שנגרשת אחיו היא: **באונסין** לא קא מיירי. מתניתין ואיידי דלא אחי בתו לא אחי לה בכולהו מריות מסוס לד בתו: **אביי**

משנה הלכות

לאשת אחיו שלא היה בעולמו, מפני שאשת אחיו שלא היה בעולמו היא נאסרה אחר ושלא כהלכה אלא לדעת ר' שמעון ואף לדבריו היינו אלא בשאר כאחיות ע"ש, ומיהו רבינו משנה כסדר המשנה.

ואשת אשת אחיו שלא היה בעולמו, כלומר אפי' אשת אחיו מן האב לא שריא ליה אח"כ היאך להם יבמה אחת בעולם אבל אם נולד להאחר מות אחיו אשתו מסירה ליה. ואמר בגמרא (י"ז ע"ב) אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא כי ישבו אחים יחדיו אחים שבייהב להם יבמה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, ועיין ת"ז הל' יבום (סי' תקל"ה).

כו) כלתו כיצד. משנתנה לה נמי בתרגמה אחים בעולם ראובן שמעון לוי ויהודה, ולראובן ושמעון לכל אחד בן ונשאו שתי אחיות מתו בניהם או שגירשו אשתי אחיות בחלו וחזרו ונישאו לאחי אחות בעליהן שהם לוי ויהודה ומתו אח"כ לוי ויהודה בלי בנים ונזדקקו כני אחיות לראובן ושמעון אחי לוי ויהודה זו כלתו של ראובן ורחוקה לשמעון וזו כלתו של שמעון ורחוקה לראובן וכן אחיות בהאסורה לזה מותרת לזה.

כו) אביי מתרגם וכו' בפלוגתא לא קמיירי. בגמרא (ט' ע"ח) דת"ל לוי לרבי מאי תריא דאני ע"ו ליאני ע"ז ת"ל רבי ללוי מאי דעתך אמו מנוסת אביו אמו מנוסת אביו פלוגתא הוא ובפלוגתא לא קמיירי ופריך (ע' ע"ב) והרי אשת אח דלא היא בעולמו דפליגי ר"ש ורבנן ואמר רב יהודה בכולן אני קורת בהן בהאסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה מ"מ רב דכייל לכולהו בבבי על כרחך בפלוגתא נמי קא מיירי. ואי' לו (בדף י') הא דלא אני אמו מנוסת אביו מסוס דלא תנא אלא כגון דמשכחת בהו שתי אחיות שנאמר בהו האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה או חולצת או מחיבמת אבל מנוסת אביו לא משכחת בתרוייהו ר"ל שיהיו שתי אחיות מזדקקות ליבום ואהא זו אסורה לזה מסוס אמו ומותרת לשני וכן זו על זו אלא אחת היא דמשכחת בהו או האסור. לזה מותר לזה או אחותה שהיא יבמתה כו' ואלו דוקא אחותה שהיא יבמתה שאחת חולצת או מחיבמת אלא בבי קאמר או האסור לזה מותר לזה ושיהו הן נכריות ולא אחיות ויזדקקו לאחליצה או ליבום או אחותה שהיא יבמתה ר"ל שיהו אחיות אבל לא שיהו חולצות או מחיבמות אלא שאיכן אסורות ונפקעות מן האחליצה ומן היבום.

מחרנס וכו' נפלוגתא לא קמיירי. ומיהו רב דכייל לכולהו נכאי על כרחך נפלוגתא קא מיירי: **רב** ספרא וכו' לאסורה לזה וכו'. תמה לוי לאסורה ליששכר לפי שמלאה לאסורה עליו מזיקת ראובן שלא כיה נעולמו ומותרת לזבולון שכשנולד כנר נחייבמה ללוי ובייבם ולבסוף נולד שרי ר"ש, ותמה יהודה לאסורה לזבולון משום שמעון שלא כיה נעולמו וכשנולד מלאה בחיסור ומותרת ליששכר: **בלא** ייבם יהודה נמי. שרי ליששכר ובחמשה אחי משכחת לה מת ראובן נולד ישששכר ייבם לוי מת שמעון נולד זבולון ומת לוי בלא נניס ונפלו תמת שמעון לפני ישששכר וזבולון תמת לוי לאסורה ליששכר מפני ראובן נעלה כראשון ומותרת לזבולון ותמת שמעון מותרת ליששכר שכרי נעולמו כיה ואסורה לזבולון: **משום** נרה. כתי דנקט ייבם יהודה משום נרה דנמי לתשכוחי נמי נרה כאסורה לזה מותרת לזה אם נאו ישששכר וזבולון לייבם לנשי לוי ויהודה כראשונות תמת לוי לאסורה ליששכר משום נרת תמת אחיו שלא כיה נעולמו וכן תמת יהודה על זבולון וכנון שכיו כנרות אחיות זו לזו וכקריות קרי לכו אלא נשי ראובן ושמעון דאיכא נמי כשמת נאשת אחיו נרה מותרת לזה ואחותה כשכיה יבמתה וכו' ותי לא ייבם יהודה לא מיתוקמ מילתא דר' חייא נאיסור נרתה דאם נפלו שתי נשים משמעון שתיכן תמת אחת שלא כיה נעולמו כן: **צרה** דנרה מתי תכ"ל. כיכי קריא כאסורה לזה מותרת לזה נאיסור דלרוה נרה דכא לרוה נרותיכן נמי תנן נפ"ק: **כנון** דכדר יבמינהו גד ותשר. לנשי לוי ויהודה כראשונות ולכם נשים וייבם גד אח תמת יהודה ותשר ייבם תמת לוי ומתו גד ותשר ונפלו לפני ישששכר וזבולון, ואם נאים לייבם נשי גד ותשר כראשונות תמת גד נרת תמת יהודה שכיתה נרת תמת שמעון שלא כיה נעולמו מאסורה לזבולון ומותרת ליששכר וכן תמת תשר מל ישששכר ומותרת לזבולון: **אמו** אנוסת אביו חדא משכחת לה. לכאי

לה בפלוגתא לא קא מיירי. **כח) רב** ספרא מתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת לה בשיתא אחי אליבא דרבי שמעון (שם י.), וסימניך מת נולד ויבם מת נולד ויבם. כיצד, (שם כח:) ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות לוי ויהודה נשואין שתי נכריות מת ראובן נולד ישששכר ייבם לוי מת שמעון נולד זבולון ייבם יהודה מתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו להו קמי ישששכר וזבולון, האסור לזה וכו'. למה לי ייבם יהודה בלא ייבם יהודה נמי, משכחת לה משום צרה, הא תינח צרה, צרה דצרה מאי איכא למימר, כגון דהדור יבומינהו גד ואשר. (שם י.) **כט) אמו** אנוסת אביו חדא משכחת לה משכחת לה, אי

משנה הלכות

כיצד תמת יעקב נגם שתי נחיות וילדה לו כתחת לוי וכתחת יהודה ונישתו כתנוסות לשני נניס תחריס של יעקב שכם ראובן ושמעון כגון שנשת ראובן חמו של לוי שכיח לנוסת לציו ושמעון חמו של יהודה ומתו ראובן ושמעון תחותה שכיח יבמתה לה כלומר שתי תחיות כמזדקקות ליבום לשני נניכם כל תחת לנן תחותה תבל מכל מקום תי תחה מולת שיהו חולות תו מחיבמות שתין תומרים כתסורה לנוכה מותרת לנן תחותה לפי ששתיכן תסורות לכל תחד משניכם תחת משום חמו ותחת משום תחות חמו ונפקעו שתיכן מן כתליהה ומן כיבום, ותם נכריות נגם וילדה לו כל תחת מכן נת (נן) ונישתו לשני נניו שמתשה תחרת כתסור לזה מותר לזה משכחת לה שכתסורה לזה משום חמו מותרת לזה שתינה חמו ולא תחות חמו ומשכחת לה דחולצת תו מחיבמת תבל תחותה שכיח יבמתה לת משכחת לה שכרי תין שתי תחיות ועיקר שמעתין משום יבום שתי תחיות כיח ע"כ.

כח) רב ספרא מתרגם תף תמת תחיו שלא כיה נעולמו וכו'. וכתב כמהירי ז"ל (דף ט' תוח ע"ו) תמת תחיו שלא כיה נעולמו וכו', ולדעת ר' שמעון שמחיר נמת יבם ונולד כת לרבנן שתוסרים נשתיכן תי תחה מולת כתסור לזה מותר לזה חלת שתסור לשניכם ותף לר' שמעון תי תחה מולתה חלת נששה תחים שכשניים מכם נולדו תחר מיתת כתחים וסימנך מת נולד יבם מת נולד יבם כילד תרבע תחים נעולם שניים מכם ראובן ושמעון נשתו שתי תחיות מת ראובן נולד יוסף יבם לוי תמת ראובן וכרי יוסף לת כיה נעולמו של ראובן ותח"כ מת שמעון ונולד בנימין ויבם יהודה תמת שמעון מתו לוי ויהודה כמייבמין נשי ראובן ושמעון ונזדקקו נשותיכן ליוסף ובנימין ויוסף מותר נתמת יהודה שכרי כיה נעולמו של שמעון נשעת בזיקה ונזקקת ליבום ותסור נתמת לוי מפני שכיתה תמת ראובן שלא כיה נעולמו ונולד ותח"כ יבם כיה וכבר נתסרה לו ליסור עולם כוחיל ובתיסור מלאה ובנימין תסור נתמת יהודה מפני שכיתה תמת שמעון שלא כיה נעולמו, ונולד ולבסוף יבם כיה ומותר נתמת לוי ותע"פ שכיתה תמת ראובן ולא כיה זה נעולמו כוחיל ויבם לוי ולבסוף נולד זה מותר נתמתו לדעת ר' שמעון ומשכחת לה מותרת לזה תסורה לזה כת לרבנן שניכם תסוריס נשתיכן והלכה כחכמים.

כט) אמו אנוסת אביו חדא משכחת לה תרתי לת משכחת לה. עיין לעיל (תוח כ"ז) ומשני דר'

יעקב שתי אחיות אנס, אחותה שהיא יבמתה משכחת לה האסור לזה מותר לזה לא משכחת לה, אי שתי נכריות אנס אסור לזה ומותר לזה משכחת לה אחותה שהיא יבמתה לא משכחת לה. כיצד, יעקב אנס שתי אחיות והוליד מהן ראובן ושמעון ונשאו שתיהן ללוי ויהודה והן אנוסות אביהם ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו אמו של ראובן וזו אמו של שמעון והן אחיות, אחותה שהיא יבמתה איכא האסור לזה מותר לזה ליכא, דהויא לה אמו של ראובן אחות אמו של שמעון ואמו של שמעון אחות אמו של ראובן וכתיב (ויקרא י"ח י"ג) ערות אחות אמך לא תגלה. ל) שתי נכריות כיצד, יעקב אנס שתי נכריות והוליד מהן ראובן ושמעון ונשאו שתיהן ללוי ויהודה, דתנן נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו, ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון עמד ראובן וייבם אשתו של אחיו שהיא אנוסת אביו והיא אמו של שמעון ועמד שמעון וייבם אשתו של אחיו שהיא אנוסת אביו והיא אמו של ראובן והן נכריות, האסור לה מותר לזה איכא אחותה שהיא יבמתה ליכא. (שם כ.) לא) כלל אמרו ביבמה כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת, איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת, אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת כיצד, אחיו של ראובן שנשא בתו של ראובן או אחת מחמש עשרה עריות הן וצרותיהן וצרות צרותיהן לא חולצות ולא לא נקט לה כמחני' שתי אחיות קורת גה כאסורה לזה מותרת לזה ואחותה כשהיא יבמתה מחייבת שיבום ג' אחיות נופלות לאחייבסוחכת זו לאסורה לזה משום חמו וכן זו על זה ומותרת לשני אלא מדמשכחת לה האסורה לזה מותרת לזה או אחותה כשהיא יבמתה: **אי** יעקב שתי אחיות אנס. וילדה לו אחת לוי ואחת יהודה ונשא ראובן אנוסת אביו חמו של לוי ושמעון נשא אנוסת אביו חמו של יהודה: **אחותה** שהיא יבמתה. נופלת לייבום לפני לוי ויהודה הניח משכחת לה: **האסור** לזה מותר לזה לא משכחת לה. לפי שאחיהן אסורות על שניהם חמו של לוי אסורה לו משום חמו ואחותה משום אחות כאם וכן ליהודה ואחיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום: **ואי** שתי נכריות אנס. וילדו לו ג' בנים ונשתוס ג' בנים מותרת ונפלו לפני בניהם האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אבל לאחו אחיות ניהנו ועיקר מילתא דר' חייא משום ייבום שתי אחיות נקט: הי"ג כלל אמרו ביבמה כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת. לרחב וכ"ש היא, ובמשנה בגירסת שהיא איסור ערוה ובכ' כב"ח בגיה כל שאיסורה איסור ערוה וכגירסת רבינו והיא עיקר: **איסור** מלוה. שניות, ואמאי קרי ליה איסור מלוה אמר אביי מלוה לשמוע דברי חכמים: **ואיסור** קדושה. תלמוד לומר לכהן גדול גרושה

משנה הלכות

יבודה היא דאסר בתוסת אביו ולא משכחת אם שהניא מזדקקת לבנה שברי אחיו מאביו אסור בה לר' יבודה. ובגמ' פריך עוד דילמא דאי עבר אחיו על זה ובשאה דהא מ"מ תוסת אביו לר' יבודה היא אלא אחו ואידחין תופסין בה ר' יבודה לא ס"ל כר"ע דאין קידושין תופסין באייבי לאוין, והא דלא תקשה ת"ל כיבי קאני לה בשם שריות במאני', דהיא אחיא כר"ע וכשיטת ר' יבודה דמפרש לא יגלה ככף אביו אתוסת אביו אבל לר' יבודה מיהא ליכיילה באחם עשרה, ואי' דאיסורא לא קמיירי. פי' כיון דליכא למיאני אלא באופן דעבר ובשת באיסור ואפילו באיסור לאו. ובאוס' ד"ה לר' יבודה הקשו עוד דלוקמה בקדשה דליכא איסור לקדש דלא יגלה כאיב לא יקח לא כאיב וע"ש מה שאי' ג' תירוצים ועיין רשב"א, והמאירי אי' כאי' בשני של אוס' דכיון שהקידושין גורמין אח באיסור מקרי דאי ע"ש.

ומחדר או לאקשויי דהא אינא אמו אנוסת אביו שנשאה לאחיו בביאה גמור וכגון שיעקב אנס כלאו אשת רחובן וכוליד ממנה בן וכיון לא נאסרה על רחובן כי אנוסה כיון דהא כאיב וכיון לא נאפשה הא נאפשה מותרת, וכשמת רחובן בלא בנים מזדקקת אלל בנה ונמלאת נשואה לאחיו בביאה ופוטרת לראה דאע"ג דשמעון כוי ממזר כרי ממזר זוקק אשת אחיו לייבום (כדלקמן כ"ב ע"א) ומה דלא מיבם הוא מאיסור קדושה מדרבנן הא אלינא בעי אי לאו משום אמו ואי' דבאחות דממזרות לא קאני.

ל) **שתי** נכריות כילד כו'. אראבה אחין בעולם כגון יעקב אנס שתי נכריות והוליד מהן ראובן ושמעון וכי' לו עוד ליעקב שני בנים לוי ויהודה מאשתו כשואה לו בביאה, נמלא כני ד' אחין אחד אחד ולא אאם אחת ואם ראובן ושמעון שהם אנוסות אלל אביהם יעקב מותרות ללוי ויהודה שהם בניו מאשתו בכשרה, וכשמתו לוי ויהודה שנשאו אאנוסות אם ראובן ושמעון נפלו לייבום לראובן ושמעון אחיהם מאנוסת אביו עמד ראובן וכו'.

לא) **כלל** אמרו ביבמה וכו'. משנה שם (כ' ע"א)

וחלוצה לכהן הדיוט, ומחמי קרי להו חיסור קדושה דכתיב קדושים יהיו לאלקיהם ותניא ר' יהודה מחליף וכו': **איסור** מלוה וכו' כילד, תו שליטית שבנתו שהיא בת בן בתו של רחובן תו שליטית שבנתה שהיא בת בן בתה של אשתו. ובגהות הרח"ם עיין שם תו שליטית שבנתה שהיא בת בן בתה של רחובן

מתייבמות. **לב)** איסור מצוה חולצת ולא מתייבמת כיצד, אחיו של ראובן מאביו נשא אם אמו של ראובן או אשת אבי אמו של ראובן או אשת אחי האם מן האב של ראובן או אשת אחי האם מן האב ומן האם של ראובן או אחיו מאביו שנשא כלת בנו של ראובן או כלת בתו של ראובן או שלישית שבבנו שהיא בת בן בנו של ראובן או שלישית שבבתו שהיא בת בן בתו של ראובן או שלישית שבבתה שהיא בת בן בתה של אשתו של ראובן או רביעית שבחמיו שהיא אם אם חמיו של ראובן או רביעית שבחמותו שהיא אם אם חמותו של ראובן או אחיו מאביו שנשא אשת אחי האם מן האם של ראובן הרי אלו כולן חולצות ולא מתייבמות, שכולן שניות ליבם ולא שניות לבעל, ואי אתה יכול לומר אם אביו ואשת אבי

משנה הלכות

כלל אמרו בידמה כל שהיא חיסור ערוה והכ"ח ניין כל שחיסורה חיסור ערוה כגירסת רבינו, לחומה שהיא יבמתה חולצת ולו מחיבמת ורבינו גרס ולו חולצת ולו מתיבמת.

ופי' כל שחיסורה חיסור ערוה ר"ל מחייבי כריתות ולו מיתה ב"ד דוקא כגון בתו ולו לחותו ולו לחמת מחמת עשרה נשים המזכרות במשנה לא חולצת ולא מתייבמת ר"ל לרחה שבערוה עלמה לחסורה עליו בכרת ופוטרת לרחה שברי היא עליו ממילא בחיסור משא חת ולא בחיבה החורה חלצה לייבם וכיון שהיא לרת ערוה פטורה היא ונשחרת בחיסור משא חת.

ובמשנה עוד שם חיסור מלוה שניות מדברי סופרים חיסור קדושה חלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין וממזר. ובגמ' כלל לחתויי מחי לחמר רפרם בר פפא לחתויי לרת חיילונית וכדרב חסי (לעיל י"ב, דלא חולצת ולא מתייבמת דערוה קריון בה בחילונית דמיעטה קרא מחשר חלד פרט לחיילונית וקיימת עליה בחיסור משא חת, וכגון שהכיר בה, הלכך לרחה לרת ערוה). ואיכא דלחמרי כל שחיסורה חיסור ערוה היא דלחסירה לרחה כא לא חיסורה חיסור ערוה לרחה לא חסירת, למעוטי מחי לחמר רפרם למעוטי לרת חיילונית ודלא כרב חסי ועיין חוס' שם ד"ה לחתויי.

וכתב כרמב"ם בפיה"מ כלל אמרו וכו' חיסור ערוה כן ולרותיהן ולרות לרותיהן וכן חילונית וכו' וכן משא סריס חמה וכן מנדרוגינוס לא חולצת ולא מתייבמת שנאמר ומת אחד מהן ואין לו מי שלחוי להיות לו בן פרט לאלו שאין לחויים להיות להם בן וכן משא כגר ומשא עבד משוחרר לפי שאין לחוה לעו"ב ולא לעבדים. חיסור מלוה וחיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת, אבל עקרה וזקנה לו חולצת לו מתייבמת ואף אם אין להן לחויין לילד. וכל משה מתייבמת ולא חולצת לו חולצת ולא מתייבמת לו חולצת ומתייבמת זולת לרת ערוה ולרות לרותיהן כמו שביארנו ע"כ.

לב) איסור מלוה חולצת ולא מתייבמת כילד וכו'. כידמה שהיא חיסור מלוה אלל כיצד ר"ל שניות מדברי סופרים, ובגמ' חיסור מלוה שניות לממי קרי לה חיסור מלוה לחמר לחניי מלוה לשמוע דברי חכמים. וחיסור קדושה חלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכה"ד, ולחמי קרי ליה חיסור קדושה דכתיב קדושים יהיו לאלקיהם. תניא ר' יהודה מחליף חיסור מלוה חלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ולחמי קרי ליה חיסור מלוה דכתיב (ויקרא כ"ח) חלה המלות. חיסור קדושה שניות מד"ס, ולחמי קרי ליה חיסור קדושה לחמר לחניי כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש ח"ל רבה וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש כות דלא מיקרי רשע ומי לא מיקרי (בחמיה) חלא לחמר רבה קדש עלמך במותר לך. ורש"י גרס קדש עלמך לעמוד ולהזהר. חף במותר לך לכוסיף עליהם שניות המותר לך על התריות כדי שלא תבא לידי עריות החסורות מה"ת.

ורבינו מפרש כלשון רחשון חיסור מלוה שניות מדברי סופרים, חולצת ולא מתייבמת כילד לחיו של רחובן מחביו נשא שם אם לחמו של רחובן וכו', בגמ' דף כ"ח ע"ח ת"ר מה הם שניות אם לחמו ואם לחביו ואשת לחי לחביו ואשת לחי לחמו ואשת לחי לחח מן החם ואשת לחי החם מן החב וכלה בנו וכלה בתו, ומותר לדם בשת חמיו ובשת חורגו ואסור בבת חורגו, וחורגו מותר בשת בתו ובתו, ואשת חורגו לומרת לו לחי מותרת לך ובתי לסורה לך ופריך בת חורגו דחורייתא היא דכתיב לת בת בנה ולת בת בתה (ויקרא י"ח).

וכתב הרח"ם ז"ל, בירושלמי דפירקין (כ"ד) גרסינן

אביו ואשת אחי האב מן האם שהן שניות לבעל ושניות ליבם. לג) איסור קדושה חולצות ולא מתייבמות כיצד, כגון אלמנה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין שנפלה לפני כהן גדול או גרושה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין שנפלה לפני כהן הדיוט או שנשא אחיו אחת מכל הנשים שהן פסולות לכהונה הרי ע"ס: בין מן כחירוסין. שנפלה לפניו מן כחירוסין ומודה בחולה דליכא חלה ללו לחד דחלמנה לה יקח: ובין מן כניסואין. דחיכא

אלו קריבותא חדא ללו דחלמנה, ומוד דבעולה כיא וליכא ליסור עשה לגביה דכתיב חשה בחוליה יקח ולא בעולה ולאו כגה מכלל עשה עשה: או שגשא לחיו וכו'. כגון שעבר לחיו כמת ונשא גרושה או חלוצה וכשמת נריכה חליצה שכרי תופסים לו זה קידושין דקידושין תופסים כחייבי לאוין חבל יבומי לא שכרי לסורה לו לזה שהות כאן, ולפעורי בולה כלום לה דלא

משנה חלכות

חשה חמיו לסורה מפני מרחית כעין ולי תימה תורה כרי דוד נשא לח רלפה בת היה שנאמר ולחנה לך לח ניח לחוניך ולח נשי חדוניך כחיקך שני חורנין שגדלו נניח לחד לסורין מפני מרחית כעין ר' חניגא חומר יסבון בלחרא דלא חכמין לכון כך כתוב בפר"ח ז"ל. ובעל בלכות נמי כתב כן וגם לסר חשה לחתו, ובשמעתין קא שרו לחרוייהו ושמא לח"כ לסרו, ובמ' כרשב"ח כניא בשם ר"ח שכתב בספר כישר שבעל בלכות היה לפניו בגרסת כירושלמי חשה לחתו ולשה חמיו לסורין מפני מרחית כעין כניאו בק"ל ע"ש. ודברי רבינו חלו כוגאו לקמן בכל' עריות וז"ל חשה חמיו ולשה לחתו מותרת לו בל לומרו חכמים לסורה לו מפני מרחית כעין, וכן ליתא במס' דרך לרן רבה פ"ח לבל לומרו חכמים ולייך עלה בגליון כתוס', וכר"ן כתב וכירושלמי לומרו משמה דר' חניגא דחשה חמיו לסורה משום מרחית כעין וכן פוסק ר"ח ובה"ג וכו', וכרמב"ן ז"ל ורבים מרבותינו כתירו וכן המנהג בכל ספרד ע"כ לשון כריעב"ח ז"ל עכ"ל כר"ן. ועיין ב"י ח"ע סי' קנ"ז ובש"ע סע"ו.

והרמב"ם פ"ח מה"ח כ"ו כתב ויש נשים לחרות שכן לסורות מפי הקבלה ולסורן מדברי סופרים וכן נקרחות שניות מפני שכן שניות לעריות וכל לחת מהן נקרחת שנייה, ועשרים נשים הן [ולח חשה חשה לחי לני לניו ולחות לני לניו דפסק כלמימר (יבמות כ"ח) דלכשר נשו וכפר"ח ושלילחות], ולאו כן: ח) שם לשו וז לין לה כפסק. ג) ולשם לני לשו בלבד. ג) שם לניו ולין לה כפסק. ד) שם לני לניו בלבד. ה) חשה לני לשו ולין לה כפסק. ו) חשה לני לשו בלבד (כזשירי דמוסיף חשה לני לשו לבל כרלבי"ה פסק דליה כילכתה כזשירי ולי"ל לין לה כפסק, כגמ"יי). ז) חשה לשי כלא מן כלס. ח) חשה לחי כלס בין כלס לין מן כלא. ט) כלה גו וז לין לה כפסק (ובכגמ"יי כניא כירושלמי דחשה חמיו ושני חורנין שגדלו נניח לחד וכ"פ ר"ח ובה"ג וגם בחשה חותו נמי לומר ודשה כרמב"ם נרלה דלה לסור בשני ללו). י) כלה גשו בלבד. יל) בת בת גו בלבד. יב) בת בן גו בלבד (וכרל"ם וכטור חולקין דלין לה כפסק, כגמ"יי). יג) בת בת גשו בלבד. יד) בת בן גשו בלבד. טו) בת בן בן לשו בלבד. טז) בת בת בת לשו בלבד. יז) שם שם לני לשו בלבד. יח) שם שם שם לשו בלבד. כ) שם שם לני לשו בלבד. ומיין טור ח"ע סי' י"ח, ומיין לח"מ מה שהריך שם בזה.

והמאירי דף כ' ע"ב כתב לשר כמלירי ליסורי עריות חלוקים לשבשה מדרגות וכם שקילה שריפה חנק כרת לשו עשה ליסור סופרים שבשקילה שם לרבשה בשים, ושבשריפה שם עשר בשים, שבחנק לחת, שבכרת שם שמנה. שבלשו גרידה עשר בשים. שבעשה שם שלשה בשים. ובלשו יש עוד לזכריס ולא לנקבות ושם עמוני ומואבי ופל"ד וכרות שפכה. שבליסור סופרים שם בנקרחות שניות שם עשרים ושתים ופ"ם בלריכות גדול שלין לריך לכפול מה שמבואר שם.

לג) איסור קדושה כו' כילד כגון חלמנה בין מן כחירוסין בין מן כניסואין וכו'. (יבמות כ"ח ע"ח) ליסור קדושה חלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ולמאי קרי להו ליסור קדושה דכתיב (ויקרל כ"ח) קדושים יהיו לאלקיכם, ופריך חלמנה לכה"ג קפסיק ולני לא שנא מן כניסואין ול"ם מן כחירוסין בשלמא מן כניסואין עשה ול"ת ולין עשה דוחה ל"ת ועשה חלה מן כחירוסין ל"ת גרידה כוא יבא עשה וידחה ל"ת למר רב גידל למר רב למר קרא (דבריס כ"ב) ועלחה יבמתו בשערה שלין ח"ל יבמתו מה ת"ל יבמתו יש לך יבמה לחרת שעולה לחליצה ולינה עולה ליבום ולינו זו חייבי לאוין ולימא חייבי כריתות למר קרא לם לא יחפוץ כחיש לקחת כא חפץ מייבם כל כעולה לייבום עולה לחליצה וכל שלינו עולה לייבום לינו עולה לחליצה ת"ל חייבי לאוין נמי כא רבי רחמנא יבמתו ומה רלינ לינו חייבי לאוין חפסי בהו קידושין חייבי כריתות לא חפסי בהו קידושין. ושקיל ועבי עד חלה למר רבא גזירה חלמנה מן כחירוסין חטו חלמנה מן כניסואין, ופריך ממזרת ונתינה מלי ליכא למימר גזירה במקום מלוה חטו שלא במקום מלוה, חלא מעתה חשה

חלים לאו למיפטרה דילפינן אלו חולצות ולא מתייבמות. לד) ואם ייבם אחת מאיסור מצוה כופין אותו מלחות לשם (לף ג'): **ואם** ייבם לאחת מאיסור מלוה וכו' כופין לוחו להוליא. לף פ"ד דמסכה, יש מוחרות וכו' שניות מד"ם שנייה לנשל ולא שנייה ליבם אסורה לנשל ומוחרת ליבם שנייה ולא שנייה לנשל וכו', שנייה לזה ולזה אסורה לזה ולזה אין לה כחובה ולא פירות

משנה הלכות

אחיו מלציו וכו' אלא אמר רבא גזירה דילמא לשעונה אטו דילמא שניה. ותניא נמי הכי שם נשלו קנו.

והתם שם ד"ה אטו דילמא שניה, פי' לאו דוקא נקט דילמא שניה דהא אפילו גמר דילמא לשעונה אסור דיבמה נקניא בהערה וכו"מ למימר גזירה אטו גמר דילמא ואין להחיר דילמא שניה מעמם דעשית לשמו אלא היכא דשרי ליה בלא דחייה אבל חייבי לאוין אפילו דילמא לשעונה לא שריא אלא משום דאחי עשה ודחי ל"ת ודילמא שניה דליה בה עשה לא דחיא. והכא נחלקו הרשעונים ז"ל במקדש שתם דה"ר שמעון כחב דהיכא דהערה ולא עשה יותר קני בהערה וכי גמר דילמא דאחו על גמר דילמא ור"י בר מאיר פי' כשרולה לקנות בהערה קונה, אבל בשתם דאחו על גמר דילמא ולא קני אלא בגמר דילמא וכן פר"ח בפ' הבא על יבמתו ורבינו ת"ם פי' הערה קונה בכל ענין ועיין חוס' ובא"ז סי' תר"כ. ולפ"ז יש לעיין בחייבי לאוין שם כי' דאחו לקנות בגמר דילמא ולא בהערה אי עובר על גמר דילמא משום הא דיכול לפרוש בהנאה מועטת ולא פרש הכא דשבועות הי' משום עם העכורה (שבועות י"ח) דילמא הנאה לו והיה לו לפרוש בשבר מת וכה"ג כן דה"ל לנשול בהנאה מועטת והיינו בהערה ולא לגמור, גם יש לעיין אי לאחר שקנאה ימות בלא דשב ויעמן בלפרניו עד שימות השבר ויוליא בשבר מת כיון דשבר עשה המלוה והולאה הנאה אסורה היא לו או דילמא ליכא איסור אלא מולית כדרכו וקלת יש לדייק לשון גזרו דילמא לשעונה אטו דילמא שניה ולא אמרו גזרו דילמא אטו יליאה אלא דיל"ל שהרי גם לא אמרו גזרו הערה אטו גמר דילמא לפ"ד התוס' ול"ע.

ומיהו המחירי דף כ' שקשה על דברי התוס' שהקשו דילמא לשעונה נמי אין כוחרה כיון דקונה בהערה וכחב דאין זה כלום שהרי המלוה להקמת זרע ואין הקמה אלא לגמר דילמא ואם אחה חומר בשחה מחעברת מדילמא לשעונה אפשר ע"י מיעוך בחלבע כחמר ויש מפרשים שם דילמא לשעונה הרחויה לעבור ע"ם, ואולי התוס' לשיטתם דרפ"ק דחגיגה דבהערה נמי אפשר שחחעבר, ודו"ק.

והתם דף כ' ד"ה ואכתי הקשו אמאי שאמרו בגמ' בשלמא מן הניסואין משמע דמנסואין פשיטא להו שאינו דומה אכתי לידחי דהו"ל לאו שאינו שוה בכל ותי' דכיון דלאו זה שוה בשאה כמו בכאן שגם היא נאסרת ואסורה ליבא לו דקרי ביה לא יקמו לא תקח לא מדחי ליה עשה דיבום אע"ג דאינו שוה אלא בכהנים וכ"כ הרא"ן והוסיף כיון דהיא מחאלמת וגם זרעה מחחלל הו"ל כלאו הבא בכל אבל מן האירוסין דליכא אלא ל"ת דהא פסולה היא לידחי ע"ש.

ודע דמה שכחב רבינו כיצד כגון אלמנה וכו' הלשון קלת קשה שהרי כל יבמה אלמנה היא ומ"ש מה שאמר כגון אלמנה אין הכוונה שהיא אלמנה מאיש אחר דוקא ונשאה כאן אחיו אלא היבמה עלמה היא אלמנה, ועיין יבמות פ"ד ע"ח ומאי אריא דקאמר אלמנה ליאחי בחולה ופרש"י וכשמת נעשית אלמנה וכו' ומשני משום דקבעית למיאמר סיפא כ"ג שנשא אלמנה וכו' ע"ש. ומיהו מש"כ או גרושה ל"ל ע"כ שהיא גרושה מבעל אחר ונשאה אחיו בחיסור ומת ולכן קשה קלת הלשון אח"כ או שנשא אחיו אחת מכל הנשים שהן פסולות לכהונה ול"ל דקאי לרבות גם שאר פסולות ולא דוקא גרושה ואלמנה.

והרמב"ם פ"ו מהל' יבום ה"י כחב היכא היבמה אסורה על היבם איסור לאו או איסור עשה או שהיאה שנייה הרי זו חולצת ולא מתייבמת, ומפני מה לריכה חליצה מפני שיש בה לקוחין הוחיל וקדושין חופסין בה הרי הן זקוקות ליבם. ומן הדין היה שיתייבמו וכו' גזירה שמא יבא עליה פעם שניה וכו' לפיכך אם עבר ובעל יבמתו האסורה לו משום לאו או משום עשה ות"ל לומר שנייה ה"ז קנה קנין גמור ומולידה בנע והיא וכל צרותיה מוחרות לזר שהרי נפטרו ע"כ. וכחב ה"ה ולפיכך אם בעלו קנו וכחב בעל הלכות גדולות הא דרב גידל אמר רב מיקיימא בהאמנה מן הניסואין דאע"ג דמדאורייתא לאו בת יבום היא רבייה רחמנא לחליצה ע"כ ובהי"א כחב ויבמה שהיא אלמנה מן הנשואין ובא עליה כהן גדול לא נפטרה לרחה שאין עשה דוחה ל"ת ועשה וכולל ולא קנה מן החורה קנין גמור לא הוחרה לרחה לזר עד שחחלון וי"ל ול"ע. ועיין כ"מ שם ודו"ק בכל זה.

לד) ואם ייבם וכו'. בגמ' פ"ב ע"א ת"ר אלמנה לכה"ג גרושה וחליצה לכה"ד יש לה כחובה

להוציא ואין לה כתובה והוולד כשר, ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה, ואם ייבם אחת מאיסור קדושה כופין אותו להוציא ויש לה כתובה והוולד חלל ופסלה מן הכהונה. **לה)** אחותה שהיא יבמתה דאיסור ערוה חולצת ולא מתייבמת, כיצד, אחיו של ראובן נשא אחות חמותו של ראובן וחמותו של ראובן נשואה לשמעון אחיו ואחר כך מתו שניהם, חמותו שהיא ערוה פטורה מן החליצה ומן הייבום, אחות חמותו או חולצת או מתייבמת. או שנשא אחות אם חמותו של ראובן ואם חמותו של ראובן נשואה לאחיו, אם חמותו ערוה אחותה מותרת. או שנשא אחות אם חמיו של ראובן ואם חמיו של ראובן נשואה לאחיו, אם חמיו ערוה אחותו מותרת או שנשא אחות אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו, אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו ערוה אחותה מותרת. או שנשא אחות אשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו נשואה לאחיו, אשת אחיו שלא היה בעולמו ערוה אחותה או חולצת או מתייבמת. או שנשא אחות כלתו וכלתו נשואה לאחיו, כלתו שהיא נשואה לאחיו ערוה אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. ואחיות כולהו דאסור ערוה או חולצות או מתייבמות ואי אתה יכול לומר אחיות שאר עריות מפני שאחיותיהן עריות. (שם פד.) **לו)** שניות מדברי סופרים שניה לבעל ולא שניה ליבם אסורה לבעל ולא מזונות ולא בלאות וכולד כשר וכופין לחזקו להוליח: **ואם** ייבם אחת מאיסור קדושה. דף פ"ב ח"ר ולמעה לכה"ג גרושה וחלוצה לכה"ד יש לה כתובה פירות מזונות בלאות והיא פסולה וולדה פסול וכופין לחזקו להוליח, והא דיש לה כתובה דכל מקום שהוא פסול והיא פסולה קנסו לחזקו רבנן כתובה מפני שזה הוא מרגילה ומסיתה ליעשת לו בעבירה: **אחותה** שהיא יבמתה דאיסור ערוה חולצת ולא מתייבמת. עיין בגבות בן לרי' והרע"ז בגיהו לו חולצת לו מתייבמת וכן מוכרח בלשון שממשיך רבינו אחות אשתו לו חולצת לו מתייבמת וכו': **ואי** אתה יכול לומר אחיות שאר עריות. כלומר אחותו מלידה מאביו לו אמו דהני אחיותיהן עריות ניתנו אלא ולא דברו רק באחותו שהיא יבמתו ע"י ניבואין: **שניות** מדברי סופרים. שניות לעריות שנזרו סופרים עליהם משנה (כ' ע"ח): **שניה** לבעל ולא שנייה ליבם. אם אחו של בעל ולא של יבם כגון שהיה אחיו מן האב ולא מן האם:

משנה הלכות

פירות מזונות בלאות והיא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוליח שניות מדברי סופרים אין לה כתובה לא פירות לא מזונות ולא בלאות והיא כשרה וולדה כשר וכופין אותו להוליח, ואיתר רבינו דמה שאמרו והיא כשרה מיירי כגון דאם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה דכיון דכופין אותו להוליח בגט ל"כ היא נפסלה מחמת גירושין והיאך אמר היא כשרה וולדה כשר דלגבי יבמה אסורה לדור וכופין אותו להוליח ואם יולית הרי נתגרשה אם כן מה היא כשרה ופי' רבינו שאם מת היא כשרה לכהן ולא גזרו עליה לפוסלה.

ודע דבבה"ג דפוס ווין שנת כליכות טולס לו (תק"ע לפ"ק) יש כאן ט"ס ושיבוש הדברים שכתב וז"ל ואם ייבם אחת מאיסור מלוה כופין אותו להוליח ואין לה כתובה והולד כשר ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה ואם ייבם אחת מאיסור מלוה כופין אותו להוליח ואין לה כתובה והוולד כשר ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה ואם ייבם ולא נתגרשה והשני הוא ט"ס. וכוסיף ואם ייבם אחת מאיסור קדושה כופין אותו להוליח ואין לה כתובה והולד כשר ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה וכוא ג"כ טעות הדפוס ושלא כהלכתה אלא הוא עוד חלק מהטעות שאם ייבם אחת מאיסורי מלוה וכ"ז טעות הדפוס הוא.

לה) **אחותה** שהיא יבמתה דאיסור ערוה חולצת (ולא) לו מתייבמת כילד. (יבמות כ' ע"ח) אחותה שהיא יבמתה חולצת לו מתייבמת, ובגמ' אחותה דמאן תילימא דאיסור מלוה כיון דמאורייתא רמיא קמיה פגע באחות זקוקתו אלא אחותה דאיסור ערוה ע"כ. ועיין דף כ"ח ע"ח היאך אחת מהם כו' הא תניא אחד זימנא אחותה כשהיא יבמתה לו חולצת לו מתייבמת צריכא דאי אשמועינן הא מסוס דליכא למיגזר מסוס שני אבל הכא דאיכא למיגזר מסוס שני אימא לא ואי אשמועינן הכא מסוס דאיכא שני דקא מוכח אבל הא דליכא שני אימא לא קמ"ל. ולכן נראה מה שכתוב כאן בספרי רבינו אחותה שהיא יבמתה דאיסור ערוה חולצת (ולא) מתייבמת ל"ל לו מתייבמת וכמ"ש רבינו כילד אחיו של ראובן וכו' ואחר כך אתו שניהם חמותו שהיא ערוה פטורה מן החליצה ומן הייבום אחות חמותו לו חולצת לו מתייבמת וכו' לו שנשא אחות כלתו וכלתו נשואה לאחיו כלתו שהיא נשואה לאחיו ערוה אחותה שהיא יבמתה לו חולצת לו מתייבמת ואחיות כולהו דאיסור ערוה לו חולצות לו מתייבמות.

לו) **שניות** מדברי סופרים שניה לבעל וכו'. במשנה דף פ"ד יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן מותרות לאחו ולאחו

שניה ליבם ולא שניה לבעל. אם למו של יבם ולא של בעל אסורה ליבם ומותרת לבעל: **אין** לה כתובה. מלחייב לנחולה ומנה לחלמנה, ובדין חנחי כחובה נמי חין לה דמזוני חנחי כחובה נינהו שכך כתב לה בכתובה לח תהא יחבה בביתי ומחזנת מנכסי כל ימי מיגר מרמלותך וקנסו לוחה בכל זה. וכתב במנחה ליחת ולא פירות ולא מזונות ורבינו לא זכר פירות ול"ע: **ולא** מזונות. לח מיבעיח היכח דיחבה חוחיה דלח כייפינן ליה לזונה דהא בעמוד וכולה קחי, חלח חפי' אם כלך ומותרת ליבם, שניה ליבם ולא שניה לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל, שניה לזה ולזה אסורה לזה ולזה. כל שניה שהיא שניה לבעל ואין שניה ליבם, מבעל אין לה כתובה ואין לה מזונות והולד כשר וכופין אותו להוציא, מן יבם יש לה כתובה ויש לה מזונות והולד כשר ואין כופין אותו להוציא. כל שניה שאינה שניה לבעל והיא שניה ליבם, מבעל יש לה כתובה ויש לה מזונות והולד כשר ואין כופין אותו להוציא, מן יבם חולצת ולא מתייבמת ואם נשא אין לה כתובה ואין לה מזונות והולד כשר וכופין אותו להוציא. כל שניה שהיא שניה לבעל והיא שניה ליבם, משניהם אין לה כתובה ואין לה מזונות והוולד כשר וכופין אותו להוציא. כל שניה שהיא שניה לבעל ואין שניה ליבם ומת, או חולצת או מתייבמת. כל שניה שהיא שניה ליבם ואין שניה לבעל ומת, חולצת ולא מתייבמת. כל שניה שהיא שניה ליבם ולבעל ומת, חולצת ולא מתייבמת. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת שניה ליבם ומת, כשהוא מייבם מייבם לשניה דבעל כשהוא חולץ חולץ לשניה שלו. מי שהיה נשוי שתי נשים שתיהם שניות לבעל ולא שניות ליבם ומת, עומד יבם ומייבם לאיזו שירצה.

למדינת כיס ונוחה ומכלה לה משלם: **כל** שניה שכיח שנייה ליבם ולבעל. דכיון שחסורה לשניהם מדרבנן חולנת, ואם מבר וייבם כולד כשר וכופין אותו להוליח, ואין לה כלום: **מי** שהי' נשוי שתי נשים אחת שניה וכו'. דכיון דאחת מותרת לו כשמייבם מייבם אותה שמותרת לו וכשחולץ חולץ אותה שהוא חסורה לו משום שני. והוא בכלל מה שמנה רבי לא יפוך אדם מי נורו

משנה הלכות

ואסורות לאלו ולאלו וכו' שניות מד"ם שנייה לבעל ולא שנייה ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם שנייה ולא שנייה לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל שנייה לזה ולזה אסורה לזה ולזה אין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות והולד כשר וכופין אותו להוליח. פי' שניות מדברי סופרים שהדבר ידוע שאיסורן מדברי סופרים כגון שנשח הבעל אם למו, ולא היתה אם למו של אחיו כגון שהיו שני אחים מאב ולא מן האם אסורה לבעל שהוא אם למו מד"ם ומותרת ליבם שאינו אם למו והיא זרה אללו. היתה שניה ליבם ולא לבעל, כגון שהיתה אם למו של יבם ולא של בעל אסורה ליבם ולא לבעל היתה שנייה ליבם מן האם ג"כ אסורה לשניהם.

והא דאמרו אין לכם כתובה בגמ' דף פ"ב שם ת"ר אלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכה"ד יש לה כתובה פירות מזונות בלאות והיא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוליח, יש לה כתובה אם גירשה ומזוני לאחר מיתה אם מת ולא גירשה יש לה מזונות כל ימי אלמנותה כשאר אלמנה דמזוני חנחי כתובה היא וכיון שמת ליכא למיגזר שמא תתעכב גביה. ויש לה פירות שאע"פ שכבר אכל הפירות כיון דשלא כדין אכלן שהרי לא היה בה ניאותין משולם, ואע"ג דבשהרה אמרינן מה שאכל אכל ומה שהוליא הוליא הכא קנסינן ליה דמשלם אפי' מה שאכל מפני שהיא מרגילה לעבירה. בלאות אם נאחרו לה בלאות בגדים משוחקים שהכניסה לו בנכסי מלוג אע"פ שבלו מאחת השמיטו של בעל היינו משלם פחחת שהרי החשמים פרי הוא, ומכל מקום אם הם בעין נוטלתם, ועיין חוס' ד"ה בלאות.

ואלמנה לכה"ג גו"ח לכה"ד, כ"כ לכל חייבי לאוין כגון מחזיר גרושתו משנשאת לאחר וספק סוטה לו לפילו סוטה ודאית אם החזיקה יש לה כתובה ואפילו מנה ומאתים וכ"ם תוספת ואע"ג דקיי"ל זינתה תחת בעלה אין לה כתובה דוקא בשרולה להוליאה אחר שזינתה אבל אם רולה לקיימה או שהחזירה אע"פ שאסורה לו יש לה כתובה, ופי' תוס' אד מקמאי בכתובות ק"ח בשהכיר בה אבל אם לא הכיר בה אין לה אלא תוספת כ"כ הרי"ף ואם דתוספת יש לה משום דתוספת משום אחת תופה הוא אם במ"ם בכתובות נ"ו ע"ח אבל כתובה מנה ומאתים משום תקנה הוא ובכיולא בהלו לא תקנו ומיהו בס' כהשלמה חולק דגם תוספת אין לה אלא הכיר בה כא בהכיר בה גובה אח בכל, ועיין מאירי שכתב ואע"ג דחייבי לאוין חמירי משניות והיאך אנו מקילין בהם טעם הדבר שהללו דברי תורה ות"ל חיזוק והללו דברי סופרים ולריכין חיזוק.

שניות מדברי סופרים אין לה כתובה לא פירות לא מזונות לא בלאות והיא כשרה וולדה כשר וכופין

לח) מי שהיה נשוי שתי נשים שתיהן שניות ליבם ולא שניות לבעל ומת, חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה. **לח)** מי שהיה נשוי שתי נשים שתיהן שניות לבעל וליבם ומת, חולץ לאחת מהם. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת אשה אחרת ומת, מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו ומחריש נריכים לכס שמס יחלוץ לכשרה יאסרנה לכהן: **מי** שכיר נשוי כו' לחת שניה ליבם ולחת לשה לחרת. פי' לשה כשרה לו לבעל וליבם, כשהוא מייבם מייבם לשה לחרת שכיח מוחרת לו, לו חולץ כלומר שמס היבו רולה ליבם חולן, וכשהוא חולן חולן לבניה לו. ובבב"ב שם ליין על המילים לו חולן ב"ב ע"ם, ובלמת כי היבו עטות חלה שרבינו מפרש דלה חיימת בלחת שני' ולחת לשה לחרת שמייבם לשה לחרת ולין בידו לחלוץ חלה חייב לייבם ולזה כוסיף לו חולן, כלומר מייבם לחו דוקה, ושוב כוסיף

משנה הלכות

חוחו להוליח ל"ר שמעון ב"ח מפני מה לחרו חלמנה לכ"ג ים לה כחובה מפני שהוח פסול והיח פסולה וכ"מ שהוח פסול והיח פסולה קנסו חוחו כחובה, ומפני מה לחרו שניות מד"ם לין להן כחובה מפני שהוח כשר והיח כשרה וכ"מ שהוח כשר והיח כשרה קנסו חוחה כחובה. רבי חומר הללו דברי חורה ודברי חורה לין לריכין חיזוק והללו דברי סופרים ודברי סופרים לריכין חיזוק דבר לחר זהו שרגילה וזו היח מרגילתו וכו'. פי' והיכח דהיח מרגילתו קנסוה כחובה שלח חכח מרגילתו להנשח לו והיכח דהוח מרגילה קנסוהו כחובה.

ובגמ' כחובות ק"ח ע"ח דכח דקנסו דוקח בגנה ומחיים לגבל חום' יש לה ולפילו לח כהיר בה שהיח שניה. ועיין בסמוך לעיל (ולקמן בהל' עריות).

לז) מי שכיב נשוי שתי נשים שחיכן שניות ליבם ולח שניות לבעל (בגמ' מ"ג) חנן מי שכיב נשוי לשתי נשים ומת בילחה לו חלילחה של לחת מהם פוטרת לרתה, היתה לחת כשרה ולחת פסולה לם כי' חולן חולן לפסולה ולם היה מייבם מייבם לכשרה. ובגמ' לחמר רב יוסף כלן שנה רבי לח יפוך לדם מי בורו ולחרים נריכים לכם פי' דלכן לם היה חולן חולן לפסולה דלח יפסול לח הכשרה לכהונה ע"י חלילה חע"פ שהוח לין נריך לה לפשר יבח כלן וישחנה ולם יחלוץ לה לח ישחנה. ובנשח שתי נשים ושחיכן שניות לו בע"כ חולן ולין נפ"מ לחיזה מהן חולן כיון דח"ח בלי חלילה.

ויש לחקור בכה"ג שנפלו שתי נשים לחת ילדה ולחת זקנה וכילדה היח בת בנים וכזקנה כבר עברו עליה ימי זקנה ולחו בת בנים היח כלל וכוה לינו רולה ליבם חלה לחלוץ לי לחרינן ליה חלוץ לזקנה מכח דרבי דחין לדם שופך וכו', ודלמת מחרמי לה כהן ילד והיח נפסלה לו ע"י חלילה חו דילמת כיון דחרוייהו רחויות לכהונה מה שלחת בת בנים בשביל זה לח נקרח שופך מי בורו דלפשר שהזקנה נמי חנשה לכהן זקן ולח יפוך מי בורו וכבי נרחה ודו"ק.

לח) מי שכיב נשוי שתי נשים וכו'. תוספתח פ"ו מיבמות ה"ב מי שהיב נשוי שתי נשים ומת בילחה חו חלילחה של ח' מהן פוטרת חת לרתה, היתה לחת מהן חסורה לחחד מן החחים חיסור ערוה וחלן לה לח עשה כלום ולח פטר חת לרתה חלה היח חו לרתה מחיימת לשתר לחים, היתה חיסור מלוה וחיסור קדושה חלן לה חו בח עליה נפטרה לרתה ע"ב. ועיין ירושלמי יבמות פ"ב ה"ג חיסור מלוה וחיסור קדושה חלן נפטרה לרתה לחפלגו ר' לעזר ור' יוחנן ומוקי לה ר' שמי דמוחלפת בשמועה דחני ר' חייה חיסור מלוה חיסור קדושה חלן לה ובח עליה נפטרה לרתה פי' חלן לה חו בח עליה נפטרה לרתה. ומבוחר דחפילו בחלילה כזו שהוח פסולה מדרבנן מ"מ פוטרת לרתה.

והרמב"ם פ"ז ה"י כחב וז"ל ירחה לי שכך הדין (שהחב מקודם לזה דחלילה שחינה מעולה חינה פוטרת חת הלרה) בשחי יבמות הבחות מבית חחד וכחחת מהן חסורה על יבמה משום שנייה חו מחייבי לחוין חו מחייבי עשה שלם חלן לחסורה לח הוחרה לרתה חלן ללרה הוחרה החסורה ע"ה. וכחב ה"ה ז"ל שם סברת רבינו בזה נרחית נכונה שברי חלילה פסולה כנזכרת בסמוך הוח מפני שהין כחחיות מחייבמות משום דהויח כל חחת מחות לשה בזיקה ולין זה חלה מדרבנן ומעפ"ה הין חלילתה פוטרת לרתה ומ"ה מ"ם שנייה חו חייבי עשה וחייבי לחוין שכולן הינן עולות ליבום ולמה תפטר חלילתן לרוחיהן חלה משמע דכולן שוות. חבל כרב בה"ג ז"ל כחב מי שהיה נשוי ב' נשים שניה ליבם ולחרת, כשהוא מייבם מייבם לחרת כשהוא חולן חולן לשני' ע"ה וזה היפך מדברי רבינו. ויש מן המפרשים סו' כן ולומרים שלח למרו חלילה פסולה הינה פוטרת חלה כגון שנחסרה עליו בזיקה כגון זו דחחיות חו שעשה בה מחמר חו נתן לה גט חו חלילת מעוברת וכו' ולין בחילוק זה טעם נכון, חלה שסמכו על התוספתח דקחני היתה החחת חסורה על ח' מן החחין חיסור ערוה וחלן לה לח עשה כלום ולח פטר לרתה חלה חו היח חו לרתה מחיימת לשתר לחין פי' מחיימת היתה חיסור מלוה וחיסור קדושה פי' שניות

כשכוח חולץ כלומר שאינו מייבם חלה חולץ לשניה לו, וכטעם משום דכל"ג אין אדם יכול מי בורו ואחרים צריכים לו דכאחרת לא תפסל לכהונה ואם יחלוץ לאחרת תפסל לכהונה: **שניה** ליבם ולא שניה לבעל. חולצת דכיון דשניה היא לו אסור לו לייבם וכמ"ש בגמ' דף כ', ורבינו נייר בכל הליוריס משום שירצה. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה ליבם ואחת אשה אחרת ומת, כשהוא מייבם מייבם לאשה אחרת או חולץ כשהוא חולץ לשניה לו. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת מחזיר גרושתו משנשאת ומת, כשהוא מייבם מייבם לשניה דבעל כשהוא חולץ חולץ למחזיר גרושתו של אחיו משנשאת. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה ליבם ואחת מחזיר גרושתו משנשאת ומת, חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה. **לט)** מי שהיה נשוי שניה לבעל ולא שניה ליבם ומת, או חולצת או מתייבמת. מי שהיה נשוי שניה ליבם ולא שניה לבעל ומת, חולצת ולא מתייבמת. מי שהיה נשוי שניה לבעל והיא שניה ליבם ומת, חולצת ולא מתיבמת. (שם מר.) **מ)** מי שהיה נשוי שתי נשים

משנה הלכות

וחייבי לאוין חלץ לה לו בת עליה נפטרה צרתה ע"כ וסיים דבריהם זו צריכה תלמוד לדעת הרמב"ם ז"ל.

ובמש"ע ח"מ סי' ק"ע כתב כעין דעת הרמב"ם ז"ל וכב"י הביא דעת רבינו ומש"כ עליו ה"ה שם ובש"ע ס"ה כתב כשבאים להוליאה וכו' וכתב הרמ"א וכה דהליכה פסולה צריכה לחזור כיוון שכיה זקוקה לגמרי ונפסלה שנקלטה הזיקה הבל חליצה פסולה מעיקרא ליכה צריכה לחזור וכוה דעת רבינו ז"ל, וע' בביאור הגר"א שם לוח ע"ו שהאריך הרבה והביא מדברי התוספתא הנ"ל שמבואר כדעת רבינו ושאם כאן כדעת רבינו הבה"ג ע"ש (ועיין בסמוך לוח מ') ובאחרונים ז"ל.

לט) מי שהיה נשוי שניה לבעל ולא שניה ליבם וכו' עיין לעיל בסמוך לוח ל"ו כל שניה שהיה שניה לבעל ואין שניה ליבם וכו', שאשב שם הני תלתי בני ונמלא לכאורה דבריה כפולים, וכבר ניין כן בדפוס ווארשא שכ"ז כפול לעיל ע"ש ויפה כיון. ומיהו י"ל דלעיל מיירי בכלל בדין של שניות שאמר כל שניה וכו' והכא בא בפרטיות מי שהי' נשוי והבן.

מ) מי שהיה נשוי שתי נשים וכו' משנה יבמות מ"ג ע"ב מי שהיה נשוי לשתי נשים ומת ניתחה לו חליצה של אחת מהן פוטרת צרתה, היתה אחת כשרה (לכהונה לבעל ליבם שהיבן כשרות שהוא ישראל) ואחת פסולה (כגון שנתגרשה מחיים אחר ונשאה לאחיו) אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה ולא יפטור אדם מי בורו ואחרים צריכים להם ותמ"ג דהוא הין צריך להם. ונ"ע אי כופין לוחו על זה כעין שכופין על מדת סדום. שוב מצאתי להמהירי ז"ל שכתב להדיא שכגון זו כופין על מדת סדום ואם רוצה לפטרן מעכניו עליו. וכה דאמרינן כשבא לחלוץ חולץ לפסולה שלא תפסול הכשרה לכהונה בחליצה זו ואם בא לייבם מיבם לכשרה ע"כ כשהוא ישראל מיירי, ומש"כ פסולה כלומר לכהונה אבל לו שהיבם כשרות הן וכמ"ש בסמוך ומ"ש כשהוא מייבם מייבם לכשרה לאו דוקא שאם רוצה בגרושה מייבם לה, אלא לאפוקי דלא תימא דכיון דקיי"ל הין אדם הכ"ג נחייב לוחו לייבם דוקא לפסולה ולא ייבם הכשרה קמ"ל שמייבם לכשרה כלומר לאיזו שירצה. והמהירי כתב דמשמע בכשרה ניחא ליה קאמר הכי ונושא כת דחביבא ליה. וכה דאמרינן דמשמע בכשרה ניחא ליה משום דכנושא גרושה מרבא דעות במעה ואמרו ז"ל (פסחים קי"ב ע"א) לא תבעל בקדרה שבעל בה חבירך מאי ניהו גרושה בחיי בעלה דאמר מר גרוש שנשא גרושה מרבא דעות במעה ואי בעית אימא לפי' אלמנה ומגורשה דגרושה גרוע הוא ולכן מסתמא בחלמנה ניחא ליה, או שמלמדין לוחו ליקח בחלמנה משום לוחא ר"ע הכ"ל.

ומיהו בפסולה לייבם ג"כ כגון שאחיו בחזיר לא גרושתו לאחר שניתנה שאסורה לא ליבם על כרחו הוא מייבם לא בכשרה. ולענין חליצה אי מהני כשחולץ לפסולה נחלקו בו הראשונים ז"ל דעת רבינו דלא בזו חולץ לחייב צרתה וממילא חולץ לפסולה משום דאין אדם אוסר, וכ"כ הרמב"ן כאן בד"ה הא דאמן וכביא דברי התוספתא ודעת רבינו הבה"ג, וכ"כ התוס' לעיל י"א ע"ב ד"ה לו ובאוס' כ"ו ע"ב ד"ה וחליצה, והריטב"א בשם הר"ם והרמב"ן כתב לאחר שכביא דברי רבינו וזה שלא כדברי הרב ר' משה, והמהירי כתב ולא בחליצה וכו' ומ"מ יש לומרין שלא בזו בחליצה חולץ לחייב צרתה ולא"ת היאך חולץ לפסולה הא קיי"ל כל למפטר צרתה חליצה מעולה בעינן וכו' וכבר ביארנו דבר זה בפ' רחמון (י"ח ע"ב ע"ש) ועיין מה שכתבנו בסמוך (סימן ל"ח).

ובגמ' פריך מי שהי' נשוי ונייבם לחרוייהו ת"ר חייה בר חבא ת"ר יוחנן אמר קרא (דברים כ"ה) חשר

ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. **מא)** יש מייבם לאחת וחולץ לאחת, כיצד, אחיו של ראובן נשא שתי נשים ומת, עמד ראובן ויבם אחת מהם

דמאני עריות דנפקו מן מדס מומדתן ונריך לנרר נבירור נמור: **ביאתה** או חליצתה

מן אחת מכן וכו'. והא דלא מייבם לחרוייהו, תמר ר' יוחנן תמר קרא תסר לא יבנה איש את יבמי (דברים כ"ה) בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים, ותמר קרא בית אחד הוא מולן כגעל בית אחד הוא מולן ואין מולן שני בתים:

משנה הלכות

לא יבנה איש את יבמי בית הוא בונה ואין בונה שני בתים, ונחלוץ לחרוייהו תמר מר זוטרא בר טוביה תמר קרא בית חלוץ כגעל בית אחד הוא מולן ואין מולן שני בתים, ויבמ לאחד ונחלוץ לאחד תמר קרא אם לא יאפוץ הא אפץ ייבם כל העולה ליבום עולה לחליצה כל שאין עולה ליבום אינו עולה לחליצה ועוד שלא יאמרו בית מקלתו ננוי ומקלתו חלוץ ויאמרו אי דמייבם והדר חלץ כל"ג אלא דלמא חלץ והדר מייבם וקס ליה בלא יבנה ואימא כי אינא אחד מתקייס מלות יבום כי אינא תרתי לא מתקייס מלות יבום ל"ב ערוה אחות לאשר רחמנא ל"ל השתא ג' בעלמא אמרת לאו בני חליצה וייבום ניתנו לרת ערוה מיבעית, ולמה לא אילטרך סד"א ערוה אבתי קיימא ואתייבם לרתה קמ"ל דאסירא אלא יבמתו יבמתו ריבה.

ויש גורסין כאן ומייבם לאחרוייהו והדר נחלוץ לאחרוייהו ומוב גורסין ונחלוץ לאחד ולייבם לאחד וכו' ע"ם בתוס' וברמב"ן כאן והגרפתים מוחקין ונחלוץ לאחד וכו' ואיני רואה דבריהם למחוק הגיר' ע"ם ובהלכות (כלומר הם דברי רבינו) דגרסי ונחלוץ ומייבם כל העולה ליבום וכו' מיהו למאי דגרסי ועוד שלא יאמרו בית מקלתו ננוי ומקלתו חלוץ נרתה טעות דאין לדחורייתא קאמרינן ומאי כך פירושא של גירסא זו וכ"ת נהי דמדאורייתא אינה עולה לחליצה מדרבנן תעלה שמא יאמרו רשינו יבמה יולאת בלא כלום אדרבא אי נימא ייבם ויחלוץ יאמרו בית מקלתו ננוי ומקלתו חלוץ ואחי ליבומי אחר חליצה ואין גירסא זו נכונה אלא שבית במיעוט מוסחות ובהלכות ע"כ.

ודע דנחלקו בדבר זה הפוסקים ז"ל דעת רבינו דחליצה פסולה בני פוטרת לנרתה, והא שאמרו אלא כגון שנאסרה בזיקה כגון זו דאחיות לו שעשה בה מאמר או נתן לה גט או חליצת מעוברת או החשה שהלך לה בעלה למ"ה ושמע שמת ולא מת, אבל בשניה וכיולא בהלו שהן אסורות מהחלתה חליצתה כשרה היא ופוטרת את צרתה, ודעת הרמב"ם בפ"ז אלא לאחיות לא נפטרו צרות וכו' וז"ל, ירתה לי שכך הדין בשתי יבמות הבאות מבית אחד והלחת מהן אסורה על יבמה משום שניה או מחייב לאוין או מחייבי עשה שהם אלן לאסורה לא כותרה צרתה אלן לצרה כותרה באסורה, והביאו העור ופסק כן בא"ע סי' ק"ע והב"י הביא לשון העור וכתב הרמב"ם ז"ל וכן אם נפלו וכו' וכתב כתב ה"ה שברת רבינו צרתה נכונה שהרי חליצה פסולה הנזכרת אין זה אלא מדרבנן ואעפ"כ אין חליצתה פוטרת צרתה ות"כ מ"ם שניה או חייבי עשה וכו' ולמה תפטור חליצתן את צרותיהן, אלא משמע דכולן שוות. אבל בה"ג כתב מי שהי נשוי וכו' חולן לשני' וזה היפך מדברי רבינו ע"ם. ועיין מש"כ ה"ה בפ"ז מהל' יבום ה"י ובחום' דף כ"ו ע"ב ד"ה וחליצה פסולה. ומיהו רבינו הגר"א ז"ל א"ע סי' ק"ע סקט"ו הביא רחי' לדברי רבינו מחוספחת (פ"ו כ') מי שהי נשוי שתי נשים ומת ביחה של אחת מהן פוטרת את צרתה היתה אחת מהן אסורה לאחד מן האחים איסור ערוה ואלן לה לא עשה כלום ולא פטר את צרתה אלא היא או צרתה מחייבת לשתי לה אלא אחת היתה איסור מלוה ואיסור קדושה אלן לה או בא עליה נפטרה צרתה ע"כ, מבואר דאפי' בה"ג שאלן לאיסור קדושה נפטרה צרתה. ועיין מלפה שמואל על החום' שליין ירושלמי פ"ב ה"ג ובבלי כ' ומבואר דאף בחליצה כזו נפטרה הצרה ועי' רמב"ם פ"ז ה"י וסוחר לחוספחת זו ועיין בש"ע א"ע סי' קע"ד ס"ד וסי' ק"ע ס"ב בהג"ה וכבר ליין בהגר"ם ערויב.

מא) יש מייבם לאחת וחולץ לאחת וכו'. כלומר אף שאמרו בגמ' על מה שהקשו ומייבם לאחד ונחלוץ לאחד תמר קרא אם לא יאפוץ הא אפץ ייבם כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה ועוד שלא יאמרו בית מקלתו ננוי ומקלתו חלוץ, לאו כלום הוא דים מייבם לאחת וחולץ לאחת, ומפרש כילד כשנשלחת יבמתו חילונית, ובמשנה דף ג' ע"ב וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנשלחו חילונית לרותיהן מותרות וכגון שייבם כשהיא קטנה דקיי"ל כרבנן דלא חיישינן שמא תמלא חילונית. ובגמ' דף ס"ח ע"ב תניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין דברי ר"מ וכו' ובחום' ד"ה או שנשלחו חילונית כתבו דחילונית קדושי טעות כן ולא היתה אשת אחיו ותימה דאמרינן (לקמן דף ס"ח ע"ב) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כו' קטנה שמא תמלא חילונית ועיין שם

והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת יבמתו איילונית, תצא צרתה מזה ומזה וצריכה חליצה. יש חולץ לצרת בתו כיצד, אחיו של ראובן נשא שתי נשים אחת מהן בתו של ראובן ומת, צרת בתו פטורה מן החליצה ומן הייבום, הלכה צרה ונשאת ולאחר שנשאת נמצאת בתו של ראובן איילונית, תצא צרתה מזה ומזה וצריכה חליצה. וכן כל עריות שנמצאו אילוניות צרותיהן מותרות לאחים, אבל נשאו צרות ואחר כך נמצאו עריות אילוניות, כל צרה וצרה תצא מזה ומזה וצריכה חליצה. מב) אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל (שם מ:) הבא על צרת

וכן כל עריות שנמלו חיילונית. שנמלת מקחו מקח טעות ולח כוי לשם לחיו וכשמת לחיו הרי היח כמו שחינו לשחו ומחייבת לרחה: **אבל** נשחו לרוח ולח"כ נמלחו עריות חיילונית. שכיון שלח נפטרו מן היבום ע"י הערוה שנמלחת חיילונית

וכו"ל יבמה שנשחה לשוק בלח ייבום ובלח חלילה ולח מזה ומזה, ולריכה חלילה: **הבא** על לרת חלולה כולל ממזר. דבחיסורה קיימת, וחלולה היח דקיימת בלחו דלח יבנה וחו לח, חבל לרחה קיימת עליה בחיסור לשם חח בכרת וכולל

משנה הלכות

ובחום' ישנים ועוד י"ל דכח דחמרינן קטנה חינה מחייבת שמח חמלת חילוניח כייחו לפטור לרחה להנשח לשוק דשמח חמלת חילוניח ונמלח שים לו לייבם הלרה לפי שהלרה זקוקה לו ע"כ.

והמאירי כחב ונמלחו חילוניח יש מפרשים בו בחיי הבעל כח כל שלח נמלחת חילוניח עד לחחר מיחח הבעל לרחה חסורה הוחיל ובשעח מיחה היחה לרת ערוה חלח שבגרייחת פי' להדיח לף נמלחת חילוניח לחחר מיחח הבעל (והוח החוספחח שכחיבו החום' שם), ובגמ' דף י"ג נחלקו רבח ורב חסי חס הכיר בה חו לח הכיר בה ולרבח לעולם לרחה מוחרת ולרב חסי כל שהכיר בה לרחה חסורה ומשנחינו שחמר לרת חילוניח מוחרת מיירי בשלח הכיר בה. עוד הקשו החום' כיחך לחמרו קטן וקטנה לח חולצין ולח מיבמין חחייבם ממ"נ שחם חינה נמלחת חילוניח הרי חינה חשת חח ופי' בקבל עליו הבעל לפילו חמלת חילוניח חבל בקדם שחם מחייבת ממה נפשך. ומ"מ עיקר הקושיח חינה חלח לר"מ דחייש למיעוטח חבל לרבנן דהלכתח כוחייהו קטן וקטנה מייבמים וחין חושבין לקטן שמח ימלח סריס ולקטנה שמח חמלח חילוניח ונמלח פוגעין בערוה דבחר רוב חזלינן בה לעניו חלילה ודחי חין קטן וקטנה חולצין עד שיגדלו ע"ש. ובש"ע ח"ע סי' קס"ז ס"ג קטן חינו חולן עד שיביה בן י"ג שנה ויום חחד ויבדקוהו חז וימלחוהו שבניח שחי שערות וכו' ס"ד קטנה מבח שלש שנים ויום חחד ומעלה ביחתה ביחה לכל דבר וחם בח עליה יבם קנחה חבל חינה חולנת עד שתהח בח י"ב שנה ויום חחד ובדקוה חח"כ וכו' ע"ש.

ומ"ש והלכה לרחה ונשחה וכו' חלח. חנן התם (גיטין דף פ') כל עריות שחמרו לרוחיהן מוחרות הלכו הלרות התלו ונשחו ונמלחו חלו חילוניח חלח מזה ומזה וכל הדרכים התלו בה. הכוונם לח יבמתו והלכה לרחה ונישחת לחחר ונמלחת זו שכיחה חיילוניח חלח מזה ומזה וכל הדרכים התלו בה. והרמב"ם פ"ו מהל' חליצה הכ"ג כתב הלכה לרת ערוה ונשחת לחחר וחח"כ נמלחת הערוה חילוניח חלח הלרה מבעלה ומיבמה ולריכה גט מבעלה וחליצה מיבמה כדי להחירה לשוק ועיין ה"כ שם ועיין טוש"ע ח"ע סי' קע"ג ס"י נשחת הלרה לזר מפני שכיחה סבורה שחין הערוה חילוניח וחח"כ נמלחת חילוניח חלח מהבעל בגט ובחליצה מהיבם להחירה וחם מחחילה וכו' והנה מבוחר דיבמתו שנשחת לחחר בלח יבום חו חליצה שחלח מזה ומזה וחולצת ולח מחיבמת. ולח כתב שם דכל הדרכים התלו בה משום דהחם חליבת דר"ע קיימינן וחנן קיי"ל כחכמים ע"ש.

מב) אמר רב טובי בר קיסנא וכו'. במחניתין דף מ' ע"ב מוחר לחדם בקרובת לרת חלולתו וחסור בלרת קרובת חלולתו ובגמ' חמר רב טובי בר קיסנא חמר שמוחל כבח על לרת חלולה הולד ממזר מחי טעמח בחיסורה קיימת חמר רב יוסף לף חנן נמי תניגח מוחר לחדם בקרובת לרת חלולתו חי חמרת בשלמח לרה חברתי משום הכי מוחר בחחותה חלח חי חמרת לרה כחלולה דמיח חמחי מוחר בחחותה ליחח חיהוי חיובתח דרבי יוחנן דחמר בין הוח בין בחין לין חייבין לח על החלולה כרת ולח על לרתה כרת ח"ל ר' יוחנן וחסברת לחות חלולה דחורייתח וכחמר ר"ל כתן שנה רבי לחות גרושה מדברי תורה לחות חלולה מדברי סופרים מחי שנח כחי ומחי שנח כחי הך דחזלח בכדה לבי דינח גזרו בהו רבנן ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ח מה' יבום הי"ג ופ"ח מה' חיסות ובטוש"ע ח"ע סי' קס"ג.

והרי"ף ז"ל כתב חמר רב עבי בר קיסנא וכו' וליתח להח דשמוחל דגרסינן בפ' קמח חיתמר התולן ליבמתו וחזר וקדשה חמר ר"ל הוח חינו חייב על חלולה כרת והתחים חייבים על החלולה כרת ובין הוח ובין

חלוצתו הוולד ממזר, ולית הלכתא כוותיה. **מג)** מותר אדם באם צרת חלוצתו ובאם אמה דצרת חלוצתו ובאם אביה דצרת חלוצתו ובבת צרת חלוצתו ובבת בתה דצרת חלוצתו ובבת בנה דצרת חלוצתו ובאחות דצרת חלוצתו הרי אלו כולן מותרות לו, וכולן או חולצות או מתייבמות. אסור אדם בצרת אם חלוצתו ובצרת אם אמה דחלוצתו ובצרת אם אביה דחלוצתו ובצרת בת חלוצתו ובצרת בת בתה דחלוצתו ובצרת בת בנה דחלוצתו ובצרת אחות חלוצתו, כולן אסורות לו, וכולן חולצות ולא מתייבמות. (שם) מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו. מאי מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו, מייבם אדם לאם

ממזר: ולית הלכתא כוותיה. מיפלינ פליגי בהא מילתא רבי יוחנן ורשב"ל (י' ע"ב) ושמואל כרשב"ל ס"ל ולא רב אשי כרשב"ל ס"ל, ומיהו פליגי בה גם רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת מלן דאמר בעשה כר' יוחנן ומלן דאמר בכרת כרשב"ל וקיי"ל בכל התורה כולה כלכה כרבינא לקולא לגבי מחומלי בילי ומזירקי, ונמלא רבינא כר' יוחנן וכיון דהוה בתרתה והלכתא כוותיה לגבי' דרב אחא הכי קיי"ל אפי' לגבי' דרב אשי, כך כתב רבינו בתריבות שלהי הלכות עריות: **מותר** אדם בתת צרת חלוצתו. בגמ' (מ' ע"ב) תיבעיא להו גזרו שניות בחלוצה או לא, בעובר דחורייתא גזרו בהו רבנן שניות, בחלוצה לא גזרו רבנן שניות או דלמא ל"ש ת"ש וכו' וש"מ גזרו שניות בחלוצה ש"מ, ועיין רש"י ובתוס' אד מקמאי, ולפי דבריו מלינו חלוצה שהיא מד"ס חמורה מערוה שהיא מכ"ת: וכולן חולצות ולא מתייבמות. דכיון דאסור בכם מדברי סופרים לא מתייבמות וחולצות דלא חלים גזירת חכמים לדחות יבום דחורייתא: **מותר** אדם בקרובת צרת חלוצתו. ולא תמרינן צרה כחלוצה ואסור בקרובותיה: **ואסור** בצרת קרובת חלוצתו. רלחובן חלן ללאה ורחל נשואה לנכרי ולה צרה ומת הנכרי אסורה בצרה לרחובן, משום דכשלאה חולצת מוליכה לחופה עמה לב"ד וכ"ע לא ידעי כי מינייהו יבמתו ולישנא דסבר דלרחל חלן וכי נסיב צרת רחל דהיינו צרת קרובת חלוצתו תמרי צרת חלוצתו נסיב דהיינו סברי שרחל ולרחה נשי אחיו הוו שהרי חלן לרחל, כן פרש"י, אבל רבינו פי' כתוס' ע"ש:

משנה הלכות

כאחין חייבין על הצרה כרת ור' יוחנן אמר בין הוא ובין אחין אין חייבין על חלוצה כרת ולא על צרה כרת ואמרינן מ"ט דר"ל אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ליכו הוא דקאי בלא יבנה הא אחין בהיסור משא"כ כדקאימי קיימי ור' יוחנן מי ליכא מידי דמעיקרא אי בעי כאי אחין אי בעיא האי אחין ואי בעי להאי מיבם ואי בעי להאי מיבם והשתא קאי עלה בכרת אלא הוא שליחותא דאחים קעבד ליכי נמי שליחותא דצרה קעבדה ואמרינן תו ליתמר הבא על יבמתו ומזר ובא הוא או אחד מן האחין על צרתה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת מ"ד בעשה כר"י ומ"ד בכרת כר"ל וקיי"ל דכל היכא דפליגי ר' יוחנן ור"ל הלכה כר"י בר מהני תלתי דמנינן וכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל וכ"ש הכא דקאי ר"י כוותיה הלכך ליתא לדשמואל דאמר הולד ממזר והם הם דברי רבינו ז"ל. ועיין לקמן בכלל עריות (דף פ"נ).

ודע דרבינו הרא"ש חולק על זה וס"ל דהבא על צרת חלוצתו הולד ממזר, וכתב דכל הני רחיות שהביא הרי"ף ז"ל לתו רחיות ניהו דהא דאמר כל היכי דפליגי ר"י ור"ל לבר מהני תלת כי ליכא לתרוצי בהדיה דר"ל אבל הכא כיון דהיכא שמואל דקאי כוותיה הו"ל ר"י יחיד אבל רבים ודקאמר נמי הלכה כרבינא לקולא ס"מ היכא דפליגי תרב אחא לחודיה אבל הכא הא היכא דב אשי דקאי כר"ל ורבינא בהדי רב אשי הלכתא כרב אשי ועוד דקאי רב אחא כוותיה והוה ליה רבינא יחיד אצל רבים כילכך לא ידענא למאי דחי לרב עובי בר קיסנא משמי' דשמואל ע"ש והבאתו דבריו ברמב"ן בחידושיו ובספר הזכות וברשב"א ובריטב"א ונמק"י ז"ל. וסייס הנמק"י וכן כתבו המפרשים ז"ל שלא כדברי הרא"ד ז"ל שפוסק כר"ל משום דשמואל קאי כוותיה עכ"ל.

והמאירי כ' צרת חלוצה היינה בכרת אלא בלאו, ומאחר שכן הבא עליה אין הולד ממזר ואע"פ שהי"ל לומר הואיל וילאה מתורת יבום באיסורא קיימא ר"ל באיסור משא"כ אחא וכמו שאמרו צרה אברתי קיימא כלומר שאין החלוצה עושה שליחותה עד שנדון אף הצרה כחלוצה אלא הינה כחלוצה ודנין לה כאשת אח לגמרי אין אומרין כן אלא אדרבה אומרין שבחלוצה שליחותא דידה עבדה וכו', ויש חולקין בפסק זה לומר שהולד ממזר ואין לומר כן שהרי ר"י ור"ל נחלקו בה והלכה כר"י, ופלא שלא הביאו האחרונים ז"ל דברי רבינו בזה.

מג) מותר אדם באם צרת חלוצתו וכו' משנה שם דף מ' ע"ב מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ולא תמרינן צרה כחלוצה ואסור בקרובותיה. ומפרש רבינו מותר אדם באם צרת חלוצתו ובאם אמה דצרת חלוצתו וכו' כל הני דקאמיר בריש' דמתני' שם דהחולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרובתו הוא אסור באמה ובאם אמה וכו' כל אלה מותר בצרת חלוצתו.

חולץ אדם לצרת אם חלוצתו כיצד וכו'. רבינו מפרש כל דתנן אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו, כיינו בשוחה לאחיו ונפלה לפניו ליבום וכפי' התום' דאין צרה אלא מאחי, ואלא כפרש"י, ומפרש נמי להא דתנן מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו, כשנפלה לפניו מאחיו ליבום, ועיין בנכות בן אחי': כאן שנה רבי. במשנה זו למדנו רבי אחות גרושה מדברי תורה וכו' ומפרש רש"י דכשלחה חולצת מוליכה לאחותה עמה לב"ד וכ"ע לא ידעי כי מיבייבו יבמתו ויאמרו צרת חלוצתו נסיב. הלי דלא אזלה בבה לב"ד כבימה חולצת אין צרתה קולבת עמה, והתום' תמהו עליו ופרש"י שקולבת לאחון וכיון דאלמה דמיא לגרושה טפי ואסור גם צרת קרובתה כשוחה לאחין דמיא לצרת ערוה, אבל כשחולצת צרת אלמה ולא אלמה לא דמיא לאלמה לגרושה ואפי' צרת חלוצתו, מד) כיצד, שלשה אחים שנים מהם אחד נשא אמה ואחד נשא בתה ויש לו אשה אחרת ואחד מופנה מת אחד מהם שנשא בתה ואשה אחרת עמד מופנה וחלץ לאשה אחרת ואחר כך מת אחיו עמד מופנה ויבם לאם צרת חלוצתו, זו היא ששנינו מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו. ואסור בצרת קרובת חלוצתו לענין יבום, אבל חליצה חליץ, מאי ואסור בצרת קרובת חלוצתו, חולץ אדם לצרת אם חלוצתו, כיצד, שלשה אחים שנים מהם אחד נשא אמה ואשה אחרת ואחד נשא בתה ואחד מופנה מת אחד מהם שנשא בתה וחלץ לה מופנה ואחר כך מת אחיו ועמד מופנה וחלץ לצרת אם חלוצתו וזו היא ששנינו אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו. א"ר שמעון בן לקיש (שם) כאן שנה רבי אחות גרושה אסורה מדברי תורה ואחות חלוצה אסורה מדברי סופרים. אחות גרושה אסורה מדברי תורה לא חולצת ולא מתייבמת, כיצד, שני אחים נשואים שתי אחיות עמד אחד מהם וגירש את אשתו ואחר כך מת אחיו, זו אחות גרושתו לא חולצת ולא מתייבמת וזו היא ששנה ר' אחות גרושה אסורה מדברי תורה. אחות חלוצה אסורה מדברי סופרים כיצד, שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות וחלץ לה מופנה ואחר כך מת אחיו השני עומד מופנה וחולץ לאחות חלוצתו. (שם יג:) מה) החולץ לצרת בתו או לצרת בת בתו או לצרת בת אשתו או לצרת בת בתה או לצרת בת בנה או לצרת חמותו או לצרת אם חמותו או לצרת אם חמיו או לצרת אחותו מאמו הנשואה לאחיו מאביו או לצרת אחות אמו או לצרת אחות אשתו או לצרת אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו או לצרת אשת אחיו שלא היה בעולמו או לצרת כלתו, חליצה שחלץ לא עשה כלום ולא פסלה מן הכהונה, ואם יש לו אחים או חולצת או מתייבמת. המיבם לצרת בתו או לאחת מכל ערויות האלו, בעילתו בעילת

רחל שכיח קרובת צרת חלוצה ערוה, ודברי רבינו שסיים אחות חלוצה אסורה כיצד וכו' מפרש כדברי התום': החולץ לצרת בתו לו לצרת בת בתו. בהגהת מהרש"ט לו לצרת בת בנו וכו': חליצה שאין לה עשה כלום. שכיון שפטורה מן החליצה ומן הייבום הו"ל כאומן לשם מן השוק שאין פוסל בה חליצת היש זר: המיבם לצרת בתו. דהו"ל חללו כשאר אחיו שאת שים לו

משנת הלכות

מד) כיצד שלשה אחים שנים מהם אחד נשא אמה ואחד נשא בתה וכו' ואסור לצרת קרובת חלוצתו לענין יבום אבל חליצה חליץ וכו', עיין תום' אד מקמאי יבמות מ"ח ע"ב שכתבו פרש"י והקשו עליו דלפי דבריו מצינו חלוצה שכיח מדברי סופרים אמורה מעתה שכיח מד"ת וי"מ שלא אסרו לצרת קרובת חלוצתו אלא במקום יבום כגון שלשה ורחל נשואים לראובן ושמעון ומתו שניהם וכו', ועיין מהירי מה שתמה על פרש"י, ועיין תום' ד"ה כך וברמב"ן ורשב"ם ובריטב"א ז"ל, ומ"ש לענין יבום אבל חליצה חליץ כיון דכתי שניות דרבנן כן ומה"ת מותרות לכן חולץ ולא מיבם.

מאניו ג"ם מחירין הצרות לאחים וב"ה אוסרים חלצו (הצרות מן האחין) ג"ם פוסלין מן הכהונה דס"ל שחליצה חליצה ובית הלל מכשירין לפי שחליצתן שלא לשורך וכרי האחות מן הנכרי. ואיבעי' ג"ם מכשירין אותן לכהנים אם נתחללו מיבמיהן וב"ה פוסלין שנבעלו לאסור לכן והנבעלה לפסול לה עשה זונה והזונה אסורה לכהונה. ואיתא דאם יש לו אחים חולצת ולא מתייבמת. דכיון דאחיו נמי כאן הוא אסור ליבם. ומיהו אם היה אחיו פסול לכהונה כגון שנשא אניו גרושה וכוא אחיו מן האב ולא מן האם או חולץ או מיבם.

מה) החולץ לצרת בתו לו לצרת בת בתו וכו'. במשנה דף י"ג שם ערויות האמורות אצלו מפני שנשואות לאחרים ערותיהן אחרות אמו ואשת אניו ואחות אניו אחותו מאניו ואשת אחי אניו ואשת אחיו

ובגמ' דף ע"ו אמר ר' יוחנן בן נורי בוא ונתקן לכן לצרות שיהו חולצות ולא מתייבמות לא כספיקו לגמור את הדבר עד שיערפה השעה, ומסיק דלא תקנו, שאמרו כך לצרות דניח כלל היכי נעביד לכו ליחלצו

זנות ופסלה מן הכהונה ואם יש לו אחים חולצת ולא מתייבמת. (שם ב.) מו) וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילונית צרותיהן מותרות, (שם יב:) כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחת צרת ממאנת ואחת צרת איילונית ואחת צרת מחזיר גרושתו כולן מותרות. מז) תנו רבנן (תוספתא פ"ב) יש או חולצות או מתייבמות חולצות ולא מתייבמות לא חולצות ולא מתייבמות. עריות שאמרו, לא חולצות ולא מתייבמות, מוסף עליהם אשת סריס חמה ואשת אנדרוגינוס

נים, והו"ל כיבמה שזינתה ונפסלה מן הכהונה ואם יש לו אחים חולצת ולא מתייבמת: וכולן אם מתו או מיאנו וכו'. כלומר שמתה בחו קודם שמת אחיו ולו נשים אחרות שנשאו בחיים שכיו צרותיהן מותרות לו שהרי

מחכ בערוה ופקע לה בחיסור ערוה מאחרות: כי אחת רבין כו' כולן מותרות. לפי דלא דמי למתו דהתם אין הערוה קיימת כשעת יבום אבל הכי נרח ממאנת ואיילונית ומחזיר גרושתו דהכי בעולם קמ"ל, ועיין ח"י יבמות ג' ע"ב ד"ה וכולן דלא זו אף זו קאני והקדים מה"ט מתו לו מיאנו לו נתגרשו לו שנמלאו לו איילונית כסדר המתני' ולכן הביא רבינו הא דרבין אמר רבי יוחנן דמכפר בסדר ודלא כח"י והבן: **ת"ד** יש לו חולצות לו מתייבמות. תוספתא בביאה הריי"ף והר"מ, ועיין משנה"ג: **אשת** סריס. במשנה (ע"ט ע"ב) ת"ר עקימא אחי אפרס סריס אדם חולץ ומולצין לאשתו סריס חמה לא חולץ ולא מולצין לאשתו, ועיין רמב"ם פ"ו מה"י כ"ד וט"ו ה"ט סי' קע"ב ס"ג: **ואשת** אנדרוגינוס. עיין רמב"ם פ"ו כ"ח ושלו הן שכן פטורות מן החלילה ומן היבום אשת סריס חמה ואנדרוגינוס, ועיין טור סי' קע"ב דדעת הריי"ף כדעת הרמב"ם ואין כן דעת הרא"ש, וע' לח"מ שדחה כדברים דשאני לעניו יבום דאפי' ניחא דכוי זכר מ"מ לעניו יבום שאני כיון דאיכו ראוי להוליד,

משנה הלכות

מימשכן לגברייהו וכי תימא לימשכן דרכיה דרכי נועם ולכן כל שאפשר להחיר אח החשב בלא חלילה ראוי להחירה ואין לומר שאחלוץ לרווחא דמילתא, ע' מאירי דף ט"ו ע"ח.

מו) וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמלאו איילונית לרוחיהן מותרות (י"ב ע"ח וע"ב), ואע וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמלאו איילונית לרוחיהן מותרות ואמר רבא הלכתא צרת איילונית מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו צרת בעו איילונית, כי אתי רבין א"ר יוחנן אחת צרת ממאנת ואחת צרת איילונית ואחת צרת מחזיר גרושתו כולן מותרות. ופרש"י הלכתא צרת איילונית מותרת ואע"ג דהכיר בה אחיו וקיימא והויא אשתו לא מיאסרא לגרשה משום צרת הבא דכי אסר רחמנא צרת ערוה במקום מצוה הוא דאסרה והא כיון דאיילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא ליבום הוי צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה וכך מפורש בהלכות גדולות. (עיין לקמן בדברי רבינו בהל' עריות דף 112 מדפי הספר ווארשא).

וכתב המאירי דמה שאמרו צרת ממאנת וצרת איילונית ולרת מחזיר גרושתו כולן מותרות מ"מ הן עלמן אין דיכן שוה שבממאנת ביבם מותרת לאחים ומולצת לו מחיבמת ואיילונית לא מולצת ולא מחיבמת וגרושה המוחזרת מולצת אבל לא מחיבמת כ"כ גדולי הפוסקים (הריי"ף ז"ל), והרא"ד ז"ל חמה עליו ממאנת עלמה למה לריכה חלילה לו יבום הלא נעקרו הניסואין במיאוכה ומה שאמרו הממאנת בזה מותרת לזה לא משום מצוה יבום אלא שמותרת ליבם בניסואין דעלמא ע"ב. ומיהו אף הרא"ד מודה שלא אמרו נעקרו ניסואין אלא כשמיאנה ביבם אחד אבל בשני יבמים אין מיאוכה ביבם אחד עוקר כל הזיקה לגמרי, ולפיכך לריכה יבום משני או חלילה ע"ב, ומה שאמרו מיאנה ביבם אסורה לאחיו אפילו ביבם אחד הוא ע"ב. ועיין ל"ע סי' קנ"ב.

מז) ת"ד יש לו חולצות וכו'. (תוספתא יבמות פ"ב ה"ד) יש חולצות לו מחיבמות מחיבמות ולא חולצות ולא מחיבמות לא חולצות ולא מחיבמות העריות שאמרנו לא חולצות ולא מחיבמות מוסיף עליהם אשת סריס חמה (ואשת אנדרוגינוס הבאה בגר"ש והוא גירסת רבינו) ואשת אח מאם ואשת גר ואשת עבד משוחרר ואיילונית לא חולצות ולא מחיבמות ועיין בסמוך ביאור התוספתא בדברי רבינו. ובאשת הגר כתב רבינו בסמוך היכא דאיכא שני אחין תאומים גרים דמיגיירין בבבדי ונשאו נשים ומת אחד מהם בלא בנים אשתו פטורה מן החלילה ומן היבום דת"ר שני אחים תאומים גרים (יבמות ל"ז) וכן משוחררין לא חולצין ולא מיבמים.

ונקט שני אחים תאומים דיבום בעיכן בני אב אחד ובעכו"ם ליח להם אחוד מן האב דרובן מזנין כיון דשטופי זימה ניהו וא"כ לא מיבעיא עכו"ם שני אחים דלאו תאומים די"ל דלאו אחים מן האב ניהו אלא אחים תאומים אף דאבוי ודאי בני אב אחד דכל תאומים מטיפה אחת נברו כידוע מ"מ גר שנתגייר בקטן שגולד דמי ואינו מיבם לאשת אחיו הגר. והא"ה דאינו מייבם לאחיו שגולד לו לאחר שנתגיירו אבוי ואמו שבוה גולד בקדושה. ובשו"ע סי' קנ"ז ס"ג גרים שנתגיירו

ועיין בש"ע: **החרשת**. חרש וחרשת שחזרו וחיו מדבר וחיו שומע ואחרי דבי ר' ישמעאל ואשת אח מן האם ואשת גר ואשת עבד משוחרר ואיילונית לא חולצות ולא מתייבמות. **מח) החרשת** והאלמת והשוטה מתייבמות ולא חולצות. חרשת ינאי לפי שחיון בחמר ואמרה, היא עלמה היה נפטרה בחליצה כדתנן חרש שנחלן וחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה, ואין לה תקנה אלא בייבום ואם רצה להוליא אחר שייבמה יוליא בגט: **והאלמת**. דאלם ואלמת אף דבני דעה הוו ופומייהו הוא דכחיב בהו, אמר רבה כיון דקרייה מעכבת לפיכך אלם חלינן פסולה ומתני' כר' זירא דת"ר זירא כל כרחוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאין רחוי לבילה בילה מעכבת: **והשוטה** דאלו בת דעה היא. ואע"ג דחש"ו שכחבו גט וגדול עומד על גבם הגט כשר, ומ"ט חליצה פסולה אע"ג דצ"ד עומד ע"ג, תי' התוס' ע"פ התוספתא כיון דיש

משנה הלכות

ועבדים שנשתחררו אין להם אחות כלל אפי' אחד מהם כורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני כורתו ולידתו בקדושה ואפי' כל התומים וגולדו בקדושה אין להם אחות עד שיהיו שניהם כורתם ולידתם בקדושה, ע"כ.

והרי"ף שלכי פ"ק דיבמות כתב ת"ר יש חולצות ולא מתייבמות וכו' עריות שאמרו לא חולצות ולא מתייבמות (כתב הטור סי' קע"ג כיצד בחיסור ערוה על הבעל כגון שעבר הוא עצמו ונשא בתו או חמותו ומת ונפלה לפני אחיו אין זו אשתו שאין קדושין תופסין בו כלל ולא שייך בה לא חליצה ולא ייבום, ואם היה לה צרה או חולצת או מתייבמת, וזו שביאתה לבעל בחיסור ערוה היא ליבם כמו אשה נכרית ומותר בה) מוסיף עליהם אשת סריס חמה (שילא לקוי ממעי אמו ויש בו סימני סריס ואינו רחוי לזרע, וכן אנדרוגינוס לאו בר תולידי הוא יבמות דף פ' ובערוך פי' סריס חמה שנסתרס ע"י קדחת וכחיב ולא יאחה שמו מיסראל פרט לאלו שנמס מאוי, ועיין עוש"ע א"ע סי' קע"ב) ואשת אנדרוגינוס ואשת אח מן האם וכו'.

ודע דמה שאמרו אשת עבד משוחרר הוא בעבד שנולד משפחה ועבד שהיו אביו ואמו עבדים או עכו"ם, אבל אם ילדה השפחה שלא עליה בחדון נראה דחולצת ולא מחייבמת, דהרי נחלקו הגאונים ז"ל הבא על שפחה דיליה וילדה הימנו אע"ג דלא נקיעא גט חירות כתב ר"ח בשם רב נטרונאי גאון ז"ל דבתו היא לכל דבר דהא אמור רבנן אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואם בא עליה חייב משום בתו עכ"ל, וז"ל הרי"ף ז"ל הא דתנן ובנו לכל דבר חוץ ממי שיש לו בן מן השפחה ומן הנכריה אמרי רבותא הני מילי שפחה דאחריס דומיא דנכריה דליח ליה קנין בגוה אבל שפחה דידיה לא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואחמר משמיה דר' נטרונאי גאון וכו' ואם בא עליה חייב משום בתו ואם בא עליה בנו חייב משום אחותו, וחזינן לגאון דמספקא ליה מלתא ומחוך דבריו נקטינן בהא מילתא לחומרא גבי חיסורא דהיכא דאית ליה אחחא ואית ליה זרעא אלא האי דאוליד מן השפחה נקיטינן לחומרא וחולצת ולא מחייבמת ולענין ממונא נקטינן לקולא והא"ז (סי' תרי"ח) הביא מחלוקתם והביא ראיות וכתב וז"ל.

ונראה בעיני אני המחבר דאפילו הוא אומר לא שחרחי אוחה ובעילת זנות בעלחי לא מהימן דאחד דאין אדם עושה עצמו רשע, כהביא דסנהדרין (דף ע') דאמר רב יוסף פלוני דבעני לרבוני וכו' מעחה הכ"נ הואיל ואמור רבנן חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והוא עצמו רשע לומר שבעל בעילת זנות לאו כל כמיניה לשוויה נפשיה רשיעא אלא ודאי שחרה מעיקרא, ועוד הואיל שהכריעו חכמים דעחו לכן אינו נאמן לומר בענין אחר כדאשכחן בכמה דוכחין, והאריך עם הרבה דאזלינן בחר הכרעת דעת החכמים אלו ולא מהימן לומר כיפוך כדבר. ולפענ"ד נראה עוד קלח לדייק דאפילו נאמן על עצמו מ"מ כאן הוא פוסל אח זרעו דלפי דעת החכמים הרי זרעו כשר דאמרו ז"ל אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות פ"ק ודאי הולד כשר הוא ומכשיו הוא מעיד שלא שחרר פ"ק הוא פוסל אח זרעו ואפילו אימא נאמן על עצמו אפילו הכי אינו נאמן על זרעו וכאין שאמרו ביבמות בגר עמוני שבא ואמר גיירחי ביני לבין עצמי אמרו לו אין לך בניס אמר כן פ"ל נאמן אחה לפסול עצמך ואי אחה נאמן לפסול אח בניך והכ"נ אמאי נאמן לפסול אח בניו וי"ל ואפילו הא"ז מיהו הואיל ורבינו יצחק אלפסי זצ"ל כחב בשם רבוחא לאומרא לעניו הלכה למעשה נעשה כדברי ריי"ף זצ"ל ע"כ ע"ס.

מח) החרשת והאלמת והשוטה וכו'. (יבמות ק"ד ע"ב) אמר רבה בשחא דאמרת קריאה לא מיעכבא לפיכך אלם ואלמת שחלנו חלינן כשרה חנן חרש שנחלן והחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן חלינהה פסולה מ"ט לאו משום דלא בני קריי' ניהו לא משום דאלו בני דעה ניהו אי הכי אלם ואלמת נמי אמר רבה אלם ואלמת בני דעה ניהו ופומייהו הוא דכחיב לכו והא אמרי דבי ר' ישמעאל בחמר ואמרה,

ואלמת (יבמות קו:) מאי טעמא, אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינן בואמר ואמרה, ושוטה נמי משום דלאו בת דיעה היא, הילכך מתייבמות ולא חולצות. ובתר דמייבם אי בעי מפיק לה בגט, דתנן (שם קיב:) מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת, כונס, ואם רצה להוציא בגט יוציא. (שם כ.) איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות. ומאי ניהו איסור מצוה, שניות מדברי סופרים ואמאי קרי לה איסור מצוה, מצוה לשמוע דברי חכמים. **מט) איסור** קדושה, אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין, ואמאי קרי להו איסור קדושה, דכתיב (ויקרא כ"א ו') בחליצה רבויי דכריס ותין נו דעת כלל לעשות לדעת ד"ד אבל גבי גט שנוח לעשות כי גדול טומד ע"ג כשר: **ובתר** דמייבם לי בעי מפיק לה בגט. דלחת גט ומפקיע ניבותין דידה דחיש מגרש בע"כ, וע' רמב"ם פ"ו מהל' יבום ה"ו. וכה דלא חקשה מכה דלחמרו בגמ' (יבמות קי"ג ע"ב, ועיין רמב"ם פ"י מה"ג הכ"ג) לשם שנשחטית חינו מוליח עד שחבריח אבל לם נשחטית חינו מוליח עד שחבריח ודבר זה תקנת חכמים הוח וכו' ל"ל דדוקה בלשחו שנשחה כשכיה פקחה ונשחטית דלמרינן נסחפחה שדכו אבל זו שנשחה כשכיה שוטה שלה תקנו קידושין לשוטה, חלה נשחה בע"כ מחמת לחיו שנפלה לו ליבום, הכ"ג לה תקנו שלה לגרש ול"ש: **איסור** מלוה וכו'. בגמ' (כ' ע"ח): **ואמאי** קרי להו לאיסור קדושה דכתיב (ויקרא כ"ח ו') קדושים יהיו וגו'. ולמר רבה קדם עלמך במוחר לך, ועיין רמב"ן הב"ח קדשים חכיו הוח מ"ע מן החורה, והרמב"ם ז"ל כחב הב"פ ולחם חהיו לי ממלכח כהנים וגוי קדוש שהוח מה"ח לקדם עלמך במוחר לך, ולפ"ז יכי' לאיסור קדושה גדר מן החורה ולאיסור מלוה מדרבנן מלוה

משנה הלכות

חלה כי לחמר דרבה לסיפה ליחמר חרש שנחלן ובחרשה שחלצה ובחולצה מן הקטן חליצה פסולה לחמר רבה בשחה דלמרת קרייה מטבבה לפיכך חלם ולחלמה שחלצו חליצתן פסולה ומחניחין כר' זירא דל"ר זירא כל הרחוי לגלילה חין גלילה מעכבת בו וכל שחין רחוי לגלילה גלילה מעכבת בו.

ובש"ע ח"ע סי' קס"ט סמ"ג נמלה סדר החליצה קורחה מלן ימני וקורח לה חפלחי לקחחה וחולצת ורוקקת וקורחה ככה יעשה לחיש ולחין כסדר מעכב ולה עוד חלה חפילו לה קרחה ולה רקקה חלה שחלצה בלבד החליצה כשרה בד"ח כשכיו יכולים לדבר שכרי הם רחויים לקרות חבל חלם ולחלמה וקטנה חינם חולצין ולם חלצו חליצתן פסולה. ולחינה כשוטה וקטן שלה עשו כלום שחינה נפסלת לחחים ויכולה להחייבם לכם חו לו וי"ח דה"ה לחליצת חרש וחרשת שחינה כלום וי"ח שחליצתן פסולה כמו של חלם וחלמת.

מט) איסור קדושה. יבמות כ' ע"ח ועיין לעיל חות ל"ג. ביחור הדברים, שחי לחיות נשותות לשני לחים ומתו שניהם ולהם לח שליבי ונזדקקו שחיבן לפניו, הם החחת ערוה עליו כגון שהיתה חמותו הרי זה מותר בחמותה ולינה קרויה לחות זקוקתו חבל הם היתה החחת עליו ליסור מלוה או ליסור קדושה דוחיל וקידושין תופסין בהן זקוקה היא ולחותה לחות זקוקתו שבל חייבי לחוין בני יבום ניתנו דלחני עשה דיבום ודחי ל"ח (וים תומרים לף חייבי עשה הדין כן ויש חולקין), חלה שמביחה רחשונה כיון שנתקיימה מלות יבום עומדת בליסור ותייב לבוליחה בגט. ומחוך כך גזרו חכמים שלה יחיבמו גזירה שיהה רחשונה לחשונה לחט שיהה שניה, והוח משום דלפשר בחליצה. ול"ח כיון דלפשר בחליצה לחחי לחי עשה דיבום ודוחה לה חעשה דחייבי לחוין לפילו מה"ח, נימח דכל מקום שלפשר לקיים שניהם לה לחמרינן לחי עשה ודחי ל"ח, כבר הקשו זה בגמ' ותי' שחליצה במקום יבום חינה כלום והיח מלוה לחרת, חלה דגזרו בשב ולל חעשה שלה ליבם כיון דלפשר להחירה בחליצה, ומיהו לם לה היה לה היחר לחר לה היו גוזרים חז"ל להסרה לעולם.

ומאחר שחייבי לחוין בנות יבום הם מה"ח משום דעשה דוחה ל"ח, לם נפלו שתי יבמות לו כמה מביח לחד ונזדקקו לו ולחת מהן מחייבי לחוין ביחתה לו חליצתה פוטרת נרחה ולפילו בה בחיסור דרבנן עליה הוחיל ומדחורייתה לף היח בת יבום וחליצה כחברותיה לכן יבום וחליצה בשרה ופוטרת. כ"כ הרמב"ן מובח ברשב"ח והריטב"ח בשם הר"ם וכ"כ המחירי וכחב הלכך פל"ד וכרות שפכה וסריס חדם שהוח בכללם והם לסוריס לבה בקהל בלחו.

ובאלמנה לכה"ג פליגי לי בחייבי עשה נמי לחרינן כיון דמה"ח חפשי בה קידושין ולחי עשה ודחי ל"ח ועשה לו שמה כיון דחלמנה מן החירוסין חין בה חלה עשה חבל מן הנשואין יש בה עשה ול"ח עשה דבעולה ולשו דחלמנה לה יקחו ולה לחי עשה ודחי ל"ח ועשה ומה"ח לשו בת יבום היח כלל ולכן חפילו בה עליה לה קנחה ולכן חין ביחתה וחליצתה פוטרת, ומדברי רבינו לכשורה דכחב סחמת ליסור קדושה חלמנה לכה"ג גרושה וחליצה לכה"ד וכו' משמע דחלמנה

לשמוע דברי חכמים: **עקרה** וזקינה וכו'. רבותא קמ"ל דאע"ג דאינה רואה לילד מחיבמת, וכמרדכי פ' החולץ וז"ל ונעל הלכות גדולות כדיה לזה הלך גרסת בפ"ק דיבמות דקתני ים חולצת ומחיבמת וכו' עד היסור מצוה והיסור קדושה חולצת ולא מחיבמת, עקרה וזקינה ושאר כל הנשים או חולצות ולא מתייבמות. והיכא דאיכא שני אחים אחד פקח ואחד חרש ונשואין שתי נכריות פקחות ומת פקח בעל פקחת, ההוא חרש לא מצי חליץ, אלא מיכנס כניס ואפוקי לא מצי מפיק לעולם, דתנן (יבמות קיב:) מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת, כונס ואין מוציא לעולם. תנו רבנן (תוספתא פ"ב) יש או חולצין או מייבמין חולצין ולא מייבמין מייבמין ולא חולצין לא חולצין ולא מייבמין. עריות שאמרו, לא חולצין ולא מייבמין, מוסף עליהם סריס חמה ואנדרוגינוס ואח מן האם וגר ועבד משוחרר, דהיכא דאיכא שני אחין דמיגיירין בהדי הדדי אי נמי שני אחין משוחררין ונשאו נשים ומת אחד מהם בלא בנים אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום, דתנו רבנן (יבמות צז:) שני אחים תאומים גרים וכן משוחררין לא חולצין ולא מייבמין ואין חייבין משום אשת אח, היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה חולצין ולא מייבמין, חייבין משום אשת אח, היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריהם. ואשת סריס חמה ואשת אנדרוגינוס פטורין מן החליצה ומן היבום

פקחת לו חולץ לו מייבם, מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת כונס ואינו מוליך לעולם: **ת"ר** ים לו חולצין. (תוספתא פ"ב) וגרס שם ים חולצות ורבינו גרס לו חולצין וכ"כ ברי"ף וקאי על הזכרים וכן הגיה הגר"א ז"ל: **מוסיף עליהם**. בתוספתא שם הטריות שאמרנו לא חולצות וכו' מוסיף עליהן חשת סריס חמה וחשת חח מאם וחשת גר וחשת עבד משוחרר, ומיהו בסמוך שם חוזר וכתב הטריות שאמרנו כלשון רבינו: **גר**. דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואינו מתייבם לאחיו הגר לו למי שנולד בקדושה שנתגיירו אביו ואמו וכן עבד משוחרר: **שני** אחים תאומים גרים וכן משוחררים. דהני ודאי אחים נינהו מן כאב דקיי"ל (דף ל"ח) טיפה אחת היא ומתחלקת לשתים ואפ"כ לא חולצין ולא מייבמין: **ואין** חייבין משום אשת אח. אפי' קידשו לאחר שנתגיירו דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי הלכך אין לו לאחוה אפי' מן האם: **ולידתן** בקדושה חולצין ולא מייבמין. דע דבגמ' גרס היכא כורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מייבמין (ופרש"י דלד יבום מן כאב הוא והכי אין להם אב דזרע מלרי כבהמה), וכ"כ הרמב"ם פ"ח מהלכ' חליצה והש"ע א"ע סי' קנ"ז ס"ג, ולע"ע שכ' רבינו חולצין ולא מייבמין, וז"ל הי"ם יבמות פי"א סי' ד' והא לך לשון כבריתא ג' אחין תאומים גרים וכו' היה הורתם שלא בקדושה ולידתם בקדושה לא חולצין ולא מייבמין אבל חייבין משום אשת אח ואולי ים כאן ט"ס. וביותר ים לאחוה על בעלי המגיהין הגרח"ם טרויב וב"א ורעז"ה שכולם עברו בשתיקה ולא הרגישו כי זה היפוך גירסת הגמ'. וקלא משבחי לומר דמדרבנן ס"ל לאחוז דאחי לאחלופי ביבמלא ואולי הי' לו גי' כן בגמ' ולא הרהבתי בנפשי לחקן כי כן מלאתי בכל הדפוסים ופלא על המלייניס שלא הרגישו בזה: **[אבל]** חייבין משום אשת אח. כלומר חייבין כרת משום אשת אח מן האם שהרי היא כיבמלית שילדה בניס: **חייבין** משום א"א. בגמ' גרס אבל חייבין: **היתה** הורתן ולידתן בקדושה וכו'. דפשוט דגר נמי ים לו

משנה הלכות

לכה"ג אפילו נשאה נמי דומיא דכהן הדיוט ואפ"ה חולצת ולא מחיבמת ומשמע דגם מן הנשואין הדין ודלא כהחולקין. ועיין חוס' ד"ה גזירה ורמב"ן ורשב"א וריטב"א ופסקי רי"ד. והמחירי כתב וז"ל ול"ל דאף מה"ת היא בת חליצה, ממה שדרש רב גידל ושלחה יבמתו השערה שאין ת"ל יבמתו שהרי כבר הוזכרה בקרא ומה ת"ל, לומר לך ים יבמה אחרת שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום, ואע"פ שרב גידל לחייבי לאוין אמרה לומר שאינן בנות יבום מ"מ אנו שהיבום לעניין חייבי לאוין משחירין אותה לחייבי לאוין ושאר וכן כתבוה בהלכות גדולות לרשותים. ומכאן כתבו רבים שאף ספק סוטה ומחזיר גרושה שאמרו עליהם חולצת ולא מחיבמת חולצת דבר תורה קאמר, עכ"ל המחירי ז"ל.

ג) עקרה וזקינה וכו'. תוספתא פ"ב דיבמות הנאחי בסמוך. ורבינו גרס ושאר כל הנשים וכן כתוב בתוספתא כ"ד ובנוסחאות כת"י שם אות כ' גרס ושאר כל אדם. וכתב המרדכי פ' החולץ (אות לא) וזאת אשר הביא ראבי"ה וז"ל אשר שאלת אם זקנה מוחרת ליבם אם ללו משום שאינה רואיה לילד, אני לא נאחי לידי זו המדה מעולם לשאול דבר זה מרבותי ובאחורי ראיתי מרת חגניא"ה שהיתה זקנה כשמת בעלה רבי קלונימוס בר יעקב דודתו של הרב ר' נחמן וביבמין היו רבי מנחם וה"ר אפרים ובאו לוועד לדין לפני רבותי שבקהל בכני שפיר וגרמייז"א ומגנל"ה וכו', והיבמים היו אומרים תקנת ר"ג לא היתה במקום דיחוי מצוה ולא שמעתי פומה פה ומלפנם שהיה אומר להם להחייבם

מאי טעמא, דלאו בני אולודי נינהו. **נא)** **ואשת** אח מן האם, דכתיב (דברים כ"ה א') כי ישבו אחים יחדו ואמר רב יהודה אמר רב (יבמות יז:) יחדו המיוחדין בנחלה, פרט לאחים מן האם. **נב)** **החרש** והאלם והשוטה מייבמין ולא חולצין

חיים לאחר שנתגיירו: יחדו כמיוחדין בנחלה. יבמות (י"ז ע"ב) המיוחדין בנחלה כרחויין ליבם זה לאח זה,

משנה הלכות

מפני הזקנה וכו' כדאיתא בתוספתא שהבאתי ובספר המקנוט דר"ח ובעל הלכות גדולות הביא לותה לגב גברא בפ"ק דיבמות דקאמי יש חולצות ומחייבת כו' עד ליסור מלוה וליסור קדושה חולצת ולא מחייבת עקרה וזקנה ושאר כל הנשים לו חולצת לו מחייבת ע"כ.

והרמב"ם פ"ו מה' יבום וחליצה כ"ז כתב ולו שחולצות וכו' וכן לשת החרש וזקנה ועקרה הרי הן כשאר כל היבמות רלה חולץ רלה מייבם שזקנה ועקרה ליתה להן שעת הכושר. וכ"כ ליין לתוספתא הנ"ל. ועיין ב"י ח"ע סי' קע"ד סע"ז. ודע דמדברי הרמב"ם נראה דעקרה היינו שנעקרה לאחר מכן וכיינו שכיתה לה שעת הכושר, ונראה דס"ל כנמוקי יוסף כותה בלח"מ ליבם מ"ם מזקן דשמא י"ל בהא דאינו כמו עקרות וזקנות שנעקרו ולכך רלויה ליבום דדילמא לע"פ שהיא נראית זקנה לבסוף ילדה ע"כ ע"ש. (ועיין בסמוך לות ו"ו מש"כ רבינו בזקן דמיבם ומש"כ בדברי הרמב"ם).

נא) ואשת לח מן האם, בגמ' דף י"ז ע"ב לשת לחיו שלא היה בעולמו היכא כאיבא לאמר רב יהודה אמר רב אמר קרא (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדו שכיתה להם יבום בשעת לחת בעולם פרט לשאת אחיו שלא היה בעולמו, יחדו מיוחדים בנחלה פרט לאחיו מן האם דבה אמר אחין מן האב יליף לחות לחות מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם לף כאן מן האב ולא מן האם וליליף לחות לחות מעריות דנין אחים מאחים ואין דנין אחים מאחיך מאי נפקא מינה הא תנא דבי ר' ישמעאל (ויקרא י"ד) ושב ככהן ובא ככהן זו היא שיבה זו היא כיתה כ"מ היכא דליכא מידי דדמי ליה אבל היכא דאיכא מידי דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן וליליף לחות לחות מלוט דכתיב (ברלשית י"ג) כי נפרדו אחים אחד מאחד מסתברא מבני יעקב הוה ליה למילף מסוס דמופני מדהוה ליה למכתב שנים עשר מבדיך בני אביו וכתיב אחים ב"מ לאפנויי, ואילטריך למכתב אחים ואילטריך למכתב יחדו דאי כתב רחמנא אחים הוי"א וליליף לחות לחות מלוט וכ"ש לא מפני לאיי לאפנויי מפני מדהוה ליה למכתב רעים וכתיב אחים ב"מ לאפנויי כתב רחמנא יחדו המיוחדים בנחלה ואי כתב רחמנא יחדו כו"א דמייחדי בשבא ובשמא לריכא. והא מכיבא איבי (דלימא עד דמייחדי בשבא ובשמא) יבום בנחלה אלא רחמנא (דכתיב דברים כ"ה יקום על שם

אחיו המת ואוקמינן (דף כ"ד) על שם אחיו לנחלה ש"מ המיבם כל נכסי המת ואין לאחין חולקין עמו) ונחלה מן האב ולא מן האם כיון, ומשני אילטריך סד"א הואיל ואידוש כוח דקמשאחרי ערוה נביה אימא עד דמייחדי בשבא ובשמא לריכא ע"כ.

ולמדנו מזה לעניין יבום כוח דאין לאחוה אלא מצד האב וכן הדין לעניין נחלה אבל לעניין עריות כל לאחוה מן האם נדונת כאחוה מן האב לכל דבר ואין חלוק ביניהם לעניין זה ומיבו לעניין עדות נמי יש חולקין וס"ל דאחים מן האם מדברי סופרים פסולים ולא מן האורה (רמב"ם פי"ג מה' עדות הביאו הרמ"א ח"מ סי' ל"ג ס"ח) וי"א דקרובי האם נמי אינן פסולים אלא מדרבנן. ובש"ך חלק על הרמ"א וכאב דמעולם לא שלה על דעת הרמב"ם ז"ל לומר דקרובי האם לא הוי אלא מדרבנן לעניין קדושין ואדרבה ס"ל שאם קדש בפניהם אינה מקודשת כלל ואינה לריכה גט אלא דלשיטתו אזיל כל דבר שאינו מפורש בקרא ד"ם קרא ליה, ועיין תומים ח"מ סי' ל"ח מה שהאריך בזה. ועיין רמב"ם פ"ד מה"א ה"ו ובה"ה שם ודע שבפסולי עדות וכו' שלנו מן הגאונים סוברים שכל אותן שהן נלמדין מן המדרש כקרובי האם הם מד"ם וכ"כ רבינו בפי"ג מה"ע. ובמל"מ תמה שם ועיין חוי"ט פ"ז דהלכות כ"ג, ועיין רש"י כתובות ג' ד"ה שוי' רבותי פי', ועיין פמ"ג ח"מ סי' קנ"ז דמשמע נמי דס"ל דלא הוי רק דרבנן, ועיין מש"כ בהריכות בספרינו שו"ת משנ"ה ח"ב סי' ל"ח במחלוקת הנ"ל ודו"ק.

נב) החרש והאלם כו'. (לעיל לות מ"ח). ודע דמשנה (ק"ד ע"ב) החרש שנאלן והחרשת שחלצה והאולת לקטן חליצתה פסולה קטנה שחלצה אחלון משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה, ויש נוסחאות אחרות חליצתה כשרה. והרי"ף כתב קטנה שחלצה אחלון לכשתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' אחיר דאמר מקשינן משה לאחים אבל חכ"א אים כתיב בפרשה אבל משה אין גדולה בין קטנה רבא אמר עד שתגיע לעונת הנדרים והלכתא עד שתביא שתי שערות ע"כ. וכתב הר"ן ד"ה משה לאחים בתוספתא דמכילתין פי"ב תנא קטנה שחלצה אחלון משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אם לא חלצה חליצתה כשרה ומיהו מדקי"ל

רס"י: **פרט** לחיים מן כחס. בגמ' פרט לחיו מן כחס: **ומאן** ניכו ספקות. כלומר קל חמיד הספקות לחת כיכח דקדים לחת משחי לחיות וכו' שניה כחשה שנתערבו ולדיה בולד כלחה הכל במשנה שם (ל"ט ע"ח): **מי** שלח שהחה לחר בעלה וכו' חולין ולח מייבמין. לחשחו של ספק זה בני הרחשון חולין שמח בן חביכם היה ולח מייבמין שמח בן האחרון הוח וכרי הוח לחיהן מן האס ולח מן האב וזו עליהם בכרת וכן בני האחרון וכן הוח לנשואיהם: היו לו לחיס מן השני וכו'. ופי' התוס' היו לו ומתו כולן ולח נשאר כי אס הוח לבדו חולן לו מייבס, ורביט נראה דמפרש הוח חולן לאחת ומייבס לאחת וכיון דחלן לאחת ל"ב ממ"נ אס האולה היאה היבמה ל"ב חלן לה ומותר בשני שהיא נכריה חללו, ואס הרחשונה שחלן הוי נכריה ל"ב לא עשה כלום והשני היא היבמה ומייבס כרחוי. ומיהו ליכס קודס והדר למיחלן לא למחּ פגע ביבמה לשוק, ועיין יש"ס יבמות פי"ח סי' י"ג וז"ל היו לו לחין מן הרחשון ולחין מן השני שלא מאותה האס פי' ומתו כולן ולא נשאר כ"א הוא לבדו חז הוא חולן ומייבס והס לאחד חולן ולאחד מייבס וכו', ובהגהות בן חרי' תמה על רבינו ו"ל דברי רבינו שמיירי כדאמרינן. **נג)** ספקות חולצות ולא מתייבמות, ומאן נינהו ספקות, דהיכא דקדיש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו מהן קידש ומת ולו אח אחד חליץ להו לתרוייהו מספיקא. (שם צט.) **נד)** **האשה** שנתערבו ולדיה בולד כלתה, הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו בני הכלה חולצין ולא מייבמין שספק אשת אחיו ואשת אחי אביו, בני הזקנה או חולצין או מייבמין שספק אשת אחיו ואשת בן אחיו. (שם ק.) **נה)** מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואין ידוע אי בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון והיו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני, הן חולצין ולא מייבמין וכן הוא להם חולץ ולא מייבם. (שם ק:) היו לו אחים מן השני ואחים מן הראשון שלא מאותה האם, הוא חולץ ומייבם והן חולצין ומייבמין, ודקא אמרינן הוא חולץ ומייבם דווקא מיחלץ והדר יבומי, אבל יבומי והדר מיחלץ לא דילמא פגע ביבמה לשוק. (שם עט:)

משנה הלכות

דחינה חולנת עד שחניח ג' שערות חפשר בדיעבד נמי פסלינן וכחב הריטב"ח ז"ל ומיהו לח מיחברר לן שפיר ותזלינן לחומרח.

והמאירי גרס במשנה חלילחה כשרה ובפיה"מ לכר"מ גרס שם ולח חחלון כחשה לכחחילה עד שחניח שחי שערות חחר י"ב משמע דבדיעבד ס"ל דכשרה ובספרים שלו לח נמלח גירסח זו ובסמוך קטע קטנה שחלצה כחב ושם לח חלצה משחנדיל חלילחה שבקטנותה פסולה ויש גורסין כשרה ומכריעים בה שחילו פסולה קחני מה הולרך לומר חחלון משחנדיל וכו' ולח עוד חלח שגחוני ספרד פוסקין כן ושע"פ שבגמ' פסקו בה עד שחניח ג' שערות דוקח לכתחילה חו חף בדיעבד כל שחפשר לה שחחלון לכשחנדיל וכו' ועיקר הדברים שחך חלילח קטנה חינה כלום ע"כ. ועיין עש"ע ח"ע סי' קס"ז ס"ד וסי' קס"ע סמ"ג חבל חלס וחילמח וקטנה חינס חולצין ושם חללו חלילחן פסולה ואינה כשוטה וקטן שלח עשו כלום וכו' ע"ש.

נג) **ספקות** חולצות ולא מחיבמות וכו'. (יבמות כ"ג ע"ב) מי שקידש לחת משחי לחיות ואין יודע לי זה מהן קידש נותן גט לזו וגט לזו מת ולו לח לחד חולן לשחיהן היו לו שניס לחד חולן ולחד מיבס קדמו וכנסו אין מוליאין מידס, ובגמ' ס"מ קידושין שאין מסורין לביאה הוו קידושין ומשני הכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקאני ואינו יודע ולא קאני ואינו ידוע ורבינו לא חלק בין יודע לו לינו ידוע, וכחבו הרי"ף הרא"ש דהאי קושיא ופירוקא חליבא דרבא דס"ל דקידושין שאין מסורין לביאה לא הוי קידושין ולית הלכתא כוותיה דאין קיי"ל כאביי (קידושין י"ב) ביע"ל בג"ס וכא חדא מינייהו הלכך בין הוכרו ולבסוף נתערבו בין לא הוכרו כלל נותן גט לזו וגט לזו כפשטא דמתני' היו לו שניס לחד חולן ולחד מיבס וכו', ובש"ע ח"ע סי' קע"ו מי שקידש לחת משחי לחיות ואינו יודע ליזה קידש חפילו לא הוכרו מעולס שלא נתנו לביאה הוו קידושין מת ולו לח לחד חולן לשאיהן וכו' ע"כ.

נד) **האשה** שנתערבו וכו'. משנה (ל"ט ע"ח) האשה שנתערב ולדה בולד כלתה הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו בני הכלה חולצין ולא מייבמין שהיא ספק אשת לחיו וכו'. ופי' דכל לחת יש לה בנים מלד לחר ידועים וניכרים והרי התערובות כל לחד מהם ספק אס הוא בן הזקינה והוא לח לבני הזקינה ולחי לחד לבני הכלה או אס הוא בן הכלה והוא לח לבני הכלה וקחשיב תערובות כגון זה שחפשר להס בקל להתערב שהס קלת דומים להדדי. חבל הכ"ד לחהרים נמי. ועיין ח"ע סי' קע"ו ס"ה.

נה) **מי** שלא שהתה וכו'. משנה (ק' ע"ח) מי שלא שהתה וכו' אם בן תשעה וכו' אם בן שבעה

נח) פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין. (תוספתא בשחי יבמות וכבן כי קטרחי: **פצוע** דכא וכו'. בגמ' (ע"ע ע"ב) מתיב רבא פל"ד וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין וכו', ובהגהות בן מהרי' כהיא גירסא התוספתא

משנה הלכות

וכו' היו לה בנים וכו' חולצין (ולא גרם כן) היו לו אחים מן הראשון ואחים מן השני וכו' (פי' ומתו כולם ולא נשאר כי אם הוא לבדו חולץ או מייבם אבל אם היה לו אח אחר לא דהויא לה יבמה לשוק, תוס') וכש אחד חולץ ואחד מייבם וכו'. ובגמ' דוקא מיאחין וכדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע ביבמה לשוק, וז"ש רבינו ודקא למריגן וכו'. ועיין עש"ע ח"ע סי' קע"ו ס"ז.

נו) פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן. (ע"ע ע"ב) מתיב רבה פל"ד וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מיבמין כילד מתו ולהם נשים ולהם אחין ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו מתו אחין ועמדו הן ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פל"ד וכרות שפכה בקהל כ' אלא אמר רבה כבר כגון שנפלה לו ולבסוף נפלע אמר ליה אביי ליתי ליסור פלוע ונידחי עשה דיבום וכו' אלא אמר רב יוסף תנא דבי ר' עקיבא היא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוי ממזר מחייבי לאוין גרידא לא הוי ממזר ופריך מיקרי כאן להקיש לאחיו שם והא לאו בר הכי הוא אמר רבא אם כן אין לך בשה שכשרה ליבם אלא שעשה בעלה סריס אמה שעה אחת קודם למיתתו לר"ח פירוקא דרבא פירכא היא אחת כחישותא הוא דאתחילה ביה ע"כ.

ופרש"י דהאי ואם בעלו קנו ואסור לקיים לאו אזקן קאי ולא כוזכר זקן בכלל אלו אלא לענין שאע"פ שפסק מלהוליד בר יבום הוא ומה שעשה עשה ולא נאמר עליו שאסור לקיים, עיין רש"י ד"ה זקן. וכאב כמהירי דממ"נ אם נזדקן עד שנתבטל קיבויו אף אם נבעל לה קנה, ואם לא נתבטל קיבויו ובעל מותר לקיימה ולא נאמר שאסור לקיימה אלא משאר, ע"ש.

ודע דאיתא בתוספתא ספ"ב דיבמות סריס אדם וזקן חולצין ולא מיבמין ושאר כל אדם או חולצין או מיבמין. ול"ב והרמב"ם כתב בפ"ו מהל' יבום ה"ד ואלו חולצין ולא מייבמין וכו' וזקן ביותר שאפשר כאן וכאל וכו'. וכ"פ בש"ע א"ע סי' קע"ב ס"י כזקן ביותר שאפשר כאן וכאל, דינו כסריס אדם לענין חליצה ויבום אלא שאם בא על יבמתו מותר לקיימה, וכבר הקשה הלח"מ שם בה"ז אחר שכתב בעקרה וזקנה שהרי הן כשאר כל בנשים כותיל והיה להן שעת הכושר א"כ מ"ש זקן שמי היתה לו שעת הכושר, ע"ש מה שחי'. ובתוספתא פ"ב הנ"ל מבואר כרמב"ם שאמרו סריס אדם וזקן חולצין ולא מיבמין ושאר כל אדם או חולצין או מיבמים אלא דהרמב"ם הוסיף זקן ביותר שאפשר כאן וכאל.

ואשר נלפענ"ד בדברי הרמב"ם ז"ל דאף דקיי"ל דאמר שאמרו להקשן לאחיו שם לאו דוקא אלא אפילו עקרה או זקנה וכן לכיפוף וכן קטן ועיין תוס' יבמות דף כ' ע"א ד"ה יבא עשה הקשה ריב"א בפ"ב דסנהדרין (דף י"ע ע"א) דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה כדאמר פ' ד' אחין (יבמות ל"ד) היאך אחיבם (חייבי לאוין) דבביאה ראשונה ליכא הקמת שם וביאה שניה אסורה ליה כדאמר לקמן גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, ואר"י דלא קשה מידי דלא בעינן ביאה שאחת ראויה להקמת שם אלא שביבמה והיבם יהיו ראויים להקמת שם ולא ממעטינן אלא חילוניות וסרים שאין ראוין לילד לעולם אבל ביאה שאינה יכולה להתעבר כה לא ממעטי כיון שהאשה או היבם ראוין לבסוף להוליד.

ביאור דבריהם נלפענ"ד כך דהתורה אמרה יבמה יבא עליה כלומר שאשה ביאה חשובה שבכל מקום ביאה כזו ראוי להוליד ולהוליח בא עליה באחר אח או מי שהוא סרים וכיולא בו אים כאן אסרון בביאה דביאה כזו לא מקרי ביאה כלל אבל התורה לא לווחה שאשה ביאה שאבד דוקא דא"כ אקשה יותר דאפילו ביאה גמורה ולא הערה לבד אם לא נתעברה וכגון שהיא לאו סמוך לוסתה כפי כל מ"ד דאמר שאז רוב נשים אינן מתעברות הכ"ג ניחא דאסור לבא עליה אלא ע"כ הכונה דהתורה אמרה יבא עליה ביאה ראוי' אבל הקמת שם לאו בדידיה תליא מילתא דממילא מפתח של בנים ביד הקב"ה ואין ביד האדם רק לעשות ביאה הגונה ראויה לילד וכיון שאשה כן יצא ידי יבום, ולפ"ז שפיר מיושבים דברי הרמב"ם שאמלק בין עקרה וזקנה לזקן דודאי זקן שאינו אשם כאו ביותר וביאתו עדיין ביאה גמורה הגם שאינו מוליד לא מיכפת לן בלידה אלא כל זמן שהוא בכאו לבעול ביאה חשובה הרי זה יבום גמור וקנאה ושפיר מיבם. אבל זקן שאשם כאו וכאל ואז כבר ביאתו אינה ביאה גמורה שהרי הוא אם כא וכאל

וכתב דכן ל"ל בכה"ג ועיין מגה"ג ודו"ק: **אנדרוגינוס** יש בו דרכים ששוה בהם לאנשים ויש בו דרכים ששוה בהן לנשים ויש בו דרכים ששוה לאנשים ולנשים ויש בו שאינו שוה לא ים בו' כו'. (תוספתא בכורים פ"ב) נז) **אנדרוגינוס** יש בו דרכים ששוה בהם לאנשים ויש בו דרכים ששוה בהן לנשים ויש בו דרכים ששוה לאנשים ולנשים ויש בו שאינו שוה לא בכורים פ"ג) דע כי תוספתא זו יש בה נוסחאות שונות ונוסחת רבינו הוא כנוסחת התוספתא בכולתא לוקרמנדל פ"ב והנדפס בס"ם שלנו שונה מאד, ועיין תס' כרמ"ע מפאנו ונוסחת רבינו הוא נוסחת נכונה ומבוארת בקל וע' בגהות בן

משנה הלכות

מלבעול ביאה גמורה ולכן לא ייבם אלא חולץ, וזה לפענ"ד נכון בדברי רבינו בגדול כרמב"ם וחכמתו, ופלא שלא הרגישו בזה הלח"מ ועוד, ועיין מנחת בכורים שם וזקן שפסק ממנו כח כלידה לא ייבם לכתחילה ולפמ"ש זה תינו.

איברא דהרי"ף ז"ל סוף פ"ק כתב וז"ל פל"ד וכרות שפכה סרים אדם וכזקן חולצין ולא מיבמין ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום לא יבא פל"ד וגו' ואחר כל אדם או חולצין או מיבמין וכתב הגמק"י דכאי זקן מיירי שאפשר כאן וכשל שהוא דומיא דסרים דלאו בר ביאה והקשה שם הוא ע"כ. והכין הלח"מ דמה שאמר דלאו בר ביאה והקשה שם הוא כוונתו הקשה שם ממש וזקנה ועקרה אע"פ שהיא נראית זקנה לבסוף ילדה, ואם כדברים כפשוטן לפענ"ד תין לך דבר תמיה מזה דמי מלל הניקה בניס שרה ואחרי בלותה היתה לה עדנה דבר זה אי לאו גם גדול מן השמים בלחי תפשרי ובחורה מפורש ואדני זקן ס"כ תרוייהו הזקן והזקנה תינן רחוין לילד וזה ברור מאד, אבל כאמת דהגמק"י דייק לומר דהאי זקן מיירי שאפשר כאן וכשל דלאו בר ביאה הוא שאסרון בו דזה לא מקרי ביאה בכל מקום ולכן לא מקרי בר הקשה שם אבל תין זה ענין להוליד ממש אבל באשה תין חילוק בין עקרה לזקנה לענין ביאה דלעולם רחויה היא לביאה גמורה דקרקע עולם היא לעולם, וזלפענ"ד ברור מאד.

ונלפענ"ד דהרמב"ם הכריח כן שכרי בגמ' דף ע"ט ע"ב אמרו סרים אדם והזקן או חולצין או מייבמין, ומבואר דהזקן מייבם. ובתוספתא מבואר דהזקן תינו מיבם אלא חולץ, נמלא התוספתא סותר מגמ', וקיי"ל בכל מקום כש"ס דילן, ות"כ קשה למה פסקו הרי"ף והרמב"ם כתוספתא נגד הש"ס, ועיין רש"י כאן ותוס' סוטה כ"ו ע"ת ד"ה אשת וכי זקן אסור לקיים וע"כ אפל"ד קאי ע"ש. ולכן תילקו רבינו הרמב"ם והרי"ף חילוק נכון דקיי"ל כתרוייהו אלא דהתוספתא מיירי בזקן שאשת כאן וכשל ואז לא ייבם שאינו בר הביאה ואינו בר בקשה שם והש"ס מיירי בזקן שלא אשת כאן וכוח רחוי לביאה ולהקשה שם הגם שאינו רחוי להוליד ודו"ק. והש"ס ת"ע סי' קע"ב ס"י כתב הזקן ביותר שאשת כאן וכשל, דינו כסרים אדם לענין חליצה ויבום אלא שאם בא על יבמתו מותר לקיימה ע"כ. ובקונ נראה רחי' לחילוק זה ממסקנת הגמ' אמר רבא ת"כ תין לך אלא שכשרה ליבם אלא נעשה בעלה סרים אמה שעה אחת קודם למיתתו וכו' ומשני כאן כאשה כחיבותא דאחחילה ביה, ועיין רש"י סמוך למיתתו ייסורי מיחה מחישים כאן וכו' כוחיל ומעיקרא בר בקמה הוא בא אלא היא בכא נמי ל"ש. ומבואר דזקן שאשת כאן ולא רחוי לביאה מ"מ בר חליצה הוא ולא נפסל מחליצה, וז"ש רבינו הרמב"ם זקן ואשת כאן ביותר (אף דאינו רחוי לביאה מאחת השואשת כח) מ"מ חולץ ואינו מיבם, ומיהו אם בעל קנה ומחזיק כיון דראינו שכי' בו כח לבעול ולא אמרינן דלאו בייאה היא כנלפענ"ד.

ומדברי רבינו נראה דלא ס"ל לחלק בכל זה אלא כדברים כפשוטן דאפילו לכאחילה זקן מיבם ואולי באשת כאן ביותר ג"כ מודה כיון דאינו רחוי לבעול ול"ע.

נז) אנדרוגינוס יש בו דרכים. (במשנה יבמות פ"ח ע"ח, תוספתא בכורים פ"ב) סרים אמה כאן וכו' רבי יוסי ור"ש אומרים אנדרוגינוס כאן שנאמר בא ישראל מאכילה באחרונה ר' יהודה אומר עומעום שנקרע ונמלא זכר לא יאכל מפני שהוא כסרים אנדרוגינוס נאמר אבל לא ניאמר ר' אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר. ובטו"ע ח"ע סי' קע"ב ס"ח אנדרוגינוס אינו בר חליצה ויבום וי"ח שדינו כזכר לכל דבר ע"כ.

ודע דבמשניות שנדפסו בסוף מס' ערכות עם הש"ס נדפס מס' בכורים פרק ד' משנה ח' מחחיל אנדרוגינוס יש בו דרכים וכו' וכביח שם כמה נסחאות ובסופו מביא נוסחת רבינו הגדול הבה"ג עד אינו אלא ספק אים או ספק אשה, ונוסחת רבינו מנחם עזריה מפאנו. ובהגהת הגרי"ב שם כתב וז"ל במשנה שבמשניות ליתא לכל הפרק הזה החם אמנם בסוף הסמ"ג מונה בכורים לד' פרקים וכתב פ' הרביעי מחחיל אנדרוגינוס אכן מדכתב ג"כ מס' אבות שאשה פרקים ופרק ו' הוא שנו חכמים ונתן סימן שכל הפרקים

תקכ"ד נמנין על כר קדשך ולפיכך ס"כ טעות נפל שם דכוריס ליחת חלת ג' לו חצות ליחת חלת כ' דחל"כ כשחמנה שם פרטן חמלת תקכ"כ וכן נהקדמת כרמב"ס לסדר זרעים לת חציב חלת תקכ"ג פרקים וקוסטת קלי דכרמב"ס חציב נכוריס לג' פרקים וחצות לכ' פרקים וכו' וכוי יודע כי רובו ממש ככולו של פרק זה שוי נחוספחת פ"ב דכוריס על נכון נכמה דברים ונביאור כל לרכו חן עיניך שם ס"כ. וע"ש גם נוסחת מהר"ם משלי"ן ונוסחת כגר"ח ז"ל. כחמנס נמשניות לת כדפיסו פרק כזה.

ודבינו ז"ל פי' כחוספחת לפי רוח קדשו שהופיע בו ודע דכרמ"ע שם גרס ומחטעף ומספר כחנשים וכן כגירסת שם בנדפס במשנה. ובנוסחת מהר"ם משלי"ן ולינו נטעף ומספר כחנשים והגר"ח ז"ל כשמיט חיבת ומספר, וכמעיין מדברי רבינו ז"ל ירחה דכוח גרס ומחטעף בחבילות, וכזה החילוק בזה פשוט דהם גרסי הלים מחטעף סחם ולכן פי' מחטעף כלומר כשלובם מלבושים כוח לובם בגדי חנשים ולח בגדי נשים וכוח מדין לת ילבש גבר שמלת חשה ולכן נחקשו בדין לינו מספר וגרסי מסחפר כחנשים שהוח ג"כ בטעין לת ילבש גבר ולכן ג"כ גרסי קודם ועובר על בל תקיף ועל בל תשחית ולח"כ על בל חטעת למחיס ולח"כ ביחור בבל תקיף ובל תשחית הוח חוס' ביחור על ומספר כחנשים, חבל כחמת יורה דרכו דהגירסת זו ומחטעף בחבילות גירסת נכונה היח, וממילת ביחור הדברים ומחטעף בחבילות ולינו מטעת למחיס שהוח שייך לחבילות ולח"כ ועובר בבל תשחית ובבל תקיף וכו'.

והנה בעור יו"ד סי' ס"ל בביח חניח בחבל רבתי חשה מוחרת בטעילת שער לחר שבשה וכ"כ הרי"ף, וכקשה הרמב"ן ז"ל תכח מוחרת בניכוך וכן כל מלוח ל' לח יהח נוהג בה, ע"כ נרחה כדברי המפרשים דטעילת שער דברי בחשה היינו במעברת סרק על פניה וכו', וכחב הב"י דדברי הרי"ף הם בפ' וללו מגלחין, ובש"ע שם ס"כ חשה מוחרת בטעילת שער לחר ז' ועיין ט"ז שם, והנה מדברי רבינו וגירסתו נרחה זה הוח הביחור מחטעף בחבילות ולינו מספר כחנשים חבל החשה מוחרת לספר נמלת דעת רבינו כדעת הרי"ף ושלר פוסקים שפסקו בש"ע. ועיין חוס' סוטה ספ"ב החיס מטעף ומספר והחשה מטעפת ולינה מספרת ולולי יש שם חיזה ט"ס וכ"כ המגיה על בה"ג ווחרשת ט"ס.

ודאיתי להמחירי יבמות סוף פ' שמיני (פ"ד ט"ח) וטעין שלינו נטעף ומספר כחנשים ושלינו נבעל בעבירה ושלינו מברך לת לנשים ולת לחנשים כחבו גדולי קדמונינו (כר"ח חב"ד מבוח בחוס' חד מן קמחי בשם כרחב"ד) שלת נחברר להם פירושם. ובהלכות גדולות כחוב בה לינו נטעף בחבלות, ונרחה שטעיפת כנשים לת כיחה בדרך טעיפת כחנשים וכן בחספורת, וכוה שחמר שלינו נטעף כחנשים ולת מספר כחנשים, וכבר ליין המגיה שם דלפנינו בגירסת ומחטעף בחבילות ט"ס.

ולולי דמסחפינת הינלפטנ"ד לפי מה שמנהג נשי ישרחל בכשרות להסחפר שערות רחשן לחחר הינשולין והי' זה מנהג קדמון והחרכתי בזה בח' והנני להעתיק כחן חלק מהחשובה חשר נדפסה בשו"ת משנ"ה מהד"ת סי' ל"ה וז"ל שם.

בעלותי על מחשבתי הרחורי דברים בדבר חשר בו נדברנו בטנין קלילת שערות הנהוג בנשות ישרחל בכשרות והלדקניות ונהג כן בחפולות ישרחל בערי ליירחפט ושחר חרלות, ושחה קמו ונחשוררו הרבה מהדור החדש החרדים לדבר ה' ואומרים שלת היה מנהג כזה חלת בין חסידי חוגחרן ואין זה מנהג חבותיהם של פולין וליטח ורוסלחנד כלל וממילת לין בזה משום ואל תטוש חורת חמך נמי לת, ולת זחת חלת שבשו מזה ליסור משום ניוול לבנות ישרחל, ורמז לדבר וגילחה לח רחשה ועשחה לח לפרניה (פ' כי חלת) ניפח חוחר ודרשו חז"ל כדי לנוולה. ומחרחי מעדות רבן של ישרחל בגחון בעל נלי"ב ז"ל בספרו הטעם שחלה על הסחילחות שהעיד שכן היו נוהגין בכל חפולות ישרחל מכ"פ בליטח ועוד כמה מדינות כפולין ורוסלחנד, והנני להעתיק הדברים.

ראשון לליון הנה דברי הטעם שחלה הם (פ' לחרי שחילחת לו חוח ז') על מה שכתב רבינו לחחי גחון בעל הסחילחות ז"ל דשלח רבין בחיגרחיה חשה לת חחוף חלת בחמים בערב שבת וחעבול במולחי שבת, וחמה טל עלמך היחך חשה חופפת ניוס ועובלת בליל וכו' ולפי' לחרמי ט"ס וחמיסי בשבת שני ימים עובים דלת לפשר למיחף בהון וזמן טבילה בליל שבת משום דטבילה בזמנה מלוה, וכתב בהטעם שחלה משום דטבילה בזמנה מלוה, וכתב טלה הרחב"ד ז"ל מיהו מדפרים טעמת משום דטבילה בזמנה מלוה עדיף ס"מ דהשתת דליכת טבילה בזמנה לת מחבעית לעבול בליל שבת ויו"ט, וכתב הטעם שחלה ויש רחיה לזה מדחיתת ר"פ במה חשה גזירה דילמת מחרמי טבילה של מלוה וכו' ולמחי דייק של מלוה חלת דבל"ז חסור בשבת משום חשש סחיטת שער ויש לדחות וכו' עד וי"ל דהחס מיירי לטהרות דחפילו בחולות היו טובלות מלמן ושטרן מגולה ולת כוי סחיטה פס"ר וכו', ובלמת בזמן הפוסקים

האחרונים ז"ל הנהיגו הנשים לגלח שערן לכבי הקילו בדבר לעבול בשבת. וקרוב לומר דעיקר מה שהנהיגו "רבותינו" תגלחת שיער נשים נשואות מה שלא היה כן בימי המשנה כדמוכח בגזיר דף כ"ח וב"מ, היינו משום דאז בימי המשנה שהיו גם הבתולות עובלות עלמן לטהרות בע"כ היו נהיגין לעבול בשערות תרוכות והיו יודעות להזהר מסחיטת השיער מש"כ נהגו גם נשואות כן והשתא שאין בתולות עובלות יותר טוב שלא יהיו שערות לנשואות ולא יבואו לידי חילול שבת ח"ו וכו' ע"ש.

והנה מבואר מדברי העמק שאלה שגילוח שערות נשים נשיאות זה הי' מנהג הנשים בזמנו ומקודם מלפניו, והיה המנהג בכל הנשים ומנהג הזה הנהיגו כן רבותינו הלדיקים האחרונים ז"ל, ורק בזמן המשנה לא הי' המנהג כן, ומשמע עוד דמיד לאחר שהפסיקו הבתולות לעבול נהוג כן כיון דאלה זה במנהג הבתולות כמבואר בדבריו. ועיין מ"ש יו"ד סי' קל"ה לענין טבילת הכלות וקלילת שער ראשן דהי' פשוט להו כן כמנהג נשות ישראל. ואולי כן הי' המנהג מהאי טעמא, ולפ"ז היה קלת ראי' דזה כבר מנהג יותר קדמון, ולפי מה שמינו בשו"ת החשב"ן ח"ג סי' רל"ט שכתב לענין המחנות שנתנה האם לבתה ביום קלילת הפיאות אם הם לאן ברזל או נכסי מלוג וז"ל נדין ראובן נשא אשה וכו' ואחר שנשא הלך למדינת הים ושמדה האם והשיאה בתה והוליאה לה בנדונייתה נכסים שהיו של בת והוסיפה לה ממה שהכניסה לבעלה שהוא במדינת הים והוליאה עליה גם כן הוצאת ניסואין "ונתנו לה מחנות ביום קלילת הפאות כמשפט הנשות" וכשיב ז"ל ולענין המחנות שנתנה האם לבתה ביום קלילת הפאות אם הם לאן ברזל או נכסי מלוג הדין שוה וכו' ע"ש.

ולבאורה נ"ב מה זו יום קלילת הפאות לנשים נשואות ומשפטן שכתב החשב"ן ז"ל, וכי היכן מצינו דבר כזה או הלכה כזו שלאחר ניסואין קונין הבערות שקורת לו, ביום קלילת הפאות כמשפט הבנות, ע"כ מבואר שהיו כבר בזמנו משפט הבנות לקנות שערות ראשן שהוא פאת ראשם ונתנו להם אז מתנות בשביל זה וכמו שהוא מקובל עד היום אצלנו שביום קלילת שערות הראש נותנין מתנה להכלה, ולפי שאז הו קרוב לזמנו הנהיגו שהבתולות לא יעבדו וכמ"ש הרמ"א יו"ד סי' קפ"ג בשם הריב"ש סי' תכ"ה ועיין בתה"ט שם ובב"י שם, וידוע דהחשב"ן הי' בדורו של הריב"ש ז"ל ובעל פלוגתיה, ומ"מ כשראה דאז כבר הנהיגו הבתולות שלא לעבול ומשתמת מקודם ולכן תקנו אמי תקנת החשב הנ"ל, עכ"פ כבר מבואר בחשב"ן הנ"ל שכן היה משפט הבנות וקורת לזה כמשפט שכי' מקובל כן בזמנם בתלגי"ר, עכ"פ ועיין רשב"ן על מס' נדה בהקדמה דף 15 לוח 26 ומה שליין שם.

עב"ם לדידן רהינו כמה גברת רבה מעיד שזה היה מנהג כל נשי ישראל בכל המקומות יהיה מהיזה טעם שיהיה, ולדרבה לטעם של הנלי"ב ז"ל ח"כ יותר קשה להבי שאמרו שהין זה מנהג שלשם, וח"כ היון דלענין סחיטה מוששין שלא לעבול בשבת ומכ"ע מונעים הרבה הת עלמם מעבילה עזרת משום סחיטה, והיאך מניחים נשיהם לעבול בשבת קודם לפי שיטתם שסותרין מהדדי, וגם מדיוק הנלי"ב ז"ל "ובעיקר מה שהנהיגו רבותינו חגלחת שער נשים" משמע דלא הי' זה סתם מנהג ע"כ אלא מנהג רבותינו שהנהיגו כן לגלח שער נשים, ודלא כאותן שטוענים שלא הי' מנהג כזה בעולם רק בהנשי תורנתרן, ולפ"ז הרי שייך בזה משום שלא תטוש תורת אמך ג"כ היון שהוא מנהג שהנהיגו רבותינו ז"ל וטעם יש לדבר יהי' מהיזה טעם שיהיה וזה לפענ"ד פשוט וברור ועיין ספרינו משנה הלכות ח"כ סי' רמ"ג והארכתי עוד בזה בתשובה אחרת בס"ד.

ודק להעיר דמה שכתב בשם הראב"ד ז"ל דבזמן הזה ליכת טבילת מצוה לת כסכימו לו הפוסקים ז"ל, ואיתת ביו"ד סי' קל"ז דכל שבאלה בעיר מצוה לעבול וזו מקרי טבילת מצוה ג"כ, וע' העמק שאלה שהאריך בזה ג"כ, ובמקום אחר האריכתי בס"ד ואין הזמ"ג כעת.

ונחזור קלת לענין מתי הונהג מנהג הזה, בדיוק לת ידוע לנו, הגם שנראה שזה מנהג קדמון לכ"ע וכמ"ש רבינו הנלי"ב ז"ל מ"מ רהייתו ממשנה נזיר לכאורה יש לדחות במ"ש שנראה ממשנה שם דלא היו נשים קונות שערות רהשן בימי המשנה ורהיות נראה ממש שאמרו שם נזרק עליה אחד מן הדמים וכו' אינו יכול להפר בד"א בתגלחת טהרה אבל בתגלחת העומאה יפר שהוא יכול לומר אי אפשי בחשה מנוולת ר"מ אומר אף בתגלחת טהרה יכול לומר מ"מ בחשה מגלחת וכו' ע"ש והנה בחשה מנוולת לא אמרו אל הגילוח אלא אל שחייית יין ועיין רש"י ותוס' שם ואפי' לר"מ דאמר בחשה מגלחת מ"מ מ"מ הרי קיי"ל כחכמים שאפשר בפאה נכריה וא"כ אין ראי' כ"כ, ועוד אומר אני לפמ"ש רש"י דמקפיד דוקא על שער חשה נכריה ולא פאה נכריה שהם שער סינטעטי דכה"ג כ"ע לא קפדי ובזה יש להבין כמה קשיות והבן כי קלרתי עיין על הגליון שם.

ומה שלבי אומר לי בזה עוד בשני פנים, האן האחד לפמ"ש בזוה"ק והובא באחרונים דשערות שגדלות בימי נדתה הם סכנה ונריך לקוננן, ובגמ' נזיר (ל"ט

ע"ח) לימצית לכו כתי מזית מלחתת רבי תו מלטיל למתי נפ"מ לנזיר שגילחוכו לסטיס ושיירו בו כדי לכוף רחשבו לטיקרו תי תמרת מלחתת רבי נזירות הת שקליב חלת תי תמרת מלטיל רבי מתי דתקדיס כת קתיס פי' שטר כרחש תו כזקן משרשו מטיקרו בסמוך לשבר כוח גדל ורחשבו כדקתי קתי תו מלטיל קת רבי מרחש כשטר כלוך וגדול תבל סמוך לרחש תיכו זז וטיקרו כדקתי קתי, ופשיט לה ת"ש מסקרחת דרפי עמרת מלחתת וחנן תו כד לגבי סביח דיקנהון חורן טיקבי נימהון ש"מ מלחתת רבי, ועין רש"י וחוס' שם זקנס בסמוך לסנטר גרתה לבן חלמת מלחתת רבי וכ"ה מדסקרחת פושט ע"ש. ות"כ בשטר הגדל בנדתה נמי שטר סמוך לבשרה כוח שטר שגדל בנדתה ות"כ תם לריכה לקלוף סמוך לבשרה ות"כ לפי כזוב"ק ע"כ בכל טת נדתה לריכין לקלוף שטרן. חלת דלכתורה סותר המשנה שתומר תיני רואה בתשב מגלחת.

ואשר גרתה דלת תקשה די"ל בתמת נשים נדות גלמו רחשן כדי לילך לטבילה ומיכו נשים שלת רחו עדיין תו זקנות וכן נשים מטוברות שלת היו לריכין לטבילה לת גלמו רחשן והיו חלו וחלו, ולכן בתשב שלריכה לגלח מטעם הזוב"ק לת יכול הבעל לומר תי חפשי בתשב מגלחת שהרי ע"כ לריכה לגלח ומה שיכול לומר כוח בתשב שנדרה מטעמה לגלח וע"ז יכול לומר תיני רואה בתשב מגלחת, ות"כ י"ל דכבר בימי הגמ' נמי גלמו כמבואר בזוב"ק חלת שלת גלמו רק נשים הלריכות טבילה שגדלו שטרותן בטומתה.

וקצת י"ל בזה לפ"מ שתמרו בגמ' (ברכות ל"ו ונדה ס"ח) בתומרת דר' זירת שתמרו בנות ישרתל החמירו טל טלמן דכל שחרתה טיפת דם כחרדל תשב טליה ז' נקיים, והקשו התחרונים ז"ל היתך החמירו טל טלמן ולת חשו לביטול פריה ורבי' וגם היתך בידם להחמיר מה שנוגע לתחרים והיינו לבטלה תם מחמירה בטלה לת יחמיר ולת ישמע לה, ועיין שו"ת בית שטרים למרן כק"ז מה שחי' בזה דבר נפלת, ובטניותי תמרתי בס"ד בדיוק לשון בנות ישרתל החמירו טל טלמן ולת תמרו החמירו טל בטליהן תו סתם החמירו, וגם יש לדייק לשון בנות ישרתל החמירו ולת נשי ישרתל, וגם יש לדייק למה לת תמרו שב"ד תקנו כן, והנרתה דבתמת נשי ישרתל לתחר שנשתו לבטל תין בידם להחמיר בלי רשות בטליהם, משום דהם ברשות בטליהן ושניהם הנוגטים לבטל תין בידם להחמיר וכ"ש שלפטמים תחי לידי קולת ביטול פ"ו תו גדול משה ח"ו הוז"ל וכיולת בו ותפילו נודרת לטשות כן תינה יכולה כיון שנוגע לבטלה דכופה תותה ומיפר לה כיון שהיא משועבדת לו, ומיכו דוקת לתחר ניטואין, תבל בנות ישרתל קודם ניטואין בידם להחמיר טל טלמן מה שירלו שהרי הן תינן מלוות טל פ"ו ותם ישתו לתנשים יתמרו שים לכם חומרת זו תם ירלה ישתנה ותם לת ירלה לת ישתנה ותז כבר תין בידּ כבטל למחות כיון שנתרלה לנשתה בתופן זה, ומדויק בזה כלשון בנות ישרתל החמירו טל טלמן הייטו קודם שנשתו לתנשים ותח"כ כשישתו שוב ע"ח זה נשתו.

ולפ"ז י"ל הכ"נ דהנשים כיון שהשרות הבלות בנדתן סכנה הן ומלוה לקולמן הניחיגו כן לקון, וע"ז תין בידּ בטליהן לומר ח"ח בתשב מגלחת, תבל נודרת בנזיר יכול בטלה לומר ח"ח בתשב מגלחת וכנ"ל. ות"כ לת תקשה ממשנה נזיר הנ"ל ומשתר מקומות. ושפיר תפשר ליישב דנהגו כזוכר הקדום מתז ומלפנים.

ובזה יש לדייק לשון הגמ' (שבת נ"ז) לת תלח תשב לת תחושי למר ולת בחושי פשתן ולת בלוטות שבראשה ולת תטבול בהם טד שתרפס וכו' ובגמ' טבילה מתן דכר שמה תמר רב נחמן בר יולק תמר רבה בר תבוה מה טשה קתמר מה טשה לת תלח תשב לת בחושי למר ולת בחושי פשתן מפני שתמרו חכמים בחול לת תטבול בהן טד שתרפס וכיון דבחול לת תטבול בהן טד שתרפס בשבת לת תלח דילמת מיחרמי לה טבילה של מלוה ושריא להו ותתי לתחוייבו ד"ת בהכ"ר. ותכתי קשה הלשון דילמת מיחרמי לה טבילה ותטו תשב לת יודטת זמן טבילתה ועוד טבילת נדה כוח בלילה ולת ביום, וגם לריכה ספירה ז' נקיים ועוד, תבל נרתה דכתן מיירי בנשים שהיו טובלים לטהרה ולת משום נדה ולכן תפשר שחגע בטומתה והיא נוהגת בטהרת ומיירי בזמן שהיו נוהגין בטהרה ותין זה מטומתת נדה כלל תלת מחרמי לה טבילה של טהרה, ולפ"ז תין משם רתי' לקלילת שטרות דהני טבילות שלת היו שטרות מימי נדה לת כי' לריכות לקלוף ותין מכתן רתי' לטבילת נדה, כנלפטנ"ד.

האופן השני נרתה לפמ"ש במקום תחר בטבילת טזרת (ברכות י"ח ט"ב) ובניהו בן יהוידע בן תיש תי רב פטלים מקבלתל הוא הכה תת שני תריתל מוכח והוא ירד והכה תת התרי בתוך הבור ביום השלג וכו' תיכא דתמרי דתבר גזיזי דברדא ונחת ובבל ופרש"י ונחת ובבל לקריו כדי לטסוק בתורה ט"כ. והחוס' ב"ק פ"ב ט"ב ד"ה תחת פי' דהא דתמר כפ' מי שמתו גבי בניהו דתבר גזיזת וכו' לת לדברי תורה דתכתי טזרת לת הוה חלת לתכול חולין בטהרה, החמנם טל גליון ברכות שלי כתבתי דבתב"ת פ"ז תבואר דבמלרים כבר נהגו לבבול בבילת קרי ובגמ' יבמות תמרו טוד תפי' בטכו"ס מי לת בבל לקריו ועיין רתשונים שם שטומתה זו מתיסה

לאנשים ולא לנשים. דרכים השוה בהן לאנשים, מטמא בלובן כאנשים ונושא אבל לא נישא ואין מתייחד עם הנשים ואינו ניזון עם הבנות כאנשים ומתעטף באבילות ואינו מספר ואינו מטמא למתים ועובר בבל תשחית ובבל תקיף וחייב בכל מצוות שבתורה כאנשים. דרכים השוה בהן לנשים, מטמא באודם ואין מתייחד עם האנשים כנשים ואין זוקקין ליבום ואין חולק עם הבנים ואין חולק בקדשי מקדש ופסול לכל עריות שבתורה ואם נבעל בעבירה פסול מן הכהונה כנשים. דרכים השוה בהן לאנשים ולנשים, חייבין על נזקיו בין ניזק ובין מזיק וההורג במזיד נהרג בשוגג גולה לערי מקלט ואמו יושבת עליו ימי טומאה וימי טהרה כאנשים וכנשים ומביאה עליו קרבן כאנשים וכנשים ונוחל בכל נחלות שבתורה וחולק בקדשי הגבול כאנשים וכנשים והאומר הריני נזיר שזה איש ואשה הרי זה נזיר. דרכים שאין שוה בהן לא לאנשים ולא לנשים, אין חייבין

חריה: **מטמא** בלובן. פי' לטמא לחחרים כמו מיטמא, דלחטמויי נפשיה לחו בזכר חלח רחמנח, ומיהו יש לומר דלנפשיה נמי דלח חימא דכחשה שחינו נטמחח חלח בחודש ולח בלובן קמ"ל דמטמא בלובן כחנשים: **ונושא**. כלומר חס רולה לישח חשה מוחר לו לישח חשה כיון דחית ליה זכרות ומיהו חינו חייב לישח חשה דחינו מלווה בפרי' ורבי' חבל לח ישח לחים וקידושיו ספק ולח ודלחי: **ואין** מתייחד עם הנשים. דזכר מספקינן ליה, ולדעת רבינו גם עם הנשים חינו מתייחד כמ"ש בסמוך, והרמב"ם פסק דעם הנשים מתייחד, וע' רמ"ע שיש רלו לומר חינו מתייחד כלל ולח שבקח חיי, ודעת רבינו כיש שרלו לומר: **ואינו** ניזון עם הבנות. בנכסים מועטין דלמרן ליה חייתי רחי' דנקבה חת, וה"ה דחי ליכח בח חלח הוח שחינו ניזון חבל חולק עמהם בנכסים מועטים ממ"ג, ובנכסים מרובים לח נרע מן הבנות: **ומתעטף** בחבילות. הכי גריס רבינו וכוותו דחייב להחטעף כחבל וחינו מספר כחבל שחסור בחספורת ועיין משנה"ג: **ואינו** מטמא למתים. חס הוח בן כהן: **ועובר** בבל תשחית. חח פחח זקיף: **ובבל** תקיף. לח תקיפו פחח רחשכם: **מטמא** בחודש. כחשה שדמיה טמחים ובגמ' מיין לדם שהוח חדום וכו' וחינו מטמח חלח לחלות ולח לשרוף עליו תרומה וקדשים וחין לוקין עליו וחין חייבין עליו על ניחח מקדש: **ואין** מתייחד עם החנשים כנשים. וכחב הכ"מ סוף הל' חיסורי ביחה דר' יהודה דמחני' סוף קידושין היח, וחין לנו כדברי ר' יהודה החם וחנן לח קיי"ל כן חלח מוחר להתייחד עם הנשים וכ"כ הרמב"ם וכמ"ש בסמוך: **ואין** זוקקין ליבום. דלמו בני חולידי ניהו: **ואין** חולק עם הבנים. בנכסים מרובים: **ואין** חולק בקדשי מקדש. דכל זכר בבני חהרן כתיב: **ופסול** לכל עריות שבתורה. נרחה כיון דדינו לח כזכר ולח כנקבה ח"כ פסול הוח לכל עריות שבתורה כיון דחסור לו להתייחד בין עם חיש ובין עם חשה ח"כ הוח פסול לכל עריות שבתורה כלומר בין מנד החיש ובין מנד החשה. ומה שחמרו נוסח י"ל חו שהכוונה שחפסו בו קידושין חבל חסור לדור עמה, ודלח כמ"ש דרשות לו ליסח חשה, חו יחמר דהכוונה שחם בח על כל עריות פוסל לחחם כזכר ולח כחשה, ובהגהות הגרי"פ גרס ג"ל ופסול לכל עדיות בד' ולפנ"ד גירסח כספר עיקר: **ואם** נבעל בעבירה. פי' כיון שפסול לכל עריות חם נבעל בעבירה כלומר שח"ח חלח בעבירה נפסל מן הכהונה ועיין פי' רמ"ע: **חייבין** על נזקיו. ל"ם חבל בחחרים ל"ם לחרים חבלו בו: **והורג** במזיד נהרג בשוגג גולה. דממ"ל ישרחל הוח ולים ולחשה שניכם חייבין בו: **ואמו** יושבת. דיבינן לה כנקבה י"ד יום ימי טומחה וימי טהרה כזכר לדם טוהר, ומ"ם רבינו מליחח דשמים ושבה פי' מלטון חשלומין למלחות וע' בחחרונים שיש שגרסו כ"ו חו ל"ג, וגירסח רבינו נמי יש ליישב כמו שכתוב: **ומביאה** עליו קרבן. מספק ולינו נחלל: **ונוחל** בכל נחלות. במקום דליח ליה לח לחח ולח לחחחח: **וחולק** בקדשי הגבול. בחרומה, ויש לעיין לעניין פדיון הבן חי פודין חלנו חס הוח בן כהן, ולח חייב בחשבה סלעים חס הוח ישרחל המוליח מחבירו עליו הרחיה: **והאומר** הריני נזיר שזה לים ולחשה הרי זה נזיר. ויש לעיין חי הוה נזיר ודלחי חו ספק וי"ל לפמ"ש דהיכח דרחה לובן ולובש כלחד טמח

משנה הלכות

כיחה להם, ות"כ נדקו דברי רש"י דהוח ז"ל טבל לקריו לד"ח וכן היו נוהגין חסידים ולחנשי מעשה מעולם חלח שבח עזרח ולינקן לכל העולם, ועכ"פ ח"ח שיהיה מדין חקנה וחיוב והחרכתי בזה.

וא"כ י"ל הכי נמי דהני נשים לדקניות היו נוהגים מחז ומלפניס מזמן רשב"י לקנון פחות רחשם וכמ"ש החשב"ן הנ"ל ומיהו לח היי בחור חקנה לכל הנשים גם שלינן רוחות, וגם הנשים הרוחות לח היה בחור חקנה ולם לח חשו לסכנה לח קנלו, ובמו החחרונים רבותינו הלדיקים והנהינו לכל הנשים לקנון שערות רחשן חו מעשם הנלי"ב חו מעשם הזוה"ק פ' נשח מחומר החיסור לגלות חפי' שטר לחח מרחשן וכמ"ש הח"ם, והכחתי דבריהם בספרי משנה הלכות ח"ה סי' רמ"ג הנ"ל, חו מעשם לכבוד נשים נדות שלח לבזותן ולח לגלות עליהן והוח משום בושה חו לניעות.

ומצינו כעין זה (נדה ע"ח ע"ח והוח מחוספחת פ"ע נדה ומ"ק כ"ז ע"ב) ברחשונה היו מעבילין כלים על גבי נדות מחות וכיו נדות חיות מחביישות החקינו שיהו מעבילין ע"ג כל הנשים מפני כבודן של נדות חיות, ברחשונה היו מעבילין על גבי זבין מחין

על ביאת מקדש וטומאתו ואין שורפין את התרומה על טומאתו ואין נערך לא כאיש ולא כאשה ואין נמכר כעבד עברי והאומר הריני נזיר שאין זה לא איש ולא אשה הרי זה נזיר. רבי יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא הוכרעו בו חכמים אם זכר הוא אם נקבה היא, אבל טומטום אינו אלא ספק איש או ספק אשה. נח) פירושא: מיטמא בלובן, דלאיטמויי נפשיה לאו בזכר תלא רחמנא. ונושא אבל לא נישא, דכיון דאית ליה זכרות זכר קרינא ביה. ונעטף באבילות ועובר בבל תשחית ובבל תקיף וחייב בכל מצוות שבתורה, דכל חומרי דאיכא בזכר שדינן עליה. ואינו חולק בקדשי מקדש, (ויקרא ו' י"א) דכל זכר בבני אהרן כתיב. ואמו יושבת עליו ימי טומאה וימי טהרה, דיהבינן לה כנקבה ימי טומאה ארבעה עשר וימי טהרה מליתא דששים ושבה. ונוחל בכל הנחלות שבתורה, במקום דלא אית ליה לא אחא ולא אחאתא. וחולק בקדשי הגבול בתרומה. ואין חייבין על טומאתו, דכתיב (במדבר ה' ג') מזכר ועד נקבה. ואינו נערך, דכתיב בערכין (ויקרא כ"ז ר') אם נקבה היא אם זכר הוא נקבה ודאית זכר ודאי. ואינו נמכר כעבד עברי, דאין עבד עברי אלא דבר אולודי הוא דכתיב ביה (שמות כ"א ה') אהבתי את אדוני וגו', ואמה עבריה, דבת בנים היא דכתיב (שם ט) ואם לבנו ייעדנה ואנדרוגינוס לאו בר אנסובי הוא. נט) אנדרוגינוס שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן ודאי ושורפין עליו את התרומה וקדשים דממ"נ הוא אחד מ"כ הכ"ל ממ"נ הוא נזיר, וי"ל שהרי בסמוך כתומר הריני נזיר שאין זה לא איש ולא אשה הרי זה נזיר מ"כ ע"כ לא כוי אלא מספק: **אנדרוגינוס** שחלץ ליבמתו. דכיון דלאו בר תולידי בני הוא וכמ"ש רבינו לעיל לאו בר חליצה הוא, ואם חלץ לא עשה ולא כלום ואפילו חליצה

משנה הלכות

וכיו זבין חיין מחבייבין החקינו שיהו מטבילין ט"ג כל כתנשים מפני כבודן של זבין חיים ט"ם ועיין רש"י שם, ות"ב י"ל הכי נמי ברתשבונה לא היו קוללין אלא נשים שגדלו שערן בעת נדתן ובוד שלא לבייש אותן תקנו וכהיגו שכולם יקללו שערות רחשן, ופשוט דלכהני"ב נמי ט"ב נ"ל לומר כן דאל"ב אמאי כתב דכהיגו לקלוז שערות רחש כל הנשים וכמנהג בכל המקום, כיל"ל דרק אותן שעובדות וכ"ם לדעתו ז"ל שהתקנה אז המנהג כי' בשביל שחיטת שערות ועבילה, ומיהו לפי הנ"ל אתי שפיר דמשום בייתן של ילדות אז משום לא פלוג הנהיגו לכולם וכנ"ל.

ולפ"ז אתי שפיר שתשב מותרת לספר שערה שנריכה לטבילה שדרכה לספר וכנ"ל ונמלא לכאורה ראי' מדברי רבינו להמנהג הנ"ל של קלילת שערות וי"ל.

נח) פירושא מיטמא בלובן. כלומר בלובן שלו, ובאותו רבינו דאף דמספקינן דילמא לאו זכר הוא ונקבה אינה מטמאת בלובן שלה מ"מ מאחר דבלובן גופיה מספקינן על הלובן הזה אם הוא מזכר או מנקבה וספיקא דאורייתא לחומרא וטמא הוא מ"ב מטמא לותו נמי ומטמא לחרים כדין כל לובן ומיהו אין שורפין עליו תרומה וקדשים ואין חייבין עליו על ביאת מקדש וה"ב לאוהד דידיה ואולין בתר לא שורפין. (נדה כ"ח) ובגמ' אם דוקא רחה לובן לאוד או אוהד לאוד אבל רחה לובן ואוהד כאחת שורפין עליו את התרומה ואין חייבין על ביאת מקדש, ובאוספתא כנוגע בלובן ואוהד ונכנס למקדש פטור. ופירשה הרמב"ם נרים כל' מטמאי משכב ומושב באחרים שנגעו בלובן ואוהד שלו, ובאוספתא אוד אם הוא עלמו שנגע בלובן ואוהד ונכנס למקדש פטור וכ"ג רבינו שמשון בפי' במשנה ריש פ"ח דזבים, ופי' הרמ"ע מפאנו דאע"ג דאנדרוגינוס חיש ודאי ומשכב ודאית לגבי חלוקי דינים דנזיר ובריפת תרומה וקדשים מ"מ ס"ד ליחייב קמ"ל דפטור מגזירת הכתוב שאמר מזכר ועד נקבה תשלחו, זכר ודאי או נקבה ודאית כדאי' פ' המפלת.

ונתתפקתי היכא דלא רחה לובן ואוהד כאחת אלא בב' זמנים אי דייניגן ליה כודאי לבדוק מ"ם וכן לשאר דינין או דילמא דבעי רחיה בבת אחת, ומניגו כעין זה בעבור שהלך בשני שבילין אחד טמא ואחד טהור, שוב מצאתי לרמ"ע מפאנו שכתב די"ל חיפכא כיון דרחה כל אחד בפני עלמו אמור מרחה בבת אחת דברחה שתים כאחת י"ל דכוחיל ואמר רחמנא מזכר ועד נקבה זכר ודאי או נקבה ודאית והאי לא זכר ודאי הוא ולא נקבה ודאית, אבל רחה בשתי זמנים בשעה שרחה דייניגן ליה כפי מה שרחה מכאיו אם רחה לובן הרי הוא זכר ודאי ואם רחה אוהד הרי נקבה ודאית דהא והא מיתנהו ניה ושפיר קרינן ניה מזכר ועד נקבה ואפ"ה קמ"ל דלא חייב. והכ"מ כתב דגירסת זו משובשת הוא והרמב"ם גרס הוא עלמו שנגע בלובן ואוהד ונכנס למקדש חייב וכיון גירסת הרמב"ם והרא"ד, אלא שהרא"ד מפרש בתנדרוגינוס שנגע בשל ודאין, ועיין מה שהקשה עליו הרמ"ע מפאנו ז"ל.

נט) אנדרוגינוס שחלץ ליבמתו. בתוספתא (פ"ב ה"ד

פסולה לח כוי: **טומטום** שקידש קידושין קיבושין עיין תוספתא פי"ח דיבמות:

האחים ואם אין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. אשת אנדרוגינוס לא חולצת ולא מתייבמת. תניא (יבמות פג:) רבי סימאי אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה משני מקומות. מאי טעמיה דרבי סימאי, אמר רבה בר המדורי אסברה לי אמר קרא (ויקרא י"ח כ"ב) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה איזהו זכר שיש לו שני משכבות הוי אמר זה אנדרוגינוס. רבי אליעזר אומר (יבמות פר.) אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר. תניא רבי אומר כשהלכתי ללמוד תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע חברו עלי תלמידיו כתרנגולים של בית בקיא ולא הניחוני ללמוד אלא דבר אחד במשנתינו, רבי אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר. ס) תנו רבנן (תוספתא פי"א) טומטום שקידש קידושין קידושין

משנה הלכות

ובריית יבמות שם) עריות שאמרנו לח מיבמין ולח חולצין מוסיף עליהן סריס חמה ואנדרוגינוס ואח מאם וגר ועבד ושפחה, ופסק רבינו דחלילחו חליצה פסולה הוא עכ"פ שצריכה חליצה מן האחים כדין כל חליצה פסולה לו יאמר דכוונתו דאין חלילחו כלום וכמו שכתב בסמוך באין לו אחים חלילחו לאו כלום הוא, וראיתי להכ"י שכתב וז"ל כתב רבינו ירוחם בשם הרמ"ה אנדרוגינוס חולץ וחולצים לאשתו אבל אינה פסולה לכהונה דספק חלוצה לא גזרו בה רבנן ואם קדמו וכנסו אין מוליאין מידם ע"כ. והנה כתב דאפילו למ"ד דאנדרוגינוס חולץ וחולצין לאשתו ואפ"ה אם חלץ לא נאסרה לכהונה, ומיהו מלשון רבינו שכ' לא חולץ ולא חולצין משמע לכאורה דאינו כלום לגמרי וכבי מסתבר. ובסמוך לגבי עומטוס כתבי רבינו ואגיב ר' יוסי אומר עומטוס לא יאלוץ שמא יקרע ונמלא סריס חמה וכו' אמר רבא לפסול במקום אחים ולאלוץ שלא במקום אחים לר"י דאמר סריס חמה הוי חלילחו ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה ולרבי יוסי ברבי יהודה דאמר ספיקא הוי כי אלץ לה במקום אחין פסל לה על אחים ולעלמא לא משאריא עד דאלני לה אחין ואי ליכא אחים לא משאריא לעלמא אלא בחלילה ומספיקא פסולה לכהונה ואלן הכאת משוינן לה ספיקא כהאי אגא לאומרא דפסיל במקום אחין ואלן שלא במקום אחין ואשתו דיליה חולצת מספק ומשמע הני מילי היכי דלא נקרע ונמלא זכר.

והרמב"ם פ"ו מהל' יבום כתב שדינו כסריס חמה שאינו בר חלילה ויבום מפני שאינו ראוי להוליד, וכתב הטור ח"א סי' קע"ב אנדרוגינוס כתב הרמב"ם שדינו כסריס חמה שאינו בר חלילה ויבום וכן הוא לדעת רב אלפס, אבל לדעת ר"י דינו כזכר גמור לכל דבר וכן הוא למסקנת ה"ה הרא"ם ז"ל וכתב הב"י דהוא מבואר בבריית שכתבו הרי"ף והרא"ם ז"ל ספ"ק דיבמות, ומשמע דכי היכי דאשת אנדרוגינוס אינה זקוקה ליבום הכי נמי אנדרוגינוס שמת אחיו אין אשתו זקוקה לו, ורבינו כתב כן להדיא אשת אנדרוגינוס לא חולצת ולא מתיבמת. ול"ע שלא כדיבו דברי רבינו בזה.

והר"י בתוס' (פ"ח ע"ח) ובגמ' דף פ"ג אמר רב ליתא מתני' מקמי בריית דתניא ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עלמו הוא ולא יכלו חכמים להכריע אם הוא זכר או נקבה אמרי בי רב משמיה דרב הלכה כר' יוסי באנדרוגינוס, כתב הרי"ף וכן הלכה. ועיין שם מה שהאריך בב"י ז"ל. ובש"ע ח"ע סי' קע"ב ס"ח אנדרוגינוס אינו בר חלילה ויבום וי"ח שדינו כזכר לכל דבר ובב"ש סק"ע שם בביח השיעות וסיים ולדינא נראה דחולץ וחולצין כרמ"ה ובביאור הגר"א ז"ל אות י"ז האריך לחמוה על הי"א ועל פסק ב"ש כתב דאחויין בם דבריו ע"ש.

ס) **ת"ר** עומטוס שקידש, (תוספתא יבמות פי"א ויבמות ע"ב ע"א ובכורות מ"ב ע"א) עומטוס שקידש קידושיו קידושין נאקדש קדושיו קדושין חולץ וחולצין לאשתו אם יש לאחים אין חולץ ואין מיבם אבל מיבמין את אשתו ר' יוסי בר יהודה אומר לא חולץ ולא חולצין לאשתו לא ייבם ולא מייבמין את אשתו שמא יקרע וימלא סריס חמה. ובמשנה יבמות פ"ח עומטוס שנקרע ונמלא זכר לא יחלוץ מפני שהוא כסריס ובגמ' דף פ"ג ע"ב ת"ר למי מאי עביד ליה רבי יהודה לעומטוס דבירי דאוחבוה אבי כורסיה ואיקרע ואוליד שבע בנין ור' יהודה א"ל אזור על בניו אאין הם תניא ר' יוסי בר יהודה אומר עומטוס לא יחלוץ שמא יקרע ונמלא סריס חמה אעו אל דמקרע זכר כוי הכי קאמר שמא יקרע ונמלא נקבה ואפילו נמלא זכר שמא ימלא סריס חמה מאי בינייהו אמר רבא לפסול במקום אחין ליכא בינייהו, ועיין בכורות מ"ב ע"א לפסול במקום אחים ולאלוץ שלא במקום אחים ליכא בינייהו.

והנה בימר רבינו דהני כולהו משום ספיקא ניחוו דמספקינן ליה בזכר או נקבה ואח"ל זכר שמא

חולץ וחולצין לאשתו ואם יש שם אחים אינו חולץ ואינו מייבם אבל מייבמין את אשתו, רבי יוסי ברבי יהודה אומר לא חולץ ולא חולצין לאשתו ולא מייבמין את אשתו שמא יקרע והרי הוא סריס חמה, ותנן סריס חמה ואנדרוגינוס ואח מן האם וגר ועבד משוחרר לא חולצין ולא מייבמין. טומטום שקידש קידושיו קידושין נפקא מינה למיסרה על קרוביו, נתקדש קידושיו קידושין נפקא מינה לאיתסורי בקריבתיה. טומטום שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחין אם אין לו אחין חליצה שחלץ כשרה ופסלה מן הכהונה. אשת טומטום חולצת ולא מתייבמת. טומטום לענין חליצה פלוגתא דרבי יהודה ור' יוסי בר' יהודה, דתנן (יבמות פג:) רבי יהודה אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר הרי זה לא יחלוץ מפני שהוא כסריס, ואמר רבי אמי מאי עביד רבי יהודה לטומטום דבירי אותביה אבי כורסיא ונקרע ואוליד שבע בנין, ורבי יהודה חזר על בניו מאין הם. ותניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר טומטום לא יחלוץ שמא יקרע ונמצא סריס חמה, ואמרינן כל דמקרע זכר הוי, הכי קאמר שמא יקרע ונמצא זכר ושמא ימצא סריס חמה. מאי בינייהו, אמר רבא לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים, לרבי יהודה דאמר סריס חמה הוי חליצתו ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה ולרבי יוסי ברבי יהודה דאמר ספיקא הוי כי חלץ לה במקום אחין פסל לה על אחים ולעלמא לא משתריא עד דחלצי לה אחין ואי ליכא אחים לא משתריא לעלמא אלא בחליצה ומספיקא פסולה לכהונה. ואנן השתא משוינן לה ספיקא כהאי תנא לחומרא דפסיל במקום אחין וחליץ שלא במקום אחין ואשתו דיליה חולצת מספק. ומשמע הני מילי היכא דלא נקרע ונמצא זכר, **סא)** אבל ודאי נקרע ונמצא זכר, הוה עובדא בחד טומטום דכמה שני הוה יתיב בביתא כנשים ולבסוף נקרע ונמצא זכר ונפק ליה דיקנא ונסיב איתתא והוה בהדה כמה שני ומית ואתא אחוה ליבומה לאיתתיה ושיילונון לרבנן במתיבתא ושריוהא

טומטום שקידש וכו' נפ"מ למיסרה על קרוביו. עיין לעיל בסמוך מנדרוגינוס ופסול לכל עריות שבתורה: **טומטום** שחלץ ליבמתו. דחליצה פסולה כיון שמת הוא זכר ולכן פסלה מן הכהונה ולריכה חליצה מן האחין כולם כחליצה פסולה: **לטומטום** דבירי. שהיה בחותו מקום והוליד שבעה בנים חלמה לאו סריס הוא: **מאי** מיניהו. מאי ליכא בין ר' יוסי ברבי יהודה לאחוה: **לפסול** במקום אחים. אם יש אחים שלמים עמו וחלץ לה טומטום לר' יהודה דאמר שהוא כסריס מחזיק ליה בסריס ודאי ולא פסלה על האחין ומתייבמת ולר' יוסי שמא קאני ספיקא הוא ופסלה על האחין דלמא לאו סריס הוא וחליצה כיון: **ואנן** השתא. פי' להלכה אזלינן לחומרא ומשוינן ליה כספק: **הני** מילי היכא דלא נקרע ונמלא זכר. אזלינן לחומרא אבל אם נקרע ונמלא זכר לא פסקינן כר"י בר"י אלא כת"ק דחוספתא דמייבמין לשמו, ועיין ב"י סי' קע"ב ובביאור הגר"א שם ס"ק י"ט: **ותפק** ליה דיקנא. פי' שגדל זקן, ויש לעיין אם נקרע ונמלא זכר ולא גדל לו זקן אם ג"כ מייבם או דלמא מיבעיין שמא סריס

משנה הלכות

סריס חמה וחזלינן לחומרא לענין קידושין דנאסרו קרוביו וקרובותיה ומולא ונפסלה לכהונה מספק. ובב"ע ח"ע סי' קע"ב ס"ע טומטום חולץ ולא מייבם מפני שהוא ספק ע"כ.

סא) אבל ודאי נקרע ונמלא זכר הוה עובדא כו' בגמ' פ"ג ע"ב רבי יהודה לומר וכו' לומר רב לאי מאי עביד ליה רבי יהודה לטומטום דבירי דלחותבוה לבי כורסיה ויקרע ויוליד שבע בנין ור"י ז"ל חזור על בניו מאין הם וכיון דחכמים פליגי מרבי יהודה ככי קיימא לן כחכמים, וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מהל' יבום וחלילה כ"ד והטומטום חולץ ולא מייבם מפני שהוא ספק ואם נקרע ונמלא זכר רלה חולץ רלה מייבם, וכתב כ"כ ודלא כרבי יהודה וכו', וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מה"ח הכ"ה וכל מי שאין לו לא זכרות ולא נקבות אלא לטוש הוא נקרא טומטום וגם הוא ספק ואם נקרע הטומטום ונמלא זכר הרי הוא כזכר ודאי ע"כ. וכ"כ בש"ע.

ומיהו הרא"ש כתב רבי יהודה לומר וכו' משמע דרבנן פליגי עליו וסברי דאפי הוא סריס הוא וחולץ ומייבם ורבי יוסי בר יהודה פליג אחבוה ועביד ליה ספק סריס ופסיל במקום אחין וחולץ שלא במקום אחין ואינו מייבם והכי מבדינן לחומרא ע"כ. והטור סי' קע"ב כתב וטומטום כתב הרמב"ם וכו' ואם נקרע וכו' וכתב ל"ל הרא"ש דאפילו אם נמלא זכר שמא הוא סריס הלכך אם יש לו אחים אחרים וחלץ הוא פסל עליהן ואם אין לו אחים אלא הוא חולץ ולא מייבם משמע דפסק כותיה, וכך פסק הש"ך פ"ח סי' ל"ב ע"ב, והמחירי הביא שכן פסקו גאוני ספרד לחומרא לחלוץ במקום שאין שם אח אחר ולהיות חלילתו פוסלת במקום אחים אע"פ שנקרע ועיין ביאור הגר"א אות כ', ודעת רבינו כדעת רוב

חמה כוח ושער כזקן סימן שלישי סריס וי"ל ועיין בנכות בן תרי': **סריס** אדם. שנסתרס לאחר שגולד, ומותר לייבם את אשתו אם היה ניזרק אע"פ שאין לו רפואה כיון שביאה לו שעת הכושר דאי לא אין לך אשה כשרה ליבם שלא נעשה בעלה סריס שעה ס' קודם למיתתו, ודוקא לעניין חליצה ויבום, אבל לגבות בקבל לכ"ע סריס אדם אסור לגבות בקבל וסריס חמה מותר לגבות בקבל: **הכ"ד** סריס חמה. בגמ' אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן כל שלא ראה שעה אחת בשרותו, מנה ידעינן אמר אביי כל המעיל מים ופרס"י שלקה ממעי אמו: **כיפה**. שאין קילוח כשאין הולך למרחוק כשכות מעיל כלפי מעלה ואין נעשה כקיפה: **דאפיה** ביה לימיה. לחם בתנור: **בטיהרא**. שמממחה חוס בתנור וחוס כלכרים: **ושתיא** ביה שכרא מרקא. שכר מזוג ואיכא דאמרי חזק, ורבינו גרס ביה ובגמ' לא גרס ביה: **החרש** שנחלץ. לשון זה במתני' ובכולה מכילתין אמרינן החולץ גבי יבם ואע"פ שהוא נחלץ ושינה כאן מפני שהיבם מסייע בחליצה שצריך לכוין לשם חליצה אבל חרש לאו בר הפוסקים וכמו שנפסק בש"ע, וג"כ פלא שלא הביאו דברי רבינו בזה.

סב) סריס אדם. (שם ע"ע ע"ב) במשנה ת"ר יכול שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש אמר ר"ע אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שביאה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היתה לו שעת הכושר ר' אליעזר אומר לא כי אלא סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו מפני שיש לו רפואה סריס אדם אינו חולץ ואין חולצין לאשתו מפני שאין לו רפואה העיד ר' יהושע בן בתירא על בן מגושת שביאה בירושלים סריס אדם וייבמו את אשתו לקיים דברי ר"ע פי' עדות זו של ריב"ד לקיים דברי ר"ע. וכתב הרמב"ם (פי"ו מהל' יבו"א ה"ד) ואלו חולצין ולא מייבמין הספיקות וכו' וכרות שפצע וכיולא בהן ממיני הסירוס ואם נעל סריס אדם קנה שהרי היתה לו שעת הכושר ומוליא בגט מפני שהוא אסור לגבות בקבל ע"ש ונמלא מה שאמרו הסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ר"ל סריס חמה ושחמת כר"ע דהכי קיי"ל.

והשור סי' קע"ב כתב הסריס והחילונית חיוס בני חליצה ויבום וכו' ודוקא סריס חמה שלקה ממעי אמו אבל סריס אדם שביה לו שעת הכושר חולצין לאשתו או מיבמין והוא חולץ ואינו מייבם מפני שפסול לגבות בקבל ואם עבר ובא עליה קנתה ומוליא בגט. וכתב הב"ח תע"ג דר"ע לא אמר אלא חולץ ואולצין לאשתו מ"מ מעדותו של ריב"ד שמעינן דה"ה מיבמין אלא דר"ע מיירי דנקט חולץ אבל יבומי לא משום דאסור לגבות בקבל נקט נמי חולצין וכ"כ התוס' (דף ע"ע) ד"ה ת"ר יבומי ע"ש.

ליבומי ויבמה אחות דההוא טומטום ונסבה. **סב)** סריס אדם שחלץ ליבמתו חליצתו כשרה ואפילו יש לו אחים, סריס חמה שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים ואם אין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה כלום ולא פסלה מן הכהונה. (שם פ.) היכי דמי סריס חמה, אמר אביי כל שמטיל מים ואינו עושה כיפה. ממאי הוי, דאפיא ביה אימא בטיהרא ושתיא ביה שיכרא מרקא. אשת סריס אדם או חולצת או מתייבמת, אשת סריס חמה לא חולצת ולא מתייבמת. (שם קד:) **סג)** חרש שנחלץ **סד)** וחרשת שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה. אמר רב

משנה הלכות

סג) חרש שנחלץ (משנה ק"ד ע"ב) החרש שנחלץ וכחרשת שחלצה וחולצת לקטן חליצתה פסולה כלשון רבינו, ורש"י גרס כחרש שחלץ חליצתו פסולה וכתב התוי"ט ז"ל כתב הגמק"י לא נאמר כלשון זה בדקדוק נכולה מכילתין אלא בכאן דבכל דוכתא אמרינן החולץ גבי יבם ואף על פי שהוא נחלץ, וגרסה טעם הדבר מפני שהיבם מסייע בחליצה וכיון שצריך שיתכוין לחלוץ כדתני' בגמ' דף ק"ו וגבי חרש לאו בר כוונה נקרא שנחלץ, וכן פי' הרמב"ם ז"ל בפיה"מ עכ"ל.

ובגמ' אמר רבא השתא דאמרת קריאה לא מיעכבא לפיכך אלם ואלמת שחלצו חליצתן כשרה, תנן חרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה מ"ט לאו משום דלאו בני קרייה נינהו לא משום דלאו בני דעה נינהו מי הכי אלם ואלמת נמי אמר רבא אלם ואלמת בני דעה נינהו ופומייהו הוא דכחיב ליה והא אמרי דבי ר' ינאי לפי שאינו באמר ואמרה, אלא כי אמר דרבא אסיפא מיתמר חרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה אמר רבא השתא דאמרת קרייה מעכבא לפיכך אלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה ומתני' כרבי זירא דאמר ר' זירא כל כרחוי לגילה אין גילה מעכבא בו וכל שאין רחוי לגילה גילה מעכבא בו.

ובתום' סם ד"ה והא אמרי דבי ר' ינאי כתבו החרש והחרשת ואלם ואלמת חליצתן פסולה דרחויה לקרייה בעינן וקטן ממעטינן דאיש כתיב בפרשה והא דלא ממעטינן חרש וקטן דלאו בני כוונה נינהו משום דבגדול עומד ע"ג ומלמדם לכוון בני כוונה נינהו אבל שוטה אפילו גדול אע"ג דלאו בר כוונה הוא, ועיין תוס' רעק"א. למנס רבינו ברשב"א ז"ל בח' חולין דף י"ב

יהודה אמר שמואל (שם קה:) זו דברי רבי מאיר, אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום. חרש שחלץ ליבמתו חרשת, יחזור ויבם לה או אחים מייבמין לה, ואם מת ואין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. חרש שחלץ ליבמתו פקחת, יחזור ויבם לה ואינו מוציא לעולם, ואם יש לו אחים או חולצת או מתייבמת, ואם מת ואין לו אחים ולא נתייבמה חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. (שם קיב:) חרש שנשא חרשת ויש לו אח חרש, מתייבמת ואינה חולצת. חרש שנשא חרשת ויש לו אח פקח, כונס ואם רצה להוציא מוציא. חרש שנשא פקחת ויש לו אח פקח, או חולצת או מתייבמת. חרש שנשא שתי נשים אחת פקחת ואחת חרשת ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש, פקח מיבם או חולץ לפקחת וחרשת פטורה. חרש שנשא שתי נשים חרשות ויש לו אחין אחד פקח ואחד חרש או שני אחים [פקחים], ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. חרש שנשא שתי נשים פקחות

כוונה הוא ולכך כתב שנחלץ כ"כ הגמ"י הובא בחוי"ט כלן: **חליצתה** פסולה. לפוטרה במקום לח כשר: **רבי** מאיר. דשמעינן ליה דאמר קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין: **אין** חליצת קטן כלום. לפילי לפוסלה עליו: חרש שחלץ ליבמתו חרשת. דחליצת חרש וחרשת לאינו כלום לפי' לפסול מן הכהונה לא פסלה, וכ"כ הרמב"ם פ"ד מהל' יבמין הי"ג, ובחלס ולמת לא ניחא רבינו, והרמב"ם כתב דבחלס

וחילמת חליצה פסולה ופוסלת, והטעם דחינן בחמר ואמרה ובחרש הטעם דלא בני דעה ניהו, ועיין הג' בן חרי': **ויש** לו לחין לחד פקח ולחד חרש לו שני לחים. פי' לו שני לחים פקחים לו שני לחין חרשים ושני קלי חלטיל כלומר ויש לו לחין לחד פקח לו שני לחין פקחין וכן חרשין וכו', וזה פשוט חלא שקילר בלשונו ולא נעי להגהת בן חרי' והבן:

משנה הלכות

כניח דברי כתוס' וכתב וז"ל ורבינו כרב חי' שכל דבר שחפשר לעשותו ע"י שליח כוי עמידה ע"ג כונת השושב ומדין שליחות חבל דבר שח"ח לעשותו ע"י שליח חף עמידת בן דעת ע"ג לא מעלה ולא מורידה במקום שצריך כונה, הלכך חליצה שח"ח לעשותה ע"י שליח לא מכניח עמידת ב"ד ע"ג והייט טעמא דשוטה שחלץ שחלילתו פסולה, חבל גט שחפשר למנות שליח לכתיבת הגט ולכונת כתיבת שמו ושמה וחף זה טעמ"ג כשליח כממונה לכתוב ולכוין בכתיבתו וכו', ומה שפי' דבי ר' ינחי בינמות טעם חרש וחרשת משום דחינו בחמר וחמרה ובקטן משום דחים כתיב בפ' ולא חמרו שחינן בני דעה לרבותא חמרו כן דחילו נקט טעמא דבני דעה כ"ח קטן כבן חמש כבן עשר שכוח בן דעת יודע בטוב חליצה שתכת חליצתו חליצה כחותה שחמרו בגיטין כפטוטות מקחן מקח וממכרן ממכר בחטלטלין קמ"ל דלא דחים כתיב בפרשה וכו' ע"ש.

וכתב עוד בח"ט החרש שנחלץ כתב הרע"ב שחינו פוטרה במקום שים לח כשר וכ"כ רש"י ור"י, ומשמע דחילו חין כחן חח חלא כוח דנחרת לשוק וליתח דכח דין יבום יש לו כדחנן ספי"ד ות"כ חינה נפטרת חלא ניבום כול"ל כמו שכתבו בחרשת ע"כ. ולפע"ד י"ל דכוונתם שחם חלן ומח לא פסלה מן הכהונה וכמ"ש רבינו בסמוך חרש שחלץ ליבמתו חרשת (וכן פקחת) יחזור וייבם לה ואם מת ואין לו לחים ולא נחיבמה חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה ודו"ק.

סד) וחרשת שחלצה. בתוספתא (פי"ח ה"ט) חרש שנחלץ וחרשת שחלצה וכחולצת מן הקטן חלא ושלשה עשר דבר שהן כדברי ר"מ שחמר משום ר"ע וחכמים חומרים חין ממזרים ניבמה ע"כ. ועיין ירושלמי תרומות פ"ח ובש"ע ח"ע סי' קע"ב והביחה כרי"ף והרח"ש ספ"ק דיבמות וכתב הרמב"ם ואם ירלה היבם לגרש לח החרשת בגט לחר שינטל לוחה ה"ז מגרש, הביחה הגמק"י ובש"ע ח"ע סי' קע"ב סי"ח. ובח"ע סי' קס"ט סמ"ג כתב נמלא סדר בחליצה קורחה מלן ימני וקורח לא חפלתי לקחתה וחולצת ורוקקת וקורחה ככה יעשה וגו' חבל חלם וחלמח וקטנה חין חולצין ואם חלצו חליצתן פסולה וחינה כשוטה וקטן שלא עשו כלום שחינה נפסלת לחחים ויכולה לכתיינם לכם חו לו וי"ח דה"ה לחליצת חרש וחרשת שחינה כלום וי"ח שחליצתן פסולה כמו של חלם וחלמח ע"כ.

והרמב"ם פ"ד מה"י וחליצה הי"ג בד"ח כשהיו יכולין לדבר שהרי רחויין הן לקרות חבל חלמח לו חלם חינן חולצין ואם חלצו חליצתן פסולה וחינן כחרש וחרשת שחלצו שלא עשו כלום לפי שכחרש לו החרשת חינן בני דעת. וכתב ה"ה מ"ש רבינו כחלם וכחלמח חליצתן פסולה מפורש שם בגמ' במסקנת חבל מ"ש שחליצת חרש לו חרשת חינו כלום נרחה שסמך על כתוספתא ששנינו שם חרש שנחלץ וכו' הרי שהשוו דין חרש שוטה וקטן ואמרו שלא ונחבחר בגמ' שחין חליצת קטן כלום, וכן כשוו לוחן חכמים בכ"מ לכל דבר שבריך

חרש מייבם לחייב חלוצה פקח מייבם לחייב חלוצה. עיין בגבורת ארי"ם ובן ארי' מה שהגיהו כאן וז"ל: חרשת שחלצה תחזור. דחלוצת חרש היינו כלום לפילו לפוסלה מן הכהונה כמ"ש בסמוך: קטן שחלץ. דחין חלוצת קטן כלום ולפי' לפסול לא כחכמים ולא כר"מ וכמ"ש בסמוך, וקל"ש לשון ונריכה חלוצה מן כחחין כיל"ל וחולצת או מחייבמת מן כחחין: בן תשע שניס ויום אחד. דמה שאמרו חין חלוצת קטן כלום, כיינו בקטן פחות מבן תשע אבל מבן תשע חלוצתו פוסלת, וכטעם כיון דביאתו ביאה עשו חכמים חלוצתו חלוצה לפסול מן הכהונה ולפוסלה מן כחחין, אלא דלא כוי כביאה דביאה פוסל בין בתחלה ובין בסוף וחלוצה היינו פוסלת אלא בסוף לרבנן כמאמר וגט עיין יבמות דף ל"ו ע"ח, ובש"ע ח"ע סי' ק"ע חין כן דעת הפוסקים ולא מחלקין בקטן בין פחות מבן ט' לאחר בן ט' שניס ויש לו שני אחין פקחין, אחד מהם מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. פקח שנשא פקחת ויש לו אח חרש, מתייבמת ואינה חולצת. פקח שנשא חרשת ויש לו אח חרש, מתייבמת ואינה חולצת. פקח שנשא שתי נשים אחת פקחת ואחת חרשת ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש, חרש מייבם ולאיזו שירצה, פקח מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. פקח שנשא שתי נשים חרשות ויש לו שני אחים פקחים או שני אחים חרשים או שני אחים אחד פקח ואחד חרש, אחד מהם מייבם לאיזו שירצה. פקח שנשא שתי נשים פקחות ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש, פקח מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. חרשת שחלצה תחזור ותתייבם או מן מי שחלץ לה או מן אחד מן האחים, ואם מתו ולא נתייבמה חליצה שחלצו לה לא עשו ולא כלום ולא פסלוה מן הכהונה. קטן שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים או לכשיגדיל חולץ לה חליצה אחרת, ואם מת ואין לו אחין חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. סה) בן תשע שנים ויום אחד שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים

משנה חלכות

דעת. ויש מי שהקשה על דברי רבינו ממה שמניחו במשנה כחרש שנחלץ וכחרשת שחלצה וחולצת מן הקטן חליצתה פסולה ואמרו בגמ' למר שמואל זו דברי ר"מ אבל חכמים אין חליצת קטן כלום מדקאמר אין חליצת קטן כלום כו' אלמא מודי חכמים בחליצת חרש וחרשת דחליצה פסולה ועוד הקשו ממה שאמר שם בגמ' דטעמא דמחני' לפי שאינן בחמר ואמרה ואמר רבא הטעם דקאמרת קריאה מעכבת לפיכך אלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה ומחני' דקתני אם לא קראה חליצתה כשרה כר"ז וכו' אלמא טעמא דמחני' אינו משום דלאו בני דעה ניהו אלא לפי שאינן רשויין לקריאה וכו' וים לדחוק וכו' וסיים אבל כרמב"ן והרשב"א ס"ל שהחרש והחרשת הרי הם כאלם ואלמת ואינן כשוטה לדבר זה והחריכו בטעם זה וכן נראה מן ההלכות ע"כ ע"ש. ועיין מש"כ לעיל בזה. ודעת רבינו מטין לדברי הרמב"ם ז"ל, ולכן סמך כאן נמי קטן שחלץ ליבמתו דדינן שוה והבן.

סה) **בן** תשע שניס וכו'. במשנה (יבמות ל"ו ע"א) בן תשע שניס ויום אחד הוא פוסל ע"י אחין והאחין פוסלין על ידו אלא הוא פוסל חאלה והאחין פוסלין תחלה וסוף כילד בן תשע שניס ויום אחד שבא על יבמתו פסל ע"י אחין, בא עליה אחין ועשו בה מאמר נאנו גט או חלצו פוסלין על ידו.

ודע דמה שכתב רבינו בן תשע שניס ויום אחד שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחין ואין מיבמין משמע דס"ל דחליצת בן תשע שניס הוה חליצה לפוסלה מן האחין, וכ"ל דפסק כר"מ דבגמ' סס וסבר ר"מ יש לו גט והאניח עשו ביאת בן תשע כמאמר סס היאך ליאני כגיטו עשו חליצת בן תשע כגט בגדול ואם היאך ליאני כגיטו אמר רב הונא בריה דר' יהושע היא ליה וזוטר, ומה שאמרו בגמ' בסמוך (דף ק"כ ע"ב) והאולצת מן הקטן אמר רב יהודה אמר רב (יב גורסין שמואל) זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום כלומר אפילו לפוסלה על האחין כ"ל דמפרש כיינו קטן פחות מבן תשע וקטן ממש אבל בן תשע יש לו כלום ופוסלה על האחים וגם על עלמו, וכ"ע דכל הפוסקים פסקו כחכמים דבן תשע אין לו חליצה ולא גט כלום, עיין ריי"ף ותוס' ד"ה ר"מ דע"כ מודה שמואל לרבנן אין לו חליצה כלל, ורא"ם ור"ן שם.

והרמב"ם פ"ה מהל' יבום וחליצה כי"ח כתב יבם קטן בן תשע שניס ויום אחד ביאתו כמאמר מן הגדול שאינו קונה קנין גמור ומאמר בן תשע שניס ויום אחד אם נאנו בתחלה מועיל וכבר כתב פוסל בו על הגדול אבל אם נאנו בסוף אינו כלום וגיטו וחליצתו אינם כלום בין בתחלה בין בסוף, וכתב כ"כ פסק רבינו כת"ק דברייתא דפליג על ר"מ דאמר דחליצתו כגט גדול, וגיטו ג"כ מהני בתחילה והטעם משום דר"מ יחידאה הוא וכ"ג מן ההלכות, וכתב בעל המאור ז"ל וכן הדברים מוכיחין דע"כ לא קאמר בגמ' יש לו גט אלא לטעמיה דר"מ דאמר יש לו חליצה אבל לרבנן

ואין מייבמין לה או לכשיגדיל חולץ לה חליצה אחרת, ואם מת ואין לו אחים חליצתה כשרה ופסלה מן הכהונה. (שם צו:) סו) בן תשע שנים ויום אחד הבא על ועיין בהגהות בן מרי:

משנה הלכות

דלמרי אין חלילה קטן כלום כ"כ לגבו ע"כ דבריו, וכס מסכימים לדעת רבינו ע"כ. וכנה מבואר מכ"פ דחלילה לכ"ע אינו חלילה לפילו בן תשע שנים ויום אחד. ובטור ל"ע סי' ק"ע ביאח בן ט' כמאמר בגדול לפיכך בח על כיבמה פסלה על כל בחיין וכו' וגע וחלילה אין לקטן כלל לא בתחילה ולא בסוף ובכ"י בתריך שם בביאור בגמ' כאן וסייס דכן נראה דעת הפוסקים כולס ע"ס. ועיין ב"ע סי' ק"ע סע"ז, ול"ע שלא הביאו הפוסקים דעת רבינו בשום מקום.

איברא דלאחר כתבי ניחמתי דדברי רבינו כס שיטת גאוני קדמתי דהח"ז סי' תרכ"ע כתב ביאח בן תשע שנים ויום אחד פוסלת ע"י לחין וכו' פוסל בגע ע"י לחין אבל אין לו גע לאחר גע ליאסר בקרובתיה וחלילת בן ט' ויום אחד פוסלת ע"י לחין ולריכה חלילה. תנן בפ' החשה רבה (דף נ"ו ע"ח) בן תשע שנים ויום הוח פוסל ע"י לחין והלחין פוסלין ע"י אלא שהוח פוסל בחלה והלחין פוסלין בחלה וסוף וכו' ופרכינן הוח בחילה פסיל ולבסוף לא פסיל והכתי רב זביד וכו' עד וכבר פי' לעיל פלוגתייהו וגם שהלכה כרבנן ולא כר"ג והא נמי דתניא ורמ"ח עשו חלילת בן ט' כגע בגדול פרס"י עשו חלילת בן תשע לדחות כגע בגדול שפוסל ע"י לחין ולריכה חלילה דחלילת בן תשע אינה לפעור אלא לפסול ומשמע בפר"ח דאיתא לר"מ ע"כ הנה מבואר דהר"ח והח"ז פסקו כר"מ.

וז"ל רבינו ירוחם נתיב כ"ה חלק ג' בסופו בן ט' שנים ויום אחד בעת על יבמתו פסולה על כל שאר האחין כלו' קודם שעשו בה האחין סוס מעשה במאמר או בגע ובין בסוף ר"ל שבא עליה אחר שעשה מאמר אחד מן האחין או נתן לה גע אבל מאמרו או געו או חלילתו בתחלה פוסלה על האחין אבל בסוף לא פסלה והאחין פוסלין עליו בין בתחלה בין בסוף בביאה או במאמר או בגע או בחלילה פעוע (פ' החשה רבה) וכן כתב הרמ"ה שים לו גע ויש לו מאמר ויש לו חלילה ר"ל דגעו ומאמרו וחלילתו פוסל בתחלה כמ"ש. והחוס' כתבו דאין לו גע ואין לו חלילה לפסול על האחין אבל מאמר יש לו בתחלה ע"כ ע"ש ועיין חוי"ע פ"י דיבמות מ"ו שאמה על הרע"ב ומדברי הח"ז שבאחי לעיל שכתב ורמ"ח עשו חלילת בן ט' כגע בגדול נראה דאי' לדבריו ז"ל ודו"ק. שוב ראיתי בחולב"ג יבמות ק"ד סי' תק"ב שהביא בשם ר' חנניא גאון ז"ל שכתב ג"כ כדבינו ופסק כר"מ ולאו מטעמיה פסק כן אלא משום גזירה שמא יאמרו חלולה מוחרת לכאן וסמכינן ליה על מימריה דשמואל דאמר שמואל כ"מ שאמרו חכמים בגע פסול ופוסל חלילה פסולה ופוסלת, ול"ע אי דעת רבינו כרב חנניא גאון ז"ל מכ"פ יהיה מחיזה טעם שכוח נראה דדברי רבינו הם שיטה גדולה בראשונים ז"ל אלא שכוסיף רבינו ז"ל אם מת ואין לו אחים חלילתה כשרה והוח אלא כא"ז דחלילת בן תשע אינה לפעור אלא לפסול וי"ל דבאייו מיירי ולאחר מיאה מודה דפסלה מן הכהונה.

סו) בן תשע שנים ויום אחד בעת על יבמתו וכו'. (שם ל"ו ע"ב) בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מייבמת נשא אשה ומת הרי זו פעורה פי' בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ומת ויש שם אח אליבי חולצת ולא מייבמת שהרי יבמה זו מדיין לא נסתלקה זיקת הראשון מעליה לגמרי הוחיל וביאת ב"ש אינה קונה לגמרי והרי נתחדשה עליה זיקה אחרת של קטן זה הוחיל וביאתו קונה במקצת ונמצאו עליה זיקת שני יבמין, ופי' בגמ' אלא סוף דבר במקום שים נראה כגון שהיה היבם גדול ועשה מאמר ומת ויש לו אשה אשם תאמר שהיבמה מחיבמת לשליבי רחויה להחיבם יותר ויבאו לומר שמי יבמות בבאות מביא אחד מחיבמות אלא אפי' במקום שאין נראה שהרי משנתינו בקטן שביאתו כיבמה כמאמר ולאשה שלו אין לחוש שאין נשותי קטן כלום ואעפ"כ זיקת שני יבמין מפקעת שלא ליבמה וחולצת ולא מחיבמת אשה נראה שאף נראה תקנו בה שלא להחייבמם מגזירת בעלת המאמר. ורבינו לא כתב ומת ונראה דהרי אפשר שמי שבן תשע שנים ויום אחד דפסלי בביאתן כדתניא בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי ותדומי כותי נתין חלל וממזר שבאו על בבנת לוי' וישראלית פסולה עיין יבמות ס"ח ע"ח ולכן כתב סתם בן תשע שנים, אבל בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו וחי והוח כשר וכיח כשרה אדרבה מבואר דחגדלבו ובא עליה לכשיגדל ובבי היא כאשתו לכל דבר.

ולענין קטן בן תשע שנים ויום אחד ביבמתו בגמ' ס"ח שם מבואר אמר אביי הבא ביבם בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו עשקינן דמדאורייתא קניא ליה מעמע דביאת יבם בן ט' שנים ויום א' דאורייתא קני

אשת קטן. לח תקינו רבנן נישואין לקטן משום דאחי לכלל נישואין כשיגדיל. וקל"ע לדעת ר"י בר ברזילי דאפי' יבמתו חולצת ולא מתייבמת. **סז) אשת** קטן לא חולצת ולא מתייבמת **וכן סח) אשת** שוטה, דתנו רבנן (שם קיב:) שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן היבום. שלשים ושש כריתות בתורה וחדא מינייהו הבא על מציאתו משה מלד זכין לו לאדם אפילו כשהוא שדיין קטן מ"כ יש לו לקטן נישואין ומ"כ יש קטן נשוי ואפ מת ממאי לא תחייב בידוש אי חליצה ול"ע: **שלשים** ושם כריתות בתורה וכו' על זדונן כרת. כריתות ג' ע"ח, כל כך כריתות במזיד ובלא התראה אבל אי איכא התראה יש מהן בנחק ויש מהן בסריפה ויש מהן בסקילה ויש מהן במלקות ובשוגג חטאת חוץ מפסח ומילה

משנה הלכות

ומיהו התוס' שם כתבו בד"ה קניא ליה דלאו דוקא אלא כלומר זקוקה לו דאיתא בן חשש לא כוי אלא כמאמר בעלמא, ובפ"ק דקידושין (דף י"ט) ממעטינן ליה דלא קניא מקרא דמ"א פרט לחשת קטן, ויש ספרים דגרסי חזיה ליה ע"ש. והמחירי דף נ"ו כתב אמר המחירי בן חשש שנים ויום אחד הוא פוסל על ידי התחים וכו' כבר ידעת שמן התורה אין דרך ליבם לקטנה בימאתו אלא בציאה וכו' וכן ידעת שמן התורה אין מעשה קטן כלום ובאו בתשובה זו להודיע שחכמים תקנו קלת קנין בימאה אף לקטן וכו' ע"ש.

סז) אשת קטן לא חולצת ולא מתייבמת. תוספתא (פי"ח הי"ג, ובגמ' ס"ע ע"ב ל"ו ע"ב קי"ב ע"ח) שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשואיהן פטורות מן החליצה ומן היבום, ופריך ומ"ש קטן דלא תקינו רבנן נשואין וחרש תקינו ליה רבנן נשואין חרש דלא אתי לכלל נישואין תקינו רבנן נשואין קטן דאתי לכלל נשואין לא תקינו רבנן נשואין. והרי קטנה דאתיא לכלל נשואין ותקינו רבנן נשואין החש שלא יהבנו בה מנהג הפקר ופטורין אפילו מדרבנן.

ועיין תוס' יבמות ל"ו ע"ב ד"ה נשא חשה ומת הרי זו פטורה ואע"ג דלא תקינו רבנן נשואין לקטן מ"מ תר"י דליכא ליסורא דלא חשיבא ביאת זנות ומלוה נמי ליכא ועיין תו"י שם כיון דחשת קטן היא לא מקטלא ועיין רשב"ן שהביא דעת ר"י בר ברזילי דדוקא קטן כשנשא חשה לא תקנו לו נשואין אבל אביו יכול ליתן לו חשה מדין זכיה דזכין לאדם שלא בפניו והאריכו בדבריו רבותינו האחרונים הרבה עיין נוב"י ק' ח"ע סי' ס"ב ועיין אבנ"מ ח"ע סי' ו' בתריכות ובספרי משנ"ה ח"ג סי' קפ"ב-ג-ד וח"ו סי' רנ"ב וח"י סי' ר"ל ועיין שו"ת חידושי הרי"ם מה שכתב ליתב טיעת הר"י ב"ב ולפ"ז נ"ל דלאו כללא הוא אלא קטן שנשא בעלמו ומת אשתו פטורה אבל כשיאו אביו חייבת ול"ע.

סח) אשת שוטה וכו'. (שם קי"ב ע"ב) ובגמ' פריך אמר רמי בר חמא מ"ש חרש וחרשת דתקינו להו רבנן נשואין ומ"ש דשוטה ושוטה דלא תקינו להו רבנן נשואין דחניא שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשואיהן פטורות מן החליצה ומן היבום ומשני חרש ואחרשת דקיימא חקנתא דרבנן תקינו להו רבנן נשואין שוטה ושוטה דלא קיימא חקנתא דרבנן דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת לא תקינו רבנן נישואין, ופסקוהו הפוסקים עיין רמב"ם פ"ד מה"א ה"ט ובטוש"ע א"ע סי' מ"ד ס"ב שוטה ושוטית אין לכם קידושין לא מדברי תורה ולא מד"ס לא שנא עם כיולא בכם ל"ש עם פקחים (הג"ה ודוקא שוטה גמור אבל אם דעתו לעולה (ר"ל אז מקודשת ודאי) אע"פ שהיא דלה וקלושה הרבה (רבינו ירוחם בשם הרמ"ה) וכן עחים שוטה ועחים לעול ולא ידענו הטעם שהוא עומד בדעתו חושבין לקידושין (ג"ז שם). ועיין בפת"ש אות ד' שהביא מחו"ג סי' קכ"א סק"ה שהביא דברי הביח מאיר שחמהו על חשו' נוב"י שהביא בשם הירושלמי ריש תרומות בחש"ו שקידש דבינו לבין עלמו אין קידושיו קידושין ובינו לבין אחרים קדושיו קידושין גם בם' יהושע יעקב שם סק"ד חמה מאד על הפוסקים שלא הביאו דברי הירושלמי והוא ז"ל הרחה דטעות הוא ושם מיירי לענין קידושי אפר פרה ולא קידושי אשה ע"ש.

ודע דיש לחקור בפקח שנשא שוטה דלא תקנו לה רבנן קידושין אי מוחר לקיימה או דאמרינן דהו"ל בעילתו בעילת זנות כיון דלא תקנו לה רבנן קידושין ואייב להוליאה ובשוטה ושוטה לא קשה דכיון דאחרוייכו לאו בני דעת ניהו ופטורין מן המנות ולאו בני קבולי חקנתא ניהו לא קמיבעיא לן אבל בפקח שנשא שוטה או פקחת שנשאת לשוטה כיון דהוזהרו בנות ישראל באיסורים כאנשים או דילמא דוקא לא תקינו להו רבנן קידושין אבל אם נחרלה לה כיון דלא בא עליה אלא דרך ביאות ולא דרך זנות לא הוי בעילתו בעילת זנות, וכעין הא דכתבו התוס' בשם ר"י בקטן שנשא דאף דלא תקינו ליה רבנן קידושין מ"מ לא הוי בעילת זנות וממה שאמר בנחתים דאינו יכול לגרשה אינו ראי' דהאם מיירי דנשאה כשהוא פקחת וקידושיה קידושין גמורין כם.

ודאיתי לרבינו המחירי ז"ל דף קי"ב ע"ב שכתב ומכל מקום כל שים לד אחד בשעות לא תקנו להם

אשת איש דכתיבא גבי עריות דכתיב (ויקרא י"ח כ') ואל אשת עמיתך וכתיב בהו כרת (שם כ"ט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו. וקתני גבי כריתות (כריתות ב.) בסופא על אלו חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי. **סמ)** וקאמרינן (יבמות קיג.) אמר רב חייא בר אשי ואמר מר (כוריות ח') שקולה טו"כ כנגד כל התורה דהא כתיב בה מלות וכתיב בה קרבן והקריבה עז בת שנתה וגמרינן מה טו"כ שחייבין על זדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת אף כל שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת כגון הני כריתות: **ועל** לא הודע שלהם אשם תלוי. דלא תיחיידע לי בת על אשתו שלא כדרכה לו זכר לו נקבה: דהוי מ"ע וליכא קרבן: **ועל** שגגתן חטאת. דמפיק לה מטו"כ דכתיב בה וכי תשגו ולא תעשו אח כל המלות כאלה וגו' (במדבר ט"ו)

משנה חלכות

חכמים נשותין כלל מפני שאין תקנתם מועלת בהם לדור בשלום כדרך בן זוג עם בת זוגו מה שאיפשר כן בחרש ושרח ומאחר שכן אף גירושיהן אינן גירושין כלל, ולמדת מדברינו שבשבה מינין כן בשותין מהם שהם נשותין גמורין מן התורה, ומהם שאינם נישואין מן התורה אבל הם נשותין מד"ס ומהם שאין בשותיהן שרך נישואין כלל והרי הוא זנות גמור ומפרישין אותן, וכותי, שכל שהם גדולים ובני דעת בשותיהן נשותין מן התורה וכל שים בהם לד תרשות מלד אחד (קטנות מלד) או לד המתקדשת בשותיהן מד"ס וכל שים בהם לד שתות מלד אחד או לד קטנות מלד המקדש אין בשותיהן ובקדושיהם שרך כלל, והנה ביאר לן המאירי ז"ל דכל שאין בשותיהן שרך קידושין מפרישין אותן דהו"ל זנות נמלא בפקח שנשא שוטה מפרישין אותו ממנה, ואולי הוא אלוי במחלוקת הרמב"ם והתוס' לעיל קטן שנשא לכרמב"ם מפרישין אותו וכנראה גם להמאירי שהרי הכניס כאן קטן נמי בכלל אלו שאין בהם שרך קידושין ומפרישין אותם ולדעת ר"י בתוס' כיון דסוף סוף דרך ביאות בא עליה הנם שהיא שוטה מ"מ הרי בידו לשומרה שלא תזנה תחתיו וכמ"ש בשוטה שאסרו לגרשה כדי שישמור עליה בעלה שלא ינהגו בה מנהג הפקר ול"ע.

ומידו בגמ' שם קי"ג ע"ח ופקח שנשא חרשת או שוטה לפילו כתב לה מאה מנה כתובתה קיימת מפני שרשה לזוק בנכסיו ופרש"י ותע"פ שלא (נשא) תקנו לה חכמים כתובה הרי הוא כתב לה הוחיל ורולה להפסיד ולכיות נזוק מנכסיו תנאו קיים ע"כ. ועיין ח"ע סי' ס"ז, ומיהו אין לפשוט משם דמותר לדור עמה דאפשר אף שבעילתו בעילת זנות חייב ליתן לה כתובה כשמשלחה הוחיל ורולה ליתן לה מתנה וליזוק בנכסיו. (ועיין ספרינו משנ"ה ח"ע סי' ר"ס ועוד לקמן ס"ק ע"ב).

סמ) וקאמרינן (יבמות קי"ג ע"ח) אמר רב חייא בר חצי תרשת חרש תרשת שוטה אין מייבין עליה משם חלוי ליתא מסייע ליה תמשה לא יחרומו וכו' ועו"כ שחרש של ישראל אפילו נרשות ישראל אין תרומתו תרומה ומשני הוא דאמר כר"ח דתניא ר' יצחק אומר משום ר' אלעזר תרומת חרש לא תנא לחולין מפני שהוא ספק. ורבינו גרס מתי קמ"ל ולא ליתא מסייע ליה. ופריך תי ס"ל כר"ח משם חלוי נמי ליחייב ומשני בעיין תחיכה משתי תחיכות ופריך וכתניא ר"ח אומר כוי חייבין על תלבו משם חלוי (כלומר תלמא דלא בעי תחיכה משתי תחיכות) ומשני שמואל סבר כר' אלעזר בתדא ופליג עליה בתדא (כלומר ס"ל דתרומת חרש ספק היא דספק קנין דתוורייתא הוא דתיא ביה ואפ"ה תיסור ספק משם חים תיכא אבל קרבן דמשם חלוי ליכא דלמשם חלוי בעי שמואל תחיכה משתי תחיכות). ומש"כ רבינו ותע"ג דתיכא תד תנא וכו' זה ביאור רבינו. ותיכא דתמרי שמואל נמי וכו' בגמ' שם ות"ד תמר רב חייא בר חצי תמר שמואל משם חרש חייבין עליה משם חלוי מיתיבי תמשה לא יתרומו סבר לה כר"ח.

ובגמ' עוד שם בעא רב תצי מ"ע דר"ח מיפשט פשיטא ליה דתרש בעתא קלישתא הוא ומיהו מספקא ליה תי בעתא לילותא תי לתו בעתא לילותא ולעולם תדא בעתא הוא תו דילמא פשיטא ליה דבעתיה קלישתא ולתו בעתא לילותא הוא ותכא היינו טעמא כיון דעתים תלים ועתים שוטה למתי נפ"מ להוליא משתו בגט תי תמרת תדא בעתא הוא ככידושין כך גירושין ותי תמרת עתים תלים ועתים שוטה קדושי תני מקדש גרושי לא תני מגרש מתי תיקו.

ורבינו לא כניח בעא דרב תצי כלל כיון דרבנן פליגי תשמואל וס"ל דתרומת חרש היינו תרומה כלל וכן בקידושין אין קנינו קנין כלל וליכא ספיקא בזה ולא חיישינן שמא בן דעת הוא וקדושיו קדושין ושמא הינו בן דעת ולא שייך למיבעיא תי בעתא קלישתא תו בעתא לילותא תו עתים תלים הוא ועתים שוטה הוא ומכ"ע קיי"ל חרש כותם ברמיזה ומוליא ברמיזה וקים להו לרבנן דלעולם תד בעתא הוא. ועפ"ז פסקו בעוס"ע ח"ע סי' מ"ד ס"ת דחרש וחרשת אינם בני קידושין תן התורה בין נשתו כיולא בהן בין חרש שנשא פקחת בין חרשת שנישאת לפקח אבל חכמים תקנו להם נישואין ולפיכך

אין חייבין עלי' משם תלוי. דניחא ספק ל"ל כיה כו דעת ספק לין כו, וכדא עליה בחשם תלוי דודאי לין לו שום קנין מן כתורה: **מאי** קמ"ל וכו'. בגמ' ליתא מסייע ליה: **והתורם** את שחינו שלו. ולא נוכו בעה"ב דשליחות יליף לה מחשם גם לחם (קידושין דף מ"ח) מה לחם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם: **תפרי** שחרס וכו'. דבעינן מה לחם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, וקחני מיכו דחרש לין תרומתו תרומה ומוחרת לזר וליכא ספק דאי ספק כוח תרומה ויחזור ויחרוש מיבעיא ליה: **אלא** שמואל כר"ח סבירא ליה. בגמ' כוח דאמר כר"ח, כלומר מכח לח חסייעיה דגבי תרומה ס"ל שמואל כר"ח דספק כוח וגבי משחו חט"ג דספק כוח לינה בחשם תלוי, דגבי חשם תלוי כחיב לחת מכל מלות ה' (ויקרא ה') וקרינן מלוות דמשמע חדא מחרתי שים כיתר ולימור לפניו כגון משחו ות"ח עמו בבית וסבור לין שם חלא משחו ובא על החחת ולבקר נמלא שחיכן ולא ידע על אי זו בא וכן חלב ושומן לפניו וסבר שחיכן שומן ואכל אחת ולבסוף נודע לו שהחחת חלב ולא ידע אי זו אכל, דאי ידע מייתי חטאת נקבה וכל הכו ואפי' בא דנקט ושחחת דלא ידע מביא חשם זכר בכסף שקלים, אבל הכא שהספק תלוי בחחיכה אחת ספק ליסור ספק היתר לא מייתי חשם תלוי: **נמצא** על שלה לאחר זמן. (נדה י"ד ע"ב) לאחר לוחיוס עמחים מספק שניהם שבשה ימים ומיכו עומחת ספק כוח לחלות אבל לא לטרוף: **וחייבין** בחשם תלוי. תנמלא לאחר לוחיוס קאי דקחני במחני' ופטורין מן הקרבן: **חתיכה** משתי חתיכות. דכחיב בחשם תלוי אחת מכל מלות ה' וכו"ל: **ואיבא** דאמרי שמואל נמי. יבמות קי"ג שם ולימא דאמרי אמר ר' חייא בר אשי אמר שמואל אשת חרש חייבין עליה משם אמר שמואל אשת חרש אין חייבין עליה אשם תלוי, מאי קא משמע לן תנינא חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה ואלו הן חרש שוטה וקטן והתורם את שאינו שלו ונכרי שתרם תרומתו של ישראל אפילו ברשותו, לרבנן הכי נמי דאחרש לית ליה קנין מדאורייתא כלל, קנין דרבנן בעלמא הוא דקניא ליה בתקנתא דרבנן, אלא שמואל כרבי אלעזר סבירא ליה דאמר תרומת חרש ספק היא ספק קנין דאורייתא הוא דאית ביה, ואפילו הכי איסור ספק אשת איש איכא קרבן דאשם תלוי לא מייתי, דבעי שמואל דעד דאיכא חתיכה משתי חתיכות, ולא סבר לה כרבי אלעזר בהא דרבי אלעזר לא בעי חתיכה משתי חתיכות, ואף על גב דאיכא חד תנא דרבי אלעזר דקתני (כריתות יח.) ספק אי בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון יוציא והוולד כשר וחייבין באשם תלוי ואף על גב דליכא חתיכה משתי חתיכות, מוקי לה שמואל כרבי אלעזר והוא סבר לה כאידך תנא דכל היד דתנן (נדה מד:) נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן, ותני עלה וחייבין באשם תלוי, ותנא דמתניתין סבר בעינן חתיכה משתי חתיכות. ואיכא דאמרי שמואל נמי חייבין באשם תלוי אמר, דסבירא ליה כרבי אלעזר בתרוייהו, סבר לה כרבי אלעזר דאמר אשת חרש אית בה ספק קנין דאורייתא הלכך הויא לה ספק אשת איש, ומיחייב לה עלה נמי אשם תלוי דסבר לה כרבי אלעזר דלא בעי חתיכה משתי חתיכות. ע) **ומתניתין** דקתני שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי נכריות פקחות מת חרש

משנה הלכות

חס בא פקח וקדש משת חרש כפקחת כ"ז מקודשת לשני קדושין גמורים ונותן גט (כלומר החרש) וכיון מוחרת לבעלה החרש, ושוטה ושוטית לא חקנו להם קידושין כלל לא מד"ת ולא מדברי סופרים ל"ש עם כיולא בהם ל"ש עם פקחים ודוקא שוטה גמור אבל חם דעתו לעולה חט"פ שכיון דלה וקלוטה הרבה וכן טחים חלים וטחים שוטה ולא ידענו הטח שטומד בדעתו חושבין לקידושין רבינו ירוחם ורמ"ח ח"ט סי' מ"ד.

ולענין חי לחרינן בחשת חרש שקדשה פקח כשם שחסורה לבעל כך חסורה לבועל נחלקו בו החחרונים ז"ל חם בא עליה הפקח קודם שגרשה החרש מיין ב"ש סי' מ"ד סק"ב דחוסר וב"ח כחב כיון דליכא ליסורא דאורייתא לא קנסינן ומיכו בש' בית מהיר כחב דנעלם מחרוייהו דברי הרמב"ם פ"י מה"ג הלכה ה' שכ' וכן הדין בחשה שבאו עדים שמת בעלה ונשאת ואח"כ בא בין שהיה פקח בין שהוה חרש שחין קדושין גמורים חלא משניהם ולריכה גט מזה ומזה ואסורה על שניהם עולמית וכוא מירושלמי ע"כ. עוד הביא שם בחשת חרש שזינתה שהמל"מ פי"ח מה"ח כחב בשם מוהר"י בחשחן דחשת חרש שזינתה מוחרת לבעלה ודעתו להשוחה ליבמה לשוק ע"ש ולפי ספיקת המל"מ חולי כי' לפשר ליבב נמי דברי הב"ש והב"י שנחלקו ולא דמי לירושלמי שהביא הרמב"ם דהתם מיירי בטעתה לו בטענה שבעלה מת ומשום לא פלוג בין פקחת לחרשת חמרו חלא מזה ומזה וכל הדרכים בה חבל הכא שנתקדשה לאחר ברלונה הו"ל כזינתה ועדיפא מינה שמעלה ברחשון ורולה לנחת ממנו לגמרי ח"ל נתקדשה לשני לפשר כה"ג דהב"ג מוחרת לשני ודו"ק.

ע) **ומתני'** דקתני שני אחים. במשנה (קי"ג ע"ב) ג' אחין חרשין נשואין לג' אחיות חרשות לו

בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת או חולץ או מייבם אלמא אשת חרש בת חליצה ויבום היא, לא תימא רבי אלעזר היא דאמר אית ליה ספק קנין דאורייתא אבל לרבנן לא, דמשוו ליה לחרש כשוטה וקטן ואשת חרש כאשת שוטה וקטן דקתני בהו (יבמות קיב:) שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן הייבום, אלא, שוטה וקטן היינו טעמא דנשיהם פטורות משום דלא תקינו להו רבנן נשואין, אבל חרש דתקינו ליה רבנן נשואין לא מיפטרא אשתו בלא יבום, דהא קטנה דנשואין דידה דרבנן ניהו ולא קא מיפטרא, מחליצה ויבום, ולא עוד אלא דקיימא לן כרבי יהושע דאמר (שם קח.) הרי היא כאשתו לכל דבר קא ירית לה וקא מיטמא לה וקא מוכיל לה בתרומה ואף על גב דקא עקר דאורייתא, וכל שכן יבום דמוסיף הוא ולא מעקר קא עקר. האי לענין חליצה ויבום ונשואי, חרש וקטנה כי הדדי ניהו, עא) אבל לענין תרומה אף על חלוי. וכגמ' נעמ רב לפי טעמא דר"ח מפוש דפליטת ליה דחרש דעתה קליטתה כוח וחלה דעתה כוח לו ס"ל מפוש דעתים חלים ועתים פוטה נפ"מ להוליח לפתו נגע ועלתה בחיקו: קטנה דיבוחין דידה דרבנן. כלומר קטנה יחומה שמת לפיה לו יחומה בחיי הלב שקידשה לפיה ונתגרשה ושוב נשאה לחים: קיי"ל כר' יהושע. ועע"ג דכגמ' לפר רבי נרחין דברי ר"ח מדברי ר' יהושע שר"ח כפוש מדוחיו בקטנה ור"י חלק כלכה כר"י: וקא מוכיל לה בתרומה ועע"ג דקא עקר דאורייתא. נרחה דעקר דאורייתא לפטמא לה קאי דאלו תרומה בזמן כזה דרבנן וקטן לוכל נבלות היא ומיהו כיון דכתב וקא מוכיל לה בתרומה וקא עקר מפמע דעלה קאי כלומר תרומה דאורייתא ועיין רמב"ם פ"ו מהרומות ה"ג דמפמע נמי דאוכלת תרומה דאורייתא, וגם מדיוק לפון רבינו שכתב וקא מוכיל לה מפמע לכאורה דנותן וספי לה בידים, וברפ"י פי' ומיטמא לה אם כהן כוח ועע"ג דיפוחין דידה דרבנן הא לוקימנא בהאפה כיון דיריח לה הויא כמת מלוה ע"פ מפמע דדוקא דרבנן החירו ולכן כתב רבינו על תרומה, ועיין בפמוך שכפניר מפוש דקנין כספו כיא וב"י ועיין ח' הרפב"א גיטין נ"ב ע"ב: האי לענין חלילה ויבום וכו'. כלומר דחרש וקטנה תרוייהו יפוחי דרבנן ניהו ואפ"ה חלקוהו חז"ל לענין דינא דאכילת תרומה, קטנה

משנה הלכות

לפתי לחיות פקחות או לפתי לחיות לחת חרפת ולחת פקחת או ג' לחיות חרפות נפוחין לפני לחין פקחין או לפני לחין חרפין או לפני לחין לחד חרש ולחד פקח כרי לאו פטורין מן כחלילה ומן כייפוש וכו' שני לחין לחד חרש ולחד פקח נפוחין לפתי נכריות פקחות מת חרש נעל פקחת מכיעפה כפקח נעל פקחת או חולן או מייפש מת פקח נעל פקחת מה יעפה חרש נעל פקחת כונס ולינו מוליח לעולם, ובעפ"ע ל"ע סי' קע"ב סי"ג שני לחיים לחד פקח ולחד חרש נפוחים לפתי נפיים פקחות מת חרש נעל כפקחת לחיו כפקח רלה חולן רלה מייבש מת פקח נעל כפקחת לחיו כחרש לינו יכול לחלון וכונס ולינו מוליח לעולם עכ"ל.

עא) **אבל** לענין תרומה כו'. נגמ' (קי"ג ע"ל) ומ"ם קטנה לאכלה בתרומה ומ"ם חרפת דלא לאכלה בתרומה דחנן (גיטין נ"ב מדיוח פ"ו מ"ע) כעיד ר' יוחנן בן גדגודא על כחרפת שכשיאה לפיה פיולאה נגע ועל קטנה בת יפראל (ולינה יחומה) שנפתה לכאן שאוכלת בתרומה ואלו חרפת לא לאכלה ומפני גזירה שמא יאכיל חרש בחרפת, וליכול קטן לוכל נבלות כוח גזירה שמא יאכיל חרש בפקחת, וחרש בפקחת נמי ליכול בתרומה דרבנן (פי' דהא לית ליה נפוחין מדרבנן) גזירה דלמא אתי לאוכלה תרומה דאורייתא, אבל קטנה

דלא אכלה אלא בתרומה דרבנן כדאמר בהאפה רבה (לעיל דף ל') לא גזרינן אטו דאורייתא כיון שאינה לכלל גדלות חוס' שם, אבל רפ"י גיטין נ"ב פי' דאבל קטן לא גזרינן משום דל"ל נפוחין, ועיין בג' הב"ח בחילוק ביניהו.

איברא דרלינו מאלוקת הראפונים ז"ל בקטנה שנפתה לכאן י"ל דרק בתרומה דרבנן אוכלת אבל בתרומה דאורייתא לינה אוכלת דאקילו בה רבנן בדרבנן וכמ"ש גם רפ"י ועיין מאירי יבמות ק"ת. ומיהו האוס' שם ועיין בתוס' הרא"ש והריטב"א קי"ג שלדעת האומר קטן אוכל נבלות אין ב"ד מנוין עליו להפריש אוכלת אף בשל תורה אלא דאפילו לדבריהם אין מאכילין אותה בידים כמו שאמרו לא תאכלום לא תאכילום, אבל בתרומה דרבנן מאכילין אותם אף בידים.

והנה רבינו נתן לן טעם אחד לאחד בין חרש לקטנה דאע"ג דאחרוייהו נפוחין דרבנן ואפ"ה חרש לינו מאכיל משום דבתורה קנין כספו אוכל בתרומה כאיב ובגברא אלא רחמנא ואפ"ה חרש אף שאקנו לו רבנן קידושין אבל אין לו קניניס ואלו בר קנין הוא מדאורייתא שפיר לא הוה קנין כספו ואינה אוכלת אבל

גב דחרש וקטנה נשואין דרבנן נינהו, חרש שאני, דאילו חרש לא מוכיל בתרומה דתנן (שם סז:) העובר והיבם והארוסין והחרש ובן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין בתרומה אלמא חרש לא מוכיל בתרומה, ואילו קטנה אכלה כדקתני (גיטין נה.) ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה. ומאי שנא, משום דקנין כספו כתיב (ויקרא כ"ב י"א) בגברא תלא רחמנא, חרש כי נמי תקינו ליה רבנן נשואין, הוא לאו בר קנין הוא, קטנה לכהן פקח כיון דקניא ליה בתקנתא דרבנן וגברא בר קנין הוא אכלה. וחרשת דמינסבה לכהן פקח אף על גב דתקינו לה רבנן נשואין וגברא בר קנין הוא משום גזירה לא אכלה, כדאמרינן (יבמות קיג.) גזירה שמא יאכיל חרש לפקחת, כיון דחרש וחרשת כהדדי נינהו אי אמרת חרשת לכהן פקח אכלה בתרומה אתו למימר חרש דנסיב פקחת אכלה. חרש וקטן מייבמין ולא חולצין, **עב)** **החרשת** והשוטה מתייבמות

בח ישראל שנשאת לכהן לוכלת בתרומה, ואלו חרש שנשא פקחת בין גדולה ובין קטנה אינה לוכלת בתרומה: **והחרש.** אינו מאכיל אי בח כהן לישראל כיון פסול לב דהא קניב בתקנתא דרבנן ואי בח ישראל לכהן כיון לא מאכיל קנין כספו אמר רחמנא וכאי לאו בר קנין הוא גמ' ס"ח ע"ח: **ועל** קטנה וכו' דקנין כספו כתיב. בגברא אלא רחמנא וגדול שקנה לקטנה אפי' מדרבנן

מיכו קנין כספו אינה שכרי בגברא אלא רחמנא. אבל חרש אאו בר קנין הוא דאין בו דעת והא דקידושיו קידושין מדרבנן כיינו מתקנתא דרבנן ואא מדין קנין: **וחרשת** דמינסבה לכהן פקח. דהכא אינה תרתי לטיבותא גברא פקח ובר קנין, ותקנו רבנן קידושין מן הדין כיהב לוכלת בתרומה, אלא משום גזירה לא אכלה, שמא יאכיל חרש בתרומה, ובגמ' ואיכול קטן לוכל נבילות הוא ומשני גזירה שמא יאכיל חרש בפקחת, וחרש בפקחת נמי ליכול בתרומה דרבנן גזירה דלמא אתי לאוכלה בתרומה דאורייתא ע"ש. ועיין רש"י יבמות קי"ג גזירה שמא יאכיל חרש בתרומה ובחוס' שם ד"ה דילמא, ובגיטין נ"ה סד"ה ואל אמאי לא גזרו בתרומה דרבנן אטו תרומה דאורייתא, ורבינו המלה בזה דהכל אאוי בגברא וכיון דגברא בר קנין הוא אין לגזור וכבן, ועיין הגהות בן אדי' ודו"ק: **חרש** וקטן מייבמין ולא חולצין. וקטן מיירי מבן ט' שנה ומעלה שביאתו ביאה:

משנה הלכות

קטנה לכהן פקח כיון דקניא לב בתקנתא דרבנן וגברא בר קנין הוא לוכלה וחרשת דמינסבה לכהן פקח תע"ג דאקינו לב רבנן נשואין וגברא בר קנין הוא משום גזירה אינה לוכלת ולפי ביאור דעת רבינו נראה לכאורה דקטנה לוכלת אפילו בתרומה דאורייתא כיון דקנין כספא קרינן לה אלו נמלא דאזיל בשיעת אאו' אלא מטעם אחר משום דגבר בר קנין הוא ומכני קנין דרבנן דלקרי קנין כספו ונפ"מ בכהן הקונה עבד במעות שהם שלו דרבנן וכגון שקנאן בד"א שלו ועיין ת"ע לענין המקדש בכסף כזה או בגזל מכו"ס לדעת הירחים שאינו חייב להחזיר והכסף אינו שלו ועיין אבנ"מ סי' כ"ח ובמג"א הל' סוכה ודו"ק.

עב) החרשת והשוטה וכו'. תוספתא (פ"ד ה"ד) יש חולצות אך מיבמות מיבמות ואא חולצות לא חולצות ואא מיבמות וכו' החרשת והשוטה מיבמות ואא חולצות וכדיתה הרי"ף והרא"ש סוף"ק ח"ר יש חולצות וכו' החרשת והשוטה מיבמות ואא חולצות וכתב הגמק"י חרשת ושוטה מיבמת דתקינו להו רבנן נשואין ואא חולצות דאין להן דעת לקרות ולחלוץ ט"ה. ול"ע דהרי כבר אמרנו דשוטה לא תקינו לה רבנן קידושין כלל בין שוטה ושוטה ובין פקח שנשא שוטה או שוטה שנא פקחת לא תקינו להו רבנן קידושין דאין אדם בר עם נחש בכפיפא אחת ועל החרשת כבר כתב רבינו שתקינו להו רבנן קידושין וכמ"ש בסמוך אבל בקטנה קשה ולשון הגמק"י דתקינו להו רבנן נשואין משמע לחרוייהו ל"ע.

ועל עיקר דברי התוספתא לא קשה די"ל דהתוספתא מיירי בשוטה שנשתטית לאחר שנתקדשה כגון שנשאה בעלה פקח והיא פקחת ואח"כ נשתטה ומת בעלה דקידושיה קידושין גמורין או קטנה שבאיה לביה ועיין יבמות ק"י ע"ב והכתן נתחרשה יוליא נשתטית לא יוליא נתחרש כוא או נשתטה לא יוליא עולמית וע"ש שם במשנה דף קי"ב ע"ב ובמס' גיטין ע"א ע"ב ויבמות קי"ג ע"ב ת"ר ילתק דבר תורה שוטה מתגרשת מידי דכוה לפיקחת בעל כרתה ומה טעם אמרו אינה מגורשת אלא יהבגו בה מהבג בפקר ופריך כיכי דמי לילימא דיודעת לשמור גיטה ויודעת לשמור עלמה מי נהגי בה מהבג בפקר אלא דאין יודעת לשמור לא גיטה ולא עלמה ד"ה שוטה מתגרשת והא אמר ר' יהאי ונתן בידה (דברים כ"ו) מי שים לה יד לגרש עלמה ילתה זו שאין לה יד לגרש עלמה ותנא דבי ר' ישמעאל (שם) ושלתה מביאו מי שמשלתה ואינה חוזרת ילתה זו שמשלתה וחוזרת אא לריכה דיודעת לשמור גיטה ולא יודעת לשמור עלמה ד"ה שוטה מתגרשת דהא יודעת לשמור עלמה ואמור רבנן אא ליפקא אלא יהבגו בה מהבג בפקר אמר אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה

ולא חולצות. חרשת לא מציא חלצה אלא מתייבמה, ולבתר דמתייבמה אי בעי לאפוקה מצי מפיק לה. וכן חרש לא מצי חליץ אלא מייבם, ובתר דמייבם אי בעי לאפוקה מצי מפיק לה, והני מילי דנפל קמיה מאחיו חרש, אבל חרש דנפל קמיה פקחת מאחיו פקח כיון דתפשי ליה לאחיו קידושי מעליי בגוה, כונס ואינו מוציא לעולם. לענין מחלץ חרש וחרשת כי הדדי נינהו תרוייהו לא מצו חלצי אלא יבומי מייבמי לפי שאינן בואמר ואמרה, אבל לענין אפוקי, חרשת דנפלה קמיה פקח בין מאחיו חרש ובין מאחיו פקח, כונס ואם רצה להוציא יוציא, אבל חרש דנפל קמיה פקחת, אי נפל קמיה מאחיו חרש מצי מפיק לה בתר דמייבם, אבל מאחיו פקח לא מצי מפיק לה לעולם. ומנלן דפקחת דנפלה קמי חרש מאחיו חרש מצי מפיק לה, דתנן (שם קיב:) שני אחים חרשים נשואין לשתי אחיות פקחות או לשתי אחיות חרשות או לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת, וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים פקחים או לשני אחים חרשים או לשני אחים אחד חרש ואחד פקח, הרי אלו פטורין מן החליצה ומן היבום, ואם היו נכריות יכניסו, ואם רצו להוציא יוציאו. ומנלן דמאחיו פקח לא מצי מפיק לה, דתנן שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואין לשתי נכריות פקחות, מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת, או חולץ או מייבם, מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת, כונס, ואינו מוציא לעולם. שני אחים פקחין נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת, מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת, כונס, ואם רצה להוציא יוציא. מת פקח בעל פקחת, מה יעשה פקח בעל חרשת, או חולץ או מייבם. שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת, מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת, כונס, ואם רצה להוציא יוציא. מת פקח בעל פקחת, מה יעשה חרש בעל חרשת, כונס ואינו מוציא לעולם. תלת דנכריות רישא דקמייתא וסיפא דתנייתא דקא תני בגוייהו או חולץ או מייבם דהויא להו פקחות קמי פקח ופקח קמי פקחת כי כולהון נשי דעלמא דאו חולץ או מייבם. סיפא

חרשת לא מציא חלצה. וכן חרש דאין נותנין: שני אחים חרשים נשואין לשתי נכריות יכניסו, ואם היו נכריות יוציאו. מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל חרשת, או חולץ או מייבם. שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת, מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל חרשת, כונס ואינו מוציא לעולם. תלת דנכריות רישא דקמייתא וסיפא דתנייתא דקא תני בגוייהו או חולץ או מייבם דהויא להו פקחות קמי פקח ופקח קמי פקחת כי כולהון נשי דעלמא דאו חולץ או מייבם. סיפא

משנה הלכות

נשחטית לא יולית וגבי דידיה לא יולית עולמית מ"ם הכא דקתני עולמית ומ"ם כחס דלא קתני עולמית אלא ש"מ הא דאורייתא הא דרבנן.

ונחלקו רש"י ור"ח בקטנה אי מחגרשת ע"י אביה דעת רש"י דאפילו ע"י אביה אינה מחגרשת דכל קטנה שאינה יכולה לשמור את גיטה משמע אפילו ע"י אביה ור"ח פליג דהא ר' יוחי מפיק לה הכא מונתן בידה מי שים לה יד לגרש את עצמה יאמר זו שאין לה יד לגרש וכיון שים לה אב הרי ים לה יד דאפילו נערה אין היא אין אביה מקבל גיטה, והניא ר"ח דאביה מירושלמי דפירקין דקאמר כחס נשחטית לא יולית דבי ר' יוחי אמרי מפני גרירה פי' שנגררת אחר כל אדם ונוהגין בה מנהג הפקר כו' ר' נחמיה בשם ר' יהודה אמרי תלתא מילי אינה יכולה לשמור את גיטה מפני גרירה מותר כיון דליכא אלא חשש איסור דרבנן שלא ינהגו בה מנהג הפקר אם עבר וגירש הרי זה גט למ"ד לפי שאינה יכולה לשמור את גיטה אסור פי' מדאורייתא הא דרבנן.

אין הגט גט ועוד אינה בייאוה יש לה את מ"ד מפני גרירה אין האב יכולה לשמור מן הפקר ומ"ד משום שאינה יכולה לשמור את גיטה יש לה את אביה יכול לשמור את גיטה מ"ם בתריכות. ועיין בהגהות הגר"א שם דכן הוא דעת הרא"ם וס"פ אבל הרא"ש והרשב"א גרסי בעבר וגירש להיפוך דלמ"ד משום גרירה אסור דעשאוהו כשל תורה ומ"ד לפי שאין מותר בדיעבד ניכולה לשמור גיטה אבל לכתחלה מודה דאסור משום אחלופי ועיין ביאור הגר"א אה"ע סי' קי"ט ס"ק י"ב.

ולדידן מיהו ע"כ מה שכתב רבינו החרשת והשוטה מחיצמות היינו בשוטה שנתקדשה קידושין גמורין או ע"י אביה או ע"י עצמה ופקחת ונשחטית ועיין אה"ע סי' קמ"ב סי"א החרשת והשוטה והקטנה מחייצמות ולא חולנות ואם רצה היבם לגרש החרשת בגט אחר שיבטל תוקף כ"ז מגרש והכא סיים רוצה לגרש החרשת ולא השוטה דאין לה גט וכמ"ש בסמוך ובסעי' י"ב החרש שוטה וקטן אינם בני חליצה אבל מייבמין

סס: **ואפילו** שוטה ניבמה יבמ עליה קאי. ובטוש"ע סי' קע"ב סי"ב חרש שוטה וקטן חיכם בני חלילה אבל מייבמין, דאשה כקנו לו מן כשמים, כנס דשוטה לא חיקנו לו ניאותין ושוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשותיכם פטורות מן החלילה וכיבום דלאו בני קידושין ניהכו: דקמייתא וסיפא דתלית'תא דקא תני כונס ואינו מוציא לעולם, **עג)** דפקחת קמי חרש מאחיו פקח מיחלץ לא מצי חלין דלית'ה בואמר, אלא מייבם יבומי, ואינו מוציא לעולם דיבם במקום בעל קאי, ואפילו יבם חרש או שוטה מן שמיא רמיוהא קמיה, ואף על גב דחרש מדאורייתא לאו בר נשואין הוא ורבנן הוא דתקינו ליה נשואין, ושוטה, אפילו מדרבנן לית ליה נשואין ואי מאית שוטה איתתיה לאו בת יבומי היא. לענין יבומי אינהו נשי דאחרינ'י היכא דנפלה קמי חרש ואפילו שוטה ביבמה יבא עליה קאי, אבל פקחת קמי חרש מאחיו פקח אי נמי מאחיו חרש ונסבה כשהוא פקח ולבסוף נתחרש כיון דתפסי ליה לאחוה קידושי מעליי בגוה ונפלה קמיה חרש כונס ואינו מוציא לעולם אי אחיו פקח ונתחרש הוה, כי היכי דאחיו לא מצי מפיק, דתנן נתחרש הוא או נשתטית היא לא יוציא עולמית הוא נמי לא מצי מפיק, דחרש ברמיזה הוא דמפיק היכא דכונס ברמיזה מפיק ברמיזה כי היכי דעיילא הכי נפקא, אבל לאפקועי קידושי דאורייתא ברמיזה לא מצי מפקע וכל שכן דנפלה ליה מאחיו פקח דלא מצי יבם חרש

משנה הלכות

וכו' ובסעי' ט"ז אשה קטן ואשה כשוטה פטורות מן החלילה ומן הייבום אבל אשה כחרש והזקנה והעקרה וכו' וכוח ט"ד שכתבנו דבסי' י"ח מיירי בשוטה שנתקדשה ויש לה קידושין ובסעי' ט"ז מיירי בשוטה שנשאה שאין לה קידושין כלל.

וקצת נסתפקתי בקטנה יתומה שתקנו לה חכמים קידושין שלא ינהגו בה מנהג הפקר אם תקנו לה כעין קידושי אב ולכן כמו שהאב אם מקדשה אפילו אין בה דעת והיא שוטה מקודשת והכ"נ בקדשוה אמה תקנו לה קידושין ואפילו היא שוטה ומשום לא פלוג בין קטנה לקטנה והא דאמרו שוטה אין לה קידושין כלל בין שוטה לשוטה ובין פקח שנשא שוטה כיינו שוטה גדולה שאלו בקידושי עלמה אין לה קידושין או דילמא בשוטה לא תקנו חכמים כלל ואפילו קטנה דאין אדם רע אם נאם ולא בא קידושי תקנתא דחכמים היא ולא פלוג בשוטה בין קטנה לגדולה אף דאניה אם הוא אי יש לו כח לקדשה מד"ת מ"מ חכמים לא תקנו לה כלל כיון דלאו בא קבולי תקנתא הוא וחכמים מתקנין לתקן ולא לעוות. ואי נימא דבקטנה תקנו בכל אופן יש ליישב דברי הגמק"י שכתב האשה ובשוטה דתקינו להו רבנן נשואין דמשמע גם לשוטה וגם מש"כ תולעות דקאי אחרשת ושוטה שתקינו להו רבנן נשואין ול"ע, ועיין עוד לעיל אות ס"ח.

עג) דפקחת קמיה חרש מאחיו פקח וכו'. יש להבין למ"ד זיקה דרבנן וכנראה דהכי קיי"ל ח"כ כשמת אחיו של חרש זה פקעי לה קידושי פקח, ואחמת קיי"ל דשומרת יבם שזינתה חינה חייבת כאשת איש אלא דלאו בלאו דלא תהיה אשת איש לאיש זר יבמה יבא עליה (שוטה כ"ז ועוש"ע ח"ע סי' קנ"ע ס"ג), וגם לא נאסרה על יבמה אם כוח ישראל וי"ח שהיא אסורה לבועל משום קנסא (נ"י פ' כאשה) ובש"ג כאב דאף ליבם אסורה ולא כהיאו בש"ע וגם על זה כתב"מ ספ"ב מאוטה שדא בה נרעא דמינן ליה להגמ"י לגזור גזירה זו מ"מ מבואר דאין לה דין א"ח ח"כ כשבא עלי' יבם ארש הרי אין לו קידושין מכ"ת וכיון דמלוח יבום קיים נימא כשם שכנס ברמיזה כך יוליא ברמיזה.

אמנם דא בורכא הוא דהנה המרי"ק שורש קל"ע הביא מחלוקת אי ניאה ניבמה הוא מדין קידושין דדעת האוסל דניאה ניבמה אינה מדין קידושין אלא קנין אחר ושאי שמות הן קדושין לאוד ויבוש לאוד, ודעת המרי"ק דיבוש הוא מדין קידושין. וביבמות ל"ב ע"ב נחלקו רב ושמואל אי יבמה תפסי בה קידושין מזר ובאום' דף מ"ט אם ע"ב דלרב אין קדושין תופסין דהו"ל כעו"ב ועבד שאין בה קידושין לשום אדם וליבם נמי לאו בא קידושין הוא אלא ניאה הוא דאיא בה. אבל רש"י יבמות נ"ב ד"ה נתן לה כאב וז"ל ואומר לה כאקדשי בעלמא יבמין ואע"פ דיהיב לה מידי לאו קדושין גמורין הן ככדושי תורה שהרי אין קדושין תופסין בעלמא אם ואתורה לא האירה לו לעשות כאשה ונראיה אלא כסדר המלוה וניאה הוא דכאב רחמנא ע"כ. נראה דיבמה לאחר מיתת בעלה אבאי אשת אח מקרי ודין אשת אח לה אלא שבאורה האירה ע"י יבום. ועיין רש"י קידושין דף ד' ע"ב ד"ה מה ליבמה שכן זקוקה ושומדת לזה מחמת קדושי המת ואין ניאה אלא לגמור אבל קנין דמעיקרא לא ובאום' כניאו דברי הר"ח משנ"א שכן זקוקה ושומדת וניאה זו אינה עושה קידושין אלא גומרת קידושי ראשון ומשום דאשכחן ניאה גומרת לא נאמר שאקנה אחלת קנין אכ"ל.

מפיק לה. וחרש וחרשת לא מיבעיא לכתחילה דלאו בני חליצה נינהו אלא אפילו איקרו וחלוץ חליצה פסולה היא ולא מישתריא בה לעלמא, (שם קו:) ואף על גב דקריאה מצוה בעלמא היא ועכובי לא מעכבא, ראוי לקרות מיבעא בעינן כדרבי זירא, דאמר רבי זירא כל הראוי לבילה בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. עד) ושוטה דקתני דמיבמי ולא חלצי רבינו ולא משחריא נכ לעלמא ומיכו נפסלה לחחין: דקריאה מלוה בעלמא היא. (ק"ד ע"ב) חמר רבא כשחא דחמרת קריאה מעכבת לפיכך חלם וחלמת שחלנו חלילתן פסולה ומחניחין כר' זירא דחמר ר' זירא כל כרחוי לבילה חין בילה מעכבת וכל שחין רחוי לבילה בילה מעכבת (מנחות ק"ג ע"ב) ועיין רש"י ותוס' יבמות כג"ל: ושוטה וכו' דלחו בר חליצה הוא ולחו בר חליצה פסולה היא. כיון עלמה חיגה נפטרת בחלילתה כדחמרינן (יבמות ק"י), וחין לה חקנה חלח בייבום, ולריכה חלילה משחר לחין חם יש ככל חלילה פסולה שחוזרת על שחר לחין, וזה שסייס

משנה הלכות

והנראה דלכחורה דבר זה חליל דחי ניחח דביחה הוח מדין קידושין וכדחת כמכריי"ק ח"כ כיון דקידושי חרש הם מדרבנן ולח חלים קידושי יבום מעלם קידושין דכמו בעלם בקידושין חרש חין לו קידושין מדחו' חלח מדרבנן ככ"ל לעניו יבום וממילח כמו שכנס כן יולית. חבל לדחת כפוסקים דיבום חיגו מדין קידושין חלח שחי שמות כן וקידושין לחוד ויבום לחוד ח"כ כגס דקידושין חין לו ליבם מ"מ שם יבום כיון דכחורה חייבו ביבום ח"כ קנחה מדחורייחת ע"י יבום זה, חלח דח"כ חקשה הח חרש לחו בר קנין הוח כלל וכמ"ש רבינו לעיל בחלוק דקטנה חוכלת בחרומה ולח חרש משום דקנין כספו כ' בגברא וחרש כי גמי חקיגו לי' רבנן נשחין הוח לחו בר קנין ח"כ ח"ח לו לעשות קנין כלל וכיחך ובמה קנחה וכלח בחורה כחשה נקניה כחיב ובמשנה (קידושין ג' ע"ח) כיבמה נקניה וקונה חת עלמה בגט ובמיחת כבעל וכיון דחרש לחו בר קנין הוח כיחך כיח נקניה.

ומידו כבר כחבחי בס"ד דמיחה חיגה מפקעת קידושין חלח מחרת ליבעת וכשמת כבעל לח נפקעו בקידושין חלח כחורה כחירה חשת כמת ליבת לבעל חחר עיין קידושין י"ג ע"ב וקונה חת עלמה בגט ובמיחת כבעל בעלמה גט דכחיב וכחב לה ספר כריחות חלח מיחת כבעל מגלן סברת הוח הוח חסרה והוח שרחה וכח עריות דחסר לכו ולח שרי לכו ושקו"ט עד חיחקש מיחה לגירושין מה גירושין שריח וגומרת חף מיחה שריח וגומרת וכגה כמו דגירושין לח מפקעי בקידושין חלח מחרת ליבעת מכחן ולכבעה חבל למפרע כיחה ח"ח עד שעת בגירושין ככ"ל לעניו מיחה מחרת ולח מפקעת חלח דביבום גילחה חורה שלח כוחרה ע"י מיחת כבעל לחחר וכיון שלח כוחרה נשחרו בקידושין כרחשונים נחקפס ובח כיבם וגומר קידושין רחשונים של חחיו כג"ל.

וביארתי כדברים במקום חחר בס"ד דבקידושין יש שני דיוים. ח', קנין שים לו בחשחו והוח מה שחמרה חורה בחשה נקניה כי יקח חיש חשה ויליף קיחה קיחה מעדה עפרון. וכב', קנין חיסור לכיות חסורה על כל כעולם כולו ככקדש וע"ז חומרים כרי חת מקודשת לי ככקדש עיין חוס' קידושין ג' ע"ב ד"ה דחסר לה ח"ע ככקדש ולכן חמרה חורה בחשה חיש שזוחה ומעלה בו מעל שכיח לשון מעילה בקדש וכחרכחי בזה במקום חחר וכגה חיסור זה דקדש לחחר מיחת בעלה חזל לה דכרי לח יחדה עלמה חלח לבעלה ולח לחחר ח"ע כיון דחזל לה כבעל שבזמיגה עלמה לו חזל לה חלק כחיסור על קדש שכיה בה ומיכו לח פקעו הקידושין שכיו בה מבעלה כרחשון שכוח מדין קנין שקנה חותה בעלה כרחשון ח"ע יבמה כוח חליה לגודה בבעלה מדין קידושין וחליה משוחררת מלד ככקדש ולכן כבח עליה בלחו ולח בסקילה דכלחו כוח מדין הקידושין שכוח דין ממון וגזל וזה שחמרו רש"י ותוס' שכן זקוקה ועומדת לזה מחמת קידושי המת ובינם רק גומר בקידושין וכיינו חלק כחיסור שעכשיו בח עליה ומחייחדת לו והוח לחסרה מכשיו גם מדין חשת חיש.

ולפ"ז מובן שפיר דלף דחרש חין לו קנין ואין בידו לקנות מ"מ חשה זו כרי לחיו קנחה ומשמיש בקנו לו חשה וכביחה חיגה חלח לגמור כחיסור שחחייחד לו ולח לקנות מחחילה וכיון שחין לריך קנין חדש ביבמה לקנין קידושין דמה שקידש לחיו לח פקע גמלח יש בה קידושי דחורייחת ושפיר חשתו הוח שבקנו לו מן בשמים ע"י קידושי לחיו שביו קידושי דחורייחת ואין בידו לגרשה לעולם וכבן כי זה נכון בס"ד.

עד) ושוטה דקתני דמיבמי ולח חלני. יש לעיין לפמ"ש לעיל בשם כמחירי דפקח שנשח שוטה חו פקחת שנשחה לשוטה כו"ל בעילת זנות ואסור לקיימה ח"כ ביבמה נמי לחחי מיבם כיון דחין לה נשואין כלל, מוד יש לעיין כיון דשוטה לחו בר חיוב מלות הוח ח"כ גימת דכו"ל בכלל יבמה שחין לחי קורח בה יבמה יבח

גירושין הוא. ולכן מייבם ואינו מוליא עולמית, ולאחר שייבם לא מלי מגרש לה דשוטה אינו מגרש, עיין גיטין ס"ז ובטמ"ע ח"ע סי' קכ"ח, ועיין תוס' יבמות ק"ד ע"ד ד"ה והא ונע"ק: **אשתו** שמתה מותר באחותה. וכגמ' ר' ע"ח סיים אמר רב יוסף כאן שנה רבי משנה שאינה גריכה, ופרש"י דזיל קרי בי רב הוא עליה בחייה שלא נאסרה באחותה אלא בחייה: **נפל** כבית עליו ועל בת אחיו. שכיון שמתו, ספק הוא מת תחילה ונפלו שחיכן לפני אחיו ליבום ופטרת גרתה משום גרת כבת ספק בת אחיו מתה דאשוה וכשמת נפילה ליבם לא כולי מותרת, ודע דמכאן רלי' ברורה דאוקי גחזקת ליבום, ועיין חכ"ל סי' ח' מה שנסתפק בזה: **העושה** מאמר ביבמתו. יבם שבא ליבם את אחיו תקנו חכמים לעשות לה מאמר כלומר מקדש ואח"כ בועל ונאלקו ב"ש וב"ה, ב"ש סברי מאמר קונה קנין גמור כקידושין באשה פנויה, וב"ה סברי דאינו קונה כה קנין ולא תקנו רק דלא ליאזי כבא על הפנויה או זונה, וכעי רבה (יבמות כ"ט ע"ב) מאמר לב"ש ניאותין עושה או לירושין עושה, כלומר כאי קנין גמור שקנה, ואל"ל רבה כל כעושה מאמר ביבמתו פרחה ממנו זיקת יבמין: **וחלה** עליו זיקת לירושין. וניאותין של אחר נשים ואם בא עליה ליבם לאחר שעשה בה מאמר בלא חופה לא קנה, ובח"י אם בעי רבא כאבו דלאו לעיעת ר' אליעזר דאמיל בעי דפיעת לן דלכל חרי ליכאי אינו עושה ניאותין דהאחת מקידושין גרע דלא סגי לה בגע כקדושין בעלמא וגאותין אבא עושה באמיה, אלא בעייאו לעיעת רב אמי דס"ל לב"ש מאמר קונה קנין גמור ע"ש. ול"ע קאי למה מביא רבינו הא דהעושה שגרשה לבאורה לאחי כב"ש דוקא וי"ל דהא דאמר שאני אומר קאי גם לב"ה, ועיין רא"ש יבמות פ"ב ע"ב: **אחיות** מוחזקות. דכי היכי דאשה מוחזקת בג' פעמים כך היא מוחזקת בשלש אחיותיה:

משנה הלכות

עליה כיון שהוא פטור מן המנות, ועיין חכ"ל סי' ח' מה שהאריך בזאת כיון דשמת נפילה נעשה אונן ופטור מן המנות אימת שהביא כל יבמה בכלל שאינה ראויה בשעת נפילה, ועיין תוס' ריש יבמות (ד"ה ואחות אשה) לעיין יבמה שהיתה נדה בשעת נפילה, ועיין יבמות כ"ז ע"ב וגדולה מזו בקשו דאין לך יבם שאין נעשה סריס שעה אחת קודם מיתתו וחפטר מיבום ואי' דאולשת הוא דנקטה ניב אגל כאן הרי פטור הוא.

ונראה לפ"מ שכתבו התוס' קי"ב ע"ב ד"ה דאין אדם דאע"ג דלא תקנו חז"ל ניאותין לעשות מ"מ כיון שניאסת לו כבר כשהיא פקחת תקינו רבנן שאינה מתגרשת כיון שאינה יודעת לשמור עלמה כדלקמן קי"ג ובכי היפסק בפוסקים ובש"ע, ואל"כ בכי נמי כיון שנשאה אחיו כשהוא שפוי בדעת ובכי היא נפלה לפני יבם וכו"ל כאילו קדשה כשהוא פקח ואינו יכול להוליאה, ואי משום דנימא דלא הוה רלויה בשעת נפילה ל"ל כמ"ש המכרי"ל בתשובה סי' ס"ו דשעה בר מלוה הוא אלא דפומיה הוא דכאיב ליה ל"ב כרי נפלה ליה בשעת נפילה למחוייב בדבר ושפיר מיבם ואינו מוליא לפי שאין בו דעת ובבן. ועיין לעיל אות ס"ח.

עה) אמר רבה בשאת דאמרת וכו'. יבמות ס"ד ע"ב גרסינן בתס ת"ש דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן מעשה בארבע אחיות בגפורי שאלה אשה ואת אביה ואת אחיה ואת אלישית ואת, רבינית באת לפני רבה"ג אמר לה אל תמולי ודלמא אי אחית אלישית נמי כוה אמר לה א"כ מאי אסברתיה דר"ח ודלמא הא ק"ל דאחיות מחזקות אמר רבא בשאת דאמרת אחיות מחזקות לא ישא אדם אשה לא ממשפחת נכפין ולא ממשפחת מגורעין וכוה דאיתחזק תלתא זימני וכו', סמך עלה אביי ואזל נסבה לאומה בראת דאיסי בריה דרב יצחק בריה דרב יהודה דנסבה רחבה דפומבדיתא ונכיב רב יצחק בריה דרבה בר בר חנה ונכיב ונסבה כוה ונכיב אמר רבא ומי אינא דעביד עובדא בנפשיה כי האי וכו'. ופרש"י דאחיות מחזקות דכי היכי דאשה מוחזקת בג' פעמים כך היא מוחזקת בשלש אחיותיה.

ובתב הריי"ף והסיקנא נשואין ומלקיות כרבי ויסחות ושור המועד כרשב"ג, והרא"ש כתב אמר רבא בשאת דאמרת אחיות מחזקות לא ישא אדם וכו' וכה דאיתחזק בתלתא זימני אבל בתרי זימני אקראי בעלמא הוא והסיקנא נשואין ומלקיות כרבי ויסחות כרשב"ג

לענין נישואין לאו בני נישואין נינהו, דתניא (שם קיב:) שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן היבום, ושוטה ושוטה כי הדדי נינהו. ואף על גב דלאו בני נישואין נינהו, לענין יבומי שוטה אשת אחיו, רחמנא רמה קמיה כדאמרינן, הלכך שוטה דנפלה יבמה קמיה כונס, דלאו בר חליצה הוא ולאו בר גרושין הוא. (שם מט.) **אשתו** שמתה מותר באחותה, גרשה ומתה מותר באחותה, נשאת לאחר ומתה מותר באחותה. יבמתו שמתה מותר באחותה, חלץ לה ומתה מותר באחותה, נשאת לאחר ומתה מותר באחותה. (שם סז:) נפל הבית עליו ועל בת אחיו ואין ידוע איזה מהן מת ראשון צרתה חולצת ולא מתייבמת. (שם כט:) העושה מאמר ביבמתו פרחה הימנו זיקת יבמין וחלה עליו זיקת אירוסין ונישואין. עה) אמר רבה (שם סר:) השתא דאמרת אחיות מוחזקות, לא

וכו'. וכקצו כרחשונים ז"ל כיות כי תון קיי"ל כרבי דבתרי כוי חזקה ממתי בעינן כתן ג' לחזקה, וכרשב"ם ז"ל כתב דכה דתמר רבח גבי תחיות וכיה דתחזקה ג' זימני תבל תרי תקרתי בעלמא דוקא דתחיות לה מחזקות תלה בתלתה זימני דחידוש כוה תבל תפשיב בתרי זימני כוי חזקה, ולדבריו בתחיות לעניו מילה כשליטית יכולה למול תת בנה ורק כרביעית לה חמול, וכנמק"י כתב דתט"ג דרבח כרבי ס"ל דבתרי זמני כוי חזקה שתי ככה דתפילו רבי מודה שתין לחוש במשפחה בפחות מתלתה זימני, וכטרוך לנר נקט דטת כנמק"י דכרשב"ם ס"ל וח"ח ילה לחלק בין תחיות דבתרי זימני מחזיקות, למשפחה כולה דבעינן שלש פעמים. וכן דייק מלשון המחבר יו"ד סי' רס"ג ס"ג דבתשב שמלה תת בנה ומת וכן תחותה מלה בנה ומת מחמת מילה גם שתר התחיות לה ימולו עוד תת בניהם ובח"ע סי' ג' ס"ז כתב לה יבח תדם תשב לה ממשפחת נכפין ולה ממשפחת מלורעין וכוה שהוחזק ג' פעמים, כתמנם במתירי חידש לחלק בין חולי דשכיחה ללה שכיח דחולי משום דלה שכיחה כוה דתקילו עד שלשה פעמים ולה מחלק בין משפחה לתחיות.

והגראה לפענ"ד דהנה כיש"ם יבמות כנ"ל פ"ו סי' ל"ג תתר שהביא מחלוקת רבי ורשב"ג ולתו דווקא בתשב תחת תלה תפי' בתחיות נמי דתמר ר"ח בר תבא תר"י מעשה בד' תחיות שמלה רתשונה ומת שניה ומת שלישית ומת רביעית בתת לפני רשב"ג וח"ל תל תמולי ותמר רבח כשתת דתמרת תחיות מחזקות לה יבח תדם ממשפחת נכפין וממשפחת מלורעין וכוה דתחזק תלתה זימנא תבל תרי זימנא מקרה בעלמא כוה ותסיקנא ניסואין ומלקיות כרבי וסתות ושור המיעוד כרשב"ג. נסואין כדתמר, מלקיות כדתנן מי שלקה וכו', וסתות דתנן וכו', עד שלש פעמים. וכתב הרי"ף והרת"ש ומסתברת דמילה ונסואין דבתרי זימני כוי חזקה דספק נפשות כוא להקל וכן ניסואין דקטלנית ע"כ ותע"ג דמשפחת נכפין ומלורעים נמי ספק נפשות כוא ותפ"כ פסק רבח דבעינן תלת זימני תף דס"ל לרבח גופיה כר' נסואין, מ"מ ככה שתי דתפי' רבי מודה שתין לחוש למשפחה תלה שהוחזק תלת זימני, וכ"כ בנימוקי יוסף, ומ"מ נרתה דגבי תחיות תף בתרי תחיות כוי חזקה תף לעניין נכפה ומלורע ע"ש. כנה מבואר מדברי כיש"ם ז"ל דמפרש לכו דלמשפחה תין לחוש רק בתלתה זימני וגבי תחיות בתרי כוי חזקה וזה כמ"ש תכס הנ"ל הגם כי מטעמא תחרינת.

ברם המק"ח סי' תס"ז תות כ' לעניו חטין שנתנקטו שכתב המג"א סקי"ב דתם נמלה ג' חטין חזקה דתיכה טובה ושמת ונתנקטו ותח"י הקשה עליו משכונת קנרות, ותמק"ח כתב דת"ל כיות לחוש גם בחטין כנמלתין בתוכן ג' חטין שלמתו דילמת תיכה טובה כיון דכוחזק ובדיקה לה מהני כיון דיבש ביבש תין בילה, לכן תידש דלה תמרינן חזקת ג"פ כ"ת בדתיכה דבר כגורם דמסתבר שיכיה כך ותקשה ותשכל מחייבים שיכי' כך, תבל בדבר שנופל במקרה ולינה דבר כגורם כמיסתבר כ"כ תין חזקה למקריים, ורתיה ברורה לזה מינמות גבי קטלנית דלמ"ד מטין גורס תין דין קטלנית בתרוסה וכן תין דין קטלן בגברי תלמת כל היכי דליכה גורם המסתבר ליכה חזקה. עוד רתיה מנדה דפליגי תי ווסתות דתורייתת תו דרבנן ותמתי כה חזקת ג"פ דתורייתת דכה יולתין בקמיע מומחה לר"ה בשבת תלה ע"כ בכה פליגי תי גורס המסתבר כוה ע"כ ע"ש. ולכתורה כס כס דברי המתירי דתלינן החזקה בדבר כמסתבר ושכיח דדבר כמסתבר ושכיח מילתת תדת כוה.

ובשו"ת כרשב"ח בתשב שבדקה בירקות ומלתה בכס תולעים ותחר שבלקה מלתה עוד שלשה תולעים וכתב כרשב"ח לתסור ולה מן כטעם דתרי זימני כוה חזקה שתלו בדקה ומלתה תולעת תחת ותזרה ובדקה ומלתה תחרת לה כוחזקה זו נכך לומר שוב תין לו בדיקה יותר ממה שבבדוק ותמלת שתים בבת תחת שתם תחה לומר כן כל שבודקת קודם שלק ומלתה ותזרה ובדקה ומלתה תחרת כלל תסור שכבר כוחזקו ותסרת כל בירקות שבעולם, תלה עיקר כעינן שכל שנמלתו תולעים מרובין בקדרה בין בפעם תחת בין בכרבה פעמים לריכין בדיקה יפה שהרי הוחזקו ירקות תלו בתולעים וכל שהוחזק לריך בדיקה ללתת מתותה חזקה וכשכן תיין ים לכן בדיקה יפה תבל במבושלין ומבולבלין ת"ת לבדקן ע"ש. והנה כתב הרשב"ח שלשה תולעים וכוחזק שלשה פעמים ולכתורה כיון דקיי"ל כרבי בתיסורים למה שלשה.

והאמנם מלתו פשר לדבר לקדום תחד מדבר בשו"ת פני' יו"ד ח"ב סי' כ"ב כתריך בדבר לתדש דלה מחזקינן מפירות לפירות שתם נמלת ג' לומקים מתולעים לומר דודתי כתליתו גם התחרים לה לתרינן להחזיק מפרי לפרי דשמת תלו הג' כתליתו והתחרים לה כתליתו דודתי בתבשיל תחד שנמלתו בו ג' תולעים יש לומר דיש בתבשיל זה יותר תבל להחזיק מפירי לפרי מנ"ל למה כדבר דומה לעדר של בהמות תו כלוב מלת טופות שבדקו ג' מכס ומלתו בכס עריפות של י"ח עריפות תין תנו לריכין בדיקה בעלמת, הכי נתמר כי הוחזק זה כעדר שכוח עריפה ותם תכלו שתר בהמות בלת בדיקה עריפה ודתי זו תיכה תורה ובבהמות לה מחזקינן תכדדי דכה תביהון דכלכו דילפינן מיכה דג'

נכפין. תולין: **איתחזק** שני פעמים מושכין לעניין סכנתא. שאם כתחזקה שני פעמים מושכין לכ ותניי שמתך על הא דרב יצחק דבשלשה פעמים לא כי' לו לסמוך, ועיין מגהכ"ג: **ואין** אדם דר. וליכא לתקן לו ישא אדם אשה לא ממשפחת נכפין ולא ממשפחת מצורעין, ולא אמרן אלא היכא דאיתחזק אבל לא איתחזק אקראי בעלמא היא. עו) אמר רמי בר חמא (שם קיב:) מאי שנא חרש וחרשת דתקינו להו רבנן נשואין ומאי שנא שוטה ושוטה דלא תקינו להו רבנן נשואין, חרש וחרשת דקיימא תקנתא דרבנן תקינו להו נשואין, שוטה ושוטה דלא קיימא תקנתא דרבנן ואין אדם דר עם נחש בכפיפה לא תקינו להו רבנן נשואין. (שם קט.) עז) שני אחים נשואין לשתי יתומות לחדם שידור עם נחש ודרכיה דרכי נועם, ומיהו כיכא שניחא לו כבר ונשחטית תקינו רבנן שהינה מהגרשת כיון שהינה יודעת לשמור את עלמה: **שני** אחין נשואין לשתי יתומות קטנות. מגהכ ק"ט ע"ח ובמגהכ גרס לשתי אחיות קטנות ועל

משנה הלכות

מחזקי היינו מפלוגתא דרבי ורשב"ג גבי מילה בשבת שמלה בנה ראשון ומת ב' ומת וג' ומת וכן בנשואין שבשבת בחזקת שבניה לו בעלה מתיס דהדבר תלוי בה שהוא מילדת כך מתיס לו שמלה לו מחמת בעליה וכן ג' לחיות שמתו בניכס והוחזקה במשפחה כדאיתא בגיטין ס"ד כי משפחה אחת רגילין לכיות בשבשה אחת ושוה, כדאמר התס ליכא משפחה דרבו דמת, אבל אס דרו בבית אחת כמה נשים בבריות ומלו ג' בניכס ומתו הכי נמי נאמר דכולהו אסורות למול זה לינו דחדא לא מחזקה לאחרתה וכן בכל מקום דמחזקינן מכח ג' כגון פ' כמולה תפילין בלוקח תפילין מפי מומחה ואס לקח אחד משני תנשים לא אמרינן כוחזק זה שלקח מהנשים כשרים ותפילו בדקו מה שלקח מג' תנשים כשרים תכתי לריך בדיקה מה שלוקח עוד מהנשים לאחרים וכן נמי לאמרינן בבהמות אי בפירות ושוב בניא דברי הרשב"א ודקדק דמנ"ל דשני ג"פ ולא ב' דבאחרי הוה חזקה ושוב כתב דהדר זה הוא עיון של שכיח ס"ס דברים בתריכות כי נעמו.

ועיין נדה ס"ו הרואה דס מחמת תשמיש משמשת פעס ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תחגרם ותבשת לאחר בשאת לאחר ורחתה ג"פ תחגרם ותבשת לשלישי רחתה ג"פ מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק עלמה והנה נמי אמרו ג"פ וג' תנשים ולא ב' ועיין עור סי' קל"ד יש שפי' שהוא כוסס דשני ג"פ וכתב הרשב"א בת"ה על בריייתא דרואה דס מ"ח בכולה גרסינן פעס ראשונה ושניה ושלישית ורשב"ג הוא דאמר בג' הוה חזקה דהכי פסקינן בוסס דהאי נמי בכלל ווסתות היא בפ' הבא על יבמתו (ס"ד ע"ח) ורש"י נמי פי' דברשב"ג אחית ומיהו התוס' כתבו דאפילו לרבי דמודה רבי בזה אלא כוי חזקה בתרי. ובסמ"ג כתב הרואה דס מחמת תשמיש ג"כ אסורה לשמש עוד עס זה בבעל אך יכולה ליבשת לאחר ואס רחתה כ"כ ג"פ מ"ח של זה אסורה לשמש לכל העולם עד שתבדוק משמע לכאורה דפסק כרבי ואינה מוחרת ליבשת רק לבניס וכתב הב"י דאפשר דס"ל דאא בריייתא אחית ברשב"ג ואין קיי"ל כרבי ע"ש, ולפמ"ש בפני' מובן דברי הבעבה דמגברת לגברת לא מחזקינן אלא דמי למשפחה ואחיות ומלחת אלא שכיחת הוא ולכן בעי דוקא ג' פעמים לג' גברת דאז כבר מושכין לה עד שתבדוק ודו"ק.

ולא כתב רבינו הגי לימחזק בשתי ובעוש"ע ס"ע סי' ג' ס"ז לא יצא אדם לא ממשפחת מצורעין ולא ממשפחת נכפין והוא שהוחזקו שלשה פעמים שיבאו בניכס כך מכ"ל וכ"כ שאר פוסקים פי' שנתחזקו שיבואו בניכס כך ג"פ ולכאורה נראה דאל כל מחלה שהחזקו ג"פ בכי הוא ועיין בהכ"י ס"ח סי' ל"ע שכתב דאין הלכה כרבי נגד רשב"ג אביו וכ"כ הגוב"י ק' סי' מ"ו ועיין עוד בהכ"י ס"ע סי' ג' לוח ח' וסי' ע' ובשו"ת בנימין זאב סי' מ' ובשו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' ל"ג דאה דברי בהכ"י ממה שכתב הרא"ש פ"ק דמ"ק סי' ל"ג דהלכה כרבי אפילו נגד רשב"ג אביו ע"ש ועיין בנסה"ג ס"ע סי' ע' בהגב"י.

ובס"ח סי' תע"ח יש דברים שאמרו חכמים למה בניו - על אדם מתיס וכו' וכרי ס"ח היודע זה ומובן עליו הרי מחיד ליתן לא כדין עליו שגרס מיתה לבניו ומה שאמרו הקובר לא בניו מוחלין לו עונותיו שמקיים לא הדברים אשר בבניס מתיס עליהם ולא מי שמובן עליהם ואמרו חינוק בית אשר סימן אשה לשליבי או לרביעי וכו' וחינוק שאלו לא הראשון וכו' אס אל לא הרביעי ומא הרי זה מחיד ליתן לא כדין עליו וכיולא בו אס בנה בית אחד או נכנס בבית מחדש ומתו בו ג' זה אחר זה אס יאבד יותר בבית זה הרי זה מתחייב בנפשו שיאבדו מכאן ולהבא וכן עיר שדר בה ומתו בה בניו ואין מתקיימין בה הרי זה נוהג על שגורס מיתה לבניו וכן לעניין שאר מחלות וכיולא בזה.

עו) **אמר** רמי בר חמא. עיין לעיל סי' ס"ז, ס"ח, ס"ע.

עז) **שני** אחים נשואין לשתי יתומות קטנות וכו' במגהכ דף ק"ט ע"ח שני אחין נשואין לשתי אחיות

קטנות, מת בעלה של אחת מהן תצא משום אחות אשה, וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה תצא משום אחות אשה, מת בעלה של גדולה רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו. אמר רב יהודה אמר שמואל (שם קי.) הלכה כרבי אליעזר וכן אמר רבי אלעזר הלכה כרבי אליעזר. **עוד** תני רבי חייא (שם מ: ותוספתא ס"ו) ארבע מדברי תורה וארבע שניות להם מדברי סופרים אסורות משום חולץ, כלתו ואשת אביו ואשת אחיו ואשת אחי אביו אסירן מדאורייתא, כלת בנו כלת בתו אשת אבי אביו ואשת אבי אמו אסירן מדרבנן. כגליון ליין יחומות קטנות. והוא גירסת רבינו ג"כ: **תצא** משום אחות אשה. ופעורה מחליצה ומייבום: **מת** בעלה של גדולה. ונפלה לפני בעל הקטנה זיקתה של גדולה שהיה מן התורה חוסרת הקטנה עליו דניבומיה מדרבנן ולא חליצה לחפקועי זיקה דאורייתא וכויה לה אחות זקוקתו ומה יעשו: **מלמדין** את הקטנה. ותעקור נשואיה ויהא מיבם את הגדולה: **הלכה** כר' אליעזר. גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר וכן אמר ר' אלעזר הלכה כר' אליעזר, דמלמדין את הקטנה למאן: **תני** ר' חייא. בחליצה: **ארבע** מד"ת. כלומר לגבי אשתו הויין דאורייתא: **וארבע** שניות וכו'. אסורות לגבי אשתו משום חולץ: **כלתו**. שהיא אשת בנו שמת: **ואשת** חביו. אסורה לבנו של חולץ: **ואשת** אחיו. של חולץ דהוה נמי אחי המת וקס ליה בלא יבוא: **ואשת** אחי אביו. שהי' המת אחי אביו:

משנה הלכות

קטנות [וכגליון ל"ל יחומות קטנות וכ"ה במשנה שלמטיות] ומת בעלה של אחת מהן הלזו תלא משום אחות אשה, וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה תלא משום אחות אשה מת בעלה של גדולה ר' אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותלא הלזו משום אחות אשה ר' יהושע אומר אי לו על אשתו אי לו על אשת אחיו מוליא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה ע"כ.

ובגמ' פריך ומי שרי (ללמד קטנה שתמאן) והתני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים ויתרחק משלשה דברים ידבק בשלשה דברים בחליצה ובכתף שלוש ובהפרת נדרים ויתרחק משלשה דברים מן המיאון ומן הפקדונות ומן הערבונות מיאון דמנא שאני ובגמ' שם דף ק"י ע"ש אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר וכן אמר ר' אלעזר הלכה כר"ח.

ביאור הדברים דכיון דנשואין של שניהם שוים הם דשתיהן קטנות ויחומות ואין הקידושין שלהם מדאורייתא וכן רחוקות למיאון כדין קטנה שנשתא ואיסור אחות אשה שלה היינו איסור גמור אף זיקתה של זו הינה זיקה גמורה והרי איסור אחות אשה שבה ויוצ זיקתה דמה אחת הן וכל שהם שוים אחי איסור אחות אשה ודומה מלות יבום לגמרי. ואם היתה אחת גדולה ואחת קטנה כלומר שהיו שתי אחיות יחומות ואחת גדולה שנשואיה נשואי תורה ואחת קטנה שנשואיה הינן נשואי תורה וניתנו לשני אחים אם מת בעלה של קטנה תלא שלמנתו משום אחות אשה דהא חליצה איסור אחות אשה שבה טפי ממלות יבום, אבל אם מת בעלה של גדולה שנמלאת עכשיו בזיקה של תורה ואיסור אחות אשה הינה אלא דרבנן ונשואי קטנה דרבנן לא חליצה לחפקועי זיקה דאורייתא וכויה לה זו שאחיו אחות זקוקה, והנה ליכא את הגדולה בעוד שאחותה בקטנה אחיו ס"ת דהויא לה אחות אשה דרבנן ולאוין לה ג"כ אי אפשר שהרי יאסרו שאיהן זו משום אלוה וזו משום אחות אלוה ולהוליא הקטנה בגט וליכא את הגדולה ג"כ אי אפשר דהויא לה אחות גרושה דרבנן.

ר"א אומר מלמדין בקטנה שאמאן ותעקור נשואיה לגמרי עד שפרח במיאונה איסור אחות אשה מזו הגדולה ומיבא, ואין אומרין דמ"מ בשעת נפילה נראית כאחות אשתו שאין אומרין כן אלא בשאר אלוה מיאנה בשעלה ומת לו ואח"כ ממאנת ניבא שנראית כערוה בשעת נפילה מאחר שלא מיאנה בשעלה כל ימי חייו אבל זו שממאנת בשעלה עוקרת היא נשואיה לגמרי ואם לא מיאנה עד שהגדילה הו"ל אחות זקוקה. ומוליא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה, שלא אמר ר' אליעזר מלמדין וכו' אלא היכא דאפשר אבל הגדילה שא"א במיאון אף הוא מודה לדברי ר' יהושע שמוליא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחלוצה ואי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו, וכ"כ רבינו ירוחם נכ"ה ח"ב בשם הרמ"ה ועיין ב"ש ח"ע סי' קע"ה סק"י ועיין מאירי בביאור המשנה כאן.

עוד) תני ר' חייא ארבע מדברי תורה וכו'. תוספתא (יבמות פ"ו ה"ג) ד' חייבין מן התורה וד' פטורין עליה להן אחיו ואבי אחיו ובן אחיו הרי אלו חייבין עליה אבי אחיו ואבי אמו בן בנו ובן בתו הרי אלו פטורין לה תומר בגרושה שאין בחלוצה ובחלוצה שאין בגרושה גרושה מותרת לחזור למגרש לפיכך חייב על קרובותיה חלוצה אסורה לחזור לחולץ לפיכך פטור על קרובותיה ע"כ.

ומהכא שמעינן מינה דגזרינן שניות בחליצה. **עט)** ודאמרינן (שם קיב:) נשטית לא יוציא נתחרש הוא או נשטה לא יוציא עולמית, במה דברים אמורים בפקח ונתחרש, אבל בחרש מעיקרו כי דקא תני כשם שהוא כונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה. **פ)** שומרת יבם דנפלה קמיה משומד לא משתריא לעלמא עד דחליץ

ומדכא שמעינן וכו'. נגמ' ת"ס וכן נמו וכו' חלת לחו משום חולן ום"מ גזרו שניות בחלוקה ס"מ, ועיין רש"י ד"ה לחימר: **שומרת** יבם דנפלה קמיה משומד. בחרכי פ' החולן סי' כ"ט כניה בשם בהמ"ט סי' כ"ט לות ג' גט. ועיין טור ח"ע סי' קנ"ז בשם רב יהודאי גאון לחלק בין חם כי' משומד בשעת ניטואין ובין נשחמד חח"כ, ומלשון בה"ג שלפנינו לח נרחה חילוק זה, גם דעת רב שרירא

משנה הלכות

ובגמ' יבמות מ' ע"ב חיבעיא להו גזרו שניות בחלוקה או לא בעיבוי דחורייתא גזרו בהו רבנן שניות, בחלוקה לא גזרו רבנן שניות, או דלמא ל"ם ת"ס כו' ובבן בתו מאי לחו משום חולן דהו"ל חשת חבי חמו או לא משום מיחנת דהויא לה חשת חאי חבי חמו והא גבי שניות דעיבוי לא גזרו חלת לחו משום חולן ום"מ גזרו שניות בחלוקה ס"מ ע"ם בחריכות והן הן הדברים שחשב רבינו כאן, ועיין טוש"ע ח"ע סי' קס"ב ועיין קדושין דף ו' וזבחים פ"ב ע"ב וירושלמי יבמות פ"ד ה"ע ופ"ח ה"ח ופ"ג ה"ח דחליצה פעורה.

עט) ודאמרינן נשטית. שם קי"ב בשנה חרש שנשח פקחת ופקח שנשח חרשת חם רצה להוליח יוליח וחם רצה לקייס יקייס כשם שהוח כונס ברמיזה כך הוח מוליח ברמיזה פקח שנשח פקחת ונתחרשה חם רצה יוליח וחם רצה יקייס נשחטית לח יוליח ובגמ' כחן קי"ג ע"ב וניטין ע"ח ע"ב ח"ר ילחק דבר תורה שוטה מחגרשת מידי דהוה לחפיקחת בעל כרחה ומה טעם חמרו חינה מחגרשת שלח יהבגו בה מנהג הפקר. וז"ל הרמב"ם פ"י מה"ג הכ"ג מי שנתחרשה לשחו הרי זה מגרשה בגט וחכיה מגורשת לבל חם נשחטית חינו מוליחה עד שחבריח, ודבר זה חקנת חכמים הוח כדי שלח תהח הפקר לפרוצין שהרי חינה יכולה לשמור חת עלמה לפיכך מניחה ונושת לחרת ומחכילה ומשקה משלה וחין מחייבין לוחו בשחר כסות ועונה שחין כח בבן דעת לדור עם הטוטים בניח לחד, וחינו חייב לרפוחה ולח לפדוחה, וחם גירשה הרי זו מגורשת ומוליחה מביתו וחינו חייב לחזור ולהטפל בה. ובהשגות הרי זו מגורשת וכו' ל"ח והוח שיודעת לשמור גיטה.

ובתב כ"כ וחם גירשה כבר הזכרתי מימרת דר' ילחק דחמר ד"ח מחגרשת ובירושלמי (רפ"ד) ניחרו עוד ואמרו דלדעת ר' ילחק חם עבר וגירש גירש ובגמרין ליכח פלוגתח על כח דר' ילחק ובהשגות ח"ח והוח שיודעת לשמור לח גיטה ע"כ. ומבואר כן בגמ' כדבריו שחמרו שם היכי דמי לי דיודעת לשמור גיטה ויודעת לשמור עלמה מי נהגי בה מנהג הפקר חלח דחיכה יודעת לשמור גיטה ולח לשמור עלמה היכי קחמר ד"ח מחגרשת והח חמר ר' ינחי ונתן בידה מי שים לה יד לגרש ילחה זו שחין לה יד לגרש לח עלמה וחדר"י ושלחה מביחו מי שמלחה וחיכה חוזרת ילחה זו שמלחה וחוזרת ל"ל דיודעת לשמור גיטה וחיכה יודעת לשמור עלמה ונכחב כל זה בהלכות ולח חלח ה"ה טעם מספיק נגד טענת הרחב"ד ועיין מגדל עוז שם.

ובטוש"ע ח"ע סי' קי"ע ס"ו חבל חם נשחטית וחיכה יודעת לשמור עלמה חיכה מוליחה עד שחבריח וכו' וחם גירשה מגורשת והוח שחביה יודעת לשמור גיטה וי"ח דלפילו בדיעבד חיכה מגורשת, ועיין בחה"ע ובפ"ח שם חות ע"ו ע"ז. ובביחור הגר"ח וחם גירשה הרי זו מגורשת כיון דמה"ת היח מגורשת וז"ש הרחב"ד ושו"ע והוח שיודעת לשמור גיטה דלל"ה ד"ח חיכה מגורשת כמש"ם בגמ' ועיין חוס' שם ד"ה ילחה וכו' בשם הירושלמי רפי"ד וכ"ה הרח"ש שם ולפ"ד ה"ה ניח לה חב וזה לפי מה שהפכו החוס' הירושלמי חבל לדעת הרחבי"ה סי' תחקכ"ח בדיעבד חיכה מגורשת ע"ם בחריכות (ועיין לעיל מש"ה שם).

פ) שומרת יבם דנפלה קמי' משומד לח משחריח לעלמח עד דחליץ לה. דבר זה הוח מחלוקת הגחונים הרחשונים וז"ל הח"ז (סי' תר"ה) כחוב בחשובת הגחונים שומרת יבם שנפלה לפני מומר לח משחריח לעלמח עד דחליץ לה, דכח חע"ג דחשחמד בקדושחיה קחי וקיי"ל דחי מקדם בח ישרחל חפסין בה קידושין, והכי חמר מר רב נחשון גחון בר ישרחל דקדים חשב והוה ליה לח מומר בשעת קדושין ומח הכוח בר ישרחל בלח בניס לשחו פעורה מן החליצה ומן היבום כיון דקדים שמדוחיה דחח לקידושין ומיח הכוח בר ישרחל לשחו פעורה מן החליצה ומן היבום מ"ע משום דניטואים הרחשונים מפילים לח כחשב לפני יבם לחלון לו ליבם וכן הלכחח, וכן מלחחי בספר בשר על גבי גחלים יבמה שנפלה לפני מומר זקוקה ליבם ואיח מלה זיקה דחח מיבח ליבמה יבם מומר חסורה ולח משחריח לעלמח עד דחלץ לה מן הכוח יבם מומר מ"ע דמן כד חקדשה לבעלה חלה עלה דחמרינן נטואין הרחשונים

לה, דהא בקדושתיה, דקיימא לן דאי מקדיש תפסין ליה קידושי. (שם לב.) **פא)** **שני אחים נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני,** מצנכ"ג ודוק: **שני** לחיים וכו' ומת לחד מכן. לסורכ דכו"ל לחותכ בחייכ, וכל שלחיני קורת נכ נשעת נפילכ יבמכ יצת עליכ. נלסרכ עליו עולמית כלשון לח שים לו נניס: **פליקא להו להלי יבמות. בעזר הא-ל המושיע בישועות ותחמות. כן יקיימנו וימייענו בחן כליות. להתחיל ולסיים לבאר הלי עדיות.**

גחון כוצת נעור כנכ"ג שלפניו, ועיין חס' מכר"י מינ"ץ סי' י"ב, ועיין

משנת הלכות

מפילים לחצל כך נסנכ נעל כהוח יצם כיכ מומר קודם לכן לח לגריככ חלילכ מיניכ עכ"ל. ולחריך שם נדבר ומסיק דחלוי נמחלוקת לי מיחכ מפלת לי נשוחין כרחשונים מפילין ור"ח פסק דכלכחת כרצת ורב לחני דמיחכ מפלת ולדעתו לפילו כיכ מומר נשעת נישוחין וחזר נו נשעת מיחכ מיצם לו חולץ ולח כיכ מומר נשעת מיחת לחיו לפילו כיכ יכודי נשעת נישואי לחיו לח חולץ ולח מייצם שכרי מיחכ מפלת ונשעת מיחכ לח כיכ יכודי ולפשר שגם רב נחשון גחון וס' נשר ע"ג גחלים ס"ל כן שלח רחיצו מפורש שלף לח עשכ חשובכ כמומר נשעת מיחת לחיו שפטורכ מן כחלילכ ומן כיבום ע"ש.

והשוד סי' קנ"ז כחב וז"ל כחב רב שרירת גחון נפלכ לפני מומר כיון שכורתו ולידתו נקדושכ זקוקת ליבם ומחמנכ עד דחלין לכ ורב יכודכ כחב לי כד נסנכ נעלכ כוי יבם מומר לח נעי חלילכ מיניכ ולח כיכ נעל מומר ויושבת תחתיו ומת נכמרותו נלח נניס חיצ לגריככ יבום דכת לאו לחיו כוח ולין זקוק לכ חלילכ ע"כ ולח ידעתי למכ לח תכיכ לשת מומר זקוקת ליבם וגם מכ חילוק יש נין לח כיכ יבם מומר כשניטלח לו לח ע"כ. וכנכ מכ שכחב רציגו ולח ידעתי מכ חילוק יש לח כיכ יבם מומר כשניטלח וכו' כנכ נחמת כי רציגו כגדול כה"ז ניחר זכ כחילוק נשם רב נחשון גחון ונשר ע"ג גחלים דכיון דנשעת נישוחין לח כיכ יכודי וכשם ס"ל נישוחין כרחשונים מפילים, ועיין נגבות מרדכי פ' כחולץ שכשחיק מס' כעיטור שכשחיק דברי ר' יכודחי גחון וגרחכ דכוח ס"ל דרב יכודחי גחון לינו חולק על רב שרירת גחון חלח מפרש דבריו וכ"כ נפ"ח כשחיק דברי רב שרירת ורב יכודחי גחון וכחב שברשנ"ח חמכ עליכם כציגו כנ"י ח"ע סי' קנ"ז, וכמרי"ק שורש פ"כ ג"כ חמכ עליכם וכ' ועל רב יכודחי שכחב נשמו לינו חמכ משום דגמירי דמחור מינים כוה ולפעמים כיו חלמידיו כוחבין נשמו מכ שלח שלכ על דעתו לך על חלמידיו ככוחבין ועל נעל כעיטור שכשחיק דבריכם ים לחמוה למכ לח רדפס וכחשס עד כחרמכ דדבר פשוע כוח דחין לדבריס חלו שורש ועוף ולח שוש לד שמך כלל ולאו לו למי שמיקל נזכ כציגו כנ"י שם. וכגרחכ דלח הרגיש כשר ז"ל דגם כה"ז ושחר רחשונים כציגו דבריכם ושזכ לח רק דעת רב יכודחי גחון חלח גם גחונים לחרים ס"ל כן, ועיין נ"י וב"ח שם.

ודאיתי לרציגו הגדול נחכ"ד סי' רכ"ג, שכציח דברי כה"ז וכחריך כרצכ נדבריו ונדברי רצוחיגו כגחונים ז"ל שכציח כה"ז וכיסיגות שדנו נזכ ולחר כחריכות כעלכ רציגו כחכ"ד דבר חדש דשני מיני לחוכ, כחחד כוח לח נמלוח ולזכ כל ישרחל חברים ולפילו גר נקרח רשך ולייב להחיותו שכוח נכלל לחיך נמלוח חצל לעניו יבוח לינו חלוי נחח נמלוח שכרי גר לינו מיצם לשת לחיו כגר דכו"ל נקטן שנולד דמי, ולעניו יבוח נעיגן לחוכ מלד לידכ לחוד דומיח דשני יעקב ולינו חולב נקיוס מלוח כלל חלח נגוף שנולד מחצ לחד לפילו ממזר כל שכוח מזרע ישרחל ונולד לחצ לחד כוח מחייב ליבוס ולכן גמי לינו חולב כלל לח שם כוח נשחמד לו לח דגופו לח יוכל לנשח מכלל ישרחל לעולם, ולפילו משומד לח שנולדו לו נניס מלשתו כישרחליח וכיון ג"כ משומדת מ"מ כשניס לח לגריכים גירות וכס זרע ישרחל ולכן כל שכוח נולד ישרחל חייב ליבוס ע"ס נחריכות, ונח' כחרכתי נזכ נמקוס לחר.

ודעת רציגו כדעת רוב כפוסקים שמומר זוקק ליבוס ולינו יולח עד שלחלוץ לו, וזכ שכחב דכת נקדושתיכ פי' שגם שכוח מומר מ"מ נשחר נקדושת ישרחל לעניו זכ שלם קידש קידושיו קידושין ועיין מש"כ רציגו סוף כל' גיטין דקיי"ל הכי, ונח"ע סי' מ"ד ס"ע ישרחל מומר שקידש קדושיו קדושין גמורין, ועיין יו"ד סי' רס"ח דכ"כ גר שחזר לסורו קדושיו קדושין גמורין ועיין מכר"י מינ"ץ סי' י"ג דלח כוי רק קדושי דרבנן ועיין מברשנ"ם ח"ע סי' יו"ד ונשו"ת כרח"ס ח"ח סי' מ"ז נשם מכר"י נן חניב דמומר לעו"כ לין קדושיו קדושין ומברח"ם חולק עליו, ודעת רציגו דקידושין גמורין כס מדחורייחת, ולעניו נניו עיין מש"כ סוף כל' גיטין כנ"ל ע"ש. ועיין נחכ"ע ופח"ם ח"ע כנ"ל. ומיכו ליבם לח לחסור לכ לדור עם מומר ופשוע.

פא) **שני** לחיים נשואין שתי לחיות וכו'. משנה שם ל"ג

אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת. **סב) ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות וגירש אחד מהן** את אשתו ומת אחד מהם בלא בנים ואחר כך מתה הגרושה, אין אחותה צריכה לא לייבם ולא לחלוץ, מאי טעמא, כיון דמית חבריה הוה איתה לגרושה בחיי, איפטרה לה היא, ואפילו צרתה, דהכי אמור רבנן (שם ל.) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה, ואפילו צרתה פטורה.

סליקו להו הלכות יבמות

משנה הלכות

ע"ח שני אחים נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית כואחיל ונאסרה עליו שעה אחת. ובגמ' פשיטא דשתא ומה התם דלמ מידחי מהאי דיתא לגמרי תמרת למ הכא דקא מידחי מהאי דיתא לגמרי למ כ"ם פי' למיל (דף ל') גבי שלשה אחין שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשא נכריה ומת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכריה את אשתו ומתה אשתו של שני ואח"כ מת נשוי נכריה הרי זו אסורה עליו עולמית משום אשת אח כואחיל ונאסרה עליו שעה אחת בנפילה דאשונה משום אחות אשה ואע"ג דהאי נפילה קמייתא למ מידחיא לה לגמרי דהא קאי נשוי נכריה שזוקקה ליבום וקורת אחי נה נשמע נפילה יבמה יבא עליה אפ"ה תשבינן לה לגבי בעל אחותה כאשת את שים לה בנים לאיתסורי עליה אפילו לאחר מיתת אחותה. הכא דשמע נפילה מידחיא מהאי דיתא לגמרי דאין כאן אלא בעל אחותה ומשמה שנפלה אין זיקת יבום עליה מיבעיא. ומשני תנא הא מתני' דהכא תני בריש"ת וכך אזיל להאידך ובריא וכדר אזיל לאיסורא ואיידי דתניא ליה לקדמה ומשנה למ זזה ממקומה ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ז הי"ב מה' יבום ובש"ע א"ע סי' קע"ה ס"ח.

סב) ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות וכו'. שם ל' ע"ח שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכריה גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכריה וכנסה במגרש ומת זו הוא שאמרו וכולן שמתו לו נתגרשו לרותיהן מותרות. ובגמ' טעמא דגירש ואח"כ מת אבל מת ואח"כ גירש אסורה. פי' טעמא דגירש בעל כאחיות תחלה ואח"כ מת נשוי נכריה דאפילו בזיקה למ נעשית לרתה מעולם כא מת נשוי נכריה והוזקקה נכריה לבעלי אחיות ואח"כ גירש ונשאה לזו כואחיל וקודם שגירש נעשית לרתה בזיקה אסורה על אחיו כאשת אח משום לרת אחות אשה בשלמא אי למ כנסה הויא מותרת לזה מאחת זיקת אחיו כרחמנן אבל משכנסה ועכשיו זקוקה לזה מכח בעל כערוה אסורה ואע"ג דלמ כיאה לרה בזיקה.

ובתום' שם ד"ה גירש אחד כקשו תימה אמאי נקט ג' אחין כ"ל למימר ב' אחין נשואין ב' אחיות וגירש כאחד את אשתו ונשא אשה אחרת ומת וכו' ואי' דלר"י אכ"ש אלא דנקט אגב אורחיה לאשמעינן דאין זיקה דכר' ירמיה ס"ל ע"ש ורבינו כגדול כרגיש נמי נכא קושיא ולכן למ כניא רק ראובן ושמעון, ובש"ע א"ע סי' קע"ה ס"ח שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות וא' נשוי נכריה גירש אחד מבעלי אחיות אשתו ומת נשוי נכריה וכנסה כמגרש ומת מותרת לאח כאשתו אבל מת נשוי נכריה קודם שגירש אחד מבעלי אחיות את אשתו אפילו אם אין לה כאן נכריה ומת אסורה לאח כאשתו מפני שבאה לרת ערוה זיקה ואפי' אם גירש כערוה קודם שמת אבל אם כאן נשא באחות את נכריה וגירש כערוה ומת ל"ש גירש קודם שכאן כערוה ל"ש אח"כ מותרת באחרת לאח כאשתו ע"כ.

ומ"ש רבינו דכי אמור רבנן כל יבמה וכו'. בגמ' שם ל' ע"ח אמר רב יהודה אמר רב כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת את שים לה בנים ואסורה וכאן רבינו ואפילו לרתה פטורה. ועיין מאירי אמר כר"ם כו' אולם זאת אשר היתה אחות אשתו ונפלה ליבם לייבום נאשתו, הנה כבר התבאר שהיתה אסורה עליו עולמית, ואמנם לרתה ר"ל הנכריה לא נמלא בה דיבה בתלמוד ולא מאמר לאחד מהחוגים, והמשפט אצלי שהיא חולצת ולא מתייבמת לפי שאני מסופק אם אסורה משום ערוה ותהיה לרתה פטורה מן התלוצה ומן הייבום או אסורה עליו מדרבנן אשר אמרו כואחיל ונאסרה עליו שעה אחת ותהיה כמו שהיה ולרת שהיה חולצת או מתייבמת ולזה תתלין להחמיר מכ"ל ובלשון פיה"מ תמלית הדברים כמ"ש אלא בשינוי לשון קלת, ופלא שלא זכר רבינו ברמב"ם ז"ל מדברי רבינו שכתב להדיא דאפילו לרתה

לפטרה לה דכבי לחמור רבנן (שם ל') כל יבמה שלין לגי קורלן בה בשעה נפילה יבמה יבא עליה כרי היא כלשה לים שים לו בניס ולשורה ולפילו לרחה פטורה, גם כתוס' (ד"ה וגלשרה עליו שעה לחלן) כלבו כרביגו שגם לרחה נפטרה וג"כ כלבו קלן קשה שלינו מזכיר כלרה כלל. שוב רליתי שכבר ממדו על זה עיין יבלם יעקב כלן ובק"ל וכבילו דהרמב"ם בשלמו חזר בו בלינורו פ"ז כי"ל ופסק דבין היא ובין לרחה פטורה וע"ש בכ"ה ועיין רע"ב ותוי"ט ובתו"ח.

סליקו לתו הלכות יבמות

ומודה אני לפניך רבון כל המעשים, אדון כל הנשמות, ששמת חלקינו במחיצת כביד המעשים, וסייעתני לגמוד פי' על ה"ג הל' יבמות, כן תחיינו ותקיימנו ובוחן כליות, להתחיל ולגמוד הל' עריות.

אנו מציגים פה כמה תשובות מהל' יבמות הנוגעים לענייננו

סימן א

עש"ק לסדר וכיה ברכה בני"י ילו"ל

מע"כ חתני כבני הרכ"ג וי"ח שלשלת כיוחסין פרי עץ הדר כש"ת מוה"ר יהושע יוזל ווינצברג שליט"א, ולפירת ניהו בתי הרבנית הלדקנית מנב"ת מרת מרים מלכה תחי', מ"ר ניסיבה הקדושה ניה חברכם סלוניס, ירושלים עיה"ק ת"ו

אחדשה"ט בהכבה נחמנה,

היום כשקחתי בחשמרת הבוקר ומלחתי הקובץ, ח"ת על יבמות שהוליתו יסיבת ניה חברכם סלוניס חורף תשנ"ב שבשת לי לפני זמן ועיינתי קלת במה שכתבת שם בחריכות גדולה בהה שמעתת (יבמות דף ב' ע"ח) בחות חשתו שפוטרת לרותיה ובתוס' שם ד"ה וחות חשתו שבקשו מנדה דתשסר ליבם כמו חות חשתו דיבמה שנאסרה שעה חת על בעלה קיינן בה כל יבמה שאין חני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה כרי היא כלשה חת שים לה בניס (יבמות כ"ז ע"ב), ותי' דלא דמי דתות חשה ושאר ערוות כתיסור עומד על כיבם טפי משאר בני חדם, חבל נדה לכ"ע לסירה. והרח"ש ז"ל סי' ב' כתב דלא דמיא נדה לערוות שאסורות ליבם משום קורבות ומותרות לשאר כעולם, חבל נדה חסורה לכל. וכ"כ כתוס' שם ד"ה ותות חשתו דלא ילפינן מינה נדה דנדה לכ"ע חסורה ולא מקריא ערוה דאינה חסורה משום קורבה. וכן בשלת מחשב"ז סי' ר"ס שכניה דברי כתוס' כנ"ל וכתב בדבריכם שאינו דומה לתח"ת דאסורה משום קורבה דערוות ולא כן נדה. ובקשה לך דהיכן מלינו דין נאסרה שעה אחת מפורש בערוות חשר מחמת כן נאמר דרק מי שאסור משום ערוה יש בו דין נאסרה, וביחוד תקשה להרח"ש ותוס' הרא"ש שכתב דלא ילפינן ולא שייך למילף נדה מאח"ת להני דין נאסרה ומשמע דדין נאסרה כתוב בהיסורה דאחו"ת ומינה צריך למילף. ובאמת בדבריס משמחים בדברי תורה ופלפלת בהם בעומק ורוחב ביותך שעמת בדברי רבותינו הראשונים ואחרונים ז"ל בדבריס משמחים והגם שאין הב"ג חלני לעבור על כל דבריך ולפלפל בהם. בחמנס כדי להשתעשע בדבריך הניני מכ"פ בהערה אחת, מה שנראה בהחרת ופירוק קושיא זו.

ולכאורה יש לעיין להיפוך דמתי ס"ד דהתוס' להקשות נדה לערוות דערוות אין הכיאור בידה להחיר עלמה על היבם ונדה בידה להחיר עלמה וכל שבידה הכיאור לא דמי לערוות כלל ועיין רש"י גיטין דפריך ולבעית ב' עדים מידי דהוה חשאר ערוות שבתורה ומשני ת"ש נאמן בהיסורין ופריך דהכא היחזק היסורא דת"ח והו"ל דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פתוח משנים ועיין רש"י ותוס' בדבר שבידה תפי' היחזק היסורא מהימנא ועיין תוס' שם וספרה לה ובח' הרמב"ן בשם י"ח. ועיין יבמות (י"ד ע"ב) נדה ביומי חליא מילתא חשת חת בניס חליא רחמנא.

ואין לומר דמה שיכולה לטהר לא מקרי בידה שהרי הטהרה חלוי' בפסיקת דמים שאינו בידה שתפסיק חלא בידי שמים, ועיין נוב"י מה שהאריך בנדה מי

מקרי בידה, לעבר עלמה, ועוד דהוי חלוי במעשה לעבול, מיברת דגרתה דכב"ג מקרי בידה ואפילו כוב רוב בבא ע"י מעשה כיון שבעבע בזמן מסלק את בדמים ובידה לעבול מקרי בידה לעבול וגם מיקר בעברה אף שהיו בידה שברי חלוי בעלם עבע בבריאה ואם יבא בחורת וילך לין זה בידה מ"מ כיון שבן הוא בעבע וכל שבן הוא בעבע מקרי בידו.

ודאי לדבריו מחוס' לקמן דף קי"ע ד"ה ר"מ היא דרוב נשים מתעברות לא מקרי רוב בחלוי במעשה אלא ממילא הוא בא שהדם מזקק לאחתו, ובגמ' (בכורות כ' ע"א) דחשיב תשמיש דבמה חלוי במעשה חי' בחוס' (בכורות שם ד"ה רבינא) לחלק בין תשמיש דהדם לאחמיש דבמה דלפעמים צריך להרביע בבמה ודברי החוס' לריכים ביאור דמה בבך דלפעמים בבמה צריך להרביע אבל זה נמי הוי רק מיעוטא אבל רוב בהמות מתעברות ויולדות מ"ב הרוב לא חלוי במעשה כלל ועבע בבמה ובהדם אחד הוא לענין זה והדרבה בהדם חלוי בדעת ובידו שלא לבעול אבל בבמה עבעה היבה חלוי בדעת אלא הרי בעבע מבריאה ואמאי קרי לה חלוי' במעשה מפני המיעוט של לפעמים.

ואמנם נעימים עליבו דברי בק"ז בגיה שעריס יו"ד סי' ו' בד"ה וזה שבתב וז"ל וזה זמן רב נתקשתי דמולין דף נ"ג רוב תריות דורסין ובא רובא דחלוי במעשה. והקשה שם דמ"ם דריסת בתר"י דלא מקרי חליא במעשה מרוב בהמות מתעברות ויולדות ובעלה שם דבר אחד דבר בחלוי במעשה עלמו שהוא בידו ובמעשה בעבעו לא מקרי חלוי במעשה אבל דבר שחלוי במעשה אחרים ואינו בידו אף שרוב אחרים עושים המעשה ויש בתן רוב עושים מ"מ כיון שאין בעבעם של אחרים לעשות המעשה בהיא מקרי הדבר חלוי במעשה אף שבידו ובעבעו לעשות, והחילוק שם הוא דנין על העושה המעשה והיה בידו לעשות המעשה אזלינן בתר רובא אבל שם הוא דנין על מי שעשה בו המעשה בגון רוב פרות מתעברות ויולדות לא שייך לומר שהוא רוב בעבע כיון שבעבע הזכרים לעלות על הנקבות ובעבע הנקיבות לקבל הזכר, שהרי אין זה בעבע של הזכר לעלות על נקיבה זו דוקא ואין בידה להניח הזכר עליה ג"כ ולכן עבע הנקיבה שמקבלת זכר אין זה מעלה או מוריד שהרי אין בידה שיבא עליה זכר וחליא במעשה אחרים בלומר בזכר לכן לא הוי רוב.

ולפ"ז פי' ברוב תריות דורסין אף דחלי במעשה כיון שבמעשה בידו ובעבעו לא מקרי חלוי במעשה, ובזה ניחר ובסניר מה שבתבו האחרונים דניחא זות הוב חליא במעשה כמ"ש ורחייבא מדברי החוס' בנ"ל שמשמע דדוקא בחיים ואשתו לא מקרי חליא במעשה, אבל ניחא מקרי חליא במעשה ולריך עשם לדבר מ"ש אלו מאלו, ולבנ"ל אחי שפיר דבגם שאמרו גזל ועריות נפשו של אדם חומדתן מ"מ אין בידה להניח במזבה עליה אלא חלוי במעשה אחרים ואינו מעבע שיזבה עם זובה זו דוקא הו"ל חלוי במעשה אבל חיים ואשתו שהוא מעבע העולם והאדם וכמ"ש בגמ' לאחר שלשים יום אפי' אמרו לא בעל לא מבימני שפיר לא מקרי חלוי במעשה. ות"ב הרי מקרי בידה לעבר ולא דמי לעריות בלל. ואולי דזה כוונת הא"י שם אות ד' שהאדו בקילור ח"ג כיון שים לה היתר ע"י עבילה מקרי יבמה יבא עליה אבל הבי אין לבם היתר ע"ב. ול"ע כוונתם בה אחות אשתה שמתה אשתו ומי יש היתר לאחר שתמות ולבנ"ל אחי שפיר דהבא בהיתר בידה ולא חלוי בחורת ובאם בהיתר חלוי במיתת אחרת ובבן.

ודאיתי שהרבה נתקשה שם בניחור דברי החוס' והרא"ם שחלוי בהיתר במילוק בחיסור שבאחות אשתו החיסור משום ערוה ובורבה ובחיסור נדה החיסור משום כרת ולא ערוה ונתקשה באות ג' דמאי נפק"מ ומהאי סברא לחלק בין חיסור כרת הבא מחמת ערוה לבין חיסור כרת הבא מחמת נדות ובחיך החיסור יבוא בשור בדווקא לערוה ולא לשאר חיסורי כרת.

ואשר ללפענ"ד בהיתר קושיתך הוא בך, דהבה בבר נתקשתי בחיסור יבמה לשוק שהוא חיסור לאו ולא כרת בבוזאר (יבמות ל"ב ועיין רמב"ם פ"ג מהל' יבום הי"ע ובטוש"ע ח"ע סי' קנ"ע) ולבאורה ממ"ש אם קידושין הרחשונים פקעו בשעת בעלה הרי היא פנוי' אלא שים עליה מלות יבום של יבמה יבא עליה ואמאי היבא חיסור לאו ואי אבחי בשאר קידושי בעלה הרחשון והרי היא אשת איש וכמ"ש ז"ל מן השמים הקנו לו ליבם אשה והחירו לו אשת אחיו ח"ב הרי בשזנחה תבא בכרת ובגמ' (שם) אמר רב מנין שאין קידושין תופסין ביבמה שנאמר לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר לא תהא בה הויה לזר ושמואל אמר בשניותינו לריבה גע מספקא ליה לשמואל בהי לא תהיה אשת המת אי ללאו הוא דאתא אי דלא תפסי בה קידושין הוא דאתא ולא מיבעיא לרב דודאי ל"ע אמאי לא הוי בכרת אלא אפי' לשמואל אמי ל"ע, ועוד דהרי רב אמי מודה דיבמה לשוק לא הוי אלא לאו ואם זינאה לא אסרה ולא הוי בא"ח ואפי' למ"ד יבמה שזינאה אסורה ליבמה ועיין סוטה י"ח ובחוס' שם בשם הירושלמי אי קיי"ל ברב המנונא ועיין יבמות בגמ' דף ל"ו ע"א ובדרב המנונא קמיפליגי דאמר רב המנונא שומרת יבם שזינאה אסורה ליבמה דרב אמר הרי היא באשת איש ומיפטלא

בזנות ומ״מ נראה דאין כולד ממזר דלא כוי רק חייבי לאוין ושמואל אמר חייב כת״ח ולא מיפטלא בזנות ועיין רמב״ם פ״ב מהל׳ יבום ה״כ.

והנה כבר כתבנו דבקידושין יש שני קניניס קנין קנין ממונות ובשחמשות ובשני קנין חיסור על הקדש ועל קנין ממונות בנעל נותן פרוטה ומקדש וקנין זה יליף קיחה קיחה משדי עפרון וקנין זה נעשה מלד בנעל ויש קנין שני וזוה קנין חיסור שכיח מחייחדת לבעלה ואוסרת עלמה על כל העולס עיין קידושין דף נ׳ ע״ב ד״ה דאסר לה תכ״ע בהקדש וז״ל דגבי חשה נמה דמחייחדת לכיות לו כיה נאסרת לכל חבל בעליה לא שייך למימר הכי ניחור בדברים דהחילוק בין עליה דעליה אין זו דעת והכל מלד בנעל וליכא חיסור בקדש מלד בעליה חבל בחשה שכיה בעלה דעת נמה שמחייחדת לכיות לו כיה נאסרת לכל ונמלא שבחיסור בא מלדה מלד הייחוד שלה לבעלה, וקנין חיסור כזה שהוא מדין הקדש ולכן אס זיבחה חחת בעלה אפילו בשוגג מ״מ מעלה בבעלה והכוונה שהרי עברה על חיסור ביחוד שבחייחדה לו וכמ״ש זה במהרי״ק בחשובה ובע״ז בביאו ולכן בחורה בחיב ומעלה בו מעל שהוא כמועל בהקדש והבן כי קלרחי.

ומעתה חשה שמת בעלה קיי״ל דמיבה מחרת ומוחרת ליבמה לאחר ומיהו חשה שמת בעלה בלא בנים ונפלה לאחיו ליבום הרי מיבת בעלה לא בחירה ליבמה לאחר שבחורה אמרה לא חביה חשת כמת בחולה, ומעתה צריך להבין במה נשחרה חשה זו מקושרת לבעלה ברחמון ולקידושין ברחמונים שאסורה ליבמה לאחר ורק ליבם ונראה פשוט דבקידושין שקידש ברחמון לא נפקעו כלל ובס נמשכים מאחיו כמת לאחיו ליבם שיורש חותו ואת חשתו ע״י הקידושין שקידש חותה וזה מה שאמרו חשה בקנו לו מן בשמים, וכן אמרו בגמ׳ קידושין ד׳ ע״ב מה ליבמה שכן זקוקה ושומדת ופרט״י. לזה מחמת קידושי כמת ואין ניחה בתה חלה לגמור חבל קנין דמעיקרא לא. ובחוס׳ שם ד״ה מה ליבמה בסופו פי׳ נמי הרי חלעזר משנ״ת פי׳ שכן זקוקה ושומדת שניהה זו חיבה עושה חלה גומרת קדושי רחמון ע״ש. מבואר דיבמה חיבה לריכה קידושין שניים חלה בקידושין שקידש בעלה ברחמון בס בקידושין לשני ולפ״ז ניחחזק קושין חמחי אין הולד ממזר ואמחי לא כוי חלה בלאו.

ולפמ״ש לעיל בטעם הוא דכיון דבקידושין יש שני קניניס קנין ממון מלד בנעל וקנין חיסור ממה שכיה מחייחדת ולפ״ז קנין ממון מלד בעלה נשאר וירש אוחה ביבם עס שאר נכסיו שביבם יורש את חשתו ויורש שאר נכסי אחיו ושפיר אינו לריך קידושין שנייס ומיהו בחיסור ליבות שיחדה עלמה לבעלה ברחמון שכי׳ אחי ביבם אוחו ביחוד מעולם לא בחיחדה ליבם זה וכיון שכן ת״כ חיסור ת״ת מלד ביחוד שלה חלה דין חיבות מלד בבסף קידושין והו״ל כעין דין גזל ושפיר לא כוי חלה בלאו, ואפי׳ לרב דס״ל דאין קידושין חופסין ביבמה י״ל משום דס״ל כיון דקידושי רחמון לא נפקעו ת״כ כמו דאין קידושין בת״ת משום דאין קידושין חופסין בת״ת שאין מקום חלות הכ״ע כיון דבקידושין לא נפקעו רק בחיסור מלדה ס״ל דאין קידושין חופסין ביבמה דלא חלו על בקידושי בסף של ברחמון אבל מ״מ ברי היא חסורה רק בלאו משום דביחוד שנחייחדה לבעלה ברחמון חזל לה ולזה בשני מעולם לא יחדה עלמה ועד שלא יבם חוחה ברי היא בלאו שלא נאסרה מלד ביחוד.

אלא דמעתה אחי שפיר בחילוק בין חיסור מרוה שים בו כרת וחיסור נדה שים בו כרת דאף דחרוייהו חיסורי כרת ניהו לענין בחיוב ועונשין מ״מ לענין יבום חרי ענייני ניהו דמצות יבום חולה בחיבות ובחלות בקידושין וכל חשה שקידושין חופסין בה נופלת ליבום בגם שחסורה לו בחיסור לאו אי נדה אי כיולא בו כיון שלענין יבום חפיסת קידושין בעיקר שיחולו הקידושין ולכן אס היתה חסורה עליו בחיסור מרוה בשעת נפילה ברי לא חפסי בה קידושין וכיון דלא חפסי בה קידושין ת״כ גס קידושי אחיו ברחמון אין להס מקום חלות בשעת מיתה ופקעו הקידושין בשעת מיתה ככל הנשים שמתו בעליהן שנפקעו הקידושין וכחרו לעלמה אבל בחיסור נדה דיש יבפיתא דקידושין חפסו בנדה ת״כ בשעת מיתה ביבם ברי יש מקום חלות לקידושי אחיו בגם שביה חסורה עליו משום נדה אבל חלות ביבום הוא מלד הקנין של הקידושין של אחיו ברחמון וכיון שיש מקום חלות עליה מלד הקידושין של קידושי בעה דקידושין חופסין בנדה אלא שאין בידו לגמור מלד החיסור נדות והלא כל ביבום שביה הניחה אינה עושה אלא גומרת קידושי רחמון וזה יכול לאחר זמן.

ובמה שכתבנו יש ליבד קושיח הח״ל בחשובה ח׳ שכביה שם בשם המרחנ״ח למניעת החוננת מחליצה משום דביה מלוה ותונן פטור מכל המלות החמורות בתורה, ותמה וז״ל וגדולה מזו אני על הרב ז״ל שם כדבריו אין לך חשה שבשביה ליבום שברי הוא וביה נעשים תונניס ואף ביבום היא ח׳ ממ״ע וקיי״ל כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה ברי היא כאשת איש ואינו לו בניס ואסורה ע״ב. ולפמ״ש אחי שפיר שברי בשעת נפילה לא בעי אלא שאשה רחוי׳ לקידושין שיחולו הקידושין וברי קיי״ל דאונן אני מקדש ואחרבה גמ׳ מפורשת היא (בחובות ג׳ ע״ב) כדאניח

כרי שכי' פתו תפוי וטבחו טבוח ויינו מזוג ומת תביו של חתן תו תמה של כלה מכניסין תת כמת לחדר ותת כחתן ותת כלה לחופה וכופל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ותח"כ נוהג שבעת ימי תבילות, וכרי מבואר דכשהות תו כיון תו שניהם חונגים מקדשין תפי' לכתחילה בכה"ג שמתו תביו של חתן תו תמה של כלה וכ"ש תרוייהו קודם שחל התבילות ולכן לת מקרי בשבת נפילה יבמה שתין תני קורת בה בשבת נפילה דלעניו הקידושין תלין תז שזה כיון התלוה בשבת מיתה וכרי כירושה נמי מצוה ותל בשבת מיתה ומה שתינו בועל כיבם כוה תיסור תחר, ובתמת דביבום תפי' לת נתכוין לשם מצוה כלל ותדרבה כיון שלת לשם מצוה מ"מ כל שמתכוין לשם ביתה בעלמת ותפי' זנוה קנה וע"ש.

אלא דלפ"ז בתילוק מוכרח בין תיסור כרת דעריות לתיסור כרת דגדה דהנה דתרוייהו תיסור כרת הם ובקשו בקיבעת דר"י מ"מ כיון דלעניו קידושין שתופסין בגדה בפקיע הכתוב דתופסין בה ולעניו יבום בעיקר הקידושין שיהיו תופסין בה שפיר לת מקרי תסורה בשבת נפילה כנלפענ"ד וכבן כי ביסוד זה יש ליבב עוד ענינים.

מעניני דיומת גרניר תחד מה שהרהרתי (לך לך י"ד כ"ד) בלעדי רק תשר תלבו הנערים וחלק התנשים תשר כלבו תחי. נראה לפמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ח מהל' מלכים ה"ת חלוני נבת בשיכנסו בגבול העכו"ם ויכבשום וישבו מבן מותר לבן לתכול נבלות וטריפות ובשר חזיר וכיולת בו תם ירעב ולת תלת מה יתכל תלת מתכלות תלו התסורים, מפי השמועה למדו ובתים מלתים כל עוב טרפי חזירים וכיולת בהם. והרמב"ן ז"ל טעם טליו דבמלחמת שבשה עמים כותר להם דבר עמת עיין חולין פ"ק דף י"ז ותי במלחמת הרשות לת כותרו תלת במקום סכנה ועיין רדב"ז שם.

ונראה דלת פליגי תלת בדבר תיסור כגון טרפי דחזירי תבל דבר כיתר לכ"ע מותרין לתכול וליכת משום גזל דכיון שהם במלחמה ויצבו מהם כרי קנתו בחזקה ובמלחמה ולכן כיון שרדפו תחריהם וצבו מהם תכלו מה שתכלו, תלת שתתה כיון שתמר המלך סדום תן לי הנפש והרכוש כך לך ותמר לו תברם הרמתי ידי וגו' תם מחוט ועד שרוך נעל ותם תקח מכל תשר לך נמלת שמתחלה לת קנו מדין חזקה בשבי ולפ"ז כרי תכלו הנערים מגזל שהינו שלהם וגם מה שלקחו החנשים טנר תשכל וממרת לריכים להחזיר דלת ליכוי גזל למפרע ולכן תמר בלעדי רק תשר תכלו הנערים ותלק החנשים וגו' שכיון שהם כבר לקחו ותכלו תין בידי להפקיע משלהם בשביל הטענה שלת תתמר תני השתרתי תת תברם. ושפיר תכלו כיתר למפרע.

אלו דברי חמיך תוכבך כבני תדם מיעוט לעולם דוהב"ע המלפה לגדולתך וי"ר שתזכה ללמוד תורה לשמה ולהרבין תורה ברבים ולהרבות דעת, ולבנות בית נתמן בישראל בזרע ברך מתת בשם כמבורך וגת תדרוש בשלום תשתך הרבנית בתי הגדולה הקשורה בלבי תחי' ונכדי חמדת לבי ובבת טיני תברהם מרדכי הי"ו ובשלום מתו' מר תניך שליט"ת המלפה ליטועת ה' בברף עין בלב ונפש,

מנשה הקטן

הלכות גדולות

עריות

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי יהודאי גאון וליש מרבותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

●

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

המקדש

א) את האשה (מס' ד"א פ"א) הרי זה אוסר עליו שבע עריות, אמה ואם אמה ואם אביה בתה ובת בתה ובת בנה ואחותה בזמן שהיא קיימת, וכולן שנאסרו עליו שעה אחת אין להם היתר אחר איסורן, חוץ מאחות אשתו שלא נאסרה עליו

המקדש את האשה. נמס' דרך ארץ פ"ח. המקדש את האשה הרי זה אוסר עליו שבע עריות, ודייק המקדש את האשה ולא אמר הנשא את האשה, דנקידושין תליא מילתא ואפילו לא נשאה אח"כ ולא בכניסה לחופה תלא גירשה או מתה, ואמר אוסר עליו כלומר שבע עריות שכיו אסורין על אשתו מלידה שהרי אם בעריות שכתובין בתורה יותן בעריות הוא אוסר על עלמו ע"י הקידושין כאלו אם קדושיו מלידה. ורבינו כתב אוסר עליו ולא כתב נאסרו הו שבע עריות הולי לפי מה שאמרו דאין אדם אוסר אחרים ועיין קידושין ס"ב ע"ב דפריך רב אשי לרב כהנא דאין מושבין לקידושי ע"ח מאי דעתיך דילפת דבר דבר מממון אי מה להלן הודאת בעל דין כאלף עדים דמי אף כאן הודאת בע"ד כאלף דמי ת"ל האיש לא קא חייב לאחריני הכא קא חייב לאחריני ופרש"י הכא קא חייב לאחרינא שקרובותיה נאסרו הו וקרובין נאסרין נב ע"כ. ועיין ריטב"א, ולפ"ז לכאורה לעולם הוא מחייב לאחרינא ע"י קידושין ולכן אמרו הכי זה אוסר עליו שבע עריות ואדם יכול לאסור על עלמו כל מי שירצה וכחיוב עליכם ממילא בא וכן היא בידה לאסור עלמה על כל העולם כדין אשה חיים שאוסרת עלמה על כל העולם ועיין תוס' קידושין ג' ע"ב לשון קידושין שע"י שכיא מיאדת עלמה כיא נאסרת וכבן.

והרמב"ם פ"ב מהל' א כ"ז כתב כיון שקידש אדם אשה נאסרו עליו מקרובותיה אם נשים וכל אחת מכן אסור עליו לעולם בין כנס בין גירש בין בחיי אשתו בין לאחר מותה. והלו כן אמה וכו' ובת בנה. ואשה רק אם ולא אשה אחותה. (וכה"ע אם) כתב הרמב"ם וכן אחות אשתו אסור עליו עד שאמות אשתו בין אחותה מאמה בין מאביה בין מן הנישואין בין מזנות הרי זו אסור עליו. והרמב"ם ז"ל חילק ביניהו דאשה אסורין לעולם ואחותה רק בחייה. ועיין יבמות מ' ע"ב החולץ ליבמתו הוא אסור באמה וכו' וכם כז' הל' דכא דאסור בחלילה היינו מדרבנן בכל הני שאסור בעריות מחמת אשתו.

משנה הלכות

בעזרת המתרץ קושיות ואיבעיות, נתחיל לפרש הל' עריות
וה' לי לא אירא, להבין ולהשכיל בכל חמודה
אור ליום שנתלו בו המאורות, יתברך אל' יוצר המאורות
לסדר המלאך הגואל אותי מכל רע, הרועה אותי בכל שעה, שנת התשע"ג

אלא בחייה. ב) לעולם אינו פוסל את אשתו ואפילו בא על אמה ועל אחותה ועל בתה. ג) נבעלה באונס מותרת לחזור לו, נבעלה ברצון אסורה לחזור לו, ד) וכהן בין באונס בין ברצון אסורה לחזור לו. ה) נתארסה ונתגרשה, נבעלה בין באונס בין ברצון אסורה לחזור לו דברי רבי ישמעאל, שהיה רבי ישמעאל אומר הרי הוא אומר (דברים כ"ח ד') לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו' אשר הטמאה וכי במה נטמאה זו שהרי אמרו חכמים עד שלא נשאת לאחר מותרת לחזור לו משנשאת לאחר אסורה לחזור לו. זה מדרש דרש רבי יוסי בן כיפר

כל שנטמא: **נבעלה** באונס. חוזר על המקדש את האשה ונבעלה באונס מותרת לו, ולעון לחזור לו ל"ע ול"ל דמדרך הבא עליה באונס שהוליאה מביתה ובא עליה, לו כיון שנבעלה מהאסור לה סד"א דנפקה לה מרשותיה קמ"ל דמותרת לחזור,

וכיוצא נראה דסד"א כתובה דשמואל דסופו נרצע נאסרה וניחוש דכולהו בסופו נרצע חוץ מהאשה דלדיקא גמורה היא כמ"ש בחוס' קמ"ל דמותרת לחזור והכא: **ובהן**. כלומר אפילו אשה כהן שנבעלה בין באונס ובין ברצון אסורה לחזור לו: **נתארסה** ונתגרשה. עיין גירסת הגר"א שגרס נתגרשה ונתארסה, ולפי נוסחת רבינו ל"ל דרבי ישמעאל ס"ל כרבי יוסי בן כיפר דכיון שע"י קידושין נאסרו עליו שפע נשים בחיסור ערוה, ולכן אפילו רק נתארסה ונתגרשה אסורה לחזור לו, או יאמר דס"ל לרבינו דמי שגירש את אשתו ונתארסה לאחר וגירשה ולא בא עליה מותרת לחזור לו אבל אם נבעלה לאחר הירוסין בין באונס ובין ברצון נקראת אשה העומדה ולא יוכל בעלה הראשון ודייק כן רבינו דפריך וכי במה נעמדה זו, כלומר שהרי לעולם חכמים

משנת הלכות

ב) לעולם חינו פוסל את אשתו. בגמ' (יבמות ל"ב) יליף לה מקרא דושבב חיש אותה בסופה ודרשינן, אותה שביאתה אוסרתה ואין שביאת אחותה אוסרתה. ואפילו בא על אחותה במיזיד לא מיאסרא אשתו עליה. וז"ל הרמב"ם פ"ב מהל"א כ"י עבר ונשף עם אחת משפע נשים אלו אין בזזון בין בשגגה אע"פ שכוח והנוחפת במיתת ב"ד או בכרת לא נאסרה לאשתו עליו. והא דאשיב רק הני ג' לא משום דלאו כל השפע בכלל הן וכמ"ש הרמב"ם שבר ונשף עם אחת משפע נשים אלו וכו' לא נאסרה לאשתו אלא אשה אלו וכ"כ לשאר.

ודע דאף שדרשו ז"ל ואין שביאת אחותה אוסרתה מ"מ שביאת אחותה אוסרת את אחותה שנעשית זונה כבא על כל העריות, ואם כיתה אשה אחת אין ובדעון נאסרה על בעלה ואם כיתה אשה כהן אפי' באונס נאסרה עליו, ונאלקו רבותינו אם מתה אשתו אחי"כ אי מותר באחותה כמו בכל אחות אשתו שלאחר מיתתה הותרה ואף שאמרינן כאן שנאסרה לבעל כך אסורה לבועל דוקא במקום שנאסרה ע"י ביאת איסור זו אבל זו אסורה ועומדת כיתה מחמת אחות אשתו ולא אל עליה איסור כאן שאסורה לבעל ואיסור אחות אשה פקע לאחר מיתת אחותה, או דילמא אמרינן כאן כאן שנאסרה לבעל כך אסורה לבועל וכגון שפקע איסור אחות אשה לאחר מיתת אחותה נשאר איסור על כאן שאסורה לבעל כך אסורה לבועל.

ג) נבעלה באונס מותרת לחזור לו. בתוספות (נ"ח ע"ב) אמר אבוה דשמואל אשה אין שנאנסה אסורה לבעלה חייבין אמת אחילתה באונס וסופה

ברצון וכו' ולאבוה דשמואל אונס דאריה רחמנא כיבי משכחת לה כגון דקאמרי עדים שלוחה מתחלתה ועד סוף, ופליגא דרבא דאמר רבא כל שתחלתה באונס וסוף ברצון אפי' היא אומרת כניחו לו שלמלא נזקק לה היא שוברתו מותרת מ"ט יגר אלעזר תניא כוותיה דרבא והיא לא נחפשה אסורה הא נחפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שלא נחפשה מותרת ואיזו זו כל שתחלתה באונס וסופו ברצון ע"כ. ועיין רמב"ם פכ"ד מה"א הי"ט ובשו"ע א"ע סי' ו' סי"א.

ד) ובהן בין באונס בין ברצון אסורה לחזור לו. (שם) תניא חידך והיא לא נחפשה אסורה הא נחפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שנחפשה אסורה ואיזו זו אשה כהן ועיין רמב"ם פי"ח מא"ב ה"א ועוש"ע א"ע סי' ו' ס"י. ובמס' ד"א שם והכהנת בין באונס בין ברצון ורבינו כתב והכהן כלומר כהן שאשתו נאנסה דכהנת אפשר שנאנסה לישראל ועיין יבמות ל"ג ע"ב ואם היו כהנות נפסלו מן התרומה. ובגמ' דף ל"ב כהנות אין ישראליות לא אימא אם היו נשי כהנים וכו' והא אמר רב עמרם וכו' אשה ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה פסולה לכהונה אמר רבא הכא קאמר אם היו כהנות נשואות לישראל נפסלו מתרומה דבי נשייהו ע"כ. ועש"ע באוס' ד"ה אע"פ. והרמב"ם פכ"ד מה"א הכ"ח כתב בד"א בשהיה בעלה ישראל אבל אשה כהן שנשגב או שנאנסה אסורה לבעלה שהרי נעשית זונה מ"מ.

ה) נתארסה ונתגרשה נבעלה בין באונס בין ברצון אסורה לחזור לו. נראה דקאי אאשה ישראל דקאמר דנבעלה באונס מותרת לחזור לבעלה

מד שלא נשתה לאחר לפני נעשלה ניתה זנות מותרת לאחזר ומשנשתה שנעשלה נעילת היתר מעשלה הרני אסורה לאחזר לו וא"כ שכעילה לאחר כאירוסין אוסרת אותה ואפי' ניתה היתר ודו"ק, ועיין בגהות בן אריי: כל האסורות לו איסור ערוה. מבואר בגמ' יבמות

לפני חכמים שאמר משום רבי אלעזר בן שמוע ז) כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן אין צריכות הימנו גט חוץ מאחות אשתו ומאשת אחיו ומאשת איש שיש להן היתר אחר איסורן. ז) זה מדרש דרש רבי חנניה בן אידאי לפני חכמים שאמר משום רבי נתן כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן מותר בקרובותיהן הבא על האשה מותר בבתה, וזו שאלה שאל יוסי בן תדאי איש טבריא לפני רבן גמליאל ומה אשתי שאני מותר בה הריני אסור בבתה אשת איש שאני אסור בה אינו דין שאהא אסור בבתה, אמר לו צא ופרנס לי כהן גדול שכתוב בו (ויקרא כ"א י"ד) כי אם בתולה מעמיו יקח אשה ואני אפרנס לך את כל

ל"ד ע"ב כל העריות שבתורה אין צריכות הימנו גט חוץ מאחות אשתו ומאשת אחיו ע"פ ב"ד דלריכה גט מדרבנן גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה: חוץ מאחות אשתו וכו'. בגמ' שם ר"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה ופסק רבינו כר"ע: ר' חנניה בן אחיו. שם גרס ר' חנינא בן תורי: מותר בקרובותיהן. שהרי לא חפשו בה קידושין ולא כוי אלא בעילת זנות וכמ"ש בשמוך ועיין רמב"ם פ"ב מהא"ב הי"ח: הבא על האשה וכו'. אפילו אשת איש דשפיוה ליכא הק"ו: צא ופרנס לי כה"ג. שכתוב בו בתולה

משנה הלכות

ומיהו דוקא כשנתנסה תחת בעלה אבל אם נתגרשה ונעשלה אפילו בתוגם אסורה לאחזר לבעלה. ובגמ' יבמות (י"ח ע"ב) דחניא ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר' אלעזר המחזיר גרושתו מן הנישואין אסורה מן האירוסין מותרת משום שנאמר אחרי אשר הוטמאה (דברים כ"ד) ואכ"מ אומרים אחת זו ואחת זו אסורה אלא מה אני מקיים אחרי הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה. ופרש"י אחת זו ואחת זו אסורה. דכתיב וכיתה לאיש אחר והויה היינו קידושין וכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו'. ובנחלת יעקב נתקשה שם וכתב שאסר כאן בנשא אחת וכוסיף חיבת נתגרשה ונתארסה וכו' כלומר נתגרשה מבעלה ונתארסה לשני אסורה לאחזר לראשון וכו' ולפענ"ד לא צריך אלא כדברים כפשטן דמה שאמרו בא"ח שבעלה בתוגם מותרת לבעלה דוקא כל זמן שאחחיו בין ארוסה או נשואה אבל אם אירס אחר אשה וגירשה ובעלה בין בתוגם בין בראון אסורה לאחזר לו דהיא בכלל אשר לא הוטמאה ועיין נוסחת הגר"א.

ו) **כל** האסורות לו איסור ערוה אין צריכות הימנו גט.

יבמות (ל"ד ע"ב) דחניא כל עריות שבתורה אין צריכות הימנו גט חוץ מאחות אשתו ע"פ ב"ד ור"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה, ובגמ' פ"ח ע"ב בשלמא מראשון תבעית גט אלא משני זנות בעלמא הוא אמר רב הונא גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמלא אשת איש יולאה בלי גט אי הכי סיפא דקאתי אמרו לה את בעלך ונתקדשה ואח"כ בא בעלה מוחרת לאחזר לו כתם נמי נימא גירש זה וקדש זה ונמלאת א"א יולאה אלא בגט לעולם בעי גט אי הכי נמלא זה מאזיר גרושתו משנתארסה כר' יוסי בן כיפר דאמר מן הנשואין אסורה מן הארוסין מותרת הא מדקאתי סיפא אע"פ שנתן לה

לאחרון גט לא פסלה מן הכהונה מכלל דלא בעי' גט דאי בעית גט אמאי לא פסלה מן הכהונה אלא סיפא אמרי קידושי טעות הוו ריצה נמי אמרי נישואי טעות הוו קנסוה רבנן סיפא נמי לקנסוה ריצה דעבדה איסורא קנסוה סיפא דלא עבדה איסורא לא קנסוה ע"כ. ופסק רבינו כר"ע וכ"פ הרמב"ם פ"י מה"ג ה"ח וכתב ה"ה דהלכה כר"ע דקס ליה כר' יוסי דהלכתא כווחיה.

ז) **זה** מדרש דרש ר' חנניה בן אידאי. מס' ד"א (שם) ובגמ' הגירסא ר' חנינא בן תורי לפני חכמים משום רבי נתן, כל שהוא בלא יבא הוולד פסול ופוסל בביאה. (וגירסא הגר"א פסל לה ופסל לולד) ואלו הן עמוני מואבי מלרי ואדומי עבד ממזר נתין עו"כ חלל בא חלל כשרה לע"פ שהיא בלא יבא. כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן מותר בקרובותיהן הבא על אשת איש מותר בבתה. זו שאלה שאל ר' יוסי בן אדאי איש עבריא לא ר"ג מה אשתי שאני מותר בה אני אסור בבתה ת"ל אשת איש אסור בה אינו דין שאהי' אסור בבתה. ת"ל לא ופרנס לי כהן גדול. שכתוב בו (ויקרא כ"א) כי אם בתולה מעמיו וגו' ואני אפרנס לך כל שכרחל דבר אחר אין דנין לעקור לוא לאחת מן האורה ונדחו ר"ג.

פי' מה אשתי שאני מותר בה וכו' ולא יהא מותר ליבא אלא בא בלמנה או גרושה שמותר גם באלמה ועי"ז הביא לו ר"ג לא ופרנס לי כה"ג שהוא אסור באלמנה וגרושה וא"כ ת"ח לכה"ג לעולם ליבא אשה שהוא אסור באלמנה וגרושה וא"כ אפי' בבא באלמנה או גרושה יאסר דכיון שהוא אסור באלמה בבתה וגיורת שאין לה אם נמי אסורה לכל כהן, ולפ"ז ת"ח לכ"ג ליבא אשה ואסורה כאיב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ובס' זית רענן כקשה דאם אפשר ליבא יאומה

ישראל. דבר אחר ח) אין דנין לעקור אות אחת מן התורה, ונדהו רבן גמליאל. תניא רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אלעזר בן שמוע המחזיר גרושתו מן הנשואין אסורה, מן האירוסין מותרת, וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה אסורה. כל שהוא בלא יבא הולד פסול ופוסל ואלו הן עמוני ומואבי מצרי ואדומי עבד וממזר כותי נתין חלל, ט) י) ביאת חלל כשרה אף על פי שהוא בלא יבא אין מעמיו וזה ח"ח לפי הק"ו הנ"ל ועיין מנה"ג: **תניא** ר' יוסי בן כיפר וכו'. כלן מוזר רבינו ומביא ברייתא מה שכתב לעיל ומחברה ומגרשה: **ביאת** חלל כשרה. פי' שלא נזהרו כשרות להכשיל לפסולים ולכן ביאתו כשרה: **אע"פ** שהוא בלא יבא. פי' כחלל הוא בלא יבא שהרי נפסל מכהונה והרי קיי"ל דכל שנפסל זרעו פוסל גם לאחריו וכמו ממזר וביאתו פסולה קאמר דשתי כתת דביאת חבירו חינו בלא יבא בקהל אלא שהולד חלל וכיון שחינו בלא יבא גם ביאתו הגם שהוא כבר חלל מ"מ ביאתו כשרה. ועיין מנה"ג ולא נריך להאוקין שדחקו בזה:

משנה הלכות

שאין לה אם ואי' כיון דכבר נאסרה מחיי האם אסורה לו עולמית.

ח) אין דנין לעקור. בס' זית רענן פי' דה"ק מדין ק"ו אין אנו יכולין לעקור דבר מה"ת, שהרי בתורה כתיב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה ולפי דבריך ח"ח ליאח אשה, ובני' הקשה עליו דא"כ מאי דבר אחר והביא דבילקוט ל"ג ד"ח אלא לא ופרנס לי כה"ג ואני אפרנס לך כל ישראל, אין כדין יוכל לעקור חוח אחת מה"ת וכס' מאורי אש כתב לזה דרוש נאמר. ומיהו רבינו גרס ד"ח כגירסת הספר.

ולפענ"ד נראה לשון לא ופרנס לי כה"ג ואני אפרנס לך וכו' דה"ק דודאי כוונתו לא כיאה שלא יאשו נשים כלל אלא אמר שלא יאח אשה כל זמן שאמה בחייה ואין יפרנס כלומר אין ימלא נשים לכל בני ישראל שאמותיהם כבר מתו וע"כ שלא נוהה תורה כן דדרכיה דרכי נועם ואי"כ יש לפקפק על דין ק"ו. והשיב לו ר"ג הרי בכה"ג שיקח בתולה גם אחה מודה שהביה דוקא בתולה דרק על ק"ו אחה מפקפק אבל המפורש בקרא אחה מודה והיאך נוהה התורה כן שלא יאח רק בתולה ואם לא ימלא אז שירצה באחרת וע"כ שנוהה התורה מפורש כן ואני אפרנס לך אח כל ישראל כלומר יספיק להם נשים אם כי' באמת דבר זה מה"ת ואפרנס מלשון פרנסה יספיק לו לכל ישראל כאלו אם יצטרך ד"ח וכו' ונדהו ר"ג.

ובזה מיושב מה שהקשה בני' מה טעם נדוהו על שאשל דבר שלא כדין והביא דבילקוט לא גרס ונדוהו, ולפמ"ש מבואר דהיה מפקפק בדברי רז"ל שדנין ק"ו, ובגמ' סנהדרין (פ' חלק) דאפילו אינו מאמין בק"ו כרי כופר ולכן נדוהו.

וד"ע דבספר כיאר לר"ח (ברוקלין חשי"ע) בסופו ענינים שונים כאב שרי ליה מארי לר' מנחם על ר' יהודאי גאון שמוכיח אח בגאונים שלא היה כמותו על בח שאינה פוטרת ח"ו לא ידע ספר מי שהלעז עליו שלמעלה מאותו מקום מ' דפין פירש פירוש מבואר בכח שבבח פוטרת וכן בשטר חלילה וברח ובריחת לא שניק וכשהגיע כ' דפין אחר מבואר וקנרו וכו' ועל הבח שהלך אביה למדינה"י ייבר כאך וחנות דאחך כמה יפה כיוון (ועיין לזה חוס' קידושין וכבר האריכנו בזה) אבל דע לך כי יפה כיוונו הלכות גדולות בחזקת פנויות מחזקינן להו, ואמרינן נמי אסור לאדם שיקדש בחו עד שאגדיל כו' שכיאח ובחזקת פנויות אייתייהו ואם אבין בשמועה נאקדשה לדעת אבירו כדברי רב יהודאי. אך ידוע אדע כי יש בהלכות גדולות הרבה מאלמוד ירושלמי ומברייאות במקום שאינו סואר אלמוד שלנו ככי הואיל וכך שיעורו בהלך וכי ההוא דאשת אמיו מוחרת אבל אסורה מפני מראית העין וכי ההוא דפרנס לי כה"ג ואני אפרנס לך כל ישראל ועוצה היכא וכו' ע"כ.

ט) בת חלל כשרה. בקידושין (ע"ז) בח חלל פסולה לכהונה ובגמ' ר' דוסאאי פליג ואמר כשם שבני ישראל מקום עהרה לאלוות כך בנות ישראל מקום עהרה לאלין ופרש"י מקום עהרה לאלוות להכשיר אח באו ממנה לכהונה. כך בנות ישראל מקום עהרה לאלין להכשיר באה ממנו לכהונה ויליף מקרא דכאיב ולא יאלל זרעו בעמיו בעם אאד הוא דמיאל בבני עממים אינו מיאל ע"כ.

י) ביאת חלל. והמגיה הגיה [בח] ואינה (ביאת) הכנים בסוגריים, וכוונאו נראה דהרי ביאת חלל בלא יבא ואין סואר עלמו מיניה וביה. ואמנם בלפענ"ד ליבא גי' רבינו ומה עמקו מחבואיו, והנה רבינו קאי אדלעיל מינה שכאב כל שהוא בלא יבא הולד פסול ופוסל וקשה ליה לרבינו דלפ"ז אאר דכלל לן האנא דכל שהוא בלא יבא הולד פסול ופוסל, כאן בבא על הגרושה נמי בלא יבא הוא וכי"ל להיות הולד פסול ופוסל וא"כ אמאי חלל מואר לבא בקהל בכלל נימא כמו

פסק מן הכתוב. דהנח על כתרוב עשה זונה ונחלקו בגחעברה מביאה ראשונה קודם שנתחללה לי הולד חלל: **נדה.** כהן שנח על אשתו נדה וילדה בן לט"פ שהוא חייב על ביאתה כרת יב) הולד כשר להיות עומד ומקריב אביו בלא יבא. כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן פסלן מן הכהונה, יא) נדה אף על פי שהוא חייב על ביאתה כרת יב) הולד כשר להיות עומד ומקריב

משנה הלכות

ביאת עמוני ומואבי מלרי לחדומי עבד ממזר כותי ונתין לסורין לבת בקבל ופוסלין הכ"ג חלל כיון שאבד כולן יחד, וכרי חלל אין דינו ככי חלה ביאתו כשרה ומותר לבת בקבל חלה שנפסל לכהונה ות"ח הינו דומה חלל לכני וקשה בתרתי חדא למה תנה ליה חלל בכדייקו כיון דהינו דומה ביאתו לביאת כולהו ועוד דמ"ש כותי כיון דבת מהיסור לה יבת ככולהו.

ולכן תי' רבינו בזה דבר חדש לחלק דלה דמי הכי לחלל דלט"פ דכחלל כותי בלה יבת אין תביו בלה יבת כלומר דכאי חלל אם כותי היה בן כאן כשר שבת על גרושה הרי תביו כשר והינו בלה יבת אלה שאיסור ככותי גרמה לו שאסור בגרושה אבל עלם כביאה אין בה איסור ואם היה תביו חלל שבת תבי תביו על גרושה וכותי חלל שנחלל בביאת תבי תביו ונשא בת ישראל כשרה הרי אין תביו בלה יבת ולה עשה איסור כלל דלה נזכרו כשרות להנשא לפסולות וז"ש ביאת חלל כשרה כלומר שבביאה כשרה שלט"פ שכותי בלה יבת אין תביו בלה יבת.

ונראה להוסיף עוד דכוונת רבינו ביאת חלל כשרה כלומר שנשא אשה בת ישראל או אפילו ככנת וכוליד בן לט"פ שבבן חלל מ"מ ביאתו כשרה והינו בלה יבת שכרי לה כוזכרו כשרות להנשא לפסולים ות"ח תביו הינו בלה יבת.

איברא דמעתה נרתה דבאמת דעת רבינו לפסוק כפתס משנה קידושין ע"ז ע"ח בת חלל זכר פסולה מן ככהונה לעולם ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה ר' יהודה תומר בת גר זכר כבת חלל זכר. ובגמ' מתני' דלה כר' דוסתאי בן יהודה דתניא ר' דוסתאי בן יהודה תומר כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים מ"ט דרבי' תמר קרח לה יחלל זרעו בעמיו בעם אחד הוא דמיחל בשני עממים הינו מיחל ע"כ. וברמב"ם פסק בפי"ט מהל' כי"ד חלל שנשא כשרה זרעו ממנה חללים וכן בן בן בנו ואפילו אחר אלף דור שבן החלל זכר חלל הוא לעולם ואם היתה בת תסורה היא לכהונה שכרי היא חללה, אבל ישראל שנשא חללה הולד כשר לפיכך אם היתה בת הרי זו תנשא לכתחילה ע"כ. וכתב כ"כ סתם משנה וכו' וכן כלכתא ע"כ, וכן פסק בשו"ע א"ע סי' ז' סט"ז חלל שנשא כשרה הולד ממנה חלל וכן בן בנו כולם חללים עד סוף כל הדורות ואם ילדה בת תסורה לכהונה אבל אם ניסת אותה בבת לישראל וילדה ממנו בת אותה בבת כשרה לכהונה לישראל שנשא חללה הולד כשר ע"כ.

ונראה דרבינו נמי פסק כסתם משנה וכלכה ולא פסק כר' דוסתאי דלה קיי"ל כותיה וגם בעור וב"י ותחרונים לא בביאו דברי ר' דוסתאי כלל ורבינו נמי ס"ל דחלל פסול ופוסל עד עולם כמו כל כני ולכן כלל ליה לחלל עם כל שהוא בלה יבת שהולד פסול ופוסל חלה דמ"מ כוסיף רבינו דבחדא מיהו ים חילוק בין ביאת חלל לכני כולהו דכני כולהו ביאתם ביאת פסול כוא ותסורים בבת ישראל לעולם חלה יקחו בת מינם עמוני יקח לו עמונית ואפילו נתגייר ומואבי יקח לו מואבית אפילו שנתגיירו ביאתם בלה יבת וכן מלרי ותדומי עבד וממזר כותי נתין, אבל משונה ביאת חלל מינייהו שאף שגם כוא פוסל לא הולד בין שהוא זכר ובין נקבה ומ"מ ביאתו כשרה כלומר ביאת החלל בעלמו ומותר בישראלית ונתן עשה שלט"פ שהוא בבל יבת הין תביו בלה יבת וכבן.

יא) נדה תט"פ וכו'. ד"ה שם ויבמות ס' ע"ח רב חסי חמר בים חלל מחייבי עשה קמיפלגי רחב"י סבר ים חלל מחייבי עשה ורבנן סברי הין חלל מחייבי עשה מ"ע דרחב"י דכתיב תלמנה וגרושה וחללה זונה את תלה לא יקח כי אם בתולה וגו' (ויקרא כא) וכתיב ולא יחלל זרעו בעמיו תכולהו ורבנן תלה הפסיק הטעין ורבי תלימזר ב"י תמר תלה למעוטי נדה כמאן תזלה כה דתניא מחלה אחה עושה חלל ואי אחה עושה חלל מנדה כמאן כרחב"י. וכ"פ הרמב"ם פי"ט מהל"ב ה"ו כהן שבא על הנדה הולד כשר והינו חלל שהין איסור הנדה מיוחד בכהנים חלה שוה בכל.

יב) ומ"ש רבינו הולד כשר להיות עומד ומקריב על המזבח. ביאת ברוקח סה"ת פ' לך לך שער הטעלם מהר"ח מגירמיזא דבן הנדה אין מניחין ליכנס לבית המקדש וז"ל בפ' מילה כל האותיות ונעלם ע' וכן בע' נפש שירדו למלרים נעלם ע' ת"ל הקב"ה להחרים

על גבי המזבח. יג) הנבעלת ממי שאינו איש אף על פי שהוא בסקילה כשרה לכהונה, מעשה בריבה אחת בהיתלו שהיתה מכבדת את הבית ורבעה הקוף מאחריה, ואמרי לה רבעה כלב כופרי מאחריה, והכשירה רבי לכהונה. אילו הן שניות, אם אמו ואם אביו אשת אבי אביו ואשת אבי אמו אשת בן בנו ואשת בן

לכהונה: **בריבה** לחת. נחולה לחת: **בהיתלו**. סם מקום: **ורבעה** הקוף מאחריה. כלומר שלח כדרכה דחי כדרכה לח גרעה ממוכח עץ ופסולה לכה"ג: **ואמרי** לה רבעה כלב כופרי. פרש"י כלבים גדולים שלדין נהן חיות, ונערוך פי' כלב קטן שלווח בלילה במדברות מן כפרים, וכהב בגמ' כגי' כלב כופרי ובמס' ד"ח גרס קוף ורבינו הביח ב' גירסחות: **והכשירה** רבי. דלח הוי בעילח חיה: **אילו** הן שניות חם לחמו וחם לחביו. שניות כלומר מדברי סופרים, (במס' יבמות דף כ"ח ע"ח ובמס' ד"ח הכ"ל) ת"ר מה הן שניות: **אם** לחמו. לחמו כחיבה וגזרו רבנן על חם לחמו כדי שלח יפגע בחמו וגזרו גמי בחם לחביו משום חם לחמו ולחע"ג דגזירה לגזירה כוח גזרו משום דלחרוייהו לימח רבחח קרו להו: **ואשת** לחבי לחביו. משום לחשת לחביו הכחובה: **ואשת** לחבי לחמו. ולחע"ג דלחשת לחבי לחמו גזירה משום לחשת לחבי לחביו דחרוייהו לחבח רבח קרו להו הילכך חדח כוח: **אשת** בן בנו. כיינו כלח בנו וגזור משום כלחו: **ואשת** בן בחו. כיינו כלח בחו ומפרש בגמ' גזירה משום כלח בנו:

משנה הלכות

וכקימותי לח בריחי לכיות לך לחלקים ולזרעך כזכר מן הע' מדות דלמר בסוף וללו מוחרין וברותי מכס המורדים והפושעים בי ח"ר לוי חלו בני ע' מדות לסנ"ח משגע"ח בני לימה בני שנותה בני נידוי בני מריבה בני שכרות בני גרושת כלב בני ערבונית בני חלופה ות"ל להזהר מחלו ע' דברים שלח יחטית בכס מחשר לח ידע עד שזורו לחור כל זה לח כיה בע' נפש שירדו למלרים ומי שים בו מחלו ע' כביכול לו ליני לחלקים ולחיי עונה לו וכו' ובויקחו לי תרומה בעלים ע' לומר שלח היו מכניסין בעזרה בני לסנ"ח משגע"ח עכל"ק.

ובזוה"ק פ' שמות דף ג' וז"ל חלחת לינון דחיין שכינתח מעלמח וגרמין דדיוריה דקב"ה לח הוי בעלמח ובני נשח לוחין ולח לישחמע קליהון ולחין לינון מלן דשכיב בנדה דליח מסחבו חקיף בעלמח בר ממסחבו דנדה מסחבח דנדה קשיח מכל מסחבו דעמח לסחחב ליהו וכל דמחקרבין בה יסחחבון עמה בכל לחר דחזלין לחדחייח שכינתח מן קמייהו ולח עוד חלח דגריס מרעין בישין על גרמיה ועל ההוח זרעח דיוליד דכיון דיקרב בר נש לגבי נדה ההוח מסחבח דליג עלוי ויסחחר בכל שיפין דיליה זרעח דיוליד בהכוח שעחח (מסחבו) משכין עלוי רוח מסחבו וכל יומוי יהח במסחבו, דהח בגינח ויסודח דיליה ליהו במסחבו רב ע"ם. ועיין משנ"ה ח"ז סי' ריי"ח ריי"ב בחריכות, ובידמות מ"ט ע"ב קיי"ל קידושין חופסין בנדה ואין הוולד ממזר ועיין ב"ש ח"ש סי' ו' ס"ח והבח על הנדה לחע"פ שהוח בכרת לח נעשית זונה ולח נפסלה לכהונה שכרי לינה מסורה ליגשת לו.

יג) הנבעלת ממי שחינו חים וכו'. יבמות נ"ט ע"ב ובמס' ד"ח הכ"ל כחב הנבעלת ממי שחינו חים לחע"פ שחייבת בכרת לח פסלה מן הכהונה, ופרש"י שחינו חים. בהמה. ורבינו כחב לחע"פ שהיח בסקילה רבותח קמ"ל דלחע"פ שהיח במיד ומיידה שהביחה עליה בהמה מ"מ כשרה היח לכהונה ובמס' ד"ח מיירי בשוגג לו בחונס כמעשה דריבה לחת.

ובגמ' יבמות שם לחמר רב שימי בר חייח נבעלה לבהמה כשרה לכהונה חניח נמי הכי נבעלה למי שחינו חים לחע"פ שבסקילה כשרה לכהונה כי לחת רב דימי לחמר מעשה בריבה לחת בהיחלו שהיתה מכבדת לח הבית ורבעה כלב כפרי מלחריה והכשירה רבי לכהונה וברש"י שבסקילה שם ים עדים והחרלה היכח דליכח עדים והחרלה כשרה לכהונה, ומשמע קלח דהיכח דליכח עדים והחרלה חסורה לכהונה ול"ע, ולולי כוונחו היכח דליכח עדים והחרלה נהרגת ומיהו נפ"מ בזה"ז ורבינו בבורר מילתו דכשרה לכהונה. ובש"ע ח"ע סי' ו' ס"ח לי זו היח זונה כל שחינה בח ישרחל לו בח ישרחל שנבעלה לחדם שהיח חסורה ליגשת לו לישור הסוה לכל לו שנבעלה לחלל לחע"פ שהיח מוחרח ליגשת לו לפיכך הנרבעת לבהמה לחע"פ שהיח בסקילה לח נעשית זונה ולח נפסלה לכהונה שהרי לח נבעלה לחדם.

ודע דנחלקו הפוסקים ביחת שד לי שמה ביחה ובח"ח שנבעלה לשד לי נחסרה על בעלה עיין שו"ת מהרמ"ל סי' קט"ז דחשב שנבעלה משד לח נחסרה על בעלה ישרחל ולחפילו כחן מפני שחינו חים ובחש' ר' חייים הכהן סי' ח' חמה עליו דהרי שד מוליד מחדם ולח דמי לבהמה ועיין ח"ע סי' ח' ובע"ז שם סק"ע, ומיהו עיין ח"ז הגדול סי' קכ"ד וז"ל לח חנחף וכו' חבל עם הרוחות חין בכם משום לח חנחף דחמר בחנחומח וכו' מכחן לחמרו הבח על הרוחות חין עליו כלום לחע"פ שהוליח ב"ז כמקרה לילה דמי ומ"כ לח חנחף עם בני

אשת אחי אביו מאמו. דמן התורה ערוה אחי אביך כאחיך ואמרינן בכתה על יבמתו דנאחי אביו מן האב קמשמע קרא אבל אם היה אחיו מן האם שריא וגזרו רבנן עליה משום אשת אחי אביו מהאב: **ואשת** בתו אשת אחי אביו מאמו ואשת אחי אמו מן האב, יד) בר קפרא מוסיף אף אם אבי אמו ואם אביו, ואין הלכה כבר קפרא. אשת חמיו ואשת חתנו מותרת לו טו) אבל אמרו חכמים אסורה לו מפני מראית העין. בת חורגו אסורה לו ואשת חורגו מותרת לו וחורגו מותר באשתו ובבתו, אשת אחי אביו אסורה לו ובתו מותרת לו, ואחי אביו מותר באשתו ובבתו. ואשת אחי אמו אסורה לו ובתו מותרת לו, ואחי אמו מותר באשתו ובבתו. נושא אדם אשת בן אחיו ואשת בן אחי אחיו מן האב. כגון שפחלי אחי יוכבד מאביה ונשא אשה אסורה להאבן משום שניה דאע"ג דאשת אחי אחיו לא כאחיה גזרו בה רבנן היכא דהוה אחי אחיו מן האב גזירה משום אחי אביו מן האם דהויא נמי שנייה ואיכא לד אב בתרוייהו אבל אם היה שפחלי אחי יוכבד מן האם ולא מן האב מיבעיא בגמ' אי גזור רבנן בה אי לאו: **בר** קפרא מוסיף אף אם אחי אמו ואם אחי אביו): **ואין** הלכה כבר קפרא. גם בתש' הגאונים (וילנא תרמ"ד סי' רס"ח) לא מנה את בר קפרא כ"ז הוא בשם ד"ח ועיין ב"י ח"מ סי' ע"ו, ועיין משנה"ג: **אשת** חמיו ואשת אחיו מותרת לו. בגמ' ומותר אדם באשת חמיו ובשם' דרך ארץ אשת חמיו ואשת אחיו מותרות לו אבל אמרו חכמים אשת חמיו אסורה מפני מראית העין ובאה מותרת לו: **בת** חורגו. (בגמ' כ"ה ע"ח) ואסור בבת חורגו ומורגו מותר באשתו ובתו ואשת חורגו לומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך ופריך בת חורגו דאורייתא היא דכתיב (ויקרא י"ח) את בת בנה ואת בת בתה ומשני משום דקבעי למיתני סיפא אשת חורגו לומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך ואע"ג דבתי אסורה לך מדאו' בדידי לא גזור דיה רבנן אני רישא נמי בת חורגו. וחורגו היינו בן אשתו שילדהמחים אחר קודם שנשתה: **וחורגו** מותר באשתו ובבתו. וכותי שנתגדל וידוע שכותי חורגו, אבל אם לא הכירו בו כלומר שבעלימו מבני אדם שכותי חורגו אף שאח"כ אמר שכותי חורגו אסור בבתו ובהארכתי בזה במקום אחר: **אשת** אחי אביו אסורה לו. בירושלמי (פ"ב ה"ד ובשם' ד"ח הנ"ל) ובגר"ח ז"ל ליין דזו אינה בירושלמי רק בשם' כלה, גם הק"נ תמה על הריי"ף שכתבה כן בשם הירושלמי ואינה בירושלמי, ומיהו בריי"ף סי' ע"ו ובהרא"ש סי' ח' כתבו כן בשם הירושלמי ה"ד, וכן כתב במאירי ז"ל וז"ל בתלמוד במערב אמרו אשת אחי האב אסורה לו ובתו מותרת לו ואחי אביו מותר באשתו ובבתו. ומבואר דהיתה גירסת זו לפניהם בירושלמי: **ואשת** אחי אמו אסורה לו. גם זה בשם' ד"ח: **נושא** אדם אשת בן אחיו ואשת בן אחותו. ובריי"ף ורא"ש הוסיפו ובת אחיו ובת אחותו ועיין עליהם בגר"ח בשם' ד"ח.

משנה הלכות

אדם ועם בהמה ולא תנשף ביד וברגל אבל הרוחות אין הוא זנות ועוד מהכתוב משמע שאינו לאותו מסיד וכו' ועיין מל"ד להרדב"ז ז"ל מלוה תקפ"ח ורחיתי לרבינו מנחם וכו' ובגמ' פירובין י"ח ע"ב כל אותן שניים שהיה אדם הרשאון בנדוי הוליד רוחין ושדין, ובג"ר פכ"ח ופכ"ד כל מהה ושלשים שנה וכו' ועיין שו"ת משנ"ה ח"ה סי' רי"ז בתריכות מזה. ובהה רבינו גרס ורבעה הקוף מחריה ואמרי לה רבעה כלב כפרי ובגמ' הני' ורבעה כלב כפרי ומיהו בשם' דרך ארץ ורבעה הקוף ומי כמוהו רבינו הגדול שכתבה ב' גירסאות.

יד) בר קפרא מוסיף. רבינו כתב דאין הלכה כבר קפרא והביאו עליו הרבה בזה והרשאונים פסקו כבר קפרא ומיהו דעת רבינו נראה דס"ל שיעת הירושלמי דקאני בהדיא הכי בשם בר קפרא אם אחי אביו ואם אחי אמו בכלל שניות שבר קפרא בכל אחד דור אחד למעלה והיינו אם אחי אביו אבל אחי אחי אביו מותרת וס"ס דיקן לא ס"ל הא דבר קפרא דאמר רב חרבא נשים ים לכם הפסק נקיט רב בידיה אחת אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב אחי אמו וכלאו וזעירי מוסיף אף אשת אחי אמו וסימנך דעילאי דרב, ורב מ"ע לא חשיב ליה מיהלפא ליה בשאת אחי אביו וזעירי להאם שכיח ואזיל לכתא לא שכיח ואזיל, ולכן כתב רבינו דאין הלכה כבר קפרא.

שוב מלאתי בהגה' בן אחרי' שכתב הפוסקים פסקו כבר קפרא ובש"ג כתב בשם ריא"ז וז"ל ור' משה חוסר אף אם אחי אביו ואם אחי אמו ולי נראה שכן מותרות מכ"ל וזה כדעת הבה"ג כאן ועיין ב"ח שם ובביאורי הגאון שם ס"ק י"ז ותמה על הגאון דירושלמי לא משמע כרש"י ותדרבה מהירושלמי ראי' גדולה לרש"י ושוב מלא בליקוטים שהגאון ז"ל בעלמו חזר בו ושמדברי הירושלמי ראי' לפרש"י והניח דברי הרמב"ם בל"ע ולפ"ז אחי שפיר דברי רבינו דאין הלכה כבר קפרא ושיש מעי שכוונתי ליש דברי רבינו ומלאתי לי רב.

טו) אבל אמרו חכמים אסורה לו. כן הוא בירושלמי והביאו הטור' ד"ה ומותר ופסקו ר"ת והרא"ש והטור בהירושלמי ובעוש"ע סי' ע"ו סכ"ד כתב דעת המחירין ויש מי שאוסר ע"ש. והקשו דלדעת הירושלמי אשת אחיו נמי תהא אסורה מפני מראית העין ויש שכתבו דהה"ג לפי דעת הירושלמי כן הוא.

אחותו, ואשת חמיו אסורה לו מפני מראית העין. מז) המחזיר גרושתו משנשאת אסורה לבעל וחולצת וצרתה מותרת ליבם, יז) וכן הוא שבא על אחות חלוצתו אסורה לבעל חולצת וצרתה מותרת ליבם. אשת פצוע דכא ויש לו אח כשר, ודע דרבינו כבר כתב בסמוך ולחי לביו מוחר בחמו ובבתו וכיינו לחם בן לחיו, וכן כתב לחי למו מוחר בחמו וכיינו לחם בן לחותו עיין נמ"י וי"ל: ואשת חמיו לסורה לו מפני מרחית העין. בירושלמי מבואר לחם חמיו לבל לחם חחנו גם בירושלמי לח כזכירו ועיין בבלי סוטה מ"ג דלח משמע כירושלמי ועיין טו"ק ח"ע סי' כ"ו ועיין משנה"ג, וכנה לעיל סיים רבינו גם לחם חחנו וכלן כשמיע חחנו ומשמע לכחורה דבחם חחנו כלכה למעשה מחיר וכדעם שחר פוסקים וכמ"ם בסמוך ול"ע: המחזיר גרושתו משנשחת. כלומר שמת בעלה בשני לו גירשה והחזירה: וחולצת. ולח מחייבמת לבל לרחה מחייבמת לו חולנתו לסורה לבעל. עיין ירושלמי יבמות פ"ע ב"ג, ובנחלת יעקב מד"ח סס ובמשנה"ג: אשת פצוע דכא. לסורה לבעלה דכחיב לח יבא פל"ד וכרות שפכה בקהל ה':

משנה הלכות

וז"ל הרח"ם ז"ל פ"ב ס"ח בירושלמי דפירקין (ה"ד) גרסינן לחם חמיו לסורה מפני מרחית העין ולח חיחח חורה כרי דוד נחח לח רלפה בח חיה שנחמר ולחנה לך לח בית לחדוניך ולח נחי לחדוניך בחיקך שני חורנין שנדלו בניח לחד לסורין מפני מרחית העין ר' חנינה חומר יסבון בחחרת דלח חכמין לכון כך כחוב בפר"ח ז"ל. ובעל כלכות נמי כחב כן וגם לסר לחם חחנו, ובשמעתין קח שרו לחרווייהו ושמח לח"כ לסרו, ובח' הרשב"ח בניח בשם ר"ח שכתב בספר כיער שבעל כלכות היה לפניו בגרסת בירושלמי לחם חחנו ולחם חמיו לסורין מפני מרחית העין הביחו הק"נ ע"ש.

ודברי רבינו חלו הובחו לקמן בהל' עריות וז"ל לחם חמיו ולחם חחנו מוחרת לו לבל לחרו חכמים לסורה לו מפני מרחית העין וכן ליחח בשם' דרך חרץ רנה פ"ח לבל לחרו חכמים ועיין עלה בגליון החום' והר"ן כתב ובירושלמי לחרו משמח דר' חנינה דלחם חמיו לסורה משום מרחית העין וכן פוסק ר"ח ובה"ג וכו' והרמב"ן ז"ל ורבים מרבוחינו בחירו וכן המנהג בכל ספרד ע"כ לשון הריטב"ח ז"ל בכ"ל. והרמב"ן יבמות דף כ"ח ד"ה ומוחר כתב ובהלכות גדולות שלנו מלחחי ולחם חמיו לסורה לו מפני מרחית עין ולח כך בהלכה חלה מוחרת לו לבל הרב ר' יעקב כתב בשה"י בהלכות גדולות וחלמוד חרץ ישרחל גרסי' לחם חמיו ולחם חורנו מוחרת לו לבל לחרו חכמים לסורה לו מפני מרחית העין ולחפ"כ חין כחן בית מיחוש עכ"ל.

ועיין ב"י ח"ע סי' ע"ו ובש"ע סע"ו. ויש שכתבו דלפילו לדעת רבינו רק לחם חמיו ס"ל לחסור ועיין ב"י בחילוק ביניהם ומלשון רבינו שכתב לחם חמיו ולחם חחנו וכו' משמע דחרוייהו כחד, ומיהו בסמוך כתן כתב נוסח חדס לחם בן לחיו ולחם בן לחותו ולחם חמיו לסורה לו מפני מרחית העין ולח כתב גם לחם חחנו לפשר דהלכה למעשה קמ"ל דרק לחם חמיו ס"ל לחיסור ובזה לחי שפיר למה חזר ושנה לחם חמיו בסמוך כיון שכבר שנחה והבן (ועיין לל' יבמות סי' ל').

מז) **המחזיר** גרושתו משנשחת. בירושלמי המחזיר גרושתו משנשחת לסורה לבעל ומוחרת ליבם, ומיהו בש"ם דילן (יבמות י"ח ע"ב) ח"ם המחזיר גרושתו משנשחת היח ולרחה חולנת היח ולרחה ס"ד חלה תרין ככי היח חולנת לרחה לו חולנת לו מחייבמת וכ"פ הרמב"ם פ"ו הי"ג. וכתב הרשב"ח ז"ל וה"ה שהיח חולנת ולח מחייבמת ולרחה לו חולנת לו מחייבמת פי' והיח נפטרת בחלילחה לו בניחחה ולרחה נפטרת בחלילחה בל זו חבל לח בניחחה חם עבר ובח עליה כדין חלמוה מן הניסוחין לכ"ג וממטיין לה מהיח דרב נידל דלמיל עכ"ל ה"ה ועיין כ"מ דמשמע מדברי ה"ה דמחזיר גרושתו טובר בעשה ול"ח בכ"ג וחמה עליו מנ"ל הח וכניח בל"ע ועיין טע"ע ח"ע סי' קע"ד ס"ב. ובמס' ד"ח גרס המחזיר גרושתו משנשחת לסורה לבעלה (ומולנת ולרחה מוחרת ליבם. והוח שבח בל לחות חלוצתו לסורה לבעלה וחולנת) ולסורה ליבם.

והמגיה בכנים דברים חלו בסוגרים ומדברי רבינו נרחה דגרים לה, גם הגר"ח ז"ל לח הגיה למחקו, ודע דרש"י בד"ה מחזיר גרושתו לף בלרת מחזיר גרושתו כתב דחולנת דוקח ולינה מחייבמת וכתב המחירי ולינו כן חלה לף להחייבם, ולם המחזיר קודם שנשחת לף הגרושה עלמה מוחרת להחייבם דלח קיי"ל כר"ח שלמר קידושין הרחשונים מפילים חוחה ליבום והרי בל היבם שעה לחת בלסור כלומר לחחר שנחגרשה קודם שהחזירה חלה כרבנן שלמרו מיחת לחיו מפלת לוחה ליבום והרי מלוחה שעה ולילך לח ממדה עליו בלסור, ועיין ח"ז סי' תר"ה בח"ד עוד מלחחי תשובת רבותינו וכו' דקלמרינן נשואים הרחשונים מפילים וכו' ע"ש.

יז) **וכן** הוא שבא על לחות חלוצתו לסורה לבעל חולנת

ומותרת ליבם. כיון שכולן לא כשר כרי היו מותרת לו: **צרת** סוטה מותרת לבעל ואסורה ליבם. דכשמת בעל ונפלה ליבום כרי סוטה אסורה ליבום כרי סוטה ולא נפקא לחיסור עם כגירושין ומותרת לבעל ואסורה ליבם: **אשת** כשר ויש לו אח פל"ד. תרוייהו אסורים לכל נקבל: **הגיורת** והשבויה והמשוחררת. דכולהו בחזקת זונות הן, וכגיורת לפי' שנתגיירה פחות מג' שנים, והשבויה גזרו עליה מדרבנן, והמשוחררת, דשפחה נמי בחזקת זונה היא שמפקרת אסורה לבעלה ומותרת ליבם. יח) צרת סוטה מותרת לבעל ואסורה ליבם. יט) אחיו שבא על אחות גרושתו מותרת לבעל ואסורה ליבם. כ) אשת כשר ויש לו אח פצוע דכא מותרת לבעל ואסורה ליבם. סוטה אסורה לזה ולזה. אשת פצוע דכא ויש לו אח פצוע דכא אסורה לזה ולזה. כא) הגיורת והשבויה והמשוחררת

משנה הלכות

יח) צרת סוטה מותרת לבעל ואסורה ליבם. כ"כ בירושלמי והטעם דקיי"ל סוטה כרי היא כערוה ולכן כשהיה לראובן שתי נשים לוה ורחל ולוה ספק זינתה ונעשה סוטה נאסרה על ראובן ואכתי צרתה מותרת לראובן וכשמת ראובן בלא בנים אסורה לוה לשמעון משום ערוה ורחל פטורה משום צרת ערוה. ומיהו הרמב"ם פ"ו מהל' חלילה היי"ע כתב אשה שזינתה וכו' אבל סוטה שמת בעלה קודם שישקנה מי המרים או שחינה בת שחייה אלא בת גירושין כרי זו חולצת ולא מתייבמת ואם היתה לה צרה הרי צרתה מותרת וחולצת או מתייבמת.

וכתב כ"כ (בפ"ק דף י"ח) אמר רב יהודה אמר רב צרת סוטה אסורה לומלה כתיב בה כערוה וכו' מתיב רב אשי נכנסה עמו לסתור ושהתה עמו כדי עומלה אסורה לביתה (פי' לבעלה) ואסורה בתרומה ואם מת חולצת ולא מתייבמת ותי' כי אמר רב בסוטה ודאי ואהא סוטה ספק ספק ופי' המפרשים ז"ל דלרב צרת סוטה ודאית פטורה לגמרי מן החלילה ומן הייבום וכן מוכחת שם הסוגיא ופסק רבינו כן וכן נראה מן הכלכות. והרחב"ד פסק בפירושיו דחולצת ולא מתייבמת והיא ולצרתה שוות ושמך לה על ההיא דרב יוסף בפ"ק דסוטה גבי מתניתין דנכנסה עמו משום דחילו חייתה לבעל מי לא בעי גיעא כשאת נמי בעי חלילה ולצרתה נמי כמוה אבל הרא"ם ז"ל סתר דבריו דדוקא גבי ספק סוטה הוא דאיתמר הכי בפ"ק דסוטה אבל ודאי לא והרחב"ד לא עלה על דעתו לחלק בין ספק לודאי ע"ש ובכ"מ שם.

ובש"ע ח"ע סי' קע"ג סי"ח כתב המחבר מי שזינתה אשתו וכו' כדין ערוה והיא ולצרתה פטורות מן החלילה אבל אם ספק זינתה אם לאו היא חולצת ולא מתייבמת ולצרתה או חולצת או מתייבמת, הג"ה וי"ח לפי' זינתה ודאי לריכה חלילה (הגהות הראב"ד) והוא הדין לצרתה ויש להחמיר וכתב הב"ח ובחלילת הסוטה לא נפטרה הלרה ודלא כב"ח ובס' ב"מ כתב דהדין עם הב"ח. ורבינו שתם הדברים לרת סוטה מותרת לבעל ואסורה ליבם ומשמע לכאורה דפטורה לגמרי וכמ"ש בשמוך חלא דל"ע לחתי לא מחלק בין סוטה ודאית לסוטה ספק ות"כ יש לומר דהדרכה ס"ל כדעת הרחב"ד ז"ל חלא דלא כתב נמי מה דינה לי לריכה חלילה או מותרת לשוק בלא חלילה ולשון אסורה ליבם לא משמע רק דאסורה לו אבל דפטורה מן החלילה לא ברור ול"ע.

יט) אחיו שבא על אחות גרושתו. בירושלמי ריש פ' יש מותרות, ואחיו שבא על אחות גרושתו או אחות חלולתו, מותרת לבעל ואסורה ליבם, וכ"פ ראובן נשא אחות גרושתו או אחות חלולתו של שמעון אחיו מותרת לראובן ואת"כ מת ראובן ונפלה אשתו לפני שמעון אחיו אסורה לשמעון דהא לשמעון הוה אחות גרושתו או אחות חלולתו.

כ) אשת כשר ויש לו אח פל"ד. מותרת לבעל שכרי ישראל כשר הוא ואסורה ליבם, בלשון הלא יבא פל"ד, וחולצת עיין רמב"ם פ"ו כ"ד הספיקות חולצין ולא מייבמין כגון שהיתה ספק ערוה על אחיו ופל"ד וכרות שפכה וכיולא בהן ועיין כ"ה תוספתא הנזכרת הספיקות חולצין ולא מייבמין פל"ד וכרות שפכה סריס אדם והזקן חולצין ולא מייבמין ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פל"ד וכו'.

כא) הגיורת וכו' פסולות לכהונה. (מס' ד"ח שם) דכל אלו הם בחזקת שנבעלו לפסול וכם ספק

והעיסה והסוטה והחלוצה והגרושה וחללה הרי אלו פסולות לכהונה, **כב) נישאו** לישראל בנותיהן כשרות לכהונה. **כג) הבא** על השפחה חייב עליה משום ארבעה עשר לאוין, משום **כד) (דברים כ"ב ט') לא תזרע כרמך כלאים** ומשום (שם י') **לא תחרש בשור ובחמור** (שם י"א) **לא תלבש שעטנז** (שמות כ' י"ג) **לא תרצח** (שם י"ד) **לא תנאף** (שם ט"ו) **לא תגנב** (שם ט"ז) **לא תענה** (שם י"ז) **לא תחמד** משום שפחה כנוכה: **הבא** על השפחה. כגה לח חמר שפחתו חלח שפחה סחס חולי משום דנשפחתו דעת ר' נטרונחי גחון דהכח עלי' ודחי שחררה ולכן חמר סחס שפחה ונחי' כחרכחי קלח: **לא** תזרע כרמך כלחיס. ר"ל שמערב זרע כשר עם זרע פסול, וכוי כמו כלחיס: **ומשום** לח תחרוש בשור וחמור. דישרחל נקרחו שור וכחיב בכור שורו הדר לו וכחיב וברנוסס עקרו שור, והשפחה חמור לחשר בשר חמורים בשרס: **לא** תלבש שעטנז. דכל חלו מערב שני מינין יחד, והכ"ג מערב זרע כשר בזרע פסול, ויש חילוק בין שעטנז וכלחיס דשעטנז חינו מוליד דבר חדש וכלחיס מולידה דבר חדש כלומר מוליד בני' חדשה: **לא** תרלח. מבואר בילקוט פ' נשח כנוסף ונכנס שחס נחפס חו יכרוג חו יכרג נמלח הוח בכלל כדח להרוג בשכס לכרגו וכוח בכלל רולח כרודף לחר חבירו להרגו: **לא** תנאף לח תגנב. גס זה מפורש בילקוט שנוגע מקור חבירו וככ"ח מיס גנובים ימחקו, ומיירי שבזמן לוחב כחדון לעבדו כרולה לעשות לו נחת רוח, חו לפילו בסחס שפחה שנוגע מהחדון שפחתו ממש וחינו בכלל גונב מקור חבירו זה שייך בחשת ישרחל ודברי הכ"י ל"ע: **לא** תענה. שמטידה ממך חני מחעברת, חו יחמר שהוח מטיד שלח בח עליה מעולם, חו יחמר בשפחתו מיירי שבח על שפחה עלמו, ולדעת הגחונים ודחי שחררה וכוח לח שחררה נמלח מחזיקין לוחו לבן חורין ובנו וכוח מטיד כישרחל כשר ויורש חת חדונו וכיולח בו ועובר על כל חלו: **לא** תחמד. שבטולף חומד לחשת חבירו, וחומד כל לשר לו כמו שמטיד בכתוב לח תחמוד לחשת רעך עבדו ולמתו שורו וחמורו וכל לשר לרעך: **משום** שפחה. בגמ' סנהדרין (פ"ג) בבח על ע"כ חייב עליה משום נשג"ז נדה שפחה עובדת כוכבים זונה ופרש"י שלף שדם ע"כ כדם בהמה ולין בו משום עלמה: **והעיסה**. שים בה עירובי ספיקות ברבה כעיסה זו שכיח בלולה ספק ממזרות ספק נתינות ספק עבדי מלכים ספק חלל: **נישאו** לישראל. דבנות ישראל מקום טהרה לפסולי

משנה הלכות

זונות. וכעיסה. ובמס' דרך ארץ גרס ותלמות עיסה וכיינו משפחה שנתערב בה ספק חלל כל לחד מבני המשפחה ספק לם כוח לוחו שנתערב בהן לם ללו ולשה שנשתת לחד מבני המשפחה הזו ומת בעלה כיון קרויה תלמנת עיסה שכמו שבעיסה ילולה ומעורבת כך זלת בלשה מעורבת בספיקות ספק לם בעלה כוח לוחו ספק חלל ולפי' לם כוח שמת לפי בלמת לת כיה חלל כלל ועיין רש"י כתובות י"ד ובתוס' שם ובמס' עדיות בתידו דתלמנת עיסה כשרה לכהונה פי' דלחי' לר' יהושע תבל ר"ג ס"ל דפסולה לכהונה ועיין רע"ב פ"ח דעדיות.

כב) נישאו לישראל בנותיהן כשרות לכהונה. במס' קידושין (דף ע"ז) קלמר ר"י בן דוסתלי גבי בת חללה שנשתת לישראל כשרה לכהונה דס"ל בנות ישראל מקום עשרה לחללין ולתן לת קיי"ל כבי חלת כשתת מתני' דקידושין דבת חלל פסולה לכהונה וג"ל דמ"ם רבינו כבה ניתתו לישראל בנותיהן כשרות לכהונה לחיית כר' דוסתלי וכוח תמוה וכבר הקשה בנחלת יעקב שם והניח בל"ע. ועיין מה שכתבתי לעיל בזה.

כג) הבא על השפחה חייב עליה משום י"ד לאוין. כבר למרו ז"ל לשר בשר חמורם בשרס, ועיין ברכות (נ"ח ע"ח) רב שילת גדיה לבהוח גברת דבעל מלריה וכו' למר לבו דבת על חמרתת כו' למר ליה רבע לבו חמרי ליקרו דכתיב לשר בשר חמורים בשרס. ופלת שלת למר שחייב משום כבת על בבהמה, דכתיב ובכל בהמה לת תתן שכבתך וליכת עוד לחת. ולולי משום דשפחה ילחה מכלל בהמה שנתחייבה במלות שתשה חייבת ומ"מ לת בתת לכלל ישראל ודוקת שפחה חבל בבת על תרמית הכ"ג דליכת משום בהמה, וזה דלת בנחלת יעקב דשפחה לבו דוקת חלת כ"ה תרמית ועיין לרש"י סנהדרין פ"ב ע"ס. ליברת דהרי בגמ' שם דב"ד של חשמונאי לרב דימי גזרו משום נשג"ת ולרבין משום נשג"ז חשיב נמי משום שפחה וגויה ורחיתי בהגהת הגר"ת ז"ל שגרס ומשום ובכל בהמה לת תתן שכבתך, ודו"ק.

כד) לא תזרע כרמך כלחיס. ר"ל שמערב זרע כשר עם זרע פסול, וכוי כמו כלחיס וכן בלת תחרוש בשור וחמור, וישרחל נקרחו שור וכחיב בכור שורו הדר לו וכחיב וברנוסס עקרו שור, והשפחה חמור לחשר בשר חמורים בשרס, ובגמ' ברכות הכ"ל ר' שילת גדיה לבהוח גברת דבעל מלריה חזל לחכל ביה קורלי בי מלכא לחמר ליכח חד גברת ביהודאי דקח דיין דינח בלת כרמנת דמלכא שדר עליה פריסחקא כי לחת לחמר ליה מ"ט גדחיה לכחי לחמר להו דבת על חמרתת לחמרי ליה לית לך סכדי לחמר להו לין לחת לליהו לדמי ליה כחינים ולסכיד, וכו' כי כוה נפק ל"ל ההוח גברת עביד רחמנת ניסת לשיקרת הכי לחמר ליה רבע לתו

משום גויה משום נדה משום אשת איש כה) משום אשת אב משום אשת אח, כו) ואם היה ישראל שחילל זרעו ועצמו בגויה כז) לא יהא לו עד בחכמים ועונה בתלמידים ואם היה כהן גדול לא יהא לו מגיש מנחה לה' צבאות. כח) כל הנושא אשה שהוגנת לו הקדוש ברוך הוא אוהבו ואליהו נושקו, וכל הנושא אשה שאינה הוגנת לו כט) אליהו כופתו והקדוש ברוך הוא רוצעו, אוי לו לפוסל את

טומאה מ"מ מיתוס וחילול לקדושת כהן כוח: **שפחה.** שהיא כשפחה חלוי בלי קידושין: **ע"כ.** לח תחתון בס: **משום** לשת חיב. סם בח על לשת חיב, ואולי לפילו גויה סם לח גירש חת לשתו גזרו עליה משום מ"ח ול"ע, ואולי בשפחה חרופה שנתקדשה לאחר וכו"ל חלי' שפחה וחליה בת חורין, והולד יש בו מכל חלו: **הנושא** לשה שהוגנת לו בקב"ה חוהבו וחליהו נושקו. נרחה דחיב ולשה זכו שכינה שרוי' ביניהם ולכן בקב"ה חוהבו שנוה לו בית לשכינתו וחליהו נושקו כיונו במקום כניכול דנשיקה מלתו יח"ם ח"ו יחות דנשיקה לדיקים מחיה וכוח יחי' ימים רבים: **כופתו.** כלוקה בב"ד כופתין שתי ידיו על כעמוד במס' מכות (כ"ג ע"ב) כופתו קושרו: **רוצעו.** מלקהו ברלועה:

משנה הלכות

חמרי ליקרו דכחיב לשה בשר בשרם וכו' ע"ש. ועיין מכות דף כ"ב לחר רבי כושעיה המרגיע שור פסולי המוקדשים לוקה שנייס, לחר רבי ילחק כמגהיג בשור פסולי המוקדשין לוקה שברי גוף לחד הוח ושפחה בכחוב כשני גופים ועיין רש"י שחולין ומוקדשין בבהמה לחת והו"ל כלחים ודבר תימה הוח ועיין חוס' שם ד"ה שברי גוף לחד ודו"ק.

כה) משום לשה לב משום לשה לח. לפמ"ש לעיל שבח על שפחתו לפשר שלחה"כ שחרש וכשילדה בן הרי הוח בנו ונושה לשה חביו לו לשה לחיו שס"ל שמוחר בה שהוח בן שפחה ובלחמת הוח בנו, ובזיח רשנן פי' הטעם משום דכשהולד מחגייר לאחר זמן לינו יודע שזה חביו ולפעמים נושה לשה חביו לו לשה לחיו ולח"ג דלפי הלחמת לח מקרי חביו ולחיו דקיי"ל בנך הבח מישרלית קרוי בנך לבל בנך כבח מטו"כ לינו קרוי בנך חלח בנה לפשר לומר דרבנן גזרו עליו וכן בכל כגכו לחוין דקחשיב עד הכח כולכו לסמכתח ניגכו ומדרבנן והח דלח קחמר נמי משום לחוחו י"ל דס"ל דב"נ מוחר בלחוחו לכן בבי גר לח גזרו רבנן ול"ע ולפמ"ש לחי שפיר. ומיהו לפמ"ש רבינו נרחה דזה בכל לחד ולחד לפי מה שהוח ולמו כולהו בלחד ניגהו ודו"ק.

כו) ואם היה ישרחל שחילל זרעו. פי' שבח על גויה והוליד ממנה ובני חילל זרעו שבנך הבח מגויה מקרי בנה והולך לחר לפסול ובני הוליד בן לע"ז וחילל עלמו שהבח על מרמית נמשכה ערלתו כמבוחר בגמ' עירובין י"ג ונחחלל בעלמו.

וע"ע דבהח דנמשכה ערלתו נחלקו בו הפוסקים מה הוח ובית רמ"כ סנהדרין ל"ח ע"ב חדב"ר משוך בערלתו היה כחב י"ח שנולד מכול והוח משך בערלתו ולח ידעינן היכי הוה לפשר ליה חלח מסחברח שנברח משוך בערלתו ולח מל, ועיין ביחור סב"מ לרס"ג ח"ח טוש"ע י' (ל"ג ע"ב) דמדברי היד רמ"ה משמע דכשכבר נימול ח"ח למשוך ערלה וכדנקטו בפסיקתח דר"כ פס' ל' חוכ"ע לחב נותן לו בן הוח מושך לו ערלה ומגדל לו בלוריות חבל ישרחל וכו' ובח"ח (לוינל) כל' מילה ס"ז ובכל בו סי' ע"ג שלכן חנו פורעין במילה שלח יוכל בחדם למשוך ערלתו, ועיין ע"ז יו"ד סי' רס"ד ובש"ך בנקב"כ שם. ובזוב"ק ברחשית ל"כ ב' הח דחנינן חדב"ר משך דערלתו כוב מחי הוח ח"ל דפרים בריח קודם מחריב ומחולקים ועיין חקו"ז חס"ט (ל"ט ע"ב קי"ב ע"ח קע"ז ע"ב) ובכללי קילור ספר הפליחה (ירושלים) בנחש בקדמוני נקרח ערלה ולדב"ר משוך בערלתו כוב. ועיין ירושלמי יבמות פ"ח ה"ח דחב"ר משוך לו לחר ערלה לו שנמשכה מחלי' ושג"ח סי' נ"ה.

כז) לא יהא לו ער בחכמים ועונה בתלמידים. דכחיב (מלחכי ב') יכרת ה' לחיש חשר יעשנה ער ועונה מחלקי יעקב ומגיש מנחה לה' לצבח' ודרשינן במס' סנהדרין שם שם ח"ח הוח לח יהיה לו ער פי' חריף בחכמים ועונה בתלמידים ושם כהן הוח לח יהיה לו בן מגיש מנחה לה' לצבח'. ובגמ' ובמס' ד"ח גרס י"ד לחוין וכרת בידי שמים ורבינו לח כחב כרת בידי שמים ול"ע למה השמיט לף שבידה הקרח דלח יהא לו וגו'.

כח) כל הנושה לשה שהוגנת לו. במס' ד"ח הנושה לשה הכוגנת לו חליהו נושקו וקב"ה חוהבו, והנושה לשה שחינה הוגנת לו קב"ה שונחו וחליהו רועעו, והגר"ח גרס חליהו כופתו וקב"ה רועעו והוח כגירסת רבינו ובגמ' קידושין ע' ע"ח ואמר רבה בר רב חדח ואמרי לה אמר רבי סלח אמר רב המונח כל הנושה לשה שחינה הוגנת לו חליהו כופתו וקב"ה רועעו ותנח על כותל חליהו כוחב וקב"ה מוחק חוי לו לפוסל לח זרעו ולפונס לח משפחתו ולנושה לשה שחינה הוגנת לו, וכל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחת לעולם. ובגרש"י שחינה הוגנת, פסולה לו.

כט) אליהו כופתו. מחי דקאמר ותזיל חוי לו וכו',

זרעו ופוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו. וכל הפוסל פסול, ואינו מדבר בשבח לעולם. רבי מייאשא בן בנו של רבי יהושע בן לוי כל הרואה דבר ערוה ומעלים עיניו ממנו זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר (ישעיה ל"ג ט"ו) ועוצם עיניו מראות ברע מה כתיב אחריו (שם י"ז) מלך ביופיו תחזינה עיניך. **ל)** אבא חילפתא אמר משום אבא חיגרא אל תהי פרוץ בנדרים שמא תמעול בשבועות, ואל תתארח אצל כהן עם הארץ שמא יאכילך מקדשי שמים, **לא)** ואל תרבה שיחה עם האשה שמא תנאף, שכל שיחתן של נשים אינן אלא דברי ניאופין. רבי אחי ברבי יאשיה אומר אל תסתכל בנשים שלא תבא לדבר ערוה, וחכמים אומרים המסתכל בעקבה של אשה גורם שיהו לו בנים בעלי מומים. וכל שאין לו בושת פנים במהרה הוא חוטא שנאמר (ישעיה ג' ט') הכרת פניהם ענתה בם, וכל שיש לו בושת פנים לא במהרה הוא חוטא, שנאמר (שמות כ' כ') ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. **לב)** הבועל ארמית

וכל. כהנים לוייס וישראלים: וכל כפוסל. מגדף חמיד לח כמשפחות כוח עלמו פסול: ואינו מדבר בשבח לעולם. אין דרכו של פסול לדבר בשבח כבריות לעולם ועיין קידושין דף ע' מעשה ע"ז: רבי מייאשע וכו'. במס' ד"ח כג"ל ר' מייאשע בר בריה דריב"ל אומר כל הרואה דבר ערוה ואינו זן לח עיניו ממנו זוכה ומקבל פני כשכינה שנאמר (ישעיה ל"ג) ועולם עיניו מראות ברע מה כתיב בחריה כוח מרומים ישכון

וכתיב (שם) מלך ביפיו תחזינה עיניך: **ואל** תתארח אצל כהן ע"ה. משמע דאל ישראל קאי אלא יתארח אצל כהן ע"ה שמא יאכילהו קדשים, ומיהו גירסת כר"ן שאופו להאכילך תרומה עמאה, ומזהיר לכהן אלא יתארח אצל כהן ע"ה וכ"פ כר"ן להדיא להזהיר לפילו כהן אלא יבא רגיל אצל כהן ע"ה ע"ג: רבי אחי ברבי יאשיה אומר אל תסתכל בנשים אלא בדבר ערוה ומכמים אומרים המסתכל בעקבה של אשה. בגמ' נדרים דף כ', ר' אחי וכו' כל הלופה בנשים סופו בא לידי מבירה, וכל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאין מכוונים, ובגמ' משמע דכל זה הוא מדברי ר' יאשיה, אמנם רבינו הביא ממס' ד"ח דגרסי ומכמים אומרים המסתכל בעקבה של אשה גוזרים עליו שיהיו לו בנים בעלי מומין ובגמ' בנים שאין מכוונים: **וכל** שאין לו בושת פנים. בגמ' שם תניא (שמות כ') בשביל שתהיה יראתו על פניכם זו בושה לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא, מיכן אמרו סימן יפה באדם שבוש שייך אומרים כל אדם המתביים לא במהרה הוא חוטא ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני. ורבינו הביא ממס' ד"ח דשם ורשו וכל מי שאין לו בושת פנים במהרה הוא חוטא שנאמר (ישעיה ג') הכרת פניהם ענתה בם, והכרת פנים היינו עזות שניכר בפנים, ועיין מזה במס' כלה (פ"ב) ר' יהודה אומר עז פנים לגיהנם בושת פנים לג"ע: **הבועל** ארמית. בח עובד כוכבים:

משנה הלכות

(בסוגריים כתי חליהו לאו חליהו דכתיב במקרא הוא דא"כ מקמיה דאתי מאן כפתיה אלא אם מלאך הוא שהוא סופר למעלה ע"כ בסוגריים) ולולי דמסתפינא דהאי הג"ה חינו לוקא, אלא חליהו ממש ולפי שפנחס זה חליהו והוא שקנא לאלהיו קנאת כ' במעשה דזמרי שבא על ארמית ומסר נפשו למות לכן מאז הוא ממונה על מי שנושא אשה שאינה הוגנת לו כנלפענ"ד.

ל) אבא חילפתא אמר. (מס' ד"ח שם) אבא אלפי אומר משום אבא חגרא אדיו אל תהי פרוץ בנדרים אלא תמעול בשבועות, ובגמ' נדרים כ' ע"א אבא לעולם אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות, ואל תהי רגיל אצל ע"ה שסופך להאכילך טבלים, ואל תהי רגיל אצל כהן ע"ה שסופך להאכילך תרומה ופי' כר"ן דשבועות חמירי טפי מנדרים דכתיב בו (שמות כ') לא ינקה ועיין רמב"ן שה"ת פ' מטות ידר נדר לה' בספרי אמרו מה ספרק בין נדרים לשבועות בנדרים כנודר בחיי המלך בשבועות כנשבע במלך עלמו ע"ש.

לא) ואל תרבה שיחה עם האשה. בחגות פ"ח מ"ה בחשתו אמרו ק"ו בחשת חבירו, ובגמ' פירושין נ"ג אפילו ביבור אחד ומעשה בר' יוסי הגלילי דהוה קאזל בחורחא אשכחיה לברוריה אמר לה בחיזה דרך נלך לעיר לוד אמרה ליה גלילי שוטה לא כך אמרו חכמים אל תרבה שיחה עם האשה והילל בחיזה ללוד. ורבינו גרס שמא תנאף ובגמ' הגירסא שסופך לבא לידי ניאוף.

לב) הבועל ארמית קנאין פוגעין בו (סנהדרין פ"ב ע"ח). ארמית בח עובד כוכבים. קנאין וכו' בני אדם כשרין המקנאין קנאתו של מקום פוגעין בו בשעה שרואין אח המעשה, אבל לאחר מיכן אין מיאחו מסורה לא לקנאין ולא לב"ד ודבר זה הלכה למעשה מסיני הוא, ופוגעין פי' ממיחין מלשון פגע בו ומח.

וישראלית כשעלה לנכרי אי קנאין פוגעין בו נחלקו בה הרחשונים ז"ל, המלחמות ס"פ בן סו"מ

קנאין פוגעין בו. בני חדש כשרין כמחקנאין קנאתו של מקום פוגעין בו בשעה שרואין את המעשה, אבל לאחר מיכן **לד** מיחתו מסורב לבית דין וכלכה למשה מסיני הוא: **פוגעין**. ממיחין כמו לך ופוגע בו (מלכים ח' ב'): **בידי שמים**. דכתיב יכרת ה' לאיש אשר יעשנה וגו' וכתבה רבינו בסמוך ואולי מקומו בכאן: **או** נכר. כלומר בעל נבח של אל נכר וע"ז אין לה בח ועליכם כסף וזהב מעשה ידי אדם פן לכם ולא ידברו עיניכם ולא ירחו וגו' כמוהם יהיו עושיהם: **הבא** על הגויה. שמוליד בח הו בן שהולך ועובד לע"ז: **בית** דינו של חשמונאי גזרו. היינו לבד קנאין פוגעין בו. **לג) בעא** מיניה רב כהנא מרב לא פגעו בו קנאין בשעת מעשה דיניה במאי, ומסקינן דיניה בידי שמים. **לד) אמר** רבי חייא בר אבין כל הבא על הגויה כאילו נתחתן בעבודה זרה, שנאמר (מלאכי ב' י"א) כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר, וכי בת יש לו לאל נכר אלא זה הבא על הגויה. **לה) כי** אתא רב דימי אמר לו) בית דינו של חשמונאי גזרו הבא על הגויה חייב

משנה הלכות

כתב דאין קנאין פוגעין בה, אמנם כמרדכי בפ' החולץ מבית מלאחי חשובה מרבינו אברהם מרגנשפורק דגם כעבעלה לאחרתי קנאין פוגעין בה, ועיין קהלת יעקב להגרי"י הלפחזי חוס' דרבנן לוח ע"ז ונו"כ ת' ה"ע סי' ק"ג דאין בה דין קנאין כיון דהולד כמותה ועיין הגהות הר"ם נתנזהן שם שכתב ממהרי"ק שורש קע"ה שכן פוגעין בה, גם רבינו מנחם בבבלי כתב דפוגעין בה ועיין כנה"ג ה"ע סי' י"ו שהציג על הב"י מדברי רבינו אברהם הגדול ועיין תה"ד סי' ריי"ע וסי' רכ"ג ומהרי"ל בסוף תשובותיו כולהו הביאו דברי רבינו אברהם הגדול הנ"ל ועיין ר"ן סנהדרין סוף דף נ"ב שכתב מחלוקת בזה ועיין גם ברכ"י ה"ע סי' ד' סקי"ד בתריכות מזה ועיין משנ"ה ח"ע סי' רנ"ח בתריכת קלח ול"ע תרבינו הנוב"י.

לג) בעא מיניה רב כהנא. (שם) בעא מיניה רב כהנא מרב לא פגעו בו קנאין מהו תיעשייה רב לגמריה תקרוויהו לרב כהנא בחלמיה (בנדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר אחת ה"ל הכא תקריון תדכריה רב לגמרא בנדה יהודה זו עבו"כ וכן הוא אומר (ירמיהו ג') כן בגדתם בי בית ישראל נאום ה' ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים זה משכב זכר וכן הוא אומר (ויקרא י"ח) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא כי חלל יהודה קדש ה' זו זונה וכן הוא אומר (דברים כ"ג) לא תהיה קדשה ובעל בת אל נכר זה הבא על הכותית וכתיב בתריה (מלאכי ב') יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה מהלי יעקב ומגיש מנחה לה' נבח, אם ת"ח הוא לא יהיה לו ער בחכמים ועונה בתלמידים אם כהן הוא לא יהיה לו בן מגיש מנחה לה' נבח' וז"ש רבינו בינו בידי שמים שהוא נכרת.

ובתד"א זועא פ"ג לא ער בחכמים לא מי שמואל הלכה כעין בניח המדרש ולא עונה בתלמידים ולא מי שמציב הלכה בתלמידים ועיין רש"י מלאכי שם ער לעון אדם חריף, ועיין ס"ח סי' רמ"ג וסי' שע"ד.

ועיין ש"ע ח"ע סי' ע"ז ס"ב הבא על הכותית אם לא פגעו בו קנאים ולא הלקוהו ב"ד הרי עונשו מפורש בדברי קבלה שהוא בכרת, ובס' נר חמיד כתב דלכן כדגיעו חז"ל ל"ו כריחות נאמרו בתורה לכדגים שמלבד אלו יש כרת מדברי קבלה, ועיין גיעין נ"ב כרת מדבריהם מי חיכח ויש לחלק קלח ועיין עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו (חקור דין ח"ח פי"ע אות ל"ד) דכרת מדברי קבלה כחיב מיחה בי"ד ועיין סה"מ לרס"ג ביאור להגרי"פ מ"ג (כ"ה ה-ב) בתריכות.

לד) אמר ר' חייא בר אבין וכו'. בגמ' אמר ר' חייא בר אבויה כל הבא על הכותית כאלו מחתן בעו"כ ורבינו גרס בר אבין וגרס גויה במקום כותית, ובגילוני זוהר פקודי רמ"ג ה' אות ב' בשם הגר"ח כך קבלה בידינו מן הנאונים אין מפי אין עד משה רבינו ע"ה שכל ע"ז היה צריך עבודה דבר מרוה ולכן כתיב אצל כל ע"ז ויזנו אחרי הבעלים, וגם וקם העם הזה וזנה וגו'. ועיין זהר שמות ג' ע"ב מאן דאשיל קדושת דת ברשותא אחרא עליה כתיב לא יהיה אלהים אחרים על פני.

לה) כי אתא רב דימי וכו'. בגמ' (שם פ"ב ע"א). ביד רמ"ה כתב אינה דאמר דהכי מיובא דקאמרינן הכא לענין מלקות קאמר דמחינן להו מכות מרדות מדרבנן ול"ע ובהר"ן כ' ות"ח והרי אמרו שקנאין פוגעין בו והוא הלמ"מ וה"כ למאי אילטריך ב"ד של חשמונאי, ובפ' אין מעמידין אמרו דאין קנאין פוגעין בו אלא בפרהסיא וה"כ אחו אינהו וגזרו אפילו בלגעא ומעתה אפילו כרת היו אלא בפרהסיא, ועיין ביאור הגר"ח פערלאוו לרס"ג מ"א כ"ג רע"א.

ובזה נראה לפרש מחלוקת משה רבינו ודתן ואבירם

דמשמע כחיב ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול ולמחר וירא וכהנה שני אנשים עבריים נצים וגו' ויאמר לרשע למה תכה רעך ויאמר מי שמך לאיש וגו' הלהרגיני אתה אומר וגו' ול"ב מה שייכות יש להריגת המצרי לכאן.

ונראה דהנה כתיב בחז"ל ויפן כה וכה וירא רואה מה שעשה לו בניה ומה עשה לו בשרה ועיין סנהדרין נ"ח ובמדרש שנתן עיניו בחשתו והוליך את בעלה מביתו וחזר ובא עליה ולפי שרואה שהרגים בדבר רדהו כל היום. והנה אמרו (סנהדרין פ"ב) הבא על ארמית קנאין פוגעין בו ומחלקו הראשונים בנכרי הבא על בת ישראל אי קנאין פוגעין בו, במלחמות ס"פ בן סו"מ כתב דאין קנאין פוגעין בה, אמנם במרדכי בפ' בחולן מביא מלאתי תשובה מרבינו אברהם מרגנשפורק דגם הנבעלת לארמאי קנאין פוגעין בה, ועיין קהלת יעקב להגרי"י הלנאזי תוס' דרבנן חות ע"ז ונו"ב ח' ח"ע סי' ק"נ דאין בה דין קנאין כיון דכולד כמותה ועיין בגהות הר"ם נתנזהן שם שבניח ממהרי"ק שורש קע"ה שכן פוגעין בה, גם רבינו מנחם הבבלי כתב דפוגעין בה ועיין בנה"ג ח"ע סי' י"ו שכתיב על הב"י מדברי רבינו אברהם בגדול ועיין תכ"ד סי' ריש"ע וסי' רכ"ג ומהרי"ל בסוף תשובותיו כולהו בניחו דברי רבינו אברהם הגדול הנ"ל ועיין ר"ן סנהדרין סוף דף נ"ב שבניח מחלוקת בזה ועיין גם ברכ"י ח"ע סי' ד' סקי"ד בתריבות מזה ועיין משנ"ה ח"ע סי' רנ"ח בתריבת קנאת ול"ע תרבינו הנוב"י.

ולפ"ז נראה דמשה ס"ל דהבא על בת ישראל נמי קנאין פוגעין בו ואם לא פגעו בו חייב מיתה בידי שמים והגם דבלעמ גזרו ג"ד דחשמונאי אבל כיון דנודע דדבר הו"ל כפרהסיא ולכן ס"ל דחייב מיתה ומיהו כתב בספ"מ לרס"ג ח"ג כ"ג רע"ח דקנאין פוגעין כייבו מי שחיי כל ימיו ובכל תורחותיו הוא נוהג בקנאי ומרחיק את עלמו אף מאבק החעה אבל לרשע תומרים לו למה תכה רעך, ועיין מרגנ"י סנהדרין פ"ח ע"ב אות ל"ח ובס' שמירת הלשון לח"ח שער החבונה פי"ז בשם סמ"ג סי' רפ"ג בשם ריב"ח, דאף אלו שמלוה לבורגן צריך אח"כ ליזהר מאבק חעה שלבן כי אם ח"ו יבעל הבורג בעבירה כיולא בזה יחשב לו כבורג דם נקי, וכעין שכתב הסמ"ע ח"מ סי' תכ"ח סק"ח בחובל בחבירו לאפרושי מאיסורא שאם היבו בר בכי ודאי אבח שגאה בא להכותו ע"ם ועיין ס"ח סי' תס"ן יחוד אחד בעלמו אם בדין מעניבו.

והיה ס"ל למשה דגם הבא על בת ישראל קנאין פוגעין ונתחייב מיתה בידי שמים ומיהו לא נאמר אלא לקנאי ממש ומתנהג כן גם בשאר דברים ולכן כיון שראה שאין אים להניל אים עברי המוכה מן המצרי הגם דחייב מיתה שבא על בת ישראל סבר דכיון דלא מחזיקין עלמן בקדושה שראוין להיותם קנאין ולכן לא רולין לקנאות ולהרגו ואם הורגו הו"ל בכלל למה תכה רעך אבל ביום שני שראה והנה אים עברי מכה אים עברי וא"כ היבו חב מלהכות חבירו וא"כ למה לא הרג את המצרי ולכן הוכיחו משה רשע למה תכה רעך שכמותך והשיב לו מי שמך לאיש שר ושופט עלינו הלא אין אתה שר ושופט עלינו להגיד כדת מה לעשות והלא אתמי שאתה בא מכח קנאות לקנא קנאת ה' להרגיני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי שאם נהגת בקנאות ואתה רולה לנהוג גם בנו קנאות וגם אם לא עוד עשית, ויאמר משה אכן נודע הדבר כלומר שאין זה מכח פחד בהלכה אלא שא"ו לא אויפת לכו והבן.

לו) ב"ד של חשמונאי וכו'. בגמ' אם והרמב"ם פי"ב מהא"ב ה"ח כתב ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות הרי אלו לוקין מכ"ת שנאמר לא אתחתן בם, (ה"ב) ואלא אסרה תורה אלא דרך אתנות אבל הבא על הכותית דרך זנות אכין אוהו מכת מרדות מד"ס גזירה שמא יבא להתחתן, ואם ייחדה לו בזנות חייב עליה משום נדה ומשום שפחה ומשום כותית ומשום זונה ואם לא ייחדה לו אלא נקראת מקרה אינו חייב אלא משום כותית וכל חיובין אלו מדבריהן ע"כ. ומשמע מדברי הרמב"ם דדוקא בייחדה לכך לעולם אבל בחקראי אינו עובר בכל אלו, עוד הוסיף הרמב"ם (בה"ג) שם בד"ח כשהיה הבועל ישראל אבל כהן הבא על הכותית לוקה מכ"ת משום זונה ואחד זונה כותית ואחד זונה ישראלית ובבעילה בלבד לוקה שהרי אינה בת קידושין ע"כ. וכתב ה"ה אבל הבא על הכותית (בראות דף נ"ה) רב נגדיה לההוא גברא דבעל ארמית. ואם ייחדה לו. בפ' אין מעמידין בסוגיא שהזכרתי למעלה אמרו ישראל הבא על הכותית הלמ"מ היא דאמר מר הבועל ארמית קנאין פוגעין בו ת"ל דאורייתא בפרהסיא וכמעשה שהי' ואתו אינהו גזור אפי' בלבד והקשה בלבבה נמי ד"ד של אשמונאי גזרו וכו' ואי' אתם דמייאד לה אבל הכא אקראי בעלמא ע"כ בגמ' לפי גירסת רבינו ויש שם גירסאות אחרות עכ"ל.

ומדברי רבינו שכתב כל הבא על הגויה כאלו נאאתן בע"ז וכן בסמוך ולא מפליג בין גויה לגויה ובין מקרה לייאוד משמע דס"ל כשאר גירסאות דכל הבא עליה בכלל, וגם נראה דלא אאלק בין ישראל לכהן ועיין תוס' סנהדרין (ל"ו ע"ב ד"ה משום נשג"ז, פ"ב ע"א ד"ה ואידך) הקשה הר' משה מפונטויז"ל מהא

מכאיסור מדברי קבלה: **ומיחייבינן** למיפרס מעריות דכתיבן בתורייתא וכו'. לא ידענא מאי קמ"ל רבינו שמחייבינן לפרוס והרי כס נכרת ובמיתת ב"ד ונרשה כוונתו כדעת הרמב"ס דגס לפרוס מנגיעה וכיולא בזה דתורייתא הוא ולא כרמב"ן ז"ל: **אמו** ואשת חביו וכלתו. (סנהדרין נ"ג ע"ח) אלו הן הנסקלין הבא על האם, ועל אשת האב, ועל הכלה, ומיתה בעדים והתראה וכרת לאיכא עדים והתראה והכל במזיד: **בתו** ובת בתו וכו'. (שם ע"ב ע"ח) ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת בתה שזנתה יש בכלל אשה ובתה בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמיו: **אחותו** ואחות אביו וכו' הני שית בכרת לחודה. (כריתות ב') שלשים ושש כריתות וכו' הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחי אביו, וכ' רבינו דהני שית בכרת לחודיה לאחריות לאיכא בהוא סקילה וכרת כלומר דמזיד ובלא התראה לאיכא כרת, אבל אי לאיכא בהו התראה לאיכא סקילה לו שריפה לו חנק לו מלקות ובשוגג חטאת: **והני** כולהו לא תפסי בהו קידושי ופטירן מן החליצה ומן היבום, דתנן (יבמות ב.) חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וכו' ושש עריות הני, עשרין וחדא, דל מינייהו תלת, דקא חשיב אחיו תלתא זמני דל תרתי, דקא חשיב אחותו תרי זימני דל חדא, פשו עליה משום נשג"א, סימן נדה שפחה גויה אשת איש. כי אתא רבין אמר משום נשג"ז נדה שפחה גויה זונה (שם י"ב) יכרת ה' לאיש אשר יעשנה וגו'. **לז)** ומיחייבינן למיפרס מעריות דכתיבן באורייתא, ומאי ניהו, אמו ואשת אביו וכלתו ואחותו מאביו ומאמו ואחותו מאמו ולא מאביו ואחותו מאביו ולא מאמו בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו ואחות אביו בין מן האב ובין מן האם ואשת אחי האב מן האב ואשת אחיו בין מאביו ובין מאמו ואחות אשתו בין מן האב בין מן האם ואשת איש. (סנהדרין נג.) אמו ואשת אביו וכלתו הני שלש בסקילה וכרת, (שם עה.) בתו ובת בתו בת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו הני תשע בשריפה וכרת. (כריתות ב.) אחותו ואחות אביו ואחות אשתו ואחות אמו אשת אחיו ואשת אחי אביו הני שית בכרת לחודה, **לח)** כללהון תמני סרי. הני שית דבכרת לחודה לית בהו מיתת בית דין, ואין חייבין אלא מלקות בלבד. והני כולהו לא תפשי בהו קידושי ופטירן מן החליצה ומן היבום, דתנן (יבמות ב.) חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וכו' ושש עריות הני, עשרין וחדא, דל מינייהו תלת, דקא חשיב אחיו תלתא זמני דל תרתי, דקא חשיב אחותו תרי זימני דל חדא, פשו

דאמר ביבמות (ס"ח ע"ח) אין זונה אלא גיורת ומשוחררת וכ"ם כותית וכו' וכתבו דלא גזרו משום זונה אלא על הכהן ע"ם, והרמב"ם ס"ל דגזרו משום זונה גם בישראל ובנבעלה לוקה עליה כהן מה"ת ובש"ע א"ע סי' ע"ז ס"ח כתיב ג' הטיעות ועיין בתחרונים. וסיים הרמ"א ז"ל ועון זה יש בו בפסד שאין בכל העריות שבהן הבא מן הנשפחה ומן הנכריה אין בהו משא"כ בשאר עריות (עור בשם הרמב"ם) הבא על הכותית בפרהסיא שדינו שקנאים פוגעים בו כמו שיתבאר בא"ה סי' תכ"ה הוא בכלל עריות ודינו ליהרג ולא יעבור כמו בשאר עריות (ב"י בשם ת"ח שכ"ג בשם הרמב"ן וכמו שיתבאר בי"ד סי' קכ"ז).

לז) ומיחייבינן למיפרס מעריות דכתיבן בתורייתא וכו'. עיין רמב"ם פ"ח מהל"א ה"ח-ז (משנה סנהדרין נ"ג ע"ח) אלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה וכו', הני שלש בסקילה וכרת, כלומר כרת במזיד בלא התראה ובעדים והתראה בסקילה, ודע דלשון רבינו בסקילה וכרת פי' דאיכא תרוייהו כרת שהוא בכלל כל העריות ונוסף על זה באלו סקילה וכ"כ הרמב"ם פ"ח מה' א"ב ה"ב הבא על אחת מכל העריות בתורה במזיד חייב כרת שנאמר כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות וגו' שניהם הבועל והנבעלת. ואם היו שוגגין חייבין חטאת קבועה, ויש מן העריות שהוא במיתת ב"ד יחר על הכרת השוה בכולן ונפ"מ לקבלו בין רשעים גמורין עיין יבמות ל"ג.

לח) כללהון תמני סרי. במשנה סנהדרין (נ"ג וע"ב). הני שית וכו' ואין חייבין אלא מלקות בלבד, כלומר בהתראה דקיי"ל כל חייבי כריתות נלקין ונפטרין וביאתר רבינו הני תמני סרי.

וכתב המחירי שמנה עשר נסקלין שביארנו במשנה יש מהן שהוזכרה סקילתן בפירוש בתורה ויש מהן שלא הוזכרה סקילתן אלא שלמדוה מגז"ש. א) האם אם היא אינה אשת האב ועל הכלה וכו', הני שלש בסקילה וכרת, כלומר כרת במזיד בלא התראה ובעדים והתראה בסקילה, ודע דלשון רבינו בסקילה וכרת פי' דאיכא תרוייהו כרת שהוא בכלל כל העריות ונוסף על זה באלו

תמני סרי, תוב (סנהדרין פד:) **אשת איש בחנק ונערה מאורסה בסקילה. לט) הני עשרין נשי, אי אזיל על חדא מינייהו משוי לה זונה ופסיל לה מכהונה, ואי מוליד ממנה הוולד ממזר, דקיימא לן הלכה כשמעון התימני, דתנן מ)** (יבמות מט.) **איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי רבי עקיבא, שמעון** ח"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראית מסחברת חייבי לאוין חפסי נהו קידושין חייבי כריתות לא חפסי נהו קידושין.

וכונת נכמה מקומות נב"ם ובעוב"ע ל"ע סי' ע"ו חסנן נפרטן: **אשת** איש בחנק. (סנהדרין פ"ד) נמשנה אלו הן הנחנקין וכנא על אשת איש: **ונערה** מאורסה בסקילה. ואל אשת עמיתך לא תקרב (ויקרא י"ח כ') ובסנהדרין נ' ובכמה מקומות נב"ם ובב"ע סי' ע"ו: **הני** עשרין נשי אי אזיל על חדא מינייהו. כלומר אפי' בשוגג משוי לה זונה: **ואי** מוליד ממנה הולד ממזר. נמשנה (יבמות מ"ע ע"ח) לישנו ממזר שמעון התימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו, וכאן בחום' אע"ג דאין למדים הלכה מפי הגמ' הכא הלכתא כוותיה וכו' ועיין רמב"ם פע"ו מאי"ב ה"ח ובעוב"ע ל"ע סי' ד':

משנה הלכות

אשת איש ערוה אביו גלה וגו' דמיכס נס (שם כ' י"ח). ד) כלאו, ערוה כלתך לא תגלה (שם ע"ו). ה) כזכור, ואת זכר לא תשכב וגו' ואף הנשכב נכלל נמלת תשכב (שם י"ח כ"ב, ושם כ' י"ג). ו) נבהמה, ובכל נבהמה לא תתן שכבתך (שם י"ח כ"ג) ואף הנשכב נכלל שכבתך (שם כ' ע"ו). ז) האשה מביאה נהמה עליה, ואשה לא תעמוד לפני נהמה לרבעה (שם י"ח כ"ג). ח) המגדף, חלקיס לא תקלל (שמות כ"ב כ"ז). ט) עבודה זרה, לא תעבדם (שמות כ' ה'). י) מולך, ומזרעך לא תתן למולך (ויקרא י"ח כ"ח) ולא ימלא נך מעביר בנו ובתו נאש (דברים י"ח י'). יא) לוב וידעוני, אל תפנו אל האבות ואל הידעונים (שם י"ע). יב) שבת, לא תעשה כל מלאכה (שם כ' י'). יג) מקלל אב ואם, לא תקלל חרש (ויקרא י"ע י"ד) ועונש, אביו ואמו קלל (שם כ' ע'). יד) הבא על נערה המאורסה. אל האשת עמיתך לא תקרב (שם י"ח כ'). עו) מסית, ולא יוסיפו לעשות (דברים י"ג י"ל-י"ב) ועונש, וסקלתם באבנים. עז) מדיח את הרבים, לא ישמע על פיך (שמות כ"ג י"ג) ועונשו בכלל עונש המסית וסקלתם באבנים. יז) מכשף, לא ימלא נך וגו' ומנחש ומכשף (דברים י"ח י'). יח) בן סורר ומורה, לא תאכלו על הדם (ויקרא י"ע כ"ו).

לט) הני עשרין וכו' משוי לה זונה. משמע דמיד שבא עליה נעשית זונה ופסיל לה לכהונה גם בזיהה דאשונה. ועיין קידושין ע"ז ע"ב אמר רב אשי הילכך כהן הבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה חזר ובא עליה עשאה חללה. פרש"י חללה לא משוי לה ואין כהן אחר הבא עליה לוקה משום חללה. חזר ובא עליה. הוא אלו כהן אחר עשאה חללה שהרי אסורה לו משום זונה שאינו נוהג אלא בכהונה ע"כ. ובב"ע ל"ע סי' ז' סי"ד כתיב כהן שבא על אחת מהעריות וכו'. וכאנו האחרונים דלדין אין נפ"מ דמאחר דהולד ממזר מכל העריות גרע מחלל רק לענין החרחה ומלקות יש אם הולד נקבה וכהן רוצה לישא אותה מחרין אותו משום ממזרת ולא משום חללה. עיין נאהב"ע שם ולפענ"ד נפ"מ גם לדידן נספק ממזרת שכשרה מדאורייתא וספק חללה לאומרת ודו"ק, ועיין ביאור הגר"א ל"ע הנ"ל ובמ' האריכתי.

ובמל"מ פי"ע מא"ב ה"ה נסחפק בכהן שבא על מגרית ואדומית שניה דהולד כשר והוא מגרי אלימי אי אל שם זונה על פסולי קהל ופשיע ליה דלא אל שם זונה על פסולי קהל וסיים וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה גם בעיקר הדין שהבא על המגרית שניה יהיה הכן כאן גמור לא מצאתי מבואר הביאו בפת"ם סי' ע"ו אות כ"ג.

מ) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא. יבמות (מ"ע ע"ח) משנה איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע שמעון התימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ור' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת ב"ד אמר ר' שמעון ב"ע מצאתי מגלת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש לקיים דברי ר' יהושע.

וכתבו התום' אע"ג דאין למדין הלכה מפי' הגמ' (ב"ב ק"ל ע"ב נדה ז' ע"ב) הכא הלכתא כוותיה דסתמא דפ' האומר (קידושין ס"ו) נראה עיקר דכה"ג קרי ליה הלכתא פסיקתא בב"ק ק"ב ע"ח והכי קיי"ל וכמ"ש רבינו, ומ"מ מה שאמרו כל שחייבים עליה כרת בידי שמים לאו כללא הוא שהרי נדה אף שחייבין עליה כרת קידושין תופסין ואין הולד ממזר ועיין קידושין ס"ז ע"ב ואפילו לר"ע דעשה ממזר מכל חייבי לאוי דאאר ולר' סימאי אליבא דר"ע אפילו שאינו לאו דאאר ולר' יאשב דעשה ממזר לר"ע אפילו בחייבי עשה כולהו מודו בנדה שאין בה ממזר מדכתיב וחכי נדאה עליו (ויקרא ע"ו כ"ד) אפילו בשעת נדאה אבא הוי' וכן בסועה אף שחייב לגרשה מ"מ קידושין יש לו בה דכתיב בה להיות לאשה (דברים כ"ד ד') אלמא בת הוי' היא. וכן הבא על שומרת יבם אף זו הכל מודים בה שהולד

ולית ליה תקנתא. (קידושין ס"ו ע"ב) כל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום, וכיון דקידושין תופסין בממזר אי ממזרת ויש עבירה הולך אחר הפגום ולית ליה תקנתא, ועיין טו"ש ח"מ סי' ד' סי"ח: **דילמא** דנסיב שפחה ומשחרר. כלומר ממזר מוחר בשפחה ונותן שפחה בני קידושין אלא מיחד לוחה ואם הולידה בניס אל לוחס ומשחרר הבניס ונמלא ממזרין נעברין: **אלא** כל מינסב מישראל. כלומר מה שאמר ליה תקנתא היינו כשנשא בת ישראל ל"ל תקנתא: **וממזרת** ל"ל תקנתא. פי' כיון דעבד ל"ל חיים נמלא הולד הולך אחר האם והיא ממזרת והולד ממזר לעולם. ונקט י"ל אי ממזרת מוחרת בעבד שהרי עבד ושפחה הם אסורים ורק בשביל הבניס החירו לממזר וממזרת כיון דל"ל תקנתא לא החירו ועיין ח"מ סי' ד' לוח כ' שנסחפק בזה ועיין ט"ז ואחרונים: **אשת** חבירו. והוא הולד מאשה לאחרת: **אבל** אנס חבירו

התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים, והלכה כמותו. **מא)** ולית ליה תקנתא למיעל בקהלא דישראל לעולם בין זכר ובין נקבה, אי זכר הוא ונסיב בת ישראל ולד בתר אבוה אזיל, דילמא דנסיב שפחה ומשחרר ליה לולד כר' טרפון, **מב)** דתנן (קידושין סט.) ר' טרפון אומר יכולין הן ממזרין לטהר כיצד ממזר נשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין ואמרינן אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון, אלא כל מינסב מישראל לית ליה תקנתא. ואי נקבה היא ומינסבה לבר ישראל ולד ממזר הוי ובתר אימיה אזיל, וממזרת לית לה תקנתא לאינסובי לעבד, דעבד לית ליה חייס. אשת אביו דחייב עליה סקילה דוקא נשואת אביו דנסבה בקידושי אי נמי דקדשה קידושי דקניא (בהויא) [בהויה] ואע"ג דלא נסבה, אבל אנס אביו אשה לרבנן שרי ליה

משנה הלכות

חינו ממזר דמדקאמר לא תהיה לשם המה המולה חלמא שם הוי' עיין בסמוך שכתב כן רצינו להדיה ולרב דס"ל דאין קידושין תופסין בממרת יבם אמפ"כ אין הולד מינה ממזר ודאי, ועי' מאירי יבמות מ"ט ע"א, ועי"ש בתוס' ד"ה הכל וברמב"ן שם ובתוס' חד מקמאי י"מ כן ומיהו הולד פגום מנדה לכ"ע ועיין ח"ע סי' ד' סי"ג ועיין משנ"ה ח"ז סי' רי"ח רי"ד רי"ג בתריכות ובזוה"ק פ' שמות לישוב נדה מה פסולו.

מא) ולית ליה תקנתא. דכתיב לא יבא ממזר בקהל ה' (דברים כג ג) והא דלא כתב ביה עד עולם רק דור עשירי פי' משום דלא נמלא שיעבר ממזר עד דור עשירי דאמרו ממזר דידוע אי ודלא ידוע לא אי ובגמ' (יבמות ע"א ע"ב) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות, אמר ריש לקיש ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת יליף עשירי עשירי מעמוני ומואבי מה להלן נקבות מותרות אף כאן נקבות מותרות וכו' ואלן חנן ממזרים ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם לא קשיא הא כמ"ד דון מינה ואינה הא כמ"ד דון מינה ואוקי באחרת.

שאלו את ר' אליעזר ממזרת לאחר עשרה דרי מהו אמר להם מי יתן לי דור אליעזי ואטהרנו אלמא קסבר ממזר לא חיי וכן אמר רב הונא ממזרת לא חיי והא אנן תנן ממזרין אסורין ואיסורן איסור עולם אמר רבי זירא לדידי מפרשא לי מיניה דרב יהודה דידיע חי דלא ידיע לא חי, ידיע ולא ידיע עד אלתא דרי חיי טפי לא חיי, ואמרו ז"ל גיורת עד עשרה דרי לא אבזי אמרינן בחפי' משום דעד עשרה דרי זוכר מחנבתו ונמלא דלאחר עשרה חינו זוכר כלל וכמזר לאחר עשרה דרי ח"א דאי כיון שנשבה וכו"ל ממזר דלא ידוע דלא חיי כן מלאחי בשם הרבי ר' העשל זי"ע.

מב) דתנן ר' טרפון אומר. קידושין (ס"ט ע"א) ר' טרפון אומר יכולין ממזרין ליטהר כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחררו נמלא הבן בן חורין ר' אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר, וכגמ' ליבעיא להו ר' טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר ת"ש אמרו לר' טרפון עיברת את הזכרים ולא עיברת את הנקבות ואי אמרת לכתחילה קאמר ממזרת נמי חינסב לעבדת עבד אין לו חיים ומסיק ר' טרפון לכתחילה קאמר ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון ע"ש. וכתבו התוס' דאפילו איסורת דרבנן ליכא דלא גזרו על הממזר על השפחה. ועיין רמב"ם פט"ו מא"ב וטוש"ע ח"ע סי' ד' ס"כ.

ועיין מש"כ רבינו הל' מילה יוסף בן פרוך ממזרת זבן אמתא בעא למחרורי זרעיה אתא לקמיה דרבי אחרי גאון ח"ל נסבה בלא כתובה וקידושין באמהותיה דאי משחררה לה אף על גב דאמרי לה למידר בהדך דקיי"ל (קידושין ע"ג) כר' יוסי דאמר גר אותר בממזרת וכו' זרעך לא איכבר אלא דקיימא באמהותיה וכד הוו לך בני מינה מהלינון בריעא דקיימא מלוה ובתר הכין כתוב להון גט חירות וזכייה להון ע"י אחרים ובתר דמזכית להון ע"י אחרים חייתי אלתא רבנן ולישבלינון

למינסבה לכתחילה, כדתנן מג) (יבמות צז.) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו, רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו. לרבי יהודה דאמר (דברים כ"ג א') לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב אית בה איסור לאו, אבל סקילה לא, דר' יהודה לא קא שרי למינסבה דתנן רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו, והלכה כרבנן. ולענין אמו בין אנוסת אביו ובין נשואת אביו היכא דאזל עלה חייב סקילה, מכל מקום אמו היא, והיינו דקאמר ליה לוי לר' (יבמות ט.) ליתני נמי אמו אנוסת אביו, דלאחיו מאביו שריא אי נפלה קמי ברה הויא לה ערוה. ומנלן דחייב על אשת אביו אפילו מן האירוסין, דתנו רבנן (סנהדרין נג.) הבא על אשת אביו חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו בין מן האירוסין ובין מן הנישואין, מאי קאמר, הכי קאמר הבא על אשת אביו בחיי אביו חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש, וחייב עליה משום אשת אב בין בחיי אב בין לאחר מיתת אב בין מן האירוסין ובין מן הנישואין. ואי קדשה אבוה ולא נסבה ואזל בריה עלה, אי איתיה לאבוה בחיי האב חייב משום אשת אב ומשום נערה המאורשה, ואי מית או דגרשה חייב עליה משום אשת אב. וכן לענין כלתו, דקתני סיפא הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו ובין לאחר מיתת חסב. פי' ולא ילדה ממנו לו בילדה ולד חסל חייב חמו דחל"כ כרי כיח חמו שכחב בסמוך: ולענין חמו בין חנוסת חביו ובין נשואת חביו וכו'. (יבמות דף ט') ת"ל לוי לרבי מאי חריח דחני ע"ו ליחני ע"ז ת"ל כמדומה לי שחין לו מח בקדקדו מאי דעתך חמו חנוסת חביו חמו חנוסת חביו פלוגתא דרבי יהודה ורבנן כיח ובפלוגתא לח קמיירי. (ועיין לעיל סי' ח' בהל' יבמות): ומנלן. שכחב בסמוך דקדשה ואע"ג דלח נסבה: דת"ר הבח על חשת חביו. (סנהדרין נ"ג ע"ח) הבח על חשת חב חייב משום חשת חב ומשום חשת חיש בין בחיי חביו בין לחחר מיתת חביו בין מן האירוסין בין מן הנישואין, פרש"י משום חשת חב אם נתקדשה לחביו שלח ילדתו זנות או נתקדשה לו לחר כן: ובין לחחר מיתת חביו. לחיוב דחשת חב קחי דמרבה ליה קרח חף לחחר מיתה כדמפרש בגמ' חבל שם חשת חיש לחחר מיתה לח קחמרי: בין מן האירוסין. דכיון דקדשה חשתו כיח דכתיב (דברים כד) כי יקח חיש חשה משעת לקיחה

משנה הלכות

(יבמות מ"ו ע"ב) דאמר ר' חייא בר חבא אמר ר' יוחנן גר צריך שלשה ועבד משוחרר כגר דמי דתניא אחד גר ואחד עבד משוחרר (שם מ"ח) ומקשינן ומסקינן לענין עבילה עבד כגר, ואע"ג דקטן הוא מעבילין ליה (כתובות י"ח) דאמר רב הונא גר קטן מעבילין אותו ע"ד ב"ד וכ"ש עבד משוחרר ואין צריך לקבל עליו מצות דהא שייך ליה במצות דעבדים מעיקרא וגע חירות הוי להון רחיה לכי גדלין ע"כ.

ומשמע מדברי רבינו דגם בזה"ז שייך ליה דין שפחה לגבי זה ובניו מחכשרין גם בזה"ז לכל דבר ונמלא דבנו נמול לשמונה ואפילו בשבת דקיי"ל בן שפחה שנולד בניתו נימול לשמונה ודוחה שבת (שבת קל"ה) דאמר רבה אמר רב חסי כל שאמו עמה לידה נימול לשמונה ושפחה עמה לידה דחניא דבר אל בני ישראל אין לי אלא ישראל גיורת ושפחה מנין ת"ל אשה. ודע דמדברי רבינו נראה דמ"ש גר קטן מעבילין אותו על דעת ב"ד היינו עבילה ולא מילה וכבר האריכותי בזה בשמה מקומות ודו"ק.

מג) נושא אדם אנוסת אביו. יבמות ל"ז ע"ח ושאין על האנוסה וכו' ונשא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת אביו ומפותת אביו. ובגמ' שקיל וטרי ופסקו כחכמים שלא נאסרו קרובות אלא מחמת נישואין, שבעריות שאר כתיב בהו ואין שאר אלא דרך נשואין, ואלו חונס ומפתה על הנשואה חייב, ר"ל שאם נשא אשה ואחר כך אנס או פתה את בתה או את אמה או את אחותה חייב, על אמה משום חמותו ובשרפה, ובתה משום בת אשתו וגם כן בשריפה, ואחותה משום אחות אשתו ובכרת.

ונתבאר בגמ' שמה שאמרו ושאין על האנוסה ועל המפותה דמשמע אפי' לכתחילה פי' לאחר מיתת האנוסה והמפותה אבל בחייה אסור מדרבנן, לפי שהאנוסה והמפותה בחזקת אנוסות בעשות רחיית קרובתן ומחוך שלבו גם בה יבא לידי הרגל עבירה ואף סוף דבר באנס או פתה ודאי אלא אף בעשות כן, ומ"מ אם כנס לא יוציא אף באנס או פתה ודאי ואין ל"ל בעשות, ועיין רמב"ם פ"ב מאי"ב הי"ח ומל"מ שם ובב"ש ח"ע סי' ע"ו סקכ"ב ועיין ש"ת ח"ס סי' מ'.

וקרובות אלו שאסרו לכתחילה באונס ומפותה כל זמן שהיא בחייה, כאבו הריעב"ח והנמק"י

נקרחת משמו וכך קיימה קידושין כיח דגמרינן קיימה קיימה משמה עפרון. ועיין גמ' שם: **בתו** לפי' מאנוסתו. בגמ' סנהדרין ע"ו ע"ח נתו מאנוסתו מניין, כאמר מנוי ק"ו על נת נתו עונש על נתו לח כל שכן וכי עונשין מן כדין, גלויי מילתא בעלמא הוח, רבח אמר אמר לי רב יצחק בר מבדימי מחיח כגב כגב מחיח זמה זמה, ודע דברמב"ם פ"ב מאי"ב כ"ו פסק כאבוי ועיין כ"ב מה שדחק לפרש דבריו ז"ל ורבינו לשיטתיה ובכלל כרי מבוי ורבח כלכה כרבח:

בנו בין מן האירוסין בין מן הנישואין. **מה)** בתו אפילו מאנוסתו חייב עליה (שם עו.) אתיא הנה הנה אתיא זימה זימה. **מה)** אחותו, כל ששמה אחותו בין שהיא מאביו ומאמו או מאביו ולא מאמו או מאמו ולא מאביו חייב, כתיבי קראי בהדיא. אחות אביו, בין שהיא אחות אביו מאביו ולא מאמו בין שהיא אחות אביו מאמו ולא מאביו, וכן אחות אמו בין שהיא אחות אמו מאביה בין שהיא אחות אמו מאמה חייב עליהן, כגמרא דהבא על יבמתו (יבמות נד:) ת"ל (ויקרא י"ח י"ג) ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם, (שם) ערות אחות

משנה הלכות

וכמחירי ורי"ו נכ"ג מ"ב דוקח נאוחס שכוזכרו ר"ל למה ובמה ואחוחה כמו שאמרו בבריימא בסוגיח דיבמות נ"ז, הנעתן מן האשה לאסור באמה ובבחה ובאחוחה והוחיל ואין זה אלא גזירה בעלמא אין לך אלא אוחס שמנו חכמים, וכ"ב המחירי יבמות וסייס ומ"מ בגאונים (רבינו הבב"ג בכלי עריות עיין המניין שם וכ"ד החיעוב מלי רלה והרמב"ם הלי אי"ב הני"ל) החמירו בכל הקרובות שהן שבע ר"ל למה ואם למה ואם לביה באה ובח באה ובח בנה ואחוחה.

מד) בתו לפילו מאנוסתו. בגמ' (שם ע"ו ע"ח) נתו מאנוסתו מניין כאמר לבבי ק"ו על בח נתו עונש על נתו לא כ"ש ופריך וכי עונשין מן הדין גלויי מילתא בעלמא הוא רבח אמר אמר לי ר' יצחק בר מבדימי אחיא הנה הנה אחיא זמה זמה. ופרש"י נתו מאנוסתו וכו', בשאר דיביה בקרא דערות בח בנך וגו' דאוקימנא באונסין לא כחיבא נתו, גלוי מילתא בעלמא הוא ואין זה עונש מן הדין דהא בח נתו מקורבת דבתו היא דאחיא ואיבי דמי עונש מן הדין כגון ערוה אחותך בח אביך או בח אמך אין לי אלא בח אביו שלא בח אמו ובח אמו שלא בח אביו ואם באאה להביא בח אביו ובח אמו מק"ו זה עונש מן הדין דהא לאו מבח קורבה דהא אחיא דזו קורבה מאמת עלמה וזו קורבה מאמת עלמה אבל הבא על בח נתו אינה קרובה לו אלא משום נתו. אחיא הנה הנה מה להלן באה כבח בח אף כאן נתו בבח נתו. ועיין יבמות ג' ע"ח ובאוס' ד"ב לאמר רבח.

ונקט רבינו ילפותא דרבח דאחיא הנה הנה לעולם קיי"ל אבוי ורבח כלכאח כרבח ופלא על הרמב"ם פ"ב מא"ב ה"ו שבאב הבא על אשה דרך זנות והוליד ממנה בח אותה הבח ערוה עליו משום נתו ואע"פ שלא נאמר בתורה ערות בתך לא תגלה מאחר שאסר בח הבח שאת מן הבא ואיסורה מן התורה וכו' ע"ש ועיין ה"ב שם ומבואר דמביא לימוד לאבוי דגילויי מילתא בעלמא הוא, ועיין רמב"ם פ"ע מהלי מאכלות אסורות ה"ב לא שאת הבאוב מלאסור באכילה אלא מפני שאסר הבעול כלומר ואפילו בעולו לאסור ואין צריך לומר אבילתו כמו שאת מלאסור בח הבא. וכאב ה"ה בשם ויק"ר. ובלאו"ם שם אמה ברבב למה שבא הרמב"ם ז"ל דרשא אז"ל (חולין קט"ו) דילפי לה מקרא דלא אאכל וחד מלא אאכלו ואחריבא אמר מלא אבעל גדי ע"ש באריכות ובח' באראבי ול"ע.

מה) אחותו כל ששמה אחותו וכו'. (יבמות נ"ד ע"ב) דאניא (ויקרא י"ח) ערות אחות אביך לא אגלה בין מן האב בין מן האם יאב אומר בין מן האם בין מן האם או אינו אלא מן האב ולא מן האם ודין הוא חייב כאן וחייב באחותו מה אחותו בין מן האב בין מן האם אף באן בין מן האב בין מן האם או כלך לדרך זו חייב באן וחייב בדודתו מה דודתו מן האב ולא מן האם אף באן מן האב ולא מן האם נראה למי דומה דבין חיסור הבא מאליו מחיסור הבא מאליו ואל אוכיח דודתו שאין חיסור הבא מאליו או כלך לדרך זו דבין קרובי האב מקרובי האב ואל אוכיח אאחותו שקרובי עלמו ת"ל ערות אחות אאך לא אגלה בין מן האב בין מן האם. למ"ל למאאבא באאות אב ולמ"ל למאאבא באאות אם אמר ר' אבוהו לריבי דאי באב ראאגא באאות אב אבא יב לה חייס (דמשפאת אב קרויה משפאה דבאיב ויאילדו על משפאותם לבית אבותם במדבר ו') אבל אאות אם אימא לא ואי באב ראאגא באאות אם אבא ודאיא (קרובאו אבל אאות אב אימא אביו שאת ת"ו אין זה אביו) אבל אאות אב אימא לא לריבי.

ועיין רמב"ם פ"ב מאה"ב ה"ב ובטוש"ע סי' ט"ו סע"ז וטוש"ע שם ס"י אאותו אסורה לו מן האורה בין אאותו מאביו או מאמו בין אאותו מבעולין

אמך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם. **מו)** (יבמות נה.) וכן אחות אשתו בין אחותה מאביה בין אחותה מאמה חייב עליה כרת דגמרה מאשת אחיו דכתיב בה (ויקרא כ' כ"א) ערות אחיו גלה וגמרה אחות אשה מינה, דהא קרובי עצמו הוא ותרוייהו איסורייהו על ידי קידושין. אשת אחיו כל ששמה אשת אחיו, חוץ מאשת אחיו מאביו שאין לו בנים והוא שהיו בעולם אחד, אבל אשת אחיו מאביו שיש לו בנים ואי נמי אין לו בנים ולא היו הוא ואחיו בעולם אחד, ואשת אחיו מאמו בין יש לו בנים ובין אין לו בנים חייב עליהן, דהא לאו בנות יבום נינהו. אבל (יבמות נר:) אשת אחי אביו אין חייב עליה כרת אלא אם כן היתה אשת אחי אביו מאביו, דכתיב (ויקרא כ' כ') ערות דודו גלה וכתיב (שם כ"ח מ"ט) או דודו או בן דודו וגו' מה התם דוקא מן האב ולא מן האם, דמשפחת אב קרויה משפחה משפחת אם לא שמה משפחה, הכא נמי מן האב ולא מן האם, אבל מן האם ולא מן האב שניה דרבנן היא ולית בה כרת. **מז)** (יבמות צה.) הבא על חמותו בחיי אשתו בשריפה ואף על פי כן לא פסל את אשתו, וכן הבא על אחות אשתו אף על פי שהוא בכרת לא פסל את אשתו, דתניא אמר רבי יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו, על מה נחלקו, בבא על אחות אשתו. (יבמות נ"כ ע"ח) ערות אשת אחיך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם, דכתיב ערות אחיך היא, וגמרה מאשת אחיו ע"ם דשקו"ט בגמ': חוץ מאשת אחיו מאביו שאין לו בנים וכו'. דהיא כיצמה להאורה באורה ומת וזרע אין לו יבמה יבא עליה והוא שהיו שניים בעולם וכמו שנתבאר בכבר: **ואשת** אחיו מאמו בין יש לו בנים וכו'. דלמר רב יהודה אמר רב אמר קרא (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדיו שהיה לכם יציבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו יחדו מיוחדים בגאלה פרט לאחיו מן האם רבה אמר אחיו מן האב יליף לאחות מאחיו מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם, ועיין יבמות י"ז ע"ב: **אבל** אשת אחי אביו וכו'. שם ל"ד ע"ב ודודתו דפליגא ליה לתנא דמן האב ולא מן האם מ"ל אמר רבא לחיא דודו דודו כתיב הכא (ויקרא כ') ערות דודו גילה וכתיב התם (שם כ"ה) או דודו או בן דודו יגאלנו מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם וכתם מנלן אמר קרא ממשפחתו יגאלנו משפחת האב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה, וזה שסיים רבינו לגבל מן האב ולא מן האם שניה דרבנן היא ולית בה כרת, ובש"ע ח"ע סי' ט"ו ס"ח אשת אחי אביו מן האב מסורה לו מה"ת לגבל אשת אחי אביו מן האם אינה מסורה אלא מדרבנן: **אשת** אחי אביו מן האב מסורה לו מה"ת לגבל אשת אחי אביו מן האם אינה קרויה משפחה משפחת האב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה: **הבא** על חמותו בחיי אשתו. יבמות נ"כ

משנה הלכות

מו) וכן אחות אשתו וכו'. שם (נ"ה ע"ח) אחות אשתו בין מן האב בין מן האם מסורות מנלן יליף מאחותו מה אחותו בין מן האב בין מן האם אף כאן בין מן האב בין מן האם, ולילף מדודתו מה דודתו מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם מסתברא מאחותו כו"ל למילף שכן קרובי עלמו מקרובי עלמו מדרבה מדודתו כו"ל למילף שכן דבר על ידי קידושין מדבר שע"י קידושין אלא מאשת אח יליפינן דשכן דבר ע"י קידושין וקרובי עלמו, ואשת אח גופה מנ"ל דתניא (ויקרא י"ח) ערות אשת אחיך לא תגלה בין מן האב בין מן האם. ובש"ע סי' ט"ו סכ"ו אחות אשתו מסורה לו מן התורה כל זמן שאשתו קיימת ל"ם אם היא אחותה מן האב או מן האם ואפילו גירש את אשתו אבל לאחר מיתתה מותר באחותה (וכל המגרש אפילו מאמת קול בעלמא נאסר בקרובותיה), (ב"י בשם הרשב"א סי' י"ג).

מז) הבא על חמותו וכו'. יבמות (נ"ה ע"ח) אמר רבי יהודה לא נחלקו ב"ם וב"ה בבא על אחות אשתו שפוסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שב"ם אומרים פוסל את אשתו וב"ה אומרים לא פוסל ת"ר יוסי לא נחלקו ב"ם וב"ה בבא על אחות אשתו שלא פוסל את אשתו על מה נחלקו בבא על חמותו שב"ם אומרים פוסל וב"ה אומרים לא פוסל לפי שבאחלה הוא

נחלקו בזה ולר' יהודה פסל את חמותו ולית הלכתא כוותיה אלא לא פסל את חמותו: **הבא** על חמותו לאחר מיתת אשתו. עם ל"ד לר' ישמעאל בשריפה ולר"ע לאיסורא לאיכא שריפה ליכא, ואיסורא כיינו כרת ועיין תוס' יבמות ל"ד ד"ה מאיסורא, וכ"פ כרמב"ם פ"ב מה"ב ה"ח ועיין כ"מ שם, וכ"כ שם כתב כיון שקידם חמה וקי"ל כר"ע ובסובר רבינו שריפה הוא דליכא הא כרת איכא והרבה מן המפרשים כתבו דאיסור בעלמא חגל כרת ליכא

אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל. **מח)** (שם צד:) הבא על חמותו לאחר מיתת אשתו לרבי ישמעאל בשריפה, לרבי עקיבא איסורא איכא שריפה ליכא. ולענין הלכה ליתה לדרבי יהודה דאמר רב יהודה אמר שמואל (שם צה.) אין הלכה כרבי יהודה. ההוא דעבד איסורא מחמתיה, נגדיה רב יהודה וא"ל אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסרתה

משנה הלכות

מוחר בכל הנשים שבעולם והיא מותרת בכל האנשים שבעולם קדשה הוא לוסרה והיא לוסרתו מרובה ליסור שאסרה מליסור שאסרתהו שהוא לסרה בכל האנשים שבעולם והיא לא לסרתהו אלא בקרובותיה וכו' ת"ל לותה לותה שכיבתה לוסרתה ולין שכיבת לחותה לוסרתה, לחר ר' לחי לחר ריש לקיש מלי טעמא דרבי יהודה (דלחר הבא על חמותו פסל את חשתו רש"י) דכתיב (ויקרא כ') בחש יערופו לותו ולחתן וכי כל הבית כולו בשריפה אלא אם לינו ענין לשריפה תנהו ענין לליסורא, לחר רב יהודה לחר שמואל לין הלכה כרב יהודה, שהוא דעבד ליסורא לחייב רב יהודה נגדיה ת"ל לי לאו דלחר שמואל לין הלכה כרבי יהודה לסריבה עלך כלומר לסרת את חשתך עליך ליסור עולם ע"כ.

מח) הבא על חמותו לאחר מיתת אשתו. עם (ל"ד ע"ב) לחר ליה רב חשי לרב כהגה לי ר' עקיבא ליתני נמי חמותו דהא שמעינן ליה לר"ע דלחר חמותו לאחר מיתה לאו בשריפה דתניא בחש יערופו לותו ולחתן לותו ולת אחת מהן דברי ר' ישמעאל ר"ע לומר לותו ולת אחת שהיתן בשלמא לאחי דלחר משמעות דורשין ליכא בינייהו דר' ישמעאל סבר חדא כחיב ור"ע סבר תרתי כחיב שפיר אלא לרבא דלחר חמותו לאחר מיתה ליכא בינייהו ליתני נמי חמותו לחר ליה נהי דמיעטה קרא משריפה מליסורא מי מיעטה קרא. ופרש"י לי מהני ר"ע היא דקמכפכת לאוקומי נמי כר"ע ליתני חמותו לחרו לו מהה לשתך ונשא לחה דלר"ע חמותו לאחר מיתת אשתו שריא. ומשנינן נהי דמיעטה קרא לחמותו לחר מיתה משריפה מליסורא מי מיעטה קרא. כלומר מלאו וכרת לא מיעטה אלא משריפה. ועיין רמב"ם פ"ב מהל"ב ה"ז-ח וה"י שם.

ודע דנחלקו בזה הרשבונים ז"ל בחמותו לאחר מיתה דעת רש"י סנהדרין ע"ו ב' וכ"כ בתוס' יבמות ועיין רש"י יבמות ב' ע"ל ד"ה חמותו ובתור"ע שם חות ד' ובשו"ת הריב"ש סי' שע"ד דמשמע דליכא רק ליסור לאו ולא כרת (והריטב"א כתב בשם רש"י דליכא נמי כרת וכ"כ הת"י) ומיהו התוס' כתבו מלאו וכרת לא מיעטה אלא משריפה ומבואר דס"ל דליכא כרת וזה דעת רבינו ז"ל וכ"כ הרמב"ם פ"ב מה"ב ה"ח והמחירי הביא ג' טיעות דעה הראשונה דליכא אלא ליסורא ואפילו לאו ליכא ודעת רש"י ועוד דליכא אלא לאו ולא כרת ודעת רבינו והרמב"ם דליכא כרת ועש"ג דבמ' ליסורא בעלמא ליחמר עלה בבר מלינו כיולא בו בסנהדרין (פ"ט) ועיין רמב"ן יבמות ל"ח ורשב"א והריטב"א שם וביד רמ"ה סנהדרין מספקא ליה בהא ועיין ח"ע סי' ט"ו.

ובאן הגנו מלינים מש"כ בזה בספרנו משנ"ה (ח"ע סי' רנ"ו) במי שנשא את חמותו לאחר מיתת אשתו ועכשיו רולים להדר בתיובתא מי לריכים גט פטורין או אלא אפשו בה קידושין כלל.

בנמ' סנהדרין (ע"ו ע"ב) ת"ר לותו ולחתן לותו ולת אחת מהן דברי ר' ישמעאל ר"ע לומר לותו ולת אחת שהיתן מאי בינייהו לחר לחני משמעות דורשין ליכא בינייהו וכו' רבא לחר חמותו לאחר מיתה ליכא בינייהו ר"י סבר חמותו לאחר מיתה בשריפה ור"ע סבר מליסורא בעלמא ע"כ. ונחלקו הפוסקים הלכה כמאן דעת רבינו הגדול בהש"ג בהל' עריות וז"ל, אע"ג דגבי חמותו פליגי ר"ע לחר חמותו לאחר מיתת אשתו ליה בה שריפה וכו' אבל לענין כרת מודה ר"ע דכי מיעטה קרא משריפה כרת דידה כדקיימא קיימא, מבואר דפסק כר"ע אלא דפי' דר"ע נמי מודה דהגם דמיעטה קרא לאחר מיתה לא מיעטה אלא משריפה אבל כרת דידה כדקיימא קיימא, וכן הוא דעת התוס' (יבמות ל"ד ע"ב ד"ה מאיסורא, ל"ח ע"ב ד"ה קלט לה איסורא) וכ"כ הרמב"ם פ"ב מה"ב ה"י ועיין מ"מ שם דקי"ל כר"ע, ואע"ג דלחרינן התם דר"ע סבר איסורא בעלמא הוא לגבי שריפה דהיא בידי אדם קרי לכרת איסורא בעלמא. והמחירי (סנהדרין שם) ביאר דכן מלינו שנאמר בקידושין (ס"ב ע"א) בשמועה בני גד דרך סוגיא

סד"ח חס לח שכב הנקי ולח חנקי חלח חיסורח בעלמח ע"ש, ודעח רבינו חננחל כביחו כרח"ש סו"פ נושחין על החנוסב דקיי"ל כר' ישמעחל.

וז"ל הרח"ש שם וחסור בחמותו דקיי"ל כר"י דחמותו לחחר מיחה בשריפה ולח קלש חיסורח ונזרו בגרים כך פסק ר"ח ויש פוסקים כר"ע וכעור ביו"ד סי' רס"ט כביח רחשונה דעח ר"ח בסחס וז"ל וחסור בחמותו שחס נחגייר ושחתו עמו חסור בחמותו ואפי' לחחר מיחח חשתו וגם זכה ח"ח הרח"ש כחב ויש מחירין ועיין ש"ך סק"י שם שדעח הטור להחמיר, וזכ נרחה לכחורה דעח הטור בש"ע ח"ע סי' ע"ו ג"כ שכחב סחס ושם חשתו חסורה לו מן החורה וכן חס חס חשתו ולח חילק כלל בין קודם מיחה ובין לחחר מיחח חשתו. ויש עוד דעה שלישית והוח דעח הרמב"ן ורשב"ח יבמות ל"ח והרמ"ה סנהדרין הנ"ל וכן נרחין דברי רש"י סנהדרין הנ"ל שכחב ר"ע סבר לחכן שחיכן משמע וכ"ק חס חשתו קיימח חשרש חמותו ושס לאו חין כחן עוגש שריפה חלח חיסור חרור שוכב עם חותנתו ולדעת המחירי ועוד קלח פוסקים חע"פ דכרת ליכח מ"מ לאו ליכח ועיין בסמוך. עוד יש שיטה רביעית דס"ל לחיסורח בעלמח הוח, כלומר וליכח לאו חלח חיסור חורה בלח לאו וזכ נרחה לכחורה דעח רש"י וסמ"ג (לחוין ק"ג) וכן נרחה דעח הרמ"ה (סנהדרין הנ"ל) וכן מעין דברי הריב"ש (סי' שע"ד) בפי' רש"י ע"ש. ומיבו דעח המחירי דכולבו ס"ל דליכח חיסור לאו שכחב וז"ל ומ"מ כחבו רוב מפרשים ביבמות בחמותו לחחר מיחה שים חיסור תורה דוקח בלאו חבל לח בכרת וקידושין תופסין בה ע"ש.

ודאיתי בירושלמי יבמות פ' חרבעה חחין ה"ח בסופו רבי חומר חליכה קנין שמואל חומר חליכה פעור ונחלקו שם בדבר עד רב חמר חליכה קנין כחיב ר' חמח חברין דרבנן וכח מחניחין פליגח על רב שלשה חחין שניס מבן נשואין שחי חחיות לו חשה ובחה לו חשה ובח בחה וכו' הרי חלו חולנות ולח מחייבמות שנייח הוח חיסור חשה ובחה בין מחייס בין לחחר מיחה פי' ולפי ס"ד חליכה קנין חיך חולן לשחיבס וכי יש חדס שמחכוין לקנות חשה ובחה וליכח לשנויי כדשנינן לעיל דחיירי לחחר מיחה דחיסור חשה ובחה חין חילוק בין בחייס בין לחחר מיחה לעולס בחיסורייהו קיימי שנייה היח בחמי' ומסיק חלין חרין לחרייחח פליגח על רב וליח להון קיוס ע"כ פי' כח פליג על רב ולין זו חימה.

ולבאורה נרחה מדברי הירושלמי דס"ל כר' ישמעחל דלין חילוק בין מחייס בין לחחר מיחה דלמ"כ ליחני לי' רב שניי', חיברח די"ל דס"ל כר"ע וס"ל כרבח ולפ"כ לין בינייהו בין מחייס לחחר מיחה דמפרשין דרק לענין שריפה מיעטה קרח חשל כרח כדקיימח קיימח ולפ"כ לכחי חקשה לרב וכי יש חדס מכוין לקנות חשה ובחה דחיסור חשה ובחה לין נפ"מ בין מחייס ובין לחחר מיחה לענין קידושין דלין חופס כיון דכרח ליכח לעולם ולחי שפיר דל"ל קיוס לרב דלין לו חי' דלפי' לר"ע לכחי לח חפסו בה קידושין לפי' לחחר מיחה ל"כ לגבי קידושין לין נפ"מ בין מחייס לחחר מיחה, ועיין חור שמח שדחה דברי הירושלמי הנ"ל דלח ס"ל פירוקח דרבח בפ' כחשה רבה מחי בינייהו ולפמ"ש לח לריך דחפשר בירושלמי לח פליג חש"ס דילן מ"מ מפרשי דחיסורח ליכח בייבו חיסור כרח. ועיין כריחות ע"ו בבח על חמותו חייב עליה משום ג' שמות וכו' ע"ש.

ודאיתי למש"כ שליין לדברי המחירי (סנהדרין ע"ו ויבמות ל"ד) שכחב דרוב מפרשים פירשוהו בחיסור לאו ומדכחיב חרור שוכב עם חותנתו ולף לחחר מיחה חותנתו היח חבל מיחה הו כרח לח, ותמה דלח ידע לחיזה מהפוסקים כוון. ולפענ"ד כוונתו לחבי פוסקים שכחבתי לעיל בייבו רש"י סנהדרין הנ"ל והרמב"ן והרשב"ח והריטב"ח והסמ"ג לחוין והרמ"ה סנהדרין הנ"ל, ולח לכחב מעטי דבשיטת רש"י לכחורה מלחמו מחלוקח הפוסקים דהח"י (יבמות ל"ד ד"ה מחיסורח) כחבו וז"ל פ"ה דמ"מ יש בה לאו וכרח ולח נהירח דהח לאו וכרח לח ידענח חלח מחוחה דרשה דכחיב בה שריפה וכיון דקחמר דלח מיירי בחמותו לחחר מיחה מנלן חיסורח ונרחה דכל חיסורה משום דכחיב חרור שוכב עם חותנתו ע"כ נרחה דכס גרסי ברש"י דחיח בה לאו וכרח ודלח כרש"י סנהדרין. גס ברש"י יבמות שלפנינו ליכח רמז דס"ל דחיכח לאו וכרח והמהרש"ח ז"ל (יבמות הנ"ל) כחב ג"כ דמלשון רש"י משמע דחיסורח בעלמח הוח דחיכח ע"ש. חמנס הריטב"ח שם הביח ג"כ וז"ל, נהי דמעטי' קרח משריפה מחיסור לח מעטי' כחי ליחנח משמע דחיסורח דחורייחח ליכח חבל כרח ליכח ולח כפרש"י ז"ל שפי' דחסור דחורייחח לאו וכרח חלח ודחי ליח בה כרח חלח חיסור דחורייחח דחרור וכ"פ בחוס', ע"כ.

והנראה נמי דגרס לרש"י חיכח לאו וכרח וכחו"י הנ"ל, חלח דלכחורה דברי הריטב"ח מוטעים וע"כ ע"ס יש כאן שברי כחב דהחוס' ס"ל דליכח כרח חלח חיסור דחרור ונהפוך הוח דהחוס' כחבו להדיח דחיכח לאו וכרח. ועיין רש"י ריש יבמות ד"ה חמותו ובחור"ע שם חוח ד' מה שחי' למה כחב רש"י חמותו לחחר מיחה דלשיטתי' חזיל דלחחר מיחה חינה חלח בלאו, ובחמח

עלך איסור עולם. מט) (שם כג:) **אחותו מכל מקום חייב עליה, ואפילו אנס אביו אשה והוליד ממנה בת דהויא לה אחותו מאנוסה, ואפילו בא אביו על אחת מחייבי לאוין והוליד ממנה בת, ואפילו בא על אחת מחייבי כריתות והוליד**

וכו' ובה"ג כתב כדברי רבינו: **אחותו** מ"מ חייב עליה. יבמות כ"ב ע"ב ת"ר כתוב על לאחותו והיה בת לשון בת לשון בת לשון

ממנה בת דהויא לה ממזרת, אחותו היא וחייב עליה כרת. אבל בא אביו על שפחה או על גויה והוליד בת לאו אחותו היא ולאו מיחייב עלה דכתיב (ויקרא י"ח י"א) ערות בת אשת אביך וגו' **נ) פרט** לשפחה ולנכרית שאין לאביך אישות בהן. בגמרא דכיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו, (יבמות כב:) לרבי יוסי ברבי יהודה כדאית ליה לרבנן כדאית להו. (שם צו.) אנס אשה מותר לישא בתה ואפילו בחיי אמה דאורייתא, אבל מדרבנן בחיי אמה אסור לאחר מיתתה **אבל** בת אחיו על שפחה. עם לימת לרבות לאחותו משפחה ועו"כ לאמר קרא בת אשת אחיך מי שים לו לישות לאחיך בה פרט לאחותו משפחה ועו"כ: **בגמ'** דכילד לשת אחיו שלא היי בעולמו. משנה (לף ג' ע"ב וי"ח ע"ב ולף כ"ב) כילד לשת אחיו שלא היה בעולמו וכו', ועיין רמב"ם פ"ו מהלי יבום הי"ז ובהגמי"י אות ב' עם ועיין עוש"ע סי' קע"ג סי"ב: **אגם** לשה אחה מוחר ליעת בחה. יבמות לף ל"ז ע"ח תניעת להת דת"ר אגם לשה אחה מוחר ליעת בחה נעת לשה אחה אסור ליעת בחה, ורמינהו הנעתן מן האשה אסור בחמה ובחה ובאחותה, ומשני מדרבנן. ופרש"י מדרבנן, משום גזירה שמא לאחר שיעת אח בחה יזנה עם הראשונה והוה לוגס ומפחה על הנשואה שחייב עליה. ועיין רמב"ם פ"ב מהל"א הי"ח ובעוש"ע

משנה הלכות

יכודה לומר היינו חייב אלא משום אחותו בלבד וכו' ור' יוסי בר' יהודה היי בת אשת אביך מאי עביד ליה מיבעיא ליה מי שים לו לישות לאביך בה פרט לאחותו משפחה ועו"כ אלא לימת פרט לאחותו מאנוסה דהיית לא מלית לימרת מדרבנן דרבת רמי כאיב ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה הא בת בנה דידה ובת בתה דידה שרי וכאיב ערות אשה ובתה לא תגלה אח בת בנה ואח בת בתה הא כילד כאן באונסין כאן בניסואין וכו' ואימא פרט לחייבי כריתות לימר רבת לימר קרא ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לו לאביך קיים בין שאומרים לו לאביך הולת ואמר רחמנא אחותך היא אימא בין וכו' לרבות אחותו משפחה ועו"כ לאמר קרא בת אשת אביך מי שים לו לישות לאביך וכו' ומה ראית מסאברת חייבי כריתות הוה ליה לרבות שכן חפסי בה קידושין לעלמא מדרבה שפחה ועו"כ הו"ל לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי חפסי בה קידושין לכי מגיירה גופא אחרינא היא. ורבנן כו' נפקא להו מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ע"כ. וכבר כתבנו שיעת הגאונים דבת על שפחתו אמרינן דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וודאי שחרה וכאב הא"ז דאפילו אומר שלא שחרה נמי אמרינן דלא מהימן ולפ"ז אפילו אחותו משפחה אם הוא שפחתו עכ"פ אסור בה.

נ) פרט לשפחה ולנכרית שאין לאביך לישות בהן. **בגמ'** יבמות כ"ב ע"ב ושם כ"ג אימא אין שאומר לו אביך קיים וכו' לרבות אחותו משפחה ועו"כ לאמר קרא בת אשת אביך מי שים לו לישות לאביך בה פרט לאחותו משפחה ועו"כ ומה ראית (פי' כיון דמרבית בת חייבי כריתות דאין לישות לאביך בה דהא לא חפסי בהו קדושין דילפינן מאחות אשה שהיא בכרת וכאיב בה לא חקח אין לך בה לקוחין, קדושין ס"ז). מסאברת חייבי כריתות הו"ל לרבות שכן חפסי בה קדושין לעלמא מדרבה שפחה הו"ל לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי חפסי בה קדושין לכי מגיירה גופא אחרינא היא ע"כ.

והגה בגמ' גיטין (פ"ה ע"ח) הרי את מותרת לכל אדם חלה לאבא ולאביך לאחי ולאחיך לעבד ולעו"כ וכו' ובגמ' בעא מיניה רבא חון מקדושי קטן מהו מי אמרינן השתא מיהא לאו בר הויה הוא לו דילמא אחי לכלל הויה מ"ל תניאוה כו' הכ"ג אחי לכלל הויה, חון מן הגולדים מהו השתא מיהו לא מיחיליד לו דילמא עתידי דמחיילדי מ"ל תניאוה לעבד ולעו"כ אם מיאת עבד ועו"כ נמי עבידי דמגיירי ומשני הכא לאו לאיגיורי קיימי הכי לאיחילודי קיימי חון מבעל אחותה מהו השתא מיהא לא חזיא ליה לו דלמא זימנין דמתה אחותה וחזיא ליה אמר לה תניאוה לעבד ולעו"כ עבד ועו"כ נמי עבידי דמגיירי ומשני גירות לא שכיחא מיתה שכיחא ע"ם. ולכאורה לפ"מ דמשני הכא לכי מגיירה גופא אחרינא היא מ"כ למ"ל טעמא דלא עבידי דגיירי וכן יש להקשות היכא דכבר מל ולא עבל לשם גירות ורמינן דעבידא דגיירי לו בעו"כ קטן שמטבילין אותו על דעת ב"ד וידעינן דהכ"ד רולין לגיירו ונמלא עבידי לגייר ואמאי לא משני גופא אחרינא ולריך לאחלק בין חגאי בגיטין לכאן ודו"ק.

ועיין מה שלייאתי לעיל בשם על שפחתו והוליד ממנה בת, דשיעת הגאונים שזה דהו"ל בתו דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואייב עליה משום בתו ואם בא עליה בנו אייב משום אחותו ואפילו אמר להדיא דבא עליה בעילת זנות אינו אמן כיון דקיי"ל בכה"ת אין אדם משים עלמו רשע הכ"ג כן עיין ח"ז סי' תרי"ח, ולכאורה לפ"מ דקיי"ל המשחרר עבדו עובר בעשה וכן שפחתו ועיין גיטין בהאי שפחה שנהגו בה מנהג הפקר וכפו את האדון לשחרה ועיין רמב"ם עם אבל בחופן אחר עובר מ"כ הכ"ג כיון דבע"כ עבר אחיסורא מ"כ

סי' ע"ו ס"ב: **אחות** לשם ל"ש. פי' דהמגרש לא לשמו לא פקעה זיקה ליסור לאוות לשם וכן כל שאר קרובים: **ואי** לזיל עלה. פי' אם בא עליה הולד ממזר דכל שבחייה הרי היא בכלל ליסורי לאוות לשם: הרי זו פטורה. לף מן החלילה דיולאה משום לאוות לשם הואיל ולאשתו קיימת ולאוות גרושה מכ"ת דכתיב (ויקרא י"ח) עליה בחייה כל שבחייה:

מותר. **נא) אחות** אשה לא שנא כי איתה לאחותה תותיה ולא שנא גרשה, כמה דאיתיה בחיי פטרה לה מחליצה ויבום, ואי אזיל עלה הולד ממזר, (שם ח:) דרחמנא אמר (ויקרא י"ח י"ח) בחייה כל שבחייה, ותנן לענין יבום (יבמות מא.) המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת, הרי זו פטורה, ולענין ממזר תנן

משנת הלכות

מאי לולמא לומר דאינו מהימן משום דאין אדם נאמן לומר דבעל בעילת זנות דאין אדם מעיז עלמו לשם עבד כרי בע"כ מעיז עלמו כמו שאחרה ות"כ נאמין שלא שאחרה ונראה דדא בורכא לפ"מ שאמרו דכא דאסור לשאחרו רק באין לו הנאה אבל בית לו הנאה מבשאחרו מותר ור"ת שאחרו עבדו לגרפו למינן עשרה עיין בריכות (מ"ז ע"ב וגיטין ל"ח ע"ב) ואמרו ז"ל בתך בגרה שאחרו עבדך ואן לה ות"כ שפיר לא עבד אישורא כיון שרוצה לבא עליה ויש לו הנאה מבשיאחרו.

ומה"מ לאחרי נמי דסבר אליעזר עבד אברהם שיטת אברהם באו לילמך והרי באו היא שפחה ואסור לשאחרה ולהכי"ל אחי שפיר כיון דבתך בגרה שאחרו עבדך ס"ל לאליעזר כ"ה לבנך שאין לו אשה מותר לשאחרו ועיין יבמות שאי נשים שילדו ונאשרבו ולד כאן בולד שפחה מבשאחרים זה אח זה לכשיגדלו דכל שהנאה מבשאחרו ליכא עשה וכבן.

איברא דבגמ' גיטין ל"ט ע"ב עבד שנשא בת חורין בשני רבו יצא לאחרות מ"ל ר' יוחנן כ"כ יש בידך ואני שוה בכותב שטר אירוסין לשפחתו ר"מ אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת ועיין בגמ' דמיירי כשרבו בשיאו אשה ופי' רש"י והרא"ש ורשב"א דאחרינן ודאי שאחרו קודם שבשיאו לו בת חורין דלא עביד אישורא אבל הרמב"ם (פ"ח מה' עבדים הי"ז) מפרש דבעי גם שאחרו להפקיע אישורו דכיון דבשיאו אשה גילה דעתו שמפקיע עכשיו שעבודו ולכן לריך גם שאחרו, וכ"נ דעת החינוך מל' שמ"ז.

ובתש' הגרע"ח (סי' ס"ד) תמה לדעת הרמב"ם דפסק (בפ"ג מה"ג ה"ו) דהכותב גט לאשה פלונית ואמר לכשתאחה מגרשה אינו גט דבשעה שכתב הגט לא היתה בת גירושין ומלא הגט וכתב אלא לשם וקשה מכאן לאחרינן דא"ל לאי והתקדשי דהוה לשון שאחרו וקידושין אע"ג דלא וכתב לשם והרי השטר אירוסין אלא וכתב לשם פסול (קידושין ט') ומחלק בין היכא דהגט וכתב והוא דבר נפרד מהקידושין והם שני ענינים ובין היכא דאמר לה לאי והתקדשי שהשטר שהוא מאחר כוא גופיה השטר המקדש ומלא גט מולית וגט מכנים בתא אחת ובאו תרוייהו בהדדי ע"ש ועיין בית דוד ובשו"ת אמרות טהורות סי' קל"ב ועיין שו"ת ח"ס ח"ע סי' י"ח בהשגתו על המל"מ.

ברם אחי מהשבה ובישל מהשבה דנראה דהני תרי מילי שהרי המשאחר עבדו ונותן לו גט שאחרו יכפיון לה לה מהשה ות"כ גט שאחרו ע"כ נכתב לשמה ת"כ כיון דהגט שאחרו נכתב לשמה מהני השלמה גם לקידושין אלא דכל זה אי תרוייהו גופא אחד ניתנו אבל לפ"מ דאמר ר"י בר יהודה כאן דלכי מגייר לה גופא אחרינא הוא ת"כ הרי אפילו נכתב הגט לשמה אבל נכתב לגופא אחרינא נמלא דלא מהני כני קידושין, וכן הדא על שפחתו אפילו שאחרה מ"מ אכתי מחוסרת גט שאחרו ודא עליה בחיסור ועיין ת"ז כל"ל מה שהאריך בסוגיא דגיטין הנ"ל שמשם מבית רתי' לשיטת הגאונים דדא על שפחתו ודאי שאחרה ולא מהימן לומר שלא שאחרה ודא עליה בעילת זנות ועיין שיטת הראשונים (מכון ירושלים) גיטין כל"ל ואי בעי קידושין שניים ואי כופין אותו ליתן לה גט שאחרו, ודו"ק כי קלרתי.

נא) אחות אשה לא שנא כי איתה וכו' דרחמנא אמר בחייה כל שבחייה. יבמות (ח' ע"ב) כאי בחייה מיבעיא ליה למעוטי לאחר מיתה הוות מותה אל לאותה נפקא לי מותה אל לאותה כ"ל נתגרשה שריא ת"ל בחייה כל שבחייה דאפילו נתגרשה לא. ודע דבפת"ם ה"ע סי' ע"ו ובסי' מגיד מרשיית מהגר"ח הלפהנדרי יצאו בחדשות דמי שנשא אשה ונעשית עריפה לע"פ שהות חייב הבא על אותה אינו חייב משום ואשה אל אותה דבאורב בחייב כתיב ועריפה אינה חיה. ובפת"ם ליין לתוס' נדה כ"ג והוא דבר חדש ולפ"ז כ"ה לענין יבום וחלילה בשאשה עריפה הי"ל דפטורה וכן אם היבם עריפה אכתי פטורה מן היבום.

האמנם כבר האריכתי בס"ד דהוא שגגה גדולה ונעלמה מיניהו בתשו"ת משנה מפורשת (גיטין דף ע') שאם בא שניים אל רוב שניס ורמז ואמר כאבו גט לאשתי הרי אלו כותבין ונותנין אי הוא וסופו למות והרי אין

נב) (שם מד.) ומודים בנושא את קרובת גרושתו שהולד ממזר. **נג)** צרת חלוצה היכא דאזל עלה חד מן אחים או ההוא דחלץ לצרתה או חד מן אחים אחריני לא הוי ולד מינה ממזר כרבי יוחנן, ואע"ג דפליג רבי שמעון בן לקיש, (שם ו:) רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש הלכה כרבי יוחנן לבר מן תלת, ואע"ג דפליג שמואל **נד)** (שם מ:) דאמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר אלמא אף על גב דחלצה לה צרתה איהי באיסורא קיימא, שמואל ור' יוחנן הלכה כרבי יוחנן, ואף על גב דקמסייע לה רב יוסף לשמואל ומודים בנושא לח קרובת גרושתו. (סם מ"ד ע"ח) המחזיר גרושתו וכנושא חלוצתו וכנושא קרובת חלוצתו יוליח והולד ממזר דברי ר"ע וחכ"ח לין הולד ממזר ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר, פי' ר"ע ס"ל יש ממזר מחייבי לאוין ומחזיר גרושתו כחיב בה לח יוכל להחזיר לחרי לחר כועמחה, וחכמים פליגי וקיי"ל כחכמים דלין ממזר חלח מחייבי כריחות: **קרובת** גרושתו. דגרושתו כחשתו וחחותה לו לחה חייבי כריחות ניהו לגביה: **צרת** חלוצה. בגמ' נחלקו ר' יוחנן ור"ל בחולץ ליבמתו וחזר ובח על לרחה לו הוח לו לחחים לי חליצה שפטרה הו"ל כחשת לח והו"ל בכרת לו ולחחיו: **הלכה** כר"י לבר מן חלת. והוסיף רבינו שחפילו שמואל ס"ל נמי כר"ל כיון דשמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, ועיין חכ"ר שכניח

משנה הלכות

עריפה גדולה מזו וחי הוח ועיין רמב"ן, ורשב"ח, וכר"ן, והמחירי נדה כ"ג שם ובשרכ"י ח"ע סי' ע"ו ס"ק ד' וחקרי לב ח"ע סי' י"ח ובספרינו משב"ה ח"ה סי' ס"ז ופשוע הוח.

נב) ומודים בנושא לח קרובת גרושתו. שם (מ"ד ע"ח) בשנה ומודים בנושא קרובת גרושתו ולח גרס לח, ופרש"י קרובת גרושתו. דגרושתו כחשתו וחחותה לו לחה חייבי כריחות ניהו. ביחור הדברים דהחורה לחרה גע כורת כלומר חינו מפקיע הקידושין להיות הקידושין נפקעין למפרע כחלו לח קדשה מעולם והוחרו הקרובים עמה לעולם והולכת לה, חלח הגע כורת זינו וזינה וכחירה לעלמח ליגשת, חבל נשחרת קרובה עליו מיגשוחיה, ולכן בחורה כחיב והלכה והיחה לחים לחר ומח בחיים החחרון לח יוכל בעלה הרחשון לשוב לקחחה הגה קרח הכחוב לח המגרש בעלה הרחשון לף לחחר שכבר נשחה לשני, ומה"ט לחרה חורה לח יוכל בעלה הרחשון לשוב לקחחה לחרי לשר הועמחה כלומר שחם לחחר שגרשה קודם שנשחה רולה לשוב לקחחה יכול להחזירה חבל לחחר שנשחת לחחר חסור להחזירה דהו"ל כזיונה תחתיו ולכן קרחה החורה הועמחה. וחולי זה כוונת הגמ' (פסחים קי"ב ע"ח) גרוש שנשח גרושה חרבע דעות בעשה ופרש"י זה לבו לחשתו רחשונה וזחת לבעלה הרחשון ע"ש ברש"י ולפמ"ש לחי שפיר שבחמת ים כחן שני בעלים שהרי נשחרו קידושי הרחשון עליה חלח שחותרת ליגשת ודו"ק. והטולה מזה מיתה חו גירושין לח מפקיעין חו מבעלים הקידושין למפרע חלח כורחין ומחירין מכחן ולהבח ליגשת לחחר, ובלשון הגמ' וקונה לח עלמה בשחי דרכים ופרש"י להיות ברשותה ע"ש ודו"ק.

נג) צרת חלוצה היכח דחזל וכו'. בגמ' (שם י' ע"ב) לימחר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה חמר ר"ל

הוח לין חייב על החלוצה כרת והלחין חייבין על החלוצה כרת על הלרה בין הוח ובין הלחים חייבין על הלרה כרת ור' יוחנן חמר בין הוח ובין הלחים לינן חייבין לח על החלוצה כרת ולח על הלרה כרת מ"ע דר"ל לחר לח יבנה כיון שלח בנה שוב לח יבנה לימו הוח דקחי בלח יבנה חבל לחיו כדקיימי קיימי ועלה דיבה הוח דקחי בלח יבנה הח לרה כדקיימי קיימי ור' יוחנן מי ליכח מידי דמטיקרח לי בעי הלי חלין ולי בעי הלי חלין ולי בעי לכלי חלין ולי בעי להלי חלין והשתח קלי עלה בכרת חלח ליגו שליחותח דלחים קעביד ליגי שליחותח דלרה קעבדה. ופסק רבינו כר' יוחנן וכן פסק הרמב"ם פ"ח מהל' יבום וחלילה הל' כ"ב ובטוש"ע ח"ע סי' קס"ב ס"ב.

נד) דא"ר עוקי בר קיסנח וכו'. בגמ' (מ' ע"ב) מוחר לדם וכו'. לחמר רב עוקי בר קיסנח לחמר שמואל הבח על לרח חלוצה הולד ממזר מ"ע בלחיסורה קיימח פי' חלוצה היח דקיימה בלח יבנה וחו לח חבל לרחה קיימח עליה בלחיסור לשם לח בכרת והולד ממזר. לחמר רב יוסף לף לגן נמי חניגח וכו' לימח ליגוי חיובחח דר' יוחנן דלחמר בין הוח בין לחין לין חייבין לח על החלוצה כרת ולח על לרחה כרת ח"ל ותסברח לחות חלוצה דלחורייתח ולחמר ר"ל כלן שנה רבי לחות גרושה מד"ח לחות חלוצה מדברי סופרים וכו', ע"ש.

וכתב הרח"ש לחמר רב עוקי בר קיסנח וכו' וליגח להח דשמואל דגרסי' בפ"ק (י' ע"ב) החולץ ליבמתו וחזר וקדשה לחמר ריש לקיש וכו' ולחמרינן חו ליגמר הבח על יבמתו וחזר ובח הוח לו לחד מן החיין על לרחה פליגי רב לחח ורבינח חד לחמר בעשה וחד לחמר בכרת וכו' וקיי"ל כל היכי דפליגי ר"י ור"ל הלכה כר'

דמח רבינו נזכר: **באחות** נרח חלוקה לה גזרו רבנן. דהו"ל גזירה לגזירה: **לא** דמיון להדדי. וכוח כפרש"י וכחוס' תמכו דכה חנן במחני' ובלחוחו בזמן שכיח קיימח כה מחכ שריח וכו' והכ סברי שלאחוחב חלן. ותי' נכג' נן תרי' דכיון דלה שרינן לה חלה לאחר מיחחב חיכה כיכרח למילחה, ועיין ביצה דף ד' ע"ב כב"ג: **ועוד** חי נמי לחיחן חרוייכו. כחי טעמה כוח טעם חדש שנחן רבינו וליחח בגמ' ורלויס למי שלמרס: **ועוד** בכה מילחה ר' יוחנן לקולה ורשב"ל לחומרה. עיין ספר הזכות על כרי"ף יבמות י"ג בחריכות בדברי בה"ג חלו:

ממתניתא, לאו מילתא היא, דהא קמשני רבי יוחנן דכי אמרינן דצרת חלוצה כמאן דחלץ לה דמי לא מיתסרא אחותה, דכיון דאחות חלוצה גופה שריא מדאורייתא ורבנן הוא דאסרוה, באחות צרת חלוצה לא גזרו רבנן, **נה)** וכי תימא סוף סוף אי לאו דאמרינן צרת חלוצה אבראי קיימא כי נמי אמרינן צרת חלוצה מדרבנן היא וגזרינן באחות צרתה גזירה לגזירה כי היכי דקא גזרינן בצרת אחותה גזירה לגזירה, לא דמיאן להדדי, דכיון דאחות חלוצה אתיא בהדה לבי דינא מיחלפא בחלוצה גופה ומשום הכי גזור רבנן בצרת אחות חלוצה דמיחלפא בצרת חלוצה גופה, אבל צרת חלוצה דלא אתיא בהדי צרתה לבי דינא לא גזור רבנן באחותה, דאי הוה אתיא בהדה לבי דינא הכי נמי דהוה גזרינן באחות צרת חלוצה דאתיא לאיחלופי צרה בחלוצה גופה ואמרי קא שרו אחות חלוצה, ועוד, אי נמי אתיאן תרוייהו בהדא לבי דינא אחותה וצרתה וגזור רבנן בצרת אחותה ולא גזור באחות צרה, לא הוה תמיהא מילתא, דצרת אחותה אתיא לאיחלופי בצרת חלוצה גופה וצרת חלוצה הכי נמי לית בה כרת איסורא דאורייתא היא, אבל אחות צרת חלוצה במאי קא מיחלפא, באחות חלוצה, אחות חלוצה דרבנן היא, וכל שכן דלא אתיא בהדה לבי דינא ולא אתיא לאיחלופי כלל, ועוד, בהא מילתא רבי יוחנן לקולא ור' שמעון בן לקיש לחומרא, ופליגי בהא מילתא רב אחא ורבינא, (שם יא.) ואע"ג דלא מסיימי וקיימא לן בכל התורה כולה רבינא לקולא ורב אחא לחומרא הילכתא כוותיה דרבינא בר מן אומצא ביעי ומיזרקי וממילא הוה ליה רבינא כרבי יוחנן, ואף על גב דרב אשי סבר לה כריש לקיש, רב אשי ורבינא דבהדי רב אחא

משנה חלכות

יוחנן בר מהנך חלח דמנינן וכל היכי דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדבר המיקל וכ"ם הכא דר' יוחנן קאי כותיה הילכך ליחא להא דשמואל דאמר הולד ממזר ע"כ. והכ הם דברי הרי"ף ז"ל שהם דברי רבינו, אלא שהרא"ד בספר הזכות פסק כשמואל וכתב דליחא לכיי כללא דהלכה כר"י נגד ר"ל דוקא היכי דליכא לאחרינא בהדי דר"ל אבל הכא הו"ל לאחרינא בהדי דר"ל והו"ל רבים נגד ר"י וגם בהא דרב אחא ורבינא כי פליגי אהדדי אבל הכא הרי רב אחא דקאי כוותיה ורבינא בהדי רב אחא הלכתא כרב אחא ועוד דקאי רב אחא כוותיה דרב אחא והו"ל רבינא יחיד ע"ם.

האומנם נראה דבכא פליגי ורבינו הגדול הרגיש בקושיא הרא"ד וסיים וז"ל ולא"ג דרב אחא סבר לה כר"ל רב אחא ורבינא דבהדי דרב אחא הלכתא כרבינא דרב אחא ורבינא לגבי רב אחא באחרוי נינהו ע"כ. ביאור הדברים שבא ליתב דלא תקשה כיון דליכא רב אחא ורב אחא נגד רבינא מ"ב הלכה כרבים נגד רבינא שהוא יחיד ולא חלי בפלוגתא דר"א ורבינא בשאר יחידאי פליגי וכקושית הרא"ד ולזה תי' רבינו דזה תינו דקיי"ל מחצייי ותילך הלכה כבאחרוי ומ"ב כיון דרב אחא ורבינא באחרוי נינהו הלכה כוותיהו נגד רב אחא וכיון דקיי"ל בכל מקום הלכה כדברי המיקל וכאן רבינא המיקל והלכה כותיה ואין לנרף רב אחא לרב אחא דהוה באחרוי וגמלא פליגי בעלם הדין דדעת הראב"ד דרבינא ורב אחא הלכה כרב אחא ורבינו והרי"ף והרא"ם וכו' ס"ל דהלכה כרבינא שהוא באחרוי וכבר האריכו בזה דרבינא אי באחרוי הוה עיין לעיל (לוח מ"א הל' יבמות) ובפיר רבינו לבייחי' ס"ל כר' יוחנן. ועיין נמק"י כאן ובעלם ח"ע סי' קס"ב ס"ב.

נה) וכי תימא סוף סוף וכו'. בגמ' מאי שנא הא ומאי שנא הא. פי' ריטא קרובא לרא חלוקה דשריא ומ"ם סיפא קרובא חלולחו שלאחיכן נכריות היא ולרחה בעולות לנכרי וקאחי לאסור, ומשני הך דאזלא בהדה לבי דינא גזרו בהו רבנן הא דלא אזלא בהדה לבי דינא לא גזרו בהו רבנן. כלומר כשלאה חולצת מוליכה לאחוחב עמה לב"ד וכ"ע לא ידעי כי מינייהו יבמתו ואיכא דסבר דלרחל חלן וכי נסיב לרח רחל דהיינו לרח קרובא חלולחו לאחרי לרח חלולחו נסיב דאינהו שברי שרחל ולרחה נמי לאחיו הוו שהרי חלן לרחל. אבל כשהיבמה חולצת אין לרחה הולכת עמה לב"ד הלכך כי נסיב לאחות לרה לא לאחרינן לאחות חלולחו נסיב כך פרש"י.

ותנום ד"ה הך דאזלא הקשו על פי' רש"י מהא דתנן במתניתין ובלאוחב בזמן שכיח קיימת הא מחב

הילכתא כרבינא, דרב אחא ורבינא לגבי רב אשי בתראי נינהו. (שם יג.) **שש** עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים צרותיהן מותרות, והיכא דעבר חד מן אחים ונסיב חדא מהני **שש** עריות לאו נשואין נינהו ואי אית להו נשי אחרנייאתא לא מיפטרן מן יבום, דתני לוי (שם י.) אמו פעמים פוטרת צרתה כיצד, היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת כיון דנישואין מעליי נינהו כרבנן דשרו באנוסת אביו, זו היא אמו שפוטרת צרתה. היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאין פוטרת צרתה, דהויא לה אשת אביו ולא תפשי בה קידושי ונשואין דידה זנות בעלמא נינהו. **שש** עריות אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו שיש לה בנים ואשת אחי אביו. תנו רבנן (שם כא.) מה הן שניות, אם אמו ואם אביו אשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב וכלת בנו וכלת בתו. מותר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו ואסור בבת חורגו, דבת חורגו דאורייתא היא, וחורגו מותר באשתו ובבתו, ואשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך. **נו) אמימר** (שם כא:) אכשר באשת אחי אבי אביו ובאחות **דרב** לחת ורבינא לגבי רב לחי בתרתי נינהו. והלכה כבתרתי מחבי ורבא ותילף: **שש** עריות חמורות מהלו. שם (י"ג ע"ח) שם עריות חמורות מהלו מפני שנשואות לאחרים צרותיהן מותרות למו ולשם לחבו ולחות לחבו לחותו מחבו ולשם לחי לחבו ולשם לחיו מחבו הלו שם נשים חמורות מהלו הע"ו נשים שנו במשנתינו חמש עשרה נשים, ומהו המומר שלהן שנשואות לאחרים, ולהין יכולין להשת לאחיו מחבו ולם נשתו להו ניטואין נינהו הלא ביאת זנות דהין קידושין תופסין בהם, ולכן לי היה ליה נשים נכריות הלל זה לא מיפטר מן היבום: **דתני לוי.** (דף ע' ע"ח ודף י' ח') ת"ל לוי לרבי מהי תריה דתני ע"ו ליתני ע"ז ת"ל כמדומה לי שהין לו מת בקדקדו מהי דעתך למו לנוסת לחבו למו לנוסת לחבו פלוגתת דרבי יהודה ורבנן היה ובפלוגתת לא קמיירי וכו' ואף על פי כן בדקה לוי בתני' דתני לוי למו פעמים פוטרת צרתה ופעמים היה פוטרת צרתה כילד היתה למו נשואת לחבו ונשתת לאחיו מחבו ומת זו היה למו שהין פוטרת צרתה היתה למו לנוסת לחבו ונשתת לאחיו ומת זו היה למו שפוטרת צרתה ואע"פ שנו מכמיס במשנתינו חמש עשרה יש לנו להוסיף שם עשרה כגון זו: **ת"ר** מה הן שניות וכו'. שם (כ"ח ע"ח) ובמס' ד"ח פ"ח:

משנה הלכות

שריה ותנן נמי לקמן (מ"ט ע"ח) חלץ לה ומתה מותר בתחותה וחי' דים ליבם בנשואה לאחיו ולא לנכרי ובתוס' ישנים הקשו עוד לפ"ה היכא דנולדה לאחר חליצת תחותה תשתרי צרתה דהא לא אתיא בהדה לב"ד וצרתה לר"י דגרסינן הא דאזלא בהדיא לבי דינא וכו' ויש ספריס דלא גרסי לה בהדיא ולא בהדה אלא הא דאזלא לבי דינא והא דלא אזלא ובירסא רבינו כגירסת הספריס שלנו וכבי' רש"י וקושית הת"י שהקשו מתחותה שנולדה לאחר חליצת תחותה תשתרי י"ל דהכ"ג אלא דלא פלוג רבנן כיון דהיא לא שכיחא, ועיין תוס' חד מקמתי שם (מ' ע"ב).

והוסיף רבינו טעמא ובילתר מדידיה. ועוד לי נמי לתיין תרוייהו בהדה לבי דינא לתחותה ולצרתה וגזור רבנן בצרת תחותה ולא גזור בתחות צרה לא היה תמיה מילתא וכו' וכ"ש דלא תתיא בהדה לבי דינא, צרתה בילתר הדברים דהתי מ"ש התי ומ"ש התי שתי בגמ' ס"ל דים לדחות חדא דתתן נימא לן דלא תתיה בהדה גם לצרתה לב"ד ועוד שתם לי נמי לתיין כלומר שתם עכ"פ יבואו תרוייהו נתסור תותה כלומר דלפי טעם שנתת עמה לב"ד היה להו לתז"ל לתסור תותה שנתת עמה לב"ד בין שהיא תחותה ובין שהיא לצרתה כיון שהעיקר תלוי בטעות שיתמרו תותה שנתת לב"ד לתלון וע"ז תי' רבינו דתפילו יבתו תרוייהו בהדה תחותה ולצרתה לא היה תמיה מילתא דלא גזרו בתחות צרה דתחות תלונה לא היו תלא דרבנן וכ"ש שהמליחות דלא תתיה בהדה ותפילו תם ימלא לפעמים היו מילתא דלא שכיחא.

נו) אמימר תכשר בשתת תחי תבי תביו וכו'. שם (כ"ח ע"ב) לתימר תכשר בשתת תחי תבי תביו ובתחות תבי תביו ת"ל רב הלל לרב תשי לדידי חזית לי שניות תר בריה דרבנת וכתיבן שיתסרי לתיסורת תתי לתו תמני דתתניתת ושית דר' חייה והנך תרתי הת שיתסרי וכו' מ"מ לדידי חזיין לן דכתיבן לתיסורת ת"ל ולישתמיך תי היה כתיב להיתרת תי היוות סתכת עלייהו דתר בריה דרבנת תי תתיס עלייהו השתת נתי דכתיב לתיסורת לתו תר בריה דרבנת תתיס עלייהו.

ומסק רבינו כתימר וכן פסק רבינו תננלל וכן בשתילתות דרב תתלי (פ' תחרי סי' ל"ז) והביתו התוס' וכתבו וכן משתע דסבר רב תשי דקתתר השתת

מותר לדם בעל לעת לחיו מלמו. עיין יבמות נ"ב ע"ח ובע"ש סי' ע"ו: **ובאם** כלמו ובעל לעת לחיו. עיין בסמוך שכתב לעת לחיו ערוה עם לעת לחיו גזירה וכבר עמד על זה בבב"ג (וורשא) ועיין בשני מקומות ובו"ק, ועיין בגבות בן מרי לוח י"ד: **ואי** לחה יכול לומר וכו' ועם לחות לחיו מפני שבן שניות. בירלוים סי' ר"כ כתב ערוה לחות לחיך ולחות לחך לא חגלה, חולדות שחיבן עם לחות לחיו ועם לחות לחו ובכלכות גדולות מלאחיה ע"כ. ועיין הגה' בן מרי' גרשה דהיינו שכיח עם לחות לחו מלחיו ומן הישולין, מיבו מליבו עם בבעו מלנוסלו לחות לחו מוחרת וכגון ע"י חונסין: **ובאחות** עם לחיו ובלחות לעת לחי לחיו. ובהג' בן מרי' דגדולה

אבי אביו. נושא אדם אשת בן אחיו ואשת בן אחותו. נז) אם חמותו ערוה אחותה מותר, אם חמיו ערוה אחותה מותרת. מותר אדם באם אשת אחיו מאמו ובאם אשת אחי אביו מאמו ובאם אשת בנו ובאם אנוסתו לאחר מיתה ובאחות אנוסתו לאחר מיתה ובאם אשת אחיו שלא היה בעולמו ובאם כלתו ובאם אשת אביו ובאם אשת אחי אביו ובאם בת בנה של אשתו שהיא אשת חורגו, ואי אתה יכול לומר אם אם חמותו ואם אם חמיו ואם אחות אמו ואם אמו ואם אחות אביו מפני שהן שניות, ואי אתה אומר אמותיהן של שאר עריות מפני שהן עריות. מותר אדם באחות אם אמו ובאחות אם אביו ובאחות אשת אבי אביו ובאחות אשת אבי אמו ובאחות אשת אחי האב מן האם ובאחות אשת אחי האם מן האב ובאשת אחי אבי האב מן האם ובאשת אחי אבי האם מן האב ובאחות כלת בנו ובאחות כלת בתו ובאחות אשת אחי האם מן האם ובאחות רביעית שבחמיו ובאחות רביעית שבחמותו, ואין אתה יכול לומר אחות שלישית שבבנו ואחות ג' שבבתו ואחות ג' שבבנה של אשתו ואחות ג' שבבתה של אשתו מפני שהן שניות. אמר רב הונא (שם כא.) רמז לשניות מן התורה מנין (ויקרא י"ח כ"ז), כי את כל התועבות האל האל קשות מכלל דאיכא רכות ומאי נינהו שניות, מאי משמע דהאי אל לשון קשה הוא, דכתיב (יחזקאל י"ז י"ג) ואת אילי הארץ לקח, אל קשה, אלה קשה מאל. (יבמות צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה, כיצד, נושא אדם אם אנוסתו ואם אמה דאנוסתו ואם אביה דאנוסתו ובת אנוסתו ובת בתה דאנוסתו ובת בנה דאנוסתו ואחות אנוסתו לאחר המיתה, דתנו רבנן אנס אשה

מזו כי"ל לומר דלפי' לחות לעת בחב מוחרת כדלעכמן רב פפא שכשיא לבנו לחות לעתו (כתובות נ"ב): **ובאשת** לחי לחיו בחב מן בחס. עיין הגה' ב"ח דלכאורה יש כאן ע"ס ודו"ק: **ואין** לחה יכול לומר לחות שליבית. כיינו לחיות ממש בין מן בחב ובין מן בחס, לבל לחיות מלד ל' ליכא לאסכומי כגון בת בנו לחותה מן בחס וכן כולס, הג' ב"ח: **אמר** רב כונא רמז לשניות מכ"ת מנין. יבמות כ"ח ע"ח ושם גרס לאמר רבא: כי לח כל התועבות בחל. גבי עריות כתיב ומשמע התועבות הקשות: **מכלל** דאיכא רכות. וקלות מכן ולסורות: **אלה** קשה מאל. במדות כתיב כי תועבת ה' כל עושה אלה כל עושה עול, ומדקאמר יותר משל עריות מכלל דהא לאו קשה הוא: **נושאין** על האנוסה וכו'. (שם ל"ז) וכן עם לאמה ועם לביה וכן בת בתה ובת בנה דאנוסתו. עיין רמב"ם פ"ב מה"ב הי"ח הבועל לעשה דרך זנות לא נאסרו עליו קרובותיה שכן השבע נשים שאמרנו לבל חכמים לאסרו על מי שנאף עם אשה ליצא לאחת מן השבע נשים קרובותיה כל זמן שהזונה קיימת וכו' וכתב ה"ה הבועל אשה וכו' לבל חכמים לאמרו בדייחת שם (ל"ז ע"ח) הנעתן מן האשה לאסור באמה ובבתה ובאחותה פי' וה"ה לכל שאר הקרובות וכ"כ בשל הלכות גדולות וכו' ע"ש וכם דברי רבינו כאן: **ואחות** אנוסתו לאחר המיתה. קאי על כל הקרובים הנ"ל דכולם אין מוחרים בחייה כבגמ' שם שכותבת מיד וכ"כ הרמב"ם בפ"ב הי"ח מה"ב והביאה ה"ה בשם רבינו שם, ובהג' ב"ח

משנה הלכות

נמי דכתיבי לאיסורא לאו מר בריה דרבנא אחיס עלייהו ולר"י נרשה דאין הלכה כאמימר ע"ש והריב"ף לא כתב הלכה כדברי מי וכתב הנמק"י לאימר אכבר וכו' וכתב הריעב"א והכי הלכתא וכן פסק ר"ת ז"ל וכן דעת הרי"ף ז"ל שלא כתבו לאיסור ע"כ. וכ"נ נמי דעת הרמב"ם דלא מנה אוחה לאיסור והרא"ם הביא ג' הגיטות ולא הכריע והעור כתב שכן דעת הרא"ם כר"י לאיסור מסוגיא דאלמודא דף מ' ועיין גליון החוס' שם ועיין עוש"ע א"ע סי' ע"ו סי"א שאשה בין המוחרות ויש מי שאוסר נאלו ע"כ.

נז) **אם** חמותו ערוה לאוסה מוחרת. יבמות (כ"ח ע"ב) חמותו ערוה וכו' חמותו שכיח עם לעתו לסורה לו מן התורה וכן עם עם לעתו שכיח עם חמותו ועם לבי לעתו דכתיב ערוה אשה ובתה לא חגלה לח בת בנה ולח בת בתה לא תקח ופסק בשילחות דאחות עם בעם מוחרת, ולשון העור עם לעתו לסורה לו מה"ת וכן עם עם לעתו, ועם לבי לעתו לבל עם עם לעתו ועם עם לבי לעתו ועם לבי לבי לעתו לסורות לו מדרבנן, מכאן ואילך כגון עם עם עם לעתו ועם עם לבי לעתו בחב הרמב"ם שמוחרות

מותר לישא בתה וכן בת בתה ובת בנה וכן לישא אמה וכן אם אמה ואמה ואחותה, אבל בחיי אנוסתו אסור, דתניא הנטען מן האשה אסור באמה בבתה ובאחותה וכן אם אמה ואם אביה וכן בת בתה ובת בנה. האונס והמפתה על הנשואה חייב, כיצד, האונס אם אשתו אם אמה ואם אביה ובת אשתו ובת בתה ובת בנה בין בחיי אשתו ובין לאחר מיתת אשתו חייב עליה כרת דכתיב (ויקרא י"ח כ"ט) כי כל אשר יעשה וכו', אבל נשא אשה ואנס אחותה, בחיי אשתו הוא דחייב עליה כרת, **נח)** (יבמות מט.) אבל לאחר מיתת אשתו קאי באיסורא ולא מיחייב כרת, דכתיב (ויקרא י"ח י"ח) עליה בחייה הוא דמחייב עלה כרת אבל לאחר מיתה לא. (יבמות צז.) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו, כיצד, ראובן אנס אשה ועמד בנו ונשאה, אם נשאה לאחר מיתת אביו מותר, בחיי אביו אסור, דתנן נושאין על האנוסה ועל המפותה מה להלן לאחר מיתת אנוסתו מותר בחיי אנוסתו אסור אף כאן לאחר מיתת אביו מותר בחיי אביו אסור. נושא אדם אנוסת בנו ומפותת בנו, כיצד, בנו של ראובן אנס אשה כ' דפציעת דמוחר בחמוכה לאחר מיכה ומאי קמ"ל ולפענ"ד קמ"ל לגב סיפא דכתב אבל בחיי אנוסתו אסור דחניא הנטען מן כתכה אסור בחמה בנחמוכה ובפיר קאמר אחותה: וכן אם אמה. כם דברי רבינו עד וכח בנה כתב כתכ סך הכל בעב קרובות, וכן מובא בירחים עמוד העריות סוף סי' כ"ג בשם רבינו הבה"גובמ"מ הנ"לובר"ש"ח יבמות כ"ו ע"ח: **האומם** והמפתה על הנשואה חייב. דהרי קרובה היא לו וכלל כעריות שחייב כרת: **אבל** נשא אשה ואנס אחותה בחיי אשתו וכו'. עם (מ"ע ע"ח) לשון שמחה מותר בחמוכה גרשה ומחה מותר בחמוכה נשחח לאחר ומחה מותר בחמוכה, פי' דכי כחיב איסור אחות אשה בחייה כחיב וכן בגרשה ונשחח לאחר לאחר ומחה דכ"ם כוח ומיהו משמעינן דמיהו בחייה בכולהו איכא איסורא ומשום הכי פרוע להו לכולהו כלומר לא סוף דבר כשהיא תחתיו אלא אף בגירשה ולא סוף דבר בגירשה ויכול להחזירה אלא אף בנשחח ואסור להחזירה. וכשם שביאר דבר זה בחות אשה גמורה כך כוח מפרשה בחות אשה בזיקה וכוח שאמרו יבמתו ר"ל אשה אחיו שמחה מותר בחמוכה וכן בחלץ לה ומחה ובנשחח לאחר מיחה כח כל אלא מחה אסורה על הדרך שביארנו בחות אשה גמורה וכן בלבה (כמהירי): **לאחר** מיחת אשתו קאי בחיסורא. פי' בחיסור זנות בג' בגרשם"ע, ועיין משנה"ג: **נושא** אדם אנוסת אביו ומפותת אביו. (עם ל"ז ע"ח) מי שנשח אשה ואח"כ אנס או פחה אח אחה אמה או אח אחות אביו, אמה משום חמותו ובשריפה, ובאה משום בת אשתו ובשריפה גם כן, ואמותה משום אחות אשתו ובכרת, ואם מחה אשתו אז נושא אח אחות אביו כמפורש ואפילו לכחחילה והוא אלא כיחה אסורה עליו משום קורבה כגון אחות אשתו אבל אמותו אשתו אינה אסורה, ואם אנס אשה או פיחה אותה אסור לישא אחת מכל אלו מדרבנן שבאנוסה והמפותה בזות אלו בעינן רחייה קרובתן ומתוך שלבו גם בה יבא לידי הרגל עבירה. ולא סוף דבר בזנם או פיחה ודאי אלא אף בנעטן כן, ומ"מ אם כנס ולא שלל לא יוציא אף בזנם או פיחה ודאי ואע"ל בנעטן: **אנוסת** בנו ומפותת בנו כילד. פי' מה החם לאחר מיחת המפחה אנוסתו מותרת ובאיי המפחה אסורה שמא חבא אלו בעינן רחייה קרובותיה בכ"ג בבנו חייבין שמא יבא אבל אביו בעינן רחייה אביו ויבא לידי הרגל עבירה עם אנוסתו או מפותתו, ויליף לה רבינו ממשנה יבמות ל"ז ע"ב דומיא דנושאין

משנה הלכות

ותדוני אבי הרח"ם ז"ל כתב שאסורות לו לעולם, וכנמ' עם רביעי שבאמיו ושבאמותו שניה פרש"י דור רביעי שבאמיו היינו אם אם אמיו וכוח דור רביעי לאחותו ואשתו בכלל, ושבאמותו אם אם אמותו שניה וכו' וכח אחי אביו וכו' ואחות אם האם פסק ר"י שהן אסורות מדרבנן ובשאילתות פסק שהן מותרות וכן פסק ר"ת ומסקנת מ"ח הרח"ם הר"י.

נח) ומ"ש רבינו אבל לאחר מיחת אשתו קאי באיסורא, וכו'. ל"ע מה כוונתו שהרי לאחר מיחת אשתו מותרת לו ולא מלינו בשום מקום שאם שחם אשה וכח עליה בעבירה ואפילו באיסור כרת שחיאסר עליו חוץ מח"ת דגמרינן לה בשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול (עיין סנהדרין ובנמ' סוטה) אבל בשאר עבירות לא מלינו שנאסרה עליו אלא מדרבנן או במקום שחייבין שמא יבא עליה אסור בקרובותיה ול"ל דהאי קאי באיסורא כלומר בחופן בית שיש עליו איסור אחר וכגון שהיא נשואה לאחר אסורה עליו משום אשת איש או שהיא יבמה לשוק קאי עליה בלאו או שאם נשאת לאחר אחר שגרשה וגירשה השני ומזר ונשאה כנלפענ"ד.

ובהגהת הבה"ג לפנינו פי' באיסור זנות וגרשה כוונתו כל אלא קדשה ובא עליה הרי זו עליו באיסור זנות כפנויה בעולם ול"ע מאי קמ"ל רבינו גם מלשון רבינו קאי באיסורא ולא מייחיב כרת משמע איסורא דאורייתא ואולי מיירי רבינו כגון שאנס אחותה והיא בעולת בעל בחיי אשתו ונאסרה עליו דבשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול ושוב מחה אשתו אעפ"כ נשארה באיסור שנאסרה עליו.

ועמד אביו ונשאה, אם נשאה לאחר מיתת בנו מותר, בחיי בנו אסור, דתנן נושאין על האנוסה ועל המפותה מה להלן אחר מיתת אנוסתו מותר בחיי אנוסתו אסור אף כאן אחר מיתת בנו מותר בחיי בנו אסור. ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו, מאי טעמא, דכתיב (דברים כ"ג א') לא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה ואפילו לאחר מיתת אביו לא יגלה, וליתה לדרבי יהודה. ורבנן, לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר, אלמא שומרת יבם שהיא ראויה לאביו לא יגלה, ואם בא עליה בחיי אביו חייב עליה משום שומרת יבם של אביו משום אשת אחי אביו ומשום יבמה לשוק, אבל בא עליה לאחר מיתת אביו אינו חייב עליה אלא משום שומרת יבם של אביו ומשום אשת אחי אביו אבל משום יבמה לשוק לא, מאי טעמא בחיי אביו הוא דמיקריא יבמה אבל לאחר מיתה לא. (יבמות כא.) אמו ערוה אם אמו שניה, בתו ערוה שלישית שבבתו שניה, בת בתו ערוה בת בת בתו שניה, בת בנו ערוה שלישית שבבנו שניה, אשת אביו ערוה אשת אבי אביו שניה, בת אשתו ערוה שלישית שבבתה של אשתו שניה, בת בתה של אשתו ערוה בת בת בתה שניה, בת בנה ערוה שלישית שבבנה שניה, חמותו ערוה שלישית שבחמותו שניה, אם חמותו ערוה אם אם חמותו שניה, אחות אמו ערוה אם אחות אמו שניה, אחות אשתו ערוה רביעית שבאשתו שניה, אשת אחיו מאמו ערוה אשת אחי האם מן האב גזירה, אשת אחיו שלא היה בעולמו ערוה נט) אשת אחי האם מן האם גזירה לגזירה ואסירא, ס) כלתו ערוה כלת בתו גזירה, אשת בנו ערוה כלת בנו

על כאנוסה ועל כמפותה מה להלן לאחר מיתת אנוסתו מותר בחיי אנוסתו אסור אף כאן לאחר מיתת אביו מותר בחיי אביו אסור ועיין כנג"ל וכגרס"ע מה שתמצו כאן: **וליתה** לדרבי יהודה. וכ"פ כפוסקים ועיין תוס' ד"ה אח ובח"ז סי' תקל"ב בשם ספר המקנות (ריי"פ): **ורבנן** לא יגלה כנף וכו'. נגמ' שם מוקי לה ת"ק למעבר עליו נג' לחוץ משום דודתו ומשום יבמה לשוק ומשום כנף לאביו: **אבל** אם בא עליה לאחר מיתת אביו חייב עליה וכו'. דלאזל לה שם יבמה לאחר מיתה: **אמו** ערוה אם אמו שניה. יבמות (כ"ח ע"ח) ת"ר מה כח שניות אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואשת אחי אמו ואשת אחי כאב ואשת אחי כאם ואשת אחי כאם מן כאב וכלת בנו וכלת בתו וכו'.

ופרס"י אם אמו, אמו כתיבה וגזרו רבנן על אם אמו כדי שלא יפגע באמו וגזרו גמי באם אביו משום אם אמו ואע"ג דגזירה לגזירה הוא כדאמר לקמן משום דתרוייהו לימא רבנן קרי לכו: **בתו** ערוה שלישית שבבתו שניה. שם (כ"ב ע"ח) תני דבי ר' חייא שלישית שבבנו ושבבתו ושבבן אשתו ושבבת אשתו שניה, פרס"י שליש שבבנו, בת בן בנו דכא בת בנו ערוה. ושבבתו, בת בן בתו שהרי בת בתו ערוה הלכך בת בן בתו שניה, וכן בת בן בנה של אשתו לו בת בן בתה: **אחות** אמו ערוה אם אחות אמו שניה. דעת רבינו כאן ל"ע עיין י"ם פ"ב ס"ז ובשלי אלמוגים דף רל"ע שכתבו דדברי רבינו נדיני שניות מעורבבים ועיין כנג"ל שכתב דיש שני נוסחאות וכעור כעתיק נוסחא אחת הוא נוסחא דלעיל וכסופרים כעתיקו גם נוסחא זו ול"ע בכל זה: **אשת** אחיו שלא היה בעולמו ערוה. דכתיב כי ישבו אחים יחדו:

משנה הלכות

ומבואן יהיה רחיב לחקירת כאחרונים ז"ל (ועיין תה"ד) בבא על אחות אשתו שהיא אשת איש אם נאסרה על הבועל כמו על הבעל כי י"ל כיון שממילא אסורה מדין אחות אשה לא חל עליה איסור חדש ולאחר מיתת הבעל ואחותה מותרת לו הגם שבא עליה ואסרה על בעלה ויש תומרים דסוף סוף נאסרה עליו בין כך ובין כך ולזה י"ל כאב רבינו לאחר מיתת אשתו קאי באיסורת כיינו איסור שנאסרה עליו כשנשא וכיה בעולת בעל אבל לא מיחייב כרת מדין אחות אשתו וכבן. וכבר דברנו מזה קלת למיל בסמוך.

נט) אשת אחי האם מן האם גזירה לגזירה ואסירא. נגמ' (כ"ח ע"ב) מיבעיא להו אשת אחי האם מן האם מהו אשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב דאיכא לד אב הוא דגזרו רבנן אבל איכא

דליכא לד אב לא גזרו נכו רבנן או דלמא ל"ש אמר רב ספרא כיון גופה גזירה ואין ניקום ונגזור גזירה לגזירה אמר רבא אעו כולכו לאו גזירה לגזירה ניעכו אמו ערוה אם אמו שניה וגזרו על אם אביו משום אם אמו ונעמוד מאי כולכו דבי לימא רבאי קרי ליה ועיין שם בתוס' ד"ה לא אסרו אבל בדורות כאחרונים גזרו ובש"ע סי' ע"ו ס"י ואשת אחי אמו אין מן האם אין מן האב אינן אסורות אלא מדרבנן ומכאן ואילך וכו' ויש מי שאוסר בהלו. ועיין ב"ש ס"ק ע"ז ובפת"ש סק"ח.

ס) כלתו ערוה. נגמ' (כ"ח ע"ח) אמר רב ד' נשים יש להם בפסק נקיט רב בידיה אלא אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב מן האם וכלתו וכו' ופריך כלתו דאו' כיון דכתיב (ויקרא י"ח) ערות כלתך לא תגלה לימא כלת בנו וכלת בנו יש לה בפסק וכאן לימא

שניה, **סא)** אמו ערוה אשת אבי אמו גזירה, **סב)** אשת אביו ערוה אם אשת אביו גזירה, אחות אביו ערוה אם אחות אביו גזירה, אחותו מאביו ערוה אם אם אחותו מאביו גזירה, אשת אחיו מאביו ערוה אשת אחי האב מן האם שניה, אשת אחי אביו ערוה אשת אחי האם גזירה, אשת דודו ערוה אם אשת דודו גזירה. (שם נר:) ארבעה קראי הוו (ויקרא י"ח ט"ז) ערות אשת אחיך לא תגלה באשת אח מן האב ומן האם (יבמות נה.) (ויקרא שם) ערות אחיך הוא לחייבו על אשת אחיו מן האם, (שם כ' כ"א) ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא לחייבו על אשת אח **אשת** אביו ערוה אם אשת אביו גזירה. עיין לעיל ת"ר מה כן שניות שכתב מוהר"ר אלדס נתם אשת אביו וכתם אשת אחי אביו ול"ע: **אחות** אביו ערוה. בס"ע ת"ע סי' ע"ו סעי' ע"ז אחות אביו ואחות אמו מסורות לו מן התורה בין שכיח מן הכתוב: **אשת** דודו ערוה אם אשת דודו גזירה. ירחיס סי' רכ"ב רחיתי בהלכות אשת דודו ערוה אם אשת דודו גזירה: **ארבעה** קראי כוו. עיין יבמות נ"ד נ"ב בלימודים שם:

משנה הלכות

כלתו ערוה כלת בנו שניה וכן אחת לומר בנו ובן בנו עד סוף כל הדורות חלת אימת כלת בתו דאמר רב חסדא כת מילתא מגברת רבה שמיע לי ומנו רב אחי לא אסרו כלה אלא מפני כלה וכו' לא אסרו כלת בתו אלא משום כלת בנו ופרש"י ועמא לפי שאין בלדה לד כלות דאורייתא ע"כ. ובס"ע ת"ע סי' ע"ו סי"ע אשת בנו אסורה לו מן התורה ואשת בן בנו אסורה מדרבנן ואין לה להפסק עד שתהיה אשת אחד ממנו אסורה על יעקב אביהו. (סע' כ') אשת בן בתו אסורה מדרבנן ויש לה להפסק ע"כ.

סא) אמו ערוה אשת אבי אמו גזירה. ונחלקו הראשונים אי יש להם להפסק ועיין מאירי ד"ה שניות אלו שכתבנו יש מהן שאין להם להפסק וכו' ודבר זה רחיתי בו מחלוקת גדולה והוא שקלת גאוני ספרד סוברים שכלם אין להם להפסק אלא אחד מהם יש להם להפסק, ה) אשת אחי האם מן התורה, ב) אשת אחי האב מן התורה, ג) כלת בתו שכיח שניה, ד) אשת אבי אמו שכיח שניה וכו' וכל השאר אין להם להפסק. והם דברי הר"ח מובא במרדכי רמז ז' וכ"כ התוספות בשם הר"ח וכ"כ בספר חפץ וכ"כ בשמו הרא"ם ז"ל ורמ"כ וכירחיס וריו"ו וכ"ג מ"ב שכ"כ דעת הריב"ף ומיכו הרמב"ן כתב בשם הר"ח שפסק להקל.

סב) אשת אביו ערוה אם אשת אביו גזירה. משנה סנהדרין נ"ג ע"א בגיהה בעור ת"ע סי' ע"ו אשת אביו אסורה לו מן התורה אין שכיח אשתו מן התירוסין אין שכיח אשתו מן הניסואין אין בתי אביו אין בשמת אביו לו גירשה ע"ם. ועיין לעיל מ"ם רבינו ז"ל מותר אדם בתם אשת אחיו וכו' ובתם אשת אביו ולכתורה כדברים סותרים וכבר ניין שלה במניה ול"ע.

והנה בס"ע ת"ע סי' ע"ו ס"ב אשת אביו אסורה לו מן התורה אין שכיח אשתו מן הניסואין אין מן התירוסין אין בתי אביו אין בשמת אביו לו גירשה (בנ"ב אבל אמה מותרת לו) והמחבר השמיט אמו מותרת לו. והיש"ם פ"ב דיבמות סי' ז' כתב וז"ל ובה"ג הגמלאים בידינו כת' בהן אם אחות אשתו ואם אחות אמו ואם אשת אביו ואין לסמוך עליהם כי לא נמלא רמז לה בתלמוד בבלי ולא בירושלמי כדבריהם אדרבה בעור מדויק מלאתי להדיא אם אשת אביו מותרת וכ"כ לכל אמהות של שניות כה"ג וכן לא נמלא בשום פוסק גם הדברים מעורבבים שם אחד ומי יודע אם בגירסת אמיתית של רב יהודאי גאון ע"כ. והב"ח סי' ע"ו ד"ה אבל כתב רחיתי מקלת ספרי רבינו כתוב בתוכם ואם אשת אביו מותרת לו וכ"כ בהגהת ב"ע ולא ידעתי לנת הלכה זו אבל נראה פשוט וכו'.

ברם בס' עלי תלמוגים (הל' שניות לעריות סי' ו' ס"ו) אשת אבי אביו אבל אם אשת אביו מותרת כ"כ הרמ"ה בסי' ע"ו וגם העור והב"ח כתבו דמילתא דפשיטא וכו' ואני מלאתי בה"ג שכתב בדף נ"ג ע"ב אשת אביו ערוה אם אשת אביו גזירה ועוד מנה שם כמה נשים שאסורות משום שניות ואין להם סמך בגמ' ולא כובאו דבריו בפוסקים הראשונים והאחרונים. ונ"ל לפרש טעמו ע"פ מה דאמרינן בבריתא שם ואסור בשת חורגו ופריך בת חורגו דאורייתא היא ומתרץ משום דקבעי למיתני ואשת חורגו חומרת לו וכו' ופריך אי הכי אשת חמיו נמי תימא אני מותרת לך ובתי אסורה וכו' ותימה אמאי לא תני בבה"ג בהם אשת אביו דקאמרה ליה תע"ג דבתי אסורה לך מדאורייתא בדידי לא גזרו בה רבנן ומשמע ליה לבה"ג מכאן דבאמת גם בה גזרו לה משום אשת אביה דבתה ע"ם מה שהאריך עוד ליתב בזה קושית התוס'. ולא הרגישו ז"ל בגירסת שלפנינו כאן שנמלא לכאורה סתירה לדבריו ז"ל שכתב בפי' מותר אדם בתם אשת אחיו וכו' ובתם כלתו אשת אביו ול"ע.

והיכא דעבר ונסיב וכו' נלמ גט. דלין קידושין תופסין בחייבי כריתות ומיתת ב"ד: **והוולד** ממזר. שכרי הוא מחייבי כריתות וקיי"ל כשמעון התימני: **ואין** לה כתובה. כיון שלין ניסואין ותייב לכולית. לח תקנו כתובה חלח שלח תכח קלה בעיניו לכוליתה: **ואם** עבר ונסיב מן שניות דרבנן מפקינן לה מיניה בלח גט. כדברים חמוכים דודחי בעי גט, וכבר חמכו עליו מיין עני חלמוגים סק"ח, ועיין בסמוך ח"ר וכו' ושניות מד"ס חין לכס כתובה וכו' ויש לו קידושין ולריכה ממנו גט וכיון כשירה ובניה כשרים ע"ש, ול"ל מפקינן לה מיניה בגט וכ"כ בכל' קטנות בניח בפי' הרע"ז

שאין לה בנים ממנו בחיי בעלה ואף על גב דמשתריא ליה, (שם) ערות אחיו גלה לחייבו על אשת אח שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה. סג) והיכא דעבר ונסיב מן עריות דכתיבן באורייתא מפקינן לה מיניה בלא גט והוולד ממזר ואין לה כתובה, ואם עבר ונסיב מן שניות דרבנן מפקינן לה מיניה בלא גט והולד כשר הוא והיא אין לה כתובה. תניא (יבמות צד:) כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט סד) חוץ מאשת איש ושנשאת על פי בית דין. מנין לבא על אחת מכל

משנה הלכות

ועיין ירחיס סי' ר"כ שחסור בחס לחות חביו וחס לחות לחמו, שהס שניות וז"ל תולדות שחיכן חס לחות חביו וחס לחות לחמו ובכלכות גדולות מלחחיב ע"כ. ובחולר כפוסקים סי' ע"ו כניח שכס' ירחיס סי' ר"כ העחיק מבכ"ג חס לחות לחמו לחיסור וחס חכח לחי חביו וחס לחותו מחביו וחס חבי לחותו מן כחס גס כניח שס רבינית שבחכתו שניב וכ' שלמ ידע לפרש ונסי' רכ"ח בחלוה בחכח חביו לח כניח חס חכח חביו וכפי הנרחה שלמ היה בנירסחו ובכ"ג שלפנינו לח נחלמ גס חס לחות לחמו, ובחמת כי נחלמ הוח כן לפנינו חלמ בעמוד הקודם וכמ"ש כחן, ולחולי בזה יפה כוונו שלמ כניח כירחיס חס חכח חביו לחיסורח דבחמת כחן מקום שכחב כירחיס מקור לכל כני כחב רבינו בבב"ג דחס חכח חביו מוחרת ומיבו ע"ב ל"ל דחיזה טעות נפל כחן ול"ע.

סג) והיכא דעבר ונסיב וכו'. בגמ' יבמות (ל"ד ע"ב) מי שהלכה חכחו למדינת כים בחו ואמרו לו מחב חכחך ונכח חת לחותה וחח"כ בחה חכחו מוחרת לחזור לו ומוחר בקרובות שניה ושניה מוחרת בקרובין וכו', ובגמ' לימת מתניתין דלמ כר"ע דחי ר"ע כויל לה לחות גרושתו דחניח כל עריות שבתורה חין לריכות היממו גט חון מחכח לים שנשחת ע"פ ב"ד ור"ע מוסיף לף חכח חת וחחות חכה ופרש"י דמוחרת לחזור לו, דקדושי שניה חינן כלום והרי היח כזנות והרמב"ם בפיה"מ כחב, מי שהלכה חכחו וכו' ידוע שחין קידושין תופסין בעריות ובספרו כיד פ"י מהל"ג כ"ו הרי שחקדשה וחח"כ בח בעלה חו נחלמ הגט בעל הרי זו מוחרת לבעלה וחינה לריכה גט משני שחין קדושין תופסין בעריות וכ"כ שם (הל' ט') וכן שחר עריות שנשחן בחזקת כיחר ונחלמו ערוה חינן לריכות גט שחין קדושין תופסין בעריות. ובטור ח"ח סי' ט"ו חלו שחינן בני קידושין מחמת ערוה חבן מן התורה ומכן מדרבנן לוחס שכן מן התורה לח תפסי בהו קדושין כלל ולוחן שכן מדרבנן לו שכן ספק ערוה כחכר יחבחר לקמן בע"ב לריכות גט וכחב הב"י ומ"ש דלוחס שחסורות מחמת ערוה חינן בני קדושין מבוחר בפ"ב דיבמות ובכמה מקומות דחייבי כריתות לח תפסי בהו קידושין.

סד) ומ"ש חון מחכח חים ושנשחת ע"פ ב"ד. בגמ' שם הגירסח חון מח"ח שנשחת ע"פ ב"ד ופרש"י ומסוס גזירה שמח יחמרו גירש זה ונשח זה, ובגמ' דף פ"ח לריכה גט מזה ומזה בשלמת מרחשון תבניח גט חלח משני לחחי זעות בשלמת כוח חמר רב כוגע גזירה שמח יחמרו גירש זה ונשח זה ונמלחת ח"ח יולחה בלח גט פרש"י גזירה שמח יחמרו, כשרוחין הרחשון חי סבורים שמני זה כשנשחה ע"י שגירשה רחשון נשחה וח"ח גמורה היח וחם מוליחה שלח בגט נמלחת ח"ח וכו'. ופריך חי ככי סיפח חמרו לה מח בעלך ונחקדשה נמי ומשני ריש דעבדה חיסורח קנסוה סיפח דלח עבדה חיסורח לח קנסוה רבנן. ול"ל דכוונת רבינו דבחשת חים נמי דוקח כשנשחת ע"פ ב"ד חבל חס פשטה ידה וקבלה קדושין חין קדושין תופסין בה.

ובגמ' שם חמרו ור"ע מוסיף לף חשת חח וחחות חשה ועיין מס' דרך חרן רבה פ"ח זה מדרש דרש ר' יוסי בן כיפר משוס ר"ח בן שמוע כל כחסורות לו ליסור ערוה ובח עליהן חין לריכות ממנו גט חוץ מחחות חשתו וחשת חחיו וחשת חים שים להן היחר מחר ליסורן ועיין נחלת יעקב דים לומר בריישח שם ס"ל כר"ע ורבינו לח חשב חחות חשתו וחשת חח, והרי"ף ז"ל כחב וחע"ג דחזלה חשתו וגיסו למד"ה דחהנו כני ניסואין דקח מיחסרה חשת גיסו חגיסו חשת גיסו חסורה וחשתו שריח וכו' לימת מתניתין דלמ כר"ע דחי ר"ע הו"ל לחות גרושתו דחניח כל עריות שחמרו חין לריכות היממו גט חוץ מחשת חים שנשחת ע"פ ב"ד חו

עריות האמורות בתורה שפסלה מן הכהונה, דתנן סה) (שם נג:) וכן הבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה או פסולות אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין פסל, ולא חלק בין ביאה לביאה, מאי לא חלק דקאמר, בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון, פסלה מן הכהונה ומן התרומה. (נדרים נא:) (ויקרא כ' י"ג) תועבה היא אמר הקב"ה תעו בה ישראל שמניחין נשותיהן והולכין אחר משכב זכור, (שם י"ח כ"ג) תבל הוא אמר הקב"ה ביאת חמור תבלין יש בה שמנחת בעלה ונרבעת לחמור. כילדסכיימר ע"ס: תועבה היא וכו'. (נדרים נ"ח ע"ח) רבי עציד הלולא לר"ס

משנה הלכות

ע"פ עדים ור"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה וכיון דאמר ר"ע בעיא גט וכו' וכיון דמתניתין כוותיה כולכתא כוותיה וכו' ע"ס והר"ן כתב ופסק הרי"ף ז"ל דהכי הלכתא דנשואין היה לריכה גט אבל מן התירוסין לריכה גט.

אבל הרא"ס ז"ל כתב עמקו ממני דברי רב אלפ"ס ז"ל שפסק כר"ע כנגד רבינו משום דדחיק לאוקמא מתני' כוותיה דכ"ס דתניא כרבנן בין בקידושין בין בנשואין ואי משום דהס"ס שקיל וטרי לאוקמא מתני' כוותיה תורתא דהס"ס בכל דוכתא דמהדר לאוקמי במשניות אליבא דכולהו תנאי אע"ג דליתא כולכתא כוותיהו וז"ל להביא ראיה דהלכה כר"ע מהא דאמרינן לקמן ל"ה ע"א יבמה רב אחי אמר הרי אשתו אחות אשתו וכו' ודעת רבינו נראה דפסק כת"ק ודלא כר"ע וכתמיהת רבינו הרא"ס ז"ל ופלא שלא ניישו על זה. והכ"י פ"ע סי' ע"ו הביא דברי הרי"ף והוסיף ואע"פ שכתב הרא"ס ז"ל עמקו ממנו דברי הרי"ף שפוסק כר"ע נגד רבנן וכו' כבר הביא הוא ז"ל ראיה דהלכה כר"ע.

והמאירי ז"ל בתריך הרבה בפי' הא שמעתא והביא דאשת איש דאיה לה כיתר בחיי בעלה על ידי גירושין הוא שים לחוש בה בשאת בעשות לומר גירש זה ונשא זה ונמלאת פ"ח יולאה בלא גט אבל שאר עריות שאין להן היתר בחיי מוסרן אין לחוש שיאמרו גירש ונשא זה והכל יודעין שכל שנשאו בחיי מוסרן בעשות היה. ור"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה וכו' ואפילו הכי מתני' דלא כר"ע דהא מתני' סתמא ליתניה אף בחזיל אשאו וגיסו וכו' והלכה כר"ע וכמו שכתבנוה למעלה ומשום דקס ליה כר"י ומ"ם יש חולקים שלא לפסוק כר"ע מפני שלדעתם לא אמרה ר' יוסי אלא באחות אשה שהיא אשת איש אבל אחות אשה גרידתא שאין בה איסור פ"ח אפילו אחות ארוסה נמי אינה לריכה גט וכן הדברים נראין ע"ס. ונראה עכ"פ דדא הוא מחלוקת אי קיי"ל כר"ע ודברי רבינו דאין הלכה כר"ע.

עוד נראה מדברי רבינו שלא הביא כלל נשאת ע"פ עדים ובריי"ף גרס חוץ מפ"ח שנשאת ע"פ ב"ד או ע"פ עדים וגס הרא"ס הביא כן ובק"נ שס ניין אס ע"פ עדים ליאת בבריייתא דא"כ לעיל ל"ח ס"ל למיפרך עלה דרב דקאמר ע"פ עדים מאי הוה לה למיעבד הוי ליה למיפרך מכך בבריייתא. אך חיבות הללו מתוס' הרי"ף ור"ת הס לפי שיטתם דמסקי לעיל סי' ח' בפרק זה דאפי' ע"פ עדים אס בא עליה כל הדרכים האלו הה ע"ס וגס זה לא הביא רבינו ומשמע לכאורה דלא ס"ל אלא דוקא ע"פ ב"ד. ליבא דבזה מדויק לן לשון רבינו שדקדקו בסמוך תניא כל עריות וכו' חוץ מאשת איש ונשאת ע"פ ב"ד ולכאורה היל"ל שנשאת ע"פ בלי ואו האבור ולפמ"ס אאי שפיר דרבינו ז"ל דייק בלישנא' חוץ מא"א ולא אאמר דבא"א אפילו ע"י עדים וניאא חוץ מא"א בין ע"פ עדים ובין ע"פ ב"ד והס שני דברים ולכן דייק חוץ מא"א ונשאת כלומר אשת איש נמי דוקא שנשאת ע"פ ב"ד ולא ע"פ עדים או בחופן אאר דאז היה לריכה גט.

ובממוך (דף ל"ז 114) כתב רבינו פסק (יבמות פ"ז ע"ב) ח"א דאנסבוה בית דין בלא גיטא כיון דבי דינא אנסבוה אלא מזה ומזה ולריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות לא אל זה ולא אל זה דאניא (שם ל"ד) כל עריות שאמרו אין לריכות היאנו גט חוץ מא"א שנשאת ע"פ ב"ד והיה אשאו לכל דבר וכו' ולא בלאות ואינו זכאי לא במליאאה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה ואינו מיעמא לה והיה לריכה היאנו גט והיא פסולה והולד ממזר ע"כ.

סה) וכן הבא וכו'. במשנה (יבמות נ"ג ע"ב) הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון וכו' אחד במערה ואחד הגומר קונה ולא אילק בין ביאה לביאה, וכן הבא על אחת מכל העריות שבתורה (ורבינו גרס עריות האמורות בתורה) או פסולות כהן (ורבינו לא גרס כהן) אלמנה לכ"ג וכו' פסלה (ורבינו גרס פסל כלומר שהבועל פסל אותה וגי' הרי"ף פוסל והכ"ת הביא פסלה כל"ל ולפי הנראה מדברי רבינו שגי' הרא"שונים כי' פסל או פוסל כלומר הבועל פסל אותה) ופי' רבינו מאי לא אלק דקאמר בין

ולזמניה לגבי קפרת לגבי כילולא, ת"ל בר קפרת לרבי מאי תועבה כל דאמר ליה רבי דהכין הוא תועבה פרכיה בר קפרת ת"ל פרשיה אח ת"ל וכו' הכי אמר רחמנא תועבה תועבה אחה בה, פי' הרמ"ם תועבה וכו' שמניחין נשותיהן והולכין אחר משכב זכר: דימה וכו'. זו מה היא,

(שם י"ז) זמה היא אמר הקב"ה מה בין זו ואמה. (כריתות ב.) **שלשים** ושש כריתות בתורה הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה ועל הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה הבא על אשה ובתה ועל אשת איש והבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה והמגדף והעובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני ומחלל את השבת והטמא שאכל קדש והבא למקדש טמא והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול והשוחט והמעלה בחוץ [והאוכל חמץ בפסח] והאוכל ועשה מלאכה ביום הכיפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטרת והסך שמן המשחה ושלא

ופי' הר"ן לשון ספק שחין ידוע ממי מחטברת, ורבינו מפרש מה בין זו ואמה ונקחי על החטא: **שלשים** ושש כריתות בתורה. משנה (כריתות ג' ע"ח) רבינו סידרן במקומן בכלי מריות ובש"ס הם מסודרין בסדר קדשים, וכתב בחוס' הרמ"ם ז"ל דמשום דחייבין חטאת על שגגתן סדרה רבי בסדר קדשים. וכתב הרמב"ם בפיה"מ וז"ל דע שחין מונין בהלכה זאת אלא כללי הענינים ומניחים הפרטים וזה שאמר הבא על החטא ובתה ר"ל לחבר החס עם הבנים ונכלל בה החטא ובת בנה בתה ובת בתה ואמה ואם אמה ואם אחיה ובתו ובת בנו ובת בתו, וכן כעובד עו"כ בחיזה לד שיהיה מן העבודות ובכלל זה מנסך ומקטר משחחוה ומזבח ורבים אחרים כמו שביארנו בסנהדרין, וכן מה שאמר ובמחלל את השבת נכלל בו שלשים ותשעה כריתות וכו', והחועלת שים בו מה שאמר שלשים ושש אע"פ שמניעם ידוע להודיענו שהעושה מחלו עבירות הרבה בהעלם אחת חייב על כל אחד אחטאת על כל אחת ואחת. וכתב רש"י ז"ל כל הנך כריתות במזיד נלמ בהרחה אבל אי אינה בהרחה ים מהן בחנק ויש מהן בשריפה ויש מהן במלקות ובשוגג בחטאת: **הבא** על האם ועל אשת אב ועל הכלה ועל הזכור. ומשנה הבא על הזכור ועל הבהמה: **והאשה** המביאה את הבהמה. ומשנה והאשה המביאה הבהמה עליה: **הבא** על האשה ובתה ועל אשת חיים. ומשנה הבא על האשה ובתה ואשת חיים, ובש"מ הגיה ועל אשת אחי אביו ועל הנדה. ומשנה גרס ועל אשת אחי אביו ועל אשת אחי אמו ועל הנדה, וכרש"ק מוחק ועל אשת אחי אמו וכוה כגירסת רבינו: **ובעל** חוב וידעוני. ומשנה ובעל חוב, ולא חשיב ידעוני, ובגמ' דף ג' ע"ב מפרש מה טעם לא חני ידעוני פליגי בה ר"י ור"ל, ר"י אמר כוחיל ושניהם נלמו אחד נאמרו ור"ל אמר כוחיל ואין בו מעשה, ומפרש ר"י לא אמר כר"ל קסבר מאן חנא כריחות ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה, והכאן בחוס' מה בכך דאין בו מעשה והלא מגדף נמי מוקי לה לקמן (ז' ע"ח) כר"ע דמחייב אפי' כשאין בו מעשה ולקמן אמרינן מגדף מביא קרבן כוחיל ונאמר בו כרת במקום קרבן דברי ר"ע אלמא משמע אפי' לר"ע טעמא כוחיל ונאמר בו כרת, וי"ל כוחיל דגלי לן במגדף ככ"ע בידעוני: **ושלא** עשה פסח ושלח מל. כללם בלשון שלח עשה ושלח מל ובמשנה ובפסח ובמילה מנות עשה ועיין מירוצין ל"ו וזבחים ק"ו ע"ב על אלו לאו דוקא דהא חסר פסח ומילה. ופרש"י ואחי דנקט ואיירי למחני בריחת מריות דאם ובתה אב וחשת אב כו' והדר פסיק ואחי אחי ואחי הבא על הזכור ועל הבהמה והמביאה את הבהמה עליה, והדר מחחיל למיחני אשה ובתה ולא קחני כולהו בבת אחת בקמייחא, משום דקים לן בשנהדרין (דף נ"ג) דכל היכי דנקט בריחת אם ואשת אב ובתה על הזכור ועל הבהמה דינייהו בסקילה ולהכי חניהו בריחת משום דחמורות משאר מיחות ב"ד: **אשה** ובתה. ובת בתה ובת בנה בכלל, וכן בתו ובת בתו ובת בנו חמותו ואם חמותו ואם חמיו כולהו בכלל אשה ובתה כן ומקרא נפקא לה בתו כדדרשינן בפ' בשרפין לחיה בנה בנה לחיה זאת זמה: **מגדף**. לישנא דמ"ד (סנהדרין נ"ו) מברך את השם ולישנא דמ"ד מזמר ומשורר לע"ז: **תועבה**. מפרש (כריתות ה') ולחוכליו עונו ישא כי את קודש ה' חלל ונכרתה ומוקמינן לה בנותר: **פגול**. נמי מפרש בסוס' כריתות (שם) דילוף עון עון מנותר דכפיגול כחיב ולא החכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירלה המקריב לחועו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האוכלת ממנו עונה תשא וכחיב בנותר ואוכליו עונו ישא מה להלן כרת בנותר דכחיב ביה עון אף בפגול דכחיב ביה עונה תשא כרת. ובחוס' פסחים כ"ד ע"ב ד"ה הא לישן לוקין על לאו שבכללות הקשה הר"ח ממין דבאלו הן הלוקין (מכות י"ג) אמר דלאו דנותר ופגול הוה בכלל הלוקין ואמאי וכא לאו שבכללות היא ואי' דלגבי נותר שפורש בהדיא דכחיב ושרפח את הנותר בחש לא יאכל כי קדש הוא לא חשיב לאו שבכללות ופיגול נמי גמרינן עון עון מנותר ע"ש: **ושלא** עשה פסח ושלח מל. מלות עשה, ונכרת. פסח דכחיב (במדבר ט') וכהים חשר הוא עמור וגו'. מילה בכרת, דכחיב (בראשית י"ז) וערל זכר אשר לא ימול ונכרחה וגו'. והכי פסח ומילה מלות עשה ואין קרבן על שגגתן אבל חיוב כולהו מלות לא תעשה ניתנו וחייבין בקרבן, והקרבן הינו בא אלא על לאו כגון לאוי דמריות דמפורשין הן, ובמגדף נמי מלינו לאו (שמות כ"ב) אלהים לא תקלל וכרת נמי דכחיב (במדבר ט"ו) והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' אח ה' הוא מגדף ונכרחה וכבל הני מריות כחיב כרת, דכולל לכו בסיפא ונכרחו הנפשות המושות ולאו נמי כחיב בהו בעריות כלהו (ויקרא י"ח) ערות אמך לא תגלה ובכולהו נמי לא חגלה כחיב. ובנדה נמי לאו (שם) ואל אשה בנדת טומאחה לא תקרב וכרת בנדה כולל עם אחריני דלבחר עריות כולהו כחיב ונכרחו הנפשות המושות. והמובד עו"כ נמי לאו וכרת כחיב, לאו דכחיב (שמות ל"ד) לא חשחחוה לאל אחר, וכרת דכחיב (במדבר ט"ו) כי דבר ה' בזה ואת מלותו הפר הכרת חכרת ובעו"כ משחעי קרא. לאו דמולך נמי (ויקרא י"ח) ומזרעך לא חחן

עשה פסח ושלא מל. (סנהדרין נג.) ואלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על הזכור ועל הבהמה ואשה המביאה את הבהמה והמגדף והעובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני והמחלל את השבת המקלל את אביו ואמו והבא על נערה המאורסה והמסית והמדיח והמכשף ובן סורר

מזרעו למולך מות יומת וכתיב בתריה ושמתי אני את פני באיש ההוא וכרתי אותו וגו'. ובעל אוב ומי מיתת בית דין וכרת דכתיב (שם כ') ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל וגו' אשר יתן להעביר למולך מ"ג לא ימלט בך מעביר בנו ובתו באש, וכרת דכתיב (ויקרא כ') ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל וגו' אשר יתן

זרעו למולך מות יומת וכתיב בתריה ושמתי אני את פני באיש ההוא וכרתי אותו וגו'. ובעל אוב ומי מיתת בית דין וכרת דכתיב (שם כ') ואל תפנו אל האובות וגו' וכרת ומי דכתיב (שם כ') והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעוני לזנות אחריהם. וידעוני בגמ' מפרש וכמ"ש. והמחלל את השבת מזהיר בתיב ביה (שמות כ') לא תעשה כל מלאכה וכרת ומי דכתיב (שם ל"ח) כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה וגו'. ושמא שחכל את הקודש בלאו ולא יאכל עד אשר יטהר, ובכרת דכתיב (ויקרא כ"ב) לאמר אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב וגו' וטומאתו עליו ונכרתה. כבר אל המקדש טמא בלאו דכתיב (שם יב) ואל המקדש לא תבא ולא יטמאו את מחניהם, כרת כי את מקדש ה' טמא ונכרתה. והאוכל חלב ודם בלאו דכתיב (ויקרא ג') כל חלב וכל דם לא תאכלו, כרת בדם (שם י"ז) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא וגו', כל אוכליו יכרת. אזהרה דנותר (שמות כ"ט) ושרפת את הנותר באש לא יאכל כרת כדאמרן ואוכליו עונו ישא כי את קודש ה' חלל ונכרתה. פגול אזהרה, נפקא לן מבאי קרא ואם יותר מבשר זבח שלמיו ליום השלישי לא יאכל כי קדש הוא, (פסחים כ"ד) ודרשינן לא יאכל כי קדש הוא כל שבקדש פסול בא בכותב ליתן ל"ת על אכילתו, וכרת כדאמרן יליף עון עון מנותר. שותט בחוץ בלאו (כריתות ג' ע"ב) אינה למ"ד דיליף לה בגזירה שוה בבאה בבאה דכתיב בבעלה ואל פתח אהל מועד לא יביאנו ונאמר כאן בשחיטה בבאה ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו', מה להלן לא עגם אמ"כ אזהיר אף כאן אפי לא עגם אמ"כ אזהיר, ולמאן דמייתי לה בהיקשא אמר קרא אם השלה מעולתיך ואם חשבה מה השלמה לא עגם אמ"כ אזהיר אף שחיטה אפי. מעלה בחוץ, דכתיב לך פן תעלה וגו' (דברים י"ב) וכל מקום שנאמר פן ואל תיגו תלה לא תעשה, וכרת כדאמרינן לעיל אשר יעלה עולה זבח וגו' ונכרתה. לוכל חמץ בלאו, (שמות י"ב) כל מחמצת לא תאכלו, כרת כל לוכל חמץ ונכרתה (שם). והאוכל ביוה"כ בלאו, כי כל נפש אשר לא תעונה (יומא פ"ח) וגמר מיגו מיגו מהשם על דבר אשר מיגה את השם רעבו (דברים כ"ב) מה להם לא עגם אמ"כ אזהיר כ"ג לא עגם אמ"כ אזהיר, וכרת אפי אית ביה בלאו דכתיב ביה ונכרתה בהאוכל ביוה"כ (ויקרא כ"ג) כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה והאי לא תעונה בעינוי אכילה קמיירי דגמר (יומא ע"ד) עינוי עינוי מהשם דכתיב ועינך וירעיבך ויאכילך את המן מה להלן עינוי רעבון אף כאן עינוי רעבון. השובת מלאכה ביוה"כ, אזהרה, וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה (ויקרא כ"ג) כרת דכתיב (שם) והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה. ומפעטם את השמן, ללו דכתיב ובמתכנתו לא תעשו כמוהו, כרת אשר ירקח כמוהו ונכרתה (שמות ל'). ומפעטם את הקטורת. מעבד י"ח סימני הקטורת לגרכו לבריח כעין שעשה משה במדבר דכתיב (שם) והיה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה אבל כמריח בקטרת של בית כמקדש ליח ביה לא אזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא דמי לסך שמן כמשחה דהתם אית ביה משום ויש בה ללו וכרת. הסך שמן כמשחה, ללו על בשר אדם לא ייסך (שם), כרת אשר יתן ממנו על זר וכרת מעמיו (שם). ושלח עשה פסח, דכתיב (דברים ט"ז) וזבחת פסח, כרת, דכתיב (במדבר ט') והיתה אשר הוא עכור וגו'. ושלא מל, דכתיב (ויקרא כ"ג) וביום השמיני ימול וגו' וכרת דכתיב (בראשית י"ז) ועבר זכר אשר לא ימול ונכרתה: ואלו הן הנסקלין וכו' משנה (סנהדרין נ"ג ע"ח) והכונה במשנה בניאור הנסקלים כמה הם, ועל מיזה מעבירות סוקלין, ומנה לותם דרך כלל שכל הנסקלין בתורה הם שמונה עשר. ואלו הן, ה) הבא על האם, ב) ועל אשת אביו, לפילו ליכה לתו, ג) ועל הכלה, ד) הבא על הזכור, כ) ועל הבהמה, ו) והאשה המביאה את הבהמה עליה, ז) המגדף, ח) העובד ע"ז, ט) והנותן מזרעו למולך כמ"ד מולך לאו ע"כ הוא אלא חק לכומרי ע"ז והתורה חייבה עליה סקילה, י) ועבל אוב, יא) ועבל ידעוני, יב) המחלל את השבת, יג) המקלל את אביו ואמו פי' או זה את זה, והחמיר בזה ממכה משום דתיכא תרתי קלון אביו ואמו ומוליא ש"ם לבטלה, יד) הבא על נערה המאורסה, טו) המסית את היחידים, טז) והמדיח כל העיר, ויש הנדחת יליף לה בסנהדרין (דף פ"ט) מנ"ל דבסקילה, יז) המכשף, יח) בן סורר ומורה. המקלל אביו ואמו נחשבו בחד. ושבע מהן בניאות לסורות, ושמונה מהן בעניני החמונות, שתים בהמרחת אב ואם, ואחת בשבת: הבא על האם. ושם בסנהדרין פ"ז כ"ו דנפ"מ לף במזיד וכגון שהתרו בו משום אשת אב ולא משום אמו נסקל עכ"פ. ובתוס' הקשו למה לא תמר חייב ג' משום אם ומשום אשת אב ומשום אשת איש, ותי' דהכ"ע הלא שמחר שחיוב ת"ח היינו הלא בחיי אב לא שנאה, ובמקום אחר התרוהו אי מיתה מחרת השבת ליגמר אבל קידושין התשוטים לא פקעי או קידושין פקעי לאחר מיתה ותי פקעי קידושין לכתורה לאחר מיתת אב ללו אשת אביו היא ולפ"ה שנאה ת"ל כדרך קושיא לדוכתיה, וכרמב"ם בפ"ב מת"ב כ"ב לא הזהיר אשת איש והלא"ת עמד בזה ול"ע, ותולי בזה פליגי דהרמב"ם לשיטתיה דס"ל דפקעי קידושין כמבואר בהל' אבל דקבורת אשתו הינו הלא מדרבנן והתרוהו בזה ולפ"ה תני אשת אב והלא אשת איש ת"ל ליתא לתי' התוס' ואשת אביו לאחר מיתה גזה"כ הוא: ועל אשת אב. חייב אתים אחת משום אשת אב ואחת משום אשת איש דין מן התירוסין ודין מן הנשואין שמשמת קדושין נעשית אשתו. ובמשנה כתבו וחייב עליה משום אשת אב ואשת איש דין בחיי אביו דין לאחר מיתת אביו ופרש"י דאחיוב אשת אב קאי דמרבה לה קרא אף לאחר מיתה אבל שם אשת איש לאחר מיתה לא קאמרי, ולפמ"ש בסמוך

ומודה. (כריתות ו:) ומה בין שפחה לכל עריות שלא שוות להן לא לעונש ולא לקרבן, כל עריות בחטאת ושפחה באשם, כל העריות בנקבה ושפחה בזכר, כל העריות השוה הכתוב את האיש לאשה למכות ואת האשה לאיש לקרבן

דלאחר מיתה לית פקעי קידושין י"ל ודו"ק. וכבר כתב הפנ"י בקידושין דצב"נ מיתה חיוב מחרת וכבת עליה חייב משום חצת מצירו, וי"ל דמיתה שמחרת דוקא להמוחרין בה אבל לאינו מוחרין בה אין מיתה מחרת כמו דמלינו ביבמה ועין קידושין שם ודו"ק: **ועל** ככלה. חייב משום כלתו ומשום ח"ח, ובגמ' פריך ליחייב גם משום חצת בנו ומשני היא חצת בנו כיון כלתו, כלומר ככל שם אחד. וכתב המחירי וכן כדין נותן שאי אפשר לכלתו אלא בחצת בנו ולא בחצת בנו אלא בכלתו, אבל אפשר לאמו בלא חצת אבת (כגון שאנס אשה וילדה) ולחצת אב בלא אמו (כגון שנשא אשה אחרת) ומחוך כך כל שכיח שם וחצת אב רחוי לחייבו שתים. וכני שמוגה מצר נסקלין שביאתו יש מכן שכאבב תורה בפירוש ויש מכן אלא למדוה אלא מגזירה שוה, וכנס בחצ, שם היא חייב אצת בחצת אב כגון שילדתו בזנות אזהרה מדכ' ערות אמך לא תגלה. וחצת אב שחייב אמו מערות חצת אביך לא תגלה, ואמו שביא חצת אב מחייב משני אלו. ועוגם שלכן היא אצר יבבב את חצת אביו ערות אביו גלה וכו' דמיבם בס, בין שביא אמו בין שחייב אמו, ואמו שחייב חצת אב מאמך היא, לעצות אמו שחייב חצת אב כאמו שביא חצת אב. כלאו, אזהרה ערות כלאך לא תגלה, עוגם ואיש אצר יבבב את כלאו וגו' דמיבם בס. בזכור, אזהרתו ואת זכר לא תשכב, והכשכב ככלל בשלת תשכב וקרי בי' תשכב מבנין נפעל, עוגם ואיש אצר יבבב את זכר וגו' דמיבם בס. בבאמה, אזהרתה ובכל בבאמה לא אתן שכבתך, ואף בנשכב בכלל שכבתך, עוגם ואיש אצר יתן שכבתו בבאמה מוה יומת. בחצת מביאה בבאמה עליה, אזהרתה ואצת לא תעמוד לפני בבאמה לרבצה, עוגם ואצת אצר תקרב על כל בבאמה וגו' דמיבם בס. במגדף, אזהרתו אלקים לא תקלל, עוגם ונקב שם כ' רגום ירגמו וגו'. עבודה זרה, אזהרה לא תעבדם, עוגם והוללת את בחים וגו' אל שעריך וסקלתם וגו'. מולך, אזהרה ומזרעך לא אתן למולך, ולא ימלא בך מעביר בנו ובתו בחצ, עוגם איש אצר יתן מזרעו למולך עם בארץ ירגמוהו באבן. אוב וידעוני, אזהרה אל תפנו אל בחבות ואל הידעונים, עוגם איש או חצת כי יהיו' בבם אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם וגו'. שבת, אזהרה לא תעשה כל מלאכה, עוגם במקושש וירגמו אותו וגו'. מקלל אב ואם, אזהרה בכלל לא תקלל חרש, עוגם אביו ואמו קלל דמיו בו. נערה המאורסה, אזהרתה בכלל אל אצת עמיתך לא תקרב, עוגם וסקלוה אנשי עירה. מסית, אזהרתו ממה שנאמר במסית ולא יוסיפו לעשות וגו', עוגם וסקלתם באבנים. מדיח את הרבים, אזהרתו לא ישמע אל פיך, עוגם בכלל עוגם במסית. מכשף, אזהרתו לא ימלא בך וגו' ומנחש ומכשף, עוגם מכשפה לא אחיה. בן סורר ומורה, אזהרתו ולא אחכלו על דבר שלא אחכל אביהם כמביאכלידי שפיכות דמים, עוגשו ורגמוהו וגו'. אמו שחייב אצת אביו כגון שילדתו בזנות או שלא היו קידושין תופסין לאביו בה, כגון שביאה אלו מחייבי כריתות או מיתות ב"ד חייב עליה משום אמו ולא משום אצת אב, ואזהרתה מערות אמך לא תגלה. אבל אם היתה אצת אביו ומחייבי לאוין כגון ממזרת ונתינה ואבדותיכן כוחיל וקידושין תופסין לאביה בה הרי הוא חייב עליה ג"כ משום אצת אב. וכבר בארנו שחיוב אצת אב אף לאחר מיתה, והוא כדין שנתגרשה אמו שילדתו בזנות ואח"כ נעשית אצת אב על אביו ובא עלי', ירתה שאף זו חייב משום כולם ואע"פ שלא בא כאחד שהרי כולל הוא: ומה בין שפחה לכל עריות שלא שוות להן לא לעונש ולא לקרבן וכו'. כל עריות בבא עליהם בשוגג מביא קרבן חטאת, ובבא על השפחה מביא קרבן אצת: **כל** העריות בנקבה. דכל חטאת יחיד נקבה היא דכתיב בשבב או שעירה: ושפחה בזכר. דוהביא את אמו לב' ואצת

משנה הלכות

בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון פטור מן הבבוא ומן התרומה. ורש"י פי' ולא חלק בין ביאה לביאה, בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה, ובין העראה לגמר ביאה, כן הגיה הרש"ל ובאום' הגיהו פרש"י ולא חילק וכו' פי' בין העראה לגמר ביאה ובבבא שניה פי' ולא חילק בין כדרכה לשלא כדרכה, ואין נראה לר"י דכיון דחנא סבר אחד העראה ואחד הגומר ל"ל או למיתני ולא חילק ועוד דבגמ' (נ"ו) מפרש מאי וכן חשלא כדרכה בחייבי לאוין מכלל דלא חילק דריש חייבי בשלא כדרכה ונראה לר"י שהסופרים טעו וכו' ע"ש.

ובגמ' דף נ"ו ע"ב וכן הבא על אחת מכל העריות וכו' אמר רב ממרם הא מילתא אמר לן רב ששת ואהגריגהו לתיגין ממתניתין חשת ישראל שנתנשא אע"פ שמותרת לבעלה פסולה לבהונה ותנא תונא וכן

ונחלקו הראשונים ז"ל בחייבי לאוין אי בחתן עשאה זונה ופסלה עיין מאירי מ"ד ע"ב וירתה מכאן שאין זונה אלא מחייבי כריתות או מגוי ועבד שהם כחייבי כריתות לענין תפיסת קידושין ר"ל שאין קדושין

ובשפחה לא השוה לא את האיש לאשה למכות ולא את האשה לאיש לקרבן, סו) כל העריות עשה מערה כגומר וחייב על כל ביאה וביאה החמיד בשפחה שעשה בה שוגג כמזיד. (שם יא.) מנהני מילי, דתנו רבנן (ויקרא י"ט כ') בקרת תהיה מלמד שהיא לוקה, יכול אף הוא ילקה, ת"ל תהיה היא לוקה ואין הוא לוקה, מאי משמע דהאי בקרת לישנא דמלקות הוא, אמר רבי יצחק תהא בקרי, רב אשי אמר תהא בביקור, דתנו רבנן בזמן שהיא לוקה איש מביא קרבן אין היא לוקה אין איש מביא קרבן, מנלן, אמר רבא דכתיב (שם) ואיש כי ישכב את

נח זכר, דת"ר כריתות (י' י"ח) לשון כמשנה מה בין שפחה לבין כל העריות (ובש"מ גרס לכל עריות ולבין נמחק כגירסת רבינו) שלח שוחה בהן לח בעונש ולח בקרבן שכל העריות בחטח ושפחה בחטח כל העריות בנקבה ושפחה בזכר כל

העריות (בש"מ חות כ"ח בגיה גליון מחיבת שכל עד תיבת כל בקלח ס"י לח נמלח וכרגמ"כ ורש"י גרים וזכ גם גירסת רבינו עוד שם בסוגריים [בנקבה ושפחה בזכר כל העריות] ועל הגליון רש"ק מ"ז חבל מדברי רבינו מבואר שגרס בכל והיח גירסת כרחשונים ז"ל). לחד לחים ולחד לחשב שוין ובקרבן ובשפחה לח השוה לה לחים לחשב במכות ולה לחשב לחים בקרבן כל העריות עשב בהן לח במערה כגומר וחייב על כל ביחה וביחה זו חומר בחמיר בשפחה שעשב בה לח במזיד כשוגג ע"כ במשנה. שוין במכות ובקרבן, לם מזידין שניהן לוקין כדקיי"ל לים לו לחשב כי יעשו מכל חטחת החדם וגו' כשוה בכתוב לחשב לחים לכל העונשין ולם שוגגין שניהם מביחין קרבן דבחרוייהו כתיב כרת במזיד ונכרתו בנפשות העושות וכל שזדונו כרת שגגתו חטחת: ובשפחה. בחשב לוקה והחים בחשב כדמפרש בסמוך: מערה כגומר. ביבמות (דף י"ג) יליף לה, ובשפחה היינו חייב חלה על גמר ביחה דשכבת זרע כתיב בה שרוייה להזריע ונסחפקו בה בחחרונים לי בעי ביחת המירק דוקח כלומר עד שיפלוט זרע ממש לו דילמח עד שיגמור כלומר שיכניס כל החבר ולחפילו לח כפליט (עיין יבמות י"ה ע"ב) מחיב רב שסח שכבת זרע היינו חייב חלה על ביחת המירוק וכו' ובחוס' ד"ה היינו חייב נרחה דמחייב בשפחה חרופה לחפילו בלח כולחת זרע חלה שחבח ביחה הרחויה להזריע כמו בחשת חיט דלח בעינן הולחת זרע לע"ג דכחיב בה ש"ז ולח לחח למעוטי בשפחה חרופה חלה הערוה ושלח כדרכה, וברש"י שם פי' מירוק שמזריע, משמע מזריע ממש ומיהו כחן בכריחות פי' שרוייה להזריע ול"ל דהכוונה כיון שהוליח ש"ז רחויה להזריע דלכחי לחו דוקח שחוליד וי"ל: וחייב על כל ביחה. ובשפחה לחרו (דף ט' ובחוס' דף י"ח שם) דהינו מביח חלה קרבן לחד על ביחות הרבה: שוגג כמזיד. פי' שבחים מביח קרבן בין שבוח שוגג בין שבוח מזיד חבל בחשב לם היח שוגגת פטורה מן המלקות דחיט הוקש לחשב ולח לחשב לחיט דבחיטב לריכה להיות מזידה וכבי חיחח בח"כ בחיט קטן בחשב לוקה ולם בחשב קטנה בחיט פטור חלה ר"ל כשהיח מזידה, תוס': מנהמ"מ. בגמ' (כריחות י"ח ע"ח) מנח לן דהיח לקי והוח לח לקי דח"ר בקורת תהיה מלמד שהיח לוקה יכול שניהן לוקין ת"ל תהיה היח לוקה והוח חינו לוקה ומנין דהדין בקורת ליענח דמלקות הוח ת"ר ילחק תהח בקרחי ובש"מ חות ד' בקריחה ורבינו גרים בקרי ופרש"י תהח בקריחה, שהן קורין עליה וכפלה כ' חח מכותך שכן קורין על הלוקין (מכות כ"ב ע"ב): רב חסי חמר תהח בביקור. (שם) רב חסי חומר בביקור תהיה כדחנן חין עומדין חותו חלה מכות הרחויין להשחלם, ורבינו גרס דחנו רבנן כלומר דקחי חרב חסי חומר ומיהו בגמ' ת"ר ענין בפני עלמו: בזמן שהיח לוקה. שגדולה היח ובח

משנה הלכות

תופסין בכם כלל חבל חייבי לחוין חין ביחתן עושה זונה, וכ"כ הרחב"ד בהשגות פי"ב מח"ב ה"ח וכסמ"ג לחוין קכ"ב ועיין ביחור הגר"ח סי' ו' סקכ"ט, חבל הרמב"ם שם כחב כל שנבעלה לחחד מחיסורין השוין בכל וחינם מיוחדין לכבוה חו חפילו חייבי עשה עשחה זונה ע"ש. ועיין בסמוך וכבר הארכתי בזה בכמה מקומות.

סו) **כל** העריות עשה מערה כגומר. לחחיק כחן מה שכחבתי בענין זה (משנ"ה ח"ב סי' ל"ג), ומחחילה נחקור מה היח תחילת ביחה ומה היח גמר ביחה, והנה בגמ' קידושין י' ע"ח חיבעיח להו תחילת ביחה קונה חו סוף ביחה קונה וכו' חמר חמימר משמי' דרבח כל הבועל דעתו על גמר ביחה ע"כ, והנה רש"י ז"ל לח פי' מה כוונת סוף ביחה חי ר"ל שעת הולחת כזרע חו היח רק הכנסת חבר כולו וכיון שהכניס כל החבר מקרי סוף ביחה, ודעת הגחון מהר"ם מינץ נרחה דסוף ביחה פי' הולחת זרע מדמדמי לה לשפחה חרופה, חמנם בחוס' ר"י הזקן שם פי' תחילת ביחה היח הערחה והוח נשיקת חבר, סוף ביחה היח גמר ביחה והיח הכנסת כל החבר ע"כ. וכ"כ הרמב"ם פ"ח מהל"ב ה"י כמכנים רחם המערה בלבד הוח הנקרח מערה מלשון חת מקורה הערה (ועיין בחשו' נוב"י שבחריך זה ועיין בעה"ע) והמכנים כל החבר הוח הנקרח גומר, ובכל הביחות החסורות לחד המערה ולחד הגומר ולח"פ שלח הוליח שכבת זרע וכו' והנרחה דגמר ביחה בעריות פירושו הכנסת כל החבר ולין חילוק בין הוליח זרע חו לח חלה מיד שהכניס כל החבר נקרח גמר ביחה.

ותנח בשפחה חרופה כחב רש"י (כריחות י' ע"ב) כל העריות כולן עשו בהן מערה כגומר ובמס' יבמות

טוען: **אימא** כוח קרבן לח מחייב מילקח לח לקי דכח מעטיה קרח. פי' חימח כוח לח ליחייב קרבן כדחמרח וגם מילקי לח לקי דכח מעטיה קרח חיכח חילקי וחיתי קרבן דכמיטוט עליו נחמר ולח עליה. וכמגיה שם ליין על חיבח לח בסוגריים וכחב ע"ס וליין לדברי רש"י וכוותו דרש"י פי' חימח מכדר למחני' דקחני לח בשוכ כלחוב חשב לחים לקרבן חימח כוח מעטיה קרח

אשה שכבת זרע מכדי באיש משתעי ואתי אמאי כתיב בקרת תהיה, לכתוב (שם כ"א ב') והביא את אשמו ברישא, הא קמ"ל בזמן שהיא לוקה הוא מביא קרבן, והיכא דגדול הבא על הקטנה דהיא לאו בת מלקות היא הוא נמי לא מחייב קרבן, **מז) אימא** הוא קרבן לא מחייב מילקא לא לילקי דהא מעטיה קרא היא

משנה הלכות

פ' כבח על יבמתו (י"כ ע"ב) ובשפחה חיכו חייב חלח על גמר ביחה דשכבת זרע כחיב בה ברחוי' לכזריע, וכן גרחה עוד שם ביבמות חמה שחמרו בגמ' מחיב רב ששת ס"ז חיכו חייב חלח על ביחת כמירוק וכו' וכחב רש"י ז"ל ס"ז בש"ח קחי מירוק שמזריע ומשמע דס"ל לרש"י ז"ל דבש"ח לח חשיב גמר ביחה עד שלח ילח ממנו ס"ז, וכן גרחה דעת רבינו גרשום בכריחות כי"ל שכחב שם וז"ל גומר בשפחה מיחייב דחיכח שכבת זרע בגמר ביחה, כרי שכחב כטעם משום דחיכח ס"ז בגמר ביחה.

שוב רחיתי בירושלמי (יבמות ר"פ כבש"י) שכחבו שם להדיח כן וז"ל, ר"י חמר עד שחכנס כמערה ר' נח בר חייח בשם ר' יוחנן וכנסה כמערה זו כיח גמר ביחה מה חן קיימין חס בשחר כל עריות עשה בהן חת כמערה כגומר חס בשפחה חרופה עד שיפלוט ות"ר ירמי' ר' נח בר ממל בשם רב שכבת זרע עד שיפלוט וכו', כרי להדיח דבש"ח לריך דוקח עד שיפלוט.

חן ממת דרחיתי בחוס' (יבמות י"כ ע"ב ד"ה חיכו חייב) שכחבו כיפך זה וז"ל, נרחה דמחייב בש"ח חפי' בלח כולחה זרע חלח שחכה ביחה כרחוי' לכזריע כמו בח"ח דלח בעינן כולחה זרע חע"ג דכחיב בה ס"ז ולח חחי למעוטי בש"ח חלח כערוה ושלח כדרכה בספ"ב דכריחות ע"ש, ונרחה דכחוס' פליגי ע"ז וכן כי' נרחה לכחורה מדברי כרמב"ם פ"ג מכח"ג ולח מוכרח בדברי כרמב"ם להמעיין שם, ועיין בישרש יעקב יבמות כי"ל ובשעה"מ כה"ג פ"ג כע"ו שכקשה לחוס' כי"ל מנדה פ' יולח דופן דמ"ח ע"ש. מ"מ כיון דבירו' מפורש יולח דבש"ח חיכו חייב עד שיפלוט וכן נרחה לכחורה פשעה דס"ס דיקן ביחת כמירוק וכמו שפי' רש"י ודחי טוב שלח נעשה פלוגתח חדשה ולומר דס"ס דילן פליג חירושלמי וס"ל דבש"ח נמי גמר ביחה מקרי בכנסת חבר כולו חפי' בלי מירוק, וכן נרחה מרש"י ור"ג דבס"ס דילן מודה לחירושלמי דבש"ח נמי מקרי ביחת כמירוק.

וא"כ יולח לן דחרי מיני גמר ביחה חיכח, בכל כעריות גמר ביחה מקרי בכנסת חבר כולו ובשפחה חרופה עד שיפלוט. וכיון שזכיכו לזה שפיר מיושבת קושיית כגאון מהר"ם מינץ מש"ח דחי חית לן חזקה לגמר ביחה ח"כ כחיך למרינן דיכול לחרן דיבורו ולומר לח גמרתי ביחתי, ולפי הנ"ל לח קשה דגבי שפחה חרופה גמר ביחה כוי כשיפלוט וזה ודחי יכול לטעון דלח גמר ביחתו ולח פלט דע"ז חין לנו חזקה, ותדרכה נרחה דבשחר עריות מיחייב חפי' בלח כולחח זרע משמע דחין זו חזקה שיולית זרע. חבל גמר ביחה דעריות דכוי בכנסת חבר ע"ז חית לן חזקה כמו חהערחה, ולכן בקידושין מוקמינן לחזקתי' דודחי גמר כיינו בכניס כל כחבר משח"כ בש"ח דלריך כולחח זרע ובזה חין לנו חזקה ומלי לחרן דבורי', וזה לענ"ד ברור ונכון ביסוד קושיית מהר"ם הנ"ל.

עוד נלע"ד ליישב חופן חחר לפי פי' ר"ח שפי' דחחילח ביחה כיינו בשיקח חבר וסוף ביחה בכנסת מערה, ובכח מיושב נמי מה שהקשו בחוס' דביבמות חמרינן להדיח חחילח ביחה קונה ובקידושין מסקינן דגמר ביחה קונה, ועיין בריטב"ח קידושין דף י' מה שהקשה עליו. ולפי שיטת ר"ח כי' חפשר נמי ליישב קושיית כמהר"ם מינץ ולומר דחפי' דס"ל בשחר עריות דגמר ביחה כוי בכנסת מערה מ"מ בש"ח ודחי יודה דמכ"פ ג"ב לריכה בכנסת כחבר כולו, ובשחת חפשר לומר דגם בש"ח גמר ביחה כוי בכנסת כחבר וכדשת כחוס' דבכח ליכח מהן דפליג בש"ח דבעינן כרחוי לזריעה (וחפשר דר"ח ס"ל דגם בכנסת מערה רחוי' לביחה כוח וע' בחוס' יבמות הנ"ל וברש"י שם ובישרש יעקב ובשעה"מ מה שפלפלו בזה). וחש נחמר כן חחי שפיר נמי מה דיכול לחרן דיבורו בש"ח ולומר דלח גמר ביחתו דע"ז חין חזקה רק מבכנסת מערה ודו"ק כי קלרחי.

ואין להקשות דמה"ח להבחין בין ביחה לביחה דכבר מופרשין הן וכמ"ש כרמב"ם ז"ל פ"ג מח"ג כי"ד וע"ו ביחת שפחה זו משונה מכל ביחות שבתורה וכבי כוח בש"ס וכיון דממילח כבר מופרשין חפשר נמי להבחין בין ג"ב דשחר עריות לש"ח וזה נכון בעזה"י.

מז) אימא כוח קרבן לח מחייב מילקח לח לילקי דכח

תילקי ותיתי קרבן, מי כתיב אשמם אשמו כתיב. אמר רבי יצחק דבר תורה אין חייבין אלא על שפחה חרופה בעולה שנאמר (שם כ') והיא שפחה נחרפת לאיש, ומאי משמע דהאי נחרפת אשתטוחי הוא, דכתיב (ש"ב י"ז י"ט) ותשטח עליו הרפות, איבעית אימא מהכא (משלי כ"ז כ"ב) אם תכתש את האויל במכתש בתוך הרפות. (עזרא י' י"ט) ויתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם אמר רב חסדא מלמד שכלם חרופות בעלו. ואיזו היא שפחה חרופה, זו שחציה שפחה וחציה בת חורין, שנאמר (ויקרא י"ט כ') והפדה לא נפדתה דברי ר' עקיבא ר' ישמעאל אומר זו היא שפחה ודאית. ר' אלעזר בן עזריה אומר כל העריות מפורשות ושיור אין לנו אלא שחציה שפחה וחציה בת חורין. כל העריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור, אחד ער ואחד ישן ישן פטור, אחד שוגג ואחד מזיד שוגג בחטאת ומזיד בהכרת. תנו רבנן והפדה יכול כולה ת"ל לא נפדתה, אי לא נפדתה יכול אפילו חציה, ת"ל והפדה, הא כיצד פדויה ואינה פדויה חציה שפחה וחציה בת חורין במאורסת לעבד עברי הכתוב מדבר, הא כיצד רבי ישמעאל אומר בשפחה כנענית מאורסת לעבד עברי הכתוב מדבר, רבי אלעזר בן עזריה אומר כל עריות מפורשות ושיור אין לנו אלא שחציה שפחה וחציה בת חורין מאורסת לעבד עברי, אחרים אומרים בשפחה כנענית מאורסת לעבד כנעני הכתוב מדבר, מאורסת לעבד עברי מנלן, והיא לא חופשה מכלל דהוא חופש. ולר' ישמעאל והכתיב והפדה לא נפדתה, קא סבר דברה תורה לשון בני אדם, ורבי אלעזר בן עזריה היינו ר' עקיבא, לרבי ישמעאל קא"ל, אע"ג דאנא נמי סבירא לי כוותך בעלמא דברה תורה כלשון בני אדם, הכא קרא יתירא כתיב מכדי כתיב או חופשה לא נתן לה והפדה לא נפדתה למה לי, ש"מ לכי דקאמר רבי עקיבא. ואחרים מאורסת לעבד כנעני מנא להו, מכדי כתיב כי לא חופשה, או חופשה לא נתן לה למה לי, אם אינו ענין לדילה תניהו ענין לדיליה. כל עריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור והכא קטן חייב, אמר רב יהודה כאן אפילו גדול פטור, היכי משכחת לה בגדול הבא על הקטנה. כל עריות אחד ער ואחד ישן ישן פטור וכאן ישן נמי חייב, אמר רב יהודה כאן אפילו ער פטור, היכי משכחת לה, בער הבא על הישינה. תני תנא קמיה דרב ששת עשה גומר ממלקות אבל כית לימת תלקי ותייתי קרבן אבל דברי רבינו נרחין בלח טעות חלח שכוונתו דקתי לבתר מילתת דרבח שם: **אמר** רבי ילחק דבר תורה. (שם) תרי"י לעולם ליטו חייב חלח על שפחה בעולה בלבד שנאמר וכית שפחה נחרפת לחיש ורבינו גרס דבר תורה וגם גרס שפחה חרופה בעולה וליטו גורס בלבד. ולשון כרמב"ם פ"ט מהלי' שגגות ה"ח על חמש עבירות מביח קרבן לחטת וכו', וחלו כן על שפחה חרופה וכו' על שפחה חרופה כילד, הבח על שפחה חרופה בין בזדון בין בשגגה מביח לחטת והוח שחכיב גדולה ומזידה וברלונה ותכיב בעולה, כדרכה, ובגמר ביחה כדי שתלקה שנחמר בקורת תכיב וכביח לח לחטו כית לוקה והוח מביח קרבן: **ומאי** משמע. בגמ' ומחי משמע דהחי נחרפת ליטנת דשנויי הוח דכתיב (ש"ב י"ז משלי כ"ז) ותשטח עליו כריפות, ורבינו גרס ומחי משמע דהחי נחרפת ליטתטוכי הוח במקום שנויי ליבע"ת לח תכתוש לח בחויל וגו': **הרפות.** דבר שמשחנה ע"י כתיסה וכאן נמי ע"י לבר תמרים נשחנה: ויתנו ידם להוליח. פסוק הוח (עזרה י'): **ואיזו** היא שפחה. בגמ' ת"ר וכפדה יכול כולה ת"ל לא נפדחה אי לא נפדחה יכול כולה ת"ל וכפדה כה כילד פדויה ואינה פדויה חלייה שפחה וחלייה בת חורין, ומחורסת לעבד עברי דברי ר"ע ר' ישמעאל חומר בשפחה כנענית שכחוב מדבר ומחורסת לע"ע ל"ל מה ת"ל וכפדה לא נפדחה דברה חורה כלשון בני חדם, ר' חלעזר בן עזריה חומר כל העריות מפורשות לנו משוייר לנו חין לנו חלח חלייה שפחה וחלייה בת חורין, לחרים חומרים לה יוחנו כי לא חופשה בשפחה כנענית שכחוב מדבר ומחורסת לעבד כנעני, בשלמח לר' ישמעחל וכו' ורבינו שבית מנלן מיד לחר שדרשה לקלר: **כל** עריות לחד גדול ולחד קטן. משנה שם כל עריות לחד גדול ולחד קטן קטן פטור, ובגמ' פריך ושכח קטן חייב בחמיה וכי קטן חייב בשפחה ומשני ל"ר יהודה שבי קחני כל עריות לחד גדול ולחד קטן קטן פטור וגדול חייב ושכח גדול נמי פטור מ"ט דשה מקשיין להדדי: **אחד** ער ואחד ישן וכו'. בגמ' שם כל עריות לחד ניטור ולחד ישן פטור ולחד ישן נמי חייב בחמיה ל"ר יהודה לחמר רב שבי קחמר כל העריות לחד ניטור ולחד ישן פטור וניטור חייב ושכח לפילו ניטור פטור מ"ט דמקשיין להדדי, ושנה בגמ' בסימרת רחשונה דפריך ושכח קטן חייב ל"ר יהודה שבי קחני ולח קחמר ל"ר יהודה לחמר רב חלח ר' יהודה ובסימרת שניה בגמ' גרס ל"ר יהודה לחמר רב שבי קחני וליטו רבינו בחרוייטו לח גרס חלח ל"ר יהודה כהן וכו': **תני** תנא קמיה דרב ששת וכו'. ניטור כישן, ל"ל מחי קחמרת מי בשפחה חרופה קחני לחמחי עשו גומר כמערה בשפחה חרופה מייחייב מערה לח מייחייב ותו מחכוין בשחיטו מחכוין מי מכוונה מייחייבת מי לח לח מייחייבת וכדרכה בשלח כדרכה נמי כדרכה בשפחה חרופה מייחייב ושלח כדרכה לח מייחייב מ"ט שכבת זרע כחיב ומחי ניטור כישן ותי בשחר עריות קח תני עשו גומר כמערה ליפכח מיבעית ליה למחי ל"ל מיסמייה ל"ל לח שבי קחני וכו', ורבינו גרס לח בשפחה קחי ושבי קחני גומר בשפחה כמערה כל העריות

וכו' ע"ס: **אשת** איש מן הניסואין בחנק. משנה סנהדרין פ"ד ט"ו חלו כן בחנקין וכו' וכנה על אשת איש, וברמב"ם פ"ח מהל' כ"ו אין לך מרוב בחנק חלה אשת איש בלבד שנאמר מות יומת הנואף והנואפת ומיתה בחמורה אשת איש מן הנישואין בחנק סתם בחנק. מן האירוסין, אפקה קרא לסקילה דכתיב (דברים כ"ב כ"ג) כי יהיה נערה בתולה וגו' וסקלתם אותם באבנים וגו'. **פסק** וכיכה דקדים וכו'. רבותא קמ"ל דאפילו קדים לאו קידושין נינהו ומיהו אין חלוק אם קידש או לא קידש כל שאין תופסין בה קידושין כולד ממזר ומיהו חלוי באיסור קידושין להוליא הבא על הבויה או על בשפחה כיון דהא ליתא בהוא קידושין משום דלאו בנות קידושין נינהו אין כולד ממזר אלא הרי היא כמוה וכן נכרי ועבד הבא על בת ישראל אין כולד ממזר אלא פגום וכולא ישראל פגום:

כמערה ומתכוין כשאין מתכוין וכדרכה כשלא כדרכה וישן כניעור, א"ל אדרבה להאי גיסא איפכא מיבעי ליה, א"ל (כריתות יא:) איפוך, א"ל לא בשפחה קאי והכי קתני גומר בשפחה כמערה בכל עריות, נמצא מתכוין ומערה בשפחה כשאינו מתכוין בכל עריות, כדרכה בשפחה כשלא כדרכה בעריות, נמצא ער ושלא כדרכה דשפחה כישן דכל עריות. **סח)** **אשת** איש מן הנישואין בחנק דכתיב (ויקרא כ' י') מות יומת הנואף והנואפת וגמירי דכל מיתה האמורה בתורה סתם בחנק. מן האירוסין, אפקה קרא לסקילה דכתיב (דברים כ"ב כ"ג) כי יהיה נערה בתולה וגו' וסקלתם אותם באבנים וגו'. **פסק** מכדי חייבי מיתות בית דין בני קטלא אינון למאי הלכתא כתיב בהו כרת, נפקא מינה לעדות שאינה מצטרפת, אי נמי להיכא דלא אתרו ביה דלאו בר קטלא הוא, קאמר רחמנא מידי כרת לא נפיק. [פסק] והיכא דקדיש חדא מן הנך עשרים נשי דחשבינן לא תפשי בגוה קידושי ולא צריכה גיטא מיניה ואי מיעברא מיניה וילדא הוולד ממזר, **ע)** דתנן (קידושין סז:) וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין

משנת הלכות

מעטיה קרא, פי' לימא הוא לא ליחייב קרבן כדאמרת וגם מילקי לא לקי דהא מעטיה קרא אבל היא תילקי ותיתי קרבן דהמיעוט עליו נאמר ולא עליה.

סח) אשת איש מן הניסואין בחנק דכתיב (ויקרא כ' י') ואיש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנואף והנואפת. ובמשנה סנהדרין פ"ג ט"ו חלו כן בחנקין במכה חביו ואמו וגונב נפש מישראל וכו' ובנה על אשת איש, וברמב"ם פ"ח מהל' כ"ו אין לך מרוב בחנק חלה אשת איש בלבד שנאמר מות יומת הנואף והנואפת, ומיתה בחמורה סתם חנק, ובמשנה דף פ"ט שם בנה על אשת איש כיון שנכנסה לרשות הבעל לנשואין אע"פ שלא נבעלה הבא עליה הרי זה בחנק ובגמ' דף נ"ח ע"א שלא רבין משמיה דר' יוסי בר' חנינא כך היא הוראה של משנה למעשה כרבנן ובכי קאמר כל שהוא למעט ממיתת חביב ומאי ניהו נשואה את ישראל דאילו נשואה את ישראל בחנק בכא במיתת חביב בשרפה, כל שהיא למעלה ממיתת חביב ומאי ניהו ארוסה את ישראל דאילו ארוסה את ישראל בעלמא בסקילה הכא במאי עסקינן בסקילה רש"י ד"ה כל שהיא. ובע"ב שם כשהוליא הכתוב את ישראל לסקילה ארוסה ולא נשואה אף כשהוליא הכתוב את הכן לשריפה ארוסה ולא נשואה. וברמב"ם הנ"ל ואם היתה נערה המאורסה שניתן בסקילה שנאמר כי יהיה נערה בתולה וגו' וסקלתם אותם באבנים. וכל מקום שנאמר בתורה מות יומתו דמיהם בם הרי הן בסקילה.

סט) מכדי וכו' נפ"מ למעוט שהיה מצטרפת. כגון שראו זה בחלון זה וזה בחלון זה ולא ראו זה את זה ולא את המתרה, או שראו זה חלי מעבירה וזה חלי מעבירה אי נמי שהיו שם קרובים שנאמר להמיד שבדין דין למת ורחוי ליכרג אלא שהין המעוד מצטרפת מפני הקרובים שג"כ נאמר להמיד, אי נמי שהיו עדים רחוים להצטרף וראו כל אלא שלא התרו בו וקיי"ל דהיינו נכרג עד שיתרו בו ויאמר לטפ"כ.

והנה ברמב"ם פ"ו מה' רוצח ושמירת הנפש ה"ב כתב וכן כל הרואים שהרגו נפ"א או גלה התראה וכיולא בהן אם הרגן גואל הדם אין להם דמים לא יהיו אלו חמורים מהכורג אלא כוונה מ"ש וכתב עליו הראב"ד ז"ל תימה הוא ואיך נאמין נפ"א או גלה התראה להחיר דמו של זה לגואל הדם מ"ש. והכ"מ שם כתב דיל נפ"א לא נפ"א ממש אלא נעדות מיוחדת כלומר שהעיד היום והניחו למחר או שראוהו אחד אחר האחד ל"ג שהרג בפני עדים בלא התראה וכו' מ"ש ומדברי רבינו נראה כדעת הראב"ד דעדות שהיה מצטרפת או בלא התראה ליכא כאן דין מיתה דלאו בר קטלא הוא ומיהו מידי כרת לא נפיק.

ע) דתנן וכל מי שאין לה עליו קידושין וכו'. משנה קידושין ס"ו מ"ב כל מקום שים קידושין ואין מניחה הולד הולך אחר הזכר ואיזה זו הבנת לויה וישראלית שנשאו לכהן לוי וישראל וכל מקום שים

על אחרים הוולד ממזר ומפרש תנא דמאי נינהו ואין להן עליו קידושין כל העריות שבתורה. מדאורייתא מנלן, אמר רבי יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע (ויקרא י"ח כ"ט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האל הוקשו כל העריות כולן לאחות אשה מה אחות אשה לא תפסי בה קידושי דכתיב (שם י"ח) לא תקח אלמא לית ליה קיחה אף שאר עריות לית בהו קיחה. והיכא דאזל על חדא מעריות דאמרינן משוינן לה זונה ומיפסלה מן הכהונה דכתיב (שם כ"א ז') אשה זונה וחללה לא יקחו **עא)** **ותניא** (יבמות סא.) וחכמים אומרים אין זונה אלא הוקשו כל העריות כולן. וכיקס דאורייתא הוא: **והיכא** דאזל על חדא. כלומר כיכה דהלך ובא על אחת מעריות שאמרנו, משוינן לה זונה ומיפסלה מן הכהונה: **ותניא.** יבמות ס"ח ע"ב וכחניא זונה זונה כשמה דברי ר"מ ר"ע אומר זונה זו מופקרת וכו' וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנשאלה בעילת זנות, ופרש"י אלא גיורת דנשאלה בנכריותה לעו"כ וכן משוחררת דעו"כ ועבד כוחיל ואלו בני קידושין ניהו פסלי, ושנשאלה, לפסול לה כגון ח' מכל העריות וכגון בת ישראל לנתין ולממזר, ורבינו מפרש מאי ניהו בעילת זנות דאי בעיל לאחת מחייבי כריתות לינמי לאד מהני דקאתי גר עמוני

משנה הלכות

קידושין ויש עבירה הולד כולך אחר הפגום ואיזה זו זו אלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכה"ד ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין, וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה על אחרים קידושין הולד ממזר ואיזה זו זה הבא על אחת מכל העריות שבתורה וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמותה ואיזה זה זה ולד שפחה ונכרית ע"כ.

וגמ' מנה"מ דאמר ר' חייא ס"ר יוחנן ומעו דה משום דר' ינחי ומעו דה משום ר' יוסי בגלילי אמר קרא (דברים כ"ד) וילחה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר לאחרים ולא לקרובים מחקיף לה רבי אבא ואיתימא לאחר ולא לבן וכו' אלא ס"ר יוחנן ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא (ויקרא י"ח) כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מכל העריות האלה מה לאחות אשה לא תפסו בה קידושין אף כל עריות כולם לא תפסו בהו קידושין, אי הכי אפילו נדה נמי אלמא אמר מציי הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר אמר אמר חזקיה אמר קרא (ויקרא ע"ו) ואתי נדאה עליו אפילו בשעת נדאה אבא בה הויא מכדי היכא לאקושה לנדה והיכא לאקושה לאחות אשה מאי חזית דאקשית להו לאחות אשה אקשה לנדה קולא ומומרת לחומרא אקשינן. ובגמ' יבמות (ח' ע"ב) אלא אמר רב הונא בר אחליפא משמיה דרבא תרי קראי כתיבי כתיב אשה אל אחותה לא תקח לצרור וכתיב לגלות ערותה וגו' ע"כ.

ותתום' קידושין שם ד"ה מנא הני מילי כתבו נראה דלא נעי מה"מ דהולד ממזר דהא ביבמות (מ"ט) מוכח ליה אלא יגלה כנף אביו אלא נעי מנא לן דאין קידושין תופסין בהן והקשו עוד הלא הדבר פשוט בכל הגמ' דקידושין לא תפסי דהא בבא אחת מכל העריות דהוי ממזר מחייבי כריתות לא תפסי קידושין וכו' ותו"י דהכא אליבא דר"י דאמר אין ממזר מחייבי לאוין וכריתות אלא מחייבי מיתות ב"ד ואפ"ה מודה דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות ע"כ ורבינו ז"ל בעמס לשונו בבליע זה ומפרש הנא מאי ניהו ואין להן עליו קידושין כל העריות שבתורה ופריך מדאורייתא מנלן כלומר דכי אפשר לומר דמה דפשוט בכל הגמ' דקידושין לא תפסי היינו מדרבנן ולכן נעי מדאורייתא מנלן. ועיין רמב"ם פ"ד מה"א הכ"ג ובעוש"ע א"ע סי' מ"ד סעי' ו'.

עא) ותניא. יבמות (ס"א ע"א) וחכמים אומרים אין זונה אלא וכו'. משנה כאן הדיוט לא יבא אילונית אא"כ יש לו בשה ובניס ר' יהודה אומר אע"פ שיש לו בשה ובניס לא יבא אילונית שכיא זונה האמורה בתורה וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ונבעלה בעילת זנות, ופרש"י אלא הגיורת ומהשוחררת דניחא עכו"ס ועבד פסלה, ושנבעלה בעילת זנות כגון ישראלית הנבעלת לפסול לה, ורבינו מפרש יותר שנבעלה לגר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי ממזר דאף דלא הוו חייבי כריתות פסלוה מן הכהונה, ולא אתי לאפוקי אלא פנוי הבא על הפנויה. ומבואר מדברי רבינו דמחייבי לאוין נמי הוי זונה וזה שיעת רש"י, ומיהו קשה, שם ד"ה שנבעלה כתבו פי' בקונט' ישראלית שנבעלה לפסול לה ות"ח לומר כן דמחייבי לאוין דחפסי בה קידושין לא הוי זונה אלא מחייבי כריתות, וכ"כ הרמ"ך שם ושנבעלה בעילת זנות כגון חייבי כריתות דלא חפסי בה קידושין וכו' אבל חייבי לאוין דחפסי בה קידושין לא הוי זונה.

ונראה דמה דבינו מדמסיק בגמ' שם רב בר יצחק אמר האי חנא הוא דתניא בחולה אין בחולה אלא נערה וכן הוא לומר (דברים כ"ד) והנערה עובה מרחה מאד בחולה ר' אלעזר אומר פנוי הבא על הפנויה

ומואבי מצרי ואדומי כותי ממזר וכו' לאפוקי מדר' אלעזר דאמר פנוי וכו': **והיכא** דאוליד מכני עריות ולד. כלומר דוקא מן כעריות שלא תפסי בה קידושין כיון דממזר ולא מחייבי לאוין ולכן דייק מכני עריות: **ממזר** זכר הוא אית ליה תקנתא לזרעיה. היינו לפי' בזמן הזה וכן כתב להדיא בהלי' מילה ביוסף בן פרוך ממזרת הוי: **וקי"ל** דר"ט לכתחילה.

גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות, מאי ניהו בעילת זנות דאי בעיל לאחת מחייבי כריתות אי נמי לחד מן הלין דקתני (שם סח.) כבן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי ממזר וחלל ונתין שבאו על כהנת לויה ובת ישראל פסלוה מן הכהונה, (שם סא:) לאפוקי מדרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה. והיכא דאוליד מהני עריות ולד, ממזר הוי ואסיר למינסב בת ישראל, מיהו **אם עב)** ממזר זכר הוא אית ליה תקנתא לזרעיה למיעל בקהלא דישראל איפשר דנסיב שפחה כרבי טרפון דאמר (קידושין סט.) יכול ממזרין לטהר, כיצד, ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין וקיימא לן דר' טרפון לכתחילה קאמר, ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון. ואי נקבה מוליד לית לה תקנתא לאינסובי לעבד

נגמ' (קידושין ס"ט ע"ח) מיבעיא להו ר"ט לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר וכו' ס"מ ר"ט לכתחילה קאמר, ס"מ אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ט: **ואי** נקבה מוליד ל"ל תקנתא. כבר פירשנו לעיל:

משנה הלכות

שלא לשם אישות עשאה זונה אמר רב עמרם אין הלכה כרבי אלעזר ומדפסקו בגמ' אין הלכה כר"א משמע דלמעלה מזה מכלס הוי זונה ומלא דלא מפיק רק מה דר"א וזה שסיים רבינו לאפוקי מדר"א וכו'.

דפסק תרוייהו והכתוב כמ"ש הב"ח ס"ע סי' ו' וכיש"ב יבמות שם סי' כ"ו דנכי דלא הוי זונה ללקות משום זונה מ"מ פסולה לכהונה הוא, ועיין ב"ש סי' ו' סקט"ו ולכאורה הוא שיעת הרא"ד ז"ל ודו"ק.

והרמב"ם בפיה"מ כתב ובעילת זנות היא שתבעול בעילה שהיא בכרת או במלקות דאורייתא או בעשה דאורייתא וכו' ובפי"ח מא"ב ה"א כתב וז"ל מפי השמועה למדנו שהזונה האמורה בתורה היא כל שהיה בת ישראל או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו איסור השוה בכל או שנבעלה לאל"ף שהיא מוחרת להנשא לו וכו' (ה"ב) אבל הנבעלת לאחד מאיסורי לאוין השוין בכל הרי זו זונה וכו'. והוא כדעת רבינו ורש"י, והרא"ד ז"ל בהשגות ה"א ליתנהו להני כללא שאין זונה אלא מחייבי כריתות או מגוי ועבד שאין בהן קידושין מיהו כל הפסולים לבא בקהל אם באו עליה פסולה מן הכהונה ומן התרומה ע"ש. הנה עשה חילוק חדש בין פסולה מן הכהונה ובין זונה, ועיין מל"מ מה שהאריך שם. והמאירי כתב ובנבעלה בעילת זנות, ר"ל ישראלית שנבעלה לפסול לה משמע נמי כשיעת רבינו.

עב) **ממזר** זכר הוא אית ליה תקנתא וכו' כר"ט. משנה קידושין (ס"ט ע"ח) ר' טרפון אומר יכולין ממזרין ליטהר כיצד ממזר שנשא שפחה הולד (בנה) עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין ר"א אומר הולד הרי זה עבד ממזר ובגמ' מיבעיא להו ר' טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר ת"ש אמרו לו לר"ט עיברת את הזכריס ולא עיברת את הנקבות ואי אמרת לכתחילה ממזרת נמי תינשא לעבדת, עבד אין לו חייס. וקאמר עוד ת"ש דתוספזיכניה דר' שמלאי ממזר הוה ות"ל אי אקדמתך עכרחינהו לבנך אי אמרת בשלמא לכתחילה שפיר אלא אי אמרת דיעבד מאי ניהו דמנסיב ליה עלה ואמר ליה זיל גנוב ואיזדבן בעבד עברי, ופריך ובשני דר"ש ט"ע מי הוה וכו' אלא לאו ש"מ ר"ט לכתחילה קאמר ש"מ אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ט. וכ"פ הרמב"ם פט"ו מא"ב ה"ד וז"ל לפי דבר זה התירו לממזר ליטא שפחה כדי לטהר את בניו שהרי הוא משחרר תחתם ונמלתו בני חורין ולא גזרו על השפחה לממזר מפני תקנת הבניס ע"כ. ועיין ש"ע ח"ע סי' ד' ס"כ.

ומידו עי' בתוס' גיטין פ"ט ע"ח ד"ה בעולה שכ' ורבינו יצחק אומר דסתם בעולה דזנות שאין ידוע ממי פסולה לכהונה והרי היא בחזקת בעולה לנתין ולממזר ועיין מהרש"ל שם שהקשה לדברי התוס' מהא מתני' דפ"ק דכתובות דהרי היא בחזקת בעולה לנתין ולממזר דמוכח להדיא דפסולה לכהונה בחייבי לאוין ויש לייש דלחיא כמ"ד דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין ועיין ק"נ יבמות הנ"ל אות ל' דכתב דלהרש"ם ח"א ליש כן

ונחלקו האחרונים ז"ל בספק ממזר אי מותר בשפחה מהרש"ך ח"ג סי' ט"ו כותב בתב"ט כתב דוקא ודאי ממזר ובפת"ש בשם בני חיים שמ"כ בח"י בשם ר' שלמה ב' עזרא בשם גדול אחד שהתיר לספק ממזר שיהודי יאחוז שפחתו בעל מנת וכ"כ הרמ"ע

דעבד לית ליה חייס, אבל ממזר זכר אי נסיב שפחה טהר זרעיה, אבל מינסב מישראל, לית ליה תקנתא לממזרין כלל. ממזר זכר דנסיב בת ישראל ולד בתר אבוה אזיל, וממזרת דנסיב לה בר ישראל ולד בתר אימיה אזיל, ואע"ג דכתיב (במדבר א' ב' וכ"מ) למשפחותם לבית אבותם אלמא ולד בתר אבוה אזיל, כתב רחמנא בממזר (דברים כ"ג ג') לא יבא לו הלך אחר פסולו, דהוה חזי ליה לקרא למיכתב לא יבא ולא בעי לו מאי לו הלך אחר פסולו, ואפילו ממזרת נקבה דמינסבא לבר ישראל ולד אזיל בתר אימיה. ומנלן דממזר אסיר למיעל בקהלא דישראל אבא ובר ברא עד עולם לא שנא ממזר זכר ולא שנא ממזרת נקבה, דתנן **עג)** (יבמות עח:) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות, מדאורייתא מנלן, (שם עו:) דכתיב (דברים כ"ג ג') ממזר, אי הוה כתיב ממזיר ביו"ד הוה איכא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא אבל נקבות לא השתא דכתיב ממזר משמע כל שום ממזר בין זכר ובין נקבה. איסורן איסור עולם מדאורייתא מנלן, מכדי ממזר דור עשירי כתיב ביה אימא עד דעשיר ליה חייס, אבל ממזר זכר אי נסיב שפחה טהר זרעיה, אבל מינסב מישראל, לית ליה תקנתא לממזרין כלל. ממזר זכר דנסיב בת ישראל ולד בתר אבוה אזיל, וממזרת דנסיב לה בר ישראל ולד בתר אימיה אזיל, ואע"ג דכתיב (במדבר א' ב' וכ"מ) למשפחותם לבית אבותם אלמא ולד בתר אבוה אזיל, כתב רחמנא בממזר (דברים כ"ג ג') לא יבא לו הלך אחר פסולו, דהוה חזי ליה לקרא למיכתב לא יבא ולא בעי לו מאי לו הלך אחר פסולו, ואפילו ממזרת נקבה דמינסבא לבר ישראל ולד אזיל בתר אימיה. ומנלן דממזר אסיר למיעל בקהלא דישראל אבא ובר ברא עד עולם לא שנא ממזר זכר ולא שנא ממזרת נקבה, דתנן **עג)** (יבמות עח:) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות, מדאורייתא מנלן, (שם עו:) דכתיב (דברים כ"ג ג') ממזר, אי הוה כתיב ממזיר ביו"ד הוה איכא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא אבל נקבות לא השתא דכתיב ממזר משמע כל שום ממזר בין זכר ובין נקבה. איסורן איסור עולם מדאורייתא מנלן, מכדי ממזר דור עשירי כתיב ביה אימא עד דעשיר ליה חייס, אבל ממזר זכר אי נסיב שפחה טהר זרעיה, אבל מינסב מישראל, לית ליה תקנתא לממזרין כלל. ממזר זכר דנסיב בת ישראל ולד בתר אבוה אזיל, וממזרת דנסיב לה בר ישראל ולד בתר אימיה אזיל, ואע"ג דכתיב (במדבר א' ב' וכ"מ) למשפחותם לבית אבותם אלמא ולד בתר אבוה אזיל, כתב רחמנא בממזר (דברים כ"ג ג') לא יבא לו הלך אחר פסולו, דהוה חזי ליה לקרא למיכתב לא יבא ולא בעי לו מאי לו הלך אחר פסולו, ואפילו ממזרת נקבה דמינסבא לבר ישראל ולד אזיל בתר אימיה. ומנלן דממזר אסיר למיעל בקהלא דישראל אבא ובר ברא עד עולם לא שנא ממזר זכר ולא שנא ממזרת נקבה, דתנן **עג)** (יבמות עח:) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות, מדאורייתא מנלן, (שם עו:) דכתיב (דברים כ"ג ג') ממזר, אי הוה כתיב ממזיר ביו"ד הוה איכא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא אבל נקבות לא השתא דכתיב ממזר משמע כל שום ממזר בין זכר ובין נקבה. איסורן איסור עולם מדאורייתא מנלן, מכדי ממזר דור עשירי כתיב ביה אימא עד

נקבל מס נלמ מ"ע דקאתי מרות כמוחניה ס"ל מנגר תינוח עמוני ולח עמונית חל מעחה ממזר ולח ממזרת ממזר כחיב מוס זר ומפרם ממזר קרינן בניני, ומי הוה כחיב ממזיר ביו"ד הוה ליכה למימר ממזר זכר הוה דחסר רחמנה ולח נקבות הטחת דכחיב ממזר חסר יו"ד משמע כל שום ממזר וברש"י ממזר כל שים בו מוס זרות. ועיין שלילחות פ' חלח:

משנה הלכות

מפאנו חיקור דין ע"ם ועיין ברכ"י חות י"ב וכרדב"ז חפי' ספק, ועיין גליון הגרע"ח שכניח מרמב"ן בשו"ח סי' קפ"ח כרדב"ז. גם נחלקו לי עמוני ומואבי ומלרי שני מוחרין בשפחה לעבר כבנים מיד ואין להחריך כאן.

ומיהו מה שלי"ע קלח שגרחה דבני שפחה ים לכם ליזה שייכות עם החד הגם שאין לכם יחס שהרי קרחן ר"ע לעבר חת בניו ונחנו לו עלה לעבר חת בניו ואי אין לו שום שייכות מאי בניו והרי גר שנחגייר כקטן שנולד דמי. ועיין בכל' מיאון שכפל והניח רבינו כח דר' טרפון והוסיף שם רבינו וז"ל אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון דולד כמעי שפחה לפקורי לפקריה רחמנא לזרעיה דכתיב לשר בשר חמורים בשרם וג"ע. וכן ים להסחפק בזה"ז בהני ילדים מחומליס (לדלפעירע בלע"ז) שהם ספק שחוקי וחסופי או גריס או בני פנויה וג"ע.

עג) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם. יבמות (ע"ח ע"ב) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות. גמ' אמר ר"ל ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת יליף עשירי עשירי מעמוני ומואבי מה להלן נקבות מותרות אף כאן נקבות מותרות וכו' והא אין אין ממזרים וכו' אסורים איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות לא קשיא הא כאתן והכ' שאלו את ר' אליעזר ממזרת לאחר עשרה דרי מה כיח לאמר להם מי יתן לי דור שאיני ואטהרנו אלמא קסבר ממזרת לא חיי וכן לאמר רב הונא ממזרת לא חיי והא אין אין ממזרין אסורין ואיסורן איסור עולם ש"ר זירא לדידי מפרשא לי מיניה דרב יהודה דידיע חיי דלא ידיע לא חיי דידיע ולא ידיע עד שאחת דרי חיי טפי לא חיי. ופרש"י לא חיי שלא יעמעו כשרים בדורותיו דידיע מזדכרי אינשי דלא ידיע מת דלא מיזדכרי אינשי, דידיע ולא ידיע עד שאחת דרי מיזדכרי אינשי חיי טפי לא חיי דכיון דלאו דבר ברור הוא משתכחת מילחת. ומשמע דידיע ולא ידיע כלומר ספק נמי יש ליזהר שלא לישא ובפסול יוחסין יש לדייק כרבה.

ובהא שחייבת כח דלא שקבה ש"כ אמאי לא כתבה תורה בלא יבא ממזר בקהל כ' עד עולם כמו שכתבה בעמון ומואב אלא יליף להו מגז"ש מעמון ומואב מקום שת"ח להם שיחיו לאחר ג' דורות, בספק ממזר שנשתכחין, ובודאי ממזר מיהו כיון דחיי כאב כרבי ר' כעבל רבו של הש"ך זצ"ל כיון דקיי"ל גיורת עד עשרה דרי לא חבזי אחרתה בחפיה ולמה עד עשרה מקום דעד עשרה דרי מדכרי אינשי ולאחר עשרה דרי משכח שכח ולכן ממ"נ אם ישתכח מקודם עד עשרה נמי לא יגיע ואפילו ודאי שידוע שבל לאחר עשרה דרי גם כוח נשכח וממילא לא יחיה יותר ולכן אמרה תורה עד עשרה הגם שאיסורו יותר ממד עשרה דרי עד עולם מ"מ ליכא במציאות והבאתי דבריו לעיל (לות מ"ב).

לא ס"ד. לכתיר לחר דור עשירי: דור עשירי. כספרי דרש לב דכעמון ומואב כתיב עד עולם, ומיבו לח גמר דממזרות נקבות עכ"פ יעחרו לחחר דור עשירי כעמון ומואב דכבר גמר לב שחין לחלק בין זכריס ונקבות: **לא** יקח חיש. כל שכות בלח יקח שלח חפסי בב קידושין, ועיין עשרה דרי הוא דאסיר ממזר מכאן והילך שרי, לא סלקא דעתך, דגמרינן דור עשירי דור עשירי מעמוני ומואבי מה עמוני ומואבי איסורן איסור עולם דכתיב בהו בהדיא (שם ד') **עד** עולם אף ממזרין איסורן איסור עולם. **עד)** ומגלן דהוי ממזר מכל הני עריות דאמרינן (יבמות מט.) בין מחייבי כריתות בין מחייבי מיתות בית דין **עה)** דכתיב (דברים כ"ג א') לא יקח איש את אשת אביו וסמיך ליה

משנה הלכות

ודע דנחלקו הפוסקים לי מחידין ממזרי להתכבר לימות המשיח עיין תדר"י פי"ב כ"ב שחין ממזר נכנס לירושלים כל עיקר וקיי"ל בכ"ג חסור לנחת מירושלים עיין רמב"ם פ"ב ה"ז מהפסהמ"ק ותיך לחמרו ממזר ח"ח קודם לבב"ג ע"ב והח ח"ח בחליחות שיפגשו יחד שזב חסור בירושלים וזב חסור חולב לב, ובחמת כי ייחבחי זב בבמב חנפי עיין משב"ב ח"ב סי' כ"ו ובפת גרהב פשוט לפ"מ שבקשו ר' יהודב בקדושין נ"ב ע"ב לחחר פטירתו של ר"מ דחק סומכוס ונכנס לביח מדרשו של ר' יהודב ואמר כך שנב לי ר"מ במקדש בחלקו בין קדשי קדשים בין ק"ק לח קידש בפב ר' יהודב וכי חשב בעזרב מנין ואמר ר' יוסי וכי חין חדם עשוי לקבל קדושין לבחו בעזרב ועוד דחקב ונכנסב מכו וכב"ש בממזר כגון שנדחק ונכנס חו שבכניסותו לסעיס חו בשוגג חו כיולח זב.

והנה בגמ' שם ע"ב ת"ר ממזרי ונחיני עבורין לעחיד לבח דברי ר' יוסי ר"מ חומר חין עבורין ח"ל ר' יוסי והלח כבר נחמר וזרקחי חליכם מיס עבורים ועברחם ח"ל ר"מ כשבות חומר מכל עומחותיכם ומכל גילוליכם ולח מן בממזרות ומיין משב"ב הב"ל מב שבחרבתי לישב בזב דלח קיי"ל כר"מ חלח כר"י וממילח לח קיי"ל כחדר"ב הב"ל דממזר חסור ליכנס בירושלים נמי ומיין ספרינו משב"ב ח"ג סי' ק"ח בסוד דלח יבח ממזר דהחושב מחשבות נועל נשמח ממזר ונותנב בגוי וכיון דנולד בגוי מגייר עלמו וכדמת ר' טרפון, ובשם מוהר"ר יוסף דרשן מק"ק פוזנח הביח בשם המפרשים דלכך נמכרו בני יעקב למלרים למבדות משום תקנחת דר"ע מלד שבמב מחיסור שבי לחיות ולעברם נמכרו למבדים ולחחר השחרור בכל עבור ע"ם וב' בעוב יכפר ולפ"ז למחיד לבח כיון שיביב תיקון בכל יעברו בממזרים ג"ב וכבן כי קלרתי בזב.

וקצת י"ל דחולי חלוי בלימוד דחיסור ממזר כיון דילף לבו מחיסור עמון ומואב בגז"ש ח"ב חיסורם שוב לחיסור עמון ומואב לעניו עד עולם וממילח גם לעחיד לבח חלוי בזב ולח מיירי רק בממזרי ודאי שיבו בחוחב זמן ול"ע.

עד) ומגלן דהוי ממזר מכל הני עריות. יבמות (מ"ע ע"ח) חיזהו ממזר כל שחר בשר שהוח בלח יבח דברי ר"ע שמעון בחמני חומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והכלבה כדבריו ור' יהושע חומר כל שחייבין עליו מיתה ב"ד ח"ר שמעון בן עזחי מלחתי מגילח יוחסין בירושלים וכחוב בב חיש פלוני ממזר מח"ח לקיים דברי ר' יהושע. פי' דלדעת ר"ע כל שחר בשר שהוח בלח יבח ר"ל כל קורבח שביח בלחו והוח כדין לכל חיסור לפילו חינו מחמת קורבח כמבואר בגמ' חליבח דר' סימחי חליביב דר' עקיבח שמעון בחימני חומר כל בילה שביח בכרת, ור' יהושע חומר כל ערוה שבמיתה ב"ד דוקח חבל מחייבי כריתות לח, ולמ"ג דמודה בקדושין דלח חפסי בחייבי כריתות וכמו שחמרו סנהדרין נ"ג ע"ח מי ליכח למ"ד קדושין תופסין בחייבי כריתות, ועי"ש בחוס' ד"ה כח, ובחוס' יבמות כחן ע"ב ד"ה עשה זונה וקדושין ס"ז ד"ה מכ"מ. והלכה כשמעון בחימני שחין ממזר מחייבי לחוין וכל שכן מחייבי עשה, חבל כל שבחייבי כרת ממזר ואין ל"ל מחייבי מיתות ב"ד, חלח שבנדה ילחה מן הכלל שלמ"פ שביח מחייבי כריתות חין כולד ממנה ממזר חלח פגום שברי קידושין תופסין בה מה שחין כן בשחר כריתות.

ובביאור ליבנח דהחי פגום וכוונחם בזב מה הוח בפגם נחלקו בו הרחשונים ז"ל לשון הרמב"ם פט"ו מהל' ב' לע"ג דממזר לח הוי פגום מיבח הוי וכחב עליו הד"מ ה"ע סי' ד' חות ב' בחם' הרא"ם כלל ל"ב סי' י"ז משמע דחפילו לכהונב חינה פגומה וכן משמע בחם' רשב"ח סי' חלף ר' וגרהב דחף הרמב"ם לח קחמר דפגום לכהונב דכחו לח מני ליב פ' י"ח לעניו חיסור כהונה וכן משמע בפ' כחולן (מ"ד ע"ב) דבמקום שחין כהשב זונה חין כולד פגום לכהונה חלח ר"ל פגום שחינו משפחה מיוחסת ורחוי לברחיקו חבל לח מכח חיסורח ע"ם ועיין בי"ם וכ"ב הרש"ל בחשובב סי' ו' בביחו בב"ח ע"ם ודו"ק. ועיין משב"ב ח"ז סי' ריח"ח ריי"ב ריי"ג בחריכות גדולה בשקו"ט עם הגב"ק מוהריי"י קנייבסקי זללה"ה מחוסטייפפלח.

עה) דכתיב לח יקח חיש חת חשת חביו וסמיך ליב

לא יבא ממזר. לא יקח איש את אשת אביו היינו אשת אביו ממש, בולא יגלה כנף אביו פליגי רבי יהודה ורבנן רבי יהודה אומר לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב, ורבנן סברי אנוסת אביו שריא וכי כתיב לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו דהיינו דודתו, כדתנן (יבמות צז.) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו ורבי יהודה אוסר באנוסת אביו, ואמר רב גידל אמר רב מאי טעמא דרבי יהודה, דכתיב לא יקח איש את אשת אביו וגו' כנף שראה אביו לא יגלה, וממאי דבאנוסה כתיב דכתיב למעלה מן הענין (דברים כ"ב כ"ט) ונתן האיש השכב עמה וכו', ורבנן, אי הוה סמיך ליה כדקאמרת השתא דלא סמיך ליה מיבעי ליה לכדרב ענן אמר שמואל דאמר בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר ומאי כנף אביו כנף הראוי לאביו לא יגלה, ותיפוק ליה משום דודתו, לעבור עליה בשני לאוין, ותיפוק ליה משום התרת יבמה לשוק, לעבור עליה בשלשה לאוין, ואיבעית אימא כי כתיב לא יגלה לאחר מיתת אביו דמשום יבמה לשוק ליכא ולית בה אלא תרי לאוי. ולענין ממזר פליגי רבי יהושע ורבי עקיבא ושמעון התימני (יבמות מט.) רבי יהושע סבר מחייבי מיתות בית דין הוא דהוי ממזר אבל מחייבי כריתות לא וכל שכן מחייבי לאוין דלא הוי ממזר, ושמעון התימני סבר מחייבי מיתות בית דין ומחייבי כריתות הוי ממזר מחייבי לאוין לא, ורבי עקיבא סבר אפילו מחייבי לאוין, דתנן איזהו ממזר, כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי רבי עקיבא, שמעון התמני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו, ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין. במאי פליגי רבי עקיבא סבר לה כרבי יהודה דאמר לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב דהוה ליה לאו וסמיך ליה לא יבא ממזר, ומדכתב רחמנא לא יקח ולא יגלה וסמיך ליה לא יבא ממזר למימר דבין מחייבי כריתות ובין מחייבי לאוין הוי ממזר. איכא למאן דאמר (שם צב.) כי משוי רבי עקיבא ממזר דוקא הוא דהוה ליה מחייבי לאוין דשאר, איכא דאמר גמר מינה נמי לשאר לאוין. ושמעון התימני סבר לה כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו דהיינו דודתו, ומדכתב רחמנא חייבי מיתות בית דין וחייבי כריתות וסמיך להו לא יבא ממזר למימרא דמהני הוא דהוי ממזר. ור' יהושע אמר לך אי ס"ד כדקאמרי רבי עקיבא ושמעון התימני נכתוב רחמנא (דברים כ"ג א') לא יגלה כנף אביו ולא בעי לא יקח ואנא אמינא מלא יגלה הוי ממזר מלא יקח דהוה ליה איסור סקילה לא כל שכן, אלא מדכתיב לא יקח למימרא דלא הוי ממזר אלא מחייבי מיתות, ולא יגלה כנף אביו אי כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו, אף על גב דדודתו כתיבא גבי עריות לא צריך לפרושה הכא, האי דאיצטריך ליה לקרא למיהרר למיכתבה הכא לעבר עליה בשני לאוין, אי כרבי יהודה דאמר באנוסת אביו כתיב איצטריך ליה לקרא למימר אנוסת אביו, ולעולם כי סמיך לא יבא ממזר ללא יקח הוא דסמיך, אמר לך רבי יהושע סוף סוף למאי דקאמרי רבי עקיבא ושמעון התימני דכי סמיך לא יבא ממזר

נסמוך מכ לחות חסכ לח חפסי נכ קידושי דכתיב לח תקח: אשת חניו ממש. ולח פליגי בזכ כי פליגי בולח יגלה כנף חניו: דהיינו דודתו. שכיח רחוי לחניו בישום: ותיפוק ליה משום דודתו. כלומר מלחר שהוח דודתו ממילח חסורה עליו בלחו ומשני לעבור עליה בשני לחוין, ופריך מוד כיון דזקוקה ליבום כו"ל יבמה לשוק שחסורה בלחו וכו"ל ג' לחוין ומשני לעבור עליה בג' לחוין ל"ג שמח חניו דמשום יבמה לשוק ליכח ולית בה חלח תרי לחוי: ולענין ממזר פליגי ר' יהושע ור' עקיבח ושמעון התימני. (יבמות מ"ט ע"ח) ור' יהושע חמר לך לי ס"ד כדקחמרי ר"ע וס"ה נכתוב רחמנח לח יגלה כנף חניו ולח נמי לח יקח ותנח חמינח מלח יגלה כוי ממזר מלח יקח דהו"ל לישור סקילה לח כ"ש חלח מדכתיב לח יקח למימרח דלח כוי ממזר חלח מחייבי מיתות, ועיין פי' רש"י ותוס' שם ונרי"ף מה שפי': אמר לך רבי יהושע סוף סוף למחי דקחמרי ר"ע ושמעון

משנה הלכות

וכו'. נגמ' שם מ"ט דר"ע דכתיב לח יקח איש חת חשת חניו ולח יגלה כנף חניו כנף שרחה חניו לח יגלה וסבר לה כר"י דחמר נחנוסת חניו כתוב מדבר וכו' ושמעון התימני סבר לה כרבנן דחמרי בשומרת יבם של חניו כתוב מדבר דהויח ליה לחוין וסמיך ליה לח יבח ממזר ולחמעוטי דים ממזר מחייבי כריתות. פרש"י ס"ל כרבנן דפליגי חדר' יהודה בנוחשין על החנוסה (לקמן דף ל"ז) ואמרי התי לח יגלה כנף חניו בשומרת יבם של חניו הכתוב מדבר דהויח ליה לחשת חחי חניו וכשרת והתי דהדר כתבה בחשבה תורה חשום למסמך ליה לח יבח ממזר ולחמעוטי דים ממזר מחייבי כריתות.

כתימני. גירסת רבינו כפרש"י יבמות ל"ג וכה דכוסיף רבינו וכתב אמר לך ר"י סוף סוף וכו' בה לתרץ דלא תקשי לר' יהושע דלמא כפסיקרא בלא יבלה בין לא יקח ללא יבא ממזר, לזה מחרץ מ"ל רבי יהושע סוף סוף וכו' ולדידהו מי ניחא למה כפסיק בפסוק דפל"ד הלא ע"כ כתב קרא כל דאית ליה למכתב יבא למכתב והדר כתב לא יבא למסמכיה ללא יקח. עוד) ואף על גב דפליגי רבי יהושע ורבי עקיבא הלכה כשמעון התימני, ולא משום דקתני והלכה כדבריו, דאי מיהא ליכא למשמע מינה דהא אמוד דרבנן (נדה ז:) אין למידין הלכה מפי תלמוד, אלא משום דסתם לן תנא כשמעון התימני דתנן (קידושין סו:) וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין על אחדים הולד ממזר ואיזה זה זה הבא על אחת מכל עריות שבתורה, סתמא כשמעון התימני, אע"ג דמחלוקת ביבמות וסתמא בקידושין ואמור רבנן כי אמרינן מחלוקת ואחר כך סתם הני מילי היכא דאיכא מחלוקת וסתם תרוייהו בחדא מסכתא אבל בתרתי מסכתא כיון דאין סדר למשנה איכא למימר דילמא סתם תנא ברישא והדר מחלוקת, שאני הכא דקתני לה עוד) גבי הלכתא פסיקתא, ועוד בין לבית שמאי ובין לבית הלל הולד ממזר מחייבי כריתות, דתניא (יבמות יד.) א"ר אלעזר אעפ"י שנחלקו בית שמאי ובית הלל לא יגלה הוא דסמיך, מי סמיך ליה בהדיא הא מיפסיק לא יבא פצוע דכא בין לא יגלה ללא יבא, אלא מאי אית לך למימר, כתב קרא כל דאית ליה למיכתב והדר כתב לא יבא למיסמכיה ללא יקח. עוד) ואף על גב דפליגי רבי יהושע ורבי עקיבא הלכה כשמעון התימני, ולא משום דקתני והלכה כדבריו, דאי מיהא ליכא למשמע מינה דהא אמוד דרבנן (נדה ז:) אין למידין הלכה מפי תלמוד, אלא משום דסתם לן תנא כשמעון התימני דתנן (קידושין סו:) וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין על אחדים הולד ממזר ואיזה זה זה הבא על אחת מכל עריות שבתורה, סתמא כשמעון התימני, אע"ג דמחלוקת ביבמות וסתמא בקידושין ואמור רבנן כי אמרינן מחלוקת ואחר כך סתם הני מילי היכא דאיכא מחלוקת וסתם תרוייהו בחדא מסכתא אבל בתרתי מסכתא כיון דאין סדר למשנה איכא למימר דילמא סתם תנא ברישא והדר מחלוקת, שאני הכא דקתני לה עוד) גבי הלכתא פסיקתא, ועוד בין לבית שמאי ובין לבית הלל הולד ממזר מחייבי כריתות, דתניא (יבמות יד.) א"ר אלעזר אעפ"י שנחלקו בית שמאי ובית

אין למידין הלכה מפי תלמוד וכו' שאני הכא דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא. וכן כתבו הפוסקים היכא דאיכא סתירת דברים נפוסקים ממקום למקום מחזקין נתר מקום שהוא קובע הלכתא פסיקתא: **בית** שמאי ובית הלל נגרות. ג"ם מתירין

משנת הלכות

ור' יהושע (מ"ט ע"ח) אמר לך לי ס"ד וכו' נגמ' גרס ור"י לכתוב רחמנא לא יגלה לא יקח (ולא יגלה) למה לי ורבי יהושע לכתוב רחמנא לא יגלה וכו' הלא לאו הכי קאמר הלא יקח עד לא יגלה כוי ממזר עפי לא כוי ממזר ועיין רש"י ב"ג ורבי יהושע לכתוב רחמנא לא יגלה ועיין תוס' ד"ה וכתיב ובריי"ף בגירסת ג"ם ודו"ק.

עו) ואע"ג וכו'. במשנה נדה ז' ר' אלעזר אומר תרבע נשים דיין שמתן בחולה מעוברת מניקה וזקינה אמר ר' יהושע אני לא שמעתי אלא בחולה (ע"ב) אבל הלכה כר' אלעזר וכו' ובגמ' תניא אמר לו ר"ש לר"י אתה לא שמעת ואני שמעתי אתה לא שמעת אלא אתה ואני שמעתי תרבע אין אומרים למי שלא ראה את החודש יבא ויעיד אלא למי שראהו, כל ימיו של ר"ש היו מושכין כר"י לאחר פטירתו של ר' אלעזר החזיר ר' יהושע את הדבר ליושנו וכו' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כמי שפיר ואתה אל תשנה מעל"ע דברי ר"ש והלכה כדבריו ואידך כזב וכזבה שנדקו עלמן יום ראשון ומלאו עבור יום שביעי ומלאו עבור ושאר הימים לא נדקו ר"ש אומר הרי אלו במזקת עברה וכו' ותניא וכו' אבל הלכה כר' אלעזר, ואידך דתנן אחורי כלים שנטמאו במשקין ר' אומר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין וכו' ופריך מאי קמ"ל שמואל נכולהו תנן הלכתא ואי תימא אחורי כלים קמ"ל דלא תנן ולימא הלכה כר"ש נאחורי כלים אלא הא קמ"ל שאין למדין הלכה אפי תלמוד.

ופרש"י הא קמ"ל מדאילטריך למימר נהו הלכה ג"מ דאין למדין הלכה מפי תלמוד מאוך המשנה ובריייתא שנויה נהו הלכה כפלוני אין למדין מהן שהאומרים האחרונים דקדקו נטעמי האשנים וכעמידו הלכה על נוריה אבל הראשונים לא דקדקו אלא נדברי אגדה אלא כל אחד מה שמע מרבו מלמדו לתלמידו שמועה כמו שהיא והיא היתה נקראת משנה ובריייתא והיה נותן לבו לתת טעם לשמועתו זה נתן טעם לדבריו וזה נותן נה טעם אחר כדאמר (שבת דף ס"ג) לעולם ליגמר אדם בינים וכדר ליסבר ואותה סברא היתה נקראת תלמוד בימי האמוראים ומשנה שנויה נה פסק הלכה מסברת תלמוד שלהן נשניה ואין למדין היום. וז"ם רבינו ולא משום דקאמי והלכה כדבריו דאי מהא ליכא למשמע מינה דהא אמור רבנן אין למדין הלכה מפי תלמיד אלא משום דסתם לן תנא כשמעון האימני וכו'.

עו) גבי הלכתא פסיקתא. עיין שבת מ"ו הלכה כסתם משנה ועיין שבת ג"ד ע"א הלכה למעשה אחת להשמעינן. ומל' רבינו להאורך נראה דאפי' ממה שפסקו בגמ' הלכה נמי אין למדין מדמשני שאני הא דקאמי לה גבי הלכתא פסיקתא וגם מדאמר ועוד בין לבית שמאי ובין לבית הלל וכו' וזה לא כרשב"ם ועיין ב"ב ק"ל ע"ב ת"ר אין למדין הלכה לא מפי לימוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה ועיין רשב"ם לא מפי גמרא שהם לומד הרב דרך לימודו ואמר מסתבר טעמא דפלוני חכם אין תלמידיו למדין מהם הלכה דשמא אם יבא לידו מעשה ידקדק יותר וירחב עפם

הלל בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת. **עח) אמו** ואשת אביו וכלתו דקא אמרינן בסקילה מנלן, דתנן ואלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה, ומראורייתא מנלן (סנהדרין נד.) דכתיב (ויקרא כ' י"א) ואיש אשר ישכב את אשת אביו כל ששמה אשת אביו בין שהיא אמו ובין שאינה אמו וכתיב בסופיה דקרא מות יומתו שניהם רמיהם בם. וגבי כלתו כתיב (שם י"ב) מות יומתו שניהם דמיהם בהם וגמרי בגזירה שוה מאוב וידעוני מה רמיהם בם דכתיב גבי אוב וידעוני בסקילה, דכתיב (שם כ"ז) באבן ידגמו אותם רמיהם בם אף דמיהם בם דכתיב גבי אם ואשת אב וכלה בסקילה. והני מילי לענין נשואין דלא שני בין אמו נשואת אביו לאשת אביו שאינה אמו וכלתו אלא כולהו חדא מילתא נינהו, אבל לענין אונסין שאני בין אמו אנוסת נרת ערוה להחייבם להחיום דליח לכו דרשה דלנרור, חלנו כלנרות מן כתחין ב"ם פוסלין מן ככהונה דחליכ כשרה כוח וב"ה מכשירין דכוי כתולן לנכריח: **מודים** שחין ממזר וכו'. שם י"ד וכחמר ר' חלעזר חע"פ שנחלקו ב"ם וב"ה בנרות מודים שחין ממזר חלח ממי שחיסורו חיסור ערוה ועונש כרת: **אמו** ואשת חביו וכלתו. משנה סנהדרין (נ"ג ע"ח) חלו כן כנסקלין כבא על כאם ועל אשת אב ועל כלה, ופרש"י דכתיב נכו סקילה כא כתיב ביה ודלא כתיב ביה סקילה כתיב נכו דמיכם בם וגמירי מחוב וידעוני: **ומדאורייתא** מנלן דכתיב. (שם ז"ד ע"ח) תניא כותיב דרבא חיים פרט לקטן שחר ישכב חת אשת חביו משמע בין אשת חביו שכיא אמו ובין אשת חביו שלא אמו אלא אמו אשת חביו מנין ת"ל ערות חביו גלה ערות חביו גלה. ופרש"י ת"ל ערות חביו גלה, ומשמעות לא משמע לנוסף דכאי לאו ערות חביך היא אלא מופנה הוא לגז"ש כדדרים בסופה ומכאיא חיפוק לכן טוען לאמו לנוסף כמפרש בסופה: **אבל** לענין אונסין שאני. פי' לנוסף לביו שכיא אמו אפי'

משנה הלכות

אחר נדבר, ולא אפי אעשה אם ירצה רבו עושה אעשה אל יקבע הלכה בכך דשמא טעה בטעם של פסק דין של אותו כמעשה דהרבה טועין בדבר הלימוד כדאמרינן וכא דפלוני לאו בפי' איתמר אלא מכללא אחמר ועשה בסנדא. עד שיאמרו הלכה למעשה, דכיון דשאל ע"י מעשה וכו' ובמקום אחר אמרינן אין למדין הלכה מתוך משנה בגון זה שכאב במשנה והלכה כדבריו בגון כא דתנן במס' נדה וכו' ובינמות (מ"ע) תנן אישהו ממזר שמעון כתימני אומר כל שחייבין עליו כרת והלכה כדבריו ואי לאו דפסיק בגמ' הלכה כמותו לא אמרינן אפסק דמתני' אבל בהלכות פסוקות בדברי האמוראין ודאי אמרינן דכיון שפסקוס ר' אשי ורבינא שכא סוף כוראה ודאי עלייהו אמרינן, מינהו למדין היכא דפליג יחיד אגל רבים כי הני לא אמרינן אפסק הלכה אל משנה אא"כ פוסק בגמ' אבל אפסק דגמ' אמרי' דכולהו הוו הלכה למעשה, אלא אר' יוחנן לבדו היה מחמיר לעצמו ואמר לתלמידיו כדלקמן שלא יעשו דבר עד שיאמר להם הלכה למעשה והיינו טעמא דדילמא כדר היה מההוא פסק הלכה שפסק וירחה לו טעם אחר בעיניו ומיהו לאחר פעירתו יש להם לעשות מה שפסק להם וכו'.

והבי אמרינן בירושלמי (פ"ב דפאה) ר' זעירא בשם שמואל אמר אין למדין לא מן ההלכות ולא מן ההגדות ולא מן התוספתות אלא מן הגמ' כלומר מדברי האמוראין ולא אפי מעשה הכתוב במשנה ובברייתא כגון דפליגי רבים עליה עד שיאמרו הלכה למעשה כלומר כן הלכה לך ועשה כן אי נמי שיאמרו לו הלכה כדי לעשות מעשה כגון שבא ושאל לחכמים מעשה בא לידי היאך הלכה כדי לעשות כך ואמרו הלכה כפלוני אע"פ שאמרו שאם זכו הלכה למעשה ע"כ ועיין ב"ח שם, ויש ליישב דגם רבינו מודה ול"ע. ועיין כ"מ סוף פ"ז מהש"ח הע"ז וב"י א"ח סי' ע"ג דבפוסק אחד שסותר דבריו אזלינן בתר דבריו היכא דעיקר מקור הלכה זו, וכ"כ בתש' משאת בנימין סי' י"ג ובהרבה מקומות בפוסקים היכי דדבריהם סותרים זה את זה אזלינן בתר המקומות שכות מקור הדין וגם בגמ' מצינו בסנהדרין וכו' ועיין ב"י סי' ל"ז סל"ח ומל"מ פ"א ממלוה.

עח) אמו ואשת חביו וכו'. סנהדרין (נ"ד ע"ח) תניא כותיב הרבה (ויקרא כ') חים פרט לקטן (שם) אשר ישכב את אשת חביו משמע בין אשת חביו שכות אמו ובין אשת חביו שלא אמו אלא אמו אשת חביו מנין ת"ל (שם) ערות חביו גלה, מופנה להקיש ולדון ממנה גז"ש מות יומתו בסקילה אחה אומר בסקילה אי אינו אלא בחחת מכל מיתות החמורות בתורה נאמר כאן דמיהן בם ונאמר בחוב וידעוני דמיהם בם מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה, עוד שמענו אזהרה מנין ת"ל (שם י"ח) ערות חביך לא תגלה ערות חביך זו אשת חביך אחה אומר אשת חביך אי אינו אלא ערות חביך ממש נאמר כאן ערות חביך לא תגלה ונאמר להלן (שם כ') ערות חביו גלה מה להלן בחיות הכתוב מדבר אף כאן בחיות הכתוב מדבר ומשמע בין אשת חביו שכיא אמו בין אשת חביו שאינה

לינה לשם חביו חייב סקילה לבעל לאוסת אביו שלינה לאמו לא נקראת לשם חביו כלל ומוהר נה לכתחילה ואפילו מדרבנן ועיין רמב"ם פ"ב מהל' כ"ג ועוש"ע ח"מ סי' ע"ו ס"ב: אמו לאוסת חביו וכו' לי נמי כיכא וכו' ויליבה ממזר מנלן. דחייב סקילה שמא לישורא עביד לבעל ליכא סקילה גביה דלא כחיב נעוש רק לשם חביו וזו לאו לשם חביו כיא: אמר רב שישא בריה דרב אידי וכו'. (שם) לאר קרא לאך כיא לשם שלינה לאמו שהיא לשם חביו, ופרש"י לאך כיא. נהוויהה כיא כל לדדין שוין נה בין שכיא לשם שלינה לשם חביו ומשמע דדרים לה מדכחיב כיא, ורבינו מפרש דרב שישא יליף לה מהקישא מדכחיב ערות ועריות לאך ולערות לאך לא תגלה לאך כיא ולהאי לאך כיא בחרא קרא יחירא הוא שהרי כבר כחב ערות לביך ועריות עמך לא תגלה, אלא ללמד לאך כיא לפילו לאו שהיא לשם חביו, ולאיתקש לאו שהיא לשם חביו לאמו שכיא לשם חביו מה לאו שכיא לשם חביו כלאו שהיא לשם חביו לבעל לאוסת אביו דלאו אמו היא, דאילו אמו אנוסת אביו מיחייב עלה כאמו נשואת אביו, ואילו אנוסת אביו דלאו אמו היא ואנוסת בנו, לא מיבעיא סקילה וכרת דלית בהו אלא שרי למינסבינהו לכתחילה. אלא אמו שאינה אשת אביו מנלן דמיחייב עלה, מכדי אמו לא כתיב בה קרא בהדיא, גבי אזהרה כתיבא אמו וכתיבא אשת אביו, גבי עונש לא כתיבא אלא אשת אביו ותו לא, משמע כל ששמה אשת אביו כדאמרינן. אשכחן אמו שיש לו לאביו אישות בה אמו אנוסת אביו דלית ליה לאביו אישות בגוה אי נמי היכא דאזל אביו על אחת מערירות וילידה מיניה ממזר מנלן דמיחייב ההוא בריה סקילה על אמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו, אמר רב שישא בריה דרב אידי (סנהדרין נד.) דגמרינן מאזהרה דכתיב (ויקרא י"ח ז') ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך היא, ערות אמך היינו אמו נשואת אביו, אמך היא קרא יתירא הוא דאפילו אמו שאינה אשת אביו, איתקש אמו שאינה אשת אביו לאמו שהיא אשת אביו מה אמו שהיא אשת אביו אית בה קטלא דכי נמי מתרו ביה מהא משום אשת אביו מיחייב, אמו שאינה אשת אביו נמי איתקש לאמו שהיא אשת אביו מה אמו שהיא אשת אביו הזהיר וענש אף אמו שאינה אשת אביו לאו אזהרה ותו לא הוא דאית בה אלא עונש נמי אית בה. עש) ומנלן דאנוסת אביו דלאו אמו היא

משנה הלכות

חמו חמו שלינה לשם חביו מנין ת"ל (שם י"ח) ערות אמך לא תגלה אין לי אלא בשזכרה שעשה בכתוב אמו שלינה לשם חביו כאמו שכיא לשם חביו עונש מנין ואחר כאן ערות אביך לא תגלה ואחר לכאן ערות חביו גלה מה בשזכרה עשה בכתוב אמו שלינה לשם חביו כאמו שכיא לשם חביו אף בעונש עשה בכתוב אמו שלינה לשם חביו כאמו שכיא לשם חביו, (שם) אמך אמך כיא משום אמו אחה מחייבו ואי אחה מחייבו משום לשם חב.

ופרש"י חגיא כותיב דרבא, בחו"כ דסחם ספרא ר' יהודה דערות אביך לרבי יהודה זו לשם אביך ואית ליה ג"ש למילף מיניה עונש לאמו שלינה לשם חביו ואייחר ליה אמך כיא לכאי דרשה.

עש) ומנלן דאנוסת אביו דלאו אמו כיא ואנוסת בנו שריין לכתחילה. אנוסת אביו כדאמרינן (יבמות ל"ז) והלכתא כרבנן חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד שמעון בחימני כרבנן ס"ל עיין בסמוך לעיל ואע"ג דפליגי ר"י ור"ע הלכה כשמעון בחימני וכו', ומ"ם רבינו כ"ם אנוסת בנו דשריא, בשזכה שם עושאין על בחוסה וכו' עושה אדם אנוסת בנו ומפותה בנו, ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותה אביו ובגמ' אמר רב גידל אמר רב מ"ע דר' יהודה דכחיב לה יקח איש את אחיו ולא יגלה כנף אביו כנף שרחה אביו לה יגלה וכו' ורבנן מאי כנף אביו כנף כרחוי לאביו לה יגלה, ואיפוק ליה משום דודתו לעבור עליה בשלשה ואיפוק ליה משום יבמה לשוק לעבור עליה בשלשה לאוין ואבע"ח לאחר מיתה, פי' שמא אביו דליכא לאו דיבמה לשוק, וכנף אביו כיינו כנף שרחוי לאביו בחייו ובלאו דדודתו.

ודע דלשון שריין לכתחילה לע"ק דכא דשריין לכתחילה כיינו לאחר מיתה אבל בחיי כמחנם אסורה מדרבנן וכבר כבאנו לעיל דכאי אמרו בגמ' שם עושאין על באוסה ועל כמפותה ופריך ורמינהו כעטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה ומשני מדרבנן, ופריך וכל כיכא דליכא אישורא מדרבנן אני עושאין לכתחילה ומשני כי אנן מחני' לאחר מיתה, ות"ק מש"ה רבינו שריין לכתחילה נמי לאחר מיתה מיירי וכא דכתב בסתמא לפי דבמחני' נמי כתב עושאין ומוקי לאחר מיתה סמך על ליעגא דמחני'. ועיין בסמוך שביאר זה רבינו.

ואנוסת בנו שריין לכתחילה, אנוסת אביו כדאמרינן פלוגתא דרבי יהודה ורבנן (יבמות צז.) דרבי יהודה סבר אנוסת אביו דלאו אמו כי מעטיה קרא מסקילה וכרת הוא דמעטה אבל לאו אית בה דפרט בה קרא (דברים כ"ג א') לא יגלה כנף אביו, ורבנן ההוא בשומרת יבם של אביו כתיב אבל אנוסת אביו שריא, והלכתא כרבנן, חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים, ועוד שמעון התימני (יבמות מט.) כרבנן סבירא ליה דמוקים ליה ללא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו, וכל שכן אנוסת בנו דשריא, דבהא אפילו רבי יהודה שרי דקתני רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו אבל באנוסת בנו ומפותת בנו לא פליג. מדאורייתא מנלן דלא מיחייב אלא על אשת אביו נשואת אביו ועל כלתו נשואת בנו, דכתיב אשת אביך וכתיב אשת בנך לאפוקי אנוסה דלית ליה אישות בגוה, דאמו אנוסת אביו אף על גב דהויא לה אמו, אי לאו דאשכחן לה קראי אחריני דאית בה עונש ואזהרה כי דאמרינן, אי לאו הכי, מאשת אביו לא הוה איפשר לחיוביה אע"ג דאמו היא, דאמו אנוסת אביו לאו אשת אביו היא. פ) בתו בת בתו ובת בת בנו בת אשתו בת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו מנלן דבשריפה, דתנן (סנהדרין קח.) ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת כהן ויש בכלל אשה ובתה בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו בת בנה ובת בתה חמותו ואם חמיו. מדאורייתא מנלן, מכדי לא כתיב גבי שריפה אלא חמותו ותו לא, דכתיב (ויקרא כ' י"ד) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתהן וגבי אזהרה לא כתיבא אלא בת אשתו בת בנה ובת בתה דכתיב (שם י"ח י"ז) ערות אשה ובתה לא תגלה אשה ובתה את בת בנה ואת בת בתה, משמע דאית לה מיניה דידיה דהויא להו בתו ובת בתו ובת בנו, ומשמע דאית לה לאיתתיה מגברא אחרינא דהויא להו בת אשתו בת בתה ובת בנה, וקיימא לן בעלמא דלא ענש אלא אם כן הזהיר והכא גבי אזהרה חמותו ואם חמותו ואם חמיו לא כתיבן, וגבי עונש כתיבא חמותו ותו לא אבל אם חמותו ואם חמיו ובתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לא כתיבן, מנלן דאית בהו כולהו עונש ואזהרה, דתנו רבנן איש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה, בתה ובת בתה ובת בנה מנין נאמר כאן גבי שריפה זמה היא ונאמר להלן גבי אזהרה (שם) שארה הנה זמה היא מה זמה דכתיב גבי אזהרה בתה ובת בתה ובת בנה אף זמה דכתיבא גבי שריפה איכא נמי בתה ובת בתה ובת בנה. כזכיר ופנם לף לאו שאינה לשם אביו לאו לזכרה ואו לא כוח דאית בה אלא עונש נמי אית בה. ועיין כנב"ח: **אנוסת** אביו כדאמרינן פלוגתא. בגמ' ל"ז ע"א נושא לדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו ובגמ' מפרש טעמא דר' יהודה מקרא דלא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו דאחר דכתיב לא יקח איש את אשת אביו לא יגלה כנף אביו למה אלא כנף שראה אביו לא יגלה וכוח אנוסת או מפותת אביו, ורבנן מוקי לה כדרב עוקבא אמר שמואל בשומרת יבם של אביו כבחור מדבר וכנף אביו כנף כרחוי לאביו לא יגלה שכוח יבמה לו: **והלכתא** כרבנן. וכ"כ כל הפוסקים ועיין טוש"ע א"ע סי' ע"ו: **ואלו** הן הנשרפין. (סנהדרין ע"כ ע"א) ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת בנה לא כתיבן, מנלן דאית בהו כולהו עונש ואזהרה, דתנו רבנן איש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה, בתה ובת בתה ובת בנה מנין נאמר כאן גבי שריפה זמה היא ונאמר להלן גבי אזהרה (שם) שארה הנה זמה היא מה זמה דכתיב גבי אזהרה בתה ובת בתה ובת בנה אף זמה דכתיבא גבי שריפה איכא נמי בתה ובת בתה ובת בנה. כייגו חמותו דשריפה כחיגה נה דכתיב (ויקרא כ') ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא בחש ישרפו אותו ואתהן.

משנה הלכות

פ) **בתו** בת בתו וכו' מנלן דבשריפה. דתנן, (סנהדרין ע"כ) ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת כהן שזינתה, ורבינו כשמיע שזינתה וכוח פשוט דעלה קאי, ואולי שלא גרס לה, וכן נראה מרש"י שם שפי' ובת כהן. כלומר וכן בת כהן שזינתה היא בשרפה אבל בועלה לאו בשרפה ומדקאמר כלומר ובת כהן שזינתה משמע דלא כי' כחוב כן במשנה, ויש בגלל וכו' כלומר אשה ובתה כחיבי בהדיא, כדמפרש בגמ' דהאי אשה ובתה כייגו חמותו דשריפה כחיגה נה כדכתיב (ויקרא כ') ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא בחש ישרפו אותו ואתהן.

דת"ד איש אשר יקח את אשה ואת אמה וכו'. בגמ' שם יש בגלל אשה ובתה וכו' מנא כני מילי דת"ר (ויקרא כ"ד) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה בת אשה ובת בתה ובת בנה מנין ואמר כאן זמה ואמר להלן אשה ובתה כחיבי בהדיא, כדמפרש בגמ' דהאי אשה ובתה כייגו חמותו דשריפה כחיגה נה כדכתיב בת בתו ובת בת בנו בת אשתו בת בתה ובת בנה חמותו ואם חמיו מנלן דבשריפה, דתנן (סנהדרין קח.) ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת כהן ויש בכלל אשה ובתה בתו ובת בנו ובת אשתו בת בנה ובת בתה חמותו ואם חמיו. מדאורייתא מנלן, מכדי לא כתיב גבי שריפה אלא חמותו ותו לא, דכתיב (ויקרא כ' י"ד) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתהן וגבי אזהרה לא כתיבא אלא בת אשתו בת בנה ובת בתה דכתיב (שם י"ח י"ז) ערות אשה ובתה לא תגלה אשה ובתה את בת בנה ואת בת בתה, משמע דאית לה מיניה דידיה דהויא להו בתו ובת בתו ובת בנו, ומשמע דאית לה לאיתתיה מגברא אחרינא דהויא להו בת אשתו בת בתה ובת בנה, וקיימא לן בעלמא דלא ענש אלא אם כן הזהיר והכא גבי אזהרה חמותו ואם חמותו ואם חמיו לא כתיבן, וגבי עונש כתיבא חמותו ותו לא אבל אם חמותו ואם חמיו ובתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לא כתיבן, מנלן דאית בהו כולהו עונש ואזהרה, דתנו רבנן איש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה, בתה ובת בתה ובת בנה מנין נאמר כאן גבי שריפה זמה היא ונאמר להלן גבי אזהרה (שם) שארה הנה זמה היא מה זמה דכתיב גבי אזהרה בתה ובת בתה ובת בנה אף זמה דכתיבא גבי שריפה איכא נמי בתה ובת בתה ובת בנה. כייגו חמותו דשריפה כחיגה נה דכתיב (ויקרא כ') ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא בחש ישרפו אותו ואתהן.

אשכחן בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לאזהרה, חמותו ובתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לשריפה, חמותו כתיבא בהדיא, והנך אחרנייתא גמרן מאזהרה דזמה זמה. חמותו לאזהרה ואם חמותו ואם חמיו בין לאזהרה בין לשריפה מנלן, דקתני פא) מנין לעשות למטה כלמעלה, נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למטה כלמעלה ומה כאן למטה כלמעלה אף להלן למטה כלמעלה, מנין לעשות למטה כלמעלה דקתני לא מטה ממש ומעלה ממש אלא למטה באסור דהוא למעלה ממש כי דתריץ רב אשי, ומאי נינהו אם חמותו ואם חמיו כחמותו, ומאי למטה, למטה באיסור, דאידחק ליה איסורייהו והכי קאמר מנין לעשות אם חמותו ואם חמיו דמדחק איסורייהו כחמותו דמקרב איסורה, נאמר כאן בשריפה זמה ונאמר להלן באזהרה זמה מה להלן למטה באסור כלמעלה באיסור בת בנה ובת בתה דמדחק איסורייהו שוינהו קרא כבתה דמקרב איסורה, אף גבי שריפה דכתיב חמותו לאו חמותו ותו לא אלא אם חמותו ואם חמיו אינהו נמי בשריפה כחמותו, ומה כאן בשריפה מטה ממש כמעלה ממש דדי תתאי כדדי עילאי בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה כחמותו ואם חמותו ואם חמיו דגמרינן מאזהרה אף להלן באזהרה גמרינן בשריפה למיהוי למעלה כלמטה חמותו ואם חמותו ואם חמיו דלא כתיב בהו אזהרה כדדי תתאי בתה ובת בתה ובת בנה דכתיב בהו אזהרה בהדיא. וכי קאמרינן דלא שנא בתו ובת בנו ולא שנא בת אשתו ובת בנה ובת בתה כי הדדי נינהו דמשמע קרא בת דאית לה לאשתו מיניה או מגברא אחרינא, הני מילי לענין נשואין היכא דנסיב אשה מנסב, אבל לענין אונסין היכא דאנס אשה כל זרעא דהוי ליה לדידיה מינה זרעיה הוא ומיחייב עליה, אבל בתה ובת בתה ובת בנה מגברא אחרינא ואמה

ויש בכלל, כלומר מינייכו ילפינן כולכו כך בגז"ש: דקתני מנין לעשות למטה כלמעלה ולחמר כאן זמה וכו'. עיין מכרס"ח סנהדרין ע"כ בח"ד מה כאן למטה כו' רב חסי כאביי וכל"ל בגירסת לעיל בגרייתא בסיפא ומה כאן למטה כלמעלה אף להלן למעלה כלמטה ולא כמו בספרים ישנים דגרס בסיפא ומה כאן למעלה כלמטה וכו' ע"ש. וכוה בגירסת רבינו וע"ש בפרש"י: לענין נישואין כיצד דנסיב. פי' נשא אשה בחופה וקידושין וכוליד ממנה בנים ובנות לו שיו לה בנים מאיש אחר שילדה לו קודם שנשאה זה, ומת דאפילו אנס הוא אשה וילדה לו ולה בנים אחרים שמותרת לו ואח"כ נשא אשה זו בחו"ק ונאסרו עליו בנים שלה: אבל לענין אונסין כיצד דאנס. דכיון דבמילתא זרעיה הוא וכו"ל קורבת מלד עלמו ולא מלד נישואין וכמו דיליף לגבי' ממזר הבא על אמו חייב וכן על כל קרובים שאם מרוב עליו ככ"ג כרי כס קרוביו מלידה ולא כוב בגר שנתגייר דכקטן שנולד דמי דהאם ילא מכלל עכו"ם וכוחיל ונשחנה נשחנה משא"כ כאן קרוביו כס מלידה וכעין זה כתב האה"ד לחלק בין לחיו מלידה שכוח בר יבום אף שאינו לחיו בעלות משומד ובין לחיו בעלות שאפי' גר מקרי לחיו בעלות ואינו בן יבום ליבום חלוי בקורבת מלידה וכן לגבי טומטום:

משנת הלכות

פא) **מנין** לעשות למטה כלמעלה. בגמ' שם ע"ב אמר מר מנין לעשות למטה כלמעלה מאי למטה כלמעלה תילימא בת בנה ובת בתה בנה בכדי קחזיין אלא אם חמיו ואם חמותו כחמותו אי למטה כלמעלה למעלה כלמטה הוחי חני למעלה כלמטה וכו' אמר אביי הכי קאמר מנין לעשות שנשא דורות למעלה כשנשא דורות למטה ונאמר למטה זמה ונאמר למעלה זמה מה למטה ג' דורות אף למעלה ג' דורות ומה בעונש עשה למטה כלמעלה אף בחזרה ומי עשה למעלה כלמטה, רב חסי אמר לעולם כדקאמרת אלא מיצטריך לאפוקי ולמאני מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למעלה כלמטה אלא אף כאן למטה כלמעלה ומאי למטה דקאמר למטה באיסור כלומר דכל שבאיסור קל קרי למטה והאמור קרי למעלה והכי קאמר מנין לעשות אם חמיו ואם חמותו שכן רחוקות ואסורין למטה כחמותו שהיא קרובה ואיסורה עליון ואמור נאמר כאן זמה וגו'.

וכתב רש"י דרב חסי לא קשיא ליה הא דקשיא לן לעיל משום שהיו לו כאביי זמה דידהו כאביי דאמר כאן זמה לאו עלייהו קאי אלא אכי נקט למילתיה נאמר כאן בחמותו זמה ונאמר להלן בבת אשתו זמה מה להלן למטה באיסור כלמעלה באיסור חייב הכתוב על בת בתה ובת בנה כבתה אף כאן עשה אם חמיו ואם חמותו כחמותו ואיירו למטה באיסור כלמעלה באיסור. וסיפא דהדר מה כאן למטה כלמעלה אף להלן למעלה כלמטה רב חסי כאביי מפרש לה למילף לחזרה בחמותו ואם חמותו ואם חמיו והכי קאמר ומה כאן בעונש מרבינן בגז"ש שאר של מטה כימנה כשאר של מעלה כימנה לשריפה אף בחזרה בחמורה בשאר של מטה

ואם אמה ואם אביה כיון דלית ליה אישות בגוה נוכריתא בעלמא היא ומותר בקרובותיה מדאורייתא, ומדרבנן אמור רבנן כמה דאיתה בחיי אסור בקרובותיה, אבל ודאי לאחר מיתת אנוסתו שרי בקרובותיה לכתחילה, **פב)** מנלן, (יבמות צז.) דכי כתיב (ויקרא י"ח י"ז) ערות אשה ובתה בנשואין הוא דכתיב כתב קרא אחרינא (שם י') ערות בת בנך או בת בתך וגו' ורמינן קראי אהדדי, כתיב ערות בת בנך וגו' דוקא זרעך דידך הוא דלא תגלה אבל אית לה לאיתתיה זרעא מגברא אחרינא לא אסיר עילויה וכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה דאפילו מגברא אחרינא, ומפרש רבא כי כתיב אשה ובתה בנשואין וכי כתיב ערות בת בנך באונסין, וקא מזהר ליה רחמנא לדידיה, וכל זרעא דאית ליה מן כל היכא דאית ליה בין מאנוסה ובין מחייבי כריתות דלית ליה אישות בגוייהו זרעיה הוא ומחייב עליה, אבל זרעא דאנוסה מגברא אחרינא לא אסיר ליה. (סנהדרין עו.) אשכחן בת בנו ובת בתו מאנוסתו בתו גופה מנלן, אמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבידימי גמרינן אנוסה מנשואה בגזירה שוה כתיב הכא גבי אנוסה (ויקרא י"ח י') כי ערותך הנה וכתיב גבי נשואה (שם י"ז) שארה הנה מה הנה דכתיב גבי נשואה בשריפה דגמרינן זמה זמה כדאמרן אף הנה דכתיב גבי בת בנו ובת בתו מאנוסתו בשריפה, ומה התם לאו בת בנו ובת בתו ותו לא אלא בתו נמי כתיבא בהדייהו אף הכא נמי דכתיב ערות בת בנך או בת בתך בתו נמי בהדייהו, כל דאיכא בבתו מנשואתו איכא בבתו מאנוסתו ומה בתו מנשואתו אית בה עונש ואית בה אזהרה אף בתו מאנוסתו כוותה דגמרה לה מינה בהנה הנה, והיינו דקתני (סנהדרין עה:) מנין לעשות זכר כנקבה, ואמרינן מאי זכר כנקבה, שאר הבא ממנו כשאר הבא ממנה, בתו ובת בתו ובת בנו מכל היכא דאית ליה כבת אשתו ובת בנה ובת בתה. ומנלן דכמה דאיתה לאנוסתו בחיי אסיר בקרובותיה מדרבנן אבל לאחר מיתתה שרי ואפילו מדרבנן, דתנן (יבמות צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה ותניא בברייתא אנס אשה מותר לישא בתה, ורמינן עלה הנטען מן האשה אסור באמה ובתה ובאחותה, ומשנינן כי בקרובותיה מדאורייתא. כיון דליכא קורבת מליחה ולא מלד קידושין שכרי לא קידשה: **ומדרבנן** לאמור רבנן. משום גזירה שמא לאחר שיצא לא נתה יזנה עם הראשונה וכוה חונס ומפתה על הנשואה: **ודאי** לאחר מיתת אנוסתו. בגמ' פריך וכל היכא דליכא לאיסורא מדרבנן תני נשואין לכתחילה בתמיה, ומשני כי תני מתניתין לאחר מיתה, פי' שמתה האנוסה או המפותה דתו ליכא למגזר מידי ומותר לכתחילה וז"ש רבינו ודלאי וכו' שרי לכתחילה: **ומפרש** רבא. שם רבא אמר אנס אשה בתו מותר לישא בתה מכלל כתיב ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה אלא בת בנו ובת בתו מאנוסתו בשריפה, ומה התם לאו בת בנו ובת בתו ותו לא אלא בתו נמי כתיבא בהדייהו אף הכא נמי דכתיב ערות בת בנך או בת בתך בתו נמי בהדייהו, כל דאיכא בבתו מנשואתו איכא בבתו מאנוסתו ומה בתו מנשואתו אית בה עונש ואית בה אזהרה אף בתו מאנוסתו כוותה דגמרה לה מינה בהנה הנה, והיינו דקתני (סנהדרין עה:) מנין לעשות זכר כנקבה, ואמרינן מאי זכר כנקבה, שאר הבא ממנו כשאר הבא ממנה, בתו ובת בתו ובת בנו מכל היכא דאית ליה כבת אשתו ובת בנה ובת בתה. ומנלן דכמה דאיתה לאנוסתו בחיי אסיר בקרובותיה מדרבנן אבל לאחר מיתתה שרי ואפילו מדרבנן, דתנן (יבמות צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה ותניא בברייתא אנס אשה מותר לישא בתה, ורמינן עלה הנטען מן האשה אסור באמה ובתה ובאחותה, ומשנינן כי כגה לחיות זמה זמה, כלומר נאמר בתנוסה כי ערותך הנה וכתיב בנשואה שארה הנה מה להלן בתה בתו אף כאן בתו בתו כבת בתה ומאחר שנתרבית לכיות כבת בתו לחיות לשריפה בגז"ש דזמה זמה: **ומנלן** דכמה דאיתה לאנוסתו. כבר פי' לעיל

משנה הלכות

מלשון חמותו וחם חמותו כשאר של מעה בחזכרה. וע"ש כל הסוגיה.

פב) מנלן דכי כתיב ערות בשה ובתה וכו'. יבמות (ל"ז ע"ח) תניגא להא דת"ר חנם בשה מותר ליטא בתה נטא בשה בשה אסור בתה ובתה בשה ורמינהו הנעטן מן הבשה בשור בתמה ובבתה ובאחותה ומשני מדרבנן. מנה"מ דת"ר בכולן נאמר שביבה וכאן נאמר קיחה לומר לך דרך ליקוחין בשרה תורה ח"ל ר"פ לאחיי חלה מעתה וכו' רבא אמר חנם בשה מותר ליטא בתה מכלל כתיב ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה אלא בת בנו ובת בתו מאנוסתו בשריפה, ומה התם לאו בת בנו ובת בתו ותו לא אלא בתו נמי כתיבא בהדייהו אף הכא נמי דכתיב ערות בת בנך או בת בתך בתו נמי בהדייהו, כל דאיכא בבתו מנשואתו איכא בבתו מאנוסתו ומה בתו מנשואתו אית בה עונש ואית בה אזהרה אף בתו מאנוסתו כוותה דגמרה לה מינה בהנה הנה, והיינו דקתני (סנהדרין עה:) מנין לעשות זכר כנקבה, ואמרינן מאי זכר כנקבה, שאר הבא ממנו כשאר הבא ממנה, בתו ובת בתו ובת בנו מכל היכא דאית ליה כבת אשתו ובת בנה ובת בתה. ומנלן דכמה דאיתה לאנוסתו בחיי אסיר בקרובותיה מדרבנן אבל לאחר מיתתה שרי ואפילו מדרבנן, דתנן (יבמות צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה ותניא בברייתא אנס אשה מותר לישא בתה, ורמינן עלה הנטען מן האשה אסור באמה ובתה ובאחותה, ומשנינן כי בקרובותיה מדאורייתא. כיון דליכא קורבת מליחה ולא מלד קידושין שכרי לא קידשה: **ומדרבנן** לאמור רבנן. משום גזירה שמא לאחר שיצא לא נתה יזנה עם הראשונה וכוה חונס ומפתה על הנשואה: **ודאי** לאחר מיתת אנוסתו. בגמ' פריך וכל היכא דליכא לאיסורא מדרבנן תני נשואין לכתחילה בתמיה, ומשני כי תני מתניתין לאחר מיתה, פי' שמתה האנוסה או המפותה דתו ליכא למגזר מידי ומותר לכתחילה וז"ש רבינו ודלאי וכו' שרי לכתחילה: **ומפרש** רבא. שם רבא אמר אנס אשה בתו מותר לישא בתה מכלל כתיב ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה אלא בת בנו ובת בתו מאנוסתו בשריפה, ומה התם לאו בת בנו ובת בתו ותו לא אלא בתו נמי כתיבא בהדייהו אף הכא נמי דכתיב ערות בת בנך או בת בתך בתו נמי בהדייהו, כל דאיכא בבתו מנשואתו איכא בבתו מאנוסתו ומה בתו מנשואתו אית בה עונש ואית בה אזהרה אף בתו מאנוסתו כוותה דגמרה לה מינה בהנה הנה, והיינו דקתני (סנהדרין עה:) מנין לעשות זכר כנקבה, ואמרינן מאי זכר כנקבה, שאר הבא ממנו כשאר הבא ממנה, בתו ובת בתו ובת בנו מכל היכא דאית ליה כבת אשתו ובת בנה ובת בתה. ומנלן דכמה דאיתה לאנוסתו בחיי אסיר בקרובותיה מדרבנן אבל לאחר מיתתה שרי ואפילו מדרבנן, דתנן (יבמות צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה ותניא בברייתא אנס אשה מותר לישא בתה, ורמינן עלה הנטען מן האשה אסור באמה ובתה ובאחותה, ומשנינן כי

נסמוך: **היכא** דלגס בריצת. דלז לכתי ליכא לימור קורבה מיצוחין ורק מלידה ולכן כהנים שנולדו כם נכריות חליו, לבל לם נשא קודם לו לפילו לגס לשה ונולד לו בן לו בת ומזר ונשא לשה שלגס, נאסר בכל הקרובים: **דכיון** דחציד מינה. ולף דמלגס למה נחשוד שהרי כיה לף תחרלה לו ובשלמת במפחה י"ל שתחרלה לו ורבינו בלמת סיים והוה ליה מפחה על הנשואה ול"ל דכיון דכבר כה עליה לפי' בלוגם גזרו שמת תפחה לו: **ולענין** לימסורי לימחיה. בגמ' ל"ר יהודה לף נחלקו בית שמאי וב"ה בבא על חמותו שפסל וכו', ובהגהות הגרש"ע ניין על לף נחלקו בגמ' לימה בבא על לחות לשתו שלא פסל וכו' לף נחלקו ללא בבא על חמותו לבל בגמ' דילן הגי' כרבינו ול"ע: **אותהן** וכו' לר' ישמעלל כי דלית ליה. סנהדרין (ע"ו ע"ב) ת"ר לוחו ולחתן לוחו ולח לחת מהן דברי ר' ישמעלל ר' עקיבה לומר קתני אסור מחיים דידה ומדרבנן אבל מדאורייתא שרי בקרובותיה כדאמרן, וכי קתני נושאין לכתחילה ואפילו מדרבנן לאחר מיתה. וכי קא אמרינן דשני בין נישואין לאונסין, היכא דאנס ברישא, דאמרינן כיון דלית ליה אישות בגוה כמאן דליתה דמי ומותר בבת בתה, אבל נסיב איתתא ובתר דנסיב אנס חדא מקרובות אשתו מיחייב עלה, דתנן האונס והמפתה על הנשואה חייב, דכיון דנסיב ליה איתתא איתסר ליה בקרובותיה איסור כרת ואי אזיל על חדא מינייהו מיחייב, ומשום הכי אמור רבנן הנטען מן האשה אסור באמה בבתה באחותה כמה דאיתה לדידה בחיי, דכיון דחשיד מינה דילמא הדר אזיל עילוה בתר דנסיב אחת מקרובותיה והוה ליה מפתה על הנשואה. **פג) ולענין** איתסורי איתתיה עילוי היכא דעבד איסורא מחדא מקרובות אשתו כי האי גוונא דקאמרינן, אף על גב דקאי עלה בכרת איתתיה לא מיתסרא עליה, דתניא (שם צה.) א"ד יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל, א"ר יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שלא פסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל. א"ר זריקא א"ר אמי א"ר שמעון בן לקיש מאי טעמא דרבי יהודה, דכתיב (ויקרא כ' י"ד) באש ישרפו אותו ואתהן בשלמא חמותו בשריפה אשתו למה לי בשריפה, אם אינו ענין לשריפה תניהו ענין לאיסורא דאסר לה עליה מיסר, ורבי יוסי, אתהן כי דבעינן מימר לקמן לרבי ישמעאל כי דאית ליה ולרבי עקיבא כי דאית ליה. ואמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה. ההוא דעבד איסורא מן חמתיה נגדיה רב יהודה א"ל אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסרתה עלך איסורא דלעולם. אחותו ואחות אביו ואחות אמו ואחות אשתו אשת אחיו ואשת אחי אביו בכרת לחודה. אחותו כתיב בה כרת לחודה, אידך כולהו בהדי עריות כדאמרינן. והיכא דאזל על לוחו ולח לחת מהן מדברי ר' ישמעאל ר' עקיבה לומר לוחו ולחתן לוחו ולח לחת מהן שהיהן מלי ניגייהו לומר לבני משמעות דורשים ר"י סבר לוחו ולחתן לוחו ולח לחת מהן שהן בלשון יוני קורין לחת היגה ולח חמותו מדרשה לחיה, ר"ע סבר לוחו ולחתן לוחו ולח לחתן ולח חמותו הכא כתיבא רבה לומר חמותו

משנה הלכות

זרעיה הוא ומיחייב עליה לבל נחה ובת נחה ובת בנה מגזרת לחרינה ולחה ולח לחה ולח לביה וכו' ומותר בקרובתיה מדאורייתא ומדרבנן לומר רבנן כמה דליתה בחייה לסור בקרובתיה לבל ודלי לאחר מיתה מותר בקרובתיה לכתחילה והכה חשב כל הקרובות, וכ"כ הרמב"ם פ"ב מהל' י"ב והכת ב"ה סם וכ"כ בעל הלכות גדולות, והחינוך מצוה רל"ה. לבל הריטב"א והנמק"י וריו"ו נב"ג הובא במהירי וכן נראה דעתו ועיין מל"מ פ"ב מה"ב דרך בהני שחשבו ולא בכל קרובות. ועיין ב"ע ל"ע סי' ע"ו סי"ג.

ודע דהמל"מ בתריך הרבה שם כיכה דהוא לף כוי חלף שונג וכיל שוגגת לו שניהם שנייהם בחזקת כשרים הם לי לסרו גם בכה"ג ע"ש.

פג) ולענין לימסורי לימחיה עילוי היכא דעבד לימסורה וכו' לף ליחסרה עליה. דחניל (יבמות ל"ה ע"ל) ומנין דלף לסירה (פי' הבא על לחות לשתו בחייה לשתו מנין דלף נאסרה לו) דחניל (במדבר ה') לותה לותה שהיהה שכיבתה לוסרתה ולין שכיבת לחותה לוסרתה שיכול והלף דין הוא ומה במקום שבת על ליסור קל נאסר הלוסר מקום שבת על ליסור חמור לינו דין שנאסר הלוסר (ליסור קל מוקים לה בלשת לים ולחתי קרי לה ליסור קל שלין הלוסרה לוסרה הל ימי חייו שהרי היתר יש בגט, נאסר הלוסר נאסר בה בעלה הלוסרה ללחרים), מקום שבת על ליסור חמור (הגון לחות לשתו שלשתו לוסרת לחותה הל ימיה) לינו דין שנאסר הלוסר (שלאסר לשתו הלוסרת לת לחותה לכך נאמר לותה). ת"ר יהודה לף נחלקו ב"ש וב"ה בבא

חדא מחייבי כריתות לקי מדאורייתא כר' עקיבא דאמר חייבי כריתות בני מלקות נינהו, אבל חייבי מיתות בית דין לא, דלאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו, אע"ג דפלוג עליה, סתמא פד) מתניתין כרבי עקיבא (מכות יג.) ואלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה וכו'. ומאן תנא דפליג עליה דרבי עקיבא, ר' ישמעאל היא, דתניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין (שם יג:) ישנן בכלל מלקות ארבעים דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה בית דין של מעלה מוחלין להן חייבי מיתות בית דין אינן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה אין בית דין של מטה מוחלין להן, פה) ר' יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדונה בכרת ולא במלקות. (שם לאחר מיתה ליכא דייניכו ר"י סבר חמותו לאחר מיתה בעריפה ור"ע סבר ליסורא בעלמא ולר"י לאחר מיתה בעריפה כמחייים, דה"ק קרא לפי' אין מחקיימת אלא לאחת מהן תשרף דהא ודאי לאשתו לא קאמר קרא דתשרף, ור"ע סבר אם לאשתו קיימת תשרף חמותו ואם לאו אין כאן עונש בעריפה אלא ליסור אחרוי שוכב עם חותנתו: חייבי כריתות. בעדים והחרלה לוקין חותן מה"ת ואין כאן משום חייבי אחי דשעיות שאחה עונשו מלקות עם הכרת, ולמה אין אחי דשעיות שאם עשו תשובה ב"ד שלמעלה מוחלין להן וכל הגלקין מחודין: חייבי מיתת ב"ד. אין בכלל מלקות ארבעים ים כאן אחי פורעניות מלקות ומיתה ומשילקה סופו ליהרג שאפי' יעשה תשובה אין ב"ד שלמעלה מוחלין לו אח במיתה: דפלוג עליה. ר' ישמעאל כמ"ש רבינו בסמוך:

משנה הלכות

על חמותו שפוסל את אשתו על מה נחלקו בנה על אחות אשתו שב"ש אומרים פוסל וב"ה אומרים לא פוסל, מ"ר יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה בנה על אחות אשתו שלא פוסל את אשתו על מה נחלקו בנה על חמותו שב"ש אומרים פוסל וב"ה אומרים לא פוסל (ובדברי רבינו כאן נראה טעות הדפוס מה שכתב בר' יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה בנה על חמותו ול"ל בנה על אחות אשתו) ורבינו גרס מ"ר זריקא אמר רב אחי אמר ר"ל ובגמ' הגירסא אמר רב אחי אמר ר"ל ולא גרס ר"ז מ"ר יהודה אמר שמואל אין הלכה כר' יהודה בגמ' שם ומיהו אף דלא אסרה מ"מ מלקין אותו וכדמסיק התם דעבד איסורא וכו' נגדיה רב יהודה ועיין מהירי.

פד) מתני' כר"ע. (מכות י"ג ע"ח) ואלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה ופרש"י אלו לאו דוקא דאנא ושייר לוקין עובדא אלא אגב חייבי כריתות לאשמעינן דיש מלקות בחייבי כריתות ואגב אלמנה וגרושה לאשמעינן אלמנה וגרושה חייב עליה משום שאי שמות וכו' ואגב עבד ומעבר ראשון שאף נעלה תרומתו דאף מפרש לאו דידהו בהדיא וכן הקדש שאף נפדה וחייבי דאגב הקדש אגב מעבר שני בהדיא דאחרוייהו מלקות דידהו משום מחוסרי פדייה וכן ברובן יש דבר אחד. ועיין תוס' שם ד"ה ואלו ואין צריך למאי דהכא ובקונטרס דאק למאי דהכא.

ובגמ' חייבי כריתות קאמר חייבי מיתות ב"ד לא קאמר מתני' מני ר"ע הוא דאמר אחד חייבי כריתות

ורבנן. ר' ישמעאל ור"ע, לחלק, לפי שכלל כל העריות בכרת אחת כייתי לומר לפ שעתן כולם כהעלם אחד חייבו חייב אחת לכך יצאה כרת בחתותו לחלק דכוי דבר שכיה בכלל וילא מן הכלל ללמד על עלמו שמחייב עליה לעלמה אם עשאם עם חברותיה ולא ללמד על עלמו יצא אחת ללמד על הכלל כולו

יד.) ורבנן כרת באחותו למה לי, לחלק כדרבי יוחנן דא"ר יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, ורבי יצחק כי דקא מפרש טעמיה דקאמר להכי איצטריך למיפרט כרת באחותו, ורבי ישמעאל ורבי עקיבא סברי לה כרבי יוחנן דאמר להכי פרט רחמנא כרת באחותו לאגמרי לשאר חייבי כריתות שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב קרבן [על כל אחד ואחד] כי דאשכחן באחותו דשייכא בכרת בהדי ערות ופרט בה כרת לחודה, ופליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא בקראי אחריני כדמפרש טעמייהו באלו הן דלוקין. ונדה אע"ג דכתיב בה כרת, לענין ממזר לא הוי ולד מינה ממזר, דתניא פו) (יבמות מט:) הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר.

ילא מה לאחותו מיוחדת שכיה ערוה ומייבין עליה בפני עלמה אף כל שכיה ערוה חייבין עליה בפני עלמה: ור' יצחק. בגמ' ר' יצחק לאחק לחלק מ"ל נפקא ליה (ויקרא י"ח) מואל אשה בנדה טומאתה לחייב על כל אשה ואשה ורבנן נמי חיפוק ליה מבא אין ככי נמי ואלא כרת לאחותו למה לי לחייבו על לאחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו פשיטא אלא לחייבו על אחותו שכיה אחות אביו שכיה אחות אמו וכיכי משכחת לה ברשיעא בר רשיעא ע"ב, ודע דבסמוך כתב רבינו לחייבו שתים על אחותו וכאבו המפרשים דאין לו מובן ונראה דצייך ככא וכבר ליין על זה בבגב"א ע"ב: **תודה** אע"ג דכתיב בה כרת. יבמות מ"ט וקידושין ס"ח ע"א. אמר אביי ככל מודים בנדה על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר נדה דאה תפסי בה קידושין שנאמר

משנה הלכות

רשעיות ודקאמרת חייבי כריתות נמי שתי רשעיות כן דאכתי טונש כרת אליו אה פסיקא מילתא לכרת כותיל ואלוי בתשובה, ופסק רבינו כר"ע משום דסתם לן תנא כותיה.

והרמב"ם פי"ט מה' סנהדרין ה"ח כתב כל אה תעשה שיש בו כרת ואין בו מיתה ב"ד שלוקין עליהן אחד ועשרים ואלו הן הבא על אחותו וכו' ובכ"מ כולן נמנו במשנה ואלו הן הלוקין ועיין לח"מ שם. ובפ"א מהל' א"ב ה"ז כתב שאר העריות כולן בכרת בלבד ואין בהם מיתה ב"ד לפיכך אם היו שם עדים והתראה ב"ד מלקין אותן שכל חייבי כריתות לוקין.

ודע דהטוב"י ח"ח סי' ל"ה הקשה על רבינו הגדול ברוקה שכתב תשובת המשקל על כל מצירה וכתב גם לרולה במזיד תשובת המשקל שמהני וחלק עליו דאין דיד ב"ד שלעטה למחול ורבינו בשו"ת בית שערים כתב דאולי אם ידעינו שבאמת עשה תשובה מהני אלא כי ה' ירחה ללבב, ולכאורה מבואר כאן בגמ' לר"ע דקיי"ל כותיה בטעם דחייבי מיתות ב"ד אין לוקין משום דאם עשה תשובה אין ב"ד שלעטה מוחלין להן הרי מבואר דאפילו עשו תשובה לא מהני ובמקום אחר כתבתי בס"ד בזה עיין משנ"ה ח"ז סי' רנ"ט, ועוד בכמה מקומות, ומה שנראה דבאמת ר"ע נמי מודה שתשובה מהני אפילו לרולה וכמ"ש אין לך דבר שעומד בפני התשובה והרי נבוזרדן שכלך ונתגייר ומשה בן חזקיהו שכתיב בו וגם דם הרבה שפך ונתקבלה תשובתו וכיולא בהם הרבה ומה שאמרו שאין ב"ד של מעה מוחלין להן אחרבה הרי דב"ד שלמעלה מוחלין לו אפילו בזה אלא שלב"ד שלמעה אין כח למחול ולשנות מדיני התורה אבל המסבב כל הסיבות עושה שלא יהרג לדיק ונקי ואולי כה"ג ירחו כולם שחייב ואלא זכתי לו שלא יבאו העדים לב"ד או שימותו העדים או חיזה סיבה שיגלו כיון שעשה תשובה ודחית.

וכבר כתב הרמב"ן פ' שופטים כי מן השמים לא יניחו ב"ד לשפוך דם נקי ואם על יחיד אמרה תורה השתא בהמתן של לדיקים אין הקב"ה מניח תקלה על ידן לדיקים עלמן לא כ"ש ק"ו של הב"ד, ובגמ' מכות (סוף פ"ק) אמרו ר"ע ור"ט אלמלא היינו בב"ד לא היה נהרג אדם מעולם ואי"כ כ"ש שהה"ג מן השמים יעכבו הב"ד שלא יהרגו.

ובמקום אחר כתבתי דמה"ט אמרה תורה ושפטו העדה ודרשו וחקירו כעדה ביאור הדברים דע"כ צריך להיות בב"ד מלילין וכוח מדיני התורה וכב"ד ולכן אם אין בב"ד אחד שילמד עליו זכות ילא זכתי והדברים ל"ב ולפי הנ"ל יש לומר דכל שאין בב"ד אחד שיכול ללמד זכות חסרון כוח בב"ד שבתורה אמרה בע"כ צריך להיות אחד שלמד זכות וכיון דליכא מלמד זכות יש כאן חיזה חסרון והו"ל כב"ד שאינם בקיאין והדין בעל אלא שמ"מ אין בידם למחול ממש וכבן. ועיין מוד מכות דף ז' מפני זכותה של ארץ ישראל ומכות דף י"ג ע"ב ובתוס' שם ור"ע.

פו) **חבל** מודים. ואפילו שמעון התימני, ועיין תוס' ותוס' אד מקמתי. בנה על הנדה, אע"ג

פז (שם כב:) **לחייבו** שתים על אחותו מאנוסת אביו הוא דאתא. אחותו דקתני דמיחייב עלה כרת כל ששמה אחותו לא שנא אחותו מאביו ואמו ולא שנא מאביו ולא מאמו או מאמו ולא מאביו, וכן אחות אביו לא שנא אחות אביו מאביו ולא שנא אחות אביו מאמו ולא שנא מאביו ומאמו, וכן אחות אמו לא שנא מאביה ומאמה ולא שנא אחות אמו מאמה, וכן אחות אשתו לא שנא אחות אשתו מאביה ומאמה ולא שנא מאביה ולא מאמה, וכן אשת אחיו בין מאביו ומאמו ובין מאמו ולא מאביו ובין מאביו ולא מאמו, אבל אשת אחי אביו אינו וחכי נדחה עליו לפילו בשעת נדחה חפסי בה קידושין סוטה נמי דכתי חפסי בה קדושין וכל מקום שים קידושין אין כולד ממזר. תניא נמי הכי ככל מודיס בנח על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין כולד ממזר ואפיי שומרת יבם מספקא ליה לי כרב לי כשמואל: **לחייבו** שתים על אחותו. יש כאן חסרון כיאור לפיניס וכבר ליין ע"ז בבני הגרש"ט, ובהגב"ה כתב דקאי אלעיל דסמוך מיניה פיין לעיל בד"ה ולרבנן שלייכתי שם קאי ופיין לקמן בסמוך דתניא כבא על אחותו: **אחותו** דקתני וכו' כל שכמה אחותו. פי' בין אחותו מלד אחד ובין משני לדדים, וכן כל מקום שנזכר אחותו כל לד אחות בכלל ויליף מקרא

משנה הלכות

דקאי בכרת אין כולד ממזר. וחכי נדחה עליו, חכי לשון כויה דקידושין עליו. וכבא על הסוטה, ה"א שזינתה וקיימת לן דאסורה לבעלה ואע"ג דחייבי לאוין היא מודה בה ר"ע דפליג ארבנן במחזיר גרושתו (יבמות מ"ד) וקאמר דכולד ממזר אע"ג דלאו חייבי לאוין דשאר כות ככא מודי דאין כולד ממזר וכ"ש לאידך ר"ע בר פלוגתא דשמעון כאימני לא כוי ממזר משום דסוטה לאו מחייבי לאוין דשאר היא. דכא אפסי בה קידושין לאשה כלומר דאף לאחר שזינתה לא פקעי מינה קידושיה כראשונים. שומרת יבם. לאחד מן כשוק בלא חליצה שאין כולד ממזר ואפילו לר"ע דפליג ארבנן במאני' ועשמת משום דקידושין אופסין בה מדאפקיה רחמנא ללאו דידה בלשון כויה דכאיב (דברים כ"ד) לא אכיה, בא כויה היא ובכי קאמר לא אכיה אשה כמה לא אקדש אשה כמה בקידושין לאיש זר אלמנת קידושין אפסי בה. ואפיי מספקא ליה. (יבמות ל"ב) אמר רב מנין שאין קידושין אופסין בינאה דכאיב לא אכיה אשה כמה לאיש זר לא אכיה בה כויה לאיש זר והולד ממזר, ושמואל אמר בעניואינו לריכה גט מספק דמספקא לי' אי לבכי הוא דאאי כדקאמר רב או דלמא לאוקמה בלאו אאת וקידושין אופסין בה מדאפיק לאו דידה בלשון כויה, ופסק רבינו כברייאת.

ורע"ק ז"ל נמי אאר שכניא כמשנה אי זה הוא ממזר סיים תניא ככל מודיס בנח על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר אאד מהם שלשאן יאד, וכאד כר"ן ועל שומרת יבם דאע"ג דאיכא לאו זר שנח עליה בא איכא נמי לשון כויה דכאיב לא אכיה אלמנת בא כויה היא וכ"ק לא אכיה אשה כמה לא אקדש אשה כמה בקדושין לאיש זר אלמנת קדושין אופסין בה ע"כ. גם בית"ס סי' נ"ה בניא תניא ככל מודיס בנח על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר ולא כמו שפרש"י דלרב דאמר אין קדושין תופסין בינאה כולד ממזר וא"כ לשמואל דמספקא ליה כולד ספק ממזר דהא לא עדיף מנכרי ועבד הבא על בת ישראל דכולד כשר משום דלא אפסי בה קדושין משום אדם וכמ"ש החוס' בתריכות וכ"פ הריי"ף וכל המחברים.

אבל כרמב"ם בפט"ו מהא"ב סאס דבריו ונראה דפסק כשמואל וכבר כ' המאירי בפי' בינאות וז"ל ובבא על שומרת יבם אף זו ככל מודיס שכולד אינו ממזר דמדקאמר לא אכיה אשה כמה אלמא בת כויה היא ואע"ג דרב קאמר שאין קדושין תופסין בה וכו' אין כלכה כן אלא קדושין תופסין בה ואף לכשאאמר שאין קידושין תופסין בה כוה לה כאייבי כרת לר' יכושע שאין קדושין תופסין ואע"פ אין כולד ממזר כמו שכאבאר ומ"מ גדולי הפוסקים כאבוה כשמואל (נראה כוונאו על הרמב"ם ז"ל) וים ממזר ספק מינאה ואסור בממזרת ובישראלית וככל מודיס דאכא לנדדים קאאי, כלומר בנדה וסוטה אינו ממזר כלל, בשומרת יבם אינו ממזר ודאי ע"כ. ובש"ע ה"ע סי' ד' סי"ג אינכו ממזר וכו' חוץ מהבא מהנדה וכו' ולא בניא כלל סוטה ושומרת יבם. וע"ש סי' ו' ועיין ישרש יעקב יבמות מ"ע.

פז) לחייבו שתים על אחותו מאנוסת אביו. איכא כאן מיסור לשון וכבר ליין כן המגיה אות כ"ה וז"ל נראה בזה אינה השמטה.

ונלפענ"ד דקאי אלעיל כמה שורות קודם ד"ה ונדה וכו' שכאב ורבנן נמי אינוק ליה מהא אין הכי נמי ואלא כרת דאאותו למה לי לאייבו על אאותו ועל אאות אביו ועל אאות אמו פשיטא וכו' אלא לאייבו על אאותו שהיא אאות אביו שהיא אאות אמו וכיכי מקכאת לה בראשית בר ראשית ורבי יאאק כדמפרש

כדלקמן דתניא (מכות כ' ע"ב) ותסב גם כלכו ללמד דתין מוגשין מן כדין: עד שלא יאמר יש לי וכו' לאחותו כיון ומיחייב עלה. כל זה כניה בתו"ז סי' תקל"ב בשם ס' המקנוטות ע"ש (רי"פ): ואפילו לאחותו מאנוסה. דלגבי אב כבר בטלתו למיל כיון דזרעיה הוא מחייב עלה כבתו מנשואה לגבי לאחות נמי כי הדדי ניהו, ועיין ח"ז הנ"ל על מש"כ דלגבי לאחות נמי כי הדדי ניהו: ואחים מאנוסה לאחים הוו לכל דבר. כן ליבוש וכן לפטור מן כיבום: ואחותו מחייבי לאוין נמי לאחותו הוא. דכיון דתפסי בה קידושין הו"ל בת בתו מאנוסה זרעיה הוא ומיחייב עלה כבתו מנשואה לגבי אחות נמי כי הדדי ניהו, ואחים מאנוסה אחים הוו לכל דבר. פמו) (יבמות כג.) ואחותו מחייבי לאוין נמי אחותו היא, דחייבי לאוין תפסי בה קידושי דכתיב חייב כרת אלא על אשת אחי אביו מאביו. פח) אחותו מנלן דכל ששמה אחותו מיחייב עלה כרת, דתניא (מכות ה:) (ויקרא כ' י"ז) ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו, בת אביו ובת אמו מנין, ת"ל ערות אחותו גלה, עד שלא יאמר יש לי מן הדין שאם ענש הכתוב על בת אביו שלא בת אמו ועל בת אמו שלא בת אביו אינו דין שיענוש על בת אביו ועל בת אמו, הא למדת שאין עונשין מן הדין. עונש שמענו אזהרה מנין, ת"ל (שם י"ח ט') ערות אחותך בת אביך או בת אמך אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו, בת אביו ובת אמו מנין, ת"ל (שם י"א) ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא, עד שלא יאמר יש לי מן הדין שאם הזהיד הכתוב על בת אביו שלא בת אמו ועל בת אמו שלא בת אביו אינו דין שיזהיד על בת אביו ועל בת אמו, הא למדת שאין מזהידין מן הדין. ואפילו אחותו מאנוסה או מחייבי לאוין או מחייבי כריתות אחותו היא ומיחייב עלה, ואע"ג דכתיב בת אשת אביך דמשמע דוקא דאית ליה לאבוה אישות בגוה כי דאמרינן גבי אשת אב וכלה, הכא אחותו מאנוסה לא איפשר למימר דלא מיחייב עלה, דהכא אמרינן אחורן (יבמות כב:) דכי כתיב (ויקרא י"ח י') בת בנך או בת בתך באית ליה מאנוסה, ובתו אתיא בהנה הנה, ומדלגבי אב

משנת הלכות

עמיה ומכשיו מפרש מאי כוח לחייבו שתים על אחותו מאנוסת אביו, וכוונתו למה שכתבו תס גמ' (י"ד ע"א) ור' ילחק לחלק מנח ליה נפ"ל (ויקרא י"ח) מוהל תשב בנדת עומחתה לחייב על כל תשב ותשב ורבנן נמי תיפוק ליה מכח תכ"ג ואלא כרת דאחותו למ"ל לחייבו על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו פשיטא כרי גופין מחולקין כרי שמות מחולקין אלא לחייבו על אחותו שכיח אחות אביו שכיח אחות אמו וכיכי משכחת לה ברשיעא בר רשיעא, ועיין תוס' ד"ה כתוב מיבעיא ליה דקרא דוכרתו מיירי בעפי באחותו שכיח משכח אביו ובת אביו אבל בת אביו ובת אמו (ומאוגסים) לא ידעינן אלא מיתורא דקרא אחותך כיון. ומפרש רביגו דמה שכתב כרת באחותו כוח לחייבו שתים על אחותו מאנוסת אביו וכגון כנ"ל, ומגלה כני תיבות לחייבו שתים על אחותו מאנוסת אביו כוח דאחי, שייכי אחר כמדמפרש עשמייכו באלו כן בלוקין, לחייבו שתים על אחותו מאנוסת אביו כוח דאחת. ואח"כ ונדה תע"ג דכתיב בה כרת וכו' ומגלה בכל מדויק אלא שבסופר בכניס כאי ונדה קודם בני תיבות לחייבו ובאחת מקומן קודם ואחותו.

פח) **אחותו** מנ"ל דכל שמה אחותו וכו' (ויקרא כ' מכות כ' ע"ב) וכו' לזכרה מנין ת"ל (שם י"ח) ערות אחותך בת אביך וגו' ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא, עד שלא יאמר יש לי מן הדין שאם הזהיד הכתוב על בת אביו שלא בת אמו ועל בת אמו שלא בת אביו אינו דין שיזהיד על בת אביו ועל בת אמו, הא למדת שאין מזהידין מן הדין. ואפילו אחותו מאנוסה או מחייבי לאוין או מחייבי כריתות אחותו היא ומיחייב עלה, ואע"ג דכתיב בת אשת אביך דמשמע דוקא דאית ליה לאבוה אישות בגוה כי דאמרינן גבי אשת אב וכלה, הכא אחותו מאנוסה לא איפשר למימר דלא מיחייב עלה, דהכא אמרינן אחורן (יבמות כב:) דכי כתיב (ויקרא י"ח י') בת בנך או בת בתך באית ליה מאנוסה, ובתו אתיא בהנה הנה, ומדלגבי אב (שם). דכי כתיב בת בנך או בת בתך (יבמות כ"ב ע"ח) ת"ר בשה על אחותו וכו' פרט לאחותו משפחה וע"כ שתין תיבות לתניך בה ותימה פרט לאחותו מאנוסה ככיה לה מניה למרת מדרשה דרשה רמי כתיב (ויקרא י"ח) ערות בת בנך או בת בתך לה תגלה כה בת בנה דידה ובת בתה דידה שרי וכתיב (שם) ערות אשת אביך הוא לה תגלה תת בת בנה ותת בת בתה כה כיון כאן באונסין כאן בנשואין ופרש"י כאן באונסין, ערות בת בנך מאנוסתו לה תגלה כה בת בנה מתיש לחר גלה דלאו אשתך היא ומיבו בנו מן באונסין בנו הוא וכן בתו בלבך גבי לאוין נמי אחותו היא.

פט) **ואחותו** מחייבי לאוין נמי וכו'. שם (כ"ג ע"ב) ותימה פרט לחייבי לאוין (שם בשם תניא ממזרת וכוליד בת לאו אחותו כיה ותימה דלא תפסי בה קדושין) אמר רב פפא חייבי לאוין תפסי בה קידושין דכתיב (דברים כ"ח) כי תכיין לאיש שתי בשים בשתה תכונה וכאחת שנואה וכי יש תכונה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום (דפשיטא דנשניל שנאת בשעל לא יפקיע המקום זכות בנה, ות"ח לומר נמי שנואה שכיה רשעה שנואה למקום דשנואה משמע בשנואיה ועוד דנשניל רשעת כאם נמי לא יפסיד בשן זכותו) אלא תכונה תכונה בשנואיה ושנואה שנואה בשנואיה ואמר רחמנא כי תכיין ותימה פרט לחייבי כריתות

כי תהיין כדרב פפא, ואפילו מחייבי כריתות דלא תפשי בהו קידושי כתב רחמנא באזהרה (ויקרא י"ח ט') מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לאביך קיים בין שאומרים לאביך הוציא, אחותך היא. צ) והשתא דאמרת בת מאנוסה ואפילו מחייבי כריתות אחותך היא ואלא בת אשת אביך למעוטי מאי, כי נמי איצטריך קרא לכי דאמרן לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מוזהרין מן הדין, נכתוב רחמנא ערות אחותך מולדת אביך לא תגלה ערותה בת אשת אביך למה לי, לדבי יוסי ברבי יהודה כדאית ליה ולרבנן כדאית להו, דתניא (יבמות כב:) הבא על אחותו והיא לו בת אשת אביו חייב עליה משום אחותו וחייב משום בת אשת אביו, רבי יוסי ברבי יהודה אומר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד, צא) רבי יוסי ברבי יהודה סבר בת אשת אביך למעוטי שפחה ונכרית הוא דאתא מי שיש לו לאביך אישות בה פרט לאחותו משפחה

לשם מכיך: **והשתא** דאמרת וכו', למעוטי שפחה ונכרית. דממעט מי שלאו בת קידושין כלל משמ"כ זרע ישראל לפילו ערוות וחייבי מיתה דלאו בני קידושין הם אלו אבל הם בני קידושין אלל לחייבי סלעלמא, לאפוקי שפחה ונכרית דלאו בנות קידושין הם כלל, וכ"ת כשיתגיירו תפסי בהו קידושין כשם שגופה לחריגה הוא דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי וכמו שסייס רבינו בסמוך. והרמב"ן

יבמות כ"ב ע"ב ד"ה מיבעי ליה לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזכירין מן הדין, פרש"י ז"ל לאחותו מאביו ומאמו מנוסת אביו דכתוב קרא דערות אחותך בת אביך דמשמע בין מן האנוסה בין מן השוחין וכו' אבל בתוגסין לא שמעינן לה להכי כתיב אחותך לרבות בת אביו ובת אמו אנוסה וכו' וקשה לן ת"כ הרי קרא אדבת אשת אביך היכי מייתר להו לרבנן לחייבו שתים וכו' כל צריך לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו נשוחה שאין מזכירין מן הדין, תיכף למימר ת"כ ליתא קרא ערות אחותך מולדת אביך בת אשת אביך למה לי ס"מ לרבנן לחייבו משום בת אשת אביו ולר"י בר יהודה כדאית ליה וכך מתורץ בכל' גדולות וכו' ע"ש: **דתניא** הבא על אחותו והיא לו בת אשת אביו. (יבמות כ"ב) הבא על אחותו והיא לו בת אשת אביו חייב עליה משום אחותו וחייב משום בת אשת אביו ר"י בר"י אומר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד. והכא לעיל בסמוך הכי רבינו לחייבו שתים על אחותו מאנוסת אביו הוא דאתא וחמכו כולם שהוא מחוסר הנאה, וכעת הי' נראה ליש לקלא דהאי אחותו מאנוסתו מיירי כגון דאנן תגם בת אשת אביו וילדה בת ואח"כ נשאה כדין כמאנס בת אשת אביו דאמרה תורה ולו תהי' לאשה ונמלא לרבנן דילפי מאשת אביך לחייבו משום אחותו ומשום אשת אביך נמלא דהבא על אחותו מאנוסת אביו חייב

משנה הלכות

(דהאי בת אשת אביו פרט לאחותו מחייבי כריתות דאין ליתנה בה לאחיך דהא לא תפשי בהו קדושין דילפינן מאחות אשה שהיא בכרת וכאיב בה לא תקח אין לך בה לקוחין) אמר רבא אמר קרא (ויקרא י"ח) ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לו לאחיך קיים בין שאומרים לו לאחיך כועלת (וכיינו חייבי כריתות דליכא לאוקומי בחייבי לאוין דהא כבר שמעינן להו מכי תכיינה שכרי קדושין תופסין בהם ועוד ניחא לאוקמי בחייבי כריתות דמשמע כועלת משום דהוה אשה אלא דלא תפסי בה קדושין וכיינו חייבי כריתות דאילו חייבי לאוין קדושין תופסין בהן, תו"י ועיין רמב"ן בת') ואמר רחמנא לאחותך היא.

צ) **והשתא** דאמרת בת מאנוסה וכו'. ואלא בת אשת אביך למעוטי מאי וכו' לר' יוסי ברבי יהודה כדאית ליה ולרבנן כדאית ליה.

וכתב בחי' הרמב"ן כאן ד"ה מיבעי ליה לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזכירין מן הדין פרש"י וכו' וקשה לן ת"כ הרי קרא דבת אשת אביך היכי מייתר להו לרבנן לחייבו שתים ולרבי יוסי

צא) **רבי** יוסי ברי יהודה סבר בת אשת אביך למעוטי שפחה ונכרית. בגמ' (כ"ב ע"ב) וריב"י הרי בת אשת אביך מאי עביד ליה מיבעיא ליה מי שים לו חיוב לאביך בה פרט לאחותו משפחה וע"כ שאין חיוב לאביך בה (בשפחה וע"כ לא תפסי בהו קידושין). בגמ' קידושין (ס"ח ע"ח) שפחה עם הדומה לחמור וע"כ כדכתיב ואחר תבא עליה ובעלתה (דברים כ"ח) ומעיקרא לא. ורבנן שפחה יליף לה מקרא דהאשה

שחים ורבינו חזיל ומפרש שמטחיב והכן כי לפטי"ד כוח נכון: אחותו מתנוסה לו מחייבי כריתות דלית ליה לאבוה אישות בגוה לא מחייב אלא חדא. ומיהו חילוק יש ביניהם דאחותו מתנוסה דוקא שלא קידש אח"כ אח התנוסה אבל אם אביו קידש אח"כ אח התנוסה הרי חייב שחים, אבל אחותו מחייבי כריתות לעולם אינו חייב אלא אחת דל"ל לאבוה אישות בגוה כלל, והגם שראיתי במי"ח מלוה קל"ו דפיטעת ליה דכה"ג לא מקרי אשת איש דאין ואינו חייב אלא אחת לפטי"ד תולי רחה דברי רבינו לא הי' כאב כן: בין שאומרים לאחד קיים ובין שאומרים לאחיך כולה. בהגהות חיבת לאחד מוסגר וכ"ב לאחיך ולפטי"ד אינו מוכרח וי"ל גירסת רבינו לאחד כלומר שאומרים לאחד קיים היינו דקיי"ל המאכם את האשה לו חביה לאשה וכיון דהכא מיירי במאכם ואח"כ נשאה וכמ"ש, נמלא דקאי בין שאומרים לאחד קיים כלומר שביה מוחרת לו וחייב לקיימה והיינו קיים לאחד ובין שאומרים לאחיך כולה, וכגון שאסורה עליו באחיבי לאוין וחייב להוליאה ולא יכול לקיימה ואפי' איסור שניות וכמ"ש בגמ' בכתובות ושפיר דייק רבינו בלשונו הטהור: **גופא** אחרינא כות. דלאחר קבלת האלות ונתגייר אישתני גופא ואישתני דיניה: **לענין** לומרין אינה דאחד דאיחייב כו'. כלומר המאכם אשה את ישראל וילדה בן או בת וכו' וכן לענין כל לאחר, לענין לאחר אביו מאנוסה ולאחר אשתו מאנוסה, ואחר לומרין יש שחייב עלייהו לפילו בלי ניאואין ועיין טור ח"ע סי' ע"ו לאחרו אסורה לו מן האורה ל"ש לאחרו אחיו לו מאחו בין לאחרו מן הנשואין לו מכזנות וכו' ויש שאינו מחייב עלייהו הבא עליהם כגון לענין אשת אב וכלה לא מיחייב אלא על נשואת אביו ועל נשואת בנו וכו'

וילדיה תהיה לאדוניה (שמות כ"א) ונכרית מקרא (דברים כ"ג) כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן האו"ה קרוי בנך. פי' מדלא כתיב כי תסיר ב"מ הכי קאמר בתך לא תתן לבנו כי יסיר בעל בתך את בנך שאלך לו בתך מאחרי אבל אבתו לא תקח לבנך לא קא מהדר ולא קרינן ביה כי תסיר בת האו"ה את בנך שאלך מאחרי אלמא בנך הבא מאו"ה שילדה לו בתך קרוי בנך ואין בנך הבא מן האו"ה קרוי בנך.

ובבר הבאנו לעיל שיעת קלח גאונים ובראבם פר"ח בשם רב נטרונאי גאון והובא בתמב"ם פ"י מגירושין כי"ע בשם מקלח גאונים ועיין ראב"ד שם ובפ"ד מהל' נאלות כ"ו ובאו"ז ח"א סי' תרי"ח ובשו"ת מהר"ם מטראני ח"ב סי' ל"ב ובשו"ת הרשב"א סי' אלף קפ"ג והובא גם בעור ח"ע סי' ע"ו ועיין שם בב"י וב"ח וגם בסי' קנ"ו ובב"ע שם ס"ב דהני מילי הבא על שפחה שאינו שלו אבל הבא על שפחה שלו אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וודאי שהרהה ואין אשתו מחיבמת ואינה לריכה חליצה ואם בא עליה חייב משום בעולת בעלו או אחותו ובנו הנולד לו ממנה יורשו ומיטמא לו ומיהו המחירי כ' שאין לסמוך על דבריס אלו ולא אמרו אזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אלא בשפחתו שגרשה או בשקדם על חנאי ובעל שאם אבל שאר הנשים כל ביאתו בעילת זנות ב"ש, ועיין ד"מ ח"ע סי' ע"ו ובאחרונים שם.

צב) בין לרבנן וכו' מאי אזו דמפקי שפחה ונכרית.

בגמ' ומה ראית מסברא חייבי כריתות הו"ל לרבות שכן חפשי בה קדושין לעולם (פי' אע"ג דלא חפשי בהו קדושין לקרובים לעולם אפשי בהו קידושי לאפוקי שפחה ונכרית דלא חפשי בהו קידושי כלל) אדרבה שפחה וטו"ב הו"ל לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי חפשי בה קדושין ומשני לכי מגיירה גופא אחרינא

ונכרית שאין לאביך אישות בהן, ואחותו לא שנא מנשואה ולא שנא מכל מקום לא מחייב עלה אלא אחד, ורבנן סברי בת אשת אביך לחייבו שתים משום אחותו ואחת משום בת אשת אביו, אחותו מאנוסה או מחייבי כריתות דלית ליה לאבוה אישות בגוה לא מחייב אלא אחד, (שם כג.) ושפחה ונכרית נפקא להו מן קראי אחריני, שפחה (שמות כ"א ד') מהאשה וילדיה תהיה לאדניה ונכרית מן (דברים ז' ד') כי יסיר את בנך. **צב)** בין לרבנן ובין לרבי יוסי ברבי יהודה מכדי שפחה ונכרית לא תפסי בהו קידושי וחייבי כריתות לא תפסי בהו קידושי מאי חזו דמפקי שפחה ונכרית ומרבו חייבי כריתות איפוך אנא, אימא בין שאומרים לאמך קיים ובין שאומרים לאביך הוצא אחותך היא, וחייבי כריתות אע"ג דלא תפסי בהו קידושי לקרובים לעלמא תפסי בהו קידושי לאפוקי שפחה ונכרית דלא תפסי בהו קידושי כלל, וכי תימא שפחה ונכרית כי מיגיירן תפסי בהו קידושי, התם גופא אחרינא הוא דאמור רבנן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ולאו הכא ותו לא אלא לכל עריות שבתורה כל קורבא דאתי מחמת שפחה ונכרית לאו קורבא הוא ולא מיחייב עלה. לענין אונסין איכא דמיחייב ואיכא דלא מיחייב, לענין שפחה ונכרית כולהו כי הדדי נינהו. ומאי ניהו לענין אונסין דמחייב עליה, אמו אנוסת אביו בתו ובת בתו ובת בנו מאנוסתו ואחותו מאנוסה כדאמרן, וכן לענין כל אחוה, לענין אחות אביו מאנוסה ואחות אשתו

משנה הלכות

מאנוסה, ואשת אחיו מאנוסת אביו היכא דאית ליה אם מאביו אם מאמו היכא דאנסה גברא לאמו ויליד מינה ברא ונסיב ההוא ברא, מיחייב ההוא אחיו עלה משום אשת אח, כי היכא דקא מיחייב ברא על אמו אנוסת אביו אלמא בן אנוסה ברא מיקרי, לענין אחיו מאמו נמי אחיו הואי ומיחייב על אשתו משום אשת אח. אבל לענין אשת אב וכלה לא מיחייב אלא על נשואת אביו ועל נשואת בנו כדאמרינן. וכן לענין איתסורי בקרובת אנוסה לא מיתסר בקרובותיה כי דאמרן נושאין על האנוסה ועל המפותה. וכן לענין אשת אח לא מיחייב אלא על נשואת אחיו (ויקרא י"ח ט"ז) ערות אשת אחיך, ואחיו גופיה מאנוסה מיחייב על אשתו משום אשת אח, אבל על אנוסת אחיו לא מיחייב. וכן לענין דודתו לא מיחייב על אנוסת אחי אביו, דכתיב (שם י"ד) ואל אשתו לא תקרב והא לאו אשתו היא. אחי אביו גופיה אי אית ליה אחא דאבא מאנוסת אבי אביו, כי היכי דהוי אח לגבי אביו דאחיו מאנוסה אחיו הוא לכל דבר, בריה נמי מיחייב על אשתו משום אשת אחי אביו, אבל על אנוסת אחי אביו לא מיחייב. אחות אביו ואחות אמו מנלן דבין מן האב ובין מן האם מיחייב עלה, צג) דתניא (יבמות נר:) (ויקרא י"ח י"ב) ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם וכו', ומסקנא ערות אחות אביך לא תגלה קרא יתירא הוא דהא כתיבן חדא זימנא, והאי דאיצטריך למיהדר מיתננהי למידרש

ע"ס: וכן למינן מיתסורי בקרובת אסור לא מיתסר. דקרובות לא נאסרו אלא ע"י קידושין שלאחר בעילה וכמתנם לא נאסרו בקרובות: ערות אחות אביך לא תגלה. (יבמות י"ד ע"ב) בין מן האב בין מן האם או אינו אלא מן האב ולא מן האם וכו' ת"ל ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב בין מן האם: והאי דאיצטריך וכו'. פי' ולמה איצטריך למיזר ולמשנה ערות

משנה הלכות

כיח. דגר שנתגייר בקטן שנולד דמי (יבמות כ"ב ע"ח ודף ל"ז) ועיין רמב"ם פי"ד מה' י"ב כי"ח עכו"ם שנתגייר ובעד שנשתחרר כרי הוא בקטן שנולד וכל שאר בשר שביו לו בשבות עכו"ם או בשבות בעד אינן שאר בשר ואם נתגייר הוא ובם היו חייב על אחת מהם משום ערוה בלב, ובעוי"ד סי' רס"ט ס"י ועוד בכמה מקומות. ומיהו מדרבנן יש שגזרו עליהם שלא יאמרו שבא מקדושה חמורה לקדושה קלה ע"ם בתריהות ועיין מל"מ שם מה שחמה עליו ובש"ע ח"א סי' ט"ו וז"ם רביעו ולאו בכלל ואו לא וכו' ולא מיחייב עלה מבל חיסורא היכא בקלא מבן.

גר שנתגייר בקטן שנולד דמי, דבר זה מוסכם לכ"ע וכגם דביבמות מ"ח ע"ב כתב בערוך לגר דגרשה פלוגתא דתנאי ובבכורות מ"ז ע"ח גרשה פלוגתא דאמוראי ותרי ליתני ביבמות ל"ז ע"ב אבל בחמת היינו כן (בג' רעז"ב) ובחמת כי יש חילוקים דלאו לכל מילי אמרינן בקטן שנולד דמי ועיין שו"ת חו"י סי' ט"ו בגר לדק שגנב מיטרחל בניותו ונתגייר חייב לשלם ואפי' גזל מעכו"ם ועיין סנהדרין ע"ח ע"ב ד"ה שבירך את השם וברמ"ב ועיין תוס' ע"ז ס"ד ע"ב ובשו"ת חלקת יואב ח"ב סי' י"ד ושו"ת מהרש"ם ח"ב סי' פ"ח ועיין משנ"ב ח"ט סי' שפ"ד.

וי"ל דבגמ' גיטין פ"ב כרי אח מותרת לכל אדם אלא לאחת וכו' ולעבד ולעו"ב ולכל מי שאין לו עליו קידושין כשר. ובגמ' בעי מיניה רבא מרב נחמן חוץ

מקידושי קטן מהו מי אמרינן כשאת מיהו לאו בר קויה הוא לו דילמא לאחי לכלל קויה ת"ל וכו' חוץ מן בנולדים מהו בשאת מיהו לא לחיולידי לו דילמא עאחידי דמחיילדי ת"ל תניתוה לעבד ולעו"ב אם לאיתא עבד ועו"ב נמי עבידי דמגיירי ומשני כגי לאו לחיגיורי קיימי כגי לחיחילודי קיימי, ועוד משני שם גיירוה לא שכיחי ואמאי לא משני גר שנתגייר גופא לאחריגא הוא וכקטן שנולד דמי וכוא בכלל חיבעיא דקטן, וי"ל דהאם בחנאי תליא מילתא וכל שאלה בו חנאו חייגין לה אם הוא במליתא וכבן כי קאמרתי.

צג) דתניא. (שם י"ד ע"ב) ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב בין מן האם אחה אומר בין מן האב בין מן האם או אינו אלא מן האב ולא מן האם ודין הוא חייב כאן ואחייב באחותו מה אחותו בין מן האב בין מן האם אף כאן בין מן האב בין מן האם או כלך לדרך זו חייב כאן ואחייב בדודתו מה דודתו מן האב ולא מן האם (שאם כיצד דודו אחי אביו מן האם ולא מן האב אין אשתו עליו ערוה דכאחיב ממשפחתו יגאלנו ממשפחת אב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה) אף כאן מן האב ולא האם נראה למי דומה דין איסור בעת מגעיו מאיסור בעת מגעיו ואל תוכיח דודתו שאין איסור בעת מגעיו (דודתו אין איסורה בעת מגעיו אלא ע"י קדושי דודו) או כלך לדרך זו דין קרובי האב מקרובי האב ואל תוכיח אחותו שקרובי עלמו (וכיון דלא נפקא לן מדיוקא יליף לה מקרא שני דפ' קדושים תכיו ערוה אחות אביך ואחות אמך לא תגלה

וכו': וכן גבי משת אחיו. בגמ' דף י"ב ע"ח ושמת את גופה מי"ל דהניח ערוה משת אחיך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם, דתניא (שם י"ח ט"ז) ערות אשת אחיך לא תגלה בין מן האם וכו', ומסקנא ערות אחיו גלה. אחות אשתו מנלן דבין מן האב ובין מן האם, דתנן (יבמות נר:) א"ל מתה אשתו ונשא אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מתה ונשא את אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית ופוטרות צרותיהן, ואסור בשניה וברביעית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה. ואם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה מותר בשניה וברביעית ופוטרות צרותיהן ואסור בשלישית ובחמישית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה, ואסור בשלישית ובחמישית, שלישית דהויא לה אחות שניה מאמה, חמישית דהויא לה אחות רביעית מאמה, אלמא אפילו מן האם ולא מן האב ומן האב ולא מן האם אסיר. מדאורייתא מנלן, (שם נה.) דגמרינן לה מאשת אחיו מה אשת אחיו איסורה על ידי קידושין עד דמקדיש לה אחיו ולא מיחייב הוא כרת עלה אף אחות אשתו שאיסורה על ידי קידושין עד דמקדיש אחותה לא קאי עלה בכרת, ומה אשת אחיו אחיו קרובי עצמו אף אחות אשתו אשתו קרובי עצמו, לאפוקי אשת אחי אביו דליכא למיגמר מינה דהיא נמי אסירה על ידי קידושין עד דמקדיש לה אחי אביו לא הויא דודתו, כיון דאיסורא מחמת קורבא דאביו ולא מחמת קורבא דנפשיה לא גמרינן מינה. (שם נר:) ודודתו מנלן דלא מיחייב כרת אלא על אשת אחי אביו מאביו, דקתני תנא מה דודתו מן האב ולא מן האם, מנליה לתנא הא, אמר רבה גמר לה מגזירה שוה כתיב הכא ערות דודו וכתיב התם (ויקרא כ"ה מ"ט) או דודו מה התם מן האב ולא מן האם דכתיב (שם) או משאר בשרו ממשפחתו ולא אשכחן דאיקראי משפחה אלא משפחת אב דכתיב (במדבר א' ב') למשפחתם לבית אבותם אף דודו דהכא מן האב ולא מן האם. ואשת אחי האב מן האם דקאמרינן דשריא מדאורייתא אסידא מדרבנן דשניה היא, בהו דאפילו מן האם ולא מן האב דחייב, והיינו דקאמרינן צד) אידי דכוליה קרא לדרשא אתא כתב ביה נמי העראה דבהמה. וכן גבי אשת אחיו (יבמות נה.) כתיב קרא יתידא (ויקרא כ' כ"א) ערות אחיו גלה לחייבו בין מן האב ובין מן האם, דתניא (שם י"ח ט"ז) ערות אשת אחיך לא תגלה בין מן האם וכו', ומסקנא ערות אחיו גלה. אחות אשתו מנלן דבין מן האב ובין מן האם, דתנן (יבמות נר:) א"ל מתה אשתו ונשא אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מתה ונשא את אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית ופוטרות צרותיהן, ואסור בשניה וברביעית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה. ואם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה מותר בשניה וברביעית ופוטרות צרותיהן ואסור בשלישית ובחמישית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה, ואסור בשלישית ובחמישית, שלישית דהויא לה אחות שניה מאמה, חמישית דהויא לה אחות רביעית מאמה, אלמא אפילו מן האם ולא מן האב ומן האב ולא מן האם אסיר. מדאורייתא מנלן, (שם נה.) דגמרינן לה מאשת אחיו מה אשת אחיו איסורה על ידי קידושין עד דמקדיש לה אחיו ולא מיחייב הוא כרת עלה אף אחות אשתו שאיסורה על ידי קידושין עד דמקדיש אחותה לא קאי עלה בכרת, ומה אשת אחיו אחיו קרובי עצמו אף אחות אשתו אשתו קרובי עצמו, לאפוקי אשת אחי אביו דליכא למיגמר מינה דהיא נמי אסירה על ידי קידושין עד דמקדיש לה אחי אביו לא הויא דודתו, כיון דאיסורא מחמת קורבא דאביו ולא מחמת קורבא דנפשיה לא גמרינן מינה. (שם נר:) ודודתו מנלן דלא מיחייב כרת אלא על אשת אחי אביו מאביו, דקתני תנא מה דודתו מן האב ולא מן האם, מנליה לתנא הא, אמר רבה גמר לה מגזירה שוה כתיב הכא ערות דודו וכתיב התם (ויקרא כ"ה מ"ט) או דודו מה התם מן האב ולא מן האם דכתיב (שם) או משאר בשרו ממשפחתו ולא אשכחן דאיקראי משפחה אלא משפחת אב דכתיב (במדבר א' ב') למשפחתם לבית אבותם אף דודו דהכא מן האב ולא מן האם. ואשת אחי האב מן האם דקאמרינן דשריא מדאורייתא אסידא מדרבנן דשניה היא, כשניות מד"ם. תנא משת אח יכפין דכתי דבר על ידי קידושין, וקרובי עצמו, ושמת את גופה מי"ל דהניח ערוה משת אחיך לא תגלה בין מן האב בין מן האם, וכו' אי כלך לדרך זו חייב כאן וחייב דודתו מה דודתו מן האב ולא מן האם וכו' וכו' ע"ש: ודודתו מנלן. (שם י"ד ע"ב) ודודתו דפקיעת ליה לחנא דמן האב ולא מן האם מי"ל למר רבא אחיה דודו דודו כי' ככל ערוה דודו גלה וכתיב האם אי דודו אי בן דודו יגאלנו מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם, והאם מנלן למר קרא ממשפחתו יגאלנו משפחת אב קרויה משפחה אם אינה קרויה משפחה: ואשת אחי האב מן האם וכו'. (יבמות כ"ה ע"ח) ת"ר מה בן שניות אם אמו ואם אביו ושמת אבי אביו ושמת אבי אמו ושמת אחי האב מן האם, ופרש"י

משנה הלכות

ואין צריך להזכיר שכבר הזכיר ולא רצה ליה להשמיענו אלא עוגם כדעבד בשמת את גופה ובאחותו אינם כי יקח אחות אביו ואחות אמו עוגם ישמו וקרא יתירא רצה לרבות אחות אביו ואחות אמו מן האם) ת"ל ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב בין מן האם.

צד) **אידי** דכוליה קרא. דכתיב באחות אב ואחות אם בפ' קדושים אביו לדרשא אחת כדאיתא (שם י"ב ע"ח) כאיב ניב נמי בערוה אלא צורך לדרשא דנאמר. מאב משמך וכו', רחמן נשא את מלכה וכלך למדי"י אמרו לו מאב משמך, ונשא את רבקה שהיא אחותה מאביה, חזרו ואמרו לו מאב רבקה, ונשא את שרה שהיא אחותה מאמה אמרו לו מאב שרה ונשא את יוכבד שהיא אחותה מאביה אמרו לו מאב יוכבד ונשא את דינה אחותה מאמה חזרו ואמרו לו כולן קיימות. מותר ברחמנה, במלכה משמו, ובשליחת, שרה לפי שרבקה לא היו קידושיה קידושין וניאחה באותם כוח ומותר בשרה אחותה, דתנן (לקמן דף ל"ז) נושאין על

דתניא מה הן שניות וחדא מינייהו אשת אחי האב מן האם. צה) וכל הני עריות דאמרינן בין מחייבי כריתות ובין מחייבי מיתות בית דין איסורן איסור עולם, לבר מן תלת. הנך דאיסורן איסור הבא מאליו הוא לא צריכא למימר דלית להו שריותא, אלא הנך נמי דקורבא דידהו על ידי קידושין כי מיתסרן באיסורייהו קיימן לעולם בין מן הנשואין ובין מן האירוסין בין בחיי אוסר ובין לאחר מיתת אוסר, לבר מתלת אשת אח ואחות אשה ואשת איש דאיסורה לאו משום שאר הוא, כדתנן (סנהדרין נג.) הבא על אשת אב חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו בין מן הנישואין ובין מן האירוסין. הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו ובין לאחר מיתת בנו בין מן האירוסין ובין מן הנישואין. אמר מר הבא על אשת אב חייב עליה משום אשת אביו ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו, ואמרינן מאי קאמר, הכי קאמר הבא על אשת אב בחיי אביו חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש וחייב משום אשת אב לאחר מיתת אביו כבחיי אביו ומן האירוסין כבין מן הנישואין, וכן הבא על כלתו כהאי סוגיא דאמרינן. וטעמא מאי גבי אירוסין כנישואין, ארוסה אשת איש היא לכל דבר, ואחמורי הוא דאחמר רחמנא בארוסה לענין קטלא דאפקה מחנק לסקילה, כדתניא (שם נא:) הכל היו בכלל נואף ונואפת הוציא הכתוב בת ישראל לסקילה ובת כהן לשריפה. לאחר מיתת אוסר כבחיי אוסר, (שם נר.) דכתיב באשת אב (ויקרא כ' י"א) ערות אביו גלה קרא יתירא לחייבו סקילה לאחר מיתת אביו, ואיתקוש כולהי עריות להדדי כרבי יונה. ואף על גב דגבי חמותו (יבמות צד:) פליג רבי עקיבא דאמר חמותו לאחר מיתת אשתו לית בה שריפה דתניא (ויקרא כ' י"ד) באש ישרפו אותו ואתהן אותו ואת אחת מהן דברי ר' ישמעאל, רבי עקיבא אומר אותו ואת שתיהן, ואמר רבה בין רבי ישמעאל ובין רבי עקיבא תרוייהו סבירא להו דאם חמותו מדרשא הוא דאתיא, ולא כתיבא בהדיא אלא חמותו ותו לא, ובחמותו לאחר מיתה פליגי, דרבי ישמעאל סבר ואתהן חדא

ואחת אחי כתב מן כתב, דמכ"ת ערות אחי תניך כתיב ואמרינן לקמן נכנס על יבמתו דנאחי תניו כנה מן כתב קמשמעי לנל אם כיב אחיו של תניו מן האם שריא ונזרו רבנן עלה משום אחת אחי תניו מן כתב. ועיין מ"ש סי' ע"ו ס"ח: וכל הני עריות וכו' איסורן איסור עולם. כלומר אין להם הפסק ע"י סיבה: איסור כנה מהליו. כלומר קרובים שכם מלידה וכם שאר נשר דלעולם לא נפסק: אלא הנך נמי דקורבה דידהו על ידי קידושין. ואפילו אחו לו גירשו מ"מ מיתה לו גירושין אינו מבטל הקידושין למפרע דניבטל גם הקורבה למפרע אלא כם מתירים כאשה ליבשה לאחים אחר לו כבעל ליבשה לאחרת ולכן אין להקורבה הפסק: לבר מתלת. ומפרש העריות שאיסורן איסור עולם וז"ש בדאמן (סנהדרין נ"ג ע"א) וכני אלת יפרש בסמוך: וחייב משום אשת איש לא לאחר מיתת אביו. ואם גירש את אשתו ואח"כ מנם לוחה ובא עליה וילדה בת ובא עליה

אחיה יש לעיין אי חייב משום בת אשתו, ואשת איש לא כיון דאנם לוחה לאחר שנתגרשה שוב לא היתה אז אשת איש: ארוסה אשת איש היא לכל דבר. כיינו לענין עונשין ומיהו לענין איסור יש לומרים דהו"ל לאסורה מדאורייתא אפי' לבעלה ודייקו מלשון כברכה אשר קדשנו במצותיו ונתן לנו את העריות ואסר לנו את האריסות כלומר הקב"ה אסר לנו את האריסות וכתיב לנו את הנשואות ע"י חופה וקידושין כן הוא דעת הרי"ף הובא בתשובות הרשב"ם ועיין ק"ס ריש כתובות) ודעת רוב הפוסקים דאריסה מדאורייתא מותרת ואכמים לסרוך עד לאחר החופה: לאחר מיתת אוסר כבחיי אוסר. כלומר שכל הקרובות

משנה הלכות

כתובה. ובחמיות, דינה ואע"פ שכיון לאחת יוכבד כרציעית לפי שביאת יוכבד פיקוי הוא ואינה קידושין מפני שהשליחות כיו קידושין. ופוטרות צרותיהן, אם מת וחלנו כאחין לאחת מהן פוטרות צרותיהן. ואסור בשנייה, מפני כרחשונה וברציעית מפני השליחות. חלמא לפילו מן כתם. שכרי שליחות לאחת של שני מן כתם כיא ומעמא דשניה לאו משום כיא מוסר כיי מוחר בשליחות כא אם כוו קדושי שניה קידושין כוא אסור בשליחות.

צה) וכל הני עריות דאמרינן וכו' איסורן איסור עולם לבר מן תלת. דבריה ברורים הם דכל עריות שהם מחמת קורבה מלידה לא צריכא למימר חלא הך שנאסרו מחמת קידושין סד"א כיון שגירש את אשתו או שמתה או כיולא כיון דפקעו קידושין ממנה ניחא דגם מעריות כותרו דכמו דת"ל מקרי יש ביאר לאיסורה קמ"ל דלית לכו שריותא כלל ומיתה מתרת לה ליבשה חגל לא מפקעא הקידושין למפרע להחיר בנאסר, וכבר האריכתי במקום אחר דגבי גט כתיב גט כריתות כלומר

שנחייב בחייו משום לא כ"ש לאחר מיתה: **אבל** לענין כרת מודה ר' עקיבא. משמע דס"ל לרבינו דכרת נמי לית לר"ע, וכ"כ התוס' יבמות נ"ד ע"ב ד"ה מאיסורא מי מיעטה רחמנא כלומר מלהו וכרת לא מיעטה אלא משרפה וכ"כ הרמב"ם פ"ג מאי"ב ה"ח, גם עליה לאחר מיתת אשתו הרי אלו בכרת, וכתב ה"ה וסובר רבינו דשריפה הוא לילה אבל כרת ליכא, וכו' אבל כרגב מן המפרשים פי' איסורא בעלמא מדכתיב תרור שוכב עם חותנתו אבל כרת ליכא וכן פרש"י ז"ל ולזה נסכימו הרמב"ן והרשב"א ובה"ג (הל' עריות) כתב כדברי רבינו שכ"ל: **אשת איש** דקאמרינן היינו לה שריותא וכו'. כלומר בגט בחייו ובמיתה לאחר מיתת הבעל עיין (קידושין י"ג ע"ב) ובמ"ש בסמוך כאן: **ויצאה** מביתו. ופי' ר' יוסי קרוי לאשתו דעד השתא היתה בביתו וברשותו ועכשיו וילאה מביתו מרשותו לרשותה, ועיין רש"י קידושין ג' ע' וקונה את עצמה להיות ברשותה: **במיתת** חמותה. דוקא ולא בגירושין דכתיב ואשה אל אחותה לא תקח לצרור עליה בחייה כל זמה שהיא חי' ולאחר מותה מותרת: **ולענין** יבום תנן. (יבמות מ"ח) החולץ ליבמתו ונשא לחיו את אחותה ומת חולצת ולא מחייבת וכן המגרש את אשתו ונשא לחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה, ובגמ' פריך מאי וכן כלומר דהתם חולצת והכא פטורה ומשני חיישת לבל המגרש לומר ר"ל כאן שהה רבי אחות גרושה מדברי תורה אחות חלוצה מדברי סופרים פי' דהעיקר שניות חולצות ולא מחייבות והתסורות מדאורייתא פטורות מן היבום. ובגמ' יליף לה מקרא (ויקרא י"ח י"ח ויבמות י' ע"ב) ואשה אל אחותה לא תקח וגו' בחייה כל שבחייה הרי היא כדרש מקרא יתירא: **ולענין** ממזר תנן. (יבמות מ"ד) המחזיר גרושתו ושנשא חלוצתו והנושא קרובת חלוצתו יוליח והולד ממזר דברי ר"ע וחכ"א אין הולד ממזר ומודים שנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר, המחזיר גרושתו ר"ל לאחר שנשאת או נתארסה שהיא בלתו והנושא את חלוצתו אף היא בלתו דלא יבנה, כלומר כיון שלא בנה בנה זוג לא יבנה, והנושא קרובת חלוצתו יוליח והולד ממזר דברי ר"ע משום דהוה סבר דיש ממזר מחייבי לאוין, ומחזיר גרושה ונושא חלוצה מחייבי לאוין הן ואחות חלוצה נמי ס"ל לר"ע שהיא מחייבי לאוין וחכמים מודים שיולא חלא שאין הולד ממזר מחייבי לאוין, וכ"ש באחות חלוצה דלרבנן היינו חלא מד"ס: ורבנן מודים בנושא את משמע שכן בלשון יווני קורין לאחת הן, וחמותו אפילו לאחר מיתת אשתו בשריפה, ורבי עקיבא סבר אתהן תרתי משמע והכי קאמר בזמן שאשתו וחמותו שתיהן קיימות דאיכא אותו ואתהן חמותו בשריפה אבל בא על חמותו לאחר מיתת אשתו דהוה ליה אותו ואותה לא מיחייב עלה שריפה, אבל לענין כרת מודה רבי עקיבא דכי מיעטה קרא משריפה כרת דידה כי דקיימא קיימא. **אשת** איש דקאמרינן אית לה שריותא, משתריא בגט ובמיתת הבעל דתנן (קידושין כ.) וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל. מדאורייתא מנלן, (שם יג:) דכתיב (דברים כ"ד ג') וכתב לה ספר כריתות וכו' או כי ימות איתקש מיתה לגירושין, מה גירושין שרו לעלמא דכתיב בקרא קמא וכתב לה ויצאה מביתו אף מיתה נמי שריא לעלמא. אחות אשה דאית לה שריותא משתריא במיתת אחותה, אבל [כמה] במה דאיתה לאחותה בחיי אף על גב דמגרש לה לא משתריא לה אחותה, ולענין יבום תנן (יבמות מא.) המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה דאפילו חליצה לא צריכה, אלמא אחות גרושה דאורייתא, ולענין ממזר תנן (שם מד.) גבי פלוגתא דר' עקיבא ורבנן מודים בנושא את קרובת גרושתו שהולד ממזר. מדאורייתא מנלן דאף על גב דגרשה לא משתריא לה אחותה כמה דאיתה בחיי, (שם ח:) דכתיב (ויקרא י"ח י"ח) בחייה קרא יתירא, מכדי כתיב ואשה אל אחותה לא תקח בחייה למה לי, הכי קאמר כל בחייה ואפילו גרושה לא תקח. **צו) אשת** אח משכחת לה דאית לה שריותא באשת אחיו מאביו שאין

משנה הלכות

שבגט כורת הקידושין ומחיר ליגמר החתך מכאן ולהבא לאחר אבל חיינו מבעל הקידושין למפרע ולכן תקנו בלשון והרי את מותרת לכל אדם כלומר שהותרה מכאן ולהבא לאחרים אבל לא נתבטלו הקידושין הראשונים, ובגמ' קידושין י"ג ע"ב וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל בשלמא בגט דכתיב (דברים כ"ד) וכתב לה ספר כריתות אלא מיתת הבעל מנלן סברת הוא הוא אסרה והוא שרתה והא עריות דאסר לה הוא ולא שרי לה ופרש"י כגון אחת אביו וכלתו ואחת אחי אביו שמ"י קדושי הבעל נאסרו לקרוביו וכשימות הבעל לא שרי להו שאסורות לקרוביו לעולם, ושקו"ט עד ת"ר אחי ד' תשובות בדבר אחד דיבם לא לקרי אחר ועוד כתיב (דברים שם) ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון ואיתקש מיתה לגירושין מה גירושין שריא וגומרת אף מיתה שריא וגומרת ועיין רש"י שם ד"ה איתקש דהא דלא יליף לה ממשמעות דקרא דכתיב בחייה לא יוכל בעלה הראשון וכו'. עכ"פ מבואר דגירושין ומיתה מתירין ולא מבטלין הקידושין (ועיין לעיל לוח מ"ח).

צו) אשת אח וכו'. שאין לו לאחיו (כלומר אחיו זה שמת), דאמר קרא (דברים כ"ה ה') כי ישבו

לו לאחיו זרע לא ממנה ולא מאשה אחרת, ודוקא דהוה ליה הוא ואחיו בעולם אחד דההיא אית לה שריותא ביבום, אבל יש לאחיו זרע מכל מקום ואפילו זרע פסול כגון שבא אחיו על אחת מחייבי כריתות והוליד ממנה, אי נמי אין לו זרע ולא הוה הוא ואחיו בעולם אחד אלא נולד לאחר מיתת אחיו, ואשת אחיו מאמו בין יש לו בנים ובין אין לו בנים, כיון דהני לאו בנות יבום נינהי לית להו שריותא לעלם. ומנלן דכי יש לו לאחיו זרע אפילו מאשה אחרת אף על פי שיש לו כמה נשים ולא היה להן זרע מעולם דכולן פטורות מחליצה ומיבום, דאמר קרא (ברכים כ"ה ה') ומת אחד מהם ובן אין לו בגברא תלא רחמנא, אי גברא לית ליה בני אע"ג דאיתתא אית לה כמה בני מגברא אחרינא בת יבום היא, ואי גברא אית ליה זרעא מכל היכא דאית ליה ואף על גב דאית ליה כמה נשי ולא הוה להי זרעא מעולם, לאו בנות יבום נינהי. ומנלן דכל דאית ליה זרעא פטור מיבום ואפילו בת ברא ובת ברתא ואפילו לכמה דארי, דכיון דמיקרי זרעיה בעולם פטור מיבום צז) דתניא (ב"ב קסו.) ובן אין לו אין לי אלא בן, בן הבן ובת הבן ובן בת הבן מנין, תלמוד לומר ובן אין לו מכל מקום, אי לאו דכתב קרוכת גרושתו. כגון לחותה לו לחה שהולד ממזר כדלמרינן ולשה לל לחותה וגו' בחייה (יבמות ח') כל שבחייה והה הדין דהו"ל למימר ומודים בחייבי כריתות הלל לחייבי דגרושה תנה לה לחות גרושה: **באשת** לחיו מלביו. דכתיב כי ישבו לחים יחדו (דברים כ"ה ה') ומת לחד מהם ובן אין לו ויליף לחות לחות מבני יעקב שהיו לחים מן השה ולא לחד מן השה ולא מן השה אף כאן מן השה ולא לחד מן השה. ועיין ב"ד ק"ט ובן לחד הבן ולחד הבת, ולע"ג דבשה מקומות אין הבת בכלל הבן ולפילו לא בכלל הולד וביהושע כתיב שמח בלא ולד והיה לו בנות כמבואר בגמ' (עיין עירובין ס"ג ומגילה ג' ע"ב בחום' שם ד"ה מלמד) ועיין חש' הרא"ש בלל פ"ה דאין הבנות בכלל הבנים מיהו כאן דרשו וזרע אין לו עיין עליו כל שים לו זרע ולפילו מחייבי כריתות חוץ מבא על השפחה או הגויה שאין הזרע שלו דרחמנא לפקרה לזרעיה ואין להם יחס כלל.

ולקמן (ס' ע"ח) כתב רבינו חני כי ישבו לחים יחדו וגו' ובן אין לו אין לי אלא בן בן הבן וכו' ת"ל ובן אין לו מ"מ מי לאו אין לו הוה אמינא בת לא פטרה מן יבום כדאשכחן בבן סורר ומורה דוקא בן ולא בת לענין יבום נמי, כלומר נמי אימא בן ולא בת כתיב אין לו ע"כ. ועיין ב"ד ק"ט ע"ח סדר נחלות לפי כך הוא אים כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת כל יולאי ירכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יולאי יריכה של בת קודמין לאחין וע"ש בתוס' ד"ה בן הבן ובן הבת ודו"ק ועיין עוד תוס' ב"ב ק"ט ע"ח ד"ה כיון דלענין יבום בן ובת כאחד ניתנו ות"ת מנלן דבת פוטרת מן היבום אי מדכתיב ובן אין לו עיין עליו הא אילטריך לאיתויי ממזר כדאמר (יבמות כ"ב ושם ד"ה בן) וי"ל דשקולין הן. ורבינו הבליע קושיא זו בדבריו הקדושים כאן בסמוך דכתב ומנלן דאפי' זרע פסול דאתן (יבמות כ"ב) מי שים לו בן מ"מ פוטר וכו' כי היכי דקא מייתי אתן זרע דזרע, אתין לו, זרע פסול נמי תיתא מאין לו דהא ובין אין לו כתיב וקא מרבה אתן לפילו בת וכל דאתי מינה לגמרי אין לו משמע כל דשמיה זרע בעולם זרע פסול נמי זרעא הוא ואתי מאין לו. פירוש כי היכי דאמור בדוכתיה קאי אדלעיל מיניה כלומר שזה ביאור אדלעיל. ועיין ת"ע סי' קנ"ו בתריבות דיניס אלו.

צז) **דתניא** ובן אין לו. (ב"ב קט"ו ע"ח) וכתב רבינו אי לאו דכתב רחמנא אין לו הו"א דוקא בן ולא בת כי דאשכחן בבן סורר ומורה. והא"ז ת"ח סי' תרי"ב הביא וז"ל וכה"ג פי' דבת פוטרת את היבום נפקא לן מעיין עליו דהכא. ובספר המקלוטות כתוב אחני כי ישבו לחים יחדיו אין לי אלא בן בן הבן ובת הבן ובן בת הבן מנין, תלמוד לומר ובן אין לו מכל מקום, אי לאו דכתב

וכתב רבינו לי ללו דכתב רחמנא אין לו הוה אמינא דוקא בן ולא בת כי דאשכחן בבן סורר ומורה: **לאתויי** ממזר. דס"ד למימר דנילף מבני יעקב דזרע כשר היו וסתם זרע משמע זרע כשר קמ"ל דזרע פסול נמי, ודרש מלשון אין עיין עליו דמדרך לינשי לכסות על זרע פסולים ולכן דרשו מאין מעיין עליו אם לא כסה אינה זרע פסול: **וקא** מרבה תנא לפי' בת. ודלא כגירסת ספר כובה במרדכי בשם רבינו דבת לא פטרה וכבר כתב שם דשנוי הוא: **מת** האב והיה לו בן וכו'. בגמ' נדה מ"ד ע"ח תנוק בן יום אחד וכו' וזוקק ליבום ופוטר מן היבום, ובגמ' וזוקק ליבום דכתיב כי ישבו אחים יחדו אחים שהיה להם ישיבה אחת בעולם, ופוטר מן היבום, ובן אין לו אחר רחמנא והא אית ליה ע"כ. ופרש"י ופוטר מן היבום אם נולד לאחר מיתת אביו ואיה שעה אחת ומת אבל כל זמן שמעוברת אינו מחיבה ליבמה. ופי' רבינו דמה שאמרו תינוק בן יום אחד ללא דוקא ה"ה שעה אחת דכל שחי לאחר אביו פוטר דכתי בשעת מיתה היה לו בן ופשוט: **אלא** שעה אחת. שעה אחת ללו דוקא ללא לפי' רגע, ואפילו נוסף ואחיו מת נמי פוטר מן היבום, וכן להיפוך וכמ"ש רבינו בסמוך: זו שאמרנו אם כי' בן גדול. כלומר שודאי כי' בן קיימא: **אבל** אם כי' קטן ומת הבן בתוך שלשים יום. כלומר דכיון שהבן קטן ומת תוך שלשים יום מלידה, חיישינן שמא נפל ובעיה חליצה בלבד דאי ודאי נפל יבומי נמי מלי ליבם. וכה"ה אי גדול כאן כוונתו גרמה גדול בכח ולא בשנים דכל שהוא גדול וכלו לו אחיו הרי הוא פוטר מן היבום, כמבואר בדבריו בכל' יבום וחליצה פסק וכיכה דמיה ושבק חייחא כדמיעברא ע"ש ספק לא כלו אי שהו רחמנא אין לו הוה אמינא דוקא בן ולא בת כי דאשכחן בבן סורר ומורה, השתא דכתיב אין לו עיין עליו לאתויי כל דשמיה זרע. ומנלן דאפילו זרע פסול, דתנן (יבמות כב.) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אחיו מן החליצה ומן היבום, ואמרינן מכל מקום לאתויי מאי, אמר רב יהודה לאתויי ממזר, מאי טעמא, אין לו עיין עליו, כי היכי דקא מייתי תנא זרע דזרע מאין לו, זרע פסול נמי איתי מאין לו, דהא ובן אין לו כתיב וקא מרבה תנא אפילו בת וכל דאתי מינה אלמא אין לו משמע כל דשמיה זרע בעולם, זרע פסול נמי זרעיה הוא ואתי מאין לו. פירוש כי היכי דאמור בדוכתיה. מת האב והיה לו בן ומת הבן לאחר אביו, כיון שהניח בן אפילו לא היה לאחר אביו אלא שעה אחת לא צריכה לא חליצה ולא יבום לא היא ולא צרתה. זו שאמרנו, אם היה בן גדול אבל אם היה קטן ומת הבן בתוך שלשים יום משעה שנולד נפל הוא ובעיא חליצה בלבד, צח) ודוקא דלא כלו לו חדשיו תשעה ירחי אבל כלו לו חדשיו ומת

פטרה וכבר כתב שם דשנוי הוא: **מת** האב והיה לו בן וכו'. בגמ' נדה מ"ד ע"ח תנוק בן יום אחד וכו' וזוקק ליבום ופוטר מן היבום, ובגמ' וזוקק ליבום דכתיב כי ישבו אחים יחדו אחים שהיה להם ישיבה אחת בעולם, ופוטר מן היבום, ובן אין לו אחר רחמנא והא אית ליה ע"כ. ופרש"י ופוטר מן היבום אם נולד לאחר מיתת אביו ואיה שעה אחת ומת אבל כל זמן שמעוברת אינו מחיבה ליבמה. ופי' רבינו דמה שאמרו תינוק בן יום אחד ללא דוקא ה"ה שעה אחת דכל שחי לאחר פוטר דכתי בשעת מיתה היה לו בן ופשוט: **אלא** שעה אחת. שעה אחת ללו דוקא ללא לפי' רגע, ואפילו נוסף ואחיו מת נמי פוטר מן היבום, וכן להיפוך וכמ"ש רבינו בסמוך: זו שאמרנו אם כי' בן גדול. כלומר שודאי כי' בן קיימא: **אבל** אם כי' קטן ומת הבן בתוך שלשים יום. כלומר דכיון שהבן קטן ומת תוך שלשים יום מלידה, חיישינן שמא נפל ובעיה חליצה בלבד דאי ודאי נפל יבומי נמי מלי ליבם. וכה"ה אי גדול כאן כוונתו גרמה גדול בכח ולא בשנים דכל שהוא גדול וכלו לו אחיו הרי הוא פוטר מן היבום, כמבואר בדבריו בכל' יבום וחליצה פסק וכיכה דמיה ושבק חייחא כדמיעברא ע"ש ספק לא כלו אי שהו

משנה הלכות

כתב מוין ת"ל אין לו עיין עליו אי ללו אין לו בת לא הוי פטרה מיבום כדאשכחן בבן סורר ומורה דדוקא בן לעוין יבום כתיב אין לו עיין עליו ע"כ לשון המקנוטות. הרי משמע שיש בריירתא שנוי' בפי' דבת פוטרת מיבום ודרשינן לה מאין לו עיין עליו כדברי הלכות גדולות ע"ש. הכה גרסה דהמ"ז ללא כי' לו גירסת רבינו כמו שהיא לפנינו והכיא בשם ספר המקנוטות כדברי רבינו.

ולא מחכד מעטי מכרכורי לבי למה לכם לדייק מאין לו ולא הכיאו מקרא מלא (במדבר כ"ז ח') ואקרבתם בנות לצלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף וגו' ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן וגו' לבינו את במדבר וגו' למה יגרע שם לבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנו לנו אחזה בתוך אחי לבינו ובגמ' (ב"ב קי"ט ע"ב) תנא בנות לצלפחד חכמניות הן שלפי שעה דברו דה"ר שמואל בר רב יצחק מלמד שבי' משה יושב ודורש בפרשת יבמין שנאמר כי ישבו אחים יחדו אמרו לו אם כבן אנו נחשבין הנה לנו נחלה כבן אם לאו תחיבם אמנו מיד ויקרב משה את משפטן לפני ה'. ועיין רשב"ם שם הגי"ה ועיין רש"י

עה"ת. ובת' יונתן אין ליה אנן בחיבין כביר ואימן כנערה יבם וכו' והכה מבואר דבת במקום בן לעוין יבום שהרי הסכים עמהם הקב"ה וזכו להלכה זו.

ומעתה לפעני"ד ליתב נמי מה שהקשה בהגב"ח שרבינו הביא בריירתא זו דמחניא בפ' נחלות בגמ' (ב"ב קע"ו) ומשמע דמאין לו דרשינן זרע פסול נמי דכיון דבן ללו דוקא דאי דוקא ל"ב בן ולא בת נמי כמו בבן סורר ומורה ל"ב כולהו יליף מאין לו. ובקשה מה הקשו התוס' (קידושין ד' ע"ח ויבמות ע' ע"ח) על הבריירתא וזרע אין לה והא אפיקתיה לזרע שרשה ומנלן לזרע פסול והא לבב"ג כולהו יליפין מאין לו ע"ש, ולהנ"ל קלא י"ל דהתם בבנות לצלפחד דוקא זרע כשר יליף מבנות לצלפחד דלדקניות היו אבל זרע פסול מנין ולכן אין יליף מאין לו יליף כולהו, ומיהו רבינו הביא מהא בריירתא דנאמרה לענין נחלות דבאמת משם דרשו בנות לצלפחד והקב"ה הסכים עמהם.

צח) **ומש"ה** ודוקא דלא כלו לו חדשיו אבל כלו לו חדשיו ומת תוכו כבן בתוך שלשים יום בעיא חליצה וכו' לכאורה הלשון הוא מקוצי' הבנה

אותו הבן בתוך שלשים יום בעיא חליצה ויבומי לא מתייבמה. מת לאחר שלשים בחיי האב אינה פטורה מן החליצה ומן היבום, לאחר מיתת האב לא בעיא לא חליצה ולא יבום, ואם היו לו מאה בנים ומתו כולן בחייו ולא הניח בן מכל מקום ולא בן הבן ולא בת הבת, בעיא אשתו חליצה או יבום, ואפילו היה גוסס ומת הבן ואחר כך מת האב בעיא יבום או חליצה. אשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו מאמו דקאמרינן דלאו בנות יבום הן מנלן, דתניא (שם יז:) (דברים כ"ה ה') כי ישבו אחים יחדיו אחים שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, יחדיו המיוחדין בנחלה פרט לאחים מן האם. ואשת אחיו מאביו שהיה בעולמו דקאמרינן בת יבום היא, אפילו אחיו מאנוסה ואפילו מחייבי כריתות וכל שכן מחייבי לאוין, אחיו הוא ומיבם. לענין אחיו מאנוסה תניא (יבמות י:) היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת פוטרת צרתה, אלמא היכא דליכא ערוה למיסרא לצרה, מיבם אשת אחיו מאנוסה. ולענין ממזר תנן (שם כב.) מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואמרינן מכל מקום לאתויי מאי, אמר רב יהודה לאתויי אפילו אח ממזר, ותנן נמי (שם כ.) איסור קדושה חולצות ולא מתייבמות וחדא מינייהו בת ישראל שנשים יוס פוטר ותי לאו חולץ ותינו מיבם ע"ש, ורבינו כתב לא בעיא חליצה וכבר הרחב"ם כתב דל"ל לא בעיא ולפענ"ד בעי חליצה וכוונתו שספק וכמ"ש במו שם בכל' יבום וחליצה: **ואפילו** היה גוסס ומת הבן ותח"כ מת האב בעיא יבום או חליצה. משנה פ"ק דאהלות מ"ו אדם חיגו מעמא עד שחלא נפשו ואפילו מגויד ואפילו גוסס זוקק ליבום ופוטר מן היבום ופי' הר"ש זוקק ליבום דכל זמן שהוא גוסס יבמתו אסורה ליגשא ופוטר מן היבום, דאם מת והניח בן גוסס אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום ועיין פיה"מ נר"ש שם ובעור ח"ע סי' קנ"ו ובש"ע שם, ולהוליא ממה שכתב המרדכי מו"ק דגוסס הרי הוא כמת וכבר האריכתי בס"ד בזה: **לאשת** אחיו שלא הי' בעולמו. שנולד האח קטן אחר מיתת הגדול, הרי הוא אחיו אשת אחיו במקום מלוה ופוטרת לרחב: **דלאו** בנות יבום הן. והגם שאחיו מת בלא בנים פטורות מן היבום: **יחדיו**. משמע יחיבה אחת בעולם, הין שנולד אחיו הקטן קודם שייבם שמעון אשת ראובן הין שנולד אחר שייבמה ומת שמעון אסורה על לוי לעולם ואם הי' לשמעון אשה אחרת גם היא פטורה מהחליצה ומהיבום ופוטרת לרחב ונמרת לרחב עד סוף העולם דבשעת נפילה דאשונה לא היה בעולמו אע"ג דבשעת נפילה מאחיו הבני כבר הי' בעולמו, וכן סייס רבינו כאן בסמוך, ועיין ח"ע סי' קע"ג סי"ב: **ואפילו** מחייבי

משנה הלכות

דהגה ביבמות (ל"ו ע"ב) ח"ל רב אשי לרב הושעיא ברי' דרב לידי החם תנן רשב"ג אומר כל שאשה בחדש ל' יום ילינו נפל הא לא שאשה ספיקא הוי ואיתמר מת בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה רבינא משמי' דרבא אמר אם אשת ישראל היא תולגת ואם אשת כהן היא אינה תולגת וכו' ח"ל רבינא לרב משרשיא ועיין תוס' שם מת בתוך ל' יום וכו' נראה דהכי גרסינן ולא כרש"י דגריס בפ' ר"ח דמילה (דף קל"ו) מת בסוף ל' יום כיון דבפ' יש בכור (בכורות מ"ט) אמרינן דיום ל' כשלפניו אה לי ביום ל' אה לי בתוך שלשים מיבו בפ"ג בתב דביום ל' לפי' פיהק ואת לרבנן לא הוי נפל דדוקא תוך שלשים הוא דאמר בשבת פיהק ואת לד"ה את הוא משמע דגרסי' הכא את ביום שלשים דאי לאו הכי מנין היה להם חילוק זה ע"ש.

ובתבו ז"ל דכל אלו הדברים דוקא בשלא נתברר אם כלו לו אדשיו כגון שלא ידעה זמן מיבורה אבל אם נתברר שכלו אדשיו כגון שבעל ואבל לו מיד למדינת הים וילדה לסוף תשעה שלמים או לשבעה אפילו למקומעין אפילו ילא ראשו ורובו ולד גמור הוא וע"ז אמרו תינוק בן יומו זוקק ליבום ופוטר מן היבום ועיין מאירי כאן. ח"כ ל"ע לכאורה מה שכתב רבינו אבל כלו לו אדשיו ואת אותו הבן בתוך שלשים יום בעיא חליצה וכו' שכתב הגדול סי' תרי"ג תגן פ' יולא דופן תינוק בן יומו זוקק ליבום ופוטר מן היבום וכו' ומוקי לה בגמ' שכלו לו אדשיו והיכי דמי כלו לו אדשיו כבר פי' רבותי ע"י משה שאם היתה אמו מונה עליו ט' אדשים מלאים מעבילתה עד יום לידתה כ"ש לא קיים בן בגויה שכלו אדשיו ואינו פוטר אח אמו מן החליצה דלעולם קיים בן משמע שנדר ברור ופשוט הוא בלאור לכריס דכלו לו אדשיו וזו שמנין עבילתה בידה אין זה ברור שמא לא נתעברה סמוך לעבילתה עד סמוך לוסתה דאשכחן דאיפליגו בזה וכו' אלא ה"ד קיים בן בגויה כגון שבא עלי' סמוך לעבילתה ושוב פירש ולא בא עלי' עד חודש ולבסוף ג' אדשים לביאה שניה הוכר עוברה הרי הדבר ידוע שמשעת ביאה ראשונה נתעברה וכו' ע"ש, ומבואר

כריתות. מייב ניבוס מדאורייתא דאחי אשה ודאי ל"ת ופוטרה מיד: **דאין** מחייבות מדרבנן. בגמ' (יבמות כ' ע"ב) קפסיק ואני ל"ם מן הניסואין ול"ם מן האירוסין בשלמא מן הניסואין וכו' אלא מן האירוסין לא תשא גרידא יבא עליה ויבעל ל"ת וכו' עד אלא אמר רבא גזירה ניחא דאשונה אטו ניחא אשונה, פי' ניחא דאשונה דמקיים בה עשה ומני למידאי אטו ניחא אשניה אלא למידאי דהא ליקיים בה עשה ולא דמי לכל יבמה שלאחר ניחא דאשונה מותרת לו כאשתו: **[פסק]** והיכא דהוה נסיב לאחיו. פי' אפילו כי' לו נשים לאחרות אלא היו אסורות עליו משום ערוה: **ואם** מתו לאחותו ואחות אמו. ובכ' רמב"ם מאמו כלומר לאחותו מאמו, ובאמת כי רבינו בעלמו ממשיך דלא משכחת אלא באחותו מאמו שנשאת לאחיו מאביו ולא מאביו כו' באיסורא קמא קיימא.

למזד, וקיימא לן (שם כ:) דאין מתייבמות מדרבנן, גזרו ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, אבל מדאורייתא חייבי לאוין בני יבום נינהו. **צמ) [פסק]** והיכא דהוה נסיב אחיו חדא מהני עריות דלגבי דידיה ערוה ולאחיו שריא ומת אחיו בלא זרע ונפל ערוה קמיה, באיסורא קיימא ולית לה שריותא. ומאן נינהי הני עריות, (שם ב.) בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו ואחות אמו ואחות אשתו ואשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו. בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו בת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו וכלתו משכחת להו כגון שנשאת אחת מהן לאחיו מאביו ולא מאמו או לאחיו מאביו ומאמו. וכן אחות אשתו משכחת לה בין באחיו מאביו ולא מאמו ובין באחיו מאביו ומאמו כגון שהיו שני אחים נשואין שתי אחיות, אבל אחותו לא משכחת לה אלא באחותו מאמו ולא מאביו שנשאת לאחיו מאביו ולא מאמו, וכן אחות אמו לא משכחת לה אלא בנשואה לאחיו מאביו ולא מאמו. וכן אשת אחיו מאמו לא משכחת לה אלא בנשואה לאחיו מאביו ולא מאמו, והיכי דמי, כגון דהוה ליה תרין אחי חד מאמו ולא מאביו וחד מאביו ולא מאמו ונסיב אחיו מאמו אשה ומת או גרשה והדר אינסיב לאחיו מאביו ומת אחיו מאביו בלא זרע ונפל קמיה, השתא מאחיו מאביו באיסורא קמא קיימא. וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא דיבמה אחיו שהיה בעולמו ומת הוא נמי בלא זרע ונפל קמיה השתא מאחיו שהיה בעולמו, כיון דמעיקרא הוה אסידא עליה באיסור אשת אחיו שלא היה בעולמו אע"ג דהדר נפל קמיה

ובאמת כי רבינו בעלמו ממשיך דלא משכחת אלא באחותו מאמו שנשאת לאחיו מאביו וכבר ניין כן (רעז"ה): וכן משם אחיו שלא כי' בעולמו כו' באיסורא קמא קיימא. עיין ל"ע סי' קע"ג סי"ב:

משנה הלכות

דקיס לו בגויה שכלו חדשיו לשיטה זו ליכא אלא עם בירור אחר ובשחס אלמי יש לספוקי ולכן כאב רבינו דלריכה אלילה ול"ע. ועיין ב"י ל"ע סי' קנ"ו וסי' קס"ד ועיין שו"ת הגר"ע סי ל"ח.

וקצת כי' נראה לאחוק בדברי רבינו לפ"מ שנאלקו הראשונים ז"ל שכלו לו אדשיו אי בעינן נמי שגמרו לפריעו ושערו דהעור סי' קנ"ו כ' ואפי' ורע שיולד לאחר מותו כגון שמת ובניה אשתו מעוברת פוטר ודוקא לאחר שיולד ויהיה בר קיימא כגון שידוע שנולד לט' אדשים ולא משכחת לה אלא כשפירש ממנה אחר שבילתה ולא קרב אליה אח"כ וכו' וכוון שגמרו לפריעו ושערו ומשמע קלת דקאי אכלו אדשיו דבפי' נמי גמרו לפריעו ושערו וכן נראה מד"מ שם אות ג' שכתב וז"ל ובנמ"י פ' האדל ע"א דכשכלו לו אדשיו אין לריך גמר סימנים דהיינו לפריעו ושערו ע"כ ועיין ביאור הגר"א ל"ע סי' קנ"ו אות ע"ז מה שביאר היפוך מדברי הב"ם שם ובגם שדאקאי ליישב גירסא הספר מ"מ אם נאמר דים בו טעות הדפוס כהמגיה כי' אחי שפיר ול"ע.

צמ) [פסק] והיכא דהוה נסיב אחיו אדא מהני עריות.

משנה יבמות ג' ע"א חמש עשרה נשים פוטרות לרותיכן ולרות לרותיכן מן האלילה ומן היבום עד סוף העולם ואלו הן בתו ובת בתו וכו' כולהו במשנה אלא שרבינו גרס בת אשתו ובת בתה קודם ואח"כ ובת בנה ובמשנה גרסי ובת בנה קודם ואח"כ ובת בתה ובסיפא שם מפרש שכאי פוטרות מיירי כגון שהיתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שהיכן פטורות ועשמא יליף שם בגמ' מלשון. וז"ם רבינו בסמוך והיכא דהוה נסיב אחות אדא מהני עשרה דקאמרינן ומת אחות בלא זרע ונפל קמיה בתו או אדא מהני עריות דאילו לא ערוה הוא הזיה ליה ליבומה כשאת דערוה היא באיסורא קיימא ולא מיבעיא ערוה דאיסורא קיימא אלא היכא נמי דהוה נסיב אחות אדא מהני דאמרן ואית ליה כמה נשי אחרנייאתא ומת בלא זרע כי היכי דערוה באיסורא קיימא ופטירא מאלילה ויבום לרת ערוה נמי כערוה דמיא ואסירן עליה איסור כרת, ולא מיבעיא וכו'.

השתא מאחיו שהיה בעולמו, באיסורא קמא קיימא. [פסק] והיכא דהוה נסיב אחוה חדא מהני חמש עשרה דקאמרינן ומת אחוה בלא זרעא ונפל קמיה בתו או חדא מהני עריות דאילו לאו ערוה הואי הוה חזיה ליה ליבומה, השתא דערוה היא באיסורא קיימא. ולא מיבעיא ערוה דבאיסורא קיימא אלא היכא נמי דהוה נסיב אחוה חדא מהני דאמרן ואית ליה כמה נשי אחרנייאתא ומת בלא זרעא, כי היכי דערוה באיסורא קיימא ופטירה מחליצה ויבום צרת ערוה נמי כערוה דמיא ואסירן עליה איסור כרת. ולא מיבעיא ערוה וצרותיה דקאי עלייהו באיסור כרת אלא אפילו צרת צרה נמי, כגון דהוה אית ליה אחי אחריני ויבמה חד מאחיו לצרת ערוה דלא חזיא ליה לדידיה וההוא חד מאחים דיבמה להא צרה אית ליה נשי אחרנייתא ומת הוא נמי בלא זרע ונפל קמיה צרת ערוה וצרותיה, כי היכי דצרת ערוה לאו בת יבום היא צרת צרה נמי כצרה דמיא ופטירן כולהי מחליצה ויבום, וקיימן עליה באיסור כרת, דכיון דלא חזיא ליה ליבומי, כרת דאשת אח כי דקיימא קיימא. וכי אסירא צרת ערוה היא וצרותיה וצרות צרותיה דוקא צרת אשת אחיו דאילו לא הואי ערוה למיסרה הוה חזיא היא ליבומה, השתא דהויא לה צרת ערוה כי היכי דאסירא ערוה אסירן צרותיה וצרות צרותיה וקאי עלייהו כאיסור אשת אח, אבל היכא דהוה נסיבא חדא מהני חמש עשרה עריות לאיניש מעלמא אי נמי חדא משש עריות דלא איפשר לאינסובי לאחים, ומאי נינהו אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו, ואית ליה להההוא נוכראה דנסיב חדא מהני עריות נשי אחרנייאתא, בההוא גונא איבעי [אי בעי] למינסב שריא ליה. ומנלן דאסירא צרת ערוה במקום מצוה היכא דאילו לא הואי ערוה למיסרה הוה חזיא ליבומה אבל שלא במקום מצוה היכא דהוה נסיבא אחת מכל עריות האמורות בתורה לאיניש מעלמא ואית ליה להההוא דנסבה נשי אחרנייאתא לא אסירא צרתה, דתנן חמש עשרה נשים וכו' ושש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו וכו'. מנהני מילי, (שם ג:) דתנו רבנן (ויקרא י"ח י"ח) ואשה אל אחותה וגו' עד שאין צרה אלא מאח, אשכחן דאסירן צרות דהני עריות מדאורייתא כי דקתני, ק) ואין לי אלא הן צרותיהן מנין שלהן שנשואות לאחרים ואינן רשאין להנשא לאחיו ואם מתו בעליהן שהן נכריות הללו זה לצרותיהן מותרות להנשא לזה, שאין לצרת ערוה אסורה הללו כשנפלה ליבום עם הערוה פעם אחת שיהן שפטרה לצרת ערוה עמדה עולמית באיסור אשת אח שים לה בניס אבל זו שיהן שמעולם לא נפלה ליבום אין לצרה אסורה, שאין לצרה הללו מאת, דכתיב ערוה אשת אחיך. ועיין דף מ' ע"ב גופא רבי אומר וכו': ומנלן דאסירא לצרת ערוה במקום מצוה. פי' דמילתא דחמיה הוא דהיכא דיש מצוה ליבם ואילו לא הוי לצרה ערוה היאך תייבם ליבום או נחליצה, והיכי דנשאה לאיש נכרי והערוה איגה בת ייבום לצרה מותרת לינשא לו ולא נאסרה אף אשת ערוה נמלא דהמצוה של יבום גרם הפטור והאיסור: ושש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים. וכיון דלא אפשר להני שש עריות לאינסובי לאחים לצרותיהן מותרות: מנהני מילי. (יבמות ג'

והיכא דהוה נסיב לאחוה חדא מהני חמש עשרה וכו'. פי' דנסמוך קאמר דהני חמש עשרה נשים פטורות מן היבום ומן החליצה כיון שהם לאסורות עליו משום ערוה, ועכשיו הוסיף דלא מיבעיא ערוה עלמה דבאיסורה קיימא ואסורה לה שהיא פטורה אלא אף כיהא דערוה לאסורה ופטירה מן החליצה ומן הייבום לרת ערוה ולרות לרותיהן עד סוף כל הדורות: ובי אסירא לרת ערוה. פי' דהני חמש עשרה נשים שאסורות עליו הוא משום דנשאו לאחיו ולכן הם לאסורות עליו ופטורות לרותיהן, אבל אם נשאן אלו החמש עשרה עריות לאיניש מעלמא והוא נכרי למשפחתו, הרי אותה האשה שהיא ערוה עליו לאסורה לו אבל אם כי' לו עוד נשים לאחרות שנשא ומת או גירש כ"ז מותר בהן אי לא לאיש לינשא לותם: אי נמי אלא משם עריות. שם ג' ע"ב ודף י"ג ע"א במשנה שם עריות חמורות אלו מפני שנשואות לאחרים לרותיהן מותרות, ופרש"י שם עריות יש שאמורות אלו ומהו אומר

משנה הלכות

ופרש"י דהאי נתו אלנוסתו מיירי דאי אנשואתו היינו נת אשתו דלא גרעה מפני שהיא נתו וכתבו התוס' ד"ה נתו דלפ"ז הא דאמרו בגמ' (ט' ע"ב) ר' יהודה אתרגם אחמותו ואילך הא דתני ר' חייא בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה אבל שיאת בני דרשת לא, משום דנתו היינו דנאונסין קא משכחת לה ונשואין לא משכחת לה בנשואין קמיירי בתונסין לא קמיירי לא כמו שפי' בקונט' וכו' ע"ש, ועיין רש"י שם בכל המשנה בביאור הני עריות.

ק) **ואין** לי אלא הן וכו'. (ג' ע"ב) מנה"מ (דערוה ולרתה ולרת לרתה לעולם פטורות) דת"ר

ע"כ) מנכ"מ דת"ר חסב לל לחוסב לה תקח לנרור לגלות ערוסב עליה בחייב וכו' ואין לי חלה כיה נרסב מנין ת"ל לנרור וכו' ועיין הגהות הגר"ח שם. מכאן אמרו חכמים חמש עשרה נפים פוטרות נרוסיהן ונרות נרוסיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם, יכול אחני מרבה אף שם עריות חמורות וכו' ילאו שם עריות חמורות מאלו הוציל דאי ליכתב לאחיס נרוסיהן

תלמוד לומר (שם) לצרור, צרות דצרות מנלן דקתני תנא במתניתין פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן וקא מפרש תנא קא) כיצד פוטרות צרותיהן כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה ואפילו הן מאה, מדאורייתא מנלן, (יבמות יג.) אמר רב יהודה אמר קרא לצרור הוה ליה לקרא למיכתב לצור, מאי לצרור, דאפילו צרות דצרות אסירן כצרות, רב אשי אמר צרה דצרה לא צריכה קרא סברא הוא, צרה מאי טעמא אסירא, דבמקום ערוה קיימא, צרת צרה נמי במקום ערוה קיימא. אמו דקתני תנא דשריא צרתה, דוקא אמו נשואת אביו דלא חזיא לאינסובי לאחיו מאביו כי דאמרינן אחורן, דאנוסת אביו שריא ליה כרבנן, צרתה כמותה. קב) [פסק] היכא דהוה אמו נסיבא אנוסת אביו לאחיו מאביו ואית ליה להוא אחיו נשי אחרנייתא ומת בלא זרעא ונפלה לה קמי ברה פטרה צרותיה, דתני לוי (שם י.) אמו פוטרת צרתה, פעמים אין פוטרת צרתה,

מוחרות שחין נרה חלה מחת. ופרש"י חלה מחת, כוחיל ופטרה הכחוב מזיקתו הרי היח עליו בחיסור חשח חח שיש לה בניס שכיח בכרת דכחיב ערות חשח חחיך חכל בעלמח לח רמי' חיסור חשח חח עלה ושריח ליה ע"כ: ואפילו כן מחה. וכנמ' נרס עד סוף העולם: מאי לנרור. משמע דדריש לה מקרא נופי': אחורן. נרחה פי' לחריו דחנוסת חביו שרי' וכפי' הרשז"ה פי' במקום לחר: היכא דהוה אמו נסיבא חנוסת חביו. ובהגב"ח כחב דכאי מילח נסיבא נרס לחר חנוסת חביו קודם לאחיו, ולפענ"ד לפי' נירסחינו לחי שפיר וכ"פ היכא דהוה אמו נסיבא כלומר שביחה נשוחה לאחיו מאביו אלא דלפי שחסור ולכן הטיל בינחיהם חנוסת חביו ושפיר מוחרת לו לאחיו מאביו: אמו פוטרת צרתה פעמים אין פוטרת צרתה. כלומר שאין

משנת הלכות

(ויקרא י"ח) חשב לל לחוסב לה תקח לנרור לגלות ערוסב עליה בחייב עליה מה ת"ל לפי שנאמר (דברים כ"ב) יכול יבא עליה שומע אני לפי' בלחח מכל העריות החמורות בחורה הכחוב מדבר נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן במקום מנוה אף כאן במקום מנוה ואמר רחמנא לה תקח ואין לי אלא כיה נרסב מנין ת"ל לנרור ואין לי אלא נרסב נרס נרסב מנין ת"ל לנרור ואין לי אלא לחות חשב שאר עריות מניין לאמרת מה לחות חשב מיוחדת שביא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם אף כל שביא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם ואין לי אלא הן נרוסיהן מניין לאמרת מה לחות חשב מיוחדת שביא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם ונרסב חסורה אף כל שביא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם נרסב מכאן אמרו חכמים חמש עשרה נפים פוטרות נרוסיהן ונרות נרוסיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם יכול אחני מרבה אף שם עריות חמורות מאלו שיביו נרוסיהם אסורות לאמרת מה לחות חשב מיוחדת שביא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר ליבם לאחים ואסורה ליבם ונרסב חסורה אף כל שביא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר ליבם לאחרים ואסורה ליבם ילאו שם עריות חמורות מאלו הוציל דאי אפשר ליבם לאחים נרוסיהן מוחרות אחים חשב חביו חלה לאו חנוסת חביו

מוחרות שחין נרה חלה מחת ע"כ. ופרש"י שחין נרה חלה מחת, כוחיל ופטרה הכחוב מזיקתו הרי היח עליו בחיסור חשח חח שיש לה בניס שכיח בכרת דכחיב ערות חשח חחיך חכל בעלמח לח רמיה חיסור חשח חח עלה ושריח ליה ע"כ.

קא) כיצד פוטרות נרוסיהן וכו'. נגמ' (י"ג ע"ח) מנכ"מ חמר רב יהודה דחמר קרא (ויקרא י"ח) לנרור כחורה ריבחה נרוה כרבה רב חבי חמר סברא היא נרה מ"ע חסירא דבמקום ערוה קיימה נרה נרה נמי במקום ערוה קיימה. ועיין הגהות הגר"ח דף ג' ע"ב חוח ח' ואין לי חלה נרחה נרה נרחה מנין ת"ל לנרור ולא לנור וכחב חת"ם וכ"כ בספר היבר לר"ח ובח' הרמב"ן דלא גרס לה ע"ש וכן נרחה גירסח רבינו דלא הביא בסמוך הא דלנרור לנור חלה כאן. וברש"י שם עוד כחב לנרור נרוה הרבה כו' והוא שגויא דר' יהודה ובחוס' יבמוח דף ג' ע"א ד"ה עד סוף העולם כחבו דלרב חבי דמלנרור לא משמע חלה חרי ואפילו הן מאה מסברא נפקי ורבינו הביא חרוייהו.

קב) [פסק] היכא דהוה אמו נסיבא אנוסת אביו לאחיו מאביו וכו'. שם (י' ע"א) שם עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים נרוסיהן מוחרות אמו ואחת אביו וכו' מאי אמו אילימא נשואת אביו הייגו אחת אביו אלא לאו אנוסת אביו

כיצד, היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת ונפלה לה קמי ברה זו היא אמו שאין פוטרת צרתה, דכיון דלא תפסי בה קידושי זנות בעלמא הוא ולאו נישואין נינהו אלא כמאן דליתה לאמו דמי ולא מיפטר צרתה. היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת ונפלה לה קמי ברה כיון דחזיא לאחוה למינסבה פוטרת צרתה, והאי דלא קתני לה בהדי חמש עשרה נשים, אי למאן דאמר האי תנא בפלוגתא לא קא מיירי, אי למאן דאמר לאו משום פלוגתא אלא משום דמתניתין רבי יהודה הוא דאסר באנוסת אביו, ולמיתנא דאי עבר ונסיב אנוסת אביו ונפלה לה קמי ברה אף על גב דחייבי לאוין בני חליצה ויבום נינהו השתא דהויא לה ערוה פטרה צרותיה, דאי עבר אחיו ונסיב לא קתני, אלא כולהי במאי דהוי ליה לאחיו למינסב לכתחילה קתני, אי למאן דאמר לעולם רבנן היא והאי דלא קתני לה בהדי חמש עשרה נשים משום דלא משכחת לה באסור לזה ומותר לזה, ואחותה שהיא יבמתה חד חד כי דאית ליה. קג) אשת אחיו שלא היה בעולמו דקאמרינן דאסידא ליה, לא מיבעיא היכא דאיתיליד האי בתרא מקמי דניבמה אחוה דהויא ערוה לגביה דכי איתיליד הוה רמיא קמיה, אלא אפילו יבמה אחוה אחרינה מקמי דמיתיליד הוא, דכי איתיליד תותי אחוה אשכחוה, כי האי גוונא נמי כי מאית ההוא אחוה דיבמה בלא בני הויא ערוה לגביה, ואף על גב דפליג רבי שמעון הלכה כרבנן. מאי ר' שמעון ומאי רבנן, דתנן (שם יז.) כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו, שני אחים ומת אחד מהם ונולד להם אח ואחר כך יבם השני את אשת אחיו ומת ואית ליה איתתא אחריתי ונפול תרוייהו קמי בתרא, ראשונה, ההיא דנפלה ליה ברישא מאחיו קמא שלא היה בעולמו, [יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו,] ושניה, דנפלה ליה השתא מאחיו שהיה בעולמו, יוצאה משום צרתה, אי לאו אשת אחיו שלא היה ניצולה ניצולין וממילא נרחב מחייבמת כתלו כיחב נכריה לנד: כיצד כיחב לחמו נשואה לבנו ונשחת לאחיו מאביו. רלונן שנשא אשה וילדה לו את שמעון וכוליד את לוי מאשה לחרת, ומת רלונן, והלכה אשת רלונן ונשחת ללוי אחיו של שמעון מאביו ולח"כ את לוי, ונפלה לאשת לוי שהיא לחמו של שמעון קמי בנה זו היא לחמו שהין פוטרת נרחב דקידושי לוי לא תפסי בה, שהם היא לחמו פשוט שהין תופסין חלא לחפי' הוא מאשה לחרת מ"מ הו"ל לחם שמעון לשת לבנו על לוי ג"כ והין קידושין תופסין בה כלל ולא היו חלא זנות בעלמא והא דאמר ונשחת לאחיו כלומר שנשרה זו קידושין לו תפס לעון ניאחת אף שהין כאן קידושין: היתה לחמו לנוסת לבנו. והי' לו את מאשה לחרת והלכה לחמו ונשחת ללוי אחיו מאביו

והרי מותרת לו דאנוסת לבנו ולשמעון לסורה שהיא לחמו כיון דרלוי' ללוי אחיו מאביו לנשואין ונפלה קמיה בנה ליבום פוטרת נרחב: והאי דלא קתני לה בהדי ע"ו נשים. בגמ' (ט' ע"ח) ת"ל לוי לרבי מאי חיריח דאני ע"ו ליאני ע"ז ת"ל כמדומה לי שהין לו את בקדקדו, מאי דעתך לחמו לנוסת לבנו לחמו לנוסת לבנו פלוגתא דרבי יהודה ורבנן היא, ור' חייא בני בכולן אני קורא בהן לאסורה לזה ולאחותה שהיא יבמתה חולצת לו מחייבמת, רב אשי אמר מתני' רבי יהודה וקיי"ל כרבנן, ת"ל רבינא לרב אשי יהודה נמי משכחת דאי עבר ונסיב דאי לא קתני. וכולהו לוקימתות שם בגמ' ע"ש: חד חד כי דאית ליה. פי' כל אחד מפרש לפי לוקומתיה כדאית ליה, ולא ידענא למה הניח בהגב"ה אלא דכתוב פשוטה דקאי לומר כל אחד כדאית ליה: **אלא** אפי' יבמה לאוה אחרינה מקמי דמיתיליד הוא. פי' וכיון דנחייבמה כבר וכשבא לעולם כרי זו אשת אחיו ככל הנשים ואח"כ מת אחיו זה ת"ל נפילה שניה מפלת ואשת מחייבמת קמ"ל כיון דנאסרה עליו משעת נפילה דאשה משום את אחיו אלא כי' בעולם שוב אין לה כיאר לעולם: **אי** לאו אשת אחיו אלא היה בעולמו. בהגהת בגרשם"ע מאקו, ובפי' הרעז"ה הניח מנוסחת הילדעסהיימער תוס' לשון דאי לאו אשת אחיו אלא היה בעולמו דאסרה אז

משנה הלכות

וקאני מפני שהן נשואות לאחרים אין לאחים לא מן שמעת ליה דאית ליה כאי סברא ר' יהודה דאסר באנוסת אביו משום הכי לא אני לה ת"ל רבינא לרב אשי לר' יהודה נמי משכחת דאי עבר ונסיב ומשני דאי לא קאני, ת"ל רב אשי לרב כהנא אלא דאי נמי משכחת לה יעקב אנס בלתו והוליד ממנה בן ומת ראובן אלא בנים ונפלה לה קמי ברה ומיגו דאיכי אסירה נרחב נמי אסירה ת"ל באחותה דהאיר קמיירי באחותה דאיסורא לא קמיירי ואע"ג (פאקה) בדקה לוי במאני'

דאני לוי אמו פעמים פוטרת נרחב. ופעמים אינה פוטרת נרחב כיצד כיחב אמו נשואה אשת ונשחת אביו לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאין פוטרת נרחב כיחב אמו אנוסת אביו ונשחת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאין פוטרת נרחב כיחב אמו אנוסת אביו ונשחת לאחיו מאביו ואע"פ שנשו חכמים במשנתינו אמם עשרה ים לנו להוסיף שם עשרה כגון זו וכו', ע"ש.

קג) **אשת** אחיו שלא היה בעולמו וכו'. משנה (י"ז ע"ח) כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים

ומת אחד מהן וגולד להן אח ואח"כ ייבם הבני אח אשת אחיו ומת הראשונה יולאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והבניה משום ערוה הבא מאחר ומת הבניה חולין ולא מחייבת. ושם ע"ב אשת אחיו היכא בעולמו היכא כאיבא אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדו שבייאה לבם יבייבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. ושם י"ח ע"ב במשנה בני אחים ומת אחד מהן וייבם הבני אח אשת אחיו ואח"כ גולד לבם אח ומת הראשונה יולאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והבניה משום ערוה שבא מאחר ומת הבניה חולין ולא מחייבת ר"ש אומר מייבם לאיזה שירלה או חולץ לאיזו שירלה ע"כ.

ובגמ' אמר רב חוספיא חלוק היי ר"ש אף בראשונה (וקא שרי גולד ואח"כ ייבם) ממאי מדקאתי משנה יאירה בעא ריש למען קאתי לה וכו' ואנא ריש לאודייך כאו דר"ש ואנא סיפא לאודייך כאן דרבנן ובדין הוא דנפלוג ר"ש בריש חלא נער לאו לרבנן עד דמסיימו למילאייהו וכדר פליג עלייהו חלא אשת אחיו שלא היה בעולמו לר"ש היכי משכחת לה בא אחד אחת ומית וגולד לו אח אי נמי בארי ולא יבם ולא מית, ע"כ. ופרש"י ולא ייבם, כלומר זה הבני אח יבמתו. ולא מת, אסורה לזה שגולד לאחר מיתה אח ליבמה הבני פקעה זיקת אח הראשון ונעשית אשתו של זה הבני אי נמי לא יבמה אלא שני הולילו והוזקקה לו הרי היא ככנוסה כדלקמן והבמת מותרת לבליבי.

וכתב הרמב"ם בפיה"מ מאמר ר"ש הוא על שאי הבלכות יחד שדעתו כי כאשר ייבם ואח"כ גולד להן אח היוה אשת אחיו שלא היה בעולמו שהוא כבר מלאה ברשות אחיו הבני וכאלו נשואי באח הראשון לא היו ואין הלכה כר"ש. ועיין רמב"ם פ"ו מהל' יבום הי"ז ובטור"ע ח"ע סי' קע"ג סי"ב. וכתב המאירי ואע"פ שאומה שבפ' ראשון אומר צריך לפרש בה ברה וברת ברה ואי אחה מולת ברת ברה בבני אחים אלא בשלשה מ"מ הוא מפרש שניהם בבני אחים שים בו כדי לפעור ברה, וממנה אחה למד בשאחת לפרשה בשלשה אחים וכן כמה לפי אשדון האחים על הדרך שביארנו שם, ובש"ע הנ"ל סיים וכן מד עולם ע"כ.

וקצת היה נראה לפי מה שאלקו רבותינו אי שייך דין קטלניות בימה די"ל דשומר מלוה לא ידע דבר רע ומותר בה וי"ל דגם בימה נאסרה קטלניות עיין שו"ת מהראנ"ח דשומר מלוה לא ידע דבר רע וכ"כ הרא"ש ח"א סי' כ"ב דמחיבמת לבאחילה אפי' לדעת הרא"ש וים חולקין וראוי לדבריהם מיהודה שאמר ע"כ לא נאחיה לשלה בני ואמר פן ימות גם הוא וכרי באשם יבוש ובימוש לא חייבינן ובמ' באתרבאי ועיין באודות ס"ד ע"ב ח"ר ניאשא לראשון ומת לבני ומת לשליבי לא חיבמה דברי רבי רשב"ג אומר לשליבי חבמה לראשי לא חבמה והלבה כרבי לבשואין ומלקות ע"ב. ודעת הרא"ש והריטב"א דאם עבר ובמה קטלניות כופין אותו להוליא ומגדין אותו עד שיגרש, ולא בן דעת הרמב"ם פב"א מהא"ב ועיין באשות המיוחסות סי' קב"א וריב"ם סי' ע"ג וסי' ב"ג ועשו"ע א"ע סי' ע' וחב"ד סי' ר"ח ובש"ך נוב"י באריך ברבה בדבר ועיין משנה הלכות גדולות באודות סי' פ"ז ושו"ת משנ"ה ח"ע סי' רנ"ה ולפ"ז י"ל דבבין במשנה לא אמרו רק בבני אחים דלשליבי בבר נקראת קטלנית לרבי וי"ל.

ובתבו הראשונים דמה שביארו אשת אחיו שלא היה בעולמו פי' בל שלא גולד בשעת בזיקה ואפילו היתה אמו מעוברת ממנו בבר ובובר עוברה ולבן בולרבו למעטו מקרא דבתיב בי ישבו אחים יחדו (דברים כ"ה) דשלא היתה מעוברת לא בריך קרא שברי בסוף ים מותרות (פ"ז ע"ב) אמרו ושלא נעשה מהים בחיים מק"ו בלומר שאם היו לו בנים ומתו לאחר מיתתו שאחזור אשתו לדין מצות יבום והשיבו דרביה דרבי נועם, ואלו אתה מחזירה לאיסורה אחר שבותרה אין זה דרבי נועם, ואף זו אם אתה מצריבה להמתין אם אחשבר אמותו וחלד ולאוסרה אחר שבותרה אין זה דרבי נועם, אלא אפי' היתה אמותה מעוברת אינה צריבה להמתין ולידע אם אלד שאזקק אם לאו, שבל שלא היה בעולמו אינה מזדקקת לו בלל אע"פ שאמו מעוברת ממנו ובוה שאמרו (בירושלמי פ"ח ב"ה) יאחדו פרט לאשת אחיו שלא היו בעולמו, מה אין אומרים אח שלא בנים ואין לו אח אבה אשתו אסורה ליבם שמא יוליד באב בן ואבה אשתו של זה זקוקה לו אפי' אחה אמו שמא ילך אביו ויבא אשה אחרת ויוליד ואבה זקוקה לו ח"ב יימר קרא ובן ואב אין לו אלא בינן קיימין בגון שמת והניח אמו מעוברת שמא אומר צריבה להמתין לידע אם אלד ולד של קיימא אם לאו לפוס ל"ל יאחדו. בח מ"מ בל שנולד בשעת בזיקה אפי' בן יומו אפילו יצא רשאי זוקק ליבום.

והוא שנאמר בהגדה (סב"ם רשב פ"א י' ויל"ק ח"ב רמז קע"ב ושוא"ע פע"ב) של אותן שאי נשים זונות שבאו לדון לפני שלמה, וכשהוב המלך לגזור אח הילד באי אמר האשה האחת אנו לב הילד ובאת אל אמיתוה, וכשאמרה בשניה גם לי גם לך לא יהיה בביר שלמה המלך שאשי נשים אלו בלב ואמותה היו ואתו בעליהן בלא בנים אחרים אלא אלו בשנים ואת ילד זה של בלב ובל שאת אות שלשים נדון בנפל ואמרי זו זקוקה

בעולמו. קד) עשה בה מאמר ומת חולצת ולא מתייבמת, דמאמר לא קני ביבמה דלא מיקניא אלא בביאה, דתניא (קידושין יד.) יכול יהא כסף ושטר גומרין בה כדרך שביאה גומרת בה, ת"ל (דברים כ"ה ה') יבמה יבא עליה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה. ומאמר ביבמה מדרבנן בעלמא הוא, דאמור רבנן מסוס לרחב, כלומר דבחמת מכשיו אין כיח לרחב כלל שכרי בעלב מת וזב כחם אינו מחייב ביבום כיון שלא כי' בעולמו ח"כ כיח לא כוח לרב, ולכן ביאר רבינו דנקרחת יולא מסוס לרחב שאם לא כיב זו אשת אחיו שלא כיב בעולמו כיחב לרב וכיחב חייבת ביבום ונפטרב ביבום לרחב ולכן קורא לב יולאב מסוס לרחב אף דבחמת מכשיו אין זו לרב וכבן: **עשה** בב מאמר. חכמים חקנו לב ליבמה שקודם שיבא עליב יתן לב כסף או שוב כסף ויאמר לב החקדשי לי במאמר יבמין ואע"ג דיהיב לב כסף או שוב כסף לאו קידושין גמורים כקידושי תורב שאין קידושין חופסין בחשת אח והחורב לא כיחירחב לו ליעשות כאשב וכריית שמקדש בכסף אלא כסדר המלוב ובידאב כוא דכתיב בב רחמנא, ומיכו חקנו מדרבנן מאמר מסוס דרב מגיד לאחן דמקדש בביאה ובלא שידוכי, ומיכו קראו לו שם מאמר ולא קידושין או חירוסין כדרך שקראו בבוא ישראל כדי שלא נעשה שכאמר כוא קידושין דאורייתא ולכן קראו לו לשון מאמר שכוא רק שלריך לומר כן ואינו קונה אלא בביאה קונה בב ועיין רמ"י יבמות נ"ב ע"א ד"ה נתן לב וזב שסיים רבינו ומאמר ביבמה מדרבנן בעלמא כוא: **תי"ל** יבמה יבא עליה. בגמ' (קידושין י"ד) ת"ל ויבמה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה ואימא מאי ויבמה דבעל כרחה מיבם.

כוב חזייב ליב ליבומי כשחא יולאת דכויא לב לרת אשת אחיו שלא כיב בעולמו. ולפענ"ד נראה כוונת רבינו ממוקב בזב שפי' יולאה

משנה הלכות

ליבום וכשמלאה עלמה לריכה להמתין י"ג שנים לאוחו ולד של חמותה החליפה אי נמי כדי לומר שבנה כוא ואפטר משני לדדין שכרי אמאר יש לה בן ואין לה יבם, וכשאמר שלמה גזרו אח הילד כאי שמאת מפני שנח לה בכך כדי ליגשת בביאר והרגים שלמה בכך וכשאירסה לאמותה ע"כ בשאירי ז"ל.

קד) עשה בה מאמר ומת חולצת. קידושין (ג' ע"א) ביבמה נקניא בביאה וקונה את עלמה בחליצה ובמיאת היבם, ובגמ' (שם י"ד) אמר קרא יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ואניא יכול יכו כסף ושטר גומרים בה כדרך שבביאה גומרת בה ת"ל ויבמה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה, ובגמ' יבמות (דף נ') ר"ג אומר אין גט אחר גט ואין מאמר אחר מאמר וכו' וחכמים אומרים יש גט אחר גט ויש מאמר אחר מאמר אבל לא אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום, (שם ע"ב) עד כאן לא פליגי אלא בגט אחר גט ומאמר אחר מאמר אבל גט אחד ביבמה ומאמר אחד ביבמה מכני וכו', מ"ע אמור רבנן מאמר ביבמה מכני משום דמכני בעלמא דאי אמרת לא מכני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא מכני ביאה נמי לא מכניא ואתי למיבעל אחר ביאה ופרש"י ומ"ע אמור רבנן מאמר ביבמה מכני לאסור אחרת עליו כא מן התורה קנין לא כוי ביבמה אלא בביאה. משום דמכני בעלמא קידושי אשה קונים אותה ואתי למיבעל אחר ביאה והוה ליה בונה אחי בחיים דאיסורא דאו'. וכתבו התוס' ד"ה ואתי אבל בשאת דמכני לא חיישינן שמא יאמרו כי היכי דמכני ביאה אחר גט ומאמר מכני נמי אחר ביאה וחליצה ואתי למיבעל אחר ביאה כמו אחר מאמר דאחר מאמר נמי אסור למיבעל.

ומלשון רבינו דמאמר לא קני ביבמה משמע לכאורה דאלא קני כלל ומאמר ביבמה אינה אלא מצוה דרבנן וכמ"ש בגמ' שם (נ"ב ע"א) עשה מאמר ובעל כרי זו כמצוה לימא מסייע ליה לרב כונא דאמר רב כונא מצות יבמה מקדש ואח"כ בועל, ונאלקו רבותינו שם בעל בלא מאמר אי לוקה מכת מרדות המאירי כתב דאינו לוקה שאין מלקות אלא מלד הפירצה במקדש בביאה בלא שידוכין ויבם ביבמתו לא גרע משידוכין, והרמב"ם פ"ב מה' יבום ה"ב כתב יבם שבעל בלא מאמר מלקין אותו מכת מרדות, ובמקום אחר האריכתי אי מאמר ביבמה דין חירוסין לו ולריכה יבמה שיקדשנה או שאין זה אלא מצוה דרבנן עיין מהרי"ק שורש קל"ט אי ביאת יבמה מהני מטעם קידושין ועיין תוס' יבמות מ"ט ד"ה ככל וליבם נמי לאו בת קידושין כיא אלא ביאה ועיין סוטה כ"ד ח' מר אלימא ליה תרוסה דקדושי דידיה ומר אלימא שומרת יבם אלא מאסרה מסירה לאופה ועיין רמ"י יבמות נ"ב ד"ה נתן לה כסף או שוב כסף ואע"ג דיהיב לה לאו קידושין גמורים כן וכו'.

ובאן כגנו מגיעים מס"ב בזה בקונטרס שערי הלכות (חוברת ו' שנת תשל"ח). ביאת בקידושין ד' ע"ב ובעלה מלמדה שבביאה בביאה והלוא דין הוא וכו' ת"ל ובעלה ולמה לי קרא הא אתיא לה אמר רב אחי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מהיכא קא מייתית לה מיבמה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת, ופרש"י שכן זקוקה ועומדת לזה מאמת קידושי כמת ואין ביאה באה אלא לגמור אבל קנין דמעיקרא לא ע"ב. ובתוס' (שם ד"ה מה) כתבו בשם רבינו אליעזר משז"ל שכן זקוקה ועומדת שביאה זו היא עושה אלא

גומרת קידושי רחשון ומשום דחשכחן דיהב גומרת לה נחמר שחקנה תחילת קנין ע"כ. ולכאורה כס כס דברי רש"י ולמ"ל לחוס' לכניח ממרחק לחמס מדברי ר"ח משנ"ח ולח הניחו לעלמס ממה שפרש"י וע"כ דיס לחלק ביניהס, ול"ע מה כוח.

והנראה בס"ד דיס לכנין מה שפרש"י שכן זקוקה ועומדת מחמת קידושי כמח והלוח כיון שמח נעשה חפני מן כמלווח ופקעי לי' קידושין וכהיך קידושין מועילין לחחיו כשני לחחר מיחחו. עוד קשה דחי נימח דניהה זו חינה חלה לגמור קידושי רחשון וחינה עושה מעשה קידושין בפני עלמו וכמ"ש גס כר"ח משנ"ח ח"כ חמחי חמרו יבמה לשוק בלחו ולה בחיסור ח"ח כה כיון דחקדושי חחיו סמכינן ח"כ כו"ל כחרוסה לכל דברי, וקדושי חחיו נמשכין מהמח להחי. עוד יש להקשות ממחני' דקחני היבמה נקניה בניהה וקונה חת עלמה וכו', ומשמע לכחורה דנקניה דיבמה ונקניה דחשה בחיהה הוח חחד ונקניה בניהה דיבמה הוח דומיח דנקניה דחשה ונקניה בניהה דחשה הוח ודחי לשם קידושין ונקניה דניהה דיבמה חינה לשם קידושין כלל ורש"י פי' במחני' בניהה להיות כחשחו לכל דבר שחם נח לגרשה חח"כ ח"ל היחנו חלילה חלה גט. ול"נ למה פי' לכל דבר שחם נח לגרשה ולה פי' בניהה מקודשת לו כחשחו לכל דבר וכמו שפי' לעיל בניהה עיין קידושין דכל הנשים שחינן יבמות.

ומה שנרחה בס"ד דמינו מחלוקת רבוחינו הרחשונים ז"ל נדין יבמה שזקוקה ליבום חי לריכה קידושין ג"כ חלה שבניהה יבמה היח במקום קידושין חו יבמה ח"ל קידושין כלל והניהה היח רק קיום מלוה כמו שחר מלוות החורה שלוחה חורה ליבם חשה חחיו המח בלח בנים ואין זה ענין של קידושין. ומהרי"ק (שורש קל"ט) הניח דעת השואל דניהה יבמה חינה מעשה קידושין חלה מלות יבום הוא ושחי שמות שם קידושין לחוד ויבום לחוד, ומהרי"ק הניד עליו: ועוד שחה חומר דניהת יבמה לח מכניח מעשה קידושין, וכנה דבר פשוט הוא דמהני מעשה קידושין ואסר לה היבם בניהתו לכו"ע כמקדש והבח עליה חחר ניחתו של יבם בחנק ואין כח לקידושין חלה לענין זה, והניח רחי' משמעתין דבעי למילף שחבח חשה מחקדשת בניהה מיבמה שנקניה בניהה לי לחו משום דחיכח למיפרך שכן זקוקה ועומדת ואי אין קידושין חופסין ביבמה חפי' קידושי ניחה חיכח פשיטח דלח הוה מלי למילף חשה מינה ע"ש. ומיהו י"ל דדעת השואל דלח קשה מינה דחיהו מפרש הגמ' דקס"ד לדמות סחס נשים ליבמה כי היכי דהכח מהני ניחה כחס נמי מהני וקס"ד דמקשה דהוא מעשה קידושין וע"ז משני נגמ' דבחמת ניחה יבמה חינה מעשה קידושין דעל דעת קידושין הרחשונים נשחה חלה היא גומרת קידושין הרחשונים וזה הוא שדחו שחני יבמה שכן זקוקה ועומדת כלומר דהזקיקה הוא מכח הקידושין של חחיו כמח והם קידושין שלה.

ובחשקפה רחשונה כי' חפשר לומר דדא הוא מחלוקת ב"ש וב"ה דב"ש סברי דמחמר ביבמה קונה מדחורייחא וב"ה סברי מדרבנן, וי"ל דב"ש ס"ל דכשמת היבם פקעי לכו קידושי חחיו לגמרי ככל חשה שמת בעלה ושפיר לריכה קידושין שניה וקונה מדחורייחא חלה שבכל הנשים ליכא מ"ע לקדם חשה זו חבל ביבמה חיכא מלוח עשה מכח חחיו לקדם חשה זו, וב"ה סברי דקידושי רחשון לא פקעי לגמרי ולכן ס"ל דמחמר לא כוי חלה מדרבנן ומיכו חפילו לב"ש לא הו"ל ח"ח גמורה עד לחחר ניחה עיין רשב"ח וריטב"ח יבמות כ"ט וי"ל.

והנה בגמ' יבמות ל"ג ע"ב חמר רב מנין שחין קידושין תופסין ביבמה שנא' לא תהיה לה חכי' חשת המת כחוקה לחיים זר לא תהא לה חמי' לזר ושמואל חומר בעיוחינו לריכה גע מספקא לי' לשמואל כחי לא חכי' חשת המת חי ללחו הוא לחחת חו דלא חפסי בה קידושין הוא דחחת. נרחה מחלוקת רב ושמואל חי יבמה חפסי בה קידושין מזר. וכחבו החוס' בדף מ"ט ע"ב טעם למה לרב חין קידושין תופסין ביבמה דהוי כעו"ב ועבד שחין בה קידושין לשום חדם וליבם נמי לחו בח קידושין היא חלה ניהה הוא לחיח בה. הנה מבואר דעת החוס' דאע"פ לרב יבמה לחו בח קידושין היא בכלל וניהת יבם ביבמה לחו מחורת קידושין הוא כיון דלחו בח קידושין כיא, וע"כ דממלות יבום הוא לחיח בה ניהה, ולפוס ריבעח גם הניהה חינה מדין קידושין חלה ממלות יבום וכדעת השואל במהרי"ק וי"ל קלח.

אבל רש"י יבמות נ"ב ע"ב ד"ה נתן לה כחב וז"ל: ולומר לה החקדשי במאמר יבמין ומע"ג דיהיב לה מידי לאו קידושין גמורין הן כקידושי תורה שהרי אין קידושין תופסין בחשת חח והחורה לא החירה לו לעשות כחשה נכריה חלה כסדר המלוה וניהה הוא דכחבה בה רחמנא ע"כ. חיבד לן רש"י דהא דלא תפסו קידושין ביבמה מיבם משום דהיבמה חף לאחר מיחת אחיו שהוא בעלה מ"מ נשחרה בדין חשת אחיו דאין קידושין תופסין בחשת חח, ואע"פ שהיא נפלה לפניו ליבום מ"מ לא החירה לו החורה לקדשה כאשר מקדם חח חשתו המוחרת לו ואין לו בה אלא מלות יבום בלבד שהיא ניהה, אבל פשוט דא"כ הניהה ג"כ חינה מדין קידושין לדעת רש"י דכיון דאין קידושין תופסין בחשת חח מ"מ כסף ומ"מ ניהה, וע"כ שאינו אלא דין מלות יבום וכדעת השואל במהרי"ק.

ומכאן יש להכיח רחי' לדברי המקנה ס"ז ע"ב ד"ה בשלמא כולהו שהקשה הא דקיי"ל מחמר מדרבנן ואין כסף ושטר קונה דילפינן לה קידושין י"ד יכול יהא כסף ושטר גומרין בה כדרך שביאה גומרת בה ת"ל ויבמה ביאה גומרת וכו', והקשה ז"ל תכחי לה שמעינן הלא שכסף ושטר אין גומרין אבל לא שמעינן שלא יחפסו הקידושין בה דאפי' למ"ד דאין קידושין תופסין בה לאחרים מ"מ אם יבא עלמו קידשה מיון דאין הקידושין כלום ואין חייבין עליה משום ח"ח אלא בעלמא כשאר יבמה שלא קידשה, ואי' דהא דלא תפסו בה קידושין הוא משום לישור אשת איש דלא כתירה התורה אלא ליבום ע"ש. ומדברי רש"י הנ"ל רחי' ברורה לדבריו ז"ל, ול"ע שלא הביא רחי' לדבריו ז"ל. ולשיטת המהרי"ק לכאורה תקשה לי' קושיא המקנה דבאמת למה לה מהני בזה קדושי כסף וי"ל.

ומידו לדיון שמעינן מדעת רש"י ז"ל דיבם ביבמה ל"ל קידושין כלל. והמקנה פי' כן גם בדברי התוס' מ"ע הנ"ל וזה כמ"ש בס"ד, ולפ"ז הי' אפ"ל דהרי התוס' חזלי התם אליבא דרב ור"ל שמואל דס"ל דאפסי בה קידושין ח"כ י"ל דיבם ביבמה נמי אפסי בה קידושין דבת קידושין היא אלא דא"כ תקשה לשמואל קושית רש"י והמקנה אמאי לא קאמר מאמר ביבמה להיות ח"ח ולחייב עלי' דמ"ם יבם משאר בנ"ח, ול"ל דמה שפי' תוס' אליבא דרב לאו דוקא אלא דלכו"ע לא אפסו בה קידושין מיבם ביבמתו ודוקא מאחר פליגי רב ושמואל אבל ביבם הו"ל אשת איש אפי' אליבא דשמואל ולא אפסי בה קידושין והבן.

אלא דלכאורה נראין דברי רש"י סותרין דביבמות כתב רש"י דיבם ביבמתו אין לו קידושין משום דהו"ל אשת איש, ובמכילתין כתב רש"י שכן זקוקה ועומדת לזה מאחת קידושי האח ואין ביאה אלא לגמור משמע דאין לה קידושין אלא שקידושי בעלה הראשון שקידם ומשכין גם ליבם. וי"ל דלא קשה דלעולם ס"ל לרש"י דאין כאן קידושין כלל וכא דכתב רש"י מאחת קידושי האח כלומר דיבמה זו זקוקה עליו מאחת קידושי האח שקידשה וכוא כי' אחיו של זה היבם וכיון שקידשה הראשון ממילא היא זקוקה לו, אבל אין זה דין של קידושין של השני שיאמר דיש לו לשני קידושין עלי'. והא דסיים רש"י דאין ביאה כאן אלא לגמור דמשמע דכי' כאן התחלה, אין הכוונה לגמור קידושין אלא הכוונה לגמור מלות יבום שהיא זקוקה עליו והזקיקות היא התחלת המלוה מיד שמת אחיו והביאה היא גמר המלוה וזהו לגמור. שוב מלאתי למהרי"ט שפי' כן בדברי רש"י ד"ה לגמור ע"ש.

ולפ"ז שפיר מבואר החילוק בין רש"י להר"ח משנ"ת. דלדעת רש"י אין דין קידושין ביבמה כלל והביאה באה לגמור מלות יבום, אבל הרא"ם כתב להדיא וז"ל: שביאה זו אינה עושה אלא גומרת קידושי האחין, ולשון גומרת קידושי האחין נראה להדיא דהביאה היא גמר של קידושין והיא חלק מקידושי האחין, ומלא דדברי הר"ח משנ"ת נוטים במקצת לשיטת מהרי"ק דביאת יבמה היא מדין קידושין וקלחו מעין משיעתו, דלדעתו ביאה עושה בקידושין כלומר קידושין גמורין ולדעת הר"ח משנ"ת אינו אלא גומרת קידושי האחין כלומר דקידושי האחין נמשכין ונגמרין ע"י ביאת היבם, אבל הביאה אינה עושה פעולת הקידושין בעלמן וכמ"ש להדיא וביאה זו אינה עושה וכו'. ולפ"ז אחי שפיר קושייתנו שהביאו התוס' הר"ח משנ"ת ולא מדברי רש"י דהני בפלוגתא שניין. שוב דקדקתי ברש"י בתוכיח נ"ח ע"ח ד"ה והאי קנין אחיו הוא וכי מייתי ליה פקע ליה קנינו אבל כנסה הרי היא אשתו לכל דבר והכתוב קראה אשתו דכתיב ולקחה לו לאשה דקנייה בביאה וכי היכי דקידושי ביאה מהכילין בתרוסה דאיתקש דאיות להדדי כך מהכילין ביבמה ע"כ, הנה מפורש שיטתו דכשמת הבעל פקע ליה קנינו לגמרי ודו"ק.

ואכתי לריך ביאור למ"ד דביבמה נמי שייך דין קידושין והביאה היא גמר הקידושין וכדעת מהר"ח משנ"ת וקידושי האחין הם גם קידושי שני ח"כ באמת הרי אשה זו היא בגדר ח"ח ולמה אין חייב הבא עליה אלא בלאו. ורחיתי בשו"ת מוהרי"ט ח"ב אהע"ז סי' י"ח שכתב דעת מוהר"י בן לב לענין יבום באנוסים וכתב עליו דנראה דס"ל דזיקת היבם אינה אלא מקידושי אחיו שכל שאת בלא בנים אחרי עדיין זיקתו קיימת ולא כותר אלא אגל יבם מהא דאמרינן בריש קידושין דבעי למילף דאשה נקנית בביאה מק"ו דיבמה ופרכינן מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת ופרש"י זקוקה ועומדת מאחת קידושי האח וכו' והר' אלעזר משנ"ת פי' כיולא בה וחלק עליו דליאת אדא דאפילו תימא קידושי האחין גרמו לה בשאת מיהא אי ליאי ליבום אלא יש עליה זיקה כלל. וכתב שם ועוד נראה דקידושי האחין הופקעה לגמרי במיאחו של האחין ובשאת ליאת אלא אלא אחי' אשת האח בחולה אדע שאינה נאסרת בזנות ועוד דקידושין תופסין בה וכו', ומה שפרש"י בקידושין שזקוקה ועומדת מאחת קידושי אחיו לא שאכשיו יבין עלי' דאכי מייאי פקעי לכו אלא שקידושי אחיו גרמו להפילה לפני יבם בשעת מיאה אמ"ד מיאה אפלה או משעת ניסואין אמ"ד ניסואין הראשונים מפילין ומן השמים הקנוה לו וביאה הוה כגמר קנין ע"ש. ונראה דמהרי"ט פי' להדיא בדברי רש"י כמו שפירשנו בס"ד

וס"ל דאין קידושין ליבמה אלא אשה בקנו לו מן השמים.

אלא דמ"מ נ"ע מה שפי' דרש"י וכר"ח משו"ח במחתא חדא ניהו ולפענ"ד מרחק רב ביניהו וכמו שכתבנו לעיל, וכר"ח כתב מפורש דהניחה גומרת קידושי ראשון. עוד יש לעיין מכח דאמרו ב"ב קל"כ בהכותו דהוה מוחזק לן דליח לי' אחי ואיכא קלא במחתא דאיכא עדים במד"כ דידעי דאית לי' אחי במדכ"י ות"ל אנייי אם הקלנו בשבו' נקל בח"ח, ופי' רשב"ם נקל בח"ח דאיכא איסור חנק וכרי היא בחזקת איסור עד שתא ולא נתירה מספק, משמע לכאורה דאכתי איסורא דח"ח עלי' ולא פקע מיניה, ודלא כמכרי"ט ובאמת כי כמכרי"ט כרגיש בזה ע"ש מה שתי'.

ולולי דמסתפינא כי' ולפענ"ד ליישב שיטת הפוסקים כהר"ח משו"ח דבאמת קידושי ראשון לא פקעי וכדמת כשולל במכרי"ט ושוד פוסקים, ולא תקשה דת"כ אמאי ליכא איסור ח"ח ביבמה כיון דאכתי קידושי בעלה הראשון עלי' אפי' לאחר מיתה, וראה לפענ"ד לאחד דבר לפמ"ש לעיל דף ב' ע"ב בתוד"ה כרי אמת מקודשת, דבקידושין ישנם ג' דיניס: א) קנין כסף דכתיב כי יקח איש אשה וכיוצו דין קנין כסף, ב) דין איסור קדושה כרי את מקודשת בהקדש והדברים מתיקין בין לומדי תורה. ואומר אני ביבמה כל מה שנוגע לדיני ממונות וקנינין של בעלה הראשון דינא הכי דכל זמן שלא יבא אחיו ביבם וכיוצו שלא יבם את אשתו ולא פערה בחליצה אכתי לא פקע כח ממונו וכח בקידושין הראשונים שכם מצד ממונו כס עדיין עלי' מכח קנינו של בעלה הראשון שהוא הוא המוריש כל כח ממונו וירושתו לאחיו במיבם אותה, ע"י אשתו שהוא מורישה לו ג"כ שהיא ג"כ קנין כספו. ולא דמי לסתם אשה בעולם שמת בעלה שכיון שהתורה לא זיקקה אותה לאיש אחר וא"כ לא הקנוה מן השמים לאיש אחר א"כ קנין כספו של בעלה שנתן לה נעשים כמו נכסי הגר שאין לו יורשים וממילא פקע כח ממונו ממנה וכו"ל בפקר וקנאה עלמה במיתת בעלה לכיוצא בדשותה. אבל יבמה שהתורה זיקתה אותה לאיש אחר בירושה כיוצו אחי בעלה הראשון וזקוקה להתייבם לו, ממילא לא פקע כחו ממנה וזקוקה היא ע"י קידושי הראשון להתייבם לבעלה בשני שהוא ביבם כיון דאשה זו קנין כספו של הראשון היא והתורה זיקתה כל נכסי הראשון וכל כספו וקנין כספו ליבם זה, א"כ ממילא דין קנין בכספי שבה הוא מוריש לאחיו ביבם והביאה היא רק גמר קנין לזכות בירושתו ובאשתו שהוא קנין כספו של הראשון ובמקום אחר התרכתי בס"ד בזה.

ועיין ניעין ל"ח ע"ב אמרו לפני רבי אמר נתייאשתי מפלוני עבדי מכו, אמר להם חומר אני אין לו תקנה אלא בשטר, וא"ר יוחנן מ"ט דרבי גמר לה לה מאשה מה אשה בשטר אף עבד נמי בשטר וקא דייקא מינה כאשה מה אשה אישורא ולא ממונא אף עבד נמי אישורא ולא ממונא. ועיין רש"י כאשה זו שגט שלה אינו בא להפקיע ממון שיש לו עלי' אלא איסור וכו', ע"ש.

אמנם אף דאמרינן דלא פקע כח ממונו מאשה זו שברי מכאו הוא יורש אותה ואת כל אשר לה ולו מיבו כ"ז לענין דיני ממונות אבל לענין איסור ברי קיי"ל כיון שמת נעשה חפצי מן המצוות וממילא שפיר פקע האיסור קדושה שהי' עלי' לבעלה הראשון ולא נשאר עלי' רק דין ממונות שנתן בכסף קידושין בעלה הראשון. וא"כ אשה זו כלומר יבמה זו שיש עלי' קידושי בעלה הראשון מ"מ ליכא עלי' אלא קנין כספו של בעלה הראשון אבל קידושי איסור של בעלה הראשון כלך ופקע כשמת או מעשה כיון שמת נעשה חפצי מן המצוות וקנין איסור שבה הוא דין של מצוה או שפשוט שבשעה שקידשה הרי כבר כתבתי דחלק האיסור שבה בא לה מלדה כמ"ש התוס' קידושין דף ג' שמה שהיא מתייחדת להיות לו נאסרת לכל וכיון דלא נתייחדה אלא לו כיון שמת בעל יחוד זה ואינה נאסרת עוד לכל אלא מדין כספי שיש לו עלי' שקידשה בעלה הראשון שלא בעל אף אחר מיתה, ולכן שפיר מוכן בבא עלי' לא הוה אלא בלאו דהוי"ל כגוזל ממון חבירו דהיא זקוקה לאחיו מכח קנין כספו של אחיו וכו"ל כמו גוזל ממון חבירו דמוכר בלאו אבל ליכא דין ח"ח דדין איסור פקע לי' ודו"ק כי הוא דבר פלא בס"ד.

ומה"ם נראה נמי דקיי"ל יבמה שזיקתה לא נאסרה על יבמה ולכאורה כיון דהיא זקוקה לו מכח קידושי הראשון ח"כ הו"ל כאילו זיקתה אחת בעלה ואמאי לא נאסרה לבעלה לפי שיטת הר"ח משו"ח, אמנם לפמ"ש אחי שפיר מאד דודאי איסור אשה שזיקתה אחת בעלה הוא משום קנין איסור שבה וכמ"ש דבמה שהיא מתייחדת להיות לו נאסרת לכל, ח"כ ביבמה שקנין איסור פקע לה ולא נשאר רק קנין כסף, ממילא אם זיקתה הרי לא מעשה רק דין גזל בה ולא דין איסור ולכן שפיר לא נאסרה על היבם אלא מברה בלאו.

מעתה אחי שפיר נמי קושיית המפרשים על הר"ח משו"ח דכיון דקיי"ל דמיתה מפקעת הקידושין ח"כ מ"ש ביבמה שקידושי הי' משכין לבעלה הראשון. ולפמ"ש אחי שפיר, דכיון דאשה זו שמת בעלה מן

כשמים כקנו לו לאחיו כשני וכו"ל בכלל ירושה ובכלל ממון בעלה שפל לו דמגד קנין ממון כו"ל כל קניני ממון שאחיו כאי קס על פ שם לאחיו כמת וככ"ג בשני קידושין דזכו נמי קנין כספו ואחיו יורשו ות"ל כסף קידושין אחר לקדשה חלת דמ"מ קנין איסור שבה כיינו יחוד שנאייחדה לו פקע ממנה במיאחו שכרי היא לא נאייחדה לבעלה כשני ולא נשאר רק קנין כסף מגדו ולא כיחוד שנאייחדה מגדה ושפיר לא כפקיע מיאה כקידושין. ובזה שפיר מוכנים דברי כטור אכע"ז סי' נ"ג וז"ל, אבל אם נאייבמה לא מצי למימר לאחיך כייאי רוצה ליתן שכרי לבאו פסק ולא פקעי כקידושין שמכאם יבמה לאחיו עכ"ל ע"ש. כנה מפורש ס"ל דדין ממון שאייב כוא משום דלא פקעי כקידושין כראשונים שמכאם יבמה לאחיו ודו"ק כיטב.

וא"ת אכאי אקשה בעלם כאידוש שקנין ממון נשאר עלי' והא קיי"ל כיון שמת נעשה אפשי ות"כ גם קניניו בעלים ות"כ ממילא פקע קנינו מאשה זו בין לענין ממון בין לענין איסורין, י"ל דלא קשה לפמ"ש בשה מקומות בשם ר"ת בתוס' גיטין י"ג ע"א בטעם דקיי"ל בישראל מצוה לקיים דברי המת ובגר לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת, וכאב רבינו אם באי' כב' משום דלאאחר מיתה אכאי לא פקע כח ממונו דמכאו יורשין אותו יורשיו ולכן באדם מישראל דיש לו יורשים ומכאו יורשין אותו שפיר לא פסק כאו ממנו עד לאחר שיורשו בניו אותו, אבל בגר דל"ל יורשים א"כ מיד שמת נעשה ממונו כהפקר שאין לו בעלים ואין לו יורשים. והא דאמרינן כיון שמת נעשה אפשי מן האנוות, כייבו דוקא לענין מצוות, אבל לענין ממונו לא אמרינן דפקע כאו ממנו ע"ש בתוס'. ובמקום אחר באריכות בזה, ועיין שו"ת בי"ם יו"ד אה שאי' בזה קושייא החת"ם באיך נדיק מונח בקבר שלו לאחר מיתה הא כיון שמת נעשה אפשי מן האנוות ולית לי' מגרמי' כלום, ולפי אה שאי' ר"ת אאי שפיר דמקברו לעולם לא פקע ממונו זה כיון דאינו מורישו לבניו ע"ש.

ולפ"ז בדידן נמי י"ל בשי שמת בלא בנים ובניא אח וכאורה אמרה שבישם יורש את אשתו ואת הונו כדכאיב יקוס על שם אאי נמלא דבישם יורש כל קניני אאיו וכל אה שבניא אאריו בקנין כסף, ות"כ בישמה שבישא ג"כ קנינו קנין כספו של המת אכאי לא פקע כאו ממנו וגם מבאשה בזו כיון שממונו היא הרי היא קנין כספו שלו וזקוקה ליבם אכא קנין כסף בי"ל שייבמה ואם זינתה כו"ל כמו גזל שגוזל את המת וקנינו מ"מ לא נאסרה כיון דבאיסור פקע לי' ממנה ולא נאסרה על יבם דאכאי אינה אסורה בדין ת"ח.

ובזה י"ל בעוד דברי בגמ' ב"ב קל"ב אם הקלנו בשבוי' נקל בת"ח דמשמע דקורת ליבמה ת"ח וכמ"ש לעיל, ועיין ב"ח שם בשבות דאיסור ת"ח ואיסור אנק שכי' בה לא נסאלק ממנה עד שנפטרה מזיקת יבמה, ודבר זה כוא פלא גדול דברי קיי"ל דאיסורה בלאו, וגם דברי ברשב"ם שם ל"ב, ולדבריכם כול"ל נקל באיסורת דת"ח ולא בת"ח דמשמע שכיא כעת ת"ח, ועיין ריש גיטין אבל בכא דאיאזק איסורת דת"ח, אבל לעון בגמ' ב"ב בי"ל נקל בת"ח משמע שעדיין כיא ת"ח. ולבי"ל אאי שפיר, דבאמת אכאי ת"ח כיא דקנין כספו כיא אלא שאינה באנק ממש משום דכיון שמת נעשה אפשי, וכל זה אאי שפיר לבר"ח משנ"ת דס"ל דיבמה קידושי בעלה בראשון עלי' ודו"ק. ונמלא מדברי הגמ' ב"ב בי"ל ראי' גדולה לדבריבו בס"ד.

והנה בימות י"ע ע"ב עמד ועשה מאמר בע"כ דלא כתבו דאיניא בעושה מאמר בימאו אלא מדאאה ר' אומר קנה וחכ"א לא קנה מ"ע דר' גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בע"כ אף קידושין דיבמה בע"כ, ורבנן גמרי בקידושין דעלמא מה קידושין דעלמא דמדאאה אף קידושין דיבמה דמדאאה, באאי קמיפלגי מר סבר מילי דיבמה ממילי דיבמה הו"ל למילף ומר סבר מילי דקידושין ממילי דקידושין הו"ל למילף ע"כ. ולפום ריכטא נראה ממאלוקת בי"ל דלכו"ע מיבה ביאה דיבמה לאו לקידושין כוא לר' דגמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בע"כ וכו' וחכמים דילפי לה מקידושין אבל כו"ע מודי בכ"ף דהביאה לא כוי קידושין כלל, גם לפי טעמייהו דבגמ' מ"ם מילי דיבמה ממילי דיבמה הו"ל למילף משמע דבני לאו ענין קידושין בן רק רוצים למילף קידושין מהם דאל"כ אאכי מדיף מיני' לילף מביאה דיבום דעושה חרחי גבה מילי דיבמה ומילי דקידושין וקידושין דעלמא ליבא אלא אחד מילי דקידושין, ועיין גליוני הש"ס יבמות מ"ע ע"ב.

גם מגמ' נדרים ע"ד שומרת יבם ר"ת אומר יפר ר' יהושע אומר לאחד ולא לשנים אמר ר"ת מה אם אשה שקנה כוא לעלמו הרי כוא מיפר נדרי' אשה שהקנו לו מן השמים אינו דין שיפר נדרי', ופי' הר"ן אשה שהקנו לו מן השמים היינו שומרת יבם שבית קנוי' לו אלא קידושין שאסורה לכל אדם עד שיאלוץ לה אינו דין שיפר נדרי' בשוחפתי' דאב ע"ש. כנה מבואר דאשה שהקנו לו מן השמים כוא אלא קידושין בלל. ול"ל דהש יפרשו אשה שהקנו לו מן השמים היינו שמחויב לכונסה, והיינו כמו אשר ירושה שנפלה לו ממוריסיו הכ"ג אשה זו ירושה היא לו מאחיו, וזה הכוונה שהקנו לו מן השמים, אבל לענין קידושין הכ"ג שלריכה קידושין אלא דקידושי בעלה הראשון סגי לה.

ל"כ ליתא קרא ויבם מאי ויבמה שמעת מינה תרתי: **ולא** מיפטרה בלא חליצה. פי' לעשה בה מאמר ומת קאי שחולצת ולא מחייבת, והוסיף רבינו דלא תימא דווקא דעבד בה מאמר דאסרה לה ליבומי ע"י מאמרו אלא אפי' לא עבד בה מאמר צריכה חולצת ולא מחייבת: דכיון דקיי"ל יש זיקה וכו'. במשנה יבמות מ"ח ע"ח שומרת יבם שקידם לחיו את לחוחה משום ריב"ג לחמרו לומריס לו המתן עד שיעשה לחיך מעשה וכו' לחמר שמואל הלכה כריב"ג וכ"כ הפוסקים עיין רמב"ם פ"ל מיבום הי"ד ובטוש"ע ל"ע סי' קנ"ט ס"כ ועיין נדריס ע"ד ע"ל: **והאי** דקתני עשה בה מאמר. פי' כיון דסיים דלא תימא דווקא דעבד בה מאמר ל"כ מאמר לא מעלה ולא מוריד ולמה לחמרו ומת לאפוקי וכו': **וקתני** חו שני לחיס ומת לחד מהס. והניח משה בלא בניס, ולחא"כ נולד להן לא לאחר שייבס זה את משה לחייבס המת: **ומת**. כמייבס ולו שתי נשיס לחת משתו ושתת היבמה שייבס שכיתה משה לחיו שמת קודס שנולד זה השלישי: **הראשונה** יולאה משום משה לחיו. כלומר היבמה שכיתה משה השה שמת לחשון, והשנייה זה משתו של לחיו השני שכיתה מוחר לו לולי שכי' מייבס משה לחיו השני: **ר"ש** לומר. כיון דכשנולד לח השלישי כבר נתייבמה משה לח כראשון שמת, ולא היתה על זה בזיקת יבומי

משנה הלכות

איברא דלפמ"ש דהוה רק קנין ממון שהקנו לו מן השמיס ודאי לחי שפיר, ולדרכה לפמ"ש כר"ל משז"ל דהוה משום קידושי ראשון לחי שפיר דקרי לה משה שהקנו לו מן השמיס, כלומר שכבר היה משתו שלו, דלמ"ד דאין כאן אלא לאו דלא תהני משה השני ואינה כאשתו כלל, ל"ב לאתי קרי לה משה שהקנו לו מן השמיס ומדמה אוחה לאשתו שקדם הוא והלוה יבמה אינה כלל לאשתו עדיין דזיקה אינה כלום ענין של איסור והבא עלי' אינו חייב משום ל"ח וע"ב אלא מי' מהדדי. וגם ר"ע שהביא על ר"ל אתר לו אס אתרת באשה שקנה הוא לעלמו שאין לאחרים בה רשות אתר באשה שהקנו לו מן השמיס שיש לאחרים בה רשות, וגם תשובת ר"י אין היבמה גמורה לאשה כשם שהאחוסה גמורה לאשה משמע ע"פ דהזיקה ענין של איסור הוא, וע"כ הקנין קנין של איסור הוא, ואתי שפיר לדעת הר"ח משז"ל דהוה קנין של אתיו כנ"ל, ודו"ק היטב כי הוא דבר אדם בס"ד.

קה) ולא מיפטרה בלא חליצה. משנה (י"ז ע"ל) כיצד אשה אתיו שלא היה בעולמו שני אחים ומת אחד מהן ונולד להן לח ואח"כ ייבם השני לח אשה אתיו ומת הראשונה יולאה משום אשה אתיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת. פרש"י שניה חולצת, ולא מיפטרה בלא חליצה. (יבמות נב.) מצות יבמה מקדש ואחר כך בועל, קה) ולא מיפטרא בלא חליצה. (שם יח.) ולא תימא דווקא דעבד בה מאמר דאסרה לה לצרתה ליבומי ומיחלץ אלצה ולא מיבמה אבל לא עבד בה מאמר שריא צרתה ליבומה, אלא אע"ג דלא עבד בה מאמר צרתה אלצה ולא מייבמה, דכיון דקיימא לן יש זיקה הוה לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה, והאי דקתני עשה בה מאמר לאפוקי מבית שמאי דאמרי מאמר קונה קנין גמור ואיפטרא לה צרתה אפילו מחליצה, קמ"ל דלא כבית שמאי ובעיא חליצה וקתני אע"ג דעבד בה מאמר צריכה חליצה דלא כבית שמאי. קו) וקתני תו (שם יח:) שני אחים ומת אחד מהם ויבם השני אשת אחיו ואחר כך נולד לו אח ומת, הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה, עשה בה מאמר ומת, השניה אולצת ולא מתייבמת, רבי שמעון אומר מיבם לאיזו שירצה או אולץ לאיזו שירצה, וקתני

קו) וקתני תו שני אחים ומת אחד מהם. משנה (י"ח ע"ב) שני אחים וכו' ויבם השני את אשת אחיו ואח"כ נולד להן אח ורבינו גרס נולד לו את כי השני כבר מת ואין לומר להן לשון רבים, וכו' ר"ס לומר מייבם לאיזו מהן שירצה לו אולץ לאיזו מהן שירצה ואמר רב אושעיא דר"ס לאו למעשה בה מאמר קאי אלא מריעת דקתני הראשונה יולאה וכו' דקאמר ר"ס דכיון

תנא דלא מיבעיא נולד לו אח ולבסוף דיבם כי איתיליד באיסורא אשכחה דכי האי גוונא נמי אסירא ופטרה צרותיה, אלא אפילו יבם ואחר כך נולד לו אח דכי איתיליד בהיתירא אשכחה כי האי גוונא נמי אסירה ופטרה צרתה, ואע"ג דפליג רבי שמעון אמתניתין ואברייתא, דקתני בסיפא דמתניתין ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה דקסבר רבי שמעון דכי אסירא אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא דאיתיליד מקמי דמייבם אחוה אבל היכא דאיתיליד בתר דמייבם אחוה פקע ליה איסורא קמא ואי בעי ליבומה השתא שריא ליה, כי דקא מפרש טעמיה בברייתא (שם יט:) רבי שמעון אומר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה, ולית הילכתא כרבי שמעון אלא הילכתא כרבנן דאמרי לא שנא נולד ולבסוף יבם ולא שנא יבם ולבסוף נולד כי הדדי נינהו ופטורה מן החליצה ומן היבום. קז) וכי קאמרינן דאסירן הני עריות הן וצרותיהן, היכא דכי מת אחוה הוה איתנהי תרוייהו תותי ערוה וצרה בהדי הדדי, כי דאמרינן מה להלן במקום מצוה אף כאן במקום מצוה קאמר רחמנא, דהיכא דנפל קמי ערוה וצרותיה בהדי הדדי כי היכי דאסירא ערוה אסירא צרתה, אבל ודאי מתה לה ערוה בחיי אחוה אי נמי גרשה לערוה ומית בלא זרעא ואית ליה נשי אחרנייאתא, אע"ג דצרות ערוה אינהי שריאן ליבומי, דתנן (שם ב:) וכולן שמתו או מיאנו או שנתגרשו או נמצאו איילוניות צרותיהן מותרות. ולא שנא הוה איתה לערוה גבי אחוה קמי דלינסבה לצרה ולבסוף נסבה לצרה ומת כיון דבעידנא דמית אחוה לא הוה איתה לערוה גביה שריא צרתה, דתנן (שם) כיצד אם מתו הן צרותיהן מותרות, היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת, קח) לא שנא היכא דנסבה לצרה לחיו כרחיתן מעולם מותרת לו: **דכי** כתי גוונא (נמי) בסוגריים דכ"ג יותר פשוט: **ולית** הלכתא כר"ש. וכ"פ הפוסקים ועיין עוס"ש ח"ע סי' קע"ג סי"ב: **אבל** ודאי מתה לה ערוה בחיי אחוה אי נמי גרשה לערוה. שמתה בתו קודם לאחיו או מיאנה בו או שנתגרשה בגירים את בתו קודם שמת ובי' לו בנים אחרים שלא גירש. או שנשלחה איילונית שמקמו מקח טעות ולא היו לאחיו אלא אחיו, ועיין תוס' שם מחלוקת ר"ת ור' אברהם מבורגווייללה ז"ל. ולפ שאין מיאון אלא ביאומה והכא כרי האב קיים משכחת לה כגון שאביה השיאה לה לאחד ונתגרשה כשהיא קטנה ובוגרת אין לאביה רשות בה והלכה ונשאת לאחיו בעודה קטנה וילדה במיאון, וזו היא שנקראת יאומה בחיי האב (יבמות ק"ט ע"ח): **ולבסוף** נסבה לגרה ומת. בהגב"ה הוסיף ולא שנא היכי דנסבה לגרה כדאיתא לערוה גביה ולפענ"ד אינו מן הלורך כי רבינו מסיק בתר הכי כן דתנן כיצד לא שם מתו וכו' ל"ש היכא דנסבה לגרה כי איתה לערוה גביה ול"ש נסבה בתר דאזל ערוה מגביה:

משנה הלכות

דכשנולד כבר נתייבמה ולא היתה על זה בזיקת ייבומי אחיו כראשון מעולם מותרת לו, דקסבר ר"ש דכל שנולד ומלאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מיבם לאיזו שירלה לו חולץ לאיזו שירלה, ורב פפא פליג אדר"ח וס"ל דבייבם ואח"כ נולד פליג ר"ש בנולד ואח"כ ייבם לא פליג וחייש כותיה דר"פ ושקו"ט, וכתב רבינו דליח הלכתא כר"ש ונס קיי"ל דיש זיקה ואפילו בלא מאמר, ומה שאמרו מאמר קונה קנין גמור כלומר קנין חשוב אבל אינו גמור דלא קיי"ל כב"ש. (ועיין מש"כ רבינו בשמות בהל' יבום והלילה דף נ"ט בדין קנין מאמר דרבנן).

קז) **וכי** קאמרינן וכו'. דתנן (יבמות ב' ע"ב) וכולן שם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנשלחו איילוניות ערוותיהן מותרות פי' וכולן שמתו, שמתה בתו קודם לאחיו או מיאנה ומשכחת לה מיאון בבתו ואפילו אביה קיים כגון שאביה השיאה לאחד ונתגרשה כשהיא קטנה דקיי"ל היא לו אביה מקבל גיטה ושוב אין לאביה רשות בה והלכה ונשאת לאחיו בעודה קטנה וילדה במיאון ובפ' ב"ש (ק"ט ע"ח) קרי לה יאומה בחיי האב ושם נתגרשה מאחיו או מיאנה באחיו או נשלחה איילונית שמקמו מקח טעות ולא היו לאחיו אלא אחיו וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינו אשתו ומחיימת ערוה.

קח) **לא** שנא היכא דנסבה וכו'. גמ' שם (י"ג ע"ח) כיצד שם מתו הן וכו', ואפילו כגם ולבסוף גירש ורמינהו ג' אחין שביבם מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכריה גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת כנשוי נכריה וכנשא המגרש ומת זו היא שאמרו שאם מתו או נתגרשו לרוחיהן מותרות טעמא דגירש ואח"כ כגם אבל כגם ואח"כ גירש לא ת"ר ירמיה תנרא מי שנשא זו לא שנא זו הוי תנא סבר מיתה מפלת והוי תנא סבר נשואין הרשונים מפילים רבא אמר לעולם אד תנא הוא וזו ואין ל"ל זו קחני ע"כ. פרש"י תנא

ומקשינן וכיכח דנסבה לצרה. נגמ' דף י"ג ותפילו כנס ולבסוף גירש ורמינהו ג' אחים וכו' טעמא דגירש ואח"כ כנס אבל כנס ואח"כ גירש לא אר' ירמיה חברת מי שמנה זו לא שנה זו: **תברה**. קשיין אהדדי, כאי תנא דמתני' ס"ל מיתת הבעל מפלת נשיו לייבום הלכך אפי' כנס ולבסוף גירש כיון דבשעת מיתה לאו ערוה הוא כיון מותרת, ואיכא דגרייתא סבר נישואין הראשונים מפילין מיתה לייבום הלכך משנעשית ערוה עבר אחת אחת מסורה עולמית: **רבא** אמר וכו' לעולם מיתה מפלת. ואי תנא כיון דמתני' ודגרייתא ולא פליגי: **איילונית** דקתני דשריא. משמע דעת רבינו דתפילו לא הוליד ותפילו ידע שהיה כי איתה לערוה גביה ולא שנא נסבה בתר דאזל ערוה מגביה. ומקשינן, (שם יג.) והיכא דנסבה לצרה כי איתה לערוה גביה מי שריא צרתה והאי דקתני באידך פירקין שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית וגירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת הנשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, ואמרינן טעמא דגירש חד מן אחים לערוה קמי דמינסבה לצרה נכרית אבל גרשה בתר דנסבה לצרה כי מאית לא משתריא צרתה, אמר רבי ירמיה תברה מי ששנה זו לא שנה זו, תנא דחמש עשרה סבר מיתה מפלת, ההיא שעתא דקא מיית הוא דקמתחזיא ליבם ומשום הכי לא שני ליה בין גירש ולבסוף כנס לכנס ולבסוף גירש, ותנא דארבעה אחים סבר נשואין הראשונים מפילין, מההיא שעתא דקא מינסבה הכי איתה למילתא דאי מיית גברא בלא זרעא רמיא קמי יבם מההיא שעתא, וקמ"ל טעמא דגרש ולבסוף כנס אבל כנס ולבסוף גירש לא שהרי עמדה עליו שעה אחת באיסור. רבא אמר נישואין הראשונים מפילין לא אמרינן, אלא לעולם מיתה מפלת, ואידי ואידי חד תנא הוא, וזו ואין צריך לומר זו קתני, תנא בחמש עשרה דאפילו כנס ולבסוף גירש שפיר דמי ליבומי לצרה, וכי קתני לקמיה בארבעה אחים דאין צריך לומר דהיכא דגירש ולבסוף כנס ולא שנא כנס ולבסוף גירש דשריא צרתה. קט) איילונית דקתני דשריא בין הוה ידע בה גברא דאיילונית היא בין לא הוה ידע בה, דאמר רבא (שם יב:) הילכתא צרת איילונית מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו צרת בתו איילונית, טעמא מאי אמר רחמנא כי מינסבא חדא מעריות לעלמא לא אסרה לה לצרתה משום דלאו במקום יבום היא, דגמר עליה כי דאמרינן במקום מצוה הוא דאסירא צרה שלא במקום מצוה שריא צרה, איילונית נמי כיון דלאו בת לידה היא לאו בת יבום היא, דכתיב (דברים כ"ה ו') אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת, השתא נמי כמאן דליתה לערוה ושריא צרתה דהא לאו מקום מצוה. והא קתני שנמצאו איילונית, שנמצאו אין מעיקרא לא, תני שהיו. מאי טעמא, דכיון דאיילונית לאו בת יבום היא דכתיב אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת, לענין צרה נמי כמאן דליתה לאיילונית דמי ושריא

משנה הלכות

דמתני' סבר מיתת הבעל מפלת נשיו לייבום הלכך אפי' כנס ולבסוף גירש כיון דבשעת מיתה לאו ערוה הוא כיון שריא, ותנא דגרייתא סבר נישואין הראשונים שבשעה נשתת לבעלה מפילים לאחר לייבום הלכך משנעשית ערוה שעה אחת מסורה עולמית. זו. דמתני' דהכא דכנס ולבסוף גירש מותרת כדקתני ומתה בתו לו נתגרשה ואח"ל זו דג' אחים דגירש ולבסוף כנס, ע"כ.

קט) **איילונית** דקתני דשריא בין הוה ידע. וכו'. נגמ' (י"ג ע"ח) אמר רב חסי לערוה איילונית מסורה שנאמר והיה הבכור אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת מחיד רב שמא שנאמר אחין וכו' לא קשיא כאן שהכיר בה כאן שלא הכיר בה, דרב חסי בשהכיר בה כשנשאה שהיא איילונית ואין כאן מקח טעות וכרי היא אשתו ולערוה הויא לערוה ורחמנא פטרה מאשר תלד ומתני' בשלא הכיר בה כשנשאה שאחר איילונית ומקחו מקח טעות ולאו אשתו היא לפיכך לערוה מותרת דלאו לערוה איילונית היא. דיקא נמי דקתני שנאלמו ולא קתני שהיו ס"מ. אמר רבא הלכתא לערוה איילונית מותרת ואפי' הכיר בה ואפילו לערוה בתו איילונית ואלא הא דקתני שנאלמו תני שהיו.

ופרש"י הלכתא לערוה איילונית מותרת, ואע"ג דהכיר בה אחיו וקיימא והויא אשתו לא מיתסרא לערוה משום לערוה בתה דכי אסר רחמנא לערוה בעקום מלוכ כוח דאסרה וכא כיון דאיילונית היא דאלא ערוה נמי לא חזיא ליבום כוי לערוה לערוה ערוה שלא בעקום מלוכ וכך מפורש בהלכות גדולות ע"כ. והם כם דברי רבינו כאן.

ובירושלמי (יבמות פ"ח כ"ב) נמי אמרו טעם זה שנאלמו שם בתו מן הנשואין שאינו איילונית

צרתה. קן) ברם מימר קא אמרינן, היכא דנפול קמיה שתי צרות וחדא מינייהו ערוה דלא חזיא ליה ליבומה צרתה, כל דאיכא בערוה איכא בצרה. אילו היכא דנפול קמיה שתי צרות ותרויהו חזיאן ליה ליבומי וחלץ לחדא מיניהו ובתר דחלץ לה אזל על צרתה, מי הויא צרתה כמותה, כי היכי דהיא אי אזל עלה בתר דחלץ לה לא מיחייב כרת עלה דכיון דחלץ לה לגביה דידיה נפקה לה מכלל אשת אח ולית בה אלא איסור לאו דאמר רחמנא (שם ט׳) אשר לא יבנה את בית אחיו כיון שלא בנה בנה שוב לא יבנה, צרתה נמי כמותה ולא מיחייב עלה כרת ולא קאי עלה אלא באיסורא דלאו, או דילמא צרה לחודה קיימא וקאי עלה באיסור אשת אח. ואי נמי תרי תלתא אחי ונפול קמייהו שתי צרות וחלץ חד לחדא מיניייהו ובתר דחלץ לה אזל חד מאחים על חדא מינייהו על צרה או על חלוצה, מי הויא אשת אח לגביה ומיחייב עלה כרת או לא, מי אמרינן צרה אבראי קיימא, ואף על גב דלענין אשתרויי לעלמא כי חליץ לחדא מצרות כמאן דחלץ לתרוייהו דמי וקא משתריאן תרוייהו לאינסובי לעלמא, דהתם גלי רחמנא בהריא דלא ליחלוץ אלא לחדא ומשתריין תרוייהו, דכתיב (שם י׳) בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתים, וכי תימא ניגמר מינה, אימא לך התם דיבמה לשוק באיסורא דלאו בעלמא, אבל הכא ראשת אח לגבי יבם איסור כרת הוא לא אמרינן כיון דחלץ לחדא כמאן דחלץ לתרוייהו דמי אלא אמרינן צרה אבראי קיימא ומיחייב כרת אצרה, ואיהו הוא דלא מיחייב כרת אלא אצרה לחודה אבל אחלוצה לא מיחייב כרת רכיון דחלץ לה לגבי דידיה נפקא לה מכלל אשת אח, אבל גבי אחים תרוייהו כהדדי נינהו ומיחייבי כרת בין אצרה בין אחלוצה, או דילמא לגבי יבם נמי כיון דתרוייהו הוה רמיין קמיה אי בעי להא חליץ אי בעי להא חליץ כי חליץ לחדא מינייהו שליחותא דצרה קא עבדא כמאן דחלץ לתרוייהו דמי ונפקא להו תרוייהו מכלל אשת אח, וכן לגבי אחים כיון דהוה רמיאן קמי כולהו אי בעי האי חלץ אי בעי האי חלץ כי חלץ חד מינייהו שליחותא דאחים עבד וכמאן דחלצי כולהו דמי ולא מיחייבי כרת לא על צרה ולא על חלוצה, מיפלג פליגי בהא מילתא רבי

חיילונית וקיבלה סריס נרתק ודרס לה מקרקע אסר חלד פרט לחיילונית שהיה יולדת וכמאן דליתה דמי, ועיין

משנה הלכות

נרתק לסורה מפני שניתוסף לה חילונית נרתק מותרת, כלומר בחמיה, אמר ליה חילונית כמי שהיה בעולם הגע עצמך חילו שתי יבמות לחד חילונית ולחד שהיה חילונית ובא כיבם וחלץ לה ובא עליה שמא פטר בחברתה כלום הוי חילונית כמי שהיה כלומר הואיל ואין ביאתה לו חליצתה פוטרת נרתק חע״פ שהיה ערוה הרי היא כמי שהין עליה זיקה כלל והויא לה חידך כנרתק ערוה שלא במקום מצוה יבום, עיין מחירי כאן ד״ה נרתק חילונית ובח׳ הרמב״ן ובשו״ת הרשב״א ח״ד סי׳ נ״ז.

ועיין תוס׳ דף ב׳ ע״ב לו שנמלאו חילונית שהקשו דהכא משמע חילונית קידושי טעות הן ולא היאך אסת לחיו ותימה דלמרינן לקמן (ס״ח ע״ב) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כו׳ קטנה שמא תמלא חילונית ולמאי תחייבם ממ״נ ותיר ר״ת דהכי נקבלה עילויה מיירי ור׳ אברהם מבורגוויללה תיר׳ בנמלאת חילונית בחיי האח והקפיד אבל לאחר מיתה דילמא אם היה קיים לא היה מקפיד ועיין תוס׳ יבמות בשם הר״י מקורבי״ל עוד תיר׳. ועיין ק״נ לוח פ׳ שהביא מה שהקשה בנ״ם ח״ע סי׳ קע״ג סקי״ט וכתב דלא קשיא מידי ע״ם מה שהאריך קצת בדברי רבינו, ועיין משנה״ג על בה״ג בחוברת סי׳ ט׳ בתריכות לענין חילונית תי נרייכה גט בלא הכיר בה.

קן) **ברם** מימר קא אמרינן. פי׳ הרי קיי״ל דכל מקום שנפלו לו שתי יבמות וחדא מינייהו ערוה שאסורה עליו הרי היא פוטרת נרתק כמותה ושניהם דין ח׳ להם כלומר הנרתק כל דיני ערוה יש לה, היכא דנפלו לפניו ב׳ יבמות שאניהם מותרות לו לייבם וחלץ לא׳ מהן ונמלא דפטר לשנייה דקיי״ל בית חמד אחד בונה ולא שני בתים וחזר ובא על יבמתו השניה שלא חלץ לה מי אמרינן כי היכי דערוה כשפוטרת את נרתק דין אחד לערוה ולנרתק בבא עליה והיא באיסור כרת כמו הערוה הכ״ג חליצה כשפוטרת נרתק דין חלוצה לה כחלו חלץ לה נמי והפקיע ממנה איסור אשת אח ולכן אם בא עליה אינו אלא בלאו בבא על חלוצתו או דילמא חליצה פוטרת מן היבום לחוד ואת נרתק ומפקיע איסור אשת אח מהחלוצה עלמה אבל לא מפקיע איסור אשת אח מנרתק. והוה כדין נמי אם היו שניים או שלשה אחים ונפלו לפניהם שתי יבמות וחלץ אחד מן האחין לאחת מהן ובאו אחד מן האחין על החלוצה עלמה או על

מצנה"ג: **פליגי** בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וכו'. גרסה דגירסת רבינו בעשה כפרש"י (יבמות י"ח) וגרס נמי ובא הוא לו אחד מן האחים וכו' והתוס' הקשו שם בד"ה חד אמר וכתבו דלגי' בעשה מוכרח דלא גרסינן הוא וכמו שהוא לפנינו, וגי' הריי"ף (יבמות דף מ') והרא"ש בפ' החולץ (סי' כ"ח) כגי' רבינו, והקי"נ סק"ל שם תמה שם על הרא"ש ז"ל ורבינו מפרש כאן שפיר ולא קשה כלום. וסברת רבינו כתב בהגב"ח הוא פשוט דהא דאמר רחמנא ביה אחד הוא בונה ואינו בונה ג' בחיס לאו לאתוקי מכרת קאתי, אלא דאי לאו קרא הוי"ת דליבעי תרוייהו אבל כרת יכול להיות כדקאי קאי, אלא דלר"י דיבמה שליחותה דלרה עבדה כי היכי דביבמה כיון שיבמה פקע ממנה חיסור חשת חת, כ"נ פקע מלרהבמעשה יבום דידיה, ונשאר עשה לכולהו, ורש"ל דסבר לרה לגראי

משנה הלכות

כשניה אי החלוצה הפקיע חיסור חשת חת מן היבמה או רק פוטרת מן היבום ונשארה בחיסור חשת חת לגבי אחריות.

קיא) דאיתמר וכו'. יבמות (י' ע"ב) איתמר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה לא"ר יוחנן אחד מן האחים חייב על החלוצה כרת וכו'. חייב על החלוצה כרת והאחין חייבין על הלרה כרת ור' יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אינן חייבין לא על החלוצה ולא על הלרה כרת, מ"ט דר"ל אמר קרא (דברים כ"ה) אשר לא יבנה כיון שלא בנה עוד לא יבנה אימא הוא דקאי בלא יבנה אבל אחיו כדקיימי קיימי ועלה דידה הוא דקאי בלא יבנה הא לרה כדקיימי קיימי ור' יוחנן מי איכא מידי דמעיקרא אי בעי האי חלין ואי בעי האי חלין ואי בעי להאי חלין ואי בעי להאי חלין והשתא קאי עלה בכרת אלא אימא שליחותא דאחים קעביד, אימא שליחותא דלרה קעבדה. פי' כדקיימי קיימי, בחיסור חשת חת. האי שליחותא דידהו עבד, דמעיקרא היה הרשות ביד כולן וכן היא שליחותא דלרה עבדה וכי היכי דהוא אלא בלא יבנה כן על לרתה בלא יבנה וכן האחים על שחיכם, ואף דקיי"ל דמצוה על גדול האחין לייבם או לחלוץ מ"מ כולם במצות ייבום הם ואם קדם הקטן וייבם או חלץ חלילתו חלילה ומקרי הרשות ביד כולן.

ובגמ' שקיל וטרי ומוקי לה לרב אחי דסבר ליה כרים לקים ורבינא דאף שמואל ס"ל כר"ל (דף מ') דאמר רב עוקי בר קיסנא אמר שמואל הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר ואף דקיי"ל ר"י ור"ל הלכה כר"י מ"מ הני מילי היכי דפליגי אהדדי אבל היכי דפליגי אליבא דאחרים ואחי ר"ל כמ"ד דהלכה כותיה נגד ר' יוחנן ס"ל הלכתא כר"ל והכא הגם דהלכה כר"י לגבי' דר"ל וגם לגבי' דשמואל ומיהו הכא כיון דאיכא רב אחי דפליג אר' יוחנן וס"ל כר"ל נמלא איהו לן רב אחי ושמואל דס"ל כר"ל והלכך אע"ג דפסק רבא כר"י כיון דקיי"ל רבא ורב אחי הלכה כרב אחי ס"ל כרב אחי עבדינן וכר"ל. ומיהו כיון דפליגי בזה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת מאן דאמר בעשה כר' יוחנן ומאן דאמר בכרת כר"ל וכיון דקיי"ל בכל התורה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכה כרבינא לקולא בר מתומלא וכו' ממילא הוה רבינא לקולא כר"י ורבינא בתרא הוי לגבי' דרב אחי אלמא הילכתא כר' יוחנן דהוי בעשה, ועיין רמב"ם בפ"ו מיבום, ובטוש"ע ס"י סי' קס"ב ס"ב.

קיב) ת"ש דאיתמר. (י"ח ע"ח) הבא על יבמה ובא אחד מן האחין על לרתה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בכרת וחד אמר בעשה מ"ד בכרת כרים

יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, **קיא)** דאיתמר (יבמות י':) החולץ ליבמתו וחזר וקידשה הוא או אחד מן האחים אמר רבי שמעון בן לקיש הוא אינו חייב על חלוצה כרת והאחים חייבין על חלוצה כרת, ובין הוא ובין האחים חייבין על צרה כרת, ורבי יוחנן אמר בין הוא ובין האחים אין חייבין לא על חלוצה כרת ולא על צרה כרת, ואף שמואל סבר לה לדרבי שמעון בן לקיש דאמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל (שם מ:) הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר. הילכתא, כרבי יוחנן, דאמר רבא כל היכא דפליגי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש הילכתא כרבי יוחנן לבר מן תלת מילי אבל בשאר כל התורה הלכתא כרבי יוחנן, ושמואל נמי, קיימא לן בעלמא שמואל ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן, או דילמא, הני מילי היכא דלא פליג רב אשי אבל הכא פליג רב אשי כרבי שמעון בן לקיש, דתניא (שם י':) החולץ ליבמתו וחזר וקידשה צריכה חליצה מן האחין, ואמרינן עלה (שם יא.) רב אשי סבר לה כר' שמעון בן לקיש ומתריץ לה להא מתניתא אליבא דרבי שמעון בן לקיש, הילכך אף על גב דקפסיק רבא הילכתא כרבי יוחנן כיון דרב אשי סבר לה כרבי שמעון בן לקיש הילכתא כרב אשי דרבא ורב אשי כרב אשי עבדינן, **קיב)** ת"ש דאיתמר הבא על יבמתו וחזר ובא הוא או אחד מן האחים על צרתה, פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה

וחד אמר בכרת, מאן דאמר בעשה כרבי יוחנן דאמר כי האי גוונא לא מיחייב כרת וליכא אלא עשה בעלמא, הוא קאי בעשה דרחמנא אמר אשר לא יבנה בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים, היכא דעבר ובנה שני בתים הוה ליה לאו הבא מכלל עשה ולאו הבא מכלל עשה עשה הוא, וכן אחד מן האחים נמי קאי בעשה דאמרינן כיון דיבם חד מינייהו שליחותא דאחים עבד וכמאן דיבימו להו כולהו דמי, ומאן דאמר בכרת כרבי שמעון בן לקיש דאמר צרה אבראי קיימא ולא אמרינן כיון דיבם לחד מינייהו שליחותא דצרה קא עבדא אלא צרה באיסורא קיימא ואע"ג דלא מסיימי רב אחא ורבינא הי מינייהו קאמר בעשה והי ניהו קאמר בכרת, כיון דקיימא לן בכל התורה כולה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכה כרבינא לקולא בר מאומצא ביעי ומזירקי, ממילא הוה ליה רבינא כרבי יוחנן, קיג) ואע"ג דבכל התורה כולה עבדינן כרב אשי, קיד) הכא דפליג עליה רבינא דבהדי רב אחא כרבינא עבדינן, דרב אחא ורבינא בתראי נינהו, אלמא הילכתא כרבי יוחנן דאמר כי האי גוונא לא מיחייב כרת, אי מיחלק חלק בין הוא ובין אחים קיימי באיסורא דלאו בין אצרה ובין אחלוצה כדאמרינן כיון שלא בנה שוב לא יבנה, ואי יבומי יבם, בין הוא ובין אחים קיימי אצרה באיסור עשה כי דאמרינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים. וכי קאמרינן כיון דחלק לחדא שליחותא דצרה עבדא וכמאן דחלק לתרוייהו דמי, לקולא למיפק מאיסורא דאשת אח, אבל לענין אפסולי מכהונה למימר

קאי, כיון דעבד נכ מעשה דכייבו יבום פקע ממנה, אבל צרתה כדקאי קאי, ועיין בספר כזכות לכרמב"ן ז"ל מה שכתב בדברי רבינו: **אבל** לענין אפסולי לכהונה. כלומר דכיון דחצרינן לצרה כלילו חלץ גם לה למה תפסל לחלוצה ולא תפסל לצרתה, ודייק רבינו מכח דתנן (סם מ"ד) כיתה אחת כשרה ואחת פסולה כשהוא חולץ חולץ לפסולה שלא לפסול הכשרה לכהונה, ממילא שמעינן מינה דלא נאסרה לצרתה וכעשם כיון דחלוצה דרבנן לא גזרו

משנה הלכות

לקים ומ"ד בעשה כר' יוחנן, וגרס רבינו חד לחמר בעשה וכן גרס רש"י בעשה ניח אחד הוא בונה ואין בונה אחי בתים ואלו הבא מכלל עשה עשה, והחוס' ד"ה חד לחמר בעשה, כן גירסת הקונט' וכו' ואלו הבא מכלל עשה עשה, וקשה כיון דאינעריך קרא לגופיה שלא ייבם אח שחיכן מנלן דאחיה קרא לגחקו מכלל כרת נלאו ואחר ר"ח דגרסינן חד לחמר נלאו, וכן פר"ח דכשייבם אחת קאי אצרה נלא יבנה דקרינן בצרה כיון שלא בנאה שוב לא יבנה אוחה וכן כאחים לא קיימא עלה אלא נלאו לר' יוחנן וגרסינן שפיר ואזר הוא הוא לו אחד מן האחין על צרתה אבל לפ"ה דגרסינן בעשה לא פליגי אלא באחין אבל חיכו לכ"ע בעשה, ועיין חו"י שם. וגירסת רבינו כגירסת רש"י וכגירסת ספר. אלא שרבינו ז"ל לכאורה חי' קושית החוס' על רש"י בחילוק חדש שכתב בסמוך אלמא הלכתא כר' יוחנן דאחר כי האי גוונא לא מיחייב כרת אי מיחלק חלק בין הוא ובין אחים קיימי באיסורא דלאו בין אצרה ובין אחלוצה כדאמרינן כיון שלא בנה שוב לא יבנה ואי יבומי יבם בין הוא ובין אחים קיימי אצרה באיסור עשה כדאמרינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים.

גם מה שכתבו החוס' דלפ"ה דגרסינן בעשה לא פליגי אלא באחין אבל חיכו לכ"ע בעשה מדברי רבינו נראה דלא אחלק כן אלא תרוייהו כאחד ניחא.

קיג) **ומש"ה** ואע"ג דבכל התורה כולה עבדינן כרב אשי וכו'. הכי קיי"ל בכל מקום משום דבאחרא הוא וכאן באחוע"ע ס"ק קף י' ע"ח בפלפולא חריפתא דדוקא אחר שבעשה גדול כדור אבל היכי דאשכחן לאורתי לאחרינא כפייב לרב אשי בדינא מסחמא אכתי לאו גדול הדור הוא ולית הלכתא כוחיב ועיין יד מלאכי אות קס"ד.

קיד) **ומ"ש** הכא דפליג עליה רבינא וכו'. משמע דס"ל דרבינא בחרתי הוא אחר רב אשי והלכה כרבינא לגביה דרב אשי מהתי טעמא גופי' דהלכה כרב אשי ומשמע מסוס דרבינא בחריך ימים אחר רב אשי כרבא לגבי דאביי ולדעם רבינו הלכה כרבינא אפילו היכא דפליג אר בר רב אשי ואפ שאמרו הלכתא כאר בר רב אשי בכולי' תלמודא בר ממיפך שבועה וכו' כיינו היכא דפליגי רבינא ורב אשי ולא קיימו אאורתי כאחד מינייהו או היכא דקיימו כאחרייהו אבל היכא דפליגו רבינא ורב אשי וקיימי אאורתי כרבינא וכרב אשי ליכא מאן דקאים אז הלכתא כרבינא (דינא דאייא ח"מ דף נ' ע"ג) לדעם רבינו הלכות גדולות ולר"ח לעולם הלכה כאר בר רב אשי אף דקיימי אאורתי כרבינא.

ובתב רבינו דקיי"ל בכל התורה כולה רב אחא לאומרא ורבינא לקולא בר אאומצא ביעי ומזירקי ממילא כו"ל רבינא כר' יוחנן וכו' כך הוא בגירסא פסחים ע"ד

רק בחליצה ממש ועיין יבמות כ' ע"ב ובטבו"ע ח"ע סי' ו' כאן בדיוט אסור מן התורה בגרושה זונה, וחללה, ואסור בחליצה מדרבנן: **מדאורייתא** מגלן דלרת חלוצה שריא לכהונה. לכאורה כתי תו"כ ס"ל דחלוצה לכהן בדיוט גמי אסורה מדאורייתא ויליף לה ואשה לרבות את החלוצה, גם לשון כי פסל רחמנא לכהונה היכא דעבד גברת מעשה בגופה או דיהיב לה גיעה או דחלצה ליה סנדל, אבל לרת חלוצה וכו' כי התי גוונא לא פסל רחמנא לכהונה ומשמע דס"ל דחלוצה עכ"פ דתורייתא אסורה לכהונה וסיים רבינו וכן הלכה ול"ע. והנה בקרבן אהרן על תו"כ כתב ובגמ' דיבמות פ"ב אמרו דחלוצה מדרבנן וקרא אסמכתא

קטו) דכי קא אמרינן כי חלץ לחדא כמאן דחלץ לתרוייהו דמי ותיתסר צרת חלוצה לכהונה דהוה ליה לחומרא לא אמרינן, דתנן (שם מד.) היתה אחת כשירה ואחת פסולה כשהוא חולץ חולץ לפסולה וכשהוא מייבם מייבם לכשירה, ואמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להם, דהיכא דנפול קמיה שתי צרות חדא חזיא לכהונה וחדא לא חזיא, אי קבעי למיחלץ, ליחלץ להא דלא חזיא לכהונה ולא ליחלץ לצרתה וניפסלה מכהונה, וממילא שמעינן מינה דצרת חלוצה שריא לכהונה. קטז) **מדאורייתא** מגלן דצרת חלוצה שריא לכהונה, דתניא (תו"כ אמור פ"א) (ויקרא כ"א ז') גרושה אין לי אלא גרושה

משנה הלכות

ע"ב ובחולין ל"ג וכן הוא בירסת רש"י וריי"ף ורא"ש שם ותוס' מרובא ע"ש ע"ח ד"ה לו והטרוך ערך כלך וכרי"ן ס"פ ר' ישמעאל ומהרא"י בפסקיו סי' י"ח ועוד ומיהו כמרדכי פ' בשואל גרס דבכל התורה כולה רב אחא לקולא ורבינא לחומרא וכו' ועיין יד מלאכי חוט תקס"ח, ועיין כנה"ג א"מ סי' רל"ח. ועיין תוס' חולין מ"ח ע"ח ד"ה אמר רבינא ומיהו לא ידעינן מנ"ל שלא יהא הלכה כרבינא שהוא בתרא ושמא אין זה רבינא סתמא שהוא בכל הש"ס שהיה חבירו של רב אשי וכו' ע"ש, ועיין רא"ש שם סי' כ"ג ובק"נ שם חוט ר' ודו"ק, ולעיל התרכתי קצת בזה מי קיי"ל כרבינא נגד רב אשי דיש חולקין בזה.

קטו) **דכי** קא אמרינן וכו' היכא אחת כשרה ואחת פסולה. יבמות (ע"ח מ"ד) היכא אחת כשרה פרש"י לכהונה ואחת פסולה כגון שנתגרשה מאיש אחר והיתה גרושה כשנשאה אחיו המת, וגרושה פסולה לכהונה בלאו אלילה, וגרשה דביון פי' כן דהפסולה רק לכהונה אבל כשרה היא לזה (ולשיטתיה אזיל דאשם היתה פסולה ליבם כגון מחזיר גרושתו וכיולא הו"ל אלילה פסולה שמחזרת על כל האחין ולכן היא חולץ לכשרה, וכבר הקשו עליו התוס' יבמות כ"ו ע"ב ד"ה ואלילה פסולה), ולכן כשהוא בא לאחוץ חולץ לפסולה שלא תפסל הכשרה שהיתה גרושה לכהונה באלילה זו, ואם בא ליבם מיבם לכשרה, כלומר אם ירצה בה או לאיזה שירצה ייבם והא דקאמר ייבם לכשרה משום דנשתמת בכשרה ניחא ליה קאמר הכי ואין חומרין ליבם לפסולה הואיל וכשרה לו דזימנין דהא חבירא ליה והא סניא ליה, אבל אם בא לאחוץ חולץ לפסולה, ואולי בדיוק אמרו ואם בא ליבם מיבם לכשרה ועשה עובר קמ"ל משום דאמרו בגמ' (פסחים קי"ב) חמשה דברים אמר לו ר"ע לרשב"י כשהיה בניח התסורין לא תבטל בקדירה שבישל בה חבירך אחי ניהו גרושה בחיי בעלה דאמר מר גרוש שנשא גרושה תרבע דעות במעה ואיב"ע אפילו בתלמוד והכא הו"ל גרושה ותלמוד לכן עשה עובר היא לו לבחור ולישא התלמוד ולא הגרושה. וכעין זה בשלש נשים שנשלח דש ביניהם חלין בעמאה ולא בעבורה. ומכאן אמרו לא יאפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להם, שכגון זו כופין על מדת סדום ואם רוצה לשופכן מעכבין עליו עיין אחירי.

וכתב האחירי ומ"מ ביבמה פסולה לו ומי, כגון שהחזיר אחיו גרושתו משנשאת לאחר ומת האחר לו גירשה וחזר ונשאה בעלה הראשון שאסורה אף ליבם, על כרחו הוא מיבם לכשרה, ואף באלילה אינו חולץ אלא לכשרה, שהרי אלילה פסולה אינה פוטרת צרה, ומיהו דעת רבינו שאף בזו חולץ לאיזה שירצה ועיין אי' הרמב"ן שבאחריך כאן בד"ה הא דאחין ליסור והביא מתוספתא היכא אחת מהן אסורה על האחין ליסור ערוה ואחין לה לא עשה כלום ולא פטר צרתה אלא היא לו צרתה מחיבמת לשאר אחין היכא ליסור מצוה ואיסור קדושה אחין לה לו בא עליה נפטרה צרתה, זו מלאחי בתוספתא וכן שמעתי דין זה אבל הרב ר' משה בר מיימון ז"ל בחד וכו' שוב מלאחי לבעל הלכות ז"ל (הוא רבינו הבה"ג) מי שהיה נשוי שתי נשים ח' שנייבי ליבם ואחת אשה אחרת ומת בשבוע מייבם מייבם לאשה אחרת בשבוע חולץ חולץ לשנייבי ע"כ וזה אלא כדברי הרב ר' משה עכ"ל הרמב"ן והביאו האחירי ז"ל וכ"כ התוס' יבמות י"ח ד"ה לו ובתוס' כ"ו ע"ב ד"ה ואלילה וכ"כ הריטב"א בשם הר"ם ועיין גם ברשב"א. ובש"ע ח"ע סי' קס"ח ס"ב ובאחרונים ז"ל.

קטז) **מדאורייתא** מנ"ל דלרת חלוצה שריא לכהונה. דחניא (תו"כ אמור פ"א) גרושה

חלוצה מנין, דין הוא ומה גרושה שמותרת לחזור למגרש בישראל, פסולה מן הכהונה, חלוצה שאסורה לחזור לחולץ אינו דין שפסולה מן הכהונה, צרה תוכיח שאסורה לחזור לחולץ וכשירה לכהונה, הפרש, גרושה נעשה בה מעשה וחלוצה נעשה בה מעשה ואל תוכיח צרה שלא נעשה בה מעשה, ואם נפשך לומר, ואשה לרבות את החלוצה, יכול אף הצרה תהא פסולה מן הכהונה, ת"ל ואשה גרושה מאישה אשה שגירושיה מידי האיש ולא שגירושיה מידי אשה, כי פסל רחמנא לכהונה היכא דעבד גברא מעשה בגופה או דיהב לה גיטה או דחלצה ליה סנדל, אבל צרת חלוצה דגברא לא עבד בה מעשה, למימרא דכיון דאיתעבד בה מעשה בצרתה תיתסר היא משום צרתה דהוה ליה גירושיה מידי אשה משום דחלצה לה צרתה הוא דקבעית למיפסלה, כי האי גוונא לא פסל רחמנא לכהונה, וכן הלכה. קיז) **הא** דרב גידל אמר רב (יבמות כ.) מיתוקמא באלמנה מן הנישואין, דאע"ג דמדאורייתא לאו בת יבום היא, רביה רחמנא לחליצה. איסור שניות מצוה ואיסור קדושה אלמנה לכהן גדול לא מתייבמות כתירוסין לה תעשה גרידה יבא עשה וידחה ל"ת תמר רב גידל תמר רב תמר קרח ועלתה יבמתו כשערה יש לך יבמה תחת שעולה לחליצה ותינה עולה ליבום ותיזו זו תייבי לתוין ורבי לה רחמנא לחליצה תע"ג דלתו בת יבום היא ועיין רש"י שם ד"ה

בעלמא כוח ע"ם שנתן טעם לדבר, ומיהו מדברי רבינו שכתב מדאורייתא מנין דצרת חלוצה שריא לכהונה וסיים כי היכי גוונא לא פסל רחמנא לכהונה משמע דס"ל דכוח דרשה גמורה ולא מסמכתא, ונפ"מ לגבי ספק חלוצה שנחלקו הפוסקים לי בספק יולא בגט, ולי כוה ספיקא דאוריייתא ודלי חייב להוליא ול"ע שלא כביאו דעת רבינו בזה: **הא** דרב גידל אמר רב. יבמות כ' ע"ב תלמוד לכה"ג קפסיק ותני ל"ם מן כהנותין ול"ם מן התירוסין, מן

משנה הלכות

תין לי חלה גרושה חלוצה מנין ודין כוח ומה חס גרושה שכיח מוהרת למגרש פסולה מן הכהונה (רבינו הוסיף בישראל) חלוצה שכיח לסורה לחזור לחולץ תיבו דין שתכח פסולה מן הכהונה צרה תוכיח שכיח לסורה לחזור לחולץ וכשירה לכהונה כפרש גרושה עשה בה מעשה חלוצה עשה בה מעשה (ורבינו גרס נעשה בה מעשה) וכו' ואם נפשך לומר ואשה לרבות את החלוצה יכול אף הצרה תכא החלוצה ופסולה לכהונה ת"ל ואשה גרושה מאישה שגירושיה ביד תיבה ולא שגירושיה ביד תשה. פי' ואם נפשך לומר שתין זה כפרש כלל בין עשה מעשה כי בחליצה היא עשתה בו מעשה חליצה שתלצה את נעלו ות"כ עשה בה מעשה תבל חלוצה נעשה בו מעשה ת"ל ואשה וכו' פי' רבינו דכי פסל רחמנא לכהונה היכא דעבד גברא מעשה בגופה או דיהב לה גיטה או דחלצה ליה בסנדל תבל צרת חלוצה דגברא לא עבד בה מעשה אלא כיון דחלצה לה צרתה הוא דקבעית למפסלה כה"ג לא פסל רחמנא לכהונה.

וכתב בקרבן תהרן דדרים לה מות"ו ואשה מרבה תשה תחרת וכיון חלוצה דדומה בלד מה לגרושה וקרא תסמכתא בעלמא כוח דחלוצה מדרבנן הוא וכמבואר ביבמות כ"ד וקידושין ע"ח קדמו וכנסו תין מוליתין כו' תני שילא ותפילו שניהם כהנים, מ"ע חלוצה דרבנן כוח וספק חלוצה לא גזרו בה רבנן ופריך וחלוצה דרבנן וכתיב גרושה תין לי חלה גרושה חלוצה מנין ת"ל ואשה מדרבנן וקרא תסמכתא בעלמא ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ח מכ"ת כ"ז וכש"ע ת"ע סי' ו' ס"ת כאן תסור מכ"ת בגרושה זונה וחללה ואסור בחלוצה מדרבנן. ועיין בקרבן תהרן שם שכתב דבעמת משום דכוח"ו תעריך לגופה שכיח וח"ו בחוספת כמו שתמר וחללה ת"כ עיקר כוח בק"ו וקרא תינו חלה תסמכתא ורבינו כלל מפרש דמכתיבה כולה דרים דלה כיל"ל חלה וגרושה מאשה דכדר מואשה דתמר בריאה דקרא ותינו נראה ע"ם.

ולשון רבינו שכתב מדאורייתא מנלן דצרת חלוצה שריא לכהונה ל"ע קלת דכרי חלוצה גופה נמי מדאורייתא שריא לכהונה כמבואר בסמוך וח"כ לראה כל שכן שת"ה להיות דאורייתא ועיין מש"כ רבינו בכל' יבום וחלילה (דף ס"ח ע"ח) ולי מצרת וכו' משום דחלוצה לכהן מסירה דחניה ואשה גרושה מאשה וכו'. ואפשר דכה"ג קאמר מדאורייתא מנ"ל דשריא כלומר דלא ילפינן חלוצה מגרושה בשום תופן ולא בא לומר דחלוצה עלמה מדאורייתא היא ול"ע.

קיז) **הא** דרב גידל אמר רב וכו'. בגמ' יבמות (כ' ע"ח) תלמוד לכה"ג קפסיק ותני ל"ם מן כהנותין ול"ם מן התירוסין בעלמא מן כהנותין עשה ולא תעשה ותין עשה דוחה ל"ת ועשה תלה מן התירוסין ל"ת גרידה הוא יבא עשה וידחה ל"ת תמר רב גידל תמר רב תמר קרח ועלתה יבמתו כשערה שתין ת"ל יבמתו מה ת"ל יבמתו יש לך יבמה תחת שעולה לחליצה ותינה עולה ליבום ותיזו זו תייבי לתוין ותימת תייבי כריתות תמר

קרא אם לא יחפוץ האיש לקחת הא חפץ מייבם כל המולך לייבום עולה לחליצה וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה. ת"ל חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראית מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קידושין חייבי כריתות לא תפסי בהו קידושין.

ומבואר דעת רבינו דאלמנה מן הנישואין מדאורייתא נמי לאו בת ייבום הוא ואפ"ה רבית רחמנא לחליצה ועיין רש"י ובתוס' ד"ה בשלמא מן הנשואין תימה דמן הנשואין נמי תיקשי דאמאי חולצת כיון דאינה עולה לייבום דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ואיבוי כחייבי כריתות וי"ל דלא קאמר בשלמא חלצה ממאי דאין מחייבמת ע"כ. ומיהו דעת הרמב"ם פ"ו מהל' יבום ה"י היא דאלמנה לכ"ג מן הנישואין עולה לייבום וכ"כ הר"ן בת' סנהדרין דף י"ח דמה"ת אלמנה מן הנישואין בת יבום היא וכ"כ הרשב"א בת' כאן והטור סי' קע"ד ועיין טו"י ק' סי' מ"ח ושמ"א סי' ל"ח ובישע"י ח"ע סי' קע"ד.

ולפי שהארכתי בדבר בס"ד לעתיק כאן מה שכתבתי בשערי הלכות (חוברת ע' שנת תשל"ו), איתא ביבמות ג' ע"ב, בעמא דכתב רחמנא עליה הא לאו הכי ה"א אחות אשה מייבמת מ"ע דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה גרידא ל"ת שיש בו כרת מי דחי וכו'. וכתב הרמב"ם פ"ו מהל' יבום ה"י וז"ל: היאך ביבמה אסורה על יבמה איסור לאו או איסור עשה או שהיא שנייה הרי זו חולצת ולא מתייבמת ומפני מה צריכה חליצה מפני שיש בה לקוחין הוחיל וקידושין תופסין בה הרי כן זקוקות ליבם ומן הדין היו מתייבמו שביבום מ"ע וכ"מ שאתה מולא עשה ול"ת יבא עשה וידחה ל"ת אבל חכמים גזרו שלא יתייבמו חייבי לאוין ולא שניות גזירה שמא יבא עליה פעם שניה והרי היא אסורה ואין שם מלוה וכו' לפיכך אם עבר ובעל יבמתו באסורה לו משום עשה או משום עשה ואל"ל שנייה ה"ז קנה קנין גמור ומוליאה בגט והיא וכל צרותיה מותרות לזר שהרי נפטרו.

מבואר בדברי הרמב"ם דחייבי לאוין ועשה אף שאסורות לו מה"ת מ"מ כיון שקנאה דקידושין תופסין בחייבי לאוין ולכן היא וצרותיה מותרות לזר דהיאך איסור נמי פוטרת (בכי"ח) כתב הרמב"ם וז"ל ויבמה שהיא אלמנה מן הנשואין ובא עליה כה"ג לא נפטרה צרתה שאין עשה דוחה ל"ת ועשה והוחיל ולא קנה מן התורה קנין גמור לא התירה צרתה לזר עד שתחלוץ ומדכתב לא התירה צרתה משמע דהיבמה עצמה נפטרה רק צרתה לא נפטרה וכיון שלא קנה בה החיל יבמה נפטרה הלא היא וצרתה לא נפטרו וכבר הקשה כנית שמואל ח"ע סי' קע"ד סק"ג כן להרמב"ם ז"ל דח"ל דהיא עצמה היתה פטורה וע"ש.

ועוד בו שליבי' דצרתה דהיא עצמה ס"ל דפטורה לגמרי בלי חליצה ובלי גט דהרי בחייבי לאוין כתב כ"ז קנה ק"ג ומוליאה בגט וכו' ומדלא כתב כאן דצריכה גט רק דלא התירה צרתה לזר משמע דבאלמנה התירה לזר אפילו בלא גט והוא תמוה דמה נפטרה וממ"נ אם קנאה ליבום תצטרך גט ואם לא קנאה תיבוי ביאת אחת אף שלא במקום מצוה ולא תפטר לעולם אחד עד שיחלוץ וע"ש.

איברא דבגמ' דף כ' ע"ב אם תיאמר ביאת כה"ג באלמנה רבי יוחנן ור' אלעזר אד אמר תיהא פוטרת צרתה וא"א פוטרת צרתה באלמנה מן הנשואין כ"ש לא פליגי דלא פטרה דאין עשה דוחה ל"ת ועשה כי פליגי באלמנה מן האירוסין וכו' הנה מבואר מחלוקת וכרי בגמ' יבמות (דף כ' ע"א) אמרו אלמנה לכ"ג קפסיק ותני לא שנא מן הנשואין ולא שנא מן האירוסין בשלמא מן הנשואין עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה אלא מן האירוסין ל"ת גרידא היא יבא עשה וידחה ל"ת אמר רב גידל אמר רב אמר קרא ועלתה יבמתו כשערה שאין ת"ל יבמתו מה ת"ל יבמתו יש לך יבמה שאתה עשוה לחליצה ואיכא עולה לייבום ואיזו זו חייבי לאוין. וכתבו התוס' ד"ה בשלמא תימה דמן הנשואין נמי תקשה אמאי חולצת כיון דאין עולה לייבום דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ואיכוי כי חייבי כריתות. וע"ש עוד בתוס' דף כ' ע"א ד"ה ואכתי ואר"י גבי אלמנה לכ"ג הא עשה עשה איסורא כמו כאן בבא עליה. הנה מדברי התוס' דאלמנה מן הנשואין כחייבי כריתות ובגמ' אם תאיב רבא פל"ד וכרות שפכה וכו' ואם בעלו קנו ואמרו אם דוקא חייבי לאוין אבל אלמנה לכ"ג מן הנשואין לא אמרינן ואם בעל קנה ועיין תוס' אד מן קאמאי אם וז"ל ואיכא כ"ג באלמנה מן הנשואין איכא פוטרת צרתה דאין עדל"ת ועשה אבל איכא באלמנה מן האירוסין ואבל חייבי לאוין פוטרת צרתה כדאיתא ואם בעלו קנו ע"כ. מבואר מיהו דבאלמנה לכ"ג מן הנישואין לא קנו כלל ולמה כתב הרמב"ם הואיל ולא קנה קנין גמור מן התורה.

שנית יש לדייק שיטוי לשון הרמב"ם באלמנה לכה"ג משאר חייבי לאוין דבחייבי לאוין בכ"י כתב כ"ז קנה קנין גמור ומוליאה בגט והיא וכל צרותיו מותרות ובאלמנה לכ"ג כתב והוחיל ולא קנה קנין גמור וכו' לא התירה צרתה לזר עד שתחלוץ ומדכתב לא התירה צרתה משמע דהיבמה עצמה נפטרה רק צרתה לא נפטרה וכיון שלא קנה בה החיל יבמה נפטרה הלא היא וצרתה לא נפטרו וכבר הקשה כנית שמואל ח"ע סי' קע"ד סק"ג כן להרמב"ם ז"ל דח"ל דהיא עצמה היתה פטורה וע"ש.

ועוד בו שליבי' דצרתה דהיא עצמה ס"ל דפטורה לגמרי בלי חליצה ובלי גט דהרי בחייבי לאוין כתב כ"ז קנה ק"ג ומוליאה בגט וכו' ומדלא כתב כאן דצריכה גט רק דלא התירה צרתה לזר משמע דבאלמנה התירה לזר אפילו בלא גט והוא תמוה דמה נפטרה וממ"נ אם קנאה ליבום תצטרך גט ואם לא קנאה תיבוי ביאת אחת אף שלא במקום מצוה ולא תפטר לעולם אחד עד שיחלוץ וע"ש.

איברא דבגמ' דף כ' ע"ב אם תיאמר ביאת כה"ג באלמנה רבי יוחנן ור' אלעזר אד אמר תיהא פוטרת צרתה וא"א פוטרת צרתה באלמנה מן הנשואין כ"ש לא פליגי דלא פטרה דאין עשה דוחה ל"ת ועשה כי פליגי באלמנה מן האירוסין וכו' הנה מבואר מחלוקת

ר' יוחנן ור' אלעזר ביאת כה"ג אי פוטרת צרתה דוקא ולא נחלקו אי כאלמנה נעלמה נפטרת רק אי פוטרת צרתה והא גופה צריך ביאור מ"ש.

ודביעי נקודם ים לדקדק דבה"י שם שכתב אבל חכמים גזרו שלא יתייבמו חייבי עשה שחכמים גזרו עליהם שלא יתייבמו וכבר כתבתי בדיבור בזה השג"ת בזה בסי' ל"ג וז"ל דנראה לי דהרמב"ם וסייעתו חולקין וס"ל דעשה דוחה עשה מבירתה וכו' והביא דברי הרמב"ם בפ"ו מהל' יבום ה"י הנ"ל וסיים וים לי תימה רבתי על מה שכתב שאם עבר ובא על יבמתו בהסורה לו משום עשה שקנה ומוציאה בגט והיא ולרוחיה נפטרו ומותרות לזר הרי חייבי עשה מן התורה לא רמיא ליבום דהא אין עשה דיבום רחוי לדחות לא עשה דחייבי עשה כגון מלריח ותדומית בתוך ג' דורות דמתי חולמת דהאי עשה מהאי עשה וה"ה שאם עבר ובעל לא מבעיא שלא נפטרה לצרתה אלא אפילו היא עלמה לא נפטרה ולריכה חליצה.

ובגמ' יבמות כ' מחיב רבא מדתניא פל"ד וכרות שפכה אם בעלו קנו והי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא ליבום לא רמיא אם בעלו אמאי קנו אלא אמר רבא גזירה ביאה דשגוה אטו ביאה שני' הרי דאי כוי חייבי לאוין מה"ת לא רמיא ליבום אפילו אם בעלו נמי לא קנו וא"כ חייבי עשה דוודאי לא רמיא ליבום מה"ת דאין עשה דיבום דוחה לכו אם בעלו לא קנו והרי היכו גופיה כתב בתחילת דבריו אבל חכמים גזרו שלא יתייבמו חייבי לאוין שניות כו' ואלו חייבי עשה שיירי' ויפה כיון דחייבי עשה נלא גזרה אינו מן הדין שיתייבמו אלא לבסוף כלל אמרם לחייבי עשה דאם עבר ובעל קנה והרי דבריו מעורבבים ולא ריצה סיפא ולא סיפא ריצה ודייק מינה דהרמב"ם ס"ל דעשה דוחה עשה גרידא אלא שאינו דוחה ל"ת ועשה ושכן דעת הטור ח"ע סי' קע"ד שכ' יבמה שהיא אסורה ליבם בלאו אי בעשה וכו' אם עבר ובא אלי' קנתה ונפטרה לרתה ואחייבי עשה נמי קאי והוא היתה כיון דמדאורייתא לא רמיא ליבום אמאי קנתה ואמאי מוציאה בגט ע"ש מה שהאריך ז"ל ועיין אור שמח מה שכתב למה הסמיט הרמב"ם דחייבי עשה גזרו רבנן.

ולפי"מ שהעלה השג"ת ז"ל דשיטת הרמב"ם וסייעתו דמעשה עשה דוחה עשה קאתי אלא ל"ע דא"כ למה הסמיט הרמב"ם בתחילת דבריו שכתב אבל חכמים גזרו שלא יתייבמו חייבי לאוין שניות וכו' ואלו חייבי עשה שיירי' ואי נימא דס"ל דעשה דוחה עשה א"כ ליתני נמי חייבי עשה לא יתייבמו משום גזירת חכמים כיון דמה"ת עשה דוחה עשה אע"כ דלאו כיינו טעמי' דהרמב"ם ז"ל משום דעשה דוחה עשה דהרמב"ם נמי מודה דאין עשה דוחה עשה.

איברא דראיתי בים"ש יבמות פ"ב סי' ג' שכתב עמד על הרמב"ם ז"ל והקשה עליו ככל קושייתי בשאג"ת וז"ל וע"ל כמו שאינה קונה בביאת כ"ג אלמנה מן הנשואין ולא פטרה לרתה לכו"ע כ"כ חייבי עשה לחוד נמי כגון בעולה לכ"ג וכגון דור רשון ושני דמלרי ואדומי נמי אין ביאתה פוטרת לרתה דהא אין עשה דוחה עשה בכל התורה ולא כמו שכתב הרמב"ם וכן הטור שחייבי לאוין אי חייבי עשה אי שניות בכולן אם עבר ובא עליה קנתה ונפטרה לרתה וכתב הרמב"ם עוד אבל יבמה שהיא אלמנה מן הנשואין הואיל ולא קנה מה"ת קנין גמור לא הותרה לרתה עד שתחלוץ ע"כ.

ותימה מ"ש בין חייבי עשה לחייבי לאוין ועשה הלא שניהם אין עולין ליבום מדאורייתא, ואפשר שסבר הרמב"ם שחייבי עשה עולים ליבום ורבנן הוא דאסרוה כדפירש לעיל וכ"מ להדיא מלשון הטור סימן קע"ד וכו' מכל מקום לא נ"ל דברים כלל כי ליכא מאן דאמר דסבירא ליה דעשה דוחה עשה וכן ירתה מלשון הרמב"ם נופא שכתב לעיל מיניה וז"ל ומן הדין היה רחוי שיתייבמו שביבום מ"ע וכ"מ שתהה מולא עשה ול"ת יבא עשה וידחה ל"ת אבל חכמים גזרו שלא יתייבמו חייבי לאוין ושניות וכו' ע"כ משמע להדיא דחייבי עשה אינה רחויה ליבום כלל אלא ע"כ כשגבה יבומה לפני השליט ואין חולקין בזה לרב במקום חיוב השם להחיר לרתה של חייבי עשה לשוק בלא חליצה ולהפטר בביאתו של חייבי עשה. כי ביאתה אינה פוטרת כמו אלמנה מן הנשואין לכ"ג ויש לי לדחות בעה"ת לסייע שכתבו להדיא בסוגיא לף דגזרינן גבי חייבי לאוין גזירה ביאה דשאינה אטו ביאה שניה מ"מ אלמנה מן הנשואין וחייבי עשה ילפינן מויבמתו שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום ע"כ. אלמא דמיין להדדי ע"ש ופלא על השג"ת שלא הזכיר מדברי הים"ש ז"ל כלל.

וראיתי לקדום לחד מדבר דבינו הגדול הנוב"י בתשובה לחכמי הרב"ג הקלין ר' מהיר מווינא (והוא בסוף ח"מ במהד"ק תשובת המחבר לחכמי) שכתב מדברי הים"ש הנ"ל מה שהקשה על הרמב"ם והעור וכתב לייישב דברי הרמב"ם דהא דפשוט לן בכל הש"ס שאין עשה דוחה עשה אין זה מדרשה אלא מסברת דמתי חולמת דהאי עשה מהאי עשה וכן מפורש בחולין דף קמ"ח ע"ח כד סליק אדעתא דעשה דמלורע ידחה עשה דשילוח הקן הקשה מתי חולמת דהאי עשה מהאי עשה ולפי"ז חידש דהוא ע"ד שכתב ר"י לר"ח בזבחים

דף פ' ע"ח דכתיב ר"י כשנתת עברת ועשית מעשה כשלח נתת עברת ולא עשית מעשה כ"כ שני מ"ע לפנינו שב ואל תעשה עדיף ואילו הוא מה"ת או מדרבנן וכל זה מתחילה קודם הקיום אבל אם עבר ועשה עשה זו דנימא שאחשב כאילו לא קיים ולא קנה יבמתו דבר זה הוא תפל בלי מלח דהרי חיפכא ג"כ אמרינן מחי חולמת דהאי עשה דכה"ג בטילה מהאי עשה דיבמה יבא עליה שנימא שלא קנה יבמתו והרי כבר בא עליה וקיים מצות יבמה יבא עליה ואין כח בעשה דבתולה מעמיו לעקור למפרע עשה דיבמה, ובזה אתי שפיר דברי הרמב"ם דבחייבי עשה נמי אף דלכתחילה לא ייבם מ"מ אם עבר וייבם מחי חולמת דהאי עשה וממילא קנה היבמה ומוליאה בגט ע"ש.

ולפענ"ד יש להעיר עליו, חדא מכח דאמרו בגמ' בחובות ק"ו ושבועות ל' האי עשה והאי עשה עשה דכבוד התורה עדיף הרי למינו עשה שעדיפה מחבירתה, ועיין שו"ת מהרי"ק סי' קל"ט שכתב אבל הכא משכחן דאמיר עשה דיבום מכרת דת"ח לעניין דאי, ות"כ י"ל דמדאי כרת דת"ח לקידושין שאין תופסין בה כ"ש עשה דיבום.

ובתום' יבמות דף ו' ע"ח ד"ה ניגמר ואר"י דעשה דכיבוד הוריל ועדיף כולי האי דהוקש כבודו לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כמאן דליתיה לגמרי והוי כמאן דליכא אלא לאו גרידא וכמ"כ עשה דמקדש ועשה דשת כהן עדיפי מעשה דשבת משום מורא וכפרה דשת כהן ועיין ברכות מ"ז ע"ח ר"ח שחרר עבדו והיכי עבד הכי וכאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבודו ומשני לדבר מצוה שאני ופריך מצוה הבאה בעבירה ומשני מצוה דרבים שאני ועיין גיטין ל"ח מעשה בשפחה אליה שפחה ואליה שת חורין וכפו אח רבה לשחררה ובתוס' דמצות פ"ו מ"ע גדולה היא שדוחה עשה ועוד בכמה מקומות.

אך אמת דהרדב"ז בתשובה כתב דעשה דיבום הו"ל עשה שאינה שוה בכל משום דליכא בשלך אמנם לאחרי שיטבה דברתה דבשביל זה לא מקרי אינה שוה בכל לדהא דיבום אינו בשלך אינו אלא איסור ערוה אלא איסור אחר גרם לו והו"ל כחייבי עשה דלפ"ה הו"ל שת יבום כיון דקידושין תופסין בה. ובאמת כי הוא מחלוקת הראשונים ז"ל סנהדרין י"ח ע"ב דעת התום' דיבום לא הוה שוה בכל והר"ן שם חולק ע"ש.

עוד יש להקשות מדברי הנוב"י דלדעת הי"ש הסברת היא כך כיון דיבמה האסורה בעשה עליו הוי אסורה לו מדאורייתא ת"כ לא נפלה לה ליבום כלל דהו"ל אשת אח אלא במקום שאסורה לו מכ"ת וכמו בחייבי לאוין לאו בני חלילה ויבום ניתנו כמו חייבי כריתות (יבמות ט' ולקמן ע"ט) וע' תוס' ט' ע"ח ד"ה וכרי אמאי לא אמרי' גם לר"ע דליתי עשה ולידחי ל"ת ולכדיה כתב שם הי"ש וז"ל אלא ע"כ כשגגה היולאה מלפני השליט להחיר לרחה של חייבי עשה לשוק בלא חלילה ולהפטר בניחותו של חייבי עשה כי ניחה הינה פוטרת כמו אלמנה מן הנשואין לכ"ג יש לי רבותי בעלי התום' לסיוע שכתבו בכדיה בסוגיא אף דגזרינן גבי חייבי לאוין גזירה ניחה רחשובה אעו ניחה שניה מ"מ אלמנה מן הנשואין וחייבי עשה יליפינן מיבמתו שעולה לחלילה ואינו עולה ליבום ע"כ אלמא דמיין אהדדי הנה מפו' קושיית הי"ש דמגזירת הכתוב הוא דחייבי עשה אינו עולה ליבום.

גם יש להקשות לרבינו הנוב"י אכתי קושיית הב"ש במקומה עומדת דת"כ בהי"ח בהלמנה מן הנשואין אמאי כתב לא פטר לרחה וכלא גם כיבמה עלמה לא נפטרה וכמ"ש הנוב"י ז"ל שם בעלמו, ליברא דברי התום' כתבו לכדיה דחייבי עשה ג"כ יליפינן מיבמתו וכמ"ש הי"ש סייעתי' לנפשי' ומעתה כיון דבאלמנה מן הנשואין הנוב"י בעלמו מודה דמדאורייתא לא רמיא קמיה מקרא דיבמתו וכיון דחייבי עשה נמי מקרא דיבמתו יליפינן ת"כ דמיין להדדי. ובאמת כי נראה שהנוב"י הרגיש בזה וכתב שסובר הרמב"ם דמוקמינן קרא של מסתבר טפי של אלמנה מן הנשואין אמנם רבינו הגדול בעל הלכות גדולות כתב דהא דרב גידל אמר רב (ועלתה יבמתו שאין ת"ל יבמתו מכ ת"ל יבמתו יש לך יבמה אחרת שעולה לחלילה ואינה עולה ליבום) מיקיימא באלמנה מן הנשואין כביאו כ"ה שם ות"כ י"ל דהרמב"ם נמי ס"ל כן וכדעת הנוב"י הנ"ל. אמנם הראשון קשה.

ומה שנלפע"ד ביסוד כדברים דהנה בבר הבאתי מחלוקת הראשונים ז"ל אי מצות יבום הוא מדין קידושין או דניחא יבמה ל"מ מעשה קידושין אלא מגזה"כ הוא שהרי אשתו זו מחייבי כריתות הוא אשת אחיו שאין קידושין תופסין בה ואילו כי' לה בניס ובא עלי' כיבם כי' חייב כרת אלא שאם מת בלא בניס התורה נותה להקים שם לאחיו ויבמה יבא עלי' ואתי עשה ודחי הלאיסור כרת שבעלי' דכך היא המצוה וכמ"ש התום' כאן ד"ה לא תעשה ואומר ר"י דמשמת אח לא מצי למילף בעלמא דלידחי עשה ל"ת אים הו כרת דשאני משת אח דמצותו בכך ואי אפשר בענין אחר לקיים מצות יבום דאל"כ בעלה מצות יבום ע"ם מבואר דעת התום' דיבמה לאיסור משת אח אי עלי' בשעת יבום אלא דמותר בכל אחת לבא עליה ות"כ ודאי דקידושין לא תופסין בה כל זמן שהיא באיסור ת"ל. אמנם המהרי"ק שורש קל"ט כתב לכדיה דניחא יבמה מכניה מעשה קידושין.

וז"ל המכריע"ק ועוד שמחה חומר דביאת יבמה לא מכניה מעמם קידושין והכא דבר פשוט הוא דמכני מעמם קידושין ואסר לה כיבם בביאתו לכולי עלמא כהקדש והכא עליה לאחר ביאה של יבום בחנק ואין כח לקידושין חלה לענין זה וכן מוכיח נמי ברים פ"ק דקידושין דף ד' דבעי למילף שחבה חשה מחקדשת בביאה מיבמה שנקנית בביאה אי לאו משום דאיכא למיפרך שכן זקוקה ושומדת ואי אין קידושין תופסין ביבמה אפילו קידושי ביאה פשיטא דלא כוי מני למילף חשה מינה עכ"ל. ועיין רש"י קידושין הנ"ל ובחוס' שם בשם מהר"ח משז"ח דביאת יבם גומרת קידושי אחיו כמת ואינו עושה קנין בחילה ומיבו דעת כחוס' יבמות מ"ט גרסה דאין בה קידושין כלל ועיין רש"י ג"כ שם וקלא גרסה סחירה בדברים ול"ע. מבואר מיבו מחלוקת הרחשונים אי יבום הוא מעמם ודין קידושין.

ולשיטת המכריע"ק כי' אפשר לייחב קושיית העולם בחוס' יבמות ט' ע"א ד"ה והרי איסור שהק' דבכל דוכתי פשיטא להש"ם דחייבי לאוין לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בא"ל לאו בני חלילה ויבום ניהו כמו חייבי כריתות הכא ואימה לר"י דאמאי לא אמרינן לר"ע נמי ליחי עשה ולידחי ל"ת ומקשים העולם דמה אכני דאחי עשה לל"ת הא ביאה אינה עושה קנין קידושין ביבמה ול"ק אפילו ידחה מ"מ אינו עושה קנין קידושין כמקדש חייבי לאוין, ולפימ"ש אחי שפיר דאמאי אכ"ע ביאה יבם עושה קנין קידושין וכנ"ל. אלא דקל"ע דמלשון בחוס' כאן ד"ה לא חשבה משמע דיבום לא מהני מעמם קידושין דאכתי הוא באיסור חשת אח אלא מלאו בכך וי"ל ועי' לקמן חוס' דף כ' ד"ה ואכתי בא"ד ועוד קשה וי"ל.

ונלפענ"ד לחדש דדין זה חלוי במחלוקת הפוסקים אימתי נסחלק איסור חשת אח מהיבמה ברמב"ם פ"ח מהל' יבום הי"ב כתב הכומס את יבמתו וכו' שמאחר שמת אחיו בלא ולד נסחלק איסור ערוה ממנו כל נשיו לפיכך חופסין בהן הקידושין כשניות וחמה ה"ה למה כתב הרמב"ם כשניות והלא בגמרא דף י' נחלקו ר"י ור"ל בהחולץ ליבמתו וחזר וקדשה לריכה חלילה מן החחין ואמר ר"י בשלמא לדידי דאמינא חייבי לאוין ניהו וכו' אלמא לר"י בלאו קיימא ע"ם שהניח בל"ע. ואמרחי לייחב שיטת הרמב"ם לפמ"ש בירושלמי פ"ד ה"ט שמעון בר בא בעא קמי רבי יוחנן מה בין חולץ מה בין מגרש ת"ל מה אח סבור חלוצה קנין אינה אלא פטור אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ אבל חייבין עליה משום אשתו של אח ופי' הק"ע חלילה קנין כאלו קנה יבמתו וגרשה וכו' אבל אין הדבר כן אלא **והנה** לדעת הרמב"ם דס"ל דאיסור ערוה נסחלק בשעת מיאה ל"ש פשוט דיבמה נמי בא קידושין היא ויבום הוא בקידושין שלה וכן כתב להדיא שמאחר שמת אחיו בלא ולד נסחלק איסור ערוה ממנו כל נשיו לפיכך חופסין בה הקידושין בשניות וכבי דאמרי שכתב דחופסין בה קידושין ואין לומר דכוונתו בזה דוקא לכולי עלמא חפסו בה קידושין ולאפוקי ממחלוקת רב ושמואל לקמן דף ל"ב ע"א ודלא כספיקא דבבי לקמן מ"ט דממה שכתב וז"ל שמאחר שמת בלא ולד נסחלק איסור ערוה ומדחלה בסחלקות באיסור בולד משמע דקאי אאחין דאיסחלק איסור ערוה מהאחין שהיא חשת אח אבל לגבייבו אלא דלכו"ע נמי איסחלק איסור ערוה ונשאר בלאו ולדידהו אף בלאו ליכא אלא מנוח יבום אחיה, וא"כ שפיר אין דעת הרמב"ם דיבמה נמי בא קידושין היא ויבום הוא מדין קידושין וכדעת מהרי"ק הנ"ל.

איברא דגראה דע"כ לאחין הוא דנסחלק איסור ערוה שיחפסו בה הקידושין שהרי בפ"ד מכ"א הי"ד כתב הרמב"ם וז"ל המקדש אחת מן השניות או מאיסורי לאוין או מאיסורי עשה וכן יבם שקידש גרח יבמה הרי זו מקודשת קידושין גמורין חוץ מיבמה שנחקדשה לזר שהיא מקודשת בספק נספק לחכמים אם הקידושין חופסין ביבמה כשאר חייבי לאוין או אין קידושין חופסין בה כעורה, ע"כ. הנה כתב הרמב"ם מפורש דיבמה שנחקדשה לזר מקודשת מספק ופסק כשמואל דאמר בעניותינו לריכה גט מספק, וע"כ מה שכ' בפ"ח מהל' יבום כאן שמאחר שמת אחיו בלא ולד נסחלק איסור ערוה ממנו כל נשיו לפיכך חופסין בהן הקידושין בשניות ע"כ, ומשמע דחופסין קידושי ודאי ע"כ לאחין קאי דלזר הרי כתב דקידושי ספק הן וא"כ מבואר מדברי הרמב"ם ז"ל דיבמה נת קידושין היא לגבי אחין וחופסין בה קידושי ודאי מאחין.

עוד ראי' דהנה בבר אמרחי לפרש מה שכתב הרמב"ם בהל' הל"ל וז"ל וכן החולץ ליבמתו נאסרה החלוצה היא וכל ברותיה על החולץ ועל שאר האחין וכולן אסורות עליהם מד"ם בשניות וחמה ה"ה למה כתב הרמב"ם בשניות והלא בגמרא דף י' נחלקו ר"י ור"ל בהחולץ ליבמתו וחזר וקדשה לריכה חלילה מן האחין ואמר ר"י בשלמא לדידי דאמינא חייבי לאוין ניהו וכו' אלמא לר"י בלאו קיימא ע"ם שהניח בל"ע. ואמרחי לייחב שיטת הרמב"ם לפמ"ש בירושלמי פ"ד ה"ט שמעון בר בא בעא קמי רבי יוחנן מה בין חולץ מה בין מגרש ת"ל מה אח סבור חלוצה קנין אינה אלא פטור אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ אבל חייבין עליה משום אשתו של אח ופי' הק"ע חלילה קנין כאלו קנה יבמתו וגרשה וכו' אבל אין הדבר כן אלא

חליצה פטור היה שפטרה להנשא לשוק ודקשיה לך למה כתחין חייבין כרת אם נתו על החלוצה אחר החליצה אין כתחים חייבים עליה משום חליצת תחיכן כתי חלצה משום שכיתה תשת תחיכם כמת (כל"ל) דכיון שנפטרה מכם ע"י חליצת תחיכם קיימי עלייהו כתשת תת שים לו בניס ע"כ. ועי' פנ"מ שם בכ"ח.

והנה מבואר דחליצה עושה פטור דכיצמה שכיתה לסורה משום זיקה נפטרת מזיקה זו ומותרת לשוק ומעתה ל"ל דס"ל להרמב"ם ז"ל מתחר דכיצמה מיד שמת בעלה נסתלק ממנה חיסור ערוה מכל העולם ולא נשתר עליה רק חיסור זיקה לכל העולם ולתחים אין שום חיסור ותדרגה מלוה ליכא ליבם ותם כן בשלמת תם ר' כתחים ייבם לתשתו וקנתה ממילא נאסרה על שתר כתחים מכח כתח כתי ונעשתה תשת תת תבל תם ר' מן כתחין חלן לה וחליצה תינה עושה קנין חלא פטור ות"כ כחליצה מעולם לא נעשית קנינו של כתח כתי שתלן לה חלא שהוא פטר לה מדין זיקה ונשתרה יבמה זו בהיתר לכו"ע וכ"ש לשתר כתחין שמיד במיתת כבעל הותרה להם והפטור של חליצה לא נאסרה עליהם שהרי תינו עושה קנין חלא פטור זיקה לכו"ע ולהתחין כדקתי קתי דמהיכא נת לכן חיסור ע"י חליצה שהוא פטור.

וקצת יש לדייק מדברי הרשב"ץ נתי' דף מ"ח בכא דס"ל לרב תם כנס תחות זקוקתו ומתה תשתו דמותר ביבמתו דיבמה שהותרה וחזרה ונאסרה שחוזרת להתירה הרתשון וכתב שם הרשב"ץ ז"ל ומתוך כך יש לי לומר דלתו למימרת שתהא ביבמה זקוקה לו לא לתלון ולא ליבם חלא מותר בלבד קתמר שתילו רלה ליבת תותה תינה תסורה לו ועתמת דמילתת כיון דבשעת נפילה הותרה לו שוב תי תפשר ליאסר בה משום תשת תת וכו' חלא משום תחותה היה דנפטרה לה והלכך כל שתשתו קיימת קתי עלה בחיסור תחות תשה ובשתת דמתה תזרה יבמתה להיתרה הרתשון טכ"ל.

הנה נרתה דפשיטת ליה להרשב"ץ ז"ל דכיון דבשעת נפילה הותרה ליבם שוב ת"ת ליאסר בה משום תשת תת תת עוד וכיון שהותרה הותרה ות"כ הרמב"ם לשיטתיה נמי ס"ל כיון דבשעת נפילה הותרה ביבמה לכל התתין ליתתנה לכתחילה וכיון דחליצה תינה עושה קנין חלא פוטרת ענין זיקה מעליה לכ"ע תבל לתתין כדקתי קתי בהיתרת משעת נפילה דת"ח לה ליאסר עוד חלא תם נתיבמה לתחד מהם ונתגרשה נאסרה עליהם תבל לא כשתלן לה תחד מהם ודו"ק.

ומפרש הרמב"ם תין כתתין חייבין עליה משום תשתו של חולן תבל חייבין עליה משום תשתו של מת כלומר דהרי לתו תשתו של חולן היה חלא תשתו של מת היה וכיון דתיסור זה של כתח כמת הותר לכו ממילא תין חייבין עליה כלל ודלא כמו שפי' הקי"ע דנשתרו בתיסור כרת דהרי ר"י ס"ל דלא הוי חלא בלתו מכ"פ ות"כ הכא דר"י הוא יהיו דבריו תחרים ועיין פנ"מ שם שנתמת לא פי' כהק"ע דחייבין משום תשתו של מת ופי' תבל כתתין חייבין עליה משום תשתו של מת היינו קודם חליצה דתז בתיסור כרת עומדת תבל לא משתלן לה דקיל תיסורת תפילו לגבי כתתין ע"ג נראה דהי' קשה ליה קושייתינו דלתתר חליצה ודתי ליכא כרת חליצת ר"י ולכן פי' ז"ל דהגמ' מיירי קודם חליצה וד"ק.

אלא דנתמת דברי כפנ"מ תמוכין דקודם חליצה ודתי דתין חייבין כתתין כרת על תשתו של מת ותדרגה תלוה ביבום כס ות"כ ת"ח לפרש לא לתתר חליצה ניכא כרת חלא לתו וכ"ש לא לפני חליצה דתז תפילו לתו ליכא חלא תלוה ליבם ולכן פי' הרמב"ם ז"ל דברי ירושלמי כפשוטו מתתר דתמר ר' יוחנן דחליצה תינה חלא פטור ותין כתתין חייבין עליה משום תשתו של חולן חלא משום תשתו של תתיכם המת וכיון דמשום תשתו של מת הותרה לכם וכתתד תלן וכתליצה תינה תוסרת ת"כ ס"ל דחלוצת תתין תינה חלא מד"ס דמי תסרה עליהן.

וקצת נרתה להבין עוד דברי הרמב"ם בפ"ם דילן דקתמר לקמן בפירקין (י' ע"ב) תיתמר החולן ליבמתו וחזר וקדשה תמר ר"ל כוח תינו חייב על החלוצה כרת וכתתין חייבין על החלוצה כרת על הלרה בין כוח בין כתתין חייבין על הלרה כרת ור"י תמר בין כוח ובין כתתין תין חייבין לא על החלוצה כרת ולא על הלרה כרת מ"ע דר"ל תמר קרת תשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה תיכו כוח דקתי בלא יבנה תבל כתתין כדקיימי קיימי ועלה דיה כוח דקתי בלא יבנה כת לרה כדקיימת קיימת פי' בתיסור תשת תת שלא במקום מלוה ור"י ת"ל מי תיכת מידי דמעיקרת תי בעי כתי תלין ותי בעי כתי תת תלין ותי בעי להתי תלין ותי בעי לכתי תלין והשתת קתי עלה בכרת תלא תיכו שליחותת דתתין קשניד תיכי שליחותת דלרה קשנדה, ע"כ.

נראה דר"י ס"ל כתי סברת דכיון דמעיקרת כולהו כיו מותרות השתת ת"ח דקתי עליה בכרת תלא כיון שהותרו כותרו ות"כ כת סברת גופת נימת ר"י לדנפשי' כיון דמעיקרת תי בעי כתי תלין וליכת תיסורת לתתר שתלן קתי עליה בלתו מתן תסרה כיון שחליצה פטור עושה ולכן ס"ל דתפילו לתו ליכת דמי תסרה. וכת שתמרו בגמ' בשלמת לדידי דתמינת חייבי לתוין ניתו וכו' י"ל דהרמב"ם כתב הכונם תת יבמתו נאסרו

נרוחיה עליו ועל שאר המחין ואם בא הוא או אחד מהמחין על נרתה כ"ז עובר בעשה וכן נרתה דעת רש"י שהוא בעשה וכן גרס הריי"ף ז"ל בעשה וכן הוא גירסת רבינו הגה"ג ופירש"י בית אחד הוא קונה ואינו קונה שני בתים ולאו הבא מכלל עשה עשה והרמב"ם הביא מדכתיב יבמה יבא עליה ולא עליה ועל חברתה והרמב"ן ז"ל הקשה על הרמב"ם ז"ל דת"כ הול"ל לדרוש כן בגמרא ופ"ש מה שאני די"ל מדלא כתיב אשר לא ייבם דרשינן דהכי קאמר ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה לאחו בניה אחד שהיה לו לבנות ומדאמר דניה אחד היה לו לבנות ומשמע ולא שניהם עשה מיקרי דכתי ליה בלאו ע"ש.

ולפי"ז נרתה דאשר לא יבנה לא בא בלאו ות"ל ככ"נ במולן וחזר וקדשה נמי ליכתי בלאו להרמב"ם וכגם דהרמב"ן סב נרתה דהסכים לר"ח ור"ח די"ל בלאו מ"מ ייבב שיעת הרמב"ם והא דאמר ר' יוחנן בשלמא לדידי דאמינא חייבי לאוין ניהבו לעיקר יבמה קאי דס"ל דפקע איסור אשת אח מיד לאחר מיתה ולא הוי אלא חייבי לאוין לעלמא נמי ות"ל הכי כ"ש דאלו הקידושין אבל לדידך דחייבי כריתות ניהבו ת"ל אמאי אלו קידושין ולא קאי כאן לומר דאיסור אלונה חייבי לאוין ניהבו אלא עיקר דין דיבנה לאחר שנפלה להם דבבא פליגי רבי יוחנן ור"ל ולפי"ז אחי שפיר אלא מקשה ליה מבא כלל ולכן שפיר ס"ל דלא הוי אלא מד"ס, שוב מצאתי דבערוך לנר חי' דברי הרמב"ם מקושייית ה"ה בתופן זה ע"ש ודו"ק כי קלרתי מאחר שראיתי שם כעין דבריו אין להאריך בו.

והנה בשער המלך פ"ו מהל' יבום הביא תקירת הפר"ד דס"ל ע"ד שנסתפק בכה"ג שנפלה לו אלמנה מן הנשואין דמדין תורה אינו מיבם דלא אחי עשה ודוחה ל"ת ועשה אם עבר ובא עליה אם חייב כרת כיון דמדין התורה אינו עולה ליבום הו"ל אח שלא במקום מצוה דמה"ד אפי' אליבא דא הו' לריכה אלא דריבה תוחה הכ' מדכתיב יבמה ונהי דאליבא דיבה תוחה הכ' ליבום אשר דאיסורא קיימא ואשר כיון דריבה תוחה הכ' אליבא פקע ממנה איסור ת"ת והדבר צריך תלמוד. והשתא"מ כתב לכבריע דכל דמדאורייתא לא חזי ליבום קיימא באיסור אשת אח בכרת ולא קנתה כלל מדתוחבינן עלה למאן דאמר אינה פוערת משום דאין עדל"ת ממתני' דקתני פלוני דכה וכרות שפכה וסריס חדש וכו' דאם בעלו קנו ואסור לקיימן שנאמר לא יבא פל"ד ואי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא אליבא רמית ליבום לא רמית אם בעלו אמאי קנו והשתא לפי דברי כרב ח"ה דאפילו למ"ד אינה פוערת סגי לה בגע כיון דקידושין תופסין בחייבי לאוין ת"כ מאי חיובתי' מע"ג דאינה פוערת פ"ש דהא אשת אח אסורה מדרבנן כתב דליכא כאן קידושין דאשת אח היא והתורה לא התירתה אלא כסדר המלות ואיתה הוא דכתיב בה ע"כ, ות"כ זו שהיא אשת אח אם משום שנתוסף בה לאו או עשה ואפי' ליתה בתורת קידושין כיון דאשת אח היא אינה בתורת קידושין כלל וליכא גבה אלא מלוה יבום ע"י איתה ובהכי הוא דאפשר לקנותה ות"כ אי נימא דבא עליה קנתה ע"כ בתורת יבום קנתה והכא קאמרינן מע"ג דאית בה איסור לאו או עשה כיון דנתרצתה לאליתה אלמא דפקע מינה איסור אשת אח וליכא גבה אלא איסור לאו ועשה וכיון דקידושין תופסין בחייבי לאוין ועשה כ"ע קנתה בניתה דאיסורא כמו שאר חייבי לאוין שקדשה בניתה אבל מ"מ אינה מתורת קידושין אלא מתורת קנין יבמה ולעולם בינמה אין חילוק בין שונג למזיד כיון שאין בה תורת קידושין כלל אלא תורת יבום שהוא קנינה וכן מבואר מדברי התוס' פרק החולן דף מ"ע ד"ה הכל מודים ע"ש.

ולאחר הסליחה דבריו נ"ע מה דפשיעא ליה דיבום אינה מדין קידושין לכ"ע והרי דבר זה במחלוקת שנויה ודעת הרמב"ם ומהרי"ק דהוא מדין קידושין וכן

נרחין דברי התוס' ורש"י קידושין הנ"ל ושפיר י"ל סברת כשעכ"מ דהיכא דלא רמיא קמיה ליבום מחמת חיסור לאו לו עשה דאם בא עליה מדין חיבום קנאה משום דקידושין תופסין בחייבי לאוין וכ"כ הרמב"ם להדיא בפ"ו מהלכות יבום ותדרבה ל"ע לשעכ"מ שדייק כן ולא הביא מדברי הרמב"ם להדיא כן.

גם תמיה רבתא למ"ש עוד שם התבנ"מ וז"ל ורחיתי בשלטי הגבורים פרק רבן גמליאל כתב בשם ריא"ז בחולץ ליבמתו ותח"כ עשה בה מאמר הרי זו מקודשת קידושין גמורין ולכאורה קשה לפמ"ש דמה ענין קידושין ליבמה והתריך שם לפמ"ש הרשב"א בחידושיו ליבמות דף מ"ח כיון דבשעת נפילה הותרה שוב מ"מ לו ליאסר בה משום אשת אח וכו' ע"ש ובאמת כי לאחר בקשת סליחתו של הגאון ז"ל, הרי נעלמה מיניה בשעת כתבו דברי הרמב"ם פ"ח מהל' חלילה כי"ב וכן בחולץ ליבמתו נאסרה החלוצה היא וכל צורחיה על החולץ ועל שאר אחין וכולן אסורות עליהן מד"ס וכו' לפיכך תופסין בהן קידושין כשניות ע"כ ובאמת כי כבר הקשה עליו כמגיה שם דדברי הש"ג הם ס"ס ערוך פרק ר"ג דף נ"ב ע"ב ופסקוב הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דלפילו קדשה לשם יבמות לריכה היממו גט ועיין טוש"ע סי' ק"ע ונ"ע.

ולפי"ז נרחה דדעת הרמב"ם דחיסור אשת אח נסחלק מיד במיתת בחח כיון דחפסו בה קידושין וא"כ בחלמוה לכה"ג נמי אף דאסורה עליו בעשה ול"ת אבל הרי קידושין תופסין בה ושפיר לחמרי' דנסחלק חיסור אשת אח בשעת מיתה דכל שבקידושין תופסין בה חמרינן דנסחלק חיסור ת"ח ולדעת התוס' י"ל דהסילוק חלוי ביבום וכיון דאין עליו מלוח יבום משום שאסורה עליו שפיר חייב משום אשת אח והבן.

אלא דמעתה נשוב ליישב דברי הרמב"ם מקושיית הש"ס והנוב"י והשאגת אריה שהבאנו בתחלת הדברים והוא דהרמב"ם לא בא כאן להשמיענו דין עשה דוחה עשה ולא התיר בעבר ובא על חייבי עשין מכח דעשה דוחה עשה כלל חלא ס"ל להרמב"ם ז"ל כיון דקידושין תופסין בחייבי עשה כדקיי"ל בכל מקום דקידושין תופסין בכל עיין בחוברות דף ל' וקידושין דף ס"ו ורמב"ם פ"ח מה"ח ופ"ד מה"ח הי"ד ממילא אם בא עליה קנאה דהרי קידושין תופסין בחייבי עשה וכיון דביאת יבם קידושין נמי עשה כיון דחפסו בה קידושין הרי זו מקודשת וקנאה קנין גמור להלריכה גט ולפטור אח לרחה ואין זו מדין עשה דוחה עשה חלא מדין דקידושין תופסין בחייבי עשה והיא נמי חייבי עשה היא ושפיר כתב הרמב"ם דאם עבר ובעל יבמתו האסורה לו משום עשה כ"ז קנה קנין גמור וחייבי לאוין ועשה קידושין תופסין בהם בקנין גמור.

ותא חזי כמה מדוייק לשון הרמב"ם דבה"ע שם כתב וז"ל כילד יבמה שהיא ערוה על יבמה כגון שהיתה אחות אשתו וכו' הרי זו פטורה מן החלילה ומן היבום ואין לו עליה זיקה כלל שנאמר ולקחה לו לאשה ויבמה מי שרשאי ללקוחין וקידושין תופסין בה היא זקוקה ליבום ע"כ הנה מתחלה יסד הרמב"ם דזקיקה ליבום חולה בקידושין כלומר דכל אשה שקידושין תופסין בה זקוקה ליבום וכל שאין קידושין תופסין בה אינה זקוקה ליבום ולפי היסוד הזה הוסיף הרמב"ם דאף דכל הנשים שקידושין תופסין בה זקוקות ליבום מ"מ חלוקין הם דדיניהם לענין קיום המלוה לכתחלה שאם היתה יבמה אסורה על יבמה חיסור לאו לו עשה לו שנייה הנה זקוקה ליבום מ"מ כיון שיש עליה חיסור מלד הקידושין ולא מלד היבום כלו' שהיא מחיסורי לאו לו עשה ליבמה והוא חיסור מלד אחר ולא מלד יבום. ולכן אף שהיא זקוקה מדין יבום מ"מ אין ליבמה מפאת חיסור אחת חולץ לה ולא מייבם.

ונתן הרמב"ם בטעם וז"ל ומפני מה לריכה חלילה מפני שיש בה לקוחין הואיל וקידושין תופסין בהן הרי הן זקוקות ליבם ומן הדין הי' שיחייבמו שהיבום מ"ע וכ"מ שאחה מולח עשה ול"ת יבוא עשה וידחה אח ל"ת ע"כ והוא מסקנת דגמ' שם דף כ' גבי חלמנה לכ"ג שהקשו בגמ' קפסיק וחני לח שנח מן הנשואין ול"ש מן האירוסין בשלמח מן הנשואין עשה ול"ת וכו' חלח מן האירוסין חמאי יבא עשה וידחה ל"ת ודחה כדר"ל דחלילה במקום יבום לאו מלוה היא ולא הוי לפשר ות"כ מה"ת מוחר לכתחלה ומלוה ליבם חייבי לאוין ותסיקו דלאו מדאו' היא חלא מדרבנן היא דאסורה גזירה ביאה דאשה אחו ביאה שניה ולפיכך רק בדיעבד אם בעלו קנו דמדאורייתא בת יבום היא ולא העמידו דבריהם לעקור יבום מה"ת בקום ועשה לומר שאפילו בא עליה לא יקיים המלוה.

והוסיף הרמב"ם לפיכך אם עבר ובעל יבמתו האסורה לו משום עשה וכו' כלומר מאחר שנתן טעם מפני מה לריכה חלילה מפני שיש בה לקוחין הואיל וקידושין תופסין והפסיק בפיסקא ומן הדין הי' שיחייבמו וכו' שקאי אחייבי לאוין ושנייה חזר על ריש דבריו שהתחיל וכלל גם חייבי עשה לפיכך אם עבר ובעל יבמתו האסורה לו משום לאו לו אם משום עשה ותנ"ל שני' כ"ז קנה קנין גמור דהרי קידושין תופסין בין בחייבי לאוין ובין בחייבי עשה והו"ל יבום כשר ומוליאה

נגע משום דאסורה לו מדין חייבי עשה ומיכו פוטרת כל לרוחיה שקיים מלות יבום דמה שכאשה מחייבי עשה חינה פוסלת ביבום כיון דקידושין תופסין בה וכרי כבר יסד דכל שקידושין תופסין בה כרי היא זקוקה ליבום וזה ברור מאד בדברי הרמב"ם לפענ"ד. ופלא על רבינו כי"ם שדחה דבריו ודברי כטור כטועים בדבר משנה ת"ו.

שוב כתיר כ' עיני ומלחתי בחי' כר"ן סנהדרין י"ח ע"ב להדיח כדבריו בס"ד וז"ל קא פסיק וחני ל"ש חלמוד מן הנשואין ול"ש מן כחירוסין וז"ל חלא חי קשיח כה קשיח חלמודא כו"ל למפרך ליפכא ממחני' דקחני חולץ ולימא ככי בשלמא מן כחירוסין מ"ש חולץ שמחר שמן כחורב כיחב רחוי' ליבם דחתי עשה ודחי ל"ת חלא שחכמים חסרו ליבם גזירה ביחב רחשונה חטו ביחב שניה חלא חלמוד מן הנשואין כיון דמדחורייתא לא חתי עשה ודחי ל"ת ועשה חם כן חינה רחויה ליבם וחינה זקוקה לו ות"כ למה חולץ וכ"ת דמדרבנן ליתא דחם חתה חומר חולצת מחיבמת י"ל דחע"ג דבחלמוד מן הנשואין ליכא לחו ועשה מ"מ כאן שקדם חותה קדושיו קידושין דקדושין תופסין בחייבי לחוין ולריכה ממנו גט כ"ש זיקת יבום וכ"ל כחילו קדשה דלריכה ממנו חלילה ת"ג י"ל דחפילו בחלמוד מן הנשואין רחוי' היא לו להחייבם מה"ת דחע"ג דחית בה לחו ועשה מ"מ חתי עשה דיבום דשוה בכל הוא ודחי לחו ועשה דחלמוד דחינו שוה בכל כדחיתא בפ"ק דיבמות וכי חקשינן בגמ' בשלמא מן הנשואין חין עשה דוחה ל"ת ועשה לרווחא דמילתא קאמר דחפילו לא פסיקא לן דעשה השוה בכל ידחה לחו ועשה שחינו שוה בכל מ"מ מחי חמרת וכו' חבל בחוס' ז"ל כקשו להם למה חמרו כאן שחין עשה דוחה לא חעשה ועשה שברי בעשה חינו שוה בכל ומחרלים וסוברים דעשה שביאמה לא מקרי עשה השוה בכל מפני שכמלך חינו מייבם וכעיקר כמו שכחבנו עכ"ל.

חגה מבואר מדברי כר"ן דס"ל דחלמוד מן הנשואין לכ"ג בח יבום כיה מכ"ת ונתן ב' טעמים חו משום עשה דוחה ל"ת ועשה שחינו שוה בכל חו משום דבחלמוד מן הנשואין נמי קידושין תופסין דכאן שקדם חותה קדושיו קידושין דקידושין תופסין בחייבי לחוין ע"ש, ושיטו מעי שכ"כ הגחנו בדרך חמת.

והנה דעת הרמב"ם נרחה פשוט דטעמו משום דקידושין תופסין בחייבי לחוין ועשה וכמ"ש להדיח בכל' י' וז"ל ומפני מה לריכה חלילה מפני שיש בה לקוחין כוחיל וקידושין תופסין בהן כרי כן זקוקות ליבם הגה כחב מפורש כטעם דזקוקות ליבם משום דקידושין תופסין בהם ודלח כטעם הכתי משום עשה דיבום דוחה ל"ת שחינו שוה בכל דחפסר ס"ל כחום' דלח כוי שוה בכל וכ"ם דלח כחב כן מטעם דעשה דוחה עשה שכחב בהשג"ח וכנוב"י חלח טעמו משום דקידושין תופסין בה וכנ"ל.

אמנם כנרחה עוד דבמקלח פליג הרמב"ם על כר"ן דדעת כר"ן נרחה בחה שכחב וז"ל כ"ג זיקת לחיו עליה וכ"ל כחלו קדשה דלריכה ממנו חלילה חבל לדעת הרמב"ם נרחה דלח כוי כחילו קדשה מקודם שכחב ומפני מה חני חומר וכו' וגם מפ"ח כ"י נמי מבואר דחין דין יבם כחלו קדשה כבר וס"ל כירושלמי דחלילה פטור כיה ולא קנין ודעת כר"ן נרחה כדעת רש"י ור"ח משחזכ"ח קידושין פ"ד דס"ל דזיקה כוח מכח קידושי לחיו הרחשון ודו"ק.

ומבאן תמוה לי על מה שכ' בקונטרס בבל' יבום וחלילה פ"ו כ"ט שכדיח דברי כר"ן הנ"ל דס"ל דגם בחלמוד מן הנשואין רחויה כיה להחייבם מה"ת וזהו דלא כדעת הרמב"ם בהלכה י"ח חבל לפי מה שביחרנו כרי מדרבה דעת הרמב"ם דחלמוד לכה"ג מן הנשואין נמי בח יבום כיה וכמ"ש בס"ד ול"ע, ועל דברי כר"ן כנ"ל כעירנו ידידי רש"ז כי"ו.

ואכתי פש לן לייעב דברי הרמב"ם דמ"כ בחלמוד לכה"ג כיון דחפסו בה קידושין לפטור לרחה נמי ותי לא חמתי פוטרת עלמה. ותשר נרחה לפענ"ד לחדש בזה לפי שיטת הרמב"ם והמבריי"ק דביחת יבום נמי מושה קידושין מ"כ יבום מושה שני דברים, ח) קיום המלוה של להקים שם לחחיו, ב) קנין חישות שע"י ביחה זו נעשית לו כחשתו כקידושין כשחר נשים ופשוט שחם כי' לווי כשם ליבם ולא חבי' לו לחשה כי' ג"כ מחקיים המלוה ודומה לדבר בחייבי לחוין חסורה להיות לו לחשה וביחה רחשונה כחירו לו ופשוט דחין רלון הבורח שיעת חייבי לחוין חלא שרלון הבורח לקיים מלות יבום ואם כי' לחפשר בחופן לחר בלי שיקנגה הכ"ג דהי' מקיים המלוה חלא שמ"ח, וביחה שחין בה קנין חין דין יבום.

וקצות יש דמיון ממה שכחב הרמ"ם דקידושי חשה בסחם חינה מלוה משום דחפשר בפלגש ות"כ כיון דפ"ו חפשר לקיים בפלגש ובלי קיום מלות קידושין ת"כ להקים שם נמי כל שמקיים שם וי"ל.

ולפי כיסוד כזה נרחה דעת הרמב"ם דחע"פ שחין קנין בחלמוד לכה"ג משום דכו"ל עשה ול"ת וחין עשה דוחה ל"ת ועשה מ"מ חין כחיסור עליה מפחת

איסור חצת חח דכרי איסור חצת חח איסחלק ממנה בשעת מיתה ולח נשחייר כחן חלח איסור חלמנה שכיח חלנו וכגע עלמך חס נפלה לפניו ליבום כשכי' כה"ד ונחמנה לכיות כה"ג ודחי דבשעת נפילה כוחרה לו ואין חזרה ונחסרה וכן חס כיו ג' חחים ואחד מת ואחד כה"ג וכשני כה"ד חזיל לי' איסור חצת חח בשעת נפילה מכה"ד וכוחרה גם לכה"ג משום חצת חח חלח שחסור ליבמה חבל כיון שבח עלי' לפילו בחיסור מ"מ לח עבר בחיסור חצת חח שנסחלק בשעת מיתה ולח דמי לחיסורי עריות דחמרינן לזה נסחלקה חיסור חצת חח ולמי שנחסרה לח נסחלקה דכחס כחיסור עריות כוה חלא כיבמה וכבה כחיסור כוה חלא קדושת כה"ג שכוה חיסור חחר שגרס לה ליחסר עליו.

ודאיה לדבר ממה שכחב כרשב"ח בח' דף ג' ד"ה חמש עשרה שהביח קושית כחוס' דניחני גם עשרה וכגון המגרש חת חשתו על מנת שלח תנשח לרחובן וכלכה ונשחת לשמעון לחיו ולחר שהביח דברי הירושלמי כחב ומסחברח לי דלפילו כיח עלמה חולנת ולין לני קורח בזו כל שלינה עולה ליבום לינה עולה לחלילה דבחנלין לח קמיירי קרח ולח חמרינן חלח בחיסור ערוה חבל בזו שחיסור דבר לחר גרם לה לכחסר דכיינו חנלו חולנת לע"פ שלינה מחייבמת ולע"פ שחם עמדה זו ונשחה לזה שנחסרה עליו נמלח גע בעל ולחסר לו חיסור ערוה מ"מ לין חיסורה מכשו חלא לחמת חנלו ולא לחמת ערוה שברי ניעה גמור ולין כלן שיור בגע מידי דהוה לחנלין דעלמא וכרי זו כנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה דחנן בפ' ב"ב כופין לוחו שיחלוץ לה וכרי זו לינו עולה ליבום דבר חורה דקיימה עליה בלשו ועשה ולעפ"כ עולה לחלילה משום שדבר לחר גרם לה ליחסר וכו' ע"ש.

חנה כחב מפורש דלף שחסורה עליו בלשו ועשה מ"מ נקרחת עולה ליבום כיון שליסור לחר הוא דגרם לה ליחסר ולא לסור ערוה ס"ל דהכ"ג להרמב"ם ז"ל לף דחסורה לכה"ג בלשו ועשה מ"מ לין זה חיסור חצת חח לו חיסור ערוה שגורם חלא חיסור קדושה של כה"ג ושפיר נקרחת בת יבום והגם שהרמב"ן ברשב"ח גם נסחפק בדבר וסייס כרשב"ח ולין דעחנו מכרעת במקומו לחנס לעשם המנין נרחה פשוט דהכי ס"ל דהיכי דבדר לחר גורם בת יבום כיח ולא"כ פשוט דיל"ל דזה הוא סברת הרמב"ם ז"ל לגבי יבמה עלמה בחלמנה מן הנשואין.

שוב מלחתי במהרש"ח יבמות דף כ' ע"ב ד"ה ניחח כ"ג שכחב וז"ל לכחורה דנלרה דוקח פליגי בחלמנה מן החירוסין וכו' חבל בהיח נופה כ"ע לח פליגי דסגי לה בגע לחפילו למ"ד לין מדל"ח וכבה לח מקיים בה מלות יבום מ"מ כרי היא כחשחו לכל דבר דכה קידושין חופסין בחייבי לחוין וסגיא לה בגע וחפילו בחלמנה מן הנשואין חיכה למימר הכי לה"ע דסגי לה בגע דקידושין חופסין בחייבי לחוין ועשה חבל מפירש"י שפי' פוטרת חותה וחת לרחה מחליצה וסגיא לה בגע מה"ל משמע דלמחן דחמר דחינה פוטרת לרחה חינה פוטרת גם חותה ולא סגי לה בגע חלא בחליצה ול"ע לפי' דלפליגי בלרחה ליפליגי בהיא נופה מי סגי לה בגע חו לא ע"כ והנה מבואר מדברי מהרש"ח ז"ל דס"ל דנשואה לכ"ג סגי לה בגע ואינה פוטרת לרחה ודייק כן מלשון הגמ'. וקל"ע שלא הביא דהרמב"ם כחב כן להדיא ועיין קרני רחם שם.

ואי נימא חכמי חיכה חיסור חצת חח לחמי סגי לה בגע כיון דליכא כחן יבום חכמי חיבעיא חליצה לזיקה חבל לדברי הרמב"ם חמי שפיר מחד.

וקצת רחי' מחי' כחוס' דף ג' דחלקו בין נדה ושרוה דהחם החיסור עומד על כיבם עפי משחר בני חדם חבל נדה לכו"ע חסורה. ועיין שו"ת מהר"ם מרוטנבורג סי' תחס"ו דכוונת כחוס' בזה דנדה כחסרון בגופה והוא רחוי ליבם ובשחר ערוה כחסרון מפחת דהחיסור עומד על כיבם עפי משחר בנ"ח ול"ב הכ"נ למנין כה"ג חין החיסור עומד על כיבם עפי משחר בנ"ח ואם יעברו הכה"ג הכ"נ דיבה רחוי ודו"ק היעב כי קלרחי שכ"פ נרחה כיון דהכה חין החיסור מלד הערוה וחפסו בה קידושין שברי בת יבום היא חלא שחסור ליבם ולפיכך חס מבר וייבם לא פגע בחיסור חצת חח רק בחיסור עשה ול"ת. ולדעת הריב"ח בחוס' חולין דבשבר דחה כלשו ורק העשה לא דחה ל"ב הכ"נ לא עבר רק לעשה דהלשו נדחה משום מלות יבום חלא שלא דוחה לשו ועשה.

והא דלא חקשה ל"ב כיון דהיבום פועל שכ"פ ולא הוה בחיסור חצת חח ומקיים מלות להקים ל"ב לפטור נמי לרחה, י"ל דהא דהיבמה פוטרת לרחה משום דילף לה מקרח דבית ודרשינן בית חחד ולא שני בחים עיין יבמות מ"ד וצייבם לחרווייהו ל"ר חייח בר חבת ל"ר יוחנן חמר קרא חשר לא יבנה חת בית חחיו בית חחד הוא בונה ואין בונה שני בחים ועי' רמב"ם פ"ח מהל' יבום ס"ט, ובלשו כתי דרשת הו"ח דכולהו לריכין יבום ובשעת נפילה כולהו חייבים ורחוייס כס וכמ"ש רבי יוחנן חי בעי כתי יבם ותי בעי כתי חלן ומי פטר חת חלו חלא מקרח דבית חחד נפטרו בשחר ולכן ביבום שחסורה לו משום עשה ולא חעשה הרי ליכא בית ל"ב שפיר חינה פוטרת חת לרחה, ודי לה שפוטרת עלמה.

מדרבנן. איסור מצוה מדאורייתא בת יבום היא ורבנן הוא דגזרו בהו, ואיסור קדושה נמי דאתי עשה ודחי לא תעשה, באלמנה מן הנישואין הוא דהוה ליה עשה ולא תעשה דכתיב (ויקרא כ"א י"ד) אלמנה לא יקח כי אם בתולה וגו' בתולה אין בעולה לא ולאו הבא מכלל עשה עשה, דמדאורייתא לאו בת יבום הוא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה, אבל מן האירוסין ושאר חייבי לאוין מדאורייתא בני יבום נינהו, דתניא (יבמות כ:) איסור מצוה ואיסור קדושה בא

ים לך יבמה: **איסור** מלוה. שניות מדברי סופרים, וקרי לה איסור מלוה לומר לחייב משום דמלוה לשמוע דברי חכמים: **ואיסור** קדושה. הלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וקרי להו איסור

משנה הלכות

איברא דת"כ נחייבי עשה גרידא וחייבי לאוין גרידא נמי נימא כיון דלא חזי ליה חיהב פוטרת ערחה ומ"כ משום דכיון דקדושין תופסין בה קרינן בה ניח ופוטרת ערחה ת"כ נחייבי לאוין ועשה נמי כיון דקדושין תופסין בה אף דעבר הל"ת ועשה מ"מ תפטר ערחה ומ"ש זו מזו.

ואשר נר' בזה דהנה בגמ' כ' ע"ב מחיב רבה פל"ד וכרות שפכה וכו' הו מולין הו מייבמין וכו' ואם נעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פל"ד ואי סלקא דעתך חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא ליבום לא רמיא אם נעלו למאי קנו הלא למר רבה הלמנה מן האירוסין נמי עשה ולא תעשה וכו' כדר למר רבה ואי תימא רב משי לאו מילתא היא דאמרי דאמר ר"ל כל מקום שאחה מולה עשה ול"ת אם אחה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה ל"ת ככה נמי אפשר בחליצה דמקיים עשה ול"ת ופריך מיחיבי ואם נעלו קנו חיובחא ע"כ.

והנראה דהיכא דאם נעלו קנו מקיים מלות יבום ובחייבי לאוין דאם נעלו קנו מקיים מלות יבום והנה בחייבי לאוין ועשה נעלו לא קנו שכרי כשקשה לו ואי ס"ד מ"ל וכו' אם נעלו למאי קנו הלא למר רבה הלמנה מן האירוסין נמי עשה ול"ת הוא ואלו כי' עשה ול"ת אז לא היה קשה כלום דהכ"ג לא אמרינן אם נעלו קנו ובחייבי עשה לא קאמר כלום אם נעלו קנו או לא ול"ל דהרמב"ם ס"ל כיון דחזינן בגמרא משום עשה ולא תעשה ולא דחי משום עשה דחל"ת ש"מ דחייבי עשה גרידא אם נעלו נמי קנו דחל"ת לחשמעינן חייבי עשה דלא קנו וכ"ש עשה ולא תעשה דודאי לא קנו.

ודאיתי להרמב"ן ז"ל בחידושיו כאן ד"ה קא פסיק וכו' וז"ל, וכא דחניא בחייבי לאוין ואם נעלו קנו דווקא בחייבי לאוין גרידא אבל בחייבי לאו ועשה הלמנה מן הנשואין להכ"ג אם נעלו לא קנו כדאמרינן לקמן בשמעתין שהיה פוטרת ובד"ה לשון אחר כתריך עוד שם וסיים קמ"ל דלא ס"ל כלל כמי דרשא הלא זיל בחר טעמא כחם חפסי קידושין ולא פקעי זיקה ככה כה חפסי קידושין ופקעי זיקה ואיכא למימר רבה מוקים דרשה דיבמחו בחייבי לאוין שים עמכם עשה ואם לא יחפוץ בחייבי כריחות, ובכ"ג מלאחי כן וכא דרב גידל אמר רב מקיימא בהלמנה מן הנשואין וכו'.

ביאר לן הרמב"ן ז"ל דאם נעלו קנו בחייבי לאוין גרידא הוא דקאמר אבל בחייבי עשה ול"ת כגון הלמנה לכ"ג לא אמרינן ואם נעלו קנו מקרא דיבמחו ובחייבי עשה לא ניחא לן הרמב"ן כלום אי קנו או לא קנו וגרשה דס"ל נמי דכיון דלא מיעטו רק הלמנה לכ"ג שהוא בעשה ול"ת ממילא חייבי עשה גרידא דליכא מיעוט הכ"ג דקנו, ות"כ שפיר ס"ל הרמב"ם ז"ל לחלק בין עבר וכא על חייבי עשה שקשה ויולחא בגט ופוטרת לרוחיה אבל הלמנה לכ"ג דמיעטה הכחוב או מחיזה טעם שמיעטו בגמרא דבעשה ול"ת לא אמרינן אם נעלו קנו, ות"כ כיון דלא קנה קנין גמור בה שפיר חיהב פוטרת ערחה מ"י ניחה זו, ומיהו היא עלמה נפטרת שהרי בעשה בה מעשה יבום שהיא בניחה אלא חלק בחיוחה הוא דחסר בה וד"ק.

ומדויק מאד לשון הרמב"ם שכחב בפ"ו הי"ח ויבמה שהיא הלמנה מן הנשואין וכא עליה כה"ג לא נפטרה ערחה שאין עשה דוחה ל"ת ועשה וכוחיל ולא קנה מן החורה קנין גמור לא הוחרה ערחה לזר עד שחחלון, הנה דייק דלא נפטרה ערחה משום דלא קנה קנין גמור אבל קנין קלח חיכא ול"ב דקנין ליכא לגמרי אמנם להכ"ל אחי שפיר דודאי קלח קנין חיכא למנין שאכ"פ קיים מלות לקחים שם אבל כיון דלא קנחה לגמי חיוחה לא נפטרה ערחה ולא הוחרה לזר עד שחחלון כגלפנ"ד ודו"ק כיטב, שוב כמיר לי ידי"נ כגר"פ שליט"א דבמוגג יו"ט סימן קט"ה כחב קלח כמין זה ואין כז"ג למיין אחריו.

שוב דקדקחי להרשב"ם יבמות כ' ע"א ד"ה הלמנה לכ"ג שבקשה בהלמנה מן הנשואין מי ניחא וכא לא אחי עשה ודחי ל"ת ועשה ואמאי חולצת ואי' ג' חירולים. ה) דחולצת מדרבנן, ב) דחולצת מה"ת דזיקה נכדי לא פקעה כיון דבעלמא חפסו בהו קידושין וזיקה

קדושה דכתיב קדושים יהיו לאלקיהם: ולצדדין דשני רבא. בגמ' אלא אמר רבא גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, כדר אמר רבא ואיתימא רב אחא לאו מילתא היא דאמרי דאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ולא"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה לא"ת הכא נמי אפשר בחליצה דמקיים עשה ולא"ת, מיחיבי ואם בעלו קנו חיובתא וע"ש. ופי' רבינו קנו גזירה ראשונה וגזרו אטו ביאה שני' אבל מכ"פ שייך יבום: דאיילונית אלא בת יבום היא. עיין לעיל בסמוך איילונית: איילונית עומדת מני. דלאו בת אולודי היא עליה או שחלץ לה נפטרה צרתה, קיח) ולצדדין דשני רבא, (שם) הדר ביה, דקתני גבי פצוע דכא וכרות שפכה דחייבי לאוין נינהו אם בעלו קנו ורבנן דגזרו בחייבי לאוין דלאו ליבומי, מדאורייתא ביאה ראשונה הוא דמצוה, שנאמר (דברים כ"ה ה') יבמה יבא עליה, וגזרו רבנן בביאה ראשונה אטו ביאה שניה, דתניא אם בעלו קנו בביאה ראשונה. קיט) ברם מימר קאמרינן דאיילונית דלאו בת יבום היא לאו מילתא היא צרתה מהו, מי אמרינן מידי דהוה אעריות כיון דאינהו לא חזיאן ליבומי צרתן נמי כמותן אף איילונית נמי צרתה כמותה, או דילמא לא דמיא לעריות, דאילו התם גלי בה רחמנא דאסירן אינהו וצרותיהן כתיב הכא יבמה יבא עליה וכתיב התם (ויקרא י"ח י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח מה עליה דיבום במקום מצוה אף עליה דהכא נמי במקום מצוה ואמר רחמנא לא תקח, והוינן בה אין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרר ולא צרר נמי לא תקח, וגמרן שאר עריות מאחות אשה, אבל איילונית טעמא מאי דלאו בת יבום היא, דכתיב (דברים כ"ה ז') להקים לאחיו שם בישראל, והא כיון דלאו בת אולודי היא פטורה, אבל צרתה דבת אולודי היא שריא ליבם, ואם תימצי לומר כיון דבת בנים היא שריא, הני מילי היכא דמית אחוה ולא הוה ידע בה דאיילונית היא והשתא הוא דידעינן בה, דתנן וכולן אם מתו וכו' אבל הכא דידע בה דאיילונית היא הויא לה כצרת ערוה ואסירא, או דילמא אע"ג דהוה ידע בה נמי שריא והאי דקתני שנמצאו איילוניות לאו דוקא הוא, ואם תימצי לומר אע"ג דהוה ידע בה נמי שריא, הני מילי איילונית דעלמא אבל היכא דהוה נסיב אחוה ברתיה ואית ליה צרה ומית אחוה בלא זרעא ונפלה ליה ברתיה וצרתה קמיה ואישתכח ברתיה איילונית, מהו ליבומה לצרתה, כיון דאילו לאו איילונית הואי אסיר ליבומה משום דהויא לה צרת בתו השתא נמי אסירא, או דילמא כיון דאיילונית היא כמאן דליתא לברתה הכא נמי שריא צרתה, ת"ש דאמר רבא (יבמות יב:) הילכתא צרת איילונית מותרת ואפילו הכיר בה שהיא איילונית ונשאה

משנה הלכות

כעין קידושין כוח, ג) דככ"נ נדין כוח לליקטי ליה הכי ע"ש, הנה ס"ל לכרשב"ם ז"ל דספק כוח ודברי הר"ן מחלוקים במקנת להרשב"ם ז"ל ודברי הרמב"ם נראה כתי' דמחייבמת מדאורייתא ודו"ק.

קיח) **ומ"ש** ולצדדין דשני רבא. עם (כ' ע"ב) מחיב רבא חיסור מלוה וחיסור קדושה בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה ותי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא ליבום לא רמיא כי בא עליה חמתי נפטרה צרתה כוח מוחיב לה וכוח מפרק לה ולצדדין קתני בא עליה חחיסור מלוה חלץ לה חחיסור קדושה, ובעי עוד רבא פל"ד וכרות שפכה וכו' אלא אמר רבא גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, כדר אמר רבא ואיתימא רב אחא לאו מילתא היא דאמרי דאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה אח ל"ת ככ"נ אפשר בחליצה דמקיים עשה ולא"ת, מיחיבי ואם בעלו קנו, פי' אלמא מדאו' רמיא קמיה למידחי ל"ת דחלי"ב אמתי קנו, חיובתא. פרש"י חיובתא דרבא וחיובתא דריש לקיש דאמרי לעיל אם אתה יכול לקיים שניהם לא עקרינן ליה ללאו, ובהגהות מהר"ב רנשבורג הגיה וחיובתא דרב אחי ור"ל לא איתותב ע"ש.

קיט) **ברם** מימר קאמרינן דאיילונית דלאו בת יבום היא. בגמ' (י"ב ע"א) אמר רב אחי בר חנינא אסורה שנאמר (דברים כ"ה) והיה הבכור פרט לאיילונית שאינה יולדת וכו' חנן וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמלכו איילונית נרוחיכן מותרות לא קשיא כאן שהכיר בה כאן שלא הכיר בה דיקא נמי דקאמר שנמלכו ולא קאמר שהיו ס"מ אמר רבא הלכתא צרת איילונית מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו צרת בתו איילונית ואלא הא דקאמר שנמלכו אלמא כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אחת צרת ממאנת ואחת צרת איילונית ואחת צרת מחזיר גרושתו כולן מותרות, ופרש"י הלכתא כו'. ואע"ג דהכיר בה אחיו וקיימא והוי לשתו לא מיאסרה צרתה משום צרת הבת דכי אסר רחמנא צרת ערוה במקום מצוה הוא דאסרה והא כיון דאיילונית היא

ואפילו צרת בתו איילונית, ואלא הא קתני שנמצאו נמצאו אין מעיקרא לא, תני שהיו, אלמא שנמצאו לאו דווקא אלא אע"ג דהוה ידע בה דאיילונית היא צרתה שריא. אלא צרת ערוה כי לא הויא איילונית, כי היכי דההיא ערוה אסירא צרתה נמי אסירא. **קכ) איילונית** לרבי יהודה (שם סא.) הוא דהויא זונה, לרבנן לא הויא זונה, והילכתא כרבנן. (שם יא.) ושוטה נמי שבא עליה בעלה בדרך לרבי מתיא בן חרש (שם פה:) הוא דהויא זונה. **קכא) אמר** רב הונא (כתובות קא:) איילונית אשה ואינה אשה, אלמנה אשה גמורה, כיצד, היכר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה, ורב יהודה גמר אלמנה נמי אשה ואינה אשה, והילכתא כרבי יהודה דכי הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה. תנו רבנן (יבמות פטורה, ומפרש רבינו כל מיני לופן בחיילוניח דידע ולא ידע וכין נודע קודם שמת לחיו לו לאחר שמת לעולם צרת חיילוניח מוחרת ליבום כיון דלרחב בח בניס היח ולא דמי לצרת ערוה דלאו חיילוניח: **איילונית** לרבי יהודה הוא דהויא זונה. משנה (יבמות ס"ח ע"א) כהן הדיוט לא ישא חילוניח חלה"כ יש לו חשב ובניס, רבי יהודה אומר חע"פ שיש לו חשב ובניס לא ישא חילוניח שהיא זונה כחורה, וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנשלה בעילת זנות, ובגמ' מ"ט דר"י דכחיב אלנו ולא ישבעו הזנו ולא יפרולו כל היחה שחין בה פירלה חינה אלא בעילת זנות: **ושוטה** נמי. בגמ' דף פ"ב ע"ב ולר' מחיא בן חרש דאמר לפי' כלך נעלה להשקותה ונח עליה בדרך עשחה זונה וכו' ואין הלכה כר' מחיא בן חרש ולכן צרת סוטה ספק נמי מוחרת כמבואר בגמ' י"ח דרמב"ח הוא דסבר דהו"ל זונה ולא קיי"ל כותיה: **אמר** רב הונא חיילוניח. (כחובות ק"ח ע"ב) אמר רב הונא חילוניח חשב ואינה חשב אלמנה חשב גמורה כו', ורב יהודה אומר אחת זו ואחת זו חשב ואינה חשב הכיר בה יש לה כחובה לא הכיר בה אין לה כחובה. ועיין עטו"ע ח"ע סי' קע"ז ס"ג: **הכיר** בה יש לה כחובה. כיון שהכיר בה לא הוי מקח טעות והסכים ליחן לה: **ת"ד** אלמנה לכה"ג וכו'

משנה הלכות

דנלאו ערוה נמי לא חזיא ליבום הוי צרתה צרת ערוה אלא במקום מנוה וכך מפורש בהלכות גדולות שכ"ל, וכבר כחבתי בסמוך ודו"ק.

קכ) איילונית לר' יהודה הוא דהויא זונה וכו'. משנה (ס"ח ע"א) כהן הדיוט לא ישא חילוניח חלה ח"כ יש לו חשב ובניס לא ישא חילוניח שהיא זונה כחורה ואע"פ שיש לו חשב ובניס ר' יהודה אומר אע"פ שיש לו חשב ובניס לא ישא חילוניח שהיא זונה כחורה וחכ"א אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנשלה בעילת זנות. וכחב רבינו והילכחא כרבנן וכן כחב הרמב"ם ושאר פוסקים לפי כללא דהלכה כחכמים. ומ"ש רבינו ושוטה נמי (פי' סוטה בש"ן שמליח) שם פ"ב ע"ב ולר' מחיא בן חרש דאמר לפי' הלך נעלה להשקותה ונח עליה בדרך עשחה זונה ופי' רבינו דליח הלכחא כוותי' כלומר לדברי ר' מחיא בן חרש הוא דהויא זונה ולא קיי"ל כוותי' וכ"כ המחירי וכל הפוסקים.

וכתב הרמב"ם רפי"ח מהל"ב מפי השמועה למדנו שהזונה המאורה בחורה היא כל שהיא בת ישראל או בת ישראל שנשלה לאדם שהיא מסורה להנשא לו חיסור השוה בכל או שנשלה לחלל חע"פ שהיא מוחרת להנשא לו לפיכך הנרשעת לבחמה חע"פ שהיא בסקילה לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שברי לא נשלה לאדם, והבא על הנדה חע"פ שהיא בכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שברי הוא מסורה להנשא לו. (ה"ב) וכן הבא על הפנויה חפילו היתה קדשה שהפקירה עלמה לכל חע"פ שהיא במלקות לא נעשית זונה שברי הוא מסורה להנשא לו אבל הנשלה לאחד מהיסורי לאוין השוין בכל ואינן מיוחדין בהכניס או מהיסורי עשה ואל"ל למי שהיא מסורה לו משום ערוה או לגוי ועבד הואיל ואסורה להנשא לו ברי זו זונה. (ה"ג) וכן הגיורת והמשוחררת חפילו נחגיירה ונשחחררה פחותה מבת שלש שנים הואיל והוא בת ישראל ברי זו זונה ואסורה לכהן. ובהשגות הרחב"ד ח"ח ליחנהו לבני כללי שאין זונה אלא מחייבי כריחות או מגוי ועבד שאין בהם קידושין וכו' ועיין טוש"ע ח"ע סי' ו' ס"ח.

והמאירי דף מ"ד ע"ב בחב המחזיר גרושחו וכו' וירחה מכאן שאין זונה אלא מחייבי כריחות או מגוי ועבד שהם כחייבי כריחות לענין חפיסת קידושין אבל חייבי לאוין אין ניחחן עושה זונה וכו' וכן כחבוהו גדולי המפרשים בהגהוחיהם (הרחב"ד בהשגות) ומ"מ גדולי המחברים כחבו וכו' וע"ש דף ס"ח ע"ח כל שנשלה לפסול לה נעשית זונה להיות כהן לוקה עליה ואף לדעת הפוסקים דלעיל מלקות לא נעשית זונה אלא מחייבי כריחות מ"מ כל שנשלה לפסול לה נעשית זונה ליפסל ליהנשא לכהונה אם היא בת ישראל וכו' ע"ש.

קכא) אמר רב הונא חיילוניח חשב ואינה וכו'. (כחובות ק"ח ע"ב) אמר רב הונא חילוניח חשב ואינה חשב חלמנה חשב גמורה חילוניח חשב

וכופין אותו להוליא. בגט דחייבי לאוין תופסי בהן קידושין: **ושניות** מד"ס וכו' ולריכה ממנו גט. דכיון שכופין אותו להוליא בגט מיירי, ועיין לעיל שכתב בוסחאות שניות דרבנן מפקינן לה מיניה בלא גט וכולא טעות הדפוס: **מפני** שהוא כשר והיא פסולה. כן הוא בתוספתא דכל שהוא כשר והיא פסולה קנסו אותה כתובה, ועיין תוס' ד"ה וכל מקום וים ספריס דגרסי הוא כשר והיא פסולה וכן בתוספתא דמכילתין בפ"ב ע"ש: זה הוא מרגילה לעבירה וזו היא מרגילתו לעבירה. תלמוד לכה"ג גו"א לכה"ד הוא מרגילה ומסיחה ליבעל לו, וזו שניה דכיון דהיתי לה מיפסלה ולתו זרעה מיפסל ולא מפסדה מידי בניאתו היא מרגילתו שהשה רולה להנשא יותר מן האיש: **בדיק** לן רבא. שלמנסה בעדים כולה מהני' מיתוקמא בתשה ככן שלמנסה ודין למשנה ראשונה ודין למשנה אחרונה יש לה כתובה, ולא דאמר בפ' נערה שנתפתתה (דף נ"ח) אם רלונית חייב לפדותה תלמוד לומר לה תנאי כתובה ת"ל מאי בדיק רבא, יש לתלק משום דשנויה ספק תבל שלמנסה ודאי תשבר אין לה כתובה, תוס' בשם מהר"ם: **אי** בדעון כלום יש לה כתובה. מי גרעה מתשת ישראל בדעון: **והילכתא** תלמוד וכו'. כבר כתב לעיל לכולהו: **האומר** בני זה ממזר אין נאמן. בגמ' ג"ב קכ"ח ע"ב תנא תמר רבא הכי קאמר האומר על חיוק בין הבנים בכור הוא נאמן תמר לי' יוחנן לתמר לימו נאמן כרבנן, ובתוס' שם ופוסק בה"ג וכו' ואין נראה לר"י ועיין רא"ם שם דף כ"ז ע"ב תניא יכיר וכו' מכאן אתר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור ובשם שנאמן

פה. ותוספתא פ"ב) אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין יש לה כתובה ופירות ומזונות ובלאות ויש לו בה קידושין וצריכה הימנו גט והיא פסולה והוולד פסול וכופין אותו להוציא, ושניות מדברי סופרים אין להם כתובה לא פירות ולא מזונות ולא בלאות ויש לו קידושין בה וצריכה ממנו גט והיא כשרה ובניה כשרים וכופין אותו להוציא. אמר רבי שמעון בן אלעזר מפני מה אמרו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה כתובה, מפני שהוא כשר והיא פסולה וכל שהוא כשר והיא פסולה קנסו אותו כתובה, ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להם כתובה, מפני שהוא כשר והיא כשרה וכל שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותו כתובה, רבי אומר הללו דברי תורה ודברי תורה אין צריכין חיזוק הללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק, דבר אחר, זה הוא מרגילה לעבירה וזו היא מרגילתו לעבירה. אמר רב פפא (נדרים צ:) בדיק לן רבא אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה או אין לה כתובה, כיון דאונס לגבי כהן כרצון לגבי ישראל דמי אין לה כתובה, או דילמא מציא אמרה ליה אנא חזינא, ההוא גברא נסתחפה שדהו, ואמרינן ליה מתניתין היא האומרת טמאה אני לך יש לה כתובה, במאי עסקינן, אי נימא באשת ישראל שזנתה, במאי, אי באונס מישרא שריא לה, אי ברצון כלום יש לה כתובה, אלא לאו [באשת כהן] באונס וקתני יש לה כתובה. והילכתא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה כתובה פירות ובלאות, ואחת אלמנה ואחת איילונית אם הכיר בהן יד להן כתובה ואם לאו אין להם כתובה, ואלא איילונית מאי טעמא שבקה ולא תנייה בהדייהו, שיורי שיירה, והלכה כרב יהודה דאמר אחת זו ואחת זו הכיר בה יש לה בכתובה לא הכיר בה אין לה כתובה. (קידושין עח:) האומר בני זה ממזר אין נאמן, דכי נמי קיימא לן (שם קכח:) הילכתא כרבי יהודה דאמר נאמן דאמרינן (שם) והילכתא בכל הני שמעתתא כי דשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא, הני מילי היכא דאמר על תינוק בין הבנים בכור הוא דכיון דקאמר על דזוטר מגדול ואמר האי בכור, מגו דהימניה רחמנא על בכור דכתיב (ויקרא כ"א י"ז) יכיר ואמרינן יכיר יכירנו לאחרים דממילא קא הוי גדול ממזר, במקום שאין בכור לא מהימן דאמרינן רוב בעילות אחר הבעל, ולא מהימן למימר בני זה ממזר, כל היכא דליכא במקום בכור דליכא יכיר דתלייה רחמנא בגויה, לא

משנה הלכות

ואינה תשה הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה תלמוד תשה גמורה אין הכיר בה אין לא הכיר בה יש לה כתובה ור' יהודה אומר אחת זו ואחת זו תשה ואינה תשה הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה. מיתיבי כנסה בחזקת שהיא כן יש לה כתובה הא סתמא אין לה כתובה תלמוד לומר אחת זו ואחת זו תשה כנסה בחזקת שהיא כן ונמלאת שהיא כן אין לה כתובה תלמוד לומר אחת זו ואחת זו תשה כנסה בחזקת שהיא כן ונמלאת שהיא כן יש לה כתובה לשמעינן סתמא וכ"ש הא ועוד תני כנסה בידוע ונמלאת בידוע יש לה כתובה כנסה סתם אין לה כתובה תיובתא דרב הונא, רב הונא מתני' לטעייהי

מהימן ולא הוי ממזר, ואפילו אשתו פרוצה ביותר, רוב בעילות אחר הבעל. [פסק] (יבמות פז.) אשת איש דאנסבוה בי דינא בלא גיטא, כיון דבי דינא אנסבוה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות לא על זה ולא על זה, דתניא (שם צד:) כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט חוץ מאשת איש שנשאת על פי בית דין, ואינה אשתו לכל דבר ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ואינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה ואין מטמא לה ואינה צריכה הימנו גט והיא פסולה והוולד ממזר. כיצד מוציא ברמיזה ונותן לה גט, פקחת לפקח ולו אח פקח, פקחת לחרש ולו אח פקח, או חולץ או מיבם. פקחת לפקח ולו אח חרש, כונס ואינו מוציא לעולם. פקחת לחרש ויש לו אח חרש, חרשת לפקח ויש לו אח פקח, חרשת לפקח ויש לו אח חרש, חרשת לחרש ויש לו אח פקח, חרשת לחרש ולו אח חרש, כונס, ואם רצה לקיים יקיים, ואם רצה

לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בני בן גרושה וכו' כתב בה"ג הלכה כרבי יהודה ודוקא כיכי דאיכא בכור כשעושה קטן בכור וכו' אבל כאומר בני זה ממזר ולא לענין בכורה לא מהימן וכו' ע"ש ועיין תוס' יבמות מ"ז ע"ח וי"מ וכו' והאי"ז ב"ב סי' נ"ב ותשב"ץ מ"ג סי' רי"ז ור' ירוחם קל"ח ח' דומיא דאת דברי רבינו הבה"ג ובמ' האריכתי קצת בדברי רבינו: **ואפי'** תשתו פרוצה ביותר. עיין סוטה כ"ז דקאי בחיקו ועיין ב"ש סי' ד' סע' ט"ו ועיין שו"ת מ"ס ח"ח סי' ר"ה להגהות מהר"ץ חיות שילא לחלק בין זקן לילד. ועיין מהר"ץ חיות פסחים פ"ו, קח לך תשת זונים: **אשת** איש דאנסבוה ב"ד בלא גיטא. (יבמות פ"ז ע"ב) האשה שהלך בעלה למדינת הים ובלו עדים והעידו בפני ב"ד פלוני בעלה מת והחירוה ליבשא, ולאחר זמן בא בעלה הלא מזה ומזה ונריכה גט מזה ומזה: **ואין** לה כתובה. מ"ע תקינו לה רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוליאה הא תהא קלה בעיניו להוליאה: **ולא** פירות וכו'. תנאי כתובה ככתובה דמי: **דתניא.** (יבמות נ"ד) ליתא מתני' דלא כר"ע דאי ר"ע הויא ליה לאוות גרושתו דתניא כל עריות שבתורה (והב"ח גרס שלמרו במקום שבתורה והוא גירסת רבינו) אין נריכות וכו': חוץ מאשת איש שנשאת ע"פ ב"ד. (שם) ובגמ' (פ"ח ע"ב) בשלמא מרשעון תבעי גט הלא משני לאתאי זנות בעלמא הוא אלא מר"ר הונא גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמלאת ח"ל יולאת בלא גט, פרש"י כשרואין הרשעון אי סבורין שפיר זה כשנשאה על ידי שגירשה רשעון ונשאה ואשת איש גמורה היא ואם מוליאה שלא בגט נמלאת אשת איש כו', וקיי"ל אין קידושין תופסין בח"ח ומשום מרשיע העין תקנו גט משני: **והולד** ממזר. מזה ומזה כלומר מן השני ממזר מכ"ת ומן הרשעון הולד ממזר מדרבנן: **ביצד** מוליא ברמיזה. (שם קי"ב ע"ב) תרס שנשא פקחת ופקח שנשא תרשת אם רלה להוליא יוליא ואם רלה לקיים יקיים כשם שהוא כונס ברמיזה כך הוא מוליא ברמיזה. פי' ונותן לה גט, וברמיזה שאמר כלומר כקידושין כך גירושין דשכנס רמז בשלבע עד שנתרלית לו וקידש וברמיזה אם רלה להוליא יוליא ויתן לה גט: **פקחת** לפקח ולו אח פקח. לא ידענא מאי קמ"ל כיון דפקחת לפקח ולו אח פקח הייט יכול מקום ובמקום פקח שנשא פקח ונאחרשה אם רלה יוליא וכו' ופרש"י אע"פ שקידושיה גמורים אם רלה יוליא דבגט לא בעיין דעת האשה: **פקחת** לפקח ולו אח חרש. כיון דקידושין הו"ל קידושין גמורין מהר"ת ואחרש לאו בר גירושין הוא אפילו בשאחו וכ"ש בישמאחו: **פקחת** לאחרש וכו' ואם רלה להוליא יוליא. דכל אלו לאו קידושי תורה הם:

משנה הלכות

כוח סבר מדקא מפליג בחילוניה ולא קאפליג בשלמא מכלל דשלמה אפי' בסאחת נמי אית לה ולא היא כי קאני לה לשלמה אפלוגתא דחילוניה קאי ע"כ. פרש"י אפלוגתא דחילוניה קאי לאחר שחילק בחילוניה ופי' הכיר בה יש לה כתובה שנאה לשלמה אלא וקאמר אף שלמה נמי שהכיר בה ושאה לשם שלמה יש לה כתובה.

וז"ל העור ח"ע סי' קע"ז הנושא אשה בעבירה כגון חייבי לאוין דאפסי בהו קידושין כמו שלמה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין או פל"ד שנשא ישראלית אם הכיר בה יש לה עיקר כתובה ותוס' כל שאלה ומיהו מזונות אין לה וכו' ודין חילוניה כדין אלו שאם הכיר בה יש לה הכל ואם לא הכיר בה אין לה עיקר כתובה ותוספת אבל יש לה תוספת ובלאותיה הקיימין וכו' וכתב הב"ח ע"פ פי' הרי"ף והרא"ש, והרשב"ד תמה בחילוניה שלא הכיר בה תוספת למה יש לה כיון דמקמו מקח טעות הלא משנייה קאי היכא דהכיר בה קאמר דיש לה תוס' וה"ה כתב דבירושלמי אמרו דאף חילוניה יש לה תוס' וכמ"ש הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ולזה הסכימו העיטור והרמב"ן והרשב"א וזה דעת הגאונים, ורבינו לא ביאר כאן אי יש לה תוספות ומלשון ה"ה שכתב שכן דעת הגאונים יש לומר דגם רבינו בכלל, ובאי' הרא"ה כתב כדעת הרשב"ד ז"ל ורבינו ירוחם נחית כ"ג ח"ח כתב ממחנת ושניה וחילוניה אין להם לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות וכו' וחילוניה אשה ואינה אשה וכו' גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אם הכיר בהן וכו' יש להן כתובה בין מנה מאתים בין תוספת וכו' ועיין ספריו מצ"ה גדולות כתובות (אות רנ"ג) ודו"ק.

להוציא יוציא. ושני אחים חרשים נשואים שתי אחיות פקחות או שתי אחיות חרשות או שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים חרשים או לשני אחים אחד פקח ואחד חרש, או שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואים שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת, חרשת לפקח ופקחת לחרש אין כאן לא חליצה ולא יבום, אלא אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה, ואם היו נכריות יכניסו, ואם רצה לקיים יקיים ואם רצה להוציא יוציא. (שם קיב:) חרש שנשא פקחת פקח שנשא חרשת רצה יוציא רצה יקיים, כשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה. פקח שנשא פקחת ונתחרשה, רצה יוציא רצה יקיים, נשתטה לא יוציא, נתחרש הוא או נשטה לא יוציא עולמית. אמר רבי יוחנן בן נורי מפני מה האשה שנתחרשה יוציא והאיש שנתחרש אינו מוציא, אמרו לו אין דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אין מוציא אלא לרצונו. העיד רבי יוחנן בן גודגדה על חרשת שהשיאה אביה שיוצאה בגט, אמרו לו אף זו כיוצא בה. אמר רבי יצחק (שם קיג:) דבר תורה שוטה מתגרשת מידי דהוה אפקחת בעל כרחה דהא יודעת לשמור גיטה, ומה טעם אמרו אינה מתגרשת, כיון שיודעת לשמר גיטה ואינה יודעת לשמר עצמה לא תתגרש שמא ינהגו בה מנהג הפקר. (שם קיב:) שני אחים חרשים נשואין שתי אחיות פקחות או שתי אחיות חרשות או שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת, או שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים פקחים או לשני אחים חרשים או לשני אחים אחד פקח ואחד חרש, הרי אלו פטורות מן החליצה ומן היבום, ואם היו נכריות יכניסו ואם רצו להוציא יוציאו. שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואים שתי אחיות פקחות, מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת, תצא משום אחות אשה. מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת, מוציא אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם, (שם קיד:) אמאי מוציא אשתו בגט תיתיב גביה, גזירה משום איסור דידיה. שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת, מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה. מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת, מוציא אשתו בגט, (שם) הא לאו איסור דידיה איכא ולאו איסור דידה איכא, אמר רב שמעיה גזירה משום יבמה לשוק. שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי נכריות פקחות, מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת, או חולץ או מייבם, מת [פקח] בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת, כונס ואינו מוציא לעולם. שני אחים פקחים נשואין שתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת, מת פקח בעל חרשת, מה יעשה פקח בעל פקחת, כונס ואם רצה להוציא יוציא, מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל חרשת, או חולץ או מייבם. שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשאו שתי נשים נכריות אחת פקחת ואחת חרשת, מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת, כונס ואם רצה להוציא יוציא, מת פקח בעל

או לשני אחים אחד פקח. ל"ל לו לשני אחים פקחים לו לשני וכו' כרמב"ט: **חרשת** לפקח ופקחת לחרש אין כאן לא חליצה ולא יבום. דכותיל ושחיכן קידושין שוין אחי קידושין דאשתו ומפקפי זיקה: **ואם** היו נכריות יכניסו. שאין חליצה בחרש ואין שאין בחמר ואמרה: **ואם** רצה להוציא יוציא. בגט דאחי גט ברמיזה ומפקיע ניאוחין דידה וזיקת אחיו דכוח ברמיזה: **נשתטה** לא יוציא. ובמשנה נשחטית כלומר נשחטה בחשב לאחר שקדשה, ואף לא בעיון דעתה דאשה מתגרשת בע"כ מ"מ חקנו חכמים שלא להוציאה כיון שאין לה מי שימרנה וינהגו בה מנהג הפקר: **נתחרש** הוא או נשטה. במשנה נחרש הוא או נשחטה ליכה מוציא עולמית, דשוטה ליכו מגרש לעולם דלגרש בעי דעת, ועיין טו"ש ח"ע סי' קכ"ח בשחיט חלים ועחיט שוטה, ומשמע דגט חרש אין לו דין גט כלל לפי' לחומרא ועיין פת"ש לוח כ' בחריכות: **אמר** ר' יוחנן בן נורי. שם במשנה, ובגמ' קי"ג ע"ב אמר ר' ילחק דבר תורה שוטה מתגרשת מידי דהוה אפקחת בעל כרחה ומה טעם אמרו וכו' שלא ינהגו בה מנהג הפקר אמר אביי דייקא נמי דקתני גבי דידה נשחטית לא יוציא וגבי דידיה לא יוציא עולמית מ"ש הכא דקתני עולמית, ומ"ש התם דלא קתני עולמית אלא ש"מ הא דאורייתא הא דרבנן: שני אחים חרשים. שם במשנה (קי"ג ע"ב) שני אחים חרשין וכו': **ואשת** אחיו אסורה לעולם אפילו מוציא. (שם בגמ' קי"ד ע"ב) בגמ' תיתב גביה קטן לוקל נבילות הוא ומשני משום איסורא דידיה: שני אחים אחד פקח. במשנה ים עוד בנא שני אחים פקחין נשואין לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת אלא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל החרשת מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה: **הא** לאו איסור

פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת, כונס ואינו מוציא לעולם. הני כולהי הילכאתא פסיקאתא נינהו. א"ו חול"ץ כונ"ס א"ו חול"ץ כונ"ס פק"ח פקחי"ם פק"ח לאחיו"ת פק"ח פקחי"ם פק"ח לנכריו"ת סימ"ן.

סליקו להו הלכות עריות

חול"ץ כו' סימ"ן. וסימנא מילתא שנגמרו הני הלכות בפ' פינחס: **סליקו להו הלכות עריות**

דידיה. שם קי"ד ע"ב לחמר רב שמעיה גזירה משום הרת יבמה לשוק: הני כולהו הילכאתא פסיקאתא נינהו. והובאו בפוסקים ובטוש"ע ח"ע כל אחד במקומו: **א"ו**

הלכות גדולות

תוספתא

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי יהודאי גאון וליש מרבותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש תמיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

●

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

פקח

פקח שנשא חרשת או שוטה. (יבמות קיג. ותוספתא כתובות פ"א) **א) שנשא חרשת או שוטה כתובתן מאתים מפני** נגמ' למרו שלא תקנו רבנן
ניבוחין לשוטה ושוטה, ומיבו פקח שנשא שוטה כתובתה מאתים: כתובתן מאתים. ולפ דלין יודעות לשמור לח עלמן, מ"מ כרי כתב בסמוך דחרשת ושוטה בוגרת ומכ"ע לין לכס טענת בתולים ול"כ כתובתן מאתים. ועיין מש"כ דנרחה דלא פליג

משנה הלכות

בריך רחמנא אשר עזרני קצת להודעותא
להדר רביבו דלא אפשר למפרט בשפוותא
גדול ליהודים בכל אתריותא
מנת דילן רשימא היא קבל יקר מוטפתא
להשם יראני נפלאות בביאור התוספתא

א) פקח שנשא חרשת או שוטה כתובתן מאתים מפני שרגיל לזוק לה נכסיו, (בתוספתא דכתובות פ"ח ה"ג) וז"ל פקח שנשא חרשת או שוטה כתובתן מאתים מפני שרגיל להחזיק להם אח הנכסים, ובגמ' יבמות קי"ג ע"ח ופקח שנשא חרשת או שוטה לפי' כתב לה מאה מנה כתובתה קיימת מפני שרגיל לזוק בנכסיו טעמא דרגיל הא לא רגיל אין לה ד"כ מימנעי ולא נסבי לה. ופרש"י שרגיל לזוק בנכסיו ואע"פ שלא תקנו לה חכמים כתובה כרי הוא כתב לה כותיל ורוגה להפסיד ולהיות זוק מנכסיו תמו קיים, ולגירסת התוספתא להחזיק להם כלו' שרגיל ליתן להם נכסים, ובטוחאות כת"י על התוספתא כתב ליזוק לה נכסים, ועיין רמב"ם פי"ח מה' מ' חיטות החרשת והשוטה לא תקנו לכן כתובה השוטה לא תיקנו לה נשואין כלל, ובטו"ח ח"ע סי' ס"ז אבל חרשת ושוטה אין לה כתובה ואם נשאו לפקח וכתב לה כתובה יש לה מה שכתב לה מפני שהפסיד על עלמו ורגיל ליזוק בנכסיו ע"כ.

נראה ניאור הדברים דבאמת לגירסת התוספתא שרגיל להחזיק להם את הנכסים ל"ע שכרי שוטה אין לה קניניס כלל וחרש תקנו ליה רבנן קניניס אבל שוטה לאו בת קניניס היא ומ"כ מה שייך להחזיק לה נכסים ולכן גרסי שרגיל להזיק בנכסיו ומי שרגיל להזיק בנכסיו הרשות בידו אלא באמת אינו רגיל להזיק נכסיו אחם שכרי אינו נותן וכותב או זורק בחוץ ולכן הוסיף רבינו בדיוק לשון רגיל לזוק לה נכסיו כלומר בשבילה דוקא ולא בשביל אחרים.

ובתב"א הקשה הרבינו דמלשון התוספתא משמע דחרשת או שוטה יש לה כתובה מתקנת חז"ל אף שלא כתב לכן דאי בשכתב מאתים מאי מבידחיב ואפילו מאה מנה כתובתה קיימת (יבמות קי"ג ע"ח) דאניא ופקח שנשא חרשת או שוטה לפי' כתב לה מאה מנה כתובתה קיימת מפני שרגיל לזוק בנכסיו טעמא דרגיל הא לא רגיל לא, ועיין ירושלמי כתובות פ"ק ה"ב ע"ש.

ולפע"ד נראה דודאי לא תקנו חכמים כתובה לכס אלא הכא מיירי שנשא חרשת או שוטה כדרך כל העולם שנושאין נשים וכתב לה כתובה מסתמא כתובתן מאתים ואף שכתב בסמוך דחרשת ושוטה אין להם טענת בתולים ח"כ מ"פ הי"ל לומר כתובתה מנה וקמ"ל דכתובתה מאתים כיון שרגיל להזיק בנכסיו שנשאה וכתב לה כתובה נסתמא כתובתה מאתים, שוב ראיתי בסוגריים שם ויש לי לייסב בדוחק וכוונתו על מה שכתבתי, אלא מה שהוא חושב לדוחק הוא בתמת וכראי' ממה שמביא בסמוך דחרש ושוטה אין לו טענת בתולים דלמאי קמ"ל הלא שוטה אין לה קדושין כלל ולמי יטעון ופשוט דקאי על הי"ל.

ונפל מילתא בלובאי לפ"מ דקי"ל דקטנה שקדשה אביה לפי' חרשת או שוטה קידושיה דתורייתא ויש לכס כתובה עיין טו"ע ח"ע סי' ס"ז סע"י ועיין בסמוך, ח"כ יש חרשת ושוטה שיש להן כתובה דתורייתא ומ"כ י"ל דכוונתו על אלו, אלא דלא תקשה תמאי בתלו כן

שרצה לזוק לה נכסיו. ב) חרש ושוטה שנשאו פקחות אף על פי שחזר חרש ונתפקח שוטה ונשתפה אין להם כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה. ג) גוי ועבד הבא על בת ישראל אע"פ שחזר גוי ונתגייר עבד ונשתחרר אין להם כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה. ישראל הבא על שפחה ונכרית אף על

על כס"ם ודלמ כהגב"ח:

מפני שרלב לזוק נכסיו. פי' כיון שנשמ שוטה דרך ניסוחין וידע דאין לדם דר עס נחש נכפיפה לחת ולמפ"כ נשמה: **רצה** לזוק לה נכסיו. כלומר דלמ"פ שלמ נשמ דאין כאן ניסוחין ולמ תקנו לה חכמים כתובה הרי הוא כאב לה כוחיל ורולה להפסיד ולהיות זוק מנכסיו חנאו קיים, ודע דרש"י גרס בד"ה שרולה ולמ"פ שלמ (נשמ) וכמדפים עשה סוגריים ולפמנ"ד לייש"ב הגירסא כלומר ולמ"פ שלמ נשמ שכרי לה תקנו ניסוחין לשוטה ח"כ אין כאן ניסוחין והרי הוא כאב ליתן כתובה לאשתו וזו לאו אשתו היא שלמ נשמה ואין לו בה ניסוחין מ"מ תקנו לה חכמים כתובה שהרי הוא כאב לה וכיון שכאב לה כתובה כאובאה מאחים בסאם כשלמ פי' כמה ואם פי' כמה שפי': **חרש** ושוטה שנשאו פקחות וכו' אין לכם כתובה. דאין לכם דעת ואין חנאו כראשון חנאי ולמ"ג דאקון רבנן נסוחין לחרש לא תקינו לה רבנן כתובה מיניה כדמפרש בגמ' דיותר ממה שכאים רולה ליטע אשה רולה להנשא: **רצו** לקיים. לאחר שנשתפו: **נותנין** כתובה מנה. בגמ' יש לכם כתובה ולא כאבו מנה, ופי' רבינו דכתובאה מנה דהא בעולה היא ולא שנבעלה ממנו מ"מ נבעלה ולא היתה לה כתובה ועכשו היא בעולה, ויש להסתפק ברלו לקיים אי בעי קידושין מחדש ולענין חרש שנשתפה לכאי י"ל דכיון דתקנו לו רבנן קידושין ע"פ אלו הקידושין מדרבנן ואלוי בפלוגתא דכל מקום אי דרבנן מועיל לדאורייתא וכיון דברכות דרבנן י"ל דמהני, אבל בשוטה דלמ תקינו רבנן קידושין כלל ח"כ ליכא קידושין ולא"כ כיל"ל מ"פ רלו לקיים מקדש ויש להם כתובה מנה ול"ע. וי"ל בכלל בשוטה שקידש אי דיעה כאילונית וכל קידושי טעות שאם אח"כ הסכים להם, אז אפשר דכאן גרע מזה דהאם טעות חוזר ולפעמים אלו הוא ידע כי' מסכים ויש להם דין קידושין. אבל שוטה ליכא גדר קידושין, וי"ל מדסיים גוי ועבד הבא על בת ישראל וכו' רלו לקיים משמע לכאורה דיש להם דין זה ממש כגוי ועבד ולא"כ לריכין קידושין מחדש נמי מה שא"ת: **נותנין** כתובה מנה. לשון נותנין ל"ע קלת והיל"ל רלו לקיים יש להם כתובה מנה: **גוי** ועבד הבא על בת ישראל. שאין קידושין תופסין בהם: **אע"פ** שחזר גוי ונתגייר עבד ונשתחרר. ואפי' קידש ע"מ שיתגייר כעכו"ם וישתחרר כעבד, דלאו בידו הוא, ועיין גיטין פ"ה ע"ח אלא לעבד ולעו"כ ולכל מי שאין לה עליו קידושין וגרע מקטן דאחי לכלל הוי' וכאם באחי חליח וכהא גופא אחריתא הוא וק"ל: **על** שפחה ונכרית. דאין קידושין תופסין בהם כלל, ולכאורה משמע דאפי' בא על שפחתו ולא אמרינן אין אדם עושה

משנה חלכות

תקנו חז"ל כתובה סוף סוף חרשת ושוטה היא ומ"ם קטנה או גדולה ואמר על זה שרלב לזוק לה נכסיו, ובגמ' מיירי בחרשת שהיא גדולה ושוטה גדולה, ומ"כ הכא בקטנה מיירי דכלל לה בסמוך חרשת ושוטה ובוגרת ומשמע דחרשת ושוטה מיירי בקטנה או נערה ולא בוגרת ועלה קאי ומ"כ נתקדשה קדושי אב ומ"ז נאמר שרלב לזוק לה נכסיו שהרי לזו יש קדושין וכל שיש קדושין אינה כתובה וכתובאה מאחים ובגמ' מיירי בגדולה דליח לה כתובה כיון דלא תקנו לה קדושין אין לה כתובה רק כשכתב וזה לפמנ"ד דבר אחד נס"ד.

ב) חרש ושוטה שנשאו פקחות וכו'. בתוספתא שם ובגמ' וחרשת מנ"ל דל"ל כתובה דאינה חרש ושוטה שנשאו פקחות אע"פ שנתפקח בחרש ונשתפה בשוטה אין להם עליהם כלום רלו לקיימן יש להם כתובה. בגמ' לא גרס מנה ובתוספתא גרסי מנה כגירסת רבינו ועיין הגהות כנ"ח שבגיה (מנה). ועיין טוש"ע סי' ס"ז סע' י'. חרש או שוטה שנשאו נשים אע"פ שנתפקח החרש ונשתפה בשוטה אין לנשיהם עליהם כלום רלו לקיימה אחר שבגריאו יש להן כתובה וכתובתן מנה, ואם נשאו בקטנותם יש להם כתובה דקדושי אביה דאורייתא. עיין פתחי תשובה שם.

ג) גוי ועבד הבא על בת ישראל. בתוספתא שם עו"כ ועבד הבא על בת ישראל אע"פ שחזר בעו"כ ונתגייר עבד ונשתחרר אין להם כתובה רלו לקיים נותנין כתובה מנה, ישראל הבא על השפחה ועל בת עו"כ וכו' רלו לקיים נותן כתובה מנה. ולכאורה ל"ע דהרי אמרו ביבמות כ"ד ע"ב הנעטן משפחה ועובדת כוכבים ומתגיירה ונשתחררה לא יבנום ות"כ כיון אמר ואם רלו לקיים נותן כתובה מנה כיון שאסור לישאנה, ול"ל כיון דאמרו שם ואם כנס לא יולית.

וראיתי בנ"י ח"ע סי' י"ח בשאל משפחה וכותית שכאב הגמ"י פ"ב דיבמות אהא דתנן ואם כנס לא יולית, דבראנה לא יולית ולאו דוקא רבנה אלא אפילו בא על השפחה ועל הכותית בודאי ובתוספתא קאני לה הכי בהדיא, ועשמע דלא יולית דכיון שאתגיירו וקבלו עליהם מלות חזקה הוא דאגב תוספייהו גמרו וקבלו דגמרת גמיר לה דאחד האים שאתגייר לשם אשה ואחד האשה שאתגיירה לשם איש גריס גמורים הם וכיון דגיורת מיהא כויח ומותרת היא לו ל"ש יש לה בנים ממנו או אין לה בנים לא יולית וכ"כ הרמב"ן שכ"ל, ועיין ב"ח שם מה שפלפל, ומדברי רבינו נראה לכאורה שפסק כן להדיא.

בעילתו בע"ז: **רצו** לקיים. כלומר לאחר שנשתחררה לו שנתגיירה: **בוגרת**. דמקלת בתולים נמי כתובתה מלחים: **ואיילונית**. כיינו כשכיר בה ועל מנת כן נשא כתובתה מלחים: **נשאת** בחזקת שהיא בתולה. כלומר בחזקת שאינה חיילונית ורחוי' לילך פי שחזרה שפחה ונשתחררה נכרית ונתגיירה אין להם כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה. ד) בוגרת ואיילונית כתובתן מאתים, נשאת בחזקת שהיא כשירה ונמצאת איילונית אין להם כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה. ה) חרשת ושוטה בוגרת ומוכת עץ אין להם טענת בתולים, סומא ואיילונית יש להם טענת בתולים סומכוס אומר משום רבי מאיר סומא ואיילונית אין להם טענת בתולים. (שם לח.) ו) ספק ויבם שבאו לחלק בנכסי סבא, ספק אמר לו אנא בר קמאה אנא ופלגא אית לי, יבם אמר ליה את בראי דידי את ולית לך ולא כלום, הוה יבם ודאי וספק ספק, ואין ספק מוציא מידי ודאי. ז) ספק ובני יבם

ונמלתא חיילונית כו"ל מקח טעות וקלי רק לחילונית ולא לבוגרת ולכן אמר נשלח ולא נשלחו: **רצו** לקיים. לחילונית קלי וקלמר לטון רלו לשיגרת לישנא דריש, לו שקלי רלו לנוסלים חיילונית כזו, ובתוספתא גרס רלה לקיים: **חרשת** ושוטה בוגרת ומוכת עץ. בתוספתא גרס כבא על החרשת וכו', וכוח בלא ניעוחין ויש לכן טענת בתולין כשבאו לב"ד, ומיכו רבינו גרס חרשת ומיינו שנשלו, ובכ"י כגירסת רבינו. חרשת ושוטה לאפשר שאבדה בתוליה, לו נאנסה משנתארסה והיא לא ידעה להגיד כיון שאין לכם דעת, ובוגרת אם לא מלא לה בתולים אימו יכול להפסיד כתובתה ועיין בגמ' כתובות ע' שנחלקו לי ים לו טענת דמים ונחלקו בחילופי גירסאות ועיין שם תוס' דף ע' ד"ה כאומר, ומוכת עץ הרי לאו בתולה הוא, ובתוספתא (מוכת) בסוגריים וגירסת רבינו מוכת עץ: **סומא** וחיילונית. כשנשאה בחזקת חיילונית וכשיר, וסומא אין לה טענת בתולין שכל הנשים כשנבעלות בקרקע מרחות לאחן אם נשרו בתוליה ומודיעות שאין לה בתולים ואם לא הודיעו בטעותו, אבל סומא אינה יכולה להרחות לאחה שלא רואה: **משום** ר"מ סומא וחיילונית. בתוספתא ליתא חיילונית רק סומא: **ספק** ויבם וכו' שנא. אבי המת ויבם: **בר** קמאה אנא. פי' נמו של שנא ואחיו הוא של יבם ומניע לו חלי מנכסי שנא: **בראי** דידי. ואני יורש לשנא ולית לך ולא כלום אחיו: **יבם** ודאי. פרש"י יורש ודאי ויודע מכח מי הוא בא ומוחזק בנכסים ולא דמי להכיא דרך משרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה זכיה בנכסים ממ"נ אפ"ה לא חשיב ודאי דלא ידע מכח מי הוא בא

משנה הלכות

ד) **בוגרת** וחילונית בתובתן מלחים, נשלח בחזקת שהיא כשרה ונמלתא חילונית אין לכם בתובה. שם בתוספתא ובגמ' קי"ג שם ובקטנה מנלן דאית לה בתובה דתנן בממתנת וכשנייה וחילונית אין להן בתובה אבל יולאה בגט וכו' ופרש"י חיילונית משום דמקח טעות הוא, אמנם כרי כבר כשיא רבינו לעיל (בכל' עריות) חיילונית אשה ואינה אשה בכיר בה יש לה בתובה לא בכיר בה אין לה בתובה ושפיר אמר בוגרת וחיילונית בתובתן מלחים כשבכיר בהן, נשלח בחזקת שהיא כשרה ונמלתא חיילונית הו"ל מקח טעות ועיין ירושלמי יבמות פ"ח ה"ד.

ה) **חרשת** ושוטה וכו' בתוספתא שם סומא וחילונית יש להן טענת בתולים. בגמ' בתובות ל"ו ע"ח חיילונית אין לה קנס וכו' ודקאמרי לה מאי קאמרי לה משום דאית ליה למימא מחריתי עילויה. החרשת ושוטה והבוגרת ומוכת עץ אין להן טענת בתולים כסומא וחיילונית יש להן טענת בתולים סומכוס אומר משום ר"מ סומא אין לה טענת בתולים ובע"ב שם מ"ט דסומכוס מ"ר זירא מפני שנאבעת על גבי קרקע (ובתוליה נוסרין) כלומ נמי חבועי מיחבעי כולהו רוחות ומרחות לאחן זו אינה רואה ואינה מרחה לאחה, ועיין שם פי' ברש"י ובתוס' חולקין על פי' רש"י וקי"ל כחכמים ובטוש"ע ח"ע סי' ס"ז ס"ו בתולה שהיא בוגרת או סומא בתובתה מלחים וכן חילונית אם הכיר בה בתובתה מלחים.

ו) **ספק** ויבם שבאו לחלוק וכו'. יבמות ל"ח ע"ח ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא פי' אבי המת והיבם, ספק אמר אבא בר קמאה אנא כלומר בן אבי המת ואבין ונמלא אני אחיך הוי יבם ודאי יורש ויודע מכח מי הוא בא ומוחזק בנכסים וכתב רש"י ולא דמי להא דרך משרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה זכיה בנכסים ממ"נ אפ"ה לא חשיב ודאי כיון דלא ידע מכח מי הוא בא לירש מכח מה הוא בא עליהן ועיין תוס' שם ד"ה הוי יבם ודאי מה שהקשו על פרש"י. והנראה דרבינו כי' נורס כאן שמתחת לחשונה ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא וכו' ואח"כ ספק ובני יבם, ואח"כ סבא ויבם בנכסי ספק, או סבא וספק בנכסי יבם, ואח"כ ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיחנא ואח"כ ספק ובני יבם שבאו לחלוק וכו', אמנם במכילתין התחיל (בדף ל"ז) ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיחנא וכו' וכו' ע"ש.

ז) **ספק** ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא וכו'. פלגא דקא מודה להו, משבא זהובים נועלין שלשה,

שבאו לחלוק בנכסי סבא, ספק אמר אנא בר קמא אנא ופלגא אית לי, בני יבם אמרי ליה את אח דידן את ותילתא אית לך, פלגא דקא מודה להו שקלי, ותילתא דקא מודה ליה שקיל, ואידך דנקא דפש הוה ליה ממון המוטל בספק וכל ממון מוטל בספק חולקין. ח) סבא ויבם בנכסי ספק או סבא וספק בנכסי יבם חולקין. (שם לז:) ט) ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא, ספק אמר להו אנא בר קמא אנא וכוליה דידי, יבם אמר ליה את בראי דידי את ולית לך ולא כלום, הוה ממון המוטל בספק וממון מוטל בספק חולקין. ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא, ספק אמר להו אנא בר קמא אנא וכוליה דידי, בני יבם אמרי ליה את אח דידן את ומנתא הוא דאית לך בהדן, הוה ממון מוטל בספק

עליכן, ומיכו נחום' ד"ה כוי יבם חלקו עליו ע"ש: **פלגא** דקא מודה לכו שקלי. משמה זכודים נוטל שלשה: **ותילתא.** שני זכודים תילתא דכולהו ניכסי: **שקיל** דכח אמרו ליה לחוגה לח ואינהו כוי תרי ואיהו שליש: **דנקא.** דקמינלו עליה כאי אמר כולה שלי והני אמרי כולה דידן הוא נוטל חלי ודין שניהם חלי: **סבא** ויבם

בנכסי ספק. סבא אמר כאי בר מיחנא הוא וכיון דאין לו יורש אני קודם לנחלה (לחנן ב"ב דף קט"ו ע"ח) האב קודם לכל יולאי ירכו ויבם אמר בני הוא ואני יורשו דהאב קודם: **או** סבא וספק. שאין ליבם בן אחר, סבא אמר אח בר מיחנא ואני יורש את בני במקום שאין לו בן וספק אמר בנו אני ואני יורשו: **חולקין.** דדלמא כולהו דהאי ואין לומר האב ודאי מוחזק דאם זה בנו אין כאן לאב כלום: **ספק** ובני יבם. הוה ממון המוטל בספק, כדעת הרמב"ם פ"ב מהל' נחלות ועיין

משנה הלכות

תילתא דקא מודי ליה, שני זכודים תלתא דכולהו נכסי שקיל דהא אמרו לי' אחונא אחה ואינהו הוו תרי ואיהו שליש. דנקא דפש, דקא מינלי עליה האי אמר כולה שלי והני אמרי כולה דידן הוא נוטל חלי ודין שניהן חלי. וכאב הרמ"ם ות"ח אאי אמאי פליג ספק בחידך ממונא כ"ל למימר דבני יבם במקום אבוהון קיימי בכל חילוק שיש ביניהם כי אביהם היה ודאי יורש בסבא והספק ספק והבנים במקום אביהם קיימו ואי משום דהכא ממ"ג יש לו זכיה במקלא הנכסים הא כבר ברירנו דמשום הכי לא יפה כאו בממון שהוא טוען עליו ספק, וי"ל כשהספק עם היבם בנכסי סבא יפה כח היבם כי לדבריו אין ספק יורש של הסבא אבל כשהוא בן עם בני היבם גם לדבריהם הוא יורש של הסבא אלא שהם אומרים מכח היבם והוא אומר מכח מיחנא הילכך הדבר שקול ויחלוקו הספק ביניהם.

ח) סבא ויבם וכו'. סבא אמר האי בר מיחנא הוא וכיון דאין לו יורש אני קודם לנחלה (ב"ב קט"ו) האב קודם לכל יולאי ירכו, ויבם אמר בני הוא ואני יורשו דהאב קודם. או סבא וספק נכסי יבם. שאין ליבם בן אחר סבא אמר אח בר מיחנא ואני יורש את בני מקום שאין לו בן וספק אמר בנו אני ואני יורשו חולקין. דהוי ממון המוטל בספק, דדלמא כולהו דהאי ודלמא כולהו דהאי ואין לומר האב ודאי מוחזק דאם זה בנו אין כאן לאב כלום. וכאב הים"ם סי' י"ב ונראה היכא שחלקו היבם והספק בנכסי אביהם ונטל כל אחד חלקו ובאים עכשיו לחלק בנכסי היבם אז יאמר הספק ממ"נ ליח לך חלק בחלקו החני שנטל היבם מנכסי האם אם אני בנו אני יורשו ואם אני בן האם נמלא שלקח היבם חלקו שלא כדין ע"ש והקי"נ חולק עליו דכב"ג אמרינן קם דינא כי בסבא אומר כבר זכה בני בדין ועכשיו אייתי ראיה שאחה בר יבם ע"ש.

ט) ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיחנא וכו' ומנחא הוא דאית לך בהדן הוה ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין. לכאורה משמע דכל הממון חולקין אבל הרא"ש ז"ל כאב ספק ובני יבם וכו' דכיון דאמרו ליה מנחא הוא דאית לך בהדן וכיון דקא מודי ליה במנחא שקיל במאי דקא מודי ליה ואידך כוי ממון המוטל בספק וחולקין והוא נוטל החני ודין כולן החני ע"ש. ודע דהא דספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיחנא פי' הרשבונים ז"ל דהיינו בחר דפליג יבם בנכסי מיחנא מיין ריי"ף ורא"ש וכאב הר"ן ולשון זה דאמר בחר דפליג מוכיח בפירוש דדוקא בחר דפליג יבם עם הספק בנכסי מיחנא הוא דאיפליגו ר' אבא ור' ירמיה הא לאו הכי מודה ר' אבא לר' ירמיה דמפיק מינייהו ממ"נ דיכול ספק למימר אי אחוכון אנא וכו' ואף ע"ג דספק לא כוי זכי עם היבם אלא בחלוקה מ"מ עם הבנים זכי טפי בממ"נ וכן כאבו האחרונים בשם רבינו יונה ז"ל ודאחם מסכים עמו ע"כ.

ובאב הרי"ף כאבו רבותא דהלכאא כר' אבא משום דקיס ליה כרבנן ובם' המאור כאב אין הדברים נראין וכו' וכאב הראב"ד ז"ל האי טעמא ליאא דהא ת"ר ירמיה אנא דאמרי אפי' כרבנן ומיכו הלכה כר"א משום דר"א דיינא דארץ ישראל הוה ונאית לעומקא דדינא, ועיין מלאמות ובר"ן ורא"ש שם. ועי' מאירי מה שהביא מחלוקת הרשבונים אי קיי"ל כר' אבא או כר'

מ״מ סס וכ״ע ל״ע סי׳ קס״ג ס״כ ספק ובני יבס שבאו לחלוק ועיין ב״ס סס:

אין מעידין חלה על פרלוף פניס. על כחיס שמת חת״כ רחוכו מת בפרלוף פניו עס חוטמו שיכולין לככירו שזכו חבל לח רחוכו בפרלוף חו שניטל חוטמו חין מעידין עליו להעיח חת חשתו שמת חין כוח: **שיש** סימנין בגופו ובכליו. ובגמ׳ פליגי בה חי סימנין דרבנן חי דחורייתח, וגס נחלקו חי דוקח בסימנין שחינן מוכחקין חבל בסימנין מוכחקין מכימנין, וגס בכליס שחין מוצלי ליכאי מעיד ע״ס: **עד** שחלח נפשו. דחפי׳ חרב חדה מונחת על לוחרו של חדס חל ימנע עלמו מן כרחמים, ושמח יחי׳, וברש״י פי׳ עד שירחו שחלח נפשו משמע דבעי רחי׳ ממש לחמנס בגמ׳ ממעשה בחסיח בחחד ששילשלוהו ליס ולח עלחה בידס חלה רגלו ואמרו חכמים מן כחרכובה ולמעלה חגשה יש לחלק וכבן: **אפילו** רחוכו מגוייד. עיין רי״ף ורמב״ס ועיין כגכות כרחשב״ע כאן: **והיה** חוכלת. חמר רב יכודה חמר שמואל ל״ס חלה ממקום שחין נפשו יולאה חבל ממקום שנפשו יולאה מעידין: **עד** ג׳ ימים. אס רחוכו בחוך ג׳ ימים למיחתו מעידין עליו חבל אס לא רחוכו עד לאחר ג׳ ימים חייסינן שמא נשחנו מרליח פניו ואין זה שכס סבורים: **החכם** שאסר וכו׳ בנדר. שנדרה כגאה מבעלה ולא כפר לה בחוך מעל״ע משמועה, ובאחה לאכס ירמיה בהא דספק חומר לאיכא לאי מספיקא לא מפקינן ממונא כר׳ אבא ואי אפס לא מפקינן מיניה כר׳ ירמיה. ועיין רמב״ס פ״כ מהל׳ נאלות ועוש״ע ל״ע סי׳ קס״ג ועוד פרעי דיניס.

א) אין מעידין חלה על פרלוף פניס עס החוטס וכו׳.
(יבמות ק״כ ע״ח במשנה) אין מעידין חלה על פרלוף פניס עס החוטס אפ״פ שיש סימנים בגופו ובכליו אין מעידין חלה עד שחלח נפשו ואפי׳ רחוכו מגוייד ונלוד ובאיה חוכלת בו אין מעידין חלה עד ג׳ ימים ר׳ יהודה חומר לא כל כאדם ולא כל במקום ולא כל בשעות שוין ע״כ. ובגמ׳ ת״ר פדחת ולא פרלוף פניס פרלוף פניס ולא פדחת אין מעידין עד שיהו שניהם עס החוטס אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה פניכם מנאב בס. וסגר לן רבינו בסאימה כל הני מילי ובאחרונים נאלקו הא דאמרו אפי׳ ים סימנים בכליס וכו׳ דוקא דליכא סימנים מוכחקים אבל בסימנים מוכחקים מעידים בסימן מוכחק כעדים דמי ובגמ׳ שקיל וטרי אי סימנים דאורייתא אי דרבנן ע״ס. ובגמקי״י סס ובמס׳ גיטין.

יא) אין מעידים חלה עד ג׳ ימים וכו׳. כאבו החוס׳ דוקא כשאין העדים מכירין אח באת חלה שהן מעידין כך וכך רחינו ואלו הסימנים ומן הסימנים מכירין אנו אותו שהוא זה אבל אס באו עדים ואמרו מכירין אנו בודאי שזה הוא בעבישת עין גמור כאלו רחיתי אי ודאי תגשת אשתו בעדות זו אפילו לאחר כמה שבועות. וכ״כ בעלי חוס׳ מה״ת שופטים בשם הבכור שור וכאבו ולפי דבריו אפילו ממקום רחוק יכול לבא ולהאבונן בו וכבית דעבע בדג׳ ואסקיה לגשרא וכו׳ ואנסבה רבא לדביאבו אפילו לאחר אמשה יומי עדות שאס בית ודמיון ולא אמר מוחזקני בו ע״ס ועיין עור ל״ע סי׳ י״ז ובנו״ב סי׳ כ״ח וביות כי דיני עגונה ארוכים הס ומבואריס בא״ע סי׳ י״ז ובאחרונים אין להאריך בזה כי לריך לזה חיבור בפני עלמו.

ובמגוייד ונלוד שקו״ע בגמ׳ באריכות אי מגוייד אי ושאט בו שני סמנים או רוב שני סימנים ועיין רי״ף ורמב״ס פ״כ בשמיעו בשקו״ע ועיין ס״ע ל״ע סי׳ י״ז ובאולה״פ כמה דינים חילי בלכות בדינים אלו.

יב) החכם שאסר את אשתו בנדר וכו׳, משנה שם כ״ב ע״ב ובאוספאא יבמות פ״ד ה״ב, ובאה בבל אלו שאמרו שלא יבנוס ובס במניא גט, וכעד שבעיד במיאת בעלה, ובאבס שאסר את אשתו, אס בנסו מבל מקום אינו מוליא, בלל בדברים דרבנה אין מוליאין, וכדרך שאמרו בשפאה ובבריא משום דבאיב בסר ממך עקלות פה, וכן באלו שאין בהן ידים מוכיאות לאיסור אין מוליאין, ולא דמי לא״א בעטען עליה בדבר מבוער שרגלים לדבר ואיסור תורה היא, ב״ב בשאילאות קל״ד ורש״י ד״ה בנס ורמב״ס פ״י מגירושין הי״ד, ועיין נמק״י וריטב״א, וי״מ שלא אמרו אינו מוליא אלא על אבס שאסר את״א לבא לידי איסור תורה ובייבו דומיא דשפאה ובבריא אבל מביא גט ועד מיאה יולא בוהיל ואפשר שים בה איסור תורה, ובאב באמירי דאאוספאא מעיד בן שאינו הפודה את בשביה מואר ליבא לואה בשמיד עליה אסור ליבא לואה ואס בנס לא יולא

וכל ממון מוטל בספק חולקין. (שם קב.) **י) אין** מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם ואף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו. **יא) אין** מעידין אלא עד שתצא נפשו ואפילו ראוהו מגוייד וצלוב על הצלוב וחיה אוכלת בו אין מעידין אלא עד שלשה ימים. תנו רבנן פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת אין מעידין אלא שיהו שניהם עם החוטם, אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה (ישעיה ג׳ ט׳) הכרת פניהם ענתה בם. (יבמות כה:) **יב)** החכם שאסר את האשה בנדר

על בעלה הרי זה לא ישאנה, מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה, מפני שהוא בית דין. (שם כו.) וכולן שהיו להן נשים ומתו מותרות להנשא להם, וכולן שנישאו לאחרים ומתו או נתגרשו מותרות לינשא להן, וכולן מותרות לבניהם ולאחיהם. החכם וכו' (שם כה:) הא התירה ישאנה במאי עסיקינן, אי נימא בחד, מי מצי מיפר והאמר רב חייא בר אבין אמר רב עמרם תנא הפרת נדרים בשלשה, אלא בתלתא, מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין, ומסקינן אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה.

סליקא לה תוספתא

לכחיר לה ולח מלח פחח לחרעה: **לא** ישחנה. משום חשד שמח יחמרו שכיון לחסרה שנחן עיניו בה לנשחה: **שהוא** ד"ד. כלומר מיחון לו חלילה לח עשה חכם זה ביחידי דקי"ל חלילה ומיחון בג' וחלחח לח חשידי, דחין חדם חוטח ולח לו, ולח"ג דשרי מ"מ בעל נפש יחרחק, חוס': **וכולן.** כחכם וכמניח גט וכמעיד בחשה להשיחה דחנן נהן לח יכנוס: **שהיו** לכם נשים. בשעת מעשה ומתו לחחר זמן מוחרות חלו ליגשת לכם דהשתח ליכח חשד שכרי בשעה שכעיד כך כעד לו שחסרה חכם על בעלה כיחה לחשו ולח ליגשת חח זו נחכוין: **וכולן.** כנשים כללו: **שנישאו.** לחחרים כשחסרה חכם ונתגרשה לו שכעיד העד בפיחת בעלה ומתו כבעלים כשניים: **מותרות** ליגשת. לחכם ולעד ומניח גט, ודייק רבינו ברחשונה וכולן שכיו להן נשים ומתו ובכולן שנישאו לאחרים כחב ומתו לו נתגרשו, והוח דבגמ' דייקו מתו חין נתגרשו לח ומחלק ע"ש: **וכולן** מוחרות לבניהם. כנשים כחלו מוחרות לבניהם לו לאחיהם של חלו כמחירין לוחן וחין חסורות חלח להן לבדן: **החכם** שחסר וכו'. חשה שנדרה ולח כפר לה בעלה ביום שמעו ובלבה לחכם שיחיר לה ושתרה: **לא** ישחנה. לחחר שגירשה בעלה מפני כחשד: **שהוא** ד"ד. וחין חדם חוטח ולח לו וליכח חשדה: **וכולן** שכיו להן נשים. בשעה שחסר לף שנושח חדם שחי נשים מ"מ לח חשדינן ליה לחסור חשח חבירו כשים לו חשה: **הא** כחיכה. ולח"כ מח בעלה לו גירשה ישחנה שחין כחן כשדה: **אמר** ר' יוחנן ביחיד מומחה. בגמ' לעולם בחד וכדחמר רב חסדא לחמר ר' יוחנן ביחיד מומחה הכ"ג ביחיד מומחה דקיי"ל יחיד מומחה מחיר נדרים, ומיהו לחפי' מומחה גזרו עליו משום חשד, ומלמד שחשדוהו בח"ח:

משנה הלכות

כנעטן מח"ח ונתגרשה על ידי לחר ר"ל שנשחת לחחר ולח"כ נחלמנה לו נתגרשה הרי זה לא יכנוס ולח כנס לא יוליא ע"כ ע"ש.

ואם כנס ולח"כ גירש לי מותר לחזור ולכנסה לו דוקא בפעם רחשונה לא יכנוס הביא הב"י מירושלמי דלח גירש מעלמו נמי שוב חסור לכנסה שניה ע"ש.

ודע דמה שחמרו לח כנס לא יוליא מ"מ מי שנח על עכו"ם וכוליד ממנה בניס ולח"כ רוצה לגיירה ולקחה לאשה נחלקו בזה כחחרונים ז"ל לי יש לקבלו מיין ניח שעריס יו"ד סי' סס"ח-ג וש"ח ניח ילחק יו"ד סי' ק' וש"ח לחיעזר ח"ג סי' כ"ח וש"ח מהרש"ג יו"ד סי ל"ד וש"ח לחמרי יושר סי' קע"ו ולחגרות משה ח"ע סי' כ"ז וכלרכחי בזה בס"ד במשנת השמרמי (יו"ד סי' סס"ח סס"ג) ולין לזה ענין של מה שחמרו לח כנס לא יוליא והכילוק בין יש לו בניס ללין לו בניס דהכח מה שחמרו לא יכנוס וכנס לא יוליא ע"כ מיירי שכבר גיירו כעכו"ס וכיולא בו ונשח לוחה שלא ברלון חכמים בלילה מקום שלין שם ח"ח לו נחגיירו לפני שעשה ע"ה לו שלא כודיעו לב"ד שעשה לישות מחגיירים חבל היכח דנחגיירו לשם לישות הרי חסור להם לכנס ל"כ לין נחמר לכחחילה ליחגיירו ויכנסו.

וז"ל הגמ"י (הובח בב"י ח"ע סי' י"ח) לכח דחנן ולח כנס לא יוליא דברגה לא יוליא ולחו דוקא רגה חלא לפילו בח של השפחה ושל הכוחית בודחי ובחוספתח קחני לה הכי בהדיה ועשמח דלא יוליא דכיון שנחגיירו וקבלו עליהם חזקה הוא דחגב לונסייהו גמרו וקבלו דגמרת גמיר לה דלחד כלים ולחד כחשה שנחגיירו לשם לישות גרים גמורים הם וכיון דגיורת מיכח הוי ומוחרת היח לו ל"ש יש לה בניס ממנו או לין לה בניס לא יוליא וכ"כ הרמב"ן עכ"ל.

והנה כחב מפורש דלפילו בח עליה ודחי וידוע שבח עליה מ"מ לם נחגיירה וכנס שלח ברשות לא יוליא וכלומר שכבר נחגיירו, חבל לם בח חלילו לגייר לם נסכים ונגייר לוחה ונסכים לו לישחנה ודחי זה כיפוך דברי חז"ל שחמרו לא יחגיירו לשם לישות ולין מקבלין גרים שמחגיירים לשם לישות, חלא שלם נחגיירו בעלמן בב"ד ע"ה נעשו גרים וגם חמרו חפי' נחגיירו לא יכנוס, ולכן ממילא כל רב שמסדר לו קידושין הרי הוא עובר על לא יכנס לשה כזו, ובפרט שבטעם של לא יכנס הוא בשביל שלא יחמרו שבשביל זה נחגיירה זו והכא בלחמת רק בשביל זה נחגיירה שחסור לכחחילה לקבל גיורת כזו לכ"ע, ולח"כ חרחי רעות עשה שקבל גיורת כזו

שלכתחילה אין לקבל ולא"כ שסידר קדושין וכתיר לכנסה לכתחילה שהוא איסור גמי.

ובירושלמי הביאה הרשב"ם בחג' והובא בב"י בכ"ל כאן וז"ל וגבי כותבין מן הספחה ומן הכותים עלמן מבואר בירושלמי דקושין שניים הרחשונים כל שאין לו בנים ממנה לא יכנוס וכ"כ הרמב"ן בחדושיו ולא"פ שלא היה כן מסיקול דאחי אין בי כח לחלוק להורות כנגד דברי הירושלמי, וגדולה מזו ג"ל מגירסת הירושלמי הנמלאת בספרי שאם אמרו לו אל תכנוס ועבר וכנס מוליאין מידו כיון שעבר ע"ד ג"ד שכך אמרו קידש כמי שכנס אמרו לו שלא יכנוס וכנס מוליאין מידו כך היא בגירסת הנמלאת אלי אלא שבא' הרמב"ן אינה כן אלא כך קידש אין אומרים לו שיכנוס אלא שלא יכנוס כנס אין מוליאין מידו וגירסת ספרינו ג"ל יותר נכונה דה"ל כאותה שאמר פ"ב דכתובות לא נשאת נשאת ממש אלא כיון שהחירוה ליבעל לא אלא מהחירה הרחמן אע"פ שיש לאלק דהאי ברשות ג"ד קדש אבל הכא שלא ברשות קדש כל שלא כנס ממש לא יכנוס, מכ"ל והוא מאמו' הרשב"א ע"ש.

ועיין ל"ע בפי' על מזרח (י' ג') ועאכ נכרת בריה לאל' להוליא כל נשים והנולד מהם בעלת כ' והחרדים במלות אל' וכאורה יעשה. ובפס' י"ז ויעשו כן בני הגולה ויבדלו מזרע הכהן אנשים רחצי האדות לביא אבותם וכלם בשמות ועיין שם שלא הוזירו אפילו אחד וכאב הא"ע בעלת וגו', לקרב אל קהל או להרחיק ולא מלאנו שהקריבו אחד מהם ואולי הוליאם שלא היו גיורות כרוא המואביה וחז"ל אמרו בנו הוא לכל דבר חוץ מן הנולד מן הספחה ומן הכותים והוליאו האמות והבנים. והנה שלא רלו לקבלם אפי' יתגיירו כיון שיהי' לשם אישות ולא כרוא המואבי' שבאת לאסות אחת כנפי השכינה. שהי' בגירות לשם אישות וכיולא בו וע"ש והוא פלא. וזכות גדול הוא לבני ישראל שהבדיל אותנו מכל העמים להיות לו לעם קדוש כהיום הזה.

סליקא לה הלכות גדולות בתוספתא, רשימא היא גופא בחכמתא ובדעתא
וביד ה' במדה גדושה, אשריך שיצאת בקדושה
ונתחיל במילין דתרביצא, בהלי יבום וחליצה

הלכות גדולות

יבום וחליצה

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו

חברו

רבי יהודאי גאון ולישׁ מרבותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור משמות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

●

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

דאילו

דאילו מהן דשכיב. נתורה כי יבמו לחיים יחדו ומת לחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: **ישיבה** אחת בעולם. פי' שכבר נולד הולד ביבם, אבל נולד לו אח לאחר שמת כגון שיצא לייבם, ול"ע לגון דבינו שכתב אבל אחיחליד בתר דשכיב הכוח לא מייבב ליבומי, ומשמע דחיובא ליכא אבל איסורא אמי ליכא והאמת דאסור ליבם, מהום אשת אחיו שלא כי' בעולמו ועיין רש"י: **לא** לריכי קרא. למעט מן היבום: **גדול** מייבם. כלומר מלוה בגדול לייבם וקש"ד מדרבנן, ולכן הוסיף מדאורייתא מנלן, דכתיב והי' הבכור, מכאן שמלוה בגדול לייבם, דרים ולקחה לו לאשה ויבמה והיה הבכור המייבם יהיה הבכור: **אשר** תלד. ולאחה יבמה תהא רחוי' לילד פרט לחיילונית שאינה יולדת: **יקום**. ייבם על שם אחיו לנחול נחלתו ולא יחלקו אחיו עמו: **אתה** תומר לנחלה. והאי יקום ייבם משמעי: **או** אינו. תלת בבן שיולד לו משמע שאם היה שם אשת יוסף קורין לזה יוסף: **פרט** לסריס. סריס חמה שנולד ממעי אמו מפני שלא היתה לו שעת הכושר, רמב"ם פ"ו מיבום ועוש"ע סי' קע"ג ס"ח: **ואי** לא ניחא ליה לגדול

א) מאן דשכיב בלא זרעא ואית ליה אחא מאבוה מיחייב ליבומה לאיתתיה, והני מילי אחי דהוו להו ישיבה אחת בעולם אבל איתיליד ליה אחא בתר דשכיב, ההוא לא מיחייב ליבומי, שנאמר (דברים כ"ה ה') כי ישבו אחים יחדיו, (יבמות יז:) אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא, אמר רב יהודה אמר קרא כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, יחדיו המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם, רבה אמר אחים מן האם לא צריכי קרא ילפי אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם. והיכא דהוו תרי תלתא אחי גדול מייבם, דתנן (שם כד.) מצוה בגדול לייבם. מדאוריתא מנלן, דכתיב (דברים כ"ה ו') והיה הבכור אשר תלד, ותנו רבנן והיה הבכור מכאן שמצוה בגדול ליבם. אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת, ותנן נמי וכולן שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות. יקום על שם אחיו בנחלה, כדתנן הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו, אתה אומר לנחלה או אינו אלא אם היה שמו יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן, נאמר כאן יקום על שם אחיו ונאמר להלן (בראשית מ"ח ו') על שם אחיהם מה להלן נחלה אף כאן נמי נחלה. ולא ימחה שמו מישראל פרט לסריס ששמו מחוי, כדתנן **ב)** הסריס לא חולץ ולא חולצין את אשתו. ואי לא ניחא ליה לגדול דליבם אמרינן להו להנך אחי אחריני מאן דניחא ליה ליבומי מיבם,

משנה הלכות

א) דאילו מהן דשכיב בלא זרעא. בגמ' (י"ז ע"ב) כי יבמו לחיים יחדו ומת לחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה (דברים כ"ה ה'). אשת אחיו שלא היה בעולמו פטורה ופוטרת צרתה מן החליצה ומן היבום דאמר קרא כי ישבו אחים יחדו, שיהא להם יבמה לחם בעולם. יחדו אחים המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם, רבה אמר אחים מן האם לא צריכא קרא וכו' שם.

ובש"ע ח"ע סי' קנ"ז ס"ח מי שיש לו אח מאביו אפילו הוא ממזר או עובד עבודה כוכבים ואפילו הוא קטן משילה רשאי ורוצה לאויר העולם קודם שימות אחיו הרי זה זוקק את אשתו ליבום אפילו הוא גוסס או פצוע מכות שאינו יכול לחיות מכל מקום לא תנשא כל זמן שהוא חי, אבל אם הוא אחיו מאמו או שנולד אחר מותו יבמתו מותרת לשוק וכן אם היה לו אח מן השפחה או מהנכריה אינו זוקק את אשתו אע"פ שהיתה לידתו בקדושה הואיל והורתו היתה שלא בקדושה.

ב) הסריס לא חולץ ולא חולצין את אשתו. יבמות ע"ע במשנה ז"ר יהושע שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש ז"ר עקיבא אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיתה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היתה לו שעת

דתנן (יבמות לט.) **ג)** מצוה בגדול ליבם לא רצה מחזרין על כל האחין לא רצו חוזרין אצל גדול ואומר לו עליך מצוה או חלוץ או יבם. תלה בקטן עד שיגדל, ובגדול עד שיבוא ממדינת הים בחרש ושוטה, אין שומעין לו אלא אומרים לו עליך מצוה או חלוץ או יבם. **ד)** ואי אמרה יבמה לא ניחא לי ביבם, לא מיבם לה בעל כורחה, דאמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה (שם ד.) מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין חוסמין אותה, שנאמר (דברים כ"ה ד') לא תחסם שור בדישו וסמיך ליה כי ישבו אחים יחדיו. וכי אמרה לא ניחא לי ביבם לית לה כתובה, דכי אמור רבנן אית לה כתובה הני מילי כי נפלה לפני מוכה שחין כחין שלפניו דו לומר המחינו לו שכוח גדול ממני שמא ייבם לוחמה: **עליך** מצוה. לע"פ שלחין שבמדינת הים גדול ממך כיון דלחמה גדול החין שלפניו עליך מצוה דשכויי מצוה לח מעכבין, גמ': **ואי** לחמרה. כלומר חיני מחקבל עלי וחיני רולה דו: **שנפלה** לפני מוכה שחין. וס"ל לרבינו דמוכה שחין לחו דוקה חלה כל שלה ניחח לה, ובחוס' ר"ם משלחן כחובות חמה דלה ידעינן מנה להו, ולפענ"ד דילף לה ממה שלמרו ולל חכנים קטנה לחוך ביחך שכיון שלה ניחח לה יכנים קטנה בניחו, ועיין חגו' ריי"ד סי' נ"ט וש"ח רשב"ח חלף ר"ם ובכל' קלובות עמ' 114, ובהגהות בן לרי': **וסמיך לי'**. חלמח דדרשינן סמוכין: **ליח** לה כחובה. וקמ"ל דלה חימה כיון דלחפילו מיבמה כחובתה על נכסי בעלה כרחשון לכן חס לה יבמה נמי חקבל כחובה מנכסי בעלה כרחשון, ועיין ח"ז ח"ח סוסי' תרל"ט שכחב כן בשם ספר המקנועות, וברמב"ן יבמות ל"ט ע"ב:

ליבם. חלה רולה לחלוץ חו לה ליבם ולה לחלוץ חין כופין חותו חלה לומרינן וכו': **לא** רלו חוזרין חלל גדול. וכופין חותו ככל מלות עשה דרמייה עלי' דחיים שכופין לקיימה (כחובות פ"ו ע"ח): **תלה** בקטן. קטן ממש: **ובגדול.** שהי' גדול כחים במדינת הים ויש לו חח כחן הגדול מן החחין שלפניו וחלה גדול

משנה הלכות

ובש"ע סי' קע"ב ס"ח סרים חמה (פי' שנסחרס ע"י קדחת, ערוך) וחילונית חינס בני חלילה וייבום לפיכך סרים חמה שחלץ לו שחלנו לחשתו חינו כלום, (ס"ג) סרים חדס (פי' שנסחרס ונחתך בידי חדס) שהיה לו שעת הכושר חולץ לחשתו לו מיבמין והוח חולץ וחינו מייבם מפני שפסול לבח בקהל וחס עבר ובח עליה קנה ומוליח בגט וחס היתה יבמתו גיורת לו שחר חשה המותרת לפנוע דכח מותר לייבמה (ני' פ' כעדל ורמ"ח). וע"ש סימני סרים חמה ס"ה.

ג) מצוה בגדול ליבם. (משנה יבמות כ"ד ע"ח) מלוה בגדול לייבם וחס קדם הקטן זכה. ובגמ' ת"ר והיה הגכור וכו'. ובמשנה עוד ל"ט ע"ח מלוה בגדול לייבם לח רלה מהלכין על כל החחין וכו' חלה בקטן עד שיגדיל ובגדול (במשנה הגירסח לו בגדול ולעיין הב"ח ובגדול והוח גירסח רבינו) עד שיבוח ממדה"י וכו'.

ובמש"ע סי' קס"ח סע' ד' מלוה על הגדול ליבם לו לחלוץ לח רלה לו שחי חפשר לו לחלוץ לו לייבם כגון שהיה נשוי חחותה, חוזרין על כל החחים זה חחר זה דרך גדילתן לח רלה חוזרים חלל הגדול ואומרים לו עליך המלוה לו חלוץ לו יבם לח רלה לח לחלוץ ולח ליבם כופין חותו לחלוץ וחין כופין חותו ליבם. (סע'

כ') לחר הגדול המחינו עד שיגדיל לחי הקטן לו שהיה לחיו חרס ואחר המחינו עד שיבריח לו שהיה לחיו גדול ממנו כמדה"י ואחר המחינו עד שיבח חין שומעין לו.

ד) ואי לחמרה יבמה לח ניחח לי ביבם וכו'. שם ד' ע"ח לחר רב ששת לחר ר' חלעזר משום ר' חלעזר בן עזריה ורבינו לח כחב לחר ר' חלעזר בחשמ. שחין חוסמין לותה, חין סותמין טעטוחיה לכופה להחייבם לו חלה כופין לותו ואומלן, חוסמין ליטנח דקרח קח נקט דילף לה מלה חחסום. ומחבחר בפ' המדיר במשנה דמוכה שחין לחו דוקה חלה כל המומין שנחמרו בבעל שכופין כן, ורבינו שלה זכר רק מוכה שחין נרחה דלחו דוקה ויש לדייק שכפל ולחר לחבל לחו מוכה שחין דלכחורה בח למעט שחר מומין ול"ע דמכל הפוסקים משמע דכל המומין בכלל. ובח"ז ח"ח סוסי' תרל"ט הביח דברי רבינו חלו בשם ספר המקנועות (הגרי"פ).

ובמש"ע ח"ע סי' קס"ה ס"ד חם היה יבמה מוכה שחין לו שחר מומי לחטים שנחבחרו בסי' קנ"ד חולן לה ונוטלת כחובתה ולפי' היו המומין כלנו בבעלה יכולה היח לומר לחחיך כייחי יכולה לקבל ולך חיני יכולה לקבל. ועיין רמ"ח שם תקנות שחקנו החחרונים ז"ל בעניני כחובה וחלוקה הנכסים ולין כחן מקום לפרטי דינים. ועיין רמב"ן יבמות ל"ט ע"ב שהביח דברי רבינו כחן מכח דוכי לחמרה לח ניחח לי ביבם, ועיין מליו הרש"ז.

פקעה כתובתה מינה. ולכן אין לה כתובה כלל, ועיין טור ח"מ סי' קס"ה: **ואית** דבנן דפליגי. רצ"ל לכהן כהן גמור וזו סיעת יבמת פומבדיתא שפסקו כשמואל בתובות ס"ד ע"ב: **וכי** תלגה ליה סגדל משחריה. נראה דקמ"ל דהגם שחלגה בע"כ דבעל חלילתה חלילה, ועיין רמ"ש פ' החולץ סי' י"ז בתריבות. **אי** נמי דהתי וכי תלגה משחריה קאי אדברי דפליגי דלעולם אית לה כתובה וכי תלגה משחריה ליבמה לאחר, אבל אין זה פעור על הכתובה: **מעשיהן** ליה. אדלעיל מינה קאי כי אמרה לה ניחא לי ביבום והוא רוצה ליבם ולא לחלוץ, כופין אותו לחלוץ: **הוא** ילד והיא זקנה וכו' אבל שכמותך. נראה שבם שני דבריס, הוא ילד והיא זקנה או הוא זקן והיא ילדה, אומרים לו כלך אבל שכמותך אפילו שניהם מסכימים ובלי טעם דקטטה, ואו אמר ואל תכנים קטטה בתוך ביתך, וזה אפילו שניהם ילדים או שניהם זקנים ואיכא אבל שכמותך מ"מ כיון דאחד מינו מרוצה, יש בהן משום קטטה, ומיושבת קושית הר"ם משאנ"ץ לעיל בשמוע: **ואי** לא מצגת. כלומר לא שומע לעלה בב"ד לחלוץ כופין אותו וקמ"ל דלא הוי רק עלה עובה אלא כופין אותו ואף שבב"מ דכתיב עלה עובה קמ"ל אין כופין על העלה, הכא שאני דנוגע לאחרים כלומר כיבמה כופין אותו בשביל היבמה: **יבוי** על כרחו. חלילה מעושית וגט מעושה זמנין בשר וזמנין פסול הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני (יבמות ק"ו), וזה פעמים בשר כשאמר רוצה אני ופעמים פסול כשלא אמר דלא אסמינן לה אבל לאו מוכה שחין אסמינן לה, ה) **ואי** לא מייבמה פקעה כתובתה מינה, **ואית** דבנן דפליגי ואמרי מכל מקום מיבעי למיתן לה כתובה בין דנפל קמי מוכה שחין בין דלא נפל קמי מוכה שחין. וכי חלצה ליה סנדל משתריא. ו) **ואי** אמר יבם יבומי הוא דמיבימנא לה מחלץ לא חליצנא לה, מעשינן ליה למיחלץ שנאמר (שם ח') וקראו לו זקני עירו ותניא (יבמות קא:) וקראו הן ולא שלוחן, ודברו מלמד שנותנין לו עצה ההוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל זקינה מה לך אצל ילדה כלך אצל שכמותך ואל תכנים קטטה לתוך ביתך, **ואי** לא משגח אכפינן ליה, כדתניא (שם קו.) (ויקרא א' ג') יקריב אותו מלמד שכופים אותו, יכול על כרחו ת"ל לרצונו, הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וכן אתה אומר

משנה הלכות

ה) **ואי** לא מיבמה פקעה כתובתה מינה. (יבמות ל"ט ע"ב) פסק הרי"ף שמלות יבום קודמת למלות חלילה וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה' יבום ורש"י כתב שמלות חלילה קודמת ומ"מ אם שניהם לפניו ורולים ליבם שומעין להם ולא חיישינן שמא אינם מכוונים לשם מלוה. אבל אם אמרה לא בעינא ליה ואמרה דברים הניכרים אם יכולין להטעותו שיאמרו לו חלוץ לה ע"מ שתתן לך מנה מטעינן ליה ואי לא כייפינן ליה ואלין עיין טור סי' קס"ה ור"ת כתב דמלות חלילה קודמת ואפילו אם שניהם רולים ביבום אין שומעין להם אע"כ ידוע שמכוונים לשם מלוה ואע"ג י"ל דאית דבנן דאמרי דמ"מ מיבעיא ליתן לה כתובה בין דנפלה לפני מוכה שחין בין דלא נפלה משום דס"ל דמלות חלילה קודמת וכיון דמלות חלילה קודמת כרי אין לה דין מורדת אם לא רלתה להחייבם ושפיר יש לה כתובה ועיין טור הנ"ל ובש"ע סי' קס"ה סם ודו"ק.

ו) **ואי** אמר יבם וכו'. עיין יבמות ל"ט ברש"י ד"ה אמר וחוד"ה אמר ובטור הנ"ל סוסי' קס"ה ועיין חו"ז בגדול סי' תרל"ח, וס"ל לרבינו דמה שאמרו בגמ' יבמות ק"ו במשנה וגם ק"ח ע"ב ודף מ"ד ע"א ודברו אליו מלמד שמשיחין לו עלה בהוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל זקינה מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך ואל תכנים קטטה לתוך ביתך ואי לא משגח אכפינן ליה, כדתניא (שם קו.) (ויקרא א' ג') יקריב אותו מלמד שכופים אותו, יכול על כרחו ת"ל לרצונו, הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וכן אתה אומר קטטה לתוך ביתך ועיין ש"ע סי' קס"ו ס"ח וב"ד נותנים לו עלה בהוגנת לבנים, וס"ל לרבינו דהך עלה שם היינו מקבל כופין לותו על זה והביאה לעלמו רלוי מגיטי נשים דכופין לותו ב"ד עד שיאמר רולה אני והכ"ל כופין לותו לחלוץ והוא שיטה חדשה לכאורה דמה שנחלקו אי כופין לותו או לא היינו היכא דתרוייהו שוין אלא דאמרה לא בעינא ליה או הוא אומר לא בעינא לא לחלוץ ולא ליבם, אבל רבינו מיירי באומר בעינא לה והיא זקנה או להיפוך כופין לותו להוליא כלומר לחלוץ ולא ליבם אע"פ שבותר דעת רבינו דאם אמר יבם לא בעינא לחלוץ אלא ליבם והזקנים רולים כדבריה או שעלה בהוגנת לה ולו שלא ליבם אלא לחלוץ כופין לותו על זה עד שיאמר רולה אני.

ולשון הרמב"ם (פ"ד מה' יבום ה"ח) כיצד מלות חלילה היבמה הולכת אחר היבם במקום שהוא שם ובאה לדייניו והן קורלין לו ונותנין לו עלה בהוגנת לו ולה אם עלה עובה לייבם יועלין לותן לייבם ואם עלה עובה לחלוץ כגון שהיה היא ילדה והוא זקן או היא זקנה והוא ילד יועלין לותו לחלוץ ועיין רמ"ש דף מ"ד ודף ק"ו ע"ב בתב נותנין לו עלה בהוגנת לו.

והאמנם הרי"ף (דף ק"ו) בתב ת"ר חלילה מועטת בשרה גע מועטה פסול גע מעושה בשר היכי

בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ז) אמר רב ששת (ערכין כא:) ש"מ האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא, פשיטא, לא צריכא דעשיוה ואירצי, מהו דתימא תיגלי מילתא למפרע דבטולי בטליה, קמ"ל, ואימא הכי נמי, אם כן ליתני עד שיתן, מאי עד שיאמר רוצה אני, עד דמבטל ליה להך מודעא קמא, שמעינן מינה דכל היכא דמסר מודעא ואמר ליבטיל, בטל מודעא, דאי לא בטיל מודעא ליכא איתתא דמיגרשא, וראיה לדבר דאתחלתא דגיטא מקנא מן בעל בביטול מודעי, וכי היכי דתקינו רבנן בגיטין תקינו בשטרות שלא תחלוק בין גיטין לשטרות. ח) אמר רבא (יבמות כד.) אף על גב דאמר רוצה אני: דמסר מודעא. פי' שעמד בפני עדים ואמר להו כתב דעו שמה שאני נותן גט זה לה חולן ליבמה זו לה נותן מתנה זו נגד רצוני, ופרטי דיני מסירת מודעא מפורשין (בח"ע סי' קל"ד וח"מ סי' ר"ה): מודעיה מודעא. והגט בטל ולא אמרינן כיון שנתן ברצונו ודאי כבר ביטל לה מעשה נתינה זו ביטל המודעא שמסר נגדו: עד שיתן. כופין לותו ליתן גט וממילא גרשה דביטל המודעא שכבר בטעין ברצונו דאין אדם מגרש בע"כ: רוצה אני עד דמבטל. פי' כיון דאמר רוצה אני בדיבורו זה שאומר רוצה אני מבטל המודעא, ומיהו תקנו לבטל בפה ממש: ליכא אתתא דמיגרשא. ל"ע דאטו כל האנשים שמגרשין נשותיהם מוסרין מודעא והיל"ל שכ"פ יש להסתפק, וגרשה דרצונו דייק בשאנו כזכב דליכא אתתא דמיגרשא ולא כתב ליכא אית דמגרש אשה, דודאי אם יבא בעל לגרש אשתו ברצונו ודאי רוצה לגרשה לא חיישינן שמא מסר מודעא אבל אם אשה בעצמה וכב"ד יתייבו לבעל לגרש כי אז האשה רוצה להתגרש ואז לעולם הבעל ימסור מודעא וז"ש ליכא אתתא דמיגרשא: דאתחלתא דגיטא מקנא. מתחלת הגט קודם נתינתו הבעל מבטל מודעא ובקנין, וגרשה דאקנה זו לבעל מודעא כבר היתה בזמן הגתונים וכ"כ ה"ה סופ"ו מגירושין, וכמרדכי פ' בשולח, ובעוש"ע סי' קל"ד וכגרשה דהם לפי' עשו קנין, ובאש' רב נטרונאי גאון מייחס התקנה לרבנן הראשונים ובס' כתיעור בשם מתיבתא עתיקא סורא, (ועיין תש' הרכבי סי' כ' ופי' הרע"ז): תקינו בשטרות שלא תחלוק. ומיהו לעפ"כ חילוק יש בגיטין ומתנה לה בעי טעמא חזק, אבל בשטרות לא מהני מודעא אלא בעדות שיודעים

משנה הלכות

דמי לילימא דאמר רוצה אני לפילו חליצה נמי אי דלא אמר רוצה אני לפילו גט נמי לא כ"ק חליצה מועטת לעולם כשרה וגט מועטה לעולם פסול חליצה מעושה וגט מעושה זמנין כשר וזמנין פסול ולא קשיא הא דאמר רוצה אני והא דלא אמר רוצה אני דאניח יקריב חותו (ויקרא ח') מלמד שכופין חותו יכול בע"כ ת"ל לרצונו הא כילד כופין חותו עד שיאמר רוצה אני וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין חותו עד שיאמר רוצה אני ועיין ר"ן שם ומשמע דהאי כופין בשוטין הוא וכדאמר יבמות קי"ח בימה שנדרה בנתה שהיו כופין לחלוץ ואפי' בשוטים וכן משמע בירושלמי ע"ש ול"ע שלא הניח הטור דברי רבינו ולא שאר פוסקים. ועיין ב"י ח"ע סי' קס"ה וכתב ה"ה מ"ש הרמב"ם ז"ל יבמה הרחוייב לייבום וכו'. ועיין עוד שם בתריכות ריש סי' קס"ה בעור וב"י וב"ח בדין כפיה לחלוץ.

ז) **אמר** רב ששת ס"מ האי מאן דמסר מודעא לגיטא וכו' (ערכין כ"א). משמעינן מינה דכל היכא דמסר מודעא וכו'. מבואר מדברי רבינו דהיכא דמסר מודעא לריך לבטל כל המודעות כמו בגיטין וכן נראה מדעת הרמב"ם פ"ד מהל' יבום הכ"ה המוסר מודעא על החליצה חליצתו פסולה לפיכך רחוי לדיינין לומר לו לבטל המודעא כדרך שעושין בגט, ועיין ה"ה שכתב המוסר מודעא שם ת"ר חליצה מועטת כשרה גט מועטה פסול וכו' והביאו שם מתני' דערכין דף כ"ח דקתני וכן אתה מוצא בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ופ"ז המשנה לאמר רב ששת האי דמסר מודעא לגיטא מודעיה וכבר כתבתי פ"ג מה' גירושין. וממה שהשוו החליצה לגט כתב רבינו שאף בחליצה יכול למסור הוא מודעא וכו' ע"ש וכיון רבינו ה"ה לדברי רבינו הגדול בה"ג ז"ל אלא שהוסיף רבינו דבכל שטרים כן ופלא אלא הניחו דברי רבינו בזה ג"כ. והש"ג דף ק"ו הניח כתב מ"יי דהמוסר מודעא על החליצה פסולה לפיכך רחויין הדיינים לומר לו לבטל וכתב שמ"ג רחייתו משום אותו התלמוד שאומר גט מעושה וחליצה מעושית בדין אם אמר רוצה אני כשרים לא אמר רוצה אני פסולים וכו' ע"ש.

ובש"ע (ח"ע סי' קס"ט סנ"ד) מסר מודעא על החליצה אינה חליצה בעלה אלא חליצה פסולה היא. תשובת הריב"ש סי' תפ"ג מדכתב רחויין הב"ד ומדברי רבינו לכאורה משמע דבעלה שהרי כתב כי היכי דתקינו רבנן בגיטין תקינו בשטרות אלא תחלוק בין גיטין לשטרות ומשמע דדין ח' להם דבעל כמו בגט, ול"ע.

ח) **אמר** רבא אף על גב דבכל התורה וכו'. (יבמות כ"ד) כלשון רבינו בקלת שינויין, והיכא דהיבמה

שכיר חונם על כשטר לו כפילוי: **מידי** פשוטו. פי' דגם כדרשה וגם כפשט נשתר, ולע"ג דדרשינן ליה לדרשת מידי פשוטו לא נפיק לגמרי: **אפיקתיה** לגמרי. שחין נריך לקרות לבטו הנולד לו מיבמה דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי גזירה שוה אפיקתיה לגמרי, דאי לאו גזירה שוה הוה אמינא שם שם ממש, למאן קא מזהר רחמנא, אי ליבם יקום על שם אחיך מיבעי ליה, אי לבית דין מ) יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה, ודילמא הכי קאמר להו רחמנא לבית דין אמרו ליה ליבם יקום על שם אחיו, אלא אתאי גזירה שוה אפיקתיה. י) [פסק] והיכא דאיכא ארבעה נשם לחיו כמת, וכני גמור ליה מרגיה: **דאי** לאו גז"ש. לטון קושיה כוח דחי לאו גז"ש נחמיה, ליבם קאמר רחמנא: **אי** לנ"ד. מודע רחמנא מלות קריח שם כהן: **יקום** וכו' לחי חניו. חלח ודחי ניבם גופי' משחטי קרא: **ארבעה** חשכ לחי

משנה הלכות

עקרה ואינה נת בנים כתב בספר המקנועות כונת בח"ז סי' תרמ"ג וז"ל ובשחלתם הכוונם לת יבמתו ונמלחת עקרה מהו לקיימה הוחיל ולאו בת חולידי היא חין לחי קורת בה וכיה בבכור חשר חלד יקוס ע"ם לחיו המת ומגרשה לחלתר לו דילמא משכיון לה גביה עשר בנים כשחר כל הנשים ובחר הכי לח ילדה מגרש לה כלכתא מחי. הכין חזינן דמשכיון לה גביה עשר בנים דחנן (יבמות ס"ד ע"ח) נשח חשה ובשה עמה עשר בנים ולח ילדה חינו רשחי ליבעל מפ"ו ותע"פ שחין רחיה לדבר זכר לדבר שנחמר ותקח שרי לת הגר המלריח שפחתה מקן עשר בנים לשבת חברם בחרם כנען וחתן חותה לחברם חיהה לו לחשה ל"ם יבמה ל"ם שחר נשים מכ"ל החשובה, וכתב כח"ז ולפי זו החשובה דוקא בחרן ישרחל היכח שבבה עמה עשר בנים נריך להוליחה חבל בחו"ל מקיימה הוחיל וכביח זו כבריחתה לרחיה דהכי מסיים מלה בהבח מל יבמתו ללמדך שחין יביבת חו"ל עולה לו מן המנין מכ"ל כח"ז ז"ל.

ונראה דדין זה הוח לח מדין חיסור יבמה חלח מדין פ"ו ולכן חס יש לו כבר בנים מהשה לחרת וכבר קיים פ"ו חינו חייב להוליחה ולגרשה חפילו לחחר עשר בנים וחפי' בחרן ישרחל והנם דלח קיים מלות ולעבד הו"ל כדין כל הנשים, ולעניו דין יבמה כרי כבר כתבו הרי"ף והרח"ם מבריירתא סופ"ק דיבמות דעקרה וזקנה לו חולנות לו מיבמות וכבר כהרכתי לעיל ועיין ב"ש סי' קע"ב סע"ז חשת בחרם וכזקנה וכעקרה הרי בם כשחר כל הנשים ומולנות לו מחייבמות. וכרמב"ם פ"ו ה"ז כתב דזקנה ועקרה היתה לבם שעת הכושר ומשמע קלת דעקרה מלידה חינה בת יבום כלל ושחר פוסקים לת חילקו ומתן יימר דהיתה לה שעת הכושר בשלמת זקנה חולין ברוב נשים חבל עקרה מנ"ל ונ"ע.

מ) **יקום** על שם לחיו. לנחלה בגמ' שם יקום על שם לחיו לנחלה, לו חינו חלא לשם וכו'.

ובש"ע סי' קס"ג ס"ח כמיבם לת יבמתו זוכה בנכסי

המת ועומד במקומו ליטול חלקו בנכסי לחיבם (ולפילו גירשה לח"כ מיד) ודוקא במוחזק כגון שמת לחיבם ולחר כך מת לחיו קודם שחלקו חבל לת נרחוי כגון שם מת לחיו ולחר כך לחיבם ולפילו במוחזק חינו נוטל חלא בנוף הנכסים חבל שם כשביחו הנכסים חינו נוטל חלק לחיו בלחותו שבת חבל שם שבחו לחר יבום קודם חלוקה. י"ח שכל שמקרי רחוי גבי בכור מקרי ג"כ רחוי חלל יבם (מכריו סי' מ"ח) וי"ח דיבם נוטל במלוה ובשחר רחוי רק שלינו נוטל נרחוי של לחיו שם מת לחר לחיו וכסברת רחשונה עיקר (רמ"ח).

י) [**פסק**] והיכא דאיכא ארבעה חמשה חמי. יבמות מ"ג ע"ב ארבעה לחיים נשואין ארבע נשים ומתו רלה הגדול שבהם לייבם לת כולן כרשות בידו וכו' ובגמ' ארבעה לחין ס"ד חלא לימת ארבעה מלחין ופרש"י ס"ד כיון דלא כוו חלא ד' וכולן מתו כדקחני מתו מתן מייבם, כרשות בידו, שם, ופריך ושבקי ליה בחמיה ובמה יפרנס כולן ומשני לא נריכא דחפשר שכוח עשיר ויכול לזונן, ותפ"ה עכה עובה קמ"ל ד' לין עפי לא כי היכי דגמטייה עונה בחודש, ומיירי בח"ח שעונת ח"ח מערב שבת לערב שבת וזה חשר פריו יתן בעתו (כתובות סב) דמעי לכל חדא עונה בחודש. חבל בע"ב מוחר יותר וכביחו רחי' מירושלמי.

ובא"ז (סי' תרמ"ב) ותם כיבמות מקבלות כל לחת

לפרנס חדשה לו לחד דעלמא מקבל ע"ע לפרנס כולן לין מייעלין לוחו שלא לייבם כולן. ותם נפלו לפניו יותר מד' יבמות לע"ג דים לו במה להתפרנס מייעלין לוחו שלא לייבם ותם לינו שומע עלחינו לין מוחין בידו דכה חשכחן בעובדא דפרי' לעיל (תרל"ח ירושלמי פ"ד כי"ב דיבמות) [משה בחחד שנפלו לפניו י"ב יבמות ביחד ולא רלה ליבמם לחמר מי יפרנס כל חלה לחי לקמיה דרבי לחמרה כל לחת לחי לפרנס חדשי לחמר מי יפרנס חודש כעיבור ח"ר לחי לפרנס חודש כעיבור

חמשה אחי דנסיבו ושכיבו בלא זרעא ופש חד מינייהו, אי בעי מיבם להו לכולהי, דתנן (שם מג:) ארבעה אחים נשואין ארבע נשים ומתו רצה גדול שבאחים ליבם את כולן הרשות בידו, ארבעה אחים ס"ד, אימא ארבעה מאחים. יא) אבל ודאי חד דנסיב תרתי ומית אי בעי אחוה ליבומי חדא הוא דמיבם ומיפטרא אידך, ואי חליץ לחדא הוא דחליץ ומיפטרא אידך, אבל יבומי תרוייהו או מיחלץ לתרוייהו לא, דתנן (שם) מי שהיה נשוי שתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, היתה אחת כשירה ואחת פסולה, אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשירה, והוינן בה (שם מד.) וניבם לתרוייהו, אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן אמר קרא (דברים כ"ה ט') אשר לא יבנה בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים, ונחליץ לתרוייהו אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אמר קרא בית חלוץ הנעל דנסיבו. במשנה ד' לחיים נשואין ד' נשים, ובגמ' פריך ד' לחיים ס"ד כיון שמתו כולם מי מיבם ותי' לימת מרבעה מלחיים, ונמלא חמשה לחיים וזה שדייק רבינו במחק לשונו מרבעה חמשה לחיי, ולולי קמ"ל עוד רבותא דכחמישי נמי כבר נשמ משה ולינו רווק ופנוי: חד דנסיב תרתי. פי' לף שכתב מרבעה נשים ומתו רלה גדול שבאחים מיבם את כולן, מיהו כיינו שנשמ כל אחד משה אחת אבל נשמ את אחת מהן פוטרת צרתה: חולץ לפסולה. דכתן שנה רבי לין אדם שופך מי בורו ואחריס נריכים לכם, ומיהו אם

משנה הלכות

ויבמם ונתעברו כיבמות כולן תלומים בחודש כעיבור אחו כולם לבית רבי והיה רבי יושב בעליה ושמע לעקת הנערים הקטנים אמר מה קול לעקה באלו מ"ל הנשים וילדיהם אשר נדרת לכלכלם חודש העיבור מיד כביע רבי מן החלון והכירם ולוה וכלכלם חודש העיבור] אחד שייבם י"ג יבמות ולכאורה משמע דמלוה נמי ליכא שברי רבי פרנסם ושמה משה ואם כ"ם דילן ליכא סחירה ולכן פרש"י דמ"ם דילן בת"ח מיירי וכאם כנראה לא היה ת"ח.

או דלכאורה יש לחלק עוד ולומר דדוקא היכי דליכן מסכימים וכוה מייבם בע"כ מייעלין לוחו שלא יקח יותר מד' משום דהם מקפידים על עונה אבל היכי דהם מרוצים מוחר לפילו יותר ואין זה משום עונה כלל וכבי כיון שבאו לרבי ואמרו לשפ"כ וכל אחת אמרה אני לפרנס אדשי וידעו שהם י"ב וקבלו על עלמן ליכא לפילו שלה עונה זה ע"ש.

ולשון הטור סי' קס"ח היו לו אחים רבים ומתו ונפלו נשותיהם לפניו אם לפשר לו לייבם את כולם מייבם ואם לאו חולץ וכו' ועיין ב"י שם ומ"ש אם לפשר לו שהוא עשיר וכן פרש"י וכבר תמה הב"ח שברי בגמ' אמרו דלע"פ שלפשר לו לפרנסן שלה עונה קמ"ל שלא יקח יותר מד' ואמאי לא כתבו הטור והרמב"ם בפ"ב דייבום וים לומר דהרמב"ם סמך על מ"ש בפי"ד דאישות שלא ישא אדם יותר מד' נשים דבכלל זה שלא ייבם ולפי זה לריך להעמיד כח דד' נשים יבמות בפנוי דוקא שאין לו עוד משה ומיהו לפמ"ש בשם הת"ז לא קשה דדוקא בת"ח אמרו ולא בשאר אנשים וכיון דבירושלמי אמרו שאם יש בידו להחזיק עשה מעשה על דעת רבינו הקדוש ונשא י"ב יבמות לכן שתמו דאם יש בידו לפרנס נושא יותר ודו"ק. ועיין ב"ע שם ס"ח היו לו ד' אחים וכו' ואפשר מה דיינו אם היה לו יותר ועיין באחרונים.

יא) אבל ודאי חד דנסיב תרתי ומית וכו'. שם מ"ד ע"א מי שברי נשוי וכו' וניבם לאחרייהו ת"ר חייא בר אבא אר' יוחנן אמר קרא (דברים כ"ה) אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים וכו' ע"ש. ועיין רמב"ם פ"ו מהי"א מי שהיו לו נשים רבות ומת בידאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת את השאר ואינו מייבם לשתים שנאמר אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים וכן אם היו לו אחים רבים אחד מהן חולץ או מייבם לאחת מן היבמות ויאחרו שאר הלרות ע"כ.

ובש"ע סי' קס"ח מי שהיו לו נשים רבות ומת ולו אח בידאתה או חליצתה של אחת מהם פוטרת כולן ואין היבם יכול ליבם אלא אחת מהן. היו בהן פסולות לכהונה אם בא לחלוץ אינו חולץ אלא לפסולה ולא לכשרה. היו לו אחים רבים ונפלו נשותיו לפניהם אחד מיבם או חולץ לאחת מהיבמות והואחרו שאר הלרות. ואם חלץ לאחת אי יש איסור לאחרות לשניה לדעת הב"י אין איסור אבל הב"ח חולק וס"ל דאיכא איסור דאורייתא לאחרות לשניה, ולכאורה מדברי רבינו שכתב ונחלין לתרוייהו אמר רב אמר קרא בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתים והבידאה מיד אחר יבום משמע לכאורה דס"ל דתרוייהו כאחד ניתנו וכשיטת הב"ח ודו"ק.

עבר ונשא לו חלץ מעשיו קיימין: **והיכא** דחלץ וכו' לסיר. כרבי יוחנן דאמר בין בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתים. **יב)** [פסק] והיכא דחלץ וקא בעי מהדר יבומי אסיר, (יבמות י:) דאמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא כוח בין כאחין אין חייבין כרת ע"כ דף י' ע"ב ועיין עוד סס בתוס' דף י"ח ע"ח ד"ה אחד אמר בעשה:

משנה הלכות

יב) [פסק] והיכא דחלץ וקא בעי מיהדר יבומי אסיר. (יבמות י' ע"ב) איתמר כחולץ ליבמתו וחזר וקידשה אמר ר"ל הוא אין חייב על האלונה כרת והאחין חייבין על האלונה כרת על הערה בין הוא ובין האחים חייבין על הערה כרת ור' יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אין חייבין לא על האלונה כרת ולא על הערה כרת. מ"ט דר"ל אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה עוד לא יבנה. ור' יוחנן אמר היכו שליחותה דאחים קמציד היכי שליחותה דערה קמצדה.

ובטש"ע סי' קס"ב הכונם את יבמתו נאסרו צרותיהן עליו ועל שאר האחין בעשה. החולץ ליבמתו נאסרה האלונה וצרותיה עליו ועל שאר האחים בעשה, וכתבו הלפיכך אפסי בהו קידושין ואין הולד ממזר ועיין ב"ח מה שהמה הלכאורה בחולץ כו"ל נלאו דכיון דלא נעה עוד לא יבנה. ומלשון רבינו שכתב והיכא דחלץ וקא בעי מהדר יבומי אסיר משמע לכאורה דלא הוי רק איסור ולא עשה ולא לאו ול"ש.

ברם הרמב"ם בפ"ח מהל' יבום כתב גבי חולץ ליבמתו נאסרה היא וכל צרותיה עליו ועל שאר האחין וכולן אסורות עליהן מד"ס כשניות שמאחר שמת אחיו נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו וה"ה תמה עליו דהא משמע בגמ' דלר"י בלאו קיימא ושברצה מפרשים כתבו כן ושהרמב"ן הסיג על הרמב"ם ז"ל, ולכאורה י"ל דגם שיטת רבינו דאינו אלא איסור מצד ליכא לאו אי עשה אלא איסור דרבנן.

ובח' נאחת השיטורים על מס' יבמות שמרתי ליתד דברי הרמב"ם דלשיטתו אזיל שכתב בפ"ח מה' יבום כ"ג שאחר שמת אחיו בלא ולד נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו לפיכך תופסין בהן הקידושין כשניות ע"כ. ודעת התוס' דף מ"ע דלא פקע איסור אשת אח בשיתה ועיין שו"ת מהרי"ק סי' קל"ט ס"ל כדעת התוס' והשואל בהרמב"ם ז"ל ומיהו בירושלמי פ"ד ה"ט שמעון בר בא בעי קומי ר' יוחנן מה בין חולץ מה בין מגרש ר"ל מה אם סבור חליצה קניין אינה אלא פטור אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ אלא משום אשתו של אח ופי' הק"ע חליצה קנין כאלו קנה יבמתו וגרשה, אבל אין הדבר כן אלא חליצה פטור היא שפטרה להנשא לשוק וכו' ע"ש.

ותנה לפי המבואר דחליצה לאו קנין הוא אלא פטור ואיסור שבה אינו מכח החולץ שפטרה אלא מכח אחיהם כמה ומשתה לשיטת הרמב"ם דס"ל דמיד שמת אחיהם נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו ה"ה לאחיהם נסתלק כאי איסור ערוה ולא נשאר שום איזה של קנין לאחיהם אלא מצות יבום או חליצה ומצות יבום הוא קנין שקונה אותה אבל כיון שלא ייבם אותה אלא פטרה ה"ה ס"ל להרמב"ם כיון דאיסור איסות ואיסור ערוה פקע ממנה בשעת מיתה וחליצה אינה אלא פטור גמור דחלוצה או נרתה אינן אלא כשניות שאסורים מד"ס דמה"ת פקע מנייהו איסור ערוה מכל העולם וכש בכלל ולר"ל דחייב כרת גמור אלא פקע איסור ערוה מינה אבל לר"י דלא חייב משום ערוה ה"ה ע"כ ליכא אלא איסור כשניות כנלפענ"ד לייסד דעת הרמב"ם. ול"ל דגם דעת רבינו דליכא אלא איסור כשניות וכדעת הרמב"ם ז"ל עכ"פ והבן.

אלא דאכתי נ"ל כיון ובמה פקע איסור ערוה מאשה זו מחיים של מת, ונפל מילתא בליבאי עוד דהרמב"ם ז"ל לשיטתו אזיל שכתב בפ"ב מהל' אבל כ"ז אשתו של כהן מתעמת לה על כרחו ואינו מעמת לה אלא מדברי סופרים משום כמה מצות כיון שאין לה יורש אלא היא לא חמיא מי שיתעסק בה ואינו מעמת אלא לנשואה בלבד אבל בארוסה אינו מעמת לה ע"כ. וכתב הרדב"ז והכ"מ ז"ל לבאר דבריו ע"ש ובמגדל עוז והכ"מ כתב שכוונ לפ"מ שכתב שם בפ"ב כ"ח ומדבריהם שיחלצל אדם על אשתו הנשואה וכן כאשה על בעלה וכבר האריכו והלכו בו נימושות בדברי הרמב"ם ז"ל.

ובתש' כתבתי בס"ד דדבר זה תלוי במחלוקת אחרת מי מיתה מפקעת קידושין או מיתה מחרת כאשה להנשא דיש חולקים דמיתה מפקעת קידושין ויש חולקים דאינה מפקעת אלא מחרת להנשא ולפ"ז למ"ד דמיתה מפקעת קידושין ממילא מפקעת הקורבה והשתרות ולכן אינו מעמת לה אלא מד"ס ולמ"ד דאינה מפקעת קידושין אלא מחרת ה"ק כרי היא עדיין אשתו לפילו לאחר מיתה ושפיר מעמת לה כי היא שארו והתרכתי בזה במקום אחר, ולפ"ז י"ל דכאן נמי לשיטתו כיון דמת ס"ל להרמב"ם דפקע לה ערוה אינה במיתת הבעל הראשון שברי כבר אינו אשתו דפקעי

יבנה. יג) (שם לט.) כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר, למאי הילכתא, א"ר יוסי בר' חנינא מלמד שמגרשה בגט ומחזירה. מגרשה בגט פשיטא, מהו דתימא ויבמה אמר רחמנא ועדאין יבומין הראשונים עליה מה מעיקרא בחליצה השתא נמי בחליצה ולא בגט קמ"ל. מחזירה פשיטא, מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא עבדה השתא נמי תקום עליה באיסור אשת אח, קמ"ל, ואימר הכי נמי, אמר קרא ולקחת לו לאשה כיון שלקחה זה נעשית כאשתו מה אשתו מותרת להחזירה אף יבמתו מותרת להחזירה. יד) [פסק] והיכא דנפלה ליה יבמה וחלץ לו. כלומר ולקחה לו ויבמה מלי למכתב למה לי דכתב לחסה ס"מ כרי כיה כחסחו, ויבמה שכחב מי לכדרבי (נפ"ק דף ח' **למאי** כילכחא. דומלי למיגן שיבח עליה בכל עח מוחר לו ולמחי כלכחא קמ"ל שכרי כיה כחסחו: **מגרשה** בגט. ולא בעי חלילה: **ומחזירה**. לח"ס רולה ולא מיחסרא עליה: **ויבמה**. לח"פ שלקחה קרי ליה ויבמה: **ואימר** ככי נמי. לכולה מילחא קאי: **ולקחת** קמי: **ולקחת**

משנה הלכות

כקידושין ולא נשתר רק מצות יבום לו חלילה ואחר שחלץ לה ל"ב נשתר עליה כשניות שכרי ליסור ליאות ועדוה פקע ואזל לה בשעת מיתת בעלה.

ולולי דמסתפינא היינלפענ"ד לכוסיף דבר חדש דלהרמב"ם נמי דס"ל דחשתו של ככן ליינו מחשמת לה חלת מדברי סופרים דעשתוה כמת מלוה כיון שחין לה יורש חלת הוא לא חמלת מי שיחעסק בה, ולכאורה כרי יש לה בניס וכס יקברוה ואדרבה בגמ' כחובות (ס"ד) בשומרת יבם וכו' ומוקי לה בחמרה בעיבת חוטרת לידת ומרת לקבורה ופרש"י רולה ליי שיכא לי בן שיחזיק בידי בזקנתי ואשתן עליו וביוס מוחי יקברני וכו' ע"ש וכבר ליינתי על הגליון שלי לדברי הרמב"ם פ"ב מה' חלל ס"ז שכחב חלל ככן מחמת לה מד"ם דחינו מחוייב ולכן לחמרה בעיבת מרת לקבורה. לחנס כעת נראה להוסיף דאדרבה לחתי עשתוהו כמת מלוה כיון שיש לה בניס ל"ב יש לה מי שיקברנה דהיינו הבניס ול"ב לא הויא כמת מלוה כלל.

ואשר לכן נלפענ"ד לחדש דהרמב"ם נמי לא פליג חלא היכא דנשא חשה ולא היה לה בניס מבעל זה ומחה בלי בניס דהב"ג הרי נפקעו הקידושין וכיון דאין לה בניס ובעלה יורש ל"ב אין לה מי שיקברנה אבל היכא דיש לה בניס אז החיוב לעמת לה מדאורייתא מדין שארה. ולקח יש להביא ראי' מהא דכתיב על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד ועיין רש"י כולד הגולן על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד ולפ"ז יש לומר דכל שיש להם בניס ונעשה בשרם אחד אז חייב לעמת לה מדין שאר אבל היכא דל"ל בניס אז נפקעו הקידושין והשרוה. ומה מדויק בזה לשון הרמב"ם חשתו של חדש וכו' ואינו מעמת לה חלת מד"ם עשתוה כמת מלוה כיון שאין לה יורש חלת הוא לא חמלת מי שיחעסק בה, ולכאורה הטעם שנתן כיון שאין לה יורש חלת הוא לא חמלת וכו' אבל אבאי קשה שכרי יש לה בניס והם יחעסקו בה וכ"ש לפ"מ שכחבתי בעיבת חוטרת ומרת לקבורת הרי יש לה בניס לקוברה ולהחעסק בה אבל אי דעת הרמב"ם דוקא בשאין לה בניס אבל יש לה בניס שפיר מאד דכל"ג הוא דפקעי קידושין ועשתוה כמת מלוה וכבן. ולפ"ז מובן מאד דברי הרמב"ם ז"ל דיבמה שמת בעלה בלי בניס כתב הרמב"ם ז"ל דפקע ליסור ערוה מיד במיתת בעלה כיון דאין לה בניס ואין כאן אוס קצר ביניכס רק הקידושין ולאחר מיתת בעלה פקע לה ליסור ערוה זו ולא נאסרו אוד רק כשניות ובבן כי זה לפענ"ד נקודה נפלאה וראי' מירושלמי כנ"ל.

יג) כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר. (ל"ע ע"א) כנסה הרי היא כאשתו וכו', למאי הילכתא ת"ר יוסי בר חנינא לומר שמגרשה בגט ומחזירה מגרשה בגט פשיטא סד"א הואיל וכתיב ולקחה לו לאשה ויבמה אמר רחמנא ועדיין יבומי הראשון עליה בחליצה אין בגט לא קמ"ל מחזירה פשיטא סד"א מצוה דרמיא רחמנא עלי' עבדה השתא חיקום עליה באיסור אשת אח קמ"ל ואימא הכ"נ אמר קרא ולקחה לו לאשה כיון שלקחה הרי אשתו לכל דבר ת"כ. ולפי מה שכתבתי בסמוך אתי שפיר מאד דבאמת פקעה לה ליסור ערוה ולכן שפיר מצי דליכא כאן ליסור אשת אח ואי נימא דליסור אשת אח לא חזל אחי חזל ליה ליסור אשת אח ולדעת הרמב"ם אחי שפיר דליסור ערוה חזל ליה מיד בשעת מיתה ולא נשאר רק זיקה לו שאר ליסור ובבן.

ובש"ע סי' קס"ח ס"ח מציינם כיצם אח כיבמה הרי היא כאשתו לכל דבר שיכול להוליאה בגט ויכול להחזירה.

יד) [פסק] והיכא דנפלה ליה יבמה וחלץ לה ליסור בקרובותיה דחנן (יבמות מ') כאומץ ליבמתו הוא ליסור בקרובותיה והיא ליסורה בקרובין וכו' ופרש"י כאלו היא אשתו וכל קרובות כאשתו בשאר מאשת אשתו גמורה ליסורות מדרבנן בחלוצה ע"כ. וכל אלו

ע"ח) לאסור ערוה ועריות, לי לכדרבן ויבמה נע"כ: **בקרובותיה.** כלומר היא לעצמו וכל קרובות הנאסרות מחמת לעצ גמורה לאסורה מדרבן נחלוקה: **באם** למה. ובעס לגיה מצוה עס: **בזמן** שהיא קיימת. קאי לאחותה ולא לעצמה עריות שאין חילוק בין חיים ולאחר מיתה: **באביו.** משום כלה בנו לעיל דבעצמו גמורה הין לאסורה לאביו אלא מדברי סופרים דהא כלה בנו מצוות מדברי סופרים ולפ"ב גזרו רבנן נמי בחלוקה: **בבנו.** משום לעצ אב: **ובבן בנו.** משום לעצ לאבי אביו שהיא מן הצוות: **באחיו.** משום לעצ אח: **ובן אחיו.** משום לעצ לאחי אביו: **ואחותה** מותרת בקרוביו. סיום זה ליתא במצוה, וגלגל מכאן דתנן (יבמות מ') ובאחין מותרין פי' בקרובותי', וכתבה רבינו משום דבמצוה אסר בערה קרובת אלוקתו, ובגמ' מפרש משום דאזלה בבדא לבי דינא, וקס"ד דה"ב לאחותה תהא אסורה בקרוביו משום דמיחלפא בחלוקה בקרוביו, קמ"ל דמותרת ועיין הגהות בן מרי' דמייתב דזה קושיא בתוס' דף מ"ח ד"ה בך: **מצות חליצה.** כל מקום שנאמר לה אסור בקרובותיה, דתנן (שם מ:) החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, הוא אסור באמה באם אמה בבתה בבת בתה בבת בנה ובאחותה בזמן שהיא קיימת, והאחים מותרין, היא אסורה באביו ובאבי אביו בבנו ובבן בנו באחיו ובן אחיו, ואחותה מותרת בקרוביו. **טו)** אמר רב יהודה (שם קו:) מצות חליצה קודמת ורוקקת וקוראה חולצת ורוקקת וקוראה. מאי קמ"ל מתניתין היא, הא קמ"ל מצוה הכי היא **טז)** ואי אקדים לית לן בה, תניא נמי הכי בין שהקדים חליצה לרקיקה ובין שהקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי. **יז)** מר זוטרא

משנה הלכות

דקתניא רבינו מבוארים במשנה וסיים רבינו ואחותה מותרת בקרוביו ועיין בגמ' שם מותר לדם וכו'.

ובטוש"ע (סי' קס"ב ס"ג) החולץ ליבמתו לאסור מדרבנן בקרובותיה לפילו בשניות וכן היא לאסורה בקרוביו אבל האחים מותרים בכל קרובותיה ואפילו לא חלץ לה אלא מספק לפ"ב לאסור בכל קרובותיה (מרדכי ר"פ החולץ רמ"ח).

טו) אמר רב יהודה מצות חליצה וכו'. (משנה יבמות ק"ו ע"ב) מצות חליצה בא כוח ויבמתו לבית דין והן משיחין לו עלה הכוונת לו שנאמר וקראו לו זקני עירו ודברו אליו והיא אומרת אין יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי, והוא אומר לא חפצתי לקחתה ובלשון הקודש היו אומרים ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחולצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו רוק הנראה לדיינים וכו'.

ובגמ' אמר רב יהודה מצות חליצה קודמת ורוקקת וחולצת ורוקקה וקודמת מאי קמ"ל מתניתין היא הא קמ"ל מצוה הכי ואי אפיך לית לן בה תניא נמי הכי בין שהקדים חליצה לרקיקה ובין שהקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי. קודמת מאן יבמי, וקודמת לא חפצתי לקחתה. חולצת ורוקקת וקודמת, ככה יעשה לאיש (דברים כ"ה) אמר אביי הא מאן דמקדי גט חליצה לא ליקרי לדידה לא לאודויה ואבה יבמי לאודויה דמשמע אבה יבמי אלא לא אבה יבמי ולא ליקרי לדידיה לא לאודויה אפילו לאודויה דמשמע אפילו לקחתה לא לקחתה. רבא אמר אפסוקי (אסוקי) מילתא היא ואפסוקי מילתא ליה לן בה. רב אשי אמרה לרב כהנא דקמלטער ומקרי לה לא אבה יבמי ל"ל לא סבר לה מר להא דרבא ל"ל מודה רבא בלא אבה יבמי.

ובש"ע (סי' קס"ט סכ"ט) מלמדין לומה ולא היבם לקרות עד שהוא והיא יהיו רגילים ותהיה יכולה לקרות לו אבה יבמי בנשימה אחת, ויש מי שאומר שלריך ג"כ שהוא יהיה יכול לומר לא חפצתי בנשימה אחת ויקראו לומה והוא מעומד בלשון הקודש מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי ויקראו לומו מעומד לא חפצתי לקחתה (וי"א שלריך שידקדקו עמה שהיא תקרא לו אבה יבמי בנשימה אחת) עור וכן הוא המנהג גם ובלא חפצתי לקחתה.

טז) ואי לקדים לית לן בה. בגמ' שם הא קמ"ל מצוה היא ואי אפיך לית לן בה, תניא נמי הכי וכו' כלשון רבינו.

ובש"ע סי' קס"ט בהל' חליצה סמ"ג נמלא סדר החליצה קודמת מאן יבמי וקודמת לא חפצתי לקחתה וחולצת ורוקקת וקודמת ככה יעשה לאיש ואין הסדר מעכב ולא עוד אלא אפילו לא קדמה ולא רקקה אלא שחלצה בלבד החליצה כשרה בד"א כשהיו יכולין לדבר שהרי הם רשויים לקרות אבל אלם וחלמית וקטנה אינם חולצין ואם חלצו חליצתן פסולה.

יז) מר זוטרא משמיע וכו'. שם אמר אביי הא מאן דכתב גיטא דחליצתא ליכתוב הכי אקרינהו לדידה מן יבמי עד אבה יבמי ואקרינהו לדידיה מן לא עד לקחתה ואקרינהו לדידה מן ככה ועד חלוץ הנעל, פירש"י ומפני שהגט הינו משורטט לא בעי

משרטיט וכתיב לכולה פרשה. מתקיף לה מר בר רב אשי והא לא ניתן להיכתב, והילכתא כמר זוטרא. יח) אמר רבא אמר רב נחמן (שם קא:) הלכה מצות חליצה בשלשה, דתנן החליצה והמיאונין בשלשה (שם קד.). יט) [פסק] והיכא מצוה כייבו לכתחילה ואם לא עשה לא עיכב חלה שלא קייס מצוה כתיקונה: והילכתא. בגמ' מר זוטרא משרטט וכו' מתקיף לה מר בר חידי וכמ לא ניתן ליכתב והלכתא כווחיה דמר זוטרא: הלכה מצות חלילה בשלשה. ובפי' הרע"ז ניין לקמן בסידורא דחלילה כתב ומצוה ליתב בי חמישה, ולפענ"ד רבינו דייק דכתב כאן הלכה מצות חלילה בשלשה, ובסמוך

משנה הלכות

למיכתב כוליה פסוק דקיי"ל (ניטין ו') אין כותבין ד' חיבות בלא שרטוט, מר זוטרא משרטט וכתב לכולא פרשה, מתקיף לה מר בר חידי וכמ לא ניתן ליכתב והלכתא כווחי' דמר זוטרא. פרש"י משרטט גט חלילה וכתב לכולא פרשתא ופריך וכמ לא ניתנו ליכתב פרשה בפני עלמה לפילו עם שרטוט (ניטין ס' ע"ח) דקאמי אין כותבין מגילה לחיוק להחלמד בה. והלכתא כמר זוטרא, דכותבין בלא דמי לכותב מגילה לחיוק להחלמד בה דהאם מדעתה דפרשתא כתיב ליה דהיכוי כמגילה קטנה וקיס לן תורה תחימה ניתנה אבל בתי ספירת דברים הוא ולאו בקדושתיה הוא הלכך הלכתא כמר זוטרא דבמקום מצוה אמרי (רש"י שם) ואפיי רש"י דבמקום מצוה אבל בלא במקום מצוה גם זה אסור.

ובש"ע (סי' קס"ט סכ"ו) לאחר שחלילה כותבין לה בית דין שחלילה בפניהם גט חלילה, ובבאה"ע ואנו אין נוהגין לכתוב גט חלילה מאחר שחולצת ברגים אינה צריכה לבעל רחייה מהר"י מרגליות, ורש"ל כתב שמנהג יפה לכתבו, ומנהג בהיום ליתן לה מעשה ב"ד כדי שתוכל ליבעל במקום שתין מכירין.

יח) אמר רבא אמר רב נחמן הלכה מצות חלילה בשלשה. במתני' ק"ח ע"א מצות חלילה בשלשה דיינין ואפילו שלשתן הדיוטות, ובגמ' ע"ב שם אמר רבא אמר רב נחמן הלכה חלילה בשלשה בוחיל ושתם במקום שתחלוקת דתנן סמיכת זקנים ועגלה ערופה בשלשה דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר בחמשה החלילה והמיאונין בשלשה ולא קפליג ר' יהודה ס"מ הדר ביה ר' יהודה ס"מ.

ובש"ע (סי' קס"ט ס"ח) מצות חלילה בג' דיינים ישראלים (לאפוקי גרים) ושלא יהיו קרובים זה לזה ולא ליבם וליבמה (ואפי' שנים נשואין ד' בנות אחין לא יהיו זה עם זה אבל שני שבשלישי כשר) (ת"ה סי' רכ"ב) ואפילו הם הדיוטות רק שידעו להקרות את היבם והיבמה ואם חלילה בפני עמי הארץ שאינן יודעים להקרות כשרה. ומלא אחד מהם קרוב או פסול או גר פסול ואפי' היה אביו גר ואמו ישראלית פסול עד שיהא אביו ואמו מישראל (וי"ח שאם מישראל כשר עור בשם סמ"ג).

יט) והיכא דאקרי אתן בלילה, (שם ק"ד) משנה חלילה בלילה אלילתה כשרה ורבי אלעזר פוסל, בשאול אלילתה פסולה ור"ח מכשיר. והנה פסק הרמב"ם בה"ק דבדיעבד אלילתה כשרה ובגמ' שם רבה בר חיית קטוספתה עבד עובדא בשוק וביחידי ובלילה אמר שמואל כמה רב גוברייה דעביד כיחידאה ופרש"י בלשון גנאי אמרה כלומר דאין הלכה אלא כר"ח דפוסל, וכ"כ הרי"ף רבה בר חיית קטוספתה וכו' אמר שמואל וכו' דחניא אמר ר' ישמעאל ברבי יוסי אני ראיתי את ר' ישמעאל בן אלישע שחלץ בשוק וביחידי ובלילה למימרא דלית הלכתא כותיה ע"כ. והנמק"י כתב נבי אלילה בלילה אסיקנא (ק"ד ע"א) דאלילה בתחילת דין היא ותנן דיני ממונות דנין ביום (דף ל"ג) וגומרין בלילה ואלילה דיני ממונות הוא שגומה בחושבה, וכ"כ הרמב"ם פ"ד מה' יבום ואלילה הע"ז אלילה בלילה שאלילה בפני שנים וכו' אלילתן פסולה, וכתב ה"ה אלילה בלילה יש בקלת ספרים בכאן שכתוב בהן אלילתה כשרה ואינו אלא פסולה ופשוט הוא וקאי אקטנה ולא אלילה ודו"ק. וכן פסקו הטור ח"ע סי' קס"ט אין אלילה כשרה אלא ביום אלא בלילה אלילתה פסולה ועיין ב"י שם וכ"פ בש"ע ולא הביאו דעת רבינו דבדיעבד אלילתה כשרה.

והאמנם דעת רבינו דאתן בלילה כשר בדיעבד עכ"פ, ולכאורה הדין עמו אלא שהרי רבנן פליגי עליה דר"ח ויחיד ורבים הלכה כרבים ואאמי פסקו דלא כרבנן, ועוד דהרי ר' אלעזר שמואי ואין הלכה כמותו ועוד מלאתי בבנין יהושע (הובא בספר הליקוטים) שהקשה כן והתריך שם הרבה בדבר ליישב ולדעת רבינו אחי שפיר. ואזרתי על הדבר ומלאתי לו אחר לרבינו הגדול וראיתי בח"ז סי' תרס"ח אלילה בלילה אלילתה כשרה ור"ח פוסל וקיי"ל כר"ח וכו'. ובשם הגאונים שבשם המקולוטות כתוב ולריכי ב"ד למיקבע דוכתא

כתב ומלוכ למיחב בי חמצ חצל זכ לא מכהלכה ופצוט: **חלץ** בלילית. עיין פי' החרוך מריכות בדברי רבינו ובס' כמקלוטות מביא חס' גאון דפוסל לפי' דיעבד: **גדמת.** שנקטע ידה, ובס' כטיטור חולק והביא מירושלמי הלכתא חולצת בשיניה ויש גאונים שכתבו שחולצת בשוק זרועה: **על** לילחתא. שרגלו כפוף ודורס בעליונו של רגל, ליחתא לשון לווחים (שבת מ"ז ע"ח) שחינו דורס מקום מדרס רגלו ואע"ג דחנן מן החרכובה ולמעה כשרה כחס כוח דאיקרי חלץ בליליא וחליצתה כשירה, והני מילי דיעבד אבל לכתחילה לא. **כ)** (שם קה.) **גדמת לא חלצה. כא)** (שם קג.) **האי מאן דמסגי על לילחתא דכרעיה לא**

משנה הלכות

דיממת דלית הלכתא כהאי מתני' דקתני חולצה בלילה חליצתה כשרה חלת כרי"ח דפסל עכ"ל. ובפר"ח וחיב"ח כני כולהו יחידאה מכברי בהו לכתחילה דחניח ת"ר ישמעאל בר' יוסי חני רחיתי כו' משמע לח פליג שמואל חלת לכתחילה ועל זה הקפיד על רבח בר חייח קטספתה שעשה לכתחילה חצל בדיעבד מכשיר שמואל, מיהו מסחבר דחפילו בדיעבד חס חלן בלילה חליתה פסולה וכח דחמר פ"ק דנדה חר"י חמר שמואל הלכה כר"ח בחרבע חסקינן החס דה"מ בסדר עכרות חצל בשאר סידרי חיכח מיהו החס חמרי' דלית הלכתא כוחיה בשאר סידרי חלת היכח דחיכח דקחי כוחיה חצל הכח מהן קחי כוחיה דליהוי הלכתא כוחיה ע"כ.

והנה שר"ח נמי ס"ל דבדיעבד חליצה כשרה בלילה והח"ז נמי בסוף סיים דמי ס"ל כר"ח דנפסוק כוחיה דקיי"ל חין הלכה כר"ח חלת בד' עכ"פ פלח שלח הביחו הפוסקים עכ"פ דברי רבינו ור"ח ות"ז הכ"ל שנסחפקו שחליצה בדיעבד כשרה בלילה.

ודע דמדברי החוס' (ק"ד ע"ח ד"ה מר סבר) והנמק"י והכ"י כהן לכחורה נרחה להביח רחיה לרבינו הגדול הנוב"י שכתב בח"ע סי' קי"ד דגע לריך שלשה ומרן הח"ס ז"ל ח"ע סי' ס"ד ס"ה חלק עליו ועיין רגמ"ה ערכין כ"ג כנוב"י ובספרי משנ"ה ח"י סי' רס"ו החרכתי קלח בזה וכעת נרחה לפמ"ש החוס' והנמק"י דמכ"ע חליצה בלילה פסולה משום דחליצה כחחילת דין הוח וחליצה דיני ממונות הוח שנוכה כחובתה ות"כ כ"ש גע דדיני ממונות הוח שנודין כחובה בגע נמי ת"כ בעי שלשה ובעי יום שחפילו למ"ד דיחיד מומחה דן דיני ממונות חצל בזה"ז חין דנין כיחיד מומחה ת"כ לכהורה בעי שלשה ויום כחליצה וכ"ש הוח עכ"פ כהדדי ניהו ודו"ק כי זה לכהורה רחי' גדולה להנוב"י ז"ל.

כ) גידמת לח חלצה. (שם ק"כ ע"ח) לוי נפק לקרייתח בעו מיניה גידמת מהו שתחלון בשיניה יעמה שרקקה דס מהו חצל חגיד לך לח הרשום בכתב לחת מכלל דהיכח כתב שחינו לחת לח הוה בידיה לחת שחיל בי מדרשת לחתרו ליה מי כתיב וחלצה ביד ומי כתיב וירקה רוק חצל חגיד לך וכו' לח קשיח כחן בגזר דין שים עמו שבועה כחן בגזר דין שחין עמו שבועה.

ופרש"י גידמת מכו שתחלון בשיניה, ומשני מי כתיב וחלצה ביד נמלח דכשרה לחלון בשיניה, וכ"כ הרי"ף גידמת חולצת בשיניה דלח כתיב וחלצה ביד, וכ"כ הרמ"ם. ובח"ז סי' תרע"ח גידמת חולצת בשיניה, וכו' לוי נפק לקרייתח בעו מיניה גידמת מכו שתחלון וכו' לחת ושייל בי מדרשת ת"ל מי כתיב וחלצה נעלו ביד מי כתיב וירקה רוק, פי' רבינו שלמה וכן רבינו יהודה בר נתן מהו שתחלון בשיניה, כרי בעית היכה חס חולצת בשיניה ת"כ כי מסיק מי כתיב וחלצה ביד כרי פשט שחולצת בשיניה. והח לישת בירושלמי בהדיח בני סימונית לחמרין לר' שחלון ליה גידמת במה חולצת ת"ל מי כתיב וחלצה ביד חולצת בשיניה וכו' הח למדת הלכה למעשה שהגידמת חולצת בשיניה, וכ"כ הרמב"ם פ"ד מה' יבום וחליצה הי"ח, גם רבינו ירוחם נחיב כ"ה ח"ב כחב גדמת חולצת בשיניה דלח בעינן יד חס לין לה ידים, ובעהע"ע חלק על רבינו וכוסיף כמבוחר בירושלמי והלכתא חולצת בשיניה. ובטוש"ע וז"ל וגידמת היח חולצת בשיניה לכתחילה, וחס בש"ע סל"ח. וחזרתי על כל המפרשים ולח מלחתי לע"ע בשום מקום דגידמת לח חלצה ודברי רבינו ל"ע חס לין כאן ע"ס ול"ל גדמת חולצת.

כא) האי מאן דמסגי וכו'. (שם קג.) ואמר לחימר כחי מאן דמסגי על ליחתא דכרעיה לח חלין פרש"י שרגלו הפוך ודורס בעליונו של רגל, ליחתא לשון לווחים (שבת דף מ"ז) פלוקא כלומר שחינו דורס במקום מדרס רגלו ואע"ג דחנן (לעיל דף ק"ח) מן החרכובה ולמעה כשרה החס הוה דכי נחתך רגלו קס ליה שוק ורחמנא חמר מעל רגלו דהיינו שוקו חבל החי לאו רגל הוה. וכ"פ הרמב"ם פ"ד הי"ז לענין רגלו עקומה כמו על לוחתא חבל בעינן נפסק חף ע"פ שלח נפסק עד החרכובה חינו חולן וכ"כ הרי"ף ז"ל.

וז"ל רבינו ירוחם (נחיב כ"ה ח"ב) ועוד פשוט מהן דסגי חלוחתא דכרעיה פי' שרגלו הפוך ודורס

חליץ. **כב)** **תנו רבנן** (סוטה מז:) **שלשה צריכין שיראו ואלו הן אפר פרה עפר** דכי נחתך רגלו קס ליה שוק ורחמנא אמר מעל רגלו דהיינו שוקו אצל התי לאו רגל הוא: **אפר** פרה. גמירי ג"ם מהדדי אפר פרה ועפר סוטה: **עפר** סוטה. דכתיב אל המים

משנה הלכות

בעליונו של רגל ואם רגלו קטוע אם יחלוץ בשוקו נחלקו בו הפוסקים רבינו אלפס כתב דאינו חולץ כמו מי שרגלו הפוך ופי' מן הארכובה ולמעלה שכתבתי בקצירת הרלוצה לא נקטוע רגלו וכ"כ הרמב"ן וכן הר"מ דשוק לא מקרי רגל וכן פי' ר"י בגיליון סחרים וכן דעת ר"ף וכן נראה מכירושלמי אצל רוב הפוסקים פי' הכיא דמן הארכובה ולמעלה כשרה אמרי דמיירי בנקטעה רגלו כ"ם למעלה ונשאר שוקו במקום רגלו ואז חלין אצל כשהפך רגלו ודורס בעליונו של רגל לאו רגלו הוא ועוד שאינו ראוי לבילה ר"ל שאינו יכול לדוחקו לפיכך אינו חולץ וכפרש"י ור"ח וכ"נ דעת התוס' עכ"ל. והעור סי' קס"ע כתב אלפס מארכובה ולמעלה חלילתה כשרה מן הארכובה ולמעלה חלילתה פסולה פי' רב אלפסי ז"ל דאקצירה קאי וכו' וכן כתב הרמב"ם ולדבריהם לא מלינו חלילה לקיצע ואפילו נקטעה מן הארכובה ולמעלה וכ"כ בסה"ת דקיצע פסול לחלוץ ור"ח פי' דאנקטעה רגלו קאי ולזה הסכים ה"ה הרא"ם ז"ל וכן דעת בעה"מ והרשב"א ז"ל עיין ד"י. ורבינו לא ביאר לן בנאחכה רגלו למעלה מן הארכובה מה ס"ל.

כב) תי"ד שנשה צריכין שיראו. (סוטה ע"ז) ועיין יבמות ק"ו ע"ב אמר אביי רקקה וקלטתו הרוח לא עשתה ולא כלום מ"ע וירקה בפניו בעינן הלכך הוא אחוך והיא גילה קלטתהו הרוח היכא בפניו היא אחוכה והוא גון בעינן עד דמעי להדי לפיה והדר חזיל, אמר רבא אכלה חומא ורקתה אכלה גרגישתא ורקתה לא עשתה כלום מ"ע וירקה מעלמא בעינן וליכא ואמר רבא צריכי דייני למיחזי רוקא כי נפק מפומא דיבמה דכתיב לעיני הזקנים וירקה.

ולא ביאר רבינו אי בעי שיראו הרוק על החלמה או די כשראוהו בחויר ובחוס' ד"ה עד דמעי הקשו וכא דאמר בהחולץ (ל"ע ע"ב) ורקת קדמנא רוקא בני דינא דמיחזי על אחרא ובכל ספרים לייתיה וכן בסנהדרין בירושלמי שמא למלוה מן המובחר הוא דבעינן הכי, ובחוס' לעיל ל"ע ד"ה דמחזיא כתבו נראה דל"ג על אחרא דלא צריך כדאמר בפ' מלוה חלילה (ק"ו ע"ב שם) ע"ש, ומיהו רבינו בסמוך (סי' ל"ג סדורא דחלילה) כתב וז"ל בריצת צריכין למיחב בההוא דינא חמשה וכו' ושדיא רוקא נפישא על אחרא קמי יבם וצריכין דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומה דיבמה וכו' הנה כתב מפורש דבעינן שני דברים צריכין שיראו הדיינין רוקא ילא מפיה ממש ג' שצריכה שדיא רוקא הרבה על האחרא וכנראה שהם שני דינים.

ובטוש"ע (סי' קס"ע סנ"ג) תמוד היבמה נגד היבם וירקה בארץ כנגד פניו רוק גדול וצריכין הדיינים החמשה לראות הרוק כשיולא מפיה עד שיגיע לפני היבם על הארץ ע"כ. ובפי' לסדר החלילה שם חות ע"ז רוק גדול כ"כ סמ"ק רוקקת רוק גדול הנראה לחמשה דיינים ובחמת כי כן כתב רבינו רוקא נפישא על אחרא ומשמע רוק גדול ומלשון הסמ"ק נראה דהטעם שיראו חמשה הדיינין לחנס מדברי רבינו לכאורה נראה דזה הוא מלד בזיון הבעל של וירקה בפניו רוק הרבה על הארץ ומה שצריכין הדיינים לראות די לפילו ברוק כ"ם.

ושם ע"ח כתב וצריכים הדיינים לראות הרוק כשיולא מפיה בסוף פ' מלוה חלילה אמר רבא צריכי דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומא דיבמה דכתיב לעיני וירקה ומשמע ליה דפשיטא שבים צריך לראותו דפשטיה דוירקה בפניו ליבם קאי וכדאמרינן גבי היא אחוכה והוא גון אלא דאשמעינן רבא שגם הדיינים צריכים לראותו מדכתיב לעיני הזקנים וירקה ומיבו אפשר שאין היבם צריך שיראה כשיולא הרוק מפיה אלא כשיבא הרוק לפניו סגי ודוקא בדיינין הוא דבעינן שיראו הרוק בשעה שיולא מפיה. וכתב סמ"ק שצריך שיראו הדיינים הרוק משעה שילא מפיה עד שיגיע לפני היבם ונראה שעמו מדנרסינן בהחולץ אחקין רב יהודה בגיעא דחלילה איך פלוניה בת פלוני וכו' וירקה בחנפוהי רוקא דמחחזיא לב"ד על אחרא וכתבו התוס' דאלא גרסינן על אחרא אלא צריך כדאמרינן בפ' מלוה חלילה גבי הוא אחוך והיא גולה וכו' ע"ש.

ואשר נראה מדברי רבינו דמפרש קושית התוס' בתופן לאחר והוא דיש כאן שני דינין אחד שצריכים הדיינים לראות רוק על האחרא קמי יבם והשני שצריכים הדיינים לראות רוק יולא מפיה ולכן הכא (דף ק"ו) דאמר רבא צריכי דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומא דיבמה לא כתב כלל על אחרא דהם לא צריכים לראות רק הרוק היולא מפיה אבל בדף ל"ע מיירי מדין רקיקה לפני היבם צריך להיות על אחרא ומה מדויק גירסת התוס' דמחחזיא בני דינא

שרחה עליכן מדלח כחיב במים: ורוק יבמה. דכחיב לעיני הזקנים וחלנה וירקה: דם לפור. של מלורע שנוחנו חל כלי חרס על מים חיים ונריך שלח יחן מים חלח כשיעור שיהח דם לפור ניכר בהן: חולצין חע"פ שחין מכירין. יבם ויבמה שנחו לפניהו לחלוץ וחין חנו מכירין בו שהוח יבמה שוטה ורוק יבמה, משום רבי ישמעאל אמרו אף דם ציפור. כג) אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא (יבמות קו.) חולצין אף על פי שאין מכירין וממאנין אע"פ שאין מכירין ואין כותבין גט חליצה וגט מיאון אלא אם כן מכירין וחוששין לבית דין טועין, רבא דידיה אמר אין חולצין אלא אם כן מכירין ואין ממאנין אלא אם כן מכירין וכותבין גט חליצה וגט מיאון אף על פי שאין מכירין ואין חוששין לבית דין טועין. כד) (שם לט:) ואישתמודענוהי דאחוהי דמיתנא דמן אבוהי היא פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר בעדים וחד אמר

לפניהו לחלוץ וחין חנו מכירין בו שהוח יבמה נזקקין לכן ב"ד וחולצין: וממאנין. ב"ד נזקקין למיחון חע"פ שחין מכירין: ואין כותבין גט חליצה. עדים כרושין בחליצה ובמיחון חין כותבין ונותנין לה להיות בידה לזכות לח"כ מכירין שהן יבם ויבמה וכשחת דחין כותבין לח"כ מכירין לי נמי לחו יבמה הוח לח נפיק חורבה מיניה דכל כמה דליח לה גט חליצה לח נסבי לה: וחוששין לב"ד טועין. חס כתבו לה עדים רחינו שחליצה בפניהו מפלוני ולחפי' לח כתבו ולחשתמודעינהו חיישינן שמח תרחה גט זה לב"ד לחר ויסמכו עליו ולח יבדקו חס פלוני זה הכתוב בגט יבמה הוח חס לחו ויבחיו לוחה ויהיו טועין בהלכה שחין יודעין שחולצין וממחנין לח"פ שחין מכירין: ואישתמודענוהי וכו' בעדים. שנריך להבית שני עדים שהוח לחי המת מלביו:

משנה הלכות

על חרעה כלומר רוק שנרחה בבי דינה על חרעה חבל דוקה שרחו הב"ד לוחו רוק על החרן ובגמ' בגירסה לבי דינה ובחוס' גרסי בבי דינה והבן. ורבינו לה הביה כלל הה דינה דחלבה שום וכיולה בו וגם הה דרקקה דם ועיין רח"ם מה שכחב על הרי"ף טעם למה השמיט הני ועכשיו נוהגו לומר שלח חחבל כלום קודם החליבה.

ומ"ש להסחפק מי היבם נריך לרחות הרוק חו סגי בדיינים הרואים עיין חוס' ק"ג ע"ח ד"ה והחולבת מן הסומא חליבתה כשרה כתבו דם"ד למעט משום דכחיב וירקה בפניו דהוי כמו לעיניו קמ"ל דלח וכ"כ הרשב"ח והריטב"ח שהסומא חולן לכחחילה חפי' במקום שחר לחים ומחני' דקחני החולבת בדיעבד לחו דוקה והמחירי כתב דרק בדיעבד הסומא חולן וכ"כ הרמב"ם פ"ד מיבום ה"ח ומיהו לעניו רחייח היבם כתב המחירי נמי דחינו נריך לרחות.

כג) אמר רבח חמר רב סחורה חמר רב הונח חולצין חע"פ שחין מכירין וכו'. בגמ' בגירסח רבינו ופרש"י חולצין חע"פ שחין מכירין יבם ויבמה שנחו לפניהו לחלוץ וחין חנו מכירין בו שהוח יבמה נזקקין להן ב"ד וחולצין, לפיכך הוחיל ונזקקין להם חע"פ שחין מכירין חותן חין כותבין גט חליצה עדים הרואים בחליצה ובמיחון דחיישינן לב"ד לחר שחרחה להם גט זה ויסמכו עליו ולח יבדקו חס פלוני זה הכתוב בגט זה יבמה הוח חס לחו ויבחיו לוחה ויהיו טועין בהלכה שחין יודעין שחולצין וממחנין חע"פ שחין מכירין. ורבח דידיה חמר חין חולצין חח"כ מכירין לפיכך הוחיל וחין חולצין חח"כ מכירין כותבין גט חליצה ולח חיישינן שמח טעו ב"ד רחשון וחלנו בלח הכרה וכחוס' ד"ה ורבח הקשו על גירסח זו והעלו דגרסי' כגירסח ספרים ישנים בדרב סחורה לח חיישינן ובדרבח חיישינן לב"ד טועין ע"ם וגירסח רבינו הוח כגירסח הספר ודלח כחוס' ועיין ריי"ף ורבח דידיה חמר וכו' ולח חיישינן לב"ד טועין מ"ע דבי דינה בחר בי דינה הוח דלח דייקו חבל בחר עדים דייקי והלכה כרבח ועיין נמק"י שם והרח"ם ז"ל כחב ורבח דידיה חמר חין חולצין חח"כ מכירין וכו' דחיישינן לב"ד טועין והלכה כרבח והוח כגירסח החוס' נמלח לכחורה הח הלכתח חלוי' בחלופי גירסחות ועיין מחירי שבביח גירסח החוס' ויש גורסין כחן ולח חיישינן לב"ד טועין וליין המליין רש"י וכ"ה בהלי' גדולות הל' יבום וחליבה והר"ח מובח כרשב"ח והרי"ף.

ובש"ע (סי' קס"ט ס"ח) נריך שיכירו שהוח לחי המת ושהיה בעולמו וזחת היח חשת המת וחפי' חין כחן חלח עד לחד שמעיד עליהם חו חפילו קרוב חו חשה חו עבד חו שפחה חו קטן שהוח מכיר ונבון נחמן בכך ובחס' מהריב"ל ח"ב סי' מ"ט דבשעת מעשה חין חשה וקרוב נחמנים, ובחס' מהרשד"ם סי' רל"ט ח"ע דחפילו מפי כחב מהני להכיר לוחה.

כד) ואישתמודענוהי (שם ל"ט ע"ב) ולף רב יהודה סבר חין כופין מדחחקין רב יהודה בגיטח דחליבה חיך פלוניח בח פלוני חקרבח יח פלוני יבמה קדמנח לבי דינח ושחחמודעינהו דלחוה דמיחנח מחבח ניהו ולחמרי ליה חי לביח ליבם יבם וכו' חשתמודעינהו פליגי בה רב חחח ורבינח חד חמר בעדים וחד חמר חפילו קרוב חפילו חשה והלכתח גלויי מילתח בעלמח הוח וחפילו קרוב וחפי' חשה. ומפשטות

אפילו אשה ואפילו קרוב, גלויי מילתא בעלמא הוא. כה) [פסק] והיכא דנפלה ליה יבמה ושבקה לדידה וקדשה לאחתה אסירן ליה תרוייהו, דתנן (שם מא.) שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום רבי יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה מעשה, חלצו אחים או כנסו יכנוס את אשתו, מתה היבמה יכנוס את אשתו, מת היבם מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה, אלמא יש זיקה וכיון דיש זיקה אסירן ליה תרוייהו ומפיק לה להא דקדיש בגיטא וליבמתה בחליצה דקתני סיפא מת היבם מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה. ואי מתה יבמתו מקמי דליתן גיטא ומקמי דליחלוץ לה שרי ליה למינסבה להא דקדיש, דתנן מתה יבמתו יכנוס את אשתו. ואם מתה הא דקדיש, שרי ליה ליבומה ליבמתו, דאיבעיא להו מתה אשתו מהו ביבמתו רב ורבי חנינא דאמרי תרוייהו מתה אשתו מותר ביבמתו כיצמה יכנוס. דאפילו כנסה ומתה מותר באחותה: **מת היבם.** ולא נותר לו אח חלה זה: **ואת** אשת אחיו בחליצה. אבל יבומי לא דאחות גרושתו היא: **יש זיקה.** וחלימא למיסרא עליו: **דאיבעיא** להו כו' מהו ביבמתו. מי אמרינן כיון דמתה פקע ליסור אחות אשה ושריא לו דלמא אע"ג דפקע ליסור אחות אשה קם עליה באיסור אשת אח הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בשעה שכיחה זקוקה ליבם ואין לנו קורת גג יבמה יבא עליה כרי היא כאשת אח שים לה בניס ואסורה עולמית עליו: גלויי מילתא. וכלגלויי מילתא לא בעי עדים דמילתא דעבידא לגלויי לא משכרי אינשי, ובגמ' מסיק והלכתא גלויי מילתא בעלמא הוא ואפי' קרוב ואפי' אשה: **שומרת יבם שקידש.** אחד מן האחין את אחותה לאחר שנפלה זו לפניהם והוזקקה לכולן: **המתן.** מלכנוס דקא פגעת באחות זקוקה: **שיעשה מעשה.** שיכנסו האחין את היבמה או יחלצו ותעקר זיקתה ממך: **מתה**

משנה הלכות

כדברים נראה דאפילו בשעת מעשה כשאלו לצ"ד נאמן קרוב או אשה.

ולכאורה ל"ע לפמ"ש לעיל בסמוך (ס"ק י"ט) דמכ"ע חליצה בלילה פסולה משום דיני ממונות שאם שכרי מקבלת הכאובה וכמ"ש הנמק"י ובש"ע ח"כ אמאי מכשיר הא קיי"ל דאין דיני ממונות פחות משנים ולדברי רבינו שכתב לעיל דחליצה בלילה בדיעבד כשרה ח"כ לא חיישינן לדין ממונות אחי שפיר אבל לרוב הפוסקים שפוסלים חליצה בלילה משום דיני ממונות שאם למה נאמינן הרי יוליאו ממון על ידי זה, ואולי מכ"ע כתב הרי"ף דאשאמודעינן דאחות דמיבמת מאבת הוא וכיון דמודעי ליה הכי מיחזק גבי [הכוח] שבדת מפומא דאחי קרוב או מפומא דאחי מיחזא דאחי ניהו פלניא והא ניהי פלניאת הלכך שרי ליה לאשבדת למסמך אפומיה ולמסבד עלוי דהכוח (גברא) או עלוי הך אחאת בין לענין ממונא בין לענין איסורא ועיין חוס' אד מקמאי מה שהאריך בדבריו.

ודאיתי להמאירי ז"ל דנחלקו האחים בצירור היכר זה אם דוקא שיאבדר להם בעדים כשרים או אם אפשר לסמוך על כך מפי קרוב או מפי אשה ופירש כאן גלויי מילתא בעלמא הוא ואפילו מפי קרוב או אשה ומ"מ כאבו מקלת גאונים שאין הענין שאם אין הב"ד מכירין שיסמכו לאלון על פי עדות הקרוב או האשה המעידים שבודאי בזו יש כאן אשד ואין זה גילויי מילתא בעלמא אדרבה שמא הקרוב והאשה משקרים ויש כאן אשד באיסור וממון, אלא פירושו על הכרת העדים, שכל שאמרו שיש אלא בשעת מעשה מפי קרוב או מפי אשה מסיחין לפי תומם שזהו אחיו של מת אבל האיש יכולין עכשיו להעיד בצ"ד ע"פ מה שאמרו מאותו קרוב או אשה הואיל ובשעה שאמרו לא היה שם דבר שהיה בו חשש שקרות. וכן נראה דעת גדולי הפוסקים (הרי"ף סי' נ' וכן הביא הריב"ם סי' קפ"ב והגהות מ"י פי"ג מגירושין) ואף הם מביאים ראיה ואינה מכרעת, וגדולי הדורות נוטים לומר שאף בשעת חליצה נאמנים ואף הם סבורים ליישב דברי הגדולי הפוסקים לדעת זו ואף גדולי המאבדרים (רמב"ם פ"ד מיבום הל"ח ופי"ג מג' הכ"ע) אלא שהדברים נראין כדעת הגאונים ע"כ.

ובש"ע הל' חליצה (סי' קס"ט ס"ח) כתב לריך שיכיר שהות אחי המת ושהיה בעולמו ושאת היא אשת המת ואפי' אין כאן אלא ע"א שמעיד עליהם או אפילו קרוב או אשה או עבד או שפחה או קטן שהות מכיר ונבון נאמן בכך ע"כ ובשאה"ע הביא בשם מהריב"ל להחמיר כדעת הרי"ף דבשעת מעשה לא מהימני ובפת"ש הביא שהב"י הסיג על זה בסי' קי"ז גם בס' גע פשוט לעיל סי' ק"כ סקי"ד כתב דיש לדחות דברי מהריב"ל ומיהו מדברי המאירי נראה דמסכים עם הסיעות להחמיר ול"ע.

כה) [פסק] והיכא דנפלה ליה יבמה ושבקה וכו'. יבמות (מ"ח ע"א) משנה שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירה

שמואל ורב אסי דאמרי תרוייהו מתה אשתו אסור ביבמתו, והלכה כרב, ואמרינן אמר רבה מאי טעמא דרב, הואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון, וקיימא לן דהיכא דפליגי רב ושמואל באיסורי הלכה כרב. והילכתא כל היכא דנפלה ליה יבמה ושבקה לדילה וקדשה לאחתה אסירן ליה תרוייהו, ואם מתה יבמתו שריא ליה הא דקדיש, ואי מתה הא דקדיש שרי ביבמתו. כו) אמר רב יהודה אמר רב (שם ל.) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה, דבעידנא דנפל קמיה אחות אשתו הואי, שויוה רבנן כאשת אח שיש לו בנים דאף על גב דמתה אשתו לא משתריא ליה. ומאן דחלץ ליבימתיה והדר נסבה, אי נמי נסבה אחוה ויליד מינה וולד, ההוא ולד כשר הוא דאיתמר כז) (שם י:) החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אמר ריש לקיש הוא אינו חייב על חלוצה כרת והאחין חייבין על חלוצה כרת ובין הוא ובין האחין חייבין על הצרה כרת, ורבי יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אין חייבין לא על חלוצה כרת ולא על צרה כרת, והילכתא כרבי יוחנן. איתמר נמי (שם יא.) הבא על יבמתו וחזר ובא הוא או אחד מן האחים על צרתה, פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת, מאן דאמר

מ"ש דרב. דצרי כרי נאסרה עליו שעה אחת: **שהותרה.** בשעת נפילתה: **ונאסרה.** כשקדם זה אחותה: **להיתירה** הראשון. ולא כוי כיבמה שנאסרה עליו בשעת נפילה שלא ידי לה כיתר מעולם אבל זו הותרה בשעת נפילה ועיין תוס' ד"ה מ"ע דרב: **כאשת** אח. ולע"ג דכדר ליחזיא: **אחות** אשתו כולי. שכרי אשתו כיתה קיימת שכיון אחותה ולף שמתה אח"כ נאסרה עולמית: **והדר** נסבה. כלומר נשא את חלוצתו, או שאחד מן האחין נשא חלוצת אחיו: **וחזר** וקדשה. וקידושין תופסין לו בה לאיגה עליו

אלא בלשון דכתיב אשר לא יבנה את בית אחיו כיון שלא בנה עוד לא יבנה: **על** הצרה כרת. אם היתה לה צרה ונפטרה בחלילתה של זו דכתיב בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואין חולץ שני בחיים, לוחה צרה חמורה לעמוד על כולם בחיסור אשת אח בכרת שנפטרה מהן כדמפרש: חד אמר בעשה. בית אחד הוא בונה ואין בונה ב' בחיים ולאו הבא מכלל עשה עשה:

משנה הלכות

אמרו לומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה אלן לה אחיו או כנסה יבנום את אשתו וכו' כלשון רבינו. ובגמ' אמר שמואל הלכה כדברי ר' יהודה ב"ב פרש"י דיש זיקה ואליאת למיסרת עליו וז"ש רבינו הלכה כריב"ב אלמא יש זיקה וכו' ובגמ' מיבעיא להו מאה אשתו מהו ביבמתו רב ורבי חנינא דאמרי תרוייהו מאה אשתו מותר ביבמתו שמואל ורב אסי דאמרי תרוייהו מאה אשתו אסור ביבמתו וכו' וכאן רבינו הלכה כרב דכללא הוא בידינו הלכה כרב באיסורי וכמו שסיים רבינו. ובש"ע סי' קנ"ע ס"ב היבם אסור בקרובות זקוקתו אפי' מאה קודם שייבם או יחלוץ בין שהוא יבם אחד בין שהן שני יבמים לפיכך אם קידם אחד מהם אחות זקוקתו אסור לו לכנסה מפני שהיא כאחות אשתו עד שייבם אחיו או יחלוץ לזקוקה ואפקע הזיקה וי"א דוקא בקידשה אבל אם כנסה פקעה לה זיקה ומותר לבא עליה קודם שייבם או יחלוץ אחיו.

כו) אמר רב יהודה אמר רב וכו'. (יבמות ל' ע"א) אמר רב יהודה אמר רב וכו' אסורה מאי קמ"ל חנינא הרי זו אסורה עליו עולמית הוזיל ונאסרה עליו שעה אחת מהו דתימא הני"מ היכא דלא ליחזיא לה בנפילה דאשונה אבל היכא דליחזיא לה בנפילה דאשונה

לימא תיפתרי קמ"ל כה נמי חנינא שני אחין נשואים שתי אחיות מת אחד מהם ואח"כ מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הוזיל ונאסרה עליו שעה אחת מה"ד התם הוא דאידחי לה מכאי דיתה לגמרי אבל הכא דלא אידחי לה מכאי דיתה לגמרי לימא מיגו דחזיא להאי נשוי נכריה חזיא נמי להאי קמ"ל.

ומלשון הגמ' משמע שהיא אסורה מדאורייתא דילף לה מקרא (דברים כ"ה) יבמה יבא עליה וכו' ואמרו הרי היא כאשתו אח ונאסרה באיסור עשה אח, אמנם מלשון רבינו שכתב שויוה רבנן כאשתו אח שיש לו בנים דאשונה דמתה אשתו לא משתריא ליה משמע לכאורה דהוא מדרבנן, ולשון הרמב"ם פ"ז מהל' יבום וחליצה הי"ח ג' אחין ב' מהן נשואין וכו' הרי אלו פטורות מן החליצה ומן היבום באחת מפני שהיבם אחות אשתו עשה שמת אחיו הרשות נאסרה לעולם משום אשת אח כדין אשת אחיו שלא כי' בעולמו והנכריה משום צרתה ועיין כ"כ שם. ועיין עוש"ע א"ע סי' קע"ה סע"י וב"ח שם ובש"ע ס"ח.

כז) החולץ ליבמתו וחזר וקדשה. (שם י' ע"ב) עיין מש"כ לעיל בזה (ס"ק י"ב) והיכא דחלץ וקא בעי מיכדר יבומי וכו'.

בעשה כרבי יוחנן ומאן דאמר בכרת כרבי שמעון בן לקיש, וקיימא לן כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא בכל התורה כולה הילכתא כמאן דמקל, הילכך הוולד כשר. **כח)** [פסק] והיכא דמתה יבמה בין מקמי דליחלוץ לה ובין לבתר דליחלוץ לה שרי למינסב אחתה, דתנן (שם מט.) יבמתו שמתה מותר באחותה, חלץ לה ומתה מותר באחותה, ואסור באמה, דקיימא לן הילכתא כשמואל דאמר כט) (שם יח:) שומרת יבם שמתה אסור באמה וכן באם אמה ובאם אביה ובבתה ובבת בתה ובבת בנה. **ל)** והיכא דאיכא תרתין נשי אחוואתא דנסיבא לתרי אחי והא אית לה ברתא מעלמא ואתו תרי אחיהון ונסיבינון ומיתו הנך דהוו נסיבין להנך אחוואתא בלא בני, האי דנסיב חדא מיבם אמה דאידך וההוא דנסיב אידך מייבם אמה, דתנן (שם כו.) היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה, האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, וזו היא שאמרו אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. **לא)** והחולץ בבית דין הדיוטות דלא הוו ידעי כל סדר חליצה, כיון דכ הוי עליה כחייב שלא נחסרה לחותה חלצה כחייה: **ואסור** בחמה וכו' כשמואל. ולע״ג דרב פליג עליה ואמר שומרת יבם שמתה מותר בחמה דהין זיקה והלכתא כותיה דרב בחיסורת, כהא קיי״ל כשמואל משום דחמורתי בחרתי שקלי וטרו לחרן חליצה דמ״ד יש זיקה, לי נמי לפי שקיי״ל יש זיקה כרב חצי שפסק היש זיקה. (עיין רח״ש וק״נ שם) ובגמ' ואסור בחמה ורבינו כוסיף וכן בחם חמה וכו' עד ובבת בנה, ועיין לשון ריח״ז היבמה שמתה עד שלא נחיבמה ולא חלצה לחסור היבם בחמה לו בבתה וכו' וכן כל הקרובות כחסורות לו מחמת חשחו לו מחמת זקוקתו ע״ש: **תרתין** נשי לחוואתא. שחי לחיות שנשאו לשני לחיש, וכיו לכם לזו בת מחים לחר קודם נשואיה ולזו בת קודם נשואיה, וכבנות החלו נשאו לשני לחיש לחרים של נושאי כחיות שכם לחמות של כני בנות, ומתו נושאי החיות שכם החמות של כני בנות נשי שני לחין כנותרין, נמלא חמותו של זה המחייבמת לחיו שכיח מותרת לו, וכן חמותו של שני מחייבמת לו שכיח מותרת לו: **אסורה** על זה ליסור ערוה. שכיח חמותו: **הדיוטות.** שידעו לקרות כעין דיינין חצל בשאר כלכות שם לא ידעו היכו מעכב דיכולין לשחול, ומשמע דרק בדיעבד מכני הדיוטות, חצל כחוס' (יבמות ק״י ד״ה מלות) כתבו חצל בשאר דברים היו לריך שיהיו נקיטין בהן משמע קלת דחפי' לכתחילה, ומדברי רבינו משמע דדוקא בדיעבד שכתב כיון שעברה וחלצה, וכן משמע בירושלמי ר״פ מלות חליצה דלכתחילה לריך זקנים, ובש״ע סי' קס״ט ס״ח משמע דחפי' לכתחילה, שכתב מלות חליצה בג' דיינים וכו' וחפי' כס הדיוטות ובפת״ש שות ב' כ' לעי' בחש' שיבח ליון סי' ל״ח ול״ט שלא הביאו דרבינו ז״ל החמיר לכתחילה

משנה הלכות

כח) [פסק] והיכא דמתה יבמה וכו'. (יבמות מ״ט ע״ח) יבמתו שמתה מותר בחמותה חלץ לה ומתה מותר בחמותה, נשחת לחתר ומתה מותר בחמותה. ובגמ' שם ג' ע״ח חשחו שמתה וכו' יבמתו שמתה וכו' חמר רב יוסף כתן שנה רבי משנה שחייב לריכה ופרש״י דזיל קרי בי רב הוה עליה בחייה שלא נחסרה לחותה חלצה בחייה. ועיין טוש״ע ח״ע סי' ט״ו.

כט) שומרת יבם שמתה לסור בחמה. בגמ' שם (י״ז ע״ב) תנן יבמתו שמתה מותר בחמותה בחמותה חין בחמה לה הוה הדין חפילו בחמה וחיידי דתנח ריבח חשחו שמתה מותר בחמותה בחמותה חין חצל בחמה לה דכוי לה ליסורת דחורייתה תנח נמי סיפח מותר בחמותה. ורב יהודה חמר שומרת יבם שמתה לסור בחמה חלמח קסבר יש זיקה ולימח הלכה כדברי החומר יש זיקה כו' חלח חי חמר הכח הו״ח מחיים חצל לחחר מיתה פקעה לה זיקה קמ״ל דזיקה מ״ד בעשה כרבי״. דחמר ליכו שליחותה דחחין קטניד וכי כיכח דלדידיה כויח לרה בעשה לחחיש נמי כויח בעשה: ומ״ד בכרת כר״ל. דחמר לחו שליחות דחחיש קטניד כלכך הוח נכי דקחי עלה בעשה חצל חחיש כדקיימו קיימו בחיסור חשח חח: הוולד כשר. דחין ממזר חלח מחייבי כריתות ולמעלה: **יבמתו** שמתה מותר בחמותה. בגמ' חמר רב יוסף כתן שנה רבי משנה שחייב לריכה ופרש״י דזיל קרי בי רב הוה עליה בחייה שלא נחסרה לחותה חלצה בחייה. ועיין טוש״ע ח״ע סי' ט״ו.

ל) והיכא דחיכח תרתין. (משנה כ״ו ע״ח) חרבעה חחין שנים מהן נשואין שחי לחיות וכו' כיתה חחת מהן לסורה על זה ליסור ערוה וכשניה לסורה על זה ליסור ערוה החסורה לזה מותרת על זה והחסורה לזה מותרת לזה וזו היא שחמרו חותה שכיח יבמתה לו חולצת לו מחייבמת. ועיין רמב״ם פ״ז מהל' יבום וחליצה ה״ב ובטוש״ע ח״ע סי' קע״ה.

לא) והחולץ בב״ד הדיוטות. (שם ק״ח) מלות חליצה בשלשה דיינין וחפילו שלשתן הדיוטות, ובגמ' שם ומחחר דחפי' שלשה הדיוטות דיינין למה לי נכדי לח פקשה. ח״ל חציי לרב יוסף כח דרב יהודה דשמואל הוח וכו' חמר רב כהנח וכו' חלן בהדיח מתניתין חמר רב יהודה חמר שמואל שומרת יבם שמתה לסור בחמה חלמח קסבר יש זיקה וחזדח שמואל לטעמיה דחמר שמואל הלכה כר״י בן בחירה ולריכי וכו'. וכ״פ בש״ע ח״ע סי' קנ״ט ס״ה ע״ש.

שעברה וחלצה חליצתה כשירה, דתנן (שם קא.) מצות חליצה בשלשה דיינין לב) ואפילו שלשתן הדיוטות, מאי טעמא, דכתיב בישראל כל דהו. לג) תנו רבנן (שם קו.) חליצה מוטעת כשירה מעושת פסולה, גט מוטעה פסול מעושה כשר. גט מעושה היכי דמי, אי דאמר רוצה אני דכוותה גבי חליצה מעושת כי אמר רוצה אני אמאי פסולה, ואלא חליצה מעושת דפסולה היכי דמי דלא אמר רוצה אני דכוותה גבי גט מעושה כי לא אמר רוצה אני אמאי כשר, אלא הכי קאמר חליצה מוטעת לעולם כשירה גט מוטעה לעולם פסול

שלח יהיו הדיוטות: גט מוטעה פסול. מס חיכה מקיימת חנאה דחיפצר לגט ע"י שליח שהאומר לנשים

משנה חלכות

כה קמ"ל דנשינן שיודעים להקרות כעין דיינים חניגא להה דחנו רבנן מצות חליצה בשלשה שיודעין להקרות כעין דיינים, והכא ניחר רבינו ניח דין הדיוטות דלא כוו ידעי כל סדר חליצה משמע דלכתחילה גם בשחר דברים צריכין להיות בקיאין בהם ולאו דוקא בקריאה וכוא לכאורה כדעת הנמק"י בשם המפרשים דלא קרי להו הדיוטות אלא משום דלא נעי להיות סמוכין אבל מ"מ לריכים שידעו הלכות חליצה, ומיהו יש לומר דחלוק ניניהו עכ"פ דלנמק"י הו"ל כאין יודעין לקרות דאפילו בדיעבד פסול ולרבינו בדיעבד כשר כשאינן יודעין בשחר הלכות רק בקריאה פסול ולכן כאב והאולן בדיעבד בב"ד דלא כוו ידעי כל סדר חליצה כשר ועיין ב"י סי' קס"ט ד"ה ומ"ש רק וכו', ומיהו עיין תוס' שם ד"ה מצות חליצה אבל בשאר דברים אין לריך שיהיו בקיאין בהן וכי לא עשו בעוד יוכלו ליטהל לבקיאין אבל קריאה אם לא ידעו להקרות לא יוכלו ליטהל לבקיאין אם הקרו יפה, ולכן דייק רבינו ב"ד הדיוטות דלא כוו ידעי וכו' אבל אם לא ידעי להקרות הב"מ דחליצה פסולה כוא.

ופסק רבינו דשלשה לכתחילה ובמשנה שם מצות חליצה נג' ר' יהודה אומר בחמשה וחמר רבא אר"י (שם ע"ב) הלכה מצות חליצה נג' כוחיל וסחם לן תנא כותיה וכתב הח"י סי' תרס"ד וכן מסקנא דשמעתא דאחמרינן כדר' ניה ר' יהודה ממה שהיה אומר מצות חליצה בה' ומודה לרבנן דכויא חליצה נג' ואנן נמי חלנה בשנים או בשלשה ונמלא אחד מהן קרוב או פסול חליצתו פסולה ר"ם ור"י הסנדלר מכשירין ואי"ר יוסף בר מניומי אר"י אין הלכה כאותו הזוג הא אמרה ר"נ חדא זימנא דאמר רבא אמר ר"נ הלכה מצות חליצה בשלשה כוחיל וסחם לן תנא כותיה לריכה דאי אימר כך קמייתא פו"א כ"מ לכתחילה אבל דיעבד אפי נמי קמ"ל פי' קמ"ל אין הלכה כאותו הזוג דאע"ג דדיעבד כוא כדקתני חלנה בשנים וקתני מכשירין ואי אימר בהא הו"א כ"מ דיעבד פי' הו"א כ"מ דסגי בחלת דיעבד כדקתני חלנה נג' ונמלא אחד מהן קרוב או פסול פסולה הא כולן כשרין חליצתה כשרה אבל לכתחילה ליבעיא אמשה כר"י קמ"ל דאפי' נג' לכתחילה סגי. והכך אינדרר לן דמצות חליצה נג' בין לכתחילה בין בדיעבד. ופי' ריב"ם זל"ל ואשתא נהוג עלמא להכדורי אמשה ועשתא מאי משום פרסומי מילתא וכני דמלינן לפילו בפסולין ופרסומי מילתא כיינו לפרסם כדבר דחלולה כיא ולא ליעבדא לכהן ח"י דליאו לינשי וליקפלו עלה.

לב) ומ"ש רבינו ואפילו שלשה כדיוטות מ"ט דכתיב בישראל אפי' כל דהוא. בגמ' ור' יהודה כדיוטות מנ"ל נפקא ליה מלעיני וכו' ואידך (כלומר אמכמים) הכוא לכדרבא כוא דאמר רבא לריכי דייני למיחזי רוקא וכו' ואידך נמי (כלומר ר' יהודה) אין הכ"ג אלא כדיוטות מנ"ל נפקא מבישראל ליטהל כל דהו וכבר ליין המגיה על בה"ג שדרשא זו דר' יהודה כוא ואמכמים ילפי מזקני ע"ם.

לג) ת"ר חליצה מוטעת כשרה. שם (ק"ו ע"א ת"ר חליצה מוטעת כשרה אי זו כיא חליצה מוטעת אמר ר"ל כל שאומרים לו אחון ובכך אחה כונסה א"ל ר' יוחנן אני שונה בין שנאכוון כוא ולא נאכוונה כיא בין שנאכוונה כיא ולא נאכוון כוא חליצתה פסולה עד שיאכוונו שניהם כאחד ואח אמרת חליצתה כשרה אלא כל שאומרים לו אחון לה ע"מ שאתן לך מאתים זוז וכו', עו"ם ת"ר חליצה מוטעת כשרה גט מוטעה פסול חליצה מעושית פסולה גט מעושה כשר היכי דמי אי דאמר רוצה אני אמאי חליצה נמי ואי לא אמר רוצה אני גט נמי לא היכי קאמר חליצה מוטעת לעולם כשר וגט מוטעה לעולם פסול חליצה מעושית וגט מעושה זימנין כשר וזימנין פסול הא דאמר רוצה אני כא אלא אמר רוצה אני. דאניח יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל לרצונו הא כילד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. וכן אחה מוצא בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ועיין ח"ז סי' תרע"ג.

ובטוש"ע ח"מ ס"נ חליצה מוטעת שאומרים לו אחון לה ע"מ שאתן לך מאתים זוז החליצה כשרה אפילו אינה נוחנת לו כלום ואפילו כפל כחנאי ואפילו

גט מעושה וחליצה מעושת אמר רוצה אני כשירין לא אמר רוצה אני פסולין. **לד) והילכתא** החולץ למעוברת והפילה צריכה חליצה מן האחים כרבי שמעון בן לקיש, דאיתמר (שם לה:) החולץ למעוברת והפילה רבי יוחנן אמר אין צריכה חליצה מן האחים חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה, רבי שמעון בן לקיש אמר צריכה חליצה מן האחין, והילכתא כרבי שמעון בן לקיש דקיימא לן כל היכא דפליגי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש הלכה כרבי יוחנן לבר מהני תלת כרבי שמעון בן לקיש. חדא הא דאמרן, ואידך (שם לו.) דתנן המחלק נכסיו על פיו וריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם הכוור דבריו קיימין, ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום, כתב בין בתחילה בין באמצע ובין בסוף לשום מתנה דבריו קיימין, ואמר רבי שמעון בן לקיש (שם לו:) לעולם לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני ופלוני ירשו שדה פלונית פלונית ופלונית שנתתים להם במתנה וירשום, ואידך דתנן הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב, מכר האב מכורין עד שימות, מכר הבן אין ללוקח כלום עד שימות האב, ואיתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח, ורבי שמעון בן לקיש אמר קנה לוקח, רבי יוחנן סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי רבי שמעון בן לקיש סבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, והילכתא דמתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בעל כורחו ולא חילק לפסוקים בשוה ולכוור פי שניים: **בתחלה**. תנאן שדה פלונית לפלוני וירשנה: **באמצע**. ירשה ותנאן לו: **בסוף**. ירשה ותנאן לו: **לעולם**. לאו למחני' פליג אלא לאו הכי רבין אמר רבי יוחנן אמר פלוני שדה פלוני לפלוני ותנאן שדה פלוני לפלוני ר' יוחנן אמר קנה אפילו כתי דירושה דמדאוכר לשון מתנה שמע מינה בהאי שטר נותה לאד מיניהו כולהו נמי מתנה נינהו ור"ל אמר לעולם לא קנה הואיל דירושה דאמרינן להאי כוה מתנה ולהאי ירושה עד שיאמר כו' דתיקו לשון מתנה לחרוייהו: **לאחר** מותו. שכתב מכיוס ולאחר מיתה ואין לאד נכן אלא לכילת פירות בחייו: **מכר** כאד מכורין. לאכול הלוקח פירות כל ימי חיי כאד שזכה בזכות שכיה לו לזה נכן: **ומת** הבן כו' לא קנה. אפילו לכשיות האד

משנה הלכות

אמר לה בשעת חליצה על מנת שאני מניחי לאיש וכפל מנאו אינו כלום (תשו' הרא"ש כלל נ"ג) ואע"פ שחליצה כשרה אף אם לא תתן לו מ"מ חייבת ליתן לו כשאר שכר שכיר לעשות מלאכתן, אמרו לו חלוץ לה ובכך תהא כונסה וכו' וכיולא בדברים אלו אינה חליצה להכירה כיון שלא נתכוין להכירה אבל נפסלה בכך מלהתייבם וכופין אפילו בשוטים לחלוץ לה חליצה כשרה ע"ם פרטי דיניס.

לד) והלכתא החולץ למעוברת וכו' (יבמות ל"ה ע"ב) אימר החולץ למעוברת והפילה ר' יוחנן אמר אינה צריכה חליצה מן האחין ר"ל אמר צריכה חליצה מן האחין, ר' יוחנן אמר אינה צריכה חליצה מן האחין חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה ור"ל אמר צריכה חליצה מן האחין חליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה. במאי קמיפליגי אי בעית אימא קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא סברא ר' יוחנן סבר אם יבא חליצה ויאמר דהא דחיעברת מפולי מפלה מי לאו בת כתבו ותנו גט לאשתי כדי שלו יכתבו ויתנו כילך דמי לתגלי בני גד ומכני ביה תגלה: **חליצה** מעושת דפסולה. עיין לעיל בסמוך מה שפירשתי: **אין** צריכה חליצה. דהך חליצה מעלייתא היא: **שמה** חליצה. כיון דהפילה דחיגלאי מילתא דבת חליצה כותי: **והילכתא** כרשב"ל. בגמ' אמר רבה הלכתא כוותיה דר"ל בהני תלת חדא הא דאמרן וכו': **על** פיו. אחרי דברי פיו ולא בסתם ירושה בשחיקה: **וריבה** לאחד וכו'. דלכולן נתן בחייו ואין ירושה ליטול בכורה ולא הפשוטים ליטול בשוה אלא מה שריבה ריבה ומה שמיעט מיעט: **ואם** אמר משום ירושה לא אמר כלום. דמתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בעל כורחו ולא חילק לפסוקים בשוה ולכוור פי שניים: **בתחלה**. תנאן שדה פלונית לפלוני וירשנה: **באמצע**. ירשה ותנאן לו: **בסוף**. ירשה ותנאן לו: **לעולם**. לאו למחני' פליג אלא לאו הכי רבין אמר ר' יוחנן אמר פלוני שדה פלוני לפלוני ותנאן שדה פלוני לפלוני ר' יוחנן אמר קנה אפילו כתי דירושה דמדאוכר לשון מתנה שמע מינה בהאי שטר נותה לאד מיניהו כולהו נמי מתנה נינהו ור"ל אמר לעולם לא קנה הואיל דירושה דאמרינן להאי כוה מתנה ולהאי ירושה עד שיאמר כו' דתיקו לשון מתנה לחרוייהו: **לאחר** מותו. שכתב מכיוס ולאחר מיתה ואין לאד נכן אלא לכילת פירות בחייו: **מכר** כאד מכורין. לאכול הלוקח פירות כל ימי חיי כאד שזכה בזכות שכיה לו לזה נכן: **ומת** הבן כו' לא קנה. אפילו לכשיות האד

חליצה ויבום היא השתא נמי תגלי מילתא למפרע ור"ל אמר תגלי מילתא למפרע לא אמרינן ואע"ג קרא ר' יוחנן סבר וכן אין לו וכא ליה ור"ל ס"ל וכן אין לו עיין עליו.

ובגמ' שקו"ט עד תניא כוותי' דר"ל החולץ למעוברת והפילה צריכה חליצה מן האחין אמר רבה הלכתא כוותיה דר"ל בהני תלת, חדא הא דאמרן חידך דתנן המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם את הכוור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום וכו' ואמר ר"ל לעולם לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתים להם במתנה, וחידך דתנן הכותב כל נכסיו לבנו לאחר מותו ונחלקו ר' יוחנן ור"ל, דר"י אמר לא קנה לוקח קנין פירות כקנין הגוף דמי ור"ל אמר קנה לוקח קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וכאד רבינו והלכתא כר"ל בהני תלת הכי לפסיק בגמ'. וכ"פ הרי"ף והרא"ש.

ובש"ע ח"מ (סי' קס"ד ס"ב) החולץ ליבמתו ונמלאת מעוברת וילדה אם כולד על קיימת אין החליצה

דקנין פירות שכי' לו לכתב נכסים כללו כקנין כגוף דמי ואין מכירת כאן מכירה: **נקדיש.** לאמר רב כונא מלוה יבמה מקדש ואח"כ בועל, (נ"ב ע"ח) וכוא כנקרא מאמר בכל מקום וכירושלמי רפ"ב יבמה יבוא עליה זה בניאה, ויבמה זה כאמר: **דלא** חזיא ליבומי. שכיאה מחמת עשרה נשים דריש פרקין, או מעוברת והפילה וכיולדת בזה: **אחוד.** מאב או מאם, ול"ב שכרי ירושה משמת ועולה עד לרחובן בן יעקב ומעולם קרובי כאם אין יורשים, ומיבו בתשובה כארכתי דמיירי כגון שמת בלא בנים ואשתו ויבמה בניאה בא אחיו או כיולדת מיובמי כאב וכיא כיאך בא יחידה שכירושה אחרה למעלה לאחי זקנה וכיא ירשה מכח זקנה וכוא כאח מכאם ועיין רשב"ם ר"פ יש נוחלין: **איש** כי ימות. (במדבר כ"ז ח') ובן אין לו, עיין ח"ע סעיף לת אין אחיו: **האב** קודם וכו' כס דאב. לאפוקי מי שיש לו בנים שאין לאב חלק ופשוט: **אחד** דידיה ואחד דיריה ביני אחי. נראה דקמ"ל שבועל פי שניים והייבו כשני פשוטים וזה אחד דידיה ואחד דיריה ביני אחי כפשוט אצל לא שיורש כאיבור כלומר שאיבא שייבא נימא דדין ליתן לו כאיבור בנכסי אחיו נמלא בועל ג' חלקים בנכסי אחיו אחד שלו, ופי שניים של אחיו כמת, ולכן כאריך רבינו ואאב אחד דידיה ואחד דיריה ביני אחי, ועיין ח"ז ח"ח סי' תרמ"ב שבניאה בשם רבינו כבה"ג שאין איבא חלק באורה של אחיו כמת דאוי רחוי ובמהר"י ווייל כאב שזה חולק על רש"י ור"י באורות ג"ב ע"ח ובהרע"ז ליין שאין זה בבה"ג שלפניבו ובאמת כי זה מפורש בדברי רבינו שבאב פי שניים כייבו אחד דידיה ואחד דיריה ביני אחי ולא אלק באורה ח"ב בדבר מפורש כאן כח"ז ולא כפי' הרע"ז והגהת בן אחרי' בזה ודו"ק: **באחד** מכל האחין. ולא קנסינן ליה להפסיד אלקו בנכסי אחיו הוחיל ואפסדה מייבוס שפסלה לאחין: **נכסים** של אב. שבאב קודם לכל כרבי שמעון בן לקיש בהני תלת. וכד בעי ליבומי נקדיש והדר ניבם, דאמר רב הונא לה) (שם נב.) מצות יבמין מקדש ואחר כך בועל דאמר קרא ולקחה לו לאשה ויבמה. לו) ואי שבק איתתא דלא חזיא ליבומי ירתין להו אחוה לנכסי, דכתיב איש כי ימות ובן אין לו וגו' ואם אין לו בת וגו'. ואי אית ליה אב ואחי, אבא ירות ברישא דתנן (נ"ב קטו.) האב קודם לכל יוצאי ירייכו, הם דאב. (יבמות מ.) ומאן דמיבם ירית נכסי מיתנא וירית נכסי דמאטי ליה ביני אחי, דכתיב (דברים כ"ה ה') יבמה יבא עליה וכתיב (שם ו') והיה הבכור אשר תלד, קרייה רחמנא בכור מה בכור נוטל פי שנים אף יבם נוטל פי שנים חדא דידיה וחדא דיריה ביני אחי. החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מכל האחין לנחלה, ואם יש שם אב נכסים של אב. הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו, רבי יהודה אומר בין כך ובין כך

משנה הלכות

כלום הוא מוחר בקרובותיה ולא פסלה מהכהונה ואם כפילה לו ילדה ולא חיה שלשים יום לריכה חלילה מחרת שחלילה מעוברת לא שמה חלילה וחולן לה הוא חלה או לחד משאר האחין (וי"ח שלא יחלון לה הוא חלה לחד משאר האחין, עור בשם הרא"ם, ועיין נמק"י שם). ומסחימת לשון רבינו שאמר ולריכה חלילה מן האחין משמע לכאורה כי"ח ול"ע.

לה) מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל דאמר קרא ולקחה לו לאשה ויבמה. משמע לכאורה דדרש מולקחה דבעי קידושין ח"כ הו"ל קידושין דאורייתא ול"ע דלכ"ע קידושי יבמה דרבנן ואפילו לב"ש דאמר יבמה קונה לא קני קנין גמור. ודרשה זו שבאב רבינו מבואר בירושלמי רפ"ב יבמה יבא עליה זה בניאה ולקחה לו לאשה זה שבניאה גומרת בה כך יהא מאמר גומר בה ח"ל ויבמה עורה אח כל הפר' כולה ליבום בניאה גומרת בה ואין באאמר גומר בה ח"כ מה הוחיל לאוסרה על האחין וכו' ר' לעזר בן ערך חומר באאמר קונה קנין גמור יבמה מה שעם דר"ל בן ערך ולקחה לו לאשה הרי היא כקדושי אשה מה קידושי אשה קונה קנין גמור אף באאמר קונה קנין גמור יבמה. וכוכפלו כדברים עוד שם ברפ"ב פ' רבן גמליאל, ובבבלי דף נ"ד דריש מולקחה לשלא כדרכה גם ברפ"ו בירושלמי ע"ש. ולכאורה מש"ם בבלי משמע דאינו אלא רק מדרבנן ועיין רש"י כ"ע ע"ב ד"ה כשאת אלוסה, דקידושין דידה דאורייתא וכו' מאמר יבמין מדרבנן הוא דבא מדאורייתא יבמה יבא עליה באב רחמנא. ועיין חוס' שם ועיין שו"ת מהרי"ק סי' קל"ע דמספקא ליה אי שייך קידושין ביבמה כלל ול"ע. ומדברי רבינו לכאורה נראה דס"ל לדרשא גמורה.

ובשש"ע (ח"ע סי' קס"ו ס"ב) מן האורה אין לריך לקדשה אלא בא עליה ואכמים תקנו שלא יבא עליה עד שיקדשנה בפני עדים בכסף או בשטר והוא נקרא מאמר, ובאב הרמ"א ולריכה ג"כ חופה כמו שאר אשה ויכול לעשות מאמר ע"י שליח כמו שאר קידושין ע"ש. ועיין ב"מ. ועיין רמב"ם פ"ב מה"י ה"א ופ"ה ה"ו ודו"ק.

לו) ואי שבק חיתתא וכו'. (יבמות מ' ע"א) אאלן ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה ואם

אם יש שם אב נכסים של אב, אמר עולא ואיתימא רבי יצחק נפחא הלכה כרבי יהודה. יתיב רבי חנינא קרא קמיה דרבי ינאי ויתיב וקאמר הלכה כרבי יהודה, אמר ליה רבי חנינא פוק קרי קראיך לברא דאין הלכה כרבי יהודה. תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק אין הלכה כרבי יהודה, אמר ליה ואלא כמאן כרבנן, פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים, א"ל אסמי, אמר ליה לא את הלכה אתניוך וקשיא לך ואפכתה ושפיר קא תנית, דמאי דאפכת שפיר אפכת, ואין הלכה כרבי יהודה אלמא במקום יבם לא ירית אב, ודוקא דיבם אבל חלץ לא. לז) (יבמות צב:) **שומרת** יבם שנתקדשה בלא חליצה צריכה גט מאותו שנתקדשה לו ומותרת ליבם, דהכין אמר גאון שומרת יבם שנשאת בלא חליצה אם אין לה בנים תצא מזה ומזה, מבעל בגט ומיבם בחליצה, ואסורה להם עולמית משום

יולאי ירכו: **בנכסי** לחיו. כפשוט וכמ"ס בסמוך: **אסמי**. לכולה מחני' דמשנה שחינה לריכה היא: **אמר** ליה לא. תסמייה דאת הלכה כרבי יהודה לחנייך ומשנה לריכה היא: **וקשיא** לך. היכא שניק רבנן ועניד כר"י ואפכת לה ושפיר עבדת דאפכת לה: **שנתקדשה** בלא חליצה. כשמואל דאמר בעניותינו לריכה גט: **ומותרת** ליבם. בלא נאסרה

על יבם בשניל הקידושין שקדשה אחר, ומיהו להמקדש נאסרה שקנסוהו בלא יהא חושש נשכר (ועיין ספר היטב לר"ח סי' כ"ג): **שנשאת** בלא חליצה. תלא מזה ומזה דבניהותין מיתלפא בתשב שכלך בעלה למדינת הים אבל בקידושין לא מיתלפא.

משנה הלכות

ים את נכסים של את, הכונם את יבמתו זכה בנכסים של אחיו ר' יהודה אומר בין כך ובין כך את ים את נכסים של את. ובגמ' פשיטא וכו' סד"א הואיל ואפסדה מיבום לקנסיה קמ"ל. ורבינו כתב ואי שבק מיחתא דלא חזיא ליבומי וכה"ג לכ"ע כל האחין יורשין דהרי כיון דאינה ראויה ליבום מ"ב ליכא כו"ע דאי שבק מיחתא דלא חזיא ליבומי אז לכ"ע יורשין לה אחוה את אין האת קייס ותניב לה סדר נחלה בתורה (במדבר כז ח) ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו וגו' ואם ים את האת קודם כדתנן במשנה סם ובגמ' ד"ב קט"ז ע"א האת קודם לכל יולאי ירכו. והדר כ' רבינו המולן ליבמתו הרי הוא כא' מכל האחין לנחלה. הכונם את יבמתו זכה בנכסי אחיו המת ואפילו גירש מיד ואפילו במקום שים את דכתיב יקום על שם אחיו והרי קס.

ובתב הריי"ף ז"ל וקיי"ל כרבנן וליתא לדר"י וכ"פ בספר המקנוטות דאת במקום יבם לא יריח היכא שיבם היבם וכ"ב בפר"ח ז"ל הכונם את יבמתו וכו' ואע"ג שים שם את המיבם יורש את אחיו המת דיבם בנכסי המת כבן המת בנכסי המת הוא ואע"פ שאמרו עולא ור"י נפחא הלכה כר"י נדחו דבריהם ואין הלכה כר"י אלא כחכמים דאמרי הכונם את יבמתו זכה בנכסי אחיו וכן ההלכה.

והיבא דכונם את אחיו הבכור נחלקו בו הפוסקים, דעת רבינו דאינו נוטל פי שניים בנכסי אביו את לאחר היבום דהוי ראוי ואין נוטל בראוי כשמוחזק וכן משמע בפר"ח ז"ל כרבינו אבל רבינו שמחה ז"ר שמואל הובא בא"ז סי' תרמ"ב כתב שנוטל פי שניים בנכסי אביו את לאחר היבום. וז"ל הא"ז סי' תרמ"ב ויש ללמוד מלשונו ממה שכתב דיבם בנכסי המת כבן המת בנכסי המת הוא לכל מילי מ"ב היכא את אחיכם לאחר יבום ה"ל ראוי וכ"ב הבה"ג דהוי ראוי ואין היבם יורש חלק בכורתו של המת וכבר היה מעשה וכתב מורי הר' שמחה בר' שמואל זלל"ה וכו' ע"ש. ודברי רבינו הם בה' נחלות מובא בראמב"ן ורשב"א, וכ"ב המאירי יבמות כ"ד וכ"ב הריטב"א והנמק"י וכן נראין דברי הרמב"ם פ"ב מהל' נחלות ה"ז ומיהו המאירי כתב דעת הרמב"ם כרש"י ורבינו שמחה הנ"ל וע"ש במאירי בדף מ' מה שכתב ודו"ק.

ובטוש"ע (ח"ע סי' קס"ג ס"ח) המיבם את יבמתו זוכה בנכסי המת ועומד במקומו ליטול חלקו בנכסי אחיכם, ואפילו גירשה אח"כ מיד ובלבד שהיתה ראויה לו ליבם, ודוקא בשמוחזק כגון שמת אחיכם ואח"כ מת אחיו קודם שחלקו אבל לא נראוי וכו', (ס"ב) האומן ליבמתו הרי הוא כאחד משאר האחים לנחלה ואם האת קיים הוא יורש הכל ואם את יחלוקו האחים ביניהם ע"כ ע"ש.

לז) שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה. (יבמות ל"ב ע"ב) ת"ר מנין שאין קדושין תופסין ביבמה שנאמר (דברים כ"ה) לא תהיה אשת המת החולה לאיש זר לא תהא בה הויה לזר ושמואל אמר בעניותינו לריכה גט מספקא ליה לשמואל האי לא תהיה אשת המת אי ללאו הוא דאתא אי דלא תפסי בה קידושין. ת"ל רב מרי בר רחל לרב אשי הכי אמר לימר לימיר הלכה כוותיה

ועיין ריי"ף ורמ"ם וכגמ"ר רפ"י דיבמות, וצ"ו מ"ע סי' קנ"ט: **נשאת** והיו לה בנים משני. חולץ לה כיבם ויושבת תחת בעלה, והטעם משום שלא להוליח לעז על בניה, וס"ל רבינו דכיון דהא דאסורה להמקדש הוא רק משום קנסא וכמ"ש בסמוך לא גזרו קנס על הבנים ולהוליח לעז עליהם ולכן לא חלה כימנו, ועיין מרדכי פ' החצה רבה בסי' ע"ה שעשה בגאון שמדמה לכו לנטען על תשח חיש דמפלגינן בין היו לכם בנים ע"ש. ונחלקו על הגאון ז"ל כריי"ף וכרמ"ם פ"י דיבמות ועי' תוס' יבמות שם ועיין ספר וכזכיר פ' מחרי וברחב"ן סי' קכ"ז ג' ובסוף יש"ם לב"ק לוח ל"ד חילופי מנהגים בין בני ח"י ובני בבל ובח"ע סי' גע וחלילה כחוב לחכמי מזרח כופין יבמה שיחלוץ לה ומחקיימת עם בעלה ובני ח"י מוליחין לוחה מזה ומזה, ועיין שו"ת רע"ח סי' ר"כ ור"ו: **ואם** כי' בעלה כהן ויש לה בנים. דכיון שתם יחלוץ לה חכי' לתשח לכהן ומוליח לעז על הבניס, ומיהו בעלה הכהן לסור לנח עליה שכרי היח זוקקת ליבם (וי"ג בללו דלח חכי' לתשח המח הכולה)

דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים. נתקדשה ולא נשאת, אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט ומותרת ליבם, ולמי שקידשה לו אסורה כדי שלא יהא חוטא נשכר. נשאת והיו לה בנים משני, אם היה בעל ישראל חולץ לה יבם ויושבת תחת בעלה ואפוקי לא מפקינן לה, דכיון דאשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה והוולד ממזר, אבל שומרת יבם אינה כן, שאם אתה אומר תצא נמצא אתה מוציא לעז על בניה. ואם היה בעלה כהן ויש לה בנים, אפילו חליצה אינה צריכה דכד חליץ לה יבם אסידא ליה, ולא מפקינן לה מיניה משום שלא תוציא לעז על בניה, ואסיר ליה למיקרב גבה כמה דאיתה ליבם בחיי, דכל ביאה וביאה דאזל לגבה קאי בעשה ומתבעי לאפרושה מיניה, וכד מאית יבם שרי

משנה הלכות

דשמואל, אמר רב משי השתח דאמר לעיל מר הלכתח כווחיה דשמואל אם היה יבמה כהן חולץ לה ושריא ליה ליחנורי ליחנר ל"ב מניגו חועח נשכר חלח אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט וכותבה לו. אמר רב גידל אמר ר' חייא בר יוסף אמר רב יבמה קידושין אין בה נשואין יש בה וכו' דמיחלפא בחשה שהלך בעלה למדינת הים.

והנה רבינו כתב הכין אמר גאון שומרת יבם שנשתח בלח חליצה אם אין לה בנים חלח מזה ומזה וכו' נשתח והיו לה בנים משני אם היה בעלה ישראל חולץ לה יבם ויושבת תחת בעלה ואפוקי לא מפקינן לה דכיון דחשה שהלך בעלה וכו' אבל הריי"ף ור"ח פסקו דאפילו יש לה בנים חלח ולח חלקו בין אין לה בנים ליש לה בנים.

וז"ל הריי"ף ואיתמר משמיה דרב יהודאי גאון ז"ל (משמע לכאורה קלח דהכא"נ הוא רב יהודאי גאון וי"ל דרבינו נמי כתב אמר גאון ומיהו לדעת ר"ח שהלמידים כתבו אחי שפיר ודו"ק) שומרת יבם שנשתח בלח חליצה אם אין לה בנים חלח מזה ומזה מבעל גט ומיבם בחליצה ואסורה להם עולמית משום דמיחלפא בחשה שהלך בעלה למדינת הים אבל אם נתקדשה ולח נשתח אם היה יבמה ישראל נותן לה המקדש גט ומותרת ליבם ולמי שקדשה לו אסורה לו עולמית כדי שלא יהא חועח נשכר, נשתח והיו לה בנים אם היה בעלה ישראל חולץ לה היבם ויושבת תחת בעלה ואפקי לח מפקינן לה דכיון דחשה שהלך בעלה למד"ה ונשתח כולד ממזר מזה ומזה אם אחה אומר חלח אחה מוליח לעז על בניה ואם היה בעלה כהן ויש לה בנים ממנו אינה חולצת חלח פורש ממנה ואסור לו לנחת עליה כל ימיו אבל יבם ואם מת היבם מותרת לבעלה ואם מתו בניה בלח זרע בחיי האם חלח מבעל בגט ומיבם בחליצה אלו הדברים שנאמרו משום רב יהודאי גאון ז"ל. ואיכא מאן דאמר דהכי מילי לאו דסמכי הן דליחיבון בגמ' ועוד דגרסינן בהדיה בחלמוד ארץ ישראל בזה המקום ובמס' גיטין בפ' הזורק יבמה שנשתח בלח חליצה רבי ירמיה אומר זה חולץ וזה מקייס ור' יוחנן אמר חלח ור' חילא אמר חלח אמר רב זבידא מחניחין מסייעא ליה לר' יוחנן הכונס את יבמתו ונרחה נשתח לאחר ונמלאת זו חילונית חלח מזה ומזה ובלשה עשר דבר בה והא מחני' בשים לה בנים היא דקחני והולד ממזר מזה ומזה שמעינן מינה דאפילו יש לה בנים ח"ר יוחנן חלח מדאמרינן מחני' מסייע ליה ואסיקנא אלו דברי ר"מ שאמר משום ר"ע רביה וחכמים אומרים אין ממזר ביבמה הא לנאת מזה ומזה דברי הכל חלח וכו' ובדור הוא חילין מילי דאשכחן למקלאת רבותא ומילי דסברא נינהו דלא שבקינן חלמוד ערוך ואזלינן בחר סברא ודאי אי חיחנהו להני מילי דאמר רב יהודאי לא הוה שחיק גמרא מינייהו ע"כ. ומקלאת רבותא הם הר"ח ודעימי' ועיין סמ"ג.

והתום' ד"ה אבל כאבו וכן יש בירושלמי דמוקי מחני' דגיטין כר"ע אבל חכמים אומרים אין ממזר

למיקרב גבה. **לח)** (שם לח.) **שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים, מתה מה יעשה בכתובתה ובנכסים הנכנסים והיוצאים עמה, בית שמאי אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, ובית הלל אומרים הנכסים בחזקתן, כתובה בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב. לט)** איבעיא להו (כתובות פ:) **שומרת יבם** ואם מת כיצד הוחרה לבעל, וכרי"ף סיים בדברי רבינו ואם מתו בניה בלא זרע בחיי האם חלה מבעל בגע ומיבם בחליצה, וחסר בנכ"ג שלפנינו ותיחת בנכ"ג הילדעסהיימער: **שומרת** יבם שנפלו לה נכסים. מתניה שמת, ובגמ' מבאר מי נפלו לה כשהיה שומרת יבם ועודה זקוקה ליבם או לאחר שקידשה או ניתלח: **שמוכרת** וכו'. לכתחילה בעודה זקוקה ואינו דומה לנפלו בעודה תרוסה שלמרו ז"כ (כתובות ע"ח ע"ח) שלכתחלה לא תמכור שאין היבמה גמורה ליבם שלה כתרוסה לאחרים שלה ואפי' עשה כך מאחר והוא הדין שאם לא מכרה אין ליבם בפירותיהן כלום עד שיכנוס: **ובנכסים** הנכנסים והיולאים עמה. היינו נכסי מלוג שהקרן שלה קיים וכשהיא נכנסת נכנסים עמה וכשהיא יולאת יולאין עמה: **בש"א** יחלוקו. דספק נשואה היא וזכה היבם בחלי ירושתו מספק שבעל יורש לח לשתו

משנה הלכות

מיבמה לבל לגלח חלה ובים לה בניס לייבי דהא קאמר החם חלה מזה ומזה ושלשה עשר דבר בה ודלא כה"ג דמחלקי בין ים לה ויש ספרים שכתוב בהם לקמן כל לשון ה"ג עכ"ל התוס'. וגראה דמה שכתבו ויש ספרים שכתוב בהם לקמן כל לשון ה"ג הוא ליבב קושית הרי"ף דאי לייבנו הני מילי לא הוה שהיק גמרא מינייהו וס"ל דהכ"ג גראה דיש ספרים גרסי לה ל"ב הוא חלוי בחילופי גירסאות ורבינו חולי הי' לו גירסא זו בס"ם.

והמאירי במכילתין כתב יש ספרים שכתב בהן בסוף סוגיא זו דברים שהם כנגד מה שכתבנו ולותם הדברים ליש מגוף הגמרא חלה חוספות דרך פסק לקלא דשטוני הגאונים וכך הוא נוסח שבהן שומרת יבם וכו' והביא דברי רבינו עד וזהו תורף דבריהם וכבר כתבנו דאין חלוק בין ים לה בניס לאין לה בניס ובכלם חלה ואף גדולי הפוסקים הביאו את דבריהם ומיתו בהם והביאו ראי' מחלמוד המערב שאף בים לה בניס חלה, ומ"מ לא מיתו במה שנאמר בהם דלכי מייח יבם הוחרה לו וכו' ע"ם. וגראה לכאורה דהי' כתוב כן בגמ' עכ"פ והגם שהם החליטו שאין זה גירסא הספר חלה פסק הגאונים מ"מ לא דחוק לומר דכן היתה גירסא דבינו.

גם הרא"ם ז"ל הביא דברי רבינו וכתב ובעל הלכות ז"ל כתבו שומרת יבם וכו' וכתב ר"ח ז"ל דלאו דסמכא הוא לחלק בין ים לה בניס לאין לה בניס וכו' ע"ם. ועיין מרדכי (ע"ה) אמר רב יבמה קידושין אין בה ניסואין ים בה ואיתמר מתמיה דרב יהודאי גאון וכו' ובהגמ"ר שם מביא דברי רבינו ודברי הרי"ף ז"ל. והטור ח"ע סי' קי"ע ואם ניתלח לזר בין במזיד בין בשוגג בין בים לו בניס ממנה בין שאין לו בניס ממנה חלה וכתב בעל העיטור לפילו את היבם חלה וכו' וכל י"ג דרכים בה וי"ח לע"פ שדינה חלה אין הולד ממזר וכ"כ הרמב"ם (סוף פ"ג) ועיין ב"י שם ובב"ע ס"ז שאם לזר לפילו בשוגג מוליאה בגע ואפי' היו לו בניס ממנה ונאסרה עליו ועל יבמה וי"ג דרכים שנחלקו בסי' י"ז בה חלה שאין הולד ממזר.

והנה בחש' הגרע"ח סי' ר"ה הובא בפת"ם הביא חודות חשה שעשתה בדין וסברה דע"י שהיה לבעלה בן שמת בחייו ליהה זקוקה ליבום והלכה וניתלח וילדה בן אף דרחוי ונכון לחפש בכח דהחירת במה דחפשר שלא להוליח חשה מבעליה לעפ"כ קשה עלי להקל בדבר המפורש בש"ע לאיסור אף דבכ"ג החיר בים לה בניס (כמובא בריי"ף ורא"ם פ"י דיבמות) ומהר"י מינ"ץ סי' י"ד הביא בשם חש' מ"יי דהרא"ן והרמ"ה הסכימו להחיר כו' גם ראייח בריי"ף מהירושלמי לדחות דברי בה"ג ליתו מוכן לעפ"כ הרי רוב הראשונים דתו לאיסור וכו', ומסיק שם ואוקם לעפ"כ לאחר בלא"ה בבה"ג וסייעתו מחירים בים לה בניס אף שבחבחי שאין לסמוך לפי' בשעת הדחק מ"מ י"ל דהיינו לדחק זו להוליאה מבעלה אבל בדיעבד דלפי מבחר הרב השואל יש בענין ענין דחוק וכמעט חשש סכנת נפשות להולד י"ל דהחוסרים לא אסרו במפורש בה"ג וי"ל בה"ג בדאי הם בבה"ג וסייעתו לסמוך במידי דרבנן ובשעת הדחק ועם כ"ז יראף הרב השואל עמו לחיר במקום דחק גדול עכ"ל ע"ם.

לח) שומרת יבם שנפלו לה נכסים. (שם ל"ח ע"ח בחודות פ' ע"ב) ורמב"ם פכ"ח מהל' חיבות ה"י ופ"ג מהל' נחלות ה"י וטוש"ע ח"ע סי' ק"ם ס"ה.

לט) איבעיא להו שומרת יבם שמחה מי קודרה. (בחודות פ' ע"ב) גמ' חיבעיח להו וכו' ופרש"י מי קודרה משום דים לה שני יורשין קמבעיח לן, יורשי הבעל קברי לה בו' וחניח בפ' נערה (בחודות

וכיון זכתה נפלגה: **שיש לה שני יורשין.** דכל מקום יורשי כתב כח היורשין וכאן שני יורשין יש לה מספק: **נכסים** הנכנסין וכו'. כדיק הלל דכתובה בחזקת יורשי הבעל ונכסים בחזקת יורשי כתב: **וכתובת** שומרת יבם שמתה. כדאמרי דרישא מן האירוסין וכו', עיין הגהות בן מרי' לות ז' דדברי רבינו לריכין ביאור ודוק, ובהגרש"ע כגיה ד"ל ורישא מן האירוסין ועיין ביאור הגר"א סי' ק"ס סקי"ח ור"ן כתובות וכוונתו דאמרי נמי ס"ל כעולא ופסק כאביי וכעולא: **ומתנה** וכו' וכתבה בכתובתה. דכיון דכתבה בכתובתה נעשה ככסף כתובתה: **ירית** לה יבם. דיורש הבעל הייגו יבם, וכמ"ש הרמ"ח שם:

שמתה מי קוברה, יורשי הבעל קברי לה דקא ירתי כתובתה או דילמא יורשי האב קברי לה דקא ירתי נכסים הנכנסים והיוצאים עמה, אמר רב עמרם ת"ש שומרת יבם שמתה יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה, אמר אביי (שם פא.) אף אנן נמי תנינא אלמנה ניזונית מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהם ואין חייבין בקבורתה, יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה, ואיזו היא אלמנה שיש לה שני יורשין הוי אומר זו שומרת יבם, נכסים הנכנסין והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב כתובתה בחזקת יורשי הבעל, ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה. וכתובת שומרת יבם שמתה כדאביי (יבמות לח:) דרישא מן האירוסין וסיפא מן הנישואין, הא כתובה בחזקת יורשי הבעל כבית הלל. ומתנה אם כתב לה בעל וכתבה בכתובתה ירית לה יבם בפני עצמה, ופירי בחייה לא אכיל עד דמתה יבמה דכיון דהלכה כבית הלל דאמרי נכסים בחזקתן וכתובה בחזקת יורשי הבעל, פירי דכתובתה אכיל בעל ופירי דנכסים הנכנסים והיוצאים עמה

משנה הלכות

מ"ז ע"ב) קבורתה תחת כתובתה. ת"ס שומרת יבם שמתה יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה, ורבינו גרס יורשיה ויורשי כתובתה כלומר תרוייהו לבד בגמ' גרס יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה משמע דיורשי כתובתה ולא יורשי נכסיה, ומיהו סיים רבינו ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה. וכתבו התוס' (יבמות ל"ט ע"ב) ד"ה לעו"ג בהל' פסוקות דרב יהודאי גאון פסיק כאביי דרב פפא בתרתה קאי כוותיה והא דלא חשיב בית"ל כג"ם משום דלאיירי בה לעולא ע"כ. וכ"כ בתו"י שם דבהלכות פסוקות דר"י פסק כאביי ולא נמנו בית"ל כג"ם משום דלעולא בתרתי סברי כוותיה ות"ל לפסוק כוותיה ע"כ. ועיין תוס' מגילה כ"ט ע"ב ד"ה והלכתא.

והרא"ש ז"ל (שם אות י"ג) כתב בעל הלכות פסק דהלכה כאביי דר"פ דהוא בתרתה קאמר דייקא מתני' כותיה דאביי וכו' ויש פוסקים כרבא משום דמוקי ריבא וסיפא בחד גווני וכו' וכן נראה דעת רב אלפ"ס ז"ל שלא הביא כלום מכל הני לוקימתות דכולהו אליבא דב"ש ולית בהו נפקותא אליבא דהלכתא אלא בלוקימתות דאביי ורבא אליבא דב"ה וכו' וגם ממתני' לא דייקא כולי האי כאביי וכו' ע"ש נראה דס"ל כרבא.

וקצת יש לדייק דהרא"ש כתב דמתני' לא דייקא כולי האי כאביי ונראה דגרס אמר רב פפא דיוקא דמתני' וכלשון הגמ' אבל לכאורה מלשון רבינו שכתב דהא אמר רב פפא כותיה דאביי מסתברא לכאורה הי'

והרמב"ם (פכ"ג מה"ח ה"י) כתב שומרת יבם וכו' מתה כשהיא שומרת יבם יורשיה מאביה יורשין בנכסי מלוג שלה ואלי נכסי לאן בראל ויורשי הבעל יורשים כתובתה ואלי נכסי לאן בראל. ויורשי הבעל חייבין בקבורתה ע"כ, וכתב הראב"ד ז"ל טעמה בכל מלה וכו' ועיין ה"ה ור"ן מה שכתבו שם.

ובמגדל עוז שם כתב הראב"ד וכו' ואלי אומר חלילה לו מלטעות בכך הדמיון שכבר הקדמתי כמה פעמים וכו' למנם הסכים (הרמב"ם) כדעת הגאונים ורבינו שמשון מקולי ורבותינו בעלי התוס' ובעל הלכות גדולות בתלמוד ערוך ביבמות פרק החולץ (ל"ח ע"ב) ומייתי לה בכתובות פ' התשה שנפלו לה נכסים (פ' ע"ב) דתנן שומרת יבם שנפלו לה נכסים מוכרת ונותנת וקיים מתה מה יעשו בכתובתה ונכסים הנכנסים והיולאין עמה ב"ש אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי כתב וב"ה אומרים נכסים בחזקתן וכו' עד דתסיקנא תני אמר ריבא דנפלו כשהיא שומרת יבם וסיפא דנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל וקסבר תני ידו כידה ומסיק אמר רב פפא דיוקא מתני' כותיה דתני ותם הראב"ד ז"ל פוסק כרבא לגבי דתני בכללה

אכלה היא, והלכה כאביי דהא אמר רב פפא (שם לט.) כוותיה דאביי מסתברא. **מ)** אמר רב נחמן (שם קיז.) באתה לבית דין ואמרה בעלי מת התירוני לינשא, מתירין אותה ונותנין לה כתובתה. תנו לי כתובתי, אף לינשא אין מתירין אותה, מאי טעמא, אדעתא דכתובתה אתת. **מא)** והילכתא היכא דנפלה יבמה קמיה יבם אסיר לה ליבומה עד דמלו לה תלתא ידחי ואסיר ליה למיחלץ לה עד דמלו לה תלתא ידחי, דתניא (שם מא:) מעשה באדם אחד שבא לפני רבי יהודה והלכה כאביי. דסיפא דנפלו לה כשהיו תחת הבעל הרשטון: דהא אמר רב פפא. בגמ' אמר רב פפא דיוקא דמתניתין כוותיה דאביי ואע"ג דקשיא מתני' דקתני נכסים הנכנסים ויולאים עמה מאי נכנסין ומאי יולאין לאו נכנסין לרשות הבעל ויולאים מרשות הבעל (כשמתה קודם שנפלו לה תחת בעלה) לרשות היתומים, ואו לא מידי אין להביא על כך דודאי דיקא כוותיה, וז"ס רבינו כותיה דאביי מסתברא: **התירוני לינשא.** דאשה נאמנת לומר מת בעלי דמתוך תומר שהתירה עליה בסופה הקילו עליה בתחילתה. ועיין נמק"י (דף כ"ח) שהמה היתה סמכו להחיר מפני טעם זה שמתוך תומר שהתירה ומה שתי': **אדעתא** דכתובתה לחתם. ובאפוקי ממונא בעינן סהדי, ועיין הפלאה רפ"ב דכתובות בדבר שיש לו ג' חזקות היסור וממון, ובאיסור ע"א מהימן ובממון בעי ע"פ שני עדים ואם הוחזק לאחד נגרר השני אחריו, ותלוי על היזה בא לשמול קודם זה מקרי התזיק וככ"ג ודו"ק: **אסיר** לה ליבומה. שמא יהא הולד בן קיימא ונקא פגע באיסור

משנה הלכות

דאלמודא בר מיע"ל בג"ס ר"מ ז"ל הסכים כאשר פסקו כל רבותינו המזכירים כאביי משום דר"פ דייק מתני' כוותיה וכו' ע"ש. ועיין ר"ן בכתובות בע"ל מה שהאריך בכל השיטות ובטוש"ע ח"ע סי' ק"ס ובב"י ועיין ביאור הגר"א שם סקי"ח באריכות גדולה ויש בזה ג' שיטות ע"ש.

ודבינו כיון דפסק כאביי היה ליה כל הני חילוקי דליבמה דהלכתא ולכן ביאר כל הני פרטי דליבמה דאביי שכולן ג"כ דליבמה דב"ה וכמ"ש הרמ"ם דלעולם כל הני חוקימתא לא נפ"מ דאחי' דליבמה דב"ש אבל לאביי נפ"מ להלכה בכל הני חוקימתא ועיין ש"ע סי' ק"ס.

מ) אמר רב נחמן וכו'. (יבמות קי"ז ע"א) אמר רב נחמן באתה לב"ד וכו' היבעיא להו התירוני להנשא ותנו לי כתובתי מהו כיון דאמרה כתובתה אדעתא דכתובה אחתי או דילמא כל מילי דהיה ליה לאינש אמר להו לבי דינא תנו לי כתובתי והתירוני להנשא מהו הכא ודאי אדעתא דכתובה אחתי או דילמא כיון דאיכא דלא ידעה במאי מסתברא אמרה חיקו, פרש"י כל מילי דאינש וכיון דאשה לה שקלה נמי כתובה דמספר כתובה נלמוד, ורבינו לא הביא כלל הא היבעיא.

ובטוש"ע (ח"ע סי' י"ז סמ"ג) האשה עלמה נאמנת לומר שמת בעלה ונשא או התייבם על פיה וכו' בד"א בשבאה לב"ד ואמרה מת בעלי התירוני ולא הזכירה שם כתובה מתירין אותה לינשא ומשביעין אותה ונותנין לה כתובתה אבל אם באה ואמרה מת בעלי תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה וכו', (סמ"ד) באה ואמרה מת בעלי התירוני לינשא ותנו לי את כתובתי מתירים אותה לינשא ונותנים לה כתובתה מפני שעיקר דברים על עסקי הנשואין באה אבל את אמרה תנו לי כתובתי והתירוני לינשא מתירין אותה ואין נותנים לה כתובה ויש מי שאומר דבין בזו ובין בזו אין מתירין אותה כיון שהזכירה כתובתה ע"כ ועיין רמ"ם דאלוי בחלופי גירסאות אי גרסינן ואח"ל והרמב"ם גרס ואח"ל והרא"ם לא גרס והב"י והב"ח כתבו דהו"ל תיקו בספיקא דדרבנן והב"ש ס"ק קל"ח תמה עליהם ע"ש.

ובישובי מתבונן עלה במשנתי דדבר זה תלוי במחלוקת היכא דיש לפנינו תרתי דיני דסתרי אהדדי כגון דין דיש בו איסור וממונות ולגבי ממונות לא אזלינן בתר רובא ולגבי איסורא אזלינן בתר רובא ולכן כיון דבאת לשאול על דין איסור ומתירין לה לינשא וכיון דאיתחזק לאיסורא שוב בדין ממונות נמי אזלינן אחריה אבל אם נשאלת על דיני ממונות ובממונות אין הולכין אחר הרוב ונמלא דלא מאמינין לה וממילא גם לענין איסורין נמי לא נאמנת תו, ועיין הפלאה בכתובות סוף פ"ח ועיין תוס' בכתובות ע"ז ע"א ד"ה כיון דבתו"י שם, ועיין בעב"מ ומלחמות שם ובח"ם דלא מלינו בממונות הולכין אחר הרוב אפי' חזקה הגוף מסייע לרוב, ועיין בית שערים יו"ד סי' ל' ומיהו מדברי הרשבונים הנ"ל וגם בית רמ"ה ב"ב ג"ב ג"ב דהיכא דאיכא חזקה מסייע לרוב גם בממונות אזלינן בתר רוב ועיין שו"ת הרשב"א ח"ה סי' ל"ב ולעתים מקשה הש"ס וכו' ועיין משנ"ה הלכות ח"ד סי' רל"ו. וי"ל דהכא נמי כיון דבאת בשביל נישואין ונתחזקה כן שוב אזלינן אחריה גם לענין כתובה והבן.

מא) והילכתא היכא דנפלה יבמה וכו'. (שם מ"ח) מעשה באדם אחד לפני ר' יוסי ורבינו

אמר לו מהו לחלוץ בתוך שלשה חדשים, אמר לו אסור, ותחלוץ ומה בכך, קרא עליו מקרא הזה (דברים כ"ה ז') ואם לא יחפץ האיש הא חפץ וייבם, כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה. תנו רבנן (יבמות מא:) יבמה שחלצו לה אחים בתוך שלשה חדשים צריכה להמתין שלשה חדשים, לאחר שלשה חדשים אין צריכה להמתין שלשה. הני שלשה חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת מיתת יבם, (שם מב.) ומאי שנא מגט דרב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה, אמר רבא הכא משום דאיכא למימר קל וחומר, לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כל שכן. וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו שלשה חדשים, בשלמא יבמה כדאמרן אלא שאר כל הנשים אמאי, אמר רב יהודה אמר שמואל אמר קרא (בראשית י"ד ז') להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני. מתיב רבא לפיכך גר וגיורת צריכין להמתין שלשה חדשים, הכא מאי להבחין איכא, הכא נמי איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע שלא בקדושה, רבא אמר גזירה שמא ישא את אחותו מאביו ושמא ייבם אשת אחיו מאמו ויוציא אמו לשוק ויפטור את יבמתו לשוק, פירושא, שמא ישא אחותו מאביו, כגון דאית ליה להאי בתרא איתתא ואית ליה ברתא מינה ונסבה להא וילידה האי ספק ואמרי האי בר קמא הוא והאי בת אחא מאבוה ושריא ליה, ודילמא בר בתרא הוא וקנסיב אחתיה מאבוה. ושמא ייבם את אשת אחיו מאמו, דילמא הוו ליה אחי להאי ספק מהאי גברא בתרא ומיתו בלא בני ואמרי האי בר בתרא הוא והני אחוה מאבוה ואזיל מייבם ודילמא בר קמא הוא וקא מייבם אשת אחיו מאמו. ושמא יפטור את יבמתו לשוק, אמרי בר קמא הוא ולאו בר יבום הוא ודילמא בר בתרא הוא וקא פטר יבמתו לשוק. ושמא יוציא את אמו לשוק, דילמא מאית האי גברא בתרא דנסבה לאימיה דהאי ספק ולא שביק זרעא ואית ליה אחי דחזו ליבומה ואמרי האי ספק בריה הוא ופטירא אימיה מן היבום ודילמא בר קמא הוא וחזיא לייבום וקא פטר ליה לאימיה למישרייה לעלמא בלא חליצה ובלא ייבום. סימנ"א דילמ"א ב"ד אחו"ר וקד"ם אחו"ר וקד"ם

חסח לח דחורייחח, גמ': **אלא** לח חחלוץ חמחי לח. חחלוץ מכסיו ולחחר ג' חדשים לח ליכה מעוברת חנשח לו לח כפילה חנשח דכח חלוה, וממ"נ מוחרת ליגשח לאחר ג': **כל** כעולה ליבום. וזו כוחיל וחיכה עולה ליבום בחוך ג' שמח יפגע בחיסור ח"ח ליכה עולה כשחרה למיני כזקנים לחליצה: **צריכה** להמתין. עד שיכיו לה ג' חדשים מיום מיחה, ולח מיום חלילה: **ולא** משמע מיחה יבם. כהגהרש"ע ני"ב חלילה. כוחו דט"ס מיחה יבם דמיחה יבם לח מעלה ולח מוריד. ולפענ"ד ליבב גירסחיהו דס"ד לפי מה דפריך שם מ"ש מגט דנחלקו רב ושמוחל וככ"ע בחלילה דחלילה במקום גט ושם חלן לה בחוך שלשה חדשים חמחין שלשה חדשים משמע חלילה לרב קמ"ל דלח חלה משמע מיחה יבם לכ"ע, ליברח דגרסה דכוח בחמת מחלוקת כרחשונים דר"ח בחוס' ד"ה לאחר וכו' חומר ר"ח דוקח חלן שהחלילה מוכחח שלח בח עליה כדחמר בממחנח וכו' חבל שם מח כיבם לאחר ג' לריכה להמחין שלשה חדשים דיוחר יבמה קרובה לגיסה מחרוסה דגזרינן חטו גשוחה ע"ש, ורבינו גרשה דחולק על ר"ח וס"ל דלאחר מיחה כיבם לח לריכה להמחין ג' חדשים וס"ל דיבמה בזיז מינה יוחר מחרוסה: **ומ"ש** מגט דרב חמר. וחע"ג דמשמע כחיבה לח נחייחד עמה דח"ב כו"ל גט יש ושפי' ככי משמע נחיבה מינן כ"ג נימני משמע חלילה: **לאיסור** כרת. כחרת ליבם לאחר ג' חדשים מיד: **לאיסור** לאו. לשוק לח כ"ם דמוחרת לאחר חלילה מיד כוחיל ועברו שלשה חדשים מיום מיחה: **לא** ישמאו ולח יחחרסו, במשנה הגירסח לח יחחרסו ולח ישמאו ושירושין קודם לשון כדרך כעולם שכן כסדר, ורבינו גרשה דלח זו חף זו נקט: **יבמה** כדחמרן. שמח יהיה כולד בן קיימח וקח פגע בחיסור לשם חח: **אמר** רב יהודה חמר שמואל. לפנינו הגירסח חמר רב נחמן חמר שמואל, ובשחילחות חמר רב יהודה חמר רב, וע' בשחילח שלוש: **ולזרעך** לאחריך. שחין בשכיבה שורה חלח כוודחים שזרעו מיוחס לאחריו וככי נמי קיי"ל בנדרים (דף כ') ובגרושי מכס כמורדים וכפוסעים בי חלו בני מרבודין, ובמלרים בעיל כ' שמו על כל אחד להעיד עליהם, וקודם מ"ח ויחילדו על משפחוחם לביח חבוחם: **גר** וגיורת. גר שנחגייר ושפחו עמו לריכין להמחין ג' חדשים לפרוש זה מזה וככה מחי להבחין היכח כרי חין כחן רשטן ושני, וכח דלח משני דשחופי זימה ניעבו וחולי חין כולד שלו י"ל דכיון דיכבי דמחייבו לגייר מינטרה נפשה מלזנות: **אחותו** מאביו. שם נשחח חוך שלשה וילדה וכוח בן ט' לרשטן וולד בניחו של שני וספור שכוח בטו ויש לח בח בשלה כרשטן שים לו מעשה לחרת וכיון לחוחו מן כחב: **אשת** אחיו מאמו. שאם חלד לאחרון בן לחר ויש לאשה וימוח בלא בנים וייבמנה זה כספור שכוח אחיו מאביו ונמלה מייבם לשם אחיו מאמו שלא מאביו ומייב כרת: **אמו** לשוק. שם לא חלד אמו לשני וימוח וכספורים שזה בטו ושנשא אמו לשוק בלא חלילה: **יבמתו** לשוק פירושא וכאי בח אחא מאבוה ושריא ליה. עיין בגכוח בן אחי' טעם שפי' לה רבינו ביבמה ולא בכל בנשים: **סימנא** וכו'. בסימנין לפסקים דלעיל שיאמרו על אחרון רשטן, אחו"ר וקד"ם, או על רשטן אחרון ובספר בסימנים לר"פ בכהן עמ' 57 נידונים בסימנים בשריבות (רעז"ב י"ם):

הוא ואמרינ"ן הא"י קד"ם ואחו"ר קד"ם ואחו"ר והא"י איסור"א. **מב)** (שם קכב:) אין בודקין עידי נשים בדרישה ובחקירה, רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים בודקין עידי נשים בדרישה וחקירה, במאי פליגי, מר סבר כיון דאיכא כתובה למישקל כדיני ממונות דמיא ולא בעינן דרישה וחקירה כדרבי חנינא, ומר סבר כיון דקא שרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמיא ובעינן דרישה וחקירה. **מג)** תנו רבנן (שם מא:) יבמה שלשה חדשים הראשונים ניזונית משל בעל מכאן והילך אינה ניזונית לא משל בעל ולא משל יבם. עמד בבית דין וברח ניזונית משל יבם. נפלה לפני יבם קטן, מייבם ודאי לא אכלה, מבעלה מאי, פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר ניזונית וחד אמר אינה ניזונית, והילכתא אינה ניזונית

עידי נשים בדרישה ובחקירה. דרישה בדיקות כי כהאי גוונא לכוין לח דבריו: **ובחקירה.** בלחיצה יוס ובלחיצה שפה: **ר"ש** ור"ע אומרים בודקין. כן הוא גירסת רבינו וכן הוא בתוספתא פי"ד וכן הוא גם בפי' ר"ח, ר"ע ור"ע ובגמ' אין בודקין וכו' דברי ר"ע רבי טרפון אומר בודקין, ובהגהות הגר"ח בדרישה וחקירה ר"ע ור"ע אומרים בודקין כל"ל וכ"כ הגר"ח פ"ע סי' י"ז סע"ט: **כתובה** למישקל. כשחנשא על פיסה חעול כחובה דמספר כחובה נלמוד כשחנשאי לאחר חעלי מה שכחוב ליכי: **כדיני** ממונות. שחקנו כדי שלא חנעול דלח מפני כלויס: **כדיני** נפשות. דכשא על חשח חיש בחנק כלכך מדי נשים בדרישה וחקירה: **שלשה** חדשים הראשונים. שחיוה יכולה להנשא מחמת בעלה: **לא** משל בעל. ולח דמי לשאר חלמנה דכחם כל זמן שלא נשחא לאחר ואומרת מחמת פלוני בעלי שכבודו גדול עלי יש לה מזונות חבל הך חגידה ביבם לפיכך אין לה על ככסי בעל מזונות ולא משל יבם עד שחכנס לחופה: **עמד** בדין. שחבעתו בדין או כנוס או פעור: **וברח.** מחמת מרדין, ולא בשבילה כגון שרולה לעגנה, ודוקא בנחרלה ליבום וברח חבל אס לא נחרלה חלא לחלוץ לא, וכ"ה חלה לחוס' ולרש"י חלה לא: **משל** יבם. קנסא היא דקנסינן ליה: **והילכתא** אינה ניזונית. נגמ' והילכחא ליח לה משמיא קנסוה. עיין בס' כזכות כובא בבג' בן חרי למה ליה למפסק כילכחא הא בכל הש"ס קיי"ל כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכחא כרבינא לקולא, ולפענ"ד י"ל דבאחת הא דאינה ניזונת משל בעל לאחר ג' חדשים כמו שאר חלמנה דכל שלא נשחא ואומרת מחמת פלוני בעלי שכבודו גדול עלי ויבמה חגידה ביבם ואחמר או כנוס או חלוץ, חבל ביבם קטן דאינה

משנה הלכות

גרס ר' יהודה ועיין עוש"ע ח"ע סי' קס"ד ונחלקו הרחשונים אס חלץ בחוך שלשה ולא נמלאת מעוברת אי לריכה חלילה אחרת דאת רוב הרחשונים דאינה לריכה חלילה אחרת, דדוקא לכחחילה לא אחלוץ אבל אס חלצה הוחיל ולא נמלאת מעוברת לא לריכה כלום (ועיין בגמר"ד סוף גיטין וברמ"א סי' קס"ד). ודאת רבינו נראה דאינו לריכה כלום (סימנא וכו').

מב) אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה וכו'. (יבמות קכ"ב ע"ב ותוספתא פי"ד) חנאי הוא דאינא אין בודקין עדי נשים בדו"ח דברי ר"ע ר"ע אומר בודקין וקמיפליגי בדר' חנינא דאמר ר' חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדו"ח שנאמר משפט אחד יהיה לכם (ויקרא כד) ומה טעם אמרו דיני ממונות ת"ל דו"ח (סנהדרין ג' ע"ב) שלא חנעול דלח בפני לוין ובמאי קמיפליגי מר סבר כיון דאמרינן משא אין לעולמא כדיני נפשות דמי ורבינו גרס אין בודקין וכו' ר' טרפון ור עקיבא גרס אין בודקין וכו' והוא גירסת התוספתא ויש בזה תריכות גדולה למה עקרו חז"ל דינא דאורייתא בקביעות או שהרבו דרבנן ועיין מאירי ז"ל שהאריך ובמליין שם הרבה ליונים נאולים להרולה להבין בזה.

ובש"ע ח"ע (סי' י"ז סכ"ח) אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה ואפילו אס כוכחו מבדיקה כשרים, ואסור לדרוש ולחקור הרבה (חשו' הרמב"ס והר"ן בחש' סי' מ"ז ועיין ב"ח).

מג) ת"ר יבמה שלשה חדשים הראשונים וכו'. (שם מ"ח ע"ב) ת"ר וכו' עמד בבית דין (ובגמ' עמד בדין) נפלה לפני יבם קטן (מאי) מיבם ליח לה ורבינו לא גרס מאי אלא מפרש בפשיטות מיבם ודאי לא אכלה וכו' פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר ניזונית וחד אמר ליח לה ורבינו גרס חד אמר ניזונית וחד אמר ליח ניזונית והלכתא ליח ניזונית משמיא קנסוה. ועיין חוס' עמד בדין וברח דאלו בברח בשבילה ליירי שרולה לעגנה אלא בברח מחמת מרדין או מחמת ממון וכ"ה חלה וכ"כ אמרו בירושלמי דאפי' חלצה.

ובש"ע ח"ע סי' ק"ס ס"ח יבמה ג' חדשים הראשונים ניזונת משל בעלה ומשא ידי' ליבם מכאן ואילך ליכה ניזונית לא משל בעל ולא משל יבם עמד בדין (לאחר ג' חדשים, ריב"ם סי' ק"ד) ואבעתו ליבם או לחלוץ לפני ב"ד וברחה ליבם ואירעו חונס וכו' חייב במזונותיה בלא שבועה. נפלה לפני יבם קטן אין לה מזונות עד שיגדיל.

משמיא קנסוה. **מד)** [פסק] **ושומרת יבם דמזניא אע"ג דיבם דילה כהן הוא, לא תימא כאשת איש דמיא ואסירא אלא פנויה היא ושריא ליה,** דכתיב (במדבר ה' כ"ב) **ואמרה האשה אמן אמן ותנן** (סוטה יח:) **על מה היא אומרת אמן, אמן על האלה אמן על השבועה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה, ואמר רב המנונא שומרת יבם שזנתה אסורה ליבם, ואמרי במערבא לית הילכתא כרב המנונא אלא שריא ליבם דתנן** (יבמות פא.) **הסריס שחלץ ליבמתו לא פסלה בא עליה פסלה, טעמא דבא עליה פסלה דקא משתמש באשת איש, הא בעלוה אחרים לא פסלוה, והא קשיא מתניתין אמן שלא שטיתי שומרת יבם וכנוסה, אמרי ההיא רבי עקיבא היא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין, ולית הילכתא כוותיה, אלא שומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה, מה) אלמא פנויה היא ושריא ליבמה, דהא אמרינן** (יבמות סא:) **לית הילכתא כר' אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה.**

לגידל דיה שכרי לין בידו לייבם, נמלא מה שהיה יכולה ליעשה הוא מחמת בעלה דהיבם לאו בר יבום ל"כ סד"ת דכה"ג לא קנסינן לה קמ"ל הילכתא דמשמיה קנסוהו: **ושומרת** יבם דמזניא. דלמ"ג דחייבי לאוין כיון דלא תכי' לעם כמת כחולה לא נעשית זונה, וכבר תמהו דמ"ש מכל חייבי לאוין ובטוש"ע סי' ו' ס"ח וס"ז סי"ד דנעשית זונה, ושם קכ"ט דדוקא לישראל לא נאסרה, ולפענ"ד לפמ"ש במקום אחר דעיון יקח יבמה ליבם הוא מלד קנין הממון של כסף קידושין שנתן לה בעלה שמת שכוח מאיסור גזל אבל קנין האיסור של איסות חלף כלך במיתת הבעל, דהאיסור איסות בת מלדה כמה שכיה מחיחדת לבעלה עיין תוס' קידושין ג' ע"ב ד"ה כהקדש, ולפ"ז הלאו נמי הוא מדין גזל ולא מדין איסור ולא נאסרה מדין זונה ושפיר מוחרת לכהן, ועיין מכ"ג בתריכות ועיין ירושלמי סוטה פ"ב כ"ו כוכבא בתום' שם כדעת רבינו והכיאה בהגרש"ש: **שומרת** יבם וכנוסה. שם כיאה יבמתו וכנסה וקיימ לה ונאסרה מגלגל עליה שבועה שלא נעמאת כשכיה שומרת יבם: **ואמר** רב המנונא זכו' לאסורה ליבם. כאשה שזינתה תחת בעלה שאסורה לבעלה: **לית** הילכתא. בגמ' שם, ובתום' שהי"ן אבל לעיבד דרבנן למ"ג דאיכא מאן דאמר בהאשה רבה דאין (קידושין תופסין) ביבמה אלא מ"מ ללאו מדיני לאוין בערוה ועיין בהמגיה שם, ולפענ"ד הכוונה נמי דאף דאיכא מ"ד דס"ל דאין קידושין תופסין מיבו ללאו מדין לאו דערוה כיה אלא אין קידושין תופסין שכרי יש עליה קידושין כראשונים שכם מדין ממון והבן, ועיין תוס' סוטה הנ"ל ד"ה אמרי ורבינו לא ס"ל כרמב"ם פי"ט כ"ה מא"ב ועיין בשעה"מ וספר היישר לר"ת דף ע"ט ום' והזכיר פ' לאחרי עמ' 156 ובפי' ע"י שם (רעז"ב): **לא** פסלה. מן הכהונה: **בא** עליה פסלה. ובגמ' טעמא דבעלה הוא הא אחר לא לימא תיובתא דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה פסולה ליבמה, ופרש"י פסולה ליבמה כאשת איש שזינתה שאסורה לבעלה וכיון דזונה כיה אסורה לכהונה ורבינו מפרש טעמא דלית הלכתא כר"ה מהא דיבמות ול"ל הדחיי' שדחו שם ולכן ס"ל דאפילו הי' יבם כהן מוחרת דכיון דשומרת יבם שזינתה מוחרת

משנה הלכות

מד) [פסק] ושומרת יבם דמזניא וכו'. יבמות (פ"ח וע"ב ועוד) דא"ר המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ופרש"י ורב אשי ליח ליה דרב המנונא ובגמ' שם פ"ח הסריס שחלץ ליבמתו לא פסלה בעלה פסלה טעמא דבעלה הוא הא אחר לא לימא תיובתא דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה פסלה ליבמה ומשני לא הוא הדין אפילו לאחר נמי ואיידי דתנא ריבא בדידה תני נמי סיפא בדידה, ולכן כתיב רבינו ואמרי במערבא לית הלכתא כרב המנונא אלא שריא ליבם כפ"ד לימא תיובתא דאחי' שחי' לא הפ"ד וכו' דאויב הוא אבל אין הלכה כרב המנונא כפ"ד. אלא דקשיא מהא דמס' סוטה י"ח ע"ב על מה כיא אומרת אמן אמן שומרת יבם וכנוסה אמרי ההיא רבי עקיבא היא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ולית הלכתא כוותיה.

מה) אלמא פנויה היא ושריא ליבמה דהא אמרינן וכו'. ולכאורה ל"ש כיאך לומר פנויה הוא אלא בין לרב ובין לשמואל מכ"ש יש כאן לאסור יבמה לעוק ואיסור אשת איש לה להיכן אזל ברם לפ"מ שכתבתי לעיל (אות י"ב) לפרש דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ח מהלי יבום שכתב גבי חולץ ליבמתו נאסרה כיא וכל לרוחיה עליו ועל אחר כאחין וכולן לאסורות עליהן מד"ס כשניות שמאחר שמת אחיו נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו וכ"כ תמה עליו דהא משמע בגמ' דלר"י בלאו קיימא ושהרבה מפרשים כתבו כן ושהרמב"ן הגיג על הרמב"ם ז"ל, ולכאורה י"ל דגם שיטת רבינו דאיכו אלא איסור דרבנן אבל ליכא לאו או עשה אלא איסור דרבנן.

ובח' באחת השיטורים על מס' יבמות אמרתי ליישב דברי הרמב"ם לשיטתו אזיל שכתב בפ"ח מהלי יבום כי"ב שמאחר שמת אחיו בלא ולד נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו לפיכך תופסין בהן הקידושין כשניות ע"כ. פי' לדבריו ז"ל דס"ל להרמב"ם דבמיתת הבעל פקע איסור אשת אח מאשתו מה"ת כיון שלא היה בניס ונתחייב אחיו במלות יבום ואין זה דחייה איסור אשת

מו) [פסק] **ואילו איתתא דגרשה גברא ואינסיבה לאחרינא ומית אי נמי גרשה,** ליבמה חלמא פנויה כיון דבלאו הכי היתה נאסרת גם ליבם ישראל וכיון דלא קיי"ל כר"ת דפנוי הבא על פנוי' שלא לשם חיבות עשאה זונה ממילא מותרת לפי' לכאן: **ואילו** לחתא דגרשה גברא כו' ומית לי נמי גרשה. כלומר מת בעלה הראשי, לו שגירשה, וקי"ע שפיכה רבינו הסדר דבקרא כתיב

משנה הלכות

לא חלה כיתר וכיון שפקע חיסור חשת לא תופסין בה קידושין, דחל"כ חשת לא בכרת וכיולך תפסו בה קידושין ודעת כתוס' דף מ"ע דלא פקע חיסור חשת לא נמיתה ועיין שו"ת מהרי"ק סי' קל"ט ס"ל כדעת כתוס' ודעת כשואל שם ס"ל כהרמב"ם ז"ל. ומלחתי בירושלמי פ"ד ה"ט שמעון בר בא בעי קומי ר' יוחנן מה בין חולץ מה בין מגרש ת"ל מה לא סבור חליצה קניין היבה חלה פעור הין כחהין חייבין עליה משום חשחו של חולץ חלה משום חשחו של לא לא בעי' הק"ע חלילה קניין כחלו קנה יבמתו וגרשה, חבל הין כדבר כן חלה חלוצה פעור היא שפערה מזיקת יבום להנשא לשוק וכו' ע"ש.

והנה לפי המבואר דחלילה לחו קנין הוא חלה פעור והיסור שבה הינו מכח החולץ שפערה חלה מכח לחיבם כמת ומעתה לסיעת הרמב"ם דס"ל דמיד שמת לחיבם נסחלק היסור ערוה מעל כל נשיו ת"ל גם לחחיבם נסחלק היא היסור ערוה ולא נשאר שום חיוב של קנין לחחיבם חלה מנות יבום או חלילה ומנות יבום הוא קנין שקונה לוחה חבל כיון שלא ייבם לוחה חלה פערה ת"ל ס"ל להרמב"ם כיון דהיסור היסות והיסור ערוה פקע ממנה בשעת מיתה והחלילה היבה חלה פעור נמלא דחלוצה לו נרחה היון חלה כשניות שהסורים מד"ס דמכ"ת פקע היסור ערוה מכל העולם וכם בכלל ולר"ל דחייב כרת נמלא דלא פקע היסור ערוה מינה חבל לר"י דלא חייב משום ערוה ת"ל ע"כ ליכא חלה היסור כשניות כנלפענ"ד ליישב דעת הרמב"ם. ות"ל י"ל דגם דעת רבינו דליכא חלה היסור כשניות וכדעת הרמב"ם ז"ל עכ"פ וכבן, ועי"ש בחריכות. ולפ"ז מובן שפיר דשומרת יבם כיון שמת בעלה הרי פקעו קידושין מינה ופקע היסור חשת לא ולא נשאר רק מנות יבום ולכן שריא ליבם כפנויה שזינחה. ועיין לעיל בסמוך מה שהרכתי בזה בס"ד בביחור הדברים ותקחנו משם שלא לכפול הדברים.

והנה הרמב"ם (פי"ח מהל' י"ג) כתב וכן יבמה שבא עליה זר עשאה זונה וזה דלא כרבינו וכתב ל"ל וכן יבמה וכו', גם זה בכלל נבעלה בעילת זנות וכ"ש היא משאר חייבי לאוין דהא מספקא לם קידושין תופסין ביבמה כנזכר פ"ח מהל' חיבות. ובשמת מי משום הא לין רחי' דלף דאין קידושין תופסין מ"מ לדעת הרמב"ם דלא כוי חלה כשניות אחתי חיאסר חלה משום דהו"ל כפנוי הבא על הפנויה והרי לדידן דלא קיי"ל כר"ת דעשאה זונה וכ"פ גם הרמב"ם שם בה"ג ת"ל לכאורה לדקו דברי רבינו דלא נאסרה ועיין מל"מ פי"ח הנ"ל ל"ג וכן הבא על הפנויה וזו"ק.

והנה בטור סי' ו' כתב חבל הבא על חייבי לאוין חפילו חייבי לאוין דשאר לא עשאה זונה כיון דחפסי בה קידושין חוץ מהבא על יבמה שעשאה זונה דחיבי נמי לא חפסי בה קידושין לפיכך נעשית זונה בביאת זר וכתב עליו הב"י ומ"ש חוץ וכו' וכיון שחלה הרא"ש עשייה זונה בחין קידושין תופסין בה ממילא משמע דנעשית זונה חבל קשה כיון דחסיקנא התם דהלכה כשמואל דאמר לריכה גט מספק ל"ל לכתוב שהבא על יבמה עשאה ספק זונה ע"כ וכן בקשה הב"ח ודחק דשמואל נמי מודה מ"ת דלא חפסי בה קידושין חבל ד"ת לא חפסי בה קידושין וכדברים כחלו ל"ע ועיין ביאור הגר"א ופלא שלא בביאו הפוסקים לפילו ברמז דעת רבינו שלא נאסרה לפי' לכאן.

וראיתי להמחירי ז"ל דף ל"ב שכתב ובזנות מיבה לא נאסרה ליבמה על יבמה שאומרת יבם שזינתה לא נאסרה ליבמה וכו', וכן יש חולקים לומר שאומרת יבם שזינתה חסורה ליבמה מספק ומוכח לה ממה שאמרו בפ' סוטה (י"ח ע"ב) חמן שלא סטיתי אומרת יבם ותוקימנה לר' עקיבא דאמר חין קדושין תופסין ביבמה חלמא כל שנחגרר שחין קדושין תופסין ביבמה נאסרה בזנות נמי נספק דהא בבא חליה ולא נאמר לדעתם ליה הלכתא כרב המנונא חלא לדעת האומר חין קדושין תופסין ביבמה ומכל מקום עיקר הדברים לפרש הא דפ' סוטה ר' עקיבא היא דקסבר חין קדושין תופסין בחייבי לאוין והולד ממנה ממזר חבל לדידן חף לכשחנו סוברין שחין קדושין תופסין ביבמה מ"מ חין הולד ממזר שחין ממזר חלא מחייבי כריתות והלכך חין זנות חוסרתה כלל וכן סוגית כל הסמועות מוכיחות עכ"ל. עכ"פ נראה דג"כ ס"ל דחינה זונה כלל לפילו לכאן ומפרש בגמ' סוטה כרבינו בפשיטות, ופלא עכ"פ שלא בביאו דעת רבינו בזה דמותרת לפילו לכאן.

מו) [פסק] **ואלו איתתא דגרשה גברא.** (יבמות י"ח

(דברים כ"ד ח') כי יקח איש וגו' וכתב לה ספר כריתות וגו' והלכה והיתה לאיש אחר, ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות וגו' או כי ימות האיש האחרון, ודרשו חז"ל זה כולית רשעה מתוך ניתו וזה הכניסה ושנאה, הכתוב מצערו ואהדרה גברא קמא ואוליד מינה ברתא, ההיא ברתא שריא לכהן, (שם יא:) דכתיב (דברים כ"ד ד') לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו', מאי היא, היא תועבה ואין בניה תועבה. **מז)** **וצרת** חלוצה שריא לכהן, דתנן (יבמות מג:) **ארבעה** אחים נשואין ארבעה נשים ומתו רצה הגדול שבאחים ליבם את כולן הרשות בידו. מי שהיה נשוי שתי נשים ומת, ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. **מח)** (שם מד.) היתה אחת כשירה ואחת פסולה, אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשירה, ואמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך

סופו לשנאתה ושם לאו קונרתו: **מאי** היא. דכתיב תועבה היא: **ארבעה** אחים. נגמ' מרנעה אחין ס"ד כיון שמתו כולן מאן מייבם, ומשני מרנעה מאחין שמתו מרנעה וכיו שמוצה לו יותר: **הרשות** בידו. ובדאפסר ליה להזיקם כולם ואפ"ה עלה עובה קמ"ל ד' אין עפי לה כי היכי דנמעייב עוצה בתורם: **היתה** אחת כשירה. לכהונה ואחת פסולה לכהונה כגון שנתגרשה מאיש אחר: **חולץ** לפסולה. ולא יפסול את הכשרה לכהונה, דלא ישפוך חדם וכו': **מייבם** לכשירה. ואפי' הוא

משנה הלכות

ע"ב) נעת מיניה רב יהודה מרב שעת כמחזיר גרושתו מצניסת ואת לרחה מהו חליצת דר' יוסי בן כיפר לא תיבעית לך כיון דאמר ר' יוסי בן כיפר עומאה במחזיר גרושתו הוא דכתיבא לרחה כמותה ואי משום דכתיב בה תועבה כיון כיון תועבה ואין בניה תועבין הא לרחה תועבה כי תיבעית לך חליצת דרבנן, היכא דאמרי חליצת דרבנן לא תיבעית לך כי תיבעית לך חליצת דריב"ב עומאה במחזיר גרושתו הוא דכתיבא מיעט רחמנא כיון כיון תועבה ואין לרחה תועבה אי דילמא כיון תועבה ואין בניה תועבין הא לרחה תועבה מ"ל תניתוה היכא אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה לא לעולם כשרה כשרה לעולם פסולה פסולה לעולם ודקאמרת כיון דלדידיה חזיא אפי נפקא ליה מינה משום דרב יוסף דאמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך חדם מי בורו ואחרים לריכים להם.

וכתב הרמב"ם (פט"ו מה"ב ה"ב) כמחזיר גרושתו משניאת הולד כשר שהרי חינה ערוה. ועיין עור ח"ע סי' ד'.

מז) **וצרת** חלוצה שריא לכהן. (מ"ג ע"ב) משנה ד' אחין נשואין ד' נשים ומתו אם רלה הגדול שבהם ליבם את כולן הרשות בידו אי שהיה נשוי נשים ומת וכו' היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה, ופרש"י היתה אחת כשרה לכהונה ואחת פסולה כגון שנתגרשה מאיש אחר. ולייבם שתיכן אי אפשר דכתיב אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שנים ושלשה בתים. ות"ת לאחין לשתיכן הא כתיב בית אחין הנעל בית אחד הוא אחין ולא שנים ושלשה בתים. ות"ת ליבם אחת ולאחין לאחת ואע"ג דבאחלת לא אפשר דהא ע"כ איכא תרתי לו בחליצה לו ביבום מ"מ בתרתי דאפשר נאחין אחד ונייבם אחד אין כל כעולה ליבום עולה לחליצה, וזו איכא עולה ליבום שהרי כבר נתיבמה חברתה.

מח) **היתה** אחת כשרה ואחת פסולה. פרש"י כגון שנתגרשה מאיש אחר ונשאה זה אחת כשהיא גרושה ולא פי' כגון שהחזיר גרושתו משנשאת דפסולה הוא גם לאחיו שמא דאז על כרחך הוא מייבם את הכשרה ואף בחליצה היינו אחין אלא לכשרה שהרי חליצה פסולה איכא פוערת ערה, ומיהו דעת רבינו שאף בזו אחין לאיזה מהן שירצה ואי"ת ואיאך הוא אחין לפסולה והא קיי"ל כל למיפטר ערתה חליצה מעולה בעיון. הני מילי בפסול זיקה או בפי שפסל זיקתו בגט אבל בשאר פסולים שבלרה כשרה לא ועיין תוס' י"ח ע"ב ד"ה הו וכ"ו ע"ב ד"ה וחליצה פסולה.

וכ"כ הרמב"ן ז"ל לאחר שהאריך לאחוק על הרמב"ם והביא רבי' מתוספתא כתב וז"ל שוב מלאתי לנעל הלכות ז"ל מי שהיה נשוי ג' נשים ת' שנייב ליבם ואחת אשה אחת אחרת ואת כשהוא מייבם מייבם לאשה אחרת כשהוא אחין אחין לשנייה ע"כ וזה שלא כדברי הרב ר' משה ז"ל שכ"ל ועיין מאירי שהביא ג"כ דברי רבינו. ופי' המאירי דהא דאמרו לא יפוך חדם מי בורו וכגון זה כופין אותו על מדת סדום שאם לא רלה ליבם בע"כ אחין לפסולה ע"ש. ועיין ב"י ת"ע סי' קס"ח שאם עבר מנדין אותו ואם החרו למלקות מלקין אותו והכנה"ג כתב דאין כופין אלא עלה עובה קמ"ל ועיין תוי"ט ומלשון רבינו משמע נמי לשון חיוב שהרי אמר אם היה אחין אחין פסולה משמע לעולם ולא שלוי ברלונו כלל.

אדם מי בורו ואחרים צריכין להם, אלמא צרת חלוצה שריא לכהן. **מט)** (שם כב.) מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואחיו הוא לכל דבר, חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן הייבום **נ)** וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו הוא לכל דבר, חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. אח מכל מקום לאתויי מאי, אמר רב יהודה לאתויי ממזר. ואחיו ובנו לכל דבר (שם כב:) למאי הילכתא, לירשו וליטמא לו. חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית מאי טעמא, דכתיב (שמות כ"א ד') האשה וילדיה תהיה לאדניה. בן מכל מקום לאתויי מאי, אמר רב יהודה לאתויי ממזר, מאי טעמא, דכתיב (במדבר כ"ז ח') ובן אין לו עיין עליו. **נא)** תני (דברים כ"ה ה') כי ישבו אחים יחדיו ובן אין לו, אין לי אלא בן, בן הבן ובת הבן ובן הבת ובת הבת ובת בן הבת מנין, ת"ל ובן אין לו מכל מקום, אי לאו אין לו הוה אמינא בת לא פטרא מן יבום כי דאשכחן בבן סורר ומורה דדוקא בן ולא בת ישראל ומותר בגרושה: **שריא** לכהן. דהי לאו הכי מלי שופך ולחריס לריכים לו ציין: **אח** מכל מקום. לאחויי ממזר, דס"ד יליף לחוה לחוה מדני יעקב והחס כשרין ולא פסולין קמ"ל: **לכל** דבר. ליורשו וליטמא לו: **מן** השפחה ומן הנכרית. בשפחה כתיב החשה וילדיה תהיה לאחויה, ובנכרית כתיב, כי יסיר את בנך מאחרי: **וחייב** על מכתו. גרסה דס"ל כרמב"ם דאפילו אדיו רשע חייב על מכתו ועל קללתו, ובגמ' כשעשה תשובה: **תני** כי ישבו אחים יחדיו. עיין לו"ז סי' תרי"ב שמביא כל זה בשם ספר המקנוטות (רי"פ): **הוה** אמינא בת לא פטרא. דכתיב ובן אין לו וכאי אין לו בן ובגמ' עירובין (ס"ג ע"ב) ת"ר לוי כל דמוחיב מלה קמיה רביה מת

משנה הלכות

מט) מי שיש לו אח מ"מ. (שם כ"ב ע"א) משנה מי שיש לו אח מ"מ זוקק את אשת אחיו ליבום וכו' חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן הנכרית. ורבינו השמיט היכא את דכיון דהוה מן השפחה לאו אחיו הוה ום"י. וכן בסמוך במשנה כתיב חוץ ממי שיש לו בן מן השפחה ורבינו השמיט היכא בן וכתב חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית דהאי לאו בנו הוה. וכבר פירשתי לעיל ועיין עור מ"ש סי' קנ"ו ובש"ע שם ס"ג וגם מה שכתבו בשם ר' נטרונאי גאון דבשפחה שלו מוסכין שמחררה דאין אדם עושה בב"ז.

נ) וחייב על מכתו. בגמ' (שם כ"ב ע"ב) פריך למאי קרי כאן ונשית בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך ומשני כדאמר רב פנחס משמיה דר"פ בעושה תשובה הכא נמי כשעשה תשובה ופריך והאי בר תשובה והתנן שמעון בן מנסיא אומר היזהו מעוות לא יוכל לתקון זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר ומשני הכא מיהו עושה מעשה עמך הוא ונכי נמי דעונו גלוי ונזכר כל זמן שממזר קיים מיהו מתשובה ואילך בכלל עושה מעשה עמך הוא ע"כ. ועיין רמב"ם ועור מחלוקת בזה והמרכתי בזה במקום אחר.

נא) תני כי ישבו אחים יחדיו וכו' הו"א בת לא פטרה מן היבום. עיין ל"ז סי' תרי"ב וז"ל תנן מי שיש לו בן מכל מקום וכשם שהבן פוטר כך הבת פוטרת מן היבום כדאמר בשמעתא קמייתא דיש נוחלין (דף ק"ט ע"א) וכו' והטעם שהבת פוטרת מן היבום היכ מפרש הר' רבינו יהודה בר' קלונימוס בר משה זצ"ל וכו' ורבינו לפרים בר' יצחק זצ"ל הביא ראיה דבת פוטרת מן היבום, דתניא בספרי פרשת כי ישבו אחים יחדיו מלן יכמי להקיש שם ליחיו שם ביאדלא פרט לסריס שאם רלה להקיש שם ליבו יכול, ר' יהודה אומר נאמר כאן שם ונאמר להלן שם מה שם האמור להלן נאלה אף שם האמור כאן נאלה וכו', ובב"ג פי' דבת פוטרת את היבום נפקא לן מעיין עליו דהכא ובספק המקנוטות כתוב תאני כי ישבו אחים יחדיו אין לי אלא בן בן הבן ובת הבן ובן הבת ובת הבת מנין ת"ל אין לו עיין עליו, אי לאו אין לו בת לא הוה פטרא מיבום כדאשכחן בבן סורר ומורה דדוקא בן לעניין יבום אבל בת אין לו עיין עליו ע"כ לשון המקנוטות, וסיים הא"ז הרי משמע בריייתא שנויה בפי' דבת פוטרת מיבום ודרשינן מאין לו עיין עליו כדברי הלכות גדולות עכ"ל הא"ז. וכ"כ המאירי וכן בן הבת וכו' שבכל בכלל אין לו עיין עליו וכ"כ ברמב"ן ורשב"א ובאוס' ד"ה בן ובאוס' הרא"ם ובאוס' ב"ב קט"ו ע"א ד"ה בן ועיין עוד אוס' ב"ב ק"ט ד"ה כיון, והבן.

ודע דהמרדכי (יבמות דף י"ח ע"א) כתב וז"ל יש ה"ג שכתוב בהן דבת לא פטרה ומיבום דבפ' יש נוחלין לאמרינן דלעניין ייבום בן ובת כהדדי ניהו וכ"ל דמאין לו עיין עליו נפקא לן מכ"ל וכנראה דהאי ליה גירסא אחרת ברבינו דבת לא פטרה מיבום אבל לפי גירסתינו הרי מבואר דס"ל ככל הפוסקים דבת פוטרת ונפ"ל מאין לו אלא דמביא לה מברייתא דכתב תני כי ישבו אחים יחדו וגו' ותני הוא לשון ברייתא וכדאמר הא"ז.

לעניין יבום נמי, כתיב אין לו. **נב)** (קידושין יד.) וקונה את עצמה במיתת היבם מנלן, קל וחומר ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתרתה זו שהיא בלאו לא כל שכן, **נג)** (יבמות נ:) ומאי טעמא אמור רבנן גט ביבמה מהני, משום דמהני בעלמא, דאי אמרת לא מהני אתו למימר גט להוציא וחליצה להוציא, ומה גט ביבמה לא מהני חליצה נמי לא מהניא ואתי למיבעל אחר חליצה. ומאי טעמא אמור רבנן מאמר ביבמה מהני, משום דמהני בעלמא, דאי אמרת לא מהני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא קני ביאה נמי לא קניא ואתי למיבעל אחר ביאה. ומאי טעמא אמור רבנן ביאה פסולה יש אחריה כלום, אי ביאה אחר גט היא גזירה ביאה אחר גט משום ביאה אחר חליצה, ואי ביאה אחר מאמר היא גזירה ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה. ומאי טעמא אמור רבנן חליצה פסולה אין אחריה כלום, אמרי מאי ניגזור, ניגזור חליצה אחר גט משום חליצה

כלח ולד שנאמר ויתן יבוסע וגו' וכחיב נון נמו יבוסע נמו וכחר יבוסע לח חסיב בן ולט"ג דכי' לו נמוח, ורבינו דייק מכן סורר ומורה דדרשו בן ולח בח, ועיין רל"ם פ"ב סי' ג': **לא** כ"ם. וכנמ' מכ לל"ח שכן יולאה כגט חלמר בזו שחינה יולאה כגט כה נמי יולאה בחלילה: **גט** ביבמה מכני. מדחורייחה חלילה כוח דמכני בה, ומשום גט לח קריגח בה שלח בגה: **דמהני בעלמא.** בכל הנשים להחגרש ולי לחמרח הכח לח מכני ולח לחר כגט יכנוס: **מאמר** ביבמה מכני. לחסור חברחה עליו מדרבנן כה מן כחורה קנין לח כוי ביבמה חלח בביאה: **מהני בעלמא.** קידושי חשה קונים לוחה ולחי למבעל לחר ביאה ולוה ליה בונה שחי בחים דחיסורא דחורייחא: **ביאה** פסולה. כגון שנחן גט קודם: **חליצה** פסולה. שלחר גט או לחר מלמר: **אין** לחריך כלום. דלי כדר עבד מלמר לו גט לשליחים לח מכני: **כל** הכי תחלון ותיזל. כלומר מלי לימפח לן כל ימיה חחלון:

משנה הלכות

נב) וקונה לח עלמה בגיטח היבם מנלן. קידושין (ב' ע"ח ויי"ד ע"ח) כחשה נקניח בשלש דרכים וכו' ביבמה נקניח בביאה וקונה לח עלמה בחליצה ובגיטח היבם. וכנמ' ובגיטח היבם מנלן ק"ו ומה ל"ח שהיח בחנק מיחח הבעל מחירחה יבמה שהיח בלאו לל"ם מה לחשח חיים שכן יולאה בגט חלמר בזו שחינה יולאה בגט הח נמי יולאה בחלילה חלח מה לל"ח שכן חוסרה מחירה חמר רב חשי הח נמי חוסרה מחירה יבם חוסרה יבם שרי לה ע"כ. ופרש"י מה לל"ח הנחרח ע"י מיחח הבעל שכן חוסרה מחירה שברי בעלה הוח כחוסרה לפיכך הוח מחירה בגיטחו חבל יבמה דקידושי דבעל קחסרי לה כיולך חבח מיחח היבם מחירחה, ומשני הח נמי כשמח יבם נמלח חוסרה מחירה דלי ללאו יבם מכי מייח הבעל חישחריח לה ע"כ.

ולבאורה לדעח החוס' דחיסור חשח חח לח פקע מינה עד שייבמה או יחלוץ לה ל"כ חין היבם חוסרה חלח חיסור כחח המח רובץ עליה ולפמ"ש לעיל (חוח י"ב) דדעח הרמב"ם ורבינו משמח הבעל פקעו לכו קידושי החח וחיסור חשח חח פקע מיד בגיטח בעלה ולח נשחר עליה חלח זיקח יבום לחי שפיר שכן חוסרה מחירה יבם חוסרה שזקוקה לו ליבום ולכן חסורה ליגשח לכל העולם והוח שרי לה ודו"ק.

נג) ומ"ש לחמור רבנן גט ביבמה מהני וכו'. יבמות (נ' בשנה) רבן גמליאל חומר חין גט לחר גט ואין מחמר לחר מחמר ולח בעילה לחר בעילה ולח חליצה לחר חליצה וחכמים חומרים יש גט לחר גט ויש מחמר לחר מחמר לחבל לח לחר בעילה ולח לחר חליצה כלום. וכנמ' עד כחן לח פליגי חלח בגט לחר גט ומחמר לחר מחמר לחבל גט לחד ביבמה ומחמר לחד ביבמה מהני מ"ט לחמור רבנן גט ביבמה מהני משום דמהני בעלמא דחי לחמרח לח מהני לחמרי גט להוליחה וחליצה להוליחה ומדגט לח מהני חליצה נמי לח מהני וחחי למיבעל לחר חליצה ומ"ט לחמור רבנן מחמר ביבמה מהני וכו' ומ"ט לחמור רבנן [ביחה] (כחן כשמיט הסופר חיבח ביחה וט"ס הוח) פסולה יש לחריה כלום חי ביחה לחר גט היח גזירה וכו' כלשון רבינו.

ופרש"י חבל גט לחד ביבמה לו מחמר לחד ביבמה מהני גט ביבמה למיקס עליה בלח יבוה ושוב לח ייבם ומחמר ביבמה מהני לה להלריכה גט למחמרו חי בעי לחפוקה ולח סגי בחליצה לחוד. מ"ט לחמרו רבנן גט ביבמה מהני, הח מדחורייחה חלילה הוח דמהני בה ומשום גט לח קריגח בה שלח בגה. משום דבעלמא מהני, בכל הנשים להחגרש ולי לחמרח הכח לח מהני ולח לל"ה לכוגסה לחר הגט יכנוס. לחמרי, לימני גט להוליח וחליצה להוליח מדגט לח מהני ליה וכו'. ומ"ט לחמור רבנן מחמר ביבמה מהני, לחסור חברחה עליו מן החורה קנין לח הוי ביבמה חלח בביחה. משום דמהני בעלמא, קידושי חשה קונים לוחה ולחי למבעל לחר ביחה ולוה ליה בונה שחי בחים דחיסורא דחורייחא. ומ"ט לחמרו רבנן ביחה פסולה יש לחריה

אחר חליצה, כל הכי תחלוץ ותזיל, נגזר חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה, אטו חליצה אחר מאמר מי לא בעי גט למאמרו, חליצה אחר ביאה נמי בעי גט לביאתו. **נד)** אמר רב הונא (שם נב.) מצות יבמין מקדש ואחר כך בועל ואם בעל ועשה מאמר קנה, בעל ועשה מאמר מביאה הוא דקני ליה, אימא ואם בעל בלא מאמר קנה, והתניא לוקה מכת מרדות, מדרבנן, כי הא דרב מנגיד מאן דמקדש בביאה. **נה)** מאמר קידושין ביבמה, כיצד מאמר, נתן לה כסף או

מקדש וחת"כ בועל. כך תקנו חכמים לקדש קודם וחת"כ בא עליה, וכוח המחמר בשטון חז"ל לפי שאין קידושין ביממה, ותקנו כן משום דרב מנגיד לממן דמקדש בלא שידוכי: **והתניא** לוקה. ואין מלקות תרצעים חלא על

דברי תורה חלמת דחורייתא היא וכיכי לחרת קנה ומשני מ"מ דרבנן, על שנהג קלות ראש בעלמו ומיכו קנה, וים לדייק כרי לפילו כי' דחורייתא כה לא כוי חלא חייבי לאוין וחמתי ס"ד דלא קנה וי"ל דס"ד דכן הוא המנוה דוקא וכמו שאלן קודם וחת"כ בא עליה הכ"ג בא עליה קודם שעשה מאמר ול"ע: **דמקדש** בביאה. משום פרילותא: **כיצד** מאמר. הרי את מקודשת

משנה הלכות

זיקת יבמין, כדאתן לעיל מאמר בזו ובעל בזו לריכות שני גיטין וחלילה ולא לאחרינן חיסגי לבעלה ביאה בגט חלא חלילה ואיפשר את חברתה בביאתה מן החלילה. אי ביאה אחר גט היא. כגון גט לזו ובעל לזו דאחרינן לריכה גט וחלילה ולא סגי בגט לאודה כשאר יבמה שכונסה. גזירה ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חלילה. דאי אחרת חיסגי לה בגט אחי למימר מדקניא ביאה אחר הגט בביאה גרידתא חלמא מעליותא היא ואחי למיבעל לכאחילה אחר חלילה וכו'. הלכה, ועיין בש"ע א"ע סי' ק"ע ע"ב בתריכות ובביאור גמור.

נד) אמר רב הונא. יבמות (נ"ב ע"א) גופא אמר רב הונא מלות יבמין מקדש ואח"כ בועל ואם בעל ועשה מאמר קנה אם בעל ועשה מאמר פשיטא דהא קניא בביאה ורבינו גרס בעל ועשה מאמר מביאה הוא דקני ליה כלומר דהביאה קונה חלא אימא אם בעל חלא מאמר קנה והתניא לוקה מכת מרדות מדרבנן כי הא דרב מנגיד מאן דמקדש בביאה, ומאן דמקדש בשוקא ומאן דמקדש חלא שדוכי ומאן דמבעל גיטא ומאן דמסר מודעא לגיטא ומאן דפקיר שליחא דרבנן ומאן דשכי שמחא דרבנן עליה חלחין יומין, ועל אחנא דאחיר בני חמוכי, ואהדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב חלא למקדש בביאה וחלא שדוכי ואיכא דאמרי לפילו בשדוכי נמי משום פרילותא ע"כ. ומשמע לכאורה דפסק כאהדעא ועיין עור סי' כ"ו בשם הרא"ש והב"י כאן דאינו מוכרח בדברי הרא"ש דפסק כאהדעא ומיהו כבר הביא בבאה"ט דאשמטיטיה דברי הרא"ש בפרק כ"ג דכאן לאדיה והאידנא נהוג עלמא כאהדעי דבשל סופרים הלך אחר המקיל ע"ש וכ"כ הב"י בשמו סי' קל"ד וכו' ע"ש ובש"ע שם.

נה) מאמר קידושין ביבמה כיצד. בגמ' (שם נ"ב ע"א) ת"ר כיצד מאמר יתן לה כסף או שור כסף, ופי' רבינו ואמר לה הרי את מקודשת לי, דבלי לאמירה לא מהני ומיהו לא סיים כדא משה וישראל ורש"י פי' יתן לה כסף וכו' ואמר לה אתקדשי לי במאמר יבמין ואע"ג דיהב לה מידי לאו קידושין גמורים הן בקידושי תורה שהרי אין קידושין תופסין באשת איש והתורה לא האירתה לו באשה נכריה אלא כסדר המנוה ובאיה הוא דכאשה בה רחמנא. ומשמע לכאורה דהאמירה הוא אחרת מבשאר נשים כדי להבחין ולא לעשות שאם קידושין גמורים כבשאר נשים, וכ"כ הנמק"י ולדעת רבינו ז"ל דס"ל דליכא למיחש ובגמ' לא חילקו כלל, אם לא שנאמר דרבינו לשיטתיה שכאשתי לעיל דס"ל כדעת הרמב"ם דמשעת מיאה פקע ליה איסור אשת איש אא לגמרי ול"ע.

ובטוש"ע (א"ע סי' קס"ו ס"ב) מב"א אין לריך לקדש אלא בא עליה וחכמים תקנו אלא יבא עליה עד שיקדשנה בפני עדים בכסף או בשטר ופשוט דגם דעת רבינו בפני עדים אף אלא פי' כן וכאשד הרמ"א הגי"ה ואם קדשה בשטר נמי מקרי מאמר ואפי' נתן לה פרוטה ואמר לה הרי את מקודשת לי בזו ומקודשי אחי הרי זו מקודשת דהוה כמאנה ופרוטה וכסר חמכו עליו דהמאסר נמי אמר בכסף או בשטר ומה הוסיף דבשטר נמי מקרי מאמר ועיין באה"ט ובאה"ג שם ול"ע. והרמ"א הוסיף ואפי' נתן פרוטה ואמר לה הרי את מקודשת לי בזו ובקדושי אחי הרי זו מקודשת וכו' ע"ש משמע דבשאם אומר הרי את מקודשת לי בסכל נשים וכדעת רבינו ז"ל. ובגמ' שם נ"ב אמה בשטר כילד כדאמרן כאשד לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שו"פ הרי את מקודשת לי ע"כ ע"ש.

ומה שכאשד רבינו בכסף ובשוה כסף בגמ' שם, וכאשד הרא"ש ז"ל האי חליצה דב"ש אבל לבית הלל נותן לה פרוטה או שוה פרוטה, ורבינו נמי מודה לזה אלא שהעתיק לשון הגמ' כדרכו בקודש. ועיין נמק"י על הרי"ף ז"ל.

לי, וכתב סתם לשון קידושין, ומיכו רש"י פי' אמר לה כתקדשי לי במאמר ידמין: **שטר** כילד. והויין כילד בחמיה, והא כיון דקדושי כסף אמרת נתן לה כסף כשאר נשים ממילא שמעינן שטר נמי כשאר כל שטר תירוסין בעלמא כדאמר בקידושין כתב על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי, נו) ושטר. שטר כיצד, כדאמור רבנן כתב לה על הנייר או על החרש אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו הרי זו מקודשת, מאי קאמר נז) אמר אביי הכי קאמר שטר כתובת יבמין כיצד, אני פלוני בן פלוני קבילת פלנית יבמתי עלי לזונה ולפרנסה כראוי, ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון, ואי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. נח) (קידושין יד.) היבמה נקנית בביאה נט) וקונה את עצמה בחליצה ס) ובמיתת היבם. נקנית בביאה מנלן, דכתיב (דברים כ"ה ה') יבמה יבא עליה. ואימא לכולהו מילי כאשה, לא ס"ד דתניא יכול יהו כסף ושטר גומרין בה כדרך שהביאה גומרת בה, ת"ל **אמר** לחדיי. הלי תנח נלו לחשטר מאמר קלי חלה לחשטר כחובה קלי: **בעלה** כרלחון. ולה על נל יבם מ"ע כדלמר (יבמות ל"ט) לחשה הקנו לו מן השמים: **שלא** תהא קלה בעיניו להוליחה. ככחובת שלר נשים דעלמל וכחובתה מלה שהיל בעולה: וקונה לת עלמה. קודם שבח עליה היבם: **ביאה** גומרת. שהיבמה זקוקה ועומדת ליבם מחמת קידושי המת וביאה זו לינה

משנה הלכות

נו) ושטר כו'. בגמ' שם (כ"ג ע"ל) בשטר כילד, ופריך בשטר כילד כדלמרן (ועיין קידושין ע' וב"ג נ"ל) כתב לה על הנייר לו על החרס לפ"פ שלין בו שוה הרי לת מקודשת לי למר לחדיי הכי קלחי וכו' ולה גרס בגמ' מלי קלמר ולולי שזה היתה גירסת רבינו לו שהוה ניחור רבינו ז"ל ורבינו הניח כל הברייתל בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי וכו' ורש"י פי' הרי מקודשת.

והתום' תמהו למלי נקט לפ"פ שלין בו שוה"פ דכך לי יש בו שוה"פ כלין בו שוה"פ ועיין תוס' קידושין ע' ד"ה לפ"פ ומיהו לפמ"ש רבינו לעיל נרלה דבכיון כתבו לפ"פ שלין בו שוה"פ דלפ"פ יש בו שוה"פ לז מקודשת מדין כסף ולה מדין שוה"פ ע"ש, ולולי מה"ע הוסיף הרמ"ל שניה ולפילו קדשה בשטר כלומר שלין בו דין כסף והבן כי קלרתי.

נז) אמר לחדיי וכו'. בגמ' (שם) לחמר לחדיי כ"ק שטר כתובת יבמין כילד כתב לה חנת פלוני דר פלוני קבילת יח פלוניח יבמתי עלי לזון ולפרנסה כרלוי ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הרלשון ולי ליח לה מרלשון תקינו לה משני כדי שלה תהא קלה בעיניו להוליחה. ופרש"י הלי תנח נלו לחשטר מלמר קלי חלה לחשטר כחובה קלי. ועיין רמב"ם פ"ד מהל' יבום הל"ג נוסח כתובת יבמין שנהגו העם, ביום פלוני כך וכך לירח פלוני שנת כך וכך למנינה דרגילנה למימני במקום פלוני לין פלוני בן פלוני לחת לקדמנה וכן למר לנה וכו'. ובש"ע סי' קס"ו ס"ד כותב לה כתובה ולין נכסי היבם מסועדים לה שכתובתה על נכסי בעלה הרלשון ולם לין לרלשון נכסים כתובתה על נכסי היבם, ועיין ב"ש שם שמחלק בין קודם תקנה לחחר שתקנו חז"ל לקדם לותה כשטר לשה ועיין בלה"ע שם לות ד' מה שהלריך.

נח) היבמה נקנית בביאה. (קידושין ג' במשנה ובגמ' י"ד שם) ועיין תוס' ידמות נ"ג ע"ל ד"ה לם נעל. ובמשנה ידמות דף נ' והבעילה לם בזמן שהיל בחחלה לין לחריה כלום בחמנע ובסוף יש לחריה כלום ובגמ' גופל למר רב הונל מלות יבמין מקדם ולח"כ בועל ולם נעל ועשה מאמר קנה לם נעל ועשה מאמר קנה לם נעל בלל פשיעל דהל קניה בביאה חלל לימל לם נעל בלל מאמר קנה והחניל לוקה מכל מרדות מדרבנן דרב מנגיד מלן דמקדש בביאה וכו' ונהרדעי למרי בכולהו לל מנגיד רב חלל חלל למקדש בביאה ובלל שדוכי ול"ד לפילו בשדוכי נמי משום פרילוחל ע"כ. ועיין טשו"ע ל"ע סי' קס"ו ס"ב. מה"ת לין לריך לקדשה חלל בל עליה וחכמים תקנו שלל יבל עליה עד שיקדשנה בפני עדים וכו'.

נט) וקונה לת עלמה בחליצה. משנה (קידושין שם) היבמה נקנית בביאה וקונה לת עלמה בחליצה ובמיתת היבם. ובגמ' י"ד ע"ל בחליצה מנלן דכתיב ונקרל שמו בישרחל בית חלוץ הנעל, כיון שחלץ בה הותרה לכל ישרחל, פרש"י מנלן דחלוצה מותרת להנשל דילמל מלות חליצה הוה דרמל רחמנל עלה ולעולם לל משחריל. בישרחל בית חלוץ, הכי משמע בישרחל רחויה להביל לבית משחלצה.

ס) ובמיתת היבם. שם ובמיתת היבם, מנלן ק"ו ומה לשם שהיל בחנק מיתת הבעל מחירה

יבמה יבא עליה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה. וקונה את עצמה בחליצה מנלן, דכתיב (שם י') בית חלוץ הנעל כיון שחלצה לו נעל הותרה לכל ישראל. **מא)** (יבמות קכא.) נפל במים שאין להם סוף בשני עדים ודאי מימת מיית, לגבי ממון נחתין יורשים לנכסיו, לגבי אשה אחמירו ביה רבנן עד דאמרי סימני פדחתו וחוטמו ושאר סימנין שלו, אם כן כי נישאת בעד אחד תצא, אקילו בה רבנן **סב)** כל היכא דאיכא עד אחד ודאי איכא עד אחד בהדיה אלא

עושה קידושין חלה גומרת קדושי לחסון: **במים** שחין להם סוף. כל שעומד ורוחה מחרפא רוחותיו כגון מערה מלחה מים וברוחה שוהה שם כדי שחין יכול להיות חי בתוך המים וכח לו זה מים שיש להם סוף, עומד ואינו רוחה כיינו חין להם סוף: **נחתין** יורשין לנכסיו. חף שלה רחו לותו מת ממש מ"מ כיון שרחוהו נפל במים ושהו זמן שח"י לחיות תחת המים ודחי מת: **לגבי** חשה לותה מת ויכירו בסימניו שזה הוח שנפל למים ולה לחר שחפשר כמו שנפל זה כן נפל לחר ולחו זהו שהוח בעלה, ועיין חולין (ל"ה ע"ב) לחסיק חרין ובחוס' שם: **פדחתו** וחוטמו. בהני תרי מילי בחמירו בח"י יותר ממון במשל"ם, ובסימנים דנופו דנעי דוקה סימני פדחתו וחוטמו, עיין רמב"ם פ"ע מנחלות ועח"מ סי' רפ"ד, ועיין סה"י לר"ת דף פ"ה מש"ב על סימני פדחתו: **א"ב** כי ניחלח. כלומר כיון דמחמרינן בה טפי מבממון למה מקילינן בעד לחד בחשה שחנשה והוח כו"ל תרתי דסתרי, ולח ניחלח בע"ח חלה וכ"ש שלה חנשה בו לכחחילה: **אקילו** בה רבנן. דודחי לימה עוד עד לחד בהדיה, וזה דייקה ומינסבה כלומר שנולדה מחנשים ודייקה עד שחמנה עוד מי שהוח שיניד שודחי מת, ובהנהות בן חרי' הקשה לרבינו שהם יחמר העד שהוח עלמו רחה המעשה ולה הי' עמו לחר מחי חכ"ל.

משנה הלכות

יבמה שהיה בולחו לה כ"ם מה לח"ח שכן יולחה בנע תחמר בזו שחינה יולחה בנע הה נמי יולחה בחלילה חלה מה לח"ח שכן חוסרה מחירה חמר רב חשי הה נמי חוסרה מחירה יבם חוסרה יבם שרי לה. ומשמע קלת דחלילה במקום גע קחי והוח כורח בינה ובין כיבם ובירושלמי נרחה דחלילה פעור הוח ולה כורח.

וכתב בש"ע (ח"ע סי' ק"ע סף"ב) וז"ל כתב בהלכות גדולות חמר הקב"ה למשה חמור חל כיבם, שלה ירלה ליבם, רעוע בנופך מחנת לקיים מלוה לפיכך תחלון מנעלך כחבל וכמנודה שדרכן להיות יחפים ובעפה סרוחה שבנופך יכולה לקיים לחיך זרע לכך וירקה לפניו עפה סרוחה והדיינים עונים חלון הנעל כחבל חלון הנעל כמנודה חלון הנעל כמורד במלות סיני. ומבואר דחומרים ג' פעמים חלון הנעל, ונותן טעם להמירה ג' פעמים וזה דלה כהגהת הרע"ז שהבחתי בסמוך שדעת רבינו שסגי בב' פעמים חלון הנעל.

מא) נפל במים שחין להם סוף בשני עדים. יבמות (קכ"ח ע"ח) במשנה נפל למים בין שיש להם סוף בין שחין להם סוף וכו' והוסיף רבינו לפרש בשני עדים נרחה כוונתו לרבותה דחפילו היו שני עדים דלעניין ממונות מהמינים להם ומחזקינן לותו כודחי מת ויורשין יורדין לנכסיו כדין כל ממון דע"פ שיש עדים יקום דבר חפ"ה גזרו ז"ל לחשתו לח חנשה. ותולי דדייק רבינו בזה דלה נימה כיון דבכל מקום היכה דחיכה לפנינו ממון ותיסור דממון קיי"ל כשמואל דחין הולכין תחר הרוב, ובתיסור קיי"ל כרב דהולכין תחר הרוב ותם נזדמנו בדבר חחד חיסור וממון כתבו החחרונים ז"ל דהיכה דתיתחזק לחחד תזלינן תבתריה עיין הפלחה רפ"ב דכתובות ובמקום חחר הארכתי (ועיין בסמוך (יבמות ל"ב) חמר רב נחמן בחת לב"ד וחמרה כתירוני ליגשת וחנו לי כתובתי וכו') ולה נחמר כתן נמי כיון דתתחזק לענין ממון ע"י ב' עדים חנשה נמי קמ"ל.

אלא דתו קשה כיון דבנפל במים שחין להם סוף בב' עדים מדינה תשתו מוחרת ליגשת דקיי"ל דכתי גברה ודחי מת תלה שבתמירו חז"ל וחקנו שלה חנשה תשתו עד שיעידו עליו בסימני פדחת וחוטמו תו גופו כולו ולכן שפיר י"ל תם נשתה לה תלה מחחר שים ב' עדים על המיתה ורק בתמירו ז"ל שלה חנשה והוה מחקנתה דחז"ל ותז תתי שפיר שתמרו תם נשתה לה תלה תבל היכה דליכה רק ע"ח על שנפל במים שחין להם סוף תמתי תם נשתה לה תלה כה תין דבר שבערוה פתוח משנים וכבר הקשו כן הרתשונים ז"ל בכלל תל מה שהניחו להשיה ע"פ ע"ח ותפי' ע"פ תשה ועבד כמבואר בגמ', ובגמ' תמרו על שם חומר שבתמרת עליה בסופה הקלת בתחילתה משום דתיתתה דייקה ומינסבה וגם זה ל"ב ופי' עליה כרבה פירושים. לכן פי' רבינו ז"ל בזה דבר חדש והוה.

סב) כל היכה דתיכה ע"ח. שבה להעיד על תדם שמת ודחי תיכה עוד ע"ח בהדיה שב"ב רחה מעשה זו וכתה דלה בה ג"ב להעיד משום דתחרמויי הוה דלה קה מחרמו בהדי הדדי, וכיון דלעלם הדבר תיכה כתן שני עדים חלה שלה בתו לפנינו ולכן סמכו תתיתתה דייקה ומינסבה ופי' תו שכיון שדייקה ממילה חמלה גם

ולפטו"ד רבינו חי' זכ שכתב ודאי ליכא עד אחד בכדיכ אלא לתרמויי הוא דלא קא מתרמו בהדי הדדי. **סג)** (שם צג:) בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה לשוק מהו, אמר להו תניתוה אמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בנך ונשאת וקא מוקים לה רב ששת בעד אחד, ואף על גב דקא מדחו לה רבנן

שודאי יש עוד עד לאחר שמו שרלב ויודע כמעשב כמוכו, אלא שכשמת מעשב לא כיו יחד וזכ עמד מלד זכ ורלב כמעשב וכשני מלד שני ושניכס רלו כמעשב ולא רלו זכ לא זכ, (ועיין ריס מס' מכות) זכ רלב מחלון זכ וכו': **ביבמה לשוק.** עד אחד מעיד שמת בעלב כדי שתתייבס: **דקא** מדחו לב רבנן. דלמרו לעולס תרי ותרי וכדלמר רב אחא בר מניומי בעידי הזמב

משנה הלכות

כעד כשני כיודע ממיתת בעלב או שתדייק עד שתתברר לב למיתת הדבר שמת בעלב אלא אל דייקוחב לאוד אכתי לא כייבו סומכין שתשמת כיון שאוק כוא בעדות דבעיבן דוקא ב' עדים דילפיבן דבר דבר מממון בכל עדות חשב שכוא דבר שבערוב ולזב עמדו ז"ל וקבעו דכל היכא דאיכא ע"א ודאי ליכא שני אלא אלא בא לכעיד לפניבו, ולכאורב כוא דבר חדש דאס כן בכל מקום דאיכא ע"א יש עוד שני, ואיכא שני עדים וזב אין לו ביאור.

ונראה דרבינו מפרש בא דע"א נאמן לכשיא אשב, דבגמ' (ל"ג ע"ב) אחלקו בטעם דע"א מכיבן אי משום דמילתא דבעידה לאיגלוי כוא ולא משקרי אינשי או משום דאיתתא דייקא ומינסבא, ובאוש' שם ד"ה עד אחד הקשו ואי"ת אאי קאמינא לכו בא ודאי טעמא דע"א משום דדייקא ומינסבא כוא כדמוכא לעיל ואר"י דאינשי לכו בא דאמכינן אדיוקא דידב משום דבעידה לאיגלוי כוא והאי בעידה לאיגלוי כוא איקר כטעם ולכאי יש לאמוך אדיוקא זועא כי בכא ע"ב. ומבואר מדברי האוש' דאיקר טעם דע"א נאמן בשבב כוא משום דכוא מילתא דבעידה לאיגלוי וכיון דאיתתא דייקא ומינסבא ודאי גילתב כל מב דאפשר ונתברר לב שמב שבעיד עד זב אמת כוא.

אלא דיש להבין מילתא דבעידה לאיגלוי מב דין כוא זב ומב פשט יש לו וכיאך כוא בעידה לאיגלוי ול"ל דמילתא דבעידה לאיגלוי כך כוא דבא לפניבו ע"א ומעיד על דבר אחד והגם דבשאם לא כי' נאמן מ"מ כיון שמעיד על דבר שאם יאקר יתברר לן ומעיד להתברר אלבו שאקר דבר לא משקרי אינשי ול"ש כיאך כדבר כזב בעידה לאיגלוי כיון דלא ידע מזב אדם ומ"ב ל"ל שיש עוד מי שיודע מדבר זב ואז יתברר כדבריו שבעיד לבא לפניבו ויאמר כדבריו וזבו מילתא דבעידה לאיגלוי דאי ליכא אדם בעולס שיודע מזב אלו בעידה לאיגלוי כוא.

וי"ש רבינו דודאי ליכא עוד ע"א שרלב שמת זב בבעל כיון דליכא ע"א ואנן מחירין אוחב משום מילתא דבעידה לאיגלוי ע"ב ליכא עוד ע"א דאי ליכא עדים מאי בעידה לאיגלוי כוא ובמב ואיך יאודע ויתגלה ומ"ב דיש עוד עד אלא דלא אייתרמי להדדי בשעת כגדב או בשעת רליב שזב רלב מלד זב או מחלון זב וזב רלב מחלון זב דלעדות כזו נאמינן בחופן זב ודו"ק ודברי רבינו בזב עמוקים עמוק עמוק. ועיין נמק"י כאן בשם רבותיו.

ובדברי רבינו אלו יש ליישב קושית הבריח מברלב סי' כ"א שכ' דמרגלא בפומייבו דכפוסקים רלשונים ואחרונים דנעבד בזמים שאין לכם סוף יאלב כאשב מאיסור דאורייתא ולכאורב יש לדון דזב דוקא כיכא דאיכא ב' עדים על העבירב ושכו עד שאלא נפשו אבל כיכא דליכא רק ע"א י"ל דכב"ג לא יאלב מאיסור דאורייתא ודבר זב אלוי במאלוקת הרלשונים אי נאמנות ע"א בעגונב כוא מדאורייתא או מדרבנן ולדשת הסוברים דלא כוי רק מדרבנן הקילו משום תקנת עיגון ס"כ כאן במשל"ש כיון דרבנן לא רצו שתשת ואו ליכא עיגון וגם לא הפקיעו רבנן לקידושין מיבב וע"ש מב שכתריך ובפת"ש כביאו ולפי דשת רבינו אאי שפיר מאד דודאי מדינא יאלב מאיסור דאורייתא כיון דכוא בעידה לאיגלוי וכנ"ל.

סג) בעו מיניה מרב ששת ע"א ביבמה לשוק וכו'. (שם ל"ג ע"ב) בעו מיניה מרב ששת ע"א ביבמה מכו טעמא דע"א משום דמילתא דבעידה לאיגלוי לא משקר וככא נמי לא משקר או דלמא טעמא דע"א דאיכי דייקא ומינסבא וככא כיון דזמינן דרחמא ליב לא דייקא ומינסבא ת"ל רב ששת תניתוב וכו' ואיכא דאמרי כי תיבעיא לך למיסרי יבמב לעלמא וכו', ת"ל ר"ש תניתוב וכו' (ל"ד ע"א) אמרו לב מת בעליך ואח"כ מת בנך ונשתא ואח"כ אמרו לב חילוף כיו כדברים אלא וכולד רלשון ואחרון ממזר כיכי דמי לילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אכבי סמוך אכבי ועוד ממזר ספק כוא וכ"ת לא דק כא מדקאבי סיפא הרלשון ממזר ואחרון אינו ממזר ס"מ דוקא קאבי וכו'. ודאי לעולס תרי ותרי וכדלמר רב אחא בר מניומי בעדי הזמב כב"ג בעדי הזמב, רבא אמר עד אחד נאמן ביבמב מק"ו

למתניתין, רב ששת בעד אחד מוקים לה, ולהיתירא קא פשיט דקאמרינן (שם צד.) רבא אמר קל וחומר, לאיסור כרת התרתה לאיסור לאו לא כל שכן, ואע"ג דאמר ליה ההוא מרבנן לרבא, רבא דקאמר להיתירא קאמר, וקמו להו רב ששת ורבא בחדא שיטתא להיתירא, ש"מ עד אחד ביבמה לשוק כשר. **סד)** השתא דאמרת עד אחד כשר, דשויוהא רבנן כאשה שהלך בעלה למדינת הים, כאשה לכולא מילתא, וקתני גבי אשה (שם קכב.) הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה ואשה מפי אשה ומפי עבד ומפי שפחה והדא יבמה שריא לאינסובי. **סה)** (שם קיז.) הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה ובת חמותה ובת וכו' ע"ש: **לאיסור** כרת. מצת חיש דע"ח נחמן: **איסור** לאו. יבמה לשוק: **א"ל** הכוח מרבנן. לרבא היא עלמה תוכיח דלאיסור כרת כתרת לאיסור לאו לא כתרת, ולא כשיב רבא כלום, ופסק רבינו כרב ששת ורבא דקמו בשיטת חדא וכך פסקו כריף והרמב"ם, ומיכו כרא"ש פסק כבכות מדרבנן: **חדא** יבמה שריא לאינסובי. בעד אחד, ועיין ח' כרשב"א אלף רנ"ג: **חמותה** ובת חמותה לרבה ויבמתה. ועטמת דכולהו מפני ששונאות לותה ומתכוונות לקלקלה חמותה שונאתה שאומרת בלבה זו תאכל כל יגיעי ועמלי, וכן בת חמותה אומרת זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אדאכ ויבמתה יראה שמא סופה להיות לרתה ובת בעלה זו בתה

משנה הלכות

לאיסור כרת כתרת לאיסור לאו לא כ"ם מ"ל כהוא מרבנן לרבא היא עלמה תוכיח דלאיסור כרת כתרת לאיסור לאו לא כתרת ואלא אילי מ"ע לא מבימנא דכיון דזימנא דסניא ליה לא דייקא ומינסבא ע"א נמי דכיון דזימנא דסניא ליה לא דייקא ומינסבא, וז"ם רבינו ואע"ג דאמר ליה כהוא מרבנן וכו' רבא דקאמר להחירא קאמר כלומר דרבא לא אם ליה ומחירה ומ"כ קס ליה רבא בשיעא רב ששם להחירא וכיון דרבא דאי ליה לההוא מרבנן כרבא קיי"ל וכרב ששם.

סד) ומסיק רבינו השתא דאמרת ע"א כשר, מעשה דלאיסור כרת כתרת לאיסור לאו לא כ"ם מ"כ כאשה שהלך בעלה למדינת הים וכיון דקיי"ל לקמן (דף קכ"ב) דהוחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי עבד ומפי אשה ואשה מפי עבד ומפי שפחה ע"פ אלה כיון דדין אחד להם. וכ"כ כריא"ף ז"ל וז"ל בעו מיניה מרב ששת ע"א בימה מהו ופשיט ר"ם דע"א מהימן ורבא אמי פשט דע"א נחמן בימה מק"ו לאיסור כרת כתרה לאיסור לאו לא כ"ם וקאמרי רבותא אע"ג דאחינן להא דר"ם ולהא דרבא דאיאה לאו דשמא ניגאו אלא קיי"ל דע"א נחמן בימה כדפשט ר"ם וכדפשט רבא וכן הלכתא ע"כ, ועיין נמק"י שם שכן פסקו הגאונים ז"ל.

וז"ל הרמב"ם (פ"ג מהיבו"א ה"ה) נאמן ע"א להעיד ליבמה שמת בעלה ומחייבמה על פיו או שמת יבמה או שניתן לבעלה בן להחירה לזר אפילו עבד או אשה או עכו"ם מסיח לפי תומו מעיד בביאת היבם כמו שמעיד בא"א להחירה כמו שביארנו בהל' גירושין ועיין בהשגות שם ובכ"ה ועיין בעה"מ שם. ברש רבינו כרא"ם ז"ל כאריך לאוקי על פסק רבותא אלו דע"כ דאיכ דרבא עובה וחזקה היא דאיצטין שמא תעיד שקר בזמיד מצוי דסניא ליה וכו' לכן קשה הדבר להקל ע"ם ובטוש"ע א"ע סי' קי"ה ס"ג פסק כמחבר כרבותא וברמ"א וי"א דאין ע"א נאמן ועיין בי"ם שם סק"ג ובאה"ע ופת"ם.

סה) הכל נאמנין להעיד וכו'. (שם קי"ז ע"ב) הכל נאמנין להעיד וכו', מה בין גט למיתה שבאחד מוכיח ופרש"י ועטמת דכולה מפני ששונאות לותה ומכוונות לקלקלה חמותה שונאתה שאומרת בלבה זו תאכל כל יגיעי ועמלי, וכן בת חמותה אומרת זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אדאכ ויבמתה יראה שמא סופה להיות לרתה ובת בעלה זו בתה במקום אמי אוכלת כל עמלה ע"כ. מה בין גט למיתה, דאמר בפ"ב דגיטין (כ"ג ע"ב) אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה ממדינה"י ואע"ג דעלייהו סמכינן דל"ל בפ"נ ובפ"נ, שבאחד מוכיח וסמכינן אתיקר כאן, כלומר והעדות שמעידה אינו מועיל רק כיון שיש לפניו הגט ונכאד ונאתם בעדים כשרים.

ובטוש"ע (א"ע סי' י"ז ס"ד) הכל נאמנים להעיד לה עדות זו חוץ מאמם נשים שאזקתן שונאות זו את זו שאין מעידות במיתת בעלה שמא יאכוונו לאסרה עליו ועדיין הוא קיים ואלו הן חמותה, (אפי' אינה עאה חמותה רק אם יבמה עור ורמ"א) ובת חמותה ואחות יבמתה ובת בעלה (וכן היא לא תעיד להם עור) ועיין פת"ם בשם מה"ל שהקשה שבאחד סכום הנשים שאין מעידות מאמת אחד ע"ז שם, א) חמותה, ב) בת חמותה, ג) צרתה, ד) יבמתה, ה) בת בעלה, ו) כלתה, ז) אשת אחיה, ח) אשת האב, ט) בת אחיה, י) אשת אחיה מן האב ואת מן האם, יא) אם יבמה, יב) בת אם יבמה, יג) בת יבמה, יד) אשת אחי בנה מן האב, טו) אשת אחי האח שהן אחין מן האב ואת מן האם ואפי'

במקום אחי מוכלח כל שמלה: בין גט למיתה. דלמר (גיטין כ"ג ע"ב) לף הנשים שאין נאמנות לומר מת בשלה נאמנות להכיא גיטה ממדינת הים ואע"ג דשלייהו סמכינן דלריכות לומר בפ"נ ובפ"נ: כתב מוכיח. וסמכינן עיקר אלחנה ולפ"ז אכ"נ נאמנות להכיא כתב שמת יבמה ול"ע: מת ונשאת. כלומר החירוה להנשא: לא חלה. מהיחרה הראשון ומוחרת להנשא: פדחת. מלה: ענתה בס. כשידה בס אלמא אין עדות בשאר כגוף אלא בהיכר פנים: ולא סליק לאלחר. דאמיס שים להס סוף כיון שלא ילא לאלחר ושהו השדים כשיעור שציערו זו שאינו יכול לחיות עוד חחת המים ודאי מת, ואי משום שמא ילא לאלחר ליכא למיחש שהרי עמדו עם ורלו שלא ילא, אבל באמיס שאין להס סוף אכ"ל שמא ילא לאלחר אלא שהי, וזה שאמר ולא סליק לאלחר: גנדרוה מיא. משכוהו וסחבוה המים למקום אחר וילא עם:

בעלה, ומה בין גט למיתה, כתב מוכיח. סו) (שם קיז:) עד אומר מת ונשאת בא אחד ואמר לא מת, הרי זו לא תצא. עד אומר מת ושנים אומרים לא מת, אעפ"י שנשאת תצא. שנים אומרים מת ועד אומר לא מת, אף על פי שלא נישאת תינשא. סז) תנו רבנן (שם קכ.) פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת, אין מעידין עד שיהו שניהם עם החוטם. אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה (ישעיה ג' ט') הכרת פניהם ענתה בם. סח) [פסק] (יבמות קכא.) והיכא דאתו בי תרי סהדי או אפילו חד סהדא ואמר דחזיתיה לגבוא פלניא דטבע במים שיש להן סוף ושהאי כשיעור מיפק נשמתיה ולא סליק לאלתר, שרינן לה לאינתתיה, אבל ודאי מים שאין להם סוף אע"ג דאמר שהאי לי טובא ולא סליק ליה לא שרינן לאיתתיה, מאי טעמא, דדילמא גנדרוה מיא וסליק בדוכתא אחריתי.

משנה הלכות

סו) עד לומר מת וכו'. (שם ע"ב) ובטוש"ע ל"ע סי' י"ז סל"ז בא ע"ח והביד שמת בשלה והחירוה לינשא על פיו ולח"כ בא ע"ח והכחים לח הא' ולחר לא מת הרי זו לא חנשא מהיחרה ותנשא שע"ח נאמן בעדות לשא כשני עדים וכו' אבל אם בא השני קודם שהחירוה הרי זו לא חנשא ואם נשאת חלא, ובסל"ח אם שמה לומרת מת ולו היא שאמרה מת בשלי ולח"כ בא עד כשר ולחר לא מת כ"ז לא חנשא ואם נשאת חלא וי"ח וכו' סל"ע הנשאת על פי ע"ח לא חנשא חלא ברשות ב"ד ואם נשאת שלא בהוראת ב"ד י"ח שלא חלא ולפילו בא ע"ח ולחר לא מת (שם"ב) שאה לומרת לא מת ושאי נשים לומרות מת הרי זו חנשא וכן אם לחרו י' נשים לא מת וי"ח נשים לומרות מת כ"ז חנשא שאין לומרים שנים כנגד אלא בעדים כשרים אבל בפסולים הלך אחר רוב דעות וכו' ע"ש.

סז) ת"ר פדחת וכו'. שם (ק"כ ע"ח) ועיין לעיל משכ"כ בזה דדין זה דוקא היכי שהעידו על אדם שאין מכירין אותו אלא שהעידו שראו מת ואלו שמניו אבל אם היו מכירין אותו מלפניס אין לריך להכיר פרלוף פנים ופדחתו דוקא אלא כל היכר שהוא סימן ודאי כי ודו"ק.

וד"ת בספר היבר כתב דהא דאין מעידין כיינו כשאין שם אלא הראש בלי הגוף וכגון שמלאו ראש כרות שאז אינו יכול להכיר בעבידת עין אם לא שיהא כל הפרלוף שלם עם החוטם, אבל אם כל גופו שלם אפילו אם אין פדחת וחוטם יכול להכירו בעב"ע ע"י סימנים שהיו לו בגופו ואפי' אחר כמה ימים, ועיין רא"ש כאן, ובנמק"י שאפי' כשלו רגלו מן האירובה ולמעלה מן המים והכירו שזה רגלו של פלוני אפילו לא ראו שנפל כיון שיש להם סימן מובהק שזה רגלו של פלוני מחירין את האשה.

סח) [פסק] והיכא דאתו בי תרי סהדי וכו'. שם (קכ"א ע"א) משנה נפל למים בין שים להן סוף בין שאין להן סוף האשה אסורה אמר ר"מ מעשה וכו' ובגמ' ת"ר נפל למים בין שים להם סוף בין שאין להם סוף האשה אסורה דברי ר"מ וחכ"א מים שים להם סוף האשה מותרת ושאין להם סוף האשה אסורה, היכי דמי מים שים להם סוף אמר אביי כל שעומד ורוחה מהרבע רוחותיו, ופרש"י כגון מערה מלאה מים והרוחה שנפל שוהה בהדי שאין יכול להיות אי בחוך המים ובא לו וכאב הריא"ף והרא"ש וכן הילכתא ומאן דמורי במים שאין להם סוף דהאשה מותרת בר שמתא הוא עכ"ל. ובגמ' שם הטוה גברא דשריא רב שילא לדביחהו במים שאין להם סוף בשעות ורלה רב לשמחו ומנעו שמואל קרי שמואל עליה דרב לא יאונה לנדיק כל חון קרי רב עלי דשמואל ותשובה ברוב יועץ.

וביאר רבינו דדילמא גנדרוה מיא וסליק בדוכתא אחריתא פי' אפי' ידענא שלא ידע לשום במים ועמדו שם זמן רב ולא ראו אותו לף על המים אפ"ה חיישינן שהמים משכוהו למקום רחוק עד שלא שופתהו

והני מילי לכתחילה אבל עבר ואינסיב לא מפקינן לה, סט) ולא שנא גברא קמא אדם חשוב הוה ולא שנא אדם שאינו חשוב, דיכא דעבר ואינסיב לא מפקינן לה ולכתחילה לא שרינן לה. תנו רבנן (שם) נפל למים בין שיש להן סוף ובין שאין להם סוף, אשתו אסורה דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים מים שאין להם סוף אשתו אסורה, מים שיש להן סוף אשתו מותרת. היכי דמי מים שיש להן סוף, אמר אביי כל שעומד ורואה אותן מארבע רוחתן. ע) תנו רבנן (תוספתא פי"ב) יש חולץ לאמו מספק יש חולץ לבתו מספק יש חולץ לאחותו מספק. אמו מספק כיצד, אמו ואשה אחרת ילדו שני זכרים במחבא ובא בנה של זו ונשא אמו של זה ובנה של זו נשא אמו של זה ומתו בלא בנים ונפלו לפני התערובות, זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן, נמצא זה חולץ לאמו מספק וזה חולץ לאמו מספק. בתו מספק כיצד, אשתו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות במחבא ונתערבו ובאו אחי אביהן ונשאום ומתו בלא בנים, זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן, נמצא

עברו ואינסיב. מכהות מעשה דניחכו דחסח דאמר רב נחמן אכלו כוורת לחסח והלכה ואינסדא ולא אמרו ולא מידי, ואמר רב אשי ס"מ דכני מילי לכתחילה אבל אי נסיב לא מפקינן, ומסיק דל"ם גברא רבה ול"ם לאו גברא רבה דיעבד אין לכתחילה לא: **אמו** מספק כילד. אמו ילדתו וכות בנה ודאי, ואשה אחרת אכני לה בן ודאי: **שני** זכרים במחבא. ילדו זה בן וזה בן במחבא בתערובות ולא ניכר איזה בן של מי נמלא יש לכל אחת בן ודאי ובן ספק: **בנה** של זו. הבן כודאי של רחל נשא לאה אמו של הבן הודאי שהיא מותרת לו וכן בנה של השני: **ומתו**. כודאים בלא בנים ונפלו הנשים ליבום לפני התערובות רחל לפני בנה של לאה שהוא אח המת ולפי שלא ניכר איזהו בנה ואיזהו בן אשה האחרת נמלא מוללת משניהם נמלא זה חולץ לאמו מספק שמא כל אחת אינו אמו רק יבמתו וזה חולץ לאמו מספק: **בתו** מספק. בתוספתא גרס לאחותו מספק קודם בתו ורבינו נקט בתו מספק שזה קרוב יותר עיין יבמות ג', שלא תגע קורבי נקט, או שגרס כן בתוספתא כדאיתא במשנה דחמש עשרה נשים: **כיצד**. לאחו ואשה ילדו שתי נקבות במחבא ונתערבו וכו' כגון אשה ראובן ואשה כלב שילדו נמלא האחת בתו וניאשו שניהם האחד לאח ראובן

משנה הלכות

עין ושם השליכו אותו על היבשה והלך לו והעדים לא ראוהו ולשון הגמ' אימא גלי אשפלוהו לדוכתא אחריתי ע"ש.

סט) ול"ש גברא קמא אדם חשוב וכו'. (שם) אמר רב אשי הא דאמרו רבנן מים שאין להם סוף אשתו מסורה הני מילי בחיים דעלמא אבל בורבא מרבנן לא אי (איתא) דסליק קלא איתא ליה ולא היא ל"ש חיים דעלמא ול"ש ל"מ דיעבד אין לכתחילה לא, והכי קיי"ל. ובאומ' שם ד"ה ולא כאבו דאע"ג דרובייהו ל"מ אי סליק קלא איתא ליה מ"מ לא חיישינן לאותו רוב ולא חנשא לכתחילה וכו' ע"ש.

ובש"ע א"ע (סי' י"ז סע' ל"ד) וכן כאשה שהעיד לה עד אחד שטבע בעלה במים שאין להם סוף ולא עלה ואבד זכרו ונשאכה אמו הרי זו לא תנשא על עדות זו כמו שנאבד (ואפילו באירוה ב"ד ולא נשאת לא תנשא) ואם נשאת לא תלא ומה שאבד כמו שנאבד הוא שם ס"ב רואה שנפל ליס אפילו טבע בים הגדול אין מעידין עליו שמא שמא ילא ממקום אחר ולא זכרו כלל דאין לאלק בין ל"מ לסאם בנ"א רק הב"ם שם סק"א כאב ה"ז לא תנשא ואין אילוק בין אם הוא ת"ח ובין שהוא אינו ת"ח ואולי משום דס"ל דבזמן הזה ליכא דין ת"ח כלל ומיהו נאלקו בזה אי ל"מ יש בזמן הזה וכגמ' ל"מ אמרו ועיין שו"ת מהר"י ברונא מה שהאריך ול"ע.

ע) ת"ר יש חולץ לאמו וכו'. (אוספתא פי"ב ה"ג וגמ' ל"ט ע"א) ת"ר יש חולץ לאמו מספק לאחותו מספק לבתו מספק כילד אמו ואשה אחרת וילדו שני זכרים במחבא ובא בנה של זו ונשא אמו של זה ובנה של זו נשא אמו של זה ומתו בלא בנים זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן נמלא כל אחד חולץ לאמו מספק, בתו מספק כילד וכו' לאחותו מספק כילד, וכגמ' גרס לאחותו קודם בתו, וגירסת רבינו בתו ואח"כ לאחותו. וביאור יש חולץ כלומר אע"פ שהן מאמם עשרה נשים הפוטרות צרותיהן מ"מ דוקא ודאי פוטרות אבל ספק צרה אינה פוטרת וחולץ להן.

ופרש"י ה"ג לאחותו מספק כילד אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא ועמדו שני אחים מן האב וגשאום חולץ לשתיהן נמלא חולץ לאחותו מספק, כך שנויה בתוספתא (דמכלתין פי"ב) אמו שילדה מאים אחר שנשאה לאחר מיתת אביו וילדה עם אשה אחרת שתיהן שתי נקבות ואין ידוע איזו בת לאיזו אם ועמדו ג' אחין שהיו לזה מאביו אלא מאמו וגשאום לג' הנקבות המעורבות ונפלו שתיהן לפני זה ליבום ואחת מהן אחותו מאמו ואילו הי' מכירה לא היתה צריכה אלילה ועכשיו שאין מכירה שתיהן צריכות אלילה. ל"א ונאו לאיהן אלא מאותה האם וגשאום אחיו של ראובן נשא א' ואחיו של אלרון נשא אחת ראובן חולץ לאשת אחיו ושמא

וכחד לחח של כלב ומתו לריכות שחיכן חלילה לו מרחוקן לו מכלב וכן כגיב כגר"ח בחוספתח כגירסח רבינו: **אחותו** מספק כו' למו ושאב לחרת. כ"ג רבינו וגם כגר"ח גרס כן, ובחוספתח כגי' לאחותו מספק למו ושאב לחרת ולכן שחי נקבות חזרו וילדו שחי נקבות במחבח ועיין מנחח בכוריס: מבן יום לחד ועד בן שלשים. פי' שחי יום לחד לו חי עד יום שלשים ולח בכלל, דכל שלח חי ל' יום בחדש כרי זה נפל וכאלו חין לו זרע. ויש כאן ג' חלוקים. ו) כיכח דפיקח ומח בחוך שלשים דהוה נפל לכ"ע, ואס

זה חולץ לבתו מספק וזה חולץ לבתו מספק. אחותו מספק כיצד, אמו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות במחבא ובאו אחיהן מן האב שלא מאותה האם ונשאום ומתו בלא בנים, זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן, נמצא זה חולץ לאחותו מספק וזה חולץ לאחותו מספק. **עא)** (שבת קלו.) מי שמת והניח אשתו מעוברת ומת ולד מבן יום אחד ועד בן שלשים יום, חולצת ולא מתייבמת, ואם פיהק ומת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה לישראל או לכהן תצא ממנו בגט ומיבם בחליצה, מאי טעמא, דאמרינן האי וולד לדברי הכל נפל הוא. ואם נפל מן הגג או שאכלו ארי בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה, אם נתקדשה לישראל חולץ לה יבם ותנשא לאחר שלשה חדשים מיום שמת בעלה, דאמרינן המפלת לאחר מיתת בעלה צריכה להמתין שלשה חדשים, וכיון דלא כלו לו שלשים יום בין פיהק ומת ובין נפל מן הגג כנפל דמי, ואם נתקדשה לכהן תצא ממנו בגט ומיבם בחליצה. אבל מת ביום שלשים ועמדה ונתקדשה, אם נתקדשה לישראל חולץ לה יבם ונשאת לאחר שלשה חדשים ואפילו פיהק ומת ואין צריך לומר נפל מן הגג, ומאי טעמא לא חליץ לה יבם, דאי חליץ לה הוה פסיל לה לכהן

נתקדשה דינה כשאר יבמה לשוק דלריכה ממנו גט. ומיכו לריכה גם חלילה מיבם דחפי' פיהק ומת ספק נפל הוא וכו"ל ספק חשת חח שים לה בגיס וחלה מבעלה בגט ומיבמה בחלילה. ג) כיכי דנפל מן הגג ומת או מכלו חרי בחוך שלשים דבכח פליגי רשב"ג ורבנן וקיי"ל כרשב"ג כלכך חס נתקדשה לישרחל דמוחר בחלילה חולץ לה יבמה ולח קנסינן לבעלה להוליח, וחס נתקדשה לכהן חלה ממנו בגט ומיבם בחלילה. ועיין ביחור בגר"ח יו"ד סי' רל"ג סס"ק ג'. ג) מת ביום שלשים ועמדה ונתקדשה, בין פיהק ומת ובין מכל חרי חס נתקדשה לישרחל חולץ לה יבם ונשחח לחחר שלשה חדשים למיחת בעלה, וחס נתקדשה לכהן לח חליץ לה יבם ונשחח לכהן לחחר שלשה חדשים, ועיין בגבות בן חרי: **אם** נתקדשה לישרחל. שמוחר בחלילה: **לכהן**. דחסור בחלילה, ומיכו יבם נמי חסור בה שכרי ספק הוא ושמח קידושי כהן קידושין כס: **ומאי** טעמא לח

משנה הלכות

לחותו היא וכן חלרון זו שמעתי ולבי מגמגם בה דהא שמא לאו לחותו היא וכבי היבעיא ליה למימר זה חולץ לספק לחותו וזה חולץ לספק לחותו תבל לחחותו מספק משמע שחלץ ודאי לחחותו מחמת ספק שבידו וכמעיין בחוספתא ירחה שים שם כמה שיוויים וט"ס ע"ס. ודברי רבינו כפי' רחשון של רש"י שחולץ לחחותו ודאי מספק. ועיין ח"ע סי' קע"ו מס"ה עד סופו.

עא) מי שמת וכו'. (שבת דף קל"ו ויבמות דף ל"ו ע"ב) ח"ל רב חסי לרב הושעיה כתס תנן (תניח) רשב"ג חומר כל שבאה בחדש ל' יום חינו נפל הא לא שבאה ספיקא הוה ותיתמר מת בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה רבינא משמיה דרבא חמר חס חמת ישראל היא חולצת ואס חמת כהן היא חינה חולצת לב משמיה דרבא חמר חחת זו ואחת זו חולצת ח"ל רבינא לרב משמיה בחורתא חמר רבא הכא בנפרא כדר ביה ח"ל שריתו יה"ר דחשתרו לף תרבא הכי גבי מעוברת חבירו ומינקא חבירו הגשואה לכהן מאי מי עבוד רבנן תקנתא לכהן או לא פרש"י דאע"ג דלישראל בעיון יולית בגט וכו'.

ובתבו התוס' ד"ה מת בתוך שלשים כו' נראה דהכי גרסינן ולא כרש"י דגרס בפ' ר"ח דמילה (קל"ו סס) מת בסוף שלשים יום כיון דבפרק יש בכור (בכורות מ"ט) למרינן דיום שלשים כשלפניו מה לי יום שלשים מה לי תוך שלשים ולמ"ל למינקט ביום שלשים טפי ומיכו בכ"ג כתב דביום שלשים חפילו פיהק ומת לרבנן לא הוי נפל דדוקא תוך שלשים הוא דאמר בשבח (שם) פיהק ומת לד"ה מת הוא ע"ב, ומשמע דהיו גרסי בדברי רבינו מת ביום שלשים דאי לאו הכי מל"ל לאיולוק זה, ועוד יש מקיימין גירסא זאת אפילו נפל מן הגג או אכלו ארי וביום שלשים דוקא סמכו ארבנן ושמא לענין אבילות נמי אשוב בר קיימא ע"כ.

ומלשון רבינו כאן נראה דלא אחלק בהיא מקיימי בגירסא שבתי כתב וכיון דלא כלו לו שלשים יום בין פיהק ומת ובין נפל מן הגג בנפל דמי ואס נתקדשה לכהן תלה וכו' אבל מת ביום שלשים ועמדה ונתקדשה אס נתקדשה לישראל חולץ לה וכו' ואפי' פיהק ומת ואע"ל נפל מן הגג ומ"ע לא אליץ לה כאן דאי חולץ לה הוה פסול לה לכהן שקידשה ודו"ק. ועיין בשכ"מ

שקידשה. **עב)** וכי אמרינן מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה לכהן לא חליץ לה יבם ונשאת לאחר שלשה חדשים, היכא דאי עבד, אבל לכתחילה לא, מאי טעמא, (תוספתא שבת פט"ז ה"ז ושבת קלה:) דכתיב (במדבר י"ח ט"ז) **ופדויו מבן חדש** תפדה כשם שאין פדיונו אלא לאחר שלשים יום כך אין פוטר את אמו מן חליצה וייבום אלא לאחר שלשים יום. **עג)** (יבמות ל.) שלשה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכריות, גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת, זה הוא שאמרו וכולן אם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות. ואמרינן, טעמא דגירש ולבסוף מת אבל מת בלא גירש נכרית אסורה לתרוייהו, אמר רב אשי זאת אומרת יש זיקה אפילו בתרין אחי ולגבי חד מינייהו הויא לה נכרית צרת אחות אשתו בזיקה, הילכתא כי הא מתניתא מדקמתריץ רב אשי כוותה. **עד)** והשתא דקיימא לן דיש זיקה, הילכתא כוותיה

חלין לה יבם. נראה להגיה כאן ואם נתקדשה לכהן אין חולץ לה יבם, ומאי טעמא וכו' ועיין רעז"ה: **וכי** אמרינן מת בתוך שלשים. כלומר בתוך שלשים דמלה קאי וקרי לי' בתוך שלשים שאכתי לא עלו לו שלשים לגמרי ולכן רק בדיעבד שקידם אבל לכתחילה לא: **דכתיב** ופדויו מבן חדש. בגמ' תניא רשב"ג אומר כל שהרי ל' יום בחדש אינו נפל שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה, ופי' רבינו כשם שאין פדיונו אלא לאחר שלשים יום כך אינו פוטר לא אמו מן חליצה וכו' ומשמע דביום שלשים אינו פודה ועיין ד"ח ואחרונים: **נכריות**. ובמשנה נכריה לשון יחיד, וכאי נכריה כלומר שאינה אחות להלן: זה הוא שאמרו. דכיון שגירשה קודם שמת אחיו ובשעת נפילה היתה מותרת לו ולא כיתה צרתה מעולם: **טעמא** דגירש. בעל האחיות חולה וחת"כ מת נשוי נכריה דאפילו בזיקה לא נעשית צרתה מעולם: **אבל** מת בלא גירש. דמכ"פ נעשה צרתה בזיקה ואפי' גירש אח"כ: **נכריות** אסורה לחרוייהו. כלומר לא בעוד שהיבם חיים אלא לכל אחד כשימות אחיו תהי' אסורה כן פי' דברי רבינו התוס' דף ל' ד"ה זאת אומרת והרא"ש שם סי' ו': **אפילו** בתרין אחי. כלומר שאם מת ולא גירש אסורה לחרוייהו וכדלעיל: **הילכתא** כי הא מתניתא. ועש"ג דבגמ' פריך ולרב אשי קשיא דרב נחמן דדייק לעיל זאת אומרת אין זיקה אפי' באחד אחי ומיהו משני ה"ל רב אשי

משנה הלכות

שמחלק בין פיבק ומת ובין חלה ומת ורבינו יונה כתב דלא פליגי אלא ברבא כלל ועיין ריי"ף שהשמיט כל דאביי ועיין עור ח"א סי' קנ"ו וב"י שם בתריבות ובש"ע ח"א שם ס"ד.

עב) וכי אמרינן וכו'. דעמדה ונתקדשה דיעבד הוא ועיין שבת קל"ב ע"ב. ובש"ע ח"א סי' קנ"ו ובו"ק.

עג) שלשה אחים שנים מהן נשואים וכו'. משנה יבמות (ל' ע"ת) שלשה אחין וכו' כלשון רבינו ופרש"י וכנסה המגרש ומת, מותרת זו להחייבם שהרי עד שלא כנסה גירש אח כרחשונה שהיא ערוה ולא כיתה צרתה מעולם, ובגמ' טעמא דגירש ואח"כ מת אבל מת ואח"כ גירש אסורה אמר רב אשי זאת אומרת יש זיקה לאפילו בתרי אחי ופרש"י טעמא דגירש בעל האחיות חולה ואח"כ מת נשוי נכריה דאפילו בזיקה לא נעשית צרה מעולם הא מת נשוי נכריה והוזקקה נכריה לבעלי האחיות ואח"כ גירש ונשאה לזו כולהו וקודם שגירש נעשית צרתה בזיקה אסורה על אחיו שמת המגרש מפני צרת אחות אשתו, שלמה אי לא כנסה היתה מותרת לזה אחות אשתה, שלמה אי לא כנסה היתה מותרת לזה אחות אשתה ואפילו אחיו כולהו אבל משכנסה ועכשיו זקוקה לזה אבא בעל הערוה אסורה ואע"ג דלא כיתה צרתה אלא בזיקה ע"כ.

ובתום' שם הקשו ות"ח וכיוצא נסתה המגרש והא כתי לה צרת אחות אשתו בזיקה וי"ל וכו' ומה שכתב בעל ה"ג דאם מת ולא גירש אסורה לחרוייהו לא בעוד שהיבם חיים אלא לכל אחד כשימות אחיו תהיה אסורה (לשני) ע"כ. וכן כתב הרי"ף ז"ל דלא אסורה נכריה אלא אחר שמת המגרש והביאו הרא"ש ז"ל לוח ו' ועיין מש"כ הק"נ שם.

והב"י (ח"ע סי' קע"ה) כתב וז"ל ומ"ש בה"ג אם מת ולא גירש אסורה לחרוייהו לא שתאסר להם בחייהם אלא לכל אחד כשימות אחיו תהיה אסורה לו דהוי צרת אחות אשתו בזיקה וכ"כ הרי"ף ז"ל דלא אסורה נכריה אלא אחר שמת המגרש עכ"ל ובפ"ק אהנן כיולד אם מתו הן צרותיהן מותרות היתה בתה או אחת מכל הערוות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומתה בתו או שנתגרשה ואח"כ מת אחיו צרתה מותרת לחמרינן בגמ' תלינא דרבה דל"ש גירש ולבסוף כנס ל"ש כנס ולבסוף גירש צרתה מותרת וכן פסקו הפוסקים עכ"ל ועיין ד"ח שם ובש"ע ס"ח.

עד) והשתא דקיי"ל דיש זיקה וכו'. (יבמות י"ח ע"ב) אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר אחון הכי מתניתו לה אחין בהדיא מתניתן לה אמר רב יהודה אמר שמואל שומרת

דכהונה דיוקא דרב נחמן לאו דוקא דכ"ש לע"ג דלא עבד מלמר בעל הנכריה בחזות לשם לחיו כשימות נכריה לשמו מיחלן חלצה כו' ערש"י: שומרת יבם שמתה. למר רב יהודה למר שמואל שומרת יבם שמתה אסור בחמה חלמה קסבר יש זיקה ולזדה שמואל לעצמי' וכו' ולריכי דלי לשמעינן יש זיקה כ"ל כ"מ בחד לגבל בחרי לה קמ"ל, ולפי שרב פליג לשמואל לריך לדייק דהלכתה כשמואל מדקיי"ל כרב לשי

דשמואל דאמר שמואל (שם יח:) שומרת יבם שמתה אסור באמה ואפילו בתרין אחי. עה) (שם כט.) שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומת אחד מבעלי אחיות ועשה השלישי מאמר ולא הספיק לישא עד שמת אחיו השני, השלישי מוציא את אשתו בגט וחליצה, ואשת אחיו בחליצה משום (ויקרא י"ח י"ח) ואשה אל אחותה, אבל אם כנס עד שלא ימות אחיו השני, פטורה מן החליצה ומן הייבום. עו) שלש עריות יש להן היתר, אשת איש ואשת אח ואחות אשה. אשת איש לאחר מיתת בעלה, אשת אח בזמן שאין לו בנים, אחות אשה לאחר מיתת אחותה. כיצד, שני אחים נשואין שתי אחיות ומתה אשתו של אחד מהן ואחר כך מת אחיו, הרי זה מותר באחות אשתו שהיא אשת אחיו, רצה חולץ רצה מייבם. היתה היא וצרתה עמה ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, שנאמר (דברים כ"ה ט') אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים, ואומר (שם י') בית חלוץ הנעל בית אחד חולץ ואינו חולץ לשני בתים.

דים זיקה ולפי מחרי לחי: **את** לשמו. קרא לה לשמו לב"ם דמלמר עושה קנין וכי נפלה לחומה לא מיבערא הך עליה משום לחות זקוקה, וכיון דב"ם לחרו לשמו עמו לחרו ב"ה מוליא לח לשמו בגט ובחליצה: **אם** כנס. דלין לאחר הידוש כלום וכרי לשמו עמו לכ"ע: **יש** לבן היתר. בגמ' ל"ה ע"ח מלי לימור קל לחר רבח לשם לים ומלי קרי לה לימור קל שלין כאוסרה לוסרה כל ימיו, ופרש"י שלפי' בחייו יש לה היתר בגט בגל לשמו כאוסרתו בלחותה לוסרתו כל ימיה: **אשת** איש לאחר מיתת בעלה. ל"ע דלא חציב נמי לשם לים שגירשה ובשנה וקונה לח עלמה בשתי דרכים בגט ובמיתת כעגל וי"ל דנקט יש לבן כלומר מעלמן לאפוקי גט דבח ע"י בעלה ולא מעלמן: **ביצד**. כלומר רבינו רלה למלח היתר בלשה לחת ובלותה לשה

משנה הלכות

יבם שמתה אסור בחמה חלמה קסבר יש זיקה, ולזדה שמואל לעצמיה דאמר שמואל הלכה כריב"ב, ולריכה דלי לשמעינן יש זיקה הו"א כ"מ בחד בגבל בחרי לה קמ"ל ולי לשמעינן הלכה כריב"ב הו"א כ"מ מהייס בגבל לאחר מיתה פקעה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לה פקעה ע"כ. ופסקו הפוסקים כשמואל, וכתב הרא"ם ולע"ג דהלכתא כרב בלישורי בבא קיי"ל כשמואל דאמרלי בחרלי שקלי ועבי לתרולי חליצה דמ"ד יש זיקה, ועיין ב"י ח"ע סי' קנ"ע ד"ה אחר מיתה כבעל ובב"ע שם ס"ה וסי"ב, וזה שכ' רבינו ובשתא דקיי"ל דים זיקה הילכתא כותיה דשמואל כלומר דקיי"ל כשמואל ולריך לפסוק הלכה כותיה כיון שהוא נגד הכלל דהלכה כרב בלישורי.

עה) שלשה אחין וכו'. (שם כ"ע) שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר ולא"כ מת אחיו השני ב"ח **את** לשמו ולכלו חלה משום אחות לשה וב"ה אומרים מוליא לח לשמו בגט ובחליצה ואשת אחיו בחליצה זו היא שאמרו לוי לו על לשמו ולוי לו על אשת אחיו.

ופרש"י לשמו עמו דמאמר ככנוסה דמיא ובסמוך (שם ע"ב) ד"ה בשתא מרוסה בתב דקידושין דידה

דאוריימא אני ר' חייא לימו יורשה ולימו מעמא לה מאמר יבמין מדרבנן הוא דכא מדאורייתא יבמה יבא עליה כתב רחמנא ופי' לפילו לב"ב, והתוס' שם ד"ה ב"ם אומרים כתבו ולין נראה לריב"ם דא"כ למאי חלה הלזו משום אחות לשה במאמר זה ועיין עוד שם בתוס' ד"ה לא תיבמ וכו' ובתו"י ד"ה **את** לשמו עמו ופשוט דמה שאמר ומוליא לח לשמו בגט וחליצה כלומר זקוקתו דמאמר לב"ה לד"ה לימו קונה אלא מדרבנן, או יאמר דכוונתו דאפילו בשה כגון שבא עליה לאחר מיתת אחיו מוליא וז"ם ולא הספיק ליבא עד שמת אחיו ונשה אח"ה אפ"ה מוליא וכו' ואחי שפיר מה שאמרו לשמו לוי לו על לשמו ודו"ק.

עו) שלש עריות יש להן היתר וכו'. ליתור הדברים דלשה אים יש לה היתר גם בחיי בעלה ע"י גט ומיהו אם נתגרשה אחותה מיבמה מסורה משום אחות גרושתה ולין לה היתר אלא ע"י מיתת בעלה וז"ם כילד שני אחים נשואים שתי אחיות ומתה אשתו של אחד מהן ואח"ה מת אחיו כ"ז מותר באחות אשתו שהיא אשת אחיו.

ובמשנה יבמות (ל"ב ע"א) שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו מסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה

עז) (יבמות ל.) היו שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות והיה שלישי מופנה ביניהם, או שהיה נשוי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות בלא בנים, זה שנשא נכרית רצה מייבם את אשת אחיו רצה חולץ לה. מתה אשתו של אחיו השני ואחר כך מת אחיו שלישי שייבם את אחותה ונפלה אחות אשתו לפניו, הרי זו אסורה עליו עולמית, הואיל ונאסרה עליו בתחילה במיתת אחיו הראשון, וכשם שאסור בה כך אסור בצרתה. (שם כט.) מת אחד מבעלי אחיות תחילה ועשה בה מופנה מאמר באשת המת ואחר כך מת אחיו השני שתיהן אסורות עליו, כיצד יעשה בה מופנה מפני המאמר, מוציא את אשתו שעשה בה מאמר בגט וחליצה, ואם כנס מופנה את בעלת מאמר ואחר כך מת אחיו השני, אחות כנוסתו יוציא משום אחות אשה וכן צרתה. מת אחד מבעלי אחיות ועמד שלישי נשוי נכרית ועשה מאמר באשת אחיו שמת ואחר כך מת אחיו השני שתיהן אסורות עליו, כיצד יעשה מפני המאמר, מוציא את אשתו שעשה בה מאמר בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה, ואם כנס נשוי נכרית את בעלת מאמר ואחר כך מת אחיו השני, אחות כנוסתו יוציא משום אחות אשה וכן צרתה, ואם כנס נשוי נכרית את אשת אחיו הראשון ומת, ונפלה אשתו ויבמתו לפני אחיו השני, יבמה יוציא משום אחות אשה ונכרית יוציא משום צרתה, ואם עשה מאמר ביבמתו, נכרית חולצת ולא מתייבמת לפי שאין המאמר דוחה את הצרה מן הייבום, שהמאמר אינו קונה קניין גמור. מת נשוי נכרית תחלה וייבם אחד מבעלי אחיות אשתו, ומת, שנייה יוציא משום אחות אשה, נכרית יוציא משום צרתה, ואם עשה בה מאמר ולא כנסה, נכרית חולצת ולא מתייבמת. מת אחד מבעלי אחיות תחילה וכנס נשוי נכרית אשת אחיו ואחר כך מתה אחותה אשת אחיו השני ומת אחריה נשוי נכרית, הרי זו אסורה על אחיו שמתה אשתו עולמית הואיל ונאסרה עליו במיתת אחיו הראשון, עח) אבל אם (שם ל:) גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ואחר כך מת נשוי נכרי וכנסה המגרש לנכרית

עלמה קודם שנאסרה עליו בחמת חיים ובחמת חתו ובחמת חל לחותה ולחפ"כ חזרה וכותרה לו, ולולי מפני זה לה נקט גט דחז לה ימלה כהיתר בחתו וכבן: **מת** לחיו **בליטי**. זה שנשא נכרית וכשמת לחיו כרחשון נשה לח לחשו שמותרת לו ולחיו כשני כיה חסור ליבמה משום לחות חשתו שלכתי לחותה כיתה בחייה: **אסורה** עליו עולמית. משום לחת לחיו כלילו כי' לו בניס: **הואיל** ונאסרה עליו. שעה לחת משום לחות לשתו: **במיתת** לחיו הרחשון. שלכתי לחשו היתה קיימת: **שתיהן** חסורות עליו. משום ולחשה לל לחותה לת חקת, ומיכו כיון דעשה מלמר בלחת וקונה קלת, חקנו חז"ל להוליל בגט וחלילה: **שהמאמר** לינו קונה קנין גמור. כל"כ ומיכו לפי' לב"ם ל"ר לחעזר ל"ח לב"ם מלמר קונה קנין גמור ועיין (יבמות כ"ט ע"ב) כל הסוגיה: **אבל** לם גירש לחד. דגירושין לף שלינו מוליל

משנה הלכות

לחת. ובגמ' פריך פשיטא השתא ומה התם דלא מידחיל מהתי ניתא לגמרי לחרת לת הכא דקא מידחיל מהתי ניתא לגמרי לת כ"ם תנא הת תנא בריתא והך חזיל להיתירא ובריא והדר חזא לחיסורא ואיידי דתניכא ליה לקדמה ומשנה לת זזה ממקומה. ת"ר בא עליה (בחיי לשתו) חייב עליה משום לשת לת ומשום לחות לשה דברי ר' יוסי ר' שמעון לומר לינו חייב אלא משום לשת לת בנדד והא תניא ר"ם לומר לינו חייב אלא משום לחות לשה בנדד ת"ל קשיא כאן בשנשא חי ולחר"כ נשא מת כאן בשנשא מת ולחר"כ נשא חי ועיין רש"י.

עז) **היו** שלשה לחים שנים וכו'. שם (ל' ע"ל) שלשה לחים שנים מהן נשואין שתי לחיות ולחד נשוי נכרית מת לחד מבעלי לחיות וכנס נשוי נכרית לת לשתו ומת לשתו של שני ולחר"כ נשא חי נשוי נכרית הרי זו לסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה לחת, ובמום' שם ד"ה ונאסרה עליו שעה לחת בשה כו"מ

למינקט ולחד מופנה אלא נקט הכי משום דנכרית נמי מתסרת לפי שהיתה ברת לחות לשה שעה לחת, ורבינו בתקן לשונו והיה שליטי מופנה ביניהם או שהיה נשוי נכרית, לשלול חידוש התום' ועיין טו"ש ל"ע סי' קע"ה, ועיין בגמ' כתה לוקימתות ולופניס.

עח) **אבל** לם גירש וכו'. (ל' ע"ל) שלשה לחים שנים מהם נשואין שתי לחיות ולחד נשוי נכרית גירש לחד מבעלי לחיות לת לשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת, זו היא שלמרו וכולן שמתו לו נתגרשו ברותיהן מותרות.

וכתב הב"י (ל"ע סי' קע"ה) וז"ל ומ"ם בה"ג לם מת וללא גירש לסורה לחרוייהו לת שתלסר להם בחייהם אלא לכל לחד כשיות לחיו תהיה לסורה לו דהויא ברת לחות לשה בזיקה וכ"כ הרי"ף ז"ל דלא לסורה נכריה אלא לחר שמת המגרש עכ"ל. ועיין ב"ע שם.

איסור קורבה מצטלב שהקרובים נאסרו באיסור ואחותה לאסורה לו בחייה, מ"מ לעניין יבום הלכות מפקיע: **ואמרינן** זו למעוטי. גמ' כניחח לי ס"ל כר' ירמיה דאמר חברת מי שאנה זו לא שנה זו, אלא לי סבר לה כרבה וכו' לע"כ כר"י ס"ל, ע' ביאורי הגר"ח ל"ע סי' קע"כ סקי"ח ובח' כרצב"ח ז"ל יבמות, ועיין בגהות בן מרי שכתריך בדבר: **לראשונה**. שנפלה לאסון: **והותרה**. לשוק: **לשנייה** וכותרה. לשוק וכ"כ אם אין לשנייה ואח"כ לראשונה: **מתה** הראשונה. גלי אלילה מותר לייבם את השנייה ואע"פ שבשעת נפילתן לאות זקוקה הראשונה היתה כי שהיתה אשת אחיו ומת המגרש, הואיל וגירושין שלו הן קודמין למיתת אחיו הנשוי נכרית צרותיהן מותרות, ואמרינן **עמ)** (שם ל:) זו למעוטי מאי, למעוטי כנס ולבסוף גירש. **פ)** אמר רב הונא אמר רב (שם כז:) שתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם אחד, חולץ לראשונה והותרה, לשנייה והותרה. מתה הראשונה מותר בשנייה, ואין צריך לומר שאם מתה שנייה שמותר בראשונה, דהואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה הראשון, רבי יוחנן אמר מתה שנייה מותר בראשונה אבל מתה ראשונה אסור בשנייה, מאי טעמא, שכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה, דבעידנא דנפל קמיה אחות אשתו הואי, שויוה רבנן כאשת אח שיש לו בנים דאע"ג דמתה אשתו לא משתריא ליה. פירושא, היכי דמי, מת אחיו ואין לו בנים הותרה לו אשתו של אחיו, חזר ומת אחיו השני ועדיין לא ייבם אשת אחיו הראשון שתיהן אסורות וחולץ לשתיהן, מתה שנייה קודם שתחלוץ ראשונה תחזור להיתרה הראשון, וכן אמר רבי יוחנן אם מתה שנייה מותר בראשונה דבעידנא דנפל קמיה אחות זקוקתו ובזיקה בעלמא הוא דקאסרה לה אחתה עילוי ולא הויא כאשת אח שיש לה בנים, אלא אם מתה זקוקתו שריא ליה **פא)** והלכה כרבי יוחנן. **פב)** (שם פר.) יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ויש מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן מותרות לאלו ולאלו מחה קמייתא פקעה זיקה ושריא: **ואין** ל"ל שאם מחה שנייה. ולא אלילה שמותר בראשונה שהיתה לייבם בשעת נפילתה אלא שנפלה זו לאח"כ ואסרתה וכיון שמחה זו השנייה חזרה להתירה לראשונה: **והלכה** כר' יוחנן. וכן פסקו כרמב"ם פ"ז מהל' יבום וחליצה ע"ע ח"ע סי' קע"כ ס"ח:

משנה הלכות

עמ) זו למעוטי מאי וכו'. שם (ל' ע"ב) ולרב נחמן קשיא דרב אשי וכ"ת הוא הדין דאפי' מת ואח"כ גירש לרבה מותרת אלא זו היא למעוטי מאי למעוטי כנס ואח"כ גירש, פרש"י כנס בנכריה ואח"כ גירש את אשתו ומת דאסורה נכריה עליו משום צרת אחות אשה ואע"ג דבשעת נפילה לאו צרות נינהו, ומסיק בגמ' דר"נ כר' ירמיה ס"ל (לעיל י"ג) דאמר חברת מי שאנה זו לא שנה זו וס"ל כנס ולבסוף גירש אסורה, ורבה כרב אשי, ועיין תוס' אד מקמאי מה שהשיב על הרי"ף ז"ל.

פ) אמר רב הונא אמר רב וכו'. שם (כ"ז ע"ב) אמר רב הונא וכו', אלא לרשאונה כותרה כותרה אלא ולשנייה כותרה. אלא לרשאונה פי', שנפלה לאסון, כותרה לשוק, וכ"כ אם אלא לשנייה קודם ואח"כ אלא לרשאונה שכותרו שניהם. ופריך לימיניה ר' יוסי בר חנינא לר' יוחנן מרבעה אחין שנים מהן נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מיבמות ואמאי לוקו אד מינייהו לאלון לה לשנייה ואיכוי רשאונה לגבי אידך כיצד שכותרה ונאסרה וחזרה וכותרה תחזור להתירה לראשונה ל"ל לאחיות אני יודע מי שנאן, פי' אינה משנה וכו' עד כיינו דקאמר ליה לאחיות אני יודע מי שנאן.

פא) והלכה כר' יוחנן. וכן פסק כרי"ף ז"ל ובאות' אד מקמאי כאריך ע"ש, ודייק דבינו מאי שנייה קודם שאחלוץ לראשונה דלאחר אלילה לאסורה עליו משום אחות אלילה. אבל מאי אלילה לראשונה לאסור בשנייה. וכ"כ כרמב"ם וכטור סי' קע"כ ובש"ע ס"ח יבמה שאינה רוצה לאחייבם בשעת נפילה משום איסור ערוה לאסורה עליו עולמית אפילו אם יפקע באיסור כגון שני אחים שנשואים שתי אחיות ומת אחד מהן ונפלה אשתו לפני אשתו שנשוי אחותה אפי' אם תמות אשתו אח"כ שפקע איסור אחות אשה אפי' ככי לאסורה אפילו נפלה לפניו פעם אחרת אחרי מות אשתו כגון שהיה לכם אח שניתי שלא היתה ערוה עליו וכנשא וכו' אבל אם היתה מותרת לו בשעת נפילה אפי' אם אאסר אח"כ אם פקע באיסור חוזרת לאיתירה כיצד וכו' ע"ש.

פב) יש מותרות לבעליהן וכו'. שם (פ"ד ע"ח) יש מותרות וכו' וכאנו האוס' פי' כר"י יבודה

ואסורות לאלו ולאלו. אלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן כהן הדיוט שנשא אלמנה ויש לו אח כהן גדול, חלל שנשא כשירה ויש לו אח כשר, ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן. ואלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, כהן גדול שקידש את אלמנה ויש לו אח כהן הדיוט, כהן כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ישראל, מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן. אסורות לאלו ולאלו, כהן גדול שנשא אלמנה ויש לו אח, ישראל ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר, אסורות לאלו ולאלו. ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן. פג) [פסק] והיכא דמית ושבק איתתיה כדמיעברא משהינן לה, אי ההוא דמיעברא אפולי מפלא ליה, נפלה לה קמי יבם ומיבמה, ואי מילד ילדה ליה, אי קים לן ביה דכלו לו חדשיו איפטרא ליה מן יבומי ומן חליצה, היכי דמי, כגון דאזלא אימיה לטבילה ואיזדקיק לה גברא ומן ההוא יומא אזל לעלמא, דליכא למימר לירחא אחרינא איעברא, ומנו לה ירחי ואישתכח דכלו לו חדשיו, ההוא אפילו לא שהה אלא חד יומא ולד הוא ואיפטרא לה אימיה מן ייבום וחליצה, דתנן (נדה מג:) תינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה ומיטמא בנגעים ומיטמא בטמא מת וזוקק לייבום ופוטר מן הייבום, וקיימא לן בדכלו לו חדשיו. ספק לא כלו לו חדשיו, אי שאהי תלתין יומי ההוא וולד מעליא הוא ואיפטרא לה אימיה מייבום וחליצה, ואי מיית בגו תלתין ואפילו ביום תלתין ההוא ספיקא הוא, איכא

כהן כדיוט שנשא אלמנה. כ"כ שנשא בתולה דכשמת נעשית אלמנה ואסורה לכ"ג אחיו: **אח** כשר. כהן אסור לייבמה שנחללה בזיונה אחיו החלל כדילפינן ובח כהן כי תהי' לאים זר (ס"ח ע"ח) וחלל מותר בכשרה: **מותרות** לבעליהן. שבייבם פסולין לו משום שלא הוזהרו בנות ישראל להנשא לפסולין שקידש **אח** אלמנה. אבל נשא בתחלה בזיונה ואסורה ליבמה כהן הדיוט: **ויש** לו **אח**. בין שהוא כה"ג ובין שהוא כהן הדיוט: **ישראל**. ממזר שנשא: **אח** ממזר. דבה ישראל אסורה עליו ואף שנשאה לאחיו ממזר בזיונו היתה אלמנו: **ושבק**. כגון שאחו מעוברת: **משהינן** לה אין מייחין לה לא לייבם ולא לייבם: **מפלא** ליה. הפילה כעיבור מחייבת, דוזרע

חין לה כחיב ונפל לאו זרע הוא: **אי** קים לן ביה. דכל שנולד הרי יש לו זרע והרי כאשת איש לה בניס: **אזיל** לעלמא. דכיון שכלך מביתו ודאי לא בא עליה, אבל כל שהוא בזיונו חזקה שבא עליה ושמא נתעברה מביאה שני' והרי הוא נפל: **וזוקק** ליבום. אם נולד יום אחד קודם מיתת אחיו אבל נולד לאחר מיתת אחיו הינו זוקק דכחיב כי ישבו אחים יחדיו: **ופוטר** מן היבום. אם נולד לאחר מיתת אביו ואי שעה אחת ומת אבל כל זמן שמעוברת הינו מחירה לינשא דשמא הפיל וחזקה ליבום ומשלא רצתה ורובו מקרי נולד: **ספק** לא כלו לו חדשיו. כגון שהי' כשעל כאן ובא עליה ימים אחרים: **אי** שהי תלתין יומי. אי שנשים יום הו"ל ולד ודאי, אף בתוך שלשים ואפילו ביום שלשים ספיקא הוא: **ואי** מיית בגו שלשים. כלומר ביום ל' וכבר

משנה הלכות

בר יו"ע דכך דרך החנה לאחר שפי' הלכות כמסכ' חוזר ושונה אותם בלשון קצר כדי שיהיו מסודרים בידך ושמורים בפה ובלב, ועוד אומר ר"י דנקטינהו לכולהו משום שבא להסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן דאע"ג דמכח בעל (דמית קמייבם) לא אסרי לה אייבם אע"ג דאסורות לבעליהן.

פג) **[פסק]** והיכא דמית וכו'. (דברים אלו אמרן רבינו בכפילה עיין לעיל הות מ"ח והות ע"ח) וכתב רבינו היכי דמי קים לן כגון דאזלא אימיה לטבילה ואיזדקק לה גברא ומיד הלך לו לעולמו דליכא למימר לירחא אחריתא איעברא וכו', ולשון חז"ל כגון דבעל ומית, ויש לעיין אי דייק רבינו דוקא מת אבל הלך למדינת הים לא מהני אי דילמא מית לאו דוקא אלא ה"ה הלך למדה"י וכיו"ב או שנאבד בניה בסחורין, ומקום הספק בזה לפי דעת רבינו דוקא דס"ל דאפשר שבא על ידי שם ובעל ולא הוה ממזר וכמעשה דאבוה דשמואל, וכיון דאפשר שבא ע"י שם שוב לא מקרי קיבן לפי' הוה במדה"י או בבית האסורין או לשמא בל ע"י שם לא חיישינן ומית שכאב הוה לאו דוקא אלא כעין מת.

ועיין ח"ע (סי' קנ"ו ס"ד) אבל מד"ס עד שיודע בודאי שבלו לו אבריו וכ' הב"ח עד שיוודע בודאי, אף בעלה כאן א"א לידע שבלו לו אבריו כי שמא נתעברה אח"כ ואם הינו בכאן י"ל דחיישינן שמא בא אלמה ואפשר דחיישינן שמא בא ע"י שם כמ"ש בסי' ד' סעיף י"ד האשה שהיה בעלה במדה"י ויש מי שאומר שהינו בחזקת ממזר ועיין בי"ם שם סקט"ז שהוא דעת רבינו ב"ג דאמרינן שמא בא ע"י שם ככה דאבוה דשמואל ומשום להכשיר הולד שאני ע"ש. וכאב הרא"ש והטור אין חלוקין שמא בא ע"י שם והיינו אע"ג שהיה הינה

כתבתי כן לעיל בסמוך ונתבאר שם כל הטעין: **חלוצה** מיבן ת"ל ותשכב. ומדרבנן כותי וקרוב לסמכתא בעלמא ואף דספק חלוצה מותרת לכהן ולמה לא תחלון כתבו התוס' (כ"ד ע"ח ד"ה וספק) דגזרו לחבר ניסואין שלא יתמרו קמו רבנן בתילתא דנפל כותי ולכך כולרכו חלילה ולחני למשרי חלוצה לכהן: **הדר** ניה. ומשמע מפיו שהיה חולצת: **שני** יבמות בבחות משני בתים. במשנה למימר וולד הוא ואיבא למימר נפל הוא, מחלץ חליצה יבומי לא מיבם, **פד)** דתניא (יבמות לו: שבת קה:) רשב"ג אומר **פה)** כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל שנאמר (במדבר י"ח ט"ז) ופדויו מבן חדש תפדה עד שיהא בן חודש ואמר רב יהודה אמר שמואל (שבת קלו.) הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ואי מית בתוך שלשים בעיא חליצה, ואי עברא ואזלא ואיקדשה לגברא בלא חליצה, אי ההוא דאיקדש לה כהן הוא, לא מצרכינן לה חליצה משום דחלוצה לכהן אסירא, דתניא (קידושין עח.) (ויקרא כ"א ז') ואשה גרושה מאישה לא יקחו ואמרינן אין לי אלא גרושה חלוצה מנין תלמוד לומר ואשה, ואי ההוא דאיקדשה ליה ישראל הוא, חלצה ומשתריא ליה, דאיתמר מת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה, אמר רבינא משמיה דרבא אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת, ורב שרביא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו חולצת. א"ל רבינא לרב שרביא (יבמות לז.) באורתא אמר רבא הכי לצפרא הדר ביה, אמר ליה שריתוה יהא רעוא בחייכו נשתרי תרבא, והילכתא כרבינא. **פו)** והילכתא (שם יג:) ארוסה מתייבמת, דכתיב (דברים כ"ה ה') החוצה לרבות את הארוסה. **פז)** והילכתא (יבמות מד.) שני יבמות הבאות משני בתים יתיבמו שנאמר

משנה הלכות

תומרת כן, ותוס' סוף קידושין (ע"ג) כתבו דלא תלינן בשם חלא כשהיא תומרת כן והכ"י סוס"י קע"ח כניא תשובה לחת ומשם נרחה דלא פליגי כ"ג ורמב"ם חלא הכה"ג חיירי כשהבעל חינו כתן ורמב"ם מיירי כשהות בפניו ואינו תומר שבא בשם ואם הות תומר שבא בשם והיא מכחשת כתב בח"מ דהות נאמן להכשיר לח הולד וכתב עוד הכי"ם די"ל דגם הרמב"ם מודה לזה ולמעשה ל"ע וכחשובה שהניא הב"י הות שם בשם מלחתי כתוב וכו', וכרי' דורח"ן והשיב וכו' ע"ם ועיין עור סי' קנ"ו ולא משכחת לה וכו' ע"ם ודו"ק כי קלרתי.

פד) דתניא וכו' כל ששהה וכו'. (שם ל"ו ע"ב) ת"ל רב חשי לרב הושעיה בריה דרב לידי בחש תנן רשב"ג תומר כל ששהה בחדש ל' יום חינו נפל הח לח שהה ספיקא הוה (ועיין על הגליון שם תניא ועיין תוס' חולין פ"ב ע"ב ד"ה תנן ובכורות מ"ע ע"ח ד"ה מ"ח וכו' שבעתיק בחש תניא רשב"ג תומר וזו היא גירסת רבינו דחניא).

פה) כל ששהה שלשים יום בחדש חינו נפל וכו'. להכי נקט בחדש דחניא סיפא ובנכמה ח' ימים חינו נפל נקט בחדש להוציא מן הנהמה. ופוטר לח תמו מן החלילה, ותיתמר מת בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה רבינא משמיה דרבא תמר שם בשם ישראל היא חולצת ושם בשם כהן היא חינה חולצת, רב משרשיא משמיה דרבא תמר (גירסת רבינו רב שרביא וכן הוא בס"ם שבת קל"ו שרביא) בחת זו ובחת זו חולצת, ת"ל רבינא וכו' והלכתא כרבינא (עיין לעיל ס"ק ע"ח מס"כ דהלכתא כרבינא) ועיין תוס' כ"ד ע"ח וספק חלילה לא גזרו בה רבנן ובתוס' חד מקמאי שם. ועיין עוס"ע ת"ע סי' קנ"ו.

פו) והלכתא ארוסה מתיבמת וכו'. (יבמות י"ג ע"ב) ובית הלל חולה למה לי לרבות הארוסה ותיבך מחולה בחולה (כלומר כ"ת דרס) ותיבך חולה בחולה לא משמע ליה, פרס"י לרבות ארוסה שלא נתארמלה מן האירוסין לריכה ליבם כנשואה וחולה משמע חלוגה שלא נתקרבה עדיין לביתה, וע' תוס' שם ד"ה לרבות לח הארוסה משום דכתיב בית אחיו ובפ"ק דיומא דף י"ג משמע דניח נשואה משמע ולפענ"ד לפי מה שכתב הרמב"ם דמופה הוא כניסה לביתו וז"ל בפ"י כ"ת מה"ת הארוסה אסורה לבעלה מד"ם כל זמן שבית בניח אביה והבא על ארוסתו בניח חמיו מכין אותו מכת מרדות. ואפילו אם קידשה בניאה אסור לו לבא עליה ניאה שנייה בניח אביה עד שיניח אותה לתוך ביתו ויחיחד עמה ויפרישנה לו. וייחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה, והוא הנקרא ניסואין בכל מקום וכתב הר"ן ריש כתובות מדבת' ואם בית אביה נדרה וע' עור סי' ס"ת ובבהגר"ת סי' נ"ה סק"ע וכל שלא בכניסה לביתו נקראת אולה שהוא חוץ מביתו ואסורה להתייחד עמו, וע"ד רמז וינם וילא האולה שת"ת להם להיות יחד ועיין עוס"ע ת"ע סי' קנ"ו ל"ם אבא אחיו מן האירוסין ל"ם אבא אחיו מן הניסואין. ועיין מה שליין על הגליון בס"ם יבמות י"ג.

פז) והלכתא שני יבמות. (שם מ"ד ע"ת) מי שהיה

יבמתו יבמתו ריבה, אבל הבאות מבית אחד, חדא מינייהו או חלצה או מייבמה ומיפטרא השנייה. **פח)** (שם יא:) ג' אחים נשואים שלש נשים נכריות מת אחד מהם עשה בה השני מאמר ומת, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, שנאמר ומת אחד מהם וגו' יבמה יבא עליה, שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין, וזיקת שני יבמין מדרבנן וכיון דמדרבנן היא חולצת ולא מתייבמת, דאי מדאורייתא זיקת שני יבמין מיחלץ נמי לא חלצה. **פט)** ונכרית נמי חולצת ולא מתייבמת. וכי מאחר דנכרית אין עליה אלא זיקת יבם אחד מאי טעמא אין מתייבמת, גזירה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד, מייבם לאחת וחולץ לאחת. **צ)** ואם קדם וייבם לנכרית שפיר דמי. ואם קדם וחלץ לבעלת מרגעא לחין נשותין מרגע נשים ומתו מס רלה גדול שבכם לייבם לח כולן כרשות בידו: **חדא** מינייהו. דל"ר יוחנן לחמר קרל לשר לל יבנה לח בית לחיו בית לחד כוח בונה ולין בונה שני בחים וכו' ועיין טוש"ע ל"ע סי' קס"ח מי שכיו לו נשים רבות וכו' ביאחה לו חלילחה של לחת מכס פוערת כולן, ולין כיבם יכול ליבם חלל לחת וכו' כיו לו לחים רבים ומתו ונפלו נשותיכן לפניו לס לפשר לו ליבם לח כולס מיבם וכו' ולס לפשר לו כיינו שים לו יכולה לפרנסן ועיין שם גמ' דף מ"ג ועיין ב"י ל"ע כנ"ל.

ודע דלעניו יבום דרשינן מקרל בית לחד כוח בונה ולינו בונה ג' בחים ולעניו חלילה לס חלן לאחת לי מוחר לחלוץ לשני דאף כב"י דליכא ליסור חלל חלילחה של לחת פוערת לח כולן חבל לס רולה יכול לחלוץ לכולן חלל של"ל חבל כב"ח חולק עליו וס"ל דאסור לחלוץ ולינה ליסור דאורייתא לחלוץ לשניה דכתיב בית חלוץ הגעל בית ל' כוח חולן ולא שני בחים ודייק כן מדברי כחוס' ועיין בלה"ע שכתב ודבריו נכונים. וכן כוח ברע"ב משנה י"ח פ"ד ות"ל ל"כ למ"ל בית חלוץ הגעל ללמוד בית לחד כוח חולן ולא שני בחים כדלינה בינמות מ"ד הל ממילא ידעינן כי היכא דאסור ליבומי לאחר חלילה כב"ג דאסור לחלוץ לאחר חלילה דכל העולה ליבום עולה לחלילה ועיין ח' בית יכודה ובשו"ת כנסת יחזקאל סי' ס"ח ודו"ק. והב"ח כקשה על שיטת כב"ח וס"ל כרב"י ובבלה"ע כאריך לחלוק ולקייס שיטת כב"ח.

ונסתפקתי בין לרב"ח ובין לרב"י שם חלן לשניה לי ואסורה לכהן ולדעת רב"י דמוחר לחלוץ לשניהם לכאורה רו"ל דין חלילה חבל לרב"ח דאסור לחלוץ ל"כ החולן לינו כלום ורו"ל כחולן לאשה מן השוק למה תאסר לכהן, שוב ראיתי דכתב רב"ח שאם חלן לשניה לאסורה לכהונה מפני מראית העין שיאמרו שכנס חלולה.

פח) ג' לחים נשואים שלש נכריות וכו'. משנה יבמות (ל"ח ע"ב) ג' לחין נשואין ג' נכריות (ורבינו גרס ג' נשים דממילא נכריות משמע כיון דלא כתב לחיות) וכו' שעליה זיקת יבם לחד (וגי' רב"ח לי שעליה) וגירסת הספר כגירסת רבינו.

ובגמ' ולי זיקת ב' יבמין דאורייתא חלילה נמי לא חיבעית (פי' לרבנן דילפי לה מקרא דומה לחד מהן יבמה יבא עליה (דברים כ"ה) ודרשי שעליה זיקת יבם לחד ולא שעליה זיקת ב' יבמין) ומשני חלא מדרבנן וגזירה שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית לחד מחייבמות. וז"ס רבינו וזיקת שני יבמין מדרבנן. וכחוס' ד"ה מדרבנן הקשו דהכא משמע דאסח ב' מחים בשום מקום לא הוי חלא דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא היא וכא לחמרינן (ניבין פ"ב ע"ב) חלא לאסח ב' לחין היכא משכחת משמע דהוי דאורייתא וי"ל דפלוגתא דחנאי הוא. ורי"ן פי' שם דלכ"ע לאסח שני מחים דאורייתא ואנא דהכא גזר לף באסח השני משום לרה דהיינו בעלת המאמר וכחוס' סיימו ופר"י עיקר.

פט) ונכרית נמי חולנת ולא מחיבמת. פי' לוחה שנפלה לו ולא עשה בה מאמר הרחשון, ובגמ' וניבם לחדא כלומר לנכריה וניחלוץ לחדא פי' לבעלת המאמר ומשני שמא יאמרו בית לחד מקלחו בנוי ומקלחו חלוץ ופרש"י ולחי למימר בב' יבמות הבאות מבית לחד חדא מחייבמת ולחרת חלילה.

צ) ואם קדם וניבם לנכריה שפיר דמי. בגמ' פריך ויאמרו פי' מה שדחה גזירה שמא יאמרו ומה

ואם נתן גט. כלומר לחיו כשני שעשה מאמר ביבמתו קדם ונתן לה גט קודם שמת: **דהר"ל** שני יבמות כאחות משני בתים. דכיון דנתן גט למאמרו נמלא ביטל הגט למאמר ומאי דעבד שקליה: כהן הוא בעלת הגט. דאף דהגט חינו חלא דרבנן מ"מ ריח הגט חיכא ופוסל בכהונה: **אבל** יבם חלל הוא. מאמר, נכרית חולצת ולא מתייבמת, ומאי טעמא אינה מתייבמת, דקיימא עילויה בלא יבנה וכיון שלא בנה שוב לא יבנה. **צא)** (שם לב.) ואם נתן גט למאמרו ומת, ונכרית ובעלת הגט נפלו לפני יבם, רצה חולץ לשתיהן רצה מייבם לשתיהן, רצה לאחת חולץ לאחת מייבם, מאי טעמא, דהויא להו שני יבמות הבאות משני בתים, דאמר רבה נותן גט למאמרו הותרה אפילו איהי ומאי דעבד שקליה, מאי מאי דעבד שקליה, שנתן גט למאמרו, מאי הותרה אפילו איהי, לא מיבעיא נכרית דרצה חולצת רצה מייבם אלא אפילו בעלת מאמר דנתן לה גט או חולצת או מתייבמת. **צב)** ואם יבם כהן הוא, בעלת הגט חולצת ולא מתיבמת, ומאי טעמא אינה מתייבמת, משום דמיחלפא בבעלת הגט דעלמא, וזה הוא ריח הגט דפסיל בכהונה, אבל יבם חלל הוא, רצה חולץ לשתיהן רצה מייבם לשתיהן רצה לאחת חולץ רצה לאחת מייבם, דהויא להו שתי יבמות הבאות משני

משנה הלכות

חיכפת לן מס יחמרו כיון דליכא מכשול, ומשני מי דמייבם והדר חלוץ ככי נמי דליכא נזירה חלא נזירה דילמא חלין נריסת והדר מייבם וקס ליה נחשר לה יבנה.

וכתבו הרי"ף והרח"ם והטור סי' קע"ד דכא דחמרינן נזיקת שני יבמין מיחלן חלצה יבומי לא מייבמה לא חיימת כ"מ דחיכא נרה דחיכא למיגזר משום נרה חלא חפילו כיכא דליכא חלא יבמה אחת וחיכא עליה זיקת שני יבמין מיחלן חלצה יבומי לא מייבמה כדאמן בפ' החשה רבה (ל"ו ע"ב) בן ע' שניס ויוס אחד שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מחייבמת ואמר רבא עלה לא חיימת כ"מ היכא דחיכא נרה דחיכא למיגזר משום נרה דכא הכא דליכא נרה מיחלן חלצה יבומי לא מיבמה ופי' דניחת בן ע' קונה כמאמר בגדול.

ומ"ש רבינו ואס קדם ויבם לנכריה שפיר דמי, לפוס ריבטא לא מלאתי בלבה זו בפוסקים שבידינו, ונראה דדייק לה רבינו מכא דפריך ומייבם לאחת ונחלוץ לאחת ומשני גזירה שמא יאמרו וכו' ופריך ויאמרו וכו' ומשני מי דמייבם וכדר חלין הכי נמי פי' דאז לא חייסינן ולא גזרינן וכיון שכן בכ"ג אס קדם ויבם לנכריה שפיר דמי ונמלא דברי רבינו מבוארים ודו"ק.

צא) **ואם** נתן גט למאמרו ומת וכו'. (בגמ' שם ל"ב ע"א) אמר רבא נתן גט למאמרו בוחרה נראה אבל כיא אסורה דמיחלפה בבעלת גט חיכא דאמרי אמר רבא נתן גט למאמרו בוחרה אפי' כיא מאי דעבד בה שקלה ופסקו הרמב"ם והרא"ש והטור כלישנא בחרא עיין רמב"ם פ"ו ועור ח"ע סי' קע"ד וז"ש רבינו דאמר רבה (בגמ' רבא) מאי בוחרה אפילו חיכי.

ופרש"י נתן גט למאמרו ממניחין קאי שאס נתן זה בעוצה מאמר גט למאמרו ולא לזיקתו ואח"כ מת בוחרה אשתו הראשונה שביא נראה להחייבם לשליבי דמאמר דעבד שקליה ולאו נרוח ניהו והשתא לא אתי למימר בשני יבמות מביא אחד אחד חלצה ואחד מייבמה דהכא לאו מביא אחד מיאוי. ולישנא קמא כיא נשארת באיסורה ולישנא בחרא אף כיא בוחרה דהוה כלא עשה בה מאמר כלל ומחייבמת לאחיו הבליבי מחמת זיקת אחיו הראשון ע"כ.

צב) **ואם** יבם כהן הוא בעלת הגט חולצת ולא מתיבמת וכו'. נראה שזה דעת רבינו ולא ראיתי בש"ע שחילק בן אס הוא כהן או ישראל ול"ע. ופי' רבינו דמאי דעבד שקליה כלומר דהגט שקל מה דעבד מ"מ נשאר עליה ריח הגט אע"פ מעשה עשוהו ות"ח לומר כאילו לא כיה כלל שכרי ידוע הדבר שגירש ויאמרו גרושה מוחרת לכהן ולשאר פוסקים ז"ל דס"ל מידי דהוה למגרש אשת אחר או נותן גט לפנויה דלגמרי שקיל ואפילו ריח הגט אינו.

וקצת י"ל כיון דהטור סי' קע"ד כתב לחלק בין שאומר להדיא דנותן גט למאמרו ולא לזיקתו אבל בסתמא קיימא בלא יבנה אכולהו אחין ע"ם ובב"י ועיין רש"י ד"ה מאי דשקל ובתוס' שם ונראה להריב"ן ובעוב"ש ח"ע סי' קע"ד. ומיהו ל' רבינו ואס נתן גט למאמרו משמע לכאורה נמי כפרש"י שלמאמרו כלומר שפי' שהגט למאמרו הוא ול"ע ע"פ שלא הביאו שרבינו מחמיר לכהן. ולשון המחבר (סי' קע"ד ס"ב) נתן לה גט ופירש שהוא למאמרו הרי בעל המאמר שעשה ואין עליה חלא זיקת יבם אחד ומתייבמת אבל אס נתן לה הגט סתם אסורה להתייבם ע"כ.

בתים. צג) כהן שנשא כשירה ויש לו אח חלל ומת, או חולץ או מייבם, דלא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין. כהן שנשא חללה ויש לו אח כשר, חולץ ולא מייבם. כהן שנשא כשרה ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם. כהן שנשא שתי נשים כשירות ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, אחד מהן חולץ לאיזו שירצה או מייבם לאיזו שירצה. כהן שנשא שתי נשים פסולות ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. חלל שנשא אפילו כהנת ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם, וכי קאמרינן חולץ ולא מייבם דווקא נשא דשוייה חללה אבל קידש לא שוייה חללה ושריא ליה. חלל שנשא כשירה ומת ויש לו אח כשר, חולץ ולא מייבם. חלל שנשא כשירה ויש לו אח חלל ומת, או חולץ או מייבם. חלל שנשא חללה ויש לו אח כשר ומת, חולץ ולא מייבם. חלל שנשא חללה ומת ויש לו אח חלל, או חולץ או מייבם. ישראל שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ממזר, חולץ ולא מייבם. ישראל שנשא ממזרת ומת ויש לו אח ישראל, חולץ ולא מייבם. ישראל שנשא ממזרת ומת ויש לו אח ממזר, או חולץ או מייבם. ממזר שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ישראל, או חולץ או מייבם. ממזר שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ממזר, חולץ ולא מייבם. ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, חולץ ולא מייבם. כהן שנשא גרושה מן הנישואין או גרושה מן האירוסין או מחזיר גרושתו משנשאת או משלא נשאת ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם. כהן שנשא חללה או חללה מזוכרת, או אלמנה שנשאת לכהן גדול דשוויה חללה, או אשת חלל או בת חלל זכר, או חלוצה, ומת ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם. כהן שנשא אשה שנבעלה בעילת זנות תחתיו או אשה זונה שנבעלה בעילת זנות תחת איש אחר או אשת כהן שנאנסה תחת בעלה ויש לו שנים אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם. כהן שנשא גיורת או שפחה משוחררת או איילונית או שוטה שבא עליה בעלה בדרך ויש לו שני אחים אחד

שמותר לפילו בגרושה דלהוריית חולץ דקמ"ל דכה"ג ליכא טעמא דלין לדם שופך כיון דמייבם לחרוייהו: או מייבם. ולפ"ג דכהן חלל בניו חללים ונמלא עשאה חללה ולפ"ה אם רלה מייבם דלא כוזכרו וכו' ועיין הגהות בן לרי': כהן שנשא כשרה. (ל"ל חללה הגרחם"ע) ועיין הגה' ב"ח והרעז"ה: וכי קאמרינן חולץ. דניחה מחללה ולא הקידושין: או חללה מזוכרת. בגמ' קידושין ע"ז ע"ח לאמר רבה ה"ק לילו חללה מוזכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל כל שנולדה מן פסול כהונה, מלי מוזכרת לאמר רב יצחק בר לבין ה"ק לילו היה חללה שעיקרה מד"ת ולין לריכין לפרש מדברי סופרים כל שנולדה מפסולי כהונה: שנבעלה בעילת זנות תחתיו. פי' כגון שנשא לשה וזינתה תחתיו ולפילו עם לדם כשר שלם לא היתה תחתיו היתה כשרה לו, ובהגהות הגרי"פ ליין עיין יבמות י"ח ע"ח וסוטה ל"ה ועיין לעיל ריש כל' עריות ול"ע. גם מ"ש שנאנסה תחת בעלה עיין יבמות י"ו ע"ב ול"ע סי' קמ"ג ב"ם סק"י ול"ע

ולפענ"ד כמ"ש: איילונית. לליבא דר' יהודה, ועיין יבמות י"ב ע"ב גרס"י ד"ה הלכתא וכה כיון דלילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא לייבום הוי לרחה ערוה שלא במקום מלוה וכך מפורש בהלכות גדולות, וע"ם ע"ח בתוס' חד מקמאי בלריכות ומה שמחלק בשם ר"ת בין הכיר בה בעלה הרחשון או לא הכיר ועיין יבמות ע"ו הכיר בה ולא הכיר בה ליכא ביוייכו: או שוטה. כלומר סוטה שבא עליה בדרך כר' מחיא בן חרש דכויא זונה ומיהו לילונית לי ידע כשנשאה לאו בת יבום

משנה הלכות

צג) כהן שנשא כשרה וכו'. (משנה פ"ד ע"ח) יש מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן וכו'. ובגמ' אמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות ליגשת לפסולין ליתא מסייע ליה חלל שנשא כשרה וכו' מחייב רבין בר נחמן לא יקחו לא יקחו מלמד שהאשה מוזכרת ע"י הלים אמר רבה כל היכא דהוה מוזכר היא מוזכרת וכל היכא דהוה לא מוזכר היא לא מזדכרת וכו', אתו לקמיה דרב חידי בר חנין ח"ל דרדקי הכי אמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות ליגשת לפסולין.

וכתב הרי"ף דכל היכא דהוה ליתו מוזכר היא נמי ליתא מוזכרת כגון חלל שאינו מוזכר שלא ליגשת כהנת הכהנת נמי ליתא מוזכרת שלא ליגשת לחלל וכן הלכתא, וגרסינן נמי בקידושין גפ' עשרה יוחסין (ע"ג ע"ח) והלכתא גר מותר בכהנת לא הוזהרו כשרות ליגשת לפסולין ומותר בממזרת כר' יוסי דאמר קבל גרים לא לקרי קבל, ועיין שלחי נדרים בתוס' בשם ר' אליעזר מה שתי' על משנה אחרונה שאמרו שאשה משמשת אלמו בחיסור שפי' משום דלא הוזהרו כיון דהוה אינו מוזכר

כשר ואחד חלל כו'. צד) כהן שנשא אשת סריס אדם או אשת סריס חמה או אשת פצוע דכא או אשת כרות שפכה או אשת ממזר או אשת טומטום שנקרע ונמצא זכר או אשת אנדרוגינס ויש לו שני אחים וכו'. צה) (שם סח.) כהן שנשא בת ישראל שבא עליה בן תשע שנים ויום אחד דהוא גר עמוני או גר מואבי או גר מצרי או גר אדומי או כותי או נתין או חלל או ממזר או בת ישראל שבא עליה גוי או עבד או שתוקי או אסופי ומת ויש לו שני אחים וכו'. צו) (שם נט:) כהן שנשא אנוסת עצמו ומפותת עצמו לדברי הכל מפקינן לה מיניה בגט, ואם נשא נשוי. אמר רב הונא אמר רב ומוציאה בגט, ואלא הא דקתני אם נשא נשוי, אמר רב אחא בר יעקב לומר שאין משלם קנס כמפותה. צז) (שם ס.) אנוסת חבירו או מפותת חבירו, פלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן, דר' אליעזר סבר הוולד

היה ולא ידע קדושי טעות כם ול"ע: **אשת** סריס חמה. עיין הגהות ב"ח דחשח סריס חמה וחשח טומטום וחשח אנדרוגינוס כולהו דיהה כשרה היה: כהן שנשח חנוסח עלמו. כלי כהן בכה"ג מיירי דמלווה על הבחולה חבל כהן כדיוע נושח חנוסח עלמו ומלוה עליו ככל ישרחל שמלוה לישח לחנוסחו: קנס כמפותה. שחם מפותה היה חהנו ליה ניהולין למפטריה מקנסח, שכמפתה היו משלם קנס חלה כשחין כוחסה. דכחיב וחם מחן יחחן, חבל לוחש נותן מיד הקנס: **הוולד** כשר והלכה

משנה הלכות

עליה היה נמי לה מזדכרה ומה שכקשו עליו ול"ע. ועיין עוש"ע סי' קע"ג וסי' קע"ד, ועיין עוד ל"ע סי' ו' וסי' ז', וברמב"ם פ"ו מהלכ' יבום ופ' י"ז וי"ח מהל"ב.

צד) כהן שנשח חשח סריס חדם וכו'. (יבמות ע"ע ע"ב) חמר ר' יהושע שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לחשתו והסריס לה חולץ ולה חולצין לחשתו וחין לי לפרש חמר ר' עקיבה חני לפרש סריס חדם חולץ וחולצין לחשתו מפני שהיחה לו שעת הכושר סריס חמה לה חולץ ולה חולצין לחשתו מפני שלה היחה לו שעת הכושר ובגמ' פ"ח ע"ב שם הסריס לה חולץ ולה מייבם קחני סריס דומיה דחילוניח מה חילוניח בידי שמים חף סריס בידי שמים ושחמת כר"ע דחמר בידי חדם חין בידי שמים לה ובגמ' חף ס"ח נחלקו לי חילוניח זונה היה וקיי"ל כחכמים ועיין ל"ע סי' קע"ב ס"ג סריס חדם שהיה לו שעת הכושר חולצין לחשתו לו מיבמין והוח חולץ וחינו מייבם מפני שפסול לבח בקהל.

צה) כהן שנשח בח ישרחל. (שם ס"ח ע"ח) חלה חמר רבח בבן חשע שנים ויום חחד וכו' וכדחניח בן חשע שנים ויום חחד גר עמוני ומואבי מלרי ואדומי כותי נתין חלל וממזר שבח על כהנת לויה וישרחלית פסלוה, והח מדקחני סיפה חם חינן רחויות לבח בישרחל הרי חלו פסולים מכלל דרישה לחו בפסולים עסקינן רישה פסולי קהל סיפה פסולי כהונה ע"כ וגירסה ר"ח רישה פסולי כהונה עיין חוס' ד"ה רישה ועיין רמב"ם פי"ח מהל"ב ובעוש"ע ל"ע סי' ו' ובב"י ובש"ע ס"ח. והוסיף שם חבריתה חו בח ישרחל שבח עליה גוי חו עבד חו שחוקי חו חסופי ומח כי הני עשחוה זונה ועיין לקמן (ס"ד ע"ב) הלכחה חין זונה וכו' ולע"ק.

צו) כהן שנשח חנוסח עלמו וכו'. (שם ל"ע ע"ב) ת"ר חנוסח עלמו ומפותח עלמו לח יבח וחם נבח נשוי חנוסח חבירו ומפותח חבירו לח יבח וחם נבח ר' חליעזר בן יעקב חומר כולד חבל וחכמים חומרים כולד כשר, חם נבח נשוי, חמר רב הונח ומוליח בגט. ופריך וחלח הח דקחני חם נבח נשוי, פי' דחינו מוליח חמר רב חחח בר יעקב לומר שחין משלם קנס כמפותה, וחע"ג דרב חשי הקשה עליה מדרב ור' יוחנן דחמרו תרוייהו בוגרת ומוכח עז לח יבח וחם נבח נשוי דסופה להיות בוגרת חחתיו וסופה להיות מוכח עז חחתיו וכ"ג סופה להיות בעולה פסק רבינו כרב הונח חמר רב וכ"פ הריי"ף ז"ל והרמב"ם פי"ז מהל"ב הע"ו וכחב ה"ה ופסקו כן בהלכות ועע"ג דסלקה בקושיה וכ"ם בעולה חדם חחר וכן דעת רבינו כמו שיחבחר עכ"ל. ועיין מל"מ שם בחריכות ובישורו דהחוס' חולקין בזה.

צז) אנוסת חבירו חו מפותח חבירו וכו' והלכה כחכמים. (ס' ע"ח) וקח מיפליגי בים חלל מחייבי עשה דחכ"י ס"ל ים חלל מחייבי עשה דכחיב חלמנה וגרושה וחלוצה זונה חח חלה לה יקח כי חם בחולה וגו' הח בעולה לה יקח ולחו הבח מכלל עשה עשה, וכחיב לח יחלל זרעו בעמיו, ורבנן סברי חלה הפסיק הענין וחין חלל. ורחב"י סבר חלה למעוטי נדה, שחם בח כהן על חשתו נדה וילדה לה הוי חלל.

ומים הריי"ף ז"ל כמתן חזלה הח דחניח חלה מחלה חחה עושה חלל ולי לחה עושה חלל מנדה כמתן כרחב"י חמר רב הלכה כרחב"י וכן חמר רב גידל חמר רב הלכה כרחב"י. וכחב הנמוק"י ובחנוסח חבירו ומפותח חבירו קיי"ל כרחב"י דהוולד חלל וכו', ומיהו רבינו פסק כחכמים וכ"פ הרמב"ם ז"ל פי"ע מהל"ב

חלל, וחכמים אומרים הוולד כשר, והלכה כחכמים. צח) ישראל שנשא גרושה מן הנישואין או מן האירוסין או מחזיר גרושתו משנישאת או משלא נישאת או מכל הנשים שהן פסולות לכהונה, בתו כשירה לכהונה, דכתיב (במדבר א' ב') למשפחתם לבית אבותם. צט) (תוספתא פי"ב ה"ד) יש חולץ לאחותו מספק, כיצד, אמו של ראובן ואמו של שמעון ילדו לוי ויהודה ונתערבו עמד ראובן ונשא אחותו של שמעון ועמד שמעון ונשא אחותו של ראובן ומתו עמד לוי וחלץ לשתיהן ועמד יהודה וחלץ לשתיהן, נמצא זה חולץ לאחותו מספק וזה חולץ לאחותו מספק. יש חולץ לאשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק, כיצד, אמו של ראובן ואמו של שמעון ילדו לוי ויהודה ונתערבו עמד ראובן כחכמים. כרמב"ם פסק דכולד חלל, וכבר הקשה כגרחמ"ע בהגהות דבגמ' לעיל כלכה כרחב"י, ועיין תוס' בכורות כ"ג ע"ב ד"ה משנת רחב"י, ומיהו נראה דרבינו פסק כחכמים דרחב"י עלה בקשיא בגמ' ופסק כחכמים: ישראל שנשא. דכיון שישראל מותר בה וחנן (קידושין ס"ו ע"ב) כל מקום שים קידושין ואין עבירה כולד כולך לחר כזכר וכל מקום שים קידושין ויש עבירה כולד כולך לחר כפנוס, ומחזיר גרושתו משנשאת דרשינן מקרא כיה תועבה ואין בניה תועבין, ושאר פסולות לכהונה כשרות לישראל: יש חולץ לאחותו. עיין לעיל בסמוך ח"ר יש

משנה הלכות

כ"ג וכאן גדול שנשא עליהן וכו' ועיין מל"מ כבר נתבאר בגמ' דהלכה כרחב"י וג"ע ועיין טוש"ע ח"ע סי' ו'.

והגראה דהנה בגמ' (ס' ע"ח) אמר רב כונא אמר רב כלכה כרחב"י וכן אמר רב גידל אמר רב כלכה כרחב"י (ועיין תוס' בכורות כ"ג ע"ב ד"ה משנת רחב"י) ליכא דאמרי אמר רב כונא אמר רב מ"ע דרחב"י סבר לה כר"ח דאמר (ס"ח ע"ב) פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ופריך ומי סבר לה כוותי' והא קיי"ל משנת רחב"י קב ונקי ואילו בבא אמר רב עמרם אמר רב אין כלכה כר"ח קשיא רב אשי אמר וכו' ורחב"י נכחביה לאלה לבסוף קשיא ע"כ, וג"ל דס"ל לרבינו דהגם דקיי"ל כרחב"י מ"מ הכא כיון דליכא כאה לזונות וכעלו לרחב"י בקושיא לבסוף, וחכמים פליגי עליה פסק כחכמים, ועיין תוס' ע"ז ע"ב ד"ה מחלל דשמא חללה בנאה מעשה ליכא לאו אלא עשה לכאן בבא עליה.

והרמב"ם כתב וכה"ג שבא עליהן (גרושה או זונה) אז על כאלמנה או שבא בעולה ובא עליה כרי אלו נאחללו לעולם, והרי כתב להדיא אנוסה או מפותה חבירו דהיינו שבא בעולה שאינה אלמנה, אבל בעור סי' ז' כתב אי זו היא חללה זו שנולדה מאיסורי בהונה כגון כ"ג שבא על אלמנה או בהן בדיעט שבא על בזונה או על בגרושה בולד חלל. ובגראה דלא זכר בעור כ"ג שבא על בבעולה רק בא על אלמנה ולבאורה גראה דבמבוון בשמיע בא על בבעולה פנוי' דדוקא בא אלמנה הוא שאלה ובולד חלל אבל בבא על בפנויה ובית בעולה לא ובחכמים ובדעת רבינו ודו"ק. ועיין ח"ע סי' ז' בבאה"ע שם ס"ק מ"ג ד"ה בבונה ודו"ק.

צח) **ישראל** שנשא וכו' מכל בנשים שבן פסולות לבהונה. קידושין (סד. וסז.) בנות ישראל מקוה עבירה כל מקום שים קידושין ואין עבירה בולד בולך אחר בזכר ואיזה זו זו בבעת ולויה וישראלית שנשאו לבהן לוי וישראל וכו' וכרי אלו שנשא בא ישראל שים קידושין ואין עבירה בולד בולך אחר בזכר אא לא קשיא כרי דוסאי דאמר בנות ישראל מקוה עבירה לאלין ובאה בשרה לבהונה ובגמ' ע"ז ע"ח מאניאין דלא כרי דוסאי בן יהודה דאניא ר' דוסאי בן יהודה אומר בשם שבני ישראל מקוה עבירה לאלות אך בנות ישראל מקוה עבירה לאלים מ"ע דר' דוסאי בר"י אמר קרא ולא יאלל זרעו בעמיו בשם אאד הוא דמיאל בבני עממים אינו מיאל, ופרש"י מקוה עבירה לאלות, לבבעיר את באה ממנו לבהונה אך בנות ישראל מקוה עבירה לאלים לבבעיר את בא ממנו לבהונה. בעמיו מדלו כאיב בעממיו משמע שאין זרעו מאלל את בא אלא בשבונה ואשאו משם אאד שבניהם אללים.

ובטוש"ע (ח"ע סי' ח') בהנים לויס וישראלים מותרין לבא זה בזה ובולד בולך אחר בזכר ובאה בב"י ומ"ש וגר ומשוחרר שנשא וכו' או אללה בולד בולך ג"כ אחר בזכר בהללה משמעינן דאין בולד אלל אלא בולך אחר בזכר בדין ישראל שנשא אללה שבאו בעבירה לבהונה במו שנאנאר וכו' ובדריבה שם כתב למשפחותם לבית אבותם כאיב. ובש"ע עוד שם סי' ז' סע"ז (בבן) אלל שנשא בעבירה בולד ממנה אלל וכן בן בנו בלם אללים עד סוף בל בדורות ואם ילדה בת אסורה לבבונה אבל אם נשאת אותה בבא לישראל וילדה ממנו בת אותה בבא בעבירה לבבונה שישראל שנשא אללה בולד בשר ע"כ.

צט) **יש** חולץ לאחותו מספק. עיין לעיל ס"ק ע' מה שבאנאי בזה.

ונשא אשת אחיו מאמו של שמעון ועמד שמעון ונשא אשת אחיו מאמו של ראובן שנשואה לאחיו מאביו של ראובן ומתו, עמד לוי וחלץ לשתיהן, נמצא זה חולץ לאשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק וזה חולץ לאשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק. ק) (יבמות קיט:) שתי יבמות זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי, זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו. לזו עדים ולזו אין עדים, זו שיש לה עדים אסורה וזו שאין לה עדים מותרת. לזו יש בנים ולזו אין בנים, זו שיש לה בנים מותרת זו שאין לו בנים אסורה. נתייבמו ומתו דיבמין אסורות לינשא, רבי אליעזר אומר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם. שתי יבמות זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי, זו נאמנת על עצמה וזו נאמנת על עצמה, זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו, זו שנאמנת על עצמה אינה נאמנת על חברתה וזו שנאמנת על עצמה אינה נאמנת על חברתה, זו שנאמנת על עצמה אסורה להנשא מפני בעלה של חברתה, דכיון דאין נאמנת על חבירתה נופלת לפני יבם, וזו שנאמנת על עצמה אסורה להנשא מפני בעלה של חבירתה דכיון דאינה נאמנת על חבירתה נופלת לפני יבם. לזו יש עדים ולזו אין עדים זו שיש לה עדים אסורה וזו שאין לה עדים מותרת, זו שיש לה עדים אסורה מפני בעלה של חבירתה שאין לה עדים, ואע"ג דאיהי יש לה עדים כיון דחברתה אין לה עדים אסורה להינשא מפני בעלה של חבירתה ונופלת לפני יבם, זו שאין לה עדים מותרת דנאמנת על עצמה, ואי משום בעלה של חבירתה, כיון שיש לה עדים דמת מותרת להינשא. לזו יש בנים ולזו אין בנים, זו שיש לה בנים מותרת ונאמנת על עצמה, ואי משום בעלה של חברתה כיון דהיא יש לה בנים פטורה מן החליצה ומן הייבום, זו שאין לה בנים אסורה מפני בעלה של חברתה ונופלת לפני יבם. נתייבמו ומתו היבמין אסורות להינשא. קא) נתיבמו כיצד, זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי ויש להם שני אחים, זו שאומרת מת

חולץ לאמו: מאמו של ראובן. כלומר לאחיו מאביו של ראובן כמוסבר, וזה שם עמד לוי וחלץ לשחיכם, "ועמד יכודה וחלץ לשחיכן": שתי יבמות. נשי שני אחים: זו אסורה. לשון מפני בעלה של זו שכיח יבמה דשמא מי כוח וזקוקה לו ולע"פ שאמו אומרת מת וחשב נאמנת לומר מת בעלי חיובה נאמנת חיבמחה שחגשא על פיה שאין יבמה מעידה על חבירתה שכיח לאח מחמת נשים שאין נאמנות להעידה: לזו עדים. שמת בעלה: שיש לה עדים אסורה. ליגשא מפני יבמה דשמא מי כוח דעדים מחי אכנו לה כח היח נמי נאמנת לומר מת בעלי: וזו שאין לה עדים מותרת. לשון דכח אמרה שכוח מת ובשביל יבמה נמי לא חיישינן שכרי יש עדים שמת: אין בנים. ואין עדים לא לזו ולא לזו אח שיש לה בנים מותרת: נתייבמו. תריגא קאי שאין לכם לא עדים ולא בנים, וכיה לכם כאן שני יבמין ונחייבמו שכאשה שאמרה מת בעלי אחייבם דלעניו יבום לא הוברכה זאת לעדותה של זו: אסורות לינשא. לשון דליבם נאמנות עלמן שני אבל לבגשא לשון כדרינן תריגא דזו אסורה מפני בעלה של זו שמא מדיין חייס: הואיל והותרו. בחזקת

משנה הלכות

ק) **שתי** יבמות זאת אומרת מת בעלי וכו'. יבמות (קי"ט ע"ב) שתי יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי וכו' כלשון רבינו חלא שבמשנה גרס אח שיש לה עדים, וביאר רבינו דהאשה שנאמנת על עלמה לומר מת בעלה ואם לא כיה לה לרבה כיאה נאמנת ומותרת ליבם אבל כיון שאינה נאמנת על חברתה שכיח לרבה לומר מת בעלה ול"ב מחזקינן ליה לבעלה על לרבה בחזקה שכוח חי והיה בא יבום לו שכרי אמרינן יבמה חי ואסורה לינשא לאחר, וכן חברתה שאמרה מת בעלי נמי אמרינן כגם שהיא נאמנת על עלמה שמת בעלה מיהו כיון שאינה נאמנת על יבמתה נמלא מחזקינן בעלה של חברתה שלזו שבעלה חי ואסורה לינשא בשביל בעלה של חברתה נמלא כגם שלאחרוייהו כימנינן שמחו בעליהם מ"מ אסורים לינשא מכח חברתה שבאותו זמן מחזקינן כבעל בחזקת חי וכם בחמת תרתי דסחרי והבן.

קא) **נתייבמו** כילד. כלומר אחר שאמרו שזו אינה נאמנת על חברתה היאך אפשר שנתייבמו כיון שאסורות לינשא, משכחת לה כגון שהיו ליבמות אלו שני יבמין והיו אחרבעה אחין שנים של היבמות שבעידו כל אחת על בעלה שמת והיו לכם לכני אחין עוד שני אחים ונתייבמו שכרי לכן נאמנות מדין האשה שאמרה מת בעלי נאמנת לאחר והאח שאין זה לרבה דומה לאחר ולא לריכה זאת לעדותה של שניה ולא זו לרבשונה ואריגא קאי שאין לכם לא עדים ולא נשים.

בעלי נאמנת על עצמה ואחד מן האחים מייבם אותה, וזו שאומרת מת בעלי נאמנת על עצמה ואחד מן האחים מיבם אותה, קב) ומתו היבמין אסורות להינשא, ומפני מה אסורות להנשא, זו מפני בעלה של חבירתה הראשון וזו מפני בעלה של חברתה הראשון. קג) רבי אלעזר אמר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם, אלמא קסבר צרה מעידה לחברתה, וליתה לדר' אלעזר דהא פליגי רבנן עליה דקאמרי (שם קכ.) ורבנן (שופטים ט"ז ל') תמות נפשי עם פלשתים, והוה ליה יחיד ורבים. קד) תנו רבנן לזו עדים ובנים ולזו אין עדים ואין בנים שתיהן מותרות, לזו עדים ובנים מותרת מפני שיש לה עדים, ואי משום בעלה של חברתה כיון שיש לה בנים פטורה מן החליצה ומן הייבום, ולזו לא עדים ולא בנים מותרת דנאמנת על עצמה, אף על גב דאין לה בנים כיון דחבירתה יש לה עדים שמת בעלה מותרת להנשא. לזו יש לה עדים ולזו אין לה בנים, זו שיש לה עדים אסורה זו שאין לה בנים מותרת. לזו יש בנים ולזו אין עדים, זו שיש לה בנים מותרת, זו שאין לה עדים אסורה. לזו שיש לה עדים אסורה מפני בעלה של

שמתו בעליכן תו לא מיתסרן דליחוש שמא חיים הם, ופייס רבינו ואין כלכה כר"ח: **שתיהן** מותרות. שאין כאן זיקת ייבום זו מפני צניה,

משנה הלכות

קב) ומתו היבמין אסורות להנשא. לשון, זו מפני בעלה כראשון של זו וזו מפני בעלה כראשון של זו שמא עדיין חיים הם ואע"פ שכבר נשמע שחיכן ליבמין והחזקנו אותן בחזקת שמתו בעליכן על עלמן נאמנות הן אבל עכשיו שנריכין להנשא לשון נאמנת עדותה של זו מועיל לזו ושל זו לזו ואין יבמות מעידות זו על זו שום לד היתר. ומיהו אם ילדו בניס מיבמיכן שיבמו ומתו בניהם כשרים לכהונה כיון שנשאו בהיתר דעל עלמה מיהו נאמנת, ודומה לזה מלינו שלהי נדרים למשנה אחרונה כאשה שאמרה עמאה אני לך כופין אותה ואשב אחתיו ואם מת בעלה תו אסורה להנשא לכהן ויל.

איבעיא דכ"ה (פ"ג מהלי יבום ה"ע) כאן דמ"ם ומתו היבמין האלו אסורות להנשא לשון נשים אבל אם היו להם בנים ודאי מותרות הן להנשא לשון בהכרח שברי גמ' מרובה שכל אחת נאמנת על עלמה לומר מת בעלי רק לגבי חברתה לא ויכון שכן כשלאה אשת ראובן אומרת מת בעלי ונחייבמה ללוי והיו בניס ללוי אע"ג דאין אנו מאמינין לה לגבי ראשל אשת ראובן לגרשה האומרת מת בעלי מ"מ אפי' שמעון קיים הרי אינה יכולה להחייבם לו ולמה תאסר לשון וכ"ם נאגרשו כמ"ש רבינו (הרמב"ם שם ה"ע נחייבמו ונאגרשו הרי אלו מותרות לזר ע"כ) אבל כשמתו היבמין אלא בנים יש לאוש לכל אחת שמא בעלה של חברתה קיים והיא זקוקה לו ופשוט הוא, וכן פרש"י ז"ל וכו' ע"ש. והכ"י סי' קנ"ע כאן גמי ודבר פשוט הוא כדאמת ה"ה. ורבינו לא ניאר דאתו מזה.

עוד נראה דרבינו כאן נחייבמו כילד וכו' ויש להם שני אחים זו שאומרת מת בעלי נאמנת על עלמה ואחד מן האחים מייבם אותה ומשמע לכאורה דוקא שני אחין

וכן נראה מפרש"י ז"ל נחייבמו שיש להן כאן שני יבמין, ונראה כוונתם שאם אין להם שני יבמים הו"ל כאחרי דסחרי כיון דאין אשה נאמנת על חברתה וזה היכם נושא את שניהם ממ"נ נשא האסורה או שנייה לאסורות ולא שבקינן ליה לישא אפילו אחת דאחי מינייהו מפקת, גם בגמק"י כאן נחייבמו שכיו להן כאן שני יבמין משמע שני דוקא גם הטור כאן בסי' קנ"ע היו להם כאן שני יבמין ונחייבמו לכו וכו' ומתו היבמין אסורות לישא לשון וכו' נחייבמו ונאגרשו הרי אלו מותרות לזה ע"כ. מיהו הרמב"ם ז"ל שם כ"ע כאן היה להן יבם אחר כאן כ"ז מייבם לשאיכן ומשמע דאפילו יבם אחד. ועיין עוש"ע ח"ע סי' קנ"ח ס"ו.

קג) ר"א אומר וכו' אלמא קסבר צרה מעידה לחברתה. (שם) נעי רבה מ"ע דר"ח משום דקסבר צרה מעידה לחברתה אי דילמא משום דהיא לא מקלקלה נפשה למאי נפ"מ לאנסועי לצרה מקמי דידה אי אמרת צרה מעידה לחברתה אע"ג דלא אינסיב מנסבינן לה לצרה אי אמרת משום דהיא לא מקלקלה נפשה אינסיב מנסבינן לה לצרה אי לא אינסיב מנסבינן לה מאי ת"ם ומסיק דמשום תמות נפשי עם פלשתים הוא דקאמרה. ומש"כ רבינו וליתה לדר"ח כ"כ גם שאר הפוסקים דהלכה כחכמים ופשוט.

קד) ת"ר לזו עדים ובנים ולזו אין עדים ואין בנים. (שם קי"ע ע"ב) תנא לזו עדים ובנים ולזו לא עדים ולא בנים שחיכן מותרות וכו' נעי רבה מ"ע דר"ח משום דקסבר צרה מעידה לחברתה אי דילמא משום דהיא לא מקלקלה נפשה וכו'. ופרש"י דהא שאי יבמות צרות ניהו ומפני לד צרות לא נפסלו מלהעיד זו לזו. ת"ם האשה שהלכה היא ונעלה למדב"י ונאה ואמרה מת בעלי תנשא ותעול כתובתה ונראה לאסורה ר"ח

וזו נעדי מנרחה: **וצרתה** מסורה. כלומר מט"פ שפלגינן כנחמנות דלעלמה נחמנת ולה לנרחה: **דשניא** לה למניריחה. שכיח נרחה חיישינן שמא לה מת נעלה ומינסנת מט"פ שיודעת שתאסר לנעלה ותמות נפשי עם פלשתים שנרחה גם תאסר ולכן מסרוה למניריחה, ומיכו לה רלו לאסור גם לוחה ליגשת מטעם זה דנשניל חשדה לה מסריגן לה, ושוד דכיון דמניריחה מסורה ממילה נחמנת טל עלמה דליכה חבירתה, ואע"ג דאיהי יש לה עדים אסורה להנשא. זו שאין לה בנים מותרת דנאמנת על עצמה, ואע"ג דאין לה בנים כיון דלחבירתה יש לה עדים שמת מותרת להינשא. זו שיש לה בנים מותרת דנאמנת על עצמה, ואי משום בעלה של חבירתה אע"ג דאין לה עדים כיון דאיהי יש לה בנים פטורה מן החליצה ומן היבום. זו שאין לה עדים אסורה מפני בעלה של חברתה ואע"ג דנאמנת על עצמה אסורה להינשא, ולא דמיא לאשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה, דהתם אמור רבנן אף על גב דזו אומרת מת בעלי נאמנת על עצמה ומתירין אותה להנשא. אינה נאמנת על חברתה מאי טעמא, כיון דשניא לה לחבירתה חיישינן דילמא מקלקלה נפשה ומינסבא אדעתא לקלקולי לחבירתה ותמות נפשי עם פלשתים קא עבדא. קה) (יבמות פז:) **האשה** שהלך בעלה למדינת הים ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה, תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה. קו) אמר רב (שם פח.) **לא שנו אלא שנשאת בעד אחד, אבל נשאת על פי שני עדים לא תצא.**

חמות נפשי עם פלשתים: **ואמרו** לה. מד לחד: **נשאת** ט"פ שני עדים. נגמ' מחכו עליה במערבא לחת גברא וקלי ולח לימרה לה חלה, לה לריכה דלה ידעינן ליה ובלומרה דרי לי, ט"ס:

משנה הלכות

לומר כוחיל וכוחרה היה כוחרה נמי לרחה (וכרי דמעידות זו לזו דקס"ד דמשמע כיחר דידה שרינן לנרחה מט"ג דעדיין היה לה ניסת) ומשני חימת כוחיל וכוחרה ונשחת וכגון שנשחת לכאן חבל ליגרחל לה ורבנן חמות נפשי עם פלשתים כוח דקחנדה ס"ל ט"ס. ובטוס"ע ח"ע סי' קנ"ח ס"ה שחי יבמות שבחו ממדינת הים ואמרו לה מת בעלה וזו חומרת מת בעלה וזו לחומרת מת בעלה לסורה מפני בעלה של זו וזו לסורה מפני בעלה של זו שחין יבמתה נחמנת להעיד לה שמת יבמה כמו שנחבחר. היה לחחת מכן עד שמת בעלה זו שים לה עד לסורה מפני יבמה של זו וזו שחין לה עד מוחרת שכרי כעיד כעד שמת יבמה והיה נחמנת לומר שמת בעלה, היו לזו בנים ולזו חין בנים ולשחיכן חין עדים זו שחין לה בנים לסורה וזו שים לה בנים מוחרת.

קה) האשה שהלך בעלה למדה"י. (פ"ז ט"ב) משנה כחשה שהלך בעלה למדה"י ובחו ואמרו לה מת בעליך ונישת ונחה"כ בח בעלה חלה מזה ומזה ואין לה כחובה ולה פירות ולה מזונות ולה בלחות לה על זה ולה על זה ואם בעלה מזה ומזה חחזיר והולד ממזר מזה ומזה, ופרש"י חלה מזה ומזה כשחר ח"ח שזנחה דכך לחו חנוסה היה ואע"ג דכיממוהו רבנן לע"ח בחשה משום מיגוגא טעמא מחי משום דהיה גופא דייקא ומינסבא וכח דלה דייקא קנסי לה. ולריכה גט מזה ומזה חם חרלה להנשא לאחר. ואמרינן בגמ' דמשני ממזר ודאי מדאורייחא ומותר ליבא ממזרת ומרחשון ממזר מדרבנן ואסור בישראלית ואסור בממזרת ובח דכולד מרחשון ממזר קודם שקבלה גט משני אבל לאחר שקבלה גט ובחזירה ברחשון לה כוי ממזר אפי' מדרבנן וכגם שאסור להחזירה. ואם קבלה גט מרחשון ונשחח לשני נאלקו בפוסקים אי כולד ממזר מדרבנן ע"פ כיון דאסורה לו דבשם שנאסרה לבעל כך אסורה לבועל, ועיין חוס' חד מקמחי, ועכ"פ כיון דלה כוב חלה ספק ממזר דרבנן מותר בישראלית.

ובטוש"ע (ח"ע סי' י"ז סנ"ו) כחשה שהלך בעלה למדינה הים ובחו ואמרו לה מת בעליך ונשחח ונח"כ בח בעלה ל"ש נשחח ט"פ אחד או ט"פ שנים (אפי' לה בבעלה. ברח"ש והריב"ש והריטב"א ור"י סי' חק"ח) חלה מזה ומזה ולריכה גט מהיכה ואין לה כחובה מהיכה (אפי' בחזירה ברחשון. בגבות אלפסי) וכו' והיכה אין מטמחין לה אם בה בבנים ואינם זכחים במליחחה ובמטה ידיה ובכפרת בדיה ונפסלה מבכונה ומבחרומה ובמעשר אם היה בח לוי (אבל בעלה ברחשון יורשה אם מחה) מחו אחיו על זה ואחיו על זה חולין ולה מייבמין והולד מהשני הוא ממזר מבחורה וכו' ט"ש.

קו) אמר רב ל"ש וכו'. (פ"ח ט"ח) חלה מזה ומזה וכו' אמר רב ל"ש חלה אניסת בע"ח אבל ניסת ט"פ שנים לה חלה, מחכו עליה במערבא אחת גברא וקלי ואח אמרה לה חלה לה לריכה דלה ידעינן ליה אי דלה ידעינן ליה בע"ח אמאי חלה לה לריכה דאחי בי חרי ואמרו אנן כוינן בבדי' מכי נפק ועד כשאח ואחון

קז) (שם קיח.) האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי, תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה, היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון. וכי מאחר דאיהי נאמנת על עצמה מפני מה אינה נאמנת על צרתה, דילמא לקלקולה לצרתה, דאף על גב דנאמנת על עצמה ומתירין אותה להינשא ונותנין לה כתובתה אינה נאמנת על צרתה, מאי טעמא, כיון דסניא לה לצרתה דילמא אתיא מקלקלה נפשה ומינסבא אדעתא לקלקולה לצרתה, רבי אלעזר אמר (שם קכ.) הואיל ונאמנת על עצמה והותרה נאמנת על צרתה ומתירין אותה, וחזינן, אם הותרה ונשאת, לא אתיא לקלקולי נפשה, ומיגו דלא אתיא לקלקולי נפשה מתירין צרתה להנשא, ואם הותרה ולא נשאת, חיישינן דילמא אתיא לקלקולה לצרתה. וניחוש דילמא בגיטא אתאי ואמרה מת בעלה ונשאת דלא אתיא לקלקולי נפשה, אי נשאת לישראל הכי נמי דילמא בגיטא אתאי ואמרה מת בעלה ונשאת אדעתא לקלקולה לצרתה, אלא הכא במאי עסיקינן שנשאת לכהן, רבנן סברי אע"ג דנשאת חיישינן דילמא אתיא לקלקולי נפשה אדעתא לקלקולי לצרתה, ורבי אלעזר סבר אם נישאת לא אתיא לקלקולי נפשה ומיגו דלא אתיא לקלקולי נפשה מתירין צרתה להנשא, ואם לא נשאת חיישינן דילמא אתיא לקלקולה לצרתה, והלכה כרבנן. היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון, אמר רב יהודה אמר שמואל (שם היתה. נרחב נח ישראל שנשתא לכהן: **תאכל** בתרומה. נרחב נחזקת שבעלה קיים ואינה חוששת לעדות נרחב כותיל ואינה נאמנת לכשיחה חיוב נאמנת לפוסלה: **לקלקולה.** נגמ' נמי רבה מ"ע דר"ח משום דקסבר נרב מעידה לאחרת או דלמא משום דכיון לה מקלקלה נפשה נפ"מ לאנסוני לנרב מקמי דידה אם זו חוששת קודם נרחב לה אחיות לקלקולי נפשה ומיגו דלא תקלקל נפשה לה תקלקל אחרת, ומחירין לנרב לכשת וז"ש וחזינן: **חיישינן** דילמא בגיטא אחאי. אי טעמא משום קלקול, ניחוש דילמא אחאי בגט מבעלה ואומרת שמת וישאת ולא מקלקלה נפשה שיש לה גט ומקלקלת נרחב: **שנשאת** לכהן. והרי כותי גרושה ומלא מקלקלה נפשה שנשתיית חללה וכניה חללין. ומיהו רש"י פי' דאינסיב לכהן דאי אחי בעלה ומיבעיא לה לאחווויי גיטא מיפסלה אכהן ונפקא:

משנה הלכות

ובשו"ע (א"ע סי' י"ז סל"ע) הנשאת ע"פ עד אחד לא תנשא אלא נרשות ב"ד ופי' העעם לאחזיק עדותו בב"ד דליהוי כאלו מקום שבאמינו ב"ד לע"א הו"ל כאלו וכותו לאחר שהוחזק בב"ד אלא הנשאת ע"פ שני עדים לא נריכה ב"ד דהו"ל ככל אשה שמת בעלה וידוע לכל דלא נריכה רשות ואיתר ב"ד ואחרכאי בזה במקום אחר ודלא כא"א שרלה לומר דלעולם נריכה רשות ב"ד.

קז) **האשה** שהלכה היא ובעלה למדי"י וכו' ונרחב אמר שמואל הלכה כר"ע אמר אביי אף אנן נמי תנינא (אמרה) ניתן לי בן במדי"י מת בני ואח"כ בעלי נאמנת בעלי ואח"כ בני אינה נאמנת ואוששין לדבריה ואולנת ולא מחייבת, לדבריה היא דאוששין אבל לדברי נרב אין אוששין ש"מ, ופרש"י ואיישינן לדבריה דאפקה נפשה מאזקה ואם בא יבם לייבמה לא שבקינן לה ואולנת, לדבריה מיעוטא משמע. ועיין תוס' שם ד"ה לדבריה ואמר ר"י דלא דייק אלא מייאור ואוששין לדבריה ע"ש. וכן בעאיק הריי"ף הלכה כר"ע ועיין נמק"י שם.

ובתום' ד"ה בא ישראל מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן אוכלת אי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמה אחזקת דדייקא ומינסבא ואל נרחב אין להאמינה ואוקמה אחזקת ח"א מידי דהוה אשני שנילין (פסחים י' אחזות כ"ז). ובש"ע א"ע סי' י"ז סמ"ב אי שים לו שני נשים ובאה אחת ואמרה מת בעלי כ"ז תנשא ע"פ עלמה ונרחב אסורה שאין נרשה נאמנת להעיד על חברתה, ואפילו נשאת זו אחלה וכו'.

הלכה כר' טרפון. גמרא, אמר מציי לף לקן נמי תניגא וכו' ובתוס' ד"ה בת ישראל מספקא לר"י מי דוקא בתרומה דרבנן מי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמה אחזקה דדייקא ומינסבא ועל נרחה אין להחמינה ואוקמה אחזקה ח"ח מידי דהוה אחצי שפחה וכו' וי"ל מי מוקמינן ליה אחזקה מי כיון דהוליאה קול שמא תיתרע ליה חזקה מי ול"ע: **שתי** ישמות. נמי שני אחין שמונאות זו אח זו כשתי נרות שדומנות שמא תפול ליבום לפני נעלה ויתעשה לה נרה: **שתי** נרות. אשה ואחותה. כל כמי נשים שונאות זו אח זו ומנלות עליהן: **היודעת** טעם ביאה. לנומר מה היא ביאה שתדע לספר דבריס בשוק: **ואינה** מוסרת עלמה לביאה. אחוך קונה מדיין לה לנשה יהר הילך אין כאן משום דעת קלה שלא תכא נוחה להתפתות: **אבל** תינוקת לחודה לא. שמא תתפתה, וכבר ניינו לדברי הב"ח ח"ע סי' כ"ב סק"ז שכתב כטעם בתינוקת לחודה לא משום קיח.) הלכה כרבי טרפון. קח) **אמר רבא** (קידושין פא:) **מתיחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי צרות ועם אשה וחמותה ועם אשה ובת בעלה ועם אשה ותינוקת היודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה מאי טעמא, כיון דשניאן הדדי אזלן ומגליאן אהדדי, קט) אבל תינוקת לחודה לא, מאי טעמא, זימנין דמפתה**

משנה הלכות

קח) **אמר** רבא מתייחד אדם עם שתי יבמות (קידושין פ' מ"ב) לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים, ובגמ' מ"ע תנא דבי חזקיה כוחיל ונשים דעתן קלות עליהן מנכ"מ אמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל רמז ליחוד מכ"ת מנין שנאמר (דברים י"ג) כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו ואסור להתייחד עם כל עריות שבתורה. ועם פ"ח אמר רבא מתייחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי נרות עם אשה וחמותה עם אשה ובת בעלה (עם אשה וחמותה עם אשה ובת חמותה עם אשה ובת בעלה בגב' כב"ח וכגר"א) עם אשה ותינוקת שיודעת טעם ביאה ואין מוסרת עלמה לביאה.

וז"ל הטור (ח"ע סי' כ"ב) מותר להתייחד עם אשה וחמותה או עם אשה ובת בעלה או עם אשה ובת חמותה מפני שמונאות זו אח זו וכן עם אשה שים עמה קטנה שיודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עלמה לביאה שאינה מזנה לפניה לפי שכיח מנלה אח סודה וכתב הב"י ככל מימרא הוא שם, ובספרי רגינו (הטור) כתב קטנה שיודעת טעם ביאה אינה מוסרת עלמה לביאה נלא וח"ו וע"ם וג"ל ואינה מוסרת עלמה. וכבר העיר על זה הב"י ז"ל.

ופרש"י שיודעת טעם ביאה כלומר מה היא ביאה שתדע לספר דבריס בשוק ואינה מוסרת עלמה לביאה מתוך שהיא קטנה מדיין לא לנשה יהב"ר הלכך אין כאן משום דעת קלה שלא תכא נוחה להתפתות ע"כ. ולפענ"ד להוסיף עוד דכל קטנה נתפתית בקלות ולכן קיי"ל פיתוי קטנה הוא ם"ם כשים לה כבר טעם ביאה אפילו קטנה אסור להתייחד עמה.

וגידסת רגינו נמי ואינה מוסרת כמ"ש הב"י שהוא גירסת כספרים וכמ"ש הב"י שהוא גירסת כספרים, וכתב בש"ל והב"ח דדוקא בעיר סגי בקטנה אבל בדרך או בשדה לא מכני להתייחיגין שמא חלך למקום לנוע ותזנה, ועיין מזר מקודש דמסתפק אם קטן פחות מבן תשע נמי מכני לכיות שומר לודות יחוד או דוקא קטנה והניח בל"ע. והט"ז סק"ע בשם הלבוש כתב דאפילו מי שמסקו עם כנשים מותר להתייחד עם שתי יבמות והכיאו הב"י סק"ד ועיין חולב"פ הרבה פרטי דיניס ודיני יחוד כמה מרוניס ונריך להזהר בכל האומרות בזה כי ידוע שילרו של אדם מתנבר עליו ונפרע בעריות דנפשו של אדם חמדתן והבר אמרו מכאי טעמא דאין דורשין בעריות בשלשה וילר לב האדם רע מנעוריו וכל המתרחק מהם נתקרב לקדושה וכל הפורש מהם לנמרי קדוש יאמר לו והבר אמרו ז"ל והובא גם בת"י קדושים תהיו הוי פרושים מעריות וכל מקום שאתה מולא גדר ערוה אתה מולא גדר קדושה.

ובש"ע (ח"ע סי' כ"ב ס"י) מותר להתייחד עם שתי יבמות או עם שתי נרות או עם אשה וחמותה או עם אשה ובת בעלה או עם אשה ובת חמותה מפני שמונאות זו אח זו ואין מחפות זו על זו וכן עם אשה שים עמה תינוקת קטנה שיודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עלמה לביאה שאינה מזנה לפניה לפי שכיח מנלה אח סודה ע"כ.

קט) **אבל** תינוקת לחודה לא וכו'. בש"ע (ח"ע סי' כ"ב סי"ל) תינוקת שכיח פחותה מבת ג' ותינוק פחות מבן ע' מותר להתייחד עמהן שלא נזרו חלא על ייחוד אשה ברחוביה לביאה ואיש ברחוי לביאה וכתב כב"ח שקט"ו עם אבל למעלה מג' אף שאין מוסרת עלמה לביאה יש לחוש ולפחוי וכ"כ הטור בתחלת הסימן ובלבד שתהא בת ג' ולמעלה ובחנם עשה הב"ח מחלוקת בין הרמב"ם והטור עכ"ל. והבאה"ג ניין לדברי כ"כ ושכן משמע קלת בירושלמי. ודברי רגינו נראין דקאי אדסמוך מיניה שמותר להתייחד עם אשה

לה ומשתבשא, **קי** (שם פ:) אבל אשה אחת מתיחדת עם שתי אנשים, אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים ואפילו עשרה לא, ומעשה היה והוציאוה עשרה במיטה. אמר רב יוסף תדע דעיילי בי עשרה וגנבי כשורה ולא מיכספי מהדדי. **קיא)** קיימא לן (כתובות יא.) הילכתא כרבנן דאמרי מוכת עץ ולעטם רבינו בכ"ג חייבין למען דמחמיר לדידן ועיין בגבורת ה"ח: **עם** שתי נשים. שבחד בוש מחבירו: **עשרה** במיטה. בחזקת שהיו מחב וקלקלו עמה ואחת חיה כיחב: **וגנבי** כשורה. שיש בה משוי לעשרה:

לוגם וכבילוכו כח"מ וב"ש שם ולא עיינו בדברי רבינו כבב"ג ז"ל ונפ"מ בין כני עעמי במיחדת בשני נשים לנעשם הב"ח לא חיישינן

משנה הלכות

וחינוקת כיודעת עשם ניחב וממילא חינוקת לבדה לא כמו חשב לבדה לא דחינוקת נמי חשב היא וח"כ מבואר דין זה בש"ס דילן לדעת רבינו. והוסיף רבינו דאף דחינב מוסרת עלמה (כלומר כיון שאין לה ילר חינב מוסרת עלמה) מ"מ חייבין לפחוי וכיבוש מלד כחים ולא כחב דמחנם לה אלא מפחב לה אלא דכל פחוי קעבה ממילא לוגם כוא.

קי) אבל חשב אחת מתיחדת וכו'. (קידושין פ' ע"ב) לא יחיחד אדם וכו' אבל חשב אחת מתיחדת עם שני נשים רש"י אף אים מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו ויש עמהם בפונדקי, מפני שאשתו משמרתו ומפרש הטעם משום דנשים דעתן קלות ושתיכן נוחות להתפתות לכך החמירו בחים ו' עם ג' נשים ולא החמירו בחשב אחת עם שני אנשים, והחוס' שם הקשו מגירסת זו ונראה לר"י דה"ג רש"י אף אים ו' מתייחד עם ג' נשים, ובזמן שאשתו עמו יש עמהן וכו' ואחתן אף לרבנן ואפי' עם חשב אחת מותר להתייחד בזמן שאשתו עמו, וכך הוא גירסת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ועיין ב"ח.

וכתב הרמב"ם (פכ"ב מהל"ב) לא תתייחד חשב עם אנשים הרבה עד שתכיר עם אשתו של אחד מהם עמו וכן לא יתייחד אים ו' אפי' עם נשים הרבה וכתבו הטור סי' כ"ב וסיים ומ"ש ז"ל כתב שחשב אחת מתייחדת עם ג' אנשים כשרים בעיר ובשדה עם ג' אנשים בפרילים אפי' בעיר ובעשרה נמי לא, ורש"י מחיר לאים אחד עם נשים הרבה אא"כ עסקו ממהם שאז אסור אפי' עם נשים הרבה כיון שאנו גם בהם ור"ת כתב דאפילו אים ו' עם נשים הרבה אסור אא"כ אשתו עמו ואם עסקו ממהם אפי' אשתו עמו אסור.

ובש"ע (ח"ע סי' כ"ב ס"ב) לא תתייחד חשב אחת אפי' עם אנשים הרבה וכו' וי"א דחשב אחת מתיחדת עם שני אנשים כשרים (עור בשם הרא"ש) ועיין ח"מ וב"ש שם. ומדברי רבינו נראה דס"ל כי"א דעם שנים וכשרים מתייחדת. ועיין ביאור הגר"א בשם תדב"א פי"א דדוקא עם אשתה מתייחדת דהו"ל ג' עדים אם יעמוד אחד וכא עליה בעבירה ומיהו כש"ס דילן לא ס"ל מדין עדות.

קיא) קי"ל כלכתא כרבנן דאמרי מוכת עץ וכו'. (כתובות י"א) מחיב ר' יוחנן גדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ כתובתן מאחיים דברי ר"מ וחכמים אומרים מוכת עץ כתובתה מנה וכו' ואמר ר' חייא בר אבין אמר רב שבת זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמלאת בעולה יש לה כתובה מנה ומחיב רב נחמן וכו' ואמר רבא מאן דקא מוחיב שפיר קא מוחיב מקא טעות לגמרי משמע ואלא קשיא כך תירץ ואימא הכי אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה מעיקרא ולא כלום נמלאת מוכת עץ יש לה כתובה מנה וכו', ופסק רבינו ע"פ הכלל ר"מ ורבנן כלכה כרבנן.

והרמב"ם פי"ח מהל' אישות ה"ג כתב מוכת עץ כתובתה מאה אפילו נשאת על מנת שהיא בתולה שלימה ונמלאת מוכת עץ כתובתה מאה, וכתב הגמ"י כרבנן לגבי ר"מ דאמר מאחיים וכדמוקי לה רבה (בגמ' הבי' רבא ועיין רש"י ואמר רבא גרסי' ועיין תוס' בסמוך דף י"ב ע"א אמר רבה זאת אומרת נראה דהכא גרסינן רבה דהא רבא קאמר לעיל ודו"ק) לפלוגתייהו דחס, וה"ה כתב מחלוקת בגמ' בשלא הכיר בה ופסקו בהלכות כרבא דאמר אפילו לא הכיר בה ונשאת ע"מ שהיא בתולה יש לה מנה.

ודע דיש לי כאן עיון קלח בלשון רבינו הרמב"ם שכתב אפילו נשאת על מנת שהיא בתולה שלמה ונמלאת מוכת עץ וכ"כ ה"ה אפילו לא הכיר בה ונשאת ע"מ שהיא בתולה יש לה מנה ולכאורה כיון שהתנה על מנת שהוא חנאי גמור אמאי יש לה מנה הא הו"ל קידושי טעות וגמ' לא קאמר אלא כנסה בחזקת בתולה ונמלאת מוכת עץ אבל בעל מנת שהוא חנאי גמור לכאורה מקא טעות היא ול"ע. ובטוש"ע ח"ע סי' ס"ז ס"ה מוכת עץ כתובתה מנה ואפילו לא הכיר בה וכנסה על מנת שהיא בתולה שלמה אבל כנסה בחזקת בתולה ונמלאת בעולה אפילו מנה אין לה והוא כרבא שהדר ביה בגמ' ע"ש.

ושריא לכהן. בהגהות ב"ח הקשה לי בכהן בדיוט פשיטא וכי גריעה מלמנה, ולי בכה"ג הא לחמרין (יבמות ס') רב ור"י דלחמרי תרוייהו בוגרת ומוכת עץ לא יצא ואם נשמ נשוי כרי דלכתחילה לא שרי ליה. ולפענ"ד לא קשה דלחד"ח כה"ג והכי קאמר קיי"ל הילכתא כרבנן דלחמרי מוכת עץ כחובתה מנה כלומר כתובתה מנה קיב) ושריא לכהן. קיג) (שם פב.) ההוא גברא דנפלה ליה יבמה במתא מחסיא בעא אחוה למיפסלא בגיטא מיניה, א"ל מאי דעתיך משום נכסי בנכסי פליגנא לך בהדאי, אמר ליה מסתפינא דילמא עבדת בי כבר פומבדיתא דמאה, אמר ליה פלוג מהשתא. בעו מיניה מעולא יבם ואחר כך חלק מהו, לא עשה ולא כלום. חלק ולבסוף יבם מהו, לא עשה ולא כלום. מתקיף לה רב ששת השתא יבם ואחר כך חלק לא עשה ולא כלום חלק ואחר כך יבם מיבעיא, שני מעשים הוו. כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש בין יבם ואחר כך חלק ובין חלק ואחר כך יבם לא עשה ולא כלום, והילכתא לא עשה ולא כלום.

סליקו לה' הלכות יבום וחליצה

שלאחר שקידשה הא עליה ומלאה מוכת עץ כחובתה מנה ושריא לכה"ג ולא לריך לכוליהה. וחד"ח לכהן בדיוט וכגון שכוה עוטן דרוסת חיש חת וכמשנה כחובות י"ג היא לומרת מוכת עץ אני וכוה לה' לא כי אלא דרוסת חיש חת ר"ג ור"ח לומרים נאמנת וקיי"ל דנאמנת ושריא לכהן ופשוט, עוד י"ל לפמ"ש רבינו בכלי מיהון ד"ה וכא ישראל פנוי' לאמר רב שימי בר חייא נעשלה לבהמה בהוש כשירה לכהונה ע"כ. והאחרונים ליישו דבגמ' לא כחיב בהוש וכן לשון הרמב"ם פי"ח מה"ב ה"ט ושו"ע סי' ו' ס"ח ולפ"ז י"ל דהא קמ"ל דשריא לכהן בנעשלה לבהמה דהוה בכלל מוכת עץ: **פומבדיתא** רמאה. שאחרי כן חזר בו: **פלוג** מהשתא. החזק בחלקך מעכשיו ותע"פ שאינה מכשיו קנויה לך עד שאכנוס לו עד שאחלוק לכשאכנוס ואזכה בכולן זכה לאחה בחלקך ע"פ שהחזקתיך מעכשיו: **בעו** מיניה מעולא יבם ואח"כ חלק מהו. מי קני לו לא קני: **שני** מעשים הוו. ומי שמא זו לא שמא זו ולא שמע כאחרון אח הרשעה שלא נשאלו יחד בבית המדרש לגירסא בעלמא אלא ע"פ מעשים שאירעו נשאלו, ומסיק והלכתא לא עשה ולא כלום גמר':

סליקו לה' הלכות יבום וחליצה, עם פי' הקצר קמח סולת הראוי לקמיצה

וי"ר שתתקבל לריח ניחוח, כמנחת ערי הנקרבת למזבח

וברוך הנותן ליעף כח, נא חזקנו ויקיימנו בגוף ובמח

ובדבר ה' מירושלים ותורה מציון, להתחיל ולסיים בהל' מיאון

א' לסדר נשיא אלקים אתה בתוכנו, שנת התשנ"ה:

משנה הלכות

קיב) **ושריא** לכהן. (כחובות ע"ז) כעשה את המשה ולא מנה לה בחולין היא לומרת וכו' ר' יהושע לומר לה מפיה אנו חיים דמגו דאי בעיא לאמרה מוכת עץ אני אחחיך דלא קא פסלה נפשה מכהונה וקאמרה נאנסתי דקא פסלה נפשה מכהונה משום הכי קאמר ר"ג דמהימנא ובגמ' שם דף ט' לא לריכא בהשת כאן ובדף י"ב שם, ועיין יבמות י"ט ע"ח כאן גדול לא יצא לאמנה וכו' ולא יצא את בוגרת ר"ח ור"ש מכשירין בוגרת ולא יצא את מוכת עץ, ובגמ' שם ס' ע"ח אזל רב גביה וכו' ח"ל והא רב ור' יוחנן דאמרי תרוייהו בוגרת ומוכת עץ לא יצא ואם נשוי נאמנה סופה להיות בוגרת אחחיו סופה להיות מוכת עץ אחחיו הכא נמי סופה להיות בעולה אחחיו קטינה, ומ"ש סופה להיות מוכת עץ אחחיו לאו דוקא עיין חוס' שכאנו לאחלק בין מוכת עץ דלא נעשה בה מעשה בידי אדם ובין בעולה שנעשה בה מעשה בידי אדם וי"ל דמפרש מעשה אחים ולא מעשה מעשה בידי אדם וע"ש עוד בחוס' ד"ה אלא לרבות את הבוגרת דבוגרת עדיפא ממוכת עץ לכה"ג דבוגרת מיעמא לה דברי כל אדם ומוכת עץ פלוגתא ודו"ק. ועיין ש"ע א"ע סי' ו' ס"ח וסי' ס"ז.

קיג) **ההוא** גברא וכו'. (כחובות פ"ב) כהוא גברא דנפלה ליה יבמה וכו' אי מצוה עבדת בי כבר פומבדיתא דמאה אמר ליה פלוג מהשתא בנכסי פליגנא לך ה"ל מסתפינא דעבדת לי כדעביד פומבדיתאה וכו' ה"ל אי בעית פליג לך מהשתא אמר מר רב אשי אע"ג דכי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן האומר לחבירו לך ומצוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך אלא לאחר שלשים יום לאחר ל' יום קנה ואפי' מומדת בחגם החס בידו הכא לאו בידו והא כי אתא רבין אמר ר"י לא קני לא קשיא הא דה"ל קני מעכשיו הא דלא ה"ל קני מעכשיו, בעי מיניה מעולא וכו' והלכתא לא עשה ולא כלום ע"ש הכל כלשון רבינו. וכ"פ הריי"ף ז"ל והרמב"ם פכ"ב מה"י ה"ח. ובר"ן שם והלכתא לא עשה ולא כלום, דקיון שכחובתה על נכסי בעלה הרשות כדאנן לקמן (פ' ע"ב) ואין נכסיו של זה אחראין ושרבאין לכחובתה לא נאנו לו אכמים כח למכור בנכסי אחיו.

וכתבו כתוס' דכרונה למכור נכסי אחיו מכרו נעל לאלתר אפי' קודם שחבת לידי גבייה, דהחמירו חכמים כיבמה לפי שלא כתב לה נכסי אחרלין לכתובתה לכך תקנו שאינו יכול למכור כלל שלא תלטרך לחזור ולטרוח ולטרוף מהלקוחות ואפילו ישאיר כנגד כתובתה אינו רשאי למכור כשאר דחייטינן שמא יאבדו או ישחדפו כשדות שישאיר עכ"ל. ונראה דלא מכני נמי אם עשה שדה אחת לפוחיקי דמאי מכני כיון דאפשר שאשאדף ואפילו עשה לפוחיקי מנכסיו ושדותיו שאינן מנכסי יבם כיון שאלטרך לאזר אחר כגבייה ול"ע. ובש"ע א"ע סי' קס"ח ס"ג יבמה כתובתה על נכסי נעלה כרשאין לפיכך אין כיבם רשאי למכור כלום מכל נכסי אחיו ואם מכר או נתן מתנה או חלק עם אחיו בנכסי כמת בין קודם יבום בין לאחר יבום לא עשה כלום.

ונחלקו כרשאונים בזה בשם כי' לו ליבם חוב שהיה ליבם חייב לו מנה לא יאמר הואיל ואני יורשו אחזיק במה שבידי אלא מוליאין אותו מידו ויאלקא בשם קרקע וכוח אוכל פירות וכרא"ד כתב בזה שאין מוליאין אותו מידו דאחרי אומרי לא עבדינן אלא דמן הדין אין כתובה נגבית ממטלטלין ועוד דליבם יכול לומר לאו נעל דברים דידי אתא ואיינו נריכין לומר שטוניא מדרבי נתן (מ"מ סי' פ"ו) וכולי האי לא אחמרינן וכרא"ם כתב דבזה"ז כיון דאקנו כגאונים דכתובה נגבית ממטלטלין לא כוה אחרי אומרא ודעת כרמב"ם דאפילו שאר מטלטלין שבעולם אחיו משאמש בשם כמו שירלה כיון שאין כתובה נגבית ממטלטלין אלא אקנאת כגאונים אין כאן בתקנה זו למונעו מנכסי אחיו לאוסרו בשאריות זו שלא ישא ויתן בשם, וכרי"ף כתב כדעת כרא"ם וכ"פ בעור סי' קס"ח ע"ש.

סליקו להו הל' יבום וחליצה
י"ר שיתקבלו דברינו לפני אדון כל בחדוה ודיצה
ויושב בשמים זבול מכון ומעון
יזכנו להתחיל ולסיים על הל' מיאון

הלכות גדולות

מיאון

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי יהודאי גאון וליש מרבותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור משמעות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

●

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

איזהו

איזהו מיאון. בגמ' ת"ר מי שהיו מיאון לומר מי לפסי בפלוני בעלי מי לפסי בקידושין שקדשוני לימי ולחי, ורבינו הוסיף הרי זה מיאון וכנראה מזה גירסתו וכן נראה מסגנון לשון הגמ' דבכלהו שאר סיים הרי זה מיאון (והכי בגמ' לחאר פ' מלוה חלילה פ' בית שמאי חומרין חין ממחנין חלח חרוסות וכו' ולכן סידר רבינו ז"ל הלכות מיאון לחר יבום וחליצה): **ישבת** בחפריון. ומשחין חותה מבית חביה לבית בעלה לחופה ולומר מי לפסי בו דליכא למימר מי לא בעית לי' חיחות וחיזל לפי' חביה מח קרי לה מבי חביה ולא מבי בעית ודו"ק: **אורחין.** דליכא בית דין ותו דהני משחק שחקי ולא קא מודעי: **אצל** חנוני. דליכא חלא חנוני ותיכא למימר משום דחטרחה הוא להביא

א) (יבמות קח.) מיאון, כל שאמרה אי איפשי בפלוני בעלי אי איפשי בקידושין שקידשוני אימא ואחי הרי זה מיאון, רבי יהודה אומר אפילו יושבת באפריון ומהלכת מבית אביה לבית בעלה ואומרה אי איפשי בפלוני בעלי הרי זה מיאון, יתר על כן אמר רבי יהודה אפילו אורחין מסובין בבית בעלה ועומדת ומשקה עליהם ואומרה אי איפשי בפלוני בעלי הרי זה מיאון, יתר על כן אמר ר' יוסי ברבי יהודה אפילו שיגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלה, ואומרה אי

משנה הלכות

א) איזהו מיאון כל שאמרה וכו'. יבמות (ק"ח ע"ח) ת"ר חיזהו מיאון לומרה לי לפסי בפלוני בעלי לי לפסי בקידושין שקידשוני לימי ולחי יחר ע"כ לומר ר' יהודה לפילו יושבת בחפריון והולכת מבית לבית בעלה וכו' יחר על כן לומר רבי יהודה לפי' היו חורחין וכו' ומשקה עליהם ואומרה להם לי לפסי בפלוני בעלי הרי הוא מיאון יחר על כן לומר ר' יוסי בר' יהודה לפילו שגרה בעלה חצל חנוני להביא לו חפץ משלו (ורבינו גרס משלה) ואומרה ת"ח בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה. והרי"ף גרס יחר על כן לומר רב יהודה ולא ר' יוסי בר' יהודה וגירסת רבינו כגירסת הספר, וכן הוא ברא"ם, והכ"מ הביא ר' יהודה בשקוט ר' יוסי בר' יהודה ע"ש ונראה דיש כאן חלופי גירסחות.

ופרש"י יושבת בחפריון ומשחין חותה מבית חביה לבית בעלה לחופה ואומרה לי לפסי בפלוני בעלי לי לפסי בקידושין שקידשוני לימי ולחי יחר ע"כ לומר לי לא בעית לי' חיחות וחיזל לפי' כבי הוי מיאון. לפי' חורחים. דליכא ג"ד ותו דהאי משחק שחקי ולא מודעי. חצל חנוני, דליכא חלא חנוני ותיכא למימר משום דחטרחה הוא להביא חפץ משלו, ולגירסת רבינו הרגוחא זאת שלוה לה להביא חפץ משלה ולכן אומרה שלא ניחא לה ומחרגזת שלוקח חפלה חצל אין בדעתה למאן דו קמ"ל והכא.

וכתב הרא"ם דמיירי שכאורחין או כחנוני מכירין שבית אשתו דאל"כ כיאך מכני מיאון אחין עדים בדבר. ולכאורה לפשר שלא הכירו את בעלה אלא שמכירין אותה ובאו ואומרו לאחרים שמעו מאשה זו שמיאנה בבעלה ואנחנו לא מכירין אותו ואחרים מכירין את בעלה ומודיעין לו שמיאנה אשתו עליו וא"כ יש כאן עדים שמיאנה הגם שלא הכירו את בעלה ול"ע. ועיין ב"י סי' קנ"ב בשם הר"ן לדעת הרמב"ם דבדיעבד לפילו אין מכירין הבעל רק האשה סגי ובש"ע סי' קנ"ב ס"ח אלו שממאנת בפניהם צריך שיכירו אותה ואת בעלה לפיכך כל מי שירצה שמיאנה בפני שנים יכול לכתוב לה גט מיאון אע"פ שאינו מכירה וכו' (ודוקא לכתחילה אבל בדיעבד לפילו שאינם מכירים כ"כ הב"י).

ובמש"ע ס"ע סי' קנ"ב ס"ח קטנה שאין לה אב או שים לה אב והשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה כשהיא קטנה שכיא כיחומה בחוי האב שכרי אין לו עוד רשות בה והשיאוה לדעתה כיון שאין קידושין אלא מדרבנן אם אינה חפילה בבעלה אינה צריכה ממנו גט אלא יולאת ממנו במיאון אבל אם השיאוה שלא לדעתה או לפילו לדעתה ואינה יודעת לשמור קידושיה לפילו מיאון אינה צריכה. (ס"ג) המיאון הוא שתאמר מי לפסי בפלוני בעלי או מי לפסי בקידושין שקדשוני

איפשי בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה. **ב)** (שם קז:) אי זו היא קטנה שצריכה למאן, כל שהשיאוה אמה או אחיה לדעתה, והוא דידעה לנטורי קידושיה, השיאוה שלא לדעתה אינה צריכה למאן, דבי חנינא בן אנטיגנס אומר כל תינוקת שאינה יכולה לשמר קידושיה אינה צריכה למאן. אמר רב יהודה אמר שמואל (שם קח.) הלכה כדבי חנינא בן אנטיגנס. תנא קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת, משום רבי יהודה בן בתירה אמרו נשואיה הן הן מיאוניה. איבעיא להו נתקדשה מהו, ת"ש קטנה שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה משום רבי יהודה בן בתירה אמרו נישואיה הן הן מיאוניה והלכה כרבי יהודה בן בתירה. ואפילו בנישואין דקמא, ואפילו הוה נסיבא ליה לקמא ושבקתיה ואיקדש לאחרינא הוי מיאון, וכל שכן היכא דהוה מיקדשא לקמא ושבקתיה

לו חפץ משלו ומיין נסמוך ונריכה למחוני נפני שלשה: **שלא** מיחנה וכנדילה. רש"י (ק"ח ע"ח) ל"ג וכנדילה וכתב כנ"ח כטעם משום דפליני נה רב ושמואל סוף דף ק"ט ומיין שם נחום' חד מקמאי, ולולי דמסתפינא נראה לפמ"ש נשם הריטב"א ז"ל דכשנתקדשה ע"י אמה ואחיה שני לה כשיודעת להבחין בין קידושי' ודבר אחר וכשנתקדשה ע"י

עלמה נמיגן שחכי' כגיעה לפטוטות, נמלא דגם בקטנה יש נפ"מ בין קטנה שאביה ואחיה מקדשין אותה שהוא יותר קטנה ובין נתגדלה וכגיעה לסיוע פטוטות שאז בעלמה יכולה לקדש לנפל, ומיכו לתרוייהו יכולה למאן. ולפ"ז מיושבים דברי רבינו וגירסתו וגראה דכ"פ קטנה שנתקדשה ע"י אמה או אחיה שלא מיחנה והגדילה לפטוטות וממדה ונשאת: והלכה

משנה הלכות

אמי ואחי, ואפילו לא אמרה דבר אלא הלכה ונתקדשה לאחר כשהיא קטנה אע"פ שאיהה נשואה קדושיה כס כס מיאוניה. (ס"ד) ממחנת בין מן האירוסין בין מן הנישואין אפילו אלא נפני נפל ואלא נפני ב"ד רק שיהיה נפני שנים שיעידו על הדבר ויש מי שאומר דלכתחילה נמיגן שלשה.

ב) אי זו היא קטנה וכו'. שם (ק"ז ע"ב) משנה היא היא קטנה שצריכה למאן כל שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה, כשיאוה אלא לדעתה אינה צריכה למאן, (ורבינו גרס אמה או אחיה וכן היא גירסת הרי"ף והרא"ש כגי' רבינו) ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר וכו' אמר רב יהודה שמואל הלכה כר' חנינא ב"ח (שם ק"ח ע"ח) וכו' והלכה כריב"ב. כך פסק שם נסמוך, דאיבעיא להו פליגי רבנן עליה דריב"ב או לא תא"ל פליגי בקידושין או אפי' בנישואין, ותא"ל פליגי אפי' בנישואין הלכה כמותו או אין הלכה כמותו ותא"ל הלכה כמותו בנישואין או אפי' בקידושין ת"ש אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כריב"ב אפילו מכאן ואילך אי אתה יכול לומר שהרי מיקדשת הוי דילמא מיקדשת ת"ש דכלהיה דאבדן חימרוד שדר רבי זוגי דרבנן למידקיומו אמרי להו נמי חזו גבורייכו דקאתו אמרי להו ניהוו גבורייכו דידהו אמר רבי אין לך מיאון גדול מזה, אלו לאו דהוה נסיבא, לא דהוה מיקדשא קדושי, והלכה כריב"ב ואפי' בנישואין דקאתו ע"כ. ויעיין תוס' שם ד"ה ת"ש ואכולהו קאי אין מקידושין אין מנישואין מכלל דרבנן פליגי אפי' בנישואין וכ"פ הרי"ף והרא"ש ומיין רמב"ם פי"ח מהל' גירושין.

ובשו"ע ח"מ סי' קנ"ב ס"ד ממחנת בין מן האירוסין בין מן הנישואין אפילו אלא נפני כשהיא נפני ב"ד רק שיהיה נפני שנים שיעידו על הדבר ויש מי שאומר דלכתחילה נמיגן ג'. ובסעיף ג' שם כמיהון הוא שאומר אי אפשי נפלוני בעלי או אי אפשי בקדושין שקדשוני אמי ואחי ואפילו לא אמרה דבר אלא הלכה ונתקדשה לאחר כשהיא קטנה אע"פ שהיה נשואה קדושיה כס כס מיאוניה ע"כ.

ודע דקלת נסתפקתי בלשון שכתב המחבר הלכה ונתקדשה לאחר כשהיא קטנה אם לא הלכה מעלמה אלא שבא אחר ופיתה אותה ונתרלתה להתקדש לשני ע"י פיתוי אי מקרי מיהון שכרי אמרו ז"ל פיתוי קטנה הוגם הוא ואם נמסה אחר וקידשה ודאי לא מקרי נישואין דבע"כ לאו נישואין ומיין רמב"ם פ"ב מהל' סוטה ה"ד קטנה שבשיהה אביה אם זינתה ברצונה נאסרה על בעלה והרא"ש כתב עליו לא נאסרה עליו כתב הרא"ש והלא אמרו פיתוי קטנה הוגם הוא ומוד החראה לקטנה היכ החראה ואין לחלק בקטנה למיין פיתוי לומר קטנה בת מיהון אין לה רצון ויתן אח כלאר כמו אנוסה אלא כולן שוות להתפתות בקלות הדעת עכ"ל. ומיין כ"כ פ"ג מה"ב ובכ"מ כל' סוטה בע"ל בניהו ירושלמי דאין לה רצון להיאסר על בעלה והכ"מ דחק ליישב ואפשר דבכה אליא דאי ניחא כל פיתוי קטנה הוגם הוא ח"כ לאו רצונה היא וליכא מיהון ואי ניחא יש לה רצון ח"כ מיהנה בו ול"ע.

וקצת יש לפשוט מדברי הרא"ש ז"ל בסמוך (ינמות ק"ח) שכתב שם וז"ל וכתב הרא"ש הע"ג דקיי"ל

כריב"ב. בין בנחקדשב ובין בנשחת לעולם כוי מיאון: **נתן** לה גט. ולפי כיון קטנה כרי כיון כשאר גרושות ואסורה בקרובי מדרבנן: **דהיא** עקרה. ובקידושי לחורייתא אין כח כאשה להחגרש אלא בעל מגרש בע"כ: **מיחלפא** בגדולה. ויבאו לעטות בגרושה גדולה כוא מוחר בקרובתיה וכיון מוחרת בקרובי: **שריא** לאביו. שכרי מוחרת בקרובי ואיתנסיבת לאחרינא דהוי מיאון. ג) [פסק] וקטנה דהוה נסיבא לגברא ומיאנה ביה הוא שרי בקריבה והיא שריא בקרוביה, ואי יהב ליה גיטא הוא אסור בקרובתיה והיא אסורה בקרוביו, דתנן (שם) הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה, נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה. מאי טעמא, מיאון כיון דהיא עקרה נישואין דידיה מוכחא מילתא דקידושי דרבנן אינון, גט כיון דהוא קא יהיב לה גיטא כגדולה דגדולה בגיטא הוא דמשתריא מיחלפא בגדולה, ואתי למימר גדולה נמי כקטנה דמיא הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו. ד) והיכא דמאין בבעל שריא לאביו, והיכא דמית בעל ונפל קמי יבם ומאין ביבם אסורה לאביו, דתני רמי בר יחזקאל (שם קז:) מיאנה בבעל מותרת בקרובי ואיתנסיבת לאחרינא דהוי מיאון. ג) [פסק] וקטנה דהוה נסיבא לגברא וכו'. משנה שם (ק"ח ע"ח) הממאנת בחיי כוא מוחר בקרובותיה והיא מוחרת בקרובי ולא פסלה מן הכהונה ונתן לה גט כוא אסור בקרובי ופסלה מן הכהונה, נתן לה גט והחזירה מיאנה בו ונשחת לאחר ונתארמלה או נתגרשה מוחרת לחזור לו מיאנה בו והחזירה נתן לה גט ונשחת לאחר ונתארמלה או נתגרשה אסורה לחזור לו זה הכלל גט אחר מיאון אסורה לחזור לו מיאון אחר גט מוחרת לחזור לו. ופרש"י זה הכלל לפילו פעמים הרבה גירשה והחזירה ומיאנה אם נשחת לאחר מחוך גט אסורה לחזור לו מחוך מיאון מוחרת לחזור לו.

ובש"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"י קטנה הממאנת אין לה כחובה וכו' והוא מוחר בקרובותיה והיא מוחרת בקרוביו וכשרה לכהונה, ואינה צריכה להמתין ג' חדשים מלהנשא (מימרת דשמואל יבמות ל"ה ע"ב) ואם נשחת לאחר וגירשה או מת מוחרת לחזור לראשון ולא דים מיאון לאחר מיתה ככה בשניה לא דהה בתו לא ממאנת לאחר מיתה ותחייבם משום דרמי בר יחזקאל ה"נ אי שריא להתי שניה למאן לאחר מיתה אחי למשרי צרת בתו וסוגיא דשמעתא דמיאון דידיה מבעל גיטא דידיה אבל מיאון דאביה לא מבעל גיטא דידיה דכיון דמכרת ברמיזותיו ובקרילותיו לזיל ומשכשה ועביד לה דממאנת באבריה ומהדר לה תיכו וכו', ומדכתב ועביד לה דממאנת באבריה ומהדר לה תיכו משמע דיכול להחזירה אפילו כה"ג שעביד לה למאן ודו"ק וי"ל.

ג) [פסק] וקטנה דהוה נסיבא לגברא וכו'. משנה שם (ק"ח ע"ח) הממאנת בחיי כוא מוחר בקרובותיה והיא מוחרת בקרובי ולא פסלה מן הכהונה ונתן לה גט כוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרובי ופסלה מן הכהונה, נתן לה גט והחזירה מיאנה בו ונשחת לאחר ונתארמלה או נתגרשה מוחרת לחזור לו מיאנה בו והחזירה נתן לה גט ונשחת לאחר ונתארמלה או נתגרשה אסורה לחזור לו זה הכלל גט אחר מיאון אסורה לחזור לו מיאון אחר גט מוחרת לחזור לו. ופרש"י זה הכלל אפילו פעמים הרבה גירשה והחזירה ומיאנה אם נשחת לאחר מחוך גט אסורה לחזור לו מחוך מיאון מוחרת לחזור לו.

ובש"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"י קטנה הממאנת אין לה כחובה וכו' והוא מוחר בקרובותיה והיא מוחרת בקרוביו וכשרה לכהונה, ואינה צריכה להמתין ג' חדשים מלהנשא (מימרת דשמואל יבמות ל"ה ע"ב) ואם נשחת לאחר וגירשה או מת מוחרת לחזור לראשון ולא עוד אלא אפי' גירשה הראשון והחזירה ומיאנה בו ונשחת לאחר אחר שמיאנה בו וגירשה האחר מוחרת לחזור לראשון שכל כיולאת במיאון אע"פ שקדמו גט כ"ז כמי שלא נתגרשה ממנו בגט מעולם ומוחרת לחזור לו וכו' ע"ש.

משנה הלכות

ד) **והיכא** דמיאן בבעל (נ"ל דל"ל מיאנה) שריא לאביו (שם ק"ז ע"ב) תיתיביה רבא לעולא כל שיכולה למאן ולא מיאנה נרחה חולצת ולא מחייבת ולמאי חמאן השתא ותשקרינהו לניסואי קמאי ותחייבם נרחה נרת ערוה שאני דתני רמי בר יחזקאל מיאנה בבעל מוחרת לאביו ביבם אסורה לאביו אמאי בשעת נפילה נרחית ככלאו הכא נמי בשעת נפילה נרחית כנרת בתו וכו'. ופרש"י נרת ערוה שאני. דאע"ג דמהני מיאון לקטנה יבמה בעלמא למיפק בלא חלילה לא מהני לגבי ערוה אם מיאנה בחיי שהוא יבמה למיהוי נרחה מוחרת ליבם. דתני רמי בר יחזקאל קטנה שמיאנה בבעל מוחרת ליבם לאביו דשקרינהו לניסואין והויא כאנוסה ומפותה אבל מת בעלה ולא מיאנה בו ומיאנה ביבם אע"ג דנפקא בלא חלילה אלמא ניסואי קמאי עקרת אפ"ה אסורה לאביו מפני מרחית העין דשמעת נפילה דאהכי ניסואי קמאי למיפל קמי יבם ולהנריכה מיאון לגבי יבם נרחית כלאו אל חמיה ע"כ.

ובטוש"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"י הממאנת ביבם אסורה לאביו מפני שנרחית ככלאו בעת שמת בנו ונפלה ליבום אבל לשאר קרובים מוחרת ויש חולקים גם בשאר קרובים (ודוקא בקרובי המת אבל בקרובי היבם שמיאנה בו מוחרת) ומ"מ אם מיאנה באחד מהיבמין מוחרת לשאר אחין ע"כ.

לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו, מאי טעמא, כיון דמית בעל כי הוה יתבא תותיה מתחזיא ככלתיה. והיכא דהוה אית ליה בת קטנה ואינסב לחבריה כמעשה יתומה בחיי האב ומת ההוא חבריה דהוה נסיבה ההיא קטנה ואית לה צרות, אסיר לאבוה דקטנה ליבומי צרות דברתיה משום דרמי בר יחזקאל, לאו אמרת בשעת נפילה נראית ככלתו ואסורה לאביו, הכא נמי בשעת נפילה נראית כצרת בתו ואסירא. ואע"ג דכי ממאנת ביבם נישואין דבעל קא עקרה, דקיימא לן כרבי יוחנן דאמר מיאנה בזה מותרת לאחים, היכא דמתחזיא כצרת ערוה דמיחלפא בגדולה אסירא. ה) היכי דמי מעשה יתומה בחיי האב, כגון דאנסבה לברתיה כשהיא קטנה ומית ההוא בעל או גירשה, תוב לית ליה לאביה רשותא עלה, דתנן (כתובות מג:) אמרו לו כיון שנשאת שוב אין לו לאביה בה רשות, ואזל ואינסיב לאחר כדאיתיה לאבוה בחיי, כי האי גוונא מעשה יתומה בחיי האב. ו) אמר רב יהודה אמר רב (יבמות קח:) מאי דכתיב (איכה

ואינסב לחבריה. פי' שכנח **כמעשה** יתומה. פי' שכנח כגר כיתה נשולה ומת נעלה לו גירשה דנפקה מרשות חב דמשכשיהה אין לחביה

משנה הלכות

וכתב כנמק"י נשם כרמב"ן ז"ל ועוד כמה פוסקים דדין מיאון הוא דוקא מן כיבומין אבל אם נתקדשה ע"י אחה ואחיה מדעתה וכיון לא קבלה הקידושין ח"ל מיאון דלא מלינו שליחות לקטנה ולקטן וכן דייק מהרש"ל נסמ"ג ועיין עור ודרישה שם סי' קנ"ה. ולכאורה לפמ"ש הר"י בר נרזילי דזכין לאדם שלא בפניו ואפילו לקטן שלא חקנו חכמים קידושין מ"מ יכול האב לקדש לו אשה ולזכותו דזכות הוא לו ועיין ר"ן חולין ל"ז דכה"ג זכות הוא כיון דכל אדם רוצה ליבשא וכ"ש בשאה דאמרינן טב למיחב טן דו לאבשר דמודי הכי נמי, וי"ל דדוקא קטן שבידו לגרש אם לא ירצה כשיגדל דבעל מגרש בע"כ שלא אשה, שוב הוה אלא זכות גמור אבל בשאה שאין בידה לכתגרש נמלא דלאו זכות גמור הוא אלא ודו"ק.

ה) היכי דמי מעשה יתומה וכו'. (כתובות מ"ג ע"ב) המארש את בתו וגרשה בירשה ונתארמלה כתובתה שלו בשיהה וגירשה בשיהה ונתארמלה כתובתה שלה, ר' יהודה אומר כראשונה שלו אף אמרו לו (אם) משכשיהה אין לאביה רשות בה.

ובטוש"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"ח קטנה שאין לה אב או אם לה אב ובשיהה אביה ונתאלמנה או נתגרשה כשהיא קטנה שהיא כיתומה בחיי האב שהרי אין לו עוד רשות בה ובשיהה לדעתה וכו', עיי"ש. ודע דמש"כ ובשיהה אתה ואחיו לדעתה הוא הדין אם בשיהה האב שניה אלא שעל הרוב דברו שמיירי לעיכא אב ועיין ב"ש שם סק"ב בשם רש"י ור"ן דלאחר שנעשה מעשה יתומה בחיי האב לא גרע כח האב מכח אתה ואחיה ע"ש.

ו) אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מימינו וגו'. (יבמות ק"ח ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב

מאי דכת' מימינו בכסף שאינו עליו במאיר יצאו בשאה כסכנה וכו' מרשון בגט ומשני במיאון מכו שאחזור לרשות שכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ושלחו את ר' עקיבא בניה בשורין ואסר את ר' יהודה ב"ג בנליבין ואסר ח"ר ישמעאל בר' יוסי לזו לא הולרכנו לאיסור (ורש"י לא גרס בר' יוסי) כרת בארת לאיסור לאו לא כ"ם גרס כך שלחו הרי שביאה אשה אחי אמו שביא שניה לו ונשאה לאיש מאביו ואת מכו שאמאן בשאה ואשקרינהו לניסואין קמאי ואחייבם (לראה) יב מיאון לאחר מיאה במקום מלוה לו לא שכרו שני בני אדם בר' מאות זוז ושלחו את ר"ע וכו', ע"כ.

ויש לעיין דבמעשה שנייה בשה דר"י גרס שכרו שני בני אדם ובראשונה שכרו אדם אחד ולא ידענא למה שינה ר' ישמעאל בשנשים ורבינו גרס בשרוייהו שכרו אדם אחד גם הרי"ף והרא"ם גרסי אדם אחד בשרוייהו, ולולי דמסשפינא כי' לפשר לומר דר"י דוקא קאמר שני בני אדם כיון דהו"ל עדות בא"א וי"ל ול"ע.

ובתב הרא"ם אע"ג דקיי"ל דים מיאון לאחר מיאה בכא בשנייה לא דבא שתו לא ממאנת לאחר מיאה ואחייבם לראה משום דרמי בר יחזקאל ה"ג אי שריא להאי שנייה למאן לאחר מיאה אחי למשרי לרא שתו וסוגיא דשמעתא דמיאון דידיה מבעל גיטא דידיה אבל מיאון האבריה לא מבעל גיטא דידיה דכיון דמכרא ברמיזותיו ובקריאותיו חזיל ומשבשה ועביד לה ממאנת בחבריה ומהדר לה ליבו וכו', ח"ר יאחק בר אשיאן אמר רב כשם שאסורה לו כך אסורה לאחיו וכו'. ועי' נמק"י שם שהקשה ות"ת ח"כ דס"ל לר"ש ור' יהודה שאין מיאון לאחר מיאה אקשה לעולא דאמר (ק"ז ע"ב) לעיל ממאנת לזיקתו ועקרה לנשואין קמאי י"ל דטעמא בכא כדפרקינן לעיל דבשעת מיאה נראית ככלתו וה"ג נראית בשתו אחי אמו ואי שריא לה אחי למשרי לרא שתו, כן

רשות נכ, ונרחב דחפי' כסיחה מניח שוב לח כוי קידושי תורה: **בשעת** כסכנה. שנזר שלח יעסקו בתורה: **בכסף** שחינו. על ידי שכירות למדנו: **לאיסור** כרת. חיסור חשח חיש כפקעת ממנה נלח גע חלמח חין מעשה שלה כלום: **לאיסור** לחו. דמחזיר גרושתו לח כ"ש דגלי מילחח דקטנה כיח ולח כוה גיטה כלום: **אשת** לחי חמו. שנייה מדברי סופרים גזירה משום חשח לחי כחב שכיח ערוה, ודעת רבינו נרחב דנחסרת לקרובי המח ולקרובי כיבם, ככל שניות דרבנן וכ"ש לשאר הקרובים שכיח ערוה לכם דבר תורה וכ"כ הריטב"ח כחב דדוקח לקרובי המח כיח נחסרת שנרחית בשעת נפילתו כחשתו חבל לח לקרובי כיבם ועיין נמק"י ר"פ ב"ש ד"ה הכח נמי: **אסיר** לידומה דילמח לחי למיברח. עיין טו"ש ל"ע סי' מ': **מחליץ** חלוה. דליכח למיחש לחקלה: **מפרשינן** שניה דרבנן. דחנן כחש חיסור מלוה שניות מדברי סופרים ולמרו חולצות ולח מחייבמות: **וצריכה** למחוני. כלו' לכחחילה לריכה למחן נפני שלשה, שכרי חלו וחלו מודין ביח שמחי וביח כלל שלריכין שלשה חלח פליגי לי בעי ב"ד, ועוד נרחב רחי' דבעי שלשה מגמ' יבמות כ"כ ע"ב כיח גופח קמ"ל לחפוקי ממ"ד מיחון בפני ה' ד') מימינו בכסף שתינו, בשעת הסכנה נתבקשה הלכה זו, הרי שיצאה מן הראשון בגט ומן השני במיאון מהו שתחזור לזה שיצתה ממנו בגט, ושכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ובא ושאל לפני רבי עקיבא בבית האיסורין ואסר, לפני רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר, אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי לא לזו הוצרכנו, לאיסור כרת לא חששו לאיסור לאו חששו, ברם כך היתה שאילה הרי שהיתה אשת אחי אמו שהיא שנייה לו ונשואה לאחיו ומת מהו שתמאן בנישואין הראשונים ותתייבם לו, יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה או אין מיאון, ושכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ובא ושאל את רבי עקיבא בבית האיסורין ואסר, את רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר, אלמא אפילו שנייה דרבנן כי האי גוונא אסיר ליבומה דילמא אתי למישרא צרת בתו קטנה היכא דמיאן ביבם, והני מילי ליבומה אבל מחלץ חלצה צרת בתו קטנה, דתנן (יבמות ב:) כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת, שנייה דתנן (שם כ.) איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות וחדא מן הלין מפרשינן דשנייה דרבנן וקתני חולצות. ז) **וצריכה** למאוני בפני שלשה, דתניא (שם קז:)

משנה הלכות

חי' הריי"ף ז"ל. ורבינו ז"ל חי' זה דילמח חתי למשרי לרת בתו קטנה כלומר דהכל משום גזירת בתו כוה ועיין ל"ע סי' קנ"ה ס"י.

והחזו"א ז"ל (ל"ע סי' קי"ב חות ד') כחב פסקו הפוסקים להחמיר דילמה מרחטון בגט ומשני במיחון מסורה לחזור לו משום גזירה דלמח משגם לה ומסרינן חף לחחיו כליבנח בחרח דר"י בר חשיחן ונרחב דחף חם מיחנה בהדיח גם ברחטון מ"מ חסורה עליו דחל"ב חכחי לילף לה למחן גם בו ויהח חזיל ומייחי לה ויש לעיין בטעמח דמלחח דהח משמע לעיל דיש מיחון חחר מיתה חלח משום שבשעת מיתה נרחית בכללתו מסירה לחביו וכו' ע"ש ורבינו ז"ל חי' זה שבכל מעשה דלמח חחי למשרי לרת בתו קטנה ובכל טעם אחד בזה ודו"ק ועיין ביאור הגר"ח סי' קע"ג סקי"ט ובחזו"ח הנ"ל שלכך כשמיטה הרמב"ם ז"ל.

ז) **וצריכה** למאוני בפני שלשה דתניח (שם ק"ז ע"ב) מיחון ב"ש חומרים בב"ד וכו'. חנן כחש בחליצה והמיחונין בשלשה מהן חנח חמר רבה ב"ש היח חבני חמר חפי' חימח ביח הלל עד כחן לח קחמרי ב"ה חלח דלח בעינן מומחין חבל שלשה בעינן כדחניח ב"ש חומרים בפני ב"ד וב"ה חומרים בפני ב"ד ושלח בפני ב"ד ואלו ואלו מודים שלריך שלשה ר' יוסי בר יהודה ור' אליעזר בר' שמעון מכשירין בשנים אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה כאותו האומר.

והשמ"ג כביח בשם רבינו כוכחו דבריו בס"ג דלעולם אינו כשר עד שיהיו ג' אמנם הריי"ף ז"ל וכחב דע"כ לח אמרו ב"ה אלח דלח בעינן מומחין אבל ג' בעינן וכ"כ רבינו חננאל והלכה כאותו זוג דוקח בדיעבד ולח לכחחלה ודייק לה מדקחני מכשירין בשנים דמשמע מכשירין בדיעבד ועיין נמק"י. ובספר הזכות אמה הרחב"ד ז"ל על הריי"ף שכרי בעלמו כחב בפ' כיצד דלח בעינן שלשה והרמב"ן ז"ל כחב עליו ועוד מלינו לר"ח ז"ל שאמר לכחחלה ג' ודיעבד אפי' ב' וכו' ולפי שרבינו סומך על ר"ח ז"ל בכוב דבריו שמח לכך נחכוין כשכחב דמומחין לח בעי כח שלשה בעינן לכחחלה ואם מיחנה ב' כשר בדיעבד וכן דברי בעל הלכות גדולות שכך כחב ולריכה למאוני בפני ג' דחניח ב"ש חומרים עד ר' יוסי בר' יהודה ור"ח בר"ש מכשירין בב' והלכה כאותו זוג ע"כ.

והגראה מדברי הרמב"ן ז"ל דמפרש דברי רבינו דמחלק בין לכחחלה ודיעבד וכדעת הר"ח ז"ל וכן כוה

מיאון בית שמאי אומרים בבית דין, ובית הלל אומרים בבית דין ושלא בבית דין, ואלו ואלו מודין שצריכין שלשה, רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר בר' שמעון מכשירין בשנים. אמר רב יוסף בר מיניומי אמר רב נחמן הלכה כאותו הזוג. (שם קח.) הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה, נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה. מיאנה בו והחזירה, נתן לה גט ונישאת לאחר, נתארמלה או נתגרשה, אסורה לחזור לו. נתן לה גט והחזירה, מיאנה בו ונישאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה, מותרת לחזור לו. ח) [פסק] והיכא דנפקא לה במיאון לית לה כתובה, והיכא דנפקה בגט אית לה כתובה, דאמר שמואל (כתובות ק:) ממאנת אין לה כתובה יוצאה בגט יש לה כתובה. ממאנת לא פסלה מן הכהונה ולא פסלה מן האחים, יוצאה בגט פסלה מן הכהונה ופסלה מן האחים. ממאנת אין צריכה להמתין שלשה חדשים, יוצאה בגט צריכה להמתין שלשה חדשים.

שניס קמ"ל דנעי שלשה, מבואר דמיאון בפני שלשה וסחמא הוא, ותקשה הלכתא להלכתא וע"כ דהלכה כאותו זוג דדיעבד אבל לכתחילה בעי שלשה: **הלכה** כאותו הזוג. שמכשירין בשניס דדיעבד שכן משמע לשון מכשירין ולא אמרו ר' יוסי ב"י ור"ח בר"ש אומרים בשנים, וכ"כ התוס' (ק"ז ע"ב ד"ה מכשירין) פר"ח דוקא דדיעבד, וכ"כ הרמב"ן ז"ל בס' הזכות דדעת רבינו כפי' הר"ח, ומיהו בסמ"ג כל' מיאון העתיק לשון בכ"ג אין הלכה כאותו הזוג וכן בהגמ"י פי"ח מה' גירושין אות ג': **המאנת** וכו'. דעקרה הקידושין למפרע ולא הוה אלא כקטנה פנויה שבא עליה פנוי: **נתן** לה גט. דכיון שיש בתן ריח גט פסלה מן הכהונה: **והחזירה**. ואזר ונתן לה גט וישאת לאחר כיון שילאה ממנו בגט הרי נאסרה עליו בגרושתו וכ"כ שנאסרה לכל בהן שבעולם: **נתן** לה גט והחזירה. והוא ישראל או אפי' בהן ועבר ונשאה ואח"כ מיאנה בו ואפי' לאחר שכבר גירשה ברשעונה כיון שמיאנה בו עקרה קידושיה הראשונים, ונתבטל הגט וכיון שנאתרמלה מאחר מותרת לחזור לו אפי' הוא בהן: **לא** פסלה מן הכהונה. משום גרושה שאין אלו גירושין אלא עקירת נשואים דאמרה אי אפשי בקידושי אמי: **ולא** פסלה מן האחים. שמותרת לקרוביו כאנוסה וכמפורשה דתנן (יבמות ל"ז ע"א) נושא אדם אנוסת אביו או: **שלשה** חדשים. לאחר מיאונה דעקרתינהו לנשואין ואינה בכלל שאר תקנות שגזרו חכמים לכל שאר הנשואות שצריכות להמתין אחר יאוחן מבעליהן שלשה חדשים, משום דמיאון לא שכיחא: **יוצאה** בגט צריכה להמתין. ולע"ג דליכא לספוקי קטנה במעוברת דחל"כ אפי' ממאנת אמאי אינה צריכה להמתין ועיין יבמות י"ב ע"ב וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו ולמיטעא לא חשבו

משנה הלכות

דעת הטיעור, ולכן י"ל דמש"כ הסמ"ג והש"ג בשם רבינו נמי ע"כ כב"ג הגם שמלשון ש"ג שכתב לעולם אינו כשר עד שיהיו ג' משמע דאפילו בדיעבד ומיהו מלן גברא מסכיד לן רבינו הרמב"ן ז"ל שכתי' מנשאי כליו של רבינו הרי"ף ז"ל שדעתו כדעת הר"ח ז"ל ועכ"פ נראה דיש בזה מחלוקת הפוסקים לדעת רבינו אי בדיעבד שניס כשרים או בעי דוקא שלשה. ובש"ע א"ע סי' קנ"ב ס"ד ממאנת בין מן האירוסין בין מן הנשואין וכו' אפילו שלא בפני הבעל ושלא בפני ב"ד רק שיהיה בפני שניס שיעידו על הדבר ויש מי שאומר דלכתחלה בעינן ג' ע"כ. ומשמע דשלשה אפילו בדיעבד ליכא מאן דס"ל והוא כפי' הרמב"ן דגם רבינו מודה בדיעבד וצ"ע.

ח) **[פסק]** והיכא דנפקא. (כתובות ק' ע"ב) הממאנת בשני' והחילונית אין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ופרש"י ממאנת אין לה כתובה משום דמעלמא יולאה ובגמ' רב חני קטנה יולאה בגט אין לה כתובה וכ"ש ממאנת שמואל חני ממאנת אין לה כתובה אבל יולאה בגט יש לה כתובה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל ממאנת אין לה כתובה בגט יש לה כתובה ולא פסלה מן הכהונה ולא פסלה מן האחין ופסלה מן הכהונה יולאה בגט פסלה מן האחין ופסלה מן הכהונה ממאנת אין צריכה להמתין שלשה חדשים יולאה בגט צריכה להמתין שלשה חדשים, ופריך מאי ק"ל חניגא כולהו הממאנת בחיים הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרובותיה והיא אסורה ופסלה מן הכהונה, ומשני צריכה להמתין ג' חדשים חילעריכא ליה דלא חנן.

ופרש"י רב חני קטנה, וסבר אין נישואי קטנה אלא כמפורשה בעלמא וכ"ש ממאנת, ושמואל ס"ל ממאנת אין לה כתובה אבל יולאה בגט יש לה כתובה וקיי"ל הלכה כשמואל בדיני, וכ"כ הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וטוש"ע. ובגמ' ק"ח אם הובא הרי"ף אמר שמואל ל"ש אלא מנה מחיים אבל תוספת יש לה תנ"כ נשים שאמרו חכמים אין לה כתובה כגון הממאנת והשניה והחילונית אין לה מנה ומחיים אבל תוספת יש להן. ובהשגות הרמב"ן אמר אבראם בשלמא ממאנת

לגזור: **לא** אמר כלום. דכו"ל דבריס שלא נתו לעולם ועכשיו אין בידו לקדשה: **בשהוכר** עוברה. דכו"ל דבר שנת מקלתו לעולם: **ולא** כיה. ותע"ג דקיי"ל משנת רחב"י קב ונקי לת פסק ליכ כוחיה שברי בגמ' מוקי לה בשיטה דס"ל לחד מקנה דבר שלב"ל ונחלקו בו ר"ג ורב כוהא בב"מ דף ס"ו וקיי"ל כרב נחמן דאין לחדש מקנה דשלב"ל, ורש"י פסק כרחב"י דמשנתו קב ונקי, והרמב"ם בפי' המשנה מספקא ליה וס"ל לחומרא כרחב"י וכתב ומה שנתחזק אצלי שלריך שיקדם לוחה לחר שנולדה ולא מוחר לבא עליה שמן המיקרים שבידינו אין לחדש מקנה דשלב"ל ולמנס לחמרנו דבריו קיימין להחמיר שכיה נעשה כת"ל: **והיכא** דיהב לה גיטא. קלי לקטנה דלעיל ולא מיאנה אלא נתן לה גט ונאסרה עליו ועל קרוביו: **תפשין** לה קידושי. ותע"ג דקיי"ל משת אים שקבלה קידושין מאחר אינה מקודשת דאין קידושין תופסין בחייבי

ט) (קידושין סב:) האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקיבה הרי היא מקודשת לי לא אמר כלום. אמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין, והני מילי בשהוכר עוברה, ולא היא אע"ג דהוכר עובר לא, דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. י) והיכא דיהב לה גיטא ואקראי ואינסיב לחד מן קריביה, אי נמי איקרי הוא ונסיב חדא מן קריבתיה, כיון דגט דרבנן הוא תפשין לה קידושי בגוה ומפקינן לה מיניה בלא כתובה כשניות

משנה הלכות

כיון דידע דיכולה למאן ולוסיף לה לדעתא דככי כתב לה ומחנה כוא דצמי למיתן לה חלת שנוי' וכו' ובספר כזכות כתב הרמב"ן ז"ל דבירושלמי חיכא חילופי נסחאות בזה ועיין בתק"י.

ודע דבעה"מ כתב ממאי דכתב כרי"ף ז"ל מתחזיא מילתא דהלכתא כשמואל דאמר ממחנת חינה צריכה להמתין ג' חדשים ואנן לא מחוור לן שפיר מעיקרא למיסמך עלה דהא חיפסיקא הלכתא בהדיא בגמ' יצמות בפ' החולץ כולן צריכות להמתין ג"ח וכו' ולכאורה נראה לנו מחלה כשמיינו בה שתין לסמוך בזה על פסק הרי"ף ז"ל וכדמיינינן בה שפיר נראה לנו דבריו בזה נכונים ע"ש ונתבארו בזה גם דברי רבינו ז"ל ועיין טוש"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"י פרטי דינים.

ט) האומר לחבירו. (קידושין ס"ב ע"ב) במשנה וכן האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי חינה מקודשת (אם היתה אשת חבירו מעוברת והוכר עוברה דבריו קיימין ואם ילדה נקבה מקודשת). ובטוש"ע ח"ע סי' מ' האומר אם חלד אשתך וכו' וכתב הרמב"ם וכו' ועיין ב"י ובש"ע ס"ח האומר לחבירו אם חלד אשתך נקבה תהא מקודשת לי חינו כלום ולהרמב"ם ולקלא מפרשים אם היתה אשת חבירו מעוברת והוכר העיבור הבא מקודשת ולריך לחזור ולקדש מאביה לאחר שחלד כדי שיכניסנה בקידושין שתין בכסף דופי ועיין ח"מ וביש"ם שם ובבית הגר"א ובש"ע ח"ע סי' ל"ז ס"ח לפיכך מקבל האב קידושי בתו מיום שחלד עד שתגדר ודעת רבינו נמי כדעת רוב הפוסקים דאפי' הוכר העיבור חינה מקודשת.

ודע דמה שכתבתי בשם הרמב"ם דס"ל דמקודשת כמעיין בדברי הרמב"ם בפיה"מ קידושין הנ"ל ירלה שכתב וז"ל המקדש את האשה וכו' ומה שמתחזק אצלי שלריך שיקדם לוחה לחר שנולדה ואז מוחר לבא עליה לפי שמן המיקרים שבידינו אין לחדש מקנה לאחירו דבר שלא בא לעולם ואמנם לחמרנו דבריו קיימין להחמיר שכיה נעשה כאשת איש ע"כ. והנה מבואר מדברי רבינו הרמב"ם נמי דס"ל דאה"ת אין קידושין מהכלל דאין לחדש מקנה דשלב"ל.

ומבאן נ"ע לרבינו הר"ן שם שכתב וגרסינן חו עלה בגמ' אמר אביי רחב"י ור"ח כולהו ס"ל לחדש מקנה דשלב"ל נראה לא"ג דאביי מוקים מילתא דרחב"י בשאה דאלמא ס"ל דלית הלכתא כרחב"י לא פליג בהדי רבה ורב יוסף בדינא דכולהו מודי דאחת דבי כבשא דבר שלא לעולם הוא ומהני בתרומה ואשתו מעוברת נמי בשהוכר עוברה מקודשת וכו' ומ"מ כולהו מודו דאחת והוכר עוברה בא לעולם מקרי וזה נראה דעת הרמב"ם ז"ל בפ' הנזכר (פ"ז מה"ח) שפסק כר' חנינא דבשהוכר עוברה מקודשת, ולפ"ז המזכה לעובר משהוכר עוברה קנה ולא מיאוור דהאם בפ' מי שמת וכו' ע"ש ומיהו לפ"מ שכתב הרמב"ם בפי' המשנה הוא ז"ל נמי מודה דלעניין קיניס העיקר שאין לחדש מקנה דבר שלא בא לעולם וא"כ המזכה לעובר לא קנה אפי' לדעת הרמב"ם ז"ל אלא מה שפסק בהוכר העובר מקודשת הוא מכח חומרת דח"ת ודו"ק.

י) **והיכא** דיהב לה גיטא. פי' יתומה שנתקדשה ויהיב לה בעלה גיטא וגירשה שכתב לעיל שנאסרה לקרוביו ושוב איקרי מילתא ונשאת לאחד מקרוביו של בעל, כיון דלכ"ע גט קטנה מדרבנן הוא, שהרי קידושי קטנה לאו כלום ולא תקנו רבנן קידושין אלא שלא יגהגו בה מנהג הפקר, ולכן אם קדשה אחר אפשי בה קידושין הגם שאם כיתה מקודשת מדאורייתא לא כיה אפשי

דרבנן, ואי אוליד וולד כשר הוי. **יא)** (יבמות קז:) כי אתא רבין אמר רבי יוחנן מיאנה בזה מותרת לזה ולא הודו לו. מאן לא הודו לו, אמר אביי רב דאסר, רבא אמר לא הודו לו רבי אושעיא נמי, ואמרי לה רב אסי. דרבי אושעיא דאמר אינה ממאנת בזיקתו שריא לעלמא, ורבי יוחנן שרי לה לעלמא ושרי לה לאחים נמי. ואמרי לה רב אסי, כיון דאמר רב אסי אין מיאון לחצי זיקה אסירה לעלמא, ורב אמר שריא לעלמא, וקם ליה רבי יוחנן בשיטתא דעולא ובשיטתא דשמואל, והילכתא כרבי יוחנן דאמר שריא לעלמא ושריא לאחים ואסיר לאביו. **יב)** אמר נמי לה כודה לרבי יוחנן, ובסמוך שכתב שריה לעלמא ל"ל לה שריה לעלמא כ"כ כמפרשים, ולפנ"ד ליכ נוסחא שלנו ובדיוק לשונו כזכב, שרשינו מחלק בין להחירה לעלמא לו להחירה לשאר לחין כלומר דר' חוסשיא ס"ל שריה לעלמא דוקא לחל לה לאחים וס"ל דר"ח מחלק בין לחין לכולי עלמא, וכטעם דלאחים כיון דכו"ל זיקה לינה ממאנת דזיקה לה פקעה בכדי ולפי' לאחר מיאה (עיין יבמות י"ח ע"ב קמ"ל דזיקה בכדי לה פקעה לפי' לאחר מיאה), ומדויק לשון רבינו דר"ח דאמר לינה ממאנת בזיקתו שריה לעלמא, כלומר לעלמא ולה לאחים ור' יוחנן שרי לה לעלמא ושרי לה לאחים "נמי", וכנה כוסיף חינא "נמי" כלומר דכאילוק בינייהו בין להחיר לאחין נמי לו רק לעלמא, ועיין רמב"ן במלחמות מה שפי' בדברי רבינו ובשגגות כריתות ומיאת ב"ד כיון דלה כוי' לאו דרבנן תופסין בה קידושין: **ולד כשר כוי.** משמע לפילו ממזר דרבנן לה כוי: **כי** לאת רבין כו' ולה כודו לו. רב לה כודה לו דאיכו אמר מיאנה בזה לאסור לזה: **רבא** אמר וכו' רב חוסשיא. פי' רב חוסשיא

משנה הלכות

קידושין כלל, ומיהו מפקינן לה מיניה כדין שניה וכולד כשר ולפי' מדרבנן נראה דלה כוי ממזר.

יא) כי לאת רבין אמר וכו'. שם (ק"ז ע"ח) משנה ב"ש חומרים לין ממאנין ללה לרוסות ב"ה חומרים לרוסות ושוחות ב"ש חומרים בטעל ולה ביבם וב"ה חומרים בטעל וביבם וכו' (ק"ז ע"ב) אמר רב מיאנה בזה לסורה לזה, פרש"י מיאנה יבמה בלחד מן האחין יבמין לסורה לכולן, מידי דכוה לבטלה הגע בטלה הגע לאו כיון דלאיסרה לה לאד לאיסרה לה לכולהו הכא נמי ל"ש ושמואל אמר מיאנה בזה מותרת לזה ולה דמיא לבטלה הגע בטלה הגע הוא דקאמינא בה הכא היא קאמינא ביה דאמרה לה רעינא בך ולא בעינא בך בך כוא דלא רעינא בא בחברך רעינא, רב אסי אמר מיאנה בזה מותרת לפילו לו לימא כרבי חוסשיא ס"ל דאמר מיאה ממאנת לזיקתו, בלד יבם הכ"ג דמליא עקרא הכא בשני יבמין עסקינן דלין מיאון לחני זיקה, כי לאת רבין אמר ר' יוחנן מיאנה בזה מותרת לאחין ולא כודו לו מאן לא כודו לו אמר אביי רב, רבא אמר רב חוסשיא ואמרי לה רב אסי ע"כ.

ועיין תוס' שם ד"ה מאן כודו לו מיכא דאמרי רב וכ"ם רב חוסשיא וכן פי' בקונט' ועיין רש"י ולרב חוסשיא בלד יבם נמי שריה לאין מיאון לזיקה ע"ם ודו"ק כיעב. ועיין ריא"ף ורא"ם ונמק"י בשם הרמב"ם ולא כריעב"א וגדולה מזו כתב הריא"ף שהממאנת בלאי לאו לסורה לו משום שנראית בשעת מיאה כלאת לאי לאו ולע"פ שהיא לולא שניה של דבריהם וכ"ם לשאר קרובים שהיא ערוה לכם דבר תורה וכ"כ בעל הלכות ז"ל כדברי הריא"ף לע"פ שים מי שנראה לו שאין רלויה מלאת לאי לאו עכ"ל.

והב"י ז"ל סי' קנ"כ כתב כממאנת ביבם לסורה לאביו וכו' וכתבו כריא"ף והרא"ם והלכתא כשמואל דקאי ר"י כוותיה וכן פסק הרמב"ם בפי"א מה"ג, ולשון רבינו הטור שכתב לפיכך היו מכוון יפה וכתב נמק"י בשם הריעב"א וכו' וכ"כ בעל הלכות כדברי הריא"ף וכו' וגם כ"כ כתב שגם הרמב"ן והרשב"א חלקו על הרמב"ם וכו' וכתב עוד שם שאם היתה לאת לאי לאו שהיא שניה לו ושאה לאיו מאביו היא ממאנת דלע"ג דקיי"ל דיש מיאון לאר מיאה וכו' הכא בשניה לא וכו' וכן פסקו בהלכות וכו' ע"ש.

והב"ח ז"ל תמה מרבינו ב"י ופי' דברי הטור דלקרובי המת שהיתה לסורה להן בשעת נפילה לאר המיאון נמי לסורה כי היכא דלסורה לאביו וזהו ג"כ דעת הרמב"ם בפי"א וכ"כ הריעב"א ולין כאן מחלוקת בין הרמב"ם לשאר גדולי עולם ע"ש ובש"ע סי' קנ"כ. ועיין מזא"ח כלל מיאון סי' קי"א אות ב' ג' ד', ודברי רבינו בשניה כבר הבאתו לעיל בסמוך וכאן פסק כרבין וכרי"י דקס ליה בשיטתיה דעולא ובשיטתיה דשמואל דאמר שריה לעלמא ושריה לאחים ואסירה לאביו ודו"ק.

יב) אמר רבה שלש מידות בקטנה וכו'. גיטין (ס"ד ע"ב) היודעת לשמור לא גיטה כאן הנמק"י ולפילו קטנה שהיה מבאת בין קדושיה לדבר לאר וכדאיתא (שם) היודעת לשמור לא גיטה היינו שמבאת בין גיטה ודבר לאר דהיינו לרור וזורקו לגוז ונועלו ומקשי עליו כיון דמבאת בכך משמע מהכא שלריכה למתן ולולי לפי האמור שם (דף ס"ב) אמר רבה הפעוטות ממכרן מכר ומקחן מקח במעלעלין וכנגדן בקטנה

ב"ח מה שהאריך להקשות ודו"ק: **שלש** מדות בקטנה וקטן. עיין ח"מ ח"ח סי' תקל"ט שהביא דברים אלו בשם ספר המקנות, ונוספו שם ג' פירושים ע"ש: צרור וזורקו. קטן אף קטנה שיש בכח לעשות בחין בין טוב לרע כי יהבי ליה מתנה זוכה בה דברי מכוין לקנותה לעצמו כתגוז ונוטלו: **לאחר**. לח זכה הבי דאין לו דעת להקנות לאחר אלא כמקבל לעצמו ואינו זוכה בה לעצמו כיון שלא נתנו לו ולכן עד שיבא ליד אחר לא זכה ואם זרקו הקטן פטור מלשלם: **וכנגדו** בקטנה מחקדשת. כלומר מחקדשת ע"י אמה או אחיה אבל מעצמה לא יכולה לקבל קידושין עד שתגיע לפעוטות. ועיין לעיל קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונישאת והבי והגדילה היינו שהגיעה לעונת הפעוטות: **במטלטלין**

רבה (גיטין סה.) שלש מידות בקטנה וקטן, צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים, גבי קטן היכא דאית ביה דעתא דכי יהבי ליה צרור וזורקו אגוז ונוטלו, כי יהבי ליה מתנה לנפשיה זכי בה וקני לה מן כד מטיא לידיה, אבל אם מזכין לאחר מתנה על ידו לא קני לה ההוא אחר עד דמטיא ליה, למאי נפקא מינה דכמה דלא מטי לידיה אי בעי בעל מתנה הדר ביה. וכנגדו בקטנה מתקדשת למיאון היכא דאית בה דעתא דכי יהיבין לה צרור וזורקתו אגוז ונוטלתו, ומקדשין לה אמה ואחיה לדעתה אי בעיא למיפק נפקא במיאון, לית בה דעתא דצרור ואגוז ושוו עילוה כי הדדי וקידשוה אמה או אחא ובעיא למיפק לא צריכא לא גט ולא מיאון. יג) הפעוטות מקחן ומכרן ממכר במטלטלין

משנה הלכות

מחקדשת למיאון (לפי גירסת הרי"ף סי' תקי"ח) אלמא דקודם לכן אינה מחקדשת למיאון לפיכך פי' ככה שיכולה לשמור קידושיה היינו שהגיעה לעונת הפעוטות.

והרמב"ם ז"ל בפיה"מ כתב שאינה יודעת לשמור קידושיה אחרי' משום שנים ולמטה, ויש לנו לנדוק לפי דעתה וסכלותה אחר השם שנים עד עשר שנים, אבל אחר עשר שנים אינה צריכה למאן ולפי' היא יודעת ע"כ. ובח' הרשב"א והריטב"א ז"ל חי' לפי פי' הראשון דהיכא דנתקדשה ע"י אחיה סגי לה כשיודעת להבחין בין קידושיה לדבר אחר, וכשנתקדשה ע"י עלמה בעינן שתהי' לה דעת כפעוטות ע"ש, ועיין בפה"מ שהביא חילוק הריטב"א הנ"ל בשם יש מחרלים וכתב שלא נהירא דכי אמרינן דכל שאינה יכולה לשמור אף גיעה אפי' דאורייתא ואפי' דיעבד ע"ש ומה שחי' ז"ל.

ובטוש"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"ג איזו קטנה שצריכה למאן מבת שש שנים עד בת עשר בודקין אותה לפי יופי דעתה אם יודעת לשמור קידושיה ושאם קידושין לא שתשמור אותן כדרך שמשמרת התגוז והתמרה וכיוצא בזה כ"ז צריכה מיאון ואם אינה יודעת לשמור קידושיה אינה צריכה למאן אלא הולכת לבית אמה כאלו לא נתקדשה מעולם ופחותה מבת שש אפי' היא נשואה לאחר ביותר ויודעת לשמור אינה צריכה מיאון ויחידה על בת עשר אפילו סכלה ביותר צריכה מיאון הג"ה וי"א דכל זה כשנשאת לדעת אחיה ואמה אבל אם נשאת אלא לדעתן אינה צריכה למאן (הגהות אלפסי) וי"א דאם הגיעה לפעוטות צריכה למאן (ב"י בשם הריטב"א) והב"ח אות ג' כתוב נדבר והביא שדעת המחבר הוא לפי' גיר' הרי"ף והרמב"ם ומיהו לדעת הרמ"ך ולגי' רש"י ותוס' והרא"ש והריטב"א והרמב"ד פ"ד מכ"א ופ"א מכ"ג ובעל המאור הני תרי שיטורי נינהו, ור"ח אמר דאפי' פחות מבת ו' ולכן נראה להחמיר בזה דצריכה למאן אף פחות מו' ע"ש.

ומלשון רבינו שכתב שאם והוא דיודעה לשמור קידושיה לכאורה נראה דאלו בדעת ולא בשנים וכדעת הי"א, ועיין ביאור הגר"א סי' קנ"ב סק"ח דשיעור שימור הקידושין ושיעור גט אחד הוא והחז"א ז"ל כל' מיאון סי' קי"א אות ט' בהגר"א סק"ח דשיעור שימור קידושין וגט אחד שיעור הוא ואימא דאל"כ מ"ש שאמרת ולא הגיעה לעונת הפעוטות ע"כ. ומלשון רבינו שכתב בסמוך הפעוטות מקחן מקח וכו' וכנגדן בקטנה מחגרשת בקידושי אביה וכו' כי היכי דאמרי רבנן כגר שיש בגר שבע וכו' כל אחד לפום חורפיה הוי גט וכו' ומדכתב גבי קידושין למאי נפ"מ וכו' וכנגדו בקטנה מחקדשת למיאון וכו' וגבי גט בעי הגיע לעונת הפעוטות משמע לכאורה דמחלק בין קידושין לגט ודלא כהגר"א ודו"ק.

יג) הפעוטות וכו' וכנגדן בקטנה מחגרשת בקידושי אביה וכו'. ולקמן בהגיעו לעונת נדרים וכנגדן בקטנה חולצת, וע' ב"י ח"ע סי' קמ"ח וז"ל והא דקטנה מחגרשת ע"י עלמה וכו' ג"ז במשנה פ' החקבל (שם) וכו' ואיתא התם בגמ' שם (ס"ב ע"ח) אמר רבה שלש מדות בקטן צרור וזרקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים וכנגדן בקטנה מחקדשת למיאון הפעוטות מקחן ומכרן ממכר במטלטלין וכנגדן בקטנה מחגרשת בקידושי אביה הגיעו לעונת נדרים וכו'

אבל לא במקרקעין, וכנגדן בקטנה מתגרשת בקידושי אביה, דהיכא דקידשה אבוה אפילו בת חד יומא תפשין בה קידושין וצריכה גיטא, יד) הילכך היכא דכתב לה ההוא דקידשה גט וקבילתיה, היכא דהגיעה לעונת הפעוטות, כי היכי דאמור רבנן כבר שית כבר שבע כבר תמני כבר עשר כל חד לפום חורפיה, הוי גיטא, אי בציר מהכי לא הוי גיטא ולא מיגרשא עד מקבל ליה אבוה לגיטא, שכן אב מקבל גט לבתו קטנה על כורחה. הגיעו לעונת נדרים, קטן בן שלש עשרה שנה ויום אחד, וקטנה בת שתים עשרה שנה ויום אחד, נדריהן נדר והקדישן הקדש וכנגדן בקטנה חולצת, מיחלץ לא חלצה עד דהויא בת שתים

מכל לא במקרקעין. דתקנו להם חכמים שיהא מקחן מקח כדי שייכן מכל לא במקרקעין שלא יקחו מהם הירושות נרמאות: **מתגרשת** בקידושי אביה. תע"ג דהוי קידושי דאורייתא כיון שהגיעה לעונת הפעוטות וקבלה הגט הוי גט, צריך מהכא לא הוי גט, ומיהו אביה מקבל גיטה לפילו בת יום אחד מיד שקדשה מקבל את גיטה. ועיין ר"ן גיטין ועיין ב"י ב"ע ח"ע סי' קמ"ח: **כבר** שית כבר שבע וכו'. עיין יומא פ"ב קטן שהגיע לחינוך חד אמר כבר שמונה וחד אמר כבר תשע ועיין רש"י ערכין ב' ע"ב ד"ה שהגיע ודעת רבינו דכל חד וחד לפום חורפיה: **הגיעו** לעונת נדרים קטן בן שש עשרה שנה ויום אחד וכו'. וכגון שלא הביא שתי שערות ולכן קרוין קטן וקטנה לעניין: **והקדישן** הקדש. ולפילו אמרו אין אנו יודעין בשם מי נדרנו ולא הביאו סימנים הקדישן הקדש, ולא אמרינן כיון שלא ידעו כח בכלל שוטה שהרי סופן לבא לכלל דעת ואין שוטה חלא המקרע את כסותו והלן בבית הקברות והיולא יחידי בלילה ולא יבא לכלל דעת לעולם: **וכנגדן** בקטנה חולצת. כלומר קטנה שלריכה לחלוץ לא תחלוץ עד שתהא בת שתים עשרה שנה ויום אחד והוא שהביאה שתי שערות דאז כוי בלילה כשרה מה"ת, ומפרש דהגיעו לעונת נדריהם נדר בלא בדיקה ודלא כפרש"י שמפרש שאז נדריהם נבדקין, ועיי"ש תוס' ד"ה וכנגדן

משנה הלכות

והרי"ף והרשב"א מחלפין הגי' דשמה רשאינה גורסין וכנגדן בקטנה מחגרשת בקידושי אביה ובמה גורסין וכנגדן בקטנה מתקדשת למיאון וכתב הרמ"ה דעפי מסתבר כגי' רש"י וכן דעת התוס' שכתבו כל שמצינת בין גיטה לד"ת כיינו בפעוטות כדאמרינן לקמן וכנגדן בקטנה מחגרשת וכתב הר"ן שכן גורס הרז"ה והרמב"ם נראה שאינה לגירסת הרי"ף ע"ם בתריכות ודעת רבינו נראה כדעת רוב הפוסקים ועיין ב"י שם וד"ק. ודברי רבינו הלו מאמר רבה עד הפעוטות הביא בח"ז ח"ח סי' תקל"ט בשם ספר המקנוטות.

ונראה עוד מדברי רבינו שכתב ומקדשין לה אמה ואחיה לדעתה, משמע דאפילו קידושין בלא ניאותין ולא כיאה שהביא הנמק"י בשם הרמב"ן וכמה פוסקים הובא בב"י סי' קנ"ה סק"ח שמחלקין בין מירושין לניאותין ובאירושין לא בעינן מיאון כלל ועיין חז"ח ז"ל סי' קי"ח סק"ע שם ד"ה ב"ש סק"ח ואם נתקדשה שלא לדעת אמה ואחיה כתב נמי דנראה להחמיר.

יד) **הלכך** היכא דכתב לה וכו' אי בציר מהכי לא הוי גיטא וכו'. גיטין (ס"ד ע"ב) נשרה המחורסה היא ואביה מקבלין את גיטה וכו' וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להחגרש, ובגמ' ת"ר קטנה היודעת לשמור את גיטה מחגרשת ושאינה יודעת לשמור את גיטה אינה מחגרשת, ופי' בקונטרס דאינה מחגרשת אפי' קבל אביה את גיטה, ור"ת בתוס' שם ד"ה וכל כתב דע"י אביה מחגרשת והורה כך הלכה למעשה ועשמת דמילתא כיון שים לה אב הוא שומרה מלאחור ובפ' חרש (יבמות קי"ג) אם לה רבינו הרח"ם לדעת ר"ת, וכתב הרשב"א שכן דעת רבינו האי גאון ובה"ג וכן דעת הרמב"ם בפ"ב מה"ג. ולשון הבעה"מ ודעתי נוטה לדברי ה"ר שלמה ז"ל בכל זה חוץ ממה שכתב שכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להחגרש אפי' בקבלת אביה תע"פ שאין טעם מפני שהוא משלחה ואוזרת כשוטה דמיא לא נראו לי דבריו מבוררים לפי שאביה משמרה מלאחור ובפ' חרש אמרי דבי ר' ינאי ונתן בידה מי שים לה יד לגרש את עלמה וכל שים לה את בידוע שים לה יד.

והר"ן שם כתב וכל שאינה יכולה וכו' פרש"י ז"ל אפי' ע"י אביה משום דאמרי היא כשוטה דמשלחה ואוזרת וכו' ולישנא שאינה יכולה להחגרש הכי דייק שאינה מחגרשת כלל אבל ר"ת ז"ל כתב דמחגרשת גיה ע"י אביה וכו' וכ"כ בעל הלכות ורבינו האי ז"ל וכבי מוכח בירושלמי בפ' חרש (ה"ח) דגרסינן התם גבי הא דתנן (קי"ב ע"ב) נשטית לא יולית עולמית דבי ר' ינאי אמרי משום גרירה ר' זעירא ור' חילא תרוייהו אמרין מפני שאינה יכולה לשמור את גיטה ופי' היכא דנייחו מאן דאמר שאינה יכולה לשמור את גיטה הרי יש לה את ויכול לשמור את גיטה וכו' ע"ש.

והשור סי' קמ"ח הביא דעת רש"י דאפי' בקבלת אביה שאינה מחגרשת אבל רבינו מנחל פי' דוקא

עשרה שנה ויום אחד והיא דאתיאת שתי שערות. **מו)** (יבמות יב:) **איזו היא קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתים עשרה שנה ויום אחד, ואף על גב דאתאי שתי שערות לא חולצת ולא מתייבמת.** קודם הזמן הזה אין מתעברת כל עיקר, תוך הזמן הזה אם מתעברת היא מתה ועוברה מת, הילכך לרבי מאיר דאמר שלש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה, קטנה שמא תתעבר ותמות, מעוברת שמא יעשה עוברה סנדל, מניקה שמא תגמול את בנה וימות. אחר זמן הזה היא חייה ועוברה חי. ובת אחת עשרה שנה ויום אחד נבדקת

וברי"ן. ולפ"ז לחיל רבה כהלכתא דבעינן חלילה בת י"ב שנים ויום לחד וגם כביאה סימנים, ועיין בגרס"ט וב"ל: **איזהו קטנה.** לחיל היל קטנה. שהיה חולצת ולא מחייבמת: **לא** חולצת ולא מחייבמת. כיינו לר"מ דחיים למיטעא, אבל לרבנן קטנה מחייבמת מבת ג' ויום ל': קודם הזמן הזה. קודם י"ל שנה ויום ל': **משמשות** במוך. כשבן משמשות מניחין מוך בחוחו מקום כדי שלא יתעברו: **סנדל.** ולד שהין לו צורת פנים וקיי"ל במס' נדה (כ"ב ע"ב) הין סנדל שהין עמו ולד משל לחדם שסטר לת חבירו והחזיר לורתו לחחוריו, דכשהיא מעוברת וחוזרת ומתעברת דוחק כחחד לת חבירו ופוחת לת לורתו: **תגמול** לת בנה. לם תתעבר תהא לריכה לגמול לת בנה מלכניק ויחות: **בת** לחת עשרה שנה וי"ח נבדקת לנדרים. לם נדרה

משנה הלכות

בקבלתה היה מחגרשת אבל אם יש לה אב והיא עדיין ברשותו מחגרשת בקבלה ולזה הסכים ה"ה הרח"ם ז"ל ועיין ב"י ד"ה אם. ודברי רבינו שכתבוהו הם כאן דבניר מהכא לא הוי גיעה עד דמקבל ליה לחבוה לגיעה שכן אב מקבל וכו' מפורש כר"ת.

ודע דלכאורה נראה דהגם דלהלכה לא פליגי ר"ת ורבינו דע"י אב מחגרשת אפי' בניר משם ודלא כפרש"י מ"מ בעטמא פליגי דלדעת ר"ת הטעם שכאב מקבל גיטה משום דהאב משמרה מלחזור דהא דלא יכולה להחגרש משום דמשלחה וחוזרת ויש לה אב שומרה מלחזור אין לה אב אין מי שישמרנה מלחזור, ומלא לכאורה דאינו מדאורייתא אלא מטעם שחוזרת אבל טעם רבינו שכאב שכן אב מקבל גט לבתו קטנה על כרחה ולפון זה משמע דאין שאב מקבל גט היא בכל חופן וגזה"כ ואין נפ"מ אי יכולה לשמור או לא, ויכי' נפ"מ באב שהוא קיים ואינו יכול לשמרה וכגון שהוא חולה מוסכב במטה וכיולא בו או שהוא בניא האסורים בחופן שג"כ אין בידו לשמור לדעת ר"ת יודה דאינו יכול לגרשה שהרי אין האב יכול לשומרה ולדעת רבינו יכולה להחגרש בכל חופן ול"ט.

ומצי דידיה ממסמא ליה בנעים וחלב אחיה כאמים, וכחוס' שם י"ב ע"א ד"ה שמא שאעבר כאבו ולא בעי לפנויי דנקט שמא חמות משום דאינה ודאי אלא כשילדה בקטנות אבל ילדה בגדלות לא.

ובגמ' (נדה מ"ה ע"א) ת"ר מעשה ביוסטיני בחו של אסוירוס בן אנטונינוס שבאת לפני רבי אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת אמר לה בת ג' שנים ויום אחד ובכמה מאעברת אמר לה בת י"ב שנה ויום אחד אמרה לו אני נשאתי בשם וילדתי בשבע אוי לשלם שנים שאדאתי בניא אבא ופריך ומי מעברה והאתני רב ביבי קמיה דר' נחמן ג' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא אאעבר וחמות מעוברת שמא אאשה עוברה סנדל מניקה שמא אגמול את בנה וימות ואיזו קטנה וכו' אינעית אימא (יחזקאל כ"ג) אשר בשר אמורים בשרם ואינעית אימא אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר. ונקט ל"ש מבת שבע שהולידה והיא בת שם ודורות הראשונים שהיו מולידים לשמונה שנים (סנהדרין ס"ט ע"ב) ול"ל דדורות הראשונים היו רחי' דבת ג' שנים גדולה מבת עשר בדורות הללו (עיין פס"ז חיי כ"ד מ"ד).

מו) איזו היא קטנה. יבמות (י"ב ע"ב) אני רב ביבי קמיה דרב נחמן שלש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא אאעבר ושמא אמות, מעוברת שמא אאשה עוברה סנדל, מניקה שמא אגמול בנה וימות, ואיזו היא קטנה מבת י"ל שנה ויום אחד עד י"ב שנה ויום אחד פחות מכאן ואילך על כן משמשת כדרכה וכולכת, דברי ר"מ, וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה ומן השמים ירחמו, משום שנאמר שומר פחאים ה' (אהלים קע"ז). וכחוס' שם ד"ה סנדל פי' מכו סנדל, ובסמוך שם בגמ' (מ"ב ע"א) דידיה ומי

ועיין יד רמ"ה סנהדרין הנ"ל וב"ה סברי לה גמרינן מדורות הראשונים דהא דמלינו בדורות הראשונים שילדו בשמנה כי' סייעתא דשמיא ולא גמרינן מינה ובאהל"ר כאב דדוקא בחותן שאוכרחין לומר שילדו קודם מכת קרחי ע"ש ועי' תשוב' הגאונים לרב האי גאון (ירושלים תרפ"ז סי' ס"ד) הכל מודים בבן ט' וי"א דביאתו ביאה וכו' ועיין מרגה"י סנהדרין הנ"ל בהריכות וא"כ לכאורה מה שאמרו על בת אסוירוס אשר פיהם דבר שוא והלא במליאות הוא ואפשר היא מן המיעוט וכיולא בו ול"ל שכבר כי' בדורות האחרונים

לנדרים, דתנן **מז)** (נדה מה:) בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין, וכן קטן בן שתים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקין בן י"ג שנה ויום א' נדריו קיימין, קודם זמן הזה אף על פי שאמרו יודעים אנו לשם מי הקדשנו ולשם מי נדרנו אין נדריהם נדרים ואין הקדישן הקדש, אחר הזמן הזה אף על פי שאמרו אין אנו יודעים לשם מי הקדשנו ולשם מי נדרנו נדריהן נדרים והקדישן הקדש. ובודקין אותן כל שתים עשרה שנה וכל שלש עשרה שנה, קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתים עשרה שנה ויום אחד, וכן קטן מבן שתים עשרה שנה ויום אחד ועד בן שלש עשרה שנה ויום אחד, אם יודעין למי נודרין ולמי מקדישין נדריהם נדרים והקדישן הקדש, והיינו מופלא סמוך לאיש דכתיב בנדרים. **יז)** אבל בקידושין (כתובות מו:) מקבל אביה קידושי מן כדנפקא מכרסא דאימיה ועד דבגרא ומקבל לה גטא, דכתיב (במדבר ל' י"ז) בנעוריה בית אביה כל שבח נעוריה דאביה, ואומר (דברים כ"ב כ"ט) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף. **יח)** ומנין שמציאתה ומעשה ידיה לאביה, שנאמר (שמות כ"א ז') וכי ימכר איש את בתו לאמה. כתובות (מ"ו ע"ב), ודייק רבינו כדנפקא מכרסא דחימיה וכו' להוליא ממ"ד (קידושין ס"ו) דנחשתו מעוברת וכוכר עוברה לה כוי דשלנמ"ל, ותניה מקבל נכ קידושין קמ"ל דלה כוי קידושין (ועיין לעיל חות ט') ולשיטתיה חזיל. ותנן נכתובות כתב זכאי בנתו בקידושיה נכסף בשטר ובניהה זכאי במליחתה ובמעשה ידיה ובכפרת נדריה ומקבל לה גיטה ואינו חוכל פירות בחייה ובמיתה נשתה יחר עליו כשאר שחוכל פירות בחייה וחייב במזונותיה ובפרקונה וקבורתה, ופרש"י כתב זכאי בקטנות ובנערות. וז"ם רבינו עד דבגרה, וכבר הזכרתי זה בפי' על נכ"ג לקידושין.

ובגמ' אם בכסף מנלן אמר רב יהודה ת"ר וילקה חנה ומנו תניה, ותימה לדידה וכו' אמר קרא בנעריה בית תניה (במדבר ל') כל שבח נעוריה לתניה, ועיין חוס' ד"ה ותימה כוי מילי קטנה, דשתר קידושין שלה במקום יעוד תימה דתין כתב זוכה בהן כלום ודחקו הרבה בקושיה זו, ורבינו במחק לשונו ליתב קושיה זו כתב ונתן בחים השוכב עמה לתניה ות"ב שתר קידושין דלה מחמת דכל שבח נעוריה לתניה ומעשה ידיה לתניה וכו'. בגמ' (שם) זכאי במליחתה משום תיבה במעשה ולי"ט. ומחורתה דמיטוטא דמיטוטא ימלה גם בדורות כתחרונים וכבר שמעתו גם בדוריגו שבת י"ח שניט ילדה ולד של קיימת.

מז) בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין. נדה (מ"ב ע"ב) משנה בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה, ובגמ' פריך וכיון דתנן בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת י"ב שנה ויום אחד נדריה קיימין למ"ל סד"ת בודקין למולס קמ"ל וכיון דתני בת י"ב שנה ויום אחד נדריה קיימין בודקין כל שתים עשרה למ"ל סד"ת כוחיל ואמר מר ל' יום בשנה חסונים שנה כיכח דבדקנא ל' ולא ידעה להפלות חימת חו לא ליבדוק קמ"ל. ולישני כני תרתי בני בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל י"ב בת אחת עשרה ויום א' נדריה נבדקין למ"ל חילטריך סד"ת שחמת בשתים עשרה בניח בדיקה בחחת עשרה לא בניח בדיקה וכיכח דחזינן לה דחריפה טפי מיבדקה בחחת עשרה קמ"ל. קודם כזמן כזה ואחר כזמן כזה למ"ל סד"ת כ"מ היכח דלא קאמרי חינהו חבל היכח דקאמרי חינהו נסמוך עלייהו קמ"ל. ועיין רמב"ם פי"ח מהלי' נדרים הלי' ח' ט' ג' ובטוש"ע יו"ד סי' רל"ג.

יז) אבל בקידושין מקבל תניה קידושי מן כדנפקא מכרסא דחימיה וכו'. כתובות (מ"ו ע"ב), ודייק רבינו כדנפקא מכרסא דחימיה וכו' להוליא ממ"ד (קידושין ס"ו) דנחשתו מעוברת וכוכר עוברה לה כוי דשלנמ"ל, ותניה מקבל נכ קידושין קמ"ל דלה כוי קידושין (ועיין לעיל חות ט') ולשיטתיה חזיל. ותנן נכתובות כתב זכאי בנתו בקידושיה נכסף בשטר ובניהה זכאי במליחתה ובמעשה ידיה ובכפרת נדריה ומקבל לה גיטה ואינו חוכל פירות בחייה ובמיתה נשתה יחר עליו כשאר שחוכל פירות בחייה וחייב במזונותיה ובפרקונה וקבורתה, ופרש"י כתב זכאי בקטנות ובנערות. וז"ם רבינו עד דבגרה, וכבר הזכרתי זה בפי' על נכ"ג לקידושין.

ובגמ' אם בכסף מנלן אמר רב יהודה ת"ר וילקה חנה ומנו תניה, ותימה לדידה וכו' אמר קרא בנעריה בית תניה (במדבר ל') כל שבח נעוריה לתניה, ועיין חוס' ד"ה ותימה כוי מילי קטנה, דשתר קידושין שלה במקום יעוד תימה דתין כתב זוכה בהן כלום ודחקו הרבה בקושיה זו, ורבינו במחק לשונו ליתב קושיה זו כתב ונתן בחים השוכב עמה לתניה ות"ב שתר קידושין דלה מחמת דכל שבח נעוריה לתניה ומעשה ידיה לתניה וכו'. בגמ' (שם) זכאי במליחתה משום תיבה במעשה

יח) ומנין שמליחתה ומעשה ידיה לתניה וכו'. בגמ' (שם) זכאי במליחתה משום תיבה במעשה

ידיה מגלן משמע לכתורה דמליחה לאו מקרחי יליף לה חלה חקנחת דרבנן הוח משום חיבה, ועיין חוס' סם ד"ה זכחי, שכחבו מדחורייחת ליכח למילף שחכח מליחה לחביה כמו שקידושיה לחביה דשחני קידושין דלה קטרחת נכו כלל חבל מליחה דקטרחת לכגביה מליחה וכ"ג מביד לריכוחת בקידושין (ד' ע"ב) דלה גמרינן מעשה ידיה מקידושיה דלה קטרחת נכו כלל, וח"ת ניליף מחרוייהו וכו' וי"ל מה לכך שכן כחב נפסד על ידיכן דע"י קידושין כיח מפקעת עלמה ממנו וממעשה ידיה משום דקא מיחזנח מיניה.

ומידו מלשון רבינו ז"ל שכחב ומיון שמליחה ומעשה ידיה לחביה שנחמר וכי ימכר חיש חת נחו לחמה מה לחמה מעשה ידיה לרבה נח נמי מעשה ידיה לחביה משמע דחחרוייהו קחי מליחה ומעשה ידיה וחרוייהו יליף לכו מקרח דכי ימכור דכם לחביה, וי"ל דלח כיה גריס לה זכחי כמליחה משום חיבה, חו יחמר שמה שחמרו מליחה משום חיבה כיינו כמ"ש בגמ' (ב"מ י"ב) מליחת בנו ובחו הקטנים שלו לח קטן קטן ממש חלה גדול וסמוך על שלחן חביו זכו קטן, קטן וחיינו סמוך על שלחן חביו זכו גדול ואמרו קטן וה"ה קטנה.

ועיין חוס' כחובות ד"ה משום חיבה שדחקו לחלק בין זה לזה כלומר בין קטן לקטנה וסמוך על שלחן חביו וכו' כיינו דוקא בקטן חבל בקטנה חפי' חיבה סמוכה על שלחן חביה כויח מליחה לחביה משום חיבה שלה יקדשנה למנוול ומוכה שחין ולשמואל דאמר כחם קטן קטן ממש חפי' חין סמוך על שלחן חביו משום דבשעה שמולחה מרילה חגל חביו ל"ל לפ"ה דהכח כויי לגדלין קטנה חפי' בחיבה סמוכה נערה בסמוכה וגדול בסמוך על שלחן חביו כויי מליחתו לעלמו וכו' ומוד נרחה לר"י דמליחה דומיח דקידושיה דכויי דחב חפי' חיבה סמוכה על שלחנו ומעשה ידיה נמי חפי' חיבה סמוכה כויח בעדפה דחב ע"כ. ומדברי רבינו רחי' לפי' כר"י חלה שבר"י יליף לה דומיח דקידושיה ורבינו יליף מכי ימכר חיש. ומה דלה ניחח ליה לרבינו לדמוחה לקידושין משום דשחני קידושין דלה קטרחת לה כלל וכמו שדחה לעיל חבל כי ימכר דבח ע"י טרחת וה"ה במליחה וק"ל.

ומיון שמליחה ומעשה ידיה לחביה שנחמר כו'. כבר הקשחי מה שייכות דמליחה ומעשה ידיה לחביה לקידושין ומלחי שכן הקשו להרמב"ם שכחב בפ"ג מכל' חיסורי כ"ח כחב מקדש חת נחו וכו' וקידושיה לחביה וכן כוח זכחי כמליחה והקשו בע"י ח"ע סי' ל"ז וכ"ח שם דמחי שיטת דמליחה לכחן, וכחבחי בס"ד חכח שחמרו חז"ל דביד כחב למסור חת נחו בקטנה למנוול ומוכה שחין, ולכחורה פלה חמחי כסכימו חז"ל שיוכל כבעל למסור חת נחו קטנה למנוול ומוכה שחין ולה חקנו לבעל בקידושין מיניה חו חיזב קנס ופונם חחר לכעושה כן לנחו בקטנה ואם יבח חב וימסור חת נחו למנוול יפנשו חותו כב"ד וימחחו חותו על כעמוד, ולה מלינו כן חלה מלינו בכיפוך שעוד חקנו מליחה ונחנו לו.

ונראה דבכיון ובדיוק עשו חז"ל ואך ורק בשביל שדחגו על כעני' בזחח שים לב לחביה רשות לקדשה למי שירלה וחשו חז"ל שמח ימלח חב חכזר ובשביל בלע כסף חו חשבונות חחרים ימסור חת נחו שכיון שחשבו ז"ל שחפשר שיעשה לה כן וימסרנה למנוול חס יכעוס עליה כגון שחמלח מליחה וכיולח בו וכוח חייב לזונה ולפרנסה וכיון חקבל כמליחה ויכח שונחה ולכן חקנו לו לחב מליחה נוסף על מעשה ידיה כדי שלה יכח לו חיבה ופיין חוס' כחובות (דף מ"ז) זכחי במליחה משום חיבה ופי' בקונט' וכו' ולר"י נרחה חיבה דמליחה כיינו שלה יקדשנה למנוול ומוכה שחין ובקטנה חפילו חיינה סמוכה על שלחנו וחיינו מפרנסה וחפ"ה חקנו מליחה לחביה משום חיבה שלה יקדשנה למנוול ומוכה שחין.

ובזה יבחי קושית כב"י וכב"ח על כרמב"ם בפ"ג מכל' חיסורי כ"ח כחב מקדש חת נחו שלה לדעתה כל זמן שכיח קטנה וכו' וקידושיה לחביה וכן הוה זכחי במליחה ובמעשה ידיה וכו' וכב"י ח"ע סי' ל"ז וכב"ח חמהו דמחי שיטת דמליחה לכחן ולה כי' לו להזכיר כחן מדיני מליחה ע"ש ולפמ"ש נרחה ליישב דכח נכח חליח דכיון דזכתה החורה לחב לקדשה ולקבל כסף קידושיה וחכחי ח"כ בחב שילה בכסף קידושין יפרנה למנוול ומוכה שחין בשביל להוסיף כסף קידושין לו וע"ז כוסיף דחז"ל חקנו לו שזוכה במליחה ולח יכיה לה חיבה ולח יפסור חותה למנוול ומוכה שחין, וכחרכחי בזה נחשובה חשר חכמים בזמנינו לח מחחשבים בזה ולוקחים כבנים מכחבות כשים חיזב מחלוקת ופוסקים להיותם עם כחם וכחב חייב להחזיקם ובפרט שכולכין למרכחות בעו"ה לבי לפומי לח גליח וחושבים שעושים טובה להילדים.

ומבואר דים חשם חיבה בין חביה לבחה חפי' במליחה ומעשה ידיה לח יחנו להביה וחייבינן שלה יפסרנה למנוול ומוכה שחין כ"ם שחם יגרמו לו חיבה לשנות חת נחו בפועל ע"י שיקחו חותה בע"כ ממנו בערכחות וכיולח בו שלח יקחו מליחה ומעשה ידיה ממנו ח"ו שים לחוש שימסרנה למנוול ומוכה שחין, שזה בכלל גזילה ממנו שגזלה בבח מה שעייך לו וחח"כ עוד

בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה בת נמי מעשה ידיה לאביה. יט) ועד ומעשה ידיה לחניה לקידושין, גם בעיקר מליחה
לח נפקא מקרא דלחמה חלח לחמרינן (כחובות מ"ו) משום חיבה חקנו וכן כניח רבינו לקמן בכל' כחובות, וי"ל דקמ"ל דכעשם של מליחה לחניה הוח משום חיבה חלח ימסרנה למנוול ומוכה שחין ולכן שפיר מייחי לה לכחן שהוח חלק ממה

משנה הלכות

יחבעו להחזיקה ולזונה בע"כ של כערכחות וגם יקחו לח כמעשה ידיה וכמליחה שחמלח שבודחי יכי' לו חיבה ולח עוד הלח שמחזיקה הבח מלמדחה לדבר נגד כלב בודחי ובודחי שיכי' לו חיבה וחיבה, וילך וימסרנה למנוול ומוכה שחין ויקבל כסף קידושין ממנו ויוכל עם כסף זה לשלם כחוב והמזונות לחוחה בח מה שנגזר וכוטל עליו מכשופט בע"כ שלח כהלכה.

ודאינו מה קרח בעוג"ה לם כמעשה לחת מלב שקידם לח בחו קטנה ולח ידוע לי לם לחת כדבר לו לח כי לח שמעתי מכבעל כלום רק מה שמעתי מבחון ומכ"ם הרי הלב נחמן לומר קדשתי לח בחי וזוכי כלכה מפורשת בלי חולק, לבל בין כך ובין כך כדבר מכחיב מלד וכנרחה שכל גדולי ישרחל דוחגים על כדבר ומושבין ח"ו על קלקול כדור, לבל כלמת שנריך לירד למקור כמחלה כזו, כי חין לחני רולה פה להחשים לו לנקות לח כבעל לו לח כלשה כי לזה יש דין בישרחל ושמוע בין לחיכה כחיב, ולם כם רולים להיות ככל כגויים ולהכה במשפטי עכו"ם כלחריות שלינו למועלת לם יכולים, לחנם לשלם העין פשוע שמחמת כחיבה שנעשה בין כלב לבחו עשה מה שעשה וגם לנחנו כנרחה לה ילחנו ידי חובחינו שעד עכשיו לה רבני קלונדח ולה כרבנים מפה לה עשינו שום פעולה ולה דחגנו לה על מעשה חשה זו ולה על נשים לחרות לו חנשים חשר כולכים בערכחות ולה כוליחו חרס ונדוי על כחשה שהלכה לערכחות לו על כבעל ומדיין לה חזרה בה, ולה כוליחה כמסירה מכניח משפע שלכם לבח לב"ד לו לזבל"ח ולהבעיח להבעל שלח ילכו ולה יביחו עוד לידי מכו"ם.

וידוע מה שלמרו חז"ל (גיטין נ"ז) במעשה דקמלח ובר קמלח ומדשחקי להו רבנן ס"מ מינח קניחח להו וכלך ומסר לח כלל ישרחל והחריב לח בית מקדשינו וגלה לח ישרחל ופלח שחז"ל לה כחשיבו כלל לוחו מוסר בחורבן כניח חלח למרו עונחנותו של זכרי' בן חבקילום חרבה לח מקדשינו וכו' וע"ב ח"ו לשום חשמ גדולה כזו על כלדיק ומניו ר' זכרי' ולנקום כמחשם וכמסור בחמת, לבל כנרחה שבחיקת כחכמים גרמה לזה וגם כשבחו כבר חכמי ישרחל ושלחו לח ר' זכרי' שכי' רחם ע"ד כדם מה לעשות עם כמסור וכוה כשיב יחמרו בעלי מומין קרבין ח"כ נכרוג לוחו וכשיב יחמרו כמעיל מום בקדשים ולכחורה כלדק לחו ומה כי' לו לפסוק ולחו כי' לו לפסוק שלח כהלכה ולמרחי בס"ד שכחסרון כי' כשבחו לר"ז ולמרו לו יש כחן מסור כי"ל לר"ז מיד לומר מסור מלוה לכרגו כדיני מסור ובפרט לכלל ישרחל ולה ליכנס יחמרו מעיל מום בקדשים ולחו משום מעיל מום כורגים לוחו וכלה מסור לבל הקילו בדין מסור ולכן כעילו כל כחשמ עליו.

ולכן נלפענ"ד דגם ידינו חינס נקיים לס נוסיף להעיל חיבה בין לב לבחו ולה נעקר ונשרוש לח כרע להחריס על כל הכולכים במסירות לערכחות הן חיש וכן לשב שדינס נפסק בס"ע ח"ס שם ולה להניח כן שיקחו כילדים מלוחיכן ע"י כח בשופע ומרכחות שנוחנין כילדים להנשים וכיולה בו ועוד יוחר בלי להחשב עם חורחינו הקדושה כלל, שחייבים לחנך הבנים וזה שייך להבעל ומלוה שלו הוח וחיוב על כלב ולין לכם להחנות רק להחזיקם בממונם וגם לה לרחוחם כרלונם ולינס סומכים על שלחנם כלל ולפילו לרחוחם בלבד רק מחי שיחרלה בשופע לו בגרושה שבניחחו לניח בשפע וכחיבה גדולה ולה די לו להבעל שקנסוהו בשופע ולשחו בערשת שבניחחו לניח בשפע שבחופן שבולכת לערכחות ולוקחת בנים מבעלה לינו מחויב ע"פ החורה לשלם לפי' פרוטה ולדרבה הרי גזלה בכל מבעלה בבנים ובמשפחה וברכוש שלו בניח בשפע ועכשיו גם לנחנו נוסף עליו חרמות וקנסות על לשר בלערו עשה מה שהחירה לו החורה ולשבה לו.

בקיצור עכ"פ לה מלינו שיקנסו לח הבעל לס קדם לח בחו למנוול ומוכה שלין חקנו חז"ל דרכים שלח יבח לידי זה, ולכן לפענ"ד הגם שודחי לריך לגנות הדבר וכן לה יעשה לנקום בבחו מחמת חיבה לבל כחוב קדום מוטל עלינו ועל כל מי שים בידו לכסיר כרע כזה מלילך לערכחות וליקח בבנים וילדים לשר חנן כ' לח כחב וליתנם בידי מכזרים לשר על זה נלמר בריך נחונים לעם לחר ולין לחל ידיך ולפילו לרחוחם בלבד רק להחזיקם וליתן כרבה כסף כמו שיפסוק השופע כעכו"ם כרשע לפי רשעתו בשם ירחם.

יט) **ועד** לימת מיקריא נערה. (כחובות ל"ט ע"ח)

שתקנו בשביל קידושין ומיין משנה"ג: **ועד** לימת מיקריא נערה. כשביאה סיני נערות ליכא שוכב לכיות בוגרת חלת שסב חדשים וכוח דחייתיח שחי שערות בשתי שנעשית נערה דחל"כ מקטוחה חלת לבגר: **מוכר** חדם. קיבל בה קידושין ונתחרטה או נתגרשה מן כחירוסין חוזר ומקדשה לאחר וכסף קידושיה שלו חם לא בגרה: **לשפחות** וכוגה. מכרה וילחה בשם או ביובל או במיתת כחדון ועודה קטנה חוזר ומוכרה חבל יולחה בסימנין לא דאפילו לא מכרה מעולם וכביאה סימנין לינו מוכרה כדחניא במס' ערכין (דף כ"ט) יכול ימכור חדם חת בתו כשהיא נערה לאחרת ומה מכורה כבר יולחה עכשיו שליגה מכורה לינו דין חלא תמכר: **לאישות** לאחר שפחות. מוכרה בקבלת קידושין לאחר שמכרה לשפחות וילחה וחזרה חליו: **ולא** לשפחות לאחר לישות. קיבל קידושין וחזרה חליו שנתחרטה לין חוזר ומוכרה לשפחות ולקמיה ילפי' לה: **לא** חולנת ולא מתייבמת. ונשחת לכל מי שחרלה דרחמנא פערה דכתיב (דברים כ"ח) והיה כבכור חשר חלד פרט לחילונית שליגה יולדת: **הפרים**. לאו בר חלילה הוא דכתיב (שם כ"ב) להקים לאחיו שם בישרחל וכאי לאו בר כבי הוא:

משנה הלכות

פריך ובשיחא ירחי מי קא ילדה וכאמר שמואל לין בין נערות לבגרות חלא שסב חדשים וכ"ת בגיר הוא דליכא בא טפי ליכא בא חלא קאמר, ובאוס' גרסי' וכי תימא בגיר הוא דליכא וכו' וכא בלבד קאמר ובקונטרס (קידושין ע"ט ע"א) לא גרס ליה דבלאו בלבד משמע טפי לא, ומיין אוס' נדה ס"ב ע"א דמייבבין בגירסא, ומיין רש"י בכוונות בג"ל ד"ה וכי תימא מבא שחים עשרה שנה ויום אחד שבגיעו ימי בעוריס נאשברה וילדה בבערות ואחה בבערות בא נמי ליחא דאמר שמואל לין בין נערות.

ב) לבגרות חלא שסב חדשים. משחניא שחי שערות כויא נערה בחוחן שחניא משחים עשרה שנה וכלאה ומשחניאא עד שחבגור שסב חדשים ואו לא ע"ב. וגיר' רבינו בגיר בחוס' דאמר שמואל לין בין נערות לבגרות חלא שסב חדשים בלבד.

בא) תניא מוכר חדם וכו'. (קידושין י"ח ע"א) דחניא מוכר חדם חת בתו לישות ושוגה לשפחות ושוגה לישות אחר שפחות חבל לא לשפחות אחר ישות רש"י כשם שאין חדם מוכר חת בתו לשפחות אחר ישות כך אין חדם מוכר חת בתו לשפחות אחר שפחות ובפלוגחא דרבי חנאי דחניא (שמות כ"א) בבגדו בה כיון שפי' עליהו עליה (בגד היא העליונה) שוב אין רשאי למוכרה דברי ר"ע ר"א בבגדו בה כיון שבגד בה שוב אין רשאי למוכרה בשאי קמיפלגי ר"א סבר יש אם למסורת ור"ע סבר יש אם למקרא ור"ש סבר יש אם למקרא ולמסורת ע"כ. ומיין רש"י וחוס' שם ד"ה כיון ד"ה רבי חליעזר. ומיין עוש"ע ח"ע סי' ל"ז ס"ח וס"ג, וברמב"ם פ"ד מכל' עבדים כי"ג.

כב) בת עשרים שנה שלא בביאה שחי שערות. (ב"ב קנ"ה ע"ב נדה מ"ז ע"ב) בת עשרים שלא בביאה ב' שערות מביא רחיה שביא בת עשרים וביא חילונית לא חולנת ולא מחיבמת וכו' חלו דברי ב"ה ב"ש חומרים זה וזה בני י"ת. ובגמ' יבמות י"ב בלבאת ערת חילונית מותרת ואפי' בביר בה פרש"י דחילונית לא חזיא לייבום כוי ערחה ערוה שלא במקום מלוה וכך מפרש בהלכות גדולות. וביבמות (ע"ע ע"ב) אמר ר' יהושע שמעתי וכו' וכעור ח"ע סי' קע"ב יש יבם ויבמה שחינן בני חלילה מפני שינוי שבגופם מבם לא מיבמין ולא חולנין ומהם מיבמין ולא חולנין ומהן חולנין ולא מיבמין וכו' בד"א שע"י בסימנים נידונים בסרים וחילונית בשביו בבם בסימנים אחר שבם בני כ' שנה חבל קודם לבן וכו', חבל מבן כ' ואילך אם יש בהן סימני סרים וחילונית נדונין בסרים וחיילונית אפי' בביאו אח"ב שערות ואם אין בהם סימנים וגם לא בביאו ב' שערות אין נדונים בסרים וחילונית אלא חשובים בקטנים עד רוב שנותיהן ומרוב שנותיהן נידונין בסרים ואפילו אין להם בסימנין.

ובגמ' נדה (מ"ז) ורמינהו אחד לי בן ט' ויום אחד ואחד לי בן עשרים שלא בביאה ב' שערות אמר רב אימת מיקריא נערה, מבת שתים עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתים עשרה שנה וששה חדשים ויום אחד, והוא דאייתית שתי שערות. מכאן והילך בוגרת היא דאמר שמואל (כתובות לט.) אין בין נערות כ) לבגרות אלא ששה חדשים בלבד. **כא) תניא** (קידושין יח.) מוכר אדם את בתו לאישות ושונה, לשפחות ושונה, לאישות אחר שפחות ולא לשפחות אחר אישות, רבי שמעון אומר כשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות כך אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות. ואי הויא בת עשרים ולא אייתי שתי שערות לא חולצת ולא מתייבמת, דתנן כב) (נדה מז:) בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות יביאו ראייה שהיא בת עשרים והיא איילונית לא חולצת ולא מתייבמת, וכן בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהוא בן עשרים והוא הסרים

לא חולץ ולא מייבם. כג) אמר רב נחמן אמר שמואל (ב"ב קנו.) בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאונין. בודקין לקידושין, היכא דקביל איהי קידושי אי הויא בת שתים עשרה שנה ויום אחד ואייתי שתי שערות קידושי מעליא הוו, ואי הויא בת שתים עשרה ויום אחד ולא אייתי שתי שערות ולא קחזינן גומות קידושי ספק הוו, וחיישינן שמא נשרו וצריכה גט. ולגיטין דקאמרינן בודקין, בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו דרחמנא שדיא קמיה, דתנן בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה, לענין גיטא לית ליה רשותא לאפוקה עד דהוי בן שלש עשרה שנה ויום אחד, ובדקינן ליה אי אייתי שתי שערות יהיב גיטא, ואי לא עד דמייתי שתי שערות. ולחליצה, אף על גב דלעניין יבום מכי הוי בן תשע שנים ויום אחד מייבם לענין חליצה לא ליחלוץ עד דהוי בן שלש עשרה שנה ויום אחד, ובדקינן ליה כדרב נחמן אמר שמואל. ולמיאונין, ממאנה עד דהוי בת שתים עשרה שנה ויום אחד, ובדקינן לה אי אייתי שתי שערות לא ולגיטין דקאמרינן בודקין בן תשע שנים וכו'. כה דלא קאמר מי שקידש תשב ומותן גט בודקין לומו אי לייתי שתי שערות אי לא, דכה"ג לא צריך בדיקה דכיון דקידש תשב ממ"נ אי כבר כניע ליה כשקדשה כ"ש כשמגרש שכבר כוח גדול, ואי תכתי קטן כוח א"כ כ"ש בשב שקדשה שכי' קטן, ובגמ' ד"ב קני"ו וכיון דבדקינן לקידושין לגרושין למ"ל לה נצרכה אלא ליבום דתנן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו וכו',

ועיין טור ח"ע סי' קמ"ח ושם כבעל רך בשנים וכו' ושם סי' קס"ז קטן שיבם בקטנותו צריכה גט ועיין משנ"כ ח"ג סי' קפ"ד ודו"ק. ומכאן לכאורה דח"ח לקטן לקדש תשב בשוס חופן ומחלקו בזה כתחרונים אי קטן מקדש תשב ע"י זכיה שזכין לתדם שלא בפניו, ועיין תבנ"מ ריש ח"ע מה שהריך בסברת ר"י בר ברזילי ודו"ק: **ולחליצה.** לתפוקי מדר' יוסי דתמר חיש כתיב בפרשה תבל תשב בין גדולה בין קטנה קמ"ל דמקשינן תשב לחיש ודלא כר"י: **ולמיאונין.** לתפוקי מדר' יהודה דתמר עד

משנה הלכות

שמואל בר יצחק תמר רב וכוה שגולדו בו סימני סריס ושם לא נולדו בו סימני סריס עד כמה חני ר' חייא עד רוב שנותיו, ופרש"י תמר שמואל, מתני' כגון שנולדו בו סימני סריס כמפורשים בפ' כערל. וז"ל הריב"ם בתש' סי' תע"ד ידוע שסימני סריס צריך שיהיו בו וכוה בן כ' שנה תבל קודם לזמן הזה אין נקרא סריס תפילו יש בו כל סימני סריס ולא הניח שתי שערות כדתמר ר' תבוהו בפ' כערל (פ' ע"ת) סימני סריס וסימני תילונית אין עושין בהן מעשה עד שיהא בן כ' ותנן נמי בפ' יולא דופן בן עשרים שנה שלא הניח ג' שערות יביאו ראיה שכוח בן עשרים והוה סריס לא חולץ ולא מייבם ותחמר עלה והוה שגולדו בו סימני סריס וכן תמרינן עלה נמי בפ' הנח על יבמתו ובפ' האשה רבה (דף ל"ז).

ועיין ב"י וב"ח ח"ע סי' קע"ח ובש"ע שם סי"ב עד מתי הקטנה ממתנת וכו' תבל שם היא בת עשרים ונולדו בה סימני תילונית תשובה כגדולה ותיבה יכולה למאן. ובסי"ג שם שם לא נולדו בה סימני תילונית ולא הניחה ג' שערות תשובה קטנה עד שתניח שתי שערות או שתגיע לרוב שנותיה שכשם ל"ה שנה וי"ת שאז היא תילונית תפ"פ שלא נראה בה סימני תילונית וכו' ע"ש ועיין רמ"א שכתב למפרע ועיין ב"ש שם ורביעו קילר כאן בלשון כגמ' ולא ניחר דבעיא סיפנא ודו"ק.

כג) אמר רב נחמן תמר שמואל וכו'. ב"ב (קנ"ו ע"ת) תמר ר"ג תמר שמואל בודקין לקידושין לגירושין ולחליצה ולמיאונין ולמכור בנכסי תבירו עד שיהא בן עשרים ופריך וכיון דבדקינן לקדושין לגירושין למ"ל לה נצרכה אלא ליבום דתנן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ותין נותן גט עד שיגדל, לחליצה לתפוקי מדר' יוסי דתמר חיש כתיב בפרשה תבל תשב בין גדולה ובין קטנה קמ"ל דמקשינן תשב לחיש דלא כר"י ולמיאונין לתפוקי מדר' יהודה דתמר עד שיביא שתור קמ"ל דלא כר"י ולמכור בנכסי תבירו עד שיהא בן עשרים לתפוקי ממ"ד בן י"ת והלכתא תוך זמן כלפני זמן והלכתא כגירל בר מנשה, והלכתא כמר זוטרא והלכתא כתמימר והלכתא כרב נחמן תמר שמואל בכולהו ע"כ.

ופרשב"ם בודקין לקידושין תע"פ שכוח בן י"ג שנים ויום אחד וכהשה בת י"ב שנים וי"ת לא סמכינן תשנים וכו' תלא בודקין תחריו תם היא בת שתים שערות תז יהשבו קדושי ודאי, ולמיאונין וכו' פרשב"ם כ"ג עד שיביא בשתור, קמ"ל דלא כר"י ובמס' נדה מפרש עד שיביו בשערות ויהיו שוכבות וגרהה כמו שבביא בשתור ולא גרס על הלבן ולר' יהודה תין בודקין דהא לתתר בבהת שערות ממתנת עד שיביא ויהיו שוכבות. ובתוס' שם ד"ה עד שיביא ר"י תומר דשפיר גרסינן על הלבן ע"ש.

והלכתא כגירל בר מנשה דבן י"ג היודע בשתה ומתן מוכר בנכסי תביו תפי' מקרקעי דתילו

שירצה שמור קמ"ל דלא כרבי יהודה: **ולמכור** בנכסי אביו. ולאפוקי ממאן דאמר בן שמנה עשרה: **ודווקא** מקרקעי. נראה דס"ל דדוקא מקרקעי בדקינן ליה אפילו לאחר שחייתי שתי שערות ואם לא בדקו לא ימכור עד עשרים, ועיין בשכ"מ ובמלחמות כתב דשיעת סגי לה במיאון ובעיא גט, והיינו דרב נחמן אמר שמואל. כד) **ולמכור** בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה, ודווקא מקרקעי, אבל מטלטלי כדאמור רבנן הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין, והוא שיודעין בטיב מקח וממכר. ותינוק בן שלש עשרה שנה ויום אחד ותינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד לענין מתנה אין נבדקין אם יודעין בטוב מקח וממכר אם לאו, אבל לענין מכירה נבדקין, אם יודעין בטוב מקח וממכר ואייתו שתי שערות מקחן מקח וממכרן ממכר אפילו במקרקעי, ואם לאו עד שיהו בן עשרים שנה, וכדרב נחמן אמר שמואל, דקיימא לן הילכתא כאמימר לענין מתנה והילכתא כרב

רבינו הוא כדעת בעל המאור, וכקשה עליו ועל בשכ"מ ועיין תוס' ב"ב קנ"ו ע"ב ד"ה לאו מי חיתמר כו' כ"כ הוי מלי לשנויי: **הוא** סיודעין בטיב מו"מ. כלומר כל אחד לפום חורפיה וכמ"ש לעיל בסמוך: **לענין** מתנה לין נבדקין. בגמ' אמר אמימר ומחנתו מחנה, ה"ל רב אשי לאמימר בשחא ומה זביני דמקבל זוזי אמרת דלא דלמא מוזיל ומזבין כ"ש מתנה דלא מטי ליה ולא מידי ה"ל ולטעמיך זבין שוי חמשת בשיתא כב"ג דזביניה זביני אלא קוס לכו לרבנן דינוקא מקרבא דמחיה גבי זוזא ואי אמרת זביניה זבוני זימנין דמקרקעי ליה זוזי אזיל מזבין לכל נכסי דאבוה אבל גבי מתנה אי אלו דהוה ליה הנאה מיניה לא הוה יהיב ליה מתנה אמרו רבנן תיהוי מתנתו מתנה כי היכי דלעבידו להו מילי: **אבל** לענין מכירה כו' אפי' במקרקעי. ונחלקו בביאור הא שמעתתא, יש מחלקין דוקא נכסי אביו הוו מוכר אבל קנה מעלמו מוכר וכן נכסי אחר יכול למכור, וכן פי' הריי"ף, אבל ר"ח פי' דאורחא דמילתא נקט ונכסי אביו וה"ה נמי אם קנה קרקע הוו יכול למכור וכן כסכים הרא"ם ז"ל דכלשבדקו אותו לאחר י"ג ויודע בטיב מקו"מ מוכר בין של אביו ובין שלו שקנה או קנה לו אפטרופוס וכן נראה דעת רבינו: **לענין** מתנה. דמתנתו מתנה לאחר י"ג ואפי' הוו בקי:

משנה הלכות

מטלטלי אפי' פעוטות כגר שית מוכרין וז"ס רבינו ותינוק בן שלש עשרה וכו' מקחן מקח אפי' במקרקעות ולזה לריך בדיקה, ולענין מתנה קיי"ל כאמימר דאמר לעיל (קנ"ב ע"ב) אמר אמימר ומתנתו מתנה, ה"ל רב אשי לאמימר בשחא ומה זביני דמקבל זוזי אמרת דלא דילמא מוזיל ומזבין כ"ש מתנה דלא מטי ליה ולא מידי ומשני אמימר משום דהו"ל כנאה מיניה תיהוי מתנתו מתנה כי היכי דלעבידו להו מילי עכ"ל.

כד) ולמכור בנכסי אביו. (ב"ב קנ"ב ע"א) תיתמר קטן מאימתי מוכר בנכסי אביו רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה ורב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מבן עשרים שנה, ופרשב"ם דוקא בנכסי אביו אבל בנכסים שקנה או שנתנו לו במתנה יוכל למכור וכן דעת הריי"ף ז"ל והא דאמרינן לקמן למקרקעי אין מדותן עדות אפי' לשום קרקעות ועיין תוס' שם ד"ה מוכר, והנמק"י כתב תיתמר וכו' העלו כמפרשים ז"ל בשם הגאונים דמדנקט בנכסי אביו דוקא בנכסי הוא דבעינן בן עשרים ושיהיה לו סימנים וכו' אבל בנכסי עלמו אפילו בן י"ג ויו"ח שכוח גדול ובלבד שיהיו לו סימנים שיודע בטוב מו"מ או דמסברי ליה וסביר ואפי' יכולח אמו דינס בנכסי דידיה דדבר שאינו מלוי הניחוס על הדין.

והריי"ף הביא הא שמעתא וכתב מהא שמעינן דהילכתא כמ"ד מבן כ' וחזינן בימי רבוחא פלוגתא בהני מילי דכתבינן ליכא מאן דס"ל כדכתבינן וליכא מדס"ל דהאי דאמר רב נחמן אמר שמואל ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ' אכולהו קאי דבדקינן לכולהו אבי זמן בגרות עד דמעו כ' שנה ומסייע לכך סברת הא דאלא גידל בר משנה לרבא וקאמר דהאי דקאמר ולאפוקי ממ"ד מבן י"ח לאו אהאי דאיפלוגי אליבא דר"י קיימי דס"מ כלכתא כמ"ד מבן כ' שנה וכו' והאי סברת ליכא עליה כמה פירכי אחת דא"כ לא ליבעיא ליה למימר עד שיהא בן כ' אלא הכי ליבעיא ליה למימר עד עשרים שנה ועוד אי ליכא כפרש בין נכסי לנכסי אביו ל"ל למימר ולמכור בנכסי אביו לימא ולמכור בנכסים סתם אי נמי ולמכור בקרקעות מ"ט אמר ולמכור בנכסי אביו אלא ס"מ ולמכור בנכסי אביו דוקא וכו' מ"ם.

והבעה"מ כתב ראיתי בתשובה לרבינו האי גאון ז"ל שהשיב על כל דבר ודבר ממ"ש הריי"ף ז"ל בהלכותיו בשמעתא דבודקין לגיטין ולקידושין בשין דברי הרב ז"ל אות באות תיבה בתיבה ועל כל דבר ודבר השיב רבינו האי גאון ז"ל ברוחב תבונתו ועומק חכמתו ואשפ"כ דברי הריי"ף ז"ל יותר נכונים וברורים בעיני, אבל קרוב אני בעיני לדעת שליחית לומר שאין לחלק בין נכסיו ובין נכסי אביו אבל יש לחלק בין יודע בטוב מו"מ לשאינו יודע שאם הגיע עשרים ה"ל ליודע בטוב מו"מ ואם הוא פחות מבן כ' לריך ליודע בטוב מו"מ כגידל בר משנה וכולן שבביאו ג' שערות וכו' מ"ם.

נחמן אמר שמואל בכולהי. כה) ולהוציא עבדיו לחירות אם יודע בטוב מקח וממכר ואייתי שתי שערות מוציא, דהיינו תוך זמן, נהי דעבד כמקרקעי דמי הא קאמרינן דכי יודע בטוב מקח וממכר ואייתי שתי שערות מקחן מקח וממכרן ממכר אפילו במקרקעי, קודם לכן אע"פ שיודע בטוב מקח וממכר אינו מוציא עבדיו לחירות, ואף על גב דפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין, דילמא עבד כקרקע דמי, ואע"ג דאיכא עבד דדמי למתנה, חד טעמא הוא דילמא כמקרקעי דמי, ועוד קודם לכן קטן הוא ולאו בר מצות הוא דליחייבינון

והלכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהי. קדושין ונירושין חלילה ומיאונין דלא סמכינן לחשיש עד שיגדוק סימנין ולמכור נכסיס עד שיהא נקי בעיב מום: ולהוציא עבדיו לחירות. דכול כמתנה שמשחררו בחנם ולכן המשחרר עבדו

עובר משום לא תחנם: מוציא דכיינו תוך זמן. עיין ב"ח דהנהו ג' חידוש דכיינו תוך זמן אין מקומן כאן, ועיין הגרחש"ע, ולפע"ד הכונה למכור העבדים ולשחררם ודלא תקשה מאי קמ"ל דכיון דכבר אמר דאפי' אם רק הגיע לפעוטות אם יודע בעיב מו"מ ממכרן ממכר מ"ב הכ"נ עבדים שהם מטלטלין ולכן קאמר דהס"ד דלאחר י"ג אכתי תוך זמן ניהנו כיון שלא הגיע לעשרים ועבד כמקרקעי הוא ולכן מחזרן דאפי' מקרקעי כי יודע בעיב מו"מ ואייתי שתי שערות מקחן מקח מ"ב כ"נ עבדים דלא כוי מקרקעי ממש: קודם לכן. פי' כיון דלפי הס"ד שפירשנו משום דעבדים כמטלטלין דמי מ"ב אפי' קודם לכן נמי כל שיודע בעיב מו"מ יוליא עבדיו שהרי במטלטלין ממכרו מכר ומקחן מקח אפ"ב אינו מוליא עבדיו לחירות דילמא עבד כמקרקעי דמי ופלוגתא דאמוראי הוא (ב"ק י"ב): ואע"ג דאיכא עבד דדמי למתנה. כגון שמשחררו לפי שקבל מה שהוא ועשה לו נחת רוח ובמחנה קיי"ל כאמימר דמחנתו מחנה, חד טעמא דילמא כמקרקעי דמי, וקודם י"ג אפי' מחנתו אינו מחנה כמקרקעי: ולאו בר מצות הוא דליחייבינון. עבד כנעני חייב במצות כנשים והמשחרר עבדו ועשה גר לדק ונחחייב בכל המצות, ונאסר בשפחה ומוחר בבת חורין (עיין חוס' גיטין ס' ד"ה וכחב) וכו"ל השחרור כעין גירות לעבדו וקטן שאינו בר מצות אינו יכול לחייב לאחרים במצות ולא דמי למחנה שנותן ואינו מחייב השני כלום נחינתו נחינה אבל לחייב לאחרים אינו יכול, ועיין יבמות מ"ז ע"ב ד"ה סס גר ועבד טובלים דמשמע דעבד בעי טבילה כשמשחררו ולא סגי ליה בטבילה קמייתא

משנה הלכות

ברם הרמב"ן במלחמות כתב על בעה"מ ז"ל לאמר הכותב אין הכראה זו מכראת שכבר עמד עליה רבינו ז"ל מדברי בעל הלכות גדולות שכתב כן והיא דחויה אלו מפני שהוא דקדק בלשון שאמרו בגמ' בנכסי אביו ובדגידול בר מנשה לאמרו סתם מכו כלומר מכו שתשת ואתן בנכסים ואמרו נמי מקחה מקח וממכרה ממכר וכו' עוד לאחרת שתם כדברי בעל הלכות גדולות ז"ל דתקשינן בגמ' למ"ד מבן כ' ממשה דבני ברק מאי קושיא לאמת יודע בטוב מו"מ היי וכי' ממכרו ממכר ואם לא הניא ג' שערות אין מעשיו כלום, ואע"ג דאריף טפי, ולפיכך היו בודקין אותו אלא ז"מ לעולם אין מעשיו כלום עד שיהא בן כ' ע"ש מה שאריך בדבריס מאיריס כספירים. והרא"ש ז"ל ג"כ חלק על הריי"ף אלא שהוא ז"ל מחלק בין קטן שהוא אריף ויודע ובקי בעיב מו"מ אז לא ע"ש וכביאו בש"ג מבואר מיהו דדברי רבינו נפלו ברבוותא.

ודע דבקושית הריי"ף והרמב"ן ז"ל שהקשו דא"כ למה אמרו בנכסי אביו לולי דמשחניא היינלפע"ד לפמ"ש בגמ' קטן מהו למכור בנכסי אביו והש ז"ל גרסין בן מהו למכור, ויש להבין החילוק בין הגירסאות ונראה כך, דלגירסת הספרים קטן מהו למכור משמע קטן ממש וכיון שהוא קטן נכסי מינן לו וע"כ שנפלו בירושה ולכן פריך קטן מהו למכור בנכסי אביו ולא מפני שיש חילוק בין נכסי אביו לנכסים אחרים דה"כ בנכסי אחרים אלא דעל נכסים אחרים לא פריך שהרי אין לו כיון שהוא קטן ומשחמת אין לו נכסים אחרים הגם שאפשר שיפלו לפעמים מנכסי אמו או קבל במחנה, מ"מ על המצוי פריך, אבל לגירסת הספרים בן מהו למכור ובן משמע בכל לופן אפילו אינו קטן ממש ולפ"ז שפיר דייקי כיון דאינו קטן כבר למה פריך בנכסי אביו ודו"ק. בקילור יש כאן שגם שיטה בהא שמחחת שיטת רבינו, ושיטת הרי"ף ושיטת הבעה"מ נראה כדעת רבינו ודו"ק.

כה) ולהוציא עבדיו לחירות. ב"ב (קנ"ה ט"ב) מיבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן רבה אמר רב נחמן תוך זמן כלפני זמן רבה בר שילא אמר רב נחמן תוך זמן כלאחר זמן, והא דרבה להו בפי' מיאמר אלא מכללא מיאמר דההוא תוך זמן דאזיל וזבין ניכסי ואחת לקמיה דרבה אמר להו לא עשה ולא כלום מאן דאזי סבר משום דאוך זמן כלפני זמן ולא היא האם שהוחת יאירחא אזא ניה קא משחרר להו לעבדיה. ופרשב"ם ז"ל וזהו מיבוד ממון בחנם שאין לו בה הנאה, משמע דאי יש לו הנאה ומוכר עבדיו ממכרו מכר אפילו בעבדיו דהכי דייקא ליתנא דקא משחרר לה לעבדיה בחנם שזה שוות גדול אבל במכר אין זה שוות ונראה דזה שכתב רבינו ז"ל נהי דעבדי

וכגרתה דזה גם דעת רבינו: **ולענין** עדות דמקרקעי כל חיתת. כלומר כל שעה שממכרו ומקחו במקרקעי הוי מקח עדותו עדות במקרקעי כלומר מי"ג עד עשרים דמאן ממכרו ממכר: **ולמטלטלי.** כיון דממכרו כשהוא קטן ולכן אין עדותו עדות דבעינן חיט, ועיין מש"כ ביאור יותר ללא כהבנג"ח שבגג בפי'

לעבדיו במצות. כו) (שם קנה:) ולענין עדות דמקרקעי כל אימת דהוו זביניה זביני במקרקעי הויא עדותו עדות במקרקעי, אלא אינו נבדק. ולמטלטלי, לא הויא עדותו עדות במטלטלי בעידנא דהוו זביניה זביני במטלטלי, דאילו זביני דמטלטלי פעוטות כבר שית כבר שבע כבר תמני כבר תשע כבר עשר כל חד וחד לפום חורפיה ואילו לענין עדות אפילו במטלטלי עד שיהא בן שלש עשרה

משנה הלכות

כמקרקעי דמי הא קאמרינן דכי יודע וכו' מקחו מקח וממכרן ממכר לפי' במקרקעי, קודם לכן מספקא להו דילמא עבדי כמקרקעי דמי.

ודע דרבינו חידש כאן דבר חדש שכאב ועוד קודם לכן קטן הוא ולאו בר מצות הוא דליחייבינון לעבדיו במצות, ולכאורה מה ענין חייב במצות לענין מכירת עבדיו, ונראה ביאור דבריו ז"ל דכיון שהמחבר עבדו ומוליאו לחרות הרי נעשה ישראל ונחחייב במצות כאנשים מה שאד שהי' עבד פטור ממצות עשה שהז"ג כנשים, וא"כ קטן המוליא עבדו חינו יכול לחייבו במצות כגדול ואפשר דאפילו קטן שקנה עבד ועבל לא נחחייב במצות אפילו כאשה והוא דבר חדש ולפ"ז קטן הקונה עבד או המוכר עבדו צריך כל זמן שלא הביא ג' שערות כיון דלאו בר חיוב מצות הוא א"א לו לקנות ולא למכור בעבדים כיון דלאו בר מצות הוא וא"א לו לחייב או לפטור עבד ממצות וא"כ יש להם דין מיוחד בעבדים מטעם מצות ודבר זה צריך עיון ובירור כי זה דבר חדש.

כו) ולענין עדות דמקרקעי וכו'. שם (קנ"ה ע"ב) אמר רב הונא בריה דרב יהושע ולעדות עדותו עדות, אמר מר זוטרא לא אמרן אלא למטלטלי אבל למקרקעי לא א"ל רב אחי למר זוטרא מ"ש מטלטלי דזביניה זביני אלא מעתה הא דתנן הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין הכ"ג דעדותן עדות, א"ל התם בעינא ואמרו שני התינוקות וליכא, ופרש"י לעדותו מעיד אע"פ שאמרנו בפחות מכ' שחינו יודע בעיד משא ומתן חינו מוכר בנכסי חביו אבל לעדות נאמן הוא להעיד מה שראה ושמע מבן י"ג ואילך שהבית שחי שערות הואיל וחינו זוטא, ורגמ"ה הוסיף ולא אמרו עדותו עדות אלא למטלטלי דמני נמי לזבוני במטלטלי חביו פחות מבן כ' אבל למקרקעי לא מני לזבוני עד שיבית שערות ויודע בעיד מו"מ לא מני לאסהודי לאחריני במקרקעי ע"כ. וע"ע אי גם דעת רש"ס כן.

ובתום' שם ד"ה לא אמרו אלא במטלטלי וכו', אין לפרש לעדות קרקע דמ"ש למטלטלי, ועוד דהכא לא שייך שום שטות אלא שראה לפרש דהיינו עדות שיאמרו כך וכך היתה שזה קרקע דהיון דמיקרבא דעתיה לגבי זוזא, יש"ם אותה יותר (או פחות) משווייה אבל מטלטלים לא יש"ם אותם יותר (או פחות) משווייס, ועיין רמב"ם פ"ט מהל' עדות ובטוש"ע ח"מ סי' ל"ה ס"ג ודו"ק.

ולענין עדות. בגמ' אמר רב הונא בריה דרב יהושע ולעדות עדותו עדות. אמר מר זוטרא לא אמרן אלא למטלטלי אבל למקרקעי לא, וביאר רבינו דלענין עדות עדותו עדות אפילו במקרקעי כל חיתת דהוה זביניה זביני במקרקעי הויא עדותו עדות ומי במקרקעי, ודייק לומר כל חיתת כלומר כל הזמן שזביניה זביני במקרקעי עדותו ומי עדות לענין כשרות עדות מה"ת ולכן דייק לכתוב כל חיתת ולא אמר כל היכי, והא דאמר מר זוטרא אבל למקרקעי לא אין הטעם דלמקרקעי לא הוי עדות דכיון שהוא כבר בן י"ג שנים וכבית שחי שערות הרי הוא גדול והרי הוא בכלל עדות מה"ת וכשר להעיד בכל דבר ואפילו דיני נפשות בזמן הבית.

וא"א לחלק בין מקרקעי למטלטלי שהרי לענין עדות ועמדו שני התינוקות כחיב והתי חיט הוא משנת י"ג ואילך, אלא היינו טעמא דלמקרקעי לא מהימן עד שיהא בן עשרים או שיבדקו אם בקי במו"מ, הפסול משום דהיינו בדוק, דבעדות מקרקעי יש שני דינים אחד שיהי' עד כשר מה"ת והשני שיהי' בקי בעיד מו"מ ולזה לריכין לבודקו קודם שיכשיר גם לזה ומיהו אין הפסול בזה מדין עדות אלא דין לדבי דבודקין אותו אי יודע בעיד מקח וממכר וכיון דלא בדוק אין מקבלין עדותו במקרקעי.

ולמטלטלי לא הויא עדותו עדות כל שעה שזביניה זביני שהרי קטן שהגיע לפעוטות זביניה זביני כבר שית עד עשר כל חד לפום חורפיה ואילו

שנה ויום אחד, דכתיב (דברים י״ט י״ז) ועמדו שני האנשים. כז) ולהשלים לתפילה ולברכת המזון קטן פורח מצטרף, היכא דאתחיל ליה לאתויי שתי שערות ואכתי לא אייתי ההוא קטן פורח הוי ומצטרף, ודווקא דעייל ליה בתליסרי, ודוקא דיודע למי מברכין. כח) והילכתא (יבמות קיב:) קטן שקידש אין קידושיו קידושין. עיין לעיל בהל׳ ערכי נדור, ובהל׳ בכורות פ״ז הגרלח״ט: קטן פורח מלטרף. פורח, ר״ח (ברכות מ״ח) הניח בחרך לוח פרח, פרח זה שרלה עליו למח שיער נקרא פורח וזה שלמר רב נחמן מי שהוא נכנס בכלל שנת י״ג ולא הניח שערות ידועות שהוא חשוב כקטן מע״פ שהוא גדול, אין יודע למי מברכין והוא בן י״ג שנה מזמנין עליו פחות מזה לא, ורב האי גאון ז״ל פי׳ כה דלמרינן דלית הלכתא בכל הני שמטחתא אלא כי הא דלמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו ועיין לרוך לוח פרח. ודעת רבינו דוקא בלחחיל לאחויי שערות ודווקא דעייל לשנת השלש עשרה, ודוקא שיודע למי מברכין: קטן שקידש. בגמ׳ מלי שנת קטן אלא תקינו ליה רבנן ניסואין וחרס תקינו ליה רבנן נשואין חרס אלא לחי לכלל נשואין קטן דלחי לכלל נשואין לא תקינו רבנן נשואין, ומיהו אם נשא אשה לא הוי בעילת זנות כיון דדרך לישות גר עמה כ״כ התוס׳ בכמה מקומות אבל דלמרו וידעת כי שלוש אלפים שנה הוא המציא בניו ובנותיו סמוך לפרקן והקשו דהא ל״ל קידושין:

משנה הלכות

לעניין עדות לפילו בטלטולי עד שיהא בן שלש עשרה וי״ח, דכתיב ועמדו שני האנשים, ולפטי״ד בהגהות ב״מ שגה בזה ועשה טעות בדברי רבינו והבן.

כז) ולהשלים לתפילה ולברכת המזון. ברכות (כ״ח) ומגילה (כ״ג) וכתב הטור ום״ע ח״ח סי׳ נ״ה דלכל דבר שבקדושה כגון קדיש וקדושה וחזרת הש״ץ נ״כ וקריאת התורה וקריאת המפטיר בעניה ח״ח בפחות מי׳ זכריס בני חורין גדולים שהניחו ב׳ שערות. וכ״כ רוב פוסקים ע׳ ב״י שם ובטור ח״ע, ודעת הרמ״ם דכל שהניא ב׳ שערות מלטרף לפי׳ הוא קטן בשנים ומדברי רבינו נרלה מבואר דס״ל דלפילו קטן פורח כלומר שהתחילו השערות לגדל ולכתי לא חייתי השתי שערות מ״מ כיון שהתחילו מלטרף ולפילו קודם י״ג כל שהוא קטן פורח ונכנס בשנת י״ג ויודע למי מברכין. (ועיין מש״כ רבינו בפ״ז מה׳ ברכות, ובהל׳ ערכי נדור מזה).

כח) והילכתא קטן שקידש אין קידושיו קידושין. (יבמות ל״ו ע״ב וקי״ב וקידושין נ׳ וטוש״ע ח״ע סי׳ מ״ג) בשנה ומ״ש קטן דלא תקינו רבנן נשואין וחרס תקינו ליה רבנן נשואין, חרס דלא לחי לכלל נשואין תקינו רבנן נשואין קטן דלחי לכלל נשואין לא תקינו רבנן. והרי קטנה דלחיא לכלל נשואין ותקינו רבנן נשואין, לחש שלא יהבגו בה מבגי הפקר. ולשון הטור סי׳ מ״ג קטן שקדש או נשא אינו כלום דלא תקינו רבנן נשואין לקטן. וכתבו התוס׳ והרא״ש דמ״מ אם נשא לא הוי בעילתו בעילת זנות ואדרבה אמרו דאבריו יכול להשיאו לכתחילה ואפילו היא גדולה ובא בישואין ועיין ב״י וב״ח שם.

והטור ח״ע סי׳ ח׳ כתב דמלוה מבן שמונה עשרה לחופה, אבל המקדים ליבא כשהוא בן י״ג מלוה מן המובחר, ת״ר המציא בניו ובנותיו סמוך לפרק עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך (יבמות ס״ב וסנהדרין ע״ו) אבל קודם לא יציא דהוי כזנות, והב״י הניא בשם ר״י דלא אסור אלא דמלוה נמי ליכא משום וידעת כי שלום אהלך אלא שהוא סמוך לפרקן ועיין ב״ח שם ובא׳ הגהות על הטור. ועיין רש״ם על מדרש חיכה עכ״פ רבתי עם שהיו נושאין סמוך לפרקן והיו יולדין וכשהיו בני כ״ה כבר היו להם בני בנים, ודלא כרמב״ם ז״ל.

ומלשון הפוסקים דלא תקינו להם קידושין לקטן כיינו לפילו ע״י אביו, ומיהו מלינו שיטה לר״י בר ברזילי שהניא הרא״ש ועוד כמה רלשונים דהא דאין קידושין לקטן כיינו כשהוא מקדש לעלמו אבל אביו מציאו אבל לפילו כשהוא קטן מדין זכיה דזכין לאדם שלא בפניו ולפ״ז מלינו חישות לקטן, והא דלא תקשה דא״כ אמאי דוקא ע״י אביו כיון דזכין לאדם שלא בפניו ח״כ ע״י אחרים נמי נזכה לו ומי שים לו בח יבך לקטן ויזכה לו אח בתו י״ל דלא אמרו אלא באביו דניחא ליה לבן כמה שעדיך ליה אביו, וכמבואר בהחובות י״ח דאפי׳ לעניין גיור כשבא אביו לגייר אח בנו אמרינן דניחא אמה דעדיך ליה אביו וזכות הוא לו, אבל מה דעדיך ליה אחר לא ניחא ליה ולא הוי זכיה וכעין שמלינו דקטן לאו בר קידושי תקנחא דב״ד, ולפטרופוס ל״ע מה יהי׳ דינו בזה.

וקצת יש לדייק לשון החנא דפריך מ״ם קטן דלא תקינו רבנן נשואין ומ״ם קטנה וכו׳ ומשני החש שלא יהבגו בה מבגי הפקר, ולפוס ריהטא אקשה אמאי משני קטנה שיש לה קידושין בקטנותה כשאביה מי אקינו לה רבנן קידושין קטן דאין לו קידושין ע״י אביו לא אקנו לו רבנן דלא מלינו קידושין לקטן בשום מקום, ומיהו אי נימא דע״י זכיה גם קטן יש לו קידושין ל״ב

ואם נשא אשה וכו'. בגמ' סנהדרין ס"ח נחלקו לי קטן מוליד ודעת רבינו נראה דפסק דקטן מוליד: **ועדיין** לא הגיע לשלש עשרה שנה וכו' ונקראין על שמו. נראה דקטן שהוליד הבנים מחייחסים אחריו ומסתמא לעניין ירושה נמי כיון דנקראין על שמו יורשין לאחו, ועיין תוס' גיטין מ"ג ע"ח ד"ה ואי תמרת וי"ל דסבר הש"ס דאם חיתה דלאו בר קידושין הוא אין בנו מחייחס לאחריו ולא דמי לערויות דחפסי דאו קידושין לעלמא אבל האי דלאו בר קידושין הוא אפוס מקום אין כאן מחייחס לאחריו ע"כ ואין כן דעת רבינו ול"ע, ועיין עיטור דיני קידושין ח"ב ובאערוך ס"ם לאת קידושין, בכל' קלרות (עמ' 134) כאוב וכל נער שמקדש אשה פחות מי"ח שנים אין קידושיו קידושין ובספר המעשים ח"י נמלא קטן פחות מבן אשע שנים וי"ח, משמע דאף פחות מי"ג מועיין לכאס (רעז"כ): **אין** צריך ליתן גט. כשמוליאה כשהוא עדיין קטן או שלא בא עליה כלל לאחר שגדל, ועיין עיטור דיני קידושין ח"ב: **יחזור** ויקדש. שהרי עכשיו אא לכלל קידושין: **ויכתוב** כאובה אחרת. (כאובות ל') קטן שבשיאו אביו כאובתה קיימת אע"פ כן קיימה, ובגמ' אמר רב הונא ל"ש אלא מגה מאחים אבל אוס' אין לה ועלה רב יהודה באיובאא וקיי"ל כרב הונא, וס"ל לרבינו דאפ"ב צריך לאזור ולכאוב בכאובה מעוס דמה שכאב בקטנותו אספא בעלמא הוא, וז"ל רש"י אלא מגה ומאחים שבן אאני ב"ד דאילו בשאר לא גזיא

קידושין, כט) ואם נשא אשה והוליד בנים ועדיין לא הגיע לשלש עשרה שנה ויום אחד אין קידושיו קידושין ואין כאובתו כאובה, אבל בניו כשירין הן ונקראין על שמו, **ל) ואם** בא להוציא אין צריך ליתן גט, **לא) ולכשיגיע** לשלש עשרה ויום אחד יחזור ויקדש ויכתוב כאובה אחרת, ואסור לשהות את אשתו שעה אחת בלא כאובה וקידושין אחר שלש עשרה שנה ויום אחד מפני שכאובה

משנה הלכות

ליכא לאלק בהכי ושפיר משני שלא יהגו בה מנהג הפקר ול"ע. ואולי משום זה דייק רבינו והלכאא קטן שקידש אין קידושיו קידושין ולא כאב סאס והלכאא אין קידושין לקטן כלל או והלכאא אין קידושי קטן כלום וי"ל.

כט) ואם נשא אשה והוליד בנים וכו' אבל בניו כשרים וכו'. לפמ"ש בשמוך בשם האוס' והרא"ש ושאר פוסקים דליכא לישור בדבר פשוע דבניו כשרים. ולמדנו מדברי רבינו דס"ל דאס בא עליה בקטנותו דאין בעילתו בעילה זנות וכדעת הפוסקים הנ"ל, ודלא כרמב"ם פכ"א מא"ב הכ"ה שמפרש הא דיבמות (ס"ב) המשיא שמוך לפירקן כיינו כשכבר הגיעו לי"ג או לי"ב, עוד למדנו מדברי רבינו שאס נשא והוליד בקטנותו א"כ נשא כרבה לפני י"ב לקטנה וי"ג לו ואין מאלק דוקא בשנת י"ג שהרי כשהוליד ועדיין לא הגיע לשנת י"ג מסתמא נשא הרבה קודם לכן ש"ל נשא גדולה והוא מבן ע' דביאתו ביאה ודו"ק.

עוד למדנו מדברי רבינו שכאב ואס נשא אשה והוליד בנים ומשמע בין נשא מעלמו ובין ע"י אביו ולא חילק בין נשואין לנשואין, ועיין עור א"ע סי' ח'. המשיא בניו ובנותיו שמוך לפרקן וכו' אבל קודם י"ג לא ישיאס והב"י העתיק אבל קודם י"ג לא ישא ובמ' הגהות שם אות ד' כאב והב"י העתיק לא ישא ולפנינו בעור יש לא ישיאס וכ"ה בעור שלפני הא"ם ולפני הב"ח וכן העתיק הר"ם הארוך כא"י ויש חילוק גדול בין משמעות לשון לא ישא לשון לא ישיאס ע"ש.

עוד שמעינן דדעת רבינו דקטן אפשר שיוליד ובר אולידי בנים הוא וכבר האריכו בזה הפוסקים ול"ע קלת מגדה (מ"כ ע"א) ביוסעני בתו של אסוירום שאלה לרבי אשה בבמה ניסת ואמרה נשאתי בשם וילדתי בשבע וי"ל, ועיין סנהדרין דורות הרשעים היו יולדין לשמנה, וגם כאב רבינו בהבנים שיוליד בקטנותו נקראין על שמו לעניין יאום משפאה ואס הוא כאן הס כהנים כשרים לכאונה. ולעניין חיוב מילה אי יש על האב קטן חיוב למולו מדין אב או שהוא פטור ככל מצות שפטור בקטנותו וגדולה מזו שהרי לעלמו אס לא מלו אביו פטור מלמול עד שנת י"ג כמבואר ברמב"ם בפיה"מ פי"ע דשבת ע"ש ד"ה ודע מה שאני לריך וכו' ולבנו יהיה חייב מדין אב ול"ע (עיין משנה הלכות ח"ד סי' קפ"ו וח"ו סי' ק"ע ומש"כ שם בס"ד).

ל) ואם בא להוציא אין צריך ליתן גט. עיין בעבע"ט דיני קדושין מ"ב וז"ל, וקטן בן תשע שנים ויום א' שקידש אין קידושיו קידושין ואפילו קידשה כשהוא קטן ושילח שלוחות לכשיגדיל אין חושבין לקידושיו עד שיקדש משיגדיל שיהא בן י"ג שנה ויום א' ויביא ג' שערות ואס נשא אשה בתחיית והוליד בנים בניו כשירין ואס בא להוציא אין צריך ליתן גט, וכן כ' רב יהודאי גאון וכדאמן בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת ואס נשא אשה ומת הרי זו פטורה, עכ"ל.

לא) ולכשיגיע לשלש עשרה ויום אחד יחזור ויקדש וכו'. (כאובות ל' ע"א) קטן שבשיאו

אבל כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה, ובגמ' אמר רב כונס ל"ם אלא מנה מחיים אבל תוספת אין לה ורב יהודה אמר אפי' תוס' יום לה ופרש"י אלא מנה מחיים שכן מתנאי ב"ד דחילו בשטר לה גביה דחספא בעלמא הוא ובתוס' שם בקצו מאי קמ"ל מתני' שע"מ כן קיימה כה אפי' לא כתב לה מעולם יש לה כתובה מתנאי ב"ד וי"ל דאשמעינן כיצד בשאלה בתולה אע"ג דכשגדל כגר היא בעולה אפ"כ יש לה כתובה מחיים שע"מ כן קיימה ע"ש.

ומלשון רבינו שכתב ואין כתובתו כתובה משמע לכאורה דאינו כתובה כלל ואפילו מנה מחיים אין לה ול"ע דבגמ' מבואר דהלכה כרב כונס דמנה דמחיים יש לה דפריך מיחיבי חידשו נועלת מה שחידשו כלומר קטן משגדיל וגר משגייר אם כוסיפו כלום על כתובה דאשה ותיובתא דרב יהודה ומסיק רב יהודה מתניתין לטעמיה הוא שבר כתובתה קיימת אכולה מילתא קאי ולא היא לעיקר כתובה קאי ע"כ.

ומבואר מיהו דעיקר כתובה לכ"ע אית לה ול"ל דמ"ש רבינו ואין כתובתה כתובה כלומר כל זמן שהוא קטן אין כתובתו כתובה ואם מת קודם שגדל אינה גובה כלום ומיהו בניו כשרים, ואם בגיע לשלש עשרה שנה ויום אחד יחזור ויקדש שהרי קידושי הראשונים אינם כלום ויכתוב כתובה אחרת דכשטר שכתב בקטנותו חספא בעלמא הוא ומנה מחיים מתני' ב"ד הוא ומתני' ב"ד הוא שים לה לאחר י"ג שנים ואם גובה לאחר י"ג לאו בשטר גובה אלא מתני' ב"ד ומיהו צריך לכתוב לה כתובה אחרת דהא מה שכתב לה בקטנותו חספא בעלמא הוא ואסור לשהות עם אשתו בלי כתובה, וזה שסיים רבינו ואסור לשהות וכו' מפני שכתובה ראשונה אין משתעדין וכן דייק לשון רש"י ע"ש ודו"ק.

ום"ל לרבינו דאם רוצה לקיימה יחזור ויקדש דקדושין הראשונים אינם כלום והטור סי' מ"ג כתב קטן שקידש לו בשה אינו כלום וכו' ולאחר שיגדיל חלין הקידושין אפי' אם אין עדים שבא עליה משגדיל אלא שנתייחד עמה צריכה גט, וכבר הקשה הב"י מאי לשון חלין הקידושין שייך כאן שמשמע למפרע ובמשנה קידושין (נ' ע"ב) מפרש המשנה ובפ' המדיר (ע"ג ע"ב) קטן אין קדושיו כלום, וכב"ה אם ומ"ש רבינו ולאחר שיגדיל חלים הקידושין אינו נכון דהא כשנתייחד עמה לא מהמת הקידושין היא מקודשת אלא שאנו חומרים שקידשה בביאה ועיין ב"ח ופרישה"ב אות ה'.

ובש"ע סי' מ"ג ס"ח קטן שקידש וכו' ואם קיימה משגדיל כתובתה קיימת ול"ל לכתוב לה כתובה אחרת וכו' ול"ע בתרתי חדא למאי לא כתב שאם קיימה צריך לקדשה שנית וכדעת רבינו שכרי פשוט שאין קדושי קטן כלום וכמ"ש בב"י עלמו ומ"ש ואם קיימה ולא כתבו שקידשה היינו אם קיימה בדיעבד ובא עליה אע"פ שבביאה היא בקידושין דאמרינן דאמרי' ודאי יודע שאין קידושי קטן קידושין ובא עליה לשם קידושין דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אבל פשוט דלכתחילה בעי לקדשה משיגדיל כמ"ש רבינו ז"ל. גם מש"כ דל"ל לכתוב לה כתובה ל"ע שכרי היא שטרח שכתב לה בקטנותו חספא בעלמא הוא וכמ"ש רש"י ותוס' ג"כ ולכן כתב רבינו מפורש וכותב לה כתובה אחרת אם רוצה לדור עמה ומה שאמרו ע"מ כן קיימה כיינו לענין שיש לה מתני' ב"ד כל זמן שלא כתב לה אבל אם רוצה לקיימה ולדור עמה צריך לכתוב לה כתובה חדשה כמו כל הנשים שאע"פ שיש לאשה כתובה מתני' ב"ד מ"מ צריך לכתוב לה כתובה ואפילו נאבדה כתובתה חייב לכתוב לה כתובה אחרת ול"ע.

ובמ' ס"ז סי"ח כתב בשור קטן אפילו מבן ע' שנים ומעלה שבשעתו אינו אין לה כתובה ואם הגדיל וקיימה יש לה עיקר כתובתה וכו', ואפי' העיקר אין לה מכח שטר בכתובה אלא מתני' ב"ד לפיכך אינה גובה אלא מבני חרי ולא ממשעבדי ע"כ. והב"י הביא פרש"י שכתובתה שכתב לה בשהות קטן קיימת, וכתב ה"ה פי"ח מה"ח הל דכתובתה קיימת כתב הרשב"ח וכוא שבעל לאחר שהגדיל וכו' ובגמ' ת"ר כונס ל"ם וכו' ופרש"י אלא מנה מחיים שכם מתני ב"ד דחילו בשטר לא גביה דחספא בעלמא הוא ול"ת ת"כ מאי קמ"ל ממתניתין היכא דנשאה בתולה אע"ג דכשגדל כגר היא בעולה ע"ם ועיין תוס' רי"ד והב"ח ז"ל כתב שים ע"ם בשור והמחבר ת"ע סי"ח שם כתב אפי' העיקר אינה גובה מכח שטר בכתובה אלא מתני' ב"ד לפיכך אינה גובה אלא מבני חרי ולא ממשעבדי שנמכרו בקטנותו ע"ם.

ודע דהב"ם שם סקי"ח ד"ה ולא ממשעבדי כתב הכה רש"י פי' שטר חספא בעלמא הוא משמע דאין גובין בו כלל אפי' מה שמכר משהגדיל וכ"כ התוס' דאין עורפין ממשועבדים כלל וכן סתם הרא"ם ז"ל אבל בשור כתב משועבדים שמכר בקטנותו וכו' מיהו בדמזיק כתב בשור סתם דלא גביה משועבדים ולכאורה נראה דלכתחילה קורעים הכתובה אלא וכותבין כתובה על מחיים, אלא בהג"מ קדושין דרחס"ג לא משמע כן וכן פסק בתם' מהרי"ו סי' ק' דל"ל לכתוב לה כתובה אחרת ועיין ב"ח ע"כ. ופלא אלא ראו רבותינו האחרונים ז"ל את דברי רבינו שכתב להדיא דלאחר י"ג שנים ויו"ח יכתוב כתובה אחרת שאסור לשהות את אשתו שמא אחת

דחספה בעלמא כוח, ועיין תוס' שם ד"ה לית לה כתובה מלחיים כמו שנשאה לט"פ שכשיו בעולה, ולכן כתב רבינו ויכתוב כתובה לחדת ולסור לשהות לחת לשחו שמה לחת בלח כתובה וקידושין מפני שכתובה רלשונה לין משחעבדין: **אע"פ** שלח קדשה. ולח לחרינן דכיון שנשאה כשכיח קטן טל מנת כן לח עליה ולח נחכוין לבעול לשם קידושין כמבואר (נדה י"ג ע"ח) בקידושי טעות שחפי' בגה מוכח טל כחיפה דלחו ניטולין הוח ולח לחרינן בטילות שבעל בגדלה הוו קידושין דקשכר כל כבועל טל דעת קידושין רלשונים הוח בועל ולח נחכוין לחזור ולקדשה טיין רש"י שם ד"ה ולחפילו בגה, שחני הכח דחדם יודע שלין קידושי קטן כלום: **בא** סימן החחתון. שתי שערות סימן נערות: **שלא** יבא. במשנה שלח בח: **העליון.** בוחל: **או** חולצת. גדולה היא שבשערות סימן מובהק ועליכן סמכינן: **איש** בסימן לחד. לין בו סימן טליון שלין בו סימן דדיס משחנים: **תניא** נמי הכי. דלחחתון סמכינן: **שטוחנות** ברייחיים. ומחוך שמיודות זרועותיהן חדיר מחפשחין דדיכן: **נישוף.** מלטון מלוה לשפשף (רייבש בלע"ז): **באשכריסתן.** מעפורת והוח סודר ותולה טל דד הימין לחבל בנות טנייס לין להס מעפורת: **גסטיהן.** טל גדיהן, טל גד חנשחו מחרגמינן טל גסטיהן חחנטלון: **לפני** הפרק. קודס טונת נדריס שלפי' כניהו שומת ניהו וקטנה היח: **ולאחר** הפרק. נמי לי לומרי ליחנכו מכימני וחלכה דהח לורחח כוח למיכוי לה וסמכינן לחזקה: **ר"ש** לומר. לף תוך הפרק בודקות לוחן נשים: **שתי** שערות. משנה שם נ"ב ע"ב, וקיי"ל בשערות שחורות פוסלות בה (ע"ז כ"ד): **ובנגעים.** שער לבן דקיי"ל בחו"כ מיעוט שערות שחים: **והאמורות** בכל מקום. בחינוק ובחינוקת: **לקרוץ.** לשחוז מעט: **בזוג.** ציורה רבה

ראשונה אין משתעבדין, **לב)** (כתובות עג:) ואם בא עליה אחר שלש עשרה שנה ויום אחד, אף על פי שלא קידשה ולא כתב לה כתובה אחרת ומבקש לגרשה, צריכה הימנו גט, שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. **לג)** (נדה מח:) בא סימן התחתון עד שלא יבא העליון או חולצת או מתייבמת. דכולי עלמא מיהת אתחתון סמכינן, מנהני מילי, אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא (במדבר ה' ו') איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה מה איש בסימן אחד אף אשה בסימן אחד, אימא או האי או האי, כאיש מה איש תחתון ולא עליון אף אשה תחתון ולא עליון. תניא נמי הכי אמר ר' אלעזר ברבי צדוק כך היו מפרשין ביבני כיון שבא תחתון שוב אין משגיחין על העליון. תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר בנות כרכין תחתון ממהר לבא מפני שרגילות במרחצאות, בנות כפרים עליון ממהר לבא מפני שטוחנות בריחים, רבי שמעון בן אלעזר אומר [בנות עשירים] צד ימין ממהר לבא מפני שנישוף באפקריסתן, בנות עניים צד שמאל ממהר לבא מפני ששואבות עליו כדי מים, דבר אחר מפני שנושאות אחיהן על גסיהן. תנו רבנן כל הנבדקות נבדקות על פי נשים, וכן היה רבי אליעזר מוסר לאשתו ורבי ישמעאל מוסר לאמו, רבי יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן, תוך הפרק אין נשים בודקות אותן שאין משיאין ספיקות על פי נשים, רבי שמעון אומר אף תוך הפרק נשים בודקות אותן. ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל, כיצד, גדולה היא שלא תמאן קטנה היא שלא תחלוץ, אבל אין נאמנת לומר קטנה היא שתמאן גדולה היא שתחלוץ (נדה נב:) שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים והאמורות בכל מקום כמה שיעורן, כדי לכוף ראשן לעיקרן דברי רבי ישמעאל, רבי אלעזר אומר כדי לקרוץ בציפורן, רבי עקיבא אומר כדי שיהו ניטלות בזוג. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה

משנה הלכות

בלח כחובה וקידושין לחר שלש עשרה שנה וי"ח מפני שכחובה רלשונה לין משחעבדין ול"ע.

לב) ואם בח עליה לחר שלש עשרה שנה וכו'. (עיין טוש"ע ל"ע סי' מ"ג) ועיין בסמוך מש"כ. ומדברי רבינו מבואר דמ"ש ושם קיימה משגדלה כיינו שבעל כלומר בדיעבד דלכתחילה קודם יחזור ויקדש כשיגדיל גם מה שלמרו שפ' המדיר (דף ע"ג) חניח קטן שקידש טש"פ שבלח סבלוחות לחחר מכלן לינה מקודשת בעלו קטן כיינו נמי דיעבד כדמשמע לשון בעלו, וכחב כרח"ש כח דחיישינן בגיהה טפי מסבלוחות משום דקיי"ל לין לחדס טושה בעילתו ג"ז הלכך ליכח למימר דמסיק לדשחיה דילמח קידושי קטנות לחו כלום ניהו וגמר ובעל לשם קידושין וכ"כ טוד בחש' כלל ל"ה וכניח רליה לחרת וכן כחב הר"ן שם דכח דחמרינן גבי קטן שלח בעל משכגדיל קנה כיינו לומר דקדושין גמוריס הס טיין ג"י וב"ח בעור הכ"ל ועיין ב"ע ל"ע סי' מ"ג ול"ע שלח כניח דברי רבינו.

לג) בא סימן החחתון וכו'. משנה נדה (מ"ח ע"ב) ובגמ' שם ובטוש"ע ל"ע סי' קנ"ה.

כדברי כולן להחמיר. (שם נב.) תינוקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה, או חולצת או מתיבמת. תינוקת שהביאה שתי שערות אינה יכולה למאן. אמר רבי חלבו אמר רב הונא שתי שערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות, רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה גומות אע"פ שאין שערות, ואפילו שתי שערות בגומא אחת, והיכא דאיכא גומות אי איפשר לגומות בלא שערות ומינתר הוא דנתרן. אמר רב דימי מנהרדעא (שם מו.) הילכתא חוששין שמא נשרו. וגבי קטנה לעניין מיאון (שם) כי חיישינן היכא דהוו לה קידושין לאחר זמן אי נמי איקדש מעיקרא ואיבעיל לאחר זמן, דהוה ליה חששא לקידושי דאורייתא, אבל איקדש מעיקרא ולא איבעיל לאחר זמן, כיון דחששא לקדושי דרבנן הוא לא חיישינן. ואפילו בן עשרים שנה דלא אייתי שתי שערות, קטן בעלמא הוא, כדתנן (יבמות צו:) אחד בן תשע שנים ויום אחד ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות. והיכא דקדימי ואייתי שתי שערות מקמי זמניהו שומא בעלמא נינהו ועדיין קטן הוא, ולא מיבעיא קמי זמניה אלא אפילו בגו זמניה שומא בעלמא הוא, דאמר רבה (נדה מו.) הילכתא תוך זמן כלפני זמן. (שם מז.) ואיזהו סימנה, רבי יוסי הגלילי אומר כשיעלה הקמט תחת הדד, רבי עקיבא אומר כשיטו הדדין, בן עזאי אומר כשתשחור הפטומת, רבי יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לחזור. אמר שמואל לא שיעלה הקמט ממש אלא כדי שתחזיר ידה לאחוריה ונראית כשמעלה הקמט תחת הדד. שמואל בדק באמתיה ויהב לה ארבעה זוזי דמי בושתה. מאי עוקץ, אמר שמואל עוקצו של דד. תנו רבנן אלו הן סימני בגרות, רבי אלעזר ברבי צדוק אומר משיתקשקשו הדדין, רבי יוחנן בן ברוקה אומר משיכסיף ראש החוטם, משיכסיף אוקינא לה, אלא אמר רב אשי משיפציל ראש החוטם, רבי יוסי אומר משתקיף העטרה, רבי שמעון אומר משנתמעך הכף. (שם מז:) וכן היה רבי שמעון בן יוחי אומר שלשה סימנין נתנו חכמים באשה מלמעלה ושלשה מלמטה, פגה מלמעלה, בידוע שלא הביאה שתי שערות, בוחל מלמעלה, בידוע שהביאה שתי שערות, צמל מלמעלה, בידוע שנתמעך הכף, מאי כף, אמר רב הונא מקום תפוח יש באשה למעלה מאותו מקום כיון שמגדלת מתמעך. שאלו את רבי הלכה כדברי מי, אמר להם הלכה כדברי כולן להחמיר. ר' יוחנן וסביא דאמרי הלכה כדברי כולן להחמיר. משל משלו חכמים באשה, פגה בוחל וצמל. פגה עודה תינוקת, בוחל אלו ימי הנעורים, בזה ובזה אביה זכאי במציאתה דכולהו, ובגמ' אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה כדברי כולן להחמיר. ועיין תוס' שם ד"ה הלכה ובתוס' דף מ"ז שם ד"ה כולהו: חייבת בכל המלות. משנה שם ע"ח תינוקת שהביאה שתי שערות לו מחייבת ותייבת בכל מלות האמורות בתורה וכן תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל מלות האמורות בתורה: צריך שיהא בעיקרן גומות. דתל"ר שומא בעלמא הוא: אע"פ שאין שערות. דגומות סימן: ואפילו שתי שערות בגומא אחת. בגמ' אמר רב אחי אמר אמר לי אמר זוטרא קשה בה ר' חנינא מסורא לא ליחתמיט תנא ואחמעינן גומות, אי לאחמעינן גומות כ"ש עד שיהא שתי שערות בשתי גומות קמ"ל דאפי' שתי שערות בגומא אחת: חוששין שמא נשרו. ואם הגיעה לכלל שנותיה ובדקו ולא אשכחו לה ממאנת: קידושין לאחר זמן. דאתקדשה בקידושין דאורייתא ודאי: ואיבעיל לאחר זמן. דהוה ליה חששא דאיסור דאורייתא דאין אדם עושה בעילתו ג"ז. ועיין שאילתות סו"ס קט"ז ובעיטור לוח גט מיאון: קטן בעלמא הוא. ואין קדושיו קידושין ופטור מן המלות וכל דיניו כאחרונים למעלה:

דקדימי ואייתי. תניא נמי הכי בן ט' שיש ויום אחד שהביא ג' שערות, אומא ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן אמר רבא כילכתא תוך זמן כלפני זמן (דף מ"ו ע"א) וז"ש רבינו ולא מיבעיא לפני זמן, ובגמ' גרס רבא ורבינו גרס רבה: ואיזה סימנה. לא פי' רבינו אמי קאי ורש"י פי' אגמל, ור"ת בתוס' פי' אבוחל קאי ורבינו סתם הדברים, ומיהו כשסיים אמי עוקץ אמר שמואל עוקצו של דד משמע לכאורה דקאי אבוגרת וכפרש"י ול"ע: קמט. שגדלו דדיה עד שכפול מעט על החזה וירחה כקמט: משיתו. גדולין יותר: הפיטומת. רחש הדד כמו ניעלה פיעמתו: עוקץ. חודו של דד שהתינוק יונק: משיתקשקשו. כמו מקשקשת לפניו כזוג, כלומר גדולים הרבה: משתקיף העטרה. שגדל העוקץ ועד ומוקף העטרה והיינו שיעורא דתל"ר יוסי אמי דאמתי' שיהא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לחזור: הכף. מלמטה על ניח הרחס כמין תפוח גבוה: הלכה כדברי כולן להחמיר. לחזה מהן שהביאו שוב אין אביה זכאי במציאתה, ל"ת הלכה כדברי כולן להחמיר, כשיהא אחד מן הסימנים כלנו ואפי' הקודם שבכולן ולא כשיהא אחת כולן בוגרת ואינה בוגרת ואם קבל אביה הא קידושיו וקדשה עלמה לאחר לריכה גט משניהם לו אחד יגרש ואחד כולם: ר' יוחנן וסביא דאמרי. כך גרסי גם הרי"ף והרא"ש, ועיין מעדני יו"ט דהא חרי חומרי דסחרי אהדדי ניהו ומשני ע"ש: פגה. סמדר כך בשפה קרו לה פגה כל זמן שאין לה סימן לא נדדים ולא בשערות: בוחל. כשהפרי גדול קלת כך כאן שכשיהא סימן דדין קלת בידוע שכשיהא שתי שערות ונערה היא:

צמל. נוטריקון כמו ילחם מלילה: ובאו ולמרו לה. עד לחד וכחירוכו ב"ד: תצא מזה ומזה. כשאר לשם לים שזיגתה דכך ללו לנוסה כיל דמ"ע כימנוה חכמים משום דליחתה דייקה לגרר שנודלי מה בעלה ומינסבה וכרי שלה דייקה קנסינן לה: והולד ממזר מזה ומזה. מרלשון ממזר דרבנן ומכשני ממזר דלורייתה: משמאין לה. כיון דבעמוד וכולין קלי ונלסרה עליו שוב לין מטמלין לה: נפסלה מן הכהונה. משום זונה: מן המעשר. קנסה: אחיו של זה ולחיו של זה. לחיו של רלשון מדלורייתה חולן ורבנן גזור דלה לייבם, ולחיו של שני מדרבנן משום גזירה שמא ילמרו גירש זה ונשא זה: עד לחד מכימן. מיין נמק"י שכיוון כריטב"ה בשם כרמ"ה דלמן שכדי נכה"ג מכני כשני עדים ודו"ק: זנות בעלמה הוא. דלין קידושין תופסין בחייבי כריתות ומיתת ב"ד: ע"פ בת קול. שמעו קול לועקה פלוני מת ולה רלו לדם בעלמו, ולה ניחר רבינו לם דוקה בשעת כסכנה לו בכל זמן, וגם לי דוקה בעיר שלין מקום שדים לו גם בשדה ועיין רמב"ם פ"ב מכ"ג ופי"ג מה"ג הכ"ג רלו ל' טומד מרחוק וכו' ועיין כ"מ שם ובש"ע ל"ע סי' י"ז ס"י:

ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, צמל, כיון שבגרה שוב אין לאביה בה רשות. פגה, כדכתיב (שה"ש ב' ג') התאנה חנטה פגיה. בוחל אלו ימי הנעורים, כדתנן (מעשרות פ"א מ"ב) התאינים משיבחילו, ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משילבין ראשיהם. איבעית אימא מהכא (זכריה י"א ח') ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי. צמל, כמאן דאמר יצתה מליאה. לד) (יבמות פו:) האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה, תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה, ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות על זה ועל זה, ואם נטלה מזה ומזה תחזיר והולד ממזר מזה ומזה, ולא זה וזה מטמאין לה ולא זה וזה זכאין במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה, היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה בת לוי מן המעשר בת כהן מן התרומה, ואין יורשיו של זה ויורשיו של זה יורשין כתובתה, מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין, רבי יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה הראשון, רבי אלעזר אומר הראשון זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה, ואין הולד ממזר, נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו. מדקתני סיפא נשאת שלא ברשות בית דין אלא בעדים מכלל דרישא ברשות בית דין ובעד אחד, אלמא עד אחד מהימן. ותנן נמי הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אשה ואשה מפי אשה מפי עבד מפי שפחה, אלמא עד אחד מהימן. וצריכה גט מזה ומזה, (שם פח:) בשלמא מראשון תיבעי גט אלא משני אמאי, זנות בעלמא הוא, אמר רב הונא גזירה שמא יאמרו גרש זה ונשא זה ונמצא אשת איש יוצא בלא גט. לה) (שם קכב.) משיאין על פי בת קול. אמר רבה בר שמואל תנינא בית שמאי אומר אין משיאין על פי בת קול, ובית הלל אומרים משיאין על פי בת קול. לו) (שם צר.) מי שהלכה אשתו

משנה הלכות

לד) **האשה** שהלך בעלה וכו'. יבמות (פ"ז ע"ב) ועיין לעיל הל' יבום וחלילה חות ק"ה שנכפלו כדברים ובמ"כ שם.

לה) **משיאין** ע"פ בת קול וכו'. יבמות (קכ"ב ע"ב) מעידין לאור הנר ולאור הלבנה ומשיאין ע"פ בת קול מעשה באחד שעמד על רלש הבר ואמר אים פלוני בן פלוני ממקום פלוני מת הלכו ולל מלאו שם אדם והביאו את אשתו שוב מעשה בעלמון באחד שאמר אני אים פלוני בן אים פלוני נשכני נחש והרי אני מת והלכו ולא הכירוהו והלכו והביאו את אשתו. ופרש"י בת קול שמעו לועקה פלוני מת ולה רלו לדם בעלמו. ובגמ' שם אמר רבה בר שמואל תנא ב"ש אומרים אין משיאין ע"פ בת קול ובה"א משיאין ע"פ בת קול, מאי קמ"ל מתני' הוא דה קמ"ל דאי משאכאת שאמת דאין משיאין ב"ש הוא. ועיין טוש"ע ל"ע סי' י"ז ס"י.

ובגמ' פריך ודילמא שד הוא ל"ר יהודה אמר רב שרלו לו דמות לדם לחזו נמי דמו דחזו ליה בבוחה אינהו נמי אים לכו בבוחה דחזו בבוחה וכו' דאמר ר' חנינא אמר לי יונתן שידה בבוחה אים לכו בבוחה דבבוחה ל"ל, ועיין תוס' שם ד"ה דחזו ליה וכו' בירושלמי וכו' ונרחה דמה"ט דייקה במשנה מעשה באחד וכו' ואמר אים פלוני ממקום פלוני ולה די בפלוני בן פלוני כיון דחייבינן שמא שד הוא ולכן לריך שיאמר אים פלוני אים ולה שד וכיון שאמר אים פלוני הרי מעיד על עלמו שהוא בן לדם ולה שד ולל מהני שאר תנאים ודו"ק ול"ע.

לו) **מי** שהלכה אשתו וכו'. יבמות (ל"ד ע"ב) משנה שם ופרש"י מותרת לחזור לו דקדושי שניה אינן כלום וכרי היא כזנות ואמר בגמ' (לקמן ל"ב) חותה שכיבתה חוסרתה ואין שכיבת אחותה חוסרתה.

למדינת הים ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואחר כך באתה אשתו, מותרת לחזור לו, לז) ומותר בקרובות שנייה ושנייה מותרת בקרוביו, מתה ראשונה מותר בשנייה. לח) אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה, ואחר כך אמרו לו קיימת היתה ומתה, הוולד ראשון ממזר אחרון אינו ממזר, רבי יוסי אומר כל שפוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו וכל שאין פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו. אמר רב יהודה אמר שמואל (שם צה:) הלכה כרבי יוסי. (שם צו.) אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה, מתה ונשא אחותה מאמה, מתה ונשא אחותה מאביה מתה ונשא אחותה מאמה, מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית דהויא להי נכרית ופוטרות צרותיהן, ואסור בשנייה מותרת לחזור לו. דקדושי שני אינן כלום וכרי כיון כזנות ואמר בגמ' לותכ שכיבתכ לוסרתכ ואין שכיבת לחותכ לוסרתכ: בקרובות שניה. ליתא בתכ מהיכ לחר: כל שפוסל וכו'. בגמ' מהי קאמר ר' יוסי וכו' ר' יצחק לחמר לעולם לסיפא (כה דנסיב לחת גיסו וכה דנסיב לרוסת גיסו) וכה דחזלי לרוסתו וגיסו כה דחזלי לחתו וגיסו, וקאמר ת"ק לא שנא לחתו וגיסו ל"ש לריסתו וגיסו לחת גיסו לסורה ולחתו שריה וקאמר ליה ר' יוסי לחתו וגיסו דליכא למימר תנאה הוה ליה בקידושין ופוסל ע"י לחריס לף פוסל ע"י עלמו לחר לינו פוסל ע"י עלמו לרוסתו וגיסו דליכא למימר תנאה הוה ליה בקידושין ופוסל ע"י לחריס לף פוסל ע"י עלמו לחר רב יהודה לחר שמואל הלכה כר' יוסי:

משנה הלכות

ובגמ' שם ר' יוסי לומר וכו' מהי קאמר ר' יוסי לינימא דקאמר ת"ק דחזיל לחתו וגיסו למד"י לחת גיסו לסורה ולחתו שריה וקא"ל ר' יוסי כי היכי דלחתו שריה לחת גיסו נמי שריה לי הכי כל שלין פוסל ע"י לחריס לין פוסל ע"י עלמו כל שלין פוסל ע"י עלמו לינו פוסל ע"י לחריס מיבעיה ליה, ולא כי היכי דלחת גיסו לסורה לחתו נמי לסורה לחינא כל שפוסל כל שלינו פוסל מהי עבידתיה ת"ר לחי לריסת ניסת ע"פ ב"ד חלת ופטורה מן הקרבן וכו' ר' יצחק נפחת לחר לעולם לסיפא כה דחזלי לרוסתו וגיסו כה דחזלי לחתו וגיסו וכו' לחר רב יהודה לחר שמואל הלכה כרבי יוסי, מתקיף לה רב יוסף ומי לחר שמואל הכי והא לייתר יצמה רב לחר כרי היא כלחת לית ושמואל לחר לינה כלחת לית ולחר רב הונא כגון שקידם לחיו לת לחתה וכלך לו למד"י ושמע שלת לחיו ונשא לת לחתו דרב לחר כרי היא כת"ח ולסורה ליבם ושמואל לחר לינה כת"ח ושריא ליה ת"ל לחבי וממהי דכי לחר שמואל הלכה כר"י לדר' יצחק נפחת קאמר דלמא לדר' לחי קאמר וכו' ע"ש.

ובתב הרי"ף ז"ל ולסתפקי לן בגמ' הא דלחר שמואל הלכה כר' יוסי ולסיפקי לן דמן לי לינה דר"ח לי לינה דר' יצחק נפחת וכיון דלא לידבר לן כמאן מינייהו פסק, לא שריגן לחתה גיסו לגיסו מספיקא ע"כ. והבעה"מ דקדק לחריו דמהי להכי לן הלכה כר' יוסי מלחר דלא לחבדר בגמ' טעמיה לי כרב לחי לי כר' יצחק נפחת ולי לימר הלכה לפוסל לו שלינו פוסל וכו' והרב ר"ח כתב בפסק שלו מלחקפחת דרב יוסף ומפירוקא דלחבי לא מסיימא מילתא. והלכה כרבי יוסי ומסתבר לי כיון דהלכה כר' יוסי וכן לר"ח וכן לר"י נפחת כיכה דחזיל לחתו וגיסו לי נתחת ע"פ עדים לינו פוסל ע"י לחריס ולינו פוסל ע"י עלמו וכן מדר' לחי וכן מדרבי יצחק נפחת שמעינן דר"י כר"ת ס"ל וכו' דלחס נתחת שלא בדעת מותרת לחזור לו. ועיין ספר הזכות ומלחמות שם.

והרא"ש ז"ל כתב ר' יוסי לומר וכו' לינימא לכו מהי קאמר ר' יוסי וכו' לחר רב יהודה לחר שמואל הלכה כר' יוסי ולסתפק לן בגמ' הא דלחר שמואל הלכה כר"י לינימא דמלן וכיון דלא לידבר כמלן מינייהו פסק לא שריגן לחתה גיסו מספיקא. כתב הרלב"ד ז"ל ודוקא כשניתתה לו לתת גיסו ע"פ ב"ד דהתם לסר ר' יוסי לשנויי דרב לחר לחי לבל לם נתחת לו ע"פ עדים לתת גיסו מותרת לגיסו ולתתו מותרת לו דהתם לפי' לר' יצחק נפחת שרי ר' יוסי (ועיין ק"נ שם) ומסתייה דגזרינן בה ת"ע דדמיא לפציעותה לבל נתחת בעדים לא גזרינן בה התם ודלי שני עדים שמקרין מילתא דלא שכיחא הוא והשיב עליו הרמב"ן ז"ל וכו' הלכך חייבינן לפירוקא דר"ח לאסור לתת גיסו לפי' נתחת בעדים לינה דהלכתא דלא מפלגינן בין ע"ת לשני עדים וכן הלכתא ועיין ש"ג ונמק"י שם ובעוש"ע ח"ע סי' ע"ו סכ"ח ובביאור הגר"א שם חות מ"ד, ורבינו קילר בביאור הלכתא ופסק בסחמא הלכה כר' יוסי ולא ביאר ול"ע.

לז) **ומותר** בקרובות שניה וכו'. עיין ש"ע ח"ע הל"ל סכ"ז ובגרמ"ה ובי"ש סקכ"ח וכ"ב.

לח) **אמרו** לו מתה לתתך וכו'. שם (ל"ו ע"ח) לחמרו לו מתה לתתך ונתת לחותה מלניה וכו'

מי שילח כו' ובניו. שנולדו לו במדינ"י: **על** כתפה. שהיה מיוחסת שכבר נדקוה כשנשאה: **ולא** על בניה. נמ' מוקי לה בקטנים וכרוכים לחריב דמחזקת לחן כן ולחן לריכין לייחס ע"י עדים: **מביא** רחיב על בניה. שהיו בני לוחה לתה: **על** כתפה. שכבר נדקו לוחה כשנשאה כלן: **מביא** רחיב על כתפה. שהיה מיוחסת ולחינו מביא רחי' על בניה שכרי כרוכין לחריב: **מתה** ולחו בניה. שלין כלן הוכחה לח עליה ועל בניו מביא רחי' על כתפה שהיה מיוחסת ועל בניה שמוחה לתה כס: **דאתיא** ממדינת היס. ליידי דמיירי ממדינת היס נקט מדינת היס לחגל כ"ב בכל תגה שלין לחו מכירין לוחה ובמשנה כתגה שלמרה ל"ח כייתי וגרוגה לחי נלמנת: **נפשה**. כלומר היא ובדביעית דהויא להי אחיות ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה. **לט)** (קידושין עט:) מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה, אין צריך להביא ראייה לא על האשה ולא על הבנים. מתה ואלו בניה, מביא ראייה על הבנים ואין צריך להביא ראייה על האשה. אשה שנשאתי ממדינת הים הרי היא זו ואלו בניה, מביא ראייה על האשה ואין צריך להביא ראייה על הבנים. מתה ואלו בניה, מביא ראייה על האשה ועל הבנים. [פסק] ואילו איתתא דאתיא ממדינת הים ואמרה אשת איש הייתי והשתא גרושה אני נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, מאן אחזקה באיסורא דאמרה אשת איש אני, נפשה, השתא נמי נפשה קא שריא, דאמר רב

משנה הלכות

ונמלחו כולן קיימות מוחר נרחשונה ונשלישית ונחמישית (ופי' רבינו דהויא לכו נכריות) ופוטרות לרוחיכן ולחסור נשניה ונרביעית (גס זה פי' רבינו דהויא לכו לחיות ולין ניחח לחח מכן פוטרת לרחב.) ועיין רש"י מוחר ונחמישית שלין קרובות זו לזו ולח"ג שנשלישית לחות השנייה כיה שריה דקדושי שנייה לח חפסו לחחות לחש כיה והויה לה כלנוסה ומפוחה. ועיין טוש"ע ל"ע סי' ע"ו סכ"ז כ"ח כ"ע ודו"ק נכל זה.

לט) מי שילח הוח ולחשתו וכו'. משנה קידושין (ע"ע ע"ב) עד להביח רחי' על כתפה. לחש שנשחתי ממדינת היס ובמשנה גרס לחש נשחתי במדינת היס והחילוק בין כני גירסחות לגירסת רבינו כתגה שנשח ממדינת היס כתגה ממדינת היס כיה ולח נודע כלן מי היה לחגל לגירסת כספר לחש נשחתי במדינת היס לחפר שכתגה ידועה היה לנו וכוה נשלה שם לחגל לוינה ממדינת היס דוקה לחלה גס היה כלכה למדינת היס וכבן.

ורש"י פי' לוינו לריך להביח רחיה לה על כתגה, שהיה מיוחסת שכבר נדקוה כשנשלה. ולח על בניה, כדמוקי בגמ' בקטנים וכרוכים לחריב דמחזקת לחמן כן ולין לריכין לייחס ע"י עדים ועיין חוס' ד"ה מביא רחי'. פי' בקונט' שכתגה היתה נדקת כבר בד' לחכות קודם שכוליכה למד"י וכו'. ובחוס' ר"י הזקן כקשה לפרש"י שפי' שכבר נדקוה ולכתי פירושת מחני' ר"מ היה. ולח היה דהה כל המשפחות בחזקת עומדות כדחמרי רבנן וזתה כתגה שנשה כלן ידעינו משפחה ובחזקת כשרות עומדות לחגל כשנשה חשה כמדי"ב לין לנו יודעים משפחה ולין לתשה חזקת כשרות היכך להשיח הבניס לריך להביח רחי' לחגל להכילו חרומה כחד נלמן כדחיתה בכתגה שנחארמלה, ומחני' מפרשה בכהן שילח ע"ז.זיק הבניס בכבניס לו בישרחל מיוחס להחזיק הבניס שיהיו רחויס לסנהדרין וכ"ב כר"ס בפ"ב מל"ב. ומדברי כרח"ם נרחה נמי דמיירי ליוחסין שמביח לחר זה כה דחמר ר"ל ל"ם חלה בקדשי בגדול לחגל לה ליוחסין ור"י חמר לפילו ליוחסין.

ומיהו כר"ן ז"ל פי' נמי כרש"י וכחב וז"ל ולפמ"ש למעלה דלפילו לרבנן (ע"ו ע"ב) דלמרי כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות לפ"ב כלן לריך לבדוק משום חללות לחיה שפיר לך מחני' וגמ' דילה לחגל לבדרי החומר דלפי' כלן היינו לריך לבדוק ל"ע למה לריך להביח רחיה על כתגה ולפשר דנכי דסבירה להו לרבנן דכל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות ב"מ היכה דליכה חזקת משפחה חגל היכה דליכה חזקת משפחה לה מכ"ל.

ועיין ל"ע סי' ג' ס"ב כל המשפחות בחזקת כשרות ומוחר ליגח מכן לכתחילה, וכחב הרמ"ה הובח בעור שם דמי שלין משפחתו ידוע לנו לה למרינן שהוה בחזקת כשרות ולכן יש להמיר עיין ב"ש וכנה"ע חות ד' כביה בשם בה"י מי שבח מחרן מחרת כן היב חו חשב לו בחור לו בתולה לו חלמן לו חלמנה לריך רחיה שהוה ישרחל ולף שמחנהגים כדח ישרחל ומדברים כלשונו ויודעים בכל עיב היהודים לעפ"ב לריכין רחיה וכן הוה חקנות מדינות ליעח שלין לסדר שום קידושין לל"ב יש לו רחיה שהוה ישרחל ולחיזה משפחה וב"ב

אסי מ) (כתובות כב.) מנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה, שנאמר (דברים כ"ב ט"ז) את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה התירה. אמר רב אשי הא סברא הוא אי סמכת אריבורא קמא סמוך נמי אבתרא אי לא סמכת אריבורא בתרא אקמא נמי לא תסמוך, אלא אמר רב אשי הפה שאסר הוא הפה שהתיר סברא הוא. **מא)** תניא אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין א"א אני נאמנת. אמרי, בשלמא היכא דאמרה אשת איש הייתי גרושה אני נאמנת, דקא תליא נפשה במילתא דשכיחא דכולהי נשי מינסבן לגברי ומיגרשן, אלא אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין אשת איש אני אמאי נאמנת, כל כמינה, אמר רבה בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה, תניא נמי הכי אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין אשת איש אני אין נאמנת, ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת, ומעשה באשה אחת שהיתה גדולה בנוי ואמרי לה גדולה בנינוה שתבעוה עלמה: **לאיש** לסרה. לכל כעולם דלא ידעינן למאן וכי לאמר כזה כחירה לו: **סברא** הוא. וסברת דלורייתא וסמכינן עלה: **דקא** חליא נפשה במילתא דשכיחא. וכיון דשכיחא לאמרין דנאמנת וגם זה סברת: **אלא** לאמרה ח"ת וכו'. הרי מכחשת את דבריה הראשונים ואו דבור קמא או בחרת שקר וכו"ל עכ"פ ספק ח"ת: **אמתלא.** לולי מלשון "אמת לא" כלומר מה שאמרתי קודם לינו אמת מסיבה שכי' לי לא לומר האמת: **בנינוה.** בגמ' ליתא כה ואמרי לה ובריב"ם סי' תל"ח העתיק ות"ל בנינוה

משנה הלכות

כמהרי"ט בחב' ח"ח סי' קמ"ט ועיין שו"ת משכ"ה ח"ז סי' רי"ח י"ב י"ג י"ד בתריכות מזה ובפרט בזמנים כאלו שבאים כמה ממדינות שכמעט ח"ו נתערבו מחמת תריכות וקושי הגלות כמדינת ברה"מ וחרכ"ב ודאי שצריך לדקדק הרבה וכולי האי ואולי.

מ) מנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר וכו'. כתובות (כ"ב ע"א) במשנה כאשה שאמרה אשת איש אני וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, ואם יש עדים שכיחה ח"ת והיא לומרת גרושה אני היכה נאמנת. ובגמ' אמר רב אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר (דברים כ"ב) את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש אסרה הזה התירה ופריך ל"ל קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי היכתריך קרא לכדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה ורבינו גרס כאן אמר רב אסי כה סברא הוא ואלא אמר רב אסי הפה שאסר הפה שהתיר סברא הוא.

ומדברי רבינו נראה דנאמנת אפילו בלי אמתלא כלל וגם נאמנת אפילו לאחר זמן דהכי משמע לשון מתן החזקה בחיסורא דאמרה ח"ת אני נפשה השתא נמי נפשה קא שריא ומשמע דכבר כוחזקה כח"ת מ"מ אמרינן היא אסרה והיא שריא וכן נמי מלשון דאמר רב אסי מי סמכת אדיבורא קמא סמוך נמי אבתרא אי לא סמכת אדיבורא בתרא אקמא נמי לא תסמוך ואכי נמי אבתרא דים כאן ליתנא קמא ולישנא בתרא ולא בתוך כדי דבור דבתוך כדי דבור אין כאן אלא לישנא אחד דאיבורא קמא כמתן דליתא דמי וזה דלא כרבינו יונה הובא בעור ח"ע סי' קנ"ב וכ"כ כ"ה בשם כ"ר משה הכהן ז"ל ובשם קצת מפרשים דדוקא כשאמרה כך תוך כדי דבור אבל לאחר כדי דבור לריכה אמתלא לדבריה, ועיין ב"ש שם ס"ו.

ועיין ב"ש שאף לדעה קמייתא דוקא כשאמרה ח"ת כייתי לשון עבר אבל באמרה ח"ת אני לכ"ע אינה נאמנת לאחר כ"ד לומר גרושה אני דהא מכחשת דבריה וחכ"ד נאמנת אפילו להכחיש דבריה ונסתפק היכא דאמרה ח"ת אני ולא אמרה אכ"ד וגרושה אני והיא יודעת שהיא גרושה אי מוחרת ליזל למקום שאין מכירין אותה ואחר ח"ת כייתי וגרושה אני או דאמרינן שויה נפשה חד"ת וע' פח"ב. ומלשון רבינו שכ' מתן אחזקה באיסורא דאמרה השתא אני נפשה וכו' משמע דאפילו אמרה ח"ת אני ואחרה ואמרה השתא גרושה אני נאמנת, גם מלשון שכ' בסמוך בשלמא היכי דאמרה ח"ת כייתי גרושה אני נאמנת דקא חליא נפשה במילתא דשכיחא דכולהי נשי מינסבן לגברי ומיגרשן אלא אמרה ח"ת אני ואחרה ואמרה אין השתא אני אני אחתי נאמנת כל כמינה ומבואר דאמרה ח"ת אני דומיא דאמרה גרושה אני דאל"כ מאי בשלמא הוא והא אבי מילי נינהו כאן אמרה ח"ת כייתי וכאן אמרה ח"ת אני עכשיו וע"כ דלא מחלק בהכי דכיון דאלאה בגירושין דשכיח אמרינן ודאי נאגרשה.

מא) תניא אמרה ח"ת אני ואחרה ואמרה אין ח"ת אני. בגמ' ת"ר האשה שאמרה ח"ת אני ואחרה ואמרה פעויה אני נאמנת והא שויה לנפשה חד"ת אמר רבה בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה וכגאלה דרבינו כי' גרס כל לשון הזה בגמ' דלא כגירסת

ולפ"ז המעשה כיצד בשכב שמקום שבחה כי' בעיר נינוה: **שר הבירה.** כך כינויו (רש"י דף פ"ח): **אף** בזו. בגמ' יש עוד בעיא מיני' שמואל מרב וכו' ל"ל לף בזו, ולולי יש לומר דלמר לף בזו גם של מעשה דנינוה, מפני שמחמילה למרה ל"ח לחי והלכה וקידשה עלמה בלי להגיד קודם החמחלה וקמ"ל דלף בזו שנהג החמחלה

לינשא ואמרה להם מקודשת אני, לימים עמדה ונשאת, אמרו לה מה ראית, אמרה להם בתחילה כשבאו עלי בני אדם שאין מהוגנין לי אמרתי מקודשת אני, עכשיו שבאו עלי בני אדם שהן מהוגנין עמדתי ונשאתי. **מב)** **וזו הלכה** העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. **מג)** (כתובות עב.) **ואלו** יוצאות שלא בכתובה, **העוברת על דת** משה ויהודית, ואיזו היא דת משה, מאכילתו שאין מעושר ומשמשתו נדה ולא קוצה לה חלה ונודרת ולא מקיימת, ואיזו היא דת יהודית יוצאה וראשה פרוע וטוה בשוק ומדברת עם כל אדם, אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו [בפניו], רבי טרפון אומר אף הקולנית, (שם עב:) מאי קולנית, אמר רב יהודה אמר שמואל

לאחר המעשה נאמנת: **דת יהודית.** שנהגו בנות ישראל ותע"ג דלא כתיבא: **מאכילתו** שאינו מעושר. דלמרה לי' פלוני כהן תיקן לי לח הכרי ותשחכח שקרא: **ומשמשתו** נדה. שלמרה פלוני חכם עיכר לי לח הדם ונמלא שיקרא לו שכוחזקה נדה בשכנותיה ולא נהנה למחלה וכן בחלה: **ונודרת** כו'. דבעון נדרים בניס מחיס: **ופוה** בשוק. ומרלה זרועותיה לבני לדם, לו עווה ורד נגד פניה: **ומדברת** עם כל לדם. למר רב יהודה למר שמואל במשחקת עם בחורים: יולדיו בפניו. לוחס שילדו

משנה הלכות

הספר וגם רבינו גרס רבה ובגמ' רבא. גם בהא בריימא חניא נמי הכי יש שינוי לשון מלשון הספר, ומעשה בשלח שביתה גדולה בנוי ולמרי לה גדולה בנינוה ובגמ' ליתא לשון זה ולמרי לה גדולה בנינוה ולשון רבינו שחבעוה ליגעת ולשון הגמ' וקפלו עליה בני"ח לקדשה ולמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקידשה לח עלמה למרו לה חכמים מה רלית לעשות כן וכו' עמדתי וקדשתי לח עלמי, וזו הלכה העלה רב לחא שר הבירה לפני חכמים בלוצא ולמרו לם נהנה למחלה לדבריה נאמנת.

מב) **וזו הלכה** העלה רב לחא שר הבירה. דע דמלשון רבינו שסיים וזו הלכה וכו' ולמרו לף בזו לם נהנה למחלה לדבריה נרלה דלא גרסי בגמ' כלן כה בעא דבעא מיני' שמואל מרב למרה עמלה לאי ולחזר ולמרה עבורה לאי מבו ל"ל לף בזו לם נהנה למחלה לדבריה נאמנת חנא מיניה חרבעים זמנין ולפ"ב לא עבד שמואל עובדא בנפשיה ע"ב ונרלה דעל זה קא למר לף בזו לם נהנה למחלה לדבריה ופי' הר"ן לף בזו דלע"ג דבידה לתקן סמכינן למחלה ולא למרינן כה מיל בנהרא זילי עבילי ולולי דבלמת בכה רבינו פסק דלינה נלמנת דלא עבד שמואל עובדא בנפשיה ומעשה רב ומב"ע דכה מיל בנהרא בו מעשם שכתב בח' מב"ם דלבו ל"ל לאי לעשה מועטת חוכל לומר נתגרשתי ולפשר לומר ל"ל לאי כלומר מעולם לא נלסרה להלי גברת דיכול לחזור ולומר לזה נתקדשתי כדלילת בחוס' ע"ם ועיין ר"ן דקיי"ל כרב וכך כתבו כל הפוסקים ועיין רי"ף שם ורל"ם שבביאו כה דלא עבד שמואל וכתב הק"נ דלא הביאו זה לולא דמי שרוצה להחמיר מדת חסידות הוא לו ולא תימא חסידות של שטות הוא לבל להלכה מודי דקיי"ל כרב ע"ם מב שלא נרור ליה ועיין טוש"ע יו"ד סי' קפ"ה ס"ג.

מג) **ואלו** יולאות שלא בכתובה. משנה כתובות (ע"ב ע"ל) ובגמ' מהכילתו שאינו מעושר היכי דמי לי דידע נפרום לי דלא ידע מנא ידע ל"ל דלמרה ליה פלוני כהן תיקן לי לח הכרי ותזל שיליה ותשחכח שיקרא. ושמעה נדה היכי דמי לי דידע בה נפרום לי דלא ידע נסמוך עילוה דל"ר חיננא בר כהנא למר שמואל מנין לנדה שסופרת לעלמה שנלמר (ויקרא ע"ו) וספרה לה שבעת ימים לה לעלמה ל"ל דלמרה ליה פלוני חכם עיכר לי לח הדם ותזל שיליה ותשחכח שקרא ותיבעית לימא כדרב יהודה דלמר רב יהודה כוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה עליה משום נדה ע"כ. ולא קולה לה חלה, היכי דמי לי דידע נפרום לי דלא ידע מנא ידע ל"ל דלמרה ליה פלוני גבל תיקן לי לח הטיסה ותזל שיליה ותשחכח שקרא. ונודרת ותינה מקיימת, דלמר מר בעון נדרים בניס מחיס שנלמר (קהלת ה') לל תתן לח פיך לחטא לח בשרך וגו' ולאיזו כן מעשה ידיו של לדם כוי לומר בניו ובנותיו וכו'. ולאיזוכי דת יהודית יולאה וכו', רלשה פרועה דלורייתא היא דכתיב ופרע לח רלש הלשה (במדבר ה') ותנן דבי ר' ישמעאל לזכרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע רלש ומשני דלורייתא קלאה שפיר דמי דת יהודית לפילו קלאה נמי לסור. ועווה בשוק. למר רב יהודה למר שמואל במרלה זרועותיה לבני לדם, רב חסדא למר לבימי בעווה ורד כנגד פניה. ומדברת עם כל לדם, למר רב יהודה למר שמואל במשחקת עם

במשמעת קולה על עסקי תשמיש. **מד)** תנן התם (יבמות כה.) המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר, משום נדר לא יחזיר. שלח ליה רבה בר רב הונא לרבה בר רב נחמן ילמדנו רבינו, כנס מהו שיוציא, א"ל תניתוה הנטען מאשת איש והוציאה מתחת ידו אע"פ שכנס מוציא, שלח ליה מי דמי, התם הוציאוה הכא הוציאה, ורבה בר רב נחמן אמר מתניתא נמי הוציאה תני, התם בעל הכא בועל, התם אמור רבנן לא יכנוס ואם כנס מוציא, ולא היא, התם אלומי אלמיה לקליה הכא אמרי קים ליה בקליה וליתיה, כי נמי תני הוציאה לא דמי שם רע לנטען, דגבי נטען כיון דהוה חשיד מינה ואזל נסבה אלמיה לקלא ומשום הכי אם כנס יוציא, גבי שם רע אימא לך אם כנס לא יוציא מימר אמרי קים ליה בקלא ובטליה ואם לאו הכי לאו אהדדה. והילכתא המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר לכתחילה ואם כנס לא יוציא, והנטען מאשת איש והוציאה מתחת לותו כיינו הוריו ועיין רש"י ותוס', ותוס' ר"י הזקן: **משום** שם רע לא יחזיר. שמא תנשא לאחר וילא קול על בעלה הראשון שנשקר כי' ויתחרע כמגרש ויאמר אלו כייתי יודע שכן לא הייתי מוליאה ונמלא מוליא לע"ז על הגט: מהו שיולית. אם כחזירה מהו שנוכופנו להוליא: **תניתוה** הנטען. ואחת נמי מפקיעה מבעלה דכיון שהוליאה משום ש"ר גילה דעתו שכקול אמת ונאסרה לו: **התם** הוליאוה. ר"ד שנאו עדי עומאה ואסורה לבועל מכ"ת: **הבא** הוליאה. מעלמו ואהי דלא יחזיר דרבנן הוא: **התם** בעל. בעלה כאחירה ואינו דבר מגונה: **הבא** בועל. כונס ודבר מגונה הוא: **התם** לאחר רבנן. עיין תוס' שם ד"ה ואלאי מי דמי בספרים ישנים לא גרסי ליה אלא גרסי ורבה בר נחמן הוליאה תני בעל ובעל הכא לאחרו רבנן וכו' ונראה דזו גירסת רבינו: **והנטען** מת"ח והוליאה. בבעל ונשאה הנטען אע"פ שכנס מוליא בע"כ ואסורה לבעלה הראשון:

משנה הלכות

נאוריס. אמר רבה בב"ח זימנא אדא הוה קאזילנא באריה דרב עוקבא אזיאיה לההיא ערביא דהוה יאבה קא אדיא פילכה ועווה ורד כנגד פניה כיון דאזיאינן פסיקאיה לפילכה שדיאיה לאמרה לי מלא כד לי פלך לאמר בה רב עוקבא מילתא מאי לאמר בה רבינא לאמר עווה בשוק לאמר בה רבנן לאמרי מדברת עם כל אדם לאמר בה. אבל אשה לאומר לף המקללת, לאמר רב יהודה לאמר שמואל במקללת יולידיו בפני מולידיו וסימנך לפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי לאמר רבה לאמרה ליה ניכליה אריא לסבא בלפי בריה. ר' נרפון אומר לף הקולנית. מאי קולנית לאמר רב יהודה לאמר שמואל במשמעת קולה על עסקי תשמיש ורש"י פי' שאשמיש קשה לה ונועקת, ותו' ריי"ד פי' במסרבת לו ואינה מתרלת להזקק לו, והרי"ף פי' כגון שאנשה ליה בפה בקול רם.

ודע דבכל אלו שמנוה לגרשן אם רלה הבעל לקיימן אינשיה לכו בגמ' סוטה (כ"ה ע"א) ולא אינפשיטא ולכן מספיקא לא כייפינן ליה לאוליא ומיכו כתב הראב"ד ז"ל דמנוה לגרשה ועיין ר"ן ס"ג ודו"ק.

מד) **תנן** התם המוליא את אשתו וכו'. יבמות (כ"ה ע"א) תנן התם המוליא את אשתו משום שם רע לא יחזיר שלא ליה רבה בר הונא (ורבינו גרס בר רב הונא ועיין על הגליון שם) לרבה בר רב נחמן ילמדנו רבינו כנס מהו שיוליא ת"ל תניתא (ורבינו גרס תניתוה) הנטען מת"ח וכו' תע"פ שכנס יוליא, ת"ל מי דמי (וגי' רבינו שלא ליה מי דמי) התם הוליאוה והכא הוליאה ורבה בר"נ מתניתין נמי הוליאה תני (וגי' רבינו מתניתא נמי הוליאה תני) ואכתי מי דמי הכא בעל והתם בועל (ורבינו לא גרס ואכתי מי דמי) ת"ל שפיר דמי להדדי הכא אמור רבנן לא יכנוס ואם כנס יוליא ר"נ אמרי רבנן לא יחזיר ואם כנס יוליא (ורבינו גרס התם אמור רבנן וכו') כי נמי תני הוליאה וכו' הוא ניאור רבינו ז"ל, והלכתא וכו'. וכ"פ הרי"ף ועיין רא"ם. ובמנ"י שם ואסיקנא דלא דמי בעל לנטען דתמא דאסור נטען משום דכשנשא אז מחזיק בקול שיאמרו אמת היה הדבר אבל בבעל ניתיה להאי טעמא דאדרבה כשאחזיר אכאשיה לקלא קמי דאמרינן קים ליה בעילתא דליתיה שאין אדם רוקק בכוס ואת"כ שותאו וכן בלכתא ועיין ספר הזכות.

ובתום' ד"ה ואכתי כ' ואכתי מי דמי בספרים ישנים לא גרסי לי' אלא גרסי' ורבה בר' נחמן הוליאה תני והכא וכו' ועד ולא היא אינויא הוא וכבי פירושו ורבה בר ר"נ הוליאה תני וכיון דאתי הוליאה והכא בעל והכא בועל הוליאה ולא ב"ד ואפ"ה קאתי במאני' ואם כנס יוליא כ"ה דאתם בגיטין (מ"ה ע"ב) נמי אם כנס מוליא ויפה פסק רבר"נ ומסיק ולא היא כו' קס ליה בקלא דליתיה ומה שאסור להאזיר אינו משום שאנורים העולם שאסורה לו משום שם רע דאת סברי דקס ליה בקלא דליתיה אלא משום קלקול או משום פרילות כדאמרינן בגיטין וע"ש.

משפחתו. שלא להחזיק כרשות עליו: **אין** מוליכין. דמפני רשות ולא"ז בני חדש לא לחמרין ליה כולא ולא דמי לנטען על ח"ח דכתם כותיל וכוליחה בעלה מפניו וכלך ונשתה זה מכוער הדבר: ומפיק לה גברא. מעלמו כוליחה כגון שרחה שזיעתה וכיולא בזה: **או** נמי מפקינן לה מיניה. שהב"ד כפו לותו לגרש בע"כ ע"י עדים (מיניה חדא לכתורה גרחה כפול עיין הגה"ט): **לגברא** בחיי. ידו אף על פי שכנס מוציא ואסורה לגברא. **מה)** (שם כר:) והנטען משפחתו אסורה להנשא לו, והני מילי לכתחילה אבל דיעבד אין מוציאין אותה מידו. **מו)** [פסק] והיכא דטעני ליה לגברא מאשת איש ואמרי לה עבדת איסורא מינה ומפיק לה גברא אי נמי מפקינן לה מיניה בי דינא מיניה בסהדי, לא מיבעיא דכי איתיה לגברא בחיי דאסירא ליה להוא נטען אלא אי נמי מיית גברא דההיא איתתא אסירא ליה להוא נטען, **מז)** ואי מתה היא שרי להוא נטען למינסב אחתה דכתיב (במדבר ה' י"ג) ושכב איש אתה שכבת זרע ותניא (יבמות צה.) שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה. ואפילו יתבה תותי גברא ועבד גברא איסורה מאחתה, היא לא מיתסרא, מעבדא איהי איסורא מעלמא מיתסרא על גברא, גברה כי עבד איסורא באחתה לא מיתסרא, כתיב (ויקרא י"ח י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח בלקיחה הוא דאסירא בשכיבה לא מיתסרא. **מח)** תנו רבנן כלומר שבעלה ברשות שכוליחה חי: **או** נמי מיית גברא. ואפילו מת בעלה אסירא ליה דכתם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל, אלא דקס"ד דוקא בחיי בעלה אבל כשמת בעלה ליכא כתם שאסורה ומותרת לבועל קמ"ל: **ואי** מתה היא. כזונה ואפילו בעלה ברשות חי מותר באחותה: **מעבדא** ליכי איסורא מעלמא. בא בעלה על אחותה לא מיתסרא לשאר בני העולם וכ"ש

משנה הלכות

והנמק"י כתב דבירושלמי (יבמות פ"ב כי"ח) דכל היכא דאמרינן כגון לא יולית ליישו בשכנס ממש אבל לא נקדש בלבד ומינה דכי אמרינן כגון יולית ליישו אע"פ שהכניס לחופה והיכא דאחזירה בעל ואחר וגירשה אמרו בירושלמי שמותר להחזירה שאם לא כן אתה מוליך לע"ז על גניה שהיו לה אחר שהחזירה ושמעינן מינה דכי ליכא גניס לא יחזיר וכ"כ כריטב"א ז"ל בשם הרמב"ן ע"ש ועיין טושו"ע א"ע סי' י' פרטי דינים.

מה) והנטען משפחתו אסורה להנשא לו וכו'. שם (כ"ד ע"ב) משנה הנטען על השפחה ונשתחררה או על העבודת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוליכין מידו, ולדעת קלת מהגהונים היינו דוקא שפחת אדם אחר אבל הנטען על שפחתו לא לאמרינן ודאי שתחררה ובעל לשם חיבות דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות (והטריך בזה בא"ז סי' תרי"א ע"ש) ומלשון רבינו שכתב הנטען משפחתו ולא כלשון משנה הנטען על השפחה משמע דלא ס"ל כשיטת הגהונים אלא אפילו בשפחתו נמי אסורה להנשא לו. עיין א"ע סי' ע"ו ס"י ג' בדעות.

מו) [פסק] והיכא דטעני ליה לגברא מא"ח וכו'. סוטה (כ"ז ע"ב) כשם שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו וכו' כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל שנאמר ונטמאה ונטמאה דברי ר"ע א"ר יהושע כך היה דורש זכריה בן הקצב רבי אומר שני פעמים האמורים בפרשה ונטמאה ונטמאה אחד לבעל ואחד לבועל. ועיין רש"י ר' זכריה בן הקצב דורש וי"ו ועיין סוטה כ"ה ע"א לאוסרה לבועל אם ימות זה או יגרשנה ולא שתת. וז"ש רבינו ומפיק לה גברא אי נמי מפקין לה מיניה בי דינא מיניה בסהדי וכו' אסירא ליה לכתחילה ונטען. ודע דאם שתת ונקתה אז מותרת לבעלה וגם אם גירשה א"כ לו מת מותרת להנשא ממנה כיון דנקתה וכלך ליה אחד וזה שדייק רש"י בלשונו העתיק ולא שתת כלא שתת מותר א"כ אם נשארה בחיים שהרי נחבר האמת.

מז) ואי מתה היא וכו'. יבמות (ל"ב ע"א) אחות אשה דמזיד מנא לן דלא אסירא דתניא (במדבר כ') אותה אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה פרש"י ושכב איש אותה. ועיין א"ע סי' ע"ו סכ"ז בהג"ה וכן כל זנות שמזנה עם הקרובות הנאסרות עליו מחמת אשתו אין אוסרין אשתו עליו ומותר בקרובות שנייה (טור), ומ"ש רבינו כי עבד איסורא באחותה לא מיתסרא דכתיב ואשה אל אחותה לא תקח בלקיחה הוא דאסירא בשכיבה לא מיתסרא כלומר אחותה לא נאסרה עליו הגם שבא עליה בזנות וזה שמה מ"מ כיון שלא קדשה לא הוי אלא זנות בעלמא ולא נאסרה אלא אם קדשה ובא עליה דכתיב לא תקח אז נאסרה אחותה עליו ואם מתה אשתו אסורה עליו אחותה אף שאין כאן איסור בחייה מ"מ נאסרה עליו מדין שתי אחיות בלקיחתה בחייה אחותה.

מח) ת"ר הנטען וכו'. יבמות (כ"ו ע"א) הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה ובסמוך ל"ז ע"א תנן נושאין על האנוסה וכו' תניא

(יבמות כו.) הנטען לאשה הרי זה לא ישא לא אמה ולא אחותה לא בתה ולא בת בתה ולא בת בנה, הני חמש עריות אסירן על נטען למינסב, **מט)** אבל אינסובי ההיא איתתא קריבתה לאבוה דההוא דחשיד מינה או לאחוה או לבריה שרי לה לאינסובי, מאי טעמא, כיון דמיתסרא עליהו אמרינן איסורא דנפשיה לא מיכסי איניש. **נ)** והילכתא אין דבר בערוה פחות משני עדים, ועד שיהו רואים כמכחול בשפופרת. לענין אשת איש לא מפקינן מגברא עד שיהו עדים רואין כמכחול בשפופרת, והאי דאמור רבנן (שם כד:) הנטען לאשת איש ונפיש לעז דידהו בקלא דלא פסיק ואיכא עדים בדבר מכוער, ההוא לעניין אפוקה מן נטען. היכא דאפקא גברא בקלא דלא פסיק ובדבר מכוער, אזלת הות לנטען מפקינן לה מן נטען הואיל וכדנפקא מעיקרא נפקא בקלא דלא פסיק ובדבר מכוער, אבל לעניין אפוקא מן גברא לא מפקין לה כי דינא אלא עד דחזו עדים כמכחול בשפופרת. והאי דאמור רבנן (שם כד:) הנטען לאשת איש ונפיש לעז דידהו בקלא דלא פסיק ואיכא עדים בדבר מכוער, ההוא לעניין אפוקה מן נטען. היכא דאפקא גברא בקלא דלא פסיק ובדבר מכוער, אזלת הות לנטען מפקינן לה מן נטען הואיל וכדנפקא מעיקרא נפקא בקלא דלא פסיק ובדבר מכוער, אבל לעניין אפוקא מן גברא לא מפקין לה כי דינא אלא עד דחזו עדים כמכחול בשפופרת. לענין אשת איש לא מפקינן מגברא עד שיהו עדים רואין כמכחול בשפופרת, והאי דאמור רבנן (שם כד:) הנטען לאשת איש ונפיש לעז דידהו בקלא דלא פסיק ואיכא עדים בדבר מכוער, ההוא לעניין אפוקה מן נטען. היכא דאפקא גברא בקלא דלא פסיק ובדבר מכוער, אזלת הות לנטען מפקינן לה מן נטען הואיל וכדנפקא מעיקרא נפקא בקלא דלא פסיק ובדבר מכוער, אבל לעניין אפוקא מן גברא לא מפקין לה כי דינא אלא עד דחזו עדים כמכחול

כנטענת הרחמנה עליו נכרת: **הני חמש עריות.** לכאורה ע"ס דשבע נשים המה וכ"כ רבינו בהל' עריות וכ"כ ה"ה פ"ב מהל' ח"ב כי"ח (ועיין בגב"ח ובמשנה"ג): **אינסובי** ההיא ליתתא קריבתה לאבוה וכו' שרי. פי' הוא לאסור בקרובתיה אבל בחשב מותרת ליבעל לקרוביו כגון לאחיו של חשוד או לאחיו או לבנו ועיין בגב"ח: **משני עדים.** דילוף דבר דבר מממון: **כמכחול** בשפופרת. כלומר מעשה האיסור ממש (ועיין משנה"ג): **לא** מפקינן מגברא וכו'. הנה חילק רבינו להוליא מבעלה לא מפקינן עד שירחה כמכחול, ולהוליחה מן הנטען מוליחין לפי' על קלה דלא פסק ולחיכה עדים בדבר מכוער: **היכא** דלפקא גברא. פי' ביחר כוונתו היחך ימלא שהנטען נשחה וכלה הבעל חינו חייב להוליא עד שירחה ח"כ הנטען היחך נשחה שחייב להוליא וע"ז מחרץ כגון דלפקא בעלה בקלה דלא פסיק ובדבר מכוער בלה כפייח ב"ד וכלכה ונשחח לנטען מפקינן לה

משנה הלכות

לכה דח"ר וכו' ורמינהו הנטען מן החשב חסור בחמה ובנחה ובחוחה. והנה בגמ' לח חמרו חלה ג' וכחב כריעב"ח ומובח בנמק"י דדוקה חלו וכ"כ הרי"ו נכ"ג ח"ב ועיין מל"מ פ"ב מהי"ב הי"ח. למנס דעח רבינו דחמש עריות חסירן עליו וחשב נח בחה ובח בנה וכמחירי יבמות ל"ז כחב ובנטען יש חומרין דוקה בחוחה שהוזכרו ר"ל חמה ובחה וחוחה, וכמו שחמרו בגרייחה בסוגיח זו בנטען מן החשב חסור בחמה ובחוחה ובנחה והוחיל ואין זה חלה גזירה בעלמה חין לך חלה חוחה שמנו חכמים ומכל מקום הגחונים כחמירו בכל הקרובות שהן שבע ר"ל חמה וחה חמה וחה חביה בחה ובח בחה ובח בנה וחוחה וכן כחבוה גדולי המחברים ומקום שהזכיר המחירי הגחונים כוונחו על רבינו חלה שרבינו לח כחב רק חמש עריות ול"ע ועיין חיוך מנוה רנ"ה.

מט) אבל לינסובי הכיה ליתתא וכו'. עם (כ"ו ע"ב) וכולן מוחרות לבניהם לו לחיכם, וגמ' מ"ם מהא דחנן הנטען מן החשב חסור בחמה ובנחה ובחוחה, ומשני נשי לגבי נשי שהיחן דחזלן גברי לגבי גברי לח שהיחן לי נמי נשי דלח חסרן שהיבחן להדדי לח קפדי להדדי גברי דחסרן שהיבחן להדדי קפדי להדדי, לי הכי חביו נמי לח מיבעיח קחמר לח מיבעיח חביו דבזיז מיניה חבל בנו דלח בזיז חביו מיניה לימח לח קמ"ל. ופרס"י נשי לח חסרן. שהיבח זנוח הקרובה לח חסרה לח לחבו גמורה עליו הילכך לח קפדה לחבו ושחקה וחייסינן חבל גברי דחסרי שהיבחן להדדי דחשב המזנה חסורה לבעלה קפיד בעל ורחיק כלי מיניה. ל"ה דבגברי לח חייסינן לזנוח שיזנה קרובו עם לחבו לחביו של מחיר נמי חשחרי ולמלי חני לבניהן ולחיהן ולח חני נמי לחביהן. ומשני לח מיבעיח לחביו דמחיר דמוחרח ולח חייסינן שמח יזנה מחיר זה עמה. דבזיז מיניה. גום הוח מחביו ולימחו עליו ע"כ. וז"ם רבינו כיון דמיחסרח עלייהו למרינן חיסורח דנפשיה לח מיכסי חיניש והוח כלי' דלי נמי בגמ', ולח הביח לי' קמח והרי"ף הביח שהי חוקימחות, ועיין נמק"י שם וגם המחירי הביח ב' חוקימחות והנמק"י הביח עוד שם דבחוספחח חניח בכל חלו חס כנס לח יוליח כיון שהין כחן חשב חיסור שבגופן חלה שמח חזנה ע"ש.

נ) והלכתא וכו' ועד שיהיו רואים. שם (כ"ד ע"ב) הנטען מח"ח והוליחוה מחחת ידו וכו' חמר רב ובעדים, חמר רב שבח למינח כי נייס ושביב רב חמר לההי שמחחת דחניח הנטען על ח"ח והוליחוה על ידו ונחגרשה מחחת ידי חחר חס כנס לח יוליח ה"ד לי דליכח עדים כי חחת חחר ופסקיה לקלה מהי הוה חלה לחו דליכח עדים ועמח דחחת חחר ופסקיה לקלה הה לחו הכי מפקינן חמר לך רב

ה"ה דאע"ג דלא אחת אחר ואפסקיה לקלא אי איכא עדים מפקינן אי ליכא עדים לא מפקינן וכבי קאמר דאע"ג דאחת אחר ואפסקיה לקלא לכאחלה לא יכנוס. מיאיבי בד"א כשאין לה בנים אבל יש לה בנים לא אלא ואם באו עדי עומאה אפילו יש לה כמה בנים אלא רב מוקי לה למאניאין בים לה בנים ויש לה עדים. ומוקי לה מאני' הבי משום דאני במאני' כוליהוה וכל כוליהה בניא אין ויש אין בעדים הוא דמפקי. ואי בעית אימא הבי מאנייאת רבי היא ודקו"ע ומסיק הלכאת כותיה דרב והלכאת כותיה דרבי ולא קשיא הלכאת אהלכאת הא בקלא דלא פסיק וליכא עדים כרבי קלא דפסיק ואיכא עדים כרב ע"ש.

ונחלקו רבותינו הרשבונים בפי' הא שמעאת דעת רבינו דהא דמפקינן בקלא דפסיק לו דלא פסיק וכיונא בו הא קלא ועריא הוא דוקא לגבי שאם גירשה בבעל משום קלא זה והלך הנעמן וכנסה מוליאין מותה מחמת ידו ואוחיבנא עליה דרב מהא דאיא בד"א כשאין לה בנים ומשני רב מוקי לה למאני' בים לה בנים ולהכי אין מוליאין אלא בעדים ואפ"ה דרב מוקי למאניאין אפילו באין לה בנים ואפ"ה לא מפקינן אלא בעדי עומאה והך גרייאת דקאני באין לה בנים מפקינן בלא עדי עומאה ר' היא דאיא רוכל היולא ואשה מוגרת בסיגר אמר רבי הוחיל ומכוער הדבר אלא בלא קיבוי ואפילו נאסרה אבל בעלה אלא ע"י קיבוי וסאיריה אבל בלא קיבוי אפילו נאסרה בעדים אריא והכא פסיק הלכאת כר' בקלא דלא פסיק לאוסרה על בעלה. ועוד הא אמרינן (בפ' האשה רבה דף נ"ב) דלקלא לבאר ניאוחין לא חייאינן לכן פר"ת אלא מן הרוכל אם גירשה בעל ונשאה הרוכל הוחיל ומכוער הדבר אלא דלדידיה הויא קלא דקמיה ניאוחין ולקלא דקמא ניאוחין חייאינן אבל מבעל לא מפקינן אלא בעדים והביאו הרא"ש וכאב וכן פר"ת ז"ל וכן בעל הלכות (שהוא רבינו) דאלא מרוכל אבל מבעל לא מפקינן אלא בעדים.

ועוד כאב בעל הלכות דאין מוליאין מהבעל עד שיראו העדים כשכאול בשפורת (פי' והא דאמרינן בשמעאין וב"ד בעדים הוא דמפקי מבעל רשאון היינו שהעידו שראו כשכאול בשפורת עיין ק"נ ודברי רבינו כאן). והא ליאא דהא אפי' לענין חיוב מיאה אגי אם רשאו העדים כדרך המנאפים כדאיאת בפ' השוכר את הפועלים (דף נ"א) ואמרינן נמי בספ"ק דמכות (ז' ע"א) ורבנן הייבי דייני בשמואל דאמר ובמנאפים עד שיראו כדרך מנאפים בכלאים עד שיבנים כשכאול בשפורת וכיון דבדיני נפשות דכאיב והליאו העדה אגי בבבי כ"ש לאוסרה על בעלה. וכן פסק ר"ת מרשיה זו, והשאילאות דרב אחאי בפ' בלק אי' קל"ד אי איכא דבר מכוער וקלא דלא פסק מפקינן לה בין מבעל בין מבועל דאניא רוכל היולא ועיין רא"ש שם בתריכות ובק"נ.

איברא דנלפענ"ד ליאב דברי רבינו בבב"ג ז"ל ולשיעאיה לזיל דהכא בשלאי יבמות (קכ"ב ע"ב ואוספאת פי"ד) אניא אין בודקין עדי נשים בדריאב ואקירה דברי ר"ע רבי טרפון לומר בודקין וקמיפלגי בדר' אניגא דא"ר אניגא דב"ש אאד דיני ממונות ואאד דיני נפשות בדריאב ואקירה שנאמר (ויקרא כ"ג ד') מקבץ אאד יביה לכס ומכ טעם אמרו דיני ממונות אין לריכין דרו"ח שלא אנעול דלא בפני לוין ובמאי קמיפלגי מר סבר כיון דאיכא כאובה למשקל כדיני ממונות אמי ומר סבר כיון דשרינן ב"ש לעלמא כדיני נפשות אמי ע"כ. והגר"א שם גרס אין בודקין וכו' ר"ע ור' טרפון לומרים בודקין נמלא הוא מאלוקאת ר"ע ור"ע וחכמים והכא גירסת רבינו נמי כגירסת הגר"א ז"ל עיין לעיל (נ"ע ע"ב) אין בודקין עדי נשים בדריאב ואקירה ר' טרפון ור"ע לומרים בודקין עידי נשים בדו"ח במאי קמיפלגי וכו' ומ"ש כיון דשרינן ב"ש לעלמא כדיני נפשות אמיא ובעינן דריאב ואקירה וכנראה דפסק כר"ע ור"ע ע"ש. ובש"ע ס"ע סי' י"ז סכ"ש אין בודקין עדי נשים בדריאב ואקירה ואפילו שם הוכאשו מבדיקה כשרים, ואשור לדרוש ולאקור הרבה (אשו' הרמב"ם והר"ן בשם סי' מ"ז ועיין ב"א.) ול"ע דנראה דרבינו פסק דבעי דרו"ח כר"ע ור"ע.

והנה שלאי פ"ק דמכות (ז' ע"א) סנהדרין ההורגת אאד בשבוע נקראת אובלנית רשב"ע אומר אאד לשבעים שנה ר' טרפון ור' עקיבא אומרים אלו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם רשב"ג אומר אף הם מרבין שופכי דמים בישראל ובגמ' שם ר"ע ור"ע וכו' היכי הוא עבדי ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו וכו' בבועל אא העבוה היכי הוא עבדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו רואיאס כשמואל בשפורת ורבנן היכי דייני כשמואל וכו' ובר"א שם ועיא הלכאת כר"ע ור"ע דהוו אמרינן רואיאס עריפה הרג וכו' ומיהא רבינו נראה דפסק כר"ע ור"ע ולאו מטעמא דהאאס אלא כיון דר"ע ור"ע ס"ל דעידי נשים בעינן דרו"ח משום דשרינן ב"ש לעלמא כדיני נפשות אמי וכיון דפסק כר"ע ור"ע לענין דרו"ח ע"כ דלשיעאייהו אזלי ר"ע ור"ע דבעינן דרו"ח עד דיראה כשכאול בשפורת וב"כ כיון דפסק דבעי דרו"ח בעדי נשים כותייהו גם זה ס"ל כוותייהו דבעי דרו"ח על כל העדויות ונמלא דרבינו פסק כן לשיעתי' ודו"ק.

שוב ראיתי לרבינו הגדול הא"ז סי' תרע"ו כאב והיכי אמי עדי עומאה כדאמרינן פ"ב דמכות (דף ז')

בשפופרת. **נא)** והיכי דמי קלא דלא פסיק, אמר אביי (שם כה.) אמרה לי אם דומימתא יומא ופלגיה, והני מילי היכא דליכא אויבים דמפקינן קלא אבל איכא אויבים לא חיישינן. והיכי דמי דבר מכוער, כדתניא רוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר, אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא. מנעלים הפוכים תחת המטה, אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא, מנעלין, ניחזי דמאן נינהו, אלא אימא מקום מנעלין הפוכין תחת המטה, אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא. **נב)** והילכתא כרב דאמר (קידושין פא.) מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד. אמר רב אשי

מיניה: **דומימתא.** חסרי כעיר ל"ח דומי דלא ידעי וודאי אלא לומרים בדמי: **רוכל.** מוכר בשמים לנשים להתקשט בכן יולא מן הבית ומלא זה את אשתו שהיא חוגרת בסינר מכוער הדבר שלא התירתו אלא לזקוק: **סינר.** כעין מכנסים שהיו נשים חוגרות לנקיות: **מנעלין** הפוכין. ניכר מקום כפיתן בעפר שתחת המטה: **והילכתא** כרב. והוא לחיכא עדיש: **מלקין.** מרדות: **ואין** לוסרין. ל"ח על בעלה מחמת ייחוד:

משנה הלכות

בנוגעים עד שירחו כמנהג מנוגעים ונ"ל דהכי הלכתא וכן מקובלני וכן פסק בס' המקנטות דרבי' חננאל פ"ב דיבמות, וכן פסק ר"ת אע"פ שפסקו בה"ג דלא מפקינן מבעלה עד דחזו סכדי כמכחול בשפופרת אין נ"ל דלא קיי"ל כר"ע ור"ע אלא כרבנן ספ"ק דמכות ע"ש. הגה שדייק כמ"ש אלא שכתב דלא קיי"ל כר"ע ור"ע שלהי פ"ק דמכות ומיהו רבינו דפסק כוותייהו בדרו"ח בכולה פסק כוותייהו לענין להוליאה מבעלה כיון דברייתא ל"ח וכו"ל דיני נפשות ודו"ק. ומיהו הא"ז חולק בשם ר"ח וכן נראה דעת הריי"ף ועיין בדשב"א ז"ל. ועיין מרדכי פ"ב דיבמות שכתב אבל מבעל פסקו כ"ג דאין מוליאין אע"פ דאמרו כאן כמכחול בשפופרת נראה לר"י דלאו דוקא ומ"ש בתריבות ובעוש"ע ל"ע סי' י"ח בתריך הרבה עיין ב"י שם בכל השיטות.

עוד תמהני בעמש רבינו דס"ל לחלק בין הא דשמואל ודידן וס"ל דהגס לענין עונשין קיי"ל דסגי ברואין דרך המנוגעים אבל כוא דוקא לענין עונשין דילה שעשתה איסור עכ"פ דקיי"ל דהולכין אחר רובא בדיני נפשות ולכן כל שראו כדרך המנוגעים עונשין אותם אבל להוליאה מבעלה שהוא לענש את בעלה ואת בניה והוא לא עשה שום איסור ומלא שע"י שסומכין על דרך המנוגעים שהיו ודאי גמור הלא רוב פי"ז מוליאין אותה מבעלה ומעניקין את בעלה ובניה שהרי עכשיו הוא אסור לדור עמה כה"ג אין עונשין את בעלה הלא כשראה כמכחול בשפופרת שהוא ודאי אסורה עליו ולא מרוב ואחרי ראינו שלגבי הנעשין נמי אמרו דמוליאין אותה אפילו בעדי איסור לו קלא דלא פסק ואפ"ה להוליא מאחת בעלה אין מוליאין לגבי בעלה העונש על הבעל ואין מעניקין אותו ומוליאין רק בודאי ועכ"פ לדידהו בדאיכא עדים ולדעת רבינו בראית כמכחול בשפופרת דאז כו"ל ראי' ודאית להוליא אותה מבעלה ודו"ק, כי לכאורה היא סברה ישרה ויש להאריך בזה אלא שאין כה"ג להאריך. וזה כבר אשר הקדמתי מגמ' פסחים (פ"ז ע"ב) בשושע הגדיא שנשא גומר את הבלים וילדה לו שלשה בנים ואמר לו הקב"ה לא היה לך ללמוד ממשה רבך שכיון שהראתי עמו פירש מן האשה והביא הושע ראב"ע יש לי בנים ממנה ואין אני יכול להוליאה ולא לגרשה והרי כיצה זונה מפורשמא ע"ש ואפ"ה לא אסרה עליו ועיין חס' ח"ס ח"א סי' ר"ה ובשנהות מהר"ץ חיות פסחים שם ודו"ק.

נא) והיכי דמי קלא דלא פסיק וכו'. (שם כ"ה ע"א)
וקלא דלא פסיק עד כמה אמר אביי אמרה לי אם דומי דמתא יומא ופלגא וכו' ואם באתי להאריך בזה מילתא ולהעתיק סוגיות הגמ' והמפרשים זה לריך חיבור בפני עלמו לכל האריכות. והדברים מבוארים בשלחן ערוך לרבינו הב"י והרמ"א עיין טוש"ע ח"ע סי' י"ח ס"ח וכו' ורבינו הב"י סי' י"ח דף כ"ח ע"ב בתב וז"ל ובקלא דלא פסיק פסקו ה"ג ור"ח דלא מפקינן מבעל לקלא דלבתר ניסואין לא חיישינן ובשאלתות דרב אחאי פסק דבקלא דלא פסק מפקינן מבעל ור"י הכריע כה"ג וכן פוסקין עכ"ל והרא"ש בתשובה כתב דסוגיית דעלמין פוסקין כה"ג ור"י ע"ש ועיין מרדכי הל"ל בתריבות גדולה ומש"ס ירושלמי ע"ש ודו"ק.

נב) והלכתא כרב דאמר מלקין על היחוד וכו'.
קידושין (פ"א ע"א) אמר רב מלקין על ייחוד ואין אוסרין על הייחוד, אמר רב. תני לה אמרן אלא בייחוד פנויה אבל בייחוד דא"א לה, אלא אפי' אשת איש עד שתבוא עדים שראוה נכנסת לבית ויולאת משם כאשה שנכנסת לבית חבירתה ויולאת משם כאשה שנכנסת לבית חבירתה ויולאת משם כאשה שנכנסת לבית חבירתה

מוציא לעז על בניה. שיאמרו זינתה וליכא למיקטלה כזה"ז ולכן הלקוה: **לא** טובה השמועה. מי שיש עליו קול שהוא עובר עבירות מלקין אותו דלא טובה השמועה לאו הוא דכתיב בבני עלי אל בני יש כאן על לא טובה השמועה. ומקרי ליה. קורא לפניו אל בני להודיע שעל לאו זה הוא לוקה ע"כ. ועיין רמב"ם פכ"ד מסנהדרין וש"ע א"ע סי' קע"ח ס"כ.

מסתברא מילתיה דרב בפנויה, אבל באשת איש לא, דאם כן מוציא לעז על בניה. **נג) אמר** רב מלקין על לא טובה השמועה, מר זוטרא מחית ליה אפטרא על כתפיה ומקרי ליה אל בני. **נד) אמר** רבה בעלה בעיר אין בו משום ייחוד. **נה) המגרש** את אשתו והלכה וזנתה מותרת לחזור לבעלה, מאי טעמא (דברים כ"ד ב') והיתה לאיש אחר אמר רחמנא והא לא הואי הויה, ואי משום זנות, (סוטה יח:)

בני לאו בני הם כאן על לא טובה השמועה: **בעלה** בעיר. דחיישת בעלה עליה, ודוקא בזיתה לבעל בזית לחבר בי: **וזנתה**. בגמ"ר פ"ק דיבמות בזית בשם ר"ח שפי' בשם הגאון דה"ג הבא על הגרושה לפי' זנאי וכו' ע"ש ולחי שפיר וזיגחה:

משנה הלכות

ז"ל פי' דחפנויה קאי שכתב בפכ"ח מה"ש כ"ג וז"ל כל המחייחד עם חשה שאסור להחייחד עמה בין ישראלית בין כותית מכין אח שניהן מכח מרדות בחיים והחשה, ומכריזין עליהן, חוץ מחשת חיים שחע"פ שאסור להחייחד עמה אם נחייחד אין לוקין שלא להוליח לע"ז ומבואר דמכריזין קאי אפנויה אבל בחשת חיים לא מכני הכרזה כלל, ועיין גליון הש"ס גמ' מר זוטרא פי' כרמב"ם דקאי אפנויה. (הגר"א בספרו הל"פ על הרא"ש) וכ"כ בחוס' ר"י הזקן ע"ש.

ומדברי רבינו משמע לכאורה דמר זוטרא אחשת חיים קאי ולכן לא פסק כותיה דאל"כ היל"ל מסחברא מילתיה דרב בפנויה ומכריזין ומשמע דל"ל הכרזה כלל דבפנויה לא צריך הכרזה דליכא הולחת לע"ז ובח"א לא שייך הכרזה משום הולחת לע"ז שיאמרו רחוק שזינתה לכך הלקוה והחידוש ליכא מיחת ד"ד למיקטליגהו כמ"ש רש"י ומיהו אכתי ל"ע שכרי אם רחוק שזינתה יכופו אותו להוליח וכיון שלא כפוהו ידעו שלא זינתה ול"ל דחשת שמא יגרש או ימות וילא לע"ז ועיין ח"מ וב"ש ח"ע סי' כ"ב.

נג) אמר רב מלקין על לא טובה השמועה. שנאמר (ש"א ב') אל בני כי לא טובה השמועה קידושין (שם) מר זוטרא מוחיב לה מפסירה על כחפיה ומקרי ליה אל בני. ופרש"י מי שיולא קול עליו שהוא עובר עבירות מלקין אותו דלא טובה השמועה לאו הוא דכתיב בבני עלי אל בני לאו יש כאן על לא טובה השמועה. ומקרי ליה. קורא לפניו אל בני להודיע שעל לאו זה הוא לוקה ע"כ. ועיין רמב"ם פכ"ד מסנהדרין וש"ע א"ע סי' קע"ח ס"כ.

נד) אמר רבה בעלה בעיר אין בו משום ייחוד. בגמ' (שם) אמר רבה בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד ורבינו כתב אין בו משום ייחוד, ולכאורה נפ"מ יש בלשון חוששין או אין בו ואולי כוונתו למ"ש החוס' שם ד"ה בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד פי' בקונט' אין חוששין להלקות משמע מחוך פירושו הא איסורא מיכא ליכא וקשה דא"כ מאי פריך על רב יוסף בסמוך דקאמר שקולי דרגא מחותי ביתי והאמר רבה בעלה בעיר אין חוששין לה משום ייחוד ומאי קושיא נכי דמלקות ליכא איסורא מיכא ליכא ונראה לפרש אין חוששין כלל משום ייחוד ואפילו איסורא ליכא. ולזה שייך רבינו אין בו משום ייחוד כלומר אין בו שום איסור וכדעת החוס' והבן. ורבינו לא הביא הא חוקימתא דמחלק בין שושבינתיה או ליחתא דגים שפ דחוששין כדמשני שם שאני רב ביתי דשושבינתיה הוא וגייסא ביה. ועיין רמב"ם פכ"ב מהא"ב הי"ב ובא"ע סי' כ"ב ס"ח-ט וברי"ו נחיב כ"ג ח"ח ואם לבו גם בה אפילו פתח פתוח ובעלה בעיר אסור ועיין ח"מ וב"ש סי' כ"ב הל"ל ודו"ק.

נה) המגרש את אשתו והלכה וזנתה וכו'. סוטה (י"ח ע"ב) הכל זוין שאין מחזיר עמה לא על קודם שתחזרס ולא על אחר שתחגרס נסתרה לאחד ונטמאת ואח"כ החזירה לא היה מחזיר עמה. ופרש"י ונטמאת, בגירושיה דאינה נאסרת עליו לחזור לו אלא א"כ נישאת על ידי קידושין דכי כתיב (דברים כ"ד) לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה אחר קידושין ונישואין כתיב כדכתיב וכיתה לאיש אחר ונאתה האיש האחרון ע"כ. ובטוש"ע א"ע סי' י' ס"ח המגרש את אשתו ואחר כך זינתה מותרת לחזור לבעלה. וסיים רבינו ואי משום זנות הא לאו בראשונה זנאי, כלומר שכרי גרושה היתה והו"ל פנויה שזינתה. וזה שממשיך ומסמיך דין פנוי הבא על הפנויה להא הלכתא.

וז"ל המרדכי רפ"ק דיבמות, פסק החלפס דגרושה שזינתה לאחר שנתגרשה מותרת לחזור לבעלה הראשון מ"ש הויה ואישות כתיב בה, כתב רבינו אבי העזרי נראה לי כדבריו מדלא מוקי קרא דאשר הוטמאה אלא בסוטה שנסתרה והיינו שזינתה תחת בעלה עכ"ל, ופלא שלא הביא כן מדברי רבינו שדרכו להביא דברי רבינו בכל מקום.

הא לאו ברשותיה זנאי. נו) פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות ולא כנסה, והלכה ונשאת לאחר ומת או גרשה מותרת לינשא לראשון, מאי טעמא, (שם ד') לא יוכל בעלה הראשון וגו' אמר רחמנא, וההוא לאו בעל הוא. נז) (קידושין סו.) אמר לו עד אחד זינתה אשתו אין נאמן, ואי מהימן ליה כבי תרי ואפקה אפומיה, נגביה כתובתה, דלגבי דינא אין דבר בערוה פחות משני עדים, ולבתר דאפקה אסיר לאהדורה, דשויה עליה חתיכה דאיסורא. נח) האומר אשתי זינתה אסורה עליו. נט) (פסחים קיג:) ומאן דחזי בחבריה איסורא ולא מצי לאפרושיה, מיוחדת לו: ואפקה לפומיה. ולי מהימן ליה כעד אחד כתרי עדים לריך להוליאה, ומיהו לריך לשנם לה הכתובה להפסיד ממון לין דבר שבערוה פחות משנים: האומר משתי זינתה אסורה עליו. ולריך להוליאה ומיירי שהוא בעלמו רחה ויודע שכן הוא. ובהגהות בן מרי כתב דאפשר כופין אותו להוליאה אם לינו רולה. ולפענ"ד דכפי' דוקא בב"ד וב"ד לין כופין בלי עדים ולהדיא לתרו בגמ' (יבמות כ"ד ע"ב) כל הוליאיהו בב"ד וב"ד בעדים הוא דמפקי ע"ם ועיין רמב"ם פכ"ד מהל' לישות הי"ז-י"ח דלתומר משתי זינתה ועי"ש שוין הן ולין ב"ד כופין והכ"נ לרבינו: בחבריה איסורא. נקט חבריה לחיך במלות פנוי הבא על הפנויה. ל"ע מהי קמ"ל כיון דלא נשתה מעולם לזה, ועיין הגב"ח ובד"מ ורמ"ח ל"ע סי' י' בשם תג' הרא"ם ומהר"ם פדווחה ואולי החידוש בפלגשו המיוחדת לו תחלה (רעז"ה) ול"ע שהרי כתב רבינו ולא כנסה ל"ה לה הוי

משנה הלכות

נו) פנוי הבא על הפנויה וכו'. הם דברי רבינו ורלוייס

הם למי שלמרם ובד"מ ל"ע סי' י' הביא תשו' מהר"ם פדווח סי' י"ע שם זינתה עם הרחשון לים אחר וגירשה מותרת לחזור לרחשון וכן הוא בתג' הרא"ם והוא בטור סי' י"ג שללה לל"ח הרא"ם ז"ל הבא על נערה ונתעברה ממנו וכודו שניהם שממנו נתעברה וכו' ע"ם ועיין רמ"ח ל"ע סי' י' ס"ח וכן שם זינתה עם הרחשון ונתקדשה לשני וגירשה מותרת לחזור לרחשון לפי' היתה מיוחדת לו תחלה (תג' הרא"ם כלל ל"ד ומהר"ם פאדווח"ח סי' י"ע) ופלא שלא הביאו גם זה דברי רבינו ז"ל.

נז) אמר לו ע"ח זינתה תשתו. קידושין (ס"ו ע"ח) תיבעית להו תשתו זינתה בע"ח ושותק מהו למר תדיי נאמן רבא למר תינו נאמן הוי דבר שבערוה ולין דבר שבערוה פחות משנים, למר תדיי מנא לתינא לה דהכוא סמיא דהוה מסדר מתנייתא קמיה דמר שמואל יומא חד נגה ליה ולא הוה קאתי שדר שליחא לבתריה תדאזיל שליח בתדא לורחא לחא תיכו בתדא כי לחא שליח למר תשתו זינתה לחא לקמיה דמר שמואל ל"ל תי מהימן לך זיל לפקה, ותי לא לא תפיק, מתי לאו תי מהימן עלך דלאו גזלנא הוא ורבא תי מהימן לך כבי תרי זיל לפקה ותי לא לא תפקה. וקיי"ל כרבא וכ"פ הרמב"ם ובטוש"ע ח"ע סי' קע"ח ס"ע וסי' קע"ו ס"ז, וי"ח דלא יוכל לומר שמחמין לע"ח חלא אם מחמין לו גם בשאר דברים אבל אם תינו מחמין לו בדברים אחרים רק בדבר זה משום דבלאו הכי נחשדת לו קלח לא נאסרה עליו בשביל זה (מהרי"ק שורש פ"ב ורמ"ח סי' קע"ו ס"ז) וי"ח דבזמן הזה שים חרם דרגמ"ה שלא לגרש אשה בע"כ תינו נאמן לומר שמחמינה או שמחמין לדברי העד (הגמ"י פכ"ד ומהרי"ק ס' ק"י בשי"ח ורמ"ח ל"ע סי' קע"ח ס"ע) דחייבינן שמא מיניו נתן בלחרת ואומר שמחמינה לע"פ שתינו מחמין ומנדין לותו על שאומר מחמינה וגרס לבעל חרם דר"ג ע"ם ובלחרונים ובח' מה"ג כחובות סי' ק"ו וסי' ק"ח החרכתי בס"ד ע"ם.

נח) האומר לשתי זינתה אסורה עליו. פי' שאומר שרחה שזינתה לשתו דאל"כ מנא ידע ליה, ול"ע לדעת רבינו דס"ל לעינן עדות דבעי לרחות בשכחול בשפופרת אי אומר זינתה שחס נמי בעי להגיד שרחה בשכחול בשפופרת או סגי ברחייה כדרך המנחפים, ועיין הגהות ב"ח אות כ"ע מה שמפקה ליה אי ב"ד כופין אותו להוליאה בה"ג, ומיהו פשוט דחייב ליתן לה כחובה שהרי אין לו עדים להפסידה כחובתה אם לא שהודית לו ול"ע.

נט) ומאן דחזי בחבריה איסורא וכו'. פסחים (קי"ג ע"ב) שלשה הקב"ה שונאן המדבר אחד בפה ואחד בלב והיודע עדות בחבירו ואינו מעיד לו, והרואה דבר ערוה בחבירו ומעיד בו יחידי, כי הא דעודיה חטא ואחת זיגוד לחודיה ואסהיד דיה קמיה דרב פפא נגדיה לזיגוד ל"ל עודיה חטא וזיגוד מינגד ל"ל אין דכחיב (דברים י"ע) לא יקום ע"ח בחים ואח לחודך אסהדה דיה אם רע בעלמא קא מפקת דיה ופרש"י דכחיב לא יקום כלומר המקרא מעיד שתי אתה נאמן בעדות זו. ועיין רמב"ם פי"ג מהל' רולח הי"ד ובטע"ע ח"מ סי' כ"ח ס"ח.

ודייק רבינו ומאן דחזי וכו' ולא מלי לאפרושיה וכו' דאי מלי לאפרושיה ל"ה יפרישנו מאיסורא והוא בכלל הוכח תוכיח ואסור לגלות עליו לסוס אדם דהו"ל

דלרשע כלטיעכו לרשע ויתום ופטור: **פ"פ** מלחתי. נשל בחזקת בחולה ומלחה בעולה ולמר פ"פ מלחתי לס כבר יש לו חשב לחרת ולמן שכרי יודע בעיב ביתה, ולס לינו נשוי ולמר פ"פ מלחתי מלקין לוחו על כולחת ס"ר ולינו ולמן: **נאמנת** לכשיתה לכהונה. ולח מספקינן שנעלה לפסול לה ועשתה זונה: **נסתרה**. ונתייחד עמו ולט"פ שלח רלוה שנעלה: **נסתרה** עם ישראל. ברלינו שנסתרה עם ישראל חבל נסתרה עם הגוי הויא לה כלל לשון כרע, וגס יש לדייק קלח לשון בחבריה וכגמ' גמי למרו וכרוחה דבר ערוה בחבירו ולח למר וכרוחה דבר ערוה בחדס מישראל ובקרח כוכח תוכיח לח עמיתך כתיב וי"ל.

ס) האומר פתח פתוח וכו'. כתובות (ע' ע"ח) למר ר' חלעזר כלומר פתח פתוח מלחתי ולמן לחוסרה ולמלי ספק ספיקה הוח ספק תחתיו ספק בתוגם ספק ברגון ל"ל בחשב כלן ולינטית לימת בחשב ישראל וכגון דקניל ליה לחביה קידושין פחותה מבת ג' שנים ויום לחד וכגמ' דף י' ליתמר למר דב ולמן למר שמואל משום ר"ש בן חלעזר חכמים תקנו לכס לבנות ישראל לבחולה מלחים ולחלמנה מנה וכס הלמינוהו שלם למר פתח פתוח מלחתי ולמן ל"כ מה כועילו חכמים בתקנתם למר רבח חזקה לין לדס טורח בסעודה ומפסידה וכו' הכוח דלחת לקמיה דרב ולמן למר ליה פ"פ מלחתי ל"ל רב ולמן לסבוהו כופרי מברכתח חביעח ליה והח רב ולמן הוח דלמר מהימן מהימן ומסבינן ליה כופרי ר' לחתי מבני כלן בבחור כלן בנשוי.

פרש"י לסבוהו כופרי. הלקוהו מלקיות בתקנות חריות של דקל שים בהן עוקצין כמין קוצין כדלמרינן בפ' סוכה (דף ל"ג) ולימת כופרת דרכיה דרכי נועם. מברכתח חביעח ליה. זונות כעיר הזאת שעשה מברכתח חבועות ושוכבות תמיד לפניו לזנות מלחר שכוח בקי בפ"פ. בחור לח מהימן ומסבינן ליה כופרי על שמעיז פניו בשוי מהימן ולח מסבינן ליה כופרי. ומלשון רש"י דבחור לח מהימן וכופין לוחו לגור עמה לו משלם לה כחובה לס רולה לגרשה ובזה"ז שים חרגמ"ה גם בשוי נחלקו בה. מיין יעשת יעקב ח"ע סי' ס"ח סק"ו שחמה למה לח הגיה כרמ"ח דבזה"ז לינו נלמן כמו שבניה בפ' קע"ח לענין יבמה ע"ש ובפח"ש החריך כרבה בדבר. למנס החום' פי' די"ל בניחותה מברכתה חבועי נצריף בהדיה סהדא אחרינא והדר נסהידו, ואי לא, איהו לחודיה לא נסהיד. **ם)** (כתובות ט.) האומר פתח פתוח מצאתי, אם נשאוי הוא ונותן טעם לדבריו, נאמן. (שם י.) ואם אינו נשוי ואמר פתח פתוח מצאתי אינו נאמן, ומלקינן ליה. **סא)** (שם יג.) היתה מדברת עם אחד בשוק ואמרי לה מה טיבו של זה, מאיש פלוני וכהן הוא, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת להשיאה לכהונה. מאי מדברת, זעירי אמר נסתרה, והני מילי נסתרה עם ישראל אבל נסתרה עם הגוי הויא לה כלומר לח"פ שכוח נלמן כלקוהו לפי שחשוד על זנות.

ומלשון רבינו מבואר כפרש"י דבחור לינו נלמן ומלקינן על שכוליח ס"ר על בח ישראל לו משום שזכה כשכוח בחור וכוח טוען דרבנן. ועיין טו"ע ח"ע סי' ס"ח ס"ו שכמחבר פסק שחס מכיחן בין בחור ובין נשוי והרמ"ח כוסיף וי"ח דבחור לח מלי טוען פ"פ ולדרכה מלקין לוחו ועיין ב"ש שם. ומבואר דהוח מחלוקת הרחשונים ז"ל ודעת הרי"ף והרח"ש כדעת רבינו דבחור לח מהימן וכן לחי' ר"ח לפרש"י וחוס' וכ"כ בש"ג.

ודע דרבינו הוסיף לס נשוי כוח ונותן טעם לדבריו משמע דלס לינו נותן טעם לדבריו לינו נלמן וכגמ' לח למרו שלריך ליתן טעם לדבריו ולולי משום דלמר רבח חזקה לין לדס טורח בסעודה ומפסידה וכח חינח בחתן שעשה כסעודה לבל מי שכנס ולח עשה סעודה למלי מהימן ל"כ מה כועילו חכמים בתקנתן וע"ז כתב רבינו לס נשוי ונתן טעם לדבריו לו משום חזקה דלין לדס טורח לו היכח דלח טרח יש לו טעם לחר נלמן, ולולי למד גם ממה שלמרו כלוח דלחת לקמיה דר"ג ל"ל פ"פ מלחתי ל"ל שמח כעיבה למשול לך משל וכו' ליכח דלמרי שמח במזיד הטית ועקרת לדשב וכו' ועיין טור סי' ס"ח שולטין לוחו שמח הטית וכו' לו שמח לח בעלח בנחח וכו' וזה שפי' רבינו ונותן טעם לדבריו.

סא) היתה מדברת עם לחד בשוק. כתובות (י"ג ע"ח) רלוה מדברת עם ל' ולמרו לה מה טיבו של לים זה לים פלוני וכלן הוח רבן גמליאל ור' חליעזר חומרים נלמנת ור' יהושע חומר לח מפיה חנו חיין חלח הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולממזר עד שתביח רליה לדבריה, ובגמ' מלי מדברת זעירי למר נסתרה רב חסי למר נבעלה ופסק רבינו כזעירי דלמר נסתרה ובני

כשבויה ופסולה לכהונה. סב) היתה מעוברת מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים נאמנת להשיאה לכהונה (יבמות סא:) ר' אליעזר לטעמיה דאמר זונה זונה כשמה, אלמא כרבנן סבירא ליה דאמרי אין זונה אלא גיורת משוחררת ושנבעלה בעילת זנות, והני מילי כי אמרה לכשר נבעלתי ולאו ממזר ולאו נתין, דבין באונס בין ברצון מותר להשיאה לכהונה, והני מילי בפנויה אבל באשת איש מעוברת וקאמרה אנוסה אני לא מהימנא, אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל. סג) תנו רבנן (שם לו:) לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוציא ואל יחזיר עולמית דברי

כסמ"ג ל"ת קכ"ח ועיין רמ"ח ל"ע סי' ז' סי"ח פי' בדבריו: להשיאה לכהונה. דלא"ג שנתעברה בלי חופה וקידושין לא ס"ל כר"ח דפנוי כבת על הפנויה עשה זונה אלא זונה כשמה גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות וכמו שפי' רבינו: דבין בחופה בין בלעדה. דכשר כבת על הפנויה בלעדה לא נאסרה כ"כ ד"ה חיים. שנתעברה מאחר וכעת שכי' בעלה במדע"ה אפילו אמרה אנוסה אני ולו שנבעלה מעכו"ם לדעת ר"ח לא מהימנא, ובתוס' (כתובות ע' ד"ה ולו בעיה) נתנו טעם משום דחופה חיים ליה: מעוברת חבירו ומינקת חבירו. דגזרו רבנן דלמא מיעכר חלבה ובושה לחבוע היורשים בב"ד וכורגת את בנה, ורש"י פי' על כרחה את בנה ברעב, דבגמ' (כתובות ס') מסיק ולא כוח בהיא שעה כוה, ובירושלמי כושה מעוברת חבירו עליו בכתוב אומר (משלי כ"ג) אל תגזל גדול עולם ובשדה יתומים אל תבא (תוס' סוטה כ"ו): ואל יחזיר עולמית. משום

משנה הלכות

מילי נאסרה עם ישראל אבל נאסרה עם עכו"ם כו"ל כשבויה שנאסרה לכהן עכ"פ. וכרמב"ם נראה דפסק כרב אסי. והסמ"ג לתוין קכ"ח כבית דברי רבינו וז"ל בב"ג הל' מיתון מה שנתנו בכתובות (דף י"ג) רתוב מעוברת עם חיים וכו' ומפרש בגמ' מתי מעוברת זעירי אמר נאסרה ר"מ נאסרה עם ישראל אבל נאסרה עם הגוי הרי היא כשבויה ופסולה לכהונה עכ"ד ומשמע דפסק כותיה שהרי לא בבית חולק עם. וגם מלשון הנמק"י נראה דפסק כרבינו שכתב אבל שבויה כולן פסולין חללה ומשמע כרבינו ועיין ירתיס סי' ריי"ח ועיין מהרי"ק שורש קנ"ח דס"ל נמי כרבינו.

איברא דהמהרי"ק שורש בל"ל בבית מספר בתרומה והתוס' והרא"ש והמרדכי ועוד פוסקים שמחירין בהשת כהן שנתייחד עם עכו"ם זמן מועט ומהריך לנהר דבריהם דלא פליגי על רבינו דבב"ג ובעמיד הא דרבינו דוקא בפנויה ולהשת לכתחילה לכהן אבל בהשת חיים שבבר נשתה להוליתה לא מוליתין ואינה נאסרת על בעלה ועוד יש לחלק דהתם מיירי שנאסרה על מנת לזנות שבבי משמע מדברת ושוב רתוב נאסרה והוא ע"ד תפלות וזנות ולא דמי לשבויה ועיין ב"ש ח"ע סי' ז' סקל"ד ובח"מ שם סקב"ב.

ולפענ"ד ע"ב ל"ל בדברי רבינו בן שהרי בבר בתבנו בסמוך דדעת רבינו דח"ח לא נאסרה לבעלה אפילו נאסרה אלא נראה במתול בשפורת ות"ב אמאי נאסור בנאסרה וע"ב דהוא בפנויה והו"ל בנטען שאוסרין עליו אפילו בעדי ביעור וביולא בה ב"ג בפנויה שאוסרין אותה על בהן אבל בח"ח מודה רבינו דלא נאסרה בשחירה לחוד ודו"ק. ועיין רדב"ז ח"ג סי' תפ"ח שהסכים למהרי"ק ז"ל. גם מלשון רבינו בסמוך שבתב ובני מילי בפנויה אבל בהשת חיים מעוברת וכו' משמע לבאורה דעד בשתה כולה מילתא בפנויה מיירי ולא בח"ח והבן. ועיין בריח משה על הסמ"ג שהאריך בראיה וחמה למה בשמיעו המחבר והרמ"א ח"ע סי' ז' דברי רבינו ודעימייהו ע"ש לריכות גדולה.

סב) היתה מעוברת וכו'. שם (י"ד ע"ח) וביבמות (ס"ח ע"ב) ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה בבבן גמליאל. ועיין ש"ע ח"ע סי' ו' סי"ח ובסי' ז' ובסי' ס"ח ס"ט.

סג) ת"ר לא ישא אדם מעוברת חבירו. יבמות (ל"ו ע"ב) תנא משום ר"ח אמרו יוליא בנט אמר רבה ר"מ ור"ח אמרו דבר א' ר' אליעזר הא דאמרן ר"מ דאניא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוליא ולא יחזיר עולמית דברי ר"מ וחבמים אומרים יוליא ולבסיגיא זמנו ליבנום יבנום, ת"ל אבני ממאי וכו' אי נמי עד בתן לא קאמר ר"מ התם אלא משום דרבנן ותבמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה אבל הבא מדאורייתא מפרש פרשי מינה והלבה בבבן ואי קשיא לך וכו' הבא קשא הוא. עיין תוס' ד"ה חיזוק לדבריהם והבא גבי חיסורא הוא דקניס ר"מ ועיין עוד תוס' דף ל"ז ע"ח ד"ה מי עביד תקנתא וכו' בעיא זו אליבא דרבנן ולא אליבא דר"מ ומבתן מדקדק בב"ג ובשלחות דבא דאמר בפ' אע"פ (בתובות ס' ע"ב) דהלבה בר"מ בגזירותיו היינו דוקא בגזירותיו ולא בקסותיו ע"ב.

ובא"ז הל' יבום סי' תרב"ע תניא בפ' החולץ לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא נסמ"ג ל"ת קכ"ח ועיין רמ"ח ל"ע סי' ז' סי"ח פי' בדבריו: להשיאה לכהונה. דלא"ג שנתעברה בלי חופה וקידושין לא ס"ל כר"ח דפנוי כבת על הפנויה עשה זונה כשמה גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות וכמו שפי' רבינו: דבין בחופה בין בלעדה. דכשר כבת על הפנויה בלעדה לא נאסרה כ"כ ד"ה חיים. שנתעברה מאחר וכעת שכי' בעלה במדע"ה אפילו אמרה אנוסה אני ולו שנבעלה מעכו"ם לדעת ר"ח לא מהימנא, ובתוס' (כתובות ע' ד"ה ולו בעיה) נתנו טעם משום דחופה חיים ליה: מעוברת חבירו ומינקת חבירו. דגזרו רבנן דלמא מיעכר חלבה ובושה לחבוע היורשים בב"ד וכורגת את בנה, ורש"י פי' על כרחה את בנה ברעב, דבגמ' (כתובות ס') מסיק ולא כוח בהיא שעה כוה, ובירושלמי כושה מעוברת חבירו עליו בכתוב אומר (משלי כ"ג) אל תגזל גדול עולם ובשדה יתומים אל תבא (תוס' סוטה כ"ו): ואל יחזיר עולמית. משום

קנס: **וכשיגיע** זמנו. כ"ד מודם שתקנו חז"ל ימי יניקה: **הלכה** כר"מ בגזרותיו. **רבי מאיר, סד) וחכמים אומרים יוציא וכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס, והלכה כרבנן, ואי קשיא לך הלכה כרבי מאיר בגזרותיו, הכא קנסא הוא והלכה כרבי**
הובא בתוס' יבמות ל"ז ד"ה מי ועיין תוס' ב"ק ל' ד"ה וחכמים, וב"מ ע"ג ד"ה קונסין ועיין שחילחות פ' וירא ובש"ג

משנה חלכות

יוליח ולח יחזיר טולמיח דברי ר"מ וחכ"ח יוליח ולכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס פי' דהיינו לחחר כ"ד חודש וכו' ופר"ח דהלכה כחכמים ולח"ג דקיי"ל כלכה כר"מ בגזרותיו וכו' ככח קנסח קנים וכו' וכ"פ בה"ג כחכמים וכן משמע בסוגיח וכו' ע"ש. ועיין חוס' זבחים ק"ד ע"ח בשם ה"ג ובתוס' ב"ק ל' ע"ב ד"ה וחכ"ח ועיין עוד ב"ב ל"ד ע"ב ובילה כ"ז ע"ח ד"ה חלח ר"מ ובכורות כ"ח ע"ח ועירובין מ"ז ע"ח ועיין תוס' נדרים כ' ע"ב ונ"ע דנימח הלכה כר"מ וכו' לו שמח דלח חשבינן ליה הלכה כר"מ בגזרותיו חלח בקנסותיו, ועיין חוי"ט ספ"ב דנדרים ופ"ק דע"ז מ"ה ועיין כתובות נ"ז ח' וס' ב' ונסתפקו לי דעת הרמב"ם נמי לחלק בין גזירותיו לקנסותיו ועיין סדר הדורות מ' ז' הלכה כר"מ ודו"ק. (ובתי מה"ג כתובות סי' קע"ב המרכתי עוד בזה ע"ש ודו"ק).

סד) וחכמים לומרים יוליח וכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס והלכה כרבנן. ונרחה דעת רבינו דחפילו לי הוה כהן מפסדינן ליה מיניה וכוח כדעת בשחלחות פ' וירא (סי' י"ג) הובא בתוס' יבמות ל"ו ע"ב. וכ"כ הרי"ף וז"ל לחמר רבח ולדברי חכמים יוליח בגע לחמר מר זוטרא דיקא נמי דקחני יוליח ולא קחני יפרים וכן הלכתא ואפילו הוא כהן ועיין נמק"י דלא מקלינן בה דהא בין לר"מ ובין לרבנן יוליח בגע ס"ל. ולפ"ז מה שאמרו ולכשיגע זמנו לכנוס יכנוס היינו לאחר כ"ד חודש דוקא כישראל אבל בכהן ל"ח. או יאמר אפילו בכהן וכגון שברח שברי רבינו פסק בסמוך בקידש בחוך שלשים וברח מרקוייה מסחייה ולא מפקינן לה מיניה.

איברא דבסמוך כחב רבינו ליחמר קידש בחוך שלשה חדשים וברח פליגי בה רב לחא ורבינא ולכאורה משמע דוקא קידש ולא כנס אבל אם כנס לא מהני מרוקייה כלל ושאני הכא דאמר אם נשא מיניקה חבירו שהוא בניסואין והני תרי מיני ניהו, וכבר כחב הנמק"י כן וז"ל ליחמר וכו' מרוקיה ולא בעי למכפייה למיכב גיעא דגלי דעתיה דלא בעי ליכנוס עד זמנו כך פרש"י ז"ל וכחבו המפרשים ז"ל דמדבריו נרחה שאילו כנס ממש כייפינן ליה בשמחת עד שיגרש או יהא בנדוי עד שיגיע זמנו ליכנוס וכן כחב הרחב"ד ז"ל והוסיף עוד לומר שקונסין אותו לאחר זמנו שלא יכנוס עד שיעברו עליו כמנין הימים שעמד עמה בחוך חשעים ואין זה דעת החוס' ע"ש. ולפ"ז לכאורה נרחה לומר דגם דעת רבינו מה שכחב דמרוקייה מסייע ליה היינו דוקא בקידש אבל בנשא לא מהני מרוקייה אלא מגרש וז"ש סחם יוליח בנשא ואח"כ מביא הא דברח וע"ש.

ומידו כרמב"ם ז"ל כחב לקמן בזה ע"ש רמב"ם פי"ח מה"ג הכ"ח עבר ונשא מעוברת או מניקה וכו' חייב מעוברת או מניקה אין כופין אותו להוליח ולא לכנוס עד אחר זמן היניקה או עד שיאות הולד ע"כ ועיין בה"כ שם ועיין עוש"ע ח"ע סי' י"ג סי"ב עבר ונשא מעוברת או מניקה בחוך זה"ז מנדין אותו אלא ח"כ ברח ויוליח בגע ואפילו היה כהן וכו' ואם היה ישראל יחזירנה אחר כ"ד חודש של מניקה וכו' נשא וברח ולאחר זמן בא ויבא עם אשתו אין בכך כלום ואם קידש מעוברת או מניקה אין כופין אותו להוליח ולא יכנוס עד אחר זמן היניקה וכו' כג"ה וי"ח דאין חילוק בין קידש לנשא (רוב המורים) וכן עיקר ועיין שם סעיף י' בהג"ה מלמדין אותו לברוח וכבר ליינו על זה בח"מ סקי"ב ע"ש.

ומדברי רבינו לכאורה נרחה שמחלק בין קידש לנשא וכמ"ש ועוד נרחה מדברי רבינו דברח דוקא ברח מעלמו אבל לא מלמדין אותו לברוח, וס"ל דהרי אפילו ברח מעלמו פליגי ורב אחא ס"ל דמשמחין ליה והיאך נלמד אותו לברוח בדבר שמשמחינן ליה לרב אחא עכ"פ.

והא"ז סי' תרכ"ח כחב ואם קידש תוך שלשה וכו' ופסק רבינו יצחק אלפס דכן הלכה דמרוקיה מסחייה אבל פר"ח כחב עבד רפרם עובדא ואמר מרוקיה מסחייה ולא שמעינן מינה דהילכתא הכי דלימא למימר רפרם הוא דאמר מרוקיה מסחייה ורב אחא פליג עליה ע"ש. ומסתבר דהכי הלכתא דמעשה רב מיהו דעת נועה דדוקא בברח מעלמו דגלי דעתיה שבקידש לא היה בדעתו לכנסו עד זמנו אבל קידש תוך ג' ולא ברח אינו מועיל אם אנו נבריח אותו ונריך למכפייה ליתן גט דהוחיל ולא ברח הרי זה דעתו לכנוס וע"ש ע"ש.

ועיין עוד בסמוך דיש להסתפק בדברי רבינו בעיקר הדין דמהני לברוח אי דוקא בנשים שאסורין

מאיר בגזרותיו אבל לא בקנסיו. פה) תנו רבנן (כתובות ס:) מניקה שמת בעלה בתוך עשרים וארבעה חודש הרי זו לא תנשא ולא תתארס עד שיהו לה עשרים וארבעה חודש דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר שמונה עשר חודש, א"ר נתן בן יוסף הן הן דברי בית שמאי הן הן דברי בית הלל, שבית שמאי אומרים עשרים וארבעה חודש ובית הלל אומרים שמונה עשר חודש, ומסקנא כי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל רב ושמואל דאמרי תרוויהו צריכה להמתין עשרים וארבעה חודש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו. פו) תנו רבנן הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיה לה כעס עם בעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה חולה או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה חבוש בבית האיסורין והמפלת לאחר מיתת בעלה ועקרה וזקנה וקטנה ואיילונית ושאינה ראויה לילד כולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי רבי מאיר, ר' יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד, אלמא גזר ר' מאיר הני אטו הני, ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזרותיו. והילכתא מת מותרת גמלתו אסורה. פז) וכן איתתא דמית גברא או דאיפטרא לה בגיטא אסיר לה לאינסובי בגו תלתא ירחי, דתניא

סקט"ז שם: **רדופה** לילך. רגילה וגם סמוך למיחזו עמדה בניח לניה זמן מרובה דליכא למימר מעוברת היא: **או** שהיו לה כעס. ולא שימשה: זקן. ועמד מלדת ולינו רלוי עוד: **עקרה**. שנעקר רחמה ונעלה כחס שלה: **איילונית**. ממעי למה לקוייה היא ולין לה סימני שער ודדים: **ושאינה** ראויי לילד. לחיוויי מחמת סמי וחולי, כל אלו לין דרכן להתעבר וחכמים גזרו על כולם שלא ליגע ג' חדשים משום לת פלוגי: **הלכה** כר"מ. דגזירה הוא כני אטו כני: **מת**. כולד מותרת ליגע ולא חייגינן שלא נתיר לה ליגע חמית לא נגע שחוכל ליגע דנוות ישראל רחמניות הן ולא דמי לכא שגזרו שלא ליגע כשהיא

משנה הלכות

ליגע בתוך ג' חדשים ומשום הבחנה לו מכני גם למעוברת חבירו ומינקת חבירו וד"ק.

פה) ת"ד מניקה שמת בעלה בתוך כ"ד חודש הרי זו לא תנשא ולא תתארס. כתובות (ס' ע"ב) ת"ר מינקת שמת בעלה בתוך עשרים ותרנעה חודש הרי זו לא תתארס ולא תינשא עד עשרים ותרנעה חודש דברי ר"מ ור' יהודה מתיר בשמונה עשרה חדש וכו' תריסיה דלחני לחת לקמיה דלחני לחמר ליה מהו ליתרס בחמשה עשר חדש ת"ל חדת דר"מ ור' יהודה הלכה כר"י וכו' ולחמר מר עוקבא לי כתיר ר' חנינא לשלח לחחר ע"ו חודש כל שכן ליתרס כי לחת לקמיה דרב יוסף ת"ל רב ושמואל דלחמרי תרוייהו צריכה להמתין עשרים ותרנעה חדש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו רהט בחריה תלתא פרסא בחלא ולא לדריכיה, לחמר לחני כלי מילתא דלחמור רבנן לפילו ניעתא בכוחתא לא ליצרי לינים במקום רגיה לא משום דמיחזי כלפקירותא חלא משום דלא מסתייעא מילתא למימרא דהא לגא גמירנא ליה להא דרב ושמואל לפי' ככי לא מסתייעא לי מילתא למימר. וכש כש דברי רבינו.

והנה כתוס' יבמות ל"ו ע"ב ד"ה ולא קתני יפרים כתבו וקלא היה מדקדק ר"י מכא דתניא כתס (כתובות ס) מינקת שמת בעלה הרי זו לא תיתרס ולא תנשא ולא כשתירס לריך ליתן גט לא תיצטריך תו למימר לא תנשא ומיהו יש ספרים דגרסי לא תנשא ולא תיתרס ולינה למימר דזו לף זו קתני וכו' ע"ש ועיין גם ל"ז סי' תרכ"ט שדייק כן מגירסת הספרים ומיהו גירסת רבינו לא תנשא ולא תתרס וכן הוא גירסת הספר דידן בכתובות ע"ש.

פו) ת"ד הרי שהיתה רדופה לילך וכו'. (שם ס' ע"ב) ת"ר נתנה בנה למינקת לו גמלתו לו מת מותרת ליגע מיד רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע סבור למיעבד עובדא כי הא מתניתא לומרה להו הכיא סבתא בדידי הוה עובדא ואסר לי רב נחמן וכו' דתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית חמיה או שהיה לה כעס בעלה או שהיה בעלה חגוס בית האסורין או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה חולה או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה חבוש בבית האסורין והמפלת לאחר מיתת בעלה ועקרה וזקנה וקטנה ואיילונית ושאינה ראויה לילד כולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר"מ ר' יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר"מ בגזירותיו אמרי ליה לתו מדעתין, והלכתא מת מותר גמלתו אסור. מר בר רב חסי אמר אפילו מת נמי אסור דלמא קעלה ליה ומינסבא הוה עובדא ואנקחיה ולא היא הכיא שוטה הוא דלא עבדי נסי דאנקן בנייהו ע"כ. ועיין טוש"ע א"ע סי' י"ג סי"א ופרטי דינים בתריכות.

פז) וכן אותה דמית גברא או דאיפטרא לה בגיטא וכו'. יבמות (מ"ח ע"ח) תנן וכן אחר כל הנשים

מעוברת לו מינקת שחייבין שלא תהרגנו: קידש בתוך שלשה חדשים וברח. אין מוליאין ממנו ולא משמחין ליה כיון שעשה מעשה

(יבמות מב:) ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר כך שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כולן צריכות להמתין שלשה חדשים. (שם מג.) והילכתא כי קושיא דרב אשי חוץ מיום שנתגרשה בו וחוץ מיום שנתארסה בו, וש"מ שלשה חדשים שלמים בעינן. סח) איתמר (שם לז.) קידש בתוך שלשה חדשים וברח פליגי בה רב אחא ורפרם, חד אמר משמתינן ליה וחד אמר ערקוייה מסתייה ולא מפקינן לה מיניה הוה עובדא ואמר להו רפרם ערקוייה מסתייה, וכן הלכה. ואסיר ליה לבר ישראל למינסב חדא מקרובות דיליה. והיכא דעבר ונסיב בין מחייבי כריתות בין מחייבי מיתות בית דין הוולד

משנה הלכות

לא יתארסו ולא ינשאו עד שיהו לכם ג' חדשים אחד בתולות ואחד בעולות ואחת מלמנות ואחת נשואות ואחת ארוסות ר' יהודה אומר הנשואות יתארסו והארוסות ינשאו חוץ מן הארוס שביהודה שלבו גם זה ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן המלמנה מפני החיבול. ובגמ' מ"ב הי ניהו בתולות והי ניהו ארוסות אי ניהו בעולות והי ניהו נשואות וכו' ר' אלעזר לא אל לבי מדרשא משכחיה לר' אסי ת"ל מאי אמור רבנן בבי מדרשא ת"ל הכי אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה תין והתניא הרי שביאה רדופה וכו' לריכה להמתין ג' חדשים דברי ר"מ ר' יהודה מתיר ליארס ולינשא מיד אמר רבי חייא אזר בו ר' יוחנן אמר רב יוסף אי בדר ביה ממתני' דכרמא בדר ביה דתניא אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כולן לריכות להמתין שלשה חדשים ופרש"י דגזרו שאינה רחויה אעו רחויה ומבוארין דברי רבינו.

והא"ז סי' תרכ"ח כתב תנן בהחולץ וכו' פסק רבינו ילחק אלפס זל"ל דהלכה כר"מ אחת דאת ר' יוחנן בדר ביה ועוד דקיי"ל הלכה כר"מ בנזירותיו דגרסי' פ' אע"פ ת"ר יהודה אומר שמואל הלכה כר"מ בנזירותיו וכן פר"ח דהלכה כר"מ וכו' הלכך כולהו ל"ם נאחרמלו מן האירוסין ל"ם מן הנשואין ל"ם שנאחרסו ל"ם שניאשו כולן לריכות להמתין ג' חדשים כדפסקינן לקמן (דף מ"ג) והלכתא לריכה להמתין ג"ח חוץ מיום שמת וחוץ מיום שנאחרסה בו.

סח) איתמר קידש בתוך שלשה חדשים וברח.פליגי בה ר"ח ורפרם וכו'. בגמ' שם (ל"ז ע"ח). ודע דמדברי רבינו שכתב הא שמעתא דוקא בקידש תוך שלשה חדשים וברח וכתבה אחר הלכתא דנשים שאסור לכם לינשא תוך ג' חדשים ומשום הכאנה ולא כתבה הא שמעתא לעיל גבי מינקת חבירו או מעוברת חבירו הי' אפשר לכאורה לומר דהחם לא מכני ערוקייה כלל דוקא בנשאת בתוך ג' חדשים או נתקדשה כות דנאלקו רפרם ור"ח אי מכני ערוקייה אבל בנושאת מעוברת חבירו או מינקת חבירו לא מכני ערוקייה ומיהו כרי"ף ז"ל כתב דאם קידש מעוברת חבירו או מינקת חבירו ערוקייה מסתייה וכ"כ הא"ז בסי' תרכ"ט וז"ל מיהו אם קידש מינקת חבירו ומעוברת חבירו וברח ערוקייה מסתייה כדברי רבינו ילחק אלפס כדפי' לעיל גבי קידש תוך שלשה וכו' ע"ש ומשמע לכאורה דם"ל דכהדדי ניהו.

איברא דשוב ראיתי לרבינו ת"ז סי' תם"מ שכתב המחלת ונשאלת דין אחד שקידש מינקת חבירו בתוך כ"ד חודש והאריך שם לאחר דין קידש ונשא וכו' וז"ל ועוד יש לאמוד אמאי בפ' האומן (ל"ו ע"ב) קאמר לא ישא אדם מינקת חבירו ואם נשא מוליא ולא יאזיר עולמית ולרבנן מוליא ומאזיר לאחר כ"ד חודש, לא תנשא ולא תיארס. ולא קאמר שם גירושין לומר דאם נאחרסה אלא בגט אלא נושאה (לכך) כי מיד יש סכנת נפשות דילמא מיעברא וקטלה לה לבדה ולמסמוסי ליה בבילים ואלא לא שביק לה בעלה כי מדידיה קאכלה ולכך קאמרין ליה לגרש אפי' לכהן וכשיגרשנה אפי' אי מיעברא כבר דמדידיה קאכלה אמסמס לי' בבילים ואלא אבל גבי קידושין לכאורה נמי אסור לקדש כו' מ"מ אם קידשה אכתי ליה סכנה לבדה כי לא תנשא עד כ"ד חודש ודי בהפרשה בעלמא כי מה יש לומר שמא יקדשנה ויבא עליה אכתי ליכא סכנה לבדה כי לא תנשא עד כ"ד אדשים וכו' אבל קידשה בתוך ג' חדשים כאן אין קנס גירושין כיון שאותה גזירה קלה היא וכו' ע"כ לריך להוליא מקידושין אבל ברח הוי עירוקיה מסתייה ולא חיישינן שמא יבא עליה.

ומיהו במינקת חבירו שנשאת כאן אינו מועיל לו אפי' עירוקיה ולריך לגרש בע"כ, והשתא לכך חייבו לה נתקדש בתוך ג' חדשים לאחר מינקת חבירו לומר דוקא כאן אפי' קידש משמחין ליה אבל לא בקידש מינקת חבירו כך הוא אקנאיה בערוקיה אבל אם נשא מינקת

ממזר, **פט)** דסבירא לן כשמעון התימני, דתנן (שם מט.) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר' עקיבא, שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים, והלכה כדבריו, ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין, וקאתני לה לדשמעון התימני גבי מילי פסיקאתא, דתנן (קידושין סו:) כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר, ואיזו זו, זו כהנת ולויה וישראלית שנשאו לכהן ולוי ולישראל, וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום, ואיזו זו, אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין, וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין על אחרים הולד ממזר, ואיזה זה, הבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה, כשמעון התימני דאמר הולד ממזר בין מחייבי כריתות בין מחייבי מיתות בית דין, וכל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמוה, ואיזה זה, זה ולד שפחה נכרית. **ע)** (יבמות מה:) וגוי ועבד שבאו על בת ישראל הולד כשר בין בפנוייה בין באשת איש, מיהו אי ולד זכר להרחות שלא ישחנה ולא יצא עליה עד לאחר זמן ניטוחין: **בלא** יצא. דס"ל לר"ע אין קידושין תופסין בחייבי לאוין: **ואין** עבירה. שהקידושין תופסין בה ואין עבירה בניטוחין שלא חסרה תורה עליו: **שיש** קידושין ויש עבירה. תלמוד לכה"ג יש קידושין ויש עבירה דקסבר קידושין תופסין בחייבי לאוין: **אחר** הפגום. שבניהם שנולד מפסולי כהונה הולד פסול וכן בן ממזרת לישראל ממזר וכן בן ממזר מישראלית ממזר וכן בת נתינה לישראל נתין ובן נתין מכשרה נתין: **שאין** לה עליו קידושין. שאין קידושין תופסין בח"ש לו חייבי כריתות כשמעון התימני: **ולד** שפחה. עבד שנחררו בעליו כשר ומותר בישראלית: **הולד** כשר. דרחמנא לפקרי' לזרעי' וחשוב כזרע בהמה שאין לו חיים:

משנה הלכות

חבירו בתוך כ"ד חודש ליח ליה תקנתא בעירוקיה לבעל מס ישראל הוא יגרשנה ויחזיר ואם כהן הוא יגרשנה ואסורה לו עכ"ל, והכי מבואר לחלק בין המקדש לג' חדשים ובין המקדש מיקח ומעוברת חבירו וגם מחלק בין נשא וקידש וכמ"ש.

פט) דס"ל כשמעון התימני וכו'. יבמות (מ"ט ע"ח) לאיזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע שמעון התימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ורבי יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת ב"ד תמר ר"ש בן עזאי מלאתי מגילת יוחסין בירושלים וכתוב בה חיש פלוני ממזר מאשת איש לקיים דברי ר' יהושע וכו' והכי הגס שבמשנה לתרו והלכה כשמעון התימני עכ"ז כתב רבינו וקא חני לה לשמעון התימני גבי מילי פסיקתא דתנן (קידושין ס"ו ע"ב) כל מקום שיש קידושין ואין עבירה וכו' לפי דקיי"ל דאין למדין הלכות מפי הגמרא ולכן מה שפסקו במשנה והלכה כדבריו אין למדין וכ"כ התוס' יבמות הנ"ל ד"ה שמעון וכו' תע"ג דאין למדין הלכה מפי גמרא (כדאיתא ב"ב ק"ל ע"ב נדה ז' ע"ב) הכא הלכתא כותיה דסתמא דפ' החומר נראה עיקר דכתבי גוונא קרי הלכתא פסיקתא (בב"ק ק"ב ע"א) וז"ל הרמ"ם והלכה כשמעון התימני ולאו משום דתנן והלכה כדבריו דקיי"ל דאין למדין הלכה לא מפי משנה ולא מפי בריייתא אלא דבכהה מקומות מוכח דהלכתא כותיה.

והרי"ף ז"ל כתב לי זה הוא ממזר וכו' ר' יהושע אומר וכו' לקיים דברי ר' יהושע. ועמיה דר' יהושע חזינן לרבותא תרי פירושי וחד מיניה דכתב בעל הלכות גדולות ועיינינן בהו וליכא בחד מינייהו משאת דלא לימצרך להו מהו אלא יקח ועד לא יגלה ושינו ליישנא דגמרא ושונים אלא יקח ולא יגלה ושבקוה לועד ולהכי חזינן לפרושיה ולבדורי ספיר והכין פירושיה וכו' ע"ש מה שהאריך. ולא אלאתי כאן כן בדברי רבינו ולפשר דבמקום לחר כתב כן דנאמנים עלינו דברי רבינו הרי"ף ז"ל. וז"ל המרדכי ליזהו ממזר כל שאר בשר כו' רב אלפס וא"ז פסקו כשמעון התימני, וכן ר"י, דבכמה מקומות ס"ל לסתמא דתלמודא דחייבי לאוין תפסי בהו קידושין וכו' ע"ש.

והסמ"ג לאוין קי"ז כתב לזכירה תורה על ממזר בפ' אלא לא יצא ממזר בקהל ה' וגו' ושנינו שם ליזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יצא דברי ר"ע ור' שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים וכו' פוסק הסמ"ג וכן ר"י שבלכה כשמעון התימני. ועיין רמב"ם פ"ג מהל' ב' כ"ט וטו"ע סי' ד' סע"ו ליזהו ממזר זה הבא על אחת מכל העריות בין מחייבי מיתות ב"ד בין מחייבי כריתות חוץ מהבא על הנדה שאינו ממזר לפילו מדרבנן וכו' ועיין ב"י שם.

ע) וגוי ועבד שבאו על בת ישראל הולד כשר. יבמות (מ"ה ע"ב) והלכתא עו"כ ועבד הבא על בת

לכהן לסירוגין. כלומר למורתי דמכשרי בולד מודי שהולד פגום לכהונה, ומיהו נגנב לא נפ"מ שמותר בישראליה ומותר בכהנת דכתי לא הוזכרו מליגת לפסולים, שאין קדושה בנשים אלא מטום בתר נקט הולד כשר וכ"כ הרמ"ם ועיין רי"ף, ובעוש"ע ח"ע סי' ז': **פסלה** מן הכהונה. ולי נלסרה על בעלה ע"י ביאת גוי נחלקו בה ר"ת מחיר הוא, בר ישראל מעליא הוא וכשר בכהנת, ולא יהא אלא גר דקיימא לן דגר כשר בכהנת, ואי נקבה היא, ללוי ולישראל שריא, לכהן אסירא, דקאמרינן (שם מה.) אפילו למאן דאמר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר, פגום לכהונה הוי מקל וחומר דקאמרינן ומה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה שוה בכל בנה פגום לכהונה זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום, וכי תימא מה לאלמנה לכהן שכן היא עצמה מתחללת, הכא נמי כיון דבא עליה גוי ועבד פסלה מן הכהונה, דאמר רבי יוחנן משום ר' ישמעאל מנין לגוי ועבד שבאו על בת ישראל וכהנת ולויה שפסלוה מן הכהונה, שנאמר (ויקרא כ"ב י"ג) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה יצאו גוי ועבד שאין אלמנות וגירושין בה. **עא)** **ובת** ישראל פנויה דמזניא מן ישראל או מן כהן או מן לוי דלאו קרובין דאסירין לה מן אוריתא, שריא לכהן, דאמרינן (יבמות סא:) לית הילכתא כרבי אלעזר דאמר

משנה הלכות

ישראל הולד כשר בין בפנויה בין בחשת חיס, וכתב הרי"ף ז"ל והלכתא וכו' ואיכא מרבוותא דמסיימי בה דהאי דאמרינן הולד כשר הני"מ לישראל אבל לכהונה הולד פגום דאי נרחת היא אסורה לכהן מדאמרינן מיקמי האי פיסקא וכולהו אמורתי דמכשרי מודו שהולד פגום לכהונה ק"ו מאלמנה ומה אלמנה לכה"ג שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל חינו דין שבנה פגום וכ"ת איכא למיפרך מה לאלמנה שכן היא עלמה מתחללת הכא נמי כיון דבא עליה עשאה חללה דאמר ר' יוחנן מנין לעו"כ ועבד שבאו על הכהנת ועל הלויה ועל בת ישראל שפסלוה שנאמר ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה מי שים לו אלמנות וגירושין בה יצאו עו"כ ועבד שאין להן אלמנות וגירושין בה וחזינן לרבוותא דאחריני דפסקי והלכתא עו"כ ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ולא מסיימי שהולד פגום ואנן מספקא לן אי הוי פגום אי לא ועיין בספר הזכות שם מחלוקת בחריכות.

והרא"ש ז"ל הביא דברי רבינו הרי"ף וסיים ואיני רואה לכאן מקום שיפול בה ספק מדקאמר לעיל שאמת דגמרא דכולהו אמורתי דמכשרו מודו דהולד פגום לכהונה ק"ו מאלמנה וכו' וכיון דק"ו ל"ל פירכא ליכא מאן דפליג עליה וכו' ע"ש. ועיין שו"ת מהרש"ל סי' ל"ח הביאו בק"נ שאולן להיפוך ע"ש ודו"ק. ודעת רבינו זהה הוא הרבוותא דס"ל דהולד פגום ודרש מק"ו. ועיין טוש"ע ח"ע סי' ז' סי"ז ובביח שמואל שם סקל"ח בשם תשובת רש"י שאם נשאה כהן שאין מוליאין מידו.

ודע דיש עוד שיטה אחת בהא שמעאתא בנכרי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר אבל אבל הוא עכו"ם ולריך גיירות ועבילה וכשעובל הרי הוא כדין גר ישראל עיין תוס' קידושין ע"כ ע"ב וז"ל וא"ת אמאי לילטריך למימר דקסבר עו"כ ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ליתא הולד כשר וכ"ם דאיכא למיחש שפי שלא תנשא לעו"כ ושמא י"ל אם הולד כשר א"כ הוא הולך אחר העו"כ כדאמר בס"פ דלעיל (ס"ז ע"ב) וכו' ע"ש וכן כתבו פסקי תוס' עו"כ ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר והוי עובד כוכבים עכ"ל וכן נראה מפרש"י סוף פ' האומר גבי גר ע"ש ועיין מהרש"א שם מה שהאריך בזה והביא שאירה בדברי רש"י והביא הא"י ע"ש ובעור ח"ע סי' ז' ודו"ק בכל זה. ובמקום אחר בבאחי ראי' לשיטה זו מגמ' בכורות (מ"ז ע"א) אמר רב אדא בר אהבה לוייה שילדה וכו' אמר רב פפא דאיעבר מעו"כ ולא תימא אליבא דמ"ד אין מזכמין את הולד אלא אפי' למ"ד מזכמין את הולד לוי פסול מקרי, ועיין תוס' שם ד"ה ולא תימא ומ"ד עו"כ ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר שדי לי' בתר דעו"כ וכו', ועיין שעה"מ פ"ו מהא"ב ה"ג שכתב לייש קושית מהרש"א הנ"ל, ועיין חמדת שלמה (סי' ג' ג') פלפול גדול עם הגאון בעל חוו"ד אי לריכין גירות ועיין ספר עלי תרזיס ח"ע הנ"ל סק"ד ואין הז"ג להאריך יותר.

שוב מלאתי שביעתות דבש ח"א דרוש י"ז הביא שאי דעות ולמ"ד הולד כשר הוי כותי ולריך גירות ועיין עוד מהרש"א יבמות ע"ז ד"ה אמורתי, ובפת"ש ח"ע סי' ד' סק"ח אחריך להביא ראיות דמ"ל גירות ובעזה"י נראה נחש לכל דבר שבקדושה ע"ש.

עא) **ובת** ישראל פנויה דמזניא מן ישראל וכו'. יבמות (ס"ח ע"א) כאן הדיוט לא יבא אילונית וכו' וחכמים או' אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות. ובגמ' שקיל וטרי ואחניא זונה כשמה דברי ר' אלעזר ר"ע אומר זונה זו מופקרת וכו'

פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה. **עב)** ואי שומרת יבם היא ומזניא מישראל או מכהן או מלוי שריא ליה, ואי עבד בה יבם מאמר ומאי ניהו קידושין אסירא ליה, ואי מן ממזר וכותי ונתין נמי נבעלה פסולה מן הכהונה. וריב"ס לסרס עיין תוס' כתובות ג' ע"ב ד"ה ולדרוס להו ורבינו לא כיתר לן בח"ל אי נאסרה לבעלה: **ואי** שומרת יבם היא. עיין לעיל הל' יבום וחליצה: **מאמר** ומאי ניהו קידושין. כרבנן דגמרי מאמר מקידושין דעלמא (יבמות י"ט ע"ב): **אסירא** ליה. מדרבנן:

משנה הלכות

ר' אליעזר אומר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה וכו' אמר רב עמרם אין הלכה כרבי אליעזר. ומלשון רבינו משמע דצריך לכתן אפי' לכתחילה, והסמ"ג לאוין סי' קכ"ח כתב ומדאמר רב עמרם אין הלכה כר"א ש"מ הא כדברי כולן הלכה ואפשיין לדברי כולם להחמיר, ועיין ל"ע סי' ו' ס"ח ובניח שמואל סקי"ט כתב אבל הסמ"ג כתב וכו' ולדעת המרש"ל גם הטור ס"ל כן ע"ש. גם במגדל עוז בניח בפשיטות דעת הסמ"ג עיין פי"ח מאי"ב וז"ל וקי"ל ככולהו לגבי מדרבי יהודה ור' אלעזר וכן פסק הר"מ מקולי ז"ל מדעת רבותינו בעלי התוס' ומכאן מדקדק למי שהוא למעלה מפנוי הבא על הפנויה שעשאה זונה ועיין רש"י יבמות כג"ל ושנבעלה בעילת זנות כגון ישראלית הנבעלת לפסול לה, ועיין תוס' שם ד"ה שנבעלה מה שחמתו ובנהש"ם ליין תוס' גיטין פ"ט ע"ח ד"ה בעולה ובמהרש"ל שם.

ועיין מל"מ פי"ח מהא"ב ה"ב שהאריך כדבה מאד בכל הפרטים ואי פנוי הבא על הפנויה לר"ח לפילגש או בחונס נמי ס"ל דעשאה זונה או דוקא כשבא עליה לשם זנות אבל כל שבא עליה לשם פילגש לא מקרי זנות וכן בחונס אפילו לר"ח, ועיין ריב"ש תשו' קל"ד דאפי' לר"ח דוקא בבא עליה לשם זנות אבל בא לשם פילגש אפי' אין הפיסות מתקיים לא מקרי בעילת זנות ולא עשאה זונה וראי' ממאנת והמל"מ פליגל בו.

עב) ואי שומרת יבם היא. יבמות (פ"ח ע"ח) וסוטה (י"ח ע"ב) אמר רב המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ממאי מדקתני שומרת יבם וכנוסה אח"נ אסירה משו"ה מאנה בהדה וכו' אמרי במערבא ליה אסירה היכי מאנה בהדה וכו' אמרי במערבא ליה הלכתא כרב המנונא אלא הא דקתני שומרת יבם וכנוסה הא מני ר"ע היא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומצוי לה כערוה. וכתבו התוס' סוטה ד"ה אמרי במערבא הייגו ר' ירמיה ואע"ג דפסיק ליה הלכתא כרב המנונא היינו דאמר בהאשה רבה וכו' ע"ש מה שהעלו למסקנא. אבל דעת הרמב"ם פ"ב מהל' יבום ה"כ דשומרת יבם שזינתה לא נאסרה על היבם אלא רבה מולן רבה מייבם, ומשמע דאפילו יבמה כהן, וכדעת רבינו ז"ל שכתב להדיא ואי שומרת יבם היא ומזניא מישראל או מכהן או מלוי שריא ליה ואי מן ממזר וכותי ונתין נמי נבעלה פסולה לכהונה מבואר דאם לא נבעלה לפסול כשרה לכהונה דהו"ל דין פנויה.

והטור סי' קנ"ט כתב זינתה מותר ליבם. וכתב הב"י זינתה מותר ליבם, ספ"ב דסוטה (דף י"ח) אמרי במערבא ליה הילכתא כרב המנונא, וכתב רבינו ירוחם דהיינו דוקא אם היבם ישראל אבל אם היבם כהן אסורה לו מאחר שנבעלה לפסול לה ודבר פשוט הוא ע"כ. וכך העתיק בפרישה שם אות י"ב, ובש"ע ח"ע סי' קנ"ט ס"ג שומרת יבם שזינתה לא נאסרה על יבמה אם הוא ישראל אבל אם הוא ישראל וכתב הח"מ סק"ח אם הוא ישראל אבל לכאן אסורה דהא היא חייבי לאוין לאחר ועיין סי' ז' שם מאנאר דיניס אלו. ניאור הדברים דשם סי"ד כתב כאן שבא על אחת מהעריות או על יבמה לשוק עשאה זונה ע"ש, והוא כשיטתו בב"י, ומיהו פלא הוא במש"כ דבר פשוט הוא לכאן אסורה שהרי היא לן רבינו שכתב להדיא היפוך זה ול"ע.

ודברי רבינו ירוחם שם בחלק חוב נחיב כ"ה ח"ג וז"ל שומרת יבם שזינתה הינה אסורה ליבם דלא אתי לאיחלופי בחשב שהלך בעלה למדינת הים ודוקא שומרת יבם ליישראל אבל לכהן נפסלה דכיון דנבעלה לפסול לה שאסורה לזר עשאה זונה ונפסלה לכהונה עכ"ל ע"ש גם המחירי יבמות פ"ח כתב שומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה ומכל מקום לכהונה מיהא נפסלה שהרי נבעלה לפסול לה ואחר שכן אם היתה שומרת יבם של כהן נפסלה לו ואע"פ שאין זה זר מעיקרו מכל מקום הוחיל ונסתפקו בו ר"ל בשומרת יבם אם תופסין בה קידושין אם לאו הו"ל כחייבי כריתות דפסלי אע"פ שהיו זר מעיקרו וזה דלא כרבינו ירוחם דס"ל שנפסלה משום דהו"ל זר. ועיין קרן אורה סוטה י"ח מה שכתוב.

איברא דהתוס' סוטה הנ"ל ד"ה אמרי במערבא הביאו מירושלמי דליח הלכתא כרב המנונא

כלל של דבר. לפיעתו דס"ל בסמוך בגוי ועבד דלכהן לסירוס: **נבעלה** לבהמה בחוגם. בגמ' ליתא בחוגם וכבר תמהו גוזתי כליו, ובמס' דר"ח פ"ח לפיכך הגרבעת לבהמה חט"פ שהיא בסקילה וכ"ה בס"ע ח"ע סי' ו' וגם רבינו לעיל ריס הל' עריות משמע דאפילו מזידה כשרה לכהונה: כהן לא ישא. כ"ג המצוה על הבתולה: **ואם** נשא נשוי. ומוליאה בגט ופעור מן הקנס: **אנוסת** מבירו כו' הולד כשר. רבינו פסק כחכמים דהולד כשר והרבה פוסקים פסקו כרשב"י דהולד חלל, ועיין מחירי ויש פוסקים שהולד כשר, וכוונתו על רבינו: **ממזרין** לעבר. לעבר לח בניהם הבחים לחריהם, חט"ג שבתורה כתיב גם דור עשירי: **ממזר** שנשא. לפילו לכתחילה נושא שפחה כדמסיים ולח נקט נשא לפי העניו: **או** קדמת לדעתין. לם היית בא לחי קודם הייתי מעבר לבניך: **דאוזל** וגניב. ובתורה ולם לין לו ונמכר בגנבתו:

כללו של דבר כל שפסול לה כיון שבא עליה פסלה מן הכהונה. **עג)** אמר רב שימי בר חייא (שם נט:) נבעלה לבהמה באונס כשירה לכהונה. **עד)** תנו רבנן (שם ס.) כהן לא ישא אנוסת עצמו ומפותת עצמו ואם נשא נשוי. כהן לא ישא אנוסת חבירו ומפותת חבירו ואם נשא ר' אליעזר בן יעקב אומר הוולד חלל, וחכמים אומרים הוולד כשר, והילכתא כרבנן. **עה)** ר' טרפון אומר (קידושין סט.) יכולין ממזרין לטהר, כיצד, ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין וכשר לבא בקהל. איבעיא להו ר' טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר, ת"ש דאושפיזכני דרבי שמלאי ממזר הוה א"ל אי קדמת אדעתין טהרתינה לבנך, אי אמרת לכתחילה קאמר שפיר, אלא אי אמרת דיעבד קאמר, מאי ניהו דאול וגניב ומזדבן בעבד עברי, ועבד עברי בשני ר' שמלאי מי הוה והתניא אין עבד

משנה הלכות

והכי גרס התם שומרת יבם שזינתה ר"ח לומר מותרת לזיתה ריב"ל לומר מסורה לזיתה ח"ר יוחי וו"י שזינתה מותרת לזיתה ותני כן ונעלמה מעיני חיבה ולח מעיני יבמה ר' יעקב בן זבידי בשם ר' לבונו מעבה היה וכהנת היתה ומותרה לזיתה וכו' ע"ש. והנה מבואר בירושלמי דאפילו כהנת מותר וכדעת רבינו ז"ל מפורש ועיין חינוך מלוה תקל"ז והעובר ובח על היבמה והיה תחת זיקת היבם חייב מלקות ועיין מנ"ח שם ועיין מנחה חריבה על מס' סוטה ופלח שכולהו לח רחו דברי רבינו ז"ל. ונראה דמה"ע כתב רבינו כללו של דבר כל שפסול לה כיון שבח עליה פסלה מן הכהונה והכח כיון דחינו פסול לה חלח הוח כהן חו לוי חו ישרחל כשר לח עשתה זונה ולח פסלה מן הכהונה.

ונראה דלשיטתייהו חזלי דרבינו כתב לקמן בסמוך וז"ל והלכתח חין זונה חלח גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות דעריות דחייבי כריתות ניהו וחין ממזר חלח ממי שחיסורו חיסור ערוה ועונש כרת ע"ש. וכיון דס"ל דחין זונה מחייבי לחוין סתם ח"כ שומרת יבם כיון דמחייבי לחוין הוח וכדמוקי לה בגמ' סוטה הנ"ל כר"ע ח"כ לח נעשית זונה ומותרת גם לכהן חבל להפוסקים דס"ל דמכל חייבי לחוין נעשית זונה ח"כ שפיר חסורה לכהן, ועיין לעיל שהבחתי מחלוקת זה. חבל כחן עכ"פ פי' רבינו דחין זונה מחייבי לחוין רק מחייבי כריתות ושפיר מותרת לפילו לכהן וח"כ להרמב"ם דס"ל דיש זונה מחייבי לחוין נמלח שומרת יבם שזינתה חסורה לכהן וכדעת המחבר והבן כי קלרתי בזה.

עג) **אמר** רב שימי וכו'. שם (נ"ע ע"ב) חמר רב שימי בר חייה נבעלה לבהמה כשרה לכהונה חניח נמי הכי נבעלה למי שחינו חיש חט"פ שבסקילה כשרה לכהונה כי חתח רב דימי וכו', ומלשון הגמ' דקחמר חט"פ שבסקילה כשרה לכהונה משמע לכחורה דזינתה ברלון דחי בחוגם ליכח סקילה ולומר דסקילה קחי על הבהמה נ"ע דלעולם כבהמה תכרוגו, וגם מלשון רש"י נרחה דברלון נמי דינח הכי דמותרת ע"ש, וכבר מלחתי בהגהות ובחורים על הבה"ג שתמה בזה ע"ש.

עד) **ת"ד** כהן לח ישח. עיין לעיל חות ס"ח ומשנ"ב שם.

עה) **ר'** טרפון חומר וכו'. קידושין (ס"ע ע"ח). והנה רבינו בהל' מילה כתב יוסף בן פרוך ממזרת זבן חמתח בעח לשחרורי זרעיה לחתח לקמיה דרבי מחרי גחון ח"ל נסבה בלח כתובה וקידושין בחמתיה דחי משחררת לה חף על גב דשרי לה למידר בהדך דקיי"ל כר' יוסי (קידושין ע"ג) דחמר גר מותר בממזרת דסתם בן חמה כוותיה גירי וחרורי ממזירי ונחיני שתוקי וחסופי מותרין בעח זה בזה זרעך לח מיתכשר חלח דקיימת בחמתה וכד הוו לך בני מינה מהלינון בריתח דקיימת מלוה ובתר הכין כתוב להון גט חירות וזכייה להון על ידי חחרים ובתר דמזכית להון על ידי חחרים חייתי חלתח רבנן וליטבליון (יבמות מ"ו) דח"ר חייה בר חבח חמר ר' יוחנן גר לריך שלשה ועבד משוחרר כגר דמי דתניח חחד גר וחחד עבד משוחרר וכו' ולט"ג דקטן הוח מטבילין ליה (כתובות י"ח) דחמר רב הונח

עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג, ש"מ אפילו לכתחילה קאמר, ש"מ. **עו) אמר** רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון דולד במעי שפחה אפקוריי אפקריה **אפקורי** לפקריה רחמנא לזרעיה. ולפ"כ נמי כותי וכמ"ש דלע"כ מלי עהרחינהו לנכרי. וכתיב גבי מברהם וגם לח בן כחמה לגוי תשימנו כי זרעך הוא לף דכי' בן השפחה ולינו נמו:

משנה הלכות

גר קטן מעבדין לוחו ע"ד ב"ד וכ"ם עבד משוחרר ולין צריך לקבל עליו מלות דכא שייך ליה במלות דעבדים מעיקרא וגע חירות הו"ל רחיה לכי גדלין ע"כ.

וכבר דקדקתי מכאן על מה שכתב העור והב"י יו"ד סי' רס"ח שחמהו על רבינו למה פסק דלא כרב הונא דאמר גר קטן מעבדין לוחו על דעת ב"ד ועיין ב"י וב"ח מה שדחקו לפרש וליתב ולחמנם הרי רבינו כתב להדיא דקיי"ל כרב הונא וכמ"ש כאן ודברי העור ונושאי כליו לע"ג אלא דכתבתי לחלק דרבינו מחלק בין מילה לעבידה דדוקא מעבדין לוחו על דעת ב"ד אבל למול לא מלין עד שיכא חביו ולחו מלין לוחו ע"ם ועיין ספרינו משנ"ה ח"ב סי' ק"פ בחריכות. ועיין ח"ם יו"ד סי' רנ"ג דס"ל לרבינו הבה"ג דקטן שהעבילו לוחו ע"ד ב"ד אינו יכול למחות ולכאורה יש לחלק בין סחם קטן לבן שפחה כמובן דבן שפחה לא שריך קבלה וכמ"ש סם ולין מחנין על העבדים בשעת עבילה דכא שייך ליה במלות דעבדים ובבן כי קטרחי.

אלא דמה שלי"ע לפטי"ד בעיקר דברי רבינו שכתב ליושף בן פרוך ממזרת דזבן לחחת ולי"ל לנסבה בלא כתובה ח"כ למה ליה בגמ' לדייק לר' טרפון שאמר יכולין ממזרין ליעבר ומייתי רחי' מלושפזיכניה דר' שמלחי ממזרת הוה ולי"ל לי קדמת וכו' כא לפילו נושא שפחה בעלמו מוחר אבל פשוט דהכין הוא שברי למסקנא בגמ' אמרו דאפילו נושא לכתחילה וכיינו דלא בעי שוס תקנה כר' שמלחי אלא ממזר נושא שפחה לכתחילה לעבר בניו כיון דל"ח לו בחופן אחר ולא יהיה קדם ליכא בו. ועיין רש"י לכתחילה קאמר ממזר נושא שפחה דקסבר דכי כתיב לא יביה קדם ביעראל כתיב ולא בממזר.

עו) אמר רב יהודה אמר שמואל וכו'. עם (ס"ט ע"ח) ובשני דר"ם ע"ע מי הוה והאמר מר אין ע"ע נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג אלא לאו ש"מ ר"ע לכתחילה קאמר ש"מ אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון ע"כ. וביאר רבינו דולד במעי שפחה אפקוריה לפקריה רחמנא לזרעיה דכתיב דכר בשר חמוריס בשרס, פי' דכמו דכתורה אפקריה לזרעיה דעו"כ דכתיב וזרמח סוסיס זרמחס (עיין ריש כתובות וגמ' יבמות) כ"ג זרע ישראל במעי שפחה כתורה כפקירה לזרעיה ושפחה לאו דוקא אלא ס"ה גויה ויש כח ביד חכמים להפקיר זרעיה וכמו שיש כח ב"ד להפקיר ממון אדם וכבר ביארתי דזה מה שאמרו בכמה מקומות כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה ופריך חינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי חיכא למימר פי' בשלמא המקדש בכסף אפקעינהו חכמים לקידושין דכיון דקידש בכסף וחכמים הפקירו ממונו וליכא כאן כסף קידושין ואין מחקדש אלא כסף אלא המקדש בביאה מאי חיכא למימר ומשני דחכמים שוויוה לבעילתו בעילת זנות פי' ואפקרינהו לזרעיה דאלו זרע שלו הוא וליכא קידושין כלל וכבן. ועיין ל"ע סי' ד' ס"כ.

ודע דכתבו הפוסקים דדוקא ממזר ודאי הוא דרשאי לישא שפחה לכתחילה אבל ספק ממזר אסור לישא שפחה לכתחילה ועיין בה"ט (סי' הכ"ל אות כ"ד) בשם מהרש"ך (ח"ג סי' ע"ו) ובשו"ת רדב"ז (ח"א סי' קפ"ח) מחיר אפילו בספק ממזר ועיין פ"ת שם בתריכות.

והנית שמואל ל"ע סי' ד' סקל"ה אמה שפסק המחבר דגר מוחר בממזרת מ"מ אסור לו לעשות כן כדי שלא יבבה ממזרים בישראל ובאמת הפוסקים כתב דמ"מ ממזר מוחר בממזרת אפי' לדעת הבית שמואל כיון דא"א לו לישא כשרה ובשו' עין יצחק ל"ע סי' מ' סק"ע כתב דגם לא ישא הגר שחוקים שלא יבבה ממזרים דהא יכול לישא כשרה. ואכ"מ אמה מה שראה בחשו' והנהגות ח"א סי' חשס"ה להרב"ג ר"מ שערנבוך שליט"א דמעולם לא נחכוין הבית שמואל לאסור גר בממזרת רק דאין כופין אותו לישא משום סברת אסור להרבות ממזרים.

ולכאורה דברי הבי"ם לאו חידושו הם אלא כן מפורש בחוס' חגיגה (ג' ע"ב ד"ה לישא שפחה) שהקשו דאמאי לא ישא ממזרת שברי עבד מוחר בממזרת כדאמר פ' האומר (קידושין דף ס"ט ע"א) יכולין ממזרין ליעבר כילד ממזר ושא שפחה ולד חירות שרי בה כדאמר פ' עשרה יוחסין (שם) שאחורי וממזרי שרו לבא זה בזה דכא י"ל דאין לנו לאקן כדי להרבות ממזרים בעולם ע"כ וכ"כ עוד גיטין מ"א ע"א ד"ה לישא שפחה

ובא עליה. כשכיון שפתח ולח"כ שחרר וכשגילה לשם חירות, כדעת הפוסקים דכמשחרר עבדו לריך עגילה לשם חירות: **דשני** ליה בעגילת אמו. אמר רבא נכריה מעוברת שנתגיירה בגר אין לריך עגילה (יבמות ע"ח ע"ח ועיין חוס' שם מ"ז ע"ב ד"ה מעגילין): **דלאו** בריה מקרי. דכורתו שלא בקדושה היתה דבעינא זרע שנזרע בקדושה, ובכת"י ותיקלן כוסיף בגוף הבכ"ג ופליגא דמר רב נחרונתי גתון ר"מ דסורת דאמר בנו הוא לכל דבר כיון דמודה ביה אין אדם עושה בעילתו בע"ז ועיין ריב"ף ורא"ש פ' כילד ורמב"ם פ"ד מהל' אחות כ"ו ובראב"ד שם (רעז"ה). ולפענ"ד אין מכאן ראי' דרבינו דייק ואח"כ שיחררה א"כ הרתה בשעה שהיתה בשיחרור שלא שיחררה בשעת ביאה ומ"מ כאבתי לעיל דדעת רבינו הולך

רחמנא לזרעיה דכתיב (יחזקאל כ"ג כ') אשר בשר חמורים בשרם. **עז)** **והילכתא** (קידושין סח:) בנך מישראל קרוי בנך ואין בנך הבא מן הגוי ומן השפחה קרוי בנך אלא בנה. לקח שפחה ובא עליה ונתעברה הימנו ואחר כך שיחררה והטבילה לשם חירות ואחר כך ילדה, אותו ולד גר הוי ואין צריך טבילה דסגי ליה בטבילת אמו, ולענין נחלה לא ירית ליה דלאו בריה מקרי, דבעינא זרע שנזרע בקדושה וליכא. **עח)** **וכן** מי שנשא את הגויה שלא הטבילה לשום גירות ונתעברה ואחר כך הטבילה וילדה אותו וולד גר הוא ואין צריך טבילה, דאמר

משנה הלכות

ולי"ת ויש ממזרת דלד עבדות שרי בה וכו' ותומר ר"ת דאין זו תקנה לכרכות ממזרים דישראל ע"כ הנה מבואר בחום' דאין לתקן תקנה לכרכות ממזרים דישראל וכאן כדעת הבי"ם ועיין בית מאיר שליין לחום' גיטין ולא ליין לחום' מגיגה בב"ל.

ועיין ע"ז ח"ע בב"ל סקי"ב דברי במגיה וכב"ם כתב דלר"ת ממזרת מותרת בעבד וכן ראיתי בחום' גיטין עכ"ל וליתא דאיסורא עכ"פ אינה מדרבנן לר"ת אלא דאיסורא דאורייתא ליכא בממזר דממילא קדם ומשום תקנת הולד אסור בכלל ביכא דליכא תקנתא פריך דיבא מותר אבל ביכא דליכא תקנתא איכא איסור דרבנן.

ועיין ע"ח מגיגה בב"ל אבל נ"ל דלמאי דפי' בחום' עלמן קושיא מעיקרא ליתא וכו' ותי' דאין זה תקנה לכרכות ממזרים דישראל והא ודאי אין זה איסור של תורה ליתא ממזרת אע"פ שמרבה ממזרים ועוד דתנן בפ"ד דסוטה (דף כ"ו) אשת ממזר שותה ואמר בגמ' פשיטא ומאי מהו דתימא לא ליפוק פסולים קמ"ל ואע"ג דשם הקדוש נמחק על המים ליח לן בה אלא דרבנן לא רלו לתקן ליקח ממזרות כדי שלא לכרכות פסולים וכיון דיש לו תקנה מב"ת שישא ממזרת ח"ת לו ליתא שפחה וכו' ע"ש. הנה מבואר דעכ"פ מדרבנן יש איסור לכרכות ממזרים.

ומה דקשה ליה מנמק"י שלכי תלמוד לכהן גדול (דף כ"ג מדפי כספר הריב"ף) בסופו ד"ה ומקשה תניי דשחוקי מותר בגיורת ומשוחררת לפענ"ד לא קשה דהכא מדינא היא נאמנת דאמר שמואל לרב יהודה שיננא הלכה כר"ג ואת לא תעניד עובדא ולא דמי לשחוקי דאמר משחקתו ולא תומרת ממי נתעברה והכן כי אין כז"ג להאריך יותר כעת.

ובאמת כי כרבה כתרכתי במקום אחר בבני ילדים המתולדים בזמן הזה (מדפטירעט קינדער בלע"ז) והרבה בני ישראל עושים כן ויש לשתול הרבה אם כם כשרים לבא בקהל כלל ואם כם בכלל שחוקי ויש לזה כרבה מקולים ופשורים עיין משנה הלכות ח"י סי' ר"כ-ו-ז ומהד"ת סי' שם"ז ע"ם ודו"ק.

עז) והלכתא בנך מישראל קרוי בנך וכו'. (קידושין ס"ו ע"ב וס"ח) וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמותה ואיזה זה שפחה ונכרית, שפחה כנעניה מנלן אמר רב הונא אמר קרא שבו לכם פה עם החמור עם כדומה לחמור תשכחן דלא תפסי בה קידושין ולדה כמותה מנלן דאמר קרא כאשה וילדיה תהיה לאדוניה. נכרית מנלן אמר קרא (דברים ז') לא תתחתן בם תשאנה דלא תפסי בה קידושין ולדה כמותה מנלן ר"ר יוחנן משום רשב"י דאמר קרא כי יסיר את בנך מאחרי בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מעו"ה קרוי בנך אלא בנה. ועיין רש"י שם ד"ה כי יסיר ובחום' ד"ה בנך הבא. ובא"ע סי' מ"ד ס"ח במקדש עכו"ם או שפחה אינו כלום שאינן בני קידושין וכן עכו"ם ועבד שקידשו ישראלית אינו כלום.

עח) וכן מי שנשא את בויה שלא בעגילה וכו'. יבמות (ע"ח ע"ח) אלא מה דאמר רבא (ורבינו גרס רבה) נכריה מעוברת שנתגיירה בגר אין לריך עגילה לאחר אין לריך עגילה וכו' שאני עובר דהיינו רביתיה פי' ולאו אגילה היא. ופרש"י אין לריך עגילה לשם גירות דסלקא ליה עגילה דאימיה. ול"ל

רבה (יבמות עח.) נתגיירה מעוברת וילדה בנה אין צריך טבילה דסגי ליה בטבילת אמו, **עמ)** ולענין נחלה לא ירית ליה דלאו בריה מקרי, **פ)** ואי נקיבה היא בין מן הנכרית ובין מן השפחה כשירה לישראל ואסירה לכהן. (קידושין עז.) בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם. ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה, חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה, רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר, רבי אליעזר בן יעקב אומר גר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה, ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה, אחד גרים ואחד עבדים משוחררין עד שתהא אמם מישראל, רבי יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה. אמר רב המנונא משמיה דעולא (שם עה.) אומר היה רבי מאיר חייס גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן והילך אסור בממזרת. אמר רבה בר חנה אמר רבי יוחנן (שם עח:) הלכה כרבי יוסי, ומיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סלסול בעצמן כרבי אליעזר בן יעקב. אמר רב נחמן אמר לי הונא הלכה, בא לימלך מורין לו כרבי אליעזר בן יעקב, כנס אין מוציאין ממנו כרבי יוסי **פא)** (שם עג.) וגר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין, ותניא כוותיה דרב (תוספתא פ"ה) אחד גר ואחד עבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת, לא הוזהרו כשירות להינשא לפסולין. **פב)** חללה היכי גיורת כתו פסולה דכתיב מזרע בית ישראל: ר' יוסי לומר לך גר שנשא גיורת. ובגמ' לימר רב כמנונא כלכה כר' יוסי וכן לימר רבב"ח כו' ומיום שחרב ביהמ"ק נהגו כהנים סלסול בעלמן כראב"י וכו' כלשון רבינו: **אמר** רב המנונא משמיה דעולא וכו' חיים. ובהגב"ח לך גרס חיים ומיכו נראה דכוונתו חיים מלשון ייחס הגר מפרש והוא עד עשרה דרי מותר בממזרת דכולן יודעין שהוא גר ומותר בממזרת, מכאן ואילך נשתכח שם גר כימנו ואסור בממזרת שיאמרו ישראל כשר הוא ונשא ממזרת ומ"מ אסורה לכהן עד שלש יכי' תניא מישראל, ועיין ב"ש ס"ע ס"ק ד' סכ"ב: **חללה** היכי דמיא. כלומר מהיזה ניהא

משנה הלכות

שכיוצא להיות עבילה זו גם בשבילו דאל"כ הרי לך עבל לשם גירות ועבילה זו לריכין לשם גירות ואפשר דבדיעבד מועיל אפילו בלא כוונה. ומיהו אפשר דאכ"פ בב"ד כיון שידעו מועיל דקיי"ל גר קטן מעבילין לוחו ע"ד ב"ד לו יאמר דכיון דעובל ע"י אמו סגי בעבילתה ככל אבר משלה ועיין יו"ד סי' רס"ח ס"ו.

שוב ראיתי בדגול מרבבה יו"ד הנ"ל שכתב כותיח כו' אם ידעו בב"ד בשעת עבילה שהיא מעוברת הדין פשוט אבל אם לא ידעו בב"ד שהיא מעוברת יש לי בזה תריכות דבריס ותליא בחשלי דברי ע"ש.

עמ) ולענין נחלה לא יריח ליה וכו'. ב"ב (קמ"ט ע"ח) מעובדא דאיסור גיורת ורב מרי בריה לידתו בקדושה כוי וכ"כ גם הרמב"ם פ"ע מהל' זכיה ומתנה כ"ז וכתב כ"ה מעובדא דאיסור גיורת ועיין ח"מ סי' רע"ב ס"ח גר שמת ולא הניח בן שהורתו ולידתו בקדושה אע"פ שיש לו בניס שהורתם שלא בקדושה ולידתם בקדושה כל נכסיו הפקר וכל הקודם בהם זכה וסי' רפ"ג ס"ח אפילו היה לו בן שלידתו נקדושה מאחר שהורתו שלא בקדושה אינו יורש אח אבין ולא אבין יורש ע"כ. ועיין סי' רע"ט ס"ו.

פ) ואי נקבה היא וכו'. עיין קידושין ע"ז ובטוש"ע א"ע סי' ד' וסי' ז'.

פא) וגר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת. שם (ע"ג ע"ח) מסייע ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולים, וכרי"ף ז"ל כאן אנו רגנן גר נושא ממזרת והולד ממזר דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר גר לא ישא ממזרת אחד גר ואחד עבד משוחרר וחלל מותר בכהנת. והלכתא גר מותר בכהנת ומותר בממזרת מותר בכהנת לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין ומותר בממזרת כר' יוסי ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ע מהא"ב היא"ח וסמ"ג לאוין סי' קכ"ח וטוש"ע א"ע סי' ז' סעי' כ"ב וסי' ב' ס"ג.

פב) חללה היכי דמיא. קידושין (ע"ז ע"ח) א"ר אילו היא חללה כל שנולדה מן הפסולים אפי פסולים לילימא פסולים לו הרי מחזיר גרושתו דפסולה על רע"ג: **ואסירה** לכהן. דגיורת היא וגיורת אסורה לכהן ואפי' אם נתגיירה פחות מג"ם: **בת** חלל זכר. דוקא נקט בת חלל זכר דבת חללה שנשתה לישראל כשרה לכהונה: **לעולם.** בת בנו ובת בן בנו עד סוף כל הדורות של חלליס זכר בן זכר בת באחרון פסולה כבת הראשון, אבל בת בת בתו מישראל כשרה דלא חמירה בת חלל מחללה, דאמרינן בתר בן של בת ישראל חללה כשרה לכהונה: **בת** גר זכר. ואפי' מישראליה כבת חלל זכר אבל בת גיורת מישראל כשרה: **ראב"י** אומר. ליה ליה כאי דיעה דלקמן (ע"ח) לד כשוה וכו' ומיכו גר שנשא

נעשית חללה: מכי חזל כהן גדול עלה. כלומר משנת עליה דביאה פוסלת ולא קודמין ואם קידם ולא נעל לא נעשית חללה: **ובנה** ונגחה. ומיכו הכן נשחר בחיסורו לעולם וכנה אם נשחת ליטרחל נחה כשרה לכהונה: **והילכתא** אין זונה וכו' זנות דעריות דחייבי כריתות. עיין לעיל הל' ערירות דמסיים רבינו ח"ל לאחד מן הלין וכו' ועיין רש"י ותוס' יבמות ס"ח (הגה"ח): **ולית** הלכתא כר"ש. כחכמים שם בברייתא דיבמות (ס' ע"ח) וכדאמר רב נחמן שם ע"ב ובטוש"ע ח"ע סי' ו' בגיורת והמשוחררת אפי' נחגיירה ונשחררה דמיא, כי דתניא (קידושין עז.) איזו היא חללה כל שנולדה מן הפסולין, וקיימא לן מאי פסולין הני דאסירין לכהן, ואי עבד ונסיב להו זרעא דמוליד מיניהו הוי חלל. אין חללה אלא מאיסור כהונה בלבד, ומאי ניהו, כהן גדול דנסיב אלמנה ומיית ליה, לא תימא הא אלמנה היא ולכהן מיהא שריא, אלא מכי אזל כהן גדול עלה שויא חללה ואסירא לכהן הדיוט, וכן כהן הדיוט שנשא גרושה וחלוצה שויא חללה ובנה ובנתא חללי הויאן. **פג)** והילכתא אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות דעריות דחייבי כריתות נינהו, ואין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת. **פד)** (יבמות ס:) ולית הילכתא כרבי שמעון בן יוחי דאמר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשירה לכהונה. ההוא כהנא דהוה נסיב פחותה מבת שלש שנים ויום אחד אמר ליה רב נחמן מאי טעמא עבדת הכי, דאמר רבי יעקב בר אידי א"ד יהושע בן לוי הלכה כר'

משנה הלכות

לו וגניה כשרים דכתיב (דברים כ"ד) תועבה היא תועבה היא תועבה וחין בניה תועבים חמר רב יהודה הכי קחמר חיזו היא חללה כל שנולדה מן פסול כהונה נולדה חין לא נולדה לא הרי חלמנה וגרושה זונה דלא נולדה וקא הויא חללה חמר רבה ה"ק חיזו חללה מוזכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל כל שנולדה מן פסול כהונה מאי מוזכרת חמר רב יצחק בר חבין ה"ק חיזו היא חללה שעיקרה מד"ת וחין לריכין לפרש מדברי סופרים כל שנולדה מן פסולי כהונה. ופרש"י כל שנולדה מאיסור כהונה. דסתם חלל לייטו ולד פסול לכהונה מדכתיב ולא יחלל זרעו חבל חללה הנעשית חללה ע"י ביאה הולרכו לדרוש בה מקרחות כגון זו שביאה כשרה ונתחללה. ועיין רמב"ם פי"ט מהח"ב ה"ג וסמ"ג לחוין מל' קכ"ד טוש"ע ח"ע סי' ז' סי"ב.

פג) והילכתא אין זונה אלא גיורת וכו'. יבמות (ס"ח ע"ח) וחכמים חומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות. ופרש"י כגון ישרחלית הנבעלת לפסול לה, וכקצו בתוס' שם ד"ה שנבעלה דח"ח לומר כן דמחייבי לחוין דחפסי בה קידושין לח הוי זונה אלא מחייבי כריתות כדפי' בפ' החולץ (דף מ"ט), ועיין גיטין דף פ"ט תוס' ד"ה בעולה ומברש"ח שם וליין עלה בנחב"ם יבמות. ובגמ' קידושין (ע"ז ע"ב) ח"ל ר"פ לחבי ישרחל הבח על לחותו זונה משוי לה חללה משוי לה חו לא משוי לה מי לחמרינן ק"ו מחייבי לחוין הויח חללה מחייבי כריתות לא כ"ש חו דילמח אין חללה אלא מאיסור כהונה חמר ליה אין חללה אלא מאיסור כהונה נלבד, חמר רבח מנח כח מילחח דחמרו רבנן אין חללה אלא מאיסור כהונה נלבד וכו' חללה למה נחמר אין חללה אלא מאיסור כהונה נלבד. חמר רב חבי הלכך כהן הבח על לחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה חזר ובח עליה עשאה חללה ע"ג.

והשור ח"ע סי' כתב וז"ל חיזו היא זונה שנבעלה לאחד מן הערירות לא שנח חייבי מיחות ג"ד ל"ג חייבי כריתות אין בחוש אין ברלון וכו' חוץ מן הבא על הבחה שלא עשאה זונה לפילו מדרבנן, אבל הבא על חייבי לחוין דאחר לא עשאה זונה כיון דחפסי בה קידושין חוץ מהבא על היבמה שעשאה זונה דחייבי נמי לא חפסי בה קידושין לפיכך נעשית זונה בביאת זר, וכרמב"ם ז"ל הנבעלת לאחד מחייבי לחוין בשוין לכל ואין מיוחדים לכהנים או מאיסורי עשה עשאה זונה ות"ח ז"ל כתב כסברת רלשונה, והב"י הביא המחלוקת וכתב דהרא"ד הביג על הרמב"ם וס"ל שאין זונה אלא מחייבי כריתות או מעכו"ם ועבד וכ"ה בביאת סמוכין לדעת הרמב"ם ז"ל מגמ' דף ס"ח בן ט' שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי וכו' ודעת הרי"ף נוטה לדעת הרא"ד והרמב"ם והוא כדעת רבינו ז"ל. ובש"ע ח"ע סי' ו' ס"ח כתב חיזו היא זונה וכו' כלשון הרמב"ם וי"ח שבבא על חייבי עשה או על חייבי לחוין חפילו חייבי לחוין דאחר לא עשאה זונה חוץ מהבא על היבמה ע"כ. ודעת רבינו כבר כתבנו לעיל דגם הבא על היבמה לא עשאה זונה ולא נאסרה לכהן רק אם קידשה אבל בזיונה לא. ועיין שאב"מ פי' מכ"ח בקונ' חופת חנוים ס"כ.

פד) ולית הלכתא וכו'. שם (ס' ע"ב) תניא ר' שמעון בן יוחי חומר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה שנאמר וכל בטף בנשים אשר לא ידוע משכב זכר בחיו לכם וכרי פנחס שמכס ורבנן

שמעון בן יוחי, א"ל זיל אפקה ואי לא מפיקנא ליך ר' יהושע בן לוי מאונך. **פה)** (שם מה:) מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על אשת איש הולד אין לו תקנה, דקא אתי צד חירות דביה ומשתמש בצד אשת איש. **פו)** ישראל שנשא גיורת בת גרים, לכהן אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה גיורת שהיא פסולה לכהונה, למטה יש לה הפסק דהויא לה בת גיורת שכשירה לכהונה, **פז)** דתנן ר' אליעזר בן יעקב אומר ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה. **פח)** ישראל שנשא שפחה משוחררת בת משוחררים, לכהן אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה משוחררת שהיא פסולה לכהן, למטה יש לה הפסק דהויא לה בת משוחררת שהיא כשירה לכהונה, דאמר מר ישראל שנשא שפחה משוחררת בתו כשירה לכהונה. גר שנשא בת ישראל לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה. למעלה דהויא לה אם אשתו של גר בת ישראל לכהונה, למטה דהויא לה בתו של גר שהיא פחותה מבת ג"ם כותית ולאינה בת ישראל כרי זו כזונה ולפסורה לכהן: **מאונך.** מחזק כלומר שלא שמעת טוב: הולד אין לו תקנה. ליגמא כמו שהות ח"ת שאם תגמא לעבד כרי יש חלק בן חורין, ואם יגמא לב"ח כרי יש לו חלק עבד שמשחמש בו: **הפסק** למעלה. שכרי חללה מתחיל בגירות וכולם למעלה כיצד פסולין ויש לה הפסק למטה שבגירות נפסקת אם נשאת לישראל, וכן כדין במשוחררת: **גר** שנשא בת ישראל לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה. וכגמ"ח חמה דאפילו היא גופה נמי מותרת לכהונה לאחרי מיתת הגר

משנה הלכות

לעבדים ולשפחות וכו' הכוונה כהנה דתנסיב גיורת פחותה מבת ג"ם וי"ח אמר ליה ר"נ בר יצחק מאי הטי ח"ל דאמר ר' יעקב וכו' ח"ל זיל אפיק ואי לא מפיקנא ליך ר' יעקב בר אידי מאונך ורבינו גרם מפיקנא ליך ר' יהושע בן לוי מאונך והוא הוא שהרי ר' יעקב אמר לה בשם ריב"ל. וכ"פ רמב"ם פי"ח מה"ב ה"ג ובטוש"ע ח"ע סי' ס"ח ע"ש.

פח) **מי** שחציו עבד וכו'. יבמות (מ"ה ע"ב) מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל הולד אין לו תקנה ואמר רב יהודה בגון דקדים בת ישראל דנמלא לד עבדות שלו משחמש בשאת חיים וכו' אלא כי איתמר דרב יהודה בגון שבא על שאת חיים ונמלא לד חירות שבו משחמש בח"ת ועיין רמב"ם פט"ו מה"ב ה"ה וטוש"ע ח"ע סי' ד' סי"ז. וז"ל מי שחציו עבד וחציו בן חורין שבא על ח"ת הולד אין לו תקנה מפני שלד ממזרות ולד כשרות מעורבים הן (דעבד הבא על ח"ת הולד כשר) לפיכך אסור לה בשפחה וכיוצא כמותה לעולם, פי' דאין ליתן שום אשה לעולם וכן כיוצא רק גיורת וכיוצא ממזרים ומיהו גיורת נמי לא לריכה להגיא לו ולפסול את כניה והאחרוני כתב כמקום אחר.

פו) **ישראל** שנשא גיורת בת גרים וכו'. קידושין (ע"ז ע"א) בת אחד זכר פסולה לכהונה לעולם ישראל שנשא אשה כותית בתו כשרה לכהונה אחד שנשא את בת גר זכר כבא אחד זכר, ר"ח בן יעקב אומר ישראל שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה וגר שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה, אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה אחד גר ואחד עבדים משוחררים, אפילו עד י' דורות עד שאחת אמו מישראל, ר' יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה, ופרש"י בת אחד זכר ודוקא נקט כדקאתי ואזיל דבת אחד פסולה שנשאת לישראל כשירה לכהונה. לעולם בת בנו ובת בן בנו עד סוף כל הדורות של אלו זכר בן זכר בת באחרון פסולה כבת הראשון אבל בת בתו מישראל כשרה דלא אמרינן בת אחד מאירה בת אחד דאחרינן בתר של אחד מישראל כשרה לכהונה, ישראל שנשא אחד כשרה לכהונה, וכגמ' ישראל שנשא אחד מכ"מ ח"ר יוחנן משום ר' שמעון נאמר כאן ולא יאחד זרעו בעמיו ונאמר להלן לא יטמא בעל בעמיו מה להלן זכרים ולא נקבות אף כאן זכרים ולא נקבות, פי' לענין טומאה זכרים הוזכרו עליה ולא נקבות אף בפסולי אלות זכרים נפסלו ולא נקבות, וכגמ' פריך ומצני ח"כ גז"ש מאי אהני ליה.

פז) **דתנן** רא"י אומר. (שם ע"ח ע"ב ומס' כאורים פ"ח ויבמות נ"ז ע"ח) אלא אליבא דאאי דתנן רא"י אומר אשה בת גרים לא תנשא לכהונה עד שאחת אמה מישראל, ועיין רמב"ם פי"ט מה"ב ה"ו וטוש"ע ח"ע סי' ז' סכ"ח.

פח) **ישראל** שנשא שפחה משוחררת. (קידושין ע"ב ע"ב) אחד גר אחד עבד משוחרר ואלו מותרים בכהנת ועיין רמב"ם פע"ו מה' ח"ב ה"ז ממזר מותר ליגמא גיורת וכו' ה"ח גיורת שנשאת לגר וכו' ואחד גר ואחד העבדים משוחררין דין אחד לכולן, וכאב ה"ה פסוט הוא, ומס מאנאר נמי היקש עבדים לגרים (קידושין דף ע"ב ועיין יבמות דף ל"ז ודף י"ח) ודברי

דגר חינו פוסל בניאתו חלא לר' יכודה ולא קיי"ל כוחיה: **עבד** משוחרר וכו' אם אשתו. שכרי נשא בת ישראל ואמה ישראלית כשרה לכהונה, למעה בת עבד משוחרר שנשא אשה ישראלית וכתו כשרה לכהונה: **גר** שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה. ולר' יוסי כשרה ויש לה הפסק, וכניח רבינו ולר' יוסי משום דכתב לעיל אמר רבה בר בר חנא א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי: **עבד** משוחרר שנשא בת משוחררין. לכהן אין לה הפסק מידי דהוה אגר שנשא גיורת, ולר' יוסי יש לה הפסק כנ"ל: **חלל** שנשא בת ישראל. כרי אמה מוחרת לכהונה שכשרה היא ולמעה באה פסולה דהו"ל בת חלל זכר שפסולה מן הכהונה לעולם: **חללה**. שהיא פסולה לכהונה, למעה יש לה הפסק כשירה לכהונה, דתנן גר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה. עבד משוחרר שנשא בת ישראל, לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה. למעלה דהויא לה אם אשתו של עבד משוחרר בת ישראל שהיא כשירה לכהונה, למטה דהויא לה בת עבד משוחרר שהיא כשירה לכהונה, דאמר מר עבד משוחרר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה. גר שנשא גיורת בת גרים, לכהן אין לה הפסק לא למעלה ולא למטה, למעלה דהויא לה גיורת שהיא פסולה לכהונה, למטה דהויא לה בת גרים שהיא פסולה לכהונה, דתנן אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה, אבל לרבי יוסי יש לה הפסק למטה, דתנן רבי יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה. עבד משוחרר שנשא בת משוחררין, לכהן אין לה הפסק לא למעלה ולא למטה. למעלה דהויא לה שפחה משוחררת שהיא פסולה לכהונה, למטה דהויא לה בת משוחררת שהיא פסולה לכהונה, אבל לרבי יוסי יש לה הפסק למטה, דאמר מר עבד משוחרר שנשא שפחה משוחררת בתו כשירה לכהונה. חלל שנשא בת ישראל, לכהן יש לה הפסק למעלה ואין לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה בת ישראל שהיא כשירה לכהונה, למטה אין לה הפסק דהויא לה בת חלל זכר, דתנן בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם. חללה אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה גרושה או חללה או חלוצה או גיורת או שפחה משוחררת שהיא פסולה לכהונה, למטה יש לה הפסק דהויא לה בת חללה, דתנן ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה. ישראל שהחזיר גרושתו משנשאת לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה. למעלה דהויא לה אם גרושה שכשירה לכהונה, למטה דהויא לה בת מחזיר גרושתו שהיא כשירה לכהונה, דאמר מר (דברים ד' ד') היא תועבה ואין בניה תועבין. ישראל שנשא גרושה או חלוצה, לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה ובין מלמטה. למעלה דהויא לה אם גרושה ואם חלוצה שהיא כשירה לכהונה, למטה דהויא לה בת גרושה או בת חלוצה שהיא כשירה לכהונה, דאמר מר ישראל שנשא גרושה או חלוצה בתו כשירה לכהונה. **פט)** וממזר אסיר לאינסובי בת ישראל שנאמר (דברים כ"ג ג') לא יבא ממזר בקהל ה'. היכא דעבר ונסיב, הנך בני ובנאתא דהוו ליה ממזרי

משנה הלכות

רבינו כולן כאן ברורין ומבוארין בש"ע א"ע סי' ד' וסי' ז' ועיין ב"י ע"ש.

פט) וממזר אסיר לאינסובי בת ישראל. יבמות (ע"ו ע"ב) עמוני ומואבי אסורים ואיסורן איסור עולם אבל נקבותיהם מותרות מיד ובגמ' מנה"מ עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אלא מעתה ממזר ולא ממזרת ממזר כתיב מוס זר ופרש"י כל שים בו מוס זרות ע"כ. ודרש רבינו דתרוייהו אסורי ליבמ ולינשא, ולשון השתילחות פ' כי תצא שתילחת קנ"ב דאסיר לכהן לדבית ישראל לאינסובי לממזרת אחתא בת ישראל דכתיב לא יבא ממזר בקהל ה' ולא מיבעיא לממזרת דאסיר לבת ישראל אלא אפילו כיכא דעבר ונסיב מפקינן מיניה כל בני ובנאתא דהוו ליה ממזרי איגון וכו' וכי היכי דממזרת אסיר ליה למינסב בת ישראל ממזרת נמי אסירא לאינסובי לבר ישראל מ"ע לא יבא ממזר דקרינן ממזר כתיב אמר רחמנא הבי ממזר לא שנא זכריס ולא שנא נקבות ואי עברת הבי ממזרתא ואיתנסיבת לבר ישראל כל בני דהוה לה ממזרי איגון ואע"ג דכתיב למשפחותם לבית אבותם ואביהן ישראל הוא בתרה דיהב טעמא לכו מ"ע לא יבא לו כתיב הכא אחר פסולו.

ועיין מש"כ רבינו לעיל בהל' עריות וז"ל ל"ש ממזר זכר ול"ש ממזר נקבה דתנן ממזרין ונתינין אסורין ואסורן א"ע ת' זכריס ות' נקבות מדאורייתא מגלן דכתיב ממזר אי הוי כתיב ממזר ביו"ד הוי אימא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא אבל נקבות לא השתא דכתיב ממזר כל שוס ממזר בין זכר בין נקבה ע"כ. ועיין עמק שאלה חלא חות ד' דש"פ דשורש הוא מזר וכמו מוזר כייתי לאחי שאחיו וב"ח מגרשים אותו משום שכתוב מאשה פסולה וכו' וסייס ובב"ג כ' מיאון

נינהו, דכתיב (שם) גם דור עשירי לא יבא לו. וכי היכי דממזר אסיר למינסב בת ישראל ממזרת נמי אסירא לאינסובי לבר ישראל, מאי טעמא, (יבמות עו:) ממזר כתיב אמר רחמנא מום זר הוא, לא שנא זכרים ולא שנא נקיבות. והיכא דעברה ואינסיבא הנך בנה ממזרי נינהו, ואף על גב דכתיב (במדבר א' ב') למשפחותם לבית אבותם ואבוהון דהני ישראל הוא, אמר רחמנא לא יבא ממזר וגו', (קידושין סט.) מאי לו הלך אחר פסולו. **צ)** ולא מיבעיא ממזר דנסיב בת ישראל דמאי דמוליד ממזרי נינהו דאיסורא קא מזדרע, אלא אפילו כהן לוי וישראל דכשרין נינהו, אם פצוע דכא הוא ואם כרות שפכה הוא, (יבמות עה:) אסיר ליה למינסב בת ישראל דכתיב (דברים כ"ג ב') לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה. **צא)** ולא מיבעיא דמעיקרא פצוע דכא וכרות שפכה הוא אלא אפילו נסיב איתתא ואית לה בני בכשרותיה ולבסוף הוה ליה פצוע דכא או כרות שפכה, מפקינן לה מיניה, מאי טעמא, דכממזר שויה רחמנא. **צב)** והני מילי דהוה ליה פצוע דכא או כרות שפכה בידי אדם אבל בידי שמים כשר, אמר רבא דיקא נמי דכתיב פצוע דכא למימרא דבידי אדם הוא, ולא כתיב פצוע, למימרא דפצוע ממעי אמו כשר, ש"מ. **צג)** [פסק] והיכא דכי איתיליד בחדא ביצה הוא דהוי ליה כשר, דישראל שנשא חללה בניו כשרים: **דכתיב** גם דור עשירי. וכ"כ יותר כל זמן שאם ממזר ניכר חלה דלאחר דור עשירי נשכח אם ממזר ולא יחי' דממזר דלא ידוע לא חי: **ממזרת** נמי אסירא לאינסובי. ולכאורה למה לי דרשה זו דממזר הוא מום זר ל"ש זכריס ול"ש נקיבות תיפוק ליה דהשוה הכתוב לחם לחיים לכל עונשים שבתורה ולא יבא ממזר לתו הוא: **עברה** ואינסיבא הנך בנה ממזרי נינהו. דלא"ג דישראל כשר הוא הולד הולך אחר הפסול שהוא ממזר וזה שדרשו מחי לו הלך אחר פסולו: **בכשרותיה** ולבסוף כו"ל פל"ד. חייב להוליחה ואם לא רצה ב"ד כופין ע"ז: **פצוע.** לו פליט ביו"ד ועיין שחילחות סי' קנ"ב: **חדא** ביצה. מלידה שנולד בביצה אחת דהו"ל כסרים חמה וכשר אבל בפל"ד שנשחה בידי אדם דעת ר"י בחוס' דמכשיר והאריכתי בזה בחשו'

משנה הלכות

ים נ"ח קרובה לנוסחת דילן בגמ' ע"ש. וע"ש עוד ביאור השחילחות ותלרף לכאן כי לא רליתי להעתיק הדברים המבוחרים שם.

צ) ולא מיבעיא ממזר דנסיב בת ישראל וכו' חלה לפי' כהן לוי וישראל דכשרין נינהו. (יבמות ע"ח וקידושין ס"ע ע"ב). וז"ל השחילחות הנ"ל ולא מיבעיא ממזירת דאסיר למינסב בת ישראל חלה לפילו כהן ולוי דכשרין ליחוס ולבסוף ליפליעו חו לידכיהו אסיר לבו למינסב בת ישראל דכתיב לא יבא פל"ד וכרות שפכה בקהל ה', וכתב בהעמק שאלה דנקט כהן ולוי דיחסי טפה ומכ"מ מיפסלי מחמת פל"ד כ"ש ישראל, ולין לומר דמשום דקדים נופייהו הוה דנפסלו מבל ישראל לא וכדאי' ביבמות ס"ח ע"ב גבי כהנת לפסול ובכ"ג הל' מיחוס אי' בזה"ל חלה לפי' כהן ולוי וישראל דכשרין נינהו אם פל"ד הוא וכו' ולפ"ז שעיקר הרבותא הוא שלא נימא דמשמעות לא יבא פל"ד בקהל ה' היינו שלא יקבלו גר פל"ד לקהל ישראל מבל ישראל ה"ה קהל ה' קמ"ל דמ"מ פירושו שלא יבא לשה כשרה.

צא) ולא מיבעיא וכו'. ר"ל דסד"א כיון שכבר כנס בהיתר ולית ליה בניס כשרים לא נוליא דס"ד דים לומר הטעם משום דפל"ד לין לו בניס ולכן לין לו ליבא בת ישראל מבל מהי כיון דכבר ים לו בניס לא מפקינן מיניה קמ"ל דהוא פסול קבל בעלס ולכן כתב דכממזר שויה רחמנא.

צב) והנ"מ וכו' בידי חדס. שם (ע"ב ע"ב) לחר רב יהודה לחר שמואל פל"ד בידי שמים כשר לחר רבה היינו דקרינן פלוע ולא קרינן הפלוע, במתניתא תנא נלחר לא יבא פלוע ונלחר לא יבא ממזר מה להלן בידי חדס לף כלן בידי חדס לחר רבה פלוע בכולן דך בכולן כרות בכולן וכו' ע"ש. ועיין רמב"ס פע"ז מהל"ב הל' ח' ובעוס"ע ח"ע סי' ה' ס"י. וגירסת רבינו לחר רבה דיקא נמי דכתיב פלוע דכא למימרא דבידי חדס הוא ולא כתיב פלוע למימרא דפלוע ממעי לחו כשר ש"מ, ונראה דרבינו לא גרס פלוע הפלוע חלה דרס פלוע דכא ולא כתיב פלוע לבד ודרס מתיבת דכא ועיין על הגליון הש"ס בשם הערוך ערך פלע פליע פי' פליע בידי שמים מבל פלוע כמו פרוע כדכתיב כי פרעה לחרן והוא דבר שנעשה בידי חדס בשם רבינו חננאל ול"ב דרבינו נמי גרס פלוע בוח"ו ולא פליע ביו"ד ודרס מבינוי לשון ולא גרס הפלוע.

צג) [פסק] והיכא דכי איתיליד בחדא ביצה. שם (ע"ב ע"ח) ת"ר ליזו פל"ד וכו' ל"ר ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו חלה ביצה אחת היו חלה סרים חמה וכשר

ומיכו נרחה דעת רבינו דאין לחלק בין פל"ד בידי אדם או בידי שמים: **שנפצעו** הבילים שלו ואפי' אחת. ועיין כ"כ פע"ז מכת"ג: **נשתייר** מן הטערה. שנכרת מטערה ואילך כגר דהתם בישראל בעלמא ולא גיד שאין גיד אלא מטערה ואילך לגד הגוף טערה שורת בשר המקפת במקום המילה בגובה ושופע ויורד עד סופה: **בחוט**. אלא בחוט על פני היקף כל הגיד שורה גבוה המקפת סביבות הגיד: **נפצעו**. כמו פלע מכת חרב וסכין: **נמקו**. מחמת מכה מאליהן: **חסרו**. כל שהוא: **בכרם**. שהיו יושבים שורות שורות בכרם בנטוע שורות שורות: **סריס חמה** ס"ד. הא סריס חמה בידי שמים הוא מחמת חולי והאי לאו חולי הוא: **כסריס חמה**. דלא לסרוך תורף אלא פנוע דכא ודך וכרות: **דאיפצע** מוחיב. ל"ל האי מרבנן לרבא ממאי דהאי פל"ד בחותו מקום לימר מרחבו ל"ל מדלא מנה ביה דורות: **לדארי**.

דתניא אמר רבי ישמעאל משום רבי יוחנן בן ברוקה כך שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר, סריס חמה סלקא דעתך, אימא אינו אלא כסריס חמה וכשר. והיכי דמי פצוע דכא כדתנן (יבמות ע.) איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו, ואפילו אחת מהן. כרות שפכה כל שנכרת הגיד שלו, ואם נשתייר מן העטרה אפילו כחוט כשר. (שם עו.) פצוע דכא וכרות שפכה מותרין בגיורת ובמשוחררת ואינן אסורין אלא מלבוא בקהל שנאמר לא יבא פצוע דכא וגו'. תנו רבנן (שם עה.) איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו נקבו ואפילו נמוקו ואפילו חסרו. אמר רבי ישמעאל משום רבי יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר, סריס חמה סלקא דעתך, אלא אימא כסריס חמה וכשר. (שם עה:) וממאי דהאי פצוע דכא שנפצעו ביצים שלו הוא, מכדי לא יבא פצוע דכא סתמא כתיב ולא יבא פצוע בביצים לא כתיב, אימא אפילו איפצע מוחיה, אמרי היינו דאמר ליה ההוא מרבנן לרבא ממאי דהאי פצוע דכא דנפצעו ביצים שלו הוא דילמא דאיפצע מוחיה, אמר ליה מסתברא הואיל ובכולהו נחית לדארי וקא מזהר עילוי בניהו דפסילי והאי פצוע דכא לא קא מדכר דפסיל ש"מ פצוע בדוכתא דמוליד הוא, ודילמא הוא נינהו

משנה הלכות

סריס חמה ס"ד הלא הרי הוא כסריס חמה וכשר. ודעת רבינו שנולד בחדא בילה שכאב והיכא דחיחיליד בחדא בילה הוא דכשר אבל אם הוציאו לו חדא בילה ונשאר בחדא בילה הרי זה פל"ד בידי אדם ופסול כן נרחה לכאורה ועיין שחילחות שכאב והיכא דליכא הלא חדא בילה סריס חמה הוא וכשר ומשמע כל שיש לו חדא בילה כשר ואפילו בידי אדם ועיין תוס' ואמר ר"ת דיש לחלק בין ניטלה הבילה לפניטה דכשניטלה לגמרי מוליד מידי דהוה לניטל הטחול (חולין נ"ה) דכשרה ועיקר נסומכיה עריפה.

וכשר הביאו הפוסקים מחלוקת גדולה בניטל בילה אחת בידי אדם ודעת השחילחות נרחה כדעת ר"ת וחכמי לרפת וגדולי גאוני בחרחי דאפי בילה אחת בידי אדם כשר וכ"כ הרש"ם בחשובה כלל ל"ג ס"ד בשמו של השחילחות, ודעת הרמב"ן וסייעתו והעלי הש"ע דמיירי בידי שמים דוקא אבל בידי אדם אפילו אחר בילה אחת פסול ומקור סיעתם הוא מדעת רבינו הגדול הלכ"ג ז"ל שכאב והיכא דכי חיחיליד בחדא בילה משמע דוקא נולד כן, והביאו רחי' מהירושלמי כדעת רבינו וגם הרש"ם שהסכים לר"ת כאב דמהירושלמי משמע כרבינו הלכ"ג ודלא כר"ת אלא דמ"מ אפשר לפרש גמר' דילן בידי אדם, וסיים העמק שאלה וזה באמת דוחק, עוד הביאו לשון ירושלמי טובדא הוי קמי' דרב אמי ואמר אין ברחי אח שריח ליה אלא דלא מוליד, הרי דבעל בילה אחת אינו מוליד ממילא אם נעשה בידי אדם פוסל, ור"ת וסייעתיה החזיקו דעתם להכשיר במה שרחו כמה בני"ת בני בילה אחת והולידו בנים ונקבה לומר על כולם חזור על בניהם מאין הם וגם מירושלמי הביאו רחי' לדעתם מדסיים ובלבד דשלמין הו הנוס' של ימין ואי אי' דמיירי בידי שמים אין נפקותא בדבר.

ובעל עמק שאלה ילא שם בחילוק אדם וליכא הסתירות דהכל אלוי ברפואה כלומר דמעיקר הדין בעל בילה אחת פסול וכדעת הירושלמי ורבינו בה"ג וסייעתיה ומ"מ אלוי ברפואה דכמו דמליכו בכמה מיני עריפות שכאב הרמב"ם שים להם רפואה (ובאמת כי כן מליכו בסנהדרין לענין דיני נפשות שאינו נהרג עליו במבדרת ליה סמא) וכל שים לו רפואה פנימית ע"י סמא הרי הוא כשר לבא בקהל ולכן בזה"ז שבקיאין ועושים להם רפואה לו שנאחנו הטבעים וכעין שכ' הב"י והרמ"א ח"ע סי' קנ"ו לענין יולדת לט' והכ"נ כן ולכן מכשיו וכה"ג כשר לבא בקהל לר"ת ולסייעתייה.

וז"ל הטור סי' כ' ואיזהו פל"ד כל שנפצע הגיד בסכין או בחכת חרב או הבליס או חפילו אחד מהם וכו'

דאסיר וחס רחמנא עילויה זרעיה דלא ניפסיל, אלא מנלן, אמר קרא לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה מה כרות שפכה במקום דמוליד אף פצוע דכא במקום דמוליד. וכרות שפכה גופיה מנלן אימא אצבעתיה, כרות שפכה כתיב במקום שפיכה, ואימא חוטמו דבמקום שפיכה הוא מכדי כרות בשפוך כתיב מי שעל ידי כריתה שותת שלא על ידי כריתה מקלח, לאפוקי האי דאידי ואידי שותת הוא. פצוע לא תימא דנפצעו ביצים שלו ותו לא, אלא אפילו נפצע הגיד ואפילו נפצעו גידי ביצים, דאמר רבא פצוע בכולן דכא בכולן כרות בכולן, פצוע בין שנפצע הגיד ובין שנפצעו ביצים ובין שנפצעו גידי ביצים, דכא בין שנידך הגיד ובין שנידכו ביצים ובין שנידכו גידי ביצים, כרות שפכה בין שנכרת הגיד ובין שנכרתו ביצים ובין שנכרתו גידי ביצים. תנו רבנן (שם עו.) נקב פסול מפני שהוא שותת, נסתם כשר מפני שהוא מקלח, וזה הוא פסול החוזר להכשירו. זה הוא למעוטי מאי, למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום או מחמת מכה בוושט שאינו קרום. אמרת נסתם כשר, ובמאי מסתתם, שלחה רב אידי בר אבין קמיה דאביי היכי עבדינן, אמר ליה מייתינן שעורתא ומסרטינן האי גיסא והאי גיסא דנקב בפרזלא לא דזריף ושייפינן ליה תרבא ומייתינן שושמנא גמלאה ומנכתינן ליה עד דנקיט ליה לנקב מנתרין גיסאניה וכיון דנקטיה פסקינן ליה לראש שושמנא וסתים, צד) והני מילי קטן מדלח כחיב ביה עד דור שליטי לו עשירי כמו שנאמר בממזר ועמוני ומואבי ומצרי ס"מ משום דלאו בר לוודי הוא: **וחם** רחמנא. לעולם פל"ד מוליד חלח שהחורה לח פסלה רק לוחו ולח זרעו: **אימא** לנצעחיה. נגמ' הגי' לימא שפחיה: **כריתה** שותת. כלומר כרות ע"י כרות שפכה: **קרום** שעלה מחמת מכה. ריחה לו ווע שנקבו במקהו עריפה ושוב עלה קרוס על המכה וסחמה כדרך מקום המכה להעלות קרוס לימו חוזר להכשרו משום דהדר מופחח, ובגמ' דוקח בריחה ווע חבל בשחר נקיבות לפסר דמחיר ע"י סחימה מעיקרח של חלב לו בשר ועיין טוש"ע יו"ד סי'

מ"ח: **היכי** עבדינן. רפוחה לסחום גיד שניקב: **שעורתא.** שעורה: **ומסרטינן.** כדי שיגליע ויוליח דם: **בפרזלא** לח. כלומר לח מסרעינן ליה בברזל: **דזריף.** עושה חבורה, לו מעלה נפח: **ושייפינן.** משחינן ליה בחלב: **שושמנא** גמלח. נמלה גדולה: **ומנכתינן** ליה. מניחין רחשה שם ונושך ונדבק רחשו בנקב ולוחזו: **מתרין** גיסחניה. משני כלדדין גיסחניה מלשון החי גיסח וכחי גיסח: **פסקינן** ליה לרחש. מוחכין רחשו ונשחר על הנקב סחום, וכל זמן שהוח הולך ובלה הבשר עולה ומחבבר: **קטן.**

משנה הלכות

בכל חלו חס נעשה בידי חדם לו לפילו מעלמו ע"י חולי פסול לבל נולד כך ממעי לחמו לו שנעשה בידי שמים כגון ע"י רעם וכיולא בו כשר והרמב"ם ז"ל מכשיר בנעשה ע"י חולי ורש"י פוסל וכן דעת ח"ח הרח"ם ז"ל ור"ח מכשיר חס ניעלה בילה לחת לפילו בידי חדם ובלבד שהיתה שלמה קודם שניעלה, וגם שהנשחרת היח של ימין וכו' ולין דעת רב חלפס כן. והכ"י הביח (יבמות ע"ה) ח"ר יסמעחל בשו של ר"י בן ברוקח שמעתי מפי חכמים בכרס ביבמה כל שלין לו חלח בילה לחת לינו חלח כסרים חמה וכשר ודעת ר"ת והירושלמי והרח"ם ודעת הרי"ף שהבית שמעתתא כלורתה ולח פסק כמלן ומשמע דדעתו להחמיר דחל"כ לריך לפרש בדבר שלריך טעם להחיר וכחב נמק"י שכן דעת בעל ה"ג והרמב"ן והרשב"ח והרח"ה והריעב"ח ז"ל, וז"ל ה"ה יש מפרשים שפי' דרבי יסמעחל בחסר בילה לחת בידי שמים היח והוח הדין לשחיטן חלח דחסר לגמרי לח שכיח ולפי פי' זה הלכה כריב"ב דלח פליג חח"ק וכן יחבחר בסמוך דבידי שמים בכל גוונח כשר ובידי חדם בכל גוונח פסול וכ"כ בה"ג וכ"כ הרמב"ן והרשב"ח ועיין ב"ח שם.

והעמק שחלה לחר חריכות לפרש דברי השחילחות כחב

וז"ל ולחר שביחרנו דעת רבינו נבוח ביסוד דעת בה"ג הפוסל ונימח דס"ל דבעי רפוחה פנימית דומה לניקב ובעי סחימה ב"ח דפסול ה"ג מי שלריך רפוחה ע"י סמים כמו לעניין יבום לר"ע ור"י מיירי ב"ש וכו' ומחלק שם בין בעל בילה לחת ובין חסר ב' בילים דחסר לחת לפסר שיוליד בשוס חופן, והביח רחי' לבישת רבינו מגמ' ע"ע ע"ב ור"ע דמיירי בגיורת לממי נקע חולן וחולנין לשחו יבומי נמי חחייבס ולר"ח דלחמר סרים חמה חולן וחולנין לשחו ודלי קשה הח יבומי נמי מייבס ובמברס"ח נדחק בקושיח זו חבל לבישת בה"ג דכל בים לו רפוחה חסור לבוח בקבל ולע"ג דלר"ח זוקק ליבום משום בים לו רפוחה ומקרי בר הקמח שם מ"מ לעניין לבח בקבל לינו חולק עם ר"ע וה"ה כפל"ד דים לו רפוחה בידי חדם וחסור לבח בקבל לע"ג שנקרח סרים חמה לעניין יבום מש"ה חני חולן וחולנין ולח מייבס וכו' ע"ש. ועיין ב"ע ובלחרונים פרעי דינים.

צד) וח"מ קטן חבל גדול כיון דיהיב דעתיה לחיבות

גרלה קודם חצט שנה דמחצט שנה ביאתו ביאה וי"ל: **אאישות.** ומחקצה ולאחר שהעלה תרוכה חוזר ונקלף: **הלכה.** וכ"כ הרמב"ם ועיין ב"י וטו"ע ח"ע סי' כ': **שפייה.** חתך כבשר מכל לד

אבל גדול כיון דיהיב דעתיה אאישות איקלופי מקליף. **צה)** אמר ליה רבינא למרימר (שם עה:) הכי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא הלכה בין בקולמוס ובין במרזב כשר. ההוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייה מר בר רב אשי בקולמוס ואכשריה. **צו)** (שם עט:) **פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין, כיצד, מתו ולהם אחים ולהם נשים עמדו אחיהם ועשו מאמר בנשותיהם ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו, מתו אחיהם ועמדו**

משנה הלכות

לקלופי מקליף. בגמ' שם (ע"ו ע"א) ניקב פסול נסחם כשר וכו' היכי עבדינן וכו' והכי מילי קטן אבל גדול מיקפולי מיקפל ע"כ. ופי' רבינו וה"מ קטן כשעשה בסחיטה בקטנותו שעדיין אין דעתו לאישות ושפיר מתרפא ושוב כשר אפילו אח"כ נשא אשה אבל בגדול שעשה כן כיון דיהיב דעתי' לאישות ומתקשה ובעל ניחייש ליקפולי מיקפל ויש להסתפק אי גדול ולא נשא מה דינו אי למרינן דכיון דגדול יהיב דעתי', ממילא פסול או בגדול נמי כל שאין לו אשה נתרפא וכשר וע"ש. ולא אכחד מעטי דלפום ריהטא לא רחיתי שהביאו בש"ע ובאחרונים הא הלכתא לחלק בין קטן לגדול ועיין ח"ע סי' ה' ס"ד שכתב סתם ס"ד ניקבה עטרה עלמה וכו' ואם נסתם הנקב חזר להכשרו ולא חילק באיזה אופן ונראה קלת דהס מפרשים וה"מ קטן קאי על שומשנא גמלא שיהיה לא גדול שנקלף או שמפרשים קטן על הנקב שיהיה נקב קטן ולא גדול דעל נקב גדול לא מהני סחימת עכ"פ לא חילקו כפי מה שחילק רבינו וע"ש.

שוב רחיתי בשחילחות (סוף שחילחת קנ"ב) הביא ג"כ וז"ל הני מילי לקטן אבל לגדול כיון דיהיב דעתיה על איאות ופקע לא סתים ע"כ. ועיין העמק שאלה מה שנסתפק בביאור דבריו ז"ל ובכל דברי רבינו הבה"ג סובלים ב' פירושים שבכל איקלופי מקליף ולא כתב לא סתים די"ל דסתים עכ"פ לזמן מלא דבסוף נקלף ויהיה גם"ם בשעת מעשה כגון שנסתם בגדול ונשא אשה והוליד אי נימא כיון דבתוחו זמן סתום היה בניו כשרים עכ"פ רק שלא מועיל שלא יקלף לעולם אבל בקטן אינו נקלף לעולם או למרינן דבשעת תשמיש נקלף וממילא לא נחשבר ובניו ממזרים וע"ש.

צה) א"ל רבינא למרימר וכו'. מ"ר הוגה בקולמוס כשרה כמרזב כשר פסולה כאי שליט בה תוירא ואאי לא שליט בה תוירא ורב חסדא אמר כמרזב כשרה בקולמוס פסולה כאי גריד ואאי לא גריד מ"ל רבא כוותיה דרב הוגה מסתברא כאי לא שליט בה תוירא כאי שליט בה תוירא אי משום גרידותא מידי דהוה אמרזב דאביאתא אמר ליה רבינא למרימר הכי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא הלכתא בין בקולמוס בין כמרזב כשרה מיהו מיבעיא ליה למעה מעטרה או מלמעלה פשיטא דלמעלה מעטרה דאי ס"ד למטה מעטרה אפילו ניכרת הגיד נמי ורבינא לשנויי למרימר הוא דאמר, הכוונ עובדא דהוה במחא מחסיא שפייה מר בר רב אשי בקולמוס ואכשריה.

ולכאורה נראה דרבינו פסק דכמרזב פסולה דלכן הביא בסופו הכוונ עובדא דמר בר רב אשי לומר דהלכתא כותיה ומיהו מ"כ למ"ל להביא הא דאמר רבינא למרימר משמי' דר"פ, והרמב"ם פע"ו מהל' ב' ד' כתב נכרת הגיד למעלה מעטרה בקולמוס או כמרזב כשרה וכתב ה"ה שם אמר ליה רבינא למרימר וכו' דין בקולמוס דין כמרזב והכ"מ תמה על הרמב"ם למה לא פסק כהכוונ עובדא דעבד מר בר רב אשי כרב הונא דבתרא הוא ופי' דהרמב"ם מפרש דהכוונ עובדא רק נגע היה בו ע"ש וע"ע. ומדברי המחירי נראה דמפרש בדברי רבינו כרב פפא דתרוייהו כשר וכן פסק ז"ל וכ"כ הריטב"א בשם הגאונים ז"ל ומיהו הרשב"א תמה על הרמב"ם ז"ל גם הרא"ש כתב בשם רש"י שכמרזב פסול והעור כתב כשיפוע קולמוס כשר כמרזב שניטל חלנו של גיד ונשתרו הדפנות פסול והרמב"ם ז"ל מכשיר ורש"י פי' כשברת רשונה וכ"כ ח"ת הרא"ש ז"ל ועיין ב"י וב"ח שם ועיין יש"ש סי' י"ב.

ורבינו ירוחם (נתיב כ"ג ח"ד) כתב ועוד פשוט בין במרזב בין בקולמוס כשר ואפילו למעלה מעטרה ונראה דאפילו בעטרה עלמה דבין בקולמוס בין במרזב כשר אבל הרמ"ה פי' וכו' ע"ש. עכ"פ לפענ"ד לא נתברר דברי רבינו אי פסק כתרוייהו כשר או פסק כמר בר רב אשי. ובש"ע סי' כ' ס"ג הביא שיעת רש"י ורא"ש רשונה דכמרזב פסול והרמב"ם כשר ולא הביאו כלל דעת רבינו. ודע דהמגיה על הבה"ג וורשא ציין על רבינו שכ"כ דעת הרמב"ם ולפענ"ד אינו מוכרח ואדרבה לכאורה י"ל דרבינו במכוון הביא הכוונ עובדא דמר בר רב אשי לפסוק כותיה דדוקא בקולמוס ולא כמרזב וכמ"ש וע"ש.

צו) פצ"ד וכרות שפכה סריס אדם וכו'. שם (ע"ט ע"ב) אמר ר' יהושע שמעתי שכסריס חולן

[הן] ועשו מאמר בנשותיהם ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו אסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פצוע דכא, ואם עמד פצוע הגיד או שנפצעו גידי ביצים של אחד מהם ויש לו אח אסורה לבעל ומותרת ליבם, ואם עמד אחיו ונשא אשה ומת ויש לו אח בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים ובין שנפצעו גידי ביצים או שיש לו אח בין שנידך הניד ובין שנידכו ביצים ובין שנידכו גידי ביצים או שיש לו אח בין שנכרת הגיד ובין שנכרתו ביצים ובין שנכרתו גידי ביצים אסורה ליבם ומותרת לבעל וחולצת ולא מתיבמת ואם קדם ויבם קנה ואסור לקיימה ומוציאה בגט דכתיב לא יבא פצוע דכא. ואמר רבא פצוע בכולן דכא בכולן כרות בכולן, פצוע בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים בין שנפצעו גידי ביצים דכא בין שנידך הגיד בין שנידכו ביצים בין שנידכו גידי ביצים כרות בין שנכרת הגיד בין שנכרתו גידי ביצים. תנו רבנן איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו אחת מהן ואפילו נקבו ואפילו נמוקו ואפילו חסרו, אמר רבי ישמעאל משום רבי יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר, סריס חמה סלקא דעתך, אלא אימא אינו אלא כסריס חמה וכשר. ואם עמד נידך הגיד או שנדכו ביצים או שנכרת הגיד או שנכרתו ביצים או שנכרתו גידי ביצים ונשא אשה ומת, אסורה לבעל ומותרת ליבם, ואם עמד אחיו ונשא אשה ומת אסורה לבעל ומותרת ליבם, ואם עמד אחיו ונשא אשה ומת ויש לו אח פצוע דכא וכרות שפכה אסורה ליבם ומותרת לבעל, וחולצת ולא מתייבמת, ואם קדם ויבם קנה ואסור לקיימה ומוציאה בגט, ואפילו נקבו ביצים או שנמוקו ביצים או שחסרו ביצים או שנקבה ביצה או שנמוקה ביצה אחת לא יבא בקהל ה'. צז) [פסק] ומאן דעבר ונסיב איתתא מחייבי לאוין ויליד בכור ההוא בכור נוטל פי שנים, (שם כג.) דכתיב (דברים כ"א ט"ו) כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום, אלא מאי אהובה אהובה בנשואיה, ומאי ניהו כשרה לכשר, שנואה בנישואיה ומאי ניהי אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל

ונעל דופני מרזב ועשאו כקולמס ולכתריה: **ואם נעלו** לאסור לקיימן. דביאתו ביאה אלא שאסור לקיימה משום דאסור לבא בקהל: **אחד** מהם. ונשא אשה ומת: **אסורה** לבעל. משום פ"ד: **אסורה** ליבם. מחמת הלאו של פ"ד: **ואמר** רבא כו' חמה וכשר. כפול הוא בסמוך: **ואם** עמד לאחיו ונשא אשה ומת אסורה לבעל ומותרת ליבם. נראה דמפרש לעיל ואם עמד נידך הגיד וכו' מוזר ומפרש ואם עמד לאחיו כלומר האי נידך הגיד ובהגרש"ע כתב שהוא ט"ס ול"ע ויש כאן כפל לעיל במקלת, ואולי שרבינו הוסיף ביאור על ביאור שלא נבא לידי טעות כלל: **וכי** יש אהובה. לורך היה לו להזכיר שאם זה היה אוהב את זו ושנא את זו אין הכתורה משתנה בכך פשיטא שאם הוא שונאה אין המקום שונאה: **שנואה** בנישואיה.

משנה הלכות

וחולצין לאשתו וכו' ר"ר עקיבא אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיתה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היתה לו שעת הכושר ר' אליעזר אומר לא כן וכו' ובגמ' מתיב רבה פ"ד וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין כילד מתו ולכם נשים ולכם אחין ועמדו אחין ועשו מאמר בנשואיכן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו וכו' ע"ש ועיין ח"מ סי' קע"ב וסי' קע"ג וסי' קע"ד וקצת מדברי רבינו מבואחרין נכנר למעלה ואין להאריך יותר בזה.

צז) [פסק] ומאן דעבר ונסיב ליתחת וכו'. בגמ' יבמות (כ"ג ע"ח) אמר רב פפא חייבי לאוין תפסי בהו קידושין דכתיב (דברים כ"ח) כי תהיינה לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום אלא אהובה בנישואיה שנואה בנישואיה ואמר רחמנא כי תהיינה, ופי' רבינו אהובה בנישואיה מאי ניהו כשרה לכשר שנואה בנישואיה מאי ניהו חללה לכה"ג וכו'. ובתוס' ד"ה וכי יש הקשו ות"ת ונימא שנואה כיינו רשעה דהיא שנואה לפני המקום וי"ל דמשמע ליה אהובה ושנואה בנישואיה ואם כשעה כללו נישואיה נמי יש לשנותה, ואין להקשות דעכ"פ עכשיו שנואה הוא שעברה ושנאה לחייבי לאוין ובתורה הכוונה לאיש שאסורה די"ל שנאה בטעות ולא ידעה וכיולא בזה דלאו רשעה היא גם בנישואיה מלבה רק שנואה היא לפני המקום ודו"ק. ועיין רמב"ם פ"ד מה"ת ובטוש"ע א"ע סי' מ"ד ס"ז. ובטוש"ע ח"מ סי' רע"ז היה הבכור ממזר נועל פי שנים שנאמר כי את הבכור בן השנואה יכיר זו שנואה בנישואיה ואין לריך לומר אם

בעבירה: **לאתויי** ממזר. שכן הוא לו ופוטר מן הייבום וכ"כ לעניין נחלה בן הוא מכל מקום ועיין תוס' (כ"ב ע"ב ד"ה בן): **יוצאות**. בע"כ של בעל: **ונוטלות** כתובה. ומוקמינן לה בגמ' בחסח כאן ואפי' בחונס ואסורה על בעלה, וכתובה היא לה דאמרה ליה אנא קאימנא וגברא הוא דנסתפאי שדהו מפני שאתי כאן וקדושת כאן גרמה לך, דאי בחסח ישראל אס בחונס אמאי כופין להוליא, ואי ברצון מי היא לה כתובה: **מאאה** אני לך. שנאספה וכמ"ש: **השמים** ביני וביניך. מוקי לה בגמ' דהכי קאמרה ליה שאין שכבת זרעו יורה כאן בשעת תשמיש ואינו ראוי להוליד ומיירי בבאה מאחת טענה דבעינא תורת לידה ומרת לקבורה ועיין ר"ן מ"ש שרה שאמרה כן: **נאולה** אני מן

למזר ולנתין, צח) ולא מיבעיא מחייבי לאוין דנוטל פי שנים אלא אפילו מחייבי כריתות דעריות נינהו נוטל פי שנים, דתנן (יבמות כב:) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן הייבום, ואמרינן מכל מקום לאתויי מאי, אמר רב יהודה לאתויי ממזר. צט) (נדרים צ:) בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה, האומרת טמאה אני לך והשמים ביני לביניך ק) ונטולה

משנה הלכות

כיב בן גרושה או בן חלוצה, וקל"ע דהעין משפט ושאר המלויים בימות לא ניינו דין זה לח"מ רק לח"ע. ובבאה"ג מ"מ כל"ל ניין למשנה מ"ב ומ"ם ול"ל כ"ב.

צח) ולא מיבעיא מחייבי לאוין וכו'. שם (כ"ב ע"א) במשנה מי שים לו בן מ"מ פוטר אשת אביו מן הייבום ובגמ' מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר פצועת אחיו הוא מב"ד ליקף אחוב אחוב מבני יעקב מה להלן כשרין ולא פסולין אף כאן כשרין ולא פסולין קמ"ל ואימא הכ"ג כיון דלעניין ייבום מיפטר נפטר מיזקק נמי זקיק ע"כ. פרש"י מדלעניין ייבום מיפטר אח אשת אביו מייבום פוטר בגון שם היה לו בן ממזר ונשא אשת ומת ולא ילדה לו פעורה מן הייבום בשביל הממזר בן בעלה כדיליף לקמן בן אין לו עיין עליו. ועיין טו"ש הנ"ל.

צט) בראשונה היו אומרים וכו'. משנה נדרים (נ' ע"ב) ואמרו שם בגמ' האומרת עמאה אני לך באאי עסקינן לילמא בחסח ישראל אי ברצון כלום יש לה לכותבה ואי בחונס מי קא מיחסרא על גברא ואלא בחסח כאן אי ברצון כלום יש לה לכותבה מי גרעה מאשת ישראל ברצון אלא לאו בחונס וקאני יש לה לכותבה. וזה שכתב רבינו בקילור ונוטלת כתובה בחסח כאן שנאספה. השמים ביני לביניך. בגמ' שם היא גופה לאמרה נהי דבביאה ידע ביורה כאן מי ידע ומשום הכי משקרת, ולשון מי ידע יש לפרש כמסופק אפשר דלא ידע אבל בגמ' יבמות ס"ה ע"א הוא אמר מינה ולילא לאמרה מיניה אמר רבי אמי דבריס שבינו לביניה נאמנת ונשמע מאי היא קיימא לה ביורה כאן הוא לא קיס ליה ביורה כאן ועיין נדה מ"ג ע"א בפי' הרא"ם אי אינו יורה כאן ראוי להזריע. ומלשון רבינו דמאן דפאקין ביה גירא אינו מרגיש עפי מן מאן דפאיק משמע דלאו למימר דהבעל לא מרגיש כלל אלא שהיא יודעת יותר דהכי משמע לשון עפי וק"ע. וקאי יש להביא ראי' דבזמן הזה עושין הזרעה מלאכותית אי יכולה לעשות אינו יורה כאן אי אימר שחכמים ע"י רופא ותחעבר כיון דהזרע ראוי לעיבור רק שאינו יורה כאן.

ופי' רבינו דלא כהראב"ד שמפרש השמים ביני וביניך שאינו נזקק עמה ומחמינין לה מינו דאי בעי לימר אינו יורה כאן, ועיין תוס' אד מקמאי יבמות ס"ד ע"ב דלמשנה אחרונה השמים ביני לבינה שאינה יולאה בלי עשמת של שמא מיניה נתנה בחאר דהא לא מיפקדה אבנים ע"ש. ולפ"ז נראה דבהא אלי' ניאור יעשו דרך בקשה, דבירושלמי פי' יעשה סעודה ויפיים ולכאורה מה מהני בפיום כיון דאינו יורה כאן ונריך להוליאה ולכנ"ל אחי שפיר דכיון דאינה מלווה מה חיכפח לה אם אינו יורה כאן (ובכא לא מיירי בבאה מאחת טענה דבעי חוערת לידה ומרת לקבורה לדעת אלו המפרשים) ולכנ"ל אחי שפיר דאכ"פ יעשה סעודה ויפיים והוא עלה עובה שלא תהי' אחתיו והיא בשנאה עליו ור"ח פי' בירושלמי יבקשו רחמים מאת המקום שיהיו לה בנים ולא מהימנה. והרא"ם נדרים יבקשו ממנה שלא תדבר עוד בו בירושלמי מפרש ויעשה סעודה ויפיים. ורש"י פי' יבקשו ממנו שיפטרנה בגט כראוי ואין מכריחין אותו ע"ש.

ועיין ר"ן נדרים ל"א ד"ה נהי דבביאה וכו' מהא משמע בההיא דהשמים ביני וביניך דאמן במאני' הייגו יורה כאן וכדאחינגן. ובפי' המשנה כאב כר"ן שם השמים ביני לביניך וכו' מוכח בגמ' דהכי קאמרה ליה שאין ס"ז יורה כאן בשעת תשמיש ואינו ראוי להוליד ומחוקמת בבאה מאחת טענה דאמרה בעינא חוערת לידה ומרת לקבורה הא לאו הכי אין בדבריה כלום דאמרינן לה זילי לא מפקדת וכו' ע"ש וזה פי' רבינו.

ק) ונטולה אני וכו'. שם (נ' ע"ב) במשנה ונטולה אני מן היהודים יפר אלקו ואהבה משמשו

אני מן היהודים, חזרו לומר שלא תהא נותנת עיניה באחר ותהא מקלקלת על בעלה, אלא אמרה טמאה אני לך תביא ראייה לדבריה, השמים ביני לביניך יעשו דרך בקשה, נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים. בראשונה היו אומרים האומרת טמאה אני לך יוצאה ונוטלת כתובתה, (שם צא.) באשת כהן שנאנסה. השמים ביני לביניך מאי ניהו, דהיכא דלא קא הוו לה בני והוא אמר מינה והיא אמרה מיניה, איהי מהימנא, מאי טעמא, דאיהי קים לה ביורה כחץ, והכי קאמרה ליה השמים ביני לביניך דליכא יורה כחץ דמאן דפתקין ביה גירא איהו מרגיש טפי מן מאן דפתיק ליה, הילכך יעשו דרך בקשה. נטולה אני מן היהודים דהיכא דמדרה הנאה מכולהו ישראל בעלה מיפר חלקו ומשמשתו דאית ליה רשותא עלה להפר נדריה ולא מתהניא מן ישראל כולהון, ואי מיית גברא אסיר לה לאינסובי ולאיתהנויי מכל ישראל.

קא) (שם) ההיא איתתא דכל יומא דתשמיש הוה מקדמא משיא ידה דגברא, יומא כיהודים. שחסרה על עונה כנגח חמים כל היהודים, וכיון דמוכחת מילתח דחמים קשה לה וכחנוסה דמיח ומטוס ככי כופין לוחו להוליח וליתן כחובה: **חזרו** לומר. דממח חלך למקום שחין מכירין בה ובנדרה ושמשח: **תביא** רחי' לדבריה. שחנוסה ובעלו ככי לח מחסרה: **דרך** בקשה. מפורש בירושלמי יעשה סעודה ויפייס ועלה טובה קמ"ל: **אידי** מכימנח. לפי' למשנה לחרונה כרב חמי יכמות (ס"כ ע"ח) כיון דחיכי קים לה ועיין הגב"ח: **דפתקין** ביה גירא. זורקין בו חן: **מיפר** חלקו. דכחיב חשה יקיימנה ושה יפירנו וכיון שכוח דבר שבינו ובינה יפר חלקו ושסורה בכל העולם כולו, ושם מת בעלה שסורה להנשח וליהנות מכל ישראל, ויש לעיין לי מוחרת לגר שנחגייר לחחר שמת בעלה או גירשה: **ההיא** חיחתח. חשה ככן כיחה: **דכל** יומח. לחחר חמים

משנה הלכות

וחכח נטולה מן היהודים ע"כ. ויש לדייק לפ"מ דקיי"ל דנדר שהוחר מקנחו הוחר כולו ח"כ כיון שהפר חלקו הוחר כולו וחמחי נטולה היח מן היהודים וחסורה לחחר מיחתו לכל העולם, ושם נחמר דהח דהוחר מקנחו הוחר כולו לח חמרו רק בחכס שעוקר הנדר מעיקרו חבל בעל דמיגז גייז דילי' יכול לגייז ומיפר חלקו ולח חלק לחריס לחי שפיר. ועיין חוס' ופי' הרח"ש שהקשו דחע"ג דחמרו (כחובות ע"ח ע"ח) דהיכח דנדרה חיכי דיונחה בלח כחובה דהיח נחנה חלבע בין שיניה ולמה יש לה כחובה למשנה רחשונה רש"י פי' בימות קי"ג ע"ח כיון שחסרה הנחח חמים של כל ישראל עליה ודחי לנוסה היח כי חמים קשה לה וסברה משנה רחשונה דחפילו דבריס שבינו לבינה לח הוי והוי כמו לנוסה ע"ש. ועיין גמ' נדרים (פ"ג ע"ג) בעח מיניה רב חסי מרבי יוחנן נדרה משחי ככרות בשחת מחענה ובשחת חינה מחענה וכו' חיחיביה החשה שנדרה בנזיר וכו' ועיין ר"ן שם דנריך הבעל שיפר כל הנדר דיפירנו כולו משמע ושם הפר מקנחו חפי' מה שהפר חינו מופר.

שוב רחיתי דבחמת כעין זו הקשה הר"ן שם וז"ל וכ"ת ח"כ דס"ל לשמואל דיפירנו לכולה נדר קחי ואפי' להכיח פלגח דליחיה מהנהו גווני דמני בעל מיפר וכדכחיבנח חקשי ליה מחני' לקמן (נ' ע"ב) דחנן נטולה חני מן היהודים יפר חלקו וחבח משמשתו וחבח נטולה מן היהודים וחמחי נימח כיון דיפירנו חמר רחמנח מחוך שמפר חלקו מפר נמי חלק היהודים דנלחו הכי לח לפשר ליכח למימר דס"ל לשמואל דיפירנו בנדרי עינוי נפש לחוד וכו' ע"ש.

שוב נזכרתי שכוח גמרח מפורשת נדרים (פ"ח ע"ב) בעח מיני' רבח מרב נחמן חמים המעה לרבנן עינוי נפש הוח לו דבריס שבינו לבינה ח"ל חניחוה ונטולה חני מן היהודים יפר חלקו ומשמשתו וחבח נטולה מן היהודים ולי חמרת נדר עינוי נפש כוי לחחי חבח נטולה מן היהודים (פי' כשמגרשה והחמר לעיל דבריס שים בהן עינוי נפש מפר בין לעלמו בין לחחריס ומדקחני חבח נטולה מן היהודים ש"מ דהוח דבריס שבינו לבינה ולכן מפר חלקו וחבח נטולה) לרבנן חיבעיח לך משום דנטולה חני מן היהודים ר' יוסי קחני לה וכו' ע"ש ועיין ר"ן שם ולעניין הלכה ודו"ק.

ודע דהרחשונים נחחבטו בכח שמעחח דמשנה לחרונה שחניח רחי' לדבריה ולינה נחמנת מעשם שמח עיניה נחנה בלחר לבעל מדינח מיחסרח כמשנה רחשונה לין כחירוכו וכי ליסור שבה להיכן הלך ועיין ר"ן שם ותוס' יבמות כ"ה ד"ה רבי ובמ' הארכתי בזה בבמה מקומות ולין כלן מקומו להחריך.

קא) ההיא חיחתח דכל יומח דחשמים. שם (נ"ח ע"ח) כל הני בבח. ודע דלשון ההיח חיחתח דלח הוה בדיחח דעחה קלח נ"ע דלשון הגמ' ככיח חיחתח דלח הוה בדיחח דעחה בכדי גברח חמר לה החידנח מחי שנח חמרה ליה מעולם לח נערתן בדרך

מקדמת ומשיח ידע דגברא כדי לעכר ידיו לאחר חשמיש משום דידיס עסקניות ושמא נגע במקום מכוסה: **הא** מילתא. כלומר הכיאה מיס ואמר לה הרי לך היה עכשיו חשמיש ולמה הבאת מיס: **אמרה** כו' לכהנוי. מוכרי בשמיס לו מכרי לכהנות לאחד מהם בא עליה: **יומא** חד הוה בדיחא דעתה. בגמ' דילן ליתא להא יומא חד הוה בדיחא דעתיה דעתה ובכגב"ל מחקו. ולפענ"ד יש לפרשו שאחד כי' לו משה שלא היתה שמחה עם בעלה כלומר לא הי' לו שלום בית, ולכן כל זמן לא היתה בדיחה דעתה אלא כראה לו פניס זועמות וכעסניות, ויומא חד כלומר פעם הראתה לו פניס שוחקות והיתה שמחה אמר לה מ"ש היום שאת בדיחא דעתך עמי, ואמרה לי' בדרך בידחותא ולילנות משולש לא חד אתיא ליה מיא למימשא אמר לה הא מילתא האידנא לא הואי, אמרה ליה אם כן חד מהני גוים אהלויי דהוו הכא האידנא, אי אנת לא הוי חד מנייהו הוה, אמר רב נחמן לא מהימנא, דילמא עיניה נתנה באחר ולית מששה במילה. ההיא איתתא דלא הוה בדיחא דעתה בהדי גברא, יומא חד הוה בדיחא דעתה בהדיה, אמר לה האידנא מאי שנא, אמרה ליה מעולם לא צערתן בדרך ארץ כי האידנא, אמר לה הא מילתא לא הנה האידנא, אמרה ליה אם כן חד מהני גוים נפוטאי [נ"א טפטרי] דהוו הכא, אי אנת לא הוית דילמא חד מיניהו הוה, אמר להו רב נחמן לא תשגחו בה, עיניה נתנה באחר. ההוא גברא דהוה מהרזק בביתא הוא ואיתתא, עייל אתא מארי דביתא פרטיה נואף להוצא ועדק, אמר רבה איתתא שריא, אם איתא דעבד איסורא אידכוסי הוה מירכס ויתיב. ההוא נואף דעייל לגבה דההיא איתתא ואתא גברא סליק נואף יתיב בי באלי אבנא, הוה מחתן תחלי התם וטעמינהו חיויה, אתא מארי דביתא בעא למיכל מהנך תחלי בלא דעתא דאיתתיה, אמר ליה נואף לא תיכול דטעמינהו חיויא, אמר רבה איתתא שריא, אם איתא דעבד איסורא הוה ניחא ליה דליכול ולימות, מאי טעמא, דכתיב (יחזקאל כ"ג ל"ז) כי נאפו ודם בידיהם, פשיטא, מהו דתימא איסורא עבד, והאי דא"ל לא תיכול משום דלא נימות בעל דתיהוי עליה כמים גנובים ימתקו קמ"ל. קב) תנו רבנן (סוטה ג.) וקנא את אשתו רשות דברי רבי ישמעאל, ר' עקיבא אומר חובה. אמר רב חנינא (שם ב:) לא נימא איניש לאינשי ביתיה בזמן הזה לא תסתרי בהדי פלניא, דילמא קיימא לן כרבי יוסי בר יהודה דאמר קינוי על פי עצמו, ודילמא מיקריא ומסתתרא ואתו עידי סתירה וליכא

ליערתן וכו': **נפוטאי**. מוכרי נפט: **לא** תשגחו בה. לפמ"ש הוא עשתה כעין משחק כדי שיחמין לה הבעל ורואה רב נחמן שמקר בפיה: **מהרזק**. היה נחפז עם חותה חשבה: **פרטיה** נואף להוצא. פרץ מחילה של הוצא ודפנא וברח החוץ: **אידכוסי** הוה מירכס. שהיה מחניח עלמו שלא יראה קלונו: **באלי** אבנא. בגמ' בבלאי בבא לו בבלאי בבא, במסך שלפני הדלת ועיין ר"ן: **חיויא**. נחש עשה מכשי: **קמ"ל**. דלא לחרינן הכי ושריא: **ואתו** עדי סתירה. ויעידו שנסתרה לאחר קינוי ונאסרת על בעלה עד

משנה הלכות

חרץ וכו' פי' שלא היתה בדיחא דעתה ושאל אותה מ"ש האידנא שלא בדיחא דעתה והשיבה מפני שליער אותה אבל לשון רבינו יומא חד הוה בדיחא דעתה בהדיה וא"ל האידנא מאי שנא אמרה ליה מעולם לא ליערתן ואתו בשביל שליערה היתה בדיחא דעתה וכשלא ליערה לא היתה בדיחא דעתה ולולי דמסתפינא היינלפענ"ד לפרש הלשון והכי ל"ל הכיא אותה דהוה בדיחא דעתה בהדי גברא יומא חד לא הוי בדיחא דעתה א"ל האידנא מ"ש אמרה מעולם לא ליערתן ול"ע. עוד שם נפטויי וגירסת רבינו נפוטאי או נ"א טפטרי עוד שם סליק נואף אחיה (בבלאי) בבא ועל הגליון ליין בבלאי בבא פי' על גבי כיפת השער במחבא בבלאי כמו שפי' מבלואי ערוך ערך בב וגירסת רבינו בי בבלאי.

וכתבו התוס' והר"ן דהכיא אותה אשת כהן היתה דאי אשת ישראל כיון שאפילו לפי דבריה שבורה היתה שהוא בעלה אין לך אונס גדול מזה ואונס ביאת ישראל משרת שרי ולמה ליה לרב נחמן למימר שניה נתנה באחר אלא ודאי כדאמרן. נפטויי פי' מוכרי נפט, ואשת כהן היתה. מכרזיק שהיה נחפז עם אותה אשה. פרטיה נואף להוצא, פי' פרץ מחילה של הוצא. אידכוסי הוה מירכס. פי' קודם שנראה לבעל. אלא דעתה דאיתתא, דאילו היתה אם לא היתה מניחתה לאכול כיון שהיא ג"כ יודעה שאכלה חויא מכס. כמים גנובים ימתקו. כדאמר בסנהדרין משחרב המקדש ניטל טעם ביאה וניתן לעוברי עבירה קמ"ל דנואף אינו יודע זה וניתה ליה דלימות בעל כדי שיצאנה בפרכסיא.

קב) ת"ר וקנא את אשתו רשות דברי ר' ישמעאל וכו'. (סוטה ג') תנא דבי ר' ישמעאל אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנסה בו רוח שנאמר ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו מאי רוח רבנן אמרי רוח טומאה רב אשי אמר רוח עכרה ומסתברא כמ"ד רוח עכרה דתניא וקנא את אשתו רשות דברי ר' ישמעאל

האידנא מי סוטה למיבדקה וקאסר לה עליה איסורא דלעלם. קג) (שם כה.) איבעיא להו עוברת על דת צריכה התראה להפסידה כתובתה או לא, מי אמרינן כיון דעוברת על דת היא לא בעיא התראה, או דילמא בעיא התראה דאי הדרה בה תהדר בה. אמר רב חנינא מסורא ת"ש ואילו שבית דין מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשטה [או] שהיה חבוש בבית האיסורין, ולא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה, ש"מ בעיא התראה ש"מ. קד) איבעיא להו עוברת על דת ורצה בעלה לקיימה מקיימה או אינו מקיימה, מי אמרינן בעל הא לא קפיד או דילמא כיון דעוברת על דת היא בעל כורחיה מפקינן לה מיניה, ת"ש ואילו שבית דין מקנין להם וכו' אי אמרת רצה בעלה לקיימה מקיימה עבדינן מידי דדילמא לא ניחא לבעל לאפוקה, סתמא דמילתא כיון דעוברת על דת היא מינח ניחא ליה לבעל ומפקינן לה. קה) איבעיא להו בעל שמחל על קינויו מחול או אינו מחול, מי אמרינן בקפידא דבעל תלא רחמנא והא לא קא קפיד וכיון דאתחליה מיתחל, או דילמא כיון דקא קפיד לעולם קפיד ושויה עליה איסורא ולא מצי מחיל, ת"ש ואילו שבית דין מקנאין להם וכולי אי אמרת בשלמא בעל שמחל על קינויו קינויו מחול עבדינן מידי דאתי בעל מחיל ליה, סתמא קינויו. וקס"ד דקנסי בין שמחל קודם סחירה בין שמחל לאחר הסחירה ונחת"ל עוברת על דת שרלה לקיימה מקיימה כני

שיקנה מי סוטה: **איסורא** דלעלם. לו מד שיגח מניח לדקינו נב"ח: **עוברת** על דת. יהודית שחינה נוטה יולחה ורחשה פרוטה וטווה בשוק ומדברת עם כל לדם דחמר בכתובות דיולחה שלח בכתובה: **צריכה** כחרלה. שמא תחזור ולח תחזור לח תפסיד כתובתה לו חינה נריכה כחרלה דבלחו כחרלה מפסדת: **ורצה** בעלה לקיימה. כמו שהיח לף שניח עוברת על דת: **הא** לח קפיד. ולחן מחמחיה מוליחין לוחה וכיון דלח קפיד בדידיה חליח מילחת: **בעל** כורחיה מפקינן. והוח מלוה על הב"ד להוליחה ממנו: **שמחל** על

משנה הלכות

ר"ע לומר חובה לי לחמרת בשלמת רוח טהרה שפיר חלח לי לחמרת רוח טומחה רשות וחובה לטיולי לחיניס רוח טומחה בנפשיה. ופסק הרמב"ם פ"ד מה' סוטה כי"ח מלות חכמים על בני ישרחל לקנותו לנשיהן שנחמר וקנח לת לחשתו וכל המקנח לת לחשתו נכנסה בו רוח טהרה והב"מ חמה למה כתב הרמב"ם מלות חכמים והה מקרח מלח הוח ולפשר דס"ל קרח לסמכתח הוח. וכ"פ בש"ע ח"ע סי' קע"ח סב"ב.

ונלפענ"ד דע"ב מלות חכמים שהרי לחמר ר' חניגח (סוטה ג') הניחו כחן רבינו לח ליחת לחיניס לחינשי ניחיה בזמן הזה לח תסתרי בהדי פלניה דילמח קיי"ל כר' יוסי בר' יהודה דחמר קינוי על פי עלמו ודילמח מיקריח ומסתחרח ולחו מידי סחירה וליכח לחידנח מי סוטה למבדקה וקלסר לה ליסורח דלעלם ע"ב וכן הלכה עיין ש"ע ח"ע סי' קע"ח ס"ז (עור בשם סמ"ג) וכתב הרמ"ח ולס שכח וקינח לה יחמול מיד על הקינוי (ח"ז) כמו שיתבחר לקמן סי' זה סעי' י"ב ע"ש שמחלק בין מחל קודם סחירה לחחר סחירה ועיין ח"ז ומעתה לי ניחת דמלוה מה"ת לקנח כיולך לחמר ר' חניגח דלח ליחת לחיניס לחינשי ניחיה בזמן הזה לח תסתרי כח מלוה לקנותו מה"ת ולפילו ניחת דחכמים מחנין למקור דבר מה"ת בשב ולל תעשה ולפילו לעולם מ"מ לחחר שקינח לחחי יחזור ויחמול מיד דהו"ל כבר עקירה בקוס ועשה מבל לי ניחת דעיקר המלוה הוח מדברי חכמים לחי לפיר שכס לחמרו והס לחמרו ומינה הכריח הרמב"ם שהוח מלוה דרבנן.

ומ"מ לשון הגמ' ומסתברח כמאן דלחמר רוח טהרה דחניח וקנח לח לשתו רשות דברי ר"י ר"ע לומר חובה, לה יעמח רשות ר"ע לומר חובה, לעולם בכס תעבודו רשות דברי ר"י ר"ע לומר חובה, ומשמע לכאורה דכהני כן הני ומיהו מסקנח הגמ' שם דבקרחי פליגי ע"ש.

קג) **איבעיא** להו עוברת על דת וכו'. סוטה שם (כ"ה ע"ח) חיבעיח להו, ויש שם כמה חוקיימחות ורלה לפשוט מתרוסה ושומרת יבם לח שוחות ולח נועלות כחובה ודחה חניי לח לחוסרה עליו ורב פפח לחמר להשקוחה כשהיח נשוחה. חו רלה רבח לפשוט מחלמוה לכה"ג וגרושה וחלוצה לכה"ד ודחי רב יהודה מדיסקרימח לחוסרה לבועל שוב הניח רב חניגח מסורת ח"ש וכו' ש"מ בעי החרלה ש"מ. ועיין טוש"ע ח"ע סי' קע"ו ס"ד.

קד) **איבעיא** להו עוברת על דת ורלה בעל לקיימה מקיימה חו לינו מקיימה, (שם) ובש"ע ח"ע כ"ל.

קה) **איבעיא** להו בעל שמחל על קינויו מחול חו לינו מחול. (שם) ובח"ע סי' קע"ח סי"ב. ובן

מילי נלח קינוי לחל כיכח דחיכח קינוי וסחירה ורלה לממול מכו מי עקר קינוי ושרי ליה לו לאו: **פתמא** דמילחח לחדם מסכים על דעת ב"ד. דמנוה לשמוע דברי חכמים (קידושין נ'): **מקמי** סחירה. שלח ידע עוד שנסחר, לו שלח נסחרה ממש לי נסחרה לפני לח נודע לו חינו מחול: **דומה**. נטענת ונדברת בפי כל על ניחופיה.

דמילתא אדם מסכים דעתו על דעת בית דין. ת"ש דא"ר יאשיה שלשה דברים סח לי זעירא מאנשי ירושלים בעל שמחל על קינויו קינויו מחול וזקן ממרא על פי בית דין שרצו בית דין למחול לו מוחלין לו ובן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו, כשבאתי אצל חבירי שבדרום על שנים הודו לו על זקן ממרא לא הודו לו, שלא ירבו מחלוקות בישראל, ש"מ בעל שמחל על קינויו קינויו מחול ש"מ, והני מילי מקמי סתירה אבל לאחר סתירה אינו מחול.

קן) והילכתא (שם כז.) ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה, דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו אשה מזנה בניה כשרין, מאי טעמא, רוב בעילות אחר הבעל. **קן) דרש ר'** עקיבא (שם יז.) איש ואשה זכו שכינה ביניהם לא זכו אש

דומה לנשן דיבור יחר כוח ונכפך לנשון שנח ולנשון גנחי: **בת** דומה. כנח עומדח בחזקח כשרות ומוחרח לנעלה, ולעיפה פסולה לח חייסינן דרוב בעילות לחר כנעל ומנעלה נחעברה: **זכו**. ללכח בדרך ישרה שלח יכח כוח נוחף ולח כיח נוחפח: **שכינה ביניהם**. שכרי חלק לח שמו ושיכנו ביניהם יו"ד נחים וכ"ח נחשב: **לא** זכו. שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמלחו חם

משנה הלכות

סורר ומורה (רמב"ם פ"ז מהל' ממרים ה"ח סמ"ג לחוין ר"כ). וזקן ממרח לח כודו לו (רמב"ם פ"ג מהל' ממרים ה"ד).

קן) והלכתא יפח חדם נח דומה ואל יפח דומה. (סוטה כ"ז ע"ח) חמר שמואל יפח חדם דומה ואל יפח נח דומה שזו נהה מעיפה כסרה וזו נהה מעיפה פסולה ור' יוחנן חמר יפח חדם נח דומה ואל יפח דומה שזו עומדת בחזקת כשרות וזו חינה עומדת בחזקת כשרות, מיחיבי נושח חדם דומה חמר רבח ותסברת נושח לכתחלה חלח חס נשח ובלכתח נושח חדם נח דומה ואל יפח דומה דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' חבוהו חשה מזנה בניה כשרין רוב בעילות אחר הבעל.

דומה, פי' נטענת ונדברת שמלטיזין בנ"ח שכיח מזנה עיין רש"י ותוס' בשם ר"ח, וזו נהה מעיפה פסולה שמא מעו"ה חו ממזר. שזו בחזקת כשרות, כנח עומדת בחזקת כשרות ומוחרת לנעלה ולעיפה פסולה לח חייסינן דרוב בעילות אחר הבעל ומנעלה נחעברה. וזו חינה עומדת בחזקת כשרות, שמזנה תחתיו ונתעברה עליו והוא חינו רואה וחינו מגרשה ובא עליה בחיסור. בעי רב עמרם היהה פרולה ביותר מהו ובו' תיקו. ועיין תוס' ד"ה רוב בעילות, והנה בגם דמדינא חם חין לו חלח דומה ובא דומה נושח נח דומה מ"מ למולם יקח חדם נח טובים ממשפחה כשרה ויותסת שברי חברן נשח חת חליטנע נח עמינדב זכה וילחו ממנו כהנים גדולים, ועיין טוש"ע ח"ע סי' ד' סט"ו, ועש"ע נמנ"ה ח"ז סי' רי"ח רי"ב רי"ג והחרהבי טוד נהמה מקומות.

אוכלתן. אמר רבה יצרה דאשה עדיפא מדאיש האי מצרף האי לאו מצרף. קח) (נדה מז:) בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות יביאו ראייה שהיא בת עשרים שנה, והיא איילונית, לא חולצת ולא מתייבמת. בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהוא בן עשרים שנה והוא הסריס, לא חולץ ולא מייבם. ורמינהי אחד בן תשע שנים שלא הביא שתי שערות ואחד בן עשרים שלא הביא שתי שערות, אמר רבי שמואל בר יצחק אמר רב לא קשיא, כאן שנולדו בו סימני סריס וכאן שלא נולדו בו סימני סריס. אמר רבא דיקא נמי דקא תני הוא הסריס, ש"מ. וכי לא נולדו בו סימני סריס עד כמה, תני ר' חייא עד רוב שנותיו. כי אתו לקמיה דרבי חייא אי בארי אמר להו זילו אכחשוה, אי כחיש אמר להו זילו אבריוה, דהני סימנין זימנין דאתו מחמת כחישותא וזימנין דאתו מחמת בריותא. אמר רב הילכתא ככל הני פירקין מעת לעת, ועולא אמר דתנן תנן ודלא תנן לא תנן. בשלמא לעולא היינו דעד הכא קתני יום אחד והכא לא קתני יום אחד, אלא לרב ליתני, ועוד תניא רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר שנת עשרים שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא שנת עשרים לכל דבריה, הורה רבי בלוד שנת שמונה עשרה שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא שנת שמונה עשרה לכל דבריה. בשלמא רבי ורבי יוסי בן כיפר לא קא קשיא הא כבית שמאי הא כבית הילל, אלא לרב קשיא, תנאי היא דתניא שנה האמורה בקדשים ושנה האמורה בבתי ערי חומה ושתי שנים שבשדה אחוזה ושש שבעבד עברי ושבבן ושבבת כולן מעת לעת. אמר רבי יצחק בר נחמני א"ר אלעזר (שם מח.) הלכה כרבי יוסי בן כיפר שאמר משום רבי אליעזר. אמר רבי זירא אי זכאי איסק ואיגמרה לשמעתא מפומה דמרא, כי סליק, אשכחיה לרבי אלעזר א"ל אמר מר הלכה כרבי יוסי בן כיפר, אמר ליה מסתברא כוותיה אמרי, מדכוליה פירקין קתני יום אחד והכא לא קתני ש"מ מסתברא כוותיה.

סליקו לתו הלכות מיאון

ומ: **אמר** רבה (נגמ' רבה) יצרה דאשה מדיפא מדאיש. ורש"י פי' ודאשה מדיפא, מ"מ אל תאשה קשה וממהרת לאכול וליפרע מאל איש: **מצרף**. מ"מ אל תאשה נוחה להדליק מהר שאין לוח של שם מפסיק אלא מחובר הוא ונקרא מ"מ אבל אל איש אין לוחיות של מ"מ מלטרפות יחד שהיו"ד של שכינה מפסקת: **כאן** שנולדו בו סימני סריס. כל שאין בשרו מוליך כבל כשהוא רותח ושערו לקוי ושערו מחליק: **רוב** שנותיו. שלשים ושש שנים ש"פ נגוחא דהמע"כ ימי שנותינו בהם שבעים שנה: **מעת** לעת. מיום ליום ולא למרינן למנין טולם שאכלה שנתו ערב ר"ה: **דתנן** תנן. היכא דתנן יום אחד כגון בת שלשה שנים ויום אחד וכולהי דמתני' בר מסיפא דקתני בת עשרים שלא הביאה שתי שערות דהתם לא בעינן עשרים שלמים אלא משנכנס יום אחד בשנת עשרים: **בשלמא** רבי ור"י. למיהוי מתני' משמשתא דמר כב"ש ומר כב"ה

דמתני': **מעת** לעת. מיום ליום ולא למרינן למנין טולם שאכלה שנתו ערב ר"ה: **בקדשים**. היכא דכתיב בשש בן שנתו: **בבתי** ערי חומה. דכתיב ימים תהי' גאולתו והש לא גאל בתוך שנתו שוב אינו יכול לגאול: **שבשדה** אחוזה. המוכר שדה לחוזה לחבירו אינו מוחר לגואלה בפחות משתי שנים שיחשבנה כלוקח שתי שנים ומכאן ואילך אם בא לגאול גואל ומחשב לו פירות: **ושבבן** ושבבת. קסבר היינו בן עשרים שנה ובת עשרים שנה דמתני' ועוד שם לערכין תלמוד מעת לעת בעינן: **איסק**. לארעא דישראל לאחריה דר"ל בן פדת: **ואיגמרה** לשמעתא. דרבי יצחק בר נחמני: **מפומה** דמרא. דרבי אלעזר:

סליקו להו הלכות מיאון, בדיו ועופרת חכוקין וקבועין
וי"ד שנזכה להיות מאותה קבוצה, לעסוק בתורה ובסדורא דחליצה

משנה הלכות

אלא דהאשה מהרשת הביה יותר אם היה נוהפת, ועיין סוטה ג' ע"ב לחמר רב חסדא זוחת בביחת כי קריה לשומשת ות"ר חסדא תוקפא בביחת כי קריה לשומשת חידי וחידי בהיחתא אבל בגברא ליח לן בה ופרש"י קריה חולשא של שומשמין האוכלתן כך הזעות מהרשת אח הבית. בהיחתא. כשהאשה מזעה או בעסנית לפי שהאשה מהעסקת בזעוניה והיא עושה מלאכתה ואלא משמרת ביתה ומפקרת אח של בעלה למנאפים.

קח) **בת** עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות. (משנה נדה מ"ז ע"ב) ובמשנה גרים תבית רתי' כלומר כאשה תבית רתי', ורבינו גרים יביאו רתיה בתרוייהו וכן היה גירסת התוס' והרא"ם ע"ם שפי' יביאו רתי' פי' קרובי כאשה ותי גרסינן תבית היינו היה בעלמה ותי גרסינן יביא קתי אבעל ביבית רתיה שזו היה תילונית והוה קידושי טעות אם רולה ליבם אחותה ע"ם. ובגמ' ורמינהו וכו' בגמ' שם ותלת יש

שינוי נסחאות מלשון רבינו ללשון כספר. ובתוס' שם ד"ה אמר ר"ח כקשו ות"ח כה ר"ח גופיה פסק בפ"ק דף ח' ע"ב כלכב כר"ח בד' ותו לא וי"ל דהכא קאי רבי כווחיב כדקאמר וכן כורך רבי בלוד ולא מכות ר' אליעזר פסק ח"י במשניות דוקא אמר בפ"ק דהלכתא כווחיב בתרתא. ועיין תוס' יבמות פ' ד"ה מד שיבא.

ובתום' ד"ה מעל"ע כתבו בפ"ב דזבחים (דף כ"ב) אמר דשעות פוסלות בקדשים וכן בנתי מרי חומר כדמשמע בפ"ב דערכין דף ל"ו ולא דמי לאחריני דלא בעינן בהן מעל"ע לשעות כדפריש"ת לעיל גבי ל' יום חיכא ביניייהו ע"כ ע"ש. ועיין תוס' ערכין ל"ו ד"ה מיום. והכא בגמ' ערכין י"ח ע"ב ושבבן ושבבת כולן מעל"ע. למאי הלכתא אמר רב גידל אמר רב לערכין, רב יוסף אמר לפרקין דיולא דופן ח"ל אבעי לרב יוסף מי פלגיתו ח"ל לא תגח אמרי אחד וכוח אמר אחד וכו'. ופי' רגמ"ה ד"ה לפרקין בן י"ג שנה כל אלו שנים מעל"ע משמע לכאורה דלי"ג שנים ומי בעינן מעל"ע גם מלשון רש"י שם ד"ה לפרקין וכו' בן י"ג נדריו קיימין וכן כרבה שנות בן ובת שנויין שם וקאמר הכא דכולהו מעל"ע ועיין ש"ך ח"מ סי' ל"ב סק"ח שכבית בזה מחלוקת ע"ש בתריכות ועיין שו"ת הב"ח סי' קמ"ב וסמ"ע ח"מ הל"ל לוח ח' ועיין ח"ר ח"ח סי' נ"ג ועיין לבוש שם סעי' כ' לפילו שם כגיע ועיין משנ"ב ח"ז סי' י' ודו"ק בכל אלו המקומות.

סליקו להו הלכות מיאון, ותלמוד ותעסוק בהם בעומק ובעיון
ותמצא דדיה ירווך, ע"פ התורה אשר יורוך
דברי רבינו הגאון תורת משה אמת, ונזכה לגמח"ט בכתיבה וחותמת

שלש עשרה מדות התשנ"א בנ"י יצו"א

הלכות גדולות

סדורא דחליצה

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו

חברו

רבי יהודאי גאון וליש מרבותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור משמעות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

●

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

בריש

בריש צריכין למיחב בההוא דינא וכו'. מבואר דצריך להשליח ב"ד לסייס מסחניה ואם אין שליח ב"ד יעמידו אחד שיהיה שליח ב"ד לסייס מסחניה דיבם זה

א) צריכין למיתב בההוא דינא חמשא **ב)** ומסיים להההוא שליח בית דין סנדלא **ברגליה ג)** ומקרי לה ליבמה מאן יבמי ומקרי ליה ליבם לא חפצתי לקחתה **ד)** ואתיא יבמה ושריא לה לסנדלא ושלפא ליה מכרעיה **ה)** ושדיא רוקא נפישא על

בריש צריכין למיחב בההוא דינא חמשה. כשמחילין לדון, או לשון רחם היינו מקום יציאת הדיינין משיבין חמשה ולא כחד דבינו חמשה דיינין אלא שתי שתים חמשה דמעיקר דינא די בג' ולכתחילה בעי עוד שניים, והעתיקו מדברי רבינו בס' מחיבות עמ' 8 וברי"ף ובס' היישר סי' תשס"ג: **ומסיים** להההוא שליח ב"ד. פי' השליח ב"ד יעטול המנעל ברגלי' של יבם, ובש"ע סכ"ו לא זכר משליח ב"ד רק כתוב שתי שתים יעטלו היבם, וליין כן הרעז"ה, ומיהו בסדר חלילה בקלרה ממכר"ס בעל ס"ג סק"ד כתב וז"ל גם מרחין השליח ב"ד לח רגל היבם ובס"ק ס"ו כתב ילבים כרב המנעל ימין ברגל של יבם ע"ב, וכן נהגתי בעלמי: **ומקרי** ליה ליבם לא חפלתי לקחתה. השליח ב"ד לו הרב המסדר, ולריך היבם לעמוד ורבינו לא זכר עמידה: **ושריא** ליה. כלומר מחרת הקשרים שברלועות הסנדל: **ושלפא** ליה מכרעיה. דכתיב ושלפה נעלו מעל רגלו: **ושדיא** רוקא

משנה הלכות

עיו"כ כאור הבוקר בזמן שהכה"ג מלמד סדר העבודה בתרביצא
וחפינת הקטורת ומדרי קמיצה
נתחיל לבאר סדורא דמצות חליצה

א) בריש צריכין למיחב. כבר כתבנו לעיל דמלות חלילה בשלשה דיינים ומוסיפין עליהן עוד שנים הרי חמשה (והוא בגמ' יבמות) וצריכין לקבוע מקום ביום שלפני החלילה, ואם החלילה ביום רחשון קובעים מקום בעש"ק. והג' דיינים לפילו הם הדיוטות אבל שלא יהיו עמי הארץ והשנים הנוספים לפילו עמי הארץ שאינם יודעים להקרות או שהם קרובים קורבה שאינה פוסלת מן הדין אבל כל שאר דברים פוסלים בהם כמו בשלשה הרחשונים, ולכתחילה לא יהיו גם אלו השנים קרובים לדיינים.

והנה דעת רבינו שכתב בריש צריכין למיחב בההיא דינא חמשה פי' בריש כלומר ברחש וארחה דעת רבינו דכולן בספסל אחד ובשורה אחת, ובעוש"ע ס"ע סי' קס"ע סי"ב ביום החלילה יבאו החמשה דיינים למקום שקבעו והשלשה דיינים הרחשונים ישבו על ספסל אחד, (הגדול בחמלע) והשנים הנוספים ישבו מכנגדם בספסל אחר (וי"ל שהם יושבים מן הלד וכן נוהגין) ודעת רבינו נראה שכלם יושבים יחד דאל"כ הי"ל לפרש שלשה ושנים.

ב) ומסיים להההוא שליח ב"ד. מבואר דלריך להשליח ב"ד לסייס מסחניה ואם אין שליח ב"ד לסייס מסחניה דיבם זה

דעת רבינו ובעש"ע ס"ע סי' קס"ע ס"מ יעטלנו היבם ברגלו הימני כשהוא יחף בלא נחי שוקיים אלא דבוק לבשרו כגה ויש סדרים שכתוב בהן שהרב המסדר נועל לו המנעל וקשרו לו כראוי אבל אין לאוש אם היבם יכול לעשותו בעלמו שפיר דמי ע"ש, ומדברי רבינו מבואר דלריך שליח ב"ד וכן נהוג.

ג) ומקרי לה ליבמה מאן יבמי. לא אמר מי מקרי לה ומשמע לכאורה דאשליח ב"ד קאי, ובש"ע סי' הנ"ל סמ"ו בכל עניני החלילה אין בקריאה בין בחלילה בין בקריקה יהיו הדיינים יושבים והיבם והיבמה עומדים (סמ"ח) מקרין ליבמה מאן יבמי להקים לאחיו שם ביבראל לא אבה יבמי ומקרין אוחה אלה במלה זו אחר זו רק לא אבה יבמי יקראו בפעם אחת וקריאה זו ואחר קריאות לריכים להיות בלה"ק (ואם טעו באיזה תיבה יחזור לראש המקרא) מקרין ליבם לא חפלתי לקחתה (לקחתה במפיק ה"א גם יקרא אלים אלו בנשימה אחת).

ד) ואתיא יבמה. פי' שמקרבת אגל יבמה שהרי שמה היא ועומדת לפני כב"ד (ובש"ע סל"ב) ונעשה יבמתו אליו ומחרת קשירות המנעל בידה הימנית בלא סיוע השמאלית ו.בינו לא זכר זה כלל כי בדיעבד אינו מעכב אם סיעה בשמאל, ושלפה ליה מכרעיה וכו'

ארעא קמי יבם, וצריכין דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומה דיבמה, ו) ומקרין ליבמה (דברים כ"ה ט'-י') ככה יעשה לאיש וגו' ונקרא שמו בישראל וכל דיתבי תמן ענו בתרה חלוץ הנעל חלוץ הנעל. ז) ומצוה למיתב ביה חמשה. ח) וכד כתיב גט חליצה לכתוב במותב תלתא הוינא, דאמר ליה גאון לספריה לא תכתוב אלא במותב תלתא הוינא, וחתמין תלתא, ט) וצריך לסרגולי מגילתא ואי משרטיט בריותא ולא כלום, עד דמסרגיל סרגולי, דהלכתא כרבי יצחק דאמר (גיטין ו:) שתים כותבין בלא שירטוט שלש אין כותבין.

נפיצת. זורקת רוק הרבה לפניו של יבם, ולא בפניו אלא על הארץ: כי נפיק מפומה דיבמה. הדיינין צריכין לראות שהרוק בא מפיה ולא סגי לה במה שרואין הרוק לפניו או כשהוא נאוי: ומקרין ליבמה. הם"ץ או הרב המסדר: חלוץ הנעל. לא זכר רבינו רק שתי פעמים חלוץ הנעל, ובהגהות הרעז"ה כתב שכן משמע לכאורה בירושלמי ספי"ב דיבמות ובתוספתא יבמות פי"ב הט"ו, ומיהו הרחשונים הביאו בשם רבינו שצריך לומר ג"פ ולא זכר השר דרבינו בשמוך כתב להדיא לומר ג' פעמים, ועיין משנה"ג: ומצוה למיתב ביה חמשה. כלומר דחמשה לא מעכבי ולא הוי חלה למלוה ולכן כשכותבין גט כותב במותב תלתא, ובטור סי' קס"ט כתב בשל הלכות צריכין למיתב חמשה בההוא די דיינא וכד כתבו גיטא במותב תלתא הוינא ועיין הגר"א שנתקשה בזה ולפענ"ד הדברים כפשוטן: גאון לספריה. לאו דוקא. לאו דוקא. הגאון ז"ל סופר שלו, והגאון ז"ל רב יהודאי גאון, וז"ל רש"י: לסרגולי. כמו שמסרגלין כתבי קודש כדי ליישר הכתב: ואי משרטיט בריותא. נראה לפי הטעין שהכוונה ברואת עיניו בלי סרגול או כפי שתקן הגרשז"ע בדיוקא בדיו או עופרת. ועיין תוס' גיטין דף ו' ד"ה ת"ר יצחק וברש"ג פ"ב דמגילה ובק"נ שם ובכגב"ח:

משנה הלכות

בש"ע שם ותחפום רגלו בידה השמלית ותגביהו מן הארץ ותשמיע המעשל מן העקב וגם תחלוץ כל המעשל בידה הימנית בלי סיוע השמלי וגם בלי סיוע היבם לא בידו ולא ברגלו ומשלכת המעשל בארץ, ורבינו לא הזכיר בארץ אלא ובדיה כלומר משלכת המעשל, ועיין ביאור הגר"א ז"ל שקפ"ב שהוא מנהג קדמונים וכמ"ש בזוהר ר"פ חקת ובעי לבעשא ליה לההוא נעל בארעא לאחזאה בידה, הובא בפת"ש אות ט"ו.

ח) **ושדיא** רוקא בפיצת על ארעא. כבר כתבתי לעיל דדעת רבינו דהב"ד צריכין לראות הרוק יולא מפיה ולא על הארץ ומה שצריך להיות על הארץ הוא קמיה יבם לבזות את היבם כמו כל הממאים באחר ירוק בפניו רוק על הארץ ולא על בגדיו לבזותו ואמר ככה יעשה לאיש ולכן כתב רבינו ולצריכין דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומה דיבמה ולא על הארץ, ומיהו בש"ע שם סכ"ג כתב תעמוד היבמה נגד היבם וירקה בארץ כנגד פניו רוק גדול ולצריכין הדיינים החשש לראות הרוק כשיולא מפיה עד שיגיע לפני היבם על הארץ.

ולא כתב רבינו אי צריך היבם לראות הרוק או סגי בראיית הב"ד והיבם אפילו לא ראה מהני ונחלקו בזה הפוסקים דעת הרמב"ם והרא"ש נראה דצריך היבם לראות הרוק להתחילה ובש"ך ל"ע כתב הב"ח דכן הוא דעת התוס' ודעת הגמק"י דאין צריך לראות הרקיקה וסיימו דיש להחמיר להתחילה ע"ש ועיין פת"ש סקט"ז, דעת רבינו נראה לכאורה כגמק"י מדחלק לה וכתב ודדיה רוקא נפיצת על ארעא קמי יבם ולצריכין דייני למיחזי רוקא ולא כתב שהיבם צריך למיחזי משמע דהיבם העיקר שיהא לפניו על הארץ והדיינים לריכים שיראו שיולא הרוק מפיה.

ו) **ומקרין** לה ליבמה וי'. שם (סג"ד) מקרין לוחה בלה"ק ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל (בית חלוץ הנעל בית חלוץ הנעל) וכל העומדים שם עונים ואומרים חלוץ הנעל ג"פ. ומלשון רבינו נראה לכאורה דהעונים עונים רק ב' פעמים. ומיהו לקמן בנוסח גט חליצה כתב ואחתה דייני וכל דהוו יתבין קדמוה בבי דינא עניגא כולהו בתרהא ואמרינא חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל תלתא זימנין מבואר דבעי ג"פ וכאן חסר חלוץ הנעל תליתאי וסמך אלקמן אז בשמע מדפוס. וכ"כ העיטור ח"ב ו' ג' הג"מ הל' יבום פ"ד אות ט' המנהיג וב"י סי' קס"ח סע' פ' ושבה"ל בשם רב יהודאי גאון, ופלא על הרע"ז שלא ליין לדברי רבינו בשמוך.

ז) **ומצוה** למיתב ביה חמשה. משמע דס"ל דמלוה ליבב כל החמשה ולכאוב הגע חליצה, ועיין עור סי' קס"ט ומשרטעים כתב וכותבין לה (ביום וכו') וחתמין עליה תלתא וכתב הרשב"ץ שיחתמו הג' שנעשו ב"ד ולא השנים שנתוספו עיין ב"י שם ומיהו מלשון שכתב שם בשמוך ביום פלוני כך וכך לירח פלוני וכו'

במקום פלוני תנחנו דייני דמקלחנו תחימי למעה וכו' משמע דכולהו יושבין דכן משמע דמקלחנו תחימי למעה וכרי כתב דתחמין עלה תלתא וע"כ קאי דכולהו חמשה יושבין וכוה כדעת רבינו. (ובש"ע סס) מ"כ בסדר תשבוזי כשיטמדו יאמר הרב בח"י אמ"כ תקב"ו במלות ותקיים של תברכם תבינו והטעם מדאמרינן בפ' כיסוי הדם בשכר שאמר ח"ת ועד שרוך נעל זכו בניו למנעל של חליצה ויש לאמרו בלא הזכרת שם ומלכות ורבינו לא זכר מזה.

ח) וכד כתיב גע וכו'. עיין טור שם ועיין ד"מ שכשיה דבח"ז כתב דאין חילוק בשער חליצה שם כתבו במוחב תלתא או שיכתבו תנחנו ח"מ ותחימו תלתא ודעת רבינו נראה שצריך לכתוב דוקא במוחב תלתא דוינא והכשיה משום דאמר ליה גאון ועיין המגיה שכשיה דבעור הכשיה בשם רנ"ג ובסה"י לר"ת מר רב יהודאי.

ט) וצריך לסרגולי וכו'. ואי משרטיט בדיוחא ולא כלום, כיה דין שרטוט במגילה מבואר בש"ע יו"ד וכנמ' גיטין ו' ע"ב בחוס' ד"ה ח"ר ילחק שחיס כותבין וכו' בכ"ג פוסק כר' ילחק ותע"ג דפליג תמחניתא דיודע כיה שחיכה עיקר ואומר ר"ת וריב"ח בשם רבינו תליהו דדוקא שמחכוין לכתוב הפסוק לדרשה כי ככה תבל כשחדש שולח תיגרת לא וע"ש מה שהאריכו ומדברי רבינו מבואר דאפילו בשער כן וכאי שער רק לרחיה כוח ועיין ב"י ח"ע ס"ה בשם המרדכי ורא"ם יבמות פי"ב סי"ע. והנה במקום אחר נשאלתי אי מכני שרטוט ע"י שירשום בדיו ואי פוסל ומדברי רבינו מבואר דדוקא דמסרגיל סרגולי ובדיו לא מכני שהוא דבר הלובע ומיבו נראה דאינו פוסל אלא דאינו ולא כלום ודו"ק ויש להאריך בזה, וכתב מהר"י מרגליות סוף סדרו וכשיאו האחרונים דאנו אין נוהגין לכתוב גע חליצה ע"ש ובד"מ סקל"ד ובאחרונים.

סיימתי בס"ד עיו"כ תשנ"א מדורא דחליצה

וי"ר שנזכה בדין ולהחתם לחיים ארוכים טובים בבית המדרש רבוצה, עדי יבא ינון בקפיצה

וזכות המחבר יגן עלינו ויתפלל בעדינו, שנזכה לראות מצאצאינו וצאצאי צאצאינו

רוב נחת והרחבה וברכה והצלחה תורה וגדולה עושר וכבוד

עדי יאירו עינינו במשיח צדקינו ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים

הלכות גדולות

גט חליצה

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי יהודאי גאון ורש מרבותינו רבי שמעון קיירא

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

●

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

מה

מה דכוה קדמנא כו' דכוותך. עיין פי' כרע"ז דמספקא ליה בחיבת חנך ולפענ"ד חולי הוא מה שזכרו ז"ל ע"ז ח' ע"ב מרגליח ותבן עוב ליזו מהן יעשה בסים לחבירו שלחו להו מרגליח לחבן עובה, חבן עובה וחנך (גי' כתרוך) ליזו מהן יעשה בסים לחבירו והוא חבן יקרה, וכתב רבינו מה דכוה קדמנא ביום פלוני כתים שהוא חנך חבן יקרה כמו שנוהגין לכתוב על חדס חשוב חבן יקרה וחת"כ בירח פלוני וכמ"ש על חדס יקר, וילחתי כתן מנדר כפשט: **דרגילנא** ביה. כלומר מינן שערות הרגיל חלליהו: **דמקצתנא.** מקלח מלחנו שהרי יעבו חמש ולח חוחמין רק שלשה וכדי שלח ירחה שקר שכתב במוחב חלחה והלח חמשה הוי כתב דמקלחנא: **סליקת** לקדמנא. פלוניח החלמוה נחח לפנינו לנ"ד: **והקרבת.** כניחה לפנינו חים שמו כו': **דאנא** כוה נסיב. חני הייתי נשוחה שנשח לוחי פנ"פ שמח לחיו של פלוני זה מחביו: **ושכיב.** מח ולח הניח בן ובח ומי שיקייס שמו בישראל לח הניח: **והדין פלניא.** ופלוני זה לחיו של המח רלוי ליבם לוחי מן החורה:

משנה חלכות

א) מה דכוה קדמנא וכו'. דע דנוסח גט חליצה מבואר בגאונים ורחשונים וכגם שכתב מהר"י מרגליות דהשתח לח נוהגין לכתוב גט חליצה וכניחו כד"מ והחחרונים ז"ל ונחנו טעם מחחר שחולצין כעת ברבים לפני קהל ועדה חין לריכין לפרסם עוד יותר מ"מ נעבור גם על דברי רבינו חלו חבל רק בקילור, ולשון הטור סי' קס"ט ביום פלוני כך וכך לירח פלוני כך וכך לבריחת עולם למנין שלנו מונין כתן בתקום פלוני חגחנא דייני דתקלחנא חחימי למטה וכו'. ורבינו לח כזכיר ול"ע לרבינו חי בעי תקום, ומה שכתב חגחנא דייני דתקלחנא כחיבין לחחחת, פי' דלח בעינן דכל החתשה דיינין יחחמו חבל חין לומר דכוונתו כדעת הרמ"ה הובא ברבינו ירוחם וכניחס הב"י שהרי כתב לקמן בסמוך לחחר כדת משה ויבמל וחחתין חלחה ומשחרין לחלחר הרי דכתב שיחחמו חלחה וח"כ מה שחמר דתקלחנא כחיבין לחחחת כלומר חלחה מנוי חמשה.

ומיהו חפשר דלדינא מודה שחם לח חחמו רק שניים דמהני כיון שכחבו בתוחב חלחה כחדה בוינה בניח דין ח"כ ח"ח לטעות בב"ד טועה ועיין כחובות כ"ב ע"ח ח"ר זירח הח מילחח מרבי חבח שמיע לי ותי לתו ר"ח דמן טכו שכחתה ג' שיטבו לקיים חת השטר ומח תחד מהם לריכין למכתב בתוחב חלחה כוינה וכו' ותי כתב בה שטרח דנן לקדמנא בי דינה חו לח לריך ודלמח בית דין חלוף הוה וכדשמוחל וכו' עד ותמר לנה רבנה חבי ומבואר דכל שכחבו בתוחב חלחה לח חיישינן לב"ד חלוף.

עוד נרחה שכיון רבינו בדבריו ז"ל שיחחמו השלשה שכיו מהב"ד ולח השנים כנוספים ועיין רשב"ח בחשובה שכתב יחחמו הג' שנעשו ב"ד ולח השנים כנוספים וכוונה נב"י.

ב) סליקת לקדמנא לבי דינא והקרבת לקדמנא גברא. ובטור כתב רק סליקת לקדמנא פלוניח בח פלוני והקרבת גברא וכו' וברח וברח ומקייס שמיה בישראל לח שבק פי' כיון שלח הניח בן ובח חין מי שיקייס שמו בישראל כי ברח כרעת דחבוה והוח המקיימו בישראל ובחורה כחיב לח ימחה שמו מישראל. ליטלע לי, פי' יפשוט רגלו קדמיכו כדי שתחלוץ לו. (פרישה). ולפענ"ד נר' דתמרה לשון ליטלע משום דקלרה

א) דהוה קדמנא ביום פלוני דהוא אנך בירה פלוני למניינא דרגילנא ביה אנחנא דייני דמקצתנא כתיבין לתחתא במותב תלתא כחדא הוינא בבית דין (יבמות לט:) איך דפלונית בת פלוני ארמלת פלוני בר פלוני **ב)** סליקת לקדמנא לבי דינא והקרבת לקדמנא גברא חד דשמיה פלוני בר פלוני יבמה וכן אמרת פלוניתא דא, דאנא הוה נסיב לי פלוני בר פלוני מיתנא אחוה דפלניא דנן מן אבוהי, ושכיב וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק ובר וברת ומקיים שמיה בישראל לא שבק, והדין פלניא אחוהי דההוא פלניא מיתנא חזי ליבומי יתי מן אוריתא, כען אנתון רבנן דייני אמרו ליה אם צבי ליבומי יתי יבם ואם לא ליטלע לי

קדמיכון רגליה דימינא, ג) ואישתמודענוהי לפלניא דנן דאחוהי דההוא פלניא מיתנא מן אבוהי הוא ואמינא ליה אם צבית ליבומי יתה יבם ואם לא אטלא לה קדמנא רגלך דימינא ותשרי סינך מעל ריגלך, ואמר לית אנא צבי ליבומי יתה, וכיון דאמר קדמנא כן הקרינוהא לפלניתא דא (דברים כ"ה ז') מאן יבמי ואף להדין פלניא אקרינוהי (שם ח') לא חפצתי לקחתה, ואטלע לה קדמנא רגליה דימינא ושרת מיניה מעל ריגליה ורקת באנפוהי רוקא דאיתחזי לנא מן פומא על ארעא, ותוב הקרינוהא להדא פלניתא (שם ט') ככה יעשה לאיש וגו' ותו אקרינוהא (שם י') ונקרא שמו בישראל וגו', ואנחנא דייני וכל דהוו יתבין קדמנא בבי דינא ענינא כולנא בתרהא ואמרנא חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל תלתא זימנין, ומדאיתעבד עובדא דנן קדמנא אשרינוהא לפלניתא דא למהך להתנסבה לכל גבר דתצבי ואינש לא ימחה בידה מן יומא דנן ולעלם, ד) ובעת מיננא פלניתא דא גיטא דחליצותא דנן וכתבנא וחתמנא ויהיבנא לה

ואישתמודענוהי. והכריתי לה לחיו הזה שכוח לחיו של המת מחזיו: **ואמינא** ליה. ואמרתי לו לא רוצה ליבם לותי: **ואם** לא תעלה. לא לה ירצה ליבם יפציע לה לפני הב"ד רגלימינו: **ותשרי סינך.** תחיר נעלו מעל רגלו ואמר לפני הב"ד היני רוצה ליבם לותך: **הקרינוהא.** קרינו עם פלוניתא זו מקרא דמתן יבמי: **ואף** להדין. וגם לפלוני (היבם) קרינו לחו לא חפצתי לקחתה: **ואטלע.** ופצע לה רגלו הימיני לפני הב"ד: **ושרת.** והחירה ממנו מעל רגלו: **ורקת.** וירקה לפניו רוק שרואינו מפיה על הארץ: **ותוב.** עוד קרינו עם הזה זו ככה יעשה לאיש וגו': **ותו.** עוד קראו שמה ונקרא שמו בישראל וגו': **ואנחנא.** לנחנו הדיינין וכל שהיו יושבין לפנינו בב"ד מינינו כולנו בתרה ואמרנו חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל: **ומדאיתעבד.** ולאחר שעשינו המעשה הזה: **אשרינוהא.** פי' מתנים לפלוניתא זו למהך להתנסבה שתוכל להנשא לכל מי שתרצה (קל"ט שלא רמזו חוץ מכהן וי"ל כיון דנקרא גע ול"ע): **ואיש** לא ימחה. ואיש לא ימחה בה מהיום והלאה עד עולם: **ובעת** מיננא. כלומר בהזה מחתנו פלוניתא זו

משנה הלכות

רגלו של הנפטר שלא יבנה לו בישראל ומלא דרגלו קטוע שלא יהיה לו בן שהוא כרעת לחבוה.

ג) ואישתמודענוהי לפלניא. פי' בעדים ולפילו בקרובים ועיין לעיל מה שכתבנו בזה. ותשרי סינך מעל רגלך, כלומר מסאנך. רוקא דחיתחזא לנא מן פומא על ארעא, בעור גרם בפומא על ארעא, ולשון רבינו מדויק יותר ועיין לעיל מה שכתבתי דדעת רבינו דכב"ד לא נריכין לרחוק הרוק על הארץ רק כשיוצא מפיה ולשון הנוסח לכאורה משמע קצת דבעי לרחוק משעת יציאת הפה עד שמונח על הארץ ול"ע. ותו הקרינוה להדא וכו'. כסדר החליצה שכתבנו לעיל. ענינא כולנא בתרהא. והעור הוסיף ואנחנא דייני וכל דהוו תמן ענינא בתרה חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל זימנין לא יתבי הרבה תנשים רק הב"ד וכפי מה שכתבנו לעיל דנוסח השטר זה נכתב רק מפני שאז לא היו מוהגים לחלוץ בפני קהל ועדה והבן. ודע דהב"י סי' קס"ט כתב וז"ל כתב בהגמי"י בשם ר"י גאון שגם כיצמה תומרת ג"פ חלוץ הנעל וכ"כ המרדכי וכ"כ העיטור ולא מצאתי לכאורה לרבינו כן אלא דהמגי"כ בדפוס וורשא כתב דמדייק רבינו לכתוב ומצינא כולנא בתרהא ובתרהא משמע שהיא תומרה והם ענו אחריה ולפענ"ד זו דיוק קלוש ול"ע. ועיין בתר היעב ח"ע סי' קס"ט אות מ"ה והיצמה לריכה ג"כ לומר ג"פ ח"ה כ"כ הגמי"י והמרדכי ומהר"י מינ"ץ, ואין נראה כן מדברי רש"ל בס"ח שלו.

ד) ובעת מיננא. פי' בקצה מאחנו הב"ד ליתן לה גט חלילה זה וכאנו ואחמנו להיות בידה לזכותה כדת משה וישראל, ואחמין חלחא ומשחריה לאלאר, והנה הוסיף שניה רבינו ואחמין חלחא משמע לכאורה דס"ל לעיכובא הוא ודלא כהרמ"ה שהבאתי לעיל. וגם העור הוסיף ואוחמין עליה חלחא. ומשחריה לאלאר, כלומר דלא בעי להמתין ג' חדשים כשאר שמחו בעליהן דקיי"ל כולם לריכות להמתין ג' חדשים שמא מעוברת היא אבל בחלילה כיון דהחלילה רק לאחר ג' חדשים ממיתת הבעל לא לריכה להמתין ג"ח וכ"כ ר"י והרא"ש והעור. ולפ דבגט יש שבניאו ממדינת הים וכיולא בו נאלצו אי משעת נתינה או משעת מיתה ניתרת מ"מ כאן ליכא פלוגתא וגם אין כאן מקום לא פלוג והבן.

וכתב הריב"ש סי' שפ"ב על גט חלילה שזמנו מוקדם וכתב על זה להר"ן והר"ן בתשובה סי' י' כתב להחיר והריב"ש סי' שפ"ב כתב לאחד שהחיר בכגון זה שהפריז על המדה והכשיר מוקדם בגט חלילה וזה דבר חדש וגם יש לאוש שמא לקחה הגט מאשה אחרת שמא כשמה ושם בעלה כשם בעלה ושגם רבינו הר"ן הודה לנדוק אחריו ולכן אין להחיר ע"ש והובא בב"י סי' קס"ט ע"ש.

גט חלילה זה וכתבנו וחתמנו ונתנו לה להיות בידה לזכות כדת משה וישראל: **וחתמין** תלתא. ולא חמשה: **ומשתריא** לתלתא. ולא צריכה להמתין ג' חדשים. גמ' (יבמות מ"ח ע"ב) יכמה שחלצה לה לחיים בתוך שלשה צריכה להמתין ג' חדשים לאחר ג', אין צריכה להמתין ג"ח. הוי הג' חדשים שחמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת חלילת היבם: **מצות** חלילה. כלומר זה הסדר למלוה ולא שיגו לא מעכב: **בהילכות** קטן. הרחני"ב סי' תחקי"ט כתב כחובה לא מלינו בתיקון רב יהודאי (הייגו רבינו הבה"ג): **ואי** ליתי לה מרחמון. שלא הניח נכסים: **כל** שבנקבה ערוה.

דליהוי בידה לזכו כדת משה וישראל, וחתמין תלתא ומשתריא לאלתר. ה) (יבמות קו:) **מצות** חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה. ו) **כתובת** יבמין כתובה בהילכות קטן. (שם לט.) ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון, ואי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. ז) (שם כא:) כי אתא רב יהודה בר שילא ממערבא אייתי ואתא מתניתין בידיה כל שבנקבה ערוה בזכר משום שנייה, ואמרינן עלה, אמר רבא כללא הוא חמותו אסורה אשת חמיו מותרת, חורגתו אסורה אשת חורגו מותרת, בת חורגו ערוה אשת בן חורגו מותרת, הא דרב יהודה בר שילא לאיתויי מאי, לאיתויי אשת אחי האם מן האם דאסירא דגזרו בה רבנן משום אחות האם מן האם, ש"מ. ח) (שם כב.) א"ל רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר איבעיא לן גזרו שניות בגרים או לא, השתא יש לומר ערוה אי לאו דלא לימרו אינשי קאתי מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בה רבנן, מאי טעמא, דהא אמור רבנן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, שניות צריכה למימר דלא גזרו בהו רבנן, אלמא ליכא שניות בגרים. ט) אמר רב נחמן הואיל ואתא לידן נימא בהו מילתא אחים מן האם לא יעידו ואם העידו עדותן כשרה אחין מן האב מעידין לכתחילה, אמימר אמר אחד אחין מן האב ואחד אחים מן האם מעידין לכתחילה מאי טעמא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

שאם היתה נקבה היתה ערוה לזה גזרו בזכר על משנהו: **כללא** הוא. בתמיה: **חמותו** מסורה משת חמיו מותרת. לאיתויי משת אחי האם: גזרו שניות בגרים. שאם כי' גר נשוי אם למו יולית: **מקדושה** חמורה. שבעובדי כוכבים מוזהרין על העריות: **שנולד** דמי. ואין לו קורבה: **אמר** רב נחמן הואיל ואתא לידן. בגמרא גריס אמר רב נחמן גריס הואיל ואתו לידן ורבינו השמיט גריס ול"ל דהשמעת הדפוס הוא שהרי סיים רבינו מ"ש גר שנתגייר כקטן שנולד דמי:

משנה הלכות

ה) **מצות** חלילה קוראה וכו'. כבר כתבנו לעיל שהסדר לא מעכב.

ו) **כתובת** יבמין כתובה בהל' קטן ובלבד וכו'. (יבמות ל"ט) ובלבד שתהא כו' מ"ט משה הקנו לו מן השמים ואי ליתי לה מן הרחמנן תקינו לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוליאה, ועיין תוס' ד"ה משה דמה מרויח בכך היבם כיון דאי ליתי לה מן הרחמנן יש לה משני, ועיין עוש"ע סי' קס"ח ס"ג וס"ח וס"ט.

ז) **כי** אתא רב יהודה בר שילא ממערבא וכו'. יבמות (כ"ה ע"ב) מיבעיא להו משת אחי האם מן האם ומשת אחי האם מן האב דאיכא לד אב אחות דגזרו רבנן אבל היכא דליכא לד אב לא גזרו בהו רבנן או דילמא ל"ש, וכו' ת"ש דכי אתא רב יהודה בר שילא אמר אמרי במערבא (ורבינו גרס אתא ואייתי מתניתין בידיה) כל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על משנהו משום שניה ואמר רבא וכללא הוא חמותו ערוה (ורבינו גרס חמותו אסורה) משת חמיו מותרת בת חמיו ערוה משת חורגו מותרת בת חורגו ערוה משת בן חורגו מותרת הא דרב יהודה בר שילא לאיתויי משת אחי האם מן האם דגזרו בה רבנן משום אחות האם מן האם ש"מ גזרו בהו רבנן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ח) **א"ל** רבא לרב נחמן חזי מר וכו'. שם (כ"ב ע"ב) א"ל רבא לרב נחמן חזי מר כאי מרבנן דאתא ממערבא ואמר בעו במערבא גזרו שניות בגרים או לא

גזרו שניות בגרים, ח"ל כשחת ומכ ערוב נופכ לי לאו שלא יאמרו בחין מקדושכ חמורכ לקדושכ קלכ (ורבינו כוסיף שלא יאמרו ליגשי וכוונתו דחינו קאי שלא יאמרו בגרים עלמן חלא שלא יאמרו ליגשי) לא גזרו בכו רבנן שניות מינעיח. מקדושכ חמורכ פרש"י שכטו"כ מוזכרין על כעריות. ועיין רמב"ם פי"ד מא"ב כי"ב וטוש"ע יו"ד סי' רס"ט ס"ח וס"ח.

ט) **אמר** רב נחמן כוחיל וחחת לידן. (שם) ובגמ' גרס חמר רב נחמן גרים כוחיל וחחת לידן ונרחכ דפסק רבינו כחמימר דחחד חחין מן כחב וחחד חחים מן כחם מעידין לכחחילכ דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי וכ"פ כרמב"ם ובטוש"ע ח"מ סי' ל"ג סי"ח ז"ל בגרים חין לכם קורנכ חפילו שני חחים חחומים שנתגיירו מעידים זכ לזכ דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ושני חחים חחומים רבותח כוח דקיי"ל דחחומים מטיפכ לחח נולדו וח"כ כס ודחי מן כחב וליכח למימר דרק בספק כחירו מן כחב משום דשטופי זימכ הס, ועיין טוש"ע יו"ד סי' רס"ט ס"י. וכחוס' יבמות שם ד"כ ערוב לכל מסורה כקבו חימכ דלעיל קחמר טעמח דגרים שלא יאמרו בחנו מקדושכ וכו' וכחן חומר טעם משום דחחיח לחיחלופי ביטרחל ופ"ב מכ שכחריכו ולפמ"ש רבינו לעיל שלא יאמרו ליגשי ולא כס ח"כ ככל טעם חחד שלא יחליפו ודו"ק כיטב, ומכ עמקו דברי רבינו בחיבכ לחח ליבב קושיח כחוס' כנ"ל שככל כטעם משום מכ יאמרו ליגשי וכוח עיון של טעות וחיחלופי וכבן.

סליקי לה גט חליצה, העושה בין יבמה פירוד וחציצה
ויי"ר שנזכה להיות במצות ה' חרדים, ובאימה וביראה לפרש הלכות עבדים

הלכות גדולות

עבדים

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי יהודאי גאון וליש מרכותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

●

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

ועבדך

ועבדך וחמתך. לשון ת"כ בפ' בהר, ועיין רמב"ם פ"ע מהל' עבדים כ"ח וכ"מ שם וע"י יו"ד סי' רס"ז: **אשר** יהיו לך. נראה דדרים חשר יהיו לך כלומר שבח על שפחתו וילדה ממנו בן כרי הוח עבד ומותר לשעבדו. ובחמת היל"ל מנוה לשעבדו שהרי חסור לשחררו וכל המשחרר עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו, וחולי כה"ג ליכח מנוה חלח כמשחררו מדרכה כרי חייבו במנות וכמ"ש לעיל ביוסף בן פרוך לגבי ממזר ובכנ:

א) (תו"כ בהר פ"ו) (ויקרא כ"ה מ"ד) **ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים מה ת"ל, מנין אתה אומר ישראל שבא על שפחתו וילדה ממנו בן שמותר אתה לשעבדו, ת"ל מאת הגוים אשר סביבותיכם ולא מן הכנענים שבארץ מהם תקנו בניהם ובנותיהם, הן עצמן מנין ת"ל מהם תקנו. עבד ואמה מקיש עבד לאמה מה אמה**

משנה הלכות

א) ועבדך וחמתך וגו'. תו"כ (בהר ג') שמח חחמרו הוחיל וחסרת לנו חח כל חלו בחב נשחמש ת"ל ועבדך וחמתך חשר יהיו לך מחח הגויס מה חלמוד לומר מניין לחחב חומר ישרחל שבח על שפחתו וילדה ממנו בן מותר לחחב לשעבדו עבד ת"ל חשר יהיו לך מחח הגויס חשר סביבותיכם ע"ח ולח מן הכנענים חשר בחרן מהם תקנו בניהם ובנותיהם, הם עלמן מנין ת"ל מהם תקנו עבד וחמה הקיש עבד לחמה מה חמה חין לה קידושין חף עבד חין לו קידושין, ועיין רמב"ם פ"ע מהל' עבדים כ"ח וכ"מ שם וע"י יו"ד סי' ס"ז.

ונראה דלח קיי"ל כרב נערונחי גחון ודעימיה ובעוש"ע ח"ע (סי' קנ"ו) דהבח על שפחתו חפילו חמר שלח נתכוין לשחררה הולד כשר דודחי חין חדם עושה בעילתו בעילח זנוח ועיין ח"ז סי' תרי"ח שחפילו חומר בפירוש שבעל לשם זנוח חין שומעין לו דח"כ חין זה הדין בחליחות, ובגמ' (יבמות ל"ע) ת"ר יש מוכר חח חביו להבעות חמו כתובתה כיון ישרחל לקח עבד ושפחה מן השוק ולהם בן ושחרר חח השפחה ונשחה ועמד וכתב כל נכסיו לבנה נמלח זה מוכר חח חביו להבעות חמו כתובתה. ועיין עוד ח"ע סי' ד' סי"ב ושו"ת רמ"ע מפחנו סי' קע"ז ושו"ת רדב"ז ח"ח סי' מ"ח ודו"ק.

ובתב כחיוך (מנוה שמ"ז) ועבד כנעני נקרח ח' מכל החומות שקנהו ישרחל לעבדות חבל נחייחסו כל העבדים בשם כנען מפני שכנען נתקלל להיות עבד הוח וזרעו לעולם. ולע"פ שפ' זו שנלעוינו בה להשתעבד בהם תדבר בכנעניס כמ"ש מחח הגויס חשר סביבותיכם מהם תקנו עבד ושמה וכחיב למעלה מזה לחח לכם לחח חרן כנען ידוע לחז"ל דלחו דוקח משפחות כנען ושחר בחרלס יקרחו עבדים כנעניים דה"ה לכל שחר החומות שים לכם דין ע"כ לכל דבר. וכן ישרחל שבח על שפחה כנעניח כלומר על חשה מן החומות שקנה חוחה לחחד מן ישרחל הרי הוולד ממנה ומישרחל כע"כ לכ"ד ושפילו היח שפחתו של חותו ישרחל שבח עליה וכן לחד מן החומות שבח על ס"כ שלנו הרי הבן ע"כ שנחמר חשר הולידו בחרלכם וכו' ע"ש. ועיין מנ"ח שם. ועיין קידושין ס"ו ע"ב וס"ח ע"ח.

ועיין קרבן חהרן שפי' מה שחמרו שמח חחמרו וכו' דדרש מעבדך ושמתך שהוח מיותר דלח כיל"ל חלח מהם תקנו עבד ושמה דכבר חמר תקנו עבד ושמה ולזה חמר שהוח תשובה שמח תחמרו ועוד חשר יהיו לך מיותר ודרש חשר יהיו לך כלומר ישרחל הבח על השפחה נמי לחמה מותר להשתמש בו שהולד הולך לחריה ועיין בית הלל. ורבינו ביחר מהם תקנו לשון מהם כיינו בניהם ובנותיהם שזה בח מהם הן עלמן מנין ת"ל מהם תקנו עבד ושמה מקיש וכו' והח דחין להם קידושין יליף בקידושין מהבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור, וע' ברכות נ"ח ע"ח ר' שילח נגדיה לההוח גברח דבעל מלריח חזל חכל ביה קורלח בי מלכח הביחוהו למלכח ושמר להו דבח על חמרחח וכו' ונעשה לו נס ח"ל החי גברח עדיד רחמנח ניסח לשקרי הכי חמר ליה רשע לחו חמרח חיקרי דכחיב חשר בשר חמוריס בשרס ע"ש.

אין לה קידושין אף עבד אין לו קידושין. ב) (גיטין לח.) עבד המעובב גט שיחרור אסור בשפחה ואסור בבת חורין. ג) (שם מא.) מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד כדברי בית הלל, אמרו להם בית שמאי תקנתם את עצמו ואת רבו לא תקנתם, לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול, יבטל, והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה ד) שנאמר (ישעיה מ"ה י"ח) לא תוהו בראה לשבת יצרה, אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו, וחזרו בית הלל להורות כבית שמאי עבד כמעובב. בגמ' גיטין ל"ט אמר אמימר המפקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה, פי' לא בבת חורין ולא בשפחה דכיון דהפקירו פקע ממוניה מיניה ואיסורא הוא דפקע לבעלים עליהם וכי מייתי לין זו ירושה להורים לבניו הלכך לין לו מי שיחירנו בגע רע"י, וכתוס' שם דף מ' ד"ה אותו העבד, כתבו ופי' דלין לו תקנה בבת חורין ודעת רבינו כרע"י ועיין ב"י יו"ד סוסי' רס"ז בשם ר"י: **מי** שחציו עבד. כגון שהיו ג' לחין לו ג' שותפין ושחרר אחד את חלקו: **א"ל** ב"ש תקנתם את עלמו ואת רבו לא תקנתם. לכאורה הוא ע"ס ול"ל תקנתם את רבו ואת עלמו לא תקנתם וכן הוא בכל הנסחאות במשנה ובמס' עדיות ולא מלאתי מי שעמד על טעות זה. ועיינתי גם בדפוס ווארשא ומלא כן וגם בדפוס ווינן מלאתי כן. ואי נימא כגירסת רבינו הי' לפשר לפרש תקנתם את עלמו שהרי מכשיו הוא עובד את עלמו יום אחד ואת רבו יום אחד אבל מ"מ רבו לא תקנתם שרבו יש לו ולדות מכעבד וכיון שלישא שפחה חינו יכול ל"ש לא תקנתם את רבו, אלא דדא בורכא הוא דל"ש מה זה שקאמר לישא בת חורין חינו יכול והלא זה לאו תקנת רבו הוא, אם לא שנאמר דמלות העבד על רבו הוא ולא עליו ל"ש כל התקון הוא בשביל רבו ול"ע עכ"פ נראה שהוא ע"ס: **לישא** שפחה. מפני לד חירות שבו: **בת** חורין חינו יכול. לישא מפני לד עבדות שבו: **בראה**. יונר כתרן לא על תוכו לכיות ריקניה ברת תותב כי אם לבסוף לכיות בה ייסוד יפרה. ודע דמלאתי להמתירי הא דאמרו לישא שפחה חינו יכול וכו' ול"ל תקנה כיינו שחין נותנין לו תקנה אבל בחמת ים לו תקנה לפילו בחליו עבד וחליו בן חורין וכגון שיגנוב ויתכרו אותו בעבד עברי ויתסור לו רבו שפחה אלא דחין מלמדין אותו לעשות עבירה (ועיין שלהי קידושין ס"ע ע"ש בתוס' ד"ה אלא) שהקשו כן ותי' דכי"ל מכור עלמך כר' אליעזר דאמר אחד זה ואחד זה רבו מוסר לו שפחה כנעניה

משנה הלכות

ב) עבד כמעובב גע שיחרור. גיטין (ל"ח ע"ח) שמואל לטעמיה דאמר שמואל המפקיר עבדו יצא לחירות וחינו צריך גע שחרור ועולא אמר ר' יוחנן המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גע שחרור וכן אמר רב חייא בר אבין אמר רב אחד המקדיש ואחד המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גע שחרור, ועיין תוס' ריי"ד שם פי' יצא לחירות דקנין דמים שהיה לו עליו והפקירו הוא העבד קודם לכל אדם וזוכה לעלמו קודם לכל אדם אבל קנין החיסור חינו דבר המטיל עליה שם הפקר הלכך לא פקע מיניה עד דכתב ליה גיטא דחירותא ע"כ.

וקצ"ע דכיון דהוא מעשה דהעבד זכה לעלמו בקנין ממון נימא דכיון דלא הועיל ההפקר לגבי החיסור והכתי הוא עבדו מ"כ גם הממון לא יוכל לקנות לעלמו מעשה דכל מה שקנה עבד קנה רבו ול"ל דעשה דכל מה שקנה עבד קנה רבו חינו אלא מכח דין ממון שים לו עליו וכיון שהפקיר דין ממון מעליו שוב לא לחרינן כל מה שקנה עבד קנה רבו ויכול לזכות לעלמו כסף אבל אין בידו לשחרר עלמו, ובמקום אחר החרכתי שאם בא על שפחה וילד לאחר שהפקירו וקודם שחרורו הולדות לאדון.

ג) מי שחציו עבד. משנה שם (מ"ח ע"ח) ופי' כגון שהיו שני אחין או שותפין שהיה לכם עבד בשותפות ושחרר אחד את חלקו והשני לא שחרר. תקנתם את רבו שאינו אסר כלום כך פרש"י ודע דאלקו רבותינו הראשונים ז"ל בהותו יום שהוא לעלמו לדברי בית הלל מה דינו אם הוא חליו עבד וחליו בן חורין הלא שעשה לעלמו או שהוא בן חורין ויום שלאחריו חוזר להיות עבד ועיין רגמ"ה ב"ב מ"ד ובתוס' שם ונפ"מ למליחה שמלא ביום של עלמו מי קנאה וגם אם נשאר לו ממה שהרויח ביום של עלמו ליום של רבו מי קנה רבו הכל.

ד) שנאמר לא תוהו בראה וגו'. והא דלא נקט קרא דפרו ורבו כיון דמקשה מפ"ו כבר הקשו התוס' שם ד"ה לא תוהו בראה ותי' משום דאי הוה יכול לקיים שבת כל דהו משום מלות פ"ו לא הוה כפינן ליה מ"ע משום דמוכחא דמלוה רבה הוא ע"ם והר"י בר מרדכי תי' משום דלשבת שייך אף בלא עבדות דעבדים נמי מלוים על לשבת ע"ם ולפי זה בשפחה נמי שייך בה לשבת ע"ם. ויש לדייק דכל מקום שאמרינן דאחי עשה ודאי לא תעשה ואפ"ה בגזל לא אמרינן יבא עשה וידחה לא תעשה מי שאין לו כסף לקנות חפלה של מלוה כגון מזוזה או תרבע מינים או סוכה יגזול ויקנה לעלמו מלוה דלא אמרינן אחי עשה ודאי ל"ת אלא אלך אבל לא אחי עשה דילך ודוחה ממון חבירו כי אין על חבירו עשה ואחריכו בזה האחרונים, ולפ"ז הכ"נ האיך אחי עשה דפ"ו של עבד ודוחה לממון של רבו והרי אין על

(קידושין י"ד) וכן בידו ליטול ממזרת, וחליב שפחה וחליב בת חורין חיוב מלוי' ופטור דחסורה לי', ועיין תוס' ריי"ד גיטין כ"ל שכתריך כרבה למה לה יטול ממזרת תו ימכור עלמו ודו"ק: **ההוא**

ה) (גיטין מ.) ההוא עבדא דבי תרי קם חד מיניהו ושחרריה לפלגיה, אמר אידך השתא שמעי בי רבנן ומפטרי ליה מינאי, אזל אקניוה לבנו קטן דקטן מקנא קני אקנויי לא מקני, שלחה רב יוסף ברים דרבא לקמיה דרב פפא שלח ליה כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו, אנן קים לן בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זוזי, מוקמינן ליה אפוטרופא ומקרקיש ליה אפוטרופא זוזי וכתיב

עבדא דבי תרי. שני שותפין שבי לכס עבד וקס חד מינייהו ושחרר פלגיה דיליה: **ומפטרי** ליה מינאי. בגמ' בגירסת ומפסדי לי מינאי כדאמן כופין אח רבו ועושה לותו בן חורין ואולי בכיון דייק רבינו בלשונו ומפטרי לפמ"ש בתוס' שם מ"ב ע"א ד"ה יום של רבו דמאי מהני בהי לקניותא לקטן כה משמע ששחרר חבירו לפלגיה זכה בעבד בעלמא והוה ליה מעוכב גט שחרור ואין יכול להקנות לבנו ואי' דאקניי קודם ששחרר חבירו ולכן דייק רבינו ולפ"ז בחילוק דלשון ומפסדו לי' כלומר שיעשו לו בפסד וכב"ד יפקיעוהו ויפקירוהו, ולשון מפטרי פי' שכבר נפקע מעלמו ורק שבאדון לא ירלה לפטרו יפטרוהו בס, ולקושית בתוס' ס"ל לרבינו דהאי גברא לא ידע מזה לו שבאמת גם לפי' רבינו טען שמכרו קודם ששחרר: **אקניוה** לבנו קטן. שאין רלוי לכופו בבית דין, דקטן לאו בר קיבולי תקנתא דב"ד הוא ומת בהיא גברא כך פרש"י. ומיהו רבינו פי', דקטן מקני קני וכו' ועיין ריי"ף שם יש שמולין בתן וכו' ובספר הזכות מה שהריך בביאור הדברים ועיין ב"ג בשם הרשב"ם, ובני פי' בס, רש"י ס"ל דקטן לאו בר כפי' הוא בביי"ד ולשיטתיה חזיל (סוכה מ"ב) דס"ל קטן מלי מקני כשהגיע לעונות בפעוטות וס"ל דלמנין זה עבדי כמטלטלי וממכרו מכר ועיין תוס' ב"ק י"ב ד"ה מכר לו עבדים וכה דאמרינן לקנויי לא מקני כשלא הגיע לעונות בפעוטות, אבל רבינו לשיטתיה בהלי' מיאון דבעבדים חינו מוליא לחירות מד שיהא בן י"ג שניס וי"א ויודע בטיב מו"מ משום דאפשר עבדי כמקרקעי דמי לכן פי' גם כאן בשאמת דקטן מקני קני לקנויי לא מקני וכ"כ הרי"ף: **מוקמינן** ליה אפטרופא. ליוקא לברור לו דמים יפין כמה שכות ניסוס בשוק שכרי לריך בעבד לכתוב שטר של חלי דמיו: **ומקרקיש** ליה אפוטרופא זוזי. כן הוא דעת רבינו דכאפוטרופוס מקרקע ליה זוזי לקטן, ומיהו רש"י פי' ומקרקים ליה, עבדא זוזי וכן פי' בתוס' ריי"ד שם: **וכתיב** ליה. לאפוטרופא במאמר קטן ובדלויו, ובגמ' סיים על שמיה, ופי' בקונט' על שמיה דקטן וברשב"ם

משנה הלכות

רבו חיוב מלוה זו וי"ל דכיון דחקנו שכותב לו שטר על חלי דמיו ח"כ בחמת חינו נוזל לח ממונו חלא משחוכו חכמים חוב על רבו בע"כ ולא נשאר רק העשה של ועבדו למולם וזה דומה למלוה של פ"ו.

ה) ההוא עבדא דבי תרי וכו' ומפטרי ליה מינאי. גיטין (מ' ע"א) ובגמ' ושמעי בי רבנן ומפסדו ליה מינאי ומקרקים ליה לאפטרופא זוזי ונראה דרבינו מפרש דאפוטרופוס מקרקע ליה זוזי לקטן שירלה לשחרר אח עבדו, ורש"י פי' ומקרקים ליה, עבדא זוזי דבר מועט ליוקא ולא יעטרכו ב"ד לכופו שישחררו מדעתו בשביל זוזי ובלאו הכי אפשר ליוקא לאו בר כפייה הוא ומיין סוכה (מ"ב ע"ב) דס"ל דקטן לקנויי מלי מקני ועיין תוס' ב"ק י"ב ד"ה מכר לו עבדים ואפוטרופסין אין רשאין להוליא עבדים לחירות ולא לאוב ליחומים כדאמרינן בהנזקין (לקמן דף נ"ב) ואיוק זה מקאו מקח וממכרו ממכר במטלטלין כדאמן (לקמן דף נ"ע ע"א) בפעוטות מקאן מקח וממכרם ממכר במטלטלין ואפטרופוס מוקמינן לעיין בחקנתו לשומו בדמים מעולים.

ורבינו שמולל בתוס' שם ד"ה וכאב לה הקשו על פרש"י שאין מעשה קטן כלום ופי' דהכא משום הפקר ב"ד נגעו בה ואע"ג דבעלמא אין האפוטרופסין רשאין להוליא עבדים לחירות הכא משום שעשה שלא כהוגן להקנותו לבנו קטן הפקירוהו ב"ד ונתנוהו לאפוטרופוס לשחררו, ור"ת מפרש דאין דבאשר עשה כן יעשה לו הוא דין ואינו אכא קנסא כלל ובדין יכול האפוטרופוס לשחררו ועיין תוס' ריי"ד שם דהיאך יאיר העבד בשחרורו של קטן בבא ישראל כיון שאין מעשה קטן כלום, ואי' דקבינו נמי לא הוי אלא מדרבנן ומדאורייתא נשאר העבד עדיין אלל אדוניו וכופין גם לאדוניו לשחררו ע"ש. ועיין שם עוד בתוס' מ"ב ע"א ד"ה יום של רבו.

ומיהו רבינו מפרש דמקרקע ליה זוזי כלומר לכאוב לו גט שחרורו וכאב לו שטר על חלי דמיו. והרמב"ם פ"ז מה' עבדים ה"ח כאב מי שאליו עבד וכו' מעמידין ב"ד לקטן אפוטרופוס וכואב לו האפוטרופוס גט שחרורו וכואב לו שטר בחלי דמיו ובשגות ח"א נשאב כאן שיטה גדול וכי האפוטרופוס כואב גט שחרורו ואינו אדון אלא ב"ד מעמידין לו אפוטרופוס כדי לדקדק וכו' ולא לריך שאדור אלא כדי שלא יסתבך בו ויאמר לו עבדי אאב ע"כ. והנה הרמב"ם מפרש כדעת רבינו במקאן אלא ברבינו נשאר מקושית

ליה גיטא דחירות במאמר קטן וכותב לו שטר על חצי דמיו. ו) (שם) ההוא דסקרתא דעבדי דאיזדבן לגוים, כלו מרואתא בתראי, אתו לקמיה דרבינא, אמר להו זילו הדרו על בני מרואתיכו קמאי ונכתבו לכו גיטא דחירותא, אמרי ליה רבנן לרבינא והאמר אמימר המפקיר את עבדו ומת אותו עבד אין לו תקנה, ואמר להו אנא כרב דימי סבירא לי, אמרו ליה דרב דימי טעותא היא, אמר להו מאי טעותא דלא אמרה בלשון שחרור, הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי, והילכתא כרבינא. ז) כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי עשתה לי קורת רוח עשו לה קורת רוח, כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח, מצוה לקיים דברי המת. פירוש, מאי קורת רוח דעבדין לה, אי איכא עיבידתא דאמרה לא מצינא למיעבדא לא נחום' חולק עליו ור"ח דכתב כן יעשה לו דינא כולה ולא קנסא ע"ש: **דיסקרתא.** קריה: **דעבדים.** עבדים של ישראל היו ומכרום לעובדי כוכבים ותנן גיטין מ"ג המוכר עבדו לעו"כ יוצא לחירות: **בתראי.** מתו הגוים שלקחו העבדים מישראל: **אתו.** העבדים: **לקמיה דרבינא.** להחירן בגוות ישראל: **הדרו.** חזרו על בני חדויכם הראשונים ובקשו מכם לכתוב לכם גט חירות: **אין** לו תקנה. דלאיסורא לכתחילה לא מורית, וכל זמן כי זכויה פקע כספיה מיניה ולאיסורא הוא דהוה ליה גבייה ולאיסורא לאו ירושה הוא לכוריסה לבניו: **כרב דימי.** דלמר אל ישתעבדו בה ופקע לכו ממונא מינה וקאמר כותבים לה גט שחרור: **דלא** למרה בלשון שחרור. כגון כרי לח בח חורין: **ה"נ.** דלא טעותא היא וכופין דירושה היא להוריסה לבניו: **והלכתא** כרבינא. שגם היורש יכול לשחרר ולט"ג דליכא עליה אלא קנין איסור בלחוד: **כי אתא** רב שמואל בר יהודה וכו' קורת רוח. שאם עשתה עבודה קשה ואמרה לא אוכל לעבוד עבודה זו אין כופין אותה לעבוד וכ"פ הרי"ף ז"ל, אבל רש"י פי' שאם אין רוצה נתקררה בלא שחרור ישחרור, ודעת רבינו נראה דכיון דהשחרר עבדו עובר בעשה ודאי ליכא מלוה

משנה הלכות

כראב"ד שכתב וכי לפוטרופוס כותב גט שחרורו ואינו אלון ע"ז כתב רבינו שהפוטרופוס כותב גט שחרור אבל במאמר קטן נמלא דהקטן הוא המשחרר אלא כיון שאין מעשה קטן כלום מיהו מועיל ע"י לפוטרופוס שיש כאן גדול לפוטרופוס ואלון שהוא הקטן והבן.

ועיין טוש"ע סי' רס"ז שכתב אין ב"ד יכולין לכוף לקטן אבל מעמידין לו לפוטרופוס ושם העבד בדמים ונותן קצת מהדמים לקטן כדי שיתרצה בשחרורו וישחררנו לפוטרופוס בדמים שאבל הקטן ויכתוב לו לפוטרופוס שטר שחרורו על שמו, ודוקא כי האי גוונא שכיון להפקיע תקנת חכמים אבל אם מת וכניח בן קטן ואח"כ שחרר השותף חלקו אין מעמידין לפוטרופא לשחררו אלא עומד את עלמו יום אחד ואת הקטן יום אחד ע"כ. ועיין ש"ע שם ס' ס"ג. ועיין ח' כראב"ה גיטין הנ"ל, ובספר ח' כרמ"ה ושיטת הקדמונים ראיתי שכתוב בזה ואין הז"ג להעתיק כדברים. ועיין סוכה (מ"ו ע"ב) ת"ר זירא לא ליקני חיים כותבת ליונקא ביומא טבא קמא מ"ט דינוקא מקנא קני אקנויי לא מקני ואשכח דקא נפיק בלובא שאינו שלו ועיין רש"י שם. ודע דרבינו לשיטתו ס"ל דעבדים אינו מוגיח לחירות עד שיהא בן י"ג שניס ויום אחד והביא ג' שערות ויודע בטיב מו"מ וכמ"ש לעיל בה' מיתון דעבדי כמקרעי דמי לכך פי' דקטן מקני קני אקנויי לא מקני וכ"פ הרי"ף ז"ל.

ו) **ההוא** דסקרתא דעבדי. שם (מ' ע"ח), ובגמ' הכיא עובדא קודם הכוא עובדא דבי חרי וכגרסה גירסת רבינו היתה מאוחרת שמעתא זו, ופרש"י דיסקרתא, קריה, דעבדי, עבדים של ישראל היו ומכרום לעו"כ ותנן המוכר עבדו לעו"כ יוצא לחירות (גיטין מ"ג). כלו מרואתא בתראי, פי' מתו העכו"ם שלקחו אותם שהם היו מרואתא בתראי כלומר האדונים האחרונים שלהם. ואתו העבדים לרבינא להחירן בגוות ישראל. ואמר להו רבינא להדרו אבני מרואתא קמאי, פי' חזרו על בני אדוניכם הראשונים ובקשו מהם לכתוב לכם גט חירות. והקשו לו לרבינא מאמימר דאמר כאן אינו יורש ליסור והכא הו"ל בגדר מפקיר עבדו כיון שמכרוהו ואמר רבינא להא דרב דימי דהוא רק משום דלא אמר בלשון שחרורו אבל אמר בלשון שחרורו לאו טעותא הוא וכופין והלכתא כרבינא כך פסקו בגמ' ורמב"ם פ"ח מהל' עבדים הי"ג ובטוש"ע סי' רס"ז סמ"ד.

ז) **כי** אתא רב שמואל. שם (מ' ע"ח) אימרא דר' יוחנן ופרש"י קורת רוח ואם אין רוצה נתקררה בלא שחרור ישחרור, וכתב הטור סי' רס"ז דהכי משתבר לה"ר הרא"ם ז"ל, ומיהו רבינו מפרש קורת רוח דאי אינה עבודה שאמרה לא מצינא למיעבדה לא כופין אותה וזה קורת רוח אבל אם רוצה להשחרר אין נריכין ומשמע מדברי רבינו דאפילו אמרה איני רוצה לעשות

לקיים ולעבור לעשה ולא היתה כוונתו של חביו לזה ומכ"ש כשיש מיד לחבר זה הא דר"ח דכל המשחרר עבדו ודו"ק: **רשות.** דכתיב בשבעה חומות לא תחי' כל נשמה הילעריך למיכתב מבני כתושבים לעולם בכם תעבודו להחיר לחד משאר החומות הבא על הכנעניה שהיה משבעה חומות וכולהי בן שתחב רשאי לקנותו

אכפינן לה עילוה. ח) אמר רב יהודה (שם לח:) כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר (ויקרא כ"ה מ"ו) לעולם בהם תעבודו. מיתיבי מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה שיחרר עבדו והשלימו לעשרה, מצוה שאני. תנו רבנן לעולם בהם תעבודו רשות דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אומר חובה. ודילמא ר' אליעזר סבר לה כמאן דאמר רשות, לא, תניא בהדיא ר' אליעזר אומר חובה. ט) אמר רבי יהושע בן לוי (גיטין מ.) עבד שהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות. מיתיבי לוה ממנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא שלשה פסוקין בפני רבו בבית הכנסת, הרי זה לא יצא לחירות, אמר רבה בר רב שילא בשהניח לו. והילכתא הניח לו רבו תפילין

בעבד: **שהניח תפילין בפני רבו.** לין דרך עבד להניח תפילין דמ"ע שהז"ג הוא דלילה לאו זמן תפילין הוא רש"י, ול"ע שכתב לין דרך הילי"ל לאסור לעבד להניח תפילין דרש"י לשיטתו דנשים עוברין בלאו דכל תוסיף אם מקיימין מ"ע שהז"ג (ר"פ המוצא תפילין) ועבד כאשה ול"ע: **והילכתא** וכו'. כמתרץ רבה בר רב שילא כשרבו הניח לו תפילין, ורבו השיאו לאשה:

משנה הלכות

מלאכה כופין לאוחה ורק היכא דאמרה לא מלינא למיעבד לין כופין לפילו נראה לן שיכולה לעשות וזה קורת רוח, וכן פי' הרי"ף ז"ל וכן נראה דעת הרמב"ם פ"ו מה' עבדים ה"ד והמחירי ע"ש ועיין קלב"ח סי' רנ"ג סק"ד ובש"ע יו"ד סי' רס"ז ס"ז. ודוקא בשעת מיתתו ובשב"מ הוא דקיי"ל מצוה לקיים דברי המת אבל בחדש בריה שאמר לעשות קורת רוח לשפחתו לא"ג דמת מיד ליכא מצוה לקיים דחקנחת דרבנן הוא כדי שלא תטרוף דעתו של חולה ולא תקנו חלא לחולה ולא לבריה.

ח) **אמר** רב יהודה כל המשחרר עבדו וכו'. שם (ל"ח ע"ב) גופא א"ר יהודה אמר שמואל כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבודו מיתיבי מעשה בר"ח וכו' ופסק רבינו כר"ע דס"ל חובה וכ"פ הרמב"ם פ"ע מהל' עבדים ה"ו ועוש"ע יו"ד סי' רס"ז סע"ע ע"ש. ולדבר מצוה מוחר לפילו מצוה דרבנן וכתב הרמב"ם ולדבר מצוה לפילו מצוה של דבריהם כגון שלא היו עשרה בניהכ"נ ה"ז משחרר עבדו ומשלים בו המנין וכן כל כיולא בזה. וכן שפחה שנוהגין בה העם מנהג הפקר והרי היא מכשול לחוטאים כופין אח רבה ומשחררה כדי שחגשא ויסור המכשול וכן כל כיולא בזה ע"כ.

והנה מלשון הרמב"ם משמע דלפילו שפחה גמורה שנהגו בה מנהג הפקר ולאו דוקא חניה שפחה וחניה בת חורין וכ"כ הש"ך יו"ד סי' רס"ז סק"ק וכתב לבל מטור משמע דוקא חניה שפחה וחניה בת חורין לבל נסחס שפחה לא, וכן יש ללמוד מלשון רש חגא בר קטינא שנקט חניה שפחה וחניה בת חורין והא דרבינא לאמר כי הא כייפינן למרה היינו שיכול שחררה ועיי"ש.

ועיין שו"ת פרח מטה לאהרן שהשיג עליו ועיין ח' הרמ"כ ושיטות הקדמונים ונמלין שם ומלשון הרמב"ם כופין לא רבה משמע דגם כופין, וכיון דהניח לאחר הא מעשה דר"ח משמע דהוא מדין מצוה ולא מדין חניה שפחה וחניה בת חורין ולפ"ז לכאורה יש לומר דרבינו נמי מודה לזה ודו"ק ול"ע.

ט) **אמר** ריב"ל וכו' והילכתא וכו'. גיטין (מ"ח ע"ח) ובגמ' שם כדאמר רבה בר שילא כשרבו הניח לו תפילין הכ"ג כשרבו השיאו לאשה, פי' עבד לאו בר תפילין הוא דחפילין מ"ע שהז"ג והגם דנשים יכולות לקיים מ"ע שלין הז"ג לדעת ר"ת ולא"כ הכ"ג עבד מ"מ כשרבו הניח לו תפילין כיון דעבדים לא רגילין בתפילין אי לאו דמחרריה לא היה מניח לו כ"כ החוס' ד"ה כשרבו. ועיין ח"ז סי' תרי"ח מה שהוכיח מדברי גמ' אלו ראי' לרב נטרונאי גאון דהבא על שפחתו ודאי שחררה שברי אפי' אמר החקדשי לי דליכא איסורא ועבירה דודאי שחררה כש"כ היכא שבא עליה דליכא איסורא ועבירה אם לא שחררה ודאי שחררה ע"ש מה שהאריך.

הגם שלפענ"ד לדין יש לדון זה שברי היכא דקידשה לאריכן דלא עביד איסורא ולכן מקדש וודאי שחררה אבל בא עליה בלא קידושין הרי ראינו שילנו גבר עליו ובא עליה בלי קידושין וכבר עבר עבירה בבא על אשה בלי קידושין שברי רב מנגיד לאמן דמקש בניאה אפילו מעמיד עדים להדיא וכ"ש זה שלא העמיד עדים להדיא ל"ש ממ"נ לי ליכא עדים ל"ש קידושין ליכא כאן ואו"ל בעילה איסור ומה לי בעילה זנות או בעילה איסור שבבר אחרב וי"ל קלת ול"ע.

יצא לחירות, והילכתא השיאו רבו אשה יצא לחירות. **י)** (יבמות מח:) הלוקח עבד מן הגוי ולא קבל עליו למול מגלגל עמו עד שנים עשר חודש, ואם אין מקבל עליו למול מותר למוכרו לגוים. ועבד ושפחה בדלא מיטבלין שרי לזבונינון לגוים. **יא)** בעי מיניה מרבי אמי (גיטין מד.) עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם מהו שיטול את דמיו, ת"ש דשלח ר' אמי מני אמי בר נתן תורה יוצא לכל ישראל, עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם מותר ליטול את דמיו וכותב ומעלה בערכיים מפני שהוא כמציל מידם. **יב)** אמר רבי יהושע בן לוי המוכר עבדו לגוי קונסין אותו עד מאה בדמיו ועבד יוצא לחירות. דוקא או לאו דוקא, ת"ש דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בהמה גסה לגוים קונסין אותו עד עשרה בדמיה, שאני עבד דכל יומא ויומא קא מפיק עליה ממצות. איכא דאמרי אמר רבי יהושע בן לוי המוכר עבדו לגוי קונסין אותו עד עשרה בדמיו. דוקא או לא דוקא, ת"ש דאמר ריש לקיש המוכר בהמה גסה לגוי קונסין אותו עד מאה בדמיה, שאני עבד דלא הדר ליה דכיון דזבניה לגוי נפק ליה לחירות, ואף על גב דקנסין ליה עד עשרה בדמיו לא איפשר לאהדוריה ליה, בהמה מאי טעמא משום דהדרה ליה, ליקנסיה טפי חד, פירוש עשרה בדעבד, וחד דמי עבד, אלא עבד מילתא דלא שכיחא היא ומילתא דלא שכיחא לא קבל עליו. משמע בשמה שלקחו לא קבל עליו למול, ובגמ' מחלק פי' לר"ע כיון מילי כיכי דלא פסקא למילתי' שלא קבל עליו מעולם להחגייר אבל קבל עליו להחגייר ושוב חזר בו מגלגלין עמו ועיין תוס' שם ד"ה כיכי דלא פסקא וכו' פר"ח דכיון מילי לדר' יהושע ונראה דזה דעת רבינו: **שרי לזבונינון לגוים.** וכתבו הגלוניים בעבד שאוכל נבלות וטריפות, ומחלל שבתות לו חשוד על הנבלות ומפסיד לאדונו נמי מותר למכרו (ב"ל ג' כ' ו' רעז"ב י"ס): **וכותב.** לו שטר מכירה: **ומעלה בערכיים.** למותמו ולט"פ שחזיקות הוא לכם להליל ממונו שלי"ח בתופן לחר מותר: **קונסין לותו.** לפדותו מיד כעו"כ: **דוקא.** דלא קנסינן ליה כולי היה אלא עד עשרה. תלמה בהנך דקנוס רבנן במכירה דדכי לא קניס כולי האי: **שאני עבד.** כלומר לעולם היתה לך דמלה דוקא ושאני עבד וכו': **איבא** דאמרי וכו' שאני עבד דלא כדר ליה. כלומר דילמא תרוייהו דוקא ועבד היינו טעמא דלא קנסוהו כולי האי דלא כדר למריה בחר דפריק ליה דהא חנן ויולא לחירות: **ליקנסיה** טפי חד. דפרכינן אלא בהמה מ"ט קנסינן ליה כולי האי משום דהדרה ליה לקנוסיה טפי חד מכדי דמיה היה לך לקונסו אחד יותר מן העבד והיינו י"ח ותו לא דמשום דהדרה ליה חין כאן אלא דמיה היינו חד יותר על העבד שאינו חוזר, ואחה מקנסו מי' עד מאה אוי לו בחזרה זו: **מילתא** דלא שכיחא. שימכרוהו לעכו"ס:

משנה הלכות

י) הלוקח עבד מן הגוי. יבמות (מ"ח ע"ב) גמ' שם מגלגל עמו שנים עשר חודש ולאו דוקא גלוקח מן הגוי אלא כ"ש גלוקח מן הישראל שמדיין לא קבל עליו עול המלות דינא הכי ואינו כופהו כלל שכך אמרו אחד עבד איש ואחד בן איש אי אחה אל ומעביל בעל כרחו אבל אם קבל עליו לרצונו ונעשה עבד כשר לכשיאחרר אע"פ שעריך עבילה (לדעת החוס') אינו צריך קבלה וכל שכות עבד כשר שוב רבו כופהו לכשירלה שיעבילהו גשם חרות ויעשה ישראל גמור בע"כ כ"כ המחירי בשם פדר"א פרק כ"ט ועיין המגיין שם.

ומ"ש רבינו דמותר לזבונינון לגוים כן שם ועי' רמב"ם פ"ח מה"ע הי"ב הקונה עבד מן העכו"ם שאם ולא רלה למול וכו' ואם לא רלה חוזר ומכרו לעכו"ם או למו"ל ואם האנה העבד עליו אחלה שלא יעול כ"ז מותר לקיימו כל זמן שירלה בגיותו ומוכרו לעכו"ם או למו"ל ע"כ ע"ש והוא מגמ' יבמות (מ"ח ע"ב) שלא רבין משמי' דר' אלעאי וכו' עיין כ"מ שם. וקמ"ל משום דניפא חוחר קיי"ל ומכור לא חמכרינה בכסף אבל הני כיון שקנאן בכסף מותר למכרן לעכו"ם.

יא) בעי מיניה מר"ח. גיטין (מ"ד ע"א) וכ"פ הרמב"ם פ"ח מהל' עבדים הי"ב וכן עבד שמל ועבל אם עבדות ואח"כ הפיל עלמו לגייסות ואין רבו יכול להוליאו וכו' מפני שהוא כמניל מידם. ועיין טיו"ד סי' רס"ז וב"י שם. ודע דמה שאמרו עבד שהפיל עלמו לגייסות כתב הרא"ם והטור דאאו דוקא אלא כ"ה אם נשבה ואין רולין לתת לפדותו ומי כיון דאין יכול לפדותו ולהניל מידם בשום ענין למה לא יעול דמים.

יב) אריב"ל המוכר עבדו לגוי וכו'. (שם) תרי ליתנא ואא חיפשיטא החיבעית עיין שם, ועיין תוס' ריי"ד, ומיהו דעת רבינו לפסוק כליתנא בתרא פי' עבד דלא שכיחא הוא לא קנסוהו יותר מעשרה בדמיו אבל בהמה דמילתא דשכיחא היא קנסו אותו לחזור ולקנותה אפילו עד ק' בדמיה וכן פסקו הרי"ף והרא"ם

דמשחרדי עבדי. ועבדי בעצם: **ודסיידי** וכו'. מסחכלין בעזיכם בשבת לידע מה כן לריכין: **בעידן** בי מדרשא. כשהחכם דורש דרשות לרבים בשבת וכן יושבין בסעודה וכיה לכם לכקדים חו לאחר: **בערב.** בלילי שבת ואין כאן כבוד שבת דקיי"ל כבוד יום קודם לכבוד לילה וכם כיו מחכוונים בשביל ביטול בית

שכיחא לא גזרו רבנן. יג) אמר רבה (שם לח:) בהני תלת מילי נחתין בעלי בתים מנכסיהו, דמשחרדי עבדי, ודסיידי נכסיהו בשבתא, וקבעין סעודתיהו בשבתא בעידן בי מדרשא. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן שתי משפחות גדולות היו בירושלים אחת קבעה סעודתה בערב שבת ואחת קבעה סעודתה בשבת בשעת בית המדרש ושתיהן נעקרו. יד) אמר רבה אמר רב המקדיש עבדו יצא לחירות. מאי טעמא, גופא לא קדיש, לדמי לא קאמר, דלהוי עם קדוש קאמר. ורב יוסף אמר רב המפקיר עבדו יצא לחירות. מאן דאמר מקדיש כל שכן מפקיר, ומאן דאמר מפקיר אבל מקדיש לדמי קאמר ולא יצא לחירות. צריך גט שיחרור או אין צריך גט שיחרור, ת"ש דאמר רב חייא בר אבין אמר רב אחד זה

כמדרש, וי"מ בערב שבת ממש וכן בכל יום מרובי עושר אבל בכה מיכה חיסורה שיכנס לשבת כשבות שבע בלא תאוכ, רש"י, ולי כי' נראה עוד כאותן שבזמני קיץ קובעין סעודתן מבעוד יום גדול ולא כוי כבוד שבת: **גופיה** לא קדיש. שאינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית: **לדמי** לא קאמר. כיצד לו לומר דמי עבדי עלי: **עם** קדוש. ישראל דכתיב בהו כי עם קדוש אתה (דברים י"ד) ולא דמי לקדיש בהמה שמאה דכתם כיון דליכא למימר בב דחיכוי עם קדוש קאמר ע"כ לדמי קאמר ואע"ג דלא אמר דמיה עלי ככי קאמר כרי כיון קדושה ליאכר אבל בכה דשייכא בגופיה לעון קדושה לא אמרינן לדמי קאמר: **צריך גט שיחרור.** מקדיש ומפקיר: **אחד** זה ואחד זה. מקדיש ומפקיר:

משנה חלכות

סי' מ' מ"ח ועד מאה לאו דוקא אלא עד שיפרוק ומיכו כרמב"ם פ"כ מכל' שבת פסק דגם בבהמה עד עשרה בדמיה ואו לא ואחד בלא"ם בפ"ח מכ"ע כ"ח שכות פוסק כאחי לשוות לקולא ע"ש. ובמ' כרמ"כ גיטין פסק נמי כרבינו. ודע דכאב כרי"ף בשם גאון דאין נוחין קנסא זו אלא בא"י אבל באו"ל לא ואמה עליו ועיין רא"ם שם דאין זה ענין קנסות שאקנו חז"ל אלא כות סייג לאורה ונוהין בכל מקום ע"ש.

יג) אמר רבה בבני חלה מילי. גיטין (ל"ח ע"ח) ובערב שבת פרש"י בלילי שבת ואין כאן כבוד שבת דקיי"ל כבוד יום קודם לכבוד לילה וכם כיו מחכוונים בשביל ביטול בית במדרש ואיכא דמפרשי בערב שבת ממש וכן בכל יום מרובי עושר אבל בכה מיכה איכא חיסורא שיכנס לשבת כשבות שבע בלא תאוכ ע"כ. (ועל דרך רמז אמרתי אולי כאוונה לבני שמקדימין ומתפללין עוד קודם פלג במנחה בע"ש ואוכלין סעודת שבת מוקדם ובגמ' ובלבד שלא יקדים כאיב ולכן נעקרו ובבן).

יד) אמר רבה אמר רב המקדיש עבדו יצא לאירות. שם (ל"ח ע"ב) ופרש"י ז"ל לפי שאינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית ובקשה דמ"ש מבבמה שמאה וקרקעות דאע"ג דלא אזו למזבח קדושים בן לדמיכם ומועלים בבהמה שמאה לא דמי דכתם כיון דליכא למימר בב דחיכוי עם קדוש קאמר על כרחך לדמי קאמר ואע"ג דלא אמר דמיה עלי ככי קאמר כרי כיון קדושה ליאכר אבל בכה דשייכא בגופיה לעון קדושה לא אמרינן לדמי קאמר: **אחד** זה ואחד זה. מקדיש ומפקיר:

ורמב"ם פ"ח כלי"ג כמפקיר עבדו יצא לאירות ולא כתב כמקדיש גראה דפסק כרב יוסף ופ"ש בגמ' אמר רבה ומותבינן מבמתין כמקדיש וכסיו וכו' לימא כתגאי כמקדיש עבדו אין מועלין בו ובב"ג אומר מועלין בשמעו כי סליק ר' חייא בר יוסף אמרה לשמעתא דרב כמפקיר עבדו יצא לאירות וכו' וכתב כרמ"כ מדאמר ר' יוחנן כמפקיר עבדו וכו' ולא אמר המקדיש ש"מ דליתא לרב אלא במפקיר אבל המקדיש עבדו לא יצא לאירות וכן כתב דאמר שמואל המפקיר עבדו יצא לאירות ואין צריך גט שאזור ליתא אלא צריך גט שאזור וכתב דאמרינן סוף נזיר (ס"ב ע"ב) דכ"ע אית לכו דשמואל כיינו לעניו יצא לאירות אבל בעי גט שאזורו ע"ש. ויש להאריך בזה.

ואחד זה יצא לחירות וצריך גט שיחרור. **טו)** **אמר** אמימר (שם מ.) המפקיר עבדו ומת אותו עבד אין לו תקנה, מאי טעמא, גופא לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה, ואיסורא לבניה לא מורית. **טז)** (גיטין כג:) האומר לשפחתו הרי את שפחה וילדך בן חורין, אם היתה עברה זכתה לו. **יז)** (קידושין סט.) האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד, ולדה כמוה דברי רבי יוסי הגלילי, וחכמים אומרים דבריו קיימין, משום שנאמר (שמות כ"א ד') האשה וילדיה תהיה. קרא מאי **אמר** לימיר וכו'. עיין בהמלויים שהקשו שדברי רבינו סותרים שלעיל פסק כרבינה ועיין משנה"ג יסוד לדבריהם: **היתה** עברה זכתה לו. לעובר בקבלת גט זה להיות משוחרר: **האומר** לשפחתו. מעוברת: **הרי** את בת חורין. בגט שחרור זה וולדך עבד: **ולדה** כמוה. משוחרר כדיליף בסיפא שנאמר כאשה וילדיה תהי' לחדוניה בזמן שהאשה

משנה הלכות

טו) **אמר** לימיר במפקיר עבדו ומת חוזו עבד אין לו תקנה מ"ע גופא לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לבניה לא מורית. פי' גופיה לא קני דכיון דהפקירו פקע ליה ממוניה וכמ"ש לעיל ולא נשאר רק איסורא עליה והוא עלמו יכול לכתוב לו גט שחרור ולשחררו אבל יורשיו כיון דלא ירתי ליה דאיסורא לא מורית לבנו ל"ש נשאר באיסורו ואין לו תקנה עולמית ואפי' בשטר ולכן כתב רבינו עבד במעוכב גט שחרור לכלול בכל חופן וזה לא כתוס' שם דף מ' ע"ח ד"ה חוזו העבד אין לו תקנה דחלקו על רש"י וס"ל דרק בבת ישראל אסור אבל מותר בשפחה דכיוון דאוכל תרומה מותר נמי בשפחה אלמנ דעת רבינו כדעת רש"י דאסור בשפחה ואסור בבת חורין. ועיין תוס' שם ד"ה הא לימרה בלשון שחרורו. ועיין בסמוך שנראה שפסק כלימיר וגם פסק כרבינה ול"ע. ועיין ב"י ח"ע סי' רס"ז (דף ר"י) המפקיר עבדו וכו' ואסיקנא דלית הלכתא כותיה אלא כרבינה ועיין ב"ח שם ותיתא בנסחאות מדוייקות והלכתא כרבינה וכ"כ רב אלפס"ח והרא"ש.

ודע דבהגהות הרשז"ה ניין לדברי רבינו שכתב עבד המעוכב גט שחרורו אסור בשפחה ואסור בבת חורין. וז"ל לא מצאתי כן בפירוש ולעני"ד מקורו מהא דפסק הבה"ג לקמן דמפקיר עבדו ומת חוזו עבד אין לו תקנה והייט משום דמעוכב גט שחרור, אלמנ בשמת כבר נייחי דכן דעת רש"י ע"ש ד"ה אין תקנה שוב מצאתי גם בהגהות ב"ח שכתב כן. ועיין ירושלמי גיטין פ"ד ה"ד בניו מה הן (של היולת בטן ועין והיולת בהפקר ויאוש) היולת בטן ועין בניו עבדים והיולת משום ייאוש בניו בנ"ח ר' יוסי ב"ר בון לא מסתברא חלופין היולת בטו"ע הואיל ושחררו התורה בניו בנ"ח והיולת משום ייאוש הואיל ולא שחררתו התורה בניו עבדים ובמסורת הש"ס שם יצא לחירות ולריך גט שחרור כנ"ל, ורשה דאפי' למ"ד דבניו בנ"ח מיהו בעי ג"כ גט שחרורו כמבואר יבמות מ"ה ב' בהורדוס שנשא שפחה שהכריזו כל האומר מדינת חשמונאי קאחינא עבדא הוא וכקבו דכלא מסחמא נחייאבו בעליו ושמואל חיא ליה כמפקיר עבדו יצא לחירות ות"ל גט שחרור ע"ש מה שחי' ועיין מס' עבדים פ"ג ובפי' קנין פירות חות ל"ז ותות ל"ה לידי"ו הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

אמר לימיר במפקיר עבדו ומת. שם (מ' ע"ח) גר' דפסק כלימיר וכבר הקשה המגיה שם שכתי לעיל פסק כרבינה ולפמ"ש שם לא קשה דהני תרי מילי ניהו דהכא לא אמר בלשון שחרור ודו"ק ומיהו הפוסקים כתבו דלא קיי"ל כלימיר ועיין ח' רמ"ה ורמב"ם פ"ח מה"ע כי"ג ואם מת בחזון שהפקירו ביורש כותב לו גט שחרור, ומשמע דיורש כותב גט שחרורו כרבינה, ונרחה דס"ל דהאי לאו מדין חיסורא שלא מוריח לבריה דהכא חין כאן חיסור על הבן כלל אלא שיש עליו דין לשחרר העבד ואולי דנחלקו בעבד המעוכב גט שחרורו אי חיכא בית לאו דלעולם בהם תעבודו ובדרך פשוט כתבו כיון דאין לו קנין ממון ליכא כאן לעולם בהם תעבודו וליכא ממילא חיסור לשחרר.

טז) **האומר** לשפחתו וכו'. גיטין (כ"ג ע"ב) ותע"פ שנינו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עוברה זכתה לו ובגמ' מוקמינן לה כרבי דס"ל המשחרר חלי עבדו יצא לחירות, ורבנן פליגי עליה, ובגמ' (חמורה כ"ה ע"ח) האומר ולדה של זו עולה והיא שלמים וכו' מיתיבי האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עוברה זכתה לו אי אמרת בשלמא אם שיירו חינו משוייר ועובר ירך אמו הוא אם"כ זכתה לו וכוי לה כמשחרר חלי עבדו ומני ר"מ היא וכו' אלא אם"ם שיירו חינו משוייר ותיובתא דר' יוחנן תיובתא ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ז מהל' עבדים ה"ה ובהשגות ה"ה ובלח"מ שם מה שהאריך הרבה בזה ועיין כ"מ ורבינו כאן פסקה להא הלכתא ול"ע דכאן הפוסקים פסקו דלא כרבי.

יז) **האומר** לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד ולדה כמוה וכו'. קדושין (ס"ט ע"ח) האומר

לחדוניה הולד שחלד לחדוניה חין החשה לחדוניה חין הולד לחדוניה: והלכה כחכמים. שהולד עבד: כל נכסיו. והעבד בכלל נכסיו הוא ויולא לחרות וזוכה בנכסים כולם: שייר כל שהוא. משמע בין מקרקעי ובין מטלטלי לא יצא לחירות, ובגמ' ובמשנה גרסי שייר קרקע כל שהוא, ונראה דבכחב שייר כל שהוא יש לספוקי אי עבד מקרי מקרקעי או מטלטלי, אבל אם כתב שייר כל שהוא ח"כ יש לומר דעבד נמי בכלל כל שהוא ועיין רש"י ור"ע: לשפחתו. אמה העברי: והלכה כחכמים. ובגרייתא ליתא להא עד שיכתוב גט חירות וגירסת רבינו הוא: וחכמים אומרים. זהו לפי' חכמים מודים לחינה בת חורין דעבד עברי גופו קנוי (קידושין ע"ז) וכרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול אלא ח"כ יכתוב לו שטר וכ"ה אמה העברי' דכהדדי ניהו, ומיהו כריעב"ח קידושין י"ע ע"ח כתב דאמה עבריה אין גופה קנוי כלל כיון שאין בה קנין חיסור ובמחילה גרידתא סגי לה ע"ב: מי שמת ואמר. בשעת

תלמודיה לרבנן, אמר רבא קרא לרבי יוסי הגלילי הוא דקתני ולדה כמוה שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדניה בזמן שהאשה לאדניה וולדה לאדניה אין האשה לאדניה אין וולדה לאדניה, והלכה כחכמים. יח) (גיטין מב.) הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות, שייר כל שהו לא יצא לחירות. יט) (מס' עבדים פ"א) הכותב שטר גירושין לשפחתו רבי חנינא בן גמליאל אומר אינה בת חורין עד שיכתוב גט חירות, וחכמים אומרים הרי זו בת חורין, והלכה כחכמים. אמר לה הרי את בת חורין ולא כתב לה גט הרי היא בת חורין וחכמים אומרים אינה בת חורין עד שיכתוב לה גט חירות. כ) (גיטין מ:) מי שמת ואמר פלוני עבדי עשיתיו

משנה הלכות

לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד הולד כמותה דברי ר' יוסי הגלילי וחכ"ח דבריו קיימים משום שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה מאי חלמודא אמר רבא מדרבי יוסי הגלילי ופרש"י כיון שמעינן מהאי קרא דבריו קיימין אמר רבא מדר"י הגלילי האי קרא מדרבי יוסי קאי ולדה כמוה משום שנאמר כו' ופסק רבינו הלכה כחכמים וכבר הבאתי דברי הרמב"ם ז"ל.

יח) הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות. (משנה בפ"ב דפאה והובאה גיטין ח' ע"א ומ"ב ע"א וב"ב דף קמ"ע ע"ב) הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר"ש אומר לעולם הוא ב"ח עד שיאמר כל נכסי נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהם ופרש"י שייר לא יצא דלא ידעינן האי קרקע שייר ובכל כל שהוא אמרינן דהאי שייר וכיון דקרקעות לא קנה לגופיה נמי לא קנה דלא פלגינן דיבורא הואיל ובאחד דיבורא אקני ליה גופיה ונכסים ופלגא דיבורא לא אתקיים אידך פלגא נמי לא מיקיים.

ועיין רמב"ם פ"ז הנ"ל ובעור הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שהוא בכלל הנכסים וקונה עצמו בכלל הנכסים שייר קצת מן הנכסים בין מקרקעי בין מטלטלי בין פירש בשיור בין לא פירשו בין אם היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששייר בין אם לא היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששייר לא יצא לחירות ולא קנה הנכסים אבל כתב לו עצמך ונכסי קנויים לך חוץ מדבר פלוני אפי' אין לו אלא אותו דבר יוצא לחירות וכרמב"ם (בפ"ז מה"ע) כתב בזה שלא יצא לחירות וא"א כרא"ם כתב כסברת רשאונה ועיין ש"ע יו"ד סי' רס"ז.

יט) הכותב שטר גירושין לשפחתו. (במס' עבדים פ"א) הכותב שטר גירושין לשפחתו ר' חנינא בן גמליאל אומר אינה בת חורין וחכ"ח הרי זו בת חורין אמר לה הרי את בת חורין חכ"ח אינה בת חורין ועיין גיטין פ"ב ע"ב גופו של גט שחרור הרי את בת חורין הרי את לעצמך ובגמ' פשיטא אמר לה לשחתו הרי את בת חורין לא אמר ולא כלום אמר לה לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר ולא כלום ע"ש. וס"ל לרבינו דאם כתב לה שטר גירושין דמהני כחכמים ול"ע.

וע"ע שיכתוב לה הוא ג"כ במס' עבדים ובאיאור כדברים דכל אמר לה כיינו כותב לה ועיין רמב"ם פ"ח מה"ע הכותב לשפחתו מעוברת וכו' והכל בכתב דבע"פ לא מהני כי הוא מדין שטרות. ועיין תוס' רי"ד (שם פ"ב ע"ב) וכאי אמר לה כתב לה הוא פירושו וכדמפרש המורה בהלכתין גבי אמר לה לאשה הרי את לעצמך שהוא כתב לה ע"ב.

כ) מי שמת ואמר פלוני עבדי. שם (מ' ע"ב) ת"ר האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין עשוי בן חורין הרי הוא בן חורין הרי הוא בן חורין לאשתו בן חורין רבי אומר קנה וחכ"א לא קנה ת"ר יוחנן וכולן בשטר, ומפרש רבינו דקאי אדלעיל שכתב מי שאמר בשעת מיתה ועיין רש"י שם ד"ה אמר ר' יוחנן אי נמי שכיב מרע וכו' ודברי שכ"מ בכתובין וכמסורין דמי מ"מ יחוש לעצמו ועיין תוס' שם ד"ה הא אמרה בשטר שחרור, ולפי שלדעת רבינו מיירי בשכ"מ דסגי בהמירה ולכן מסיק ולריך גט שחרור ממנו כלומר שכתב לו קודם

בן חורין, הרי זה בן חורין וצריך גט שיחרור ממנו ומיורשיו, כא) כתבתי לו שטר של שחרור, הרי זה בן חורין ויחוש לעצמו עד שיטול השטר בידו.

סליקו לתו הלכות עבדים

ויחוס. שמח לת זכה לו כשטר ומיין גיטין מ' ע"ב וירושלמי גיטין פ"ח כ"כ: סליקו להו הלכות עבדים. ברוך הוא אלקינו שהבדילנו מן הטועים והמשומדים, וקדשנו במצותיו ולו אנחנו עבדים, עבדי השם ולא עבדים לעבדים. עבד נרצע לאדוניו א' לסדר אברהם הוליד את יצחק, התשנ"ה בנ"י יצו"א:

מיתתו: וצריך גט שחרור. ממנו ומיורשיו כלומר לו לו דשני גיטין למכ ולי"ע: כתבתי לו שטר שחרור. ולת נתן לו: הרי זה בן חורין

משנת הלכות

שמת לו מיורשיו וכרגינת דיורשיו נמי כותבין גט שחרור לו דכתן לכ"ע כותבין דלת הוי בכלל המפקיר עבדו דנחלקו רבינת ולמימר.

ותא דלמר לשעבו בן חורין וכו' פי' דכי קלמר עשיתי פלוני עבדי בן חורין כרי כות בן חורין דעשיתי ליבות דמכשתת משמע לבל כי למר לשעבו קסבר רבי דלשעבו נמי דליכוי בן חורין משמע ורבנן סברי לשעבו לבון בבטתכ לכבת משמע דמבטת ליכ דעביד ליכ ב"ח למתר לו ליום לתר כילכך לת נפיק לחירות וגם בניו לת משעבדין ליכ.

וכתב כרמ"כ דכת דלמר לעיל דף מ' ע"ת דלי למרכ בלשון שחרור ככי נמי כתס בשכ"מ משום דדברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמו תדע דכתס מי שלמר בשעת מיתתו קלמרינן, ולפי' בשכ"מ נמי דוקת למקני נפשיכ לבל לתשתחרורי בבת חורין לריך גט שחרור מן כיורשין ולי למרכ דרך כודתכ גמורכ לפילו בבריה מכני למיקניכ נפשיכ ולריך גט שחרור וכת דלמרינן בכשיתו רבו לו בניה לו תפילין דילת לחירות לתו למימרת דבכבי קני נפשיכ תלת לומר דשחרוריכ מקמי ככי ולת מכני תלת לתפקועי מימריכ לבל תסור בבת חורין כילכך כופין לת רבו לכתוב לו גט ע"כ. והרת"ם ז"ל כתב כת דמלרכינן גט שחרור בתשיתת מבדו תשום שלת יאמר כתדון לת שחררתיו ועבדי כות לבל ודלי חזלינן בתר חומדן דמתת דודלי שחרו ומפקיעין לותו ממנו ומותר בבת חורין ועיין עור שכניתת ג' הדעות. ועיין שו"ת רמ"ת סי' ל"ב ועיין רמב"ם פ"ת מכל' עבדים כי"ז מכלן לתי לומר כמשחרר עבדו בכל לשון וכוליה דבריס מפיו שמשמע שלת נשתר לו עליו שעבוד כלל ושגמר בלבו לדבר זכ שתינו יכול לחזור בו וכופין לותו לכתוב לו גט שחרור לף על פי שעדיין לת כתב. ורבינו לת כתב כלל לשעבו בן חורין דהלכה כחכמים דתינו תלת כבעתכ.

כא) כתבתי לו שטר של שחרור וכו'. פי' ובשעד תינו מכחים דתלו לומר לת כתב ולת נתן כודתת בעל דין כמתכ עדים דמי וכמ"ם בגמ' שם ומיכו כיכי דכשעד שוחק כרי כות בן חורין ותע"ג דבדיבורת בעלמת לת משתרר עבד מ"מ חייבין שמת זיכה לו ע"י תתר כמבותר בגמ' שם ת"ר כתומר עשיתי פלוני עבדי ב"ת וכות לומר לת עשתי חייבין שמת זיכה לו ע"י תתר ומיכו כשעד יחוס לשעלמו כיון דלת קיבל גט שחרור שמת לת שחררו וכרי כות עבד עד שיטול בשטר בידו ועיין תוס' ד"ה חייבין דכתי חייבין שמת זיכה כוי ודתי כמו חייבין שמת נמי מילין כתבו, וכשטס דתין תדס חוטת ולת לו ותילו לת שחררו כרי כות גורס לשעבד שיתעבד בקבל ישרתל וגם יעבור על תיסורין שבשעבד תסור בהם.

או תשטר לפמ"ם בגמ' קידושין ס"ד ע"ת מי שלמר בשעת מיתתו יש לי בניס נתמן יש לי תתים תינו נתמן ובגמ' תלמת נתמן לכתיר ותינו נתמן לתסור תלת לומר תבני מתני' דלת מוחזק לן בתתי ולת מוחזק לן בבני וכו' בריית דמוחזק לן בתתי ולת מוחזק לן בבני דתמרינן מכ לי לשקר, מתי קלמר למיפטרת מיבס, מלי לומר פטרוני לך בגיטת. ועיין תו"י כיון דשעבד מכני תשיב שפיר מגו, ועיין גיטין כ"ו ע"ב הלכה כשתכניסתה, ליין שלה בגמ"ס. והכ"ג נתמן מגו דבידו לשחררו, ומיכו תפ"כ כתב רבינו דיחוס לעלמו. והכי פרטי דיניס בכלי מבדיס מיין עור וס"ע סי' רס"ז, שכתריכו בכל כמיניס ותין להאריך פה יותר.

סליקו להו הלכות עבדים, מהאומות אשר המה לבני ישראל משועבדים
לא כן זרע קודש, אשר עליהם הופיע ואתא מרבבות קודש
וממצרים גאלנו, ומבית עבדים פדאנו, ובני בכורי קראנו
ומכל עם רוממנו, ובמצותיו קדשנו, ולעבדו בלבב שלם קבנו
וכל חושינו וכחות הגוף והנפש לו נשעבד, ובו נדבוק ואותו נעבוד
עדי יבא גואל צדיק ויגאלנו ומלאה הארץ דעת כמים לים מכסים

יום ג', ג' דחוה"מ סוכות התשנ"א ברוקלין נ"י יצו"א

סימן א

בהנאת הגוף בהדי מצוה ובמצות יבום

כ"ו למספר בנ"י התשכ"ח ברוקלין נ"י יצו"א.

אחדשה"ט

מ"ש קושית הר"ן נדרים ע"ו ע"ב ד"ה אבל שהקשה בתמר הנאת משמיש עלי אמאי מיאסר והא מלוה"ג ואי' דאי מהני הגוף בהדי דמקיים מצוה הנאה מקרי וכ"כ הנמק"י בשם הריטב"א ז"ל וכמ"ע יצא והתריך הרמיב נטוב טעם ודעת להסביר בסברא ישרה אי אי' הר"ן מתחיס לאי' הריטב"א ז"ל או דפליגי ואלה תניא בדאניא בקושית הט"ז ר"ה כ"א בתב"מ שם בהגודר הנאה מן המעין שהקשה לשיטת הר"ן חולין פ' גה"נ דבהנאה לא שייך פסיק רישיה ואי אין מתכוין מותר אפילו הוי פ"ר אמאי לא יטבול ביומו אמאי הא אינו מתכוין ואפילו הוי פ"ר מותר ובמ' מהרל"ח כאן הקשה הט"ז דהכ"נ אפילו אי איתי ליה הנאה בהדי מצוה הא אין מתכוין ואפילו הוי פ"ר מותר והביא ליישב בשם הגרע"ז לחלק בין עיקר העשיה הוא לשם מצוה וההנאה ממילא אי עיקר עשייתה לשם הנאה והמצוה ממילא מתקיימת והתריך בביאור העניינים ולא תוכל לפלפל בכל העניין אלא בדרך כלל.

ואומר אני כי לאחר הפליאה מהני גאונים ז"ל קושית מעיקרא ליתא שהרי הר"ן קופיה בפ' גה"נ הנ"ל לאחר שהעלה מידושו דבהנאה אפילו פ"ר שאינו מתכוין שריא סיים וז"ל אלא ע"כ דאגי ורצה בהנאה דאגילה אלא דאגי שבר ריחא מילתא כלומר דכשמריח פיו עולה ושותף הריח הרי הוא כאלו שתה ממנו דריחא מילתא הוא וכאגילה תשיבא דאכך אע"ג אלא מכוין כלל אסור דקי"ל המתעסק בחולין ועריות חייב שכבר נהנה ע"ש מבואר מדברי הר"ן גופיה דבעריות לא אמרינן דבכלל הנאה הוא אלא עריות בכלל אגילה הוא וממילא פ"ר אלא מתכוין בעריות נמי אסור אפילו לדעת הר"ן וזה פשוט מאד וממילא לא קשה כלל קושית מהרל"ח לשיטת הר"ן פגה"נ וכפי שהקשה הט"ז ר"ה הנ"ל דבעריות הר"ן מודה דאין זה בכלל הנאה לפטור באינו מתכוין.

אבל לפי זה פשוט נמי דאין הר"ן עולה בקנה אחד עם אי' הריטב"א ז"ל שהביאו הנמק"י דהאי' פשוט דהנאת הגוף בהדי קיום המצוה אסור אפילו אינו מתכוין ואין זה בכלל מה שכתב הר"ן פגה"נ הנ"ל (ובפמון אי"ה ניסב גם קושית הט"ז) ולפ"ז נראה פשוט כונת היעב"ץ מה שהביא בא' לנדרים שכתב דוגמת דמהמעסק בחלבים ועריות דאיכא שכן נהנה וכונתו ז"ל דאחר דכתב הר"ן דהוה הנאת הגוף בהדי מצוה ואסור ולכאורה מקשה שהרי לגבי ההנאה הרי הוא רק מתעסק כיון דעיקר כונתו לקיים המצוה וההנאה ממילא נאה והוה ליה בכלל מתעסק לגבי ההנאה ואי' ליה להיות מותר ככל מתעסק ולכן לשלול זה כתב דוגמת דהמתעסק בחלבים ועריות שכן נהנה ואייב אפילו מתעסק.

סימן ב

בשיטת הר"ן דבהנאה דלא מתכוין מותר אפילו בפסיק רישא

ועתה מצאנה נא לקושית הט"ז גופיה נאמ"מ אם שהקשה נהר"ן לחולין הנ"ל שכתב דלכל היכי דלא מכוין לפי' נפ"ר נמי שרי ומביא רבי' ממוכרי כסים והרי נמעין ונהזאה לא מכוין לה ואפ"ה בימות החמה לסור והניח דבריו נחימה ולדידי מגדיל החימה וגדולה מיניה הילל שהרי נגדרים כאן כתב הר"ן עצמו ודבטובל נמעין לפילו נאינו מכוין לסור שהרי הניח לעצמו רבי' דמחני גופיה נהדי מצוה הנאה מקרי וחסור, מן הטודר הנאה מן המעין טובל בו בימות הגשמים אבל לא בימות החמה והיאך לא הרגיש שדבריו אלו סותרים דבריו בפגה"נ ופלא שהט"ז לא הרגיש בזה וצ"ע.

ומה שנראה ביאוב דברי רבינו הר"ן ז"ל מקושית הט"ז נחרי אנפי הפן הא' נדיוק לשון הר"ן שכתב מחבני גופו נהדי דמקיים מצוה וי"ל דס"ל הר"ן דמחבני גופו היינו דוקא בנהנה גופו ממש כמו אכילה או ביאה שהנאה נאה בגוף או עליו ממש כגון טבילה שהוא טובל והמים החסורים נוגעים בגופו והוא נהנה מהם וכן נהזאה שאריך שיגע נמי הנדה בגופו ממש וגופו נהנה ממש נהדי קיום המצוה אבל בסוכרי כסות שהנאה נאה לו ע"י גרמה היינו שלובש בגד על בגדיו שהרי היה מלובש בבגדיו הנאה כזו הוא ס"ל להר"ן דבאינו מכוין לפילו פ"ר מותר כיון דהנאה לא נאה בגופו ממש. אלא שים לבחות קצת ממה שדן שם לענין ריחת דמיירי נמי דבא לפיו ממש ההנאה ולא ע"י דבר אחר ואפ"ה ס"ל דבאינו מכוין שריא.

ולכן נראה לומר בזה יקוד חדש ולחלק בין מצוה לרשות והוא דהר"ן בכיון הניח לעצמו רבי' ממוכרי כסות ולא ממעין והזאה דדוקא הנהנה מאיסור לקיים מצוה אסור הנאת הגוף נהדי קיום

המצוה דכיון דהוא צריך לקיים המצוה ורוצה נפעולה זו שמעצד וצריך הוא לה שמקיים אלא שאנו רוצים להמיר לו ליהנות מטעם דמלה"נ כה"ג אמרינן כיון דהוא רוצה נעצם הפעולה ומצווה לעשותה וא"א נלעדה כה"ג הנאה מקרי אפילו נאינו מכוין להנאה אלא למצוה דמ"מ הרי הוא רוצה נעצם הפעולה שהוא מביאה להנאת הגוף שהוא איסור ולא שייך אינו מכוין נכה"ג אף דאינו מכוין ליהנות מ"מ מכוין הוא לעצם המלאכה שמחויב בה מכח מצות התורה וא"א לו נלעדה וכעין סברא זו כתבו לענין מלאכה שאריכה לגופה דהמצוה עושה אותה מלאכ"ג עין חוס' שבת ק"ה ונרשב"א שם לענין הקורע נשבת דהמצוה עושה אותו מלאכ"ג והכ"נ סובר הר"ן כיון דמכוון לצורך המצוה אסור אבל הנהנה נדבר רשות כמוכרי כסות ודומה לה שאין הוא רוצה נפעולה זו אל לגיסה כלל ואין הוא מכוין לעשות פעולה וגם אינו מויב לעשותה אף שהוא לובש כה"ג אמרינן כיון דלא מכוין אפילו פ"ר מיחר נקילור היקוד לזה כל שהוא רוצה נעצם הפעולה האסורה וצריך נע"כ לעשות פעולה האסורה והרי גופו נהנה נשעת עשיית הפעולה כה"ג ליכא לומר אינו מכוין ואינו רוצה נקיום הפעולה כלל כגון מוכרי כסות דאינו רוצה נעצם הלגיסה וגם אינו צריך לה כה"ג אמרינן דאיני מכוין מיחר אפילו פ"ר והוא סברא ישרה הפן נה והפך נה כי הוא עמוק נס"ד.

שוב מצאתי נס' נדקת הנדיק לרבינו נדוק הכהן מלובלין וז"ל ס' קמ"ה וז"ל נכל פעולת האדם המעשה הוא כמו גוף והמחשבה נשמה וגוף נלא נשמה אינו כלום לכך מחעסק פטור ואינו כשוגג דעכ"פ מכוין למעשה משא"כ מחעסק שאין שוב כוונת המחשבה רק נחלניס ועריות שכן נהנה ונהנאת אדם א"א שלא יכוין נהעלם כל שהוא עכ"פ שנטבע האדם מרגיש נהנאתו אע"פ שאינו יודע נעצמו שאינו זוכר והנה מבואר נס"ד כמו שכתבתי דכל שמכוין למעשה אינו נקרא מחעסק ונקרא שוגג עכ"פ וא"כ הכ"נ כיון דמכוין עכ"פ למעשה הטבילה

והזהה לא מקרי מינו מכוין לגמרי אבל מוכרי כסות לא מכוונים למעשה הלבישה כלל כה"ג לא הוי אלא כעין מתעסק דפטור אפילו פ"ר וכנ"ל.

ולפ"ז אמי שפיר מאד דברי הר"ן מקושית הט"ו וגם דלא יסברו דבריו ז"ל ומדברי הר"ן לעיטמו דודאי הר"ן מודה היכא דאיכא מלוה כגון טבילה והזהה דבע"כ צריך הוא לאומה טבילה או לאומה הזאה מ"כ עיקר הטבילה לרצונו הוא והגם שהוא רק משום שמלוה לו לטבול מ"מ לרצון הוא שטובל ומלוה הוא כה"ג אסור אפילו אינו מכוין דבאמת ליכא כאן אינו מכוין שהרי מכוין לטבול והכ"נ בחשמיש המטה כן הוא ולכן כיון דמהני גופו בהדי מלוה אסור ולא דמי כל למוכרי כסות שאין צריכין לפעולה זו ואיכא בהו אין מכוין שפיר כה"ג מוהר לכו"ע ושפיר מיושבת קושית הט"ו מהר"ן ז"ל ואף שלא הביאו כן האחרונים ז"ל מקום הניחו לנו מן השמים.

ולא אכחד מעטי דגם מה שהניח הגרנ"ח בשם הרמ"ז ז"ל לחלק ולפרש מחלוקת הרשב"א והדעימה והר"ן ודעימיה דהרשב"א ס"ל להנאת הגוף בהדי קיום המלוה שריא ס"ל דעיקר עשייה הוא המלוה ולאו ליהנות ניתנו והר"ן דס"ל דהנאת הגוף בהדי מלוה אסור ס"ל דעיקר העשיה להנאת הגוף וממילא אסור ואלה זה בחום' פסחים מ"ו ולפענ"ד לא זכיתי להבין דבריו ז"ל דלטו דרשיעי עסקינן דעיקר עשייתן להנאת הגוף והלא כ"ע ס"ל דמלוה"ג אלא לעול ולמשא ולא להנאת עצמו וגם הא דמקיים המלוה ודאי דאינו מקיים אלא משום איסור וא"כ רואין שרק לשם מלוה הוא טובל. ולפענ"ד אין שום סברא לומר דמעיקר ציווי שנצטוו ישראל על מלות פ"ו עיקר הציווי להנאת הגוף היתה הפילו לרשב"א ח"ו לומר כן ומדברה הניח הרשב"א וכולהו לאסור לכוון להנאת עצמו למעט בהנאתו מידוע ומבואר בש"ע ס"ח סי' ר"מ ובא"ע.

ולא דמי לנדרים ונדבות בחום' פסחים הנ"ל שפי' דנמ"ד אין קרבים ביו"ט אע"פ שיצטרכו היתר לאכילת אדם כיון דעיקר לגבוה וכהנים משלחן גבוה קזכי אסור לצורן ולמ"ד קרבין קאכר עיקר שחיטה לצורך אדם דהתם בנו"ע ליכא מיובא להכיאן ביו"ט וגם ליכא מיובא לנדור בכלל ולהכיאן ולכן פליגי מה הוא העיקר שחיטה בהם אבל הכא הרי הוא מלווה בע"כ לטבול ולקיים מלות פ"ו שהוא בכלל כל המלות והאיך נאמר דס"ל לרשב"א להנאת עצמו ח"ו. ויש להאריך אלא מפני חוסר הזמן אקצר.

ונפל מילתא בגבאי דאולי מחלוקת הרשב"א והר"ן הוא מחלוקת המגאים בגמ' יבמות ל"ט ע"ב דרחשונה שהיו מכוונים לשם מלוה מלות יבום קודמת למלות חליצה ועכשיו שאין מכוונין לשם מלוה אמרו מלות חליצה קודמת למלות יבום ס"ל יאחק חזרו לומר מלות יבום קודמת למלות חליצה אמר רב נחמן בר יאחק אכשיר דרי ומשני מעיקרא סברי לה כאבא שאול ולבסוף סברי לה כרבנן דתניא אבא שאול אומר הכותם את יבמתו לשם נוי ולשם איסות ולשם דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר וחכמים אומרים יבמה יבא עליה מ"מ ע"ש. ועיין יאשם יעקב דף מ' ד"ה מאי ובגרמנ"ס פ"ק מה' יבום ועוש"ע סי' קנ"ו ודו"ק.

והנה לפום ריהטא נראה דבזה פליגי דאבא שאול ס"ל להנאת הגוף בהדי מלוה אסור וכיון דעכשיו שאין מכוונים לשם מלוה מלות חליצה קודמת דהנאת הגוף בהדי מלוה אסור וחכמים ס"ל יבמה יבא עליה מ"מ אף דאינו מכוונין לשם מלוה מ"מ הנאת הגוף בהדי מלוה שהרי וממילא מותר ליבמה ומלות יבום קודם ומעתה י"ל דהרשב"א ס"ל כחכמים והר"ן כאבא שאול מיבעי לי"ל דגם החכמים מודי דהנאת הגוף בהדי מלוה אסור אלא דיבמה גזירת הכתוב הוא יבמה יבא עליה אבל בשאר מלוה הכ"נ דעכשיו דאינו אכשיר דרי הנאת הגוף בהדי מלוה אסור וכר"ן אמנם הרשב"א יאמר דחכמים פליגי וס"ל דשרי וי"ל קצת ול"ע.

ובעיקר דברי הרשב"א הנ"ל כתבתי בזה כבר באריכות בספרי משנה הלכות ח"א וח"ג קחנו משם כי אין פנאי מסכים להעתיק. בברכת התורה בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן ג

עוד בענין הנאת הגוף בהדי מצוה

ב"ה ל"ט בנ"י ברוקלין נ"י יצו"א.

אחדשה"ט,

ומ"ש עלי דבריו שרמיזי לדמות מחלוקת הרשב"ץ והר"ן נדרים הנ"ל למחלוקת מצע שעול ורבנן בהכונם אם יצמאו לשום נוי ולשום מיטות ולשום דבר אחר ומפשטות הדברים משמע לעיקר כוונתו לשום הנאה ולא לשום מצוה ומ"כ מיירי בצמאו בשבת וזה ק"ל לגב"ש דלא יצא המצוה מבל היכא דלקח לאחה אחס אפשר דמודה מב"ש דיצא המצוה ומה שנהנה מגב לא משוב הנאה ע"כ. והנה אי נצינן לדחוק הי' ובילנא לומר דהכונם למצע שעול נמי מיירי גם לשם מצוה אלא שכוונתו גם לשם נוי וה"פ הכונם יצמאו היינו שבכיון כאב יצמאו וכונתה לשם נוי וכו' והיינו להא ולהא אלא דשנוי לחיקה הוא ושנוי לחיקה לא משמין.

אמנם נעיקר הדבר לא דקדק כל נרכו נמכחבי שהרי אי נעלמו הרגשתי קצת ושיימתי לאפשר דחכמים מודים להנאת הגוף בהדי מצוה אלא דיצמה יצא עליה גזירת הכתוב הוא אבל בשאר מצוה הכ"נ עכשיו אלא מכשיר דרך הנאת הגוף בהדי מצוה אלא אפילו לחכמים וכר"ן והרשב"ץ יאמר להיפוך ע"ש.

איברא דכל דיקיון בהא שמעתא נראה לומר דהנה אמרו נרמצונה שהיו מחכוונין לשם מצוה מצות יבוש קודמת למצות חליצה ועכשיו שאין מחכוונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבוש אמר רבי בר חמא אר"י חזרו לומר מצות יבוש קודמת למצות חליצה ק"ל רנב"י מכשור דרי מעיקרא סברי לה כחצא שאול ולבסוף סברי לה כרבנן ודבריהם נ"ע מה שאמרו נרמצונה שהיו מחכוונין לשם מצוה ועכשיו שאין מחכוונין וכו' וכי זה חלוי בזמן או במקום והלא זה חלוי בנגדי אם הם לדיקים או לא והיל"ל היבמים שמחכוונין לשם מצוה להם מצות יבוש קודמת ושאין מחכוונין לשם מצוה להם מצות חליצה קודמת ומאי נפ"מ בזה בין רחצונים לאחרונים. עוד יש לדיק בקושית רנב"י מכשור דרי ומשמי מעיקרא וכו' לימא הא בחחכוין לשם מצוה והא כשאין מחכוין לשם מצוה.

ומה שנראה ברור דכוונת הגמ' לומר לן לחלוק בחחא אין הרחצונים לאחרונים והיינו דברחצונים שהיו מחכוין לשם מצוה מוחר ליבם והאחרונים אף שחכוין לשם מצוה הוה כמי שאין מחכוין לשם מצוה ועכ"ל להכוונה זה כיון דיבוש יש בו הנאת הגוף בהדי מצוה ולכן הרחצונים דנחכוונו לשם מצוה לגמרי ועכ"פ נעלה הנאת הגוף לגבי הנאה דמצוה כלא הי' לכן היחה מצות יבוש קודמת משא"כ האחרונים דאף שחכונים ג"כ לשם מצוה מ"מ אין כוונחם בלחי לה' לבדו כל שיש הנאת הגוף ג"כ והוה כאלו אינם מכונים לשם מצוה דהוה הנאת הגוף בהדי מצוה ולכן מצות חליצה קודמת אבל בודאי תרוייהו מיירי לכוונחם גם לשם מצוה ח"פ לפענ"ד.

ובזה מיושבת נמי קושית אחרת מה שהקשתי דהא לאחרונים שאין מחכוין לשם מצוה מצות חליצה קודמת מיחי רבי' מדאבא שאול ולכאורה יש לחמוה מה שאמר מצות חליצה קודמת משמע דלא הוה חלא קודמת אבל אם עבר ויבם מה שעשה עשה דאל"כ היל"ל האחרונים אחור להם ליבם וקודמת משמע רק

דיש לה דין קדימה והוא דבר פלא ללמדנו שמוע מסור ליבם לשם גוי או לשם דבר אחר וקרוב הדבר להיות הולד ממזר ואין אחר רק למצות חליצה קודמת אבל לפי מה שכתבתי אחי שפיר מאד דבאמת האחרונים ג"כ לא מיירי בנשטים שדעתם רק לשם גוי אלא האחרונים שאינם מתכוונים מירי דל"ת לאחרונים להיות כוונתם בלתי לה' לבדו כיון דאיכא הנאת הגוף בהדי מצוה ולכן קאמר רק למצות חליצה קודמת אבל לא קאמר לשם עבר גמי יוציא לפשטר דהכ"נ היתה כוונתי בלתי לה' לבדו כיון דעכ"פ דבר זה בפשטות היתה לרשעים.

ודוגמא לזה מצינו בגמ' בכתובות נ"ח ע"ב אחר אבוה דשמואל אמת ישראל שנתנשא אסורה לבעלה מישנין שמא אחלתה בחום ושפה בדגון ופרך ולאבוה דשמואל חוקם דשריא רחמנא היכא משכחת לה כגון דאמרו עדים שנזונה מאחלה ועד סוף וכמוס' כאבו אין בהקשות מאחר דהוה שריא למרדכי לנדקא גמורה היתה ע"כ הנה מבואר להחום' אלקו בין אחר לכולי עלמא דאחר נדקא גמורה ואיכא גבה רבון כלל אבל שמא אמת ישראל לא אמרינן הכי והבן.

אלא לפ"ז שפיר מבואר בשמא דהנאת הגוף בהדי מצוה אי שרי או לא הוא מחלוקת אבל שמוע ואכמים לגמרי שמוע הנאת הגוף בהדי מצוה אסור ולכן מישנין באחרונים לגמרי יהנה גופא ולאכמים הנאת הגוף בהדי מצוה שרי ולא מישני שמא יהנה הגוף מהא וכמ"ש בס"ד.

ובזה הנני בברכת התורה ללומדיה בלב ונפש.

מנשה הקטן

וידידי הרב ירחמיאל זעלצער העיר לי משו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה שפי' דלאבא שאול נמי כל שהוא לנוי ולשם מצוה מותר ע"ש ובתשו' הארכתי.

סימן ד

אי מצות יבום קודמת למצות חליצה

מוצש"ק לסדר את הברכה התשל"ג בנ"י יצו"א.

אחדשכ"ת.

על דבר הערתו במ"ש עוד בסי' רנ"ו במחלוקת מכמים ואבא שאול יבמות ל"ט ע"ב בראשונה שהיו מתכוונים לשם מצוה מצות יבום קודמת למצות חליצה ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום וכתבתי דמחלוקתם תלוי אי הנאת הגוף בהדי מצוה שרי ותלוי במחלוקת הרשב"א והר"ן ז"ל ולאבא שאול הנאת הגוף בהדי מצוה אסור ולרבנן מותר וכ"ת העיר לי משו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה שכתב שם לפף אבא שאול לא קאמר אלא היכי דאין כוונתו רק לשם גוי או לשם ממון בלבד אבל אם כוונתו גם לשם מצוה ומזה ומזה אל תמנע ידיך אין קפידת ורצי' ברורה לזה דכה"ג אמרינן הנושא אשה לשם ממון או לגוי הו"ל בעיס שאינם מהוגנים ונשותף אין קפידת, יפה העיר זה לפי שיטתו והאמת כי אין זה בכלל מימה אלא רצוני או לא הנאתי דברי השבו"י ובודאי ישנם עוד כמה וכמה דברים אשר לא רציתי או לא הנאתי כי בחמת ח"ת להביא את הכל ולרחות את הכל אלפי ספרים ומחברים (ועיין שו"ת אמרי אמת החדשות סי' כ' מה שכתב שם בביאור הגדול בעל תו"ט לגדול אחד שכתב עליו שלא ראה תוס' עם כתבו וכ"ש אחר יחמי דיחמי) הגם כי לעיקר דינא אין מילוק בינינו דבין לדידיה ובין לדידי בדיעבד הוי יבום ולכתחלה גם הוא ז"ל מודה לאסור.

אלא דמ"מ מה שנוגע לעיננו הנה ברצוני לכתוב לו מה שכתב"ד עלתה לנו בזה וממילא יראה כוונתנו ונראה דדבר זה תלוי במחלוקת רש"י והר"ח משנ"ת בקידושין דף ד' ע"ב פי' דיבמה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת לזה מחמת קידושי

המת ואין נ"מ אלא לגמור אבל קנין דמעיקרא לא והמוסר הניחו נפש הר"ח משו"ת סכן זקוקה ועומדת שניהם זו אינה עושה אלא גומרת לא נאמר שמקנה מחלת קנין עכ"ל ע"ש ולכאורה הם דברים מחדשים ולמה להו למוסר להניח ממרחק לחמש מדברי הר"ח משו"ת ולא מדברי רש"י כדרכם בכל מקום.

אמנם כאמת נפ"ד דמינו מחלוקת הרשאונים ז"ל נדון יבמה שזקוקה ליבום מי נריכה קידושין והניחה הוא במקום קדושין מו שיבמה אינה נריכה קדושין כלל והניחה היא רק קיסו המצוה כמו כל מצות התורה שצוותה ליבם אשת אחיו המת אלא נים ואין זה ענין של קדושין ודעת השואל בשהרי"ק שורש קל"ט דניחה יבמה אינה מדין קדושין ושאי שמות הן קדושין לחוד ויבום לחוד ודעת המהרי"ק דיבום הוה מדין קדושין והנה בגמ' יבמות ל"ב ע"ב נחלקו רב ושמואל מי יבמה תפסי בה קדושין מזר וכאבו התום' דף מ"ט שם ע"ב דלרב אין קדושין תופסין דהו"ל כעו"ב ועבד שאין בה קדושין לפוס אדם וליבם נמי לאו בת קדושין היא אלא ניחה הוא דאית בה אבל רש"י יבמות נ"ב בחב ד"ה נתן לה וז"ל ואומר לה התקדשי באחאר יבמין ואע"ג דיהיב לה מידי לאו קדושין גמורין הן בקדושי תורה שהרי אין קדושין תופסין באשת אח והתורה לא התירה לו לעשות באשה נכריה אלא כסדר המצוה וניחה הוא דבאבה רחמנא ע"כ נראה דיבמה אף לאחר שנפלה ליבום אבמי דין אשת אח יש לה אלא שהתורה התירה אשת אח זה ע"י יבום שהוא ניחה.

ולפ"ז לכאורה נראה דעת רש"י דניחה יבמה אינו מדין קדושין כלל וכדעת השואל בשהרי"ק הנ"ל אבל דעת הר"ח משו"ת שבאב שניחה זו אינה עושה אלא גומרת קדושי ראשון ולשון גומרת קדושי ראשון נראה להדיא דהניחה הוא גמר על קדושין שקידם הראשון והוא חלק מן הקדושין ועיין שו"ת מהרי"ט ח"ב ס"ע סי' י"ח שהניח דעת מהר"י בן לב דנראה נמי דס"ל דזיקת היבום אינו אלא מקדושי אחיו והוא ז"ל חלק עליו דהוא קדושין חדשים ועיין רש"י כתובות נ"ח ע"א ד"ה והאי קנין אחיו הוא ועיין נ"ב דף קל"ה אם הקלנו בשבויה נקל באשת איש והנה קורא ליבמה א"א ועיין נ"ח שם דאיסור א"א ואיסור חנק לא נחלק אינה עד שנפטרה מזיקת יבמה וזה פלא ועיין נדרים ע"ד שומרת יבם ר"א אומר וכו' אשה שהקנו לו מן השמים אינו דין שיפר ופי' הר"ן אשה שהקנו לו מן השמים היינו שומרת יבם שהיא קנויה לו אלא קדושין וכו' והתרבאי בזה בחי' הובא בשערי הלכות תובבת ו' התשל"ח.

אלא מעתה תומר אחי דהא בהא תליא דודאי למ"ד דיבמה ליבם הוא כאשר נשאר נשים בקדושין שפיר יש ראי' מהגושא אשה לשם ממון וכיולא בזה דאחי כי הדדי ניתהו וכי היכי דאחי רק זה בגירוף זה הכ"נ יבמה וא"כ כשיש לו ב' אחשבות לטובה לשמה ולשם הנאתו כגון לנוי או לממון שפיר הוה מצוה ותומר אבל אי נימא דיבמה ליבם לאו קדושין יש לו בה והו"ל לגביה אשת אח ואין קדושין תופסין באשת אח והתורה לא התירה לו לעשות בה כאשה נכריה אלא כסדר המצוה וניחה הוא דבאבה בה רחמנא וכלשון רש"י ז"ל א"כ ודאי אם אכוין בה להנאת עצמו וכאו שעושה באשה נכריה הרי הו"ל כבא על אשת אח אלא באקום מצוה דהתורה שהתירה אשת אח לא התירה לו אלא לשם מצוה שהרי אבאי אשת אח היא ולפ"ז ודאי הנאת הגוף בהדי מצוה צריך להיות אסור ועיין שערי הלכות הנ"ל בתריבות ותבין דברינו אלא לפ"ז אחי שפיר דברינו הראשון דבזה יהי' אחלוקת אבא שאול וחכמים ודו"ק כי זה נכון בפ"ד וקבלתי אאד.

בברכת כוח"ט בלב ונפש

מנשה הקטן

סימן ה

ב"ה כ"ג אלול תשכ"ה בנ"י יצו"א

ולד שהוציא ראשו ורובו ונכנס לפנים ומת אחיו אי נקרא א"א שלא הי' בעולמו

בסי' נ"ה לום ח' נסתפק נולד רמסו מו רובו דהרי הום כילוד ומח"כ חזר לפנים ומת מחמיו ומח"כ יש הולד כדרכו מי מקרי כהמי גוונא מסח מחיו שלח הי' בעולמו כיון דחזר בסעח מיחה לף שהוי כילוד מ"מ בסעח מיחה ליחח בעולמו יחד עם מחיו והוה מ"ח שלח הי' בעולמו ובחורה יחדיו כחיב ע"כ. ולפענ"ד פשוט דכיון שהולית רמסו מו רובו בחופן שכילוד מקרי לח מיכפח לן בחה שחזר ואין חזרתו מעלה ולח מוריד ולח הוי חלח כמטמין הולד למחר שנולד בחקום טמון יהי' בחיזה חקום שיהי' מ"מ מכחי מקרי נולד בשביל זה ומקרי יחדיו וילוד הוח לענין למולו ביום השמיני שדוחה שבח ולכל דבריו וכן מבואר בחום' חולין ס"ח ע"ח ד"ה סיפח דפריך ומ"ח ולילימח מינטריך למשמעינן מע"ג דהמזירו הוי כילוד וי"ל דפשיטח ליה דכיון דבלח חזרה הוי לידה כי המזירו נמי למו כלום הויח ע"ש מבואר דהחזרה לח מעלה ולח מוריד ולמו כלום היח.

ועיין א"ע סי' קנ"ו ס"ד.

סימן ו

בשיטת תוס' פסחים ס"ל דאשה חייבת ג"כ אלשבת יצרה

בסי' ע"ג הניח פסחים פ"מח ליבח שפחה חינו יכול הקשו דלימי עשה דפ"ו וידחה ל"ח דלח יהי' קדם ומי' משום דידה דליכח עשה דחפשר לה בעבד ודייק כ"ח מדבחבו דחפשר ליה בעבד משמע דכוותם מליבח דרבי יוחנן בן נרוקה דבר דגם היח מיפקדח מ"ח חין שייך עדל"ח ע"כ. ולח הבינותי דמי ס"ל כריב"ב ומשום דגם היח מיפקדח בפ"ו והלח עבד בעלמו פטור ממלות פ"ו וכ"ש שפחה ומין בו חלח מלות לשבח וכ"כ התום' להדיח בגיטין מ"ח ע"ב ד"ה לח מהו בשם הר' יצחק בר' מרדכי דנקט לשבח יהיה משום דשייך חף בעד עבדו חבל פרו ורבו לח שייך חלח בעד חירות ומ"כ חשה דכוותיה הוח לר' יוחנן בן נרוקה דעבד היינו מלוה ולמי דגם שפחה חינה מלוה חפ"ו חבל נרחה נרור דכוותם התום' בזה דחשה חפשר לה בעבד וגם מה שכתבו מי שפחה מיפקדח כותם מלשבח דבזה גם שפחה חייבת וכן כתבו התום' גיטין הנ"ל להדיח דלפי"ז בשפחה נמי שייך לשבח וזה כוותם מי מיפקדח חפשר לה בעבד וק"ל.

שם לום ג' ד"ה כופין כתבו התום' פסחים הנ"ל ע"ב בחי' שפחה והחב"ח חין כופין משום שמח לח תקייס כשישחררה כיון דלח מחייבה והקשה כ"ת חמחי לח מחייבת בהח דלח מוהו נרחה ובתום' חגיגה כתבו דזה חלים מפ"ו ומשמע דגם בזה לח מחחייבת עכ"ל. יתחול נח לעיין בתום' גיטין הנ"ל שכתבו שם להיפוך ובשפחה שייך בה לשבח ומפ"ה כיון דלח מיפקדח חפ"ו שמח גם לחחר שחשחרר לח תקייס ופשוט.

שם לום ד' בתום' פסחים הנ"ל ות"ח חמחי כופין וכי תומרים לו לחדס חטח בשביל שיזכה חברך חתה כ"ת כיון דחי' התום' דחלוה רבה הוח חמחי כופין ליבח שפחה וליחי עשה דלח תוהו ולידחי ל"ח והכח לח שייכי הני תירולי דלעיל משום דעל זה לח שייך חפשר ע"כ, ולח הבינותי כוונתו דהרי הכח בח"ע וחב"ח והרי החלי בן תורין חסור בשפחה וגם שחר טעמי שייכי כחן מה דחבואר בתום' גיטין הנ"ל ע"ש בתום' ד"ה ליבח ודבריו בכחן לפענ"ד ל"ב.

משנה

סימן ז

בגדרי יד לעבד ובפיתוי קטנה

בע"ה ה' נשא תשי"ח

מע"כ הרב הגאון מוה"ר מנשה קליין שליט"א **שלום** וברכה נצח!

אחרשה"ט

זה מזמן שקבלתי נדומר ספרו על נה"ג ה' כמונות, ויקבל נח נרכתו על פעלו הטוב, שדקדק נכל חות כמונה מרגליות מאר רק נתופן **זה** עליו לגשת לכל דנרי רנותינו הקדמונים מורי הלמת ז"ל. יזכהו ד' ית' להמשיך נפעלו על ימר חלקי הנה"ג אני מליט נזה המחתה לפי ערכי.

ולאות שעיינתי נספרו מעיר קנת.

בע' ע', הנית השעה"מ שהקשה על הרשנ"ם דהא קי"ל דנדנר שנממון תנתו קיים, קושית זו נלתי מובנת דהגדר נזה כיון דנדנר שנממון הוח נר מחילה חבל ח"ח שהעבד תהח לו יד וחכייה לעצמו ע"י ההתנחה, דזה מענר דין העבדות שאין קנין לעבד ח"פ.

בע' קמ"ז יגח כת"ר לחלק נין פיתוי לרצון דיש רצון לקטנה חבל פיתוי הוח חונס, ולח ידעתי חין יפרנס הגמ' ניבמות ל"ג ע"ב דאין תינוק נתתי' דהחליפו שרי נקטנות והרי חס החליפו נרצון ולח נדרך פיתוי גס נקטנה תקורה.

מנאי דושה"ט ומכבדו כרו"ע

מרדכי גיפטער

הלכות

סימן ח

בהנ"ל

א' לסדר שלח תשי"ח ברוקלין נ"י.

ידידי הרב הגאון חוב"ט שמו מפארים וכו' כש"ת מוה"ר מרדכי גיפטער שליט"א ר"מ בישיבת טעלז.

אחרשה"ט

באהבה רנה ומהנת עולם לירתי ד' ולמושני שמו קנלתי מכתבו היקר עם נרכתו נרכת מכס ו"ל שיקויים ני ומנרכך נרוך מעתה ועד עולם, ומה מאוד שמחתי לרחות חשר כ"ג עיין נספרי נכמה מקומות כי זה חלקי מכל עמלי ונפרט שילמדו נו מ"ח כמותו גדולי התורה ומנת נו כדי מדתו להעיר נשתי מקומות נעמוד ע' ונע' קמ"ז.

והנה נחתת כעת חין הפנתי מספיק לי לטיין עתו נתריכות וקנרות כמו שהי' רתוי' למ"ח כמותו ולח חשיב רק על רקל חחת מפני הכנוד כי כנר הכנתי חת עצמי ליסע תי"ה לחרצנו הקדושה נשנוע הנת וממילת מוטלת עלי טרדת הדרך מ"מ לח תמנע עצמי מלהשיב נדרך קצור ותי"ה עוד חזון למועד לטייל עתו נתריכות נס"ד.

ובמה שסיים תחתיל נס"ק ג') העיר נמה שכתבתי נעמוד קמ"ז נמשנה הלכות לייצג שיטת הרמנ"ם מקושית הרתנ"ד וה"ה ז"ל מפתוי קטנה תונס הוח וכתבתי לחלק נין פיתוי

לרבן שקטנה אף שיש לה רבון אבל פיתוי קטנה הרי לאחים וכ"ג הביר ח"ל ולפ"ז אין יפרנס הגמרא ביבמות ל"ג ע"ב דאין תניין נמחני' דהחליפו שרי בקטנות, והרי אם החליפו נרעון ולפ"ז בדרך פיתוי גם בקטנה אסורה ע"כ. ולפע"ד כפי הנראה לפ עיין רק מקופיא בדברי הלה שהרי אני הבאתי שם בפנים קושיא זו שהיא בחמת קושית ה"ה בפ"ג מהל"ב ה"ב שם ויתבאר גם לעיין בספרי בדף רל"ב שם וע"ז כתבתי תילוקי הדין בם"ד. והנראה דכת"ה קשה לי' דהא אפשר דאפי' החליפו נרעון כיון דבתחילתן אני שהם החליפו שרי בקטנות.

אמנם לפע"ד אי אפשר הא לא קשה דהכי ודאי מיירי דהבעלים החליפו את עבדיהם הקטנות אבל אתן נאמר לן דהקטנות נרעון שלהן הי' זה והכי מדייק לישנא דגמרא החליפו ולשן החליפו משמע שהבעלים החליפו בעבד וא"כ החליפו מבעלים קאי והעבדים אפשר דמעצמן לא היו רוצים לזה רק שעשו רעון בעליהם והסכימו למעשיהם ולכן בגדולות דיש להם דעת ואף שלא עשו כן מעצמן אלא מכח בעליהם שהחליפו אותן ואמרו לבעליהם אבל קטנות כיון שעשו כן מחמת ניוול בעליהם כבר הוי אונס לגביהן דהוי בכלל פיתוי אף שהסכימו לזה לבעליהן מ"מ הוי בכלל פיתוי ואונס דודאי אין נ"מ עד כמה הפיתוי הוא רק כל זמן שלא עשו כן מדעת עצמן ונרעונם הטוב אלא ע"י פעולת אדם אחר מיד הוי בכלל פיתוי שזה הוי פיתוי שלהם ואונס ורעון אין להם רק כשעושין כן לדעתן בלי שום תועפא מאדם גדול לזה וכעין הביאה עליה בהמה אבל הכא שהחליפו אותן הבעלים לא מקרי נרעון וזה לפע"ד נראה.

ובמה שכתבתי יתיישב לי נמי קושיא שנתקשתי בה בבר ואח"כ נלחתי שבבר הקשו כן האחרונים ז"ל נמה שאמרו בגמרא הא לא קשיא פיתוי קטנה אונס היא ואתאי לאתויי דלא תקשי הא לא קשיא פיתוי קטנה אונס הוא והלא לא מיירי כאן כלל מפיתוי ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דודאי לאו כל פיתוי קטנה הוא אונס וכגון פיתוי שהיא בדרעונה אבל פיתוי קטנה אונס הוא והכי עכ"פ הוי פיתוי.

ובחלק התשובות אשר הם מוכנים לדפוס בם"ד

(ובדרושי להוליאם לאור בארץ הקדושה יתן ד' בי הצלחה אמרתי בדבר) ויישבתי בבבדתי זאת תמיה גדולה שהביא בח"ס הא"ע ח"ב סי' קע"ב מהא דקנהדרין ל"ה דאמרי' קטנה הנבעלת לרעונה לבהמה כיון דמזידה תקלה ליכא ורחמנא הוא דחס עלה ולא על הבהמה והקשה שם השואל הלא ס"ס אדרוך הוא ביבמות ל"ג ע"ב וס"ל ע"ב פיתוי קטנה אונס הוא והקשה בארוכה מדוע אתי תקלה ליכא כשאת בשוגג אמרו דליכא תקלה מכ"ש אונס דקיל משוגג ואו אתי אם רחמנא דקאמר תיפוק לי' אונס רחמנא פטריה והח"ס ז"ל קלסי' בקושי' זו ודחק עצמו ליישבה למעיין שם ובאמת ג"כ כתב שם לקטנה יש דעת וכתב אבל אתן אפיס ע"ש אבל לפי מה שכתבתי אתי שפיר הכל בם"ד דודאי היכי דרחינו דעשתה כן מעצמה אמרינן דיש לה דעת ונאמרה ורחמנא הוא דחס עלה למיתה אבל היכא דעשתה כן מחמת פיתוי אז הוי אונס ומיושבים בם"ד קושית התלמיד והרב ז"ל מאחרית הס"ס. ועדיין יש לעיין בירושלמי פ"ח וב' דסוטה והביאה ה"ה.

לאחר זמן כתב לי ידידי הרב"ד רוזענבלום מאפטא בעת בארבענטינע, דאתי בן גילו בזה ושכבר כתב בן בישועת יעקב אבל העזר ס' קע"א ועיינתי שם בסק"ב שכתב בד"ה ועתה נבא לבאר מחלוקת רבינו והרמב"ד והארוך שם, ובתוך הדברים כתב ז"ל וזה גם מה שהקשו לדברי רבינו מהך סוגיא דפרק ד' אחין דף ל"ג שנים שקדשו שתי נשים ונשתת בי אחת מהן לאחיה החליפו נשותיהן אתי ברשיעי עסקינן הני הולפו ה"ג מסתברא דקתני אם היו קטנות שאין רשאות לילך מחזירין אותן מיד ואי נמזיד מי שרי ומשני פיתוי קטנה אונס הוא היינו משום דהחליפו נשותיהן היינו שהם פיתו את הקטנות וזה תשוב אונס ע"כ ע"ש מה שהאריך ושמחתי כמוניה שלל שב"ה כיוונתי לדעת הגאון ז"ל.

עוד ת"ל דהרי נראה הכא דהמגח מהדר לייצב
בהימר כל מה שאפשר ועיין ים"ש שהביא
רמי' מכאן דאומרת מותר לקורה לבעלה כמ"ש
מהרי"ק וכ"כ המגפה לימן מדעתי' דנפשי'
וכוותם דאל"כ אכתי הי' יכול להעמיד גם
בגדולים ובמזיד ובאומר מותר הרי דהיכי דיכול
להעמיד בהימר כל מה שיכול הי' מהדר להעמיד
בהימר ומ"כ הכ"נ בקטנות אף דאלו הי' באפשר
לאוקמי מתני' דגם הם הקטנות היו מזידין וכגון
שהרגון הי' שלהם ואסורין לבעליהם מ"מ המגח
מהדר לאוקמי בהימר וכיון דמגח להעמידן ע"י
פיתוי שהוא לוגם מוקיס לה כה"ג וכדי שלא
תקשה לי' הא נאסרו על בעליהן וגם זה נכון
גם"ל.

עוד העיר כ"ג על דברי שעה"מ בהל' עבדים
הבאתי בעמוד ע' שהקשה על הרשב"א ז"ל
קידושין כ"ג דהא קי"ל בדבר שבממון תגאו קיים
וכתב בח"ה קושיא זו בלתי מובנת להגדר בזה
כיון דדבר שבממון הוא בר מחילה אבל ת"ח
שהעבד תהא לו יד וזכייה לעצמו ע"י ההתגאה
זה מעבר דין העבדות שאין קנין לעבד וזה
פשוט ע"כ.

ולפי סברת כ"ג גדולה הי' לו להקשות שהרי
הרמב"ם פ"ג מה' זכי' הי"ג כתב נתן
מתנה לאשה על מנת שאין לבעלה רשות בה לעבד
ע"מ שאין לרבו רשות בו קנה האדון וקנה הבעל
אבל הנותן מתנה לאשה או לעבד והתנה הנותן
בגופה של מתנה שתהי' לכך ולכך לא קנה האדון
ולא קנה הבעל. וה"ה שם כתב דהרמב"ם פסק
כשמואל והכ"מ כתב דאדרבה כרב פסק והמ"ל
תמה מדברי ב"י וז"ל ודברי מרן תמוהין דודאי
מ"ש רבינו מעשו מה שתרגו הכוונה או שאמר לה
מעשי מה שתרצי בגדי עבד כתב או' ע"מ
שתעשה בהם כל מה שתרצה ופשיטא דליכא
עדיפות לעבד מהאשה ומ"כ ע"כ פסק כשמואל
וכמו שכתב ה"ה וזה פשוט ע"כ. והדרישה יו"ד
סי' רס"ז כתב נמי כן והס"ך פסק כן שם בס"ק
ל"ט וה ט"ז חלק על הפרישה לומנס בבר תמה
עליו בקצות החושן חו"מ סי' רמ"ט מדברי
הרמב"ם הנ"ל ועיין רע"א יו"ד הנ"ל.

והנראה עכ"פ דדעת הרמב"ם ז"ל נמי דבאומת
הנותן מתנה לעבד שאפשר ליתן לו בחופן
שלא יהא לרבו רשות וכגון שהתנה בגופה של
מתנה ותקשה לי' נמי ק' מעכת"ה דהרי זה
מעבר דין עבדות שאין קנין לעבד והאיך כתב
הרמב"ם ז"ל דהנותן מתנה לעבד על מנת
שתעשה בהם כל מה שתרצה בלא רשות אדון שלך
לא קנה האדון וכן כל כיוצא בזה ואיך יהי'
במציאות קנין לעבד בלא רבו ועיין רדב"ז חלק ו'
סי' מ"ו וכהנ"ג יו"ד הנ"ל מה שכתב עליו,
ובעיקר דברי הט"ז עיין שו"ת מהר"ם
מרוטענבורג סי' תשנ"ג ובשו"ת הרא"ש כלל פ"ח
אות ו' ושו"ת שבו"י סי' ע"ה בתתנה על דבר
מצוה ועוד עיין שו"ת מהר"י ברונא סי' קע"ו.

עכ"פ מאחר דמצינו דבאומת ע"י תגאי לא קנה
האדון ומ"כ אתי שפיר נמי קושית
השעה"מ לי"מ שברשב"א ז"ל שפירשו משום
דהוה מתנה על מה שכתב בתורה דעכ"פ בדבר
שבממון תגאו קיים ואפשר דבאומת מהאי טעמא
פירשו טעמים אחרים ולא ניחא להו בתי' הי"מ.
גם מדברי הראב"ד ז"ל שהביא הרשב"א שכתב
וכנגן שברי דמעיקרא קני עבד וכו' משמע קצת
דהתגאי מועיל אפי' אי ע"י זה יש לו קנין לעבד.

איברא שהרי דברי שעה"מ מוכרחין הם לפי
שיטת הרשב"א ז"ל שכתב שם וז"ל לפי
שמשעה שאמרו לאשה הרי את מקודשת לי או
לעבד הרי מתנה זו נתונה לך אל המעשה שהרי
רואי הוא לחול ולהתקיים שלא יהא לרבו רשות בו
ושלא תהא לאשה אחר כסות ועונה על בעלה ואלו
הין מבטלין מתגאי המתנה ולא כלום אלא דדברי
תורה שאין לישות בלא אחר כסות ועונה ואין יד
לעבד בלא רבו וכיון שאל המעשה לא אל לתגאין
וכו' ע"ש. והנראה מדברי הרשב"א ז"ל ברור
לשיטת הי"מ שדימה הא דהנותן מתנה לעבד
ע"מ שאין לבעלך רשות להמקדש ע"מ שאין לך

עלי שלא כשות ועונה וס"ל דכהדי גינהו דהיינו טעמא דהמקדש ע"מ שאין לך עלי כשות ועונה והיינו טעמא דהנותן מתנה לעבד ומי מיתא להא מיתא להא ומי ליתא להא ליתא והדיא אמרו בכמובות דף נ"ו דהאומר לאשה על מנת שאין לך עלי שלא כשות ועונה דנדנר שבממון מנאו קיים וכמבואר בשה"ע סי' ל"ח ס"ה ובאחרונים שם והמתנה לבטל עת המלוה גמי ס"ל נדנר שבממון מנאו קיים כמו שכתב להדיא בשבות יעקב מ"א סי' ע"ה וכיון שכן ולמי קושית השע"מ קושית עלומה היא שהרי קי"ל נדנר שבממון מנאו קיים כנ"ל.

אמנם מה שנלפע"ד כעת לייסד קושית השע"מ ז"ל הוא ממה שראיתי להריטב"א ז"ל שהניח הי"מ שברשב"א ובשיטה לשון קשה שהרשב"א כתב רק וי"מ הטעם מפני שהמתנה על מה שכתוב בתורה שמנאו בטל וכו' אמנם הריטב"א ז"ל כתב וי"א דטעמא דהא בטעמא דאיך דר"מ דמתנה על מנת שכתוב בתורה מנאו בטל והמעשה קיים מפני שהוא מפליג בדברים כיון שמי שאסר לקיים מנאו הכא גמי מי שאסר להתקיים מנאו שיזכה הוא ולא רצו שאין קנין לעבד בלא רצו וכיון שכן הוי כמפליג בדברים והמנאי בטל והמעשה קיים ע"כ והנראה להריטב"א ז"ל הוסיף להי"מ בטעמא דאיך דר"מ וכו' וכוונתי לפע"ד לייסד זה דלא מקשה קושית השע"מ ז"ל דבממון מנאו קיים ולכן כתבו להדי"א דהטעם כאיך דר"מ ולר"מ לעולם המנאי קיים אפי' בממון ואתי שפיר קושית השע"מ ז"ל דלא מקשה תו להוי דבר שבממון ודו"ק כי קלרתי זה.

ומעתה אתן קנצי למילין וגם הא לא כתבתי בסידור יפה ולא בעיון הצריך לזה מחמת טרדות הדרך כמו שכתבתי למעלה מ"מ נלפע"ד דבעיקר הדבר יש ליישב הערות כ"ג ואסיים מעין הפתיחה בתודה רבה על לקחו מזמנו היקר לעיין בדברינו ואני מצפה עוד לשמוע מכ"ג ולהשתעשע אתו עמו בדברי תורה אי"ה וכ"ש אם יש את נפשו הטוב עוד הערות או שגיאות שמצא בי כי

שגיאות מי יבין נא להודיעני ואתן לו תודה על כל.

ידידו אוהבו המכבדו ומוקירו המברכו בברכת התורה ובכט"ס וי"ר שנזכה לישב על מי נח עד ביאת בר נפלי ולו יקהת עמים בב"א.

מנשה הקטן

סימן ט

היום יום רביעי בשבת פרשת בהעלתך את הנרות שנת תשי"ח בחוקות ירושלים עה"ק תובב"א.

החיים והשלום יחדיו יהיו תמים מירושלים לירא ושלם על ראש זית רענן יפ"ת הרב המאוה"ג וכו' ידידי עוז כש"ת רבי מנשה הקטן קטן וגדול שם הוא שליט"א מח"ס על הלכות גדולות מכלל דאיכא משנה הלכות ונהנתי מאד ותשואת חן חן לו מתוך זה נזכרתי לבקש לו סליחה על שלא השבתי על וכו' ופשוט מפני הטרדות כש"כ מר דגריס וטרוד בשמעתא ב"מ ע"ה ע"א והן במלי דמתנא וכו' ומכיון דאידחי אידחי ויסלח לי ובפעם אחרת אשיב תיכף בל"נ.

והנני לגיין לו לכבודו ולאות כי עיינתי בספרו המשוב לפוס ריהטא ח') עמוד ח' סוף אות ה' כתב כ' שנסתפקתי וכו' שבתי ורחיתי בס"מ פורס דגסיס הוי בכלל פ"ת ע"כ. זו אחת מן הציונים שבכתבי לכתוב לכ' בהיותו פה זה בבר כתוב הדר הוא בפ"ת שם על אתר סי' ס"ב ס"ק י"ד וכ' בשם ספר זכור לאברהם שאשה לא תשונה פניס מדשות וכו' וכ"כ מוהר"ר בצלאל פ"ק דכתובות דף ז' (והוא הוא השטמ"ק שמזכיר בבודו) ולפי"ז ה"ה עבדים וקטנים לא תשיבי פניס מדשות ע"ש עכ"ל וע"ז ליינתי שם בגליון הפ"מ בהאשם לפסק הרמב"ם והש"ע בסעיף ד' שאין מבדילין ב"א אלא בעשרה גדולים ובב"א וק"ל.

ב') שם בדף קמ"א כתב ועיין בכורות סוף

לכמה מוליד כמ"כ ליתא שם כלל ד"ז וכתב זה נע"פ נלי עיון נגמרא רק שכהמה טמאה גסה לי"ג חודש וכגרשה מסוגיא שם חמור מחמול הכוונה על החמור.

ג') עוד נעמוד ס"ח כתב טעות הוא נידי, טעות לעלוס חוזר כי ג"ל שאינו טעות לפי מה שפירשו רבותינו הר"ם והרע"ב שמיירי נגכסי מלוג ג"כ אימא היכי דהיא קנתה הכל ואין הבעל מוכל פירות אז אין כותבין אם לא כדכתב כגודו בשם הרמ"ם על נכון אך המו"ט שם פ"י מ"י הקשה על זה שכתב הרע"ב דמיירי בנכסי מלוג ע"ש וט"ש בשנ"ה פ"ד ונ"ל פ"י וקלרתי.

ד') כדף ט"ו ע"ח ובדברי הר"ן נ"ל מה שהקשה המכ"ל סיק מ"ח וכו' והקשה ממה שאמרו בגדרים דמיתה הוי גולד לא מחייבת אף לפי דעתו דהוי רק ממיתה דאב מ"מ הוי גולד ומשום דלא שכיח ובזכרוני שמדברים בזה הרבה אחרונים.

ה') מש"כ שם בעמוד ב' וגרשה דזה בא רבא להשמיענו וכו' אינו מובן דעכ"פ מאי תלי' זב"ז אי הלכה אי אין הלכה יבאר דבריו.

ו') עמוד כ"ז כתב ועיין פ"ת סי' נ"ח ס"ד וכו' נ"ב נ"ל סי' נ"ה ושם מובא כל הספרים הנ"ל שמניין כגודו וגרשה אם הוא רק חיסורא דרבנן כמו שמסתפק בזה המל"מ בפט"ז מה' טמ"א בוודאי לא גזרו על זה בזה"ז כמובן, אלא הם הלכות קטנות לע"ע ואי"ה אעיין ואלמוד בדברי גאון הרשאונים ובפירושו.

כ"ד ויפלל **פנחס עפשטיין**

אנו שרויים בצער על חילול וטומאת הנדה שרוצים הני בריוני לבנות בירושלמי ובאו בה פרוצים ויחללוה יעשה כבודו מה שיוכל אצל מקומות הגבוהים לא יתרשל בזה כל ובכלל ושכר הרבה מן השמים יטול פ"ע.

סימן י

יום ד' לסדר עלה נעלה וירשנו אותה לפ"ק תשי"ח ברוקלין נ"י.

אל הנשר הגדול אתו העוז והמשל ממשלת שנים תוי"ש רב הרבנים האי גאון וחסיד מתלמידיו של אהרן המפורסם בתוך עם אנכי יושב שמו מפארים ידיד ד' וידידי כש"ת מוה"ר פנחס עפשטיין שליט"א ראב"ד לעדה החרדית בעה"ק ירושלים תובב"א.

אחרי דרך מנוח נרכה חיים שלום נמהנה רבה ומהנה עולם לכהדר"ג מניח את מודעי על לקחו מעט מזמנו היקר לשום עין עיונו אפי' רק מקופיא עלי דברי בין הפרקים וטרדות מטרדות שונות בנרני נמור לטובת הכלל ובמוך הדברים מנא להאיר באור הערות חשובות מזה ומזה הם כמונים בתענע נרדה עט סופר מאיר וגלי' דרעא נפל נהורא זו תורה והי' לי להיות נחבא אל הכלים ולא להפריע בדברי אשר המה ללא הועיל אמנם לפי שראיתי שכהדר"ג לא הי' לו פנאי לעיין בדברי רק בדרך העברה בעלמא מעביר רשון רשון ומרבה מחילה לקליפה ובדיקה אמרתי להסיר מעלי מה שנחשדתי בעיניו שכתבתי דברים חלילה בלי לדייק בהם כל יכולתי ובודאי לולא שהי' כבודו שהרוי בנער בעו"ה על חילול הני בריוני שכתב הי' מוציא טעם בכמה מדברי שהקשה לו לכ"ק וכבר אמרו לנו ז"ל שהנער גורס וכו' ואף שגם אנו שרויים בנער בעו"ה ומרגישים ומשתתפים בנערם וכו' וגם אני ב"ה הי' לי כמה וכמה ישיבות עם אנשים שיש בידם לעשות ולהועיל שלא יוכלו להוציא מחשבתם בלתי טהורה ימן ד' בנו ונגליח כי עמנו ד' אמנם אינו דומה הקרובים אל החילול, בעו"ה ובאמת בדעתי אי"ה ליתא בקרוב לאורנו הקדושה ואולי יקיעני

ד' לפעול מעט בענין זה כפי כחי מעט ומכאן ומכאן ויבא הגם בכל המופן.

ולעצם ענייניו בס"ק ח) כתב לייעד בדברי השטמ"ק והזכור לאברהם לפפק הרמב"ם והש"ע דעבדים וקטנים לא חשיבי פ"מ ולכן כתבו דאין מברכין ב"ח אלא בעשרה גדולים ובנ"מ הם דברים מחירים כנחינתן מפיני ום"י.

ב) מ"ש בדף קמ"ח ועיין בכורות סוף לכתה מוליד העיר כ"ג במת"כ ליתא שם כלל ד"ז וכתב זה בע"פ בלי עיון בגמ' רק שבהמה טמאה גמה לי"ב חדש וכנראה מסוגיא שם חמור מחמול הכוונה על החמור ע"כ.

ואומר אף כי לא יבדיל הוא חכם עדיף מבדיל ומורה שבעל פה היא אבל בעיקר הדבר הכין הוא לפע"ד כמ"ש בס"ד וכפשטות הלשון שבגמ' שם בכורות דף ח' ע"א בהמה גמה טמאה לשנים עשר חודש וסוס ומי בכלל בהמה גמה טמאה הוא ולכן כתבתי בס"ד ועיין בבכורות סוף לכתה הוא מוליד וכוונתי הי' דכיון דהוי בכלל בהמה טמאה, ולכן לא כתבתי ועיין בכורות סוף מוליד לי"ב דאינו מפורש סוף להדיא רק דהוי בכלל בהמה גמה. ורמיה לדברי דגם אסופו קאי שהרי בכולהו חיות ובהמות ועופות דחשיב שם הגמ' היכי דרצונו ללמד על מין אחד מיוחד פרט אומו בפרטות בשמו והיכי דללמד על הכלל יבא לא פרט את השם וכגון בחרנגולת פרט את שמה ולא כתב עופות טהורים לכ"א יום וכן כלב חמול וחזיר כיון דיש חלוקים ביניהם ואח"כ כתב וכל מיני שרצים שמה חדשים וכללם יחד וכן בהמה דקה טהורה לה' חדשים כללם נמי יחד ולא פרט עזים וכבשים וודאי דנכללים בבהמה דקה וכן בהמה גמה טהורה כל בהמה בכלל אף שלא פרט כל שם בפני עצמו ואח"כ פרט הזאב והאדוב והגמר והנדלם והפול והקוף והקופיף לג' שנים וכו' ורפטן בשמותן וא"כ מי ניחא דבבהמה גמה נמי יש חילוקים הכ"ג הי"ל להתנא לפורטם בשמותם כדי שלא נטעה בהו וע"כ נראה דהיכי

דכללן יחד כל המין בכלל כיון דליכא נפקותא ביניהו וא"כ סום בכלל בהמה גמה טמאה הוא חו היתה כוונתי שבחבתי ועין בכורות סוף לכתה מוליד.

ומה שכתב כ"ג ז"ל וכנראה מסוגיא שם חמור מחמול הכוונה על חמור ע"כ לפע"ד לולא דברי הקדושים לא בא זה להוציא שאר בהמה גמה טמאה וכגון סום דלא הוה לי"ב חוד דאל"כ מקשה ריש לקיש דבריש כתב שאם בהמה גמה טמאה לי"ב חודש ומשמע כל בהמה גמה ומין לומר דאחי קיש לגלוי לריש ועוד דא"כ אמאי לא השמיענו התנא סום לכתה הוא מוליד דנדע זה כמו שהודיענו בשאר חיות ועופות ועוד דעכ"פ האמת הוא דהסוסו מוליד לי"ב כידוע לחכמי הטבע, גם מדברי רש"י שם ד"ה אלא להכי וכו' כשם שבהמה נחקללה מן החי' על אחת ז' ומאי ניהו חמור מחמול וכו' כך נחקלל הוא מן הבהמה כגון מבהמה גמה טמאה אחד לשבע דבהמה טמאה גמה י"ב חדש ולכאורה הי"ל כשם שבהמה מנחקללה מן החי' ומאי ניהו חמור מחמול כך נחקלל הוא מן החמור אחד לשבע וכו' ולמה לי' להאריך ולכתוב כך נחקלל הוא מן הבמה כגון בהמה גמה וכו' ואף שיש לייעד לחקרא קאי מ"מ לפע"ד פשוט דאכל בהמה גמה קאי.

ובדברינו גרשום שם כתב וז"ל אלא למה נאמרו וכו' ומאי ניהו חמור מחמול דחמול לנ"ב יום ובהמה גמה טמאה לי"ב חדש וכו' והכא ודאי נ"ע מדכתב ומאי ניהו חמור מחמול דחמול לנ"ב יום הי"ל וחמור לי"ב חדש ולמה כתב ובהמה גמה טמאה לי"ב חדש אשר לפע"ד לומר דאדרבה בחמור בעלמו ג"כ לא הוה ידעינן דלי"ב חדש אלא משום דהוה בכלל בהמה גמה טמאה ולכן דייקו רש"י ור"ג ז"ל בהמה גמה טמאה בכל מקום ולא פירשו חמור דוקא דחמור בעלמו לא ידעינן אלא משום דהוה בכלל בהמה גמה טמאה וזה לפע"ד נכון והא דכתב ודייק התנא לומר ומאי ניהו חמור מחמול ולא כתב שאר

בהמה טמאה מפסר משום דהוי כעין הא דמולין הקלקלה במקולקל כמו שאמרו שם ובמוספתא ובגדרים כ"ו והביאם המום' בכורות שם.

שבתי ורמיתי במדרש רבה ברמזים פ"כ אר"ש רמית מימיך וכו' מני בהמה גמה טהורה יולדת למשעה מדשים בהמה גמה טמאה יולדת ל"נ מדשים וכו' וכמוב אחר אחה מכל הבמה ומכל חית השדה וכשם שהבהמה אחורה מן החיה שבעה כך נמש אחור מבהמה שבעה וכו' ועיין רש"י שם ופלא שלא הזכיר שם כלום האי דחמור ממחול אלא כחב קחם בהמה גמה ומי' ועיין ירושלמי יבמות פ"ד הי"א וירושלמי נדה פ"ו ה"ג ואף דהחם נמי הוי חמרחי' דר' חייא בר אשי מ"מ מריהטא דגמרא נראה דכל בהמה גמה בכלל.

עוד נלפע"ד שהרי אמרו שם כל שחשמישן ועיבורן שוה יולדין ומגדלין זה מזה וכל שאין חשמישחם ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלין זה מזה ועיין חולין קכ"ז ע"ב ובמקרא וישלח ואלה בני נבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא אח הימים במדבר ברעמו אח החמורים לנבעון אביו. ואמרו ז"ל הרביע חמור על סום ולידה פרד והוא הי' ממזר והביא פסולין לעולם והרמב"ן ז"ל עה"ח כחב כדעת מקצח רבותינו בחלמוד הס הפרדים וזה האיש מצא כי יולידו אין שלא במינו ואין כן בשאר מיני הכלאים וכו' ונראה שנחשב לו בדורו לחכמה כי הכיר במיניהם שהם קרובים בטבע ויולידו והנה נודע במעשה ההוא ועל כן יחארהו בו ע"כ ומעחה ע"כ דקושו מוליד ל"נ חדש כמו חמור דלא"כ מקשה מהא דכל שאין חשמישן ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלי וזה מזה וע"כ דשוין הן החמורים לקושים ול"כ הכ"נ הא דבכורות לפע"ד כפשוטן דגם סום בכלל בהמה גמה טמאה הוא וכמו שכחבחי נם"ד.

בס"ק ג) מה שכחבחי לישב קושית הב"ח בעמוד ס"ח דנ"מ לענין פרוזבול ומזרחי כי ואמרחי טעות היא בידי מכח הירושלמי והרא"ם ז"ל גיטין וכהדר"ג כחב טעות לעולם מוזרת ורגה לישב לפי הר"ם והרע"ב שם דברי הרשבונים דלהל"נ נ"מ לענין פרוזבול אם"ח לכ"ק שרגה לחקן דביר הרשבונים שלא טעיחי ומי יחן והי' וכו' ום"י.

בס"ק ד) מה שכחבחי בדף ע"ו ע"ח לישב בדברי הר"ן ז"ל קושית החכ"ל סי' מ"ח וכ"ג העיר וז"ל והנה לא דק כבודו דהקושיא מנדרים לא מחישבח אף לפ"ד דהוי רק ממיחה דחד מ"מ הוי גולד משום דלא שכיח. ולאחר בקשח הסליחה אלף פעמים מכ"ק כאן לא יגא ידי חובח העיון ובאמח חשדני שהרי אני כחבחי להדיא דלדעח הר"ן לא ישיש אלא הא דלא חקשה מגמרא כחובות ולא מגמ' נדרים ודקדקחי לכאוב וכן הקשה החכ"ל מגמ' דילן וכו' אמנם לפי מה שפירשחי בדברי הר"ן ז"ל אין מכאן קושיא וכו' וכחבחי דוקא אין "מכאן" קושיא היינו מגמ' דילן שעשקחי בה אבל לא ישבחי הא דנדרים כלל וכן הגאחי שם בשם הרשב"א והא דלא חקשה מגמ' דנדרים ניינחי לעיין בשעה"מ דשם מיישב קושית החכ"ל גם מהא דנדרים והבא ודאי הנדק אח כ"ג דבדברי הר"ן עדיין לא ישיש הא דנדרים וגם אני לא כחבחי היפוך זה.

ומ"ש כמ"ה ובזכרוני שמדברים בזה הרבה מחרוצים הנה בשמת קושיא זו מבוארת בב"י ביו"ד סי' רכ"ח וז"ל ואמיה לי מילחא דהא מזינן דמיחה מלויה בכל יום ואין לך מילחא דשכיח טפי מינה והיכי חשיב לה חלמודא מילחא דלא שכיח טובא וי"ל דנהי דשכיחא מ"מ למות שונאו בחייו לא שכיח טובא דהא חשכחן דוד המלך לווח ואומר (תהלים ל"ח) ואויבי חיים עלמו ע"ג כ"כ שכיח שימות זה בחייו של זה כמו אפכא דאע"ג שזה בחור וזה זקן הא כמה גמלי בני טעיני ממשכי דהוגני (סנהדרין נ"ב) וכיון דשקולין הם לא חשבינן מיחה לאידך בחיי זה שכיחא ע"כ וכבר הקשה בשעה"מ אחכ"ל דלא הרגים בדברי הב"י

איברא דהרי לכאורה גמ' מפורשת היא גיטין ל'
ע"ב ודף פ"ה ע"ב מיתה שכיחא עשירות
לא שכיחא וכן מיתה שכיחא גירות לא שכיחא
ומשמע דאמת דמיתה הוי שכיחא וקה הא דאמרו
גולד וע"כ ל"ל דיש נ"מ בין אלו לענין עשירות
מיתה יותר שכיח מלהעשיר וכן לענין גירות נמי
מיתה יותר שכיח משיתגייר העכו"ס אבל לענין
נדריס דאלו נדעת האדם אי נודר בכה"ג אמרינן
דהוי גולד לאפי' מיתה שכיחא מ"מ בשעת נדרו
מוסב דמאן נימא לן דהוא יומא דילמא הוא יומא
דכמו דשכיחא לגבי' הכ"ג שכיחא לגבי' ולכן לענין
נדר מיתה מקרי גולד כיון דדעתו של איש לנדור
אפילו כה"ג וכן מלאתי בתשו' מהרלנ"ח ח"ב סי'
ס"ג חילק בעין זה דאף דמיתה בעצם לא מקרי
שכיחא מ"מ יש"ש דבריס ללנגדס מקרי מיתה
שכיחא וכ"כ הרשבא והקשה לי' דפשטא דמלתא
נראה דפי' שכיחא לגמרי משמע מדקאמר דמ"ה
עבור דבנן תקנתא דבמלתא דלא שכיחא לא תקנו
דבנן ע"ש שוב ראיתי בשעה"מ שרמז נמי לדברי
מהרלנ"ח ז"ל וכן רמז עליהס בהגהות רע"א
יו"ד הנ"ל.

והנה ראיתי בשעה"מ הנ"ל שהעלה דבר חדש
לפי דעת המוס' פ' הכותב דף פ"ג ע"ב
דבשאה משום דרוב פעמים מסוכנת בלידה מקרי
בשאה מיתה שכיח ולכן היכי דאמר קונס וכו'
שאמה רעה כיון דמיתה דשאה שכיח לא משוב
גולד והגליון מהרש"א יו"ד הניחו, והנה הא ודאי
דוקא בשאה הראוי' לילד כגון שהיא בת בנים דאז
איכא טעמא דמסוכנת אבל כשכבר פסקה מלילד
ואינה בת בנים עוד לא אמרינן בה מעמה מיתה
שכיח ואיש ושאה שויס בה לענין קונס וכן כתב
השעה"מ לעצמו שס דלא תקשה מהא דיוה"כ
דלא חייבין למיתה לרבנן וע"כ משוס דלאחד יומא
לא שכיח כיון דאינה בסכנת לידה ע"כ ולפי"ז
יהי' היכי תמצא דהאומר קונס שאמרה רעה והיא
ילדה אמרינן בה מיתה שכיח וממילא הוי גולד
והאומר קונס שאמה רעה והיא זקינה או אינה
ראוי' ללדת לא חייבין למיתה והוי גולד וזו
מילתא דחמיה לפע"ד, וקצת נ"ע מהשעה"מ ז"ל
דכתב סתס אבל האומר קונס וכו' שאמה רעה לא
משוב גולד ומשמע דלעולס לא משוב גולד ולא
חלק בין ילדה לזקנה שפסקה מלילדת ואינה ראוי'
לזה. וצ"ע.

ס"ק ה) דף ט"ו ע"ב כתבתי וגראה דזה גם
רצה להשמיענו וכו' וכ"ג העיר אינו מובן
דעכ"פ מאי תלי' זה בזה אי הלכה או אין הלכה
יבאר דבריו.

כוונתי בזה בס"ד לכאורה הי' נראה סברת לומר
דמאחר דעיקר מחלקותס תלוי אי חייבין
למיתה או לא ולחכמים דס"ל דחייבין למיתה י"ל
דפשיטא שאס נתגרשה נותנין לה הולדות משוס
שבא בית מאיה מאחר דחייבין למיתה ואס תמות
הבהמה לא יהי לה שבא בית מאיה ולכן נותנין
הולדות אבל לחנני' דלא חייב למיתה וא"כ אית
לה שבא בית מאיה וא"כ אפשר דס"ל דלא יתן לה
הולדות דעיקר מה דנותנין לה הוא משוס שבא
בית מאיה והכא לחנני' כבר יש לה דלא חייבין
למיתה ומעתה כיון דפסק רב הונא בר חייא אמר
שמואל הלכה כחנני' דלא חייבין למיתה הו"א
דחנני' פליג גס בנתגרשה קמ"ל דצא למודה חנני'
גזה אף דפסק שמואל כחנני' דלא חייבין למיתה.

וי"ל טעס לדבר דהנה הרשב"א הקשה וז"ל והא
דאמרינן בשלמא לחנני' לא חייש למיתה
תמיה לי וכי אינה עשוי' כהמה שתמות ונמצא
הקרן כלה ואיך אפשר לומר דלא חייבין למיתה
וי"ל דהכי קאמר לא חייש שתמות קודם לה ועוד
שימות בעלה ג"כ בחיי' דאילו מתה היא בחיי
בעלה לא איכפת לן וכו' הבאתי דבריו שס בשמוך
והנראה דבאמת גס חנניה חייש למיתה רק דלא
חייש לתרי מילי שתמות קודם לה ושימות בעלה
אבל מיתת בהמה לעצמה אפשר שתמות וחייבין
לה אפי' לחנניה ג"כ ומעתה י"ל דהיינו טעמא
דמודה חנניה שאס נתגרשה ואיתי לולדות נוטלתן
משוס שבא בית מאיה ולא אמרינן דלא חייבין
למיתה דהכי ליכא רק מיתה דאד היינו בהמה
כיון דנתגרשה ובכה"ג גס חנניה מודה דחייבין

וזה לחי שפיר לחר לחנח לע"ג לחחר רב הונח לחר שמואל הלכה כחנניה ולח חיישינן למיחה מ"מ ננחגרשה מודה דנחס הוח דלח חיישינן משום דחרי מילחח לח חיים לחבל למיחת נהחה עלמה חיים ול"ע.

ובדרך דרוש לחרחי להנה המפרשים נהח דלחר ר"ע כחה גדולים דברי חכמים וכי עד השחח לח ידע כחה גדולים דבריהם עד שלח נח מעשה לידו נמים שחי להס סוף ופי' כוונת שהרי הקנ"ה מסר ושיעבד הטבע ביד חכמי ישרחל וכמו שחמרו בירושלמי לח-ל גומר עלי והנה לו יפסיקו חכמינו ז"ל שמים שחין להס סוף חשחו חנשח נמלח להקנ"ה ישעבד הטבע להס ויהי' כל מי שנפל נמים שחין להס סוף מוכרח למות ע"פ פסק רז"ל לחשחו מומרח ליגשח וקימן לזה "דן חנ"ק נפ"ש" וזה שחמר כחה גדולים דברי חכמים שהרי לחמרו מיס שחין להס סוף לח חנשח וח"כ ע"כ דישחרו מהס נחייס לפי פסק החכמים דלח חנשח ויהי' כ"פ למעט מהס להשחר נחייס והוח הי' לחד מהס ולכן לחמר כחה גדולים דברי חכמים לף ע"פ דרך הטבע לח יכול למיות. וי"ל דזה שחמר רבח לע"פ שחמר שמואל הלכה כחנני' וח"כ כיון דהלכה כחנניה ודחי לח חמות דלח חיישינן למיחה דהטבע נמסר להו ולפ"ה לי לימה ולדי נוטלתן משום משנח נית לחניה, ולין משינין על הדרוש.

ומעתה אתן קנצי למילין ואסיים מעין הפתיחה בתודה רבה על שימת עינו הבדולח עלי דברי ובפרט שכתב ג"כ שאי"ה עוד יעיין וילמוד בדברי גאון הראשונים ז"ל ובפירושי ואף שאיני כדאי לכך וזה חלקי מכל עמלי ללמוד ולממד כל הימים אר יחנני הבורא ב"ה ולהרבות חילים לתורה ובפרט בזמנים ובעתות הללו בעונ"ה אשר המינות נתרבתה ובפרט במדינה זו שקורים לכל מיני הפקרות חרות ואנו שרויים בצער גדול על האי שופרא קרתא דשופרי' שנמסרה ביד רשע השם ירחם ובודאי אעשה כל מה שבידי בס"ד בלי התרשלות כלל כמו שבקשני הדר"ג בזה וד' הטוב יהי' בעזרתינו אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ד' נלך לעזרת הגיבורים שמוסרים נפשם יום יום עבור קדושת אמנו ציון עד כי יבא שלה ולו יקהת עמים ותעבור ממשלת זדון מן הארץ בביאת בר נפלי לתקן עולם במלכות ש"י בב"א.

ומאוד אשמח לקבל עוד הערות מאת כהדר"ג מה ששגיתי כי שגיאות מי יבין כ"ג אוהבו אהבת עולם מעתה ועד עולם המכבדו ומוקירו וביציאתו מה הוא אומר הנני נותן לו את בריתי שלום.

מנשה הקטן

בן לאאמו"ר הקדוש רא"ז הי"ד.

סימן יא

ב"ה יום ח' אלו להתשי"ח פעה"ק ירושלים תובב"א על קדושתה ועל טהרתה ה' ירחם.

מהררי ציון שלום וברכה ברביה והמשכה על ראש כבוד ידידי המופלג הרה"ג הנעלה וכו' כ"ת ר"מ הקטן שיחי מח"ס משנה הלכות גדולות שנו כאן עכאש"ל אושר ועושר.

אחדשה"ט

את ספרו קבלתי נמועדו ונזמנו נח ומפנתי מיכף להסיג לו נמישור כולל, חך נהזדמנות נח לנימי המחנרך ר' דוד גרינוולויג והודיע לי שנקרב הימים יבוח כבודו לכחן וע"כ מנעתי עטי עד יבח עמו ומכין שחידתי לידתי ולנסוף לח נח ומרוב טרדות להסיג נכל יום נכמה עניים ובפרט עכשיו ערב שנת השניעית הנעל"ט ומזכרתי ונחת לידי היום חת הספר ואמרתי לכתוב לו תודה נעד ה"ג וגס כתיבה ותמימה ואמירה טבח.

ציינתי חז נקנרה על גוף מכתבו נחות ח' שנוודעתי ישנה העתקה בידו ניינתי שעיקר עוררתי לכ' שהי"ל להזכיר שהספק שלו והפשיטות מהשטמ"ק נמלח כבר כתוב הדר בפ"ת סס. נחות 3) הניח הירושלמי יבמות וירושלמי

נדה, נ. ב. בעיוני בדבריו נזכרתי שציינתי על היפה עינים בכורות שם שמציין לעיין בב"ר פ' כ' ושמדוע שכח לציין מירושלמי יבמות פ"ד ונדה פ"ו ודייקתי כעת בפירוש הק"ע שם שחפש ג"כ בב"ט כגון ממורחת ודבריו נכונים שמוכח גם שם בכלל ושו"ר בתחנת כהונה שם ב"ר ומו"ד, שמציינים לירושלמי יבמות ונדה ורחה בעיקר בתום' בכורות כ"ח ע' ד"ה ת"ק בשו"ד וקצרתי.

בסוף דבריו לענין מי חייבין למיתה ציינתי רק לעיין (מעניינת דיומת לז) בט"ז או"ח סי' תקנ"ו ס"ק י"ז בשם מהו"ר יוסף מקרתקא לענין שהחיינו ובמהה"ט מציין לעיין בם' תקס"ח במג"א ומהה"ש שם ומזכיר לת החמ"ל ות"כ יש לעיין מסוגיא דלזמן מרובה הת חייבין לכ"ע והעמין עתיק מלת עתיק. ועל מה שמקשיר כבודו בסוף דרך דרוש ציינתי שי"ל לדעתי מה שאמרו שם ר"ע ור"ג ביבמות קכ"ו כמה גדולים וכו' עפ"י מה שאמר רבינו הגאון מוהרנת זצוקללה"ה על המאמר בשבת דף י"ב דהיינו שמאמין לדברי חכמים בלי שום תקירה וטעמים משום מה מה גזרו ע"ש והדברים ידועים ולכן גם הכת יש לפרש כן כ"ג ד"ת שאמרו שאם ובלי נחינת טעם שאמרו לשורה שהרי הכת בתת לידינו מעשה שכן הוא ואף שרובן למיתה מ"מ גדולים דברי חכמים בלי שום טעם ועיומק ובאמת הוא שרואין שיגלו ומיעוט המצוי הוא מכו שכתבו התום' בכורות ותכמ"ל בתמירת דברי התום' והרא"ש וקצרתי.

ב) על מה שציין להתום' רי"ד בענין הולחות ג. ג. שרחיתי כעת בה"ג תשר עם הערות ובילורים להגאון מהר"ש טרויב זי"ל שהעיר על הבה"ג שלת מצת לת' מן הרחשונים הפוסקים שיטול הבעל הולחה ואף לעניין התום' נחלקו אם נאמן להפטידה מכ"ש להוציא מינה ול"ע, ומניח דמסייע ליה התום' רי"ד ז"ל.

ג) בדף ג' ע"ת אמנו אין נוהגין ג. ב. פה ירושלים עיר הקודש נוהגין הרבה לתתום אצל התתן וכן נדפסו כל הכתובות שורה מיותדת בשביל התתן.

ד) לבאר דבריו במה שמציין בדף ק' ע"ת לירושלמי תרומות פ"ז בדיני תומנת שלת נמצת שם שום רמז רמיזה לזה ומאור"ח סי' תרנ"ת לתמרינן מסתמת נתנו לו וכו' אין רתיה לשתר תומדנות דבתנוה שתני ותומדנת דמוכח הוא, מה שציין לרבב"ז ח"ב סי' ס' בח"ב לפום הרחשון לת תמצת בכלל שם סי' ס' ובודתי יש ע"ס בדבריו ועין בשתר יצחק תלתנן חלק תהע"ז הרבה בדיני תומנת ועיין בם' שדי חמד המפורסם בכללים הות תומנת בם' שפ"ז ועוד הוסיף ידיו שניה בפאת השדה כללים הות ס' ובערך תומנת הות ק"ז ושם בשו"ד מוסיף לציין ולהרחות מקום לירושלמיות והרבה תחרונים וק"ל.

ה) בדף פ"ו ע"ת במה שהשיג על התחרונים שלת הרגישו בהתום' רי"ד, נ"ב. לת נזהר בלשונו שתום' רי"ד תלו נדפסו בימים התחרונים ולת רתו תור בימיהם כלל וגם לתו תרבר"ת תמוס עלה זה שהות תום' רי"ד ומדוע לת הניח כבודו תת הלח"מ שם ותל"מ שם שפ"ו דין י' שהתריך הרבה בתקירה זו של הכנה"ג ותהרתנ"ת ופלת שלת הניח תומו התל"מ ז"ל.

ושם תות קע"ת ד"ה ומזה וכו' ב. תין המשך להלשון של הב"י עם הבת"ם וכ' לת הניח דברי הג' הגאון מצפה תיתן שם בדף ק"ו ותתי התרכתי זה הרבה שניס בתשובה להרה"ג דעטרישט זי"ל ונדפסה בתיבורי מנחה בלולה שעדיין לת זכיתי להפיצו לתורו ונשתר ספר שלי הג"ל ותשובתי בתריכות בכת"י בעיר העתיקה ר"ל שנשרפו כל תוצר ספריו ורכושו והונו וכתבי הרבה תלפים גליונות ר"ל ולת תקפ"ג ה' ירחם. ונת נרחמנות תן שתיה ותתפלל לכות"ט עבור כבודו שיחי' ובכלל ישרתל ויוציאנו תן הגלות הישרתלי הזה עוקרי התורה ב"ת ויתום ה' על תורתו העלובה בתרץ הפושעי ישרתל ויבוא תשיח לדקנו בב"ת שנת גתולה וישועה הנעיר.

ויקם ויעמוד פינחס ויפלל ותעצר

פנחס אפשטיין

ראב"ד פה עה"ק החרדית

משנה

סימן יב

ב"ה אור ליום ד' התשי"ט.

אל הנשר הגדול אתו העוז והמשל ממשלת שתים תוי"ש רב הרבנים פ"ה גאון וחסיד מתלמידיו של אהרן המפורסם לשם ולתהלה בתוך עם אנכי יושב ידיד ד' וידידי כג"ת מוה"ר פנחס עפשטיין שליט"א ראב"ד עדה החרדית בעה"ק ירושלים תובב"א.

אחרי דרך מנוח נרכה חיים ושלום נתהנה רנה ותהנת עולם נפתיחת מכתבי תנקם סליחה על התיחור שלח השנתי עד הנה והסיבות מחמת רוב הטרדות וכ"ם עכשיו שתני עוסק נס"ד נתולמת ספרי על מס' נדרים ומזיר על נה"ג וגם לרגות שו"ת ח"נ ועוד טרדות הקהל ועוד ומשתכח ממני הדבר תכל כיון דלא רציתי להשתר נע"ח תנות כעת רק נדברים קלרים ממש רק הנוגע לעיניתו ותי"ה תזכה עוד תסדר דברים כרתוי לכהדר"ג ותשתעש נדברי הקדושים.

במכתבו היקר מה' תלול התני"ת כתב עוד כמה הערות תשובות היקרות נעיני עד למאד ונתוכס כתב ס"ק ד) וז"ל לנתר דבריו נמה שתניין נדף ק' ע"א לירושלתי תרומות פ"נ נדיני תומדנת שלא נתלת שם שום רתז ורתיזה לזה ע"כ כוונתי נזה נס"ד לירושלתי הנ"ל פ"נ ה"נ וז"ל ממן תניין התורס תת הנור ותתר הרי זו תרומה על תנת שתעלה נשולש שלוש תן השנר שלוש תן השפיכה תנל לא תן הטומתה ר"ש תתר תף תן הטומתה ת"ר יוסי נן תניתא נטומתת טנולי יוס היא תתניתא תתר רבי תילא שכן טנולי יוס תלויין נין הגיתות וכו' יהודה נרבי תומר לא עלתה דעתו שת זה לעבור על דברי תורה להקדיש תרומת תעשר לתרומה גדולה ע"כ. ופי' הפנ"ת שם יהודה נרבי תומר. טעתת הוא דתסיק דלא תיתא תתלי לא תייתינן שתא היה נדעתו להפריש התרומת תעשר תקודש לתרומה גדולה ת"כ לא שייך כאן תיגו דלא נתקיים התנאי לגבי תרומה גדולה לא נתקיים גם לגבי תרומות ומעשרות דהא עכשיו תרו"ת קודמיס הס ולפיכך קאתר דלהא לא תייתינן תפני שגדלתי לא עלתה על דעתו שת זה לעבור על דעת התורה שהרי המקדיש תעשר ותרומת תעשר לתרומה גדולה עבור נלא תעשה הוא כדתנן לקתן נפ"ג שנאתר תלאתך ודתעך לא תאתר ע"כ. והנראה דהא דיהודה נרבי תומר הוי לומדנא דכה"ג ודלתי אתו לומדין דעתו שלזה דלא עלתה דעתו לעבור על ד"ת ולזה היתה כוונתי נס"ד.

עוד שם כתב כ"ג שלא תלא נרדב"ז ת"נ סי' ס' הנה נשו"ת הרדב"ז שלי סי' ס' ליתא שם שאלה נרתונן שים עליו חובות והתנה עם הבעלי חובות שיתתינו לו עד זתן פלוני ואתר הזתן יתן להס כך וכך ממה שירויח ובתוך הזתן רוצה ללכת למדינת היס ובע"ח תושתין שתא לא יבוא תזרה והניא שם דעת ר"ת ז"ל שאס נראה בעיני הדיינים לקונסו לפנים תשורת הדין טוב הדבר וז"ל רבינו ירוחס ז"ל שטר חוב שלא הגיע זתנו עליין ורוחיס נ"ד שהלוה תכלה ממונו תו רוצה ללכת ותתיירא התלוה שתא יפסיד חובתו יכולים נ"ד לעכב הממון וכו' ותלו הדברים תלויים נראות עיני הדיינים תס יש נדבר הפסד למובע והכל לפי הענין להניל עשוק תיד עושקו ע"כ דבריו וסיים הרדב"ז והכל תוזר תל הכלל שהכל תלוי נראות הדיינים ובלבד שיהא לבו לשתים ע"כ. ובשו"ת הרדב"ז שלי תסר השער ולכן לא ידעתי תתיזה דפום הוא ותפשר שבדפום תחר יהי' בת"ת ועיין בתו"ת סי' ט"ו בכנה"ג ס"ק י"ת שהביא ג"כ דברי הרדב"ז שם.

בסק"ה) כתב כ"ג תדוע לא הנתתי נדף פ"ו תת הלת"ת ותל"ת בפ"ו דין יו"ד שהתריך הרבה נתקירת הכנה"ג ותהרתנ"ת. תימי לי כי כן ניינתי לי בעלתי בהגהות שלי על הספר תשר נדעתי תי"ה להוניתו עם עוד הוספות.

סק"ו) כתב וז"ל ות"ש שם תות קע"ת ד"ה ותזה וכו' נ"ב תין התשך להלשון של ב"י

הלכות

עם הנהר שבע וכנודו לא הניח דברי הג' מלפה מימן שם נדף ס"ו ומני המרכמי זה הרבה שנים נחשובה ע"כ.

השגה זו טרחתי הרבה ליישבה ולא עלתה בידי ולא זכיתי להבין כוונתו גם דלענ"ד פשוט דהב"י והנהר שבע נחלת מחמת ניגהו ולא כמו שנראה דס"ל כ"ג והעתיק כאן ג' לשונות וז"ל הב"י יו"ד סי' רנ"ח והא דאמרן בפוף הוריות דף י"ג המים קודם למשה להמיות ולהשיב אבידה והמשה קודמת למים לכפומה ולהוציאה מבית השבי, ג"ל דלהמיות היינו להציל אם הם טובעים בנהר וכיוצא אבל לאכילה לאו בכלל להמיות הוא אלא דינה כדין הכפות ואנא כפות וה"ה לאכילה דאד טעמא הוא כדאמרינן ע"כ.

וז"ל הנהר שבע הוריות דף י"ג המים קודם למשה להמיות תימה דהא אמרינן בפ' מציאת המשה מ"ר יאוס ויאומה שבאו להפרנס מפרנסים את היאומה ואת"כ מפרנסים את היאוס מפני שהמים דרכו למזור ואין המשה דרכה למזור ומשמע דפרנסה היינו בין מזון בין כפות וכו' ונראין לומר דהתי להמיות אין פירושו אכילה אלא דינה אל אכילה כדין הכפות והמשנה קתני והמשה קודמת לכפות וה"ה לאכילה דאד טעמא הוא כדאמרינן והא דקתני המים קודם למשה להמיות היינו להציל אחלה אם הם טובעים בנהר או אם נפל גל על שניהם מפקחין את הגל אחילה מעל המים וכה"ג ממש פירשו התוס' זיר פ' כ"ג ע"ש.

והנראה להנהר שבע כאב ממש כלשון הב"י להמיות אין פירושו אכילה ואכילה ולהמיות אבי מילי ניהו ודינה של אכילה כדין הכפות ואדוייהו ס"ל הכי וכיון דהמשה קודמת לכפות ה"ה לאכילה דאד טעמא הוא וזה ממש לשון הב"י ז"ל וכן רחימי להס"ך יו"ד סי' רנ"ח ס"ק י"ח להדיא כדברי נס"ד ורמוזי אלין בספרי משנה הלכות לכתובות נסי' קע"ח וז"ל הס"ך שבאו לשאול מזון וכו' והא דאמרן בפוף הוריות המים קודם למשה להמיות וכו' ז"ל להמיות היינו להציל וכו' עד כאן לשון הב"י וכך כאב בספר נהר שבע דף כ"ב לשון הס"ך ז"ל. והרי שכאב הס"ך ז"ל להבא"ם כאב בלשון הב"י וזה כמו שכאבתי בעוה"י להב"י ובא"ם נאמרים יאד וגם לשון המצפה אימן שניין עליו כ"ג כדבריהם הוא אלא שע"ע קצת שלא הניח המצפ"ח גם דברי הב"י והס"ך עכ"פ לפענ"ד דברי הרשבוים מבוארים הם בס"ד.

ומעתה אסיים מעין הפאיהה בנקשה שליחה על האיחור ועל מיעוט פלפולי ואני מודה מאד לכ"ג אשר לקח מעט מזמנו היקר לעיין בספרי אשר מנני ד' כי זה חלקי מכל עמלי וי"ר דאימא מילתא דאתקבל מעלה ועד עולם.

דברי ידיד נפשו אוהבו אהבת עול מעתה ועד עולם עד שיבא פנחס זה אליהו ויבשרנו בשורות טובות בביאת בר נפלי ולו יקהת עמים וביציאתו מה הוא אומר לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום כאות נפשו ונפש.

מנשה הקטן
בן לאאמו"ר הקדוש רא"ז הי"ד.

סימן יג

בענין איסור יחוד ובקינוי בעל לאשתו

עש"ק ו' לחדש הרחמים התשל"ח בנ"י יצו"א.

מע"כ הרהגה"צ פ"ה עמוד הימיני קדוש יאמר לו משרידי הדור הישן כקש"ת מו"ר..... שליט"א אדמו"ר..... בנ"י.

אחדשכ"ק
בידידות נאמנה ובאהבת נפש.

בדבר השאלה שקרה למיש אחד אשר הלך לגיית המשחה עם נימו זו משמו ולפי שנאחאר

הזמן מזרה משמו לניתו והבעל נשאר עוד על המתונה וכשחזר הבעל הניתה מצא את משמו ניתו ממנ המעכב שם גם בחור אחד משר דרכו ליתן ולהיות שם מלמ והבחור המעכב שם בחדר אחד ועיין בספר והמשה היתה בחדרה ולא עלתה על דעתם כלום זה מזה וכשחזר הבעל הניתה משם שמא יש כאן משם יחוד ואמר למשמו למה שהתה יחידה בניתי עם איש אחר והוא איסור חמור של יחוד, והיא בתוס לבה השיבה כי לא עלתה על דעתה שיש בזה שום איסור ואח"כ בעלה זרזה מאד ודבר על לבה מחומר האיסור של יחוד ושאסור למשה להתייחד עם שום אדם והמשה קבלה את הכל. שוב פעם שנית יצאו המשפחה זו לקאנטרי וג"כ הלכו לאיזה שמחה וכשהזמן נאחר שנית חזרה המשה עם חברותיה הניתה (שנקאנטרי) והבעל חזר את"כ וכבתותו הניתי מצא את הבחור הנ"ל בחוץ ושאלו למה תעמוד בחוץ והשיב בתומו לפי שאשמו כבר חזרה הניתה ולא רצה להיות אתה בניתי משום יחוד אמנם הבעל שמע שם נמצים לפי תומו מאחד מהשכנים שרצה הבחור בניתי בחדר שם ולמד מאיזה ספר, ועתה הבעל אש חולי יש בזה ח"ו חשש איסור משום יחוד, וגם מה שדבר עם אשמו בפעם ראשון והסביר לה תומר האיסור של יחוד חולי הוא בכלל קינוי שקנא לאשמו וא"כ הוא ח"ו בכלל קוטה שנאמרה ומעכ"ק נועץ עמי ורועה לדעת חוו"ד העניה כדת מה להשיב להנ"ל.

והנה בחמת ידעתי כי לא לדידי נרין ורק מחמת ענותנותו היתרה אינו רוצה לפסוק בעצמו להנ"ל וכבדנו להצטרף בצירופא דרבנן וליטא בכשיבא ומכשורא. ופענ"ד משה זו מותרת לבעלה בלי שום פקפוק וליכא שום נדנוד איסור ושמץ של פסול ואפילו לכתחלה מותרת לעשות כן ואפשר שיחתי נם"ד. גרסינן בקידושין דף פ' ע"ב לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים כו' מנא הני מילי א"ר יוחנן משום ר"י רמז ליחוד מה"ת מנין שנאמר כי יקיתך אחיך בן אמך וכי בן אם מקיש בן אב אינו אקיש אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו ואסור להתייחס עם כל ערוה שבעורה. ופסקה הרמב"ם פכ"ב מא"ב ובשו"ע א"ע סי' כ"ב ס"א כתב אסור להתייחד עם ערוה מעריות בין זקנה בין ילדה כו' חוץ מהאשה עם בנה כו' וכתבו האחרונים שבת והטור סי' הנ"ל ליחוד לאוריתא ודעת הרמב"ם לאיסור יחוד מדברי קבלה הוא לדעתו אלא רמז מה"ת לכן אין מלקין אותו אלא מכת מרדות עיין ב"ש שק"א.

והנה בגמ' אם בעלה בעיר אמר רבה אין אחשדין משום ייחוד אמר רב יוסף פתח פתוח לרשות הרבים אין אחשדין משום ייחוד ופרש"י להלקות הוא דאין אחשדין אבל איסורא איכא והתוס' אם ד"ה בעלה בעיר הקשו דא"כ מאי פריך על ר' יוסף דקאמר שקולו דרגא אחותי ביתי והאמר רבה בעלה בעיר אין אחשדין לה משום ייחוד ואמאי קאסיר נהי דאלקות ליכא איסורא איכא ולכן פי' דבעלה בעיר אין אחשדין כלל ואפילו איסורא ליכא. ומעתה לא מיבעיא לדעת התוס' דבעלה בעיר ליכא משום ייחוד א"כ פשוט דהכא כיון דבעלה בעיר והי' ג"כ על השמתה הנ"ל ורק שהשה חזרה קצת מוקדם אבל הרי בעלה בכל שעה עתיד הי' לחזור והוא בעיר א"כ כה"ג לכתחלה מותר וליכא איסורא כלל אלא אפילו לשיטת רש"י דס"ל לאיסורא מיהו ליכא אמנם בנידון נלפענ"ד פשוט דגם רש"י מודה דאפילו איסורא ליכא והטעם בזה שהרי פשוט דהא דכתב רש"י לאיסורא ליכא היינו היכא שנתייחדו ביחד בחדר אחד אבל הכא שהשה היתה בחדרה והאיש הי' בחדר אחר לגמרי כה"ג נראה דגם רש"י מודה דליכא שום איסור.

ואביא לי רמי' נאמנה בס"ד שהרי הפנ"י קידושין הנ"ל והשוע"י ובעל עני"ח סקי"ד כתבו לייסב קושית התוס' מהא דפריך בגמ' על רב ביבי והא בעלה בעיר דכה"ג דרב ביבי בעליה והיא למטה בנית מותר בבעלה בעיר לכתחלה אפילו לרש"י דהגם שיכול לירד מן העליה והו"ל יחוד גמור מ"מ הכא שבעלה בעיר דליכא אלא איסורא בעלמא ואין מלקין פריך

הס"ם דיהי' מומר ומחמי שקיל דרגא מחומיה דהשתא דליתנייהו בתקוס אחד אלא הוא בעלי' והיא למטה בניח לא חיישינן שיחייתדו ועיין שו"ת שערי יושף סי' ג' שפי' ג"כ הכי והובא בתולה"פ ח"ע סי' כ"ב והנה מבואר דס"ל לכל הפוסקים הנ"ל דכה"ג גם רש"י מודה לליכא חיקורא וא"כ כ"ם נידון דידן מהא דרב ניסי דהתם הניח ועליה אלא הוא ופתוחין זה לזה והדרגא שם אבל הכא הרי הס בניח אדריס מובדלים זו מזו כה"ג פשוט דלכ"ע ליכא אפילו חיקורא כשבעלה בעיר וזה ברור לפענ"ד.

שנית נלפענ"ד דהרי אמר רב יוסף בגמ' שם פתח פתוח לרה"ר נמי אין חוששין משום ייחוד ובש"ע א"ע סי' כ"ב ס"ט ניח שפתחו פתוח לרבה"ר אין חשש להחייחד שם עם ערוה אמנס הנה"ע הניח בשם הבנה"ג דדוקא ניסו אז בחני שעה בלילה ולפ"ז בדידן דהו"ל בשעה מחוחרת בלילה אפשר דאין לחמוך על זה לינרא דהרי כחבו הפוסקים דהא דקאמר רק אחי שעה ובלילה לא היינו דוקא בזמנם שלא היו יושאים אחר שקיעה אלא כאחי שעה וכמו שאמרו בגמ' שבת עד דכליא ריגלא מן השוק אבל בחקומות כאקומותינו אשר יומס ולילה לא ישבותו ואיכא עוברים ושבים בלילה בניוס ודאי בלילה ניסו יאיר לעניו יחוד נמי ועיין בדרכ"י א"ע סי' כ"ב אמ"ש החום' שבת י"ג ע"ב דלפטי בן ליש בפ"פ לרה"ר הוה עם מיכל שאין בו יחוד ל"ל דהי' בחקוס דשכיחי עוברים ושבים יום ולילה לא ישבותו הרי דאפילו בלילה בחקוס דאיכא עוברים ושבים חומר להחייחד בפתח פתוח.

ולפענ"ד נראה לאחש עוד לפ"ח שכחב הסמ"ע א"א סי' ה' סק"ז שכחב דבלילה בעין יממא מקרי יוס לעניו משפט וכעין .זה כחב בספר הפרדס לרש"י דלעניו ליליח נמי המאיר בלילה חייב בליליח ועיין א"ח סי' י"ח בהגהות על ש"ע שחמה דלדעת הסמ"ע הו"ל ליליח מלות עשה שאין הז"ג ובחי' האדכחי בזה ופשוט דלעניו ייחוד בלילה נמי האפילה גורס וא"כ בחקומות כנוח יאדק אז שאר העיירות אשר לילה כיום יאיר"י עלעקטרי וכל חקוס הוא כאור כה"ג בלילה הוא כיסו ואס כן בנרוקלין אז נוח יאדק וכיונא בו שאחיריס הרחוקות בעלעקטרי ודאי דאין חשרון בלילה משוס האפילה אלא משוס שינה וכיון דרחיקו דכאן בכל הלילה עוברים ושבים א"כ לכ"ע בפתח פתוח לרה"ר אפילו בלילה ליכא איסור משוס ייחוד וגס זה לפענ"ד ברור.

והנה בדין היחר דפ"פ לרה"ר נחלקו בו הרחשונים ז"ל דעת הרשב"א לאפילו הדלח סגורה כל שלא נעול בחנעול פ"פ לרה"ר מקרי ע"ש בחשובה אלף רנ"א והביא רחי' מירושלמי שער נעול בחנעול משמע ועיין רדב"ז ח"א סי' קכ"א ומביי"ט ח"ט סי' רפ"ז וכ"כ בספר הירחה לרביו יונה וי"א דפתוח פי' כפשוטו אבל סגור ולא נעול הוי יחוד עיין פ"ת בשם הגרע"א וב"מ ומיהו הסכחת האחרונים נראה כדעת הרשב"א דכל שאין הדלח נעול מקרי פתח פתוח לרה"ר עיין מהרש"ס ח"ב סי' ע"ו ובשו"ת בנין ליון סי' קל"ח וחזו"א קידושין סי' מ"ה סק"א ומ"כ בדידן נמי לא מיבעיא לדעת הרשב"א ודעימי' דפ"פ לרה"ר אפילו נעול רק בלי מפתח או אפילו במפתח רק שהבעל יש לו מפתח או אנשים אחרים כה"ג לא מקרי ייחוד מ"כ הכ"ג ליכא למיחש למידי אלא אפילו לשיטת הגרע"א והב"ח מ"מ נראה בדידן אפילו לשיטתם מ"מ כיון דלאו בחדר אחד הס כה"ג ליכא משוס ייחוד אפילו להחולקים על הרשב"א ומפרשים בו פי' אחר דעכ"פ בעיון ייחוד ממש בחדר אחד כנלפענ"ד ברור. וכ"ש דבמקוס דליכא תרתי בעלה בעיר ופתח פתוח לרה"ר תרתי לטיבותא וגס הא דלא הוי בחדר אחד אין שום ספק בעולם לחשש איסור כלל.

אלא דכל זה לעניו איסור ייחוד אבל הרי בנידון דידן יש עוד אדא לגיעותא מה שהבעל הזהיר את אשתו שאל תחייחד עם אנשים והוא איסור גדול להחייחד ואש ליה חולי יש בזה משום קינוי ונראה מה דליתא קמן. ובמשנה ריש סוטה

המקנה לחמתו ר"ח לומר מקנה לה ע"פ שניס ומשקה ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ר' יהושע לומר מקנה ע"פ שניס ומשקה ע"פ שניס וכו' ובגמ' שם ע"ב מתני' דלא כי האי תנא דתניא ר' יוסי בר' יהודה לומר משום ר' אליעזר המקנה לחמתו מקנה ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו וכו' ז"ר חניגא מסורת לה ליתא אינש לאיתמיה בזמן הזה לא תסתרי בהדי פלוני דילמא קיי"ל כר"י בר' יהודה דאמר קינוי ע"פ עצמו ובגט"ע ח"ע סי' קע"ח ס"ב כתב וז"ל כיצד הקינוי לומר לה בפני שניהם אל תסתרי עם פלוני כו' משמע דס"ל דבעי שניס דוקא לקינוי אחנם בס"ז כתב לא יאמר אדם לחמתו ואפילו בינו לבינה אל תסתרי עם פלוני דילמא קיי"ל כר"י בר יהודה דאמר קינוי לה בינו לבינה הוי קינוי וכתב הרמ"א ז"ל הג"ה ועכשיו אין לנו מי סוטה ואם נסתרה אחר הקינוי אסורה לו לעולם (סור בסם פמ"ג) ואם שכח וקינוי לה יתחול לה מיד על קינויו ע"ם.

ולכאורה דברי המחבר נראין דס"ל דמעיקר דינא הלכה דבעי דוקא שניס ולכן פסק בסתמא בס"ב כיצד הקינוי לומר לה בפני שניס ולא חש לדר"י אלא דכלתחלה אין לעשות כן אבל בדיעבד אם קינוי לה לא נאסרה עליו ולכן לא כתב רק לא יאמר אדם לחמתו כו' דילמא קיי"ל כר"י אבל אם אמר לא נאסרה עליו, אלא דהרמ"א ז"ל הוסיף דעכשיו שאין לנו מי סוטה כו' ונמצא דלא הוי מחלוקת הרמ"א והב"י נעבר וקינוי בינה לבין עצמו אם נאסרה עליו וכן נראה דעת הטור כהב"י דבדיעבד לא נאסרה עליו וכ"כ הב"ח אות ד' הביאו בפ"תח ע"ם אות ט"ו אלא דבסי' קט"ו ס"ט כתב הטור והמחבר אמר לה בינו לבינה אל תסתרי כו' אסורה לו וחייב להוליאה וכבר הקשה רבינו הגדול היש"ם ז"ל סתירת הרמב"ם ז"ל דבפ"ח דסוטה כתב דבעי ג' עדים בקינוי ובפכ"ד מה"א כתב דאפילו בינו לבינה חייב להוליאה עיין בתחרומים מה שתירצו, וא"כ נדיין מי נימא דהו"ל קינוי עכ"פ בינו לבין עצמה אף דלא נאסרה עליו משום ייחוד כיון דבעלה בעיר ופ"פ ושאר טעמים שכתבנו לעיל אבל מ"מ החשם משום קינוי לכאורה עדיין עומד לנגדנו. וא"כ מה שחזרה לבית בקלנטרי שהיתה לאחר שאמר לה והזהיר אותה על ייחוד אי נימא דהו"ל קינוי בינו לבינה א"כ עכ"פ הי' לחוש ואפילו נימא דמעיקר דינא אין להוליאה ואין הב"ד יכולין לכופו כיון דלא הי' הקינוי ע"י שניס אבל מי שלבו נוקפו חולי ים לחוש ועיין סו"ת הרשב"א שהביא הב"י סי' קע"ח שכתב קרוב בעיני לומר מדמי שאמר לחמתו אל תסתרי עם אים פלוני בלא עדים ונסתרה בפניו בלא עדים אע"פ שמדין תורה אינה ממגרשת מ"מ מצוה לגרשה וא"כ הכ"נ וכ"ם דאית לן שיטת הרמ"א דפסק כן.

איברא דבנידון דידן נראה לפענ"ד דגם בזה ליכא שום חשש ונדנוד איסור דהנה כבר בירנו בעזה"י דלעניו איסור ייחוד ליכא איסור כלל אלא דים לחוש משום חשש קינוי ובזה כבר לא מהני בעלה בעיר וגם לא מה שפ"פ לרה"ר כמבואר בהה"ד סי' רמ"ד ובגט"ע ח"ע סי' כ"ב ס"ת ועיין ת"ח וב"ש שם ודו"ק. אמנם נראה פשוט דהא דקינוי אוסר היינו דוקא אם קינה לה בלשון קינוי כגון שאמר לה אל תסתרי עם אים פלוני אבל מי שאמר לחמתו אל תתיחדי עם שום אד והזהיר אותה על זה אין זה ענין אל קינוי כלל אלא מלמדה איסור ייחוד הנוהג בישראל ועיין פרישה סוס"י קע"ח שכתב כן אם אמר אל תסתרי עם שום אים לא הוי קינוי אלא הזכיר אדם מיוחד הרי לנו להזכיר אדם מיוחד דוקא וכן כתב בשו"ת יד אליהו (ראגלאר) בפסקים סי' ע"ג וז"ל נלע"ד שאם קינה לה בפחס אל תסתרי עם שום אדם ולא ייחד לה עם אים פלוני שאין זה קינוי כלל אבל הוכיחה להפרישה מיחודה עמהם ולא מחמת שחשודה בעיניו (פי' ולכן אפילו אמר לה עם פלוני הוה כאלו אמר לה עם שום אדם) וקרוב בעיני לומר שאפילו לא פירש בפירוש שהיה חשודה בעיניו רק קינה לה ואמר לה אל תסתרי עם אים פלוני מטעם שיחוד אסור מה"ת הוי ממש כאילו אמר לה שהיה חשודה בעיניו יותר מכל העולם

כ"ג להפרישה מאיסור יחוד לבד עכ"ל ע"ש.

והנה מבואר דבכל מקום שלא אמר חל מאמרי עם איש פלוני ממש אלא באמת חל מאחדי עם בנ"א שהוא איסור חמור לכ"ע כה"ג לא הוי קינוי אלא לפילו אמר חל מאחדי עם פלוני כיון דאמר דרך הוכחה להזהירה כה"ג לא הוי קינוי ומ"כ בדיעבד נמי כיון דלא אמרה לה חל מאחדי עם פלוני אלא בדרך כלל הזהירה על היחוד וגם לא חשדה עם אומו האיש ודאי לכ"ע ליכא שום חשש קינוי כלל ועיין שו"ת הגרש"ז בש"ע הרב שבשוף מ"ד סי' ל' וז"ל וקינוי שבאורה אינו אלא כשחושדה באמת בדאיתא בייבמות דנ"ה ע"ב ע"ש בחוס' וברש"י הנ"ל ולחלוק זה נאכזין הב"ש בשוש"י קע"ח וג"כ מוכרח הוא מרפ"ק דקוטה ע"כ ע"ש. הנה מידש לן דלפילו קינא באמת רק כל שאינו חושדה באמת לא הוי קינוי וכן הביא בפ"ח סי' קע"ח בשם שו"ת בית דוד דמדברי הרמב"ם שוף הל' סוטה מבואר דכל שאומר כן בדרך זהירות ולא שחושדה רק מזהירה להרחיקה מאיסור יחוד ליח ביה משום קינוי ע"ש.

עוד מצינו למרן הח"ם ז"ל בחשובה ח"ע ח"ב סי' ק"י בחשה אחת שנחשדת מאיש ו"ל אך דוקא אם אמר אל תאמרי וכו' ואפשר לשון לא תאיחדי עם פלוני נמי לא הוי לשון שתירה כי יחוד על פ"פ לרה"ר ואינה שגורה לא הוי שתירה האומרת וי"ע זה ע"ל והנה לפילו בשקינא לה לאיש האשוד ואמר לא תאיחדי עם פלוני מ"מ כיון שאמר בלשון יחוד ולא בלשון שתירה ס"ל דלא הוי קינוי והגם שהפ"ת סי' קע"ח שקי"ד פקפק בדבריו לאטו אם אמר הבעל אל תאמרי עם פלוני בחורבה בלילה נימא ג"כ כיון דשתירה בחורבה הוא לפילו ביום והוא לא הקפיד רק בלילה לא עשה כדין קינוי וממילא לפילו בנאיחדה ממש אין חוקרין על היחוד ואפילו נאחרה בלילה תהי' מותרת ועמ"ש לקמן שקכ"ו ע"ש. ולפענ"ד דברי הח"ם נכונים דס"ל להח"ם דלשון קינוי לאוד ולשו יחוד לאוד והאומר אל תאיחדי הוא מזהירה על איסור יחוד ולא על איסור שתירה שהוא איסור ביאה והם שני עניים נפרדים וס"ל להח"ם ז"ל דהקינוי צריך להיות בדבר שחוקרה שהוא הביאה ולא ביחוד שאינו חוקר אותה דאין אשה נאשרת על בעלה מאאת יחוד וכמ"ש לעיל דאפילו המלקוח הוא מדרבנן.

מבואר מיהו דלענין איסור קינוי בעינן שהבעל אמר בלשון קינוי אבל כל שלא אמר בלשו וקינוי לאו כלום הוא וגם צריך לומר מפלוני אבל אם מכולי עלמא נמי לאו כלום הוא ואז אפילו אמר בלשון קינוי לאו כלום הוא ומ"כ נידון דידן כיון דהבעל לא אמר בלשון קינוי וגם לא אמר מפלוני אלא אשם הזהיר אותה על חומר העון ואיסור יחוד כה"ג לכ"ע לא הוי קינוי כלל וליכא שום איסור לכו"ע.

ומיהו להחלמד במקום אחר לפענ"ד להוסיף כאן עוד נקודה אחת שאפילו אילו היה כאן קינוי ממש מ"מ אכתי לא נאשרה אשה זו ואין לה חטא ועון כלל שהרי לפי אמירת הבעל בקאנטרי הכי הוה עובדא שהבעל חזר הביתה ואשתו כבר היתה בבית ומצא את האיש בחון ואמר שאינו רוצה ליכנס משום איסור יחוד מ"כ כה"ג ליכא שום איסור אדרבה רגלים מוכיחות שהיא אשה כשרה וצנועה וגם האיש הוא איש כשר ומיד שחזרה האשה יצא האיש החוצה אלא שהבעל שמע משכינו בפיו לפי חומו שרואה האיש בבית בחדר מעיין בספר והנה על דברי השכן הנ"ל אין לנגוח כלל אלא שהרי אמת הוא שהאיש הנ"ל היי בבית אלא שמיד שנאת אשת בעה"ב הביאה מיד יצא לחון שאש משום יחוד ומ"כ י"ל מרוייהו אמת שהכן רואה את האיש הנ"ל בבית ועין בספר, אבל כל זה היי קודם שנאת האשה הביאה ולאחר שחזרה האשה מיד יצא האומה והרי השכן לא אמר שרואה את האיש עם האשה יחד בחדר ומ"כ אין כאן עדות מכאשר אלא אדרבה מרוייהו אמת וליכא כאן יחוד כלל. והשניא לפענ"ד דאפילו אי היי כאן קינוי ממש בשני עדים ובא הבעל ומצא את האיש בחון והשכן

הי' אומר שהי' נחדר בפנים נגית מ"מ אין כאן עדי טמירה כלל שהרי עידי טמירה נעי שרואה אותה להשמר עם פלוני וכאן כיון שאפילו לפי טמירת השכן לא הי' היית נחדר האשה אלא הי' יוצא לעלמו נחדר ומעיין בספר ח"כ ליכא כאן עידי טמירה כלל שהרי לא ראה אותו נכנס נחדר עמה וטמירה נעי שהעד יעיד שראה אותה שנכנסה למקום סמר עם המשוד ותדרכה טמירת השכן מעליותא היא לענין זה שכה"ג כיון שהיו שם שכנים ומנשים שראו הניח ומה שנניח ח"כ ליכא משום יחוד ג"כ ודו"ק.

אשר ע"כ נלפענ"ד ליכא כאן שום פקפוק ונדחוד איסור לא איסור יחוד ולא איסור קינוי ולא מיבעי ליה להאי גברא למיחש כלל.

אלו דברי ידי"נ דושגב"ק ומברכו בברכת כוח"ט בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים קשור באהבתו בלב ונפש

מנשה בן רחל לאה

סימן יד

הבא על אחות אשתו ומתה אשתו אם נאסרה עליו

ב' מרחשון ה'תשמ"ה נ"י יצו"א

אחדשה"ט

הנה נפסקי מוהרח"י סי' כ"ט הניח שחלה נאחד שבא על חמת חיים והימה אחות חמתו ואח"כ מתה חמתו גם אח"כ מת בעל אחות אמתו מי אסורה ליה מטעם שנאסרה לבועלה היכא דנלאו הכי אסירא לו ודקדק מגמ' מס' סוטה נהא דמקינן ע"י גוי דף כ"ו ע"ב דפריך פשיטא ומשני דמה היא דמימא לא נאסר על בעלה משום דלא שייכא בו ונטמא לבועל משום דנלאו הכי אסורא קמ"ל והא"נ פריך שם אשאר ערוה שבאורה ומשני ומשמע דהוא הדין דאיכא למידק נשאר ערוה כמו גבי עכו"ס ואמה מדברי המוס' פ"ק דכתובות נשם ריב"ם דאסורא לגוי הבועל וכי לא ידעו הגמ' נמס' סוטה וגם הגליון דשם דמחיר מטעם דגוי המחגייר כקטן שנולד דמי מה נאסר לו נרחמי' האשרי ע"כ מולק היה נדבר וכאב דנראה לחלק בין אחות אשה לגוי המחגייר לנבי אחות אשה שייך שפיר שנאסרה לבועל ואם אחות אשתו אבל גבי גוי לא שייך לומר נאם יחגייר דכשמחגייר גופא אחרינא הוא ולהכי מהני שברא הגוי דקטן שנולד דמי.

ולפענ"ד חילוק זה שמחלק בין גוי שמחגייר לשאר עיות ל"ע מחוס' שאנן סוטה כ"ו ע"ב שם וז"ל מקנין ע"י עכו"ס מכאן מבית ר"ת רחיה נאשה שנשאמדה לעו"כ ונשא עו"כ ונאגירה היא ובעלה הגוי ואומר ר"ת לאסורה ליה כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל ויש ר"ל דאין אסורא ליה דרחמנא אפקרא ליה לזרעיה דעו"כ דכאיב וזרעא קושים זרעאם ומביאין ראיה מדאמרינן והא אשאר פרהסיא הואי ואאי לא פריך אשאר ערוה היא אם אינא דעו"כ עושה ערוה ופושלה בנאיאו אלא ש"מ דאין עו"כ עושה ערוה ואינו פושל בביאתו ועוד מביאין ראיה מרש"י דכתובות ולדרוש להו דאונס שרי משמע שאין עו"כ פושל בביאתו ומיהו אומר ר"ת דליאא וכו' ע"ש. והנה מבואר דעת תוס' דאנן ור"ת דבעכו"ס נמי אמרינן כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל והא דקאמר ליה למוהרא"י מגמ' כתובות אם תירצו התוס' ז"ל דהאם משום דאפי' להיש שר"ל דאין אסורא היא משום דרחמנא אפקריה לזרעיה דעו"כ והו"ל כביאת בהמה אבל היכא דלא אפקריה לזרעיה נאסרה ליה ולא אמרינן ניה טעם דגר שנאגייר כקטן שנולד דמי לענין זה.

איברא דדברי ר"ת לכאורה נראין כסותרין דברי כתובות נאוס' ד"ה ולדרוש וכאב ר"ת להדיא דאין מייבין מיתה על בעילת אנרי ואחות

כך המיר ר"ת לנת ישראל שהמירה ונתגיירה היא ונעלה עכו"ס ללא תמרינן ניה כשם שתמורה לנעל כך תמורה לנטועל והריב"ם חולק עליו עיי"ש וכנראה שהוא עובדה גופא שמניח הר"ש משנתן הנ"ל. גם הרמ"ם כתובות הנ"ל סי' ד' כתב דכגון שנלמו הכי היתה תמורה לו לא קרינן ניה ונטמאה תמר לנעל ותמר לנטועל ונהי דנתקרה לנעל (שתולק על ר"ת בהא שכרת דניחת גוי רתמנת תפקריה לורעיה) מ"מ לא תנתוסף בה תיקור לנטועל בניחתו כיון דנלמו הכי היתה תמור הלו והניח רתי' מסוטה הנ"ל דתקנין ע"י גוי לפריך פשיטא ומשני מהו דתימא ונטמאה ונטמאה תמר רתמנת וכו' כלומר קד"ת התי דתמרינן ונטמאה לנעל היכא דקרינן ניה ומטמאה לנטועל לתפוקי עכו"ס ללא קרינן ניה ומטמאה לנטועל כיון דנלמו הכי תמורה ליה ולא קרינן ניה מטמאה לנעל קמ"ל תע"ג ללא קרינן ניה ונטמאה לנטועל קרינן ניה ומטמאה לנעל ע"כ וע"ז רמז שם השואל בפסקי מוהרת"י והנה עכ"פ הרמ"ם ז"ל מודה לעצם דינת לר"ת דכגון לא תמרינן דנתקרה לנטועל ולכתורה נראה דגם בשאר עריות כן כיון דלא מחלקינן בין גוי לשאר עריות בענין זה ועיין תוס' קוטה כ"ו ע"ב ד"ה תבל ובתכמת שלמה ומהרש"ת שם ובתי' התרכתי קלת בדברי הר"ת.

והנה הקרבן נתנאל חות מ' שם הקשה בינתות ל"ה ושכב תיש תומה שכיבתו תוקרתה ותין שכיבת תתותה תוקרתו שיכול והלא דין הוא ומה שבתקום שבא על תיקור קל נאסר האוסר וכו' משמע דהטעם דנטמאת לנעל כיון שהנעל הוא האוסר על הנטועל והלא אם הנטועל עו"כ תין הנעל הוא האוסר עליו ולמה היא תמורה לנעל וע"כ ל"ל שהאוסר על העו"כ לאחר שיתגייר וכיון שיש שם תיקור על הנטועל נאסרה על הנעל ע"ש והקשו זה ללא כהר"ת ובאמת כי זה קשה רק על הרמ"ם תבל תר"ת לא קשה תידי שהרי ר"ת ס"ל שגם על נעלה לא נאסר וע"ש.

והיש"ש כתובות הנ"ל הניח תחלוקת הר"ת והרמ"ם והניח פסקי מוהרת"י הנ"ל ותלק עליו ולנסוף כתב דנראה לו לקיים פסק ר"ת כשם"כ רבינו יואל תפתריז בגר שנתגייר כקטן שנולד דתי ותעשה הראשון חלף והלך לו ע"כ ע"ש וצ"ע ועיין כתב סופר אה"ע סי' ט"ז שלא הרגיש בכתה דברים בכתן.

ותבט עיני לקדוש אחד תדבר בשו"ת חיים שאל סי' ת"ט שהאריך הרבה בהא הלכתא והניח כל הראשונים ובד"ה ואפשר לומר בע"ד הגם הלוט רתיתי הניח דברי תוס' יבמות יומא שנדפסו בפרנקפורט דתיין ושם נאתר בהדיא דר"ת התירה לגר ולדעתו תינה תמורה לנעלה והקשה לו ריב"ם והקשה התו"י דתנן פרק תרומה ע"י כל העריות תקנין וקאתר התתם דאתו לריבוייה תפי' כותי תיהו תומר רבי צ"ע תי תהני כאן טעמא דגר שנתגייר וכו' ואין זה הנטועל שנאתרית לו תע"פ שאינו תועיל לפוטרו תתיתה כשבא על אשת ישראל ונתגייר כדאתר בפ' בן סורר ותורה עכ"ל. וכתב התיד"א ז"ל אתנס נודע דתום' יבמות דיומא הס תום' שאנן שתברס רבנו שתשון תלתיד ר"י ועליו הוא תומר קשה לרבי וכו' ואתה גם על התהרתי"י שהניח הך התירא בשם גליון והיה ליה להניח שכן כתבו בתום' שאנן ליומא והס בתום' יבמות שהוא תביא כתה זתני תום' שאנן ליומא ע"ש.

ולפענ"ד צ"ע דתי נימא דהתו"י יומא הנ"ל הס תרבינו שתשון תשאנן נתצא שתירה לדבריהס תסוטה הנ"ל דתום' שאנן כתבו בשם ר"ת וגם כנראה שהסכים רבינו שתשון ונאתרה על נעלה וגם נאתרה לעכו"ס לאחר שנתגייר טעמא דכשם שנאתרו וכו' ולא תמרינן לגבי זה גר שנתגייר וכו' וצ"ע.

והלום רתיתי לרבינו התאירי ז"ל כתובות דף ג' ב' ד"ה תשת ישראל שנאנסה וז"ל ואתה למד תסוגיה זו שאף בנבעלה לגוי כן (כלומר שנאתרה על נעלה בגרון ובאונס שרי) שביאת גוי שתה ניהה לפסלה לנעלה והתיתה ממקנת רבותינו הנרפתים שכתבו שביאת גוי תינה תוסרת לנעל ממה שאתרו

רחמנא אפקריה לזרעי' וכו' עד שלפי שרחינו בניחוקיהם מירע להם בימים הקודמים מעשה בחשת ישראל שנעשלה לגוי ונשתמדה וכו' והחירה לגוי אע"פ שאמרו כשם שאסורה לבעל בניאתו אסורה לבועל כל ימיו אבל בישת גוי אינו בישה לאסרה לבעל ומתוך כך לא נאסרה לבועל ומוגיא זו קומרת דבריהם בהדיא ואף אבריס שביניהם השיבוס משמועות האשה שנאבשה ביד גוים ע"י נפשות אסורה לבועל וממה שאמרו מקנין ע"י גוי וכן שנהרגין בניאתו ולא אמרו רחמנא אפקריה לזרעיה אלא לענין אמוה וקיבעה שאם נאניירה אין להם דין אמוה ע"כ ע"ש ועיי' שו"ע אהע"ז סי' קע"ח י"א שאומרת לגר הזה והם דברי הרא"ש בתובות הנ"ל ועיין מידושי מהרי"ט בתובות הנ"ל ומה שאמה ומה"ד סי' רי"ט ויש להאריך עוד ואין הז"ג.

דושה"ט בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן טו

בענין שליחות בעבד

אור ליום ה' לסדר עולים ויורדים התשל"ב בנ"י יצו"א

אחדש"ת

בדברי מורה אשר העיר נפ' חיי שרה שאלת מבריאם את אליעזר לקדם אשה לבנו ומקשים העולם הא עבד לאו בר שליחות הוא וכאב הפני"פ עה"ת ועוד קצת אחרונים למאי הא דעבד לאו בר שליחות הוא דוקא לאחרים אבל לאדונו שאני דיד עבד כיד רבו דמי ובעבד לאחרינא הוא דלא נעשה שליח ומו"ז הגאון ר' הלל זצ"ל נם' מקרי דרדקי חי' דבעבד לאדוניו שפיר בר שליחות הוא כיון דבידו לשחררו ומע"כ תמה על האחרונים ז"ל מדברי האום' רי"ד גיטין כ"ג אב' מפורש דלא שנא עבד דאחריני ול"ש עבד דידיה בבולם לא נעשה עבד שליח וכ"כ בשו"ת מ"ם ח"א סי' קע"ו עכ"ל. וגם אאי' דבידו לשחררו אמה דהרי קי"ל המשחרר עבדו עובר בעשה ל"כ גם אין בידו לשחררו ע"כ.

יפה העיר הגם שמדברי אום' רי"ד אין רחי' נגד הפני"פ ואדרבה הי' אפשר להביא רחי' לדבריו שהרי האום' רי"ד הביא שם גירסא מקצת ספרים דדוקא עבד דעלמא לא דלאו דידיה ולאו דידיה לא חזי למיהוי שליח לא להולבה ולא לקבלה אבל עבד דאשה הוי שליח לקבלה דיד עבד כיד אשה דמיא ועבד דאיש נמי הוי שליח להולבה דידו כיד רבו דמי וכשנותנו לאשה כאילו רבו נותנו לה ע"ש אלא שהאום' רי"ד דאה לגירסא זו אבל עכ"פ מבואר דיש ספרים גרסי כן וא"כ הפני"פ עכ"פ יכול לישב שיעאיה לשיטת קצת ספרים. אינרא דהרי לא דאה האום' רי"ד שיטת היש ספרים אלא מטעם דאע"ג דאמרינן יד עבד כיד רבו דמי לא שיהא שליאו אלא כאניירו דומה ואילו אם הבעל הגט באניירו ואמר לאשה עלי גטיך אאניי כלום היא מגורשת גם מיד עבדו נמי אינה מגורשת ועבד לאשה כאניירה דמי וקי"ל אנר המהלכת לא קנה אך אם הי' כפות ואשה עומדת בלדו דומיא דאניירה דבעינן והוא שעומדת בגד אניירה דאאמרינן לקמן בפרק הזורק הוא דהויא מגורשת אבל שאאמר לו האשה קבל לי גיטי בלא כפות ובלא שאעמוד בלדו בשורת שליחות אינה מגורשת ע"ש.

ולפ"ז אומר אני דדוקא בגט דבעינן ונאן בידה ועלי אעל גבי קרקע לא אהני לא אהני נמי בעבד אבל בקידושין דעלי קידושיך אעל גבי קרקע אהני עיין ב"ש א"ע סי' ל' ס"ק ח' שהביא משו"ת אהרש"ך סי' קנ"ב דאם אאר עלי קידושין אעל גבי קרקע דהו יספק קידושין ועיין שו"ת אהריב"ל ח"ב סי' ל"ג ומ"כ הכ"נ י"ל בקידושין מודים האום' רי"ד להיש ספרים דיד עבד כיד רבו דמי ושפיר אקדם אלא דרחימי

בשו"ת מהרי"ל סי' ע"ד שכתב ז"ל ועוד יש להחיר מעשה אחר לפילו אי הוו תרי סהדי כר' נתן כיון דלא קנלה הקדושין לא ממנו ולא משליחו אלא מעצמה נטלה המעות והוי כמו עלי קיטך מע"ג הקרקע דלאו כלום הוא דמינא ונתן בידה הוא או שליחו ואפילו נוטלתו מידו אינה מגורשת אלא אחר בידיה לא עדיף מידו וה"ה לקדושין ומנא אמינא לה אב"א קרא אב"א גמרא אב"א סברא, קרא דכתיב ויצאה והיתה, גמרא דגרסינן פ"ב ההוא דאמי תומי ליפי ואמר רבינא אפילו למאן דאמר שמע מתרגה האב שמע מתרגה הכא לא אמרינן ומתרגה האב אמרינן בפ"ב דהמעות עדיין בעין בשעת ריצוי כדמפרש רבינו אליקים וראב"ן דמקודשת בשעת ריצוי הכי נמי אמרינן דמיירי שמע מתרגה הכא והמעות עדיין בעין אפילו מתרגה הכא אב"א הוו קידושין כדפי' הרא"ש משום דלא שוי' שליח מעיקרא וליכא למימר משום האיך המעות שלו דא"כ אפילו מתרגה נמי אלא צריך לומר בממון או בזכה לו אבל לאדם שלא בפניו כדאיתא בפ"ז וכן מוכח בתוספתא שכתב אם ידוע בראובן שאבד וכו' והשתא דלא ידוע נמי לחיילי מהשתא אם הוא בעין ומדלא קאמר למפרע משמע דאם לא נודע להחלה אין כאן קדושין ואי קשיא כי מקדש לה בפקדון הא לא אמי לידה בתורת קידושין והו"ל כעלי מע"ג קרקע אי משום הא לא אריא דבעינן שיצא מיד הבעל או מיד שליחו לרשותה מע"ג דמעיקרא לאו בתורת קידושין יהיב לה כ"ג ניחא מגורשת כי אמר לה כנסי שטר חוב זה וחזר ואמר הרי זה גיטך דמעיקרא בתורת פקדון אחא לידה כמו שביאר הרמב"ם ובנתנה היא ואמר הוא יהיב לה הוא שמקבל מתנה ממנה באדם חשוב וכן כשמדבר עליה לשלטון ומחילה מלוה וכל כיוצא בזה כי דייקת בהו בכולהו קיהיב אחיו ולא שתוק היא בעצמה ונהי דאפשר דבגט מיפקלינא מכהונה היינו משום ריח הגט דבכל הוא אבל קידושין אין כאן להוא שמע מתרגה הכא לא מהני כלל אפילו למאיבו גט דרבנן כדמוכח הסוגיא ואפ"ה קאמר הרא"ש אפילו מתרגה אב"א ואב"א סברא דאבל"ל מי שים לו מעות במקום אחר והאשה שם אין צריך שליח אלא יאמר או יכתוב לה שתקח לותן המעות ותתקדש בהן דלא עדיף שליח ע"י כתב כעומדת להתם אע"ד דבעינן תרי קראי וכי יקח ולא שתקח את עצמה ע"ש.

הנה נראה דלא הוא מחלוקת הפוסקים אי אשה מתקדש בעלי קידושין מע"ג קרקע וגם למירוצים אחרים מה שכתב שם לכאורה נראה דמשתפקא ליה בזה ואפשר דרק לרווחא דמילתא כתב כן ע"ש ומדברי הרשב"ד ז"ל בש"מ פ"ב הביאו המ"מ סי' קע"ו הנ"ל דלא אמרינן יד עבד כיד רבו אלא לענין דיני ממונות הי' נראה לכאורה לענין קידושין לא אמרינן כלל יד עבד כיד רבו דמי. ובאבן"מ א"ע סי' ל' הביא דברי מהר"ם פדווא והרמ"א ז"ל באשה שאמרה מעות וביקש ממנה שאחזיר לו ולא רצתה ואמר לה הרי את מקודשת ואמרה לא הוי קדושין דהו יאמיקה לאחר מתן מעות משמע דאם אמרה הן מקודשת אע"פ דלא היה שם נתינה ומי' ראיית המהרי"ל אאנס המ"ם א"ע א"א סי' פ"ב הביא דעת מהרי"ל וכתב דלא שבקינן פשיטא המהרי"ל מפני שפיקת הגאונים אחרונים הב"ש והרש"ך ולפענ"ד מדברי תוס' רי"ד לכאורה ראי' דלא כמהרי"ל גם בשו"ת מהרשד"ם סי' כ"ד כתב דמקודשת והביא ראי' מקדושין ח' ע"ב המקדשי לי בחנה נטלתו וזרקתו ליס או לאור אינה מקודשת ומדקאמר נטלתו משמע דבעצמה נטלתו ודוקא משום דזרקתו ליס אבל בלאו הכי מקודשת ואין נמי מדקאמר המקדשי לי בחנה חנהו ע"ג סלע דאס היה הסלע שלה מהני וודאי לא נתן בידה ע"ש מה שהאריך גם בשו"ת הרא"ש סי' פ"ה ומהרש"ם סי' כ"ב והמקנה בקו"א רסי' כ"ז הסכים למהרי"ט דבקדושין לא בעינן נתינה ע"ש.

ובשו"ת שואל ומשיב מהד"ה סי' ל"א כתב לחלק בין היכי דהמעות היו מונחין על הסלע ולא ניתנו כלל לאס קדושין כה"ג י"ל דאינה מקודשת אבל היכי דהמעות ניתנו על הסלע לאס קידושין כיון דעכ"פ הנתינה היתה לאס קידושין לא שלא ניתן בידה הרי זו מקודשת דלא בעינן

יתן בידה ועיין ירושלמי פ"ב דקדושין הל"ח אפשר שגזלה מעות מאחד והלה קדשה בו מקודשת הרי לאף לא היתה ניחנה מעולם אפילו לא לפס פקדון מידו לידה ואפ"ה מהני עיין חלקת יואב סי' י"ד ובנתן מקושר וטיב גיטין בקו"א אות ט' ובאהלה"פ סי' ל' אות ט' האריך בה ובגראה לרוב הפוסקים ס"ל דעלי קידושין מהני ובהרהורי בלבי אפשר מהא דאמרו בגמ' קדושין ס"ג הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחררי מקודשת והרי מה שנותן לה בשעה שהיא שפחה אין כאן נתינה דל"ל יד שוב דאימי שכבר קדמני בזה בשו"ת חלקת יואב.

אמנם כי כן נראה ליישב בפשטות דברי הפני"פ והמקנה דאף דכאב תוס' רי"ד דעבד לא מהני לשליחות לא לידיה ולא לאחרינא אמנם זה דוקא לענין שליחות אבל ליד עבד כיד רבו שפיר דמי וכמ"ש התוס' רי"ד דהו"ל כאגירו ואי"כ לענין קדושין כיון דטלי מע"ג קרקע שפיר מהני אי"כ כיון דיד עבד כיד רבו דמי והו"ל כאומר טלי מע"ג קרקע ובפרט המקנה לשיטתו דס"ל מהני וכמ"ש לעיל ואמי שפיר שיטת האחרונים ז"ל בזה בס"ד.

אלא דמה שהקשתי בחידושי עה"ת דהרי אליעזר עבד אברהם הי' ולא אל יצחק כשהלך לקדש וכאבאי אם ליישב בזה בשאלת רבקה מי האיש הזה ההולך לקראתינו ויאמר הוא אדוני ותקח הצעיף ותכסה ותקשה למה לה לקחת הצעיף עוד בניחה לאחר שקדשה אליעזר ואמרתי דבבית לבן אמר אליעזר עבד אברהם אנכי ושברה רבקה דכיון דהוא לאו עבדו אל יצחק לא מהני יד עבד כיד רבו אלא לאברהם ולא ליצחק אמנם כיון שאמר הוא אדוני אי"כ ע"כ הו"ל עבדו אל יצחק ויד עבד כיד רבו דמי ושפיר מקודשת ולכן מיד ותקח הצעיף ותתכס, וזה י"ל לאברהם אבינו הרגיש בזה מיד וכל אשר לו נתן ליצחק והראה להם שאסר הכל ליצחק אלא דמה שים להקשות הא אסר אמירה ליד עבד כיד רבו אבל אמירה ליכא ובפרט לפמ"ש דהוא רק מדין אגר וכטלי קדושין מע"ג קרקע אבל ל"ל טלי ו"ל.

ומ"ש עוד אאו"ז דכיון דמשתחרר עבדו עובר בשעה א"כ לא הוה ניחנה לשתחררו י"ל לפמ"ש הריטב"א ז"ל ועוד מהפוסקים דהטעם דהמשתחרר עבדו עובר בשעה הוא משום לא אחנם א"כ אם ים לו הנאה ים לו בו צורך מותר לשחרר וא"כ הכא כיון דים לו הנאה בשחרורו הו"ל מותר לשחרר ומקרי נידו ומיהו הא פשוט דלא מקרי בשביל זה בר קדושין ולא בעשה שלים וכמבואר להדיא בגמ' ובש"ע א"ע סי' ל"ה וסי' קמ"א דעבד אינו בעשה שלים ולא מחלקין בין דידיה לדאחריגא וכמ"ש להדיא התוס' רי"ד ו"ע דברי הגאון ז"ל.

והנה האחרוני קלא בניין ופרחים הגם כי אין דרכי לפלפל בדברי אגדה כלל אמנם בכאן מפני ג' טעמי חדא מחמת ידידות ואולי עוד יגבור עליו כח התורה ויתן ה' בידו יגליח עוד ליישב וללמוד תורה כל היום ולקיים הפך בה והפך בה דכולה בה והי' לאשתיתן מלער ואחריתך יאגה מאד וגם כי הס בנויס על דברי הלכה נוגע למעשה.

ידידו דושה"ט המברכו בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן טז

בענין העשה דלעולם בהם תעבודו, ובדין המפקר עבדו

ב"ה עש"ק לסדר אנכי נותן לפניכם היום ברכה התשל"ב ירושלים עיה"ק.

בע"כ ידי"נ הרב הגאון המפורסם בנש"ק חו"פ מרביץ תורה לעדרים, שמו משבחים ומפארים וכו' כש"ת מוה"ר יוחנן סופר אבד"ק ערלוי ור"מ ישיבת אהל שמעון ירושלים עיה"ק ת"ו.

אחדשכ"ג

יקרת מכתבו ע"י שליח כרגע קבלתי ושמחתי
עליו לקרות שבת מלכתא והגם כי תמרו
ז"ל שהדרךממעט בשלשה ואני על מס הדרך וכ"ש
כי אין לי הספרים כאן לעיין בהסו גברא רבא
בעי מלתא מבטעמא מ"מ להרחות חביבות כ"ג
אמרתי לבא בכתובת הגסה בב' וג' דבריס
ולהשתעשע בדברי כמ"ר עוד לפני שבת מלכתא
בדבר קושיתו שתמה מדברי כק"ז הגאון שר
התורה זלל"ל בשו"ת בית שערים יו"ד סי' שנ"ו
שעלה ונסתפק בתפקיר עבדו מחי הוא עובר
בעשה דלעולם בהס מעבודו בשעה שמפקירו או
בשעה שכותב לו שטר שחרור ודעתו דעת תורה
נוטה דבשעת הפקר אינו עובר רק בשעה שכותב
לו גט שחרור ותמה כמ"ר מתוס' גיטין ל"ח ע"א
שכתבו ז"ל דכיון דאין היורשין להשתעבד בה
משום מצוה לקיים דברי המת לא תקריבן בה
לעולם בהס תעבודו ומשום נתינת גט לחודיה
ליכא איסור עשה הרי מוכח להדיא דאינו
יכול להשתעבד בה שוב ליכא משום לעולם בהס
תעבודו ועיין עוד לתוס' חגיגה ב' ע"ב ד"ה
כופין והתריך קלת בלשונו הזהב.

והנראה לפענ"ד דמדברי התוס' ליכא קושיא
דהרי התוס' כתבו ומשום נתינת גט
לחודיה ליכא וכו' ויש לדייק דהאי תיבת לחודיה
לכאורה מיותרת היא והיל"ל ומשום נתינת גט
ליכא איסור עשה, ולכן נראה דכיון דייקו התוס'
לכתוב לחודיה וכוונתם הוא דהתורה לא תקרה
בעשה אלא למי שביכלתו להשתעבד אינו משתעבד
ומשחרר כיון דבידו להשתעבד אז עובר משום עשה
אבל מי שאין בידו להשתעבד רק בידו להשתעבד אז
עובר משום עשה אבל מי שאין בידו להשתעבד רק
בידו לכתוב לו גט שחרור משום הא גופיה
קלומר משום נתינת גט לחודיה שיש לו עליו ליכא
איסור עשה כיון שאין עליו אלא עיכוב אחד אבל
מי שיש לו עבד ועתה הוא מפקירו וגם כותב לו
גט שחרור הכ"ג מייב על השחרור בשעת נתינת
הגט ואדרבה אם לדייק הי' אפשר לדייק בלשון

התוס' לחידך גיסא לעולם האיסור הוא אאתינת
גט ובאם הי' כאן גם הפקר הי' מייב אאתינת גט
והי' עובר בעשה עליו אבל אאתינת גט לחודיה
בלא משחרר ליכא עשה בלא הוי אלא ממוסר
שחרור שאין בידו להשתעבד ות"כ אפשר דהי' באתת
עוד ראי' לשיטת מרן זלל"ל.

איברא דהרשב"א כאן פי' בדברי התוס' דהא
דמצוה לקיים דברי המת דמיד בתמירתו
אל אב נפקע שעבודו אל עבד אז שפחה ועיין
שו"ת מוהר"י בן לאב שתמה הרבה אדברי התוס'
כאן דהאיך יקיימו הבנים דברי אביהם והא כיון
דאסור לשחרה היאך יקיימו דברי המת אלא
להשתעבד בה ולעבר אדברי תורה אלוה לעולם
בהס תעבודו ומי' מהריב"ל דט"ם הוא בתוס'
והא אלא ישתעבדו לאו משום מצוה לקיים רק
בתמירתו שחרה ונפקע שעבודה ואינה אלא
מעוכבת גט שחרור והוא כדעת הרשב"א ז"ל אלא
דהרשב"א כאן הקשה היאך נפקי שיעבודה בדבור
בעלמא ע"ש, ועיין תוס' יבמות מ"ח ע"א דסילוק
רשות מהני ולפ"ז אאי שפיר דברי התוס' מדין
סילוק רשות ובאי' האריכתי בס"ד - ועיין גיטין
מ"ג ע"ב תוד"ה אינו סילוק בין מעקיר למוכר
לעו"כ. מבואר מיהו דהרשב"א והריב"ל מפרשי
דברי התוס' דהתם מיירי שפחה זו לא היתה
מעוכבת אלא גט שחרור אבל כבר היתה משוחררת
ולפ"ז פשוט דכה"ג ליכא איסור לעולם בהס
תעבודו אבל בלדם אחד שיש לו עבד ויש בו ג'
קניניס קנין איסור וקנין הגוף שפיר אכ"ל דהמיוב
נגמר בשעת נתינת גט שחרור ואז הוא דעובר
וכדעת רבינו זלל"ל.

והנה בגמ' גיטין דף מ' שם כי אתא רב דימי
א"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלוני
שפחתי אל ישתעבדו בה לאחר מותו כופין את
היורשין וכותבין לה גט שחרור אמרו לפניו רבי
אמי ורבי אסי מי אתה מודה שבניה עבדים כי
אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן וכו'
ופרש"י אבל וולדות היולאים ממנה מעכשיו עבדים
הם ואמאי כופין לשחררה ויפסידו וולדות ועיין

תום' ד"ה תומו העבד וכו' מכאן למעוכב גט שמרור מכמי נניה עבדים הס ודבר זה נעלמה מיניה להגאון נחבנ"מ ז"ל ות"כ כל שמעוכב גט שמרור אף למינו יכול לשעבד בו מ"מ מכמי אית ניה לד עבדות שאם ילדה הולדות הו"ל עבדים והא לליכא שעבוד כלומר למינה משועבדת לו ומינה מחוינא ליש וכן הוא אבל נשאה וילדה אז נניה עבדים וגם הוא מוחר בשפחה אלא שאין כופין אותו על זה דהרי אמר אל יאמעבדו בה ודו"ק. ומיהו לדידן שפיר י"ל דמעוכב גט שמרור לאודיה אע"פ שהוולדות לבעלים מ"מ כיון דשעבוד הגוף לא הוי לבעלים אינו עובר אבל היכא דמשחרר מחרוייהו שפיר י"ל דעיקר המיקור בשעת נחינת הגט שהרי כל שלא נתן הגט אכמי הוולדות עבדים הס ת"כ עיקר השמרור נחינת הגט ואז הוא עבר המיקור.

ובעיקר קושית הרשנח מרנומינו בעלי תום' היאך נפקע שיעבודא דיבורא בעלמא לולי דבריו הקדושין הי' נלפענ"ד לפמ"ש התום' לעיל דף י"ג ד"ה והא בשם ר"ת דבגר לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת דבישראל לא פסק כאו מממונו אפילו לאחר מיתה דמכאו יורשין בניו ע"ש שהוא דבר חדש ונפלא. והנראה מדבריהם דמ"ט יש כח ביד האדם משראל לצוות לבניו מפני שלאחר מיתה אכמי כאו מממונו ובמקום אחר הבאתי רמז לדברי ר"ת מהא דאמרין והשותפין כל שחייבין בקלבון פטורין מן המעשר וכו' משום תפיסת הבית וג"כ מהוא תפיסת הבית ולהנ"ל אתי שפיר דכל זמן שלא חלקו האחים אכמי לא פסק כח האב מממונו ואכלי שלא הוא ומינו חייב בקלבון ודו"ק כי קלרתי מאד ולפ"ז אי' מרן בבי"ם יו"ד קושית הא"ם ז"ל הא דאמרו ניחא ליה לזדיק לקבר בשלו והא כיון שמת נעשה חפצי מן המצות ומין לו מגרמי' כלום ואי' מרן בבי"ם דכיון דלאחר מיתה נמי לא פסק כאו מממונו רק בממון שראוי לירושה יורשין אומו בניו מכאו מגזירת הכתוב אבל ממון שאינו ראוי לירושה כגון קבר הכ"ג דמין יורשין ונשאר לזדיק קבור בשלו ע"ש.

ובזה נראה נמי מה שקורמין קבר אצל דבר אחר בשאר לא נשאר לאצות אצל קבר נשאר לאצות ומה"ט אתי שפיר נמי מנהג העולם שמניחין מעזבונם לזדקה לאחר מותם והרי כיון שמת נעשה חפצי מן המצות וכבר דברו מזה הפוסקים ועיין שו"ת מוהר"י ברונא מס"ב בזה. ולהנ"ל אתי שפיר דכיון דאומו ממון ניתן לזדקה ואינו ראוי עוד לירושה וכל ממון שאינו ראוי לירושה הרי נשאר כאו עליו ויש לו מזה לאחר מותו נאת רוח שנקרא על שמו אבקיעור כל ממון שאינו ראוי לירושה נשאר כח בעלים עליו אפילו לאחר מותו והא דאמר כיון שמ אנעשה חפצי היינו רק לענין מצות או קניניס דבעינן דעת ובע"כ אבל מה שקנה כבר לא נפקע מיניה עכ"פ זה מה שנרין לומר לשיטת ר"ת הנ"ל.

אלא דלפ"ז י"ל דדעת התום' כאן לשיטאס דס"ל דמצוה לקיים דברי המת וכיון דבדיני ממונות אמרו דנשאר כאי עליו כל שאמר לשאר הו"ל כאילו נתן מתנה לאחר מיתה וכיון דלא פסק כאו ממונו אמעינן ליה והכ"נ לענין זה העבד שיש עליו שני קניניס קנין כספי שהוא קנין ממונות אתי מצוה לשמוע דברי אביו דלא פסק כאו ממונו שהוא העבד הזה וממילא בניו אינן רשויס ליורשו מכח מצוה לקיים דברי המת דבדיני ממונות אמרינן מצוה לקיים דברי המת ות"כ הרי מצוה לשאדרו מדין קנין כסף ולענין אסורין הרי כיון שמת נעשה חפצי מן המצות ות"כ לדידיה ליכא איסור לשאדר לאחר מיתה מכח צוואה זו וכיון דאביו צוה לשאדר לאחר מות ת"כ מה שאין משעבדין הבניס בו ליח בהו איסור משום לעולם בהס מעבודו דעבד זה שאביהס צוה לשאדרו מעולם לא נפל בשור יוסף להס ולא פסק כח ממון מאביהס ממנו ולכן גס עליהס ליכא סוס איסור של לעולם בהס מעבודו לענין ממון ולא נשאר רק הקנין איסור של עבד שנרין גט שחרור ולזה ליכא איסור עשה וכמ"ש התום' דבשביל נחינת גט שחרור לאודיה וכו'.

ובזה מיושבת גמי תמיהת המריב"ל דהאיך יקיימו הכניס דברי מכיוסס דכיון דאסור לשחררה האיך יקיימו דברי המת שלא להשתעבד בה ולעברו מדברי תורה שהותה לעולם בהס תעבודו. ולהנ"ל אתי דפיר דכיון דניד האג ליתן מתנה מממונו למי שהוא רולה הרי זוה ליתן מתנה זו לעבדו זה שיתן לו מתנה קנין כספו שבו שלא ישתעבד בו עוד וזה נידו הוא דדין ממון הוא ולא נשאר ממילא רק כח איסור שבו ולזה אין בו איסור לעבור וכנ"ל. וז"ס התוס' בלשונס הזהב דמשום נתינת הגט לאודיה ליבא איסור עשה דבלו לייאב קושית המהריב"ל דאיך יקיימו דברי המת ויעברו באיסור וגס לייאב דברי הרשב"א בלפענ"ד ודו"ק כי הוא חדש בס"ד.

והנה יש לי עוד בזה בס"ד אריבא דברים. אמנס כמ"ש לעיל דאין לי פה ספרים ואני על הדרך ורק תורה שבעל פה הוא וגס הזמן בוגד בי כי רציתי עוד שילא לקראת שבת מלכתא וע"כ יהי' דברי מעטים בעת ואי"ה כשאחזור לביתי אוסיף אולי עוד אזכה ואשנה פרק זה בס"ד.

ועד התם הנני ירי"נ באמת רושה"ט ושכ"ג בשבתא טבא ובלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן יז

עוד בביאור הנ"ל

מוצש"ק לסדר צרק צרק תדרוף התשל"ב בנ"י.

מע"כ ירי"נ הרב הגאון המפורסם כג"ה בנש"ק חו"פ וכו' כש"ת מוה"ר יוחנן סופר שליט"א, ואב"ד ור"מ דק"ק ערלוי ור"י אהל שמעון ירושלים עיה"ק.

בחזרי הניתה הנני בזה למלאות בקשתו לשלוח לו העתק בענין מתנות כהונה מה שכתבתי בה לרב אחד וגס בענין הס"ם שכתבתי שס.

ואת נדרי אשלם להשליס דברי שכתבתי בקיצור נמרץ לכ"ג בעברי בירושלים בחקית בק"ז מרן בבי"ם יו"ד שנ"ו בסשקיר עבדו שהעלה דבשמשקיר אינו עובר כלל בעשה דלעולם בהס תעבודו רק כשמשחררו בגט שחרור עבור, ובעיקר המקירה הי' בלפענ"ד להניח דאי' מהא דהגן חגיגה ב' וב"ב י"ג מי שחליו עבד ומניו ב"ח עובד את רבו יום אחד ואת עלמו יום אחד דברי ב"ה ב"ס אומרים מקנאס את רבו את עלמו לא מקנאס ליאא שפחה אינו יכול ליאא בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולס אלא לפ"ו שנאמר לא תהו בראה לשבת יצרה אלא כופין את רבו ועושין אותו בן חורין וכותבין שטר על חני דמיו וחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ס והקשו התוס' ב"ב היכי כפינן לשחררו והא אמרינן בפ' השולח (גיטין ל"ח) דכל המשחרר עבדו עובר בעשה וכו' ע"ש.

ולפום ריהטא קשה כיון דיום אחד עובד לעלמו אז הרי הוא ברשות עלמו ובהאי יומא א"א לקייס בו לעולס בהס תעבודו וא"כ האי יומא לכאוב לו גט שחרור ולא יעבור על לעולס בהס תעבודו ומאי מקשו התוס' ליאני לכותב לו גט שחרור ביום שעובד לעלמו ללאו בר שעבוד הוא ולמאר כשיבא יומו כבר ממילא נפיק מבל אי אימא דהאיסור הוא על הגט שחרור אתי שפיר שלא יוכל לכתוב דאפילו ביומו ללאו דיליה מ"מ יש עליו קנין איסור של עבדות אלא ורק שעבוד הגוף לעבודה אין בידו ביום זה מבל איסור עבדות לעולס דיליה הוא ולבן שפיר עובר בעשה דלעולס בהס תעבודו ועיין רגמ"ה מש"כ שס ודו"ק.

שנית בלפענ"ד לפמ"ש הפורת יוסף למרן קושית התוס' הנ"ל דבאני עבד באמת ליבא עשה דלעולס בהס תעבודו דהא לעולס הוא משום דגס הוולדות הס משועבדים בניו ובני בניו משא"כ באליו עבד דלא שייך לעולס כיון דא"א לו להיות

ולדות ע"ם. מבואר מיהו מדבריו ז"ל דלעולם תלוי בוולדות וכ"ז שהוולדות הם לתדון יש בו מיסור של לעולם והנה בגמ' דף מ" שם כי אתא רב דימי מ"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלוני שפחתי אל ישתעבדו בה לאחר מותו כופין את היורשין וכותבין לה גט שחרור אמרו לפניו רבי אמי ורבי אסי רב מי אמה מודה שניה עבדים ופרש"י דוולדות היולאים ממנה מעכשיו עבדים הם ולישנאי בבר הדבריס ולפ"ז מבואר דמעובד גט שחרור אבאי נינו עבדים וא"כ כיון דעיקר לעולם בהם תעבודו שיך בוולדות ומעובד גט שחרור הוולדות לדון ו"כ עובר לעשה דלעולם בהם תעבודו דוקא כשנותן גט שחרור וכנ"ל.

ועוד נו שליטה לפמ"ם בגמ' גיטין ל"א דעבד יש בו ג' קניניס קנין ממון וקנין הגוף לאיסור והפקר מועיל להוציא שעבוד הגוף הכספיו גט שחרור מפקיע קנין האיסור והדבריס מפורשמים והנה בגמ' קדושין ט"ז ע"א תנא וקונה את עצמו בכסף ובשוה כסף ובשטר ופריך בשלמא כסף וכו' אלא האי שטר ה"ד אילימא דכתב ליה שטר אדמיה היינו כסף ל שיחרור שטר למה לי ליתא ליה באפי תרי זיל ק"ג באפי בי דיג זיל אמר רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי והר שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול ע"כ.

והקשו התוס' אמאי לא פריך ויפקינו שהרי אפילו עבד כנעני שגופו קנוי לא יצא בהפקר לשמואל דאמר המפקיר עבדו יצא לחרות ולריך גט שחרור ואפי' למ"ד המפקיר עבדו יצא לחרות ולריך גט שחרור היינו משום הפקעת איסור כדי להתירו בבת ישראל וא"כ בע"ע ל"ל שטרא דבלאו הכי מותר בבת ישראל וי"ל דאין הכ"ג ע"ם והפנ"י תי' כיון דאין אחר יכול לזכות בע"ע כ"א הוא בעצמו לא הוי הפקר ובאמת ג"ע דהרי בע"כ נמי דינא הכי ואפ"ה מועיל ההפקר ועיין מקנה ול"ע.

והנה כתב הרשב"א בשם הרמב"ן דהא דע"ע גופו קנוי היינו משום דרבו מוכר לו שפחה כנעניח וכתב עליו דלפי טעם זה היינו דוקא בהכרוהו ב"ד אבל בהוכר עצמו באמת ג"ל שטר והניח בצ"ע. והמקנה כתב דדעת הרמב"ן כדעת הריטב"א דמוכר עצמו נמי רבו מוכר לו שפחה כנעניח אלא דמכרוהו ב"ד בע"כ ומוכר עצמו מדעתו אלא לרבנן דר"ת דמוכר עצמו אין רבו מוכר לו שפחה כנעניח מ"מ הוא מוכר בשפחה נמצא דאפילו הכי איכא מילתא לאיסורא ועיין שו"ת הרשד"ם יו"ד סי' ק"ל ושו"ת רדב"ז ח"א סי' קפ"ח שכתבו בדעת הרמב"ם לאיסור שפחה מדברי סופרים ועיין מל"מ פ"ג מה"ע ובשעה"מ שם שהקשה אבעל לא"מ וג"ח ובספרי משנה הלכות ח"ד סי' רל"ב האריכו בדברי השעה"מ הנ"ל.

ומעתה קשה מה שאמרו גופו קנוי למוכר בש"כ שהרי מה"ת ליכא איסור בש"כ לדבריהם ולא בעי היתר ולדבריהם ל"ל דגופו קנוי היינו לענין חיוב מצות וכמ"ש הזוה"ק פ' בהר נד"ה ובשמה עבדין פטורין מעול מלכותא דלעילא וע"ד פטורין מן המצות מאי עול מלכות שמים אלא כהאי תורת דיהבין עליה ההוא עול לא עביד מידי וכו' והאי עול לא שריא בגופו דמיהו כפות בתורה וע"ד עבדין פטורין מעול מ"ם ואי מהאי עול פטורין מכל שאר פטורין דהא שאר לא שריא עליה דב"נ עד דאשתכח בניה בהאי עול ובג"כ הוו מכלי ישראל במלריס חנם אף הכא נמי לאפקי חנם דהא עבדא הוה וכל מה דעביד חנם הוא בל עול מלכות שמים ומה"ט מוכר בשפחה כנעניח ע"ם, ובספרי משנה הלכות ח"ה סי' קפ"ב, ובזה יש לפרש דברי רש"י פ' עקב שפי' ושמחס אח דברי (ספרי) אף לאחר שחגלו היו מצויניס במצות הניתו אפילין עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשאחזרו וכן הוא אומר (ירמיה ל"א) הביבי לך ציונים ע"כ וכבר אמהו כלס למצות שבגופו גס בחו"ל מחויבים מדינא ועיין רמב"ן ז"ל יש במדרש הזה סוד עמוק ועיין רמב"ן ז"ל יש במדרש הזה סוד עמוק ועיין ג"א ושאר מפרשי רש"י, ולהנ"ל אתי שפיר כיון דבגלות אין הגויס הו"ל עול הגויים ועול הגליות הו"ל כפות בתורת

ומס שגימי ה' הטוב יכפר.

ומיהו לדידן מאחר דשני רבנן זאת אומרת ע"ע גופו קנוי והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול וכו' נראה מבואר דהיתר השטר הוא על קנין הגוף שבו ולא על קנין כסף דעל קנין כסף לא די' צריך שטר כלל ובעבד כנעני נמי מה שצריך גט שחרור משום הפקעת חיסור של קנין הגוף הוא דכעי נמצא דהחילוק בין ע"ע לעבד כנעני בענין קנין הגוף דע"ע גופו קנוי לזמן וע"כ גופו קנוי לעולם וא"כ לעולם בהם מעבודו קאי לקנין הגוף שיוצא בשטר וממילא אתי שפיר דעיקר עשה דלעולם בהם מעבודו עובר כשנותן גט שחרור וד"ק היטב.

איברא די"ל דאלו בשחלוקת הרשבו"ם ז"ל דלשיטת הר"ן ודעימיה דעשה דלעולם בהם מעבודו הוא משום לא מחנם לחסור ליתן להם מחנם חנם ובמה שמשחררו הריהו נותן לו מתנה ס"כ כל שהפקירו הרי כבר נתן לו מתנתם שהרי לחסור לו להשתעבד בו מעתה וכל מהם הוא עושה לעצמו הוא עושה והגם דלחכמי מחוסר ג"ם מ"מ כבר הוא בידו לעשות מלאכתו ומעשה ידיו הם שלו וממילא כבר עבר בשעת ההפקר אלא מחנם אבל להפוסקים דעשה דלעולם הוא מצוה בפני עצמה ס"כ כל זמן שלא נתן ג"ם אכתי לא עבר לעשה כיון שמחוסר ג"ם אכתי אגוד ביה וי"ל ונ"ע.

ועל מרנעה לו משיבנו דנלפענ"ד לחדש דבר לפמ"ש בם"ד לפרש דברי רבינו מנחם הבבלי נאון קם"ו בטעם שחוסך ושכירו של כהן וע"ע לי כל ובמרומה ועבד כנעני וילדי בימו וקנין כספו המה יאכלו בלחמו ומי' שעבד כנעני גופו קנוי שהשוה הכתוב קנין כספו לילדי בימו ומכאן שממונו של אדם כגופו ע"ם ונראה מדבריו ז"ל דקנין כספו במקום שקונה כל הגוף נעשה שלוגמרי עד שנעשה חלק מחלקי גופו והומר לאכול בתרומה מה שאסרה תורה לזר אפילו הוא ישראל כשר הומר בה עכו"ם כשקנאו כהן וכעין זה אמרו ז"ל בחשתו שאוכלת בתרומה דקנין כספו הוא עיין בחוכות נ"ח וביבמות ס"ז ע"ב ובמוס' ד"ה קנין כספו.ובספרי משנה הלכות ח"ה סי' קפ"ב דקדקתי מדברי רמ"ה הנ"ל דמיוב העבד כנעני בתנות אינו מצד עצמו אלא מפני שהוא קנינו של האדון דע"כ אינו אלא כבהמתו וכל המצות שיש על העבד הם מצד האדון והשכר הוא לאדון כבהמתו ממש.

וקצת יש לדייק כן מלשון הרמב"ם בפיה"מ גיטין י"ב שכתב ומה שהשיבו חכמים לו מפני שהוא בקנייו רוצה לומר שזההעבד בחלית התרומה או בהיותבעל שפחה כנעניח לא הוסיף בעלמו מעלה עד שתאמר שחובה היא לו בשיולת לחרות ואמנם זה כמו ש תאכל בהמת כהן תרומה מפני שהוא קנין כספו לפיכך אינו אלא מעלה שיפסידנה ע"כ ע"ש (וחה לבאורה דלא כתוס' גיטין שם דנראה דהוא מצוה לו ע"ש) . שוב מצאתי בספר השלמה למנ"ח בשם הגאונים הרשבו"ם ז"ל שפי' דחיוב העבד בתנות אינו אלא מפאת האדון דע"כ אינו אלא כבהמתו ושמחתי כעל כל הון.

ולפ"ז נלפענ"ד לחדש דטעם לחסור לשחרר עבדו משום עשה דלעולם בהם מעבודו הוא פשוט כיון דע"יהשחרור יפטור האדון מכל המצות שהעבד מייבבהם והם כולם מצד האדוןומפאת האדון ואם ישחרר העבד ס"כ יפקיע עצמו מכל המצות האלו ודאי לאסור להפקיע עצמו מכל הנ"ל ועיין גמ' בכורות דף ג' כל הני למה לי צריכי דאי חנא לוקח ה"א משום דקא מייחי לה לקדושה אבל מוכר דקא מפקע לה מקדושה אימא לקנסיה קמ"ל ופרש"י מייחי לה לקדושה שהחה שוכחת בשבת וכיון דמצוה עביד ליכא למיקנסיה ועיין חוס' שפי' מייחי לה לקדושה לא משמע הכי ומיהו רש"י פי' מייחי לה לקדושה לשביחת שבת ומפקע לה מקדושה מקדושת שבת ופשוט דבהמה לאו בהשביחה היא וע"כ משום דהמצוה היא על הבעלים ויש לו מצוה בשביחתה ועבירה בהפקאתה והכ"נ וכ"ש בעבד שהוא בר דעת שמקייס מצוות בפועל ולכן אסור לשחררו. ואמנם כי כן ודאי

דהמיסור הוא על שחרור הגוף ולא על שחרור משעבוד ממון דקנין הגוף הוא קנין מיסור שכן שמחייבו בכל המצות ולאחר שנשתחרר נפטר מזה וממילא אמי שפיר דעל גט שחרור הוא דעובר בעשה ולא על הפקר וזה לפע"ד מדש ונכון בס"ד.

ומחמת קוצר הזמן אמן קנני למלין ואי"ה עוד חזון למועד להשתעשע בדברי כ"ת ולהתענג בהנים מהנה של תורה.

ידי"נ ואוהבו הנאמן המברכו מריחוק מקום ומקירוב לב בברכת כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים לו ולכאש"ל ולכל המסתופפים בצלו בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן יח

בהא דליתי עשה דפ"ו ולידחי ל"ת דשפחות

אור ליום ב' פ' בא התשל"ז בנ"י יצו"א

אחדשכ"ת בידידות יתירה

לאות הוקרה וידידות הנני להשתעשע בדבר קושיתו שאמר לנני היקר שהקשה עלי דבריתו בס"ו סי'רמ"ו שדנתי בתוס' פסחים פ"ח ליתא שפחה היתו יכול שהקשו דליתי עשה דפ"ו וידחה ל"ת דלא יהי' קדש ואי' משום דידה דליכא עשה דאפשר לה בעבד ודייק מינה ידי"נ הרב הגאון ר' חיים רוזען זצ"ל מדכתבו דאפשר לה בעבד משמע דכוונתם מליתא דריב"ב דס"ל דגסהית מפקדת מ"מ אין שייך עדל"ת ע"ז כתבתי ולא הבנתי דאי ס"ל כריב"ב ומשום דגס היא מיפקדת והרי עבד בעלמו פטור ממצות פ"ו וכ"ש שפחה ואין בו אלא מצות לשבת וע"ז הקשה מעכ"ת שליט"א דלריב"ב דאשה ג"כ מצווה בפ"ו והלא בעבדים יליפינן לה דה מאשה לחייבו במצות שנשים חייבות מ"כ אי ס"ל כריב"ב פשוט דגס עבד מחויב בפ"ו מהקישא דלה לה דהוקשו עבדים לנשים שנחתייבו במצות כנשים וכיון דאשה מצווה אפ"ו הכ"ג עבד יחתייב בפ"ו מכח אשה, עכ"ל.

ולפום ריהטא הי' נראה בה לומר דבר יקר דהנה בירושלמי פ"ד דגיטין ה"ה הביא וז"ל חמן תניין אין נושאין נשים כמועד שמעון בר אבא בשם ר'יוחנן משום ביטול פרי' ורבי' נעון קומי ר' יוסי עבד מהו שיעשה אשה כמועד אמר ליה נישמעינה מן הדא לי בטל והלא לא נברא העולם אלא לפ"ו ואמר ר' שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן כל שהוא מצווה על פ"ו אסור לו ליעשה אשה כמועד ופי' הפ"מ שם שבדאמרו שיעשה אשה כמועד להבעיא אי מצווה בפ"ו פי' לשון המשנה ליעשה שפחה אינו יכול וכו' ליבטל והלא לא נברא העולם אלא לפ"ו כפשטן דהעבד מחויב בפ"ו, ולכאורה והלא עבד אינו מחויב במצות אלא כאשה ומ"כ אמאי מחייב כמצות פ"ו. ולפי דעת כ"מ י"ל דהירושלמי לשיטתו בגמות פ"ו ה"ו דמניח מחלוקת ריב"ב וחכמים האיש מצווה על פ"ו והא האשה ריב"ב אומר על שניהם הוא אומר וינרך אותם מחלקים ואמר להם מלקים פ"ו ובגמ' שם רבי ירמי' ר' אבוהו רבי יצחק בר מריון בשם ר' אמינה הלכה כר' יוחנן בן ברוקה וכן פסק בשם' תענית "ד ה"ו בשם ר' אמינה דהלכה כריב"ב ומלא דהירושלמי לשיטתו ס"ל דנשים מצווה בפ"ו וכיון דהעבד נחתייב במצות שהאשה מיבעי מ"כ שפיר עבד אמי מחויב בפ"ו אבל לס"ם דילן דס"ל דנשים פטורות מפ"ו הלא קיי"ל כריב"ב ולכן עבדים אמי אין מצווין בפ"ו.

ועיין חוי"ט פ"ה דברכות מ"ד שכתב דאין למדין הלכות ממדרש רבותהרי ברבות פ' בראשית סוף פ' ח' ממית למתני' דסוף פ"ו דיבמות דריב"ב אמר על שניהם הוא אומר פ"ו וקאמר עלה ר' ירמיה ור' יצחק בר מריון בשם

ר' חיים דהלכה כוותיה ומנן לה קי"ל הכי, ועיין הגהות רע"ח סס, ובחידושי הרד"ל על המ"ר דמה דכתי החוי"ט דהמ"ר הוא סס תגדת הירושלמי והירושלמית פסק כריב"ב ע"ש ובחומש לימודי הסס נרחבים (הע"ר) מצוא פ"ו שנס סס כמה ט"ס ע"ש מבואר מיהו דלהירושלמי עבדים חייבים בפ"ו וצ"ל כנ"ל.

ברם לאחר העיון שנוס הוא חדא דהרי החום' גיטין מ"ח ע"ב ד"ה לא תוהו הביאו דברי הירושלמי הנ"ל דאמר תמן תנן אין נושאין נשים כמועד שמעון בר חנא בשם ר' יוחנן אומר מפניטיטול פרי' ורבי' וכו' בעון קומי רבי חמי העבד מהו שיצא במועד לאמר להון נשמעינה מן הדא יבטול והלא לא נברא העולם אלא לפרי' ורבי' ואמר שמעון בר חנא בשם ר' יוחנן כל שהוא מצווה על פ"ו אסור לו ליצא אשה במועד פי' כל שהוא מצווה על פ"ו משום לשבת יברה כגון עבד אבל אפרו ורבו ודאי לא מיחייב וכו' הנה כאנו מפורש דעבד לא מיחייב בפ"ו והא דאמרו שם פ"ו פי' שבת וכאו שפי' בס"ם דילן ופלא על פנ"מ ז"ל שפי' הירושלמי כפשוטו ובאמת כי בק"ע שם גיטין הנ"ל פי' המיבעיא עבד מהו שיצא אשה במועד דמי אמרינן כיון דאינו מצווהעל פ"ו מותר ליצא או דילמא כיון דמצווה אשבת אסור ע"ס וגדולה מזו תמה בשיורי קרבן דאאי ניטול פ"ו שייך בעבד הא רבו מוסר לו שפחה כנענית בע"כ ולא יתרצה להמתין עד המועד שלא יפסיד בוולדות ע"ס.

ולפענ"ד לא קשה מדי לפמ"ד בגמ' בחובות מ"ז ע"א בעשה ידיה מגלן ופריך דאי ס"ד מעשה ידיה לאו דאניה אלא הא דזכי ליה רחמנא לאב למיסרה לאופה היכא מצי מסר לה הא קמבטל לה ממעשה ידיה פריך רב אחאי אימא דיהב לה שכר פקעאה אי נמי דמסר לה בשו"ט ועיין חום' שם תע"ג דאין נושאין נשים בחולו של מועד וכו' מבואר דאלו לא הי' מעשה ידיה לאניה לא הי' יכול למוסרה לאופה שהי' מבטל לה מעשה ידיה וא"כ באדון שים לו עבד

ואברא להחום' תגיגה דף ג' ע"ב ד"ה לא תוהו כאנו האי עשה אלים טפי מפ"ו כדאמר בתגילה וכו' אבל י"ם משום דעבד לא מיפקד אפ"ו דאמר היו לו נשים בעבדותו ונשתחרר לא קיים פ"ו (יבמות ס"ב ע"א) ואלו מילתא היא דאמר בירושלמי דמו"ק (פ"א) עבד מהו שיצא אשה במועד אמר להון נשמעינן מן הדין מתניתין יבטל והלא לא נברא העולם אלא בשבי לפ"ו ואמר שמעון בר חנא משום ר' יוחנן כל שהוא מצווה על פ"ו לא יצא אשה במועד ועוד ליצא דנקט הכא והלא לא נברא העולם אלא בשביל פ"ו משמע דאת רוייהו קאי ע"ס נראה לכאורה דמפרשי שם הא בירושלמי כאפ"מ הנ"ל ורמיאי בגליו ואגיגה הנ"ל שניין לעיין בחום' גיטין מ"א ד"ה לא תוהו וכוונתו נראה לכאורה לעיין דדבריהם סתרמי זינהו ממקום למקום. ועיין מהרש"א שם. ולפ"ז לכאורה יש מקום לומר דעבד גמי מצווה אפ"ו, אלא דמ"מ סיימו החום' והא דאמרינן לא קיים פ"ו היינו מטעם דבעינן זרעו מיוחס אחריו ואפילו ישרא שים לו בן מן הפשחה אינו קרוי מיוחס אחריו וא"כ אינטמיד סברתן אליבא דכ"ע דא"א לו לקיים פ"ו מטעם דבעינן זרעו מיוחד אחריו וכמ"ש בינמוח הנ"ל ושפיר א"א לומר בעבד משום עדל"ת וכמ"ש בספרי הנ"ל.

שנית נראה בירושלמי גופא שכאנו קנת האחרונים בפשיטות דם"ל דהלכה כריב"ב לפענ"ד לא מוכרח הדבר דאמר שם (פ"ד דתעמית) רבי לעזר בשם רבי חנינה הלכה כריב"ב א"ל רבי בא בר זבדא עמך היחי ולא אתאמרת אלא אם היתה תובעת להינשא הדין עמה וקרא עליהון טוביס השניס מן האחד ופי' הפ"מ ולא ופשחה שמעשה ידיה שלו הן אין רוצה לבטל אומן ממעה ידיהן בחול ולהשיאן זה לזה משום ביטול מעשה ידיהן שהן שלו והוולדות הו"ל דבר שלא בא לעולם ויש לו זמן לזה ולכן אלו הי' יכולין להמתין עד תוס"מ ודאי הי' מאחר הנישואין בשביל מעשה ידיו שלא לבטלן ואז ממילא מבוטלין הן ממלאכה ושפיר בעי מימיה בירושלמי.

מיתמרת הכי נמי אם היתה מוכנת להיעשת ונתה בטענה בעינן חוטרת לידע ומרע לקבורה דמז הדין עמה וקרי עליה טובים השנים שהיתי טובה נדבר עכשיו טוב לי שהעמדתני על האמת ע"כ ו"כ בק"ע שם ומ"כ בחמת ירושלמי רבי לעזר הדר ניה וס"ל דר' חנינה מעולם לא פסק הלכה כריב"ג וירושלמי יצמות פ"ו ה"ו גמי מניח הא דרבי לעזר בשם ר' חנינה דהלכה כרב"ג ואמר ליה ר' נא נר זבדא עמך הייתי ולא מיתמרת אלא וכו' וקרא עליה טובים השנים מן האחד ופי' הפ"מ והק"ע שהיתי טובה נדבר עכשיו טוב לי שלמדתני האמת מבואר דהירושלמי גמי ס"ל דאין הלכה כרב"ג ולדקו דברי זקנינו רבינו המו"ט ז"ל דאין למדין הנכות מפי המדרש שהרי במדרש הביא בשם ר' יצחק בר מריון דהלכה כריב"ג ובאמת אנן לא קיי"ל הכי וכוונתו דלגירסא דהירושלמי גמי לא קיי"ל הכי וכ"ש לגירסא דס"ם בבלי.

ופלא על האי רד"ל שכתב וז"ל (בפ"ר פ"ח י"ב) הלכה כר"י בתו"ט סופ"ה דברכות הוכיח מזה שאין ללמוד לדינא מן הב"ר דהא קיי"ל דאין הלכה כריב"ג, ואין זה רמיה דהב"ר היא מגדמ ירושלמי וירושלמי יצמות כל הסוגיא ופוסק כריב"ג דהכא ומכ"מ אנן נקטינן כס"ם דידן שמולק על הירושלמי והב"ר אבל בתקוס שאין חולק הס"ם ודאי יש ללמוד מן הב"ר כמו מן הירושלמי וכו' ע"ש והדברים נפלאים שהשיג דעת הירושלמי בב"ר דפסקו כריב"ג ובהב"ר ובאמת בירושלמי מבואר דאין הלכה כריב"ג ור' לעזר חזר בו לגבי דר' נא ומ"כ המדרש דפסק כריב"ג מעלמו הוא דפסק כן ושפיר כתב דאין הלכה כהמדרש וק"ל.

שוב האיר ה' עיני ומצאתי לרבינו הגדול הט"ח ז"ל חגיגה הנ"ל בד"ה עוד מירן ר"י וכו' בא"ד וז"ל הא דקאמר במתני' ליטמ ב"ח אינו יכול היינו משום לחמ דידיה דאין עשה דפ"ו מצד מירות דומה ל"ח דקדם מצד עבדות והא דקאמר ליטמ שפתה אינו יכול תע"ג דצד עבדות מותר בשפתה ואי משום צד מירות יבא עשה דפ"ו דהאי צד וידתה ל"ח פי' היינו משום לחמ דידה לא מיבעיא לרבנן דאשה אינה מצווה על פ"ו דהשתא אין אלנה עשה דפ"ו ועוברת על הלאו דלא יהי' קדש משום צד מירות שבה, אלא אפילו לריב"ג דאשה מצווה על פ"ו מ"מ כיון דשפתה היא אינה מצווה על פ"ו, כמו שעבד אינו מצווה על פ"ו, ומהשתא אתי שפיר הא דכפו לרבה של אני' שפתה לשתרה אדריב"ג דא' אשה מצווה על פ"ו דאני עבד כיון דאסור באני' שפתה דאתיא צד עבדות של האי ומשתמש בצד מירות של אידך אי אפשר לאני עבד ליטמ אני' שפתה מטעמא דאתי עשה ודחי ל"ח הא עשה של אינ זה ואשה זו אינו אלא מצד מירות שבשניהם ובהאי צד י"ל יבא עשה וידתה ל"ח דקדם שבצד השני של אבירו אבל האיך ידתה צד עבדות שבהם שאסור בצד מירות של אבירו לל"ח דקדם כיון דבהאי צד לית לעשה דפ"ו ואין ל"ח דהאי צד גדתה מפני עשה דאידך צד כיון דבהאי צד לית עשה ע"ש בתריכות גדולה והרבה ים לפלפל שם בדברים הקדושים במה שכתב עוד שם מ"מ וכו' דמשמע לכאורה דס"ל באמת עבד חייב בפ"ו ועיין בסוף המסכת מ"מ לדידן לא נריכא עוד ודו"ק.

והנה הפנ"י גיטין מ"ח ע"ב בתוס' ד"ה לא תוהו פשיטא ליה לעבד לכ"ע מחייב בפ"ו דלא הוקשו אשה לעבד לכל כדאשכחן דעבד חייב למול ומ"כ הכ"ג עבד דרבו לבנות ואשה אין דרכה לבנות ודרכו לחזור אחר אשה מה"ט מיחייב בפ"ו ולפענ"ד אף שאני כדאי מ"מ אדרבה כיון דבעי לחזור אחר אשה ועוד אינו נרשות עצמו ומ"כ פטור מהני מצות דאינו נרשות עצמו ואדרבה הדין דרבו מוסר לו שפתה ואם אינו רוצה ליתן לו שפתה אינו יכול ליקח לעצמו ומ"כ האיך יחייב במצות שאין בידו לקיימם והוא אינו בן חורין עוד הקשה הפנ"י דהתוס' סנהדרין נ"ט כתבו דכל מי שמצווה על פ"ו מצווה על השחתת ז"ל ופשוט דעבדים אסורים בהשחתת זרע ומ"כ מצווים נמי אפ"ו ולפענ"ד גם מזה נ"ל דכוונת

המוס' דכל מי שמצווה על פ"ו מצווה על השמחה מכל ים שמצווה על הסז"ל ומינו מצווה על פ"ו ולמו הא נהא מליח וכמ"ש הרשב"ם נחמת (רפ"ב דנדה) דלף מי שמינו מצווה על פ"ו מצווה על השמחת זרע מ"כ לא מליח זה נזה כלל ודו"ק ופלא שלא הביא מהא דיבמות דעבד אין לו חיים ואפילו היו לו בנים כעבדותו לא קיים המצוה.

והמל"מ פ"י מהל' מלכים חמה מדברי חוס' מגיגה דהיאך עבד יחייב בפ"ו הא אשה אין חייבת בה וכל מצוה שאין האשה חייבת אין העבד חייב דגמרינן לה לה מאשה ולפ"ז לריב"ב עכ"פ הי' אחי שפיר אחנם כבר אמהו עיין בילקוט סופר מצוה פ"ו סוג עבד אשר ניין עליו מכמ"ר ורחימי בילקוט סופר הנ"ל שהביא מה שחמה האגנ"מ סי' ג' סק"ב אין אפשר דעבד חייב בפ"ו הא אמרו הכל מודים בעבד שנשחחרר שאין לו חיים ולפי' חוס' הנ"ל הרי כבר קיים בעודו עבד וזה כמ"ש לעיל בס"ד. (ועיין פרמ"ג פחיחה כוללת מ"ב אות י"ט). אע"ג דאמרינן כל מצוה שאשה חייבת עבד בענני ושפחה בעניות חייבין לאו כללא הוא דכיבוד או"א נשים חייבות ועבדים דל"ל חיס כלל וכן עבד גרע מעכו"ס לפ"ו ע"ש.

ובר מן דין דבר קשה הוא שחייבה החורה לעבד בפ"ו ולא יוכל לקיים ובחורה לעולם בהס חעבודו כחיב והרי פ"ו לא חקיסי עד "שיהו בנים לבנים וזה לאו בניו הס ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו והילקוט סופר שם חילק בין עכו"ס לעבד ודחה רחיים האגנ"מ וכן חלא בשו"ת מהד"ג מ"ג סי' ל"ו ועיין חנ"ח.

עכ"פ נרחה לפענ"ד כהפוסקים דאינו חלוי מצוה לפ"ו ובפרט לפיטח הגאונים שהבאחי בספרי מ"ז (סי' ל"ו) דכל המוות שהעבד חייב בהס אינם חחחת העבד אלא חחחת האדון ועל שמו הס נקראים כי העבד יש לו דין בהמה עם הדומה לחמור ומ"כ פשוט דאין עליהס צווי של פ"ו אלא חדין לשבח וכדעת החוס'.

דברי ידידו דושה"ט וש"ת וי"ר שיזכה להרביץ תורה ברבים ללמוד וללמד לשמור ולעשות עדי יבא ינון ולו יקהת עמים המברך בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן יט

בענין בקושית הב"ש דלא ילפינן רוב בד"נ מעריות דמיירי בבא עליה אביה ואכתי תקשה דלמא לאו אביה הוא

ב' לסדר ראשי המטות התשל"ט בנ"י יצו"א

בין המצרים. ישלח לנו מדלג על ההרים. ויגאלנו מבין הנמרים. ויפתח לנו שערי השמים מבית שערים. ויביאנו לארצנו זבת חלב ודבש תמרים. ובראשם מע"כ ידי"נ מחותני הרהגה"צ גבר בגברים. עם כל משפחתו הכבודה בכל הנודע בשערים. ה"ה כקש"ת מוה"ר פנחס מנחם אלטר שליט"א (זצוקללה"ה) ירושלים עיה"ק תו"א.

אחדשכת"ה בידידות נאמנה ובאהבה מסותרת

יקרת מכחביו קבלחי וחחלח דינו של חדס בדברי מרן בבית שערים יו"ד סי' י"ח שהביא שם קושית דו"ז חחנו הגרי"ל חגמ' קנהדרים ס"ט ע"ב דרשה לפשוט דחולין בד"ב בחר רוב מעריות ודחי לה בבא עליה חביה והקשה דהא חכחי מוכח דחולין בחר רובא חהא גופי' דדילמא לאו חביה הוא ומעב"ג מחוחני שליט"א חחה חקושית זו דהרי עיקר חיובא בבא עליה חביה לאו חשוס הרוב שהוא חביה כי על בחו חיב חשוס אשה ובחה ובזה ע"כ חיב אפילו לאו חביה הוא שהרי זה ברור שאשה זו בת לאחה היא ומ"כ אפילו ניחא דלאו חביה הוא חכחי חיב חיחה חשוס אשה ובחה עכל"ק. ובנו היקר החחן המיול"ח רצה לחרץ הקושיא על המיו"ל זקנו זצ"ל זיע"א

ולא נתקבל עעל דעת מעכ"ג מחותני שליט"א.
ולא רמז מעכ"ג במה רצה לייסד וחולי מחמת
לחבה היימי מסכים למירוצו.

ואני בעמי הכנותי לבי להבין דברי מכמיס
ומידותם והקושיא שהקשה דדילמא לאו
מציה הוא היא קושיא קיימת והוא דהרי הלאו
לחשה ובמה מבואר בגמ' יבמות ל"ז ועוד
וברמב"ם פ"ב מהל"ב הי"ח הוא דוקא כשנשא
לחשה בקדושין אבל הבא על לחשה בזנות לא נאסרה
עליו משום ובמה ומותר בבמה ז"ל הרמב"ם
הבועל לחשה דרך זנות לא נאסרו עליו קרובותיה
שהן שבע נשים שאמרנו כו' ובהי"ג ז"ל שם הבא
על לחשה ובמה דרך זנות או על לחשה ואחותה
וכיולא בהן הרי זה כמי שבא על שמי נשים
נכריות כו' ודוקא כשקידש לחשה נאסרו עליו
מקרובותיה שאם נשים ע"כ ובחנוך מלוה ר"ג
שלא לגלות ערות לחשה ובמה שנאמר ערות לחשה
ובמה לא תגלה ובא הפירוש שאין המיוד אלא כגון
שנשא האחת אחלה ואח"כ כשבא על השני" הוא
מאחייב אבל אם לא נשא אחת מהן לא יאחייב
עליהן לפי שכמוד בהן לשון קיחה למשמע ע"י
נשואין כו' ע"ש מבואר. עכ"פ לחשה ובמה אינו
חייב עליהן אלא ע"י נשואין.

ומעתה בגידון דידן נמי מי שאנס לחשה והוליד
ממנה בת אותה הבא לחורה לו וחייב
עליה משום בחו בבאבהדרין ע' בחו מאנוסתו מין
וברמב"ם פ"ב מה"ו הבא על לחשה דרך
זנות והוליד ממנה בת אותה הבא ערוה עליו
משום בחו כו' לפיכך הבא על בחו מנשואתו חייב
אחים משום בחו ומשום ערות לחשה ובמה כו'
ע"כ וא"כ מבואר דברי המקשה דמה משני
בגמ' בבא עליה מציה וחייב לאכאי נילף ממנו
רוב בד"י דהא לפשר לאו מציה הוא ומשום
לחשה ובמה ליכא אלא נשאה מעולם ומאנוסתו
ליכא איסור לחשה ובמה ובמה שמי לפשר אלא הוי
אאו ואאי הוא אלא ע"כ לחזוקי בחר רובא לפילו
בד"כ.

הלכות

אלא להגס שהעמדנו קושית מרן בעוד טעם
ודעת ואאדבה מעאה מקשה האי' אאי' אם
לאכאורה מה אאי' אם נראה דא"ל משאו דרוב
בעילות הולכין אחר הבעל והוא משום דהוי"ל ל"ת
נמצא לפי האירוץ שפיר הקשה מעכ"ג מחותני
שליט"א דבנראה הס הניאו הקושיא בגמ' בבא על
בחו היינו בחו מאשאו הבשואה לו ולא מאנוסאו,
וכהבנת מעכ"ג מחותני ולפ"ז אאי אאי שפיר אי'
מעכ"ד אבל לפי הבנאי ל"כ בחאת ל"ע. אלא
לאחר העיון י"ל לפא"ם אם באי' האאי בשם
הרשב"ם חולין ל"ה ד"ה ובנמצא וע"ז ל"ח אי'
אדכ"ה אלא אחרינן כל קבוע כמע"א דאי אלא
בחס יש ואאי איעוט ובבא עליה אניה ליכא ואאי
גבה איעוט בעילות שאינן אן הבעל שפיר חזינן
באר רוב כה"ג.

ואשר בלפענ"ד ניסוד הקושיא הנ"ל דבלפענ"ד
לאאם אלא לאחרינן לאאת לאו אניה הוא
וכן הדין דרוב בעילות אחר הבעל אלא בחשה
שבשאת לבעל ועומדת לבעילות ודרכה בכך וכיון
דיש איעוט בשים מזנות ואיעוט בחנשות אחת
בעליהן שפיר אחרינן משום דרוב בעילות שאינן
אחר הבעל וע"כ לחזוקי בחר רובא ואניו לאו
ואאי הוא, אבל לחשה פנויה והרי היא בחזקת הגוף
אלא בבעלה לשום אאם ואחשה כה"ג לכ"ע לא
הוי אניו ספק ולא בעינן לחזוקי בחר רובא אלא
ואאי הוא לאין אחלה בעילות אחרות כלל דיאת
לאלות בהו ולעשותה ספק, ודוקא בזונה שמפקרת
את עצמה או לפילו בדדיימא מאחריני אחרינן
שאת בבעלה לאחריני ועיין סוטה כ"ז ע"א
והלכאא יש אאם אאם בא אומה ולא יש דומה דאני
רב אחליפא בר מערבא קאיא דר' אבהו לחשה
מזנה בניא כשרין רוב בעילות אחר הבעל,
ובפרוזה ניותר בעיא דלא לייפשיטא היא ופרש"י
ז"ל דליכא למיחש דרוב בעילותיה משם אחריש,
ועיין בה"ג הל' מילה הובא ברא"ש פ' יש נוחלין
וב"ש ל"ע סיק ד ' ס"ק כ"ו דלפילו פרוזה
ניותר לא מיישינן והא דלא קשיא מפסחיש פ"ז
ע"ב שהבניש שהולידה לאשת הושע הנביא היו

ספק ממזרמים כגר הקשה מהרש"ל הרי קי"ל דרוב נעילות ומי' דאשכי הוטע שהי' זקן ומרן הש"ך ס"מ סי' ר"מ הוסיף דהיה זקן והיה פרוצה ביומר.

ובמה שכתבנו יש ליישב ממוך ודאי היכא משכחת לה עיין ש"ך ס"ק והגהות מהר"ב פרענהל שם ולפמ"ש אחי שפיר דכה"ג משכחת לה ממוך ודאי מעריות או אפילו מא"ח ואין נעלה בעיר ונאנשה אלא דכה"ג כגר יש שיטת רבינו הגדול הנה"ג ז"ל שאת נא ע"י שם.

ונראה להביא ראי' לדברינו מדברי הנעה"מ בתוספות ט"ו ע"א אמה דכתבו כי לא אתו עדים אלי הוי כיון דרוב נשים בתולות נשאות ואי' התום' לדבר פריך לשמואל דס"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב הוה והוה ומיהו הנעה"מ כתב די"ל דאף לשמואל פריך כלומר ונהימנה אה"ג דאין הולכין בממון אחר הרוב משום דהכא איכא תרתי רובא ומזקה דגופא והכא אלא מזקה דממונא משארשתני נאנשתי דמהימנה לא מהאי טעמא דהכא תרתי והכא אלא הכא גבי דידה איכא תרתי בתי ומזקה דגופא והכא גבי דידיה אלא מזקה דממונא ע"ש וכ"כ התו"י שם ובתום' רי"ד שם דכיון דאיכא מזקה דמייעא לרוב אהני לכ"ע. אינהא אפילו להאלחמות שם דפליג אנעה"מ שכתב ז"ל אמר הכותב ליכא הכא מזקה דגופא דנשלמא כותם את הנערה שלא ניאחא איכא מזקה דגופה אלא מייתין שמא זינהה בנות ישראל במזקה כשרות הן עומדות אצל במשנתנו אינו טוען במזקה בתולה כנאמיך ונמצאת בעולה אלא במזקה אלמנה נשאמיך או אלמנה מן הנשואין או שנכנסה לחופה ולא נבעלה ואין בשתים אלו מזקה גדופה שאין האשה עומדת במזקה שלא נשאת מעולם ואין לך בה אלא רוב אצל במזקה שלא זינהה היא עומדת ומפורש כן בירושלמי כו' ע"ש נראה להגס לחולק על נעה"מ אינו חולק על עצם הדין להדין דין אמת היכא דאיכא מזקה דגופה נוסף על הרוב דאפילו לשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב מ"מ כה"ג לכ"ע הולכין אחר הרוב אלא להרמב"ם ז"ל אידם לן להגס דבנות ישראל כשרות הן ולא מייתינן שמא זינהה ולגבי זנות אית להו מזקה דגופה מ"מ ל"ל מזקה שלא נשאו מעולם דבנות ישראל לנשואין עומדות וכיון שהות טוען שאלמנה הו נשואה שנכנסה לחופה ולא נבעלה נשאה וכיונא בו ונאלו ליכא מזקה שלא נשאת מעולם ואין בה אלא רוב אבל אא מודה להנעה"מ דהיכי דאיכא מזקה דגופה בהדי רוב לכ"ע אולינן בהדה. ועיין יד רמ"ה ב"ב ל"ב דג"כ פשיטא ליה דהיכא דאיכא מזקה בהדי רוב מוניאין אפילו לשמואל וכגר האראמי בזה בשנה הלכות ת"ד סי' רל"ו ומהאי אמרן הש"ך ז"ל שכתב היפוך זה יאחול נא לע"ש. אלא דא"כ לדידן כיון דאשה זו נאנשה דנשאו מאנוסאו מוקמינן הגמ' וכה"ג לאו באר רוב אולינן אלא ודאי הוא שהרי יש לה מזקה שלא זינהה ואיכא כאן ביאות אחרות לומר שמא מאחר היא.

שוב נאייתבתי דאא הוא אי' התום' תולין דף י"א ד"ה כגון שהיו אחיו ואנו אנושין בניו האסורים וז"ל ועוד הוה אני למידק ודילמא משום דאולינן באר מזקה דהעמד האש בחזקת לדקא עכ"ל נראה ביאור הדברין דאש העמד האש בחזקת לדקא אז שוב לא הוה באר רוב דאיכא מזקה ומזקה והמהרש"א שם כתב דלמסקנא דאין רוב מפוטרופום לעריות ל"ל דאיכא מזקה דהעמד האש בחזקת לדקא דאימא נמי דנאנשה האש אי לאו משום דאולינן באר רובא ע"ש. והנה אפילו לפי' התהרש"א בדידן ודאי כיון דנאנשה ואיכא ביאות אחרות העמד אומה בחזקת לדקא מהני אא נבעלה ומה גס דדברי מהרש"א ל"ש מה שפי' למסקנא דאימא דנאשה האש דאונס מילתא אא שכיחא הוא ואמילתא אא שכיחא לא מייתינן והוי מיעוטא דמיעוטא. שוב מצאתי בלב אחי' תולין שכבר הקשה אהתהרש"א אהא דאמרו אכא אניו ואמו מסתמא בכל אופן מיירי אפילו ידעינן בודאי שכבר זינהה אמו פעם אחת שהיא פרוצה ביומר דאו אין לה חזקת לדקא וע"כ רק משום דאולינן באר רוב ע"ש. ואיגטמיד סברתן אליבא

דכ"ע דהיכא דליכא לאיתויי אלא חזקת מנדקת ודאי לא הוי ספק.

ובמה שכתבנו נראה נמי לישב קושיית הת"ח מולין הנ"ל שהקשה ולימוק דלמא לאו אניו הוא ז"ל קנת תימת תמהי לא יליף מקרבן דקפיד רחמנא שלא יקריבו אלא כהן וניחוש שמא זינתה אמו ולאו כהן הוא אלא לאו משום דאזלינן בתר רובא דהשתא ליכא לאתויי כגון שהיו אניו ואמו מבוששים לאכתי ליכא למימר שמא זינתה את אניו ואמיו לאו כהן הוא ולא משכחת לה ודאי כהן אלא ז"כ כל אנושיו היו מבוששים עד אהרן הכהן ז"ל גילף ממאי דשרי רחמנא למיסב אישתא וניחוש שמא זינתה אמה וממזרת היא אלא לאו משום דאזלינן בתר רובא ורוב בעילות אחר הבעל ע"כ. והנה הא קושיא שני' ממזרת לפענ"ד לא קשיא שהרי ממזר ודאי הוא דאסור אבל ספק ממזר מותר לבא בקהל וכיון דליכא רק משום שמא זינתה וכה"ג לא אסרה תורה לינסב אישתא ועיין ש"ך שמעתתא ז' ד"ה והקשו להרמב"ם כו' כנלענ"ד. גרס קושיתו הראשונה נמי נראה לפמ"ש דאהכי ליכא קושיא כיון דהנ"ד נדקו בכהנים ובאמותיהן וראו שהיו נדקניות ולא יבא עליהן קול זנות ז"כ הו"ל בחזקת נדקת ורוב בעילות ולא נשאר רק ספק נאנסה וכה"ג לא חיישינן משום דלא שיכחא ואם הוא אשת כהן שנאנסה ואסורה לו נמי י"ל דכיון שאסורה לו לא היתה מאכילתו תיקור כיון שהיא בחזקת נדקת וכיון שלא הודיעתו ודאי אמרינן שלא נאנסה ושפיר הוה כהן כשר ולא חיישינן דילמא לאו אניו הוא.

דברי ידי"נ דושכ"ג וצדקתו בידידות והוקרה רבה לו ולכל המשפחה הכבודה ולכאש"ל בלב ונפש

מנשה הקטן

הלכות

סימן כ

עבדים אי יש עליהם חיוב מילה עצמי או שהוא מצות האדון

חדש הרחמים התשד"מ בנ"י יצו"א

מע"כ ידי"נ הרב הגאון הגדול כערוגת הבושם דזיו ליה כבר בתיא כג"ת מוהר"ר שמואל הלוי וואזנער שליט"א גאב"ד בבני ברק.

אחדשכג"ק בידידות נאמנה

עוד הערה אחת מה שרציתי להעיר ולהשמיעו נדברינו היקרים בשבת הלוי ח"ד סי' קכ"ט יו"ד, אות ב' הביא מקירת רבותינו האחרונים אי עבדים יש עליהם חיוב מילה עצמי כשאין הרב מוהל אומן ואין מעכ"ג בעירו הנדולה לשעה"מ הל' מילה ושט"מ ב"ק פ"ח בשם תוס' הרא"ש דאין עבדים חייבים בדין מילה ולא' הגרע"א ריש הל' עבדים ומקנה קידושין כ"ט ע"ב ומנ"ח מצוה ב' והעלה לפשוט דאף אי נימא דהעבד יש עליו חיוב מילה היינו עבד שגולד משפחה ומצוה על האדון למולו ולא מול אז פליגי אי חייב למול עצמו אבל היכי דלא נולד עבד אלא שקנה אומו אדון ישראל אינו חייב לעצמו במילה.

ומה שנלפענ"ג דהמנ"א שם פלפל בדבר ואלה המקירה אי מילה הוה מ"ע שהז"ג אז עבדים פטורים ואי לאו חייבין ולפענ"ד הי' נראה דהא הלכתא תלוי' בשתלוקת הגאונים ז"ל דבשם הגאונים שערי נדק כ"ד ב' סי' ט' אהא דאמרינן בקהנדרין נ"ח דעבד יצא מכלל נכרי ולכלל ישראל לא בא וז"ל כן ראינו דיצא מכלל נכרי לענין שבא דאלו נכרי אסור לשבות כדלקמן ו אלו עבד מחויב לשבות אבל לכלל ישראל לא בא שאין העבד עצמו

מחויב בשביתה רק רבו ישראל הוא שמצוה להשבית אח עבדו כשם שמחויב בשביתת בהמתו ע"כ ובפי' כ"מ עוד שם כתבו ובכלל בעיקר טבילתו לעבדות לא הוא המברך אשקנ"ו על הטבילה רק רבו הוא שמברך ומטבילו מפני שהעבד אינו זוקק לאומה טבילה אך רבו הוא שצריך לשימושו לאפות לבשל ליגע ביינו ולהשקות וכו' הלכך טבילה זו צורך האדון הוא ועיין שה"מ לרס"ג מ"א עשה ל"א ל"ב.

ובחי' המרכבי בזה דנראה שיטת הגאונים שיטה מדשה דעבד שטבל לשם עבדות אינו אלא כבהמתו של אדון והטבילה והמצוות שמקיפי העבד אינו מצוה שלו אלא של האדון וכמו שהאדון שמור על בהמתו ושבתה בשבת אין לבהמה מצוה מזה אלא להאדון ואם לא תשמה בשעת דישה אין לבהמה מצוה אלא להאדון שעשה המצוה על ידה וכיוצא בו הכ"ג עבד המקיים מצות אין המצות של העבד ואין לו לא שכר ולא עונש אלא השכר והעונש של האדון הוא ובספרי משנה הלכות ת"ה סימן קפ"ב הבאתי דברי רבינו מנחם הבבלי בטעמי המצוות וממשנה פ"ד דידים מ"ז וקצת סמוכין מגמ' ב"מ אבל עבד אלמו בר מצוה הוא לא (ב"מ ל"ו ע"א) ועיין רמב"ם פיה"מ גיטין י"ב ובע"ק ועיין רמב"ן עה"ת שמצוה להיפוך. ועיין משנ"ה מ"ז סי' ל"ו.

ולפ"ז הי' נראה דבהא מליח דאי נימא דמצות העבד שמחויב לאחר שמל וטבל הס אלו מ"כ הוא חייב במצות בכלל ויש להסתפק לענין מילה אבל אי נימא דאין עליו חיוב קיום מצות מ"כ כשרבו לא מלו אין עליו חיובים כלל, (וקצת יש לדייק בדברי הרמ"ם הובא בשיטה מקובצת ב"מ פ"ח שכתב וז"ל והקשה הר"מ מ"כ לפרוך מה לאשה שכן אינה מצווה למול אח בנה ול"ל קטן יוכיח, ומי' דלאו פירכא הוא דהא עבד נמי אינו מצווה למול אח בנו דמהיכי תימי כיון דאשה פטורה ע"כ. ולכאורה אמאי לא קאמר כיון דאין לו יתם ולאו בנו הוא ומשמע דבלאו הכי הי' חייב למול רק משום דאשה פטורה ואחרונים פלפלו בזה).

ולכאורה גדולה מזו הי' לו לאדון דעבד אינו חייב למול אח בנו שהרי אפילו עצמו אינו חייב למול וכ"ש בנו ומינה הי' אפשר דעצמו עכ"פ חייב למול וי"ל דכיון דעצמו שפטור נמי מאשה יליפין שפיר לא דמה שכן פטור מלמול עצמו אלא דמה מאשה וצ"ע.

עוד רגע אדבר במ"ש מעכ"ד ופשוט דאף אם נימא דעבד יש עליו חיוב עצמי למול היינו עבד שגולד כבר משפחה אבל עבד שקנה אומו רבו לא ולפענ"ד לא נראה הא מילתא די"ל דכיון דלא נעשה עבד אלא במילה וטבילה וכעין גירות מעכו"ס ליישראל מ"כ כל שקיבל עליו להיותו עבד ורוצה להיות עבד יש עליו חיוב עצמי למול וכגמ' יצמות מגלגל עמו י"ב אדם היינו כשאינו רוצה אבל הרוצה להיות עבד אולי יש עליו חיוב עצמי למול כיון שהוא טבל לשם עבדות ועושה מעשה עבדות ואפשר יש עליו חיוב יותר מהגולד עבד דהתם רבו האדון חייב למולו ואם לא מל אפ"ה הוא עבד ואינו יוצא לחרות אבל כאן שרוצה להיות עבד עליו מוטל למול ולטבול וי"ל.

אלו דברי ידידו דושכ"ג ומברכו בברכת כוח"ט המכבדו ומוקירו כערכו הרם בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן כא

בענין אי מהני יאוש בעלים בעבדים ובמחלוקת הראב"ד והרשב"א

א' לס' שמן למאור התשל"ז בנ"י יצו"א.

אחדשב"ת בידידות

מכתבו היום קבלתי ומשמי להשיבו ממתם ידידות גם כי אם לא אשיב תוכם אני שיחבד המכתב בין שאר המכתבים הצריכים תשובה ממנם

בעו"ה ונרפה השעה ולבי בל עמי כי שר וגדול נפל בישראל עד שרי המלחמה מרן כ"ק אדמו"ר מגור מוה"ר ר' ישראל אלטער זצוקללה"ה וכמעט לא יכולתי לעיין כל היום בדברי תורה וגם עכשיו רק כמלקף בלי עיון כי להבת עולם להבתתיו וכמעט היתה נפשי קשורה בנפשו להבחל"ח ובחתם כי הדור נחייתם מאד, בשנה זו לבד נעדרו מאתנו בעו"ה כמה מלדיקים וגדולים אדמו"ר מפלטטשטן, מנחווזמינסק, ר' מיליקעל מאנטווערפען, הגאון ר' יחזקאלאל שבראמסקי, ואחרון אחרון חביב אדמו"ר מגור, זצוקללה"ה, לבד מגדולים שלא היו כ"כ מפורסמים ועדיין לא נושענו וי"ר שעוד בימין זה נזכה להגאל גאולת עולם במשיח לדקנו בב"ה.

והנה עברתי על דבריו שנאמרו בטוב טעם ודעת בקושיא בה נדברנו בס"ק לאנס בערלה להיות כי היתה תורה שבע"פ ובקילור ולכן לא חפס קושיתינו על הס"ך ז"ל והנני שולח לו לילוש ממה שאמרתי בס"ד ליישב שיטת הראב"ד ז"ל דבעבד שייך יאוש בעלים וממילא לא כשיטת הס"ך ז"ל. ומה שאמה מעכ"ת להס"ך ס"ל כהרשב"ץ הנה בחתי כי הבאתי זה להרי בן הוא מפורש בס"ך שם אלא דמ"מ אטו גברא אגברא קרמית והרי הראב"ד ז"ל גדול הדור הי' קודם הרשב"ץ ז"ל ולא ס"ל כוותיה ואני בעניי הבאתי רבי' לעשיטת הראב"ד ז"ל ושלעת כמה מהראשונים כוותיה כמו התום' מיר ורש"י ותום' הרא"ש שם והמאירי גיטין הנ"ל ופשטות לשון הגמ' וק"ל.

הרמב"ם פ"ט מה"ג ה"ח כתב וז"ל הגוחל קרקע מחבירו והפסידה בגון שחפר בה בורות שיחין ומערות או שקלן את האילנות וכו' חייב להעמיד לו בית או שלה כשהיו בשעת הגזילה או ישלם דמי מה שהפסיד אבל אם נשחתה מאליה בגון ששטפה נהר או נשרפה בחם שירדה מן השמים חומר לו הרי שלך לפניך שהקרקע בחזקת בעלים קיימת, ובהשגות אבל אם לנשחתה ס"ח אחת הוא זה אלא שיאר כן נראה לי עשה עבדים כקרקעות לענין כאומה אע"ג דלא הדרת גזלה מיהת בעינה אימת ואומר לו הרי שלך לפניך אבל מ"מ נגזלים הם ונקנית ביאוש דכחיב ושב ממנו שבי ואמרינן העבד שנשבה ופדאוהו לשם בן חורין אחר יאוש לא ישתעבד בו לא ראשון ולא שני אלמא לאו בקרקע דמי דהא קני נפשיה ביאוש הלכך כשמת העבד או נשרף משלם את דמיו שהרי משמת אין שלו לפניו וכשמת לגזלן מת עכ"ל. ובש"ע ח"מ סי' שס"ג ס"ח כתב גזל בהמה והזקינה וכו' אבל אם גזל בהמות וכחשו כחם שאפשר לחזור או שגזל עבדים והזקינו או שגזל מטבע ונפסל וכו' אומר לו הרי שלך לפניך.

והש"ך שק"ג כתב והזקינו נ"ל הא דנקט והזקינו ל"ד אלא ה"ה נשרפו ואין בעולם כלל לדיין דקי"ל עבדי כמקרקעי דמי וכמו שהוכחתי לקמן סי' שפ"ו שקי"ג מן הס"ם והרמב"ם וה"ה והסמ"ג, והראב"ד כתב בהשגות רפ"ט מה' גזילה וז"ל ה"מ לענין כאומה אע"ג דלא הדר גזילה מיהת בעינה אימת, ואומר לו הרי שלך לפניך וכו' וכשמת לגזלן מת עכ"ל ונראה דכמה דס"ל להראב"ד דכשם שאין קרקע נגזלת כך אין יאוש לקרקע והא בהא תליא נראית דבריו והיינו כדעת רש"י ותום' ר"פ לולב הגזול וכו' מ"מ בהא דס"ל להראב"ד דכשנשרף העבד חייב אין דבריו נלפענ"ד דהא עבד אימקש לקרקע והאיך ניחא דהוקדש לחולין לענין כאומה דלא הדרת ולא לענין נשרף אלא ודאי משמע דאימקש לגמרי לקרקע דברשותא דמרא קמא קאי והו"ל כאלו לא גזלה וכו' והא דאמרינן בהשולח (דף ל"ז) דעבד שנשבה אחר יאוש לא ישתעבד נראה דשם הוא דגלי לן קרא דמהני בה יאוש אבל מ"מ ל"ש בחורת גזילה, ועוד י"ל דגם בעבד גופיה לא מהני יאוש והחם דמהני יאוש היינו בעבד שנשבה במלחמה שאני דגלי לן קרא דחזקת מלחמה מהני ואפילו בקרקע גופיה מהני חזקת מלחמה וכדילפינן החם מעמון ומואב טהרו בניחון וכבר האריך הרשב"ץ בפ' השולח בחדושיו דף ל"ט סוף ע"א להוכיח כל זה ומשמע להדיא מדברי

הרשב"א דאין יאוש לעבד כמו שאין יאוש לקרקע ושאני התם דגלי לן קרא דחזקת מלחמה מהני וא"כ לפ"ז אף אם נשרף העבד פטור הגזלן ע"ש. ובנמוקות שם אות ו' כתב דיאוש מועיל בעבד דאפילו בקרקע נמי אלו הי' מליאות עיון של אבידה הי' מועיל יאוש אלא דלא שייך אבידה בקרקע דהארץ לעולם עומדת ולכן לא שייך יאוש כמ"ש הרמב"ן דיאוש אינו מועיל רק בינה מרשותו וא"כ בעבדים כיון דינתו מרשותו מועיל יאוש ע"ש.

ולפום ריהטא עלה בדעתי דהא מי מהני יאוש בעבד בחלוקת שנויה דרש"י גיטין ל"ח ד"ה בחזקה פירש כגון שהחזיק בו וקנאו בחזקת יאוש כשהפקירו רבו כשנתייאש הימנו, ובד"ה עמון ומואב כתב והאי עבד נמי כיון דאפקריה ישראל ביאוש קנה ליה עו"כ בחזקה, עוד שם ד"ה יאוש הוי הפקר עכ"ל, נראה דס"ל דיאוש דין הפקר ליה ומדין הפקר שנתו ליה וא"כ שפיר מהני יאוש דכמו דמהני הפקר בעבד לכ"ע אלא דלשמואל אפילו גיטא דמירותא לא בעי ולר' יוחנן צריך גיטו שחרור אבל הפקר לכ"ע מהני וא"כ יאוש נמי מהני ולמ"ד דיאוש לאו משום הפקר הוא מ"כ בעבד לא מהני ושאני הכא דגזה"כ הוא וכדעת הס"ך מקרא דויצא ממני שבי וכ"ש לפמ"ש דהרמב"ם ס"ל דהפקר גופי' הוא מדין נדר וא"כ מ"מ לומר דיאוש הוא מטעם הפקר כמובן.

אמנם לאחר העיון נפלענ"ד דברי הרשב"ד נכונים ודברי רבינו הס"ך ל"ע דהנה תנן התם במשנה נזיר (דף ס"ב ע"ב) עבר מכנגד פניו ר"מ אומר לו ישתה ור' יוסי אומר ישתה לימא בדשמואל קמיפלגי דאמר שמואל המפקיר עבדו יצא לחירות וא"ל גט שחרור וכו' ופי' המוס' דהשתא קס"ד כיון שהעבד ברח מכנגד פניו מסתמא נתייאש הימנו והיינו הפקר ר"מ אית ליה דשמואל ור"י לית ליה דשמואל ומשני דכ"ע אית להו דשמואל דמפקיר עבדו יצא לחירות והאי עבד שברח מנגד פניו לא מיירי בנתייאש ולא משכחינן ליה הפקר ע"ש ובמוס' הרא"ש פירש ג"כ הכי ע"ש הנה מבואר דלפי הס"ד דכיון דברח העבד ונתייאשו הבעלים הימנו העבד הו"ל הפקר לכ"ע ולא נחלקו אלא מי קיי"ל כשמואל או לא, גם לפי המסקנא דמשני דכ"ע אית להו דשמואל וקמיפלגי במה ניחא לאדון יותר שיחזור העבד דלמרינן דהאדון לא נתייאש הימנו, מבואר מיהו דלכ"ע אלו נתייאש בתחת העבד יוצא לחירות מבואר עכ"פ דיאוש מהני בעבד והכא אין לומר כמ"ש הס"ך בגיטין דגזה"כ הוא בגוזל עבדו מקרא דויצא דהכא מיירי בעבד שברח מעצמו ואפ"ה מהני יאוש.

ובאמת כי הכי דייק ריהטא דס"ם גיטין הנ"ל גבי אמתיה דמר שמואל דאמתאי ופרקוה לשון אמהתא ומינהו שכור לפני יאוש הוה ואלא היא לאחר יאוש הוה ושמואל לא מיבעיא דאמתאי לא משתעבד נה אלא גיטא דחירותא נמי לא צריכה והנה ע"כ דיאוש הוה מכלל הפקר דאל"כ מה קאמר שמואל לטעמיה הא הכא יאוש הוה ולא הפקר ויאוש לא הוי מדין הפקר ומאי שייטי' דמר שמואל לטעמיה ויפה פירש"י דיאוש הוי הפקר. וכן ראיתי להמאירי גיטין ל"ט שכתב וז"ל מי שברח עבדו או שאבד הימנו ונתייאש ממנו הרי הוא כמו שהפקירו ויצא לחירות אלא שצריך לכתוב לו גט שחרור שכל שיוצא מתורת יאוש או הפקר צריך גט שחרור והנה מפורש כתב כדעת הרא"ד ז"ל מהני יאוש לעבדים כדין המפקיר עבדו שיצא לחירות.

אלא דהפנ"י הקשה לפרש"י דיאוש הוי הפקר א"כ למ"ד דיאוש בעבד מהני אמאי לא מהני יאוש בקרקעות והרי רש"י כתב להדיא בפ' לולב הגזול גבי מוונכרי דקדקע אינה נקנית בשום יאוש דנפקא לן מקראי בפ' הגזול ועבדים נמי אמעטי מהני קראי גופייהו ע"ש מה שהאריך ובאמת כי זהו קושית הס"ך ת"מ הנ"ל ופלא אלא זכר הסר כלום מדברי הס"ך ולבסוף העלה ג"כ כרבינו הס"ך דדוקא ביאוש של כיבוש מלחמה הוי כהפקר ומהני מדין חזקה ולא מטעם יאוש ובזה

בקרקעות נמי מהני יאוס וע"ש עוד מירון אחר אבל לדידיה נמי מקשה מגמ' נזיר דהמס לא מיירי מיאוס ע"י כבוס ומהני. ולולי דמסתפינא הי' אפשר לייאש קושית הפנ"י לפמ"ש הנמיכות לחלק בין יאוס להפקר דיאוס כל זמן שלא נא ליד זוכה יכול לחזור בו והפקר אינו יכול לחזור בו ומ"כ י"ל דבקרקע יאוס לא מהני לעולם לא אתי ליד זוכה הוא ולעולם יכול לחזור בה אפילו מתייאש הימנה אבל בעבד כיון דאתי ליד זוכה אי לא יכול לחזור בו ומ"כ יאוס מהני בתרייהו אלא דבקרקע לעוס לא אתי ליד זוכה ולכן לעולם יכול לחזור בו ובעבד קנה עצמו וזכה בעצמו או אחריס זכו בו.

עוד י"ל לפמ"ש המחירי במג"א דחרי מיני הפקר ניינהו הפקר שעושה קנין והפקר של סילוק רשות והפקר שעושה קנין אינו יכול לחזור אבל הפקר של סילוק רשות יכול לחזור בו ולכן נחמץ דהו"ל הפקר של סילוק רשות ולא הפקר שעושה קנין יכול לחזור בו וכבר המרכמי בזה לייאש שיטת רמ"י והרע"ב רים פסחים שפירש שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתי עליה ויעבור בבל ירצה והרי כיון שביטל מאי מהני מזרחו כיון דהפקיר החמץ והמחירי אתי שפיר דההפקר בחמץ הוא הפקר של סילוק רשות ולא הפקר שעושה קנין יכול לחזור בו וכבר המרכמי בזה לייאש שיטת רמ"י והרע"ב רים פסחים שפירש שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתי עליה ויעבור בבל ירצה והרי כיון שביטל מאי מהני מזרחו כיון דהפקיר החמץ והמחירי אתי שפיר דההפקר בחמץ הוא הפקר של סילוק רשות ולא הפקר שעושה קנין יכול לחזור בו וכבר המרכמי בזה ולפ"ז נראה דכיון דרמ"י ס"ל דחרי מיני הפקר הם הפקר של סילוק רשות והפקר שעושה קנין ומ"כ יאוס ודאי הו"ל הפקר של סילוק רשות שהרי אינו מפקירו בפירוש אלא מיאש הימנו והו"ל הפקר של סילוק רשות ולכן גבי עבד מהני דכל שמתייאש הימנו זכה בעצמו או אחריס זכו בו אם לא זכה בעצמו ושוב לא יכול לחזור אבל בקרקע שהארץ לעולם עומדת וברשות בעלים אפילו הוי סילוק רשות מ"מ יכול לחזור ולכן יאוס לא מהני בקרקע מטעם יאוס אלא הפקר ממש שעושה קנין ושפיר מיושבת קושית הפנ"י מרמ"י. ועיין תוס' גיטין ל"ח ע"א ד"ה המפקיר עבדו בפופו שכתבו אבל הפקר שמסלק רשותו מעליו מהני לשמואל אפילו בלא שטר ובתום' יבמות מ"ח ע"א ד"ה המפקיר עבדו הקשו לשמואל למ"ל שטרא בעבד כגוני יפקירנו ותירצו לחלק בין הפקר שעושה קנין להפקר של סילוק רשות ע"ש ובתי' האחרוני.

ודע דבשם"ע ח"מ סי' שע"א הניח הש"ך סק"ג בצ בתלוקת הראשונים ז"ל אי יאוס מהני בקרקע והמחבר פסק דלא מהני ודלא כהרא"ש והתוס' פ' ח"ה ועיין קלה"ח שם דגם נמי שייך למקוס והניח שדותיו ונתייאש מהם דלא מהני ע"ש ולפענ"ד יש לחלק בין יאוס שהם ליאוס דגזילה כיון דיאוס הוה סילוק מ"כ אפשר דבשהם מהני אם קנה אחר והא דלא מהני היינו עד שלא זכה אחר יכול לחזור ובגוזל כה"ג לא מהני דאפילו נתייאש נעי קנין ושייך מרשות בעלים אבל יאוס בשהם אפילו סילוק אם זוכה בה אחר מהני ודו"ק ול"ע.

איברא דבתוס' ב"ק ס"ו ע"א ד"ה כיון דבתיקורא אתי לידיה כתבו מכאן משמע דיאוס אינו כהפקר גמור דמ"כ אפילו בתר דאתיא לידיה בתיקורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דאמר בהשולח נתייאשתי מפלוני עבדי דלא נעי גט שחרור וכו' לא משום דכי מתייאש הרי הוא מפקירו וכו' אלא החס היינו טעמא דכי היכי דהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות רבו עליו הכ"נ כשנתייאש אין לרבו רשות עליו ע"כ הנה דהתוס' ס"ל דיאוס אינו מדין הפקר ואפ"ה מהני יאוס בעבדים משום דאין רשות רבו עליו וקשה ל"ע דלכאורה שמרו דבריהם מתוס' גיר דשם כתבו דיאוס הו"ל הפקר וכמ"ש להדיא וז"ל דהשתא קס"ד כיון שהעבד ברח מכנגד פניו משתמש נתייאש הימנו האדון והיינו הפקר מבואר דס"ל דיאוס הו"ל דין הפקר וכדעת רמ"י גיטין וי"ל דכוונתם דיאוס הו"ל דין הפקר וכוונתם כמו בב"ק ול"ע מיהו לדידן פשוט דס"ל דיאוס מהני בעבד וכדעת הראב"ד.

והרמב"ם פ"ח מה"ע הי"ד כתב עבד שברח

מניח התפורין אם נתייאש ממנו רבו יצא לחירות וכופין את רבו וכותב לו גט שחרור הרי זיהום מהני לעבד ובגמ' דף ל"ט ע"ב אמרו לפני רבי נתייאשתי מפלוני עבדי מהו אמר להם תומר אני אין לו תקנה אלא בשטר ופרש"י נתייאשתי לשון הפקר הוא הנה זיהום מהני לעבד לכ"ע. והנה התום' גיטין מ"ג ע"ב ד"ה אם כתב עליו תונו הקשו מהא דאמימר דהמפקיר עבדו אין לו תקנה לאיסור הוא לאיכא גביה ולא מצי מקני ליה ומי' דלא דמי למפקיר דעו"כ לא קני אלא למעשה ידיו ואכתי פם ליה גבי ישראל ממונא דקני ליה לקנם וולודות והקשה הרש"ל בחכ"ם שם דא"כ לעיל דף מ' ע"א בהוא דשקרתא דעבדי לחזדבן לעו"כ וכלי מרוותא בחרתי ופריך ליה לרבינא ממפקיר עבדו ואת חומו העבד אין לו תקנה ואמאי לא משני דהמוכר לעו"כ אכתי פם להו לגבי מרוותא קמאי ממונא דקנסא וולדות ותירץ הרש"ל דהתם מירי שנתייאשו הבעלים המוכרים ויורשיהם מינייהו והוי לאחר יאום והו"ל הפקר ע"ם והמהרש"א ז"ל כתב עליו דדבריו דחוקים ותירץ דהתם כיון דכלו מרוותא דעכ"ום וגם ישראל ולא נשארו רק היורשים וא"א להנחיל ממון זה לגויים כיון דאין עליהם שעבוד מעשי ידיהם אבל הכא כיון ודעו"כ הלוקח קיים לא מפקע מהם מעשה ידיהם ומדינא יחזרו לבעל הראשון ע"ם, והפנ"י ובק"ר שם הקשו מהרש"א דודאי קנם וולדות מוריש לגויים וע"כ דהיינו דשקרתא מירי לאחר יאום ע"ם דבריהם הקדושים.

ומעתה לא מבעיא לדברי הרש"ל הרי ע"כ דס"ל להתום' והגמ' דמהני יאום בעבד מהיות דשקרתא אלא אפילו להמהרש"א נמי לא פליג אעבס אין דלא מהני יאום בעבדים דא"כ היל"ל סתם ואין דבריו נראין דיאום בעבד לא מהני אלא ע"כ דמהני יאום בעבד לכ"ע והבן.

ודע בגמ' גיטין דף י"ג אמרו ומה אלו עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה על בעלה הלא אוכלים בתרומה וזה אינו אוכל אמר רבא היינו דקא מהדרי ליה בתתי' מפני שהוא קניגו דמי בעי שקיל ד' זוזי מישראל ופסיל ליה ולא קאמר דאפילו שביק ליה ועריק ואזיל לעלמא אפשר לו להתייאש אינו ואינו אוכל בתרומה דהרי יאום מטעם הפקר וא"כ יכול להתייאש אינו ולא יאכל בתרומה וא"כ לכאורה יאום לא מהני אלא הדרנא בי דאינו רמי' די"ל דכיון דמעוכב גט שחרור אכתי אכיל דאל"כ תקשה אמאי לא אמר דמי בעי מפקיר ליה שהרי בידו להפקירו לכ"ע וע"כ אי דלא בעי להפקירו ולא ליאש אינו אלא בעי לקבל ד' זוזי אי דלא ס"ל כשמואל ומעוכב גט שחרורו וע"כ דוקא קניל ד' זוזי מישראל ופוסלו ולא נאסר אמר.

ובעיקר דין יאום אי מהני בעבד עיין עוד בקובץ ח"מ סי' שע"א סק"א מה שמחלק בין יאום דגזילה ובין יאום דאבידה ויאום דגזילה הוא דלא מהני בעבדים אבל יאום דאבדה מהני בעבדים ול"ע בדבריו הקדושים שם דלפמ"ש מכל הפוסקים הנ"ל לא נראה לחלק בין יאום דאבדה ליאום דגזל ועיין בתיבות שם ואין הז"ג בעת להאריך יותר בזה.

ידידו דושה"ט ושכ"ת בלב ונפש

מנשה הקטן

אב

בני שפחה אם יש להם יחס לאב ..... עריות עב, ומיהו, מה הא דאין קידושין לקטן אי הוי גם כשאביו קידשו מיאון כח, ומלשון, כא

הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה ..... מיאון יח, ומנין, יד

הקטנה אם יכולה להתגרש ע"י אביה .. ... . יבמות עב, ונחלקו, נז

כחו לקדש בתו למנוול ומוכה שחין . ..... מיאון יח, ומבואר, יד

כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו . ייבום וחליצה נ, ביהק"צ וחייב, לא

מוכר אדם את בתו לשפחות ושונה ..... מיאון כא, תניא, טז

מחובת הב"ד לגנות את הבעל שקידש בתו הקטנה .... מיאון יח, וראינו, טו

קטן שהוליד בן אי חייב במילתו .... מיאון כט, עוד, כב

קטנה קידושיה לאביה . ... מיאון יז, אבל, יג

קטנה שאינה יכולה לשמור גיטה אם יכול האב לקבל גירושיה .. מיאון יד, הלכך, יא

קידושין לקטן מדין זכיה ... . מיאון כח, ומלשון כא, קידשה אביה ונתארמלה וקידשה שנית אי הוו הקידושין מה"ת מיאון, ביהק"צ כמעשה, ה

אח

אחיו שלא היה בעולמו פטור מן הייבום ייבום וחליצה א, דאילו, ב

אחיות מחזקות .... יבמות עה, אמר, ס

אחים מן האם פטורים מן הייבום ... . ייבום וחליצה א, דאילו, ב

אשת אחיו שלא היה בעולמו .. עריות קג, אשת, עא. קה, ולא, עח

באיסור עריות אף אחים מן האם קרויים אחים יבמות נא, ואשת, לז

בייבום צריך שיהיו האחים בני אב אחד . . . . יבמות מז, ת"ר, לג

תרי מיני אחוה יש אח במצוות ואח התלוי בלידה יבמות פ, וראיתי. סה

אחות

אחותו מאנוסת אביו מנלן . ... עריות פז, לחייבו, נח

אחותו מן השפחה אם אסורה עליו .... עריות מה, ועיין, כ

אחותו מנלן שהיא בכרת .... עריות פח, אחותו, נח

אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ..... עריות צא, רבי, נט

אחותו משפחת אביו אם אסור בה .. .. עריות מט, אחותו, כד

אחות אשה

אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט עריות סד, ובגמ', לד

אחות אשתו

אחות אשתו בין מהאב בין מהאם אסורה עליו עריות מו, וכן, כא

אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה . עריות נח, ומ"ש, לא

בא על אחות אשתו בחייה אם יכול לשאתה לאחר מיתת אשתו . ...

אלמנה

אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג עריות קיז, הא, פה
אלמנת עיסה אי כשרה לכהונה .... עריות כא, הגיורת, י
כה"ג שיבם את האלמנה באונס או בשוגג אם קנאה עריות קיז, והאבנ"מ, צא
כה"ג שייבם אלמנה אם פוטר צרתה ..... עריות קיז, איברא, פו
כה"ג שייבם את האלמנה אם הוא בכרת .. עריות קיז, ולפי"ז, צא
עשה דייבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג יבמות לג, והתוס' ב', כד

אם

אמו אם פוטרת צרתה .. .. יבמות יד, ומכל, יא
יש חולץ לאמו מספק .... ייבום וחליצה ע, ת"ר, לט

אנדרוגינוס

גדרו ודיניו .... יבמות נז, אנדרוגינוס, מ
דין הייבום באנדרוגינוס .... יבמות נט, אנדרוגינוס, מה
טמא טומאת זב .. .. יבמות נח, פירושא, מה

אנוסה

אחותו מאנוסת אביו מנלן .... עריות פז, לחייבו, נח
אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שריין .. עריות עט, ומנלן, נ
אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה . עריות נח, ומ"ש, לא
אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה ..... עריות פב, ודע, נד
כהן שבא על אנוסת חבירו אי הוי הולד חלל .. ייבום וחליצה צז, אנוסת, נ
כהן שנשא אנוסת עצמו מפקינן לה מיניה בגט ייבום וחליצה צו, כהן, נ
נושא אדם קרובי האנוסה והמפותה ..... עריות מג, ונתבאר, יט
פיתוי קטנה אונס הוא ... ... מיאון ב, ודע, ג
קרובי אנוסתו בחייה, אם מותרין ..... עריות פב, מנלן, נג
קרובי אנוסתו מותרין לאחר מיתתה .... עריות פב, מנלן, נג

אפקעינהו

כח חכמים בהפקעת הקידושין .... מיאון עו, אמר, מז

ארוסה

אף ארוסה מתייבמת .. .. ייבום וחליצה פו, והלכתא, מו
כל שלא הכניסה לחופה אינה נקרית ביתו ..... ייבום וחליצה פו, והלכתא, מו

ארמית

הבא על ארמית משום מאי חייב .... עריות כג, הבא, יא
הבועל ארמית קנאין פוגעין בו ... ... עריות לב, הבועל, יג

אשה

.. ..

ראה גם ערך זנות

תחילת ביאה וסוף ביאה, גדרם ..... עריות סו, כל, לט

בית דין

אי סגי בחליצה ב"ד של ג' הדיוטות .. ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
אופן ישיבת הדיינים בסדור החליצה .. סדורא דחליצא א, ברישא, סו
אלו הלכות צריכין הבית דין דחליצה לדעת ... ... ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
אם נכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות . עריות פה, ודע, נו
אם יושבין כל הה' דיינים בכתיבת הגט חליצה גט חליצה א, מה, ע. סדורא דחליצא ז, ומצוה, סז
אם צריכים הב"ד לראות הרוק כשיוצא מפיה ייבום וחליצה גב, ת"ר, יג גט חליצה ג, ואישתמודענוהי, עא. סדורא דחליצא ה, ושדיא, סז
גט אי בעי ב"ד של שלשה ..... ייבום וחליצה יט, ודע, יב
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד .... מיאון עה, ר' טרפון, מו
הבית דין בחליצה צריך שלא יהיו קרובים זל"ז ... ייבום וחליצה יח, ובשו"ע, יא
המיאון אם צריך שיהיה בפני ג', ואי צריך ב"ד . מיאון ז, וצריכה, ו
חליצה בבית דין שאינם יודעים להקרות החליצה פסולה .... ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
חסרון הוא לב"ד שאין בו אחד שילמד זכות עריות פה, ובמקום, נו
חתמו רק ב' דיינים על הג"ח .... גט חליצה א, מה, ע
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן ... . . ייבום וחליצה ו, ואי, ד
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה ..... עריות לה, כי, יד
מן השמים לא יניחו לב"ד לשפך דמו של השב בתשובה עריות פה, וכבר, נו
מצות חליצה בשלשה או בחמשה ייבום וחליצה יח, ביהק"צ. הלכה לא, ופסק, יח

בית המקדש

בני הנדה אם יכולין ליכנס לביהמ"ק . . . . עריות יב, ומ"ש, ו
בני ט' מדות אם יכולים ליכנס לביהמ"ק . . . . עריות יב, ומ"ש, ו

בית משפט

מחובת הב"ד לגנות ולקנוס את ההולכים לערכאות . מיאון יח, וראינו, טו

בכור

היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם .. ייבום וחליצה לו, והיכא, כא

בן

אי בת בכלל בן ובכלל זרע . . . . עריות צו, אשת, סד
אשה שאינה יכולה להוליד אם צריך להמתין י' שנים ע"ע עקרה
אשת אחיו שלא היה בעולמו . עריות קג, אשת, עא קה, ולא, עח
בן ממזר זוקק לייבום ... . ייבום וחליצה מט, מי, לא
בני שפחה אם יש להם יחס לאב ... עריות עב, ומיהו, מה
בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה . מיאון עז, והלכתא, מח
בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה . מיאון עז, והלכתא, מח
זו שאמרה גם לי גם לך לא יהיה היתה צריכה להתייבם לבן זה עריות קג, והוא, עב
ייבם האסורה לו באיסור מצוה, דין הבן ... . יבמות לד, ואם, כה
עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך ל' אי פוטר מחליצה . עריות צח, ומש"ר, סו

בעל הלכות גדולות

אם מחברו הוא רב יהודאי גאון . . . ייבום וחליצה לז, וז"ל, כב

בעל כרחו

אם כופין היבם לחלוץ לפסולה ולא לכשרה ייבום וחליצה מח, וכ"כ, ל חלצה בע"כ דבעל אי הוי חליצה ..... ייבום וחליצה ביהק"צ, וכי, ד
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן . ..... ייבום וחליצה ו, ואי, ד

בעל מום

אם כופין היבמה להתייבם לבעל מום ..... ייבום וחליצה ד, ואי, ג
גידמת אם חולצת בשיניה ..... ייבום וחליצה כ, גידמת, יב
הסומא אם חולץ .... ייבום וחליצה כב, ומ"ש, יד
הקיטע אם חולץ .... ייבום וחליצה כא, וז"ל, יב
מי שרגלו הפוך אם חולץ . ... ייבום וחליצה כא, האי, יב
פצוע דכא חולץ ולא מייבם .... עריות כ, אשת, י

ברכה

ברכת החליצה .... סדורא דחליצא ז, ומצוה, סז

בת

אי בת בכלל בן ובכלל זרע .... עריות צו, אשת, סד
בא על שפחתו והוליד ממנה בת אי מיקרי בתו עריות נ, ועיין, כה
בת אם פוטרת מייבום עריות צז, דתניא, סה. ייבום וחליצה נא, תני, לא
בתו מאנוסתו אי פוטרת צרותיה ..... יבמות כא, בתו, טו
בתו מאנוסתו מהיכן ילפינן לה ..... עריות מד, ונקט, כ
בתו ממפותתו אם פוטרת צרותיה .. .. יבמות כא, ודע, טו
ענין בתו הפוטרת צרותיה . . . . . יבמות ו, בתו, ה יז, בתו, יג

בת אשתו

גירש אשה ונשאה לאחר וילדה בת אם מותר הראשון לשאתה . יבמות כג, בת, טז

בת קול

משיאין ע"פ בת קול . .. . מיאון לה, משיאין, כו

בתולים

טענת בתולים בחרשת, שוטה, בוגרת, סומא, מוכת עץ ואיילונית . ... תוספתא ה, חרשת, ד

גואל הדם

דין גואל הדם שהרג את הרוצח ע"פ ע"א .. עריות סט, והנה, מב

גזירה

הלכה כר"מ רק בגזרותיו או גם בקנסותיו . מיאון סג, ת"ר, לט

גזל

גנב בגיותו ונתגייר אם חייב לשלם .. . . עריות צב, גר, סא
זיקת ייבום, מחמת קנין ממון דכסף קידושין שי"ב איסור גזל ייבום וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח

גט

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני . .. עריות סד, ומ"ש, לד
אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט עריות סד ובגמ', לד
אי בעי ב"ד של שלשה . . . . ייבום וחליצה יט, ודע, יב
אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין אסורים הקרובים .. .. עריות נב, ומודים, כז
האילונית אם צריכה גט .. .. יבמות יא, ובאילונית, ט
הגט מתיר לה להינשא ואינו מפקיע הקידושין למפרע עריות צב, וכל, סג
היוצאת בגט אם יש לה כתובה ותוספת .... . . מיאון ח, והיכא, ז
נפק"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אונס ייבום וחליצה ביהק"צ, תקינו, ה
נשא אחת משניות דרבנן אם צריך גט להוציאה ממנו .. עריות ביהק"צ ואם, לד
נשא ח"כ שאין קידושין תופסין בהם א"צ גט עריות סג, והיכא, לד
נתינת גט ביום דווקא .... ייבום וחליצה יט, ודע, יב
נתן גט אחר שעשה מאמר אי מותרת להתייבם ייבום וחליצה צב, וקצת, מח

נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן ... ייבום וחליצה צב, ואי, מח
עדים א"א שנישאת ע"פ עדים אי צריכה גט משני עריות סד, עוד, לה
ענין ביטול המודעא בגט ... ייבום וחליצה ז, אמו, ה
קטן שנשא אשה א"צ ליתן גט כשמגרשה ... מיאון ל, ואם, כב
שליח המביא גט לאשה לא ישאנה ... תוספתא יב, החכם, ו

גט חליצה

אם יושבין כל הה' דיינים בכתיבת הגט חליצהגט חליצה א, מה, ע
סדורא דחליצה ז, ומצוה, סז
בזה"ז לא נוהגין לכתוב גט חליצה ... גט חליצה א, מה, ע
גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו ... גט חליצה ד, וכתב, עא
דין השרטוט בגט חליצה ... סדורא דחליצה ט, וצריך, סח
חתמו רק ב' דיינים על הג"ח ... גט חליצה א, מה, ע

גידמת

אם חולצת בשיניה ... ייבום וחליצה כ, גידמת, יב

גירושין

אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין אסורים הקרובים ... עריות נב, ומודים, כז
אלו נשים יוצאות שלא בכתובה ... מיאון מג, ואלו, ל
גירש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה מיאון מד, תנן, לא
גרוש שנשא גרושה ד' דיעות במטה, הביאור בזה עריות נב, ומודים, כז
גרושה שזינתה יכולה לשוב לבעלה ... מיאון נה, המגרש, לו
הגט מתיר לה להינשא ואינו מפקיע הקידושין למפרע עריות צב, וכל, סג
הגירושין אם מפקיע הקידושין או מתירה מכאן ולהבא יבמות כג, ונראה, יז
הקטנה אם יכולה להתגרש ע"י אביה ... יבמות עב, ונחלקו, נז
נשא פקחת ונשתטית אם יכול לגרשה יבמות עט, ודאמרינן, סד
קטן שנשא אשה א"צ ליתן גט כשמגרשה ... מיאון ל, ואם, כב
קטנה שאינה יכולה לשמור גיטה אם יכול האב לקבל גירושיה ... מיאון יד, הלכך, יא
קטנה שנתגרשה אם צריכה להמתין ג' חדשים ... מיאון ח, ודע, ח

גמר ביאה

... ראה ערך ביאה

גר

אי מותר בממזרת ... מיאון עו, והבית, מז
אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות עריות עא, ותניא, מג
אין לערוך נישואין להמתגייר לשום אישות ... תוספתא יב, והנה, ז
אם יש דברים שאין דין הגר כקטן שנולד ... עריות צב, גר, סא
בנו, שהורתו היתה שלא בקדושה אינו יורשו מיאון עט, ולענין, מט
גיורת מעוברת אם צריכה לכוון בטבילתה אף על העובר מיאון עח, וכן, מח
גנב בגיותו ונתגייר אם חייב לשלם ... עריות צב, גר, סא
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד ... מיאון עה, ר' טרפון, מו
גר שנתגייר אם הוא כגוף חדש ... עריות צב, ו"ל, סא
גרות לשום אישות ... תוספתא יב, וז"ל, ו
גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט חליצה ט, אמר, עג
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר ... תוספתא ג, גוי, ג
דין שניות בגרים ... גט חליצה ח, א"ל, עב
הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנושאה ... תוספתא יב, ודע, ז
מותר בכהנת ... מיאון פא, וגר, מט
מותר בממזרת ... מיאון פא, וגר, מט
מצוה לקיים דברי המת בישראל אמרי' ולא בגר עריות קד, וא"ת, עז

גרושה

... ע"ע גירושין
גירש אשתו ונתארסה לאחר ועדיין לא נבעלה אם יכול להחזירה ... עריות ה, ביאוהק"צ נתארסה, ג
המחזיר גרושתו משנשאת, אם מותרת לבעלהעריות טז, המחזיר, ט
המחזיר גרושתו משנשאת, דין ייבומה ... עריות טז, המחזיר, ט

ד' מיתות

מצינו חייבי כרת מדברי קבלה ... עריות לג, ועיין, יד

דבר שלא בא לעולם

המזכה לעובר אי קנה ... מיאון ט, ומכאן, ח
המקדש עובר אי הוו קידושין ... מיאון ט, האומר, ח יז, אבל, יג
שיטת הרמב"ם בדין קנין בדבר שלב"ל ... מיאון ט, ומכאן, ח

דיבור

אל תרבה שיחה עם האשה ... עריות לא, ואל, יג

דין

דין השרטוט שנעשה בדיו ... סדורא דחליצה ט, וצריך, סח

דיין

חכם שאסר את האשה לא ישאנה ... תוספתא יב, החכם, ו

דיני ממונות

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין דיני ממונות פחות משניים ייבום וחליצה כד, ולכאורה, טו מ, וביושבי, כה
דיני ממונות בחליצה ... ייבום וחליצה יט, והיכא, יא כד, ולכאורה, טו
הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה ... ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה סא, נפל, לה

דעת

היודעת להבחין בין קידושיה לדבר אחר ואין לה דעת אם ממאנת מיאון יב, והרמב"ם, י
חליצת החרש פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר ואמרה יבמות סג, חרש, מח

דרישה וחקירה

אין בודקין עדי נשים בדו"ח ייבום וחליצה מב, אין, כז מיאון נ, איברא, לד

הלך בעלה למדה"י

העידו שניים שמת בעלה אי צריכה רשות ב"ד להינשא ... ייבום וחליצה קו, ובשו"ע, נה
ניסת ע"פ ב' עדים אם חוזרת לבעלה הראשון ייבום וחליצה קו, אמר, נד
ניסת ע"פ ע"א ואח"כ בא בעלה אי הוו בניה ממזרים ייבום וחליצה קה, האשה, נד
ניסת ע"פ ע"א ובא בעלה וגירשה ונישאת לשני אי הוי בנה מהשני ממזר ... ייבום וחליצה קה, האשה, נד

הלכה

אין למדין הלכות לא מפי משנה וכו' מיאון סט, דס"ל, מג עריות עז, גבי, מח
אין למידין הלכה מפי תלמוד וההלכה פסוקה קובעת עריות עו, ואע"ג, מח
אם הלכה כרב אשי בכל מקום ... עריות קיג, ומש"ר, פג
בפלוגתת ר"י ור"ל הלכתא כמאן ... עריות קיא, ובגמ', פב
בפלוגתת רבינא ורב אשי הלכה כמאן עריות קיא, ובגמ', פב. קיד, וכתב, פג

הלכה כר״מ רק בגזרותיו או גם בקנסותיו ..... מיאון סג, ת״ר לט
פוסק שסותר דבריו אזלינן בתר דבריו שבמקור ההלכה עריות עז, והכי, מט

הפה שאסר

אם הנאמנות היא גם כשחוזר בו לאחר זמן מיאון מ, ומדברי, כט
אמרה א״א אני לשון הזה אם יכולה לחזור בה מיאון מ, ועיין, כט
אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני מהו מיאון מב, זזו, ל

הפקר

המפקיר עבדו אם יצא לחירות ..... עבדים יד, אמר, פ
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה עבדים טו, אמר, פא
הפקיר עבדו ומת, דין העבד ..... עבדים טו, אמר ב׳, פא

הקדש

המקדיש עבדו אם יצא לחירות ..... עבדים יד, אמר, פ

זב

אנדרונינוס טמא טומאת זב . .. . יבמות נח, פירושא, מה

זיקה

בזיקת ב׳ יבמין חולץ אפי׳ בדליכא צרה ייבום וחליצה צ, וכתבו, מח
ביאור ענין הזיקה בייבום ..... עריות קד, אלא, עה
זיקת ייבום, מחמת קנין הממון דכסף קידושין שי״ב איסור גזל
.... ייבום וחליצה מד, ביהק״צ ושומרת, כח
זיקת שני יבמין אי הוי דאורייתא .... ייבום וחליצה פח, ובגמ׳, מז
חיוב החליצה אי הוי משום דהזיקה גדרו דהוי כאילו קידשה כבר עריות קיז, אמנם, צג
יש זיקה . ... ייבום וחליצה עד, והשתא, מא
צרה ע״י זיקה גרידא שמה צרה .... ייבום וחליצה עג, שלשה, מא
שומרת יבם שמתה אסור היבם באמה ייבום וחליצה עד, והשתא, מא
שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה ייבום וחליצה כה, והיכא, טו

זכות

חסרון הוא לב״ד שאין בו אחד שילמד זכות עריות פה, ובמקום, נו
קידושין הוי זכות וזכין לקטן .... מיאון ד, וכתב. ה. כח, ומלשון, כא
קידושין לקטנה אי הוי זכות .... מיאון ד, וכתב, ה

זכיה

המזכה לעובר אי קנה . . . . . מיאון ט, ומכאן, ח

זמן

גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו .. . . גט חליצה ד. וכתב, עא

זנות

... . ע״ע זנות
אי גזרו על הזנות רק בכהן או גם בישראל עריות לו, ומדברי, טו
אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות עריות עא, ותניא, מג
אין זנות אלא מחייבי כריתות עריות סה, ונחלקו, לח. עא, ותניא, מג
אם יש זונה מחייבי לאוין .... מיאון עב, ונראה, מו
אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה . עריות נח, ומ״ש, לא
אנסוהו לבוא על פנויה אם נאסרו קרובותיה . . . . כא, איברא, טו
אשת איש מן הנשואין בחנק ... . עריות סח, אשת, מב
אשת חרש שזינתה אם אסורה לבעלה ..... . סט, ולענין, נד
בא על אחות אשתו שהיא א״א אם נאסרה על הבועל עריות נח, ומכאן, לב
בקלא דלא פסיק אם אוסרין האשה על בעלה אף בלא עדים מיאון נ, ונחלקו, לד נא, והיכי, לה
גירש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה מיאון מד, תנן, לא
גירשה וזינתה אם מותר לנושאה שוב . . . . . יבמות כג, ובזה, יז
גרושה שזינתה יכולה לשוב לבעלה .... מיאון נה, המגרש, לו
האומר זינתה אשתי אם נאמן . ... מיאון נח, האומר, לז
הבא על א׳ מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה עריות סה, וכן, לה
הבא על הגויה חייב משום נשג״א ונשג״ז ..... עריות לה, כי, יד
הבא על הגויה כאילו נתחתן בע״ז .... עריות לד, אמר, יד
הבא על הגויה, אם יש נפק״מ בין אי הוי מקרה או שייחדה עריות לו. בד, טו
הבא על הפנויה לשם פילגש או באונס אם עשאה זונה מיאון עא, ועיין, מה
הבא על חייבי לאוין אי עשאה זונה ..... מיאון פג, והלכתא, נ
הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה .. עריות סה, ונחלקו, לח. עא, ותניא, מג. קכ. אילונית, צז
הבא על יבמה ובא אחד מן האחין על צרתה עריות קיב, ת״ש, פב
הבא על צרת חלוצתו, דין הולד .... עריות קיא, ובגמ׳, פב
הבא על שפחה שלו אין אדם עושה בב״ז וודאי שחררה עריות צא, וכבר, ס. עבדים ט, אמר, עח
הבא על שפחתו הולד כשר .... עבדים א, ונראה, עד
הבא על שפחתו ואומר שנתכוין לזנות אינו נאמן עבדים א, ונראה, עד. ט, אמר, עח
הבועל ארמית קנאין פוגעין בו .... עריות לב, הבועל, יג
המחלל זרעו והמושך ערלתו לא יהיה חריף בחכמים עריות כז, לא, יב. לג, בעא, יד
הנואף רוצח הוא .. .. עריות ביהק״צ לא תרצח, יא
הנטען מן האשה אם אסור בכל הז׳ קרובות מיאון מח. ת״ר, לב
הנטען משפחתו אם מותר לנושאה ..... מיאון מה, והנטען, לב
הסוטה אסורה לבועל כלבעל ..... מיאון מו, והיכא, לב
יבמה שזינתה אינה נאסרת על יבמה ..... עריות קד, ומה״ט, עז
ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו עריות לב, וישראלית, יג, לה, ולפ״ז, טו
כדי לאוסרה על בעלה אם סגי שיראום העדים כדרך המנאפים או כמיכחול בשפורפרת . . .. מיאון נ, ועוד, לד
לפני הנישואין, אם יש קלא דלא פסיק תצא . מיאון נ, ונחלקו, לד
מה חידשו ב״ד של חשמונאי בבא על הגויה ..... עריות לה, כי, יד
נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה .... עריות ג, וכהן, ג
נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה הכהן ..... עריות ג, וכהן, ג
נבעלה לבהמה אי כשרה לכהונה .. .. מיאון עג, אמר, מו
נושא אדם בת דומה ואל ישא דומה ... . מיאון קו, והלכתא, סב
נתארסה לאחר ונתגרשה אם מותר לבעלה לשוב לקחתה עריות ב, ביאור הקצר נתארסה, ג
נתייחדה עם עכו״ם אם אסורה לכהן ..... מיאון סא, היתה, לח
סתם בעולה דזנות שאין ידוע ממי פסולה לכהונה עריות עא, ומיהו, מד
ע״א האומר זינתה אשתו . . . . מיאון נז, אמר, לז
פנוי הבא על הפנויה ונשאת לאחר וגירשה מותרת להינשא לפנוי מיאון נו, פנוי, לז
פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה ..... מיאון עא, ובת, מד
שומרת יבם שבא עליה זר אם עשאה זונה ייבום וחליצה מה, והנה, כט
שומרת יבם שזינתה אם בנה ממזר ..... עריות פו, הכל, נו
שומרת יבם שזינתה אם מותרת ליבמה . . .... מיאון עב, ואי, מה
שומרת יבם שזינתה אם מותרת לכהן ..... מיאון עב, ואי, מה
שומרת יבם שזינתה מותרת ליבם ואפי׳ כהן .... ייבום וחליצה מד, ושומרת, כח

זקן

זקן שתשש כחו לענין חליצה . . . . . יבמות נו, ודע, לט

זרע

אי נאמנת האשה לומר שאינו יורה כחץ . מיאון צט, בראשונה, נח
אם בת בכלל בן ובכלל זרע . . . . . עריות צו, אשת, סד
דין כלו לו חדשיו אם צריך שייגמרו צפרניו . עריות צח, וקצת, סח
עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך ל' אי פוטר מחליצה .. עריות צח, ומש"ר, סו

חוב

היה ליבם חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו ממטלטליו ... ייבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט

חזקה

אחיות מחזקות .. . . . יבמות עה, אמר, ס
אי אית לן חזקה אגמר ביאה האיך יטען לא גמרתי ביאתי עריות סו, וא"כ, מ
אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי .. . ייבום וחליצה ביהק"צ הלכה, נו
בדקה ירקות ומצאה שלשה תולעים צריכה לחשוש ... יבמות עה, ובשו"ת, סא
הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה . ... ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה סא, נפל, לה,
הרואה דם מחמת תשמיש ג"פ לא תשמש יותר יבמות עה, ועיין, סב
חזקה הוי בב' פעמים או ג' ..... יבמות עה, וכתב, ס
כשם שאשה מוחזקת ב' פעמים כך היא מוחזקת בג' אחיותיה יבמות עה, אמר, ס
לא מחזקינן מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים . יבמות עה, והאמנם, סא
נמצא ג' חטין בקועין הוי חזקה דאיכא טובא יבמות עה, נרם, סא

חזקת כשרות

האומר אשה זו אשתי היא אם צריך להביא ראיה מיאון לט, מי, כח
משפחה שאין ידוע מהותה אם יש לה חזקת כשרות מיאון לט, ועיין, כח

חטא

רק מי שכל חייו הוא קנאי מותר לו להרוג .. עריות לה, ולפ"ז, טו

חי

ממזר אם הוא חי . . . . . עריות עג, ממזרין, מה

חייבי כריתות

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני . . עריות סד, ומ"ש, לד
אין זונה אלא מחייבי כריתות עריות סה, ונחלקו, לח. עא, ותניא, מג
הבא על העריות החמורות חייב כרת וסקילה עריות לז, ומחייבינן, טז
חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות ..... עריות פד, מתני', נה
מצינו חייבי כרת מדברי קבלה ..... עריות לג, ועיין, יד

חייבי לאוין

אם יש זונה מחייבי לאוין ..... מיאון עב, ונראה, מו
אם יש ממזר מחייבי לאוין ..... עריות עד, ומנלן, מו
הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה ..... עריות סה, ונחלקו, לח
הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה ... עריות עא, ותניא, מג קכ, אילונית, צז
נשא א' מחייבי לאוין אם יש לה כתובה . . . . יבמות לו, והא, כו
קידושין תופסין בחייבי לאוין ... . מיאון צז, ומאן, נז
קידושין תופסין בחייבי לאוין ונפטרין בכך מן הייבום והחליצה . עריות קיז, מבואר, פו

חייבי מיתה

הבא על העריות החמורות חייב כרת וסקילה עריות לז, ומחייבינן, טז

חייבי מיתות

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות .. עריות פה, ודע, נו
מן השמים לא יניחו לב"ד לשפך דמו של השב בתשובה עריות פה, וכבר, נו

חייבי מיתות בית דין

חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות . ... עריות פד, מתני', נה

חייבי עשה

חייבי עשה אם עולין לייבום ..... עריות קיז, ותימא, פז

חכם

חכם שאסר את האשה לא ישאנה ..... תוספתא יב, החכם, ו

חכמים

כחם בהפקעת הקידושין . ..... מיאון עו, אמר, מז

חלוץ הנעל

אם גם היבמה אומרת ג"פ חלוץ הנעל גט חליצה ג, ואישתמודענוהי, עא
הקהל עונין ב' או ג' פעמים חלוץ הנעל סדורא דחליצה ו, ומקרין, סז

חלוצה

א' מן האחין שנשא החלוצה או צרתה אי הוי בנו ממזר עריות נד, דא"ר, כז
הבא על צרת חלוצתו, דין הולד . . . . עריות קיא, ובגמ', פב
החלוץ ליבמתו אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ... . ייבום וחליצה יד, והיכא, ט
צרת חלוצה אי שריא לכהונה ... . עריות קטז, מדאורייתא, פד
צרת חלוצה מותרת לכהן ..... ייבום וחליצה מז, וצרת, ל

חליצה

אופן החליצה ..... סדורא דחליצה ד, ואתיא, סו
אופן ישיבת הדיינים בסדור החליצה . סדורא דחליצה א, ברישא, סו
אי סגי ב"ד של ג' הדיוטות ... . . . ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
אלו הלכות צריכין הבית דין דחליצה לדעת . ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
אלם ואלמת שחלצו . . . . . יבמות מח, החרשת, לד
אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג עריות קיז, הא, פה
אם אומרים חלוץ הנעל ב' פעמים או ג' ייבום וחליצה ס, וכתב, לה
אם גם היבמה אומרת ג"פ חלוץ הנעל גט חליצה ג, ואישתמודענוהי, ע"א
אם חולצין אף כשאין מכירין אותם הב"ד ייבום וחליצה כג, אמר, יד
אם כותבין הב"ד גט חליצה לאחר החליצה ייבום וחליצה יז, ובש"ע, יא
אם מהני מודעה לבטל החליצה .. . . . ייבום וחליצה ז, אמר, ה
אם צריך היבם לראות הרוק היוצא מפי היבמה סדורא דחליצה ה, ושדיא, סז.ייבום וחליצה כב, ושם, יג
אם צריכים הב"ד לראות הרוקיבום וחליצה כב, ת"ר, יג. גט חליצה ג, ואישתמודענוהי, עא. סדורא דחליצה ה, ושדיא, סז
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין דיני ממונות פחות משניים ייבום וחליצה כד, ולכאורה, טו מ, וביושבי, כה
בית דין שאינם יודעים להקרות, החליצה פסולה ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
ברכת החליצה .. . . . סדורא דחליצה ז, ומצוה, סז
גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו .. . גט חליצה ד, וכתב, עא
גידמת אם חולצת בשיניה ייבום וחליצה כ, גידמת, יב

דיני ממונות בחליצה .. ייבום וחליצה יט, והיכא, יא. כד, ולכאורה, טו
הבית דין בחליצה צריך שלא יהיו קרובים זל"ז ... ייבום וחליצה יח, ובשו"ע, יא
החולץ ע"מ שתנשא לו ..... ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
החולץ ע"מ שתתן לו מאתיים זוז ..... ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
היכי דמי חליצה מוטעת ..... ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
הסומא אם חולץ ..... ייבום וחליצה כב, ומ"ש, יד
הסריס אם חולץ ומייבם ייבום וחליצה ב, הסריס, ב. נו, פצוע, לט. סב, סריס, מח הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתו .... ייבום וחליצה ב, הסריס, ב. צד, כהן, נ
הקהל עונין ב' או ג' פעמים חלוץ הנעלסדורא דחליצה ו, ומקרין, סז
הקיטע אם חולץ ..... ייבום וחליצה כא, וז"ל, יב
הרוצה לחלוץ את הכשרה דוקא אי כופין על מדת סדום יבמות מ, מי, כח
זקן שתשש כחו לענין חליצה ..... יבמות נו, ודע, לט
חיוב החליצה אי הוי משום דהזיקה גדרו דהוי כאילו קידשה כבר ערירות קיז, אמנם, צג
חליצה אי הוי קנין או פטור ייבום וחליצה יב, ובחי', ח. מה, והנה, כט כז, החולץ, טז. ערירות קיז, עוד, פט
חליצה בלילה אי כשרה בדיעבד ..... ייבום וחליצה יט, והיכא. יא
חליצה כתחילת דין ..... ייבום וחליצה יט, והיכא, יא
חליצת בן ט' אי פוסל ביאת שאר האחין ..... יבמות סה, בן, נ
חליצת החרש פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר ואמרה יבמות סג, חרש, מח
חלצה בע"כ דבעל אי הוי חליצה ..... ייבום וחליצה ביהק"צ, וכי, ד
חלצה בתוך ג' חדשים ולא נמצאת מעוברת דין החליצה . ייבום וחליצה מא, והלכתא, כה
חרש וחרשת שחלצויבמות נב, החרש, לז סג, חרש, מח. סד, וחרשת, מט
טעם למצות חליצה בחליצת הנעל וברקיקה .. ייבום וחליצה ס, וכתב, לה
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן ..... ייבום וחליצה ו, ואי, ד
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי כייפינן ליה לחלוץ ..... ייבום וחליצה ה. ואי, ד
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת ייבום וחליצה ה, ואי, ד
כשהוא חולץ חולץ לפסולה ..... יבמות מ, מי, כח
לאחר החליצה יכולה להינשא לאלתר .. גט חליצה ד, ובעת, עא
מי קושר המנעל להיבם ..... סדורא דחליצא ב, ומסיים, סו
מי שרגלו הפוך אם חולץ ..... ייבום וחליצה כא, האי, יב
מלמדין אותה לקרות לא אבה יבמי בנשימה אחת ייבום וחליצה טו, ובגמ' י
מלמדין אותו לקרות לא חפצתי בה בנשימה אחת . ייבום וחליצה טו, ובגמ', י
מסר מודעא על החליצה הוי חליצה בטלה או פסולה ייבום וחליצה ז, ובשו"ע, ה
מצוה על הגדול לייבם ולחלוץ ..... ייבום וחליצה ג, מצוה, ג
מצות חליצה בשלשה או בחמשה ייבום וחליצה יח, ביהק"צ, הלכה לא, ופסק, יח
מצות חליצה כיצד . ייבום וחליצה טו, ובגמ', י
נפלה לפני מומר אם צריכה חליצה ..... יבמות פ, שומרת, סד
פצוע דכא חולץ ולא מייבם ..... ערירות כ, אשת, י
צריכה לירוק הרבה רוק ..... ייבום וחליצה כב, ובטוש"ע, יג
שינוי בסדר החליצה אי מעכב . ייבום וחליצה טז, ואי, י

חלל

אי פסקינן דיש חלץ מחייבי עשה אם לאוייבום וחליצה צז, אנוסת, נ
איזו היא חללה ..... מיאון פב, חללה, מט
בנות ישראל מקוה טהרה לחללין ..... ייבום וחליצה צח, ישראל, נא. ערירות ט, בת חלל, ה יב, נישאו, יא
בתו אי כשרה לכהונה ..... ערירות ט, בת חלל, ה. כב, נישאו, יא
דין ביאת חלל ..... ערירות י, ביאת חלל, ה
ישראל שנשא חללה בניהם כשרין לכהונה .. מיאון פו, ישראל, נא
כהן שבא על אנוסת חבירו אי הוי הולד חלל .. ייבום וחליצה צז, אנוסת, נ
נפק"מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה ערירות לט, הני, יז

חמותו

אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו ערירות מח, ובדג"מ, כד
בא עליה ומת אי צריכה חליצה מהאחין ... ערירות מח, ובדג"מ, כד
הבא עליה אם פסל את אשתו ..... ערירות מז, הבא, כב
נבעלה לו חמותו לאחר מיתת אשתו הוי לאו או איסור או בכרת ..... מח, ודע, כב מח, וז"ל, כג

חמץ

נמצא ג' חטין בקועין הוי חזקה דאיכא טובא יבמות עה, ברם, סא

חנק

אשת איש מן הנשואין בחנק ..... ערירות סח, אשת, מב

חרש

אם יש להם כתובה ..... תוספתא א, פקח, ב
אשתו שזינתה אם אסורה לבעלה ..... יבמות סט, ולענין, מד
דין קידושין בחרש ..... יבמות סט. ורבינו, נג
הנושא חרשת אם יש בה טענת בתולים .. תוספתא ה. חרשת. ד
חליצתו פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר ואמרה יבמות סג, חרש, מח
חרש וחרשת שחלצויבמות נב, החרש, לז סג, חרש, מח. סד, וחרשת, מט
חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה . יבמות עא, איברא, מד
נשא ונתפקח, דין הכתובה ..... תוספתא ב, חרש, ג
נשא פיקחת ונתפקח אם צריך לקדשה שנית תוספתא ב, ב"ה, ג
פקח שנשא חרשת אם כתובתה מאתיים ... תוספתא א, פקח, ב
תרומתו אי הוי תרומה ..... יבמות סט, וקאמרינן, נג

ט' מדות

בני ט' מדות אם יכולים ליכנס לביהמ"ק ... ערירות יב, ומ"ש, ז

טבילה

גיורת מעוברת אם צריכה לכוון בטבילתה אף על העובר מיאון עח, וכן, מח
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד ..... מיאון עה, ר' טרפון, מו

טומאה

גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה ייבום וחליצה יב, ולולי, ט
כהן מטמא לאשתו שמתה אי הוי דווקא כשאין לה בנים .. ייבום וחליצה יב, ולולי, ט

טומטום

שנקרע ונמצא זכר ..... יבמות סא, אבל, מז
שקידש ..... יבמות ס, ת"ר, מו

י"ג שנים

בן י"ג שנים היינו מעל"ע .. .. מיאון קח, ובתוס', סד

יבם

אינו רשאי למכור מאום מנכסי אחיו . ייבום וחליצה קיג, וכתבו, נט

אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם ייבום וחליצה כג, ובש"ע, יד. כד, ואישתמודענוהי, יד
אם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"ח לאחר מיתת היבם ..... ייבום וחליצה ביהק"צ ולא, כו
דין ספק ובני יבם הבאים לחלוק בנכסי סבא תוספתא ז, ספק, ד
דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ..... תוספתא ו, ספק, ד
היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם .. ייבום וחליצה לו, והיכא, כא
היה חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו ממטלטליו .... ייבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט
יבם בנכסי המת כבנו ..... ייבום וחליצה לו, וכתב, כא
מי קושר המנעל להיבם ..... סדורא דחליצא ב, ומסיים, סו
מיאנה בבעל מותרת לאביו, מיאנה ביבם אסורה לאביו מיאון ד, והיכא, ד
נוטל חלק המת בירושתו ..... ייבום וחליצה ט, יקום, ו
קטנה שנתארמלה אם נאסרה אף בקרובי היבם . מיאון, ביהק"צ, אשת, ו
שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה ייבום וחליצה כה, והיכא, טו

יבמה

אי שייך דין קטלנית ביבמה ..... ערירות קג, וקצת, עב
אם היא כא"א או לא ..... מיאון לו, ובגמ', כז
אם נאמנת הצרה להעיד לחבירתה ייבום וחליצה ק, שתי, נב. קז, האשה נה
אם קידושין תופסין בשומרת יבם ..... ערירות פו, הכל, נו
ב' יבמות שאמרו מת בעלי אם יכול היבם לייבם שתיהן .. ייבום וחליצה קב, עוד, נג
ב' יבמות שאמרו מת בעלי ונולדו להם בנים מהיבם ומת היבם אי מותרות לשוק ..... ייבום וחליצה קב, איברא, נג
בזיקת ב' יבמין חולץ אפי' בדליכא צרה ייבום וחליצה צ, וכתבו, מח
דין יבמה שהיא אחות אשתו לאחר מיתת אחותה ייבום וחליצה כו, ומלשון, טז
הבא על יבמה ובא אחד מן האחין על צרתה ערירות קיב, ת"ש, פב
הותרה ונאסרה וחזרה והותרה אי חוזרת להיתירה הראשון ייבום וחליצה פ, אמר, מד פא. והלכה, מד
הפסולים להעיד להתיר יבמה לשוק ייבום וחליצה סה, ובטוש"ע, לז
הפסולין להעיד להתירה, אם נאמנים כשמביאין כתב המוכיח שמת בעלה ..... ייבום וחליצה ביהק"צ כתב, לח
זינתה, אינה נאסרת על יבמה ערירות קד, ומה"ט, עו
זיקת ייבום, מחמת קנין הממון דכסף קידושין . ייבום וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח
זיקת שני יבמין אי הוי דאורייתא ..... ייבום וחליצה פח, ובגמ', מז
כתובת היבמה על נכסי בעלה הראשון ייבום וחליצה נז, אמר, לד
מזונות היבמה על מי ..... ייבום וחליצה מג, ת"ר, כז
מתייחד אדם עם שתי יבמות ..... ייבום וחליצה קח, אמר, נו
נתן גט אחר שעשה מאמר אי מותרת להתייבם ייבום וחליצה צב, וקצת, מח
נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן ..... ייבום וחליצה צב, ואי, מח
עד אחד ביבמה לשוק מהו ייבום וחליצה סג, בעו, לו סד, וז"ל, לז
עדים המכחישין זא"ז בהתרת היבמה . ייבום וחליצה סו, עד, לח
קונה את עצמה במיתת היבם . ייבום וחליצה נב. וקונה, לב
קידושין מאיש זר אם תופסין ביבמה ..... ערירות קד, והנה, עד
שומרת יבם שזינתה אם בנה ממזר ..... ערירות פו, הכל, נו

יום ולילה

חליצה בלילה אי כשרה בדיעבד ..... ייבום וחליצה יט, והיכא יא
נתינת גט ביום דזוקא ..... ייבום וחליצה יט, ודע, יב

יחס

בני שפחה אם יש להם יחס לאב ..... ערירות עב, ומיהו, מה

ייבום

אופן הקידושין בייבום ערירות קד, והנה, עד. קיז, ומה, פח. קיז, ולאחר, צא
אחיו שלא היה בעולמו פטור מן הייבום ייבום וחליצה א, דאילו, ב. ערירות קג, אשת, עא קה, ולא, עח
אחים מן האם פטורים מן הייבום ..... ייבום וחליצה א, דאילו, ב
אי ש"ד לייבם גם היבמה וגם צרתה ..... ייבום וחליצה יא, אבל, ז
אם כופין היבמה להתייבם לבעל מום ..... ייבום וחליצה ד, ואי, ג
אמירת הרי את מקודשת וכו' אי שונה בייבום מבקידושין .. ייבום וחליצה נה, מאמר, לג
אף ארוסה מתייבמת ..... ייבום וחליצה פו, והלכתא, מו
ב' עניינים בייבום, הקמת שם וקנין אישות ערירות קיז, ואכתי, צג
ביאה ביבמה אי מהני מדין קידושין ערירות קד ומלשון, עג. קיז, ומה, פח. קיז, ולאחר, צא.עג, אמנם, נח
ביאור ענין הזיקה בייבום ..... ערירות קד, אלא, עה
בייבום צריך שיהיו האחים בני אב אחד ..... יבמות מז, ת"ר, לג
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר .... ערירות קד, אמנם, עו
בן ממזר זוקק לייבום ..... ייבום וחליצה מט, מי, לא
בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה ..... ערירות קד, ומלשון, עג
בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל . ייבום וחליצה נה, מאמר, לג
בת אם פוטרת מייבום ..... ערירות צז, דתניא, סה
בת פוטרת מייבום ..... ייבום וחליצה נא, תני, לא
דין הייבום באנדרוגינוס ..... יבמות נט, אנדרוגינוס, מה
דין הייבום כשבא על אחות חלוצתו ..... ערירות יז. וכן, ט
דין טומטום שנקרע ונמצא זכר ..... יבמות סא, אבל, מז
דין מאמר בקידושין ..... ערירות קד, עשה, עג
היבם ביבמתו לא גרע משידוכין ..... ערירות קד, ומלשון, עג
היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח ערירות קד, מעתה, עו
היבמה אם צריכה קנין קידושין חדש ..... ערירות קד, ומלשון, עג
המתכוין לשם מצוה ולשם נוי בהדדי ..... יבמות ג, ולהלכה, ה
הסריס אם חולץ ומייבם ..... ייבום וחליצה ב, הסריס, ב
הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתו ייבום וחליצה ב, הסריס, ב צד, כהן, נ
זו שאמרה גם לי גם לך לא יהיה היחה צריכה להתייבם לבן זה ערירות קג, והוא, עב
זקינה, אם מותר לביימה ..... יבמות נ, עקרה, לו
חייבי עשה אם עולין לייבום ערירות קיז, ותימא, פז
ייבם האסורה לו באיסור מצוה, דין הבן ..... יבמות לד, ואם, כה
כה"ג שייבם את האלמנה באונס או בשוגג אם.קנאה ערירות קיז, והאבנ"מ, צא
כה"ג שייבם אלמנה אם פוטר צרתה ..... ערירות קיז, איברא, פו
כה"ג שייבם את האלמנה אם הוא בכרת . ערירות קיז, ולפי"ז, צא
כל שנאסרה עליו שעה אחת אסורה עולמית יבמות פא, שני, סה
כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר . ייבום וחליצה יג, כנסה, ט
כשהיבמות יפרנסו עצמן יכול לייבם אף ד' וה' ייבום וחליצה יבמות י, ובא"ז, ו
מאמר ביבמה עושה אירוסין או שהוא דין דרבנן ערירות קד, ומלשון, עג

מיתה או נישואין מפילין לייבום ..... עריות קח, לא, עט
מלמדין הקטנה למאן כדי שהגדולה תתייבם יבמות עז, ביאור, סג
ממזר פוטר אשת אביו מן הייבום .. . . . . מיאון צח, ולא, נח
מצוה על הגדול לייבם ולחלוץ . . . . . ייבום וחליצה ג, מצוה, ג
מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל ..... ייבום וחליצה נד, אמר, לג
מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה עריות קיז, ונלפענ"ד, פט
נפלה לפני שוטה אי מייבמה ..... יבמות עד, ושוטה, נט
נפלו לפניו כמה יבמות אם יבול לייבם כולם ייבום וחליצה י, ובא"ז, ו
ענין הייבום אם הוא אך להקם לאחיו שם .... יבמות נו, ואשר, לט
עקרה מלידה אי הויא בת ייבום ייבום וחליצה ח, ונראה, ו. יבמות נ, עקרה, לו
עשה דייבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג יבמות לג, והתוס' ב', כד
עשה דייבום אי מקרי שוה בכל .... עריות קיז, הן, פח
צרת סוטה אם מתייבמת .. . . עריות יח, צרת סוטה, י
קידושי יבמה אי הוי מדאורייתא . . .... ייבום וחליצה לה, מצות, כ
קנין ייבום בקטן בן ט' שנים ... . יבמות סו, ולענין, נא
קנין כסף שנתן הבעל בקידושין נמשכים אלאחר מיתתו בקידושי היבם . . . . עריות קד, אמנם, עו

ייבום וחליצה

אחיו שלא היה בעולמו אם אשתו פוטרת צרותיה יבמות יט, אשת, יג
איילונית וצרתה מותרים בלא חליצה עריות קט. אילונית, פ. קיט, ברם, צו
אינה יכולה להתייבם בשעת נפילה, אם צרתה פטורה יבמות פב, וסיים, סו
אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם ייבום וחליצה כג, ובש"ע, יד. כד, ואישתמודענוהי, יד
אם כופין היבם לחלוץ לפסולה ולא לכשרה ייבום וחליצה מח, וכ"כ, ל
אם מותר לחלוץ ב"פ ליבמה ולצרה . ייבום וחליצה יא, אבל, ז. פז, ודע, מז
אם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"ח לאחר מיתת היבם . .. . ייבום וחליצה ביהק"צ ולא, כו
אם שייך שייבם לאחת ויחלוץ לאחת .. . . . . יבמות מא, יש, כט
אמו אם פוטרת צרתה .. .. יבמות יד, ומכל, יא
אשת קטן לא חולצת ולא מתייבמת ..... יבמות סז, אשת, נב
בא על חמותו ומת אי צריכה חליצה מהאחין עריות מח, ובדג"מ, כד
בן הנולד לשומרת יבם שנשאת בלא חליצה אי הוי ממזר .. ייבום וחליצה לז, וז"ל, כב
בתו מאנוסתו אי פוטרת צרותיה . . . . . יבמות כא, בתו, טו
בתו ממפותתו אם פוטרת צרותיה .... יבמות כא, ודע, טו
האילונית אם מייבמת או שפוטרת צרותיה .... .. יבמות יא, או, ח
הבא על יבמתו ועל צרתה .. . . עריות קיז, נראה, צ
החולץ ליבמתו וחזר ונשאה או שנשא צרתה . עריות נג, צרת, כז
החולץ ליבמתו וחזר וקידשה עריות קיא, דאתמר, פב. קיז, וקצת, צ
החולץ ליבמתו וחזר וקידשה עריות קיא, דאתמר, פב. קיז, וקצת, צ
החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת ... . ייבום וחליצה לד, והלכתא, יט
החולץ ליבמתו, כאחד מהאחין לנחלה .. ... ייבום וחליצה לו, ואי, כ
החולץ לצרת בתו . .. . יבמות מה, החולץ, לב
החזיר גרושתו משניסת ומת אם מתייבמת צרתה .. ייבום וחליצה מו, ואלו, כט
היתה אחת כשרה ואחת פסולה (לכהונה) חולץ לפסולה . עריות קטו, דכי, פד
המחזיר גרושתו משנשאת, דין ייבומה . .... עריות טז, המחזיר, ט
המשומדת אי פוטרת צרתה ..... יבמות א, והתה"ד, ג
חליצה של עריות אינה פוטרת הצרות ..... יבמות לח, מי, כז
חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן .... ייבום וחליצה פז, ונסתפקתי, מז
חלץ ליבמתו וחזר וקידשה אם חייב כרת ייבום וחליצה יב, והיכא, ח. ס, ובמיתת, לד
חלץ לפסולה אי פוטר את הכשרה ..... יבמות מ, מי, כח
י"ח נשים פוטרות צרותיהן ..... יבמות א, ודע, ג
יבמה שהיא איסור מצוה אצל היבם חולצת יבמות לב, איסור, כב
יבמה שהיא איסור קדושה אצל היבם חולצת יבמות לג, איסור כג. מט, איסור, לה
ייבום וחליצה הי מינייהו קדים ... . יבמות ג, מן, ה
ילדה בן ומת תוך שלשים .... ראה ערך נפל
יש אסורות לבעליהן ומותרות לייבמיהן . ייבום וחליצה פב, יש, מד, צג, כהן, מט
יש חולץ לאמו מספק .... ייבום וחליצה ע, ת"ר, לט
כהן שנשא אילונית ומת אם מתייבמת לאחיו ייבום וחליצה ביהק"צ או שוטה, מט
בופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן ..... ייבום וחליצה ז, ואי, ד
כללים בדיני הייבום והחליצה .. .. יבמות ב, פוטרות, ד
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי כייפינן ליה לחלוץ ..... ייבום וחליצה ה, ואי, ד
כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת ייבום וחליצה ה, ואי, ד
כשהיבמה אינה בת בנים אם חייב להמתין י' שנים ייבום וחליצה ח, אמר, ה
מצות ייבום ומצות חליצה הי קדים ... . ייבום וחליצה ה, ואי, ד
מצות ייבום ומצות חליצה הי קדים ..... . ייבום וחליצה ה, ואי, ד
נאסרה עליו מחמת תנאי ולא משום ערוה אי פוטרת צרתה יבמות א, ומיהו, ג
נשא ב' נשים ומת ביאת אחת מהן פוטרת חבירתה יבמות לז, מי, כז
סוטה שמת בעלה אם מתייבמת .... עריות יח, צרת סוטה, י
עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך ל' אי פוטר מחליצה . עריות צח, ומש"ר, סו
עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך ל' אי פוטר מחליצה . עריות צח, ומש"ר, סו
ענין בתו הפוטרת צרותיה .... יבמות ו, בתו, ה יז, בתו, יג
פסולי קהל ופסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם מתייבמות נשותיהן ... . ייבום וחליצה צה, כהן, נ
קידושין תופסין בחייבי לאוין ונפטרין בכך מן הייבום והחליצה ... עריות קיז, מבואר, פו
קידושין תופסין בחייבי לאוין ונפטרין בכך מן הייבום והחליצה ... עריות קיז, מבואר, פו
שומרת יבם שזינתה אם מותר ליבמה .. מיאון עב, ואי, מה. ייבום וחליצה מד, ושומרת, כח
שומרת יבם שנשאת בלא חליצה והיו לה בנים . ייבום וחליצה לז, והנה, כב
שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה ייבום וחליצה לז, שומרת, כא

ייחוד

אם אשה מותרת להתייחד עם שני אנשים ייבום וחליצה קי, ובש"ע, נז
אם מותר להתייחד עם הרבה נשים ... . ייבום וחליצה קי, וכתב, נז
אם קטן יכול להיות שומר לענין ייחוד ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו

בשדה, עם אשה וקטנה .... ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו
המתעסק עם נשים ואשתו עמו אם מותר להתייחד עמהם ייבום
וחליצה קי, וכתב, נז
כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה ייבום
וחליצה קח, וגירסת, נו
כשבעלה בעיר אם יש איסור בייחוד .. .. מיאון נב, והלכתא, לה
להתייחד עם קטנה אי שרי .... ייבום וחליצה קט, אבל, נו
מלקין על הייחוד ואין אוסרין .... מיאון נב, והלכתא, לה
מתייחד אדם עם שתי יבמות .... ייבום וחליצה קח, אמר, נו

ימות המשיח

אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח עריות עג, ודע, מו

יצר הרע

יצרו של איש גדול משל אשה ..... מיאון קז, והא, סב

ירושה

בן הגר שהורתו היתה שלא בקדושה אינו יורשו מיאון עט, ולעניו,
מט
דין ספק ובני יבם הבאים לחלוק בנכסי סבא תוספתא ז, ספק, ד
דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא .. . תוספתא ו, ספק, ד
החולץ ליבמתו, כאחד מהאחין לנחלה ... ייבום וחליצה לו, ואי, כ
היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם . ייבום
וחליצה לו, והיכא, כא
היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח עריות קד,
מעתה, עו
היבם נוטל חלק המת בירושתו . . . ייבום וחליצה ט, יקום, ו
יבם בנכסי המת כבנו .. .. .. ייבום וחליצה לו, וכתב, כא
שומרת יבם שמתה מי יורשה ייבום וחליצה לח, שומרת, כג. לט,
איבעיא, כג

ירושלים

ממזר אסור ליכנס לירושלים . עריות עג, ודע, מו

ישראל

בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה מיאון עז, והלכתא, מח
בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה מיאון עז, והלכתא, מח
עבד הבא על ב"י אם הולד ישראל . .. .. מיאון ע, ודע, מד
עו"כ הבא על ב"י אם הולד ישראל . . .. מיאון ע, ודע, מד

כדת משה וישראל

בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל ... . ייבום
וחליצה נה, מאמר, לג

כהן-כהונה

אי גזרו על הזנות רק בכהן או גם בישראל עריות לו, ומדברי, טו
אי פסקינן דיש חלץ מחייבי עשה אם לאו ייבום וחליצה צז, אנוסת, נ
אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג . עריות קיז, הא, פה
אלמנת עיסה אי כשרה לכהונה . . .. עריות כא, הגיורת, י
אפי' כהן שהוא פצ"ד לא יבא בקהל ד' . . .. מיאון צ, ולא, נג
בני ט' מדות אם יכולים ליכנס לביהמ"ק . . עריות יב, ומ"ש, ו
בת חלל אי כשרה לכהונה עריות ט, בת חלל, ה כב, נישאו, יא
גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה . ייבום וחליצה יב, ולולי, ט
גר מותר בכהנת מיאון פא, וגר, מט
היתה אחת כשרה ואחת פסולה (לכהונה) חולץ לפסולה עריות קטו,
דכי, פד
הנבעלת מבהמה אם נפסלה מן הכהונה .... . . עריות יג, הנבעלת, ז
הנבעלת ממי שאינו איש אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז
הפגום אם מותר לישא כהנת . . ... עריות עד, ובביאור, מו
חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן .. ייבום וחליצה פז,
ונסתפקתי, מז
חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה . . . יבמות עא, איברא, נד
כה"ג שיבם את האלמנה באונס או בשוגג אם קנאה עריות קיז,
והאבנ"מ, צא
כה"ג שייבם אלמנה אם פוטר צרתה . עריות קיז, איברא, פו
כה"ג שייבם את האלמנה אם הוא בכרת . . עריות קיז, ולפי"ז, צא
כהן מטמא לאשתו שמתה אי הוי דוחקא כשאין לה בניים ייבום וחליצה יב,
ולולי, ט
כהן שבא על אנוסת חבירו אי הוי הולד חלל ייבום וחליצה צז, אנוסת, נ
כהן שבא על מצרית שנית . . . .. עריות לט, ובמל"מ, יז
מוכת עץ אי שריא לכהן . . ייבום וחליצה ביהק"צ ד"ה ושריא, נח
ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שייפגשו שניהן עריות עג, ודע, מו
נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה הכהן .. . עריות ג, נבעלה, ג
נבעלה לבהמה אי כשרה לכהונה . . . .. . מיאון עג, אמר, מו
נפק"מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה .. עריות לט, הני, יז
נשא אילונית ומת אם מתייבמת לאחיו ייבום וחליצה ביהק"צ או שוטה.
מט
נשא אנוסת עצמו מפקינן לה מיניה בגט .. ייבום וחליצה צו, כהן, נ
נתייחדה עם עכו"ם אם אסורה לכהן .. .. מיאון סא, היתה, לח
נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן . . . . ייבום וחליצה צב, ואי, מח
סתם בעולה דזנות שאין ידוע ממי פסולה לכהונה עריות עא, ומיהו, מד
עשה דייבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג . . יבמות לג. והתוס ב'. כד
פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה . ... מיאון עא, ובת, מד
פסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם מתייבמות נשותיהן .. ייבום
וחליצה צה, כהן, נ
צרת חלוצה אי שריא לכהונה . ... . עריות קטז, מדאורייתא, פד
צרת חלוצה מותרת לכהן ..... . ייבום וחליצה מז, וצרת, ל
קטנה שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה .. .. יבמות עא, איברא, נד
שומרת יבם שזינתה אי מותרת לכהן מיאון עב, ואי, מה ייבום וחליצה
מד, ושומרת, כח

כיבוד אב

כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו ייבום וחליצה נ, ביהק"צ
וחייב, לא

כל דמקדש

כח חכמים בהפקעת הקידושין .. .. .. מיאון עו, אמר, מז

כללי הפוסקים

בפלוגתת ר' יוחנן וריש לקיש דאיכא אחרינא בהדי דר"ל כמאן
פסקינן .. . . עריות נד, וכתב, כז
בפלוגתת רב אשי ורבינא כמאן פסקינן .... .. עריות נד, האמנם, כח

כרות שפחה

פרטי דינים בהלכותיו מיאון צג, והיכא, נג צד, וה"מ, נה. צה, א"ל, נו

כתובה

אי נאמנת האשה לומר שאינו יורה כחץ . מיאון צט, בראשונה, נח
אין היבם רשאי למכור מאום מנכסי אחיו ייבום וחליצה קיג, וכתבו, נט
אין כתובה נגבית ממטלטלין . ..... ייבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט
אלו נשים יוצאות שלא בכתובה .. .. מיאון מג, ואלו, ל
בכתובת הקטן אם גובים ממשועבדים . ... מיאון לא, ודע, כג
דין הכתובה באיילונית . עריות קכא, אמר, צז. תוספתא ד, בוגרת, ד
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר . . .. תוספתא ג, גוי, ג
דין הכתובה בעבד שבא על ב"י ונשתחרר . ... תוספתא ג, גוי, ג
היה ליבם חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו ממטלטלין .. ייבום
וחליצה קיג, ונחלקו, נט
הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת .. . . מיאון ח, והיכא, ז
התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ דין כתובתה ייבום
וחליצה קיא, ודע נז

חרש שנשא ונתפקח, דין הכתובה ..... תוספתא ב, חרש, ג
טעם לסידור מסכת כתובות קודם קידושין ..... יבמות א, איבעיא, ב
כתובת היבמה על נכסי בעלה הראשון ..... ייבום וחליצה נז, אמר, לד
כתיבתה קודם הקידושין או לאחריה ..... יבמות א, איבעיא, ב
מוכת עץ אי כתובתה מנה ..... ייבום וחליצה קיא, קי"ל, נז
נשא א' מחייבי לאוין אם יש לה כתובה ..... יבמות לו, והא, כו
על נכסי הבעל מוטלין פריעת הכתובה .. ייבום וחליצה קיג, וכתבו, נט
פקח שנשא חרשת או שוטה אם כתובתה מאתיים תוספתא א, פקח, ב
קטן שקידש אשה, דין כתובתה ..... מיאון לא, ולכשיגיע, כב
קטנה היוצאת בגט אם יש לה כתובה ותוספת ..... מיאון ח, והיכא, ז
קטנה שקדשה אביה אם כתובתה מאתיים ..... תוספתא א, ונפל, ב
שוטה שנשא ונשתפה, דין הכתובה ..... תוספתא ב, חרש, ג

לילה

..... ראה ערך יום ולילה

לעולם בהם תעבודו

המעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו .. עבדים טו, אמר ב', פא
רשות או חובה ..... עבדים ח, אמר, עח
שפחה שנוהגין בה מנהג הפקר אם מצווין לשחררה עבדים ח, והנה, עח

לשמה

אמר לשפחתו צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה ..... עריות נ, ובתש', כו

מאמר

אמירת הרי את מקודשת וכו' אי שונה בייבום מבקידושין .. ייבום וחליצה נה, מאמר, לג
בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה ..... עריות קד, ומלשון, עג
בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל ייבום וחליצה נה, מאמר, לג
דין מאמר בקידושין ..... עריות קד, עשה, עג
מאמר ביבמה עושה אירוסין או שהוא דין דרבנן עריות קד, ומלשון, עג
מכח מאמר יבמין גרידא אם נעשית אשתו ייבום וחליצה עה, ופרש"י, מב
מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל ..... ייבום וחליצה נד, אמר, לג
נתן גט אחר שעשה מאמר אי מותרת להתייבם ייבום וחליצה צב, וקצת, מח
נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן ..... ייבום וחליצה צב, ואי, מח

מודעא

אם מהני מודעה לבטל החליצה ..... ייבום וחליצה ז, אמר, ה
מסר מודעא על החליצה הוי חליצה בטלה או פסולה . ייבום וחליצה ז, ובשו"ע, ה
נפק"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אונס .. ייבום וחליצה ביהק"צ, תקינו, ה
ענין ביטול המודעא בקנין בגט ובשטרות ..... ייבום וחליצה ז, אמר, ה

מוכה שחין -

אם כופין היבמה להתייבם למוכה שחין .... ייבום וחליצה ד, ואי, ג

מוכת עץ

בוגרת שנאנסה ומוכת עץ הי מינייהו עדיף .. ייבום וחליצה קיב, ושריא, נח
הנושא מוכת עץ אם יש בה טענת בתולים ... תוספתא ה, חרשת, ד
התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ, דין כתובתה ייבום וחליצה קיא, ודע נז
מוכת עץ אי כתובתה מנה ..... ייבום וחליצה קיא, קי"ל, נז
מוכת עץ אי שריא לכהן . ייבום וחליצה ביהק"צ ד"ה ושריא, נח
נבעלה לבהמה באונס הויא כמוכת עץ ייבום וחליצה ביהק"צ ד"ה ושריא, נח

מומר

נפלה לפני מומר אם צריכה חליצה ..... יבמות פ, שומרת, סד
שקידש ..... יבמות פ, וראיתי, סה

מורדת

כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת ייבום וחליצה ה, ואי, ד

מזונות

כשהיבמות יפרנסו עצמן יכול לייבם אף ד' וה' ייבום וחליצה יבמות י, ובא"ז, ו
מזונות היבמה על מי ..... ייבום וחליצה מג, ת"ר, כז

מחזיר גרושתו

גירש אשתו ונתארסה לאחר ועדיין לא נבעלה אם יכול להחזירה עריות ה, ביאוהק"צ נתארסה, ג
גירש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה ..... מיאון מד, תנן, לא
גירשה וזינתה אם מותר לנושאה שוב ..... יבמות כג, ובזה, יז
החזיר גרושתו משניסת ומת אם מתייבמת צרתה ייבום וחליצה מו, ואלו, כט
המחזיר גרושתו משנשאת, אם מותרת לבעלה . עריות טז, המחזיר, ט
המחזיר גרושתו משנשאת, דין ייבומה ..... עריות טז, המחזיר, ט
נתארסה לאחר ונתגרשה אם מותר לבעלה לשוב לקחתה ... ביאוהק"צ נתארסה, ג
קידש קטנה וגירשה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה .. מיאון ו, והחזו"א, ו
קידש קטנה ומיאנה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה .. מיאון ו, והחזו"א, ו

מטלטלין

אין כתובה נגבית ממטלטלין ..... ייבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט
דין קטן בעדות למטלטלין ..... מיאון כו, ולמטלטלי, כ

מיאון

איזהו מיאון ..... מיאון א, איזהו, ב
אם יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה ..... מיאון ו, אמר, ה
אם צריך שיהיה בפני ג', ואי צריך ב"ד ..... מיאון ז, וצריכה, ז
היודעת להבחין בין קידושיה לדבר אחר ואין לה דעת אם ממאנת מיאון יב, והרמב"ם, י
הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת ..... מיאון ח, והיכא, ז
הממאנת אם צריכה להמתין ג' חדשים ..... מיאון ח, ודע, ח
הממאנת ביבם אם מותרת בקרוביו ..... מיאון יא, כי, ט
מיאנה בבעל מותרת לאביו, מיאנה ביבם אסורה לאביו מיאון ד, והיכא, ד
מיאנה בפני מי שאינו מכיר את בעלה אי מהני ..... מיאון א, וכתב, ב
מלמדין הקטנה למאן כדי שהגדולה תתייבם ..... יבמות עז, ביאור, סג
נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן ..... מיאון יג, ונראה, יא
נתקדשה ע"י אמה ואחיה ועדיין לא קיבלה הקידושין א"צ למאן מיאון ד, וכתב, ה
עמדה ונשאת לאחר ע"י פיתוי שפיתוה אי הוי מיאון מיאון ב, ודע, ג
קטנה היוצאת במיאון לא נאסרו קרוביו עליה וקרוביה עליו מיאון ג. וקטנה, ד
קטנה שיכולה "לשמור קידושיה" הכוונה בזה. מיאון, ביהק"צ שלא, ג
קטנה שילדה אם יכולה למאן ..... יבמות יב, ואין, ט
קידש קטנה וגירשה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה מיאון ו, והחזו"א, ו
קידש קטנה ומיאנה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה מיאון ו, והחזו"א, ו

מילה

בן השפחה אם נימול בשבת עריות מב, ומשמע, יט

ע"י המילה א"א למשוך ערלה ..... עריות כו, ודע, יב
קטן שהוליד בן אי חייב במילתו ..... מיאון כט, עוד, כב
קנה עבד מן העכו"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכו"ם ... עבדים י, הלוקח, עט

מים שאל"ס

הא דל"א דכיון שהעדים נאמנים לגבי הירושה אזי אף תנשא האשה ..... ייבום וחליצה סא, נפל, לה
כשנטבע במים שאל"ם מיד יצאה האשה מאיסור דאורייתא ..... ייבום וחליצה סב, ובדברי, לז
נפל למים שאין להם סוף אם מתירין לה להינשא ... ייבום וחליצה סח, והיכא, לח

מיתה

אין בודקין עדי נשים בדו"ח ..... ייבום וחליצה מב, אין, כז
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר עריות קד, אמנם, עו
היבמה קונה את עצמה במיתת היבם ..... ייבום וחליצה נב, וקונה, לב
מיתה או נישואין מפילין לייבום ..... עריות קח, לא, עט
מיתה, מפקיעה הקידושין או מתרת ייבום וחליצה יב, ובת', ח. יג, כנסה, ו. עריות ביהק"צ הבא, לז. צה, וכל, סג. קד, ולולי, עו. יבמות עג, ומיהו, נט

מכר

מאימת יכול הקטן למכור בנכסי אביו .. מיאון כג, והלכתא, יז. כד, ולמכור, יח
מאימתי יכול הקטן למכור בנכסי עצמו .... מיאון גד, והלכתא, יז - כד, ולמכור, יח

מלקות

חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות ..... עריות פד, מתני', נה
מלקין על הייחור ואין אוסרין ..... מיאון נב, והלכתא, לה

ממון

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין דיני ממונות פחות משניים ייבום וחליצה כד, ולכאורה, טו. מ, וביושבי, כה
דיני ממונות בחליצה .... ייבום וחליצה יט, והיכא, יא. כד, ולכאורה, טו
הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה. סא, נפל, לה
זיקת ייבום, מחמת קנין ממון דכסף קידושין שי"ב איסור גזל ..... ייבום וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח
כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא לממון עריות קד, וא"ת, עז

ממזר

אי מותר בממזרת ..... מיאון עו, והבית, מז
איזהו ממזר ..... עריות עד, ומנלן, מו. מיאון סט, דם"ל, מג
אין לתקן תקנה להרבות ממזרים בישראל .. .... מיאון עו, ולכאורה, מז
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטהר ע"י שישא שפחה עריות מב, ועיין, יח
אם יש ממזר מחייבי לאוין ..... עריות עד, ומנלן, מו
אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח ... עריות עג, ודע, מו
בן ממזר זוקק לייבום ..... ייבום וחליצה מט, מי, לא
גר אי מותר בממזרת ..... מיאון עו, והבית, מז
הבא על שומרת יבם אם הולד ממזר ..... עריות מ, וכתבו, יז
הנושא א' מן הערירות אם הוולד ממזר ..... עריות ע, דתנן, מב
יכולין ממזרין להיטהר עריות מב, דתנן, יח מיאון עה, אלא, מז. עריות עב, ממזר, מד
ממזר אינו חיי, הביאור בזה .... עריות מא, ולית, יח. עג, ממזרין, מה
ממזר אסור ליכנס לירושלים ..... עריות עג, ודע, מו
ממזר ונתין איסורן איסור עולם ..... עריות עג, ממזרין, מה
ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שייפגשו שניהן עריות עג, ודע, מו
ממזרין אסורין לינשא לישראלים ..... מיאון פט, וממזר, נב
ממזרת אי מותרת בעבד מיאון עו, ועיין, מח. עריות, ביהק"צ וממזרת, יח
ניסת ע"פ ע"א ואח"כ בא בעלה אי הוו בניה ממזרים ייבום וחליצה קה, האשה, נד
ניסת ע"פ ע"א ובא בעלה וגרשה ונישאת לשני אי הוי בנה מהשני ממזר ייבום וחליצה קה, האשה, נד
ספק ממזר אי מותר בשפחה עריות עב, ונחלקו, מד מיאון עו, ודע, מז
פוטר אשת אביו מן הייבום ..... מיאון צח, ולא, נח
שומרת יבם שזינתה אם בנה ממזר עריות פו, הכל, נו. ייבום וחליצה לז, וז"ל, כב

מנוול ומוכה שחין

כח האב לקדש בתו למנוול ומוכה שחין .. . מיאון יח, ומבואר, יד

מנין

דין קטן להשלימו למנין בתפלה .. .. מיאון כז, ולהשלים, כא

מניקה

לא תנשא אלא לאחר כ"ד חודש מיאון סה, ת"ר, מא סו, ת"ר, מא
נשאה וברח אי מהני ערוקיה ..... מיאון סח, איתמר, מב

מסכת

טעם לסידור מסכת כתובות קודם קידושין . . יבמות א, איבעא, ב

מעוברת

בדורות הראשונים היו יולדות קטנות בגיל שש מיאון טו, ובגמ', יב כט, עוד, כב
החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת .. . ... ייבום וחליצה לד, והלכתא, יט
הממאנת וקטנה שנתגרשה אם צריכות להמתין ג' חדשים מיאון ח, ודע, ח
חלצה בתוך ג' חדשים ולא נמצאת מעוברת דין החליצה ייבום וחליצה מא, והלכתא, כה
ילדה בן ומת תוך שלשים ..... ראה ערך נפל
לא ישא אדם מעוברת חבירו .... מיאון סג, ת"ר, לט. ס"ד, וחכמים, מ
נשא מעוברת חבירו אם חייב לגרשה .. .. מיאון סד, וחכמים, מ
נשאה וברח אי מהני ערוקיה . . .. מיאון סח, איתמר, מב

מעוכב גט שחרור

המעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו דעולם בהם תעבודו עבדים טו, אמר ב', פא
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה ... . עבדים טו, ודע, פא

מעת לעת

בן י"ג שנים היינו מעל"ע .. .. מיאון קח, ובתוס', סד

מצוה

אי שייך דין קטלנית ביבמה .. .. עריות קג, וקצת, עב
אם יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה .... מיאון ו, אמר, ה
אם שייך עשה שיהיה חשוב מעשה אחר ... . עריות קיז, וראיתי, פז
האיך אתי העשה דהעבד ודוחה ל"ת של האדון . עבדים ד, שנאמר, עה
מצות ייבום ומצות חליצה הי קדים . ... ייבום וחליצה ה. ואי, ד
קטן שקנה עבד אם מחוייב העבד במצוות כאשה .. מיאון כה, ודע, כ

מצוה לקיים דברי המת

מצוה לקיים דברי המת בישראל אמרי' ולא בגר עריות קד, וא"ת, עז

מציאה

הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה . ... מיאון יח, ומנין, יד

מראית העין

אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין עריות טו, אבל, ח

משה רבינו

ביאור המחלוקת דמשה רבינו ע"ה ודתן ואבירם בהא דקנאין פוגעין בו ..... ערוות לה, ובזה, יד

משומדת

אי פוטרת צרתה ..... יבמות א, והתה"ד, ג

משועבדים

בכתובת הקטן אם גובים ממשועבדים ..... מיאון לא, ודע, כג

משיח

אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח ערוות עג, ודע, מו

משפחה

האומר אשה זו אשתי היא אם צריך להביא ראיה מיאון לט, מי, כח

משפחה שאין ידוע מהותה אם יש לה חזקת כשרות מיאון לט, ועיין, כח

מת

אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי ..... ייבום וחליצה ביהק"צ הלכה, נו

באלו אופנים יכולים להעיד שמת ..... תוספתא י, אין, ו

גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה ..... ייבום וחליצה יב, ולולי, ט

האיך צדיק מונח בקבר שלו לאחר מיתה הא אין זה ממונו ערוות קד, וא"ת, עז

ילדה בן ומת תוך שלשים ..... ראה ערך נפל

כדי להתיר א"א לצריך להעיד שראו פרצוף המת ..... תוספתא י, אין, ו

כהן מטמא לאשתו שמתה אי הוי דווקא כשאין לה בנים ייבום וחליצה יב, ולולי, ט

כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא לממון ערוות קד, וא"ת, עז

כשהעדים מכירין אותו סגי בטבי"ע ..... תוספתא יא, אין, ו

מצוה לקיים דברי המת בישראל אמרי' ולא בגר .. ערוות קד, וא"ת, עז

מתה השומרת יבם מי חייב בקבורתה ... ייבום וחליצה לט, איבעיא, כג

סימן ראו סימן מובהק ברגלו אף שלא ראו גופו ופניו מעידין ייבום וחליצה סז, ור"ת, לח

ראו פדחתו בלא פרצוף פנים וכדו' אם יכולין להעיד . ייבום וחליצה סז, ת"ר, לח

נאמנות

א"א שאמרה מת בעלי אם נאמנת ..... ייבום וחליצה מ, אמר, כה

אין בודקין עדי נשים בדו"ח ..... ייבום וחליצה מב, אין, כז

איתתא דייקא ומינסבה, הכוונה בזה ..... ייבום וחליצה סב, כל, לה

אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם ייבום וחליצה כג, ובש"ע, יד. כד, ואישתמודענוהי, יד

אם נאמנות הפה שאסר הוא גם כשחוזר בו לאחר זמן יבמות מ, ומדברי, כט

אם נאמנת הצרה להעיד לחבירתה ייבום וחליצה ק, שתי, נב. קו, האשה נה

אמאי מקילין להשיא אשה בעד אחד בדיעבד ייבום וחליצה סב, כל, לה

אמרה א"א אני לשון הוה אם יכולה לחזור בה ..... מיאון מ, ועיין, כט

אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני מהו ..... מיאון מב, וזו, ל

ב' יבמות שאמרו מת בעלי אם יכול היבם לייבם שתיהן ייבום וחליצה קב, • עוד, נג

ב' יבמות שאמרו מת בעלי ונולדו להם בנים מהיבם ומת היבם אי מותרות לשוק .. .. ייבום וחליצה קב, איבעיא, נג

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גרעא דממונא ואין דיני ממונות פחות משניים ייבום וחליצה כד, ולכאורה, טו. מ, וביושבי, כה

האומר פתח פתוח מצאתי אם נאמן . ..... מיאון ס, האומר, לח

הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה. סא, נפל, לה.

הפסולים להעיד להתיר יבמה לשוק .... ייבום וחליצה סה, ובטוש"ע, לז

הפסולין להעיד להתירה, אם נאמנים כשמביאין כתב המוכיח שמת בעלה ..... ייבום וחליצה ביהק"צ כתב, לח

ע"א האומר דינתה אשתו ..... מיאון מ, אמר, לז

נדה

בן הנדה אם הוא ולד כשר ערוות יא, מדה, ו. מ, וכתבו, יז. עד, ובביאור, מו

בני המדה אם יכולין ליכנס לביהמ"ק ..... ערוות יב, ומ"ש, ו

הרואה דם מחמת תשמיש ג"פ לא תשמש יותר . יבמות עה, ועיין, סב

שערות הגדולות בימי נדתה סכנה הם ..... יבמות מ, ומה, מב

נדר

הגיעו לעונת נדרים אי הוי נדרן נדר רק כשנבדקו נדריהם מיאון יד, ביהק"צ וכנגדן, יא

שבועות חמירי מנדרים ..... ערוות ל, אבא, יג

נדר שהותר מקצתו וכו'

א"א כן כשנדרה נטולה אני מן היהודים ..... מיאון ק, ונטולה, נח

נואף

הנואף רוצח הוא ..... ערוות ביהק"צ לא תרצח, יא

נחלה

..... ראה ערך ירושה

נישואין

..... ע"ע קידושין

א' מן האחין שנשא החלוצה או צרתה אי הוי בנו ממזר ערוות מד, דא"ר, כז

אין לערוך נישואין להמתגייר לשום אישות ..... תוספתא יב, והנה, ז

איש ואשה זכו שכינה ביניהן ..... מיאון קז, דרש, סב

איתתא דייקא ומינסבה, הכוונה בזה ..... ייבום וחליצה סב, כל, לה

אם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"ח לאחר מיתת היבם ..... ייבום וחליצה ביהק"צ ולא, כו

ביאור הנפק"מ בין המשחרר עבדו להבא על שפחתו ערוות נ, ברם, כו

בנות ישראל מקוה טהרה לחללין ..... ייבום וחליצה צח, ישראל, נא

גר מותר בכהנת ..... מיאון פא, וגר, מט

גרוש שנשא גרושה ד' דיעות במטה, הביאור בזה ערוות נב, ומודים, כז

גרות לשום אישות ..... תוספתא יב, וז"ל, ו

הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנושאה תוספתא יב, ודע, ז

החולץ ליבמתו וחזר ונשאה או שנשא צרתה ..... ערוות נג, צרת, כז

המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה ..... עבדים טו, ודע, פא

הנושא אשה שאינה הוגנת לו וכו' ..... ערוות כח, כל, יב

הנטען משפחתו אם מותר לנושאה ..... מיאון מה, והנטען, לב

הנשואות שנתגרשו לא ינשאו עד לאחר ג' חדשים . מיאון סז, וכן, מא

העיד שמת בעלה לא ישאנה ..... תוספתא יב, החכם, ו

הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה .... עבדים טו, אמר, פא

הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין .. ערוות א, המקדש, ב

חכם שאסר את האשה לא ישאנה ..... תוספתא יב, החכם, ו

חלץ ליבמתו וחזר וקידשה אם חייב כרת ייבום וחליצה יב, והיכא, ח. ס, ובמיתת, לד

חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה ..... יבמות עא, איברא, נד

כוונת אליעזר שרצה שאאע"ה ישיא את יצחק לבתו ערוות נ, ומה"ט, כו

לאחר החליצה יכולה להינשא לאלתר ..... גט חליצה ד, ובעת, עא

מאיזה גיל הוי המצוה לכתחילה לישא אשה ... מיאון כח, והלכתא, כא

מיתה או נישואין מפילין לייבום ..... ערוות קח, לא, עט

ממזרת אם מותרת לינשא לעבד ..... ערוות, ביהק"צ וממזרת, יח

נושא אדם בת דומה ואל ישא דומה ..... מיאון קו, והלכתא, סב

נושא אדם קרובי האנוסה והמפותה ..... עריות מג, ונתבאר, יט
נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגרשה ... ייבום וחליצה ח, ונראה, ו
נשא אשה שאינה בת בנים, בחו"ל מקיימה אף לאחר י' שנים ... ייבום וחליצה ח, אמר, ה
עבר ונשא קטלנית אי כופין אותו להוציאה ..... עריות קג, וקצת, עב
פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה ..... מיאון עא, ובת, מד
קטן שבעל אי הוי בעילת זנות ..... מיאון כט, ואם, כב
קטנה שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה ..... יבמות עא, איברא, נד
שליח המביא גט לאשה לא ישאנה ..... תוספתא יב, החכם, ו

נעל

מי קושר המנעל ליבם ..... סדורא דחליצה ב, ומסיים, סו

נפל

בעלה מיד לאחר טבילתה ונסע למדה"י וילדה לט' חדשים אי הוי הוולד ווודאי בר קיימא ..... ייבום וחליצה פג, והיכא, מה
מת הולד בתוך ל' יום אי פוטרה מחליצה ייבום וחליצה עא, וכתבו, מ

נשים

..... ע"ע אשה
מנהג נשי ישראל להסתפר אחר הנישואין ..... יבמות נז, בעלותי, מא
שערות הגדולות בימי נדתה סכנה הם ..... יבמות נז, ומה, מב

נתין

ממזר ונתין איסורן איסור עולם ..... עריות עג, ממזרין, מה

סוטה

אסורה לבועל כלבעל ..... מיאון מו, והיכא, לב
מצות קינוי דאורייתא או דרבנן ..... מיאון קב, ת"ר, ס
סוטה שמת בעלה אם מתייבמת ..... עריות יח, צרת סוטה, י
צרת סוטה אם מתייבמת ..... עריות יח, צרת סוטה, י
קינוי אי הוי חובה או רשות ..... מיאון קב, ת"ר, ס
שתתה המים המרים וחיה מותרת לבעלה וכשמת מותרת בהנחשד בה מיאון מו, והיכא, לב

סומא

אם חולץ ..... ייבום וחליצה כב, ומ"ש, יד
הנושא סומא אם יש בה טענת בתולים ..... תוספתא ה, חרשת, ד

סימנים

באלו אופנים יכולים להעיד שמת ..... תוספתא י, אין, ו
בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאונין אם הביא סימנים .. מיאון כג, אמר, יז
הביא סימני סריס קודם כ' שנה לא מיקרי סריס . מיאון כב, ובגמ', טז
הביאה סימני איילונית קודם כ' שנה לא נקרית איילונית מיאון כב, ובגמ', טז
כדי להתיר א"א לצריך להעיד שראו פרצוף המת .... תוספתא י, אין, ו
כשהעדים מכירין אותו סגי בטבי"ע ..... תוספתא יא, אין, ו
ראו סימן מובהק ברגלו אף שלא ראו גופו ופניו מעידין ייבום וחליצה סז, ור"ת, לח

ספק

דין ספק ובני יבם הבאים לחלוק בנכסי סבא תוספתא ז, ספק, ד
דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ..... תוספתא ו, ספק, ד
ספק ממזר אם מותר לישא שפחה ..... מיאון עו, ודע, מז

ספר הבה"ג

אם מחברו הוא רב יהודאי גאון ..... ייבום וחליצה לז, וז"ל, כב

סריס

הביא סימני סריס קודם כ' שנה לא מיקרי סריסמיאון כב, ובגמ', טז
הסריס אם חולץ ומייבם ייבום וחליצה ב, הסריס, ב יבמות נו, פצוע, לט. סב, סריס. מח
הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתוייבום וחליצה ב, הסריס, ב. צד, כהן, נ
ניטלה ביצה א' אם הוא כשר ..... מיאון צג, והיכא, נג
פרטי דינים בהלכותיו מיאון צג, והיכא, נג. צד, וה"מ, נה. צה, א"ל, נ"ו

עבד

אם ביד הקטן לשחרר עבדו לחירות ..... מיאון כה, ולהוציא, יט
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטהר ע"י ששיא שפחה עריות מב, ועיין יח
ביאור הנפק"מ בין המשחרר עבדו להבא על שפחתו עריות נ, ברם, כו
בני יעקב נמכרו לעבדים לכפר על איסור ב' אחיות עריות עג, והנה, מו
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר ..... תוספתא ג, גוי, ג
דין הכתובה בעבד שבא על ב"י ונשתחרר ..... תוספתא ג, גוי, ג
דין העבד ביום שהוא חציו ב"ח ..... עבדים ג, מי, עה
דין מה שקנה עבד וכו' הוי מדין הממון ..... עבדים ב, וקצ"ע, עה
האומר כתבתי שטר שחרור לעבדי, אם נאמן .. עבדים כא, כתבתי, פג
האיך אתי העשה דהעבד ודוחה ל"ת של האדון עבדים ד, שנאמר, עה
האיך מהני שחרורו של הקטן ..... עבדים ה, ההוא, עו
הבא על ב"י אם הוולד פגום לכהונה ..... מיאון ע, וגוי, מג
הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות ..... עבדים יח, הכותב, פב
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו גם בחו"ל עבדים יב, אריב"ל, עט
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו עד מאה בדמיו . .. עבדים יב, אריב"ל, עט
המעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו דעולם בהם תעבודו עבדים טו, אמר ב', פא
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה ..... עבדים טו, ודע, פא
המעוכב גט שחרור, דינו ..... עבדים ב, עבד, עה
המפקיר עבדו אם יצא לחירות ..... עבדים יד, אמר, פ
המקדיש עבדו אם יצא לחירות ..... עבדים יד, אמר, פ
הפיל עצמו לגייסות, יכול רבו ליטול דמיו ..... עבדים יא, בעי, עט
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה .. עבדים טו, אמר, פא
הפקיר עבדו ומת, דין העבד ..... עבדים טו, אמר ב', פא
השיאו רבו בת חורין אם צריך גט שחרור ..... עריות נ, איברא, כו
יכולין ממזרין ליטהר שישאו שפחה ..... עריות עב, ממזר, מד
לעולם בהם תעבודו הוי רשות או חובה ..... עבדים ח, אמר, עח
מותר לשחרר עבדו כשיש לו הנאה מכך ..... עריות נ, ועיין, כה
ממזרת אי מותרת בעבד מיאון עו, ועיין, מח. עריות, ביהק"צ וממזרת, יח
עבד הבא על ב"י אם הולד ישראל ..... מיאון ע, ודע, מד
קטן שיש לו חעוחב"ח כיצד עושין ..... עבדים ה, ההוא, עו
קטן שקנה עבד אם מחוייב העבד במצוות כאשה .... מיאון כה, ודע, כ
קנה עבד מן העכו"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכו"ם .. עבדים י, הלוקח, עט
שכי"מ שציוה לעשות קורת רוח לעבדו אם צריכים לשחררו עבדים ז, כי, עז

עבודה זרה

הבא על הגויה חייב משום נשג"א ונשג"ז ..... עריות לה, כי, יד
הבא על הגויה כאילו נתחתן בע"ז ..... עריות לד, אמר, יד
הבא על הגויה, אם יש נפק"מ בין אי הוי מקרה או שייחדהעריות לו, בד, טו
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה ..... עריות לה, כי, יד

עגונה

משיאין ע"פ בת קול ..... מיאון לה, משיאין, כו

עד אחד

ביאור הטעם בהא דע"א נאמן באיסורין ייבום וחליצה סב, ונראה, לו
דין גואל הדם שהרג את הרוצח ע"פ ע"א ..... עריות סט, והנה, מב
הרואה דבר עבירה בחבירו אסור להעיד ע"ז ..... מיאון נט, ומאן, לז
כל מקום שיש ע"א ודאי יש עוד אחד שראה מעשה זהייבום וחליצה סב, כל. לה

ע"א האומר זינתה אשתו ..... מיאון נז, אמר, לז
עד אחד ביבמה לשוק מהו ..... ייבום וחליצה סג, בעו, לו. סד, וז"ל, לז

עדות

א"א שנישאת ע"פ עדים אי צריכה גט משני ... עריות סד, עוד לה
אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם ייבום וחליצה כג, ובש"ע, יד. כד, ואישתמודענוהי, יד
באלו אופנים יכולים להעיד שמת .. .. תוספתא י, אין, ו
דין קטן בעדות למטלטלין .... מיאון כו, ולמטלטלי, כ
דין קטן בעדות קרקע ..... מיאון כו, ולענין, כ
העיד שמת בעלה לא ישאנה ..... תוספתא יב, החכם, ו
הפסולים להעיד להתיר היבמה לשוק .. ייבום וחליצה סה, ובטוש"ע, לז
הפסולין להעיד להתירה, אם נאמנים כשמביאין כתב המוכיח שמת בעלה ..... ייבום וחליצה ביהק"צ כתב, לח
כדי להתיר א"א לצריך להעיד שראו פרצוף המת ..... תוספתא י, אין, ו
כשהעדים מכירין אותו סגי בטבי"ע . ... תוספתא יא, אין, ו
משיאין ע"פ בת קול ... . מיאון לה, משיאין, כו
עדים המכחישין זא"ז בהתרת היבמה .. .. ייבום וחליצה סו, עד, לח
ראו סימן מובהק ברגלו אף שלא ראו גופו ופניו מעידין ייבום וחליצה סז, ור"ת, לח
ראו פדחתו בלא פרצוף פנים וכדו' אם יכולין להעיד . ייבום וחליצה סז, ת"ר, לח

עדים

אין בודקין עדי נשים בדו"ח ייבום וחליצה מב, אין, כז מיאון נ, איברא, לד
אמאי מקילין להשיא אשה בעד אחד בדיעבד ייבום וחליצה סב, כל, לה
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין דיני ממונות פחות משנים ייבום וחליצה כד, ולכאורה, טו. מ, וביושבי, כה
העידו שניים שמת בעלה אי צריכה רשות ב"ד להינשא ייבום וחליצה קו, ובשו"ע, נה
כדי לאוסרה על בעלה אם סגי שיראום העדים כדרך המנאפים או כמיכחול בשפופרת .... מיאון נ, ועוד, לד
מילתא דעבידי לאיגלויי, הגדר בזה ..... ייבום וחליצה סב, אלא, לו

עובר

גיורת מעוברת אם צריכה לכוון בטבילתה אף על העובר מיאון עח, וכן, מח
דין כלו לו חדשיו אם צריך שייגמרו צפרניו ..... עריות צח, וקצת, סח
האומר הרי את שפחה וולדך ב"ח .... עבדים טז, האומר, פא
המזכה לעובר אי קנה .... מיאון ט, ומכאן, ח
המקדש עובר אי הוו קידושין ..... מיאון ט, האומר, ח. יז, אבל, יג

עונש

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות . עריות פה, ודע, נו
אשת איש מן הנשואין בחנק ... . עריות סח, אשת, מב
חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות ..... עריות פד, מתני', נה
מן השמים לא יניחו לב"ד לשפך דמו של השב בתשובהעריות פה, וכבר, נו

עכו"ם

אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ..... עריות צא, רבי. נט
איסור א"א אי שייך בעכו"ם .. .. עריות ביהק"צ משום, יב
בן השפחה דינו כעכו"ם . . .. עבדים א, ועיין, עד
בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה ..... מיאון עז, והלכתא, מח
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר ..... תוספתא ג, גוי, ג
הבא על ב"י אם הוולד פגום לכהונה .... מיאון ע, וגוי, מג
הבא על ב"י אם הולד ישראל .... מיאון ע, ודע, מד
הבא על הגויה חייב משום נשג"א ונשג"ז ..... עריות לה, כי, יד
הבא על הגויה כאילו נתחתן בע"ז ..... עריות לד, אמר, יד
הבא על הגויה, אם יש נפק"מ בין אי הוי מקרה או שייחדהעריות לו, בד, טו
הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנושאה תוספתא יב. ודע, ז
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו גם בחו"ל עבדים יב, אריב"ל, עט
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו עד מאה בדמיו ..... עבדים יב, אריב"ל, עט
ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו . עריות לב, וישראלית, יג. לה, ולפ"ז, טו
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה ..... עריות לה, כי, יד
קנה עבד מן העכו"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכו"ם ... עבדים י, הלוקח, עט

עם הארץ

ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שייפגשו שניהן . עריות עג, ודע, מו

עקרה

אם מותר לייבמה ..... יבמות נ, עקרה, לו
כשהיבמה אינה בת בנים אם חייב להמתין י' שנים־ייבום וחליצה ח, אמר, ה
נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגרשה ... ייבום וחליצה ח, ונראה, ו
נשא אשה שאינה בת בנים, בחו"ל מקיימה אף לאחר י' שנים ... ייבום וחליצה ח, אמר ה
עקרה מלידה אי הויא בת ייבום ..... ייבום וחליצה ח, ונראה, ו

עריות

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני ..... עריות סד, ומ"ש, לד
אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט ..... עריות סד, ובגמ', לד
אחותו מאנוסת אביו מנלן ..... עריות פז, לחייבו, נח
אחותו מנלן שהיא בכרת ..... עריות פח, אחותו, נח
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ..... עריות צא, רבי, נט
איסור קרובים איסורן איסור עולם ואפי' לאחר שגירשה או מתה עריות צב, וכל, סג
איסור קרובים חל על הקרובים או עליו ..... עריות א, המקדש ב
אם אבי אמו ואם אביו אם מותרות לו ..... עריות יג, בר, ז
אם מותר אדם לישא אם אם אם אשתו ..... עריות נז, אם, ל
אם מותר האדם באם אשת אביו ..... עריות סב, אשת, לא
אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שריין ..... עריות עט, ומנלן, נ
אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה ..... עריות פב, ודע, נד
אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו ..... יבמות מב, אמר, ל
אשת אחי אבי אביו אם מותרת ..... עריות נו, אמימר, כט
אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין עריות טו, אבל, ח
בא על אחות אשתו בחייה אם יכול לשאתה לאחר מיתת אשתועריות ב, ודע, ג
באיסור עריות אף אחים מן האם קרויים אחים ... יבמות נא, ואשת, לז
בני יעקב נמכרו לעבדים לכפר על איסור ב' אחיות עריות עג, והנה, מו
בעל אשה דרך זנות אם נאסר בקרובותיה עריות א, ביאהק"צ שבע, ב
בתו מאנוסתו מהיכן ילפינן לה ..... עריות מד, ונקט, כ
גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט חליצה ט, אמר, עג
דין אשת אחי האם מן האם .... גט חליצה ז, כי, עב
דין שניות בגרים .... גט חליצה ח, א"ל, עב
הבא על א' מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה ... עריות סה, וכן, לח

הבא על העריות החמורות חייב כרת וסקילה .. עריות לז, ומחייבין, טז
הבא על צרת חלוצתו, אי הוולד ממזר ..... יבמות מב, אמר, ל
הבא על קרובי אשתו אם אשתו אסורה לו ..... עריות פג, ולענין, נד
הנבעלת מבהמה אם נפסלה מן הכהונה ..... עריות יג, הנבעלת, ז
הנבעלת ממי שאינו איש אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז
הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר ..... עריות ע, דתנן, מב
הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין ..... עריות ע, דתנן, מב
הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין .. עריות א, המקדש, ב
יש חיוב לפרוש מעריות ואפי' מנגיעתם .. עריות, ביהק"צ ומחייבין, טז
כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו
כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה ייבום וחליצה יב, ובח', ח. מה, ובח', כח. נב, ולכאורה, לב
מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ..... יבמות מב, אמר, ל
מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה ..... עריות קיז, ולפענ"ד, פט
נפק"מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה ... עריות לט, הני, יז
נשא ח"כ שאין קידושין תופסין בהם א"צ גט ..... עריות סג, והיכא, לד
קרובי אנוסתו בחייה, אם מותרין ..... עריות פב, מנלן, נג
קרובי אנוסתו מותרין לאחר מיתתה ..... עריות פב, מנלן, נג
שלש עריות יש להן היתר ..... ייבום וחליצה עו, שלש, מב

ערכאות

מחובת הב"ד לגנות ולקנוס את ההולכים לערכאות ..... מיאון יח, וראינו, טו

ערלה

המחלל זרעו והמושך ערלתו לא יהיה חריף בחכמים עריות כז, לא, יב. לג, בעא, יד
נמשכה ערלתו ..... עריות כו, ואם, יב
ע"י המילה א"א למשוך ערלה ..... עריות כו, ודע, יב

עשה דוחה ל"ת

האיך אתי העשה דהעבד ודוחה ל"ת של האדון עבדים ד, שנאמר, עה
עשה דייבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג ..... יבמות לג, והתוס' ב', כד
עשה דייבום אי מקרי שוה בכל ..... עריות קיז, הן, פח

עשה דוחה עשה

אם שייך עשה שיהיה חשוב מעשה אחר .... עריות קיז, וראיתי, פז

פגום

אם מותר לישא כהנת ..... עריות עד, ובביאור, מו
בן הנדה פגום הוא ..... עריות עד, ובביאור, מו

פירות

לא מחזקינן מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים ... יבמות עה, והאמנם, סא

פסולי קהל

כהן שבא על מצרית שנית ..... עריות לט, ובמל"מ, יז
פסולי קהל ופסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם מתייבמות נשותיהן ייבום וחליצה צה, כהן, נ

פצוע דכא

אפי' כהן שהוא פצ"ד לא יבא בקהל ד' ..... מיאון צ. ולא, נג
חולץ ולא מייבם ..... עריות כ, אשת, י
ניטלה ביצה א' בידי אם אם הוא כשר ..... מיאון צג, והיכא, נג
פצ"ד בידי שמים אי הוי כשר ..... מיאון צב, והנ"מ, נג
פרטי דינים בהלכותיו מיאון צג, והיכא, נג. צד, והנ"מ, נה צה, א"ל, נו

פריה ורביה

כשהיבמה אינה בת בנים אם חייב להמתין י' שנים ייבום וחליצה ח. אמר, ה
נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגרשה ... ייבום וחליצה ח, ונראה, ו
נשא אשה שאינה בת בנים, בחו"ל מקיימה אף לאחר י' שנים ... ייבום וחליצה ח, אמר, ה

פתח פתוח

האומר פ"פ מצאתי אם נאמן ..... מיאון ס, האומר, לח

צרה

א' מן האחין שנשא החלוצה או צרתה אי הוי בנו ממזר עריות נד, דא"ר, כז
אם מותר לחלוץ ליבמה וגם לצרתה .... ייבום וחליצה פז, ודע, מז
אם נאמנת להעיד לחבירתה ייבום וחליצה ק, שתי, נב. קז, האשה נה
ב' אחין הנשואין ב' אחיות וא' נשוי נכרית גירש א' מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת צרתה מותרת ייבום וחליצה עג, שלשה, מא
החולץ ליבמתו וחזר ונשאה או שנשא צרתה ..... עריות נג, צרת, כז
החזיר גרושתו משניסת ומת אם מתייבמת צרתה ייבום וחליצה מו, ואלו, כט
חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן ..... ייבום וחליצה פז, ונסתפקתי, מז
פטור הצרה מייבום וחליצה ראה ..... ערך ייבום וחליצה
צרה ע"י זיקה גרידא שמה צרה ..... ייבום וחליצה עג, שלשה, מא
צרת חלוצה מותרת לכהן ..... ייבום וחליצה מז, וצרת, ל

קבורה

האיך צדיק מונח בקבר שלו לאחר מיתה הא אין זה ממונו עריות קד, וא"ת, עז
מתה השומרת יבם מי חייב בקבורתה ... ייבום וחליצה לט, איבעיא, כג

קדושה

כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה . ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו

קול

אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי .... ייבום וחליצה ביהק"צ הלכה, נו
בקלא דלא פסיק אם אוסרים האשה על בעלה אף בלא עדים מיאון ג, ונחלקו, לד. נא, והיכי, לה
לפני הנישואין, אם יש קלא דלא פסיק תצא ..... מיאון נ, ונחלקו, לד

קטלנית

אי שייך דין קטלנית ביבמה ..... עריות קג, וקצת, עב
הענין שלא לישא אשה קטלנית ..... יבמות כג. ואולי, יח
עבר ונשא קטלנית אי כופין אותו להוציאה .... עריות קג. וקצת, עב

קטן

איזהו קטן לענין גירושין ומיאון מיאון יב, אמר. ט יג, הפעוטות, י
אם בידו לשחרר עבדו לחירות מיאון כה, ולהוציא, יט. עבדים ה, ההוא, עו
אם קטן יכול להיות שומר לענין "יחוד ... ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו
בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאונין אם הביא סימנים . מיאון כג, אמר, יז
בכתובתו אם גובים ממשועבדים ..... מיאון לא. ודע, כג
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד ..... מיאון עה, ר' טרפון, מו
דינו בעדות למטלטלין ..... מיאון כו, ולמטלטלי, כ
דינו בעדות קרקע ..... מיאון כו. ולענין, כ
דינו להשלימו למנין בתפלה . מיאון כו, ולהשלים, כא תפלה דין קטן
להשלימו למנין בתפלה ..... מיאון כו, ולהשלים, כא
הא דאין קידושין לקטן אי הוי גם כשאביו קידשו מיאון כח, ומלשון, כא
הגיעו לעונת נדרים אי הוי נדרן נדר רק כשנבדקו נדריהם מיאון יד, ביהק"צ וכנגדן, יא

הוליד בן, אי חייב במילתו ..... מיאון כט, עוד, כב
חליצת בן ט' אי פוסל ביאת שאר האחין ..... יבמות סה, בן, נ
מאיזה גיל הוי המצוה לכתחילה לישא אשה ... מיאון כח, והלכתא, כא
מאימת יכול למכור בנכסי אביו מיאון כג, והלכתא, יז. כד, ולמכור, יח
מאימתי יכול למכור בנכסי עצמו ..... מיאון כד, ולמכור, יח
נשא אשה, א"צ ליתן גט כשמגרשה ..... מיאון ל, ואם, כב
קטן שיש לו עבד שהוא חעוחב"ח כיצד עושין ..... עבדים ה, ההוא, עו
קידושין הוי זכות וזכין לקטן ..... מיאון ד, וכתב, ה. כח, ומלשון, כא
קידש אשה, דין כתובתה ..... מיאון לא, ולכשיגיע, כב
קידש ואח"כ הגדיל אם צריך לקדשה שנית מיאון לא, וס"ל, עג כג. לב, ואם, כד
קנה עבד, אם מחוייב העבד במצוות כאשה ..... מיאון כה, ודע, כ
קנין ייבום בקטן בן ט' שנים ..... יבמות סו, ולעמן, נא
שבעל, אי הוי בעילת זנות ..... מיאון כט, ואם, כב

קטנה

אי יש לה רצון ..... מיאון ב, ודע, ג
איזהו קטנה לענין גירושין ומיאון .... מיאון יב, אמר, ט. יג, הפעוטות, י
אינה יכולה לשמור גיטה, אם יכול האב לקבל גירושיהמיאון יד, הלכך, יא
אם יכולה להתגרש ע"י אביה ..... יבמות עב, ונחלקו, נז
אם מותר להתייחד בשדה עם אשה וקטנה ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו
בדורות הראשונים היו יולדות קטנות בגיל שש מיאון טו, ובגמ', יב. כט, עוד, כב
גירשה, ונתקדשה לא' מקרוביו אי הוו קידושין ..... מיאון י, והיכא, ח
הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה ..... מיאון יח, ומנין, יד
היועדת להבחין בין קידושיה לדבר אחר ואין לה דעת אם ממאנת מיאון יב, והרמב"ם, י
היוצאת בגט, אם יש לה כתובה ותוספת ..... מיאון ח, והיכא, ז
היכי דמי מעשה יתומה בחיי האב ..... מיאון ה, היכי, ה
הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת .... מיאון ח, והיכא, ז
יתומה, והיא שוטה, אם תקנו לה רבנן קידושין .. יבמות עב, וקצת, נח
כח האב לקדש בתו למנוול ומוכה שחין ..... מיאון יח, ומבואר, יד
להתייחד עם קטנה אי שרי ..... ייבום וחליצה קט, אבל, נו
מוכר אדם את בתו לשפחות ושונה ..... מיאון כא, תניא, טז
מחובת הב"ד לגנות את הבעל שקידש בתו הקטנה מיאון יח, וראינו, טו
נשאת לכהן, אם אוכלת בתרומה ..... יבמות עא, איברא, נד
נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן .... מיאון יג, ונראה, יא
פיתוי קטנה אונס הוא ..... מיאון ב, ודע, ג
קדשה אביה, אם כתובתה מאתיים ..... תוספתא א, ונפל, ב
קטנה שילדה אם יכולה למאן ..... יבמות יב, ואין, ט
קידושיה לאביה ..... מיאון יז, אבל, יג
קידושין לקטנה אי הוי זכות ..... מיאון ד, וכתב, ה
קידשה אביה ונתאמלה וקידשה שנית אי הוו הקידושין מה"ת .... מיאון, ביהק"צ כמעשה, ה
שנתארמלה, אם נאסרה אף בקרובי היבם ..... מיאון, ביהק"צ אשת, ו

קידושין

..... ע"ע נישואין
אופן הקידושין בייבוסערות קד, והנה, ער. קיז, ומה, פח. קיג, ולאחר, צא
אי פקעי הקידושין ע"י מיתת הבעל או לא ..... ערות ביהק"צ הבא, לז
אי תחילת ביאה קונה או גמר ביאה ..... ערות סו, עוד, מ
אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו . ערות מח, ובדג"מ, כד
אם קידושין תופסין בשומרת יבם ..... ערות פו, הכל, נו
אמירת הרי את מקודשת וכו' אי שונה בייבום מבקידושין ייבום וחליצה נה, מאמר, לג
אמר לשפחתו צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה ערות נ. ובתש', כז
ב' דינים בקידושין קנין ממון וקנין איסור ..... עג, וביארתי, נט
ב' עניינים בייבום, הקמת שם וקנין אישות ..... ערות קיז, ואכתי, צג
בחרש ..... סט, ורבינו, נג
ביאה בייבום מדין קידושין או קנין אחר יבמות עג, אמנם, נח. ערות קד ומלשון, עג. קיז, ומה, פח. קיז, ולאחר. צא
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר ערות קד, אמנם, עו
בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה ..... ערות קד, ומלשון, עג
בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל ייבום וחליצה נה, מאמר, לג
בקידושי ביאה איחלין הקידושין בגמר ביאה או בהעראה ..... יבמות לג, והתוס', כד
גירש קטנה ונתקדשה לא' מקרוביו אי הוו קידושין .. מיאון י, והיכא, ח
דין טומטום שקידש ..... ם, ת"ר, מו
דין מאמר בקידושין ..... ערות קד, עשה, עג
הא דאין קידושין לקטן אי הוי גם כשאביו קידשו מיאון כח, ומלשון, כא
הגט מתיר לה להינשא ואינו מפקיע הקידושין למפרעערות צב, וכל, סג. יבמות כג, ונראה, יז
הוי זכות וזכין לקטן ..... מיאון ד, וכתב, ה
החולץ ליבמתו וחזר וקידשה ... ערות קיא, דאתמר, פב. קיז, וקצת, צ
היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח ..... ערות קד, מעתה, עו
היבמה אם צריכה קנין קידושין חדש ..... ערות קד, ומלשון, עג
המסכים לקדש השוטה אי הוו קידושין ..... תוספתא ב, ב"ה, ג
המקדש עובר אי הוו קידושין ..... מיאון ט, האומר, ח. יז, אבל. יג
הנושא א' מן הערות אם הוולד ממזר ..... ערות ע, דתנן, מב
הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין ..... ערות ע, דתנן, מב
הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין .. ערות א, המקדש, ב
חיוב החליצה אי הוי משום דהזיקה גדרו דהוי כאילו קידשה כבר ערות קיז, אמנם, צג
חרש שנשא פיקחת ונתפקח אם צריך לקדשה שנית תוספתא ב, ב"ה, ג
טעם לסידור מסכת כתובות קודם קידושין ..... א, איברא, ב
כח האב לקדש בתו למנוול ומוכה שחין ..... מיאון יח, ומבואר, יד
כח חכמים בהפקעת הקידושין ..... מיאון עו, אמר, מז
כל שלא הכניסה לחופה אינה נקרית ביתו ייבום וחליצה פו, והלכתא, מו
כתיבת הכתובה קודם הקידושין או לאחריה ..... א, איברא, ב
לקטן, מדין זכיה ..... מיאון כח, ומלשון, כא
לקטנה, אי הוי זכות ..... מיאון ד, וכתב, ה
לשוטה ..... סח, אשת, נב. עב, החרשת, נו
מאיזה גיל הוי המצוה לכתחילה לישא אשה ... מיאון כח, והלכתא, כא
מאמר ביבמה עושה אירוסין או שהוא דין דרבנן ערות קד, ומלשון, עג
מומר שקידש ..... יבמות פ, וראיתי, סה
מחובת הב"ד לגנות את הבעל שקידש בתו הקטנה מיאון יח, וראינו, טו
מיתה, מפקיעה הקידושין או מתרת ייבום וחליצה יב, ובת', ח. יג, כנסה, ט. יבמות עג, ומיהו, נט. ערות צה, וכל, סג. קד, ולולי, עו
מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל ..... ייבום וחליצה נד, אמר, לג
נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן ..... מיאון יג, ונראה, יא
פקח שנשא שוטה אם מותר לקיימה ..... יבמות סח, ודע, נב
קטן שקידש אשה, דין כתובתה ..... מיאון לא, ולכשיגיע, כב
קטן שקידש ואח"כ הגדיל אם צריך לקדשה שניתמיאון לא, וס"ל, עג כג. לב, ואם, כד
קטנה יתומה והיא שוטה אם תקנו לה רבנן קידושיובמות עב. וקצת, נח

קטנה קידושיה לאביה ..... מיאון יז, אבל, יג
קטנה שיכולה "לשמור קידושיה" הכוונה בזה. .. מיאון, ביהק"צ שלא, ג
קטנה שילדה אם יכולה למאן ..... יבמות יב, ואין, ט
קטנה שקדשה אביה אם כתובתה מאתיים ..... תוספתא א, ונפל, ב
קידושי האילונית אי הוו קידושי טעות ..... יבמות יא, ובאילונית, ט
קידושי יבמה אי הוי מדאורייתא .. .. ייבום וחליצה לה, מצות, כ
קידושיה אי הוו קידושי טעות ..... עריות קט, ועיין, פא
קידושין מאיש זר אם תופסין ביבמה ..... עריות קד, והנה, עד
קידושין תופסין בחייבי לאוין ..... מיאון צז, ומאן, מ
קידשה אביה ונתארמלה וקידשה שנית אי הוו הקידושין מה"ת .. מיאון, ביהק"צ כמעשה, ה
קנין כסף שנתן הבעל בקידושין נמשכים אלאחר מיתתו בקידושי היבם עריות קד, אמנם, עו
שוטה שנשא פיקחת ונשתפה אם צריך לקדשה שנית תוספתא ב, ב"ה, ג
שומרת יבם שנשאת בלא חליצה והיו לה בנים ייבום וחליצה לז, והנה, כב
שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה ..... ייבום וחליצה לז, שומרת, כא

קיטע

אם חולץ ..... ייבום וחליצה כא, וז"ל, יב

קינוי

אי הוי חובה או רשות ..... מיאון קב, ת"ר, ס
מצות קינוי דאורייתא או דרבנן .. . . מיאון קב, ת"ר, ס

קל וחומר

המפקפק בק"ו הרי הוא כופר . .. . עריות ח, אין, ה

קנאין פוגעין בו

ביאור המחלוקת דמשה רבינו ע"ה ודתן ואבירם בהא דקנאין פוגעין בו .... עריות לה, ובזה, יד
ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו עריות לב, וישראלית, יג. לה, ולפ"ז, טו
רק מי שכל חייו הוא קנאי מותר לו להרוג ..... עריות לה, ולפ"ז, טו

קנין

ב' דינים בקידושין קנין ממון וקנין איסור ..... יבמות עד,ושוטה, נט
ב' עניינים בייבום, הקמת שם וקנין אישות ..... עריות קיז, ואכתי, צג
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר עריות קד. אמנם, עו
היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח ... עריות קד, מעתה, עו
המזכה לעובר אי קנה . ... מיאון ט, ומכאן, ח
זיקת ייבום, מחמת קנין הממון דכסף קידושין ש"ב איסור גזל ... ייבום וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח
חליצה הוי קנין או פטור ייבום וחליצה יב, ובחי'. ח. מה, והנה, כט כז. החולץ, טז עריות קיז, עוד, פט
כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא לממון עריות קד, ואי"ת, עז
מיתה, מפקיעה הקידושין או מתרת ייבום וחליצה יב, ובת'. ח יג, כנסה, ט
מכח מאמר יבמין גרידא אם נעשית אשתו ייבום וחליצה עה, ופרש"י, מב
קנין ייבום בקטן בן ט' שנים .... יבמות סו, ולענין, נא

קנס

הלכה כר"מ רק בגזירותיו או גם בקנסותיו .. מיאון סג, ת"ר, לט

קרוב

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין דיני ממונות פחות משניים ייבום וחליצה כד. ולכאורה, טו. מ, וביושבי, כה

קרובים

אחות אשתו בין מהאב בין מהאם אסורה עליו עריות מו, וכן, כא
אחותו מאנוסת אביו מנלן ..... עריות פז, לחייבו, נח
אחותו מן השפחה אם אסורה עליו .... עריות מה, ועיין, כ
אחותו מנלן שהיא בכרת ..... עריות פח, אחותו, נח
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ..... עריות צא, רבי, נט
אחותו משפחת אביו אם אסור בה ..... עריות מח, אחותו, כד
אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו . עריות מח, ובדג"מ, כד
אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין אסורים הקרובים עריות נב, ומודים, כז
איסור קרובים איסורן איסור עולם ואפי' לאחר שגירשה או מתה עריות צב, וכל, סג
איסור קרובים חל על הקרובים או עליו . ..... עריות א, המקדש ב
אם אבי אמו ואם אביו אם מותרות לו ..... עריות יג, בר, ז
אם מותר אדם לישא אם אם אם אשתו ..... עריות נז, אם, ל
אם מותר האדם באם אשת אביו .. .. עריות סב, אשת, לג
אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שריין ..... עריות עט, ומנלן, נ
אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה ..... עריות פב, ודע, נד
אנסוהו לבוא על פנויה אם נאסרו קרובותיה .... יבמות כא, איברא, טו
אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו ... . יבמות מב, אמר, ל
אשת אחי אבי אביו אם מותרת . ... עריות נו, אמימר, כט
אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין עריות טו, אבל, ח
באיסור עריות אף אחים מן האם קרויים אחים ... יבמות נא, ואשת, לז
בעל אשה דרך זנות אם נאסר בקרובותיה עריות א, ביאהק"צ שבע, עמ' ב.
גירש אשה ונשאה לאחר וילדה בת אם מותר הראשון לשאתה יבמות כג, בת, טז
גירש קטנה ונתקדשה לא' מקרוביו אי הוו קידושין . מיאון י, והיכא, ח
גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט חליצה ט, אמר, עג
דין אשת אחי האם מן האם .. .. גט חליצה ז, כי, עב
דין שניות בגרים .. . . גט חליצה ח, א"ל, עב
האסורים משום שניות אם יש להם הפסק . . .. עריות סא, אמו, לג
הבא על א' מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה . עריות סה, וכן, לה
הבא על חמותו אם פסל את אשתו .... עריות מז, הבא, כב
הבא על צרת חלוצתו, אי הוולד ממזר . .. . יבמות מב, אמר, ל
הבא על קרובי אשתו אם אשתו אסורה לו ..... עריות פג, ולענין, נד
החולץ ליבמתו אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ייבום וחליצה יד, והיכא, ט
הממאנת ביבם אם מותרת בקרוביו . . .. מיאון יא, כי, ט
הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר . . . . עריות ע, דתנן, מב
הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין . . .. עריות ע, דתנן, מב
הנטען מן האשה אם אסור בכל הז' קרובות . ..... מיאון מח, ת"ר, לב
הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין עריות א, המקדש, ב
כלתו אסורה ואין לה הפסק .. . . עריות ס, כלתו, לב
כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה ייבום וחליצה יב, ובח'. ח מה, ובח', כח. נב, ולכאורה, לב
מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו .... יבמות מב, אמר, ל
מיאנה בבעל מותרת לאביו, מיאנה ביבם אסורה לאביו מיאון ד, והיכא, ד
מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה .. עריות קיז, ונלפענ"ד. פט
נבעלה לו חמותו לאחר מיתת אשתו הוי לאו או איסור או בכרת יבמות מח, ודע, כב מח, וז"ל, כג

קטנה היוצאת במיאון לא נאסרו קרוביו עליה וקרוביה עליו .... מיאון ג, וקטנה, ד
קטנה שנתארמלה אם נאסרה אף בקרובי היבם מיאון, ביהק"צ, אשת, ו
קרובי אנוסתו בחייה, אם מותרין ..... עריות פב, מנלן, נג
קרובי אנוסתו מותרין לאחר מיתתה ..... עריות פב, מנלן, נג
שומרת יבם שמתה אסור בקרובותיה "יבום וחליצה כט, שומרת, יז. עד, והשתא, מא
שלש עריות יש להן היתר ..... "יבום וחליצה עו, שלש, מב

קרקע

דין קטן בעדות קרקע ..... מיאון כו, ולענין, כ

רב אשי

אם הלכה כרב אשי בכל מקום ..... עריות קיג, ומש"ר, פג
בפלוגתת רבינא ורב אשי הלכה כמאן עריות קיא, ובגמ', פב. קיד. וכתב, פג

רבי יוחנן וריש לקיש

בפלוגתת ר"י ור"ל הלכתא כמאן ..... עריות קיא, ובגמ', פב

רבינא

בפלוגתת רבינא ורב אשי הלכה כמאן עריות קיא, ובגמ', פב. קיד, וכתב, פג

רגל

מי שרגלו הפוך אם חולץ ..... "יבום וחליצה כא, האי, יב

רוצח

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות .. עריות פה, ודע, נו
דין גואל הדם שהרג את הרוצח ע"פ ע"א ..... עריות סט, והנה, מב
הנואף רוצח הוא ..... עריות ביהק"צ לא תרצח, יא
תשובת המשקל לרוצח ..... עריות פה, ודע, נו

רוק

אם צריך היבם לראות הרוק ... סדורא דחליצה ה, ושריא, סז. "יבום וחליצה כב, ושם, יג
אם צריכים הב"ד לראות הרוק "יבום וחליצה כב, ת"ר, יג. גט חליצה ג, ואישתמודענוהי, עא. סדורא דחליצא ה, ושריא, סז
צריכה לירוק הרבה רוק ..... "יבום וחליצה כב, ובטוש"ע, יג

רשע

כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו "יבום וחליצה נ, ביהק"צ וחייב, לא

שבויה

נתייחדה עם עכו"ם אם אסורה לכהן .. .. מיאון סא, היתה, לח

שבועה

שבועות חמירי מנדרים ..... עריות ל, אבא, יג

שבת

איסור אכילת סעודה בע"ש ..... עבדים יג, אמר, פ
בן השפחה אם נימול בשבת ..... עריות מב, ומשמע, יט

שד

ביאתו, אי שמה ביאה ..... עריות יג, ודע, ז

שוגג

אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה עריות פב, ודע, נד יבמות כא, איברא, טו

שוטה

אם יש להם כתובה ..... תוספתא א, פקח, ב
דין קידושין לשוטה ..... יבמות סח, אשת, נב. עב. החרשת, נו
המסכים לקדש השוטה אי הוו קידושין ..... תוספתא ב, ב"ה, ג
הנושאה אם יש בה טענת בתולים ..... תוספתא ה, חרשת, ד
נפלה לפני שוטה אי מייבמה ..... יבמות עד, ושוטה, נט
נשא ונשתפה, דין הכתובה ..... תוספתא ב, חרש, ג
נשא פיקחת ונשתפה אם צריך לקדשה שנית ..... תוספתא ב, ב"ה, ג
נשא פקחת ונשתטית אם יכול לגרשה ..... יבמות עט, ודאמרינן, סד
פקח שנשא שוטה אם כתובתה מאתיים ..... תוספתא א, פקח, ב
פקח שנשא שוטה אם מותר לקיימה ..... יבמות סח, ודע, נב
קטנה יתומה והיא שוטה אם תקנו לה רבנן קידושיזבמות עב, וקצת, נח

שומר מצוה

אי שייך דין קטלנית ביבמה ..... עריות קג, וקצת, עב

שומרת יבם

אם קידושין תופסין בשומרת יבם ..... עריות פו, הכל, נו
בא עליה זר, אם עשאה זונה ..... "יבום וחליצה מה, והנה, כט
הבא עליה אם הולד ממזר ..... עריות פו, הכל, נו. מ, וכתבו, יז.
זינתה, מותרת ליבם ואפי' כהן ..... "יבום וחליצה מד, ושומרת, כח
מתה, אסור היבם באמה ..... "יבום וחליצה עד, והשתא, מא
מתה, מי חייב בקבורתה ..... "יבום וחליצה לט, איבעיא, כג
נשאת בלא חליצה והיו לה בנים מהו ..... "יבום וחליצה לז, והנה, כב
נתקדשה בלא חליצה מהו ..... "יבום וחליצה לז, שומרת, כא
שומרת יבם שמתה אסור בקרובותיה ..... "יבום וחליצה כט, שומרת, יז
שומרת יבם שמתה מי יורשה ..... "יבום וחליצה לח, שומרת, כג. לט, איבעיא, כג
זינתה, אי מותרת לכהן ..... מיאון, עב, ואי, מה
זינתה, אינה נאסרת על יבמה עריות כד, ומה"ט, עו. מיאון עב, ואי, מה

שחרור

האומר כתבתי שטר שחרור לעבדי, אם נאמן עבדים כא, כתבתי, פג
הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות ..... עבדים יח, הכותב, פב
הכותב שטר גירושין לשפחתו ..... עבדים יט, הכותב, פב

שטר

אמר לשפחתו צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה ..... עריות נ, ובתש', כו
נפק"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אונס .... "יבום וחליצה ביהק"צ, תקינו, ה
ע"ע מעוכב גט שחרור ..... עבדים שחרור
ענין ביטול המודעא בשטרות ..... "יבום וחליצה ז, אמר, ה

שידוכין

היבם ביבמתו לא גרע משידוכין ..... עריות קד, ומלשון, עג

שיחה

אל תרבה שיחה עם האשה ..... עריות לא, ואל, יג

שכיב מרע

ציוה לעשות קורת רוח לעבדו אם צריכים לשחררו עבדים ז, כי, עז

שכינה

איש ואשה זכו שכינה ביניהן ..... מיאון קז, דרש, סב

שליח

שליח המביא גט לאשה לא ישאנה ..... תוספתא יב, החכם, ו

שמות הקדושים

אי חיישי' שיבא הבעל ע"י שם ויבעלנה "יבום וחליצה פג, והיכא, מה

שניות

דין שניות בגרים ..... גט חליצה ח, א"ל, עב
נשא אחת משניות דרבנן אם צריך גט להוציאה ממנו עריות ביהק"צ ואם, לד

שנים

בן י"ג שנים היינו מעל"ע ..... מיאון קח, ובתוס', סד

שער

מנהג נשי ישראל להסתפר אחר הנישואין ..... נז, בעלותי, מא
שערות הגדולות בימי נדתה סכנה הם ..... נז, ומה, מב

שפחה

אחותו מן השפחה אם אסורה עליו ..... עריות מה, ועיין, כ
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו ..... עריות צא, רבי, נט
אחותו משפחת אביו אם אסור בה ..... עריות מט, אחותו, כד
אין אדם משים עצמו רשע כשאומר שבא על שפחתו ולא שחררה עריות נ, ועיין, כה
אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות . עריות עא, ותניא, מג
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטהר ע"י ששא שפחה עריות מב, ועיין, יח
אמר לה צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה עריות נ, ובתש', כו
בא על שפחתו והוליד ממנה בת אי מיקרי בתו ..... עריות נ, ועיין, כה
ביאור הנפק"מ בין המשחרר עבדו להבא על שפחתו עריות נ, ברם, כו
בן השפחה אם נימול בשבת ..... עריות מב, ומשמע, יט
בן השפחה דינו כעכו"ם ..... עבדים א, ועיין, עד
בני שפחה אם יש להם יחס לאב ..... עריות עב, ומיהו, מה
בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה ..... מיאון עז, והלכתא, מח
דין בתו מן השפחה ..... מז, ודע, לד
האומר הרי את שפחה וולדך ב"ח . ..... עבדים טז, האומר, פא
הבא על השפחה משום מאי חייב ..... עריות כג, הבא, יא
הבא על שפחתו הולד כשעבדים א, ונראה, עד. ט, אמר, עח, עריות צא, וכבר, ס
הבא על שפחתו ואומר שנתכוין לזנות אינו נאמן עבדים א, ונראה, עד. ט, אמר, עח
הכותב שטר גירושין לשפחתו . ..... עבדים יט, הכותב, פב
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה ..... עבדים טו, ודע, פא
הנטען משפחתו אם מותר לנושאה ..... מיאון מה, והנטען, לב
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה .... עבדים טו, אמר, פא
יכולין ממזרין ליטהר שישאו שפחה ..... עריות עב, ממזר, מד
כשנוהגין בה מנהג הפקר אם מצווין לשחררה ..... עבדים ח, והנה, עח
מוכר אדם את בתו לשפחות ושונה ..... מיאון כא, תניא, טז
מותר לשחרר שפחתו כשיש לו הנאה מכך ..... עריות נ, ועיין, כה
ספק ממזר אי מותר בשפחה עריות עב, ונחלקו, מד מיאון עו, ודע, מז

שפחה חרופה

גמר ביאה בשפחה חרופה ..... עריות סו, והנה, לט

שרטוט

אם מותר לשרטט פרשה בתורה שלא במקום מצוה ייבום וחליצה יז, מר, י
דין השרטוט בגט חליצה ..... סדורא דחליצא ט, וצריך, סח
דין השרטוט שנעשה בדיו . .. . סדורא דחליצא ט, וצריך, סח

תאומים

גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט חליצה ט, אמר, עג

תולעים

בדקה ירקות ומצאה שלשה תולעים צריכה לחשוש יבמות עה, ובשו"ת, סא
לא מחזקינן מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים יבמות עה, והאמנם, סא

תורה

אם מותר לשרטט פרשה בתורה שלא במקום מצוה ייבום וחליצה יז, מר, י

תלמיד חכם

ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שייפגשו שניהן . עריות עג, ודע, מו

תנאי

החולץ ע"מ שתנשא לו ..... ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
החולץ ע"מ שתתן לו מאתיים זוז ..... ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולקה ונמצאת מוכת עץ דין כתובתה .. ייבום וחליצה קיא, ודע נז
נאסרה עליו מחמת תנאי ולא משום ערוה אי פוטרת צרתה יבמות א, ומיהו, ג

תפלה

דין קטן להשלימו למנין בתפילה ..... מיאון כז, ולהשלים, כא

תרומה

חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה ..... עא, איברא, נד
קטנה שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה ..... עא, איברא, נד
תרומת חרש אי הוי תרומה ..... סט, וקאמרינן, נג

תשובה

מן השמים לא יניחו לב"ד לשפוך דמו של השב בתשובה עריות פה, וכבר, נו
תשובת המשקל לרוצח ..... עריות פה, ודע, נו

מסכת ברכות

יח ע"ב ובניהו בן יהוידע וכו' . . . יבמות נז, האופן, מג
כא קטן חייב בתפלה וברכת המזון . . . מיאון כז, ולהשלים, כא
לו בנות ישראל החמירו על עצמן וכו' . . יבמות נז, וקצת, מג
מז ע"א מצוה דרבים שאני . . . . . עריות קיז, ובתוס', פח
נח ע"א רבי שליא נגדיה להאי גברא וכו'עריות כג, הבא, יא כד, לא, יא לא, ב"ד, טו

מסכת פאה

פרק ב הכותב כל נכסיו לעבדו . . . . עבדים יח, הכותב, פב

מסכת שבת

מו הלכה כסתם משנה . . עריות עז, גבי, מח
נז לא תצא אשה לא בחוטי צמר וכו' . יבמות נז, ובזה, מג
סג לעולם ילמד איניש והדר ליסבר עריות עו, ופרש"י, מח
קלו ע"א כל ששהה באדם ל' יום וכו' ייבום וחליצה עא, מי, מ

מסכת עירובין

נג אפילו דיבור אחד . עריות לא, ואל, יג

מסכת פסחים

עד ע"ב רב אחא לחומרא ורבינא לקולא עריות קיד, וכתב, פג
פז ע"ב רבש"ע יש לי בנים ממנה . . . . . מיאון נ, עוד, לה
קיב גרוש שנשא גרושה ארבע דעות במטה . עריות קטו, דכי, פד
קיב ע"א גרוש שנשא גרושה ארבע דעות במטה עריות נב, ומודים, כז
קיב ע"ב לא תבשל בקדירה שבישל בה חבירך יבמות כג, ואולי, יח מ, מי, כח
קעג ע"ב שלשה הקב"ה שונאן . . . . מיאון נט, ומאן, לז

מסכת ביצה

כז ע"א תוד"ה אלא ר"מ . מיאון סג, ובא"ז, לט סה, והנה, מא

מסכת מגילה

כג . . . . . מיאון כז, ולהשלים, כא

מסכת חגיגה

ב ע"ב תוד"ה לישא שפחה ובטו"א מיאון עו, ולכאורה, מז

מסכת יבמות

ב ע"א בחידושי הרשב"א ד"ה חמש עשרה עריות קיז, וראיה, צד
ב ע"א במשנה ואם חמותו יבמות כד, אם, יח
ב ע"א בתו ובת בתו וברש"י בתו מאנוסתו עריות צט, פסק, סח
ב ע"א רש"י בתו מאנוסתו יבמות ו, ובתו, ו יז, בתו, יג
ב ע"א רש"י ד"ה אחותו מאמו יבמות יט, ורבינו, יד
ב ע"א רש"י ד"ה חמותו ותור"ע אות ד עריות מח, ודע, כב
ב ע"א תוד"ה בתו . . יבמות ז, ובתו, ז יז, בתו, יג
ב ע"א תוד"ה עד יבמות יג, ומנלן, י
ב ע"ב וכולן אם מתו וכו' עריות קז, וכי, עט
ב ע"ב כיצד אם מתו וכו' יבמות טז, כיצד, יב
ב ע"ב כיצד פוטרות צרותיהן וכו' יבמות טו, כיצד, יב
ב ע"ב תוד"ה או ובמאירי יבמות יא, או, ח מא, יש, כט עריות קט, ועיין, פא
ב ע"ב תוד"ה ואי אתה . . . . . יבמות יב, ואין, ט
ג ע"א בראשונה היו מכוונים לשם מצוה . . . יבמות ג, מן, ה
ג ע"א תוד"ה דאמר . . . . . עריות מד, בתו, כ
ג ע"ב הו"א אחות אשה מתייבמת . . . . . עריות קיז, ולפי, פו
ג ע"ב יכול שאני מרבה ובת"י . . . . . יבמות יד, ובגמ', יא
ג ע"ב מנה"מ דת"ר וכו' . . . . . יבמות יג, ומנלן, י
ג ע"ב ת"ל לצרור ולא לצור . . . . . עריות ק, ואין, סט
ד ע"א שאין חוסמין אותה . . . . ייבום וחליצה ד, ואי, ג
ה ע"א גידמת מהו שתחלוץ . . . . . ייבום וחליצה כ, גידמת, יב
ה ע"א תוד"ה ואכתי . . עריות קיז, מבואר, פו יבמות לג, והתו', כד
ו ע"א תוד"ה ניגמר . . . . . עריות קיז, ובתוס', פח
ח ע"ב כל שבחייה דאפילו נתגרשה לא . . עריות נא, אחות, כו
ח ע"ב תרי קראי כתיבי . . . . . עריות ע, ובגמ', מג
ט ע"א ליתני ט"ז וכו' . . . . . יבמות כז, אבל, יט
ט ע"א תוד"ה והרי . . . . . עריות קיז, עוד, פח
ט ע"ב בכולן אני קורא בהן וכו' . . . . . יבמות כ, כל, יד
ט ע"ב רש"י ד"ה והאמר . . . . . יבמות כא, בתו, טו
טו ע"א בואו ונתקן להן לצרות . . . . . יבמות מד, ובגמ', לב
י ע"א שש עריות חמורות מאלו וכו' . . עריות קב, פסק, ע
י ע"א תוד"ה לעולם . . יבמות א, אבל, ג
י ע"ב החולץ ליבמתו וחזר וקדשה עריות נג, צרת, כז קיא, דאיתמר, פב קיז, עוד, פט ייבום וחליצה יב, והיכא ח
י ע"ב ר' יהודה איתניא . . . . . יבמות יד, ומכל, יא
יא תוד"ה או . . עריות קטו, וכתב, פד
יא ע" צרת סוטה אסורה . . . . . עריות יח, וכתב, י
יא ע"א הבא על יבמה ובא א' מן האחין על צרתה ובתוס' קיב, ת"ש, פב עריות
יא ע"א יש לך להוסיף סוטה וכו' . . . יבמות א, ודע, ג
יא ע"ב החזיר גרושתו משניסת וכו' . ייבום וחליצה מו, פסק, כט
יא ע"ב המחזיר גרושתו משנשאת עריות טז, המחזיר, ט
יא ע"ב ר' יוסי בן כפיר אומר עריות ה, נתארסה, ד
יא ע"ב תוד"ה או יבמות מ, ומיהו, כח ייבום וחליצה מח, היתה, ל
יב כאן שהכיר בה וכו' . . . יבמות מא, והמאירי, ל
יב ע"א צרת איילונית לא חולצת וכו' יבמות לא, ובמשנה, כב מו, וכולן, לג עריות קיט, ברם, צו עריות קט, אילונית, פ
יב ע"ב שלש נשים משמשות במוך מיאון טו, איזו, יב
יג ע"א התורה ריבתה צרות הרבה עריות קא, כיצד, ע
יג ע"א כיצד אם מתו וכו' עריות קח, לא, עט
יג ע"א רש"י ד"ה מנה"מ יבמות יג, ומנלן, י
יג ע"א שש עריות חמורות ובראשונים יבמות יד, שש, י מה החולץ, לב
יג ע"ב לרבות הארוסה ובתוד"ה לרבות ייבום וחליצה פו, והלכתא, מו
יד ע"א ור' יצחק לחלק מנא ליה עריות פז, ונלפענ ד, נז
יז ע"א כיצד אחיו שלא היה בעולמו עריות קג, אשת, עא
יז ע"א כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו' עריות קה, ולא, עח
יז ע"ב אשת אחיו שלא היה בעולמו יבמות יט, אשת, יג כו, כלתו, יט נא, ואשת, לז
יז ע"ב יבמתו שמתה מותר באחותה ייבום וחליצה כט, שומרת יז
יז ע"ב כי ישבו אחים יחדו וגו' ייבום וחליצה א, דאילו, ב
יז ע"ב פרט לאחים מן האם עריות צו, אשת, סה
יח ע"ב אלמא קסבר יש זיקה ייבום וחליצה עד, והשתא, מא
יח ע"ב שני אחים וכו' עריות קו, וקתני, עח
יט ע"ב עמד ועשה מאמר בע כ עריות קד והנה עז

כ ע"א איסור מצוה וכו' יבמות לב, איטור, נב. עריות קיח, ומ"ש, צו
כ ע"א איסור קדושה וכו' ..... יבמות מט, איסור, לה
כ ע"א אלא מן האירוסין ל"ת גרידא הוא וברש"י ותוס' עריות קיז, הא, פה
כ ע"א בחידושי הרשב"א ד"ה אלמנה לכ"ג .. עריות קיז, שוב, צה
כ ע"א חמותה שהיא יבמתה ..... יבמות לה, אחותה, כה
כ ע"א משנה כלל אמרו ביבמה ..... יבמות לא, כלל, כא
כ ע"א תוד"ה יבא עשה ..... יבמות נו, ואשר, לט
כ ע"ב ביאת כה"ג באלמנה ..... עריות קיז, איברא, פו
כ ע"ב כהן הדיוט לא ישא איילונית ..... מיאון עא, ובת, מד
כ ע"ב מהרש"א ד"ה ביאת כ"ג ..... עריות קיז, שוב, צד
כא ע"א איסור קדושה וכו' ובתוד"ה אטו .... יבמות לג, איסור, כג
כא ע"א ת"ר מה הם שניות וכו' ..... יבמות לב, ורבינו, כב
כא ע"א ת"ר מה הן שניות ..... עריות יד, בר ח
כא ע"א תוד"ה ומותר ובראשונים ..... עריות טו, אבל, ח
כא ע"ב אמימר אכשר באשת אחי אביו אביו עריות נו, אמימר, כט
כא ע"ב ארבע נשים יש להם הפסק וכו' ..... עריות ס, כלתו, לב
כא ע"ב אשת אחי האם מן האם וכו' ובתוד"ה לאעריות נט, אשת, לב. גט חליצה ז, כי, עב
כא ע"ב חמותו שהיא אם אשתו וכו' ..... עריות נז, אם, ל
כב ע"א אחים מן האם לא יעידו .. גט חליצה ט, אמר, עג
כב ע"א חזי מר האי מרבנן וכו' ..... גט חליצה ח, א"ל, ע"א
כב ע"א מי שיש לו אח מ"מ ..... יבום וחליצה מט, מי, לא
כב ע"א מי שיש לו בן מ"מ ..... מיאון כח, ולא, נח
כב ע"א תוד"ה פשיטא ..... יבמות יט, ורבינו, יד
כב ע"ב בעושה מעשה עמך ..... יבום וחליצה נ, וחייב, לא
כב ע"ב הבא על אחותו והיא בת אשת אביו וכו'עריות מט, אחותו, כד
כב ע"ב וריב"י האי בת אשת אביך מאי עביד ליהעריות צא, רבי, נט
כב ע"ב לרבות אחותו משפחה וכו' ..... עריות נ, פרט, כה
כב ע"ב מכל מקום לאיתויי מאי ..... יבמות יט, ורבינו, יד
כב ע"ב ת"ר הבא על אחותו וכו' ..... עריות פח, אחותו, נח
כג ע"א חייבי לאוין תפסי בהו קידושין ובתוד"ה וכי מיאון צז, פסק, נז
כג ע"ב ואימא פרט לחייבי לאוין ..... עריות פט, ואחותו, נח
כג ע"ב מי שקידש אחת משתי אחיות ..... יבמות נג, ספקות, לח
כד ע"א אין מקרא יוצא מידי פשוטו ..... יבום וחליצה ח, אמר, ה
כד ע"א מצוה בגדול לייבם ..... יבום וחליצה ג, מצוה, ג
כד ע"ב הנטען מא"א וכו' ..... מיאון נ, והלכתא, לג
כד ע"ב הנטען על השפחה מיאון מה, והנטען, לב תוספתא ג, גוי, ג
כה ע"א המוציא את אשתו משום ש"ר ובתוד"ה והלכתא . מיאון מד, תנן, לא
כה ע"א וקלא דלא פסיק עד כמה ..... מיאון נא, והיכי, לה
כה ע"ב החכם שאסר את האשה בנדר ..... תוספתא יב, החכם, ו
כה ע"ב מתני' ובמאירי . תוספתא יב, החכם, ו
כו ע"א ארבעה אחין שנים מהן נשואין וכו'יבום וחליצה ל, והיכא, יז
כו ע"א הנטען מן האשה ..... מיאון מח, ת"ר, לב
כו ע"ב וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם ..... מיאון מט, אבל, לג
כו ע"ב תוד"ה וחליצהבמות מ, ומיהו, כח יבום וחליצה מח, היתה, ל
כז ע"ב חלץ לראשונה הותרה וכו' יבום וחליצה פ, אמר, מד
כח ע"א היתה אחת מהם וכו' יבמות לה, אחותה, כה
כט שלשה אחין שניים מהן נשואין וכו' ותוד"ה ב"ש יבום וחליצה עה, שלשה, מב
כט ע"ב רש"י ד"ה השתא ..... יבום וחליצה לה, מצות, כ
ל ע"א כל יבמה שאין אני קורא בה וכו' יבמות פב, וסיים, סו יבום וחליצה כו, אמר, טז
ל ע"א שלשה אחין שנים מהן נשואין וכו' ובתוס' יבום וחליצה עג, שלשה, מא. יבמות פב, ראובן, סו יבום וחליצה עז, היו, מג עח, אבל, מג
ל ע"ב למעוטי כנס ואח"כ גירש .. יבום וחליצה עט, זו, מד
לב ע"א נתן גט למאמרו ומת ..... יבום וחליצה צא, ואם, מח
לב ע"א שני אחין נשואין שתי אחיות וכו' יבום וחליצה עו, ובמשנה, מב יבמות פא, שני, סה
לד ע"א אין אשה מתעברת מביאה ראשונה יבמות נו, ואשר, לט
לה ע"ב החולץ למעוברת והפילה . יבום וחליצה לד, והלכתא, יט
לו ע"ב כל ששהה באדם ל יום עריות צח, ומש"ר, סו יבום וחליצה עא, מי, מ פד, דתניא, מו
לו ע"ב משום ר"א אמרו יוציא בגט ובראשונים מיאון סג, ת"ר, לט
לו ע"ב תוד"ה ולא קתני ..... מיאון סה, והנה, מא
לז ע"א קידש בתוך שלשה חדשים .. מיאון סח, איתמר, מב
לח ע"א ספק ובני יבם שבאו לחלוק וכו' ובראש"ש תוספתא ז, ספק, ד
לח ע"א ספק ויבם בנכסי ספק וכו' .. תוספתא ח, סבא, ה
לח ע"א ספק ויבם שבאו לחלק בנכסי סבא תוספתא ו, ספק, ד
לח ע"ב ג' אחין נשואין ג' נכריות ובתוד"ה מדרבנן יבום וחליצה פח, ג, מז
לט ע"א ברי"ף ..... יבום וחליצה ה, ואי, ד
לט ע"א ובלבד שתהא וכו' ..... גט חליצה ו, כתובת, עב
לט ע"א כנסה הרי היא כאשתו .. יבום וחליצה יג, כנסה, ט
לט ע"א מצוה בגדול לייבם ..... יבום וחליצה ג, מצוה, ג
לט ע"א תוד"ה אע"ג ובראש"ש אות יג ובמאירי . יבום וחליצה לט, איבעיא, כג
לט ע"ב ברמב"ן ..... יבום וחליצה ד, ובטש"ע, ג
לט ע"ב ואישתמודעינהו דאחוה וכו' ובמאירי יבום וחליצה כד, ואישתמודעינהו, יד
לט ע"ב ורקת קדמנא רוקא וכו' יבום וחליצה כב, ולא, יג
מ ע"א החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין יבום וחליצה לו, והיכא, כא
מ ע"ב גזרו שניות בחלוצה וכו' ..... יבמות עח, ובגמ', סד
מ ע"ב הבא על צרת חלוצה .. עריות נד, דא"ר, כז
מ ע"ב החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה .. יבום וחליצה יד, והיכא, ט
מ ע"ב מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו יבמות מב, אמר, ל מג, מותר, לא
מ ע"ב תוד"ה הך ..... עריות נה, והתוס', כח
מא ע"א שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה וכו' יבום וחליצה כה, פסק, טו
מא ע"ב וכן שאר כל הנשים ..... מיאון סז, וכן מא
מא ע"ב מעשה באדם וכו' יבום וחליצה מא, והילכתא, כה
מא ע"ב תוס' חד מקמאי . יבמות מד, כיצד, לב
מג ע"ב ד' אחין נשואין ד' נשים ומתו יבום וחליצה מז, וצרת, ל י, והיכא, ו
מג ע"ב מי שהיה נשוי וכו' ..... יבמות לז, מי, כז מ, מי, כח
מד ע"א בית אחד הוא בונה וכו'יבום וחליצה פז, והלכתא, מו עריות יקז, והא, צד
מד ע"א היתה אחת כשרה וברש"י ..... עריות קטו, דכי, פד
מד ע"א ומודים בנושא קרובת גרושתו .. עריות נב, ומודים, כז
מד ע"א ונייבם לתרווייהו ..... יבום וחליצה יא, אבל, ז
מד ע"ב מחזיר גרושתו לר"ע הולד ממזר .. עריות פו, הכל, נו

מה ע"ב והלכתא עו"כ ועבד הבא על בת ישראל מיאון ע, וגוי, מג
מה ע"ב מי שחציו עבד וחציו ב"ח . ... מיאון פה, מי, נא
מו ע"ב גר צריך שלשה .. .. עריות מב, ועיין, יח
מח ע"ב גר שנתגייר ובערוך לנר .. .. עריות צב, גר, סא
מח ע"ב מגלגל עמו י"ב חודש .. .. עבדים י, הלוקח, עט
מט ע"א איזהו ממזר עריות מ, איזהו, יז. עד, ומנלן, מו. מיאון סט, דס"ל, מג
מט ע"א חלץ לה ומתה מותר באחותה ... עריות נה, והתוס', כח
מט ע"א יבמתו שמתה מותר באחותה ייבום וחליצה כח, פסק, יז
מט ע"ב בתוס' .... יבמות עג, אמנם, נח. עריות קד, ומלשון, עג
מט ע"ב קידושין תופסין בנדה .. . . עריות יב, ובזוה"ק, ז
נ ע"א עשה מאמר ובעל וכו' .... עריות קד, ומלשון, עג
נ ע"ב אין גט אחר גט וכו' .... עריות קד, עשה, עג
נא ע"ב יבמה שלשה חדשים הראשונים וכו' ייבום וחליצה מג, ת"ר, כז
נב ע"א בשטר כיצד .. . . ייבום וחליצה נו, ושטר, לד
נב ע"א מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל ייבום וחליצה נד, אמר, לג
נב ע"א רש"י ד"ה נתן לה כסף עריות קד, ומלשון, עג. יבמות עג, אמנם, נח
נב ע"א ת"ר כיצד מאמר .. .. ייבום וחליצה נה, מאמר, לג
נג ע"ב הבא על יבמתו וכו' .... עריות סה, וכן, לה
נד ע"ב ערות אחות אביך לא תגלה וכו' .. עריות צב, דחניא, סא
נד ע"ב ערות אחות אמך בין מן האב וכו' . עריות מה, אחותו, כ
נה ע"א כתיב ביה נמי הערא .. .. עריות צד, אידי, סב
נה ע"ב תוד"ה אינו חייב . ... עריות סו, הן, מ
נו ע"ב וכן הבא על אחת מכל העריות וכו' עריות סה, ובגמ', לח
נט ע"ב אנוסת עצמו ומפותת עצמו לא ישאיבום וחליצה צו, כהן, נ
נט ע"ב נבעלה לבהמה כשרה ... . מיאון עג, אמר, מו
נט ע"ב נבעלה למי שאינו איש .. . . עריוח יג, הנבעלת, ז
ס ע"א הוה אמינא בת לא פטרא .. .. עריות צו, ולקמן, סה
ס ע"א הלכה כראב"י . . .. ייבום וחליצה צז, והנראה, נא
ס ע"א יש חלל מחייבי עשה . ... .. ייבום וחליצה צז, אנוסת, נ
ס ע"א יש חלל מחייבי עשה . . עריות יא, נדה, ו
ס ע"ב גיורת פחות מבת ג' שנים . .... . מיאון פד, ולית, נ
ס ע"ב נתנה בנה למינקת .. . . מיאון סו, ח"ר, מא
סא קטן וקטנה לא חולצין וכו' . . יבמות יא, או, ח מא, יש, כט
סא ע"א אין זונה אלא גיורת ומשוחררת עריות לו, ומדברי, טו קכ, אילונית צז עא, וחניא, מג מיאון פג, והלכתא, נ
סא ע"א הלכה כרבן גמליאל . מיאון סב, היתה, לט
סא ע"ב קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין וכו' עריות קט, ועיין, פא יבמות יא, או, ח מא, יש, כט
סד ע"א נשא אשה ושהה עמה י' שנים . ייבום וחליצה ח, אמר, ה
סד ע"ב מעשה בארבע אחיות וכו' ובראשונים יבמות עה, אמר, ס
סד ע"ב תוד"ה דאין אדם .. יבמות עד, ונראה, ס
סה ע"א הוא אמר מינה וכו' מיאון צט, בראשונה, נח
סח ע"א בבן תשע שנים ויום אחד ייבום וחליצה צה, כהן, נ
סח ע"א הכא ביבם וכו' דמדאורייתא קניא ליה יבמות יח, ולענין, נא
ע ע"א וזרע אין לה ובתוס' . .... עריות צז, ומעתה, סו
עב ע"א טומטום שקידש . יבמות ס, תר, מו סא, אבל, מז
עה ע"א ת"ר איזו פצ"ד וכו' . .. מיאון צג, פסק, נג
עה ע"ב לא יבא פצוע דכא וכו' . מיאון צ, ולא, נג
עה ע"ב פצוע דכא בידי שמים וכו' מיאון צב, והנ"מ, נג
עו ע"א בתו מאנוסתו . . עריות מד, בתו, כ
עו ע"א ניקב פסול נסתם כשר וכו' . מיאון צד, והנ"מ, נה
עו ע"ב עמוני ומואבי אסורים וכו' .. . . מיאון פט, וממזר, נב
עח ע"א נכרית מעוברת שנתגיירה .... מיאון עח, וכן, מח
עח ע"ב ממזרין ונתינין אסורין עריות מא, ולית, יח. מיאון עג, ממזרן, מה
עט ע"ב מתיב רבה פצ"ד וכו' ובראשונים ... . יבמות נו, פצוע, לט
עט ע"ב שמעתי שהסריס חולץ יבמות סב, סריס, מח. ייבום וחליצה ב, הסריס, ב. צד, כהן, נ מיאון כב, בת, טז צו, פצ"ד, נו
פא ע"א סריס חמה וכו' .... יבמות נו, אנדרוגינוס, מ
פא ע"א שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ייבום וחליצה מד, פסק, כח מיאון עב, ואי, מה
פג ע"א אנדרוגינוס בריה בפני עצמו ..... יבמות נט, והרמב"ם, מו
פג ע"ב מאי עביד ליה ר"י לטומטום יבמות ס, תר, מו. סא, אבל, מז
פד ע"א יש מותרות לבעליהן וכו' יבמות לו, שניות, כה. ייבום וחליצה פב, יש, מד
פד ע"א יש מותרות ליבמהן וכו' . . .. ייבום וחליצה צג, כהן, מט
פד ע"א יש מותרת ולבעליהן ובתוס' .... ייבום וחליצה פב, יש, מד
פה ע"א אלמנה לכה"ג וכו' .... יבמות לד, ואם, כד. לו, והא, כו
פז ע"ב האשה שהלך בעלה למדה"י וכו' ייבום וחליצה קה, האשה, נד
פח ע"א לא שנו אלא שניסת בע"א ובתוד"ה אתא ייבום וחליצה קו, אמר, נד
פח ע"א צריכה גט מזה ומזה ... . עריות סד, ומ"ש, לד
צב ע"ב מנין שאין קידושין תופסין ביבמה עריות פו, הכל, נו. קד, והנה, עד ייבום וחליצה לז, שומרת, כא
צב ע"ב פלוגתת רב ושמואל אי תפסי קידושי זר ביבמה יבמות עג, אמנם, נח
צג ע"ב ע"א ביבמה ובתוד"ה עד אחד ייבום וחליצה סב, ונראה, לו
צד ע"א מי שהלכה אשתו וכו' ובראשונים . .... . מיאון לו, מי, כו
צד ע"ב באו ואמרו לו מתה אשתך וכו' ... . עריות סג, והיכא, לד
צד ע"ב בתו"י ד"ה מאיסורא .. . . עריות מח, וראיתי, כג
צד ע"ב ליתני נמי חמותו ובתוד"ה מאיסורא עריות מח, הבא, כב
צה ע"א אותה שכיבתה אוסרתה . . . . . עריות ב, לעולם, ג
צה ע"א ומנלן דלא אסירא . . . . . עריות פג, ולענין, נד
צה ע"א יבמה רב אמי אמר הרי היא כא"א .. עריוח סד, אבל, לה
צו ע"א אמרו לו מתה אשתך ונשא וכו' . . מיאון לח, אמרו, כז
צו ע"א בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל וכו' יבמות סה, בן, נ
צו ע"ב בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו יבמות סו, בן, נא
צו ע"ב קטן שקידש אין קדושיו קידושין . מיאון כח, והלכתא, כא
צו ע"ב שוטה וקטן שנשאו נשים וכו' תוד"ה נשא יבמות סז, אשת, נב
צז ע"א אנס אשה מותר לישא בתה . עריות פב, מנלן, נג
צז ע"א והלכתא כרבנן . . עריות עט ומנלן, נ
צז ע"א נושאין על האנוסה . . . . . יבמות כא, ודע, טו
צז ע"א נושאין על האנוסה וכו' .. עריות מג, נושא, יט
צח ע"ב תוד"ה קלש ליה .. . עריות מח, בגמ', כב
צט ע"א האשה שנתערב ולדה וכו' .. יבמות נד, האשה, לח
צט ע"א יש חולץ לאמו . . . ייבום וחליצה ע, ת"ר, לט
ק ע"א מי שלא שהתה וכו' . ... יבמות נה, מי, לח
קא ע"א מצות חליצה בשלשה דיינין ייבום וחליצה יח, אמר יא לא, והחולץ, יז
קג ע"א האי מאן דמסגי על ליחתא וכו' ייבום וחליצה כא, האי, יב
קג ע"א תוד"ה והחולצת .... ייבום וחליצה כב, ומ"ש, יד
קד ע"א חלצה בלילה . ייבום וחליצה יט, והיכא, יא
קד ע"א תוד"ה מר סבר .. . ייבום וחליצה יט, ודע, יב

קד ע"ב החרש שנחלץ ובראשונים יבמות נב, החרש, לז סג, חרש, מח
קד ע"ב וד"ה והא אמרי . יבמות סג, ובתוס', מח
קד ע"ב קריאה לא מעכבא יבמות מח, החרשת, לד
קה ע"ב משנה החולצת מן הקטן וכו' .. יבמות סה, בן, נ
קו ע"א חולצין אע"פ שאין מכירין .. . ייבום וחליצה כג, אמר, יד
קו ע"א חליצה מוטעת כשרה .. . ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
קו ע"א מלמד שכופין אותו . .. . . ייבום וחליצה ו, ואי, ד
קו ע"ב מצות חליצה בא הוא ויבמתו לבית דין ייבום וחליצה טו, אמר, י
קו ע"ב רקקה וקלטתו הרוח ובתוד"ה עד ייבום וחליצה כב, ת"ר, יג
קז ע"א אין ממאנין אלא ארוסות וכו' ובראשונים מיאון יא, כ', ט
קז ע"ב איזו היא קטנה . ... מיאון ב, איזו, ג
קז ע"ב אין ממאנת וכו' . . יבמות יב, איברא, ט
קז ע"ב כל שיכולה למאן וכו' . . מיאון ד, והיכא, ד
קז ע"ב מיאון ב"ש אומרים בב"ד וכו' .. מיאון ז, וצריכה, ו
קח ע"א הממאנת באיש . . מיאון ג, פסק, ד
קח ע"א ת"ר איזהו מיאון . . ... מיאון א, איזהו, ב
קח ע"ב מאי דכתיב מימינו בכסף שנינו וכו' . מיאון ו, אמר, ה
קט ע"א שני אחין נשואין וכו' . .. . .. יבמות עז, שני, סב
קי ע"ב נשתטית לא יוציא וכו' יבמות עב, ועל, נו
קיב ע"ב מ"ש חרש וחרשת דתקינו וכו' .. יבמות סח, אשת, נב
קיג ע"א אשת חרש אין חייבין עליה אשם וכו' יבמות סט, וקאמרינן, נג
קיג ע"א וחרשת מנא לן דל"ל כתובה . תוספתא ב, חרש, ג
קיג ע"א ומ"ש קטנה דאכלה בתרומה וכו' . יבמות עא, אבל, נה
קיג ע"א ופקח שנשא חרשת וכו' יבמות סח, ומיהו, נג עט, ודאמרינן, סד.תוספתא א, פקח, ב
קיג ע"א וקטנה מנלן דאית לה כתובה תוספתא ד, בוגרת, ד
קיג ע"ב דבר תורה שוטה מתגרשת . יבמות עב, ועל, נו עט, ודאמרינן, סד
קיז ע"א אמרה התירוני לישנא ייבום וחליצה מ, אמר, כה
קיז ע"ב הכל נאמנים להעיד ייבום וחליצה סה, הכל, לז
קיז ע"ב עד אחד אומר מת ונשאת ייבום וחליצה סו, עד, לח
קיח ע"א הלכה כרבי טרפון ובתוד"ה בת ישראל ייבום וחליצה קז, האשה, נה
קיט ע"ב לזו בנים וכו' .. ייבום וחליצה קד, ת"ר, נג
קיט ע"ב צרה מעידה לחברתה . ייבום וחליצה קג, רא, נג
קיט ע"ב שתי יבמות זו אומרת וכו' ייבום וחליצה ק, שתי, נב
קכ ע"א אין מעידין אלא על פרצוף וכו' תוספתא י, אין, ו
קכ ע"א ת"ר פדחת בלא פרצוף פנים ייבום וחליצה סז, ת"ר, לח
קכא ע"א נפל למים בין שיש להם סוף וכו' ייבום וחליצה סא, נפל, לה סח, פסק, לח
קכב ע"א מעידין לאור הנר . מיאון לה, משיאין, כו
קכב ע"ב אין בודקין עדי נשים בדו"חייבום וחליצה מב, אין, כז מיאון נ, איברא, לד

מסכת כתובות

ג ע"ב רש"י ד"ה שוו' .. .. יבמות נא, ולמדנו, לז
ט ע"א והאומר פתח פתוח מצאתי נאמן . מיאון ס, האומר, לח
ט ע"ב אין האשה נאסרת על בעלה אלא ע"י קינוי מיאון נ, ונחלקו, לד
טז ע"א הנושא את האשה וכו' ..... ייבום וחליצה קיב, ושריא, נח
טז ע"א תוד"ה כיון .. . . ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה
יג ע"א ראוה מדברת עם אחד .. .. מיאון סא, היתה, לח
יד ע"א ואלמנת עיסה ברש"י ותוס' . עריות כא, הגיורת, י
כב ע"א במותב תלתא הוינא . . . גט חליצה א, ומיהו, ע
כב ע"א האשה שאמרה א"א אני מיאון מא, תניא, כט מב, וזו, ל
כב ע"א האשה שאמרה אשת איש הייתי .. .... מיאון מ, מנין, כט
לו ע"א איילונית אין לה קנס .. .. תוספתא ה, חרשת, ד
לט ע"א ובשיתא ירחי מי קא ילדה .. . . מיאון יט, ועד, טו
מג ע"ב המארס את בתו וכו' ... . מיאון ה, היכי, ה
מו ע"ב אביה מקבל קידושיה .... מיאון יז, אבל, יג
מו ע"ב זכאי במציאתה משום איבה ובתוד"ה משום מיאון יח, ומנין, יג
מז ע"ב רפואתה תחת כתובתה . . . ייבום וחליצה לט, איבעיא, כג
נא ע"ב אשת איש שנאנסה .... עריות ג, נבעלה, ג
נא ע"ב ואיזו זו אשת כהן . . . . . עריות ד, וכהן, ג
נו ע"א משום חבת חופה . . . . . יבמות לו, ואלמנה, כו
נח ע"א רש"י ד"ה והאי קנין אחיו הוא . עריות קד, ולפ"ז, עה
ס ע"ב מינקת שמת בעלה .. .. מיאון סה, ת"ר, מא
סד בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה . ייבום וחליצה יב, ולולי, ט
סד ע"ב ת"ר נישאת לראשון וכו' . . .. עריות קג, וקצת, עב
עב ע"א תוד"ה ע"מ . . . . יבמות יא, ובאלונית, ט
פ ע"ב שומרת יבם שמתה מי קוברה ייבום וחליצה לט, איבעיא, כג
פב ע"ב ההוא גברא דנפלה ליה יבמה וכו' ייבום וחליצה קיג, ההוא, נח
צ ע"א קטן שהשיאו אביו . ... מיאון לא, ולכשיגיע, כב
ק ע"ב הממאנת השניה ואילונית וכו' ... . מיאון ח, פסק, ז
קא ע"א בשהכיר בה בתוס' חד מקמאי . יבמות לו, ואלמנה, כו
קא ע"ב אילונית אשה ואינה אשה גמורה עריות קכא, אמר, צז
קו ע"ב עשה דכבוד התורה עדיף ... עריות קיז, ולפענ"ד, פח

מסכת נדרים

כ ע"א לעולם אל תהי רגיל בנדרין עריות ל, אבא, יג
כ ע"ב אלו בני תשע מדות עריות יב, ומ"ש, ו
עד שומרת יבם ר"א אומר יפר וכו' .. עריות קד, גם, עז
פא ע"ב תשמיש המטה לרבנן ענוי נפש הוא וכו' מיאון ק, שוב, נט
צ ע"ב בראשונה היו אומרים וכו' .. .. . מיאון צט, בראשונה, נח
צ ע"ב ונטולה אני מן היהודים וכו' . . . מיאון ק, ונטולה, נח,
צא ע"א ההיא איתתא וכו' . ... מיאון ק, שוב, נט

מסכת נזיר

כח במשנה ובראשונים . . . . יבמות נז, ראשון, מא
לט ע"א איבעיא להו האי מזיא וכו' יבמות נז, ומה, מב

מסכת סוטה

ג אין אדם מקנא לאשתו וכו' מיאון קב, ת"ר, ס
ג ע"ב בתחילה היתה שכינה שורה עם כאו"א מיאון קז, ומה, סב
יז ע"א איש ואשה זכו שכינה ביניהן .. מיאון קז, דרש, סב
יח ע"ב והכל שוין שאין מתנה עמה וכו' מיאון נה, המגרש, לז
יח ע"ב על מה היא אומרת אמן אמן וכו' ייבום וחליצה מד, פסק, כח
יח ע"ב שומרת יבם שזינתה וכו' . . . מיאון עב, ואי, מה
כה ע"א איבעיא להו . . מיאון מג, ודע, לא קג, איבעיא, סא
כו ע"א תוד"ה אשת .. . יבמות נו, ולפענ"ד, מ
כז שומרת יבם שזינתה . . ייבמות עג, דפקחת, נח
כז ע"א ישא אדם דומה וכו' . . . מיאון קו, והלכתא, סב
כז ע"ב כשם שהמים בודקין אותה . מיאון מו, פסק, לג

צה ע"א אחות אשה דבמזיד מנ"ל .. .. מיאון מז, ואי, לב

מסכת גיטין

ו ע"ב אין כותבין ד' תיבות בלא שרטוט ... ייבום וחליצה יז, מר, י
ו ע"ב תוד"ה א"ר יצחק ..... סידורא דחליצה ט, וצריך, סח
ח ע"א הכותב כל נכסיו לעבדו ..... עבדים יח, הכותב, פב
יג ע"א בתוס' מצוה לקיים דברי המת .. .. עריות קד, ואת, עז
כג ע"ב הרי את שפחה וולדך ב"ח ... עבדים טז, האומר, פא
כו ע"ב הלכה כשאכניסנה .. .. עבדים כא, או פג
לח ע"א המפקיר עבדו וכו' ... ... עבדים ב, עבד, עה
לח ע"א ובערב שבת ..... עבדים יג, אמר, פ
לח ע"ב המפקיר עבדו ומת וכו' ..... עבדים טו, אמר, פא
לח ע"ב המקדיש עבדו יצא לחירות ובתוד"ה גופיה עבדים יד, אמר, פ
לח ע"ב המשחרר עבדו עובר בעשה ..... עבדים ח, אמר, עח
לח ע"ב מה אשה איסורא ולא ממונא, וברש"י עריות קד, ועיין, עו
לט ע"ב עבד שנשא בת חורין וכו ..... עריות נ, איברא, כו
מ ע"א ההוא דסקרתא דעבדי ..... עבדים ו, ההוא, עז
מ ע"א ההוא עבדא דבי תרי וכו' ..... עבדים ה, ההוא, עו
מ ע"א עשו לה קורת רוח וכו' עבדים ז, כי, עז
מ ע"א תוד"ה אותו העבד .. .. עבדים טו, אמר, פא
מ ע"ב האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין עבדים כ, מי, פב
מא ע"א כשרבו הניח לו תפילין ..... עבדים ט, אמר, עח
מא ע"א מי שחציו עבד וכו' ובתוד"ה לא תהו עבדים ג, מי, עה, ד, שנאמר, עה
מא ע"א תוד"ה לישא שפחה .. ... מיאון עו, ולכאורה, מז
מד ע"א המוכר עבדו לגוי . . עבדים יב, אריב"ל, עט
מד ע"א עבד שהפיל עצמו לגייסות עבדים יא, בעי, עט
מו ע"ב המוציא את אשתו משום איילונית יבמות יא, ובאלונית, ט
נה ע"א ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן וכו' יבמות עא, אבל, נה
נה ע"ב כרת מדבריהם מי איכא .. עריות לג, ובתד"א, יד
נז ע"א ענוותנותו של ר' זכריה בן אבקולס מיאון יח, וידוע, טו
סד ע"ב היודעת לשמור את גיטה .. .. מיאון יב, אמר, ט
סד ע"ב נערה המאורסה היא ואביה וכו' ... מיאון יד, הלכך, יא
סה ע"א שלש מדות בקטנה ... מיאון יג, הפעוטות, י
ע שחט בז שנים וכו' .. .. עריות נא, אחות, כו
פ כל עריות שאמרו וכו' .. .. יבמות מא, ומ"ש, ל
פב ע"א ע"מ שלא תנשאי לפלוני ... יבמות א, אבל ג
פה ע"א גירות לא שכיחא .. .. עריות נ, והנה, כה
פה ע"א הרי את מותרת לכל אדם וכו' .. עריות צב, וי"ל, סא
פט תוד"ה בעולה .. .. מיאון פג, והלכתא, נ
פט ע"א תוד"ה בעולה .. ... עריות עא, ומיהו, מד
כתובות סוף פ"א ייבום וחליצה מ, ויושבי, כה

מסכת קידושין

ב ע"ב תוד"ה דאסר לה יבמות עג, וביארתי, נט עריות קד, ולולי, עו
ד ע"א וזרע אין לה ובתוס' .. .. עריות צז, ומעתה, סו
ד ע"א יכול יהו כסף ושטר גומרין בה וכו' עריות קד, עשה, עג
ד ע"א שכן זקוקה ועומדת ברש"י ותוס' עריות קיז, וז"ל, פט, קד, וכאן, עג יבמות עג, אמנם, נח
י ע"א תחילת ביאה קונה או סוף ביאה עריות סו, כל, לט
יג ע"ב אלא מיתת הבעל מנלן וכו' ... עריות צה, וכל, סד
יג ע"ב סברא הוא הוא אסרה והוא שרתה .. יבמות עג, ומיהו, נט
יד ע"א בחליצה מנלן .. .. ייבום וחליצה נט, וקונה, לד
יד ע"א ובמיתת היבם מנלן ייבום וחליצה נב, וקונה, לב ס, ובמיתת, לד
יח ע"א מוכר אדם את בתו לאישות ושונה וכו' מיאון כא, תניא, טז
יט ע"ב א"א פרט לאשת קטן ... . יבמות סו, ולענין, נא
נ ע"ב קטן שקידשמיאון כח, והלכתא. כא. לא, וס"ל, כג לב, ואם, כד
נב ע"ב דחקה ונכנסה מהו .. .. עריות עג, ודע, מו
סב ע"ב האומר לחבירו אם ילדה אשתך וכו' מיאון ט, האומר, ח
סד ע"א בנות ישראל מקוה טהרה ייבום וחליצה צח, ישראל, נא
סד ע"א מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים . עבדים כא, או, פג
סה ע"ב הכא קא חייב לאחריני . .. עריות א, המקדש, ב
סו ע"א איבעיא להו אשתו זינתה בע"א ..... מיאון נז, אמר, לז
סו ע"ב הוכר עוברה לא הוי דשלב"ל . . מיאון יז, אבל, יג
סו ע"ב וכל מי שאין לה עליו וכו' .. מיאון עז, והלכתא. מח
סו ע"ב וכל מי שאין לה עליו קידושין וכו' ותוד"ה מנא עריות ע, דתנן, מב
סו ע"ב כל מקום שיש קידושין ואין עבירה וכו' מיאון סט, ד"ל, מג
סז ע"ב חייבי לאוין ..... עריות מ, וכתבו, יז
סח ע"א עם הדומה לחמור . . ... . עריות צא, רבי, נט
סט ע"א האומר לשפחתו הרי את בת חורין עבדים יז, האומר, פא
סט ע"א ובשני דר"ט ע"ע מי הוה .. . . מיאון עו, אמר, מז
סט ע"א יכולין ממזרין ליטהר עריות מב, דתנן, יח עב, ממזר, מד מיאון עה, ר' טרפון, מו
ע ע"א כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו וכו' . עריות כח, כל, יב
עב ע"ב אחד גר אחד עבד משוחרר וכו' ... מיאון פח, ישראל, נא
עג ע"א והלכתא גר מותר בכהנת . ייבום וחליצה צג, וכתב, מט
עג ע"א לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולים . מיאון פא, וגר, מט
עה ע"ב בתוס' והמרש"א . ... מיאון ע, ודע, מד
עז ע"א בנות ישראל מקוה טהרה לחללין ייבום וחליצה צח, ישראל, נא. עריות כב, נישאו, יא
עז ע"א בת חלל פסולה לכהונה עריות ט, בת חלל, ה מיאון פו, ישראל, נא
עז ע"א ת"ר איזו היא חללה ... . מיאון פב, חללה, מט
עז ע"ב כהן הבא על אחותו .... עריות לט, הני, יז
עח ע"ב ישראל שנשא גיורת וכו' .... מיאון פז, דתנן, נא
עט ע"ב מי שיצא הוא ואשתו למדה"י ובראשונים מיאון לט, מי, כח
פ ע"ב אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים ייבום וחליצה קי, אבל, נז
פ ע"ב לא יתייחד אדם עם שתי נשים ייבום וחליצה קח, אמר, נו
פא ע"א מלקין על ייחוד .. . . מיאון נב, והלכתא, לה
פא ע"ב בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד ובתוד"ה בעלה מיאון נג, אמר, לו
פא ע"ב מלקין על לא טובה השמועה . ... מיאון נד, אמר, לו

מסכת בבא קמא

י ע"א בפלפולא חריפתא לענין הלכתא כרב אשי .. עריות קיג, ומש"ר, פג
ל ע"ב תוד"ה וחכ"א . .. .. מיאון סג, ובא"ז, לט. סה, והנה, מא
עט ע"א תוד"ה או .. .. עריות קיד, וכתב, פג
פב ע"ב תוד"ה אתא .... יבמות נז, האופן, מג

מסכת בבא בתרא

קט ע"א אחד הבן ואחד הבת ובתוד"ה כיון . עריות צו, אשת, סה
קט ע"א הבת פוטרת מן הייבום .... ייבום וחליצה נא, תני, לא

קטו האב קודם לכל יוצאי יריכו . . . . . תוספתא ח, סבא ה
קטו ע"א בת קודמת לאחין עריות צו, ולקמן, סה צז, דתניא, סה
קיט ע"ב ואם לאו תתייבם אמנו . . . . עריות צז, ולא, סו
קל ע"ב אין למדין הלכה לא מפי לימוד וכו' . עריות עז, גבי, מט
קלה אם הקלנו בשבויה נקל באי"א . . . . . עריות קד, אלא, עו
קמט ע"א איסור גיורא . . . . . מיאון עט, ולענין, מט
קנא ע"ב איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן . מיאון כה, ולהוציא, יט
קנה ע"א קטן מאימתי מוכר בנכסי אביו מיאון כד, ולמכור, יח
קנה ע"ב בת עשרים שלא הביאה ב' שערות מיאון כב, בת, טז
קנה ע"ב ולעדוות עדותו עדות ובתוד"ה לא מיאון כו, ולענין, כ
קנו ע"א בנודקין לקידושין וכו' . . . . מיאון כג, אמר, יז

מסכת סנהדרין

פלוני רבעני לרצוני . . . . יבמות מז, ונראה, לד
יח ע"ב בר"ן ד"ה קא פסיק ותני עריות קיז, שוב, צג
לו ע"ב תוד"ה משום נשגז . . . . עריות לו, ומדברי, טו
לח ע"ב אם ת"ח הוא לא יהיה לו ער . . . . עריות כז, לא, יב
נב בר"ן . . . . . עריות לב, וישראלית, יג
נג ע"א אלו הן הנסקלין . . . . עריות לז, ומיחייבין, טז
נג ע"א אשת אביו אסורה מה"ת . . . . עריות סב, אשת, לג
נג ע"א מי איכא למ"ד קדושין תופסין בח"כ עריות עד, ומנלן, מו
נד ע"א תניא כותיה דרבא וכו' . . . . עריות עח, אמו, מט
נח נתן עיניו באשתו . . . . . עריות לה, ונראה, טו
סט ע"ב דורות הראשונים היו מולידות לח שנים כט, עוד, כב מיאון טו, ובגמ', יב.
עא ע"ב ב"נ שבירך את השם . . . . עריות צב, גר, סא
עה ואלו הן הנשרפין . . . . . עריות פ, בתו, נא
עו ע"ב ברש"י . . . . . עריות מח, ודע, כב
פב ע"א ב"ד של חשמונאי גזרו וכו' עריות לה, כי, יד לו, ב"ד, טו
פב ע"א הבועל ארמית קנין פוגמין בו . . . עריות לב, הבועל, יג
פב ע"א כל הבא על הכותית . . . . . עריות לד, אמר, יד
פב ע"א לא פגעו בו קנאין מהו . . . . . עריות לג, בעא, יד
פב ע"א תוד"ה ואידך . . . . עריות לו, ומדברי, טו
פב ע"ב אלו הן הנחנקין וכו' . . . . עריות סח, אשת, מב

מסכת מכות

ה ע"ב אזהרה מנין וכו' . . . . . עריות פח, אחותו, נח
ז ע"א ראיתם כמכחול בשפופרת . . . . מיאון נ, והנה, לד
יג ע"א ואלו הן הלוקין וכו' ברש"י ובתוס' . עריות פד, מתני', נה
כב המרביע שור פסולי המוקדשין . . . . עריות כד, לא, יא

מסכת שבועות

ל עשה דכבוד התורה עדיף . . . . . עריות קיז, ולפענ"ד, פח

מסכת אבות

פ"א מ"ה באשתו אמרו קו"ח באשת חברו . עריות לא, ואל, יג

מסכת אבות דרבי נתן

פרק יב הלכה ה אין ממזר נכנס לירושלים עריות עג, ודע, מו

מסכת זבחים

כה שעות פוסלות בקדשים . . מיאון קח, ובתוס', סד

מסכת ערכין

יח ע"ב ושבבן ושבבת כולן מעל"ע . . . . מיאון קח, ובתוס', סד
לא תוד"ה מיום . . . . . מיאון קח, ובתוס', סד

מסכת חולין

מח ע"א תוד"ה אמר רבינא . . . . . עריות קיד, וכתב, פג
קמא ע"א מאי אולמא האי עשה מהאי עשה עריות קיז, וראיתי, פז

מסכת בכורות

מב ע"א טומטום שקידש . . . . . יבמות ס, תר, מו. סא, אבל, מז
מז ע"א גר שנתגייר . . . . . עריות צב, גר, סא
מז ע"א לוייה שילדה ובתוד"ה ולא . . . . . מיאון ע, ודע, מד

מסכת כריתות

י ע"ב כל העריות כולן עשו בהן מערה כגומר, וברש"י עריות סו, והנה, לט

מסכת תמורה

כה ע"א האומר וולדה של זו עולה . . . עבדים טז, האומר, פא

מסכת נדה

ז ארבע נשים דיין שעתן . . . . . עריות עו, ואע"ג, מח
כח ראה לובן ואודם כאחת . . . . . יבמות נח, פירושא, מה
מה ע"א מעשה ביוסטני וכו' . . . מיאון טו, ובגמ', יב. כט, עוד, כב
מה ע"ב בת י"א שנים ויום אחד וכו' . . . . מיאון טז, בת, יג
מז ע"ב בת עשרים שלא הביאה ב' שערות . . . מיאון כב, בת, טז
סא ע"א בנות ישראל החמירו על עצמן וכו' יבמות נז, וקצת, מג
סו הרואה דם מחמת תשמיש . . . . . יבמות עה, ועיין, סב
עא ע"א בראשונה היו מטבילין כלים וכו' . . יבמות נז, ומצינו, מד

מסכת עבדים פ"א

הכותב שטר גירושין לשפחתו . . . . . עבדים יט, הכותב, פב

מסכת דרך ארץ פ"א

אל תהי פרוץ בנדרים . . . . . עריות ל, אבא, יג
המחזיר גרושתו משנשאת . . . . . עריות טז, המחזיר, ט
המקדש את האשה . . . . . עריות א המקדש, ב
הנבעלת ממי שאינו איש . . . . . עריות יג, הנבעלת, ז
הנושא אשה ההוגנת לו אליהו נושקו עריות כח, כל, יב
ואלמנת עיסה . . . . . עריות כא, הגיורת, י
והכהנת בין באונס בין ברצון . . . . . עריות ד, וכהן, ג
וכן הוא שבא על אחות חלוצתו . . . . עריות יז, וכן, ט
כל האסורות לו איסור ערוה וכו' עריות סד, ובגמ' לד
מפני מראית העין . עריות טו, ודברי, ט
נדה אע"פ שחייב על ביאתה . . . . עריות יא, נדה, ו

זו שאלה שאל יוסי בן תדאי . . עריות ז, זה מדרש, ד

ירושלמי

גיטין פרק ד הלכה ד בניו מה הן עבדים טו, ודע, פא
יבמות פ"א ה"א יחדו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו עריות קג, וכתבו, עב
יבמות פ"ח ע"א אדה"ר משוך לו אחר ערלה עריות כו, ודע, יב

יבמות פרק א הלכה ב בתו מן הנשואין שאינו אילונית צרתה אסורה וכו' ..... עריות קט, ובירושלמי, פ
יבמות פרק ב הלכה ג ..... יבמות לח, מי, כז
יבמות פרק ב הלכה ד ..... עריות יד, בר, ח
יבמות פרק ב הלכה יא ..... מיאון מד, והנמק"י, לב
יבמות פרק ד הלכה ט ..... ייבום וחליצה יב, ובח', ח
יבמות פרק ד הלכה ט מה את סבור חליצה קנין ..... עריות קיז, עוד, פט
יבמות פרק ד הלכה ט מה בין חולץ מה בין מגרש ..... ייבום וחליצה מה, ובח', כח
יבמות פרק ד הלכה יב ..... ייבום וחליצה י', ובא"ז, ו
יבמות פרק ט ה"ב ..... עריות יז, וכן, ט
יבמות ר"פ הבע"י ר"י אמר עד שתכנס העטרה וכו' ..... עריות סו, שוב, מ
יבמות ריש פ"ב יבמה יבא עליה זה הביאה ..... ייבום וחליצה לה, מצות, כ
עריות פרק ארבעה אחין ה"א חליצה קנין וכו' ..... עריות מח, וראיתי, כג
פאה פרק ב אין למדין לא מן ההלכות וכו' ..... עריות עז, והכי, מט
תרומות פרק א ..... יבמות סד, וחרשת, מט

זוהר הקדוש

בראשית לה ב' אדה"ר מושך בערלתו הוה ..... עריות כו, ודע, יב
משפטים דף קב ..... יבמות כג, ואולי, יח מ, מי, כח
נשא, חומר האיסור בגילוי שער ..... יבמות נז, וא"כ, מד
פקודי רמ"ג ע"א בניצוצי זוהר אות ב ..... עריות לד, אמר, יד
שמות ג ע"ב ..... עריות לד, אמר יד פר' שמות דף ג ..... עריות יב, ובזוה"ק, ז

תקוני זוהר

תיקון קס"ט ..... עריות כו, ודע, יב

תוספתא

בכורים פרק ב סריס חמה וכו' ..... יבמות נז, אנדרוגינוס, מ
יבמות סוף פרק ב סריס אדם וכו' ..... יבמות נו, ודע, לט
יבמות פ"א ומצאו אילונית וכו' ..... יבמות יא, או, ח. מא, יש, כט
יבמות פרק ב הלכה ד יש חולצות או מתייבמות וכו' ..... יבמות מז, ת"ר, לג
יבמות פרק ב הלכה ד עריות שאמרנו וכו' ..... יבמות נט, אנדרוגינוס, מה
יבמות פרק ד הלכה ד ..... יבמות עב, החרשת, נו
יבמות פרק ד הלכה ה ..... תוספתא יב, החכם, ו
יבמות פרק ו הלכה ג ..... יבמות עח, תני, סג
יבמות פרק ו הלכה ה מי שהיה נשוי וכו' ..... יבמות לח, מי, כז
יבמות פרק יא ..... יבמות ס, תר, מו. סא, אבל, מז
יבמות פרק יא הלכה ט חרש שנחלץ ..... יבמות סד, וחרשת, מט
יבמות פרק יא הלכה יג ..... יבמות סז, אשת, נב
יבמות פרק יב הלכה ג יש חולץ לאמו ..... ייבום וחליצה ע, ת"ר, לט
כתובות פ"א ה"ג ..... תוספתא א, פקח, ב. ג, גוי, ג. ד, בוגרת, ד.

תורת כהנים אמור פרשה

אין לי אלא גרושה חלוצה מנין וכו' ..... עריות קטז, מדאורייתא, פד

שאילתות

אות קלד ..... תוספתא יב, החכם, ו
פרשת אחרי סימן צז ..... עריות נו, ופסק, כט
פרשת כי תצא שאילתא קנב ובעמק שאלה אות ד' ..... מיאון פט, וממזר, נב. צד, שוב. נו

פסיקתא דרב כהנא

פסיקתא ל ..... עריות כו, ודע, יב

תנא דבי אליהו זוטא

פרק ג ..... עריות לג, ובתדב"א, יד

רמב"ם

איסורי ביאה מל"מ פרק ב הלכה יא ..... מיאון מח, ת"ר, לב
איסורי ביאה פ"א ה"א ..... עריות לז, ומיחייבינן, טז
איסורי ביאה פי"ב ה"א, ה"ב, ה"ג ..... עריות לו, ב"ד, טו
איסורי ביאה פרק א הלכה ו ..... עריות סח, אשת, מב
איסורי ביאה פרק א הלכה י ..... עריות סו, כל, לט
איסורי ביאה פרק ב ה"ז ..... עריות א, והרמב"ם, ב
איסורי ביאה פרק ב הלכה ה ..... עריות מה, ועיין, כ
איסורי ביאה פרק ב הלכה ו ..... עריות מד, ונקט, כ
איסורי ביאה פרק ב הלכה ח ..... עריות מח, ודע, כב
איסורי ביאה פרק ב הלכה ט ..... מיאון סט, והסמ"ג, מג
איסורי ביאה פרק ב הלכה יא ..... עריות מג, ונתבאר, יט
איסורי ביאה פרק ב הלכה יא ..... עריות פב, מנלן, נג
איסורי ביאה פרק ב הלכה יא ובמל"מ ..... יבמות כא, ודע, טו
איסורי ביאה פרק ג הלכה יד ..... עריות סו, ואין, מ
איסורי ביאה פרק ה ה"י ..... עריות ב, לעולם, ג
איסורי ביאה פרק ט הלכה יד ..... עריות י', איברא, ו
איסורי ביאה פרק ט' הלכה י"א ..... מיאון פא, וגר, מט
איסורי ביאה פרק טו ..... עריות מב, דתנן, יח
איסורי ביאה פרק טו ..... עריות עד, ובביאור, מו
איסורי ביאה פרק טו ..... עריות פו, אבל, נז
איסורי ביאה פרק טו הלכה ב ..... ייבום וחליצה מו, וכתב, ל
איסורי ביאה פרק טו הלכה ד ..... עריות עב, ממזר, מד
איסורי ביאה פרק טו הלכה ד ובנו"כ ..... מיאון צה, ולכאורה, נו
איסורי ביאה פרק טו הלכה ה ..... מיאון פה, מי, נא
איסורי ביאה פרק טו הלכה ז ..... מיאון פח, ישראל, נא
איסורי ביאה פרק טז הלכה ח ..... מיאון צב, והנ"מ, נג
איסורי ביאה פרק יד הלכה יא ..... עריות צב, בין, ס
איסורי ביאה פרק יד הלכה יב ..... גט חליצה ח, א"ל, ע"א
איסורי ביאה פרק יז הלכה טו ..... ייבום וחליצה צו, כהן, נ

איסורי ביאה פרק יח הלכה א ..... עריות עא, והרמב"ם, מד
איסורי ביאה פרק יח הלכה א ..... עריות קכ, וכתב, צז
איסורי ביאה פרק יח הלכה ב ..... מיאון עא, ועיין, מה
איסורי ביאה פרק יח הלכה ג ..... יבום וחליצה מה, והנה, כט
איסורי ביאה פרק יח הלכה ג ..... מיאון פד, ולית, נ
איסורי ביאה פרק יט ה"ה במשל"מ ..... עריות לט, ובמשל"מ, יז
איסורי ביאה פרק יט הלכה ג ..... יבום וחליצה צז, ופיים, נ
איסורי ביאה פרק יט הלכה ג ..... מיאון פב, חללה, מט
איסורי ביאה פרק כב ..... יבום וחליצה קי, וכתב, נז
אישות פרק א הלכה ו ..... יבמות לב, והרמב"ם, כג
אישות פרק ג הלכה יא ..... מיאון יח, ומנין, יד
אישות פרק ד הלכה א ..... יבמות סח, אשת, נב
אישות פרק ד הלכה ו ובה"ה ..... יבמות נא, ולמדנו, לז
אישות פרק ד הלכה יד ..... מיאון צז, פסק, נז
אישות פרק ד' הלכה י ..... יבמות יא, ובאלונית, ט
אישות פרק ז ..... מיאון ט, ומכאן, ח
אישות פרק י"א הלכה ..... תוספתא ב, חרשת, ד א, פקח, ב
אישות פרק כא הלכה ג ..... מיאון נב, ורש"י, לה
אישות פרק כב הלכה י ..... יבום וחליצה לט, והרמבם, כד
אישות פרק כב הלכה יב ..... מיאון נד, אמר, לו
אישות פרק כד הלכה כא ..... עריות ד, וכהן, ג
גירושין פרק ג הלכה ו ..... עריות נ, ובתש', כו
גירושין פרק י הי"ד ..... תוספתא יב, החכם, ו
גירושין פרק י הלכה ה ..... יבמות סט, ולענין, נד
גירושין פרק י הלכה ו ..... עריות סג, והיכא, לד
גירושין פרק י הלכה יט ..... עריות צא, וכבר, ס
גירושין פרק י הלכה כג ..... יבמות עט, ודאמרינן, סד
גירושין פרק יא ..... מיאון יא, והב"י, ט
גירושין פרק יא הלכה כח ..... מיאון סד, ומיהו, מ
זכיה ומתנה פרק ט הלכה ז ..... מיאון עט, ולענין, מט
יבום וחליצה פ"א ה"ד ..... עריות כ, אשת, י
יבום וחליצה פ"י הי"ג בההי"מ וכ"מ ..... עריות טז, המחזיר, ט
יבום וחליצה פרק א ..... יבום וחליצה ה, ואי, ד
יבום וחליצה פרק א הלכה יב ..... יבום וחליצה מה, אלמא, כח
יבום וחליצה פרק א הלכה יב ..... עריות קיז, ונלענ"ד, פט
יבום וחליצה פרק א הלכה יג ..... יבמות מב, אמר, ל מג, מותר, לא
יבום וחליצה פרק א הלכה כב ..... עריות נג, צרת, כז
יבום וחליצה פרק ב הלכה כ ..... מיאון עב ואי, מה
יבום וחליצה פרק ג בסופו ..... יבום וחליצה לז, גם, כג
יבום וחליצה פרק ג הלכה ..... יבום וחליצה סד, וז"ל, לז
יבום וחליצה פרק ג הלכה ט בההי"מ ..... יבום וחליצה קב, איברא, נג
יבום וחליצה פרק ד הלכה יג ..... יבמות סד, והרמב"ם, מט
יבום וחליצה פרק ד הלכה יח ..... יבום וחליצה כ, ופרש"י, יב
יבום וחליצה פרק ד הלכה לב ..... יבום וחליצה נז, אמר, לד
יבום וחליצה פרק ה הלכה יח ..... יבמות סב, והרמב"ם, נ
יבום וחליצה פרק ו ..... יבמות נט, והרמב"ם, מו
יבום וחליצה פרק ו הלכה ד ..... יבמות נו, ודע, לט
יבום וחליצה פרק ו הלכה ד ..... יבמות סא, אבל, מז סב, סריס, מח
יבום וחליצה פרק ו הלכה ז ..... יבמות נ, והרמב"ם, לז
יבום וחליצה פרק ו הלכה ז ..... יבום וח' ח, ונראה, ו
יבום וחליצה פרק ו הלכה ט בקובץ ..... עריות קיז, ומכאן, צג
יבום וחליצה פרק ו הלכה י ובההי"מ ..... יבמות לג, והרמב"ם, כד
יבום וחליצה פרק ו הלכה י ויא ..... עריות קיז, ולפי, פו
יבום וחליצה פרק ו הלכה י"ט ..... עריות יח, צרת סוטה, י
יבום וחליצה פרק ו הלכה יא ..... עריות קיז, ומדויק, צה
יבום וחליצה פרק ז הלכה יז ..... עריות קג, וכתב, עב
יבום וחליצה פרק ו הלכה כג ..... יבמות מא, ומ"ש, ל
יבום וחליצה פרק ז ה"י ובההי"מ ..... יבמות מ, ודע, כט
יבום וחליצה פרק ז הלכה י ובההי"מ ..... יבמות לח, והרמב"ם, כז
יבום וחליצה פרק ז הלכה יא ..... יבום וח' כו, ומלשון, טז
יבום וחליצה פרק ז הלכה יב ..... יבמות פא, שני, סה
יבום וחליצה ..... יבמות סב, סריס, מח
יבום וחליצה פרק א הלכה י"ב ..... יבום וחליצה יב, ובח' ח,
יבום וחליצה וחליצה פרק ו הלכה ז ..... יבום וח' ו, ולשון, ד
יבום וחליצה וחליצה פרק ז הלכה יא ..... יבמות פב, וסיים, סו
יבום וחליצה פ"א ה"ט ..... יבום וח' יא, אבל, ז
יבום וחליצה פ"ב היו לו אחים רבים ..... יבום וח' י, ולשון, ז
מאכלות אסורות פרק ט הלכה ב ..... עריות מד, ונקט, כ
מטמאי משכב ומושב ריש פרק א' ..... יבמות נח, פירושא, מה
נחלות פרק ב הלכה ז ..... יבום וח' לו, והיכא, כא
נחלות פרק ד הלכה ו ..... עריות צא, וכבר, ס
נחלות פרק ה ..... תוספתא ט, וכתב, ה
סוטה במל"מ סוף פה ..... יבמות עג, דפקחת, נח
סוטה פרק ב הלכה ד ..... מיאון ב, ודע, ג
סוטה פרק ד הלכה יח ..... מיאון קב, ת"ר, ס
סנהדרין פרק יט הלכה א ..... עריות פה, והרמב"ם, נו
ספר תורה סוף פז בכס"מ ..... עריות עז, והכי, מט
עבדים פרק ד הלכה יג ..... מיאון כא, תניא, טז
עבדים פרק ו הלכה ד ..... עבדים ז, כי, עז
עבדים פרק ז הלכה ה ..... עבדים טז, האומר, פא
עבדים פרק ז הלכה ח ..... עבדים ה, ומיהו, עו
עבדים פרק ח הלכה א בלח"מ ..... עבדים יב, אריב"ל, עט
עבדים פרק ח הלכה יב ..... עבדים י, ומ"ש, עט
עבדים פרק ח הלכה יג ..... עבדים יד, והרמב"ם, פ
עבדים פרק ח הלכה יז ..... עבדים כ, וכתב, פג
עבדים פרק ח הלכה יז ..... עריות נ, איברא, כו
עבדים פרק ט הלכה א ..... עבדים א, ועבדך, עד
עבדים פרק ט הלכה ו ..... עבדים ח, אמר, עח
עדות פרק ט ..... מיאון כו, ובתוס', כ
פסולי המוקדשין פרק ה הלכה ז ..... עריות עג, ודע, מו
רוצח פרק יג הלכה יד ..... מיאון נט, ומאן, לז
רוצח ושמירת נפש פרק ו הלכה ה ..... עריות סט, והנה, מב
שבת פרק כ ..... עבדים יב, אריב"ל, עט
פיהמ"ש שבת פרק יט ד"ה ודע ..... מיאון כט, עוד, כב

שו"ע אורח חיים

סימן נה ..... מיאון כז, ולהשלים, כא
סימן עב בב"י ..... עריות עז, והכי, מט
סימן קסז מ"א ס"ק יב ..... יבמות עה, ברם, סא

שו"ע יורה דעה

סימן קפג ברמ"א ..... יבמות נז, ולכאורה, מב
סימן קצד ..... יבמות עה, ועיין, סב
סימן קצז ..... יבמות נז, ורק, מב
סימן רס"ד ט"ז וש"ך בנקה"כ ..... עריות כו, ודע, יב

סימן רסג סעיף ג . . .. יבמות עה, וכתב, ס
סימן רסז בטור ומחבר סעיף סג . ... עבדים ה, ועיין, עז
סימן רסז סעיף ז . . .. עבדים ז, כי, עז
סימן רסז סעיף עט וש"ק ס"ק ק .. .. .. עבדים ח, אמר, עח
סימן רסח . .. . יבמות פ, ודעת, סה
סימן רסח בטור וב"י וב"ח . ... מיאון עה, וכבר, מז
סימן רסח סעיף ו ובדגו"מ .... מיאון עכ, שוב, מט
סימן רסט בטור דעת ר"ח . ... עריות מח, וז"ל, כב
סימן רסט סעיף י . . .. גט חליצה ט, אמר. עג. עריות צב, בין, ס
סימן שצ בטור ומחבר סעיף ה . . .. יבמות נ, והנה, מא

שו"ע אבן העזר

סימן א בטור .. מיאון כח, והטור, כא
סימן ב סעיף ב .. .. מיאון לט, ועיין, כח
סימן ב סעיף ז . . .. יבמות עה, וכתב, ס
סימן ד בדג"מ אות ב .. .. עריות עד, ובביאור, מו
סימן ד סעיף טו .. .. מיאון סט, והסמ"ג, מג. קו, דומה, סב
סימן ד סעיף יג .. .. עריות מ, וכתבו, יז
סימן ד סעיף יז . . . . מיאון פה, מי, נא
סימן ד סעיף כ ובב"ש ס"ק לה .. . . מיאון עו, אמר. מז עריות מב, דתנן, יח
סימן ד פת"ש ס"ק א .. .. מיאון ע, שוב, מד
סימן ה סעיף ג . . .. מיאון צה, ורבינו, נו
סימן ה סעיף ד . . . . מיאון צד, וה"מ. נה
סימן ה סעיף י ובטור . ... מיאון צב, והנ"מ נג. צג, וז"ל, נד
סימן ו בב"ח וב"ש ס"ק טו .. . . עריות עא, ומיהו, מד
סימן ו בטור .. . . ייבום וחליצה מה, והנה, כט
סימן ו ס"ח . . . . . עריות יג, ובגמ', ז
סימן ו סעיף ח . מיאון עא, וברת. מד פג, והטור. נ
סימן ז ב"ש ס"ק לד וח"מ ס"ק כב . . מיאון סא, איברא, לט
סימן ז בבאה"ט ס"ק מג ובטור .. .. ייבום וחליצה צז, והרמב"ם, נא
סימן ז סעיף טז .. . . עריות י, איברא, ו
סימן ז סעיף יב . . . . . מיאון פב, חללה, מט
סימן ז סעיף יד .. .. עריות לט, הני יז
סימן ז סעיף יז ובב"ש ס"ק לח . .. . מיאון ע, והרא"ש, מד
סימן י . . . . . מיאון מה, והנמק"י, לב
סימן י בדרכי משה, ובסעיף א ברמ"א ..... . מיאון נו, פנוי, לז
סימן י סעיף א . .. . מיאון נה, המגרש, לו
סימן יא סעיף ט ובב"י ... . מיאון נא, והיכי, לה
סימן יא ב"י בשם הנמוק"י ... . תוספתא יב, וז"ל, ז
סימן יא ב"י וב"ח ד"ה הנחשד משפחה .. .. תוספתא ג, וראיתי, ג
סימן יג סעיף יב . . . . . מיאון סד, ומיהו, מ
סימן טו אות כג בפת"ש . . . . . עריות לט, ובמשל"מ, יז
סימן טו בב"ש ס"ק כב . ... עריות מג, ונתבאר, יט
סימן טו סעיף ה וב"ח ד"ה אבל .... עריות סב, אשת, לג
סימן טו סעיף טז .... עריות מה, ועיין, כ
סימן טו סעיף י .. .. מיאון מה, והנטען, לב
סימן טו סעיף יג ובבאה"ט ופת"ש .. .. יבמות כא, ודע, טו עריות פב, מנלן, נג
סימן טו סעיף יח .. . . עריות נו, ופסק, כט
סימן טו סעיף יט .. . . עריות ס, כלתו, לב
סימן טו סעיף כד . . . . עריות טו, אבל, ח
סימן טו סעיף כו .. . . עריות מו, וכן, כא
סימן טו סעיף כז בהג"ה .. .. מיאון מז, ואי, לב
סימן טו סעיף כח ובביאה"ג אות מד ..... מיאון לו, והרא"ש, כז לח, אמרו, כז
סימן טז ב"ש ס"ק טז . . . . . גט חליצה ז, כי, עב
סימן טז סעיף א ... . עריות לו, ומדברי. טו
סימן טז סעיף ב .... עריות לג, ובתדב"א, יד
סימן יז .... תוספתא יא, אין, ו
סימן יז סעיף ד . . .. ייבום וחליצה סה, ובטוש"ע, לז
סימן יז סעיף י .. . . מיאון לה, משיאין, כו
סימן יז סעיף כא .. . . ייבום וחליצה מב, ובש"ע, כז
סימן יז סעיף כא . ... מיאון נ, איברא, לד
סימן יז סעיף לד .... ייבום וחליצה סט, ובש"ע, לט
סימן יז סעיף לז . ... ייבום וחליצה סו, עד, לח
סימן יז סעיף לט .... ייבום וחליצה קו, ובש"ע, נה
סימן יז סעיף מג . . . . . ייבום וחליצה מ, ובטש"ע, כה
סימן יז סעיף נו . .. . ייבום וחליצה קה. ובטוש"ע, נד
סימן כב בח"מ וב"ש . . . . . מיאון נב, ורש"י. לה
סימן כב בטור וט"ז ס"ק ט וב"ש ס"ק יד .. .. ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו
סימן כב סעיף ה . . . . . ייבום וחליצה קי, ובש"ע, נז
סימן כב סעיף ח וט ... . מיאון נד, אמר, לו
סימן כב סעיף יא . .. . ייבום וחליצה קט, אבל, נו
סימן לז בב"י ובב"ח .. .. מיאון יח, ומנין, יד
סימן לז סעיף א .. . . מיאון ט, האומר, ח כא, תניא, טז
סימן מ סעיף ח ובפוסקים . . .. מיאון ט, האומר, ח
סימן מג בב"י וב"ח ... . מיאון כח, והלכתא, כא
סימן מג סעיף א .... מיאון לא, ובש"ע, כג
סימן מד ביאור הגר"א סק"ז . . . . . יבמות יא, ובאלונית, ט
סימן מד סעיף א ובב"ש ס"ק ב .... יבמות סט, ורבינו, נג
סימן מד סעיף ב ובפוסקים . ... יבמות סח, אשת, נב
סימן מד סעיף ז ... . מיאון צז, פסק, נז
סימן מד סעיף ח .. .. מיאון עז, והלכתא, מח
סימן מד סעיף ט . .. . . . יבמות פ, ודעת, סה
סימן נג בטור . . . . עריות קד, מעתה, עו
סימן נה בביאה"ג ס"ק ט .... ייבום וחליצה פו, והלכתא, מו
סימן סז .... יבמות סח, ומיהו, נג עט, ודאמרינן, סד
סימן סז .... תוספתא א, פקח, ב
סימן סז סעיף ו . . . . תוספתא ה, חרשת, ד
סימן סז סעיף י . ... תוספתא א, ונפל, ב ב, חרש, ג
סימן סז סעיף יא ובטור .... מיאון לא, ובסי', כג

סימן סח ..... מיאון פד, ולית, נ
סימן סח סעיף ו ובישועות יעקב ..... מיאון ס, פרש"י, לח
סימן קטז בטור ..... עריות קכא, וז"ל, צט
סימן קיט בביאה"ג ס"ק יב ..... יבמות עב, ונחלקו, נז
סימן קיט סעיף ו ובפוסקים ..... יבמות עט, ובטוש"ע, סד
סימן קמא ..... מיאון יג, הפעוטות, י יד, והטור, יא
סימן קנ"ו סעיף ד ..... ייבום וחליצה פג, ועיין, מה
סימן קנב בטור ומחבר סעיף ו בב"ש ..... מיאון מ, ומדברי, כט
סימן קנה בב"י וב"ח ..... מיאון יא, והב"י, ט
סימן קנה סעיף א וסעיף ח ..... מיאון א, וכתב, ב ב, ובטוש"ע, ג ה, ובטוש"ע, ה
סימן קנה סעיף ב ובב"ש ס"ק ג וביאה"ג ס"ק ח ..... מיאון יב, ובטוש"ע, י
סימן קנה סעיף ג ..... ייבום וחליצה סד, וז"ל, לז
סימן קנה סעיף ד ..... מיאון ז, והנראה, ו
סימן קנה סעיף י ..... מיאון ג, ובש"ע, ד,
סימן קנה סעיף יא ..... מיאון ד, וטוש"ע, ד
סימן קנו בב"ח ..... יבמות יט, ורבינו, יד
סימן קנו בטור, וד"מ אות ג וביאה"ג ..... עריות צח, וקצת, סח
סימן קנז בב"י ומחבר סעיף טו ..... יבמות לב, וכתב, כב
סימן קנז בטור ..... יבמות פ, והטור, סה
סימן קנז סעיף א ..... ייבום וחליצה א, ובש"ע, ב
סימן קנז סעיף ג ..... יבמות מז, ונקט, לג
סימן קנח סעיף ה ..... ייבום וחליצה קד, ת"ר, נג
סימן קנט בטור וב"י ומחבר סעיף ג ..... מיאון עב, והטור, מה יבמות עג, דפקחת, נח
סימן קנט סעיף ה ובב"י ..... ייבום וחליצה כה, פסק, טו.עד, והשתא, מא
סימן קנט סעיף ז ובב"י ..... ייבום וחליצה לז, גם, כג
סימן קנט סעיף יב ובב"י ..... ייבום וחליצה עד, והשתא, מא
סימן קס סעיף א ..... ייבום וחליצה מג, ובש"ע, כז
סימן קסא ..... ייבום וחליצה יא, ובשו"ע, ז
סימן קסא סעי' ד ..... ייבום וחליצה ג, ובטש"ע, ג
סימן קסא סעיף ח ..... ייבום וחליצה י, ולשון, ז
סימן קסב ..... יבמות מב, אמר, ל מג, מותר, לא
סימן קסב ..... יבמות עח, ובגמ', סד
סימן קסב סעיף ב ..... עריות נג, צרת, כז
סימן קסב סעיף ג ..... ייבום וחליצה יד, ובטוש"ע, י
סימן קסג סעיף א ..... ייבום וחליצה לו, ובטוש"ע, כא
סימן קסג סעיף א ..... ייבום וחליצה ט, יקום, ו
סימן קסד סעיף ב ..... ייבום וחליצה לד, ובש"ע, יט
סימן קסה ..... יבמות ג, ולהלכה, ה
סימן קסה סד ..... ייבום וחליצה ד, ובטש"ע, ג
סימן קסו סעיף א ..... ייבום וחליצה ו, ואי, ד
סימן קסו סעיף ב ..... ייבום וחליצה לה, ובטוש"ע, כ נה, ובטוש"ע, לג
סימן קסו סעיף ד ..... ייבום וחליצה נז, אמר, לד
סימן קסז סעיף ג וסעיף ד ..... יבמות מא, והמאירי, ל
סימן קסז סעיף ד ..... יבמות נב, והמאירי, לח
סימן קסח סעיף א ..... ייבום וחליצה יג, ובש"ע, ט
סימן קסח סעיף ג ..... ייבום וחליצה קיג, וכתבו, נט
סימן קסט בב"י ד"ה ומ"ש ..... ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
סימן קסט בביאה"ט אות מה ..... גט חליצה ג, ואישתמודענוהי, עא
סימן קסט בטור ומשרטטים בב"י ..... סידורא דחליצא ז, ומצוה, סז
סימן קסט סעיף א ..... ייבום וחליצה יח, ובש"ע, יא
סימן קסט סעיף ח ..... ייבום וחליצה כג, ובש"ע, יד
סימן קסט סעיף יב ..... סידורא דחליצה א, והנה, סו
סימן קסט סעיף כט ..... ייבום וחליצה טו, ובש"ע, י
סימן קסט סעיף מ ..... סידורא דחליצה ב, ומסיים, סו
סימן קסט סעיף מא ..... יבמות מח, ובש"ע, לה. ייבום וחליצה טז, ובש"ע, י
סימן קסט סעיף מג ..... יבמות נב, והמאירי, לח
סימן קסט סעיף מג ..... יבמות סד, וחרשת, מט
סימן קסט סעיף מו ..... סידורא דחליצה ג, ומקרי, סו
סימן קסט סעיף נ ..... ייבום וחליצה לג, ובטוש"ע, יח
סימן קסט סעיף נב ..... סידורא דחליצה ד, ואתיא, סו
סימן קסט סעיף נג וב"ש ס"ק לט ..... ייבום וחליצה כב, ובטושע, יג סידורא דחליצה ה, ושדיא, סז
סימן קסט סעיף נד ..... סידורא דחליצה ו, ומקרין, סז
סימן קסט סעיף נד ..... ייבום וחליצה ז, ובשו"ע, ה
סימן קסט סעיף נו ..... ייבום וחליצה יז, ובש"ע, יא
סימן קע בב"י וביאה"ג אות טו יבמות מ, ודע, כט לח, ובטש"ע, כח
סימן קע סעיף טז ..... יבמות סב, והרמב"ם, נ
סימן קע סעיף פב ..... ייבום וחליצה ס, וכתב, לה
סימן קעא בב"י וב"ח ובמחבר סעיף יב ..... מיאון כב, ועיין, יז
סימן קעב וביאה"ג אות כ ..... יבמות סא, ומיהו, מז סב, והטור, מח
סימן קעב ס"א ..... ייבום וחליצה ב, ובש"ע, ג
סימן קעב סעיף ג ..... ייבום וחליצה צד, כהן, נ
סימן קעב סעיף ח ..... יבמות נז, אנדרוגינוס, מ נט, והרמב"ם, מו
סימן קעב סעיף טז ..... יבמות נ, והרמב"ם, לז
סימן קעב סעיף טז ..... ייבום וחליצה ח, ונראה, ו
סימן קעב סעיף י ..... יבמות נו, ודע, לט
סימן קעב סעיף יא ..... יבמות סד, וחרשת, מט
סימן קעב סעיף יא וסעיף טז ..... יבמות עב, ולדידן, נז
סימן קעב סעיף יג ..... יבמות ע, ומתני, נד
סימן קעג בב"ש ס"ק יט ..... עריות קט ועיין, פא
סימן קעג סעיף י ..... יבמות מא, ומ"ש, ל
סימן קעג סעיף יא ..... עריות יח, ובש"ע, י
סימן קעד ב"ש ס"ק ג ..... עריות קיז, שנית, פו
סימן קעד סעיף ה ..... ייבום וחליצה צב, וקצת, מח
סימן קעה בב"י ושו"ע סעיף ח ..... ייבום וחליצה עג, והב"י, מא
סימן קעה סעיף א ..... יבמות פא, שני, סה
סימן קעה סעיף א ..... ייבום וחליצה פא, והלכה, מד
סימן קעה סעיף ח ..... יבמות פב, ובתוס', סו
סימן קעח סעיף ט ..... מיאון נז, אמר, לז
סימן קעח סעיף כב ..... מיאון קב, ת"ר, ס

שו"ע חושן משפט

סימן כח סעיף א ..... מיאון נט, ומאן, לז
סימן לג סעיף א ברמ"א ובש"ך ..... יבמות נא, ולמדנו, לז
סימן לג סעיף יא ..... גט חליצה ט, אמר, עג
סימן לה סעיף ג ..... מיאון כו, ובתוס', כ
סימן לה ש"ך וסמ"ע ס"ק א' ..... מיאון קח, ובתוס', סד
סימן רעה סעיף א ..... מיאון עט, ולעניין, מט

סימן רעז . . . . . מיאון צז, פסק, נז
סימן תכא בסמ"ע ס"ק ח . . . . . עריות לה, ולפ"ז, טו

אבן עזרא

עזרא י, ג-יז . . . . . תוספתא יב, ועיין, ח

אבני מילואים

אהע"ז סימן קעד סעיף א . . . . . עריות קיז, והאבנ"מ, צא

אוצר הגאונים

יבמות קד סימן תקב . . . . . יבמות סה, וז"ל, נא

אוצר הפוסקים

סימן טו בשם ספר יראים סי' רכ . . . . . עריות סב, ועיין, לד

אור זרוע

סימן קכד . . . . . עריות יג, ודע, ז
סימן תקצה . . . . . יבמות ו, ובתו, ו. יז, בתו, יג
סימן תקצו . . . . . יבמות א, ודע, ג
סימן תקצז . . . . . יבמות יא, ובאלונית, ט
סימן תקצט . . . . . יבמות יב, איברא, ט
סימן תקצט . . . . . מיאון יג, הפעוטות, י
סימן תרה . . . . . יבמות פ, שומרת, סד
סימן תרטו . . . . . מיאון נ, שוב, לד
סימן תריא . . . . . יבמות מז, ודע, לד
סימן תריא . . . . . עבדים א, ונראה, עד ט, אמר, עח
סימן תריא . . . . . עריות נ, ועיין, כה
סימן תריא . . . . . עריות צא, וכבר, ס
סימן תריא . . . . . מיאון מה, והנטען, לב
סימן תריב . . . . . ייבום וחליצה נא, תני, לא
סימן תריב . . . . . עריות צז, דתניא, סה
סימן תריג . . . . . עריות צח, וקצת, סז
סימן תרכח . . . . . מיאון סד, והא"ז, מ סז, והאז, מב
סימן תרכט . . . . . מיאון סג, ובא"ז, לט סה, והנה, מא
סימן תרכט . . . . . מיאון סח, איתמר, מב
סימן תרלח . . . . . ייבום וחליצה י, ובא"ז, ו
סימן תרלט . . . . . ייבום וחליצה ד, ואי, ג
סימן תרמ"ה . . . . . ייבום וחליצה י, ובא"ז, ו
סימן תרמב . . . . . ייבום וחליצה לו, והיכא, כא
סימן תרמג . . . . . ייבום וחליצה ח, אמר, ה
סימן תרנ . . . . . יבמות לג, והתוס', כד
סימן תרנט . . . . . יבמות סה, איברא, נא
סימן תרסד . . . . . ייבום וחליצה לא, ופסק, יח
סימן תרסח . . . . . ייבום וחליצה יט, והאמנם, יא
סימן תרעא . . . . . ייבום וחליצה כ, ופרש"י, יב
סימן תשמ . . . . . מיאון סח, איברא, מב

ארחות חיים (לוניל)

הלכות מילה ס"ז . . . . . עריות כו, ודע, יב

בה"ג

הלכות מילה יוסף בן פרוך ממזרא . . . . . מיאון עה, ר' טרפון, מו
הלכות מילה, יוסף בן פרוק וכו' . . . . . עריות מב, ועיין, יח

הלכות עריות אשת חמיו ואשת חתנו מותרת לו יבמות לב, וכתב, כב
הלכות עריות ל"ש ממזר זכר וכו' . . . . . מיאון פט, ועיין, נב
שלהי מסכת קידושין . . . . . יבמות ט, או, ח

ברכי יוסף

אהע"ז סימן ב אות ח . . . . . יבמות עה, ולא, סב
אהע"ז סימן ד ס"ק יד . . . . . עריות לב, וישראלית, יג
אהע"ז סימן ט ס"ק ד . . . . . עריות נא, האמנם, כו
או"ח סימן לט . . . . . יבמות עה, ולא, סב

דעת זקנים מבעלי התוספות

פר' שופטים . . . . . תוספתא יא, אין, ו

העמק שאלה

שאילתא צו אות ז פר' אחרי . . . . . יבמות נז, ראשון, מא

הפלאה

פ ע"א כשנתת עברת ועשית מעשה וכו' . . . . . עריות קיז, וראיתי, פז
קד ע"א בתוס' . . . . . מיאון סג, ובא"ז, לט. סה, והנה, מא

חזון איש

אהע"ז סימן קיב אות ד . . . . . מיאון ו, והחזו"א, ו
הלכות מיאון סימן קנא אות ב,ג,ד . . . . . מיאון יא, והב"ח, ט
הלכות מיאון סימן קנא אות ט . . . . . מיאון יב, ובטוש"ע, י

חידושי הרשב"א

חולין דף יב . . . . . יבמות סג, ובתוס', מח

חמדת שלמה

סימן ב, ג . . . . . מיאון ע, ודע, מד

יד מלאכי

אות קסד . . . . . עריות קיג, ומש"ר, פג
אות תקסא . . . . . עריות קיד, וכתב, פג

יד רמה

בבא בתרא דף צ"ב . . . . . ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה
סנהדרין לח ע"ב אדה"ר משום בעלתו היה . . . . . עריות כו, ודע, יב

ים של שלמה

יבמות סימן א . . . . . יבמות יא, ובאלונית, ט
יבמות סימן ד . . . . . יבמות א, ומיהו, ג
יבמות סימן יב . . . . . מיאון צה, ולכאורה, נו
יבמות סימן יב . . . . . תוספתא ח, סבא ה
יבמות סימן כו . . . . . עריות עא, ומיהו, מד
יבמות פרק ב סימן ג . . . . . עריות קיז, איברא, פז
יבמות פרק ב סימן ז . . . . . עריות סב, אשת, לג
יבמות פרק ו סימן לג . . . . . יבמות עה, והנראה, סא
יבמות פרק ח סימן לה . . . . . יבמות סא, ומיהו, מז
סימן נה . . . . . עריות פו, והרי ף, נז

יערות דבש

חלק א דרוש יז . . . . . מיאון ע, שוב, מד

יראים

סימן קיא ..... מיאון סא, היתה, לח
סימן רכ, וסימן רכא ..... עריות סב, ועיין, לד

כל בו

סימן עג ..... עריות כו, ודע, יב

כנסת הגדולה

אבן העזר סימן טז ..... עריות לב, וישראלית, יג
חו"מ סימן רצא ..... עריות קיד, וכתב, פג
סימן קעג ..... עריות מח, ובדג"מ, כד

מאירי

יבמות ט אות טו ..... יבמות כח, רב, כ
יבמות ט אות יד ..... יבמות כה, אשת, יח
יבמות כ ע"ב איסור עריות חלוקים ..... יבמות לב, והמאירי, כג
יבמות כא ע"ב ד"ה שניות אלו ..... עריות סא, אמו, לג
יבמות מד ע"ב ד"ה המחזיר גרושתו ..... עריות קכ, והמאירי, צז
יבמות מד ע"ב ד"ה ויראה ..... עריות סב, ונחלקו, לח
יבמות סוף פרק ח ד"ה וענין שאינו נעטף מא ..... יבמות נז, וראיתי,
סנהדרין נג ע"א ..... עריות לח, וכתב, טז
סנהדרין עו ..... עריות מח, וראיתי, כג

מדרש

ילקוט שמעוני חלק ב רמז קעה ..... עריות קג, והוא, עב
שיר השירים רבה פרשה א אות י ..... עריות קג, והוא, עב

מלחמות ד'

סו"פ בן סורר ומורה ..... עריות לב, וישראלית, יג

מקור חיים

סימן תסז אות ה ..... יבמות עה, ברם, סא

מרגלית הים

סנהדרין פא ע"ב אות לא ..... עריות לה, ולפ"ז, טו

מרדכי

יבמות יח ע"א ..... ייבום וחליצה נא, ודע, לא
פרק החולץ אות לא ..... יבמות נ, עקרה, לו
פרק החולץ מ"כ מר"א מרגנשפורג ..... עריות לב, וישראלית, יג

משנה הלכות גדולות

כתובות סימן ט ..... עריות קט, ועיין, פא
כתובות סימן י ..... יבמות יא, ובאלונית, ט
כתובות סימן פז ..... עריות קג, וקצת, עב
כתובות סימן קח ..... מיאון נז, אמר, לז
כתובות סימן קעב ..... מיאון סג, ובא"ז, לט. סה, והנה, מא

משנת העמרמי

יו"ד סימן שסא-ב ..... תוספתא יב, ודע, ז

סמ"ג

לאוין קכח ..... מיאון פא, וגר, מט
לאוין קיז ..... מיאון סט, והסמ"ג, מג
לאוין קכא ..... מיאון סא, היתה, לח
לאוין קכא ..... מיאון עא, ובת, מד
לאוין קכב ..... מיאון פב, חללה, מט

סמ"ג לאוין

סימן רפג ..... עריות לה, ולפ"ז, טו

ספר גט פשוט

סימן קכ ס"ק יד ..... ייבום וחליצה כד, ובש"ע, טו

ספר החינוך

מצוה רצה ..... עריות מג, וקרובות, יט
מצוה רצה ..... עריות פב, מנלן, נג
מצוה שמז ..... עבדים א, וכתב, עד
מצוה שמז ..... עריות נ, איברא, כו
מצוה תקלז ..... מיאון עב, איברא, מה

ספר הישר לר"ת

עניינים שונים ..... עריות ח, ודע, ה

ספר המצוות לרס"ג

ביאורי הגר"פ ח"ג כה א-ב ..... עריות לג, ובתדב"א, יד
ח"ג כ"ד רע"א ..... עריות לה, ולפ"ז, טו
חלק א עונש א ..... עריות כו, ודע, יב

ספר המקצועות

הלכות מיאון ..... יבמות יב. איברא, ט

ספר העיטור

דיני קידושין חלק ב ..... מיאון ל, ואם, כב

ספר חסידים

סימן תעח ..... יבמות עה, ובס"ח, סב
סימן תשן ..... עריות לה, ולפ"ז, טו

ספר עצי אלמוגים

הלכות שניות לעריות סימן א סעיף ו ..... עריות סב, ברם, לג

עשרה מאמרות (רמ"ע)

חקור דין ח"א פי"ט אות לד ..... עריות לג, ובתדב"א, יד

פסקי מהרא"י

סימן יא ..... עריות קיד, וכתב, פג

פרי מגדים

או"ח סימן קנז ..... יבמות נא, ולמדנו, לז

קהלת יעקב (אלגאזי)

תוס' דרבנן אות עז ..... עריות לב, וישראלית, יג

קובץ הערות

יבמות סימן ה . . .. יבמות א, והתה"ד, ג

רא"ש

יבמות פב ס"א .... עריות טו, וז"ל, ט

ראבי"ה

סימן תתקכא .... יבמות עט, ובטוש"ע, סד

רבינו ירוחם

נתיב כג ח"ב .... עריות מג, וקרובות, יט
נתיב כג ח"ב . . . . עריות סא, אמו, לג
נתיב כג חלק א . . . . מיאון נד, אמר, לו
נתיב כג חלק ד . . . . . מיאון צה, ורבינו, נו
נתיב כה . .. . ייבום וחליצה כ, ופרש"י, יב
נתיב כה חלק ג .. .. מיאון עב, ודברי, מה
נתיב כה חלק ג בסופו .. .. יבמות סה, וז"ל נא

רבינו עובדיה מברטנורא

יבמות פרק ד משנה יא . . .. ייבום וחליצה פז, ודע, מז

רוקח עה"ת פ' לך לך

שער הנעלם מילה . ... עריות יב, ומ"ש, ו

ריב"ה

סימן טו . . .. יבמות כא, איברא, טו

רמב"ן עה"ת פרשת מטות

בנדרים כנודר בחיי המלך וכו' ... ... עריות ל, אבא, יג

רמב"ן פר' שופטים

עה"פ ושפטו העדה והצילו העדה . . . ... עריות פה, וכבר, נו

שאגת אריה

סימן לג . . . . עריות קיז, ורביעי, פז

שו"ת אמרות טהורות

סימן קלב . . .. עריות נ, ובתש', כו

שו"ת בית שערים

יו"ד סימן ל . . . . . ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה
יו"ד סימן שסא-ב . . . תוספתא יב, ודע, ז

שו"ת בנימין זאב

. . .. יבמות עה, ולא, סב

שו"ת ברית אברהם

סימן כא . . . . . ייבום וחליצה סב, ובדברי לו

שו"ת הר"ן

ל סימן י . . . . . גט חליצה ד, וכתב, עא
סימן מז . . . . . מיאון נ, איברא, לד

שו"ת הרא"ם

חלק א סימן כב . . . עריות קג, וקצת, עב
חלק א סימן מז .... יבמות פ, ודעת, סה

שו"ת הרא"ש

כלל לב סימן יז .. .. עריות עד, ובביאור, מו
כלל לג .... יבמות יא, ובאלונית, ט
כלל לג סימן ד ... . מיאון צג, וכבר, נד
כלל לה ... . מיאון לב, ואם, כד
כלל נב ... . ייבום וחליצה לג, ובטושע, יח
כלל נד .. . . מיאון נו, פנוי, לז
כלל פה .... עריות צו, אשת, סה

שו"ת הריב"ש

סימן עג וסימן שיג .. . . עריות קג, וקצת, עב
סימן קפב .. .. ייבום וחליצה כד, וראיתי, טו
סימן שב .. .. יבמות ג, ולהלכה, ה
סימן שעד .... עריות מח, ודע, כב
סימן שפב ... . גט חליצה ד, וכתב, עא
סימן תכה .. .. יבמות נז, ולכאורה, מב
סימן תקט .... יבמות ג, ולהלכה, ה
תשו' קצד . ... מיאון עא, ועיין, מה

שו"ת הרש"ל

סימן ו ... . עריות עד, ובביאור, מו

שו"ת הרשב"א

חלק ד סימן צז .. . . עריות קט, ובירושלמי, פ
חלק ה סימן לב . . . . ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה
סימן אלף קפג .. . . עריות צא, וכבר, ס
סימן אלף ר . ... עריות עד, ובביאור, מו

שו"ת חות יאיר

סימן עט . ... עריות צב, גר, סא
סימן קצז . . .. יבמות כג, ואולי, יח מ, מי, כח

שו"ת חיים שאל

חלק ב סימן יט . .. יבמות כג, ואולי, יח מ, מי, כח

שו"ת חכם צבי

סימן א . . . . . יבמות עד, ושוטה, נט

שו"ת חלקת יואב

חלק ב סימן יד . . . . עריות צב, גר, סא

שו"ת חקרי לב

אבן העזר סימן יא ... . עריות נא, האמנם, כו

שו"ת חתם סופר

אבן העזר סימן א . . .. עריות מג, ונתבאר, יט
אבן העזר סימן יא . . . . . עריות נ, ובתש', כו
אבן העזר סימן סד וס"ה . . ייבום וחליצה יט, ודע, יב
או"ח סימן רה . . . מיאון נ, עוד לה
יו"ד סימן קנג ... . . . מיאון עה, וכבר, מז
יו"ד סימן קצה . . . . . יבמות נז, והנה, מב

שו"ת כנסת יחזקאל

סימן סח ... ייבום וחליצה פז, ודע, מז

שו"ת מהר"י מינץ

סימן יב ... יבמות פ, ודעת, סה
סימן יד ... ייבום וחליצה לז, והנה, כג

שו"ת מהר"ם מרוטנבורג

סימן תתסו ... עריות קיז, וקצת, צד

שו"ת מהר"ם פאדווא

סימן יט ... מיאון נו, פנוי, לז

שו"ת מהרי"ו

סימן ק ... מיאון לא, ודע, כג

שו"ת מהרי"ט

חלק א סימן קמט ... מיאון לט, ועיין, כח
חלק ב אבן העזר סימן יח ... עריות קד, ואכתי, עה

שו"ת מהרי"ל

סימן סו ... יבמות עד, ונראה, ס

שו"ת מהרי"ק

סימן קלט ... ייבום וחליצה לה, מצות, כ
סימן קלט ... ייבום וחליצה מה, וצח', כח
סימן קלט ... עריות קיז, ולפענ"ד, פח
סימן קלט ... ייבום וחליצה יב, וצח', ח
שורש פה ... יבמות פ, והטור, סה
שורש קלט ... יבמות עג, אמנם, נח
שורש קלט ... עריות קד, ומלשון, עג
שורש קנח ... מיאון סא, היתה, לח
שורש קעה ... עריות לב, וישראלית, יג

שו"ת מהריב"ל

חלק ב סימן מט ... ייבום וחליצה כג, ובש"ע, יד. כד. ובש"ע, טו
חלק ג סימן מה ... ייבום וחליצה קו, אמר, נד

שו"ת מהרמ"ל

סי' קטז ... עריות יג, ודע, ז

שו"ת מהרש"ך

חלק ג סימן טו ... עריות עב, ונחלקו, מד

שו"ת מהרש"ל

סימן לח ... מיאון ע, והרא"ש, מד

שו"ת מהרש"ם

חלק ה סימן פא ... עריות צב, גר, סא

שו"ת מהרש"ק

חלק ג סימן טו ... מיאון עו, ודע, מז

שו"ת מהרשד"ם

אה"ע סימן י ... יבמות פ, ודעת, סה
סימן רלט ... ייבום וחליצה כג, ובש"ע, יד

שו"ת מוהרימ"ט

חלק ב סימן לה ... עריות צא, וכבר, ס

שו"ת משאת בנימין

סימן יב ... עריות עז, והכי, מט

שו"ת משנה הלכות

חלק ב סימן כו ... עריות עג, ודע, מו
חלק ב סימן לא ... יבמות נא, ולמדנו, לז
חלק ב סימן לג ... עריות סו, כל, לט
חלק ג סימן קפב, קפג, קפד ... יבמות סז, ועיין, נב
חלק ד סימן קפו ... כט, עוד, כב
חלק ד סימן רלו ... ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה
חלק ה סימן קפ ... מיאון עה, וכבר, מז
חלק ה סימן רנו ורנז ... יבמות ג, ולהלכה, ה
חלק ה סימן שז ... עריות נא, האמנם, כו
חלק ו סימן קע ... מיאון כט, עוד, כב
חלק ו סימן רנב ... יבמות סז, ועיין, נב
חלק ז סימן י ... מיאון קח, ובתוס', סד
חלק ז סימן ריא, ריב, ריג עריות מ, וכתבנו, יז. עד, ובביאור, מו מיאון קו, דומה, סב לט, ועיין, כח
חלק ז סימן רנט ... עריות פה, ודע, נו
חלק ט סימן רנא ... עריות לב, וישראלית, יג
חלק ט סימן רנה ... עריות קג, וקצת, עב
חלק ט סימן רנו ... עריות מח, ודע, כב
חלק ט סימן רס ... יבמות סח, ומיהו, נג עט, ודאמרינן, גד
חלק ט סימן שיד ... יבמות ג, ולהלכה, ה
חלק ט סימן שעד ... עריות צב, גר, סא
חלק י סימן רה, רו, רז ... מיאון עו, ובאמת, מח
חלק י סימן רל ... יבמות סז, ועיין, נב
חלק י סימן רלג ... יבמות כג, ואולי, יח מ, מי, כח
חלק י סימן רסו ... ייבום וחליצה יט, ודע, יב
מהדו"ת סימן צה ... יבמות נז, ולולי, מא

שו"ת נודע ביהודה

אבן העזר סימן קיד ... ייבום וחליצה יט, ודע, יב
או"ח סימן לה ... עריות פה, ודע, נו
קמא אבן העזר סימן כ ... עריות מח, ובדג"מ, כד
קמא אבן העזר סימן סב ... יבמות סז, ועיין, נב
קמא סימן מו ... יבמות עה, ולא, סב
תניינא אבן העזר סימן קמח ... עריות מה, ובדג"מ, כד
תניינא אה"ע סימן קנ ... עריות לב, וישראלית, יג
תניינא סימן עח ... יבמות יא, ובאלונית, ט

שו"ת עונג יו"ט

סימן קעה ... עריות קיז, ומדויק, צה

שו"ת עין יצחק

אבן העזר סימן ח ס"ק ט ... מיאון עו, והבית, מז

שו"ת פני יהושע

יו"ד ח"ב סימן כב . . . . . יבמות עה, והאמנם, סא

שו"ת ר' חיים כהן

סי' ח ..... עריות יג, ודע, ז

שו"ת רדב"ז

חלק א סימן מח .... עבדים א, ונראה, עד ט, אמר עח
חלק א סימן קפח ..... מיאון עו, ודע, מז
חלק ג סימן תפא ..... מיאון סא, ולפענ"ד, לט

שו"ת רמ"א

סימן צב ..... עבדים כ, וכתב, פג

שו"ת רמ"ע מפאנו

סימן קטז ..... עבדים א, ונראה, עד ט, אמר, עח

שו"ת רע"א

סימן סד ..... עריות נ, ובתש', כו
סימן צח ..... עריות צח, וקצת, סז
סימן קכא ..... עריות מח, ובדג"מ, כד
סימן רה ..... ייבום וחליצה לז, והנה, כג

שו"ת שבות יעקב

חלק ג סימן קלה ..... יבמות ג, ולהלכה, ה

שו"ת תרומת הדשן

סימן קיט, וסימן רכג ..... עריות לב, וישראלית, יג
סימן ריא ..... עריות קג, וקצת, עב
סימן ריט ..... יבמות א, והתה"ד, ג
סימן רכג ..... יבמות פ, וראיתי, סה

שו"ת תשבץ

חלק ג סימן רצט ..... יבמות נז, והנה, מב

שו"ת תשובה מאהבה

חלק א סימן צב ..... יבמות עה, ולא, סב

שו"ת תשובות והנהגות

חלק א סימן תשסה ..... מיאון עו, והבית, מז

שמירת הלשון

שער התבונה פי"ז ..... עריות לה, ולפ"ז, טו

שער המלך

איסורי ביאה פרק ג הלכה טו ..... עריות סו, הן, מ
איסורי ביאה פרק טו הלכה ג ..... מיאון ע, ודע, מד
אישות פרק י קו' חופת חתנים סימן ה ..... מיאון פג, והטור, נ
יבום פרק ו ..... עריות קיז, והנה, צא

תוספות יום טוב

סוף פ"ב דנדרים ..... מיאון סג, ובא"ז, לט. סה, והנה, מא
פרק י דיבמות משנה ו ..... יבמות סה, וז"ל, נא

תשו' הגאונים

סימן סד ..... מיאון טו, ועיין, יב

תשובות המיוחסות

סימן קכא ..... עריות קג, וקצת, עב

תשובת הריב"ש

סי' תפב ..... ייבום וחליצה ז, ובש"ע, ה